CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

ALMANAH ANTICIPAȚIA

SCAN şi PRELUCRARE:
Aleph
editor prima ediție digitală:
Costin Teo Graur
august 2011

Actuala perioadă este dominată de cele două mari evenimente ce se înscriu la loc de cinste în istoria patriei noastre: aniversarea a 45 de ani de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944 și Congresul al XIV-lea al partidului. Retrospectiva unui drum glorios, presărat cu sacrificii și marcat de înfăptuiri fără seamăn, precede momentul de prefigurare realistă, lucidă a dezvoltării societății noastre socialiste în perspectiva trecerii țării noastre în mileniul al treilea ca țară cu un înalt nivel de civilizație și progres.

Trebuie să subliniem de la bun început că marile realizări obținute în țara noastră, cu deosebire în anii ce au urmat Congresului al IX-lea al partidului, liniile directoare jalonate în proiectele Programului-directivă și Tezele pentru Congresul al XIV-lea al partidului sînt indisolubil legate de personalitatea secretarului general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, marele conducător al națiunii noastre socialiste, creatorul de geniu al strategiei revoluționare a P.C.R., deschizătorul căii de înaintare a României spre comunism, militant de frunte al mișcării comuniste și muncitorești, personalitate proeminentă a lumii contemporane. În această lumină, constituind totodată și garanția mersului mereu ascendent al societății noastre socialiste multilateral dezvoltate, pe baza aplicării consecvente a principiilor socialismului științific la condițiile concrete social-istorice ale țării noastre, spre înaltele culmi ale comunismului, se poate explica adeziunea fermă a întregului partid și popor la propunerea Plenarei C.C. al P.C.R. de realegere a tovarășului **Nicolae Ceaușescu** în suprema funcție de secretar general al partidului la cel de-al XIV-lea Congres al P.C.R.

Este semnificativ faptul că, începînd cu luna martie a anului în curs, România a lichidat datoria externă, ceea ce reprezintă o victorie istorică ce demonstrează forța economiei noastre naționale, și, nemaiavînd să plătim sub o formă sau alta tribut nimănui, ne-a permis să ne asigurăm adevărata independență și suveranitate a patriei.

Așa cum arăta secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, la Plenara C.C. al P.C.R. din 27-28 iunie 1989 referindu-se la minunatele realizări pe care ne pregătim să le raportăm la cel de-al XIV-lea Congres al partidului, „trebuie să subliniem cu întreaga forță că numai și numai socialismul asigură popoarelor condiții pentru lichidarea înapoierii, sărăciei, pentru adevărata independență economico-socială, pentru bunăstare și fericire, pentru o pace trainică, pentru colaborare între toate popoarele lumii".

În cadrul concepției de înaltă valoare științifică a secretarului general al partidului, care caracterizează întreaga operă de făurire a socialismului în patria noastră, un rol de însemnătate esențială îi este conferit științei, definită încă de la Congresul al

IX-lea al partidului drept puternică forță motrice a dezvoltării patriei noastre.

Revenind asupra acestei probleme în cadrul Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie, secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** arăta în mod sugestiv legătura indisolubilă dintre dezvoltarea socialismului și contribuția științei: „A rămîne în urmă în domeniul cercetării științifice și tehnice, al cunoașterii umane înseamnă a rămîne în urmă în construcția socialismului, în dezvoltarea generală a forțelor de producție, a întregii societăți. Or, societatea noastră socialistă creează cele mai bune condiții pentru realizarea rapidă a unui înalt nivel de cercetare științifică și tehnică, de ridicare a gradului general de cunoștințe pentru a asigura crearea unui popor cu o înaltă conștiință revoluționară, științifică, culturală". În acest sens trebuie să subliniem că România dispune, într-adevăr, de o puternică rețea de cercetare științifică, de un sistem de coordonare ce corelează eforturile cercetării științifice și ale învățămîntului pentru rezolvarea rapidă și eficientă a problemelor ridicate de activitatea din ce în ce mai complexă a economiei noastre naționale. Realizat după modelul inițiat în cadrul Institutului Central de Chimie, acest complex sistem de integrare a cercetării și învățămîntului cu producția se află sub permanenta îndrumare a Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, organism condus cu înaltă competență și responsabilitate politică de către tovarășa academician doctor inginer **Elena Ceaușescu,** militant de frunte al partidului nostru, eminent om politic și savant de renume mondial, care își aduce o contribuție remarcabilă la elaborarea și înfăptuirea obiectivelor politicii partidului și statului nostru, la afirmarea puternică și înflorirea continuă a științei, învățămîntului și culturii românești.

Tînăra generație a patriei noastre este chemată, în acest context, să-și sporească eforturile pentru a-și aduce contribuția pe măsura minunatelor condiții de muncă, studiu și viață create de partidul și statul nostru. Beneficiind de un sistem de învățămînt generalizat la nivelul a 12 clase, de un cadru adecvat pentru însușirea continuă a cunoștințelor de specialitate, de un loc de muncă garantat în concordanță cu nivelul și specificul calificării profesionale, tineretul patriei noastre se bucură, în această minunată perioadă de înflorire a patriei, pe drept cuvînt numită **„Epoca Nicolae Ceaușescu",** de șansa deplinei valorificări a propriului potențial creativ, cu conștiința că participînd activ la imensele transformări revoluționare ce caracterizează societatea noastră socialistă multilateral dezvoltată, își făurește un viitor demn, liber și luminos.

●

Acum douăzeci de ani, în 1969, luau ființă, aproape în același timp, trei cenacluri studențești de literatură de anticipație tehnico-științifică: „Solaris" la Casa de cultură a studenților din București, „H.G. Wells" la Casa de cultură a studenților din Timișoara și „H. Coandă" la Casa de cultură a studenților din Craiova. Se puneau astfel bazele mișcării cenacliste românești în domeniul literaturii SF, mișcare ce astăzi are o amploare ce se regăsește în puține țări socialiste. Pentru a marca acest moment aniversar, încărcat de multiple semnificații, ne-am propus să publicăm în această ediție a almanahului trei grupaje de lucrări reprezentative aparținînd acestor cenacluri fanion ale mișcării cenacliste SF. Din nefericire, independent de voința noastră, reprezentarea cenaclului bucureștean „Solaris" nu s-a putut concretiza într-o manieră corespunzătoare, astfel încît în paginile acestui almanah veți găsi grupate doar lucrările celorlalte două cenacluri, oglindind prin ele însele stadiul de valoare pe care, după douăzeci de ani, l-au atins.

Deși, după cum spuneam, mișcarea cenaclistă din domeniul literaturii SF de la noi din țară a căpătat dimensiuni de-a dreptul impresionante (există peste 50 de cenacluri de acest gen răspîndite în întreaga țară și avînd o activitate foarte susținută), deși există bunăvoință și o preocupare permanentă de îndrumare a acestei activități de către forurile competente, deși în ultima perioadă au apărut o serie de publicații – e drept, de niveluri foarte diferite ca valoare –, deci, deși există o serie de condiții pentru stimularea creației literare de anticipație tehnico-științifică, se manifestă din ce în ce mai pregnant anumite neajunsuri, care denotă o anume neînțelegere a lucrurilor. Această afirmație alarmantă, cu o notă relativă de paradox, ar putea fi considerată exagerată, dar am făcut-o din dorința de a interveni la timp în contextul exigențelor mereu sporite cu care se măsoară creația literară în general și în special ținînd cont de condițiile deosebit de încurajatoare de care se bucură acest gen literar.

Cauzele ar fi mai multe, dar am să mă refer pe scurt la trei dintre ele care mi se par mai importante. Într-o incitantă și extrem de riguroasă dezbatere susținută în paginile prestigioasei publicații studențești „Amfiteatru", Ioan T. Morar făcea o trecere în revistă a motivațiilor unor tineri de a scrie literatură, concluziile și observațiile enunțate cu acea ocazie fiind perfect aplicabile și celor ce încearcă să scrie literatură SF. Este vorba de o anumită neînțelegere a statutului creatorului de literatură, în particular al creatorului de literatură de anticipație tehnico-științifică.

După unii e suficient să „prinzi" un moment de inspirație, eventual într-o pauză de curs sau într-o seară în care te plictisești, neavînd nici o treabă, și să-ți reverși pe filele unui caiet

preaplinul reflecțiilor acumulate în tramvai sau într-o discuție la o cafenea, pentru a crea o operă literară originală. Alții consideră că pornind de la o nouă teorie științifică sau realizare tehnică și aflat într-o stare corespunzătoare de reverie literară poți să creezi, printr-o extrapolare abilă a dimensiunilor interioare și exterioare ale fenomenului tehnico-științific abordat, o reușită lucrare SF. Nimic mai greșit. Toate aceste moduri de a privi lucrurile, și multe altele la fel, sînt profund incorecte prin aceea că ignoră un anumit profesionalism al acestei activități. Creația literară autentică, - și orice alt tip de creație - presupune o muncă titanică ce leagă germenul inițial al ideii operei literare de realizarea ei finală. Aceasta implică un efort teribil de acumulare prin studiul (și nu lecturarea) marilor opere literare ale tuturor timpurilor, inclusiv ale celor de literatură SF, un exercițiu permanent și exigent de formare a unui stil propriu de expresie literară și, nu în ultimul rînd, o stăruitoare preocupare pentru îmbunătățirea în fond și în formă a propriilor texte, printr-o acută și pertinentă receptivitate la sfaturile celor cu experiență în domeniu. Probabil că o anumită confuzie persistă și datorită existenței termenului „artă de amatori", care ar putea fi interpretat ca fiind în opoziție față de arta profesioniștilor în domeniu. Adică ar exista oameni, specialiști în arta scrisului, care se preocupă numai de acest lucru, realizînd opere literare „profesioniste", și alții care și-ar ocupa timpul lor liber scriind opere literare „de amatori", scuzabile din multe puncte de vedere. Mergînd cu raționamentul mai departe, ar exista două tipuri de opere literare, cele realizate după toate regulile artei, scrise de așa-numiții profesioniști, și altele, mai puțin valoroase din punct de vedere literar, dar cu meritul de a fi scrise de reprezentativi oameni ai muncii. Din nou eroare. Nu există decît un singur tip de operă literară: opera literară bună, indiferent de cine este ea scrisă.

Se cunosc cazuri cînd oameni fără preocupări literare permanente au reușit să creeze opere literare autentice, cum există și cazuri, mai rare, e drept, în care scriitori recunoscuți nu au reușit să realizeze lucrări care să corespundă întru totul exigențelor genului. Esențial este ca toată lumea să priceapă că nimeni nu trebuie și nu are dreptul de a acorda pe un motiv sau altul circumstanțe atenuante unei lucrări fără valoare, mai mult chiar, de a o încadra cu un anumit statut de îngăduință ca operă literară conducîndu-se numai după profesia autorului ei. Istoria literaturii, spre exemplu, nu a luat în considerare faptul că Stanislaw Lem era medic sau că Gerard Klein a absolvit facultatea de științe economice sau că Isaac Asimov este considerat drept un foarte bun biochimist. Operele lor literare sînt judecate în afara acestui statut. Asta nu înseamnă nicidecum că un foarte bun medic sau biochimist sau economist va reuși automat să scrie și literatură de valoare.

În altă ordine de idei, o problemă asupra căreia mulți ar trebui să mediteze o constituie substanța științifică încorporată în literatura SF. Există aici două tendințe reprezentative, ambele fiind păguboase în egală măsură. Anumiți autori, de regulă cei care au o formație așa-zis umanistă, circumscrisă filologiei, filozofiei, psihologiei, pedagogiei etc., și care dintr-un motiv sau altul nu reușesc să asimileze și să se țină la curent cu rezultatele științei și tehnicii, minimizează cu bună știință, în opera lor, această latură, de regulă alunecînd spre fantastic. Alții, cu un solid statut profesional tehnic sau științific, consideră că literatura SF este un pretext pentru a-și prezenta anumite ipoteze științifice sau pentru a expune implicațiile, la nivel global, ale unor rezultate plauzibile ale tehnicii asupra societății. Ambele situații depășesc perimetrul literaturii de anticipație tehnico-științifică. Pe de altă parte, nici nu se poate identifica cu certitudine situația optimă a ponderii informației cu caracter științific în opera literară SF. De notat însă că extremele sînt periculoase.

Un al treilea aspect negativ ce-și pune amprenta pe activitatea unor cenacluri de literatură SF de la noi este tendința de a reconsidera rosturile cenaclului, minimizîndu-i latura de dezbatere literară și exacerbîndu-i diversele lui funcții extraliterare. Astfel, la unele cenacluri se poate constata o bogată, chiar frenetică activitate organizatorică, pe fondul unei slabe participări cu lucrări literare. Un studiu mai atent ar putea descifra dacă această tendință de amplificare a rosturilor organizatorice este o consecință a lipsei de talente literare din cadrul cenaclului sau, dimpotrivă, că efortul organizatoric a epuizat posibilitatea de exprimare a celor cu disponibilități literare. Personal consider că, de regulă, se manifestă a doua variantă și mă bazez pe faptul că în perioadele de scurt răgaz organizatoric din cadrul acestor cenacluri răzbat opere literare valoroase.

Desigur, nu aceste situații negative caracterizează în ansamblu mișcarea cenaclistă de literatură de anticipație tehnico-științifică de la noi din țară. Totuși, acum, cînd această activitate a atins un nivel destul de înalt de maturizare, se cuvine să stăruim mai mult asupra acestor aspecte negative care, printr-o evoluție necontrolată, ar putea conduce la situații dramatice. Numai printr-o permanentă autoexigență, prin respingerea fără echivoc a nonvalorii, printr-o muncă stăruitoare de eliminare a tendințelor extreme vom putea să ridicăm calitatea acestui gen literar la nivelul dorințelor și pretențiilor publicului nostru cititor

I. ALBESCU

Dan D. Farcaş

Ştiinţa la frontierele cunoaşterii

PROBLEMA ADEVĂRULUI ÎNTRE COERENŢĂ ŞI SINERGIE

La prima vedere problema adevărului pare simplă – un fapt, o afirmaţie, o lege nu pot fi decît **sau adevărate sau false.** Cel mult nu ştim încă precis de care parte atîrnă balanţa, dar cu timpul, făcînd investigaţiile necesare, vom afla răspunsul definitiv şi indubitabil...

Dacă examinăm însă lucrurile ceva mai de aproape, vom constata că situaţia se complică. Fr. Bacon afirma de pildă că pentru a ajunge la adevăr nu avem decît să strîngem un număr de fapte şi să facem generalizările cuvenite asupra lor. Peste un secol şi jumătate D. Hume constata însă că această metodă conţine un viciu de fond; în esenţă, el afirma că oricîţi corbi negri am vedea noi şi semenii noştri, nu avem nici un temei să afirmăm că „toţi corbii sînt negri", ceea ce reprezintă un adevăr absolut, deoarece nu este exclus ca la un moment dat să apară totuşi şi un corb alb.

Un alt gen de adevăr aparent foarte solid este faimosul „1 + 1 = 2". Limitele sale ies la iveală însă de îndată ce încercăm să-l folosim în situaţii din realitatea palpabilă. Un măr pădureţ şi un măr putred, sau un măr cît o nucă şi unul cît pumnul fac două mere? Ce înseamnă în acest caz „două mere"? De două ori un măr? Care măr? Cel mare? Cel mic? Un măr mediu? Un măr abstract? Şi ce înţeleg prin măr? De pildă, care este momentul de la care o floare de măr fecundată devine fruct ş.a.m.d.? Ni s-a spus că mere cu pere n-avem voie să adunăm. Cine ne dă voie atunci să adunăm mere mari cu mere mici sau mere sănătoase cu mere putrede? Or, atenţie! Două mere **identice** nu vom găsi nicăieri în realitate. Pe de altă parte, e drept, un punct şi cu un punct fac riguros două puncte (dacă nu se suprapun). Numai că în acest caz nu mai avem de-a face cu obiecte reale ci cu abstracţii...

Exemplul de mai sus ne ajută să conturăm şi o primă concluzie interesantă – **propoziţiile** folosite de oameni sînt de două feluri: o **primă categorie** – cele care se referă la realitatea obiectivă şi care, dacă sînt cît de cît generale, nu pot fi perfect adevărate (sau false) şi o **a doua categorie** – cele care sînt perfect adevărate (sau false) dar se referă la obiecte abstracte. Cînd enunţăm de pildă faimoasa propoziţie „dintr-un punct nu se poate duce decît o singură paralelă la o dreaptă dată", noţiunile de punct, dreaptă, paralelism sînt perfect abstracte, chiar dacă aproximează mulţumitor obiecte sau relaţii pe care le putem întîlni în realitate.

Omul se foloseşte de propoziţii pentru a cunoaşte mai bine realitatea şi are nevoie de cunoaştere pentru a stăpîni această realitate în activitatea sa practică. Mai general, obiectele, fenomenele, consecinţele etc. dintr-un domeniu al acţiunii umane formează în mintea omului un sistem de informaţii care poate fi numit **modelul** respectivului domeniu. Universul proceselor mecanice poate fi descris astfel printr-un set de formule matematice (de pildă prin cele enunţate de Newton), dar model este în această accepţiune şi o hartă a unei regiuni ori îndemînarea chirurgului într-o operaţie de apendicită. Modelele folosite de oameni prezintă o mare diversitate: ele sînt bazate pe logică sau nu, pe cuvinte sau imagini, sunete, mirosuri, gesturi etc., pot fi utilizate conştient sau reflex. Înnăscute sau dobîndite, majoritatea acestor modele se întîlnesc la om, desigur într-o formă evoluată şi specifică.

Dintre multiplele caracteristici ale modelelor aici ne interesează două: adecvarea şi coerenţa. În mare, putem spune că un model este mai **adecvat** decît altul care se referă la acelaşi domeniu dacă duce cu o probabilitate mai mare la bun sfîrşit acţiunea pe care o serveşte, cu alte cuvinte dacă numărul de „surprize" şi neconcordanţe cu realitatea este mai mic. **Coerenţa** unui model poate fi descrisă cel mai bine prin lipsa contradicţiilor interne şi prin capacitatea de regenerare a întregului din cît mai puţine elemente. O hartă de pildă este coerentă în măsura în care curbele de nivel nu-şi schimbă cota şi nu se bifurcă, dacă nu apar şesuri joase pe vîrful muntelui, rîurile nu curg de jos în sus etc. Totuşi, coerenţa ei nu va fi niciodată foarte mare, ştiut fiind că în cazul deteriorării unei hărţi după care nu avem cópii, doar porţiuni relativ mici vor putea fi reconstituite cu suficientă siguranţă. Dacă însă toată geometria s-ar pierde (prin absurd) rămînînd doar axiomele, ea s-ar putea reconstitui relativ repede şi într-o formă practic identică.

Modelele alcătuite din cuvinte şi simboluri abstracte, echivalente cuvintelor, putem să ni le imaginăm (poate niţel simplist

dar sugestiv) ca niște liste de propoziții. Desigur aceste „liste" nu pot cuprinde toate propozițiile posibile referitoare la domeniul descris, ci doar un nucleu de aserțiuni esențiale din care pot fi „reconstituite" în timp util, prin operații logice etc., toate celelalte propoziții necesare. Dacă propozițiile din model sînt din prima categorie, ele sînt adevărate, dar cu o anumită „eroare". Dacă spun de pildă „merele sînt bune de mîncat" mă pot imediat întreba - ce înțeleg exact prin mere? Pentru cine sînt bune de mîncat? etc. Aceste erori pot trece uneori neobservate, dar alteori se pot amplifica în mod brutal în urma operațiilor logice. Un exemplu clasic în acest sens este silogismul dat de scriitorul A. Bierce - „Șaizeci de oameni fac o treabă de șaizeci de ori mai repede decît un singur om; un om sapă o groapă pentru stîlp în șaizeci de secunde; deci șaizeci de oameni sapă o groapă pentru stîlp într-o secundă". Iată de ce propozițiile din prima categorie nu pot fi supuse operațiilor logice decît pe un număr limitat de pași și numai sub un control foarte atent. Situația este cu totul alta la propozițiile de categoria a doua. În cazul acestora, din premise considerate perfect adevărate (fără o justificare rațională!), se deduc prin operații logice propoziții care, în lipsa „erorii", vor fi și ele perfect adevărate în contextul dat. Această proprietate remarcabilă permite efectuarea cu acest tip de propoziții a unui număr practic nelimitat de „pași", de operații logice, pînă la obținerea unor adevăruri la care nimeni nu s-ar fi gîndit la început, modelele logice constituind astfel niște veritabile „aruncătoare de lănci" în trupul necunoscutului.

Teoriile științifice nu sînt altceva decît modele sau grupuri de modele (logice), construite din propoziții de categoria a doua și adecvate unui anumit domeniu al realității. Orice astfel de teorie pleacă deci de la un număr de premise abstracte (noțiuni primare, axiome, principii) din care se derivă apoi cu ajutorul logicii sau a unor operații matematice o lume de propoziții (sau de formule, algoritmi etc., ceea ce este în esență același lucru) coerente cu respectivele premise. Descriind un anumit domeniu al realității, elementele abstracte vor fi astfel alese încît corespondența cu realitatea să fie cît mai bună; totuși, o suprapunere perfectă nu se va putea realiza niciodată. Cu alte cuvinte, o teorie științifică deși va fi de regulă perfect coerentă nu va fi niciodată și perfect adecvată realității pe care își propune s-o descrie.

Rezumînd aceste idei, constatăm deci că există pe de o parte un **adevăr teoretic,** cel dedus prin operații logice din premisele modelului, grație coerenței acestuia, și un **adevăr practic,** cel care măsoară adecvarea modelului la realitatea obiectivă. Aceste două accepții ale adevărului coincid (foarte bine sau cel puțin rezonabil) atît timp cît modelul este bun. Nu există însă nici o metodă prin care să ni se garanteze dinainte pînă unde va rămîne valabilă această suprapunere. Pentru a înțelege mai bine ideea, este util să reamintim cîteva exemple binecunoscute din istoria științei. Le Verrier, bazat pe mecanica newtoniană, a calculat că într-un anumit punct al cerului trebuie să se afle o planetă pînă atunci necunoscută (adevăr teoretic). El a scris astronomului german Galle, care în seara primirii scrisorii a și găsit planeta (botezată Neptun) în apropierea locului indicat (adevăr practic, concordant în limite rezonabile cu cel teoretic). Bazîndu-se tot pe mecanica lui Newton, fizicianul Michelson a vrut să determine viteza Pămîntului în spațiu, măsurînd în acest scop viteza luminii care ne parvine de la diferite stele. Spre consternarea generală, s-a constatat că lumina are riguros aceeași viteză, indiferent din ce direcție ar veni. După două secole de glorie necontestată și neîntreruptă a mecanicii newtoniene, pentru prima oară a fost sesizat un „divorț" între adevărul teoretic și cel practic. Urmarea este de asemenea binecunoscută - crearea de către Einstein a „teoriei relativității" menită să explice fenomenul. Este această teorie definitivă și ultimă? Pare cu totul improbabil. Deocamdată, e drept, ne servește bine, dar oricînd poate să apară o nouă surpriză.

Gauss, unul dintre cei mai mari matematicieni ai tuturor timpurilor; n-a ezitat să urce cu o echipă de geodezi pe trei vîrfuri de munte pentru a verifica dacă într-adevăr suma unghiurilor într-un triunghi este egală cu 180°. Ei n-au sesizat nici o abatere în limitele de precizie ale aparatelor vremii, dar astrofizicienii de azi știu că inițiativa lui Gauss n-a fost deloc gratuită; pe distanțe enorme acest adevăr ar putea să nu mai rămînă valabil. Geometria euclidiană este probabil cea mai veche dintre teoriile științifice corect constituite. La baza ei găsim și axioma, conform căreia dintr-un punct se poate duce doar o singură paralelă la o dreaptă dată. Dacă suma unghiurilor într-un triunghi nu este de 180° atunci axioma aceasta trebuie înlocuită cu alta, afirmînd fie că „dintr-un punct se pot duce mai multe paralele la o dreaptă", fie că „dintr-un punct nu se poate duce nici o paralelă la o dreaptă". Locul geometriei euclidiene va fi luat în acest caz de o teorie alternativă, de o geometrie neeuclidiană, tot atît de coerentă și tot atît de adevărată în cadrul propriilor premise.

Mulți continuă să mai creadă că neconcordanțele constatate din timp în timp, între adevărurile teoretice și cele practice se datoresc doar faptului că deocamdată nu sîntem în posesia adevărului ultim, obiectiv și definitiv, imaginat ca parte dintr-o „superteorie" preexistentă Omului și Universului și după care se ghidează toate fenomenele naturale și sociale. Conform acestei viziuni, istoria științei se aseamănă oarecum cu istoria descoperirilor geografice, toate legile firii urmînd să fie citite una după alta de pe un soi de pergament divin, în același mod în care navigatorii descopereau odinioară o insulă după cealaltă. Evident, această lume platoniciană a adevărurilor ultime n-ar putea conține decît legi perfecte, propoziții de categoria a doua înzestrate cu toate atributele frumosului abstract...

Ne putem doar cu greu imagina drama pe care au resimțit-o acești gînditori cînd au descope-

rit că de fapt nici un model omenește imaginabil, fie el și logic, nu poate evita limitele, paradoxurile și contradicțiile interne. În antichitate sofistul cretan Eubulide zicea de pildă: „toți cretanii spun numai minciuni". Dacă îl credeai, rezulta că nu trebuie să-l crezi, iar dacă spuneai că minte rezulta că are dreptate. Acest paradox a pricinuit multă bătaie de cap logicienilor, fiind, conform legendei, cauza morții premature a lui Filet din Cos. Dar acest paradox și altele contemporane lui sînt floare la ureche pe lîngă cele evidențiate în zorii secolului nostru de Cantor, Russell, Zermelo, König și alții, paradoxuri care minează înseși bazele matematicilor. Nu mult timp după ei, Gödel demonstrează că aritmetica nu poate fi complet acoperită de o teorie decît dacă aceasta posedă un număr infinit de axiome, demonstrînd și faptul că este imposibil de dovedit dacă o teorie care conține aritmetica este contradictoriu sau nu. Aceste rezultate, ca și altele obținute ulterior, arată că adevărurile perfecte sînt o himeră de neatins, cel puțin în limitele instrumentelor pe care le poate imagina azi mintea omenească.

Exceptînd unele domenii de mare simplitate ale realității, s-a constatat că adesea teorii diferite descriu la fel de bine sau aproape la fel de bine, deși altfel, aceleași obiecte sau fenomene. S-a mai constatat că nu numai teoriile dar chiar și experimentele și observațiile care se vor desăvîrși de obiective depind în fapt de întreaga istorie a culturii și a teoriilor anterioare. O astfel de situație întîlnim de pildă în medicină (să ne gîndim la abordările europene, chineze sau indiene ale fiziologiei sau ale metodelor de tratament), dar nici fizica nu este atît de monolit cum caută să o prezinte manualele de școală (există o multitudine de teorii cosmologice sau privind structura subcuantică a materiei). În această lumină procesul nesfîrșit al cunoașterii apare azi tot mai multor epistemologi nu atît ca o convergență **spre** adevărul absolut cît mai mult ca o creștere nesfîrșită **dinspre** ceea ce istoricește există deja în zestrea omenirii, aidoma crengilor care cresc răsfirîndu-se din trunchiul unui copac.

Calculatoarele electronice au dus la o proliferare fără precedent a **modelelor matematice.** Fiecare dintre aceste modele este în fapt o „mini-teorie" privind un anumit domeniu foarte special al realității. Există modele pentru a descrie structura de rezistență a clădirilor din beton armat, pentru încărcarea optimă a utilajelor dintr-o întreprindere, pentru a simula evoluția unei epidemii sau intrarea vapoarelor într-un port, pentru a studia ce se petrece în membrana celulei vii etc. Toate aceste modele, mai mult sau mai puțin fidele realității, sînt perfect coerente, calculatorul putînd să deducă, la capătul unor șiruri de operații care depășesc orice capacitate umană, adevăruri coerente adesea imprevizibile. Pentru un anumit domeniu există însă adesea nenumărate modele alternative, alcătuite de specialiști diferiți sau uneori chiar de aceiași specialiști. Cel care folosește aceste modele se află deci în fața unei pluralități de adevăruri teoretice, provenind din premise ireductibile unele la altele și imposibil de conciliat în sinteze, adevăruri între care va trebui să **decidă** omenește pe care îl va urma.

De fapt, situația este încă mult mai complexă. Așa cum am amintit, pe lîngă modele de tip logic, omul dispune și de modele alcătuite din propoziții de categoria întîia (chiar dacă nu sînt perfect adevărate, propozițiile de tipul „merele sînt bune de mîncat" le folosim la tot pasul), ori de modele care nu sînt construite în primul rînd din cuvinte (acestea sînt modelele pe baza cărora inginerul imaginează o nouă mașină, arhitectul o clădire, compozitorul o simfonie ș.a.m.d.). Modelele care folosesc metafora sau intuiția posedă adesea nuanțe care rigorii logice îi scapă. Modelele logice sînt, e drept, mai coerente, dar capacitatea de regenerare atrage după sine dificultăți în schimbări, chiar în cele utile, deci un plus de conservatorism. Avantajele și dezavantajele, care însoțesc varietatea de adevăruri de care dispune omul în rezolvarea unei probleme date, se vădesc deci adesea complementare.

Realitatea este inepuizabilă în detalii și conexiuni, în timp ce orice descriere omenească a acestei realități, fie ea intuiție sau teorie științifică, este funciarmente finită. În consecință, nici un model, nici o intuiție, nici o teorie nu poate fi perfect adecvată obiectului său, deci nu pot fi perfecte nici adevărurile care le aparțin. Fiecare posedă însă un anumit grad de adecvare și originea lor diferită le permite să lumineze aceeași realitate din unghiuri diferite și care se completează reciproc.

Unele dintre adevăruri se vor bate cap în cap, altele se vor confirma între ele; în sfîrșit, prestigiul unor modele va face ca anumite adevăruri (de pildă cele matematice) să prevaleze asupra altora. Îmbinarea eficace a relațiilor de cooperare, competiție și subordonare este cea mai completă definiție a **sinergiei.** Țesătura acestor relații aplicată pluralității modelelor omenești naște în mintea decidentului (sau creatorului) un **adevăr sinergic,** global, de un tip **calitativ diferit,** o dată ce nu a fost încă verificat în practică (deci nu e un adevăr practic) și nici nu rezultă în mod necesar, prin operații logice, din premise abstracte (adevăr teoretic). Adevărul sinergic, utilizat sistematic, va duce în mod necesar la rezultate mai bune decît dacă subiectul s-ar fi încrîncenat să folosească doar sugestiile unui singur model, fie și ale celui mai bun. Recurgerea la alternative este și antidotul sigur al fundăturilor care pîndesc uneori utilizatorul modelului unic. Sinergia adevărurilor este singura cale prin care omul poate gîndi dialectic, realizînd progresul permanent pe baza unității și luptei contrariilor, depășind simplismul raționamentelor de tipul inteligenței artificiale, bazate pe logica bivalentă. Adevărul sinergic este de asemenea singurul care ne poate face să înțelegem esența actului creator uman (în particular crearea noilor teorii), ca și esența gîndirii autentice și a libertății deciziei responsabile.

Dr. Constantin Neacşu

Ştiinţa la frontierele cunoaşterii

BIOTIP ŞI BIORITM

Desprins tot mai mult din natură, omul angajat în procesul creator al producerii de bunuri materiale şi spirituale s-a perfecţionat pe sine însuşi nu numai ca o consecinţă a satisfacerii tot mai corespunzătoare a nevoilor sale, ci şi datorită caracteristicilor organismului uman ca sistem integral, înzestrat cu virtuţi de perfectabilitate în relaţia cu mediul înconjurător.

Ipotetic, aria caracterelor morfologice şi funcţionale umane este determinată de 8 400 000 de combinaţii posibile ale constituienţilor cromozomali în momentul conceperii (Klaus, 1966, G. Tănăsescu, 1972).

Dacă se admite existenţa a 250 000 de gene în celulele sexuale, fiecare genă putînd fi considerată ca reprezentînd o posibilitate informaţională de 4 biţi, „planul strategic" care conţine particularităţile de specie ale fiecăruia dintre noi ar avea un conţinut informaţional (biologic) de 1 milion de biţi.

Cu această zestre biologică posibilă şi comună, imens diversificată, se formează omul social, ale cărui aptitudini, capacităţi şi forme comportamentale se dezvoltă în procesul educaţional şi în contact nemijlocit cu ambianţa materială şi spirituală.

„Dezavantajat" de a se naşte relativ prematur biologic, în comparaţie cu primatele, omul beneficiază însă de o dezvoltare precoce, nu în ambianţa „monotonă" a corpului matern, ci în mediul ambiant geografic şi cel social, incomparabil mai bogate în stimuli. Ceea ce este omul adult în întregul său somatic şi psihic se realizează în etapele de formare ale copilăriei şi adolescenţei, sub influenţa întregului complex integrator: mediul ambiant şi cosmosul.

Evoluţia omului primitiv, mai ales în perioada de existenţă denumită Neanderthal, s-a realizat într-o măsură importantă în condiţii climatice extrem de nefavorabile. O dată cu retragerea gheţarilor continentali, a apărut omul de Amignac mai inventiv, mai asemănător cu noi. Condiţiile de viaţă erau mai propice pentru supravieţuirea grupurilor mici şi izolate, astfel explicîndu-se diversitatea formelor sau tipurilor umane apărute în acea perioadă (Cro-Magnon, Chancelade, Grimaldi).

În condiţiile actuale este foarte greu să se stabilească ce revine acţiunii directe a climatului asupra caracterului somatic şi psihic şi ce poate fi considerat influenţă a complexului celorlalţi factori. Sînt însă numeroase observaţii care susţin ipoteza conform căreia factorii de mediu, mai ales cei climatici, ar influenţa caracterul corporal sau chiar psihic al oamenilor.

Prin analogie cu regula lui Bergmann, s-a formulat ipoteza după care înălţimea omului creşte proporţional cu depărtarea de ecuator. Speciile cu masa corporală mai mare se găsesc în zonele climatice reci, temperatura modificînd şi unele lanţuri de procese enzimatice importante pentru morfogeneză. Dezvoltarea statuară a sugarului este mai redusă în perioada octombrie-martie şi mai intensă în perioada martie-septembrie. Centrii de osificare apar mai rapid în cursul primăverii, iar greutatea corporală creşte de 3–5 ori mai rapid toamna decît primăvara. Acelaşi caracter somatic ar fi influenţat şi de presiunea atmosferică.

Altitudinea excesivă (spre exemplu platourile din Colorado) determină o mortalitate infantilă mare (probabil prin hipoxie), iar vîrsta la care se instalează menarha este mai mare decît în zonele de mică altitudine (Peru). Creşterea sezonieră ar fi dependentă de stimuli hormonali: gonadici, suprarenalieni şi tiroidieni.

Considerat iniţial ca un fenomen care interesează creşterea statuară şi ponderală, s-a constatat ulterior că fenomenul „acceleraţiei" se reflectă nu numai în modificări de creştere, ca latură cantitativă a dezvoltării, ci şi în schimbări importante ale biomorfozei şi patomorfozei umane. Nou-născuţii ating valori mai mari în privinţa înălţimii şi a greutăţii faţă de perioada de acum 60 de ani; în R.F.G., înălţimea copiilor de vîrstă şcolară a crescut în perioada 1910–1953 cu 6–8 cm (ca şi în R.P. Bulgaria, R.P. Ungară şi U.R.S.S.).

Creşterea intensă pubertară a înălţimii şi greutăţii începe în prezent cu circa doi ani mai devreme decît acum 10 ani. S-a observat de asemenea o erupţie mai precoce a dinţilor ca semn al unei maturizări mai timpurii.

Koch pune accelerarea dezvoltării pe seama expunerii crescute la ultraviolete. Lang (1961) aduce în discuţie ca factor al acestei dezvoltări şi creşterea duratei de expunere a copiilor la lumina artificială, datorită electrificării centrelor populate. Acţiunea biologică a luminii s-ar efectua şi direct pe calea legătu-

rilor dintre ochi și sistemul diencefalo-hipofizar ca și epitalamo-epifizar.

*
* *

Orice organism viu există în măsura în care este capabil să depună un efort de adaptare temporală. Un astfel de efort, la care este supusă întreaga materie vie, organizată sau nu în biologicul sistemic, trebuie să corespundă capacităților morfofuncționale ale stadiului respectiv (organismului) și de asemenea să fie orientat spre reperele cronologice externe cele mai constante și mai „economice" din punct de vedere biologic.

Timpul biologic nu este decît rezultatul variatelor și complexelor procese de adaptare cronologică a organismelor vii, oricare dintre ele – de la cele unicelulare vegetale la om – posedînd o capacitate specifică biologică, de a măsura timpul. Numeroase fenomene biologice, de naturi foarte diferite se desfășoară cu o regularitate ritmică riguroasă, ale cărei abateri în timp de 24 ore sînt de ordinul minutelor sau secundelor.

Mișcarea frunzelor și florilor, etapele metamorfozei, la multe specii de insecte, mitozele în diferite celule vegetale și animale (inclusiv în țesuturile organelor mamiferelor și ale omului) sînt numai cîteva din multele exemple posibile ale cronometriei biologice.

Realitatea obiectivă a caracterului activ al capacității cronometrice pe care o posedă materia vie este demonstrată și de faptul că majoritatea fenomenelor bioritmice ce au o perioadă de aproximativ 24 ore (bioritmuri circadiene) dețin o frecvență maximă în ritmurile materiei vii. Ele se mențin și își păstrează regularitatea chiar atunci cînd organismele respective sînt în condiții de completă „izolare cronologică" (regim luminos și termic absolut uniform). Rezultă că materia vie nu se adaptează cronologic copiind pasiv timpul astronomic sau fizic, ci posedă propriile sale mecanisme cronometrice.

Mecanismele crono-biologice au o capacitate funcțională proprie, în bună parte independentă, fiecare celulă vie fiind un veritabil „generator" de timp. Cronometrele biologice sînt cuplate la reperele cronologice externe. Și cum în condițiile planetei noastre reperul temporal cel mai constant este perioada de 24 ore a succesiunii întunericului cu lumina, devine explicabil faptul că majoritatea bio-ritmurilor sînt circadiene.

Cronometrele biologice se orientează și se autopotrivesc după diferitele repere cronologice ale mediului. Este sugestiv faptul că unele reacții sezoniere ale organismului vegetal și animal din jurul ecuatorului, unde diferențele anuale dintre zi și noapte sînt minime, se declanșează la semnale temporale de ordinul minutelor.

În afară de bioritmurile cu conectări variate de repere temporale externe (bioritmuri circadiene, selenare, sezoniere, multi-anuale etc.), timpul biologic mai este condiționat și de determinări genetice proprii fiecărui organism condiționat la rîndul său de factori ca: sex, variații climato-meteorologice, aport alimentar.

Timpul biologic prin puternica sa stabilitate este esențial pentru existența umană și mai ales la nivelul existenței individuale. Două aspecte ale cronologiei sînt importante: bioritmurile și viteza variabilă a proceselor metabolice. S-au evidențiat cîteva sute de bioritmuri ale organismelor umane și care generează procese și fenomene fundamentale la nivelul sistemelor, organelor și țesuturilor aparținînd sistemului neuro-endocrin, sîngelui și organelor secretorii, ficatului sau epidermului.

Bioritmurile umane mai frecvente ca lungime sînt cele circadiene. Din punct de vedere fiziologic, omul se plasează în categoria organismelor diurne, în sensul că nivelul maxim al activității și capacității sale de a răspunde optim la solicitările interne și externe ar trebui să fie situat la marea majoritate în cursul zilei.

Numărul persoanelor a căror capacitate activă de fond se manifestă cu maximă intensitate în cursul serii și în prima parte a nopții este totuși relativ mare. Tipul de organism vesperal sau nocturn, găsindu-și reprezentanți mai ales în rîndul celor ce prestează preponderent o activitate intelectuală, se poate presupune că la om, devierile de la tipul fundamental diurn sînt generate în bună parte de factorii socio-culturali.

Pe fondul biologic imprimat prin informația biologică, fiecare individ este supus în permanență unor alte forme și mecanisme cronologice alcătuind,

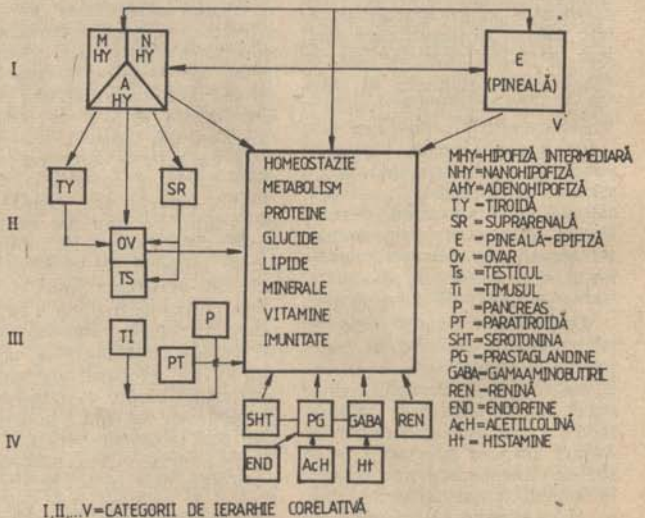

FIG. 1. Organizarea corelativă funcțională a componentei endocrine

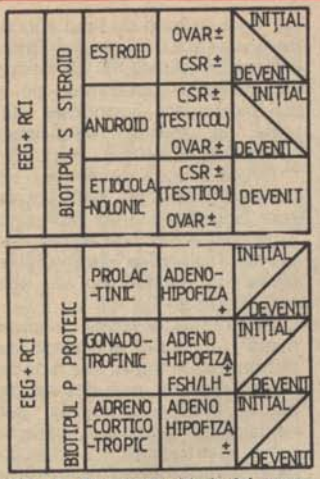

FIG. 2. Structurile biotipului uman după criteriile neuroendocrine. Predominanța hormonală + = hiperconcentrație steroidică sau proteinică = hipoconcentrație.

după unii autori, două categorii generale de timp corelate și anume: timpul psihologic și timpul social (în cadrul informației psihologice și implicit cu răspunsuri asupra fiabilității psihologice).

Timpul psihologic reprezintă manifestarea subiectivă a capacității cronometrice a sistemului nervos. Existența sa rezultă dintr-o abstractizare accentuată a elementelor cronologice concrete din mediu. Componenta nervoasă, care asigură în cadrul sistemului nervo-endocrin (SNE) procesele de trecere de la concret la abstract după prelucrare îndelungată, bioritmurile celulare (ca elemente cronologice endogene și exogene), conferă timpului biologic, prin componenta sa psihologică (ca tip de prelucrare informațională integrativă), o relativă autonomie și independență.

După părerea noastră, în cadrul informației psihologice, ca modalitate de desfășurare a timpului psihologic, se acordă în mod nereal și altor sisteme biologice (specii de animale) „capacitatea" manifestării cronometrice de tip psihologic. Se aduce ca exemplu faptul că unele insecte prezintă în acest sens un ascuțit „simț al timpului". Posedarea de către animale (insecte sau păsări) a unui „simț al timpului" este utilizat ca argument pentru aprecierea că acest timp este psihologic (de fapt psihologic-like).

Deosebirea calitativă dintre timpul psihologic uman și cel al animalelor este asigurată de prezența conștiinței. Timpul psihologic uman se edifică prin recepții cronologice variate, care sînt prelucrate, interpretate și aplicate în mod conștient.

Dar timpul conștient, specific omului, nu epuizează timpul său psihologic care include și latura sa inconștientă de tip instinctual al măsurătorii duratelor.

Există persoane capabile de a determina în primele 3 zile de izolare cronologică „orele exacte" cu abateri mai mici de 1%. Orologiul cerebral lucrează cu multă exactitate în hipnoză, cînd efectuarea unor acțiuni se bazează pe exactitatea timpului stabilit de experimentatorul inductor.

La un grup de organisme umane, care au fost puse fără să știe în condiții de urmărire a timpului conștient diferențiate între ele cu 6 ore, bioritmurile s-au modificat putîndu-se obține o „dilatare" sau o **„contractare"** a bioritmurilor induse de timpul conștient. S-a dovedit apoi că în timp ce unele bioritmuri depind foarte strîns de orologiile cerebrale, altele manifestă o independență accentuată față de acestea.

În afară de ceasornicele create de el, omul, în viața de zi cu zi, se orientează cronologic după numeroase criterii, unele dintre ele naturale, altele derivate din periodizările inerente vieții sociale. Dobîndirea acestui ascuțit simț al timpului, la consolidarea căruia acționează o continuă confruntare și o „verificare" reciprocă între componenta conștientă și elementele subconștiente ale orologiilor biologice, se bazează pe existența informației biologice (care susține în mod obiectiv o fiabilitate biologică corespunzătoare subsistemelor integrate în organismul uman).

Factorii socio-culturali, care pot fi socotiți factori de mediu specifici omului, joacă un rol determinant în stabilirea și evoluția raporturilor dintre organismul uman și mediul său natural de viață, modelînd întreaga biologie și psihologie a omului. În domeniul cronometriei umane, factorii sociali intervin pe diferite căi, modificînd în parte acțiunea unor factori naturali de mediu pe care biologicul îl folosește ca repere. Condiția socială însăși generează pentru om o serie de periodizări ale vieții sale, mai mult sau mai puțin apropiate și concordante cu periodicitățile naturale și care devin puternice repere cronologice nu numai pentru activitatea socială, ci și pentru procesele sale fiziologice (ritmurile de desfășurare a proceselor de muncă).

Intensitatea muncii și în special încordarea nervoasă, care o poate însoți, influențează net ritmicitatea fiziologică mai mult decît orarele activității (perioadele de examene etc.). Se modifică temperatura corporală, pulsul, tensiunea arterială, secreția hormonilor, secreția unor metaboliți etc.

Efectul disfuncției instanței nervoase asupra instanței endocrine, în cadrul sistemului neuro-endocrin (SNE), reprezintă un aspect important. Prin calitatea sa de sistem integrator, SNE asigură mecanisme adecvate acestei funcțiuni, în tot cursul vieții. Relațiile dintre cele două componente: nervoasă și endocrină, se realizează prin legături morfo-funcționare la mai multe nivele. Unul, și cel mai important, îl constituie complexele neuro-secretorii, precum cel hipotalamo-hipofizar (ca prim inel de legătură), care acționează asupra hormonilor secretați de glandele „periferice" (tiroidă, ovar, suprarenală etc.). Hormonii tisulari de la nivelul țesuturilor (acetilcolina, cathecholaminele, prostaglandinele, serotonina, endorfinele etc.) reprezintă un alt inel integrator din SNE, iar acțiunea hormonilor pe cale umorală asupra sistemului nervos central, ca mecanisme generale de feed-back sau feed-before, realizează cel de-al treilea inel neuro-endocrin (fig. 1).

Binecunoscuta legătură dintre scoarța cerebrală și zonele subcorticale cu sistemul endocrin, cunoscut ca „subsistemul hipotalamo-hipofizar", de exemplu, duce la acțiunea directă a influențelor corticale (mai ales cele negative, psihogene, stresante) asupra activității componentei endocrine, avînd ca rezultat modificarea secreției hipofizare, atît

sub aspect calitativ, cît și cantitativ. Sub aspect hormonal, ierarhizarea sistemului endocrin duce la stabilirea unor relații precise între glandele coordonatoare centrale și cele periferice.

Aplicarea formulei „densității informaționale", ca o condiție la care poate lucra organismul la un moment dat, ne oferă posibilitatea unei diferențieri individuale privind diacronia disfuncției neuro-endocrine, exprimată clinic fie prin manifestări evidente ale componentei nervoase (neuro-patologia), fie a celei endocrine (endocrinopatiile), fie asociate și prezentate sub egida unei simultaneități clinice.

Varietatea formelor de „evoluție" și a tabloului clinic semeiotic incumbă unele trăsături individuale cuprinse în noțiunea de „biotip". Clasificarea biopatologiei umane a preocupat medicina din negura timpurilor, prezentîndu-se diferite „modele", caracterizate printr-o serie de particularități psiho-somatice (morfo-funcționale, comportamentale etc.).

Literatura medicală sau psiho-fiziologică cuprinde multiple scheme de „clasificare" a biotipurilor umane. Dăm un exemplu în tabelul de mai jos:

Temperamentul	Culori caracteristice	Reacții la emoții
sanguin	sînge	roșește
melancolic	bilă neagră	cianozare
coleric	bilă galbenă	paliditate
flegmatic	limfă	albește

Diferitele încercări cunoscute în literatura medicală de a „clasifica" organismele umane după aceste criterii cotate „semnificative și caracterizante" oglindesc de fapt ideea de integralitate care emană din esența omului. Diferiți parametri inserați în aceste clasificări cuprind elemente somato-fizio-psihologice în primul rînd. În acest climat de necesitate integratoare prezentăm o asemenea tentativă, consecventă ideii de sistem integral ce-l reprezintă omul, implicînd parametrii neuro-endocrini, ca structură a biotipologiei. Tehnologiile de obținere a unor date caracteristice componentei nervoase sînt electroencefalograma (EEG) și reflexul cerebral de impedanță (RCI), sau pentru componenta endocrină concentrația hormonală. Schema din fig. 2 redă cele două grupuri de biotipuri umane în raport cu ponderea hormonală (deci cu „ecourile" sale somato-psihice integratoare drept consecință) a respectivului organism. Tipul S - steroidic - include trei subgrupe de biotipuri în care preponderența steroidică este asigurată de hormonii estrogeni, fie din stația ovariană, fie cortico-suprarenală.

De reținut că din punct de vedere al cantității, caracterul excretor se relevă fie prin hiperconcentrație, care în viziunea noastră poate avea două origini: inițial genetică (de la naștere), fie „devenită" pe parcursul evoluției organismului în condițiile sale de viață relațională (relația bio-psiho-socială). Ne găsim uneori în fața unor organisme (mai ales cel feminin), la care deși, de exemplu, zestrea biopatologică nu era pregnant estroidă devine astfel pe parcursul modificărilor condițiilor de viață.

Este vorba, deci, de o adevărată „fiabilitate biologică" a subsistemelor respective ale organismului, care prin modificări adaptative imprimă caracteristica generală a întregului organism (inclusiv cea biopsihică).

În același cadru al parametrilor menționați putem deosebi net tipul android de tipul etiocolanolonic a cărei sursă hormonală este realizată, fie de funcția metabolică a suprarenalei pe linia biosintezei hormonale steroide, fie printr-o insuficiență hormonală cronică.

Grupa a doua de biotipuri neuro-endrocrine, cu toate corolarele biopatologice, o reprezintă organismele din care se pot desprinde subgrupa hormonilor: prolactină, gonadotropi sau adenocorticotropi.

Este cunoscut faptul că „parametrii" funcționali ai acestor stații hormonale (hiper sau hipo-secreție) imprimă, mai ales sub aspectul comportamentului psiho-fiziologic și somatic, caracteristici identificabile cu celelalte sisteme de biotipuri existente în literatură și cu care se operează încă în practica psihomedicală cu diferite „randamente". Operarea cu acest model bio-tipologic se inserează, după părerea noastră, mai eficient în cadrul relațional biologic integrativ general funcțional al organismului uman în mod special. Schema din fig. 3 relevă exemplificativ această integrare.

Cunoașterea unei persoane, în cuprinsul universului său psiho-socio-cultural propriu, nu poate fi realizată complet decît prin includerea și a parametrilor biotipului și bioritmului său. Optimizarea omului în procesul generos al muncii, în condițiile revoluției tehnico-științifice actuale, include, de asemenea, în mod firesc și acești parametri, care dețin „calitatea" esențială de a fi modelabili, perfectibili și optimizabili. Conceptul de viață modernă - în sensul complet al definiției - trebuie să se sprijine și pe aceste două concepte umane esențiale.

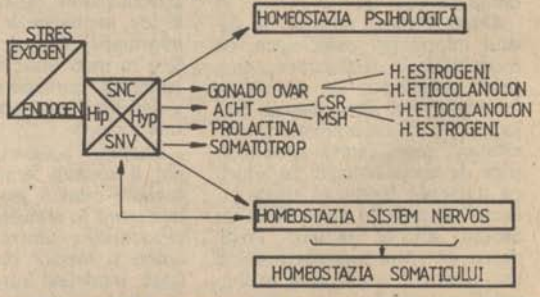

FIG. 3. Integrarea biotipologică neuroendocrină a organismului. Corelațiile endocorporale somatopsihice. Subinfluențele relațiilor exocorporale (STRES).

Viorel Soran

PROGNOZELE ȘTIINȚIFICE ÎNTRE NĂZUINȚI ȘI REALITATE

De îndată ce, în perindarea continuă a vremurilor, omul a reușit să facă, pe bază de observație și de amintire, o clară distincție între momentul prezent și momentele trecute, l-au interesat în aceeași măsură cele încă netrăite, ale viitorului.

Analiza cea mai exact posibilă a unui șir de evenimente se realizează numai pentru infimul moment prezent, dar și în acest caz oricărui observator îi pot scăpa unele detalii, chiar și dintre cele esențiale. Organele noastre de simț, care ne pun în contact cu lumea, posedă o capacitate finită de a recepta, per unitate de timp, semnalele venite din exterior. Apoi, nu tot ceea ce ele înregistrează se și conștientizează, o mare parte din semnalele recepționate depozitîndu-se în subconștient. În consecință, chiar și evenimentele trăite la timpul prezent le surprindem și conștientizăm selectiv.

Dacă însăși analiza unor evenimente prezente nu poate fi exhaustivă, cu atît mai mult este valabil acest lucru pentru cele care aparțin viitorului. Deducția pare la prima vedere un soi de ghicire sau profeție a viitorului (iar profeți ai posibilelor întîmplări viitoare au existat încă din preistorie), deși în fapt nu chiar așa stau lucrurile. Ce este, în ultimă instanță, viitorul? Nimic altceva decît o prelungire a prezentului și a trecutului.

Revoluția științifică și tehnică din cea de-a doua jumătate a veacului nostru, introducerea pe scară aproape universală a calculatoarelor electronice au condus spre fructuoasa idee că, pe baza cunoașterii științifice a prezentului și trecutului, s-ar putea prefigura cu o foarte mare exactitate viitorul. Planurile de dezvoltare economică și socială – atît la nivel global, cît și la nivelurile naționale, zonale și locale – reprezintă, printre altele, și niște preziceri mai mult sau mai puțin exacte ale viitorului economic și social.

Este posibil să se facă astfel de predicții în știință? Sînt multe cazuri cînd se poate face o prognoză suficient de exactă, mai ales în situațiile în care este vorba despre aplicarea în practică a unor descoperiri de ordin fundamental. Sînt, de asemenea, suficient de numeroase cazurile cînd nu se pot face prognoze minuțioase asupra viitorului științei sau chiar nu se poate exprima nici un fel de predicție. Această situație paradoxală pentru forța științei contemporane își are explicația sa. Și anume, în cazul unor noi descoperiri de ordin fundamental, nu se poate face nici un fel de prognoză, deoarece printre faptele și procesele descoperite pînă atunci de oricare ramură a științei nu se află nici una care să indice ori să trădeze oricît de vag ceva din proprietățile noilor obiecte și procese ce ar urma să fie descoperite. Cu alte cuvinte, o previziune suficient de exactă nu este posibilă decît în cazul cînd ne găsim, cum a susținut un cunoscut istoric și filozof american al științei – Thomas S. Kuhn –, în interiorul așa-numitei „științe normale" și nu se poate realiza nici un soi de supoziție în afara acesteia.

Iată un concept nou, încă puțin cunoscut, acela de „știință normală". Ce reprezintă ea? Într-una din lucrările fundamentale de istoria și filozofia științei, în „Structura revoluțiilor științifice" (1970), Thomas S. Kuhn demonstrează că știința nu se dezvoltă într-o deplină continuitate, ci printr-un soi de salturi – **„revoluțiile științifice"** –, marcate de o pregnantă discontinuitate în modalitatea de a aborda obiectele și procesele lumii materiale. Noua viziune științifică, mai corect noile teorii explicative ale obiectelor și proceselor materiale, constituie ceea ce Thomas S. Kuhn a denumit **paradigmă** (de la grecescul „paradeigma" = model). Astfel de paradigme sînt, de pildă, teoria gravitației universale a lui Isaac Newton (1642–1727), teoria relativității restrînse și teoria relativității generale ale lui Albert Einstein (1879–1955) sau teoria evoluției lumii organice prin selecția naturală a lui Charles Darwin (1809–1882) și altele.

Istoria genezei unei noi paradigme ne dezvăluie o dezvoltare ideatică, fundamentată pe dialectica luptei contrariilor. O paradigmă dominantă încearcă să explice natura obiectelor și proceselor pe baza unui mănunchi de ipoteze și teorii. Există tendința naturală ca savanții care aderă la o paradigmă să caute deslușirea fiecărui nou fapt consemnat de observație prin ipotezele și teoriile din interiorul paradigmei dominante. Aceste contribuții îmbogățesc conținutul logic al paradigmei dominante. Într-o asemenea situație, deosebit de favorabilă, se fac prognoze cu o maximă probabilitate de realizare. Cercetătorul sau echipa de cercetare chemată să elaboreze o prognoză se află în poziția geografului care posedă o hartă relativ bună a unui continent, dar cu mai mult sau mai puțin numeroase „pete albe". Ceea ce se cunoaște este conturul domeniului, necunoscute sînt detaliile. Depinde de timp, de mijloacele materiale și bă-

neşti ca aceste detalii să fie clarificate şi comparate cu prognoza. Cu cît există o concordanţă mai mare între o prognoză şi realizările ulterioare ale cercetării ştiinţifice, cu atît prognoza respectivă a fost mai bună şi eforturile depuse pentru realizarea ei mai justificate.

Apare un moment crucial, acela cînd noile obiecte naturale şi procese descoperite nu mai pot fi explicate prin ipotezele şi teoriile paradigmei dominante. Pentru cercetătorii care lucrează în domeniul viitorologiei se iveşte acum o împrejurare deosebit de dificilă. Nu mai pot fi elaborate prognoze care să concorde cu viitoarele descoperiri. Neajunsul constă în faptul că cercetătorul sau echipa de cercetare viitorologică se străduieşte să elaboreze o prognoză pentru un „continent totalmente necunoscut", bazîndu-se pe elementele puse la dispoziţie de un „continent cunoscut pînă la saturaţie". Ceea ce adeseori se pierde din vedere este faptul că descoperirea adevărată a tărîmurilor necunoscute (noul autentic) din afara „ştiinţei normale" sau a paradigmei dominante nu poate fi nici prognozată, nici dirijată şi planificată. Descoperirea autentică a noului rezultă dintr-un joc subtil al întîmplării şi al determinismului istoric, caracteristic dezvoltării interne a ştiinţei. Oamenii de ştiinţă care au norocul să se apropie pregătiţi de necunoscut, să întîmpine cu ochii larg deschişi întîmplarea izbutesc să facă marile descoperiri, să pună bazele unor noi paradigme ştiinţifice. Celorlalţi, cărora întîmplarea nu li s-a dezvăluit în toate sensurile ei, nu le mai rămîne altceva decît să adune alte fapte în sprijinul noii paradigme sau a căji nou deschise.

Învăţătura care reiese din această împrejurare delicată s-ar putea rezuma la recomandarea ca acei care elaborează prognoze să le alcătuiască, dacă este posibil, cu o maximă certitudine pentru domeniile bine consolidate ale ştiinţei, deci în cazul faptelor, ipotezelor şi teoriilor ce navighează cu siguranţă în interiorul unei paradigme dominante, iar pentru noile descoperiri, abia desprinse din marele ocean al necunoscutului, să se mulţumească cu realizarea unor predicţii elastice, lăsînd deschisă oricînd posibilitatea racordării la noile orizonturi ce abia se întrevăd.

Vechea paradigmă, care nu mai poate explica mulţumitor noile descoperiri, intră în criză şi, o dată cu ea, şi prognozele elaborate pe baza sa. Se nasc în acest moment o mulţime de ipoteze şi teorii noi, adevărate „mutaţii ideatice", dintre care unele vor supravieţui, iar altele vor fi aruncate în „coşul uitării", fiind uneori răscolite aici de iubitorii istoriei ştiinţei, în scopul dezvăluirii evoluţiei diferitelor domenii ale cunoaşterii. Este foarte palpitant de a urmări, în oricare domeniu al ştiinţei, competiţia dintre ipoteze şi teorii în desluşirea noilor procese descoperite. Cine învinge în această competiţie? Abia scurgerea timpului poate să ofere cercetătorului perspectiva dorită, lucru ce se întîmplă în momentul cînd noile ipoteze şi teorii se constituie într-o nouă paradigmă, superioară celei anterioare, negînd-o sau transformînd-o într-un caz particular al noii paradigme. În acest moment elaborarea unor noi prognoze, congruente cu ipotezele şi teoriile noii paradigme, devine iarăşi posibilă cu o maximă precizie.

Ce condiţii trebuie să îndeplinească ipotezele şi teoriile ca ele să cîştige competiţia de care am pomenit? Întîi de toate să fie cît mai simple posibil, iar în al doilea rînd să fie exprimate într-o formă cît mai elegantă. Există, chiar dacă nu ne vine a crede, o estetică a teoriilor ştiinţifice. Învinge aceea care este mai frumoasă, care satisface gusturile estetice ale intelectului. De aici o altă învăţătură. Este important să faci o descoperire ştiinţifică, dar aceasta nu reprezintă totul. Mai trebuie ca noua descoperire să fie prezentată de savant într-o formă simplă, convingătoare şi într-o „haină" de o frumuseţe care să încînte spiritul. Nu în zadar marele naturalist francez Georges Louis Leclerc de Buffon (1707–1788), în lucrarea sa intitulată „Discurs asupra stilului" (1753), a susţinut, pe deplin întemeiat, că „Stilul este omul însuşi". Omul de ştiinţă de înaltă valoare va face nu numai descoperiri, va elabora nu numai teorii, le va aplica nu numai în practică, ci şi le va transmite comunităţii ştiinţifice şi societăţii într-o formă riguros ştiinţifică, accesibilă şi în acelaşi timp de o nobilă graţie. Orice lucrare ştiinţifică redactată într-un stil confuz, pe lîngă faptul că riscă să devină neinteligibilă, reflectă şi o gîndire încîlcită.

Succesiunea amintită a paradigmelor atrage după sine şi o succesiune de diverse prognoze care se îmbogăţesc şi se perfecţionează pe parcurs, devenind din ce în ce mai cuprinzătoare. Această succesiune, după cum am văzut, constă în alternarea de momente potrivite elaborării unor prognoze cît mai precise cu altele propice construirii de prognoze vagi şi elastice. Este ca şi cum această evoluţie s-ar supune „teoriei ondulaţiunii universale" (1876–1877), emisă de filozoful materialist român Vasile Conta (1845–1882).

Întocmirea de prognoze ştiinţifice între năzuinţi şi realitate constituie deci, în acelaşi timp, atît o ştiinţă, cît şi o artă. Pe plan mondial există numeroase instituţii care se ocupă de alcătuirea prognozelor privind dezvoltarea societăţii, economiei, ştiinţei şi a altor domenii de interes practic şi cultural. Merită să amintim între aceste organizaţii specializate Institutul Hudson din New York, care în anul 1976 a realizat o complexă prognoză privind viitorul Americii şi al Lumii în următorii 200 de ani, deci pînă în anul 2176. Această prognoză pozitivă se ocupă de creşterea economică şi, în corelaţie cu ea, de creşterea populaţiei, de viitorul utilizării energiei, a producerii de alimente şi, evident, de soarta cercetării ştiinţifice. În fine, prognoza amintită se ocupă şi de viitorul mediului înconjurător sub raport natural, economic şi estetic.

În ţara noastră, elaborarea prognozelor se află în sarcina Sectorului de prognoză din cadrul Comitetului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, care lucrează în strînsă colaborare cu o serie de specialişti din toate domeniile productive şi de cercetare ştiinţifică ale ţării. Nivelurile în timp pînă la care se construiesc în ţara noastră prognozele sînt cele indicate de conducerea superioară de partid şi de stat, în momentul de faţă ele limitîndu-se la anii 2010–2020.

Faur Agachi

SECOLUL XXI — MIGRAȚIA FORȚEI DE MUNCĂ SPRE DOMICILIU?

Schimbările la care este supusă economia mondială, în urma modernizării ei tot mai accelerate, în special datorită robotizării și cibernetizării, se reflectă implicit și la nivel social. Fenomene imprevizibile sau anticipate, temporare sau de lungă durată, se desfășoară în societatea umană ca ecou al evoluției tehnice, iar unul din elementele implicate în această evoluție este tehnica de calcul. Prezente peste tot, fie că poartă prefixul **mini, micro** sau **super,** calculatoarele s-au dovedit unelte de o nediscutabilă utilitate, iar din adăugarea în panoplia uneltelor a acestei mașini electronice și ca urmare a miniaturizării și scăderii prețului de cost al componentelor a luat naștere un fenomen neașteptat: din ce în ce mai mulți oameni tind - și pot - să-și practice meseria la domiciliu. Nu este vorba de fragmentarea întreprinderilor în mici ateliere, oricît de automatizate ar fi ele, sau de izolarea cetățenilor în locuințele lor. Situația este deosebită și, sub anumite aspecte, fără precedent.

Un calculator electronic vehiculează date sub forma unor impulsuri electrice; acestea pot fi transmise ca orice alt impuls electric, printr-o metodă oarecare, recepționate și „înțelese" de un calculator asemănător utilizînd același program. Chiar dacă ordinatoarele sînt de tipuri diferite, există dispozitive capabile să „traducă" semnalele în limbajul fiecăruia. Datele, atît cele de prelucrat, cît și cele generate ca rezultat, pot fi stocate pe un suport magnetic, într-o **bancă de date,** pentru o (re)folosire ulterioară. Sistemele de calcul pot fi - și de cele mai multe ori sînt - legate între ele prin **rețele de transmisie de date,** care permit accesul și schimbul de informații, într-un mod asemănător rețelelor telefonice. Spre deosebire de telefon, computerul poate converti datele pe care le prelucrează, cu ajutorul unor **periferice specializate** (imprimantă, display, plotter, sintetizator sonor), sub formă de text tipărit, imagine, desen sau sunet. Și cum aceasta este forma sub care se prezintă multe din rezultatele muncii umane, se poate trage concluzia că nu este necesar ca persoanele ce participă la schimbul și prelucrarea informațiilor prin intermediul calculatorului, să se afle în contact fizic direct. Mai mult, distanța care îi separă este determinată doar de calitatea liniei de teletransmisie, întrucît, considerînd că sistemele de calcul lucrează corect, doar pe acest traseu pot interveni deformări ale semnalului.

Adăugînd acestei proprietăți și pe cele ale vitezei și preciziei în execuție (99% din erorile calculatorului sînt datorate factorului uman), se poate imagina modul în care își desfășoară activitatea. De exemplu, un arhitect, lucrînd după metode „clasice" sau asistat de calculator.

Prin extrapolare, un astfel de „tipar" de activitate poate fi aplicat mai multor profesiuni și specializări.

Mini și microsistemele de calcul nu mai necesită încăperi speciale, climatizate și nici nu mai ocupă un volum mare de spațiu. De aici ideea, aplicată în unele țări (S.U.A., Japonia, Franța, Anglia, U.R.S.S., R.D.G.) de a permite unor categorii profesionale să-și desfășoare activitatea la domiciliu. Aceste categorii cuprind arhitecți, scriitori, ziariști, cercetători și proiectanți din diferite domenii, economiști, contabili, programatori etc. Se apreciază că, prin perfecționarea calculatoarelor profesionale, a băncilor de date și alăturării rețelelor de teletransmisie sistemului **TELETEXT** și a **televiziunii interactive,** vor putea lucra acasă peste 70% din personalul unor institute de cercetare-proiectare; 90% din cel al redacțiilor ziarelor și editurilor; 50% din salariații întreprinderilor industriale neangajați direct în activități productive; și chiar cîteva procente din învățămînt și industrie - ținînd seama de posibilitatea supravegherii și conducerii de la distanță a unor procese industriale complet automatizate.

Pot fi puse în evidență cîteva din avantajele acestei redistribuiri a locului de desfășurare a activității profesionale.

Întreprinderile pot reduce cheltuielile de investiții (mobilier, clădiri), aloca spațiul eliberat de birouri unor sectoare direct productive sau diminua consumul de energie electrică, agent termic și cheltuieli legate de întreținere și mobilier - în cazul în care prin transferul activității la domiciliul salariaților, se renunță la spațiul ocupat de birouri. În plus, centrul coordonator sau organele de conducere, beneficiind de specificul de lucru al calculatorului conectat în rețea, vor putea cunoaște în orice moment, situația exactă a lucrărilor în curs de execuție.

Producerea aparaturii, instala-

Proiectare „clasică“	Proiectare asistată
1. Folosește planșeta de desen, creioane, trusa de compas și celelalte accesorii necesare executării planșelor.	1. Folosește un sistem de calcul dotat cu placheță grafică, creion optic, plotter, imprimantă grafică și un pachet de programe adecvat.
2. Execută toate planșele manual, pe rînd, efectuînd calcule cu ajutorul unui calculator de buzunar.	2. Execută desenele principale direct pe ecran, cu creionul optic, sau pe placheta grafică, în culori, dacă este cazul. Calculatorul generează automat elementele tipizate, execută reduceri la scară, proiecții, perspective etc. Calculele necesare sînt efectuate automat de program.
3. Consultă tabele cu parametri și se deplasează la biblioteci sau instituții de profil pentru a consulta documentație sau alți specialiști în domeniu.	3. Primește de la banca de date, sau de la alte calculatoare cuplate în rețea, într-un timp scurt, pe display sau imprimantă, toată documentația necesară. Informațiile pot sosi și în absența lui, calculatorul stocîndu-le în memorie.
4. Efectuează corecturile pe original, refăcînd planșele de cîte ori este nevoie.	4. Efectuează corecturile în același mod ca și desenele, putînd obține în orice moment pe plotter sau imprimantă un original fără ștersături.
5. Multiplică planșele la xerox sau heliograf.	5. Calculatorul poate executa oricîte exemplare de aceeași calitate cu originalul.
6. Se execută un studiu pe machetă.	6. Se execută un studiu pe simulator.
7. Expediază lucrarea beneficiarului prin poștă sau curier.	7. Expediază lucrarea calculatorului beneficiarului prin rețea de teletransmisie.
8. Depozitează un exemplar în arhivă.	8. Transmite o copie-mesaj băncii de date. După caz, copia poate fi asigurată printr-un cod de utilizator.

rea și întreținerea unor rețele de calculatoare poate crea noi locuri de muncă în industria tehnicii de calcul, electronicii și telecomunicațiilor, în special pentru muncitori cu înaltă calificare și cadre cu studii medii.

Prin reducerea numărului de persoane implicate în deplasarea spre un anume punct la o oră dată, se poate diminua aglomerarea, la orele de vîrf pe liniile de transport spre zonele industriale și, implicit, consumul de benzină și poluarea, aplatizîndu-se, în același timp, vîrful de sarcină în rețeaua industrială de alimentare cu energie electrică.

Legate de acest fenomen s-au dovedit interesante unele observații în domeniul psiho-social. Astfel, se poate lua în considerare o creștere a randamentului în activitățile de tip intelectual, generată de eliminarea oboselii produse de deplasarea la locul de muncă și de inerentele fricțiuni între colegi, precum și de posibilitatea ca fiecare individ să lucreze în perioada de maximă activitate psihică - perioadă ce variază de la persoană la persoană.

Prin reorganizarea optimă a perioadei de activitate și reducerea timpului alocat deplasărilor, se intensifică participarea individului la viața comunitară și culturală, crește aportul părinților în educarea și orientarea profesională a copiilor - prin exemplu personal și îndrumare directă.

O astfel de evoluție nu se poate petrece instantaneu și fără dificultăți. Este evident că în calea aplicării acestui sistem de organizare se ridică o multitudine de dificultăți.

Activitatea solitară, absența influenței colectivului de muncă pot fi defavorabile pentru psihicul unor indivizi. Pot apărea fenomene de izolare față de societate, generate fie de comoditatea excesivă, absența stimulilor externi introduși de obligativitatea deplasării zilnice spre locul de muncă, fie de „foamea de informații“, dorință specifică activității umane inteligente, exacerbată periculos pentru psihic de posibilitățile deosebite pe care le oferă accesul la o bancă de date.

Nenumărate probleme legate de structura ierarhică și salarizare, aprecierea muncii prestate, protecția și jurisdicția muncii sau chiar etică și morală profesională își așteaptă și ele rezolvarea, o rezolvare care, s-a dovedit prin practică, este specifică nu numai fiecărei ramuri economice și țări în parte, dar chiar și fiecărei zone industriale.

„Migrația spre domiciliu a forței de muncă“, cum a fost numit fenomenul în cele cîteva lucrări de specialitate, favorizează acum îndeosebi țările cu foarte mare densitate a populației urbane, rețele de teletransmisie și bănci de date dezvoltate. Dată fiind dezvoltarea ciberneticii și pătrunderea ei în toate domeniile de activitate, e de așteptat ca fiecare țară să-și dezvolte bănci de date și rețele proprii, susținerea și extinderea fenomenului dovedindu-se mult mai economice în acest caz.

Fiind încă într-o fază incipientă, nu se poate afirma cu siguranță că aceasta este o tendință generală sau un fenomen temporar și fără mare importanță. Este însă cert că, dacă umanitatea va considera pozitiv și necesar, va ști să o adapteze cît mai eficient pentru progresul și bunăstarea sa.

Titus Filipaş

Ştiinţa la frontierele cunoaşterii

TUNELE ÎN SPAŢIU-TIMP ŞI CĂLĂTORIA ÎN UNIVERSURI PARALELE

Teoria relativităţii generale s-a adresat mai întîi unor fenomene de natură gravitaţională din sistemul solar. Principala sursă de cîmp gravitaţional este aici Soarele, care la mari distanţe de el, pînă la ipotetica planetă X sau norul de comete Oort este perfect aproximabil printr-un cîmp gravitaţional newtonian.

Teoria relativităţii generale rămîne principala sursă de inspiraţie şi atunci cînd se tratează structura spaţiului la scară foarte mare, metagalactică şi cosmologică. Ea trebuie să ţină însă cont de dificultăţile speciale care apar în considerarea Universului la scară foarte mare, să răspundă la aşa-numitele paradoxuri cosmologice. Evident, cînd se discută despre gravitaţie, cel mai stringent paradox este cel al lui Seeliger. Paradoxul gravitaţional al lui Seeliger exprimă în esenţă constatarea că potenţialul gravitaţional produs de distribuţia materiei la scară foarte mare este nul. Paradoxul e strîns asociat cu caracterul de omogenitate pe care îl observă astronomii în distribuţia galaxiilor în Univers. Dincolo de o scală de 200 milioane de ani-lumină, această uniformitate a distribuţiei materiei nu este constatată de nimeni. Să ne imaginăm acum că trasăm în spaţiu frontiera unei sfere cu o rază de 200 milioane de ani-lumină, sau chiar mai mare. Ei bine, o teoremă clasică, stabilită de Newton, spune că pe această frontieră cîmpul gravitaţional este produs numai de distribuţia interioară de masă, nu şi de cea exterioară. În acest caz, distribuţia interioară de masă ar trebui să producă un cîmp gravitaţional newtonian. Sub acţiunea lui, materia din interiorul sferei ar urma fie să se rotească în jurul centrului (dacă are viteze convenabile), fie să se prăbuşească înspre centru. În realitate, un asemenea fenomen nu se produce la scară cosmologică, şi acesta este paradoxul gravitaţional al lui Seeliger. Din el rezultă că potenţialul gravitaţional creat de distribuţia cosmologică a materiei este pretutindeni egal cu zero.

Aceasta crează nişte probleme cu totul noi de aproximare a metricii spaţiului atunci cînd din el este retrasă materia. În cazul necosmologic, al tratării gravitaţiei din sistemul solar, metrica aceasta era de tipul cel mai simplu, euclidian. Să mai spunem acum că o metrică arată în esenţă cum se scrie teorema lui Pitagora la o scară foarte mică. Metrica euclidiană vrea să spună că teorema lui Pitagora se scrie aşa cum este ea învăţată în şcoala generală. Una dintre primele soluţii pentru metrica la scară cosmologică în absenţa materiei a fost dată de Friedmann şi ea este concordantă cu fenomenul expansiunii Universului, descoperit ulterior de Hubble. Problema a rămas însă în actualitate, şi diversele soluţii care s-au dat au condus la tot atîtea „modele de Univers".

Încercările de a combina teoria relativităţii generale cu mecanica cuantică într-un cadru cosmologic sînt însă destul de recente. În abordarea cuantică, descrierea oricărei cantităţi fizice are un caracter probabilist (datorită acestui caracter, pot apărea particule virtuale din neant, pentru a se prăbuşi apoi în neant, peste foarte puţin timp). În contextul gravitaţiei, mecanica cuantică poate face să apară în spaţiu metrici stranii, ce distorsionează extrem de mult textura spaţiu-timpului, dar care dispar extrem de repede. Apariţia acestor metrici are ca efect instantaneu existenţa mai multor drumuri posibile între două puncte oarecare din Univers. Unul este cel obişnuit, parcurs de lumina care vine de la obiecte cereşti îndepărtate, altele sînt create de acele metrici fluctuante care apar din neant pentru a se dezintegra înapoi în neant. Cum ne putem imagina acele drumuri? Ca pe un fel de tunele în structura obişnuită a spaţiu-timpului. Este interesant că pe unele dintre aceste drumuri, distanţa dintre cele două puncte este neaşteptat de scurtă. Într-o călătorie pe traseul unui tunel spaţial, o galaxie ori cît de îndepărtată ar rămîne accesibilă generaţiei noastre! Dificultatea principală (căci există o mulţime de dificultăţi în concretizarea unui asemenea program de voiaj spaţial) constă în aceea că tunelul respectiv are un diametru microscopic şi dispare foarte repede. Ne-ar trebui un microscop cu un grosisment uriaş pentru a localiza capătul dinspre noi al tunelului. Din păcate, chiar după ce vom stăpîni perfect tehnica experimentală de a-l prinde în obiectiv, vom constata că el dispare foarte repede. Microscopul cu grosismentul cel mai mare este de fapt un accelerator de particule. Fără îndoială că astfel de microscoape vor fi utilizate pentru localizarea capătului unui tunel spaţial. Acceleratoarele de particule au putut însă extrage din virtualitatea lor particule altminteri invizibile, precum bosonii W^+, W^- şi Z^0. Nu ar putea să fie folosit un accelerator de

(Continuare în pag. 24)

Dr. arh. Cosma Jurov

Știința la frontierele cunoașterii

CINETICA ARHITECTURII

Pătrunzi într-o încăpere aparent ca oricare alta: la un moment dat peretele se mișcă... mai faci un pas și se aprinde o lumină, alta se stinge, se schimbă culorile... Într-un alt spațiu, din aceeași categorie, luminozitatea și culorile se transformă doar cît șoptești...

V-ați dat probabil seama că este vorba de spații sculpturale cinetice, o formă de interpretare a sculpturilor spațiale, opere electro-optice, care acționate de un sistem codificat de programare pot crea un spectacol. Sculptura contemporană experimentează și asemenea procedee care sînt rodul unei fantezii regăsită în cunoașterea și interpretarea artistică a tehnicii avansate, care nu seamănă deloc cu imaginea sculpturilor lui Michelangelo sau Rodin; o construcție spațială în care intri, unde se întîmplă ceva, dar nu îndeajuns, pentru a o denumi utilă, un spațiu introvertit pe care doar Brîncuși l-a intuit dar ca expresie cinetică a unor volume capabile să sugereze dislocarea spațiului cu efort minim antigravitațional, precum „Pasărea în văzduh" - devenită emblema astronauților de peste ocean sau „Cocoșul" ce urmează să împodobească piramida din sticlă din curtea marelui muzeu parizian Louvre amintind de ciocîrlanul de pe casele românești. Sculptura cinetică de care aminteam, deși este un spațiu în care pătrunde omul, nu este arhitectură, așa cum și Parthenonul este contestat că ar fi un templu cu spațiu arhitectural, atîta vreme cît adăpostea, în principal, doar o statuie.

LOCUINȚĂ FLEXIBILĂ?

Și totuși, ce ar fi ca locuința fiecăruia dintre noi să se transforme după dorința și necesitățile noastre, după starea noastră de spirit sau în funcție de starea vremii? De pildă, avem mai mulți invitați și am avea nevoie de o cameră de zi mai spațioasă. Nimic mai simplu: o apăsare pe buton și un perete se deplasează spre dormitor, altul spre o încăpere învecinată... Ar mai fi o posibilitate: camera să fie concepută ca o cutie în care pătrunde o altă cutie; la o manevră una din cutii se poate deplasa spre exteriorul clădirii mărind spațiul camerei de zi... Dacă avem la dispoziție materiale ușoare, termo și fonoizolatoare se poate face o instalație de glisare pentru pereți realizați din mobilier sau panouri adecvate pentru mișcare, rotire sau rabatare, astfel încît sistemul ar fi cum nu se poate mai posibil. Și chiar este posibil, dar tehnologia descrisă pentru o astfel de locuință ar fi încă prea scumpă pentru a fi aplicată unor locuințe de masă. Și ar mai fi încă ceva: majoritatea oamenilor nu sînt încă obișnuiți să locuiască în și între „cutii mișcătoare", între materiale care produc impresia de provizorat. „Decuparea" din natură a unui spațiu de locuit cu mijloace artificiale, în care trăiesc oameni, se face, de mii de ani, cu ajutorul unor materiale grele și sisteme constructive corespunzătoare, atît ca pereți, cît și ca acoperiri, care pe de o parte le asigură protecția, iar pe de alta, prin forma lor statică, trebuie să le și producă impresia de stabilitate, de ancorare sigură de pămînt.

La începutul anilor '60 apăruse un nou curent în arhitectura universală denumit „Metabolism", inițiat de un grup de arhitecți vest-europeni, americani și japonezi. Ei au pornit de la observația - reală de altfel - că o familie umană este ca o celulă organică ce se multiplică, se dezvoltă, crește, își crează propria identitate, apoi se dezmembrează... Aceasta a dus, printre altele, la ideea că locuința - în special cea de masă, relativ ieftină - ar trebui să fie concepută în așa fel încît interiorul, cuprins între limitele exterioare deocamdată rigide ale fațadei, să poată fi modulat și dotat cu sisteme de compartimentare adecvate care, prin recompartimentare periodică vor putea da naștere unor noi forme de apartamente capabile să satisfacă necesitățile de locuire ale diferitelor componente familiale. De pildă, în același spațiu se poate amenaja un apartament de una, două, trei sau mai multe camere, care vor fi însă din ce în ce mai mici, divizare realizată în funcție de numărul de persoane care vor locui acolo, de vîrstă, preocupări etc. Pentru unele familii cu copii mici ar fi posibilă o distribuire a locurilor de dormit în cușete, amenajîndu-se în schimb o cameră de zi proprie copiilor, care ar fi pînă la un moment dat și locul lor de joacă. Devenind școlari, este bine ca fiecare să aibă locul său de studiu - deci, printr-o altă variantă de subîmpărțire a suprafeței apartamentului, se vor crea încăperi cu loc pentru lecții, dar se va micșora mult fostul lor spațiu de joacă.

Și așa se va proceda pînă părăsesc apartamentul, familia reducîndu-și numărul membrilor, dar avînd spațiu excedentar. Aici poate interveni posibilitatea de a ceda spațiul disponibil vecinului, a

cărui familie se mărește sau acolo va dori să locuiască o familie cu două sau trei generații, fiecare avînd nevoie de spații specifice unei bune funcționări a părții de locuință, care ar reveni fiecărei minifamilii. Acestea ar fi locuințe extensibile. Cum se poate reglementa extinderea? Înainte de toate problema ține de o conștiință mai elevată, dar și de o bună administrare a unor asemenea locuințe grupate de regulă în mici ansambluri: prin informare computerizată se pot redistribui periodic spațiile disponibile. Ce presupune acest aspect? Ca fiecare familie să nu dispună de mobilier propriu, ci doar de lucrurile personale și specifice fiecăruia, în așa fel ca la cedarea unei suprafețe a apartamentului sau recompartimentarea acestuia, mobilierul să poată fi cedat și el sau păstrat într-un depozit al administrației.

Acestor condiții organizatorice li se adaugă cele de confort termic, acustic, igienic și de altă natură pe care trebuie să-l ofere noile materiale de construcție. În același timp, ar trebui ca arhitecții să colaboreze cu constructorul și fabricantul de mobilier pentru modularea întregii locuințe după necesitățile de compartimentare, încît toate piesele de mobilier și panourile să poată fi așezate în toate direcțiile suprafeței apartamentelor, fără să stînjenească cu nimic funcționarea locuinței. De asemenea să conceapă în așa fel planul ca părțile lui fixe - structura de rezistență și instalațiile sanitare - să fie astfel grupate încît să lase loc liber pentru compartimentare. Dar și instalațiile ar putea fi relativ mobile - baia putîndu-se roti în jurul coloanei de canalizare, cablurile electrice s-ar putea întinde prin pardoseală, pereți exteriori sau dulapuri; încălzirea s-ar face prin plafon, iluminatul ar fi local etc.

Dacă ar fi să construim locuințe pentru toate preferințele, în mod normal ar trebui ca ele să fie proiectate separat pentru fiecare familie. Este absurd? Nu! Dar, în această situație ar trebui găsit un sistem arhitectural pentru ca fiecare familie să-și poată amenaja compartimentarea locuinței, potrivit necesităților, fără să folosească mînă de lucru calificată.

O altă problemă este aceea a găsirii personalității fiecărui apartament. Unii ar putea obiecta că în locuințele flexibile descrise uniformitatea ar fi mai accentuată decît în unele apartamente actuale care, la un moment dat, sînt toate la fel. Este și nu este așa. Că mobilierul și panourile sînt identice - da, ca dimensiune și formă. Dar culoarea poate fi diferită. Apoi valoarea locuințelor flexibile constă tocmai în faptul că se pot crea încăperi diversificate, deci spațialitatea nu va semăna de la un apartament la altul, decît în măsura în care probabilitatea o va permite.

Relativitatea spațială - aceasta va fi caracteristica locuințelor flexibile care vor crea o particularitate temporală a viziunii tridimensionale. Posibilitatea mișcării mobilierului pentru compartimentare va duce la o expresie dinamică a spațiului, ceea ce nu putem pretinde că au apartamentele contemporane, construite din componente fixe și rigide. În sfîrșit, identitatea apartamentelor flexibile va fi dată și de stilul în care își va decora fiecare spațiile de locuit.

LOCUIREA ÎN COMUN

Dacă în țări ce au început să se industrializeze de prin sec. al XVIII-lea ca Anglia, Franța, Germania etc., problemele de locuire se rezumau la construirea unor colonii sau cartiere muncitorești în apropierea fabricilor, majoritatea lor covîrșitoare fiind la limita insalubrizării, probleme din ce în ce mai acute au fost generate de locuirea urbană în sec. al XX-lea, cînd, atît experiența precedentă de urbanizare forțată a orașelor fără tradiție în acest domeniu, dar și apariția unor schimbări în relațiile sociale și sistemele sociale ale statelor, au dus la dezvoltarea științelor sociale, care aveau să aibă influență și asupra viitorului mod de locuire muncitoresc, această clasă fiind majoritară deopotrivă și în țările care erau deja industrializate și în cele care începeau să se industrializeze.

Pentru rezolvarea problemelor de locuire din aceste țări în care problemele urbane au crescut neașteptat de mult datorită sporului demografic provenit din atragerea populației rurale sau din alte orașe s-au elaborat cîteva studii care inițial erau considerate utopii, dar care ulterior au generat idei în parte aplicate, cum a foat de pildă „Unitatea de vecinătate", concepută de C. Perry în 1929, ea fiind și astăzi în atenția edililor pentru adaptare la cerințe viitoare.

În 1926 în U.R.S.S. s-a destășurat un concurs care avea ca temă modul de locuire socialist. Au fost premiate două proiecte cu două idei opuse: una propunea ca modul de locuire să fie în locuințe individuale răspîndite în vaste grădini - atenție! viitoarele orașe-grădină pe care acum le-am denumi „ecologice" - iar cealaltă o locuință comună multietajată în care erau grupați în corpuri separate oameni din diferite categorii sociale, iar cuplurile familiale se separau de copii, aceștia fiind considerați proprietatea statului care se ocupa de creșterea, educarea și pregătirea lor profesională, ca oameni ai noii societăți.

Modul de locuire în comun în clădiri complexe a fost adoptat și în alte țări care aveau probleme de asigurare a locuirii pentru muncitori - Suedia, Danemarca, Austria, Cehoslovacia etc. Le Corbusier a adus unele îmbunătățiri sistemului în sensul că în unitățile de locuit din Marsilia și Nisa, construite prin 1953, într-o clădire bloc suspendată pe piloni a prevăzut locuințe minimale - el păstrînd familia intactă - dar și magazine și servicii așezate la etaje intermediare, școli și grădinițe pe acoperiș. Deși asemenea idei au fost reluate ulterior, mulți le-au criticat, deoarece limitau viața socială la plimbările pe coridoarele magazinelor, iar jocul copiilor era privat de spațiul verde natural, ei crescînd în spații artificiale.

În orașele cehoslovace Litvinov și Gotwaldow s-au construit asemenea locuințe comune în 1955, cu deosebirea că toate locuințele erau lipsite de bucătărie, considerîndu-se că restaurantul de la parter ar fi suficient pentru hrănirea populației din bloc. Ideea s-a dovedit falimentară datorită timpului pierdut și costului ridicat al mesei. În schimb, grădinița, clubul și sala de sport, care erau așezate de asemenea la parter, s-au dovedit utile, uneori chiar neîncăpătoare. În U.R.S.S. s-au con-

struit prin anii '70 blocuri asemănătoare cu cele din Cehoslovacia fiecare cu circa 3000 de locatari, avînd la parter un corp comun de clădire pentru restaurant, grădiniță, club, sală de sport etc. S-a dovedit însă și de această dată că un asemenea mod de locuire este foarte costisitor.

URBANISMUL SPAȚIAL

Explozia demografică prevăzută să se producă foarte curînd a devenit coșmarul celor care prognozau acum mai bine de o generație evoluția urbanismului și arhitecturii viitoare. Au început să se tragă semnale de alarmă privind amploarea pe care urmează să o ia atît construcția de locuințe, cît și dotările pentru locurile de muncă, servicii, învățămînt etc.

Se aprecia că numărul populației va crește enorm; că vor apare megalopolisuri, adică orașe cu zone periurbane cu zeci de milioane de locuitori, și altele de influență ce vor atrage spre locurile de muncă un număr impresionant de oameni care vor trebui să locuiască și să se hrănească de pe un teritoriu relativ restrîns. Cum să se rezolve locuirea într-o asemenea situație?

De atunci au început să se propună nenumărate forme de clădiri, cele mai multe dintre ele detașate de pămînt, imaginîndu-se un urbanism spațial, în dorința de a elibera teritoriul orașului de clădiri, el urmînd să fie plantat și rezervat circulației pietonale sau motorizate, pentru care uneori șoselele se suspendau. Exemplele imaginate, chiar fără pretenția de a fi realizate - de altfel multe dintre ele erau nerationale - aveau ca numitor comun construirea unor locuințe minimale supraetajate.

Cel care a făcut primele încercări de rezolvare a unui urbanism social în secolul nostru, dar de fapt el continua unele preocupări ale urbaniștilor englezi din sec. al XIX-lea a fost autodidactul arhitect Le Corbusier. Proiectul său de „Oraș contemporan", propus în 1922, trebuia să rezolve locuirea a trei milioane de oameni în clădiri foarte înalte. El a continuat acest proiect printr-o propunere de restructurare a zonei centrale a Parisului într-un alt proiect elaborat în 1925, cunoscut sub denumirea de „Plan Voisin", în care locuirea era concepută să se desfășoare în zgîrie-nori, avînd planul sub formă de cruce, implantați într-o mare întindere de spațiu verde, ca o replică la „Orașele-grădină" promovate de urbaniștii insulari, care foloseau însă locuințe cu puține etaje.

Dintre arhitecții „clasici" contemporani, care s-au gîndit că rezolvarea problemei locuințelor s-ar face în super zgîrie-nori, a fost și arhitectul american Franck Loyd Wright, care spre sfîrșitul vieții sale după ce a imaginat un edificiu de aproape 50 de etaje în piața St. Marc din New York, a propus proiectul „Illinois", care reprezenta un uriaș zgîrie-nori sub formă de piramidă înaltă de 1600 m., în care ar fi urmat să locuiască 130 000 de oameni, distribuiți pe 528 de etaje, avînd la dispoziție în aceeași construcție tot ce este necesar pentru locuirea în oraș.

Anii '60 au fost cei mai prolifici în idei grandioase ce priveau locuirea în marile aglomerații.

Un concurs din 1962 scoate în evidență proiectul care era conceput din clădiri de locuit sub forma unor conuri cu vîrful în jos, fiecare avînd în interior un mare gol spre care erau orientate apartamente în terasă, cuprinzînd fiecare unitate ceva mai mult de 600 de locatari. Aceeași formă a fost reluată de elvețianul Walter Jonas, care a prezentat la expoziția din 1964 de la Lausanne „Conuri" asemănătoare denumite „Oraș pilnie", dar pentru 2000 de locatari fiecare, justificînd forma respectivă prin buna însorire a interiorului terasat al golului; în exteriorul lui el a amplasat spații care fereau locuințele de zgomotul din împrejurimi. De altfel, împrejurul acestor clădiri prin exterior urcau în spirală străzi suspendate care facilitau accesul la garaje. Acesta era un exemplu de urbanism spațial, dar nu singurul.

Yona Friedman, de pildă, a propus proiectul „Parisul spațial" care era imaginat ca o structură tridimensională ce trecea peste acoperișurile clădirilor orașului existent, legătura cu pămîntul făcîndu-se prin coloane uriașe în care erau înglobate circulațiile verticale, instalațiile etc. Se considera că într-o asemenea structură ar putea să locuiască 15% din populația de atunci a Parisului. Tot el a imaginat „Orașe pod" peste rîuri, „Orașe portuare" suspendate peste lagune pentru țări din Africa sau Europa (Le Havre - Franța, Londra - Anglia etc.).

Alte preocupări se îndreaptă spre realizarea unor forme de clădiri capabile să adăpostească mii și zeci de mii de oameni, rezultînd în final volume caracteristice impuse și de avansate tehnologii de construcție. Am prezentat mai sus turnul lui Wright înalt de peste 1,5 km., care ar dezumaniza nu numai localitatea unde ar fi implantat, dar și oamenii care ar fi locuit în el, care nu ar avea contact cu pămîntul și vegetația. Cea mai folosită a fost structura de pod suspendat pe cabluri, considerînd că ea poate să suporte sarcini uriașe. De pildă, Paul Maymont propunea locuințe sub formă de piramidă, a căror planșee erau agățate de un miez central de beton armat în care se aflau nu numai circulațiile pentru locatari, dar și cele pentru mașini, care urmau să ajungă pe rampe în spirală pînă la garaje. Asemenea clădiri semănau cu niște torturi uriașe ce puteau adăposti 15-20 de mii de locuitori împreună cu toate dotările pentru necesități zilnice, în special magazine. Tot de un miez de rezistență central erau ancorați și un fel de „pereți" gigantici în care se încorporau apartamente. Aceste forme erau astfel orientate încît să capete însorire și ventilare foarte bună, iar imaginea sculpturală realiza un efect mai liber decît cele produse sub forma unor figuri geometrice închise.

ARHITECTURĂ ȘI URBANISM MARINE

Pentru unele țări nevoia de teren de construcție și agricultură este vitală. Se știe cu cît efort a fost smuls pămîntul din mare de către poporul olandez, creînd bogatele poldere.

Marea a fost tentantă dintotdeauna nu numai pentru călătorii, dar și pentru resursele sale naturale, alimentare și energetice, iar acum și pentru locuire. Din acest punct de vedere, ideea nu este deloc nouă. Se cunosc locuințe lacustre încă din

antichitate, iar popoarele indochineze din sudul Asiei folosesc marea și acum pentru locuire. Sate întregi sînt construite pe piloni de unde oamenii pornesc în larg cu bărcile, la pescuit. De ce nu locuiesc pe mal? Deoarece pămîntul îl folosesc pentru grădinărit, insulele de corali și mlaștinile limitînd la minimum terenul de cultură. Există frecvent sate lacustre care sînt formate chiar din bărci – un fel de „parcaje" marine – pe care sînt amenajate colibe, iar canalele formate de șirurile de jonci seamănă cu ulițele unui sat terestru. Alte moduri de locuire sînt chiar pe jonci sau catamarane care nu-și au un loc precis de acostare...

La utilizarea mării pentru locuire sau pentru alte activități care de regulă se întîmplă pe uscat s-au gîndit și arhitecții contemporani, dar se pare că imaginația lor, fără să fie utopică, mai are încă de așteptat pînă să fie pusă în aplicare, deși unele încercări, ce-i drept costisitoare și timide din punct de vedere arhitectural, s-au și realizat.

Înainte de toate trebuie amintit că au fost folosite mlaștinile, care, asanate și amenajate, au devenit în proiecte, plăcute cartiere de locuit. De pildă britanicii au amenajat un asemenea teren ca o Veneție modernă, în orașul ideal Motopia. În care rouri rectangulare, delimitate de clădiri nu prea înalte, se află curți cu apă și vegetație. Aici, ca și în alte părți, se vede că arhitectura este un pretext pentru a valorifica natura înconjurătoare.

Construind un atol artificial, precum este cel propus pentru extensia orașului Monaco, arhitectul Maymont a creat o formă circulară din planșee retrase pe care se află locuințe în terase ce delimitează o mare curte interioară cu vegetație și apă, care are legătură cu marea.

Proiecte pentru rezolvarea unor necesități urbanistice acute a elaborat arhitectul japonez Kenzo Tange. El a propus extinderea orașului Tokio, cu un cartier de locuințe chiar pe apa golfului, folosind o structură liniară din beton armat. De ambele părți ale unei autostrăzi ce leagă centrul orașului de noua peninsulă sînt dezvoltate complexe rezidențiale pentru 15–20 mii locuitori, sub forma unor volume astfel curbate încît să fie capabile să devieze puternicele rafale ale uraganelor ce se abat periodic prin aceste locuri, dar să și primească o bună însorire. De altfel, Kenzo Tange a mai propus și reconstrucția chiar a orașului Tokio, crezînd nu numai autostrăzi suspendate, dar și locuințe cu puține niveluri, așezate liber pe piloni deasupra altor clădiri existente, dar și deasupra autostrăzilor.

Mai frecventă și poate mai apropiată de adevăr este proiectarea unor construcții marine care nu sînt legate de viața cotidiană a oamenilor, ci pentru o anumită muncă sau în scop de agrement turistic. Și din acest punct de vedere, imaginația nu are limite.

Deocamdată, dintre acestea s-au proiectat porturi și aeroporturi în poldere, pe piloni sau flotante, pe lîngă marile orașe-porturi din toată lumea. Unele terminale petroliere au fost plasate pe mare la o distanță apreciabilă față de mal pentru a evita poluarea plajelor, ca cele din preajma țărilor de pe malul Golfului Persic, în Atlanticul de Nord, lîngă S.U.A., unde a fost proiectat și primul aeroport flotant. De regulă pistele se realizează din moduli mai mici, de circa 100 x 100 m., confecționați lîngă mal și deplasați ca niște plute la locul de montare. În ape mai puțin adînci pistele de aterizare se construiau chiar pe piloni, așa cum s-au prevăzut a fi construite aeroporturile orașelor Londra, Toronto etc.

De construit s-au construit însă nenumărate platforme petroliere, care cuprind, în afara instalațiilor tehnologice, locuințe, hoteluri, cluburi etc. În Marea Nordului, în Marea Caspică în Marea Neagră.

Pentru unele activități legate direct de mare este indicat să se confecționeze volume deplasabile, sau fixe, stence sau de altă formă ce pot fi scufundate la diferite adîncimi devenind laboratoare, puncte de observație sau ferme experimentale; alte volume pot pluti la suprafață cînd activitatea din interiorul lor are nevoie de lumină solară directă, modulii putînd fi legați între ei cu tunele pentru circulație; cînd există condiții, aceiași moduli pot fi amplasați pe suprafețe uscate cum ar fi recifii de corali. Dacă vîntul și valurile devin periculoase, modulii aflați la suprafață pot fi scufundați la asemenea adîncimi încît nici presiunea statică și nici cea dinamică a apei să nu acționeze negativ asupra construcțiilor și oamenilor.

Un principiu asemănător a fost folosit pentru confecționarea unui muzeu submarin care cuprinde, în afara spațiilor de expunere cu pereți transparenți, panoramici, avînd vedere spre un „parc submarin", și spații pentru cercetări științifice formate din laboratoare, culturi submarine etc. Funcțiunile principale sînt completate cu restaurant, hotel, săli și amenajări pentru jocuri marine, precum și un teatru în „apă liberă". De la suprafață accesul se face printr-un centru de plonjare subacvatic.

Un alt sistem constructiv subacvatic utilizat de mai multă vreme, dar actualizat ca funcțiune și adaptat noilor posibilități tehnice are forma de clopot. Se știe că clopotul submarin a fost imaginat încă în 1678 de Sturnius, dar construit de-abia în 1721 de astronomul englez Edmund Halley. Acum, funcțiuni asemănătoare celor descrise mai sus, dar înglobate în clopote din materiale plastice sau aliaje speciale sînt grupate în sate submarine și centre de cercetare pentru mari adîncimi; ținînd seama că în asemenea forme, scufundate cu gura în jos, se păstrează o cantitate de aer care echilibrează presiunea apei, ele sînt indicate pentru plonjări care depășesc anumite limite de adîncime.

Mai răspîndite sînt ideile privind realizarea unor insule ce ar urma să cuprindă locuințe, hoteluri, centre de cercetări, sate de vacanță etc. O insulă plutitoare proiectată a se amara deasupra unor adîncimi mai mari, denumită Thalassopolis 2 urma să adăpostească o Universitate marină. Fl. L. Wright cel mai important arhitect american a proiectat o insulă de locuit la New-York încă în 1959. Celebrul inginer Buckminster Fuller a conceput un oraș-insulă denumit Triton-City, iar pentru expoziția din Hawai, Kiyonori Kikutake și colaboratorii săi au proiectat un oraș flotant pe forme curbe dar nu continui; tot el a proiectat și o insulă

care se sprijină pe uriași cilindri flotanți din beton armat.

Un orășel turistic denumit Florasquin a fost proiectat de un grup de arhitecți din R.F.G. pentru a fi amplasat pe malul Oceanului Atlantic în Maroc, a cărui formă în plan și spațială are o origine bionică, semănînd cu o înlănțuire de celule organice. Unele forme propuse pentru rezolvarea construcțiilor marine sînt inspirate, în afară de fenomenele fizice gravitaționale și acvatice, și de forma florei sau faunei marine, organisme care s-au adaptat condițiilor de viață acvatice și subacvatice.

Deși au fost studiate încă de acum mai bine de un deceniu, puține dintre aceste proiecte au fost construite ele amînîndu-se din cauza lipsei de materiale adecvate și, mai cu seamă, fiindcă între timp au apărut alte probleme, mult mai stringente pentru economiile naționale ale tuturor țărilor, care se reflectă și în arhitectură. Printre aceste cauze este și problema energetică.

ENERGIA ȘI ARHITECTURA

Următoarea preocupare de mare actualitate și care va influența viitoarele forme arhitecturale este găsirea resurselor energetice corespunzătoare, care să permită continuarea creației arhitecturale în sensul de a găsi noi forme de clădiri și materiale care să necesite cît mai puțin consum de energie convențională, adică aceea provenită din combustibili fosili și s-o folosească pe cea denumită neconvențională. Aceasta nu este totuși o noutate - soarele în primul rînd, apoi vîntul, apa sau alte resurse locale au fost folosite din vechime de arhitectura populară pînă astăzi. Înainte de a da o serie de exemple, de construcții ce folosesc energia neconvențională, începînd cu cele mai simple, să amintim aici că tocmai țări cu foarte bogate resurse energetice dețin inițiativa și prioritatea în a găsi cea mai potrivită arhitectură a clădirilor pentru folosirea noilor energii - S.U.A., U.R.S.S, Franța etc.

În proiectarea construcțiilor contemporane după considerente de economie a energiei - pentru căldură și iluminat - se aplică unele principii care se pot extinde nu numai la locuințe, dar și la clădirile social-culturale. Așa de pildă forma generală a volumului clădirilor trebuie să fie cît mai compactă; fațadele clădirilor trebuie să fie cît mai scurte, ceea ce înseamnă că încăperile vor fi mai profunde, avînd peretele din exterior mai scurt, iar golurile ferestrelor mai mici; se caută evitarea pe cît posibil mai mult a expunerii încăperilor cu doi pereți spre exterior; amplasarea tampoanelor de protecție în dreptul intrărilor în clădire și în apartamente ar avea efecte extrem de favorabile.

Cît privește clădirile sociale și culturale amintim că foarte economice din punct de vedere al consumului de energie, al conservării căldurii și al păstrării microclimatului favorabil sînt clădirile multifuncționale care, pe lîngă faptul că au încăperile grupate compact, ar putea avea avantajul că, automatizîndu-se instalațiile de încălzire centrală, de pildă, s-ar putea încălzi optim doar spațiile care sînt întrebuințate într-o anumită perioadă a zilei; școala și birourile - dimineața, clubul - după-amiaza, magazinul - toată ziua etc. În acest mod concepția de arhitectură poate ajuta la păstrarea unei inerții termice mai mari, ținînd cont de faptul că încăperile acestui tip de clădiri au pereți exteriori cu o lungime relativ redusă, deci pierderile de căldură sînt mai mici.

Materialele de construcție joacă un rol la fel de important în conservarea energiei ca și folosirea rațională a combustibililor pentru producerea ei. După experimente mai mult sau mai puțin reușite de a găsi noi modalități de construire a pereților - în special a celor cu panouri prefabricate, care conțin în interior materiale termoizolatoare - se aud voci care cer să se revină la construirea pereților groși din cărămidă sau din beton celular verificați de multă vreme ca foarte eficienți din punct de vedere termic. Numai că asemenea pereți, consumă mult material, necesită mult timp pentru realizare și nu pot fi folosiți la construcții mai înalte, deci nu dau randamentul scontat pentru construcțiile de masă. Soluția constă în aceea de a găsi noi tipuri de materiale, noi sisteme constructive, ceea ce arată că problemele de construcție a clădirilor nu vor înceta niciodată să fie cercetate. Iar alături de aceasta și căutările de arhitectură eficientă și cu estetică elevată.

GÎNDURI DESPRE LOCUIREA SELENARĂ

Dacă acum ne gîndim cum să ne adaptăm la condițiile din ce în ce mai complexe de locuire pe Terra, folosind lupta cu gravitația, cu presiunea marină sau chiar cu... microorganismele, oamenii de știință și arhitecții studiază și eventualele construcții selenare sau din spațiul extraterestru, stațiile orbitale fiind probabil deja într-un stadiu avansat de proiectare.

În acest caz se pun două probleme majore din care rezultă altele din ce în ce mai complexe: cum să trăiască oamenii în locuri rupte de mediul lor natural gravitațional și fără atmosferă; cum să fie construite locuințele lor în spațiul cosmic sau pe Lună. Răspunsul la prima întrebare nu poate fi formulat fără o analiză pluridisciplinară și, mai cu seamă, fără experimente de adaptabilitate, ceea ce s-a și început.

Pentru construcțiile lunare, principala problemă ce urmează a fi rezolvată se referă la protecția mediului de locuit împotriva radiațiilor cosmice. Printre primele încercări de a imagina locuirea în asemenea condiții sînt propunerile de a îngloba într-o structură din piatră ciclopiană extrasă chiar din solul lunar a unor volume și tunele din materiale speciale aduse de pe Pămînt, care să servească pentru locuire și circulație. Masa mare a construcțiilor din piatră a fost folosită și pe Terra la începuturile construcțiilor și arhitecturii și tot în scop de apărare, dar și împotriva pericolelor de altă natură, mai pămîntene. Pereții groși trebuiau să susțină acoperișuri deasupra unor spații destul de largi, învingînd în felul lor forța gravitației terestre, dar devenind cu timpul și simboluri ale inteligenței umane. Pe Lună masa de piatră ar urma, după aprecierea vizionarilor, să protejeze oamenii

și construcțiile în care vor trăi și munci, de bombardamentul meteoriților și radiațiilor venite din cosmos.

Componentele constructive ce se vor asambla pe Lună sau în spațiul cosmic vor fi sub formă de moduli care deja au început să fie testați și care vor fi transportați cu ajutorul unor puternice rachete. Prin asamblarea acestor moduli se vor putea crea colonii locuite temporar sau permanent, folosite ca spații interplanetare sau centre de cercetare științifică sau chiar de producție, în care se preconizează să se creeze o ambianță de viață apropiată de cea pămînteană, cu culturi de legume și fructe, să se crească animale etc. Rezolvarea acestor probleme este foarte complexă dacă ținem seama doar de faptul că imponderabilitatea împiedică pînă și apa să... curgă.

Un alt sistem constructiv preconizat a fi folosit în spațiul cosmic este cel transformabil, propus de arhitectul V. Koleiciuc, care ar putea fi transportat ambalat pînă la laboratoarele cosmice, iar acolo, prin autodesfășurare, să se transforme într-una sau mai multe construcții cu diferite destinații funcționale, poate în punctele Lagrange între Pămînt și Lună, poate mai departe ca stații interplanetare.

IDENTITATEA ARHITECTURII

Toate aceste caracteristici, alături de altele cunoscute, ne conduc la constatarea că următoarea treaptă a evoluției arhitecturii este cea calitativă din punctul de vedere al confortului, al trăsăturilor umaniste și a identității ei.

Fiecare ar dori să trăiască după cum îi este firea; de aceea nu se va renunța fără sacrificii la tot ce este natural și autentic, deși artificialul este de admirat, căci este o creație a inteligenței umane. Anticiparea unei robotizări a tuturor proceselor vieții și artei ar minimaliza și dezumaniza valoarea estetică a existenței oamenilor care se desfășoară într-un mediu arhitectural de esență artificială, dar înscris în natură; micile imperfecțiuni de îmbinare dintre natură și arhitectură fac plăcută atît arta în general, cît și latura artistică a arhitecturii.

În perspectivă trebuie făcute planuri noi de clădiri care să protejeze locatarii imobilelor de poluare sonoră sau chimică; urbanismul poate acționa contra acelorași noxe prin protecția fonoabsorbantă cu volume intermediare care deviază zgomotele etc. Arhitectura ecologică încearcă să aducă natura cît mai aproape nu numai de locuința omului, dar și de locul său de muncă. De pildă se știe că Le Corbusier a propus încă din 1920 un bloc cu locuințe colective care aveau „camere verzi" - un fel de terase înalte cît două etaje; unii din noii zgîrie-nori americani au retrageri succesive pe înălțime pe care se află plantații - ca un fel de grădini suspendate în fața birourilor sau încăperilor de locuit; în ultima vreme, birouri și institute de cercetări se implantează în spații verzi făcînd locul de muncă mai plăcut, dar și mai eficient.

Pentru a înțelege mai bine ce înseamnă folosirea condițiilor naturale în scop energetic, ecologic și al folosirii materialelor de construcție, vă prezentăm un exemplu simplu. La un concurs internațional pentru o locuință din lemn, un concurent dintr-o țară sud-asiatică a prezentat un proiect foarte ingenios. El a propus așezarea unui șir de căsuțe deasupra unui pîrîu dintr-o zonă împădurită. Acoperișul adăposturilor era construit din două rînduri de prăjini de bambus încovoiate ca un arc. Așezîndu-le cap la cap și în continuare s-a format un acoperiș curb. În golul de sub pardoseala dublă a amplasat cîțiva generatori de energie electrică ce funcționau datorită unei roți hidraulice amplasată sub această construcție, deasupra apei curgătoare. De copacii din jur și de alte prăjini a legat un sistem de cabluri care susțin emițătoare de ultrasunete ce ar funcționa cu electricitate produsă de microhidrocentrală și ar urma să îndepărteze țînțarii - flagel local - din jurul locuinței imaginate.

ÎNLESNIRI PENTRU ARHITECȚI ȘI ARHITECTURA VIITORULUI

Cercetarea problemelor de locuire selenară, dar înaintea ei a celor pămînteși în care se regăsește arhitectura este înlesnită de o serie de cuceriri științifice și tehnice, care îl vor ajuta în viitor mai mult pe arhitect.

Arhitectul viitorului va fi un om cu un grad de cultură și pregătire științifică foarte ridicate, dacă ținem seama că arhitectura se va accentua ca o profesiune de sinteză care modelează spații utile și volume cu ajutorul materialelor și tehnicilor produse de alte științe. În viitor, el va trebui să se folosească însă de mai multe fenomene fizice și chimice pentru crearea ambianței arhitecturale capabile să se apropie cît mai mult de mediul natural.

De pildă, arhitectul I. Lebedev a conceput și experimentat căsuțe turistice gonflabile a căror colorație se autoreglează sub acțiunea razelor solare, utilizînd în acest scop proprietățile aerului dilatat și ale unor amestecuri de gaze care, prin supraîncălzire, crează posibilitatea autoreglării microclimatului în construcțiile pneumatice. Aceasta se face fie prin îngroșarea straturilor gonflabile, prin dilatarea gazelor la ridicarea temperaturii sau prin schimbarea culorilor: pentru un cer înnorat culorile devin calde, pentru o radiație solară puternică ele se transformă în culori reci. Asemenea principii pot fi aplicate însă și serelor bioclimatice care în timpul zilelor cu temepraturi toride produc un puternic efect de seră, aerul supraîncălzit trebuind să fie evacuat sau stocat. Geamuri speciale, care vor avea proprietăți asemănătoare cu cele descrise mai sus, își vor putea schimba culorile sau calitățile pentru a reflecta razele solare. Asemenea geamuri se și aplică clădirilor înalte cu pereți-cortină, vitrați în totalitate, și, deși asemănătoare ca aspect cu geamurile obișnuite, în funcție de poziția față de punctele cardinale, unele absorb căldura, altele reflectă razele solare etc. Geamurile stratificate au mai multe proprietăți ca cele de mai sus, dar sînt încă foarte scumpe, deși tehnologia lor de fabricație a intrat deja în circuitul productiv.

În dorința de a crea o arhitectură cît mai apropiată de mediul natural, arhitecții au imaginat și așa-numita arhitectură biomorfică, rezultată din compararea proceselor funcționale ale arhitecturii

cu cele ale organismelor sau celulelor, precum și o arhitectură organică sau ecologică ce se ocupă de relațiile clădirii sau părților de clădire cu mediul înconjurător.

Din categoria construcțiilor biomorfice am prezentat locuințele flexibile. Tot aici se includ însă și construcțiile evolutive biomorfice. Fără să le descriem, dăm doar titlurile proiectelor care sugerează esența construcțiilor ca: „oraș biochimic" (Catavolos), „Oraș comestibil" (Doernach), „Păstaia vieții" (Green), „Holul călător" (Stinco), „Orașul plimbător" (Herren) etc.

Arhitectul va trebui să caute alături de alți specialiști cele mai adecvate forme de construcții care să reziste la acțiunile vitregiilor naturale precum sînt cutremurele, uraganele, frigul, căldura, radiația solară etc. În același scop vor fi găsite sisteme constructive mai eficiente de luptă contra gravitației terestre, folosind pentru aceasta materiale noi cu care să se poată construi și clădiri înalte, rezistente și ușoare, dar și altele subterane sau submarine.

Toate acestea se vor completa cu problemele cunoașterii umane, a celor de psihologie și igienă, pentru a crea spații de locuit, de muncă și de destindere care să asigure un metabolism echilibrat în toate condițiile geoclimatice în care ar trăi oameni. Arhitectura poate avea o importantă contribuție la influențarea comportamentului uman cu condiția ca și cel asupra căruia acționează să fie pregătit cultural, pentru recepționarea, asimilarea și utilizarea efectelor ambianței arhitecturale ce se va crea mai mult din spații artificiale, dar, cu elemente naturale, ansambluri de volume care vor depăși estetica unui singur obiect de arhitectură.

Problemele enunțate sînt deosebit de complexe care necesită sintetizarea și prelucrarea. În ajutorul arhitecturii contemporane, dar în special a celei ce urmează să apară intervin sistemele informaționale care vor trebui programate și prelucrate pe calculator.

Procedeele automatizate de proiectare se utilizează deja în arhitectură, nefiind însă generalizate; dintre acestea prelucrarea informațiilor și desenarea unor reprezentări ale proiectului sînt cele mai răspîndite. Cu ajutorul calculatorului se pot face prezentări ale variantelor de mobilare, a perspectivelor interioare sau exterioare, studii tehnice și alte munci ajutătoare, știut fiind că munca de rutină a unui arhitect reprezintă cam 80% din timpul afectat proiectării unei clădiri și mai puțin de 20% din același timp este ocupat cu partea conceptuală și artistică a muncii sale.

Computerele nu fac și concepția de arhitectură. Unii specialiști afirmă însă că următoarele generații de calculatoare automatizate vor putea să facă și așa ceva. Chiar dacă se vor inventa asemenea mașini este greu de crezut că arta arhitecturii realizată de computer va fi mai umană decît cea produsă de om. Computerul nu va ști să conceapă un mediu de locuire mai bine decît cel care va trăi în el. Aportul important al computerului va fi probabil la conceperea locurilor de muncă, de transport motorizat, la proiectarea ansamblurilor tehnologice și altele. În aceste condiții va fi posibil să se elimine actuala formă de proiect, căci totul va putea fi înregistrat pe discuri sau minidiscuri floppy sau alte sisteme care se vor inventa.

(Urmare din pag. 17)

particule și pentru a da realitate unui tunel spațial virtual? Tunelul spațial este creat de gravitație, distrus tot de gravitație. El ar putea să fie menținut numai de acțiunea unor efecte contrare, generate de antigravitație. Dar la ora actuală, în contextul discuțiilor despre supergravitație, antigravitația este principial posibilă. Teoria spune că există particule elementare, deocamdată nedescoperite experimental, care produc antigravitație. Aceste particule, dacă virtualmente există, pot deveni reale prin intervenția unui accelerator extrem de puternic. Din ele s-ar putea construi „pîrghii" și „grinzi" pentru lărgirea și consolidarea tunelului spațial. La ora actuală se consideră că nu este principial imposibil de a localiza, menține și eventual lărgi pînă la diametre macroscopice un tunel în spațiu-timp, cel puțin așa ceva rezultă dintr-un articol apărut în 1988 în Physical Review Letters.

Este interesant că există două tipuri de tunele. Unele ne pot duce, în spațiu, la alte galaxii, altele ne pot duce în timp la momente din trecut. Dar din considerarea călătoriei în timp se nasc paradoxuri. Să presupunem că un explorator călătorește în timp pînă cînd se întîlnește cu propria sa persoană juvenilă. Să mai presupunem că la întîlnirea lor are loc un accident (intenționat sau nu) în care persoana juvenilă este omorîtă. Atunci ea nu poate ajunge la o vîrstă adultă a exploratorului în timp, deci călătoria respectivă nu are loc și persoană juvenilă rămîne în viață. Pentru ieșirea din asemenea contradicții se poate propune conceptul de universuri paralele, care diferă numai foarte puțin unul de celălalt. Într-un Univers paralel există o persoană foarte asemănătoare în toate privințele cu exploratorul în timp, cu singura deosebire că a murit la o vîrstă tînără într-un accident provocat de un explorator în timp. Conceptul de universuri paralele este de altminteri propus în unele interpretări ale mecanicii cuantice. Dar călătoria înapoi în timp presupune zborul la viteze supraluminice. Chiar dacă particule cu viteze supraluminice (tahionii) au fost propuse de cîtăva vreme, teoria nu se poate încă pronunța asupra tranziției de la vitezele subluminice la cele supraluminice.

Evident, asemenea tunele în spațiu-timp nu vor fi evidențiate experimental mîine. Extrem de ponderal aici este totuși impactul asupra reprezentărilor noastre despre călătoria în timp real în Metagalaxie sau despre călătoria în trecut și în Universuri paralele. Asemenea călătorii nu mai sînt considerate principial imposibile. Ele mai arată că aproape tot ceea ce a inventat mai îndrăznet literatura științifico-fantastică intră în conul de lumină al științei

Irina Predeanu

Știința la frontierele cunoașterii

MODIFICĂRI CARDIOVASCULARE LA PERTURBAȚII SOLAR-GEOFIZICE

O dată cu factorii sociali, asupra organismului uman acționează permanent și factori naturali. În situațiile cînd stresul socio-profesional e redus - cum se întîmplă în cadrul curelor balneare, în sanatorii sau spitale - factorii naturali devin preponderenți. Din complexitatea fenomenelor cosmo-geofizice am ales doar pe cele solare și geomagnetice, urmărind efectele lor asupra sistemului cardiovascular.

Cercetări în acest domeniu s-au făcut în numeroase țări printre care Bulgaria, Cehoslovacia, U.R.S.S., Franța, R.F.G., S.U.A., Canada și continuă în cadrul unor colaborări internaționale. Numai în U.R.S.S. au fost analizate sute de mii de cazuri din diferite zone geografice - Moscova, Leningrad, Kiev, Vilnius, Tomsk, Lvov, Stavropol, Petropavlovsk - Kamciatski, Irkuțk, Sverdlovsk, Sevastopol, Erevan, Alma-Ata.

În general s-a remarcat că la creșterea activității solare și geomagnetice apar reacții patologice manifestate prin amețeli, crize de hipertensiune, stenoze cardiace, infarcte de miocard, congestii cerebrale. Bolnavii cronici cu afecțiuni coronariene și hipertensiune pot avea preinfarcte, insuficiențe respiratorii, sufocări. Tranzitoriu au apărut tahicardii, aritmii și algii cardiace.

Mai sensibile par a fi persoanele în vîrstă (peste 60 de ani) și cele de sex masculin. Din 3 279 cazuri de infarct de miocard survenite între anii 1974-1978 la Erevan, 80,6% au fost suferite de bărbați și numai 19,4% de femei, în timp ce la calm magnetic cele două sexe erau reprezentate de un număr, practic, egal de bolnavi.

În raport cu ziua de debut a perturbației magnetice - notată cu „0" - la Kiev au fost analizate 4 572 cazuri de infarct, înregistrate în perioada 1963-1968. Rezultatul prelucrării datelor în anul 1967, de exemplu, indică un maxim de „zile de infarct" (zile cu peste trei cazuri) la 24 ore după furtuna magnetică. Cercetări recente făcute sub egida Academiei Bulgare de Știință asupra a 1 415 cazuri de boli cardiovasculare cu sfîrșit letal, înregistrate între anii 1980-1982 au relevat că maximul cazurilor mortale concordă cu intensificarea radiațiilor solare pe lungimea de undă de 2 800 MHz și cu declanșarea furtunilor geomagnetice cu debut brusc (SSC), sau urmează îndeaproape (ca un post efect) fenomenele solare și geomagnetice active.

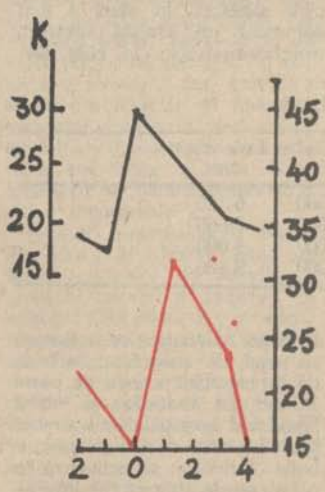

Figura 1 - *Distribuția „zilelor de infarct" (zile cu mai mult de trei cazuri), în 1967, la Kiev (linie roșie), comparativ cu indicele K al activității geomagnetice (linie neagră).*

Ca factor bioactiv, alături de radiația solară ionizantă, undele radio sau aeroionii, a mai fost presupusă, de asemenea, o radiație electromagnetică necunoscută încă, emisă din centrele de activitate de pe Soare în care apar erupții protonice.

Un total de 14 085 cazuri de crize de hipertensiune, înregistrate în anul 1963 la spitalele orașelor Leningrad, Moscova, Alma-Ata și Stavropol, prelucrate statistic în raport cu calendarul de 27 zile al rotației Soarelui și al recurenței perturbațiilor, au fost generate de un același centru solar activ. Pe figura 2 se observă concordanța mersului celor patru curbe, în special Moscova cu Leningrad și Stavropol, cu Alma-Ata.

Suprapunerea efectelor meteorologice peste cele geomagnetice a reieșit și din studiul făcut la Institutul de Medicină Fizică, Balneoclimatologie și Recuperare Medicală din București, în colaborare cu Centrul de Astronomie și Științe Spațiale, asupra deceselor prin infarct de miocard, în perioada 1978-1982; numărul mare de decese din lunile de tranziție, aprilie și octombrie, corespunde atît unor intensificări ale activității solare și geomagnetice cît și unor variații ale parametrilor meteorologici.

O cercetare condusă de Academia Bulgară de Știință privind 20 de pacienți suferinzi de hiper-

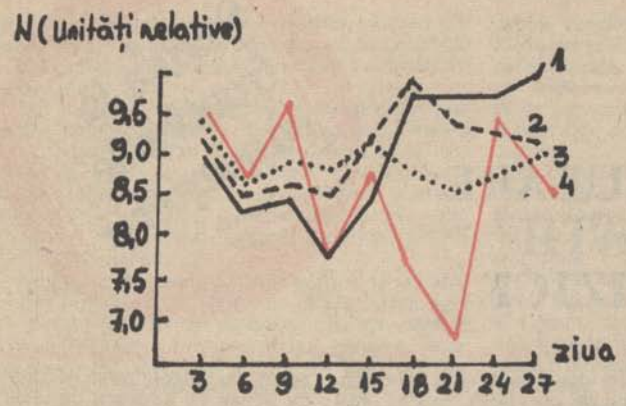

Figura 2 – Numărul crizelor de hipertensiune înregistrate din anul 1963 în orașele: 1. Alma-Ata, 2. Stavropol, 3. Moscova, 4. Leningrad în raport cu calendarul de 27 zile al unor perturbații magnetice recurente.

tensiune arterială, aflați în condiții de omogenizare a presiunii mediului și fizice, a arătat că o dată cu creșterea activității solare și magnetice se înrăutățesc procesele de adaptare ale sistemului – obiectivate prin date privind 6 parametri diferiți; s-a acordat importanță apariției unei oxigenări insuficiente a sistemului la intensificarea activității solare și magnetice.

Alături de observațiile clinice, au fost înregistrate și modificări ale parametrilor chimici și morfologici ai sîngelui determinate de perturbații ale factorilor fizici. Numărul de globule roșii și albe pe mm³ variază în sens invers cu indicii solari și magnetici. În tabelul 1 sînt date valorile medii anuale rezultate din analizele de laborator a probelor de sînge recoltate de la copii preșcolari din Turkmenia, între anii 1959–1964 și numerele Wolf corespunzătoare.

Viteza de sedimentare a sîngelui crește o dată cu nivelul perturbațiilor fizice. Acest lucru s-a observat și la oameni sănătoși, donatori de sînge, în cadrul centrelor de transfuzie din Moscova, Leningrad și Kiev, în august 1972, cînd a avut loc o erupție solară protonică, observațiile fiind confirmate apoi și de analizele de sînge ale unui lot de cîini sănătoși. În plus, a fost semnalat un așa-zis sindrom trombohemoragic. În ziua perturbației magnetice se activează sistemul de coagulare, indicele de protrombină crește de peste 1,5 ori, iar fibrinoliza se inhibă favorizînd apariția tromboemboliilor. La circa o zi după perturbație, fibrinoliza se activează ca o reacție de apărare, se intensifică procesul de anticoagulare, iar în zilele următoare crește numărul de hemoragii. Fenomenul a fost remarcat deopotrivă la oameni sănătoși și la bolnavi, cu deosebirea că la cei din urmă valorile revin mai greu la normal.

TABELUL 1

Anul	Număr Wolf	Eritrocite/ mm³	Leucocite/ mm³
1959	159	3 530 000	6 150
1961	54	4 103 000	7 550
1962	38	4 500 000	8 000
1964	10	4 600 000	9 400

În Catalogul de probleme privind cercetările de Fizică Cosmică pentru anii 1986–1990 din cadrul colaborării INTERCOSMOS a țărilor socialiste se poate citi: „În prezent s-au adunat mărturii convingătoare privind influența fenomenelor activității solare și geomagnetice asupra biosferei și în special asupra sistemului cardiovascular și nervos al oamenilor. Deși natura acestor influențe și mecanismele lor concrete încă nu sînt cunoscute, existența lor reală este suficient de bine stabilită și într-o serie de cazuri se folosește deja în practica ocrotirii sănătății, la prognozarea situațiilor critice, planificînd încărcarea personalului medical și altele". Concret, prevenirea accidentelor cardiovasculare determinate de factorii fizici naturali se poate face pe baza prognozei perioadelor critice meteo (în special trecerea fronturilor reci), furnizată de un Institut Meteorologic și a prognozei perturbațiilor solar-geofizice, obținută de la un institut astronomic.

În 1989 activitatea solară este în creștere, apropiindu-se de valorile maxime. În același timp se accentuează activitatea geomagnetică. Cunoscînd dinainte perioadele de apariție a factorilor fizici bioactivi se pot aplica măsuri profilactice – regim de cruțare fizică și psihică, și medicație preventivă post-operatorie.

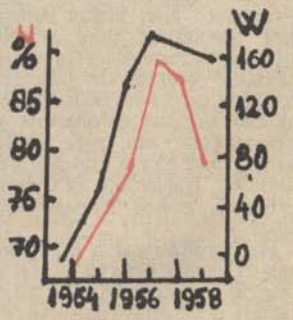

Figura 3 – Cazurile de leucopenie înregistrate la Soci – comparativ cu numărul Wolf al activității solare.

Lucian Boia*

Știința la frontierele cunoașterii

EXTRATEREȘTRII PRINTRE NOI

Nu ne rămîne decît să urmărim avatarturile unei moșteniri. Ce a devenit spațiul imaginar lăsat nouă moștenire de **la Belle Epoque?** Trebuie să studiem această problemă pe trei planuri: explorarea reală a spațiului, ficțiunea literară și imaginarul pur. Trei planuri întrețesute, aproape confundate la începutul secolului, dar care s-au precizat mai apoi în direcții divergente.

MARȚIENI, VENUSIENI: MAREA DESPĂRȚIRE

Lowell a murit în 1916, Flammarion, în 1925. Erau de neînlocuit. Nimeni nu va prelua ștafeta. Ei fură ultimii mari astronomi care știură să investească cu autoritate științifică basmele pentru adulți.

E suficient să comparăm o carte ca aceea a astronomului britanic Harold Spencer Jones, Life on Other Worlds (1940), pentru a constata o schimbare radicală de perspectivă într-un interval de două sau trei decenii. Potrivit demonstrației sale, condițiile fizice ale planetelor ar fi „net defavorabile vieții", cu o singură excepție posibilă, aceea - în continuare - a planetei Marte.

Dar chiar viața marțiană - cheie de boltă a vechiului sistem - n-a făcut decît să intre în declin, înainte de a dispărea în neant. Publicînd în 1924 **La Vie sur Mars,** abatele Moreux nu făcea decît să reia și să dezvolte vechea sa idee: natura marțiană nu putea depăși nivelul plantelor inferioare. E.-M. Antoniadi, care publică în 1930 principala sinteză asupra astrului roșu după cea a lui Flammarion, **La Planète Mars, 1659—1929,** se arăta puțin mai generos: nu sînt canale, desigur, dar există o mare probabilitate în favoarea anumitor forme de viață, chiar superioare („existența unor animale sau chiar a unor ființe omenești pe planeta Marte nu e deloc improbabilă").

Alta era părerea lui H. Spencer Jones. El admitea numai „o formă oarecare de vegetație", „mușchi uscați" și „licheni". Și adăuga: „Se poate ca, în epoci trecute, Marte să fi cunoscut viața animală și - cine știe? - chiar viața unor ființe inteligente!". În acest caz, Marte ar fi chiar la sfîrșitul ciclului său vital, în stadiul „Unei toamne veștede".

Unul dintre cei mai mari specialiști ai acestei planete, Gérard de Vaucouleurs, publică în 1951 **Physique de la planète Mars.** Fără a se lansa în speculații privind viața, el nu putea decît să constate existența unor condiții puțin favorabile formelor de viață de tip terestru: atmosferă rarefiată, lipsă de oxigen, prezența gazului carbonic, aceasta din urmă constatată de Peter Kuiper (1905–1973) în 1947. Astronomul francez dădu o descriere sugestivă, deși tot oarecum „terestră", a ceea ce ar putea fi un peisaj marțian: „Luați un deșert de pe Pămînt, transportați-l în regiunile polare, apoi ridicați-l pînă la nivelul stratosferei: veți avea aproape planeta Marte". De fapt, era și mai rău.

Chiar degradîndu-se, Marte își păstra în continuare misterul și se arăta încă apt să întrețină iluzii. Unii astronomi, mai ales americani, credincioși moștenirii lui Lowell, ca E.C. Slipher, mai credeau încă în existența canalelor. În **The Photographic Story of Mars,** publicată în 1962, E.C. Slipher pleda în favoarea canalelor, a unei vegetații și a unei faune marțiene. Chiar Kuiper susținea în 1966 că variațiile de culoare constatate pe Marte se puteau datora prezenței unei vieți organice. Mulți biologi gîndeau încă spre 1970 că natura marțiană nu ar fi ostilă unor forme simple de viață. Fără a mai vorbi de ipoteza lansată de un savant sovietic, J.S. Șklovski (născut în 1916), potrivit căreia cei doi sateliți ai lui Marte nu ar fi naturali, ci **artificiali!**

Dezbaterea a fost tranșată, sau **aproape,** de sondele spațiale, trecînd, într-un prim stadiu, aproape de Marte, apoi coborînd chiar pe solul planetei (Viking 1 și Viking 2 în 1976). Surprize: Marte nu prezenta un

---

* Istoricul Lucian Boia, profesor la Universitatea din București, este cunoscut ca studios al istoriografiei (între altele, figurează în comitetul internațional de redacție al unei mari publicații de profil), ideilor și mentalităților. Preocuparea sa pentru studiul imaginarului este mai veche: în 1984 a publicat, în colaborare cu Helga Abret (R.F.G.), o carte despre marțienii atît de populari la cumpăna veacurilor XIX și XX, **Das Jahrhundert der Marsianner.** Publicăm aici un capitol din altă carte a autorului român, **L'exploration imaginaire de l'espace,** apărută în 1987 la editura pariziană La Découverte. Pentru detalii asupra întregului volum, vezi recenziile publicate de Alexandru Duțu (**România literară,** 25 februarie 1988, p. 19), Al. Zub (**Cronica,** 15 aprilie 1988, p. 6), Sorin Antohi (**Quasar,** supliment **Opinia studențească,** 1, 1988, pp. 2—3). Mulțumim distinsului autor pentru permisiunea de a tipări această versiune românească a pp. 143—152, cu regretul de a nu putea reproduce în întregime excelenta iconografie.

relief plat, traversat de canale, ci dimpotrivă un relief foarte variat și accidentat, cu cratere de tip lunar și munți gigantici. Condițiile naturale erau încă și mai puțin terestre decît se crezuse. O atmosferă nu săracă, ci practic inexistentă (1/100 din densitatea atmosferei terestre). Aceste experiențe nu au confirmat prezența unor forme de viață, nici măcar a unor microorganisme, fără a exclude altminteri **complet** o asemenea posibilitate. Rămîne bineînțeles ipoteza existenței sale în trecut, în condiții fizice și climatice mai bune. Anumite văi **uscate** ar indica o epocă în care rîurile brăzdau planeta. Rămîne arheologilor să se pronunțe într-o zi asupra acestei chestiuni. Mai bine un marțian mort decît deloc.

Marte fu greu de demolat. Celelalte planete căzură mai lesne, deși anumiți astronomi ca Pickering mai credeau încă, acum cîteva zeci de ani, în existența unei vegetații lunare. Venus cunoscu o transformare spectaculoasă. Lume tînără și debordînd de apă, ea își pierdu rapid învelișul acvatic, devenind, așa cum H. Spencer Jones o constata deja, un deșert arid, fără oceane, nici lacuri, nici rîuri. Pentru astronomul britanic, Venus oferea un caz exemplar: „Ea ne învață că viața nu se găsește în mod necesar acolo unde aparențele lasă să se creadă în existența ei". Cercetările efectuate în anii cincizeci și șaizeci, confirmate și precizate de stațiile sovietice Venus 4, 5 și 6, care au pătruns în atmosfera venusiană și au coborît pînă la urmă pe solul său, ne oferă imaginea unei atmosfere extrem de dense, compusă aproape exclusiv din gaz carbonic și încălzită la 480° C. Să spunem adio vieții venusiene, adio tinerei noastre surori.

Timp de jumătate de secol, venusienii și marțienii făcură, **în sens invers,** același drum care ceruse vieții terestre milioane de ani pentru a înflori. Ei coborîră în mare grabă scara evoluției, de la stadiul uman sau supraomenesc la acela al organismelor primitive, pentru a se contopi apoi cu natura neînsuflețită.

Cum trebuie procedat pentru a opri această tristă prăbușire? Poate presupunînd existența pe Venus, pe Marte, oriunde, a unor forme de viață altfel organizate, capabile să evolueze într-un mediu care ne-ar fi ostil. Prietenul nostru H. de Graffigny o spunea în 1932 într-o carte intitulată **Irons-nous dans la Lune?**: „Ar fi suficient să imaginăm un mod de alimentație diferit de cel în uz în lumea noastră terestră și a întregii scări de ființe cunoscute, pentru a vedea rezultînd forme de ființe foarte diferite de cele pe care le cunoaștem. La fel ar fi cu o atmosferă altfel compusă decît a noastră, cu condiții de greutate, de densitate îndepărtate de cele care reglează existența terestră".

Aceasta ar fi fără îndoială **posibil.** Totul este posibil. Dar de la posibil la real, există uneori o prăpastie. Pe Lună, pe Venus, pe Marte nu s-au putut constata asemenea realități **de altă natură.** Știința nu are dreptul, nu are vocația de a depăși această limită. Cel puțin, în stadiul actual al cunoștințelor noastre, trebuie să ne obișnuim cu ideea unui sistem planetar pustiu, cu o singură oază: Pămîntul. Să ne ierte Flammarion: nu e frumos, nu e nici măcar logic, e din nefericire adevărat.

Problema vieții extraterestre nu a fost abandonată din acest motiv. Ea se pune astăzi la scară galactică. Va fi ea vreodată rezolvată? Se admite în general, prin simplă deducție logică, existența în Univers a unor civilizații extraterestre, separate între ele de abisuri de spațiu și timp, de sute, de mii, de milioane de ani-lumină. Nimic nu este mai ipotetic decît posibilitatea de a străbate într-un viitor oarecare aceste distanțe imense. Chiar o viteză apropiată de cea a luminii ar fi neînsemnată în raport cu scara Universului. Rămîne, pentru moment, metoda „semnalelor", dragă altădată lui Charles Cros, adaptată la necesitățile și la tehnologiile noi. Imense radiotelescoape sînt gata să recepționeze mesajele radio ale „fraților" noștri galactici, în timp ce propriile noastre mesaje pleacă spre cerul necunoscut. Stația spațială Pioneer 10, lansată în 1972 și destinată să părăsească sistemul solar, era purtătoarea unui mesaj înscris în simboluri pe o placă metalică, anunțîndu-ne existența și localizîndu-ne poziția. Avînd în vedere distanțele cosmice, un semnal sau un mesaj ar putea atinge un eventual „destinatar" cu mult timp după dispariția civilizației care-l transmisese. Pentru cine cunoaște speculațiile astronomice de la 1900, totul se prezintă ca o amplificare, la scara Universului, a ipotezelor și a cercetărilor care nu priveau în epocă decît mica noastră lume solară. Rezultatele vor fi oare mai încurajatoare?

Dacă explorarea imaginară și-a ratat lumile locuite în sistemul nostru planetar, ea tocmai și-a cucerit cea de-a doua bătălie, aceea a călătoriei cosmice spre planetele apropiate. Nu vom intra în detaliile unei istorii binecunoscute. Cercetările de pionierat ale lui Țiolkovski, care fură continuate între cele două războaie mondiale mulțumită lui Robert Goddard, Hermann Oberth (născut în 1894), Robert Esnault-Pelterie (1881-1957); sputnikul din 1957, zborul lui Gagarin în 1961, sfidarea americană lansată în același an de președintele Kennedy, care se concretiză la 21 iulie 1969 în primul pas omenesc - acela al lui Neil Armstrong - imprimat pe Lună, și toate misiunile care îi urmară.

Fără îndoială, realitatea rămîne puțin în urma imaginarului. În epoca entuziasmului stîrnit de „cucerirea" Lunii, revista **Paris-Match** publica în numărul său din 12 iulie 1969 un splendid desen - două pagini în culori - reprezentînd **primul oraș lunar.** Eram asigurați că el avea să existe în mai puțin de douăzeci de ani, înainte de 1989. Wernher von Braun (1912-1977), unul dintre cele mai mari nume ale explorării spațiului, își lansase deja în 1952 proiectul marțian, reînnoindu-l apoi de mai multe ori. El credea că un echipaj uman putea atinge Marte cel mai tîrziu în 1984 sau 1986. Dar o oarecare oboseală cuprinse spiritele după aventura lunară. Un nou val de interes pare să se lanseze în anii din urmă. Se vorbește din nou de Marte, de o posibilă expediție americană, sau americano-sovietică, la începutul secolului XXI,

către 2015... Se visează și la colonizarea planetei roșii și la transformarea ei treptată într-un nou Pămînt, îndulcindu-i climatul, creîndu-i o atmosferă, o vegetație... Imaginarul științific nu e mai puțin activ astăzi decît în urmă cu un secol. El și-a găsit pur și simplu alte domenii și alte căi. Se caută de exemplu „mijloace" pentru a depăși viteza limită de 300 000 km/s, și Gerald Feinberg (născut în 1933) a „demonstrat" deja existența tahionilor, particule infinit mai rapide decît lumina. Rămîne desigur să-i **găsim,** și să-i facem utilizabili pentru lungi călătorii prin galaxii. Viitorul va confirma sau va infirma noile vise ale astronomiei și ale astronauticii.

Noi facem pentru moment bilanțul viselor strămoșilor noștri, constatînd că au avut dreptate și s-au înșelat în același timp. Au avut dreptate afirmînd posibilitatea de a atinge planetele, s-au înșelat în ce privește scopul acestor călătorii, care era pentru ei explorarea **pămînturilor** din cer, mai mult sau mai puțin asemănătoare Pămîntului nostru, și contactul cu locuitorii lor sau cu formele lor de viață. Am reușit să intrăm în marele templu al Universului, dar mireasa nu mai e acolo.

SCRIITORII CONTRA ASTRONOMIEI

Astronomii, exploratorii, oamenii de știință pot foarte bine să se mulțumească cu cîteva planete aride, care nu sînt deloc lipsite de interes din punctul de vedere al științei. Dar o asemenea lume ajunge oare pentru a hrăni ficțiunea literară sau, mai general, setea noastră de fantastic? Știința vrea oare să ne priveze de tot? De religie, de extratereștri, de tot ce ar depăși meschina noastră experiență imediată?

Într-adevăr, e greu de imaginat cum ar fi putut romanul astronomic să pună în scenă mici licheni marțieni ca singure personaje capabile să dea replica exploratorilor terestri. Către 1900, literatura urma, sau devansa, concluziile științei, sau cel puțin ipotezele anumitor reprezentanți ai săi. Ea se voia aproape de știință, sau poate că știința nu se debarasase încă pe deplin de vechile sale fantezii. După primul război mondial, divorțul deveni inevitabil. Ficțiunea literară refuză să cedeze argumentelor științifice.

Să luăm, două exemple. Personajele extraterestre care evoluează în **Aventures extraordinaires d'un savant russe** sînt ajutate în cel mai înalt grad, cel puțin din perspectiva noastră. Nu afirma Flammarion însuși că această suită de fantasmagorii constituia „un roman științific, în întregime bazat pe astronomie"?

O jumătate de secol mai tîrziu, extratereștrii, marțieni mai ales, nu o duceau mai rău, deși se bazau din ce în ce mai puțin „pe astronomie". Priviți marțianul imaginat spre finele anilor treizeci de scriitorul american Hugo Gernsback (1884-1967), cel care inventă termenul „science fiction". El e humanoid, de talie impresionantă (10 picioare), dispunînd de antene pentru comunicare, de o mică trompă, și de un piept hipertrofiat pentru a inspira convenabil aerul rarefiat al planetei sale. El e cît se poate de harnic și amical. Frank Paul (1884-1963), un fel de Lanos american, l-a imortalizat în momentul în care schimba o strîngere de mînă cu un explorator terestru. Revista franceză **Satellite** relua, încă în 1959, textul lui Gernsback. Divorțul de cunoștințele științifice deja dobîndite era total.

Imaginația literară își urmează deci propria cale, sau mai degrabă mai multe căi.

Cea mai apropiată, dacă nu de știință cel puțin de o anumită speculație științifică, era formula ce prezenta forme de viață total diferite de cele cunoscute pe Pămînt. Formulă care, sub aluri „științifice", permitea de fapt înflorirea completă a ficțiunii literare, nici o regulă, nici o frontieră nemaifiind impusă. Planetele își puteau modela un mediu natural la alegere, nouă ne rămînea să le populăm cu ființe alese **de noi.** Ființe complet indiferente față de mediul natural real sau presupus.

În epopeea sa, a unei istorii umane etalate pe două miliarde de ani, - **Last and First Men** (1930) -, Olaf Stapledon descria marțieni „nonconformiști", organisme colective prezentîndu-se sub forma unor mici nori, și venusieni acvatici avînd aproape talia și forma unui pește-sabie. Stanley Weinbaum alese Marte pentru o demonstrație de virtuozitate. Povestirea sa, **A Martian Odyssey,** publicată în 1934, oferă o bogată colecție de formule biologice **diferite:** simpaticul Tweel, aparent struț, dar posedînd în pîntece un creier foarte perfecționat, din păcate de o logică substanțial diferită și uneori incomprehensibilă pentru un om; un curios animal a cărui structură biologică e construită nu pe carbon ca a noastră, ci pe siliciu, și, în consecință, zisul personaj se hrănește cu nisip, eliminînd deșeuri sub formă de cărămizi; un monstru cu tentacule care își capturează victimele proiectînd în creierul lor imagini de obiecte și ființe dorite, femei drăguțe de preferință, exploratorii fiind bărbați; în sfîrșit, bizari constructori de mușuroaie, semănînd cu niște butoiașe, ale căror misterioase activități depășesc orice înțelegere terestră.

Iată deci formula, care se voia filozofică la Rosny, dar care devine din ce în ce mai fantezistă, profitînd de războiul de independență purtat și cîștigat de literatură împotriva tiraniei științei.

Această formulă păstrează cel puțin aparența unei meditații asupra bogăției și diversității vieții în Univers. Ea se ține în limitele unui anumit **posibil.** Scrupule pe care **space opera,** romanul astronomic de larg consum, nu le mai păstra. În acest domeniu, cel mai bun exemplu rămîne cel al lui Edgar Burroughs. Imperturbabil și indiferent la progresele astronomiei, el continuă, de-a lungul întregii sale vieți, seria de aventuri cosmice stereotipe, ciclul lui Marte, bineînțeles, dar și, în anii douăzeci și treizeci, noi cicluri privind Luna și Venus, fără să mai vorbim de ciclul subteran, numit „al lui Pellucidar". Sub Pămînt, pe Marte, pe Venus, pe Lună, aceeași lume, într-o mie de variante, o lume colcăind de o viață umană și monstruoasă în același timp. Aventura pură, invenția pură marchează divorțul

complet între literatură și știință.

Există și scrieri mai pretențioase și mai subtile, de factură utopică, ce tratează planetele ca altădată Swift țările sale imaginare, într-o manieră fantezistă, dar vizînd o morală sau o filozofie. Este în special demersul lui C.S. Lewis (1898–1963), în celebra sa trilogie: **Out of the Silent Planet** (1938) **Perelandra** (1943) și **That Hideous Strength** (1945), imposibilă și iritantă dacă se caută acolo un suport științific, dar foarte comprehensibilă cît timp acceptăm perspectiva filozofică, teologică și morală a scriitorului. De fapt, Wells însuși scria romane de această factură, și nu există soluție de continuitate de la Swift la Wells și de la Wells la Lewis. O diferență, totuși. Swift nu avea încă nevoie de suport științific, și Lewis nu **mai** are nevoie. Între ei, Wells, demn reprezentat al generației sale, al „momentului 1900", nu imaginează nimic ce nu ar fi demonstrabil din punct de vedere științific, urmînd o logică foarte riguroasă și în acord cu cunoștințele sau cel puțin cu ipotezele admise în epocă. Această atitudine îngust științifică, cel puțin în privința aparențelor, era deja depășită două sau trei decenii mai tîrziu.

În același gen filozofic sau utopic, se înscriu cîteva mari romane de science fiction scrise după al doilea război mondial. Cînd Ray Bradbury (născut în 1920) își publica **Martian Chronicles,** începute în 1946 și reunite în volum în 1950, viața marțiană, din punct de vedere științific, o ducea cam rău. Dar scriitorul american nu se formaliză. El inventă în întregime o lume frumoasă și o societate armonioasă, pentru a denunța mai bine caracterul mărginit și brutalitatea „civilizației" terestre. Compatriotul său Robert Heinlein (născut în 1907) propuse în 1961 în romanul său **Stranger in a Strange Land,** o nouă morală apropiată de aceea **hippy,** devenind o carte de căpătîi a numitei mișcări. Punctul său de plecare este un Marte ciudat, care este, bineînțeles, cel al lui Heinlein și nu cel al astronomiei anilor șaizeci.

Totul are fără îndoială o limită. Supuși presiunilor din ce în ce mai insistente ale unei astronomii și ale unei astronautici care demonstrează absența vieții pe planetele sistemului solar, în orice caz absența unei vieți evoluate, căci nu se poate face literatură cu microorganisme, scriitorii se orientează de cîtva timp spre extrateretrii mai îndepărtați. Arzînd etapele, am intrat deja, sub raportul imaginarului, în epoca galactică. A.E. van Vogt (născut în 1912) imaginâ monștrii galactici, care nu sînt de altfel nici mai înspăimîntători nici mai originali decît cei concepuți de Gustave Le Rouge. Ei nu mai evoluează pe Marte, ci în adîncurile Universului. Isaac Asimov (născut în 1920) construi mari imperii galactice, mult mai vaste decît imperiul britanic din **Belle Epoque,** dar – viitorul o va demonstra – ceva mai greu de edificat, și Arthur C. Clarke (născut în 1917) făcu să intre în sistemul nostru ființe misterioase venite de aiurea. Sarcina imaginarului a devenit și mai grea. E vorba mai ales de a stabili punți peste abisurile de mii de ani-lumină. Sîntem asigurați că există procedee capabile să ne transporte convenabil dintr-un loc al Universului în altul. Cine va trăi destul de mult va vedea.

Imaginarul literar sau artificial joacă de fapt pe două planuri, amalgamînd fapte care abia anticipă istoria veritabilă a astronauticii și „mistere cosmice" a căror soluție nu se întrevede. Foarte semnificativ în această privință este **2001: A Space Odyssey,** film realizat în 1968 de Stanley Kubrick (născut în 1928) după o povestire de Arthur C. Clarke. O prezentare minuțios realistă a ceea ce va fi probabil călătoria cosmică se amestecă aici cu neliniștea suscitată de semne ce atestă existența unei realități **de altă natură.**

Libertatea manifestată de literatură sau de cinema nu are nimic neliniștitor sau insolit. E dreptul său, e chiar datoria sa, de a-și trăi viața proprie, de a depăși cotidianul, de a propune pe Pămînt sau aiurea lumi paralele, de a da trup fantasmelor noastre.

Dar mult mai curios este divorțul intervenit între știință și imaginarul colectiv, între imaginea științifică a lumii și o imagine fictivă, în marginea științei, preferată **contra științei,** de un mare număr de persoane.

ÎNTÎLNIRI DE GRADUL TREI

Cea mai însemnată dată a secolului nostru, a întregii istorii a umanității, ar fi putut fi 30 octombrie 1938. În acea zi, marțienii coborîră pe planeta noastră. În Statele Unite, aproape de Trenton, capitala statului New Jersey, pe coasta atlantică a țării, la doi pași de New York. Se poate închipui panica, mărită prin apelul radiodifuzat al ministrului afacerilor interne care cerea compatrioților săi să-și păstreze sîngele rece. Ca și cum asta ar fi fost cu putință, cu o întreagă armada marțiană deasupra capetelor lor!

Invazia urma îndeaproape scenariul – într-adevăr profetic – imaginat de Wells cu mai puțin de o jumătate de secol mai devreme. Diferea doar locul ales de invadatori sau mai bine-zis de Howard Koch, autorul adaptării prezentate de Orson Welles (1915–1985) într-o manieră foarte realistă, chiar excesiv de realistă. Nebunia cuprinse statele New York și New Jersey. Oamenii se precipitară pe străzi, terifiați mai ales de posibilitatea unui bombardament sau de un atac cu gaze de luptă. Se scurseseră abia cîteva zile de la ultima mare criză mondială, „rezolvată" precar prin compromisul de la München, unde Chamberlain și Daladier cedară în fața lui Hitler. Spiritele erau înfierbîntate, războiul era așteptat, temut. Germani, japonezi sau marțieni – ce diferență era pînă la urmă, dacă rezultatul era același? Și dacă însuși ministrul afacerilor interne dă asigurări că este invazie, trebuie crezut, nu-i așa?

Șase milioane de persoane ascultară emisiunea. 1 200 000 o luară **ad litteram,** urmate de altele, contaminate de panică. A doua zi, i s-a cerut socotală lui Orson Welles, care învață pe socoteala sa – dar și întru gloria sa edificată dintr-o lovitură – puterea imaginarului. Numai în spiritul oamenilor, desigur, dar există oare **realități** mai puter-

nice şi mai durabile decît ceie ale spiritului?

Războiul începu, încă o dată între oameni, în absenţa marţienilor în carne şi oase. Au existat, desigur, ocazii, în focul luptelor, de a zări anumite obiecte zburătoare neidentificate, probabil navele marţienilor, care asistau cu gura căscată (presupunînd că ei au o gură) la măcelul nostru, prea intimidaţi pentru a interveni. Dar cum erau alte griji pe atunci, nu li se dădu prea mare atenţie acestor spectatori discreţi.

Pacea o dată instalată sub formă de război rece, afacerea nu mai putu fi înăbuşită şi realitatea fu cunoscută de toată lumea. În 1947 începe pentru totdeauna era O.Z.N.-urilor, adică a „obiectelor zburătoare neidentificate" (pentru sceptici, căci ceilalţi le-au identificat de mult) sau, într-un limbaj mai vulgar, a „farfuriilor zburătoare". O nouă ştiinţă s-a constituit, **ufologia** (de la termenul englez UFO, echivalent al lui O.Z.N.), sau mai bine-zis o nouă religie, ale cărei revelaţii sînt rezervate iniţiaţilor şi unde credinţa înlocuieşte în mare măsură absenţa probelor concludente.

Nici o altă credinţă, nici o altă ideologie, nici un angajament filozofic sau politic nu sînt la fel de răspîndite în epoca noastră. Partizanii O.Z.N.-urilor reprezintă probabil cea mai numeroasă categorie de oameni avînd o convingere comună. Ei sînt mai numeroşi decît catolicii sau budiştii, decît comuniştii sau ecologiştii, decît liberalii sau socialiştii. Ei se acomodează la orice sistem, la toate filozofiile, sînt la fel de bine americani ca şi sovietici sau chinezi. Ei reprezintă fără îndoială unul dintre curentele de gîndire şi de sensibilitate cele mai semnificative ale epocii noastre.

Cîţi sînt apărătorii O.Z.N.-urilor? 31% din populaţia franceză, potrivit unui sondaj efectuat în 1981, procentaj care se ridică la 42% din cadrele medii şi la 37% din cadrele superioare şi profesiunile liberale; 35% potrivit unui alt sondaj publicat în acelaşi an. Anumite categorii sînt mai atinse decît altele: cititorii unei reviste americane destinate inginerilor şi cercetătorilor dau, în 1979, procentajul remarcabil de 61%. Simplificînd, s-ar putea afirma că, spre sfîrşitul secolului XX, aproximativ o treime din colectivitatea umană acceptă ideea că O.Z.N.-urile există, ca manifestări ale unei prezenţe extraterestre.

Şi ce prezenţă! S-ar fi recenzat nu mai puţin de un milion de cazuri din 1947, ceea ce te face să te gîndeşti la o densitate extraterestră extraordinară; cu atît mai extraordinară cu cît aceşti vizitatori atît de numeroşi, peste tot prezenţi, rămîn invizibili pentru neiniţiaţi, inclusiv pentru imensa majoritate a celor care cred în acest fenomen. Ei nu intervin niciodată nici într-un fel în afacerile omeneşti şi pînă acum au refuzat cea mai mică probă concretă, materială, tangibilă, a existenţei lor. Contactele „de gradul trei" evocă mai degrabă apariţiile sfinţilor decît întîlnirile cu exploratori veniţi de aiurea. Sînt ei pe cale să uzurpe locul vechilor religii?

Din ce colţ sosesc aceşti călători misterioşi? În anii cincizeci, răspunsul era foarte simplu. Din Marte, cu siguranţă, chiar fără concursul lui Orson Welles. După canale, căzute deja în desuetudine, farfuriile zburătoare erau o nouă dovadă a existenţei marţienilor. Din nefericire, sondele Viking au devastat planeta roşie mai sigur decît un război nuclear. Marţienii au trebuit să părăsească în grabă, cu arme şi bagaje înghesuite în farfuriile lor, solul iubit al planetei. Un salt în spaţiu şi sînt în siguranţă. În lipsa planetelor sistemului nostru, sînt puse în joc galaxia sau galaxiile. Se renunţă la cîteva meschine planete apropiate în schimbul mai multor miliarde de planete îndepărtate. Extratereştrii vin deci din altă parte, de la zeci, mii sau milioane de ani-lumină, treaba lor. Cum procedează ei pentru a face această lungă călătorie, întrebaţi-i cînd viitoarea farfurie va coborî în grădina dumneavoastră.

Dacă un traseu atît de vertiginos vă pare improbabil, Marte rămîne în continuare de rezervă în imaginar, gata să-şi ofere serviciile. În Franţa, în 1890, ne asigură o anchetă efectuată de Jean-Noël Kapferer şi Bernard Dubois, sugestiv intitulată **Échec à la science,** mai mult de douăsprezece milioane de adulţi credeau încă în viaţa pe Marte. Adică aproape o treime din populaţia ţării, 31,9% din persoanele interogate, procentaj asemănător celui al partizanilor O.Z.N. Întrebarea pusă: „Există forme de viaţă pe Marte?" nu era din nefericire suficient de nuanţată. Dar există toate motivele să se creadă că o bună parte din apărătorii vieţii marţiene se gîndeau nu la microorganisme, interesante numai pentru biologi, ci la o viaţă mai evoluată. Căci, cum scriu autorii acestui studiu, „pentru majoritatea oamenilor, viaţa se scrie cu V mare. O protomoleculă nu s-ar potrivi. Ceea ce se aşteaptă, este o formă de inteligenţă, cineva cu care să rupi singurătatea, cu care să comunici". Şah la ştiinţă, felicitări domnului Lowell. Marţienii au supravieţuit. Ei vor supravieţui, pentru a-i ajuta pe cei cinci miliarde de oameni să-şi rupă singurătatea.

Veniţi din Marte sau din străfundurile galaxiei, îmbarcaţi în navele lor spaţiale care iau cînd forma unei „ţigări de foi", cînd pe cea a unei „farfurii", extratereştrii în varianta sfîrşit de secol XX posedă cîteva trăsături specifice. În primul rînd, aspectul lor (să nu uităm că mulţi oameni i-au văzut deja, s-au întreţinut cu ei, şi că cei mai fericiţi chiar s-au acuplat cu extratereştri aparţinînd sexului frumos - dacă se poate folosi cuvîntul „frumos" în acest caz). Portretul-robot al extraterestrului tip, sintetizînd majoritatea experienţelor „trăite" este, s-o spunem, dezamăgitor. Şi **suspect.** Va trebui să ne asigurăm că martorii întîlnirilor de gradul trei nu au participat mai înainte la aventurile povestite în benzile desenate. S-au sfîrşit cercetările adesea aiurite, dar care nu erau lipsite uneori de o anumită inteligenţă şi de o aptitudine pentru speculaţiile ştiinţifice şi filozofice. S-au sfîrşit, pentru că extratereştrii, ca tot ceea ce ne înconjoară, au intrat în civilizaţia de consum. S-au degradat, au devenit nişte sărmani umanoizi, în general mai mici şi mai urîţi decît noi. Steven Spielberg (năs-

cut în 1947) le-a imortalizat imaginea, pentru aceia care nu au avut șansa de a-i întîlni personal, în două filme de succes: **Encounter of the Third Kind** (1977) și **E.T.** (1982). Imaginarul începe să sufere de o lipsă crescîndă de imaginație. Banda desenată a triumfat asupra lui Rosny.

Al doilea, extratereștrii au devenit extrem de inteligenți, avansați, și nu mai puțin pașnici. Să ne amintim: către 1900, omul era mai degrabă acela care îi vizita pe planetele lor. Ceea ce a devenit astăzi imposibil. Planetele sînt pustii și stelele prea îndepărtate pentru noi. Nu mai există deci decît de ales între a renunța la ei (dar cum?, cu cine, atunci, să mai comunici și să mai rupi singurătatea?) și a-i face pe ei să vină la noi. Au sosit, deci. Dintr-o dată, ei apar ca posesorii unei tehnologii formidabile și ei **trebuie** să fie pașnici pe viitor. S-au sfîrșit monștrii wellsieni. Logica pacifismului lor e inatacabilă: ei sînt prea evoluați pentru a fi răi; dacă erau răi, cu tehnica lor incredibilă s-ar fi autodistrus deja de mii de ori înainte de a ne descoperi pe harta galaxiei; pe de altă parte, gîndiți-vă, de zeci de ani nu ne fac nici un rău cînd ar putea, și încă cum! Poate că nu sînt decît indiferenți, sau poate ne studiază cu aplicația unui entomolog, aplecați deasupra furnicarului nostru uman.

Se mai pune încă o întrebare. De cînd se găsesc ei de fapt pe meleagurile Pămîntului? Numai din 1947? Sau dimpotrivă, și de ce nu, de lungi milenii? În acest caz, toată istoria noastră trebuie refăcută. Iată misterele preistoriei rezolvate, originea civilizațiilor, a omului poate, a religiilor și a zeilor în orice caz: zeii nu erau o invenție, au existat, există, sînt **ei**! S-a rezolvat, bineînțeles, enigma megaliților din Insula Paștelui, ca și aceea a piramidelor egiptene (deja construite de marțieni în romanul lui Serviss). Potopul în sfîrșit explicat: **ei** l-au provocat, și arca lui Noe era de fapt o navă extraterestră. Chiar războiul nuclear a pustiit Pămîntul de mai multe ori: cum să interpretezi altfel distrugerea Sodomei și Gomorei? Nu președintele Reagan a inventat războiul stelelor, ci tot **ei**, așa cum o atestă, pentru cine știe să le citească, vechi texte indiene.

Erich von Däniken și-a construit cariera literară pe această exploatare a istoriei, pe fuziunea ei cu mitul extratereștrilor. Cartea sa **Errinerungen an die Zukunft** (1969) cunoscu o difuziune și o influență considerabile. O altă „știință" s-a născut: **paleoastronautica**, o „știință" ce proiectează către timpurile îndepărtate afacerea actuală a O.Z.N.-urilor, atribuindu-le pe deasupra extratereștrilor un plus de inițiativă și de participare la afacerile terestre, calități oarecum diminuate după aceea.

Către 1900, existența marțienilor sau a altor locuitori ai planetelor reprezenta o **ipoteză științifică**. Ea putea fi crezută sau nu, canalele lui Marte și toate concluziile care decurgeau puteau fi acceptate sau nu, dar dacă era crezută, dacă erau acceptate, aceasta nu era deloc un afront la adresa științei; era consecința unui **anumit** demers științific, în acord cu **anumite** cunoștințe dobîndite. Lowell și Flammarion erau savanți, și chiar cele mai îndrăznețe fantezii astronomice nu făceau decît să urmeze ideile lor. Cei care ocupă astăzi o poziție științifică similară, ca Issac Asimov sau Carl Sagan, sînt și ei, fără nici o rezervă, partizani ai civilizațiilor extraterestre din cerul îndepărtat, și chiar partizani, în ceea ce privește viitorul, ai unei posibilități de contact între lumi. Dar, în același timp, ei nu fac decît să ridiculizeze povestea O.Z.N.-urilor și toate dezvoltările sale.

Ceva a mișcat deci din 1900 în zilele noastre. Imaginarul și-a luat zborul, s-a detașat complet de știința pozitivă. Imaginarul astronomic de la 1900 mergea alături de știință, o știință poate marginală, dar care își avea locul în epistema epocii. Pentru imaginarul de astăzi, știința este prea în defensivă, concluziile sale nu mai satisfac nevoia de fabulos. S-a produs o evoluție divergentă: cercetarea științifică n-a făcut decît să distrugă bazele apropiate ale civilizațiilor extraterestre, le-a îndepărtat treptat de noi, în timp ce, printr-un proces invers, imaginarul a apropiat din ce în ce mai mult lumea fictivă a extratereștrilor de lumea noastră reală.

Într-o epocă pretins dominată de știință și tehnologie, prezența masivă a acestor fantasme pune în lumină puterea formidabilă, persistența unui fond irațional ancestral sub superficiala crustă științifică. A unei nevoi care transcende frontierele lumii materiale.

Departe de a ne elibera de vechile vise, noi am devenit mult mai dependenți de extratereștri. Către 1900, cînd ei erau fără îndoială deja în progres față de epocile precedente, ei se limitau încă, totuși, la un teritoriu **exterior** în raport cu lumea noastră. Ei nu participau încă la viața cotidiană a oamenilor. Astăzi, situația s-a schimbat: ei sînt aproape de noi, sînt printre noi.

Căutarea celuilalt este o trăsătură constantă a istoriei. Dar dincolo de o anumită limită – depășită cu mult în timpul secolului nostru –, ne putem pune întrebări asupra amplorii crescînde a unui fenomen care începuse prin a fi mai mulat sau mai puțin marginal.

Explicația nu poate fi decît psihologică (și sociologică) – așa cum arăta deja, à propos de farfuriile zburătoare, unul dintre fondatorii psihanalizei, Carl G. Jung (1875–1961) în lucrarea sa **Un mit modern** (1961).

Toată cariera extratereștrilor – în progres permanent de un secol încoace – nu este poate decît un reflex al unei crize de indentitate, al unui proces de alienare, al unui dezacord crescînd între aspirațiile omului și mecanismul social. Ajungem astfel să proiectăm în alte spații temerile și speranțele noastre. Simțindu-se singur printre cei cinci miliarde de semeni ai săi, omul caută astăzi aiurea ceea ce îi lipsește pe acest pămînt. Nu alții îi fac acum frică, ci propriul său mediu înconjurător, și, după ce s-a temut de ele, el cere ființelor venite din alte lumi soluția problemelor pe care nu se mai simte capabil să le rezolve el însuși.

Traducere și prezentare de
SORIN ANTOHI

GEORGE ANANIA

Prisăcarul

Cîinele se scutură din ce în ce mai tare, făcînd să zornăie lanțul greu, cu zale nefiresc de mari și de zdravene ce-i atîrna de gît. Și deodată, cuprins parcă de un delir, se înălță pe labele dinapoi, într-o atitudine stranie, aproape omenească, ridică botul drept în sus, rămase așa preț de cîteva clipe, într-o încordare supremă, ascultînd ceva numai lui deslușit, după care hămăi o singură dată, cu voce profundă și plină, ca sunetul unui tub de orgă. Nota gravă se reverberă în aerul geros al după-amiezii tîrzii de noiembrie, ca și cînd șirurile de stupi aliniate cu rigoare geometrică ar fi fost pilaștri, iar împrejmuirea de beton - zidurile, încheiate în bolți ogivale, dintr-o catedrală nesfîrșită. Și-ai fi așteptat, după acest prim semn, revărsarea în cascadă a unei fraze muzicale de început de mesă. Dar se întîmplă un alt miracol, cel puțin la fel de neliniștitor: prin urdinișurile pînă atunci pustii își făcură apariția zeci de albine, învîrtindu-se, parcă buimace, pe scîndurelele de zbor, înainte să pornească în șiruri grăbite spre discul de sînge al soarelui dus spre asfințit pe cerul străveziu ca de sticlă.

Era un cîine ciudat, care nu lătrase deloc, sau cel puțin prisăcarul nu-l auzise lătrînd în răstimpul de un an scurs din dimineața aceea de sfîrșit de toamnă, cînd se pomenise cu el în mijlocul stupinei, apărut parcă de nicăieri, după ce trecuse, el știa cum, dincoace de gardul de beton - așa de înalt, încît nu se putea ajunge la vîrful lui decît cu o scară - și peste cele trei rînduri de sîrmă ghimpată, întinse pe suporți solizi, cum impun regulile împrejmuirilor menite să apere avuții mari. Un dog german negru, de rasa cea mai pură, cu toate caracteristicile care l-ar fi situat în fruntea unui catalog chinologic foarte pretențios (în primul rînd, desigur, un pedigri dintre cele mai stricte și mai alese) și pe care era o adevărată crimă de lese-majestate să-l ții în lanț - totuși stuparul îl legase fără multă vorbă, temîndu-se, poate, atunci, la început, să nu rămînă fără el tot atît de brusc și misterios cum îl căpătase, ori pur și simplu ca să-i arate cine e stăpînul prisăcii; fiindcă, îngrijindu-l cu toată atenția și priceperea de care era în stare, îndestulîndu-l, mai ales, cu mîncare proaspătă și consistentă (mierea oferită direct la schimb și banii scoși din vînzarea ei îl ajutau cu prisosință să ducă o viață peste nevoile lui reale), nu-l iubea peste măsură, iar cîinele îi răspundea, dacă se poate spune astfel, cu aceeași lipsă de afecțiune.

În primele zile, omul așteptase mereu să reclame cineva superbul animal; pe atunci încă nu-l legase - îl urmărea plimbîndu-se printre stupi, adulmecînd urdinișurile, petrecîndu-și ceasuri întregi în mijlocul prisăcii, așezat pe labele din spate, cu un aer gînditor, după ce lipăise îndelung cu limba enormă, roșie ca o rană abia deschisă, prin șuvițele de apă de pe adăpătorul albinelor. Iar la un moment dat, după ce se termină ceea ce părea doar joaca lui de-a băutul, adăpătorul se umplu peste măsură de mulțimea micilor zburătoare, cuprinse de o sete cum prisăcarul nu băgase de seamă să aibă nici în primele zile ale primăverii, cînd trebuie adăpat puietul dintîi, iar florile cu nectarul lor încă nu s-au ivit și cînd lipsa de apă e atît de acută, încît sute și sute de albine pier din pricina frigului, pe marginea pîraielor sau a băltoacelor pe jumătate încă înghețate, iar stupul le trimite la moarte, în speranța că măcar cîteva se vor întoarce cu prețiosul lichid.

Fusese al doilea semn, și atunci prisăcarul realiză că nimeni n-are să mai ceară cîinele, cel puțin pînă acesta nu-și va fi încheiat menirea pentru care venise, ori, dacă în acest răstimp vreun individ se va încumeta să ridice pretenții, înseamnă că acela nu e nici stăpînul, nici emisarul lui adevărat și va pleca la fel cum a venit. Așa că aduse anume de la oraș un lanț ca de vapor; comandă unui marochiner ceea ce își închipuise că ar fi o „zgardă de forță", dar de un model fantezist, fiindcă habar nu avea de chinologie - adică o zgardă de toval, prin mijlocul căreia, prinsă în ținte lucioase, ca de argint, îl pusese pe meșter să vîre o bandă elastică, dar rezistentă, de oțel, iar capetele i le petrecuse printr-un inel, care îi îngăduia curelei să se strîngă, asemenea unui laț, dacă animalul ar fi încercat să o rupă; mai făcu rost, tot de la numeroasele lui relații, de o sîrmă groasă ca un deget și lungă de vreo sută de metri, cît ținea curtea dintr-un capăt în celălalt. Apoi îl priponi pe vlăstarul ilustrului neam de dogi (nu mai puțin nobili, - își zise, fără să guste calamburul - decît aceia, vestiți, ai Veneției), cu sentimentul vag, dar nu mai puțin bizar, că acesta a înțeles de la început ce i se pregătește și că și-a asumat cu deplină răspundere noul destin. De altfel, obiceiurile nu i se schimbaseră cu nimic după umilitoarea operație a punerii în zgardă - continua să se plimbe de-a lungul prisăcii, făcînd să zuruie lanț și belciuge, intra ici și colo printre stupi, pe dreapta și pe stînga, și lanțul îi îngăduia să ajungă din gard în gard; nu s-a încurcat niciodată pe după piciorul vreunui stup, tot așa cum nu s-a plîns că a fost înțepat. Avea orele lui de plimbare: dimineața, cu puțin înainte de ieșirea albinelor, o dată sau de două ori peste zi și neapărat seara, înainte ca stupina să se pregătească pentru somn. Și urma anumite trasee, a căror regularitate, deși greu de bănuit, nu scăpă prisăcarului, deprins să observe de toate și să-și sintetizeze concluziile în timp; așa că, după o

vreme, grație prieteniei mai mult sau mai puțin dezinteresate cu unul dintre numeroșii operatori ai unui centru de calcul, descoperi formula (o ecuație deloc simplă), care traducea în limbaj numeric curbele acestor mișcări înscrise în sistemul grafic cartezian.

Fusese al treilea semn și cel mai ascuns, dar cel mai deslușit și cu neputință de justificat ca rod al întîmplării.

Toate acestea se petrecuseră pe la mijlocul lui octombrie și, fără veste, contrar tuturor pronosticurilor meteorologice, iarna se instală peste noapte, cu lapoviță și înghețuri de-a valma, ba întărind, ba făcînd impracticabile drumurile ce legau satul cu șoseaua națională; așa încît, plecînd de-acasă într-o dimineață cu minus cinci grade, stuparul nu avea deloc siguranța că, în intervalul de o oră necesar parcurgerii celor vreo cincizeci de kilometri ce-l despărțeau de comuna aflată de cealaltă parte a marelui oraș, nu va fi surprins de o ploaie sau de un vînt ceva mai cald, care să-l silească să abandoneze mașina în șosea și să ajungă la prisacă pe jos, cale de alți cîțiva kilometri buni, prin noroaiele pînă dincolo de glezne. Și tot atunci, parcă îndemnată de vremea aspră, boala – din pricina căreia părăsise prieteni și rude, cu o îngăduință de necrezut, îi acordase un lung răgaz, ascunzîndu-se parcă, după o îngrozitoare perioadă de început hotărîse că a sosit timpul să-l ia pe deplin în posesie. Și o făcu, fără nici un alt semn prevestitor, într-o după-amiază, printr-un șir întreg de crize inconfundabile, un fel de timid preludiu al sfîrșitului, pe care – avertizat de un doctor pe cît de bun profesionist pe atît de lucid și ca urmare necruțător – prisăcarul aproape că-l zări la capătul a nu foarte multe săptămîni.

Atunci îl cuprinse panica. Nu spaima de moarte, acesteia nu-i sosise încă rîndul, ci teama copleșitoare că va rata, dintr-o neconcordanță stupidă, clipa și așa îndoielnică a marii, a preaîndelung așteptatei revelații. Și hotărî să se instaleze chiar din acel moment la stupină, în cabana ridicată într-un colț al curții, tocmai în fund – de fapt o casă în toată regula și care atît îl și costase, dar numită astfel fiindcă o construise fără nici o autorizație – și unde, pe verandă, într-o cușcă destinată anume, cu pereți dubli, căptușiți cu polistiren își avea culcușul și cîinele; pentru cîine se muta aici în primul rînd (și nu ca să îi dea de mîncare și apă, asta aranjase cu o bătrînică din vecini, căreia îi trimitea de toate, prin șoferul cursei locale de autobuz, o rudă a ei mai de departe). Albinele nu aveau nevoie de prezența lui, era deajuns în acest anotimp doar să le inspecteze, cam o dată pe lună, să vadă dacă nu le trebuie vreo porție suplimentară de sirop de zahăr.

Așadar, pentru cîine – sau mai exact pentru individul sau indivizii care, o dată și o dată (doar de n-ar fi fost prea tîrziu) aveau să apară în legătură cu acesta, sau pentru semnul, un al patrulea semn care să-i dea o nouă dovadă că nu s-a înșelat în raționamentele, în ideile lui nebunești ori poate, cine știe, însăși cheia dezlegării enigmei.

Și nu i-a fost deloc greu să se descurce cu noul mod de trai, mai cu seamă că din familie nu-i mai rămăsese nimeni apropiat; soția (plictisită de vesnica posomoreală și de interminabilele lui izolări) îl părăsi, fără măcar să fi încercat o ultimă conciliere, deși oricum el nu i-ar fi spus despre boală, dar totodată, surprinzător, fără a divorța – dintr-un rest de orgoliu pentru el de neînțeles, ca și cum reluarea numelui de fată ar fi însemnat o pecete dezonorantă sau i-ar fi periclitat cine știe ce ascensiune în slujbă. Nu aflase dacă „și-a refăcut viața", într-un concubinaj, desigur; avea doar o adresă, cu greu obținută de la părinții ei, sub jurămîntul că nu-i va scrie, nici n-o va căuta acolo, dar unde îi trimitea bani, sume mari, deși la intervale neregulate. Cît despre celelalte rude, niște veri mai mult sau mai puțin de sînge și copiii lor, ultima dată îi văzuse la singura reuniune care adună fără excepții orice familie, adică o înmormîntare, de data aceea a celei din urmă mătuși. Așa se face că, prin forța împrejurărilor, singura ființă omenească apropiată, cel puțin în plan formal, îi rămăsese doctorul, creator al unui calendar capricios de consultații și analize, cărora stuparul însă le dăduse curs fără nici o întîrziere sau ezitare, cucerit treptat de plăcerea perversă de a înregistra pronosticurile sumbre ale specialistului și a-și imagina, în mii de chipuri, impactul surprizei pe trăsăturile plăcute, pline de virilitate și energie ale acestuia, cînd el, prisăcarul, i-ar fi spus că are în buzunar formula panaceului universal, vindecător pînă și al morții...

Desen de ANDREI SCĂRLĂTESCU

Astfel și-a petrecut ultimele săptămîni la stupină, parcă umblînd, cu o supraomenească răbdare, printr-un nesfîrșit tunel, între peretele jocului univoc cu moartea și acela al așteptării unei problematice minuni, pe care de cîteva ori a fost ispitit să o provoace, reluîndu-și vechile experiențe de laborator, devenite de mult – fuseseră vreodată și altfel? – alchimice. La instalarea aici mai trăise speranța că ecuația stabilită de calculator după cercetarea traseelor străbătute de cîine – și cine-i putea garanta că nu fusese decît o simplă glumă a operatorului sîcîit de insistențele lui? – reprezintă

expresia matematică a formulei chimice mult visate; dar și aceşti ultimi stropi de fantezie i se epuizaseră rapid și, firește, în gol - nu era deloc un tip imaginativ, nici barem cunoscător, fie și superficial, al metodologiei celei mai generale a muncii de cercetare, iar pentru a-i confirma ipoteza ar fi fost nevoie de un laborator și un grup de experți cum probabil încă nu există pe pământ.

Și totuși, ridicîndu-și privirile spre fereastră, el, furnica dornică să prefacă în fire de nisip un munte și avînd nebunia să creadă că va și reuși în răstimpul vieții sale de insectă, întîlnea (dincolo de stativele cu eprubete, de retorte, serpentine de sticlă și recipiente ale descurajării) șirurile de stupi: dovadă vie a faptului că, de zeci de milenii, lucrul e cu putință - și cîinele înlănțuit: semn că un miracol, gata să-i deschidă ușa oricînd, e și el o posibilă cale de împlinire a dorinței.

Proptit pe labele ca de oțel, încremenit asemenea unei fabuloase plăsmuiri în piatră, după ce scosese acel unic lătrat, ca de nălucire din altă lume, cîinele privea către poartă, așteptînd în liniște pe cineva sau ceva parcă inexorabil. Și alte zeci de albine decolau, împotriva oricăror obiceiuri și a oricărei logici, să se piardă, printre crengile pustiite de frunze, în vatra fantomatică a soarelui coborît de fapt sub orizont.

Fără nici o îndoială, ora dezlegărilor sosise.

Vru să iasă în întîmpinarea siluetei profilate neclar dincolo de zăbrelele porții, dar între intenția lui, încă nici formulată pe deplin și reacția de o inimaginabilă promptitudine a bolii se scurse numai o frîntură de clipă - oricum, prea puțin ca să-i îngăduie măcar să deschidă ușa spre verandă.

Așa încît căzu înapoi pe scaun, și ochii i se tulburară pe neașteptate, și un val de durere i se răsuci în trup, pentru prima dată durerea bolii, pe atît de crîncenă pe cît i se spusese. În acest răstimp, umbra de dinapoia zăbrelelor își făcuse apariția pe alee, deși, printre spasme și amețeli, stuparul își aminti vag că poarta trebuia să fi fost încuiată, ca de obicei. O femeie - după ținută și mers mai degrabă tînără, purtînd un impermeabil alb și cizme înalte, de piele, iar părul negru, potrivit de lung, prins cu o panglică simplă, ca de elevă. Nu avea mănuși, nici poșetă, și haina, descheiată, lăsa la iveală o dublură de blană - ca și cînd ar fi călătorit pînă aici într-o mașină bine încălzită, unde-și abandonase lucrurile și de unde ieșise în fugă, pentru o vizită de cîteva minute. În dreptul porții nu staționa însă nici o mașină.

Perdeaua căzu din mîna prisăcarului care astfel rată întîlnirea dintre vizitatoare și cîine, dar, de vor fi schimbat amîndoi vreun semn de recunoaștere, fusese cu iuțeala fulgerului, fiindcă nici nu se oprise legănarea moale a țesăturii, că se și auzi ciocănitul la ușă.

- Bună seara!

Omul vru să răspundă și-și dădu seama, în același moment, că nu poate articula nici o vorbă. Se mărgini să clatine capul. Femeia răspîndea o undă discretă de parfum, pentru el neidentificabil, dar care, printr-o bizară asociație de senzații, îi aminti de primăvară.

- M-a trimis doctorul B..., spunea că aveți o miere grozavă.

O invită, tot printr-un gest, să se așeze. Valuri de ceață sîngerie îi treceau pe dinaintea ochilor, poate ultimele reflexe ale soarelui proiectat prin refracție deasupra orizontului; își păstra însă luciditatea întreagă și înregistră, ca pe un punct în favoarea lui, faptul că oaspetele nu s-a alertat văzîndu-i slăbiciunea - ca și cum se așteptase să-l descopere astfel. Dar, la urma-urmei, nu doctorul îi pronosticase sfîrșitul înainte de Anul Nou?

Femeia își trase un scaun cu spătarul traforat, după modelul celor medievale - mobila din cabană fusese lucrată la comandă de un meșter ardelean, o rudă a soției - și, în vreme ce lua loc, prisăcarul încercă să o privească mai atent, să identifice pe chipul și în ținuta ei o eventuală trăsătură **străină;** dar, poate de emoție sau tot din pricina bolii, i se părea că, văzută de aproape, vizitatoarea are contururi mai puțin clare decît adineauri, cînd se apropia pe alee; iar din susul acestui amalgam de linii flu îl fixară pe neașteptate ochii ei, două pete de o extraordinară limpezime, albastru-violacee, încărcîndu-l de o tensiune necunoscută, o febrilitate lucidă, o putere descătușată, printr-un miracol, din cine știe ce taină, rămasă neatinsă, a trupului istovit.

- Oricare miere e grozavă!, se auzi rostind fără dificultate. Mult mai grozavă decît îți închipui...

- Am văzut un instrumentar de laborator în camera de alături, replică liniștită necunoscuta, continuînd să-i privească ochii.

Era grăbită? Din cauza lui, de bună seamă. Și la sfîrșit? Îi va cere, ca în basme, să formuleze trei dorințe?

- Naivități!, răspunse la toate întrebările. Ca să am o dovadă mi-ar fi trebuit aparate și specialiști cum poate nu există pe Pămînt. Și, în sfîrșit, cineva care să mă creadă.

- Deci, numai intuiția... Sincer?

Prisăcarul zîmbi. Se trădaseră. Cu acest ultim cuvînt. Nici un basm cu o zînă care să te facă măcar celebru, dacă nu și puțin nemuritor! Cine e dispus să-ți mulțumească pentru că i-ai descoperit secretul? Fie și numai printr-o întîmplare - deși mîndria lui era că, din lanțul de o logică impecabilă a deducțiilor, eliminase tocmai aportul oricărei întîmplări?

- E atît de vesel ce-am spus?, se formaliză (dar, dacă se poate spune așa, cu aceeași bunăvoință) vizitatoarea.

- Ar fi trebuit să mai așteptați niței. Spionul vostru v-a comunicat, nu?, că speranța de viață, în ce mă privește...

Aproape nu se mai recunoștea. O astfel de spontaneitate a replicii, un asemenea galop al gîndirii, după anii de tăcere, de amorțire, de neputință... Triumful. Confirmarea, care aduce după ea, în trena orbitoare a succesului, sprinteneala și adresa cuvintelor - acolo, în creierul împăienjenit de metastaze...

- Nu avem spioni pentru ce se ascunde în sufletul dumitale.

- Nici nu mi-ați trimis unul prea grozav.

- A avut ordin să se deconspire.

- Pentru ca, de bucuria izbînzii, să încep să istorisesc oricui are timp să mă asculte, că încă de

acum nu știu cîți ani spusesem eu, dar Cutare și Cutare nu m-au crezut... Și uite-așa să aflați, comod, cînd am mai vorbit și cine știe de asta.

– Din păcate, trucul n-a reușit.

– Singurătatea și boala. Constatare elementară. Unde s-au instalat, nu mai e loc pentru nimeni.

– Îl uiți pe doctor. Și, oricum, în urmă cu un an-doi erai încă sănătos, cu o soție, rude și prieteni. Nu știm cînd ai avut intuiția, cui i-ai spus, cu bună știință ori ce ți-a putut scăpa vreodată, fără voie, în somn...

Prisăcarul se îndreptă în scaun, așteptîndu-se, din reflex, la vreun nou semn trimis de putreziciunea devoratoare din trup, dar privirile albastru-violacee, neclintite la capătul haloului înșelător îl desprinseseră de propria lui condiție, îl prefăcuseră într-un ascuțiș de spirit la pîndă.

– Ești frumoasă?, întrebă pe neașteptate. Nu înțeleg de ce te ascunzi în neclar. Relația noastră, vreau să zic și a mea cu voi, n-are nici un fel de viitor.

– Sînt frumoasă, replică ea. Și tînără. Toate astea au un anume rost.

– Poate n-o să vreau să vorbesc. Și nu știu dacă pot fi sensibil la mijloacele voastre de constrîngere, în situația mea. Realmente nu vă înțeleg – de ce n-ați intervenit mai devreme? M-ați fi împiedicat să divulg...

Vizitatoarea nu se grăbi cu răspunsul. Nu fiindcă era încurcată. Amenințîndu-l că nu va mai fi dispusă să-l asculte. Constrîngerea cea mai simplă, dar de un rafinament fără egal, care întorcea împotriva lui argumentele propriei imunități. Suspansul dură cîteva secunde, însă pentru viteza lui de reacție asta începea să însemne foarte mult.

– În regulă!, exclamă răgușit. Doar să ai răbdare pînă spun tot. Aveți aici, de milioane de ani, o agentură de spionaj. Cea mai teribilă din cîte se pot imagina. Mi se pare că specialitatea și vocația celor care te-au trimis le constituie, ca să vorbim elegant, activitatea de informații; și dacă o faceți cu gînd bun sau rău, în beneficiul unui grup sau al întregii lumi din care vii, ori chiar al planetei noastre, unde văd că v-ați instalat ca acasă, sînt speculații și mă depășesc.

– Ți-ai dat seama de mult?

Întîrzie și el să răspundă, dar din cu totul alte cauze: ca să fie cît mai concis, să treacă peste amănuntele acum fără însemnătate (eforturile de a găsi cele mai ingenioase și mai subtile metode de marcare, cu zeci de substanțe bine diferențiate, a albinelor și a florilor, îndeosebi în perioada marelui cules și cele mai eficiente sisteme de urmărire – pînă și cu izotopi și contoare de radiații, obținute în ani de sacrificii materiale grele și de echilibristică în marginea legii – și miile, nesfîrșitele mii de încercări infructuoase în laboratorul care, din punctul de vedere al utilării, se putea compara cu al oricărui liceu de chimie, dar nu mai mult).

– Nu țin minte.

Se imagina după plecarea femeii și a cînelui, abia atunci pradă adevăratei singurătăți, durerilor atroce pe care le va ascunde și față de doctor, vidului ce îi va anticipa stingerea, fără să o facă mai ușoară.

– La prima vedere, tot ce se întîmplă acolo pare lipsit de judecată. Reguli păzite azi cu strășnicie sînt mîine încălcate fără ca stupul să-i pedepsească pe vinovați. Un exemplu: matca e personajul cel mai important al coloniei; albinele îi pregătesc tot timpul o hrană specială și o apără cu prețul propriei vieți – dar, la un moment dat, ele o ucid fără milă. Alt exemplu: intrarea la faguri e păzită zi și noapte, cu o vigilență ajunsă proverbială, așa că nu doar insectele (chiar albine din altă colonie), ci orice vietăți, oricît de mari și puternice, sînt pedepsite amarnic pentru pofta de a se înfrupta din miere; există însă împrejurări cînd paza stupului e total abandonată. Alt exemplu: curățenia e o lege de fier; albinele nu-și lasă murdăriile decît afară și, peste iarnă, cînd nu pot ieși, pur și simplu se abțin timp de cîteva luni; trîntorilor, în schimb, li se îngăduie nu numai să mănînce oricît, dar și să murdărească fagurii în voie. Te plictisesc?

Femeia asculta neclintită. Vocea prisăcarului se ridicase cu un semiton, muchiile feței, adunate într-o veșnică grimasă de suferință, se îndulciseră, iar în clar-obscurul de după stingerea ultimei raze de soare ochii îi străluceau, prinzînd lumina crepusculară din geamuri.

– Nu, răspunse ea domol. Nu prea știu unde vrei să ajungi.

– Mi-ai promis răbdare, îi reproșă el grăbit. De fapt, totul se subordonează unei reguli mai stricte și mai cuprinzătoare – eficiența absolută. Matca e sacrificată cînd bătrînețea sau altă slăbiciune o împiedică să mai depună destule ouă pentru nevoile stupului. Paza e suspendată în timpul culesului, dacă nectarul e atît de mult, încît lucrătoarele, zorite să adune tot, intră cu recolta în oricare stup, fără să-și mai piardă timpul căutîndu-l pe al lor. Trîntorii nu ies decît o dată, pentru zborul nupțial, după care, mulți, rătăcindu-se, nu mai revin, iar cei întorși își găsesc grabnic sfîrșitul; pînă atunci însă se țin la adăpost, ca purtători ce sînt ai unei zestre biologice care trebuie valorificată cu maximum de randament. Eficiența înseamnă și viața atît de scurtă a albinei de rînd – numai șase săptămîni. Așa, stupul își reglează numărul de locatari după recolta mai slabă sau mai bogată, care trebuie strînsă și prefăcută în miere. Dar peste iarnă, aceleași albine de rînd își prelungesc viața la mai multe luni, ca să hrănească matca și s-o păzească de îngheț, încălzind stupul, cu bătăi de aripi, la aproape treizeci de grade și ca primăvara să îngrijească puii următoarei generații. Eficiență mai înseamnă faptul că, la încheierea zborului de nuntă, matca smulge din corpul trîntorului depozitul seminal, pentru ca, pînă la sfîrșitul celor cinci ani de viață, fără nici o altă împerechere, să poată fecunda ouăle pe măsură ce le așează în alveole. Mereu eficiența a pus la îndemîna albinelor manipulări genetice la care nici nu putem visa, grație lor, din aceleași ouă, ele scot, numai prin diferențe de hrană, lucrătoare, trîntori sau mătci, la dorință.

Afară, cînele se mișcă, făcînd să zornăie lanțul greu pe treptele verandei, și prisăcarul se opri deodată, parcă neștiind de unde vine zgomotul și ce înseamnă; de obicei, pe la acea oră cînele intra să se culce în cușca lui cu polistiren, dar nu zadarnic

Desen de RADU GAVRILESCU

stăpînul contenise din povestit, ca alarmat de o premoniție, fiindcă îndată, ca nicicînd pînă atunci, îi apăru la fereastră capul mare, amenințător și sălbatic, ca de paznic al infernului, și mai negru pe cerul crepuscular, cu ochii sticlind într-o fosforescență de-a dreptul stranie, roz-portocalie, cînd din casă nici o lumină nu venea să se reflecte în ei.

Prisăcarul zări toate astea doar într-o clipă, cît vizitatoarea smulgîndu-l din vraja hipnotică a privirilor sale, îi îngădui să întoarcă fața spre geamuri; fiindcă ea se ridică brusc, din doi pași se apropie de perdea și rămase cu spatele la el, acoperindu-i imaginea dogului.

– Te ascult, rosti de acolo, cu aceeași voce domoală, melodioasă, ca o incantație liniștitoare. Cred că te apropii de adevăr.

Bărbatul realiză abia acum, rămas fără prezența ei imediată, și frigul din încăpere, și amorțeala picioarelor de la îndelunga ședere pe scaunul de lemn gol, și slăbiciunea jalnică a trupului care începu să i se clatine din nimic, în căutarea unui echilibru iluzoriu; dar o pornire fără nume îl chema către silueta subțire și delicată de dincoace de geamuri, ca și cum o parte însemnată din ființa lui lăuntrică fusese pe nesimțite sustrasă de vizitatoare.

– Toate mișcările astea complicate și contradictorii sînt conduse de ceea ce unii numesc „spiritul stupului". Ceva ce trece de simplul instinct și seamănă a un soi de inteligență. Intuiția mea, ca să folosesc terminologia dumitale, e că acest „spirit al stupului", condiționarea asta de mare finețe cu care albinele se nasc vi se datorește. Ați implantat-o genetic, cîndva, în trecutul îndepărtat, unei specii de insecte pămîntene pe care ați risipit-o apoi pe toate continentele.

– În ce scop?, întreba femeia, atentă parcă numai la inflexiunile propriului glas.

Cu gesturi cumva ocrotitoare, de gravidă, nefirești și părînd de aceea nerușinate, bărbatul își mîngîie pîntecele anormal, în contrast umilitor cu înfățișarea aproape scheletică a trupului.

– Mierea!, răspunse cu voce stăpînită. Scopul ultim al strădaniilor, al efortului pentru eficiență. Care subordonează „spiritul stupului" și impune orice sacrificiu. Numai că, într-un loc, v-ați trădat. O mică fisură în logica strictă a conspirativității. După ce fagurii au fost umpluți și căpăciți, la un semn, la o informație pentru noi insesizabilă, stupul ia o hotărîre cel puțin ciudată: roiul. Cu matca în frunte, pornește într-o pribegie fără întoarcere, abandonînd rodul trudei lui de multe generații, în paza unui număr restrîns de albine. Ca și cum totul ar fi fost în zadar. Ca și cum un destin l-ar condamna să o ia de la capăt, veșnic de la capăt. Și de fapt așa e – destinul lui sînteți voi.

– Într-adevăr, ești periculos!, exclamă ea și tot nu se întoarse; vedea sau făcea nu știu ce acolo, la fereastră, ori se ascundea, ori ascundea un obiect față de el.

– Pînă la urmă, trebuia cineva să vă descopere!, răspunse prisăcarul, fără urmă de afectare.

– Adunăm depozite de miere, așa e.

– În toate pădurile Terrei. Ușor de găsit și de furat, cu o tehnologie ca a voastră. Probabil vă așteaptă de milenii, pentru că se conservă admirabil în timp, dacă are condiții. Pe parcurs au mai intervenit pămîntenii, stricîndu-vă un pic socotelile. Dar numai un pic. În sensul că vă dijmuiesc recoltele cu prisăcile lor sistematice, ca mine. Oricum însă, nu-i dau mierii adevărata ei întrebuințare.

– Dacă o știi și pe asta...

– Să o fi știut, îmi schimbam soarta. Cel puțin pe a mea. Nici o analiză nu mi-a arătat altceva decît fleacurile – fructoză, glucoză, zaharoză, invertază, glucozidază, acizii formic, citric, acetic, lactic, oxalic, gluconic și ceilalți, proteine, vitamine, polen, amidon, săruri... Dar nici altora, mai deștepți și mai utilați, nu le-a spus mai multe.

Rămase în ascultare. Simțurile i se ascuțiseră, i se înmulțiseră, nu se mai putea să le citească alarmele, doar senzații nelămurite, neliniștitoare îi tălăzuiau sufletul amputat, el însuși dornic să se întregească, să o învăluie pe necunoscută, să o rețină, ca și cînd o forță, pentru el vitală, se ascundea în alcătuirea ei. O forță, un principiu...

– Sub alcătuirea asta chimică se ascunde un principiu vital. Care întreține și generează viața, care stimulează și dirijează mutații genetice, poate canalul de legătură cu lumea neînchipuit de bogată a plantelor – și ele aparent simple, aparent neclintite... Mi-e teamă de lucrurile prea cunoscute și prea limpezi; la altă scară, ascund mistere și adîncimi înfricoșătoare. Descoperim, nu de mult, că apa, apa noastră de băut, analizată în spectrul nu știu căror radiații, dovedește cu totul alte înfățișări și alte însușiri, după locul de unde iese din pămînt. Se vorbește de o asemenea apă, de fapt elixirul veșnicei tinereți, căutat, și poate nu zadarnic, de alchimiști, care vindecă bătrînețea și toate bolile; ba chiar aud că această așa-numită **apă funda-**

mentală se distilează în zilele noastre, deşi nu l-am găsit pe făcătorul ei. Mierea vindecă şi ea boli. Propolisul, lăptişorul de matcă, polenul... Doamne, dar astea sînt firimituri, stîngăcii colosale, simplificări strigătoare la cer! Cum mi-aş face un cort din „Rondul de noapte", pentru că pînza lui e impermeabilă. În ce fel trebuie să arate mierea pentru voi, care ştiţi nu numai că pînza noastră impermeabilă e de fapt pictură, ci cunoaşteţi şi autorul, îi analizaţi şi lucrările, iar în final vă încîntaţi peste măsură la contemplarea capodoperei lui Rembrandt.

Avîntul vorbelor nu i se transmitea; se vede că şi le spusese de mii de ori în aşteptarea întîlnirii de acum, pînă i se tocise orice participare afectivă – sau ciudăţenia necunoscutei, premoniţia tulbure a mişcărilor ascunse din jur, apoteoza malefică a bolii îl înstrăinau definitiv de el însuşi.

– Pentru că nu e nectar brut adunat în faguri!, mai apucă să zică într-o doară. Albinele îl prelucrează şi în guşa lor trebuie să se petreacă nişte mutaţii fundamentale...

Întunericul începutului de noapte se destrăma uşor, ca şi cînd un far puternic, plasat în apropiere şi pus în legătură cu un reostat s-ar fi aprins încetul cu încetul. Lumina venea de deasupra curţii – întîi un cenuşiu crepuscular, făcînd să răsară fantomatic contururile stupilor, cu riguroasa lor aliniere, apoi o licărire alburie, ca răsăritul pe un cer plin de nori, apoi raze drepte tăioase, asemenea unor stîlpi neclintiţi, înfipţi în pămînt parcă o dată pentru totdeauna, unul după altul, din ce în ce mai repede.

Prisăcarul se pomeni la geam, alături de vizitatoare. Apropierea de ea, de haloul care o prefăcea într-o configuraţie de linii şi volume incerte îl răscolea din nou, pînă în pragul paroxismului – vecinătatea ei sau spectacolul demenţial de afară: albinele care nu încetau să iasă, cu miile, din fiece stup, să se ridice vertical în biruitoarea lumină, acum galben-aurie, ca nişte sute de colonade subţiri, legănîndu-se încetişor, sprijinind plafonul de foc de deasupra curţii, strict delimitat la perimetrul gardului.

– Să ieşim!, îl îndemnă ea şi, fără să-l atingă, porni înaintea lui, dreaptă; şi el o urmă aiurînd, iar pe zidul din fund al încăperii se profilă, în cărbune compact, cu margini tăioase şi crude, o umbră cocoşată, cu pîntece hidos, o singură umbră.

Era frig afară? Era cald? Se rezemară de balustrada verandei. Cîinele lingea fără grabă marginea de sus a adăpătorului, unde albinele forfoteau ameţite, călcînd orbeşte unele peste altele, să apuce să-şi înmoaie trompa în apa turnată acolo de cine ştie cine şi pîngărită de limba roşie şi enormă a făpturii infernale. Pe urmă, în zbor clătinat, chinuit, se întorceau în stupi, să-şi contamineze semenele, să le înnebunească la rîndul lor.

– Cum?... întrebă el, arătînd în sus cu o mişcare obosită a capului.

– Mierea!, răspunse vizitatoarea. O pulverizează acolo...

– Şi arde?

– Carbon, hidrogen... Ca în petrol, ca în spirt... Dar la ce bun explicaţiile?

Albinele începeau să se aşeze pe copaci, pe pămînt. Şi de sub scoarţa îngheţată a unora şi a altora, fără îndoială că sub acelaşi efect al mierii, prindeau să răsară, văzînd cu ochii, muguri de frunze, muguri de flori, colţ de iarbă; să răsară, să se înalţe, să se despice, dînd la iveală verdele crud din tainiţele lor pline de mustul germinaţiei. Buharale, ormuzuri, şirazuri de gazon cu firele încîlcite de prea multă desime, frunze bătute unele în altele, ca solzii peştilor, pe fiecare trunchi, şi creangă, şi rămurică. Şi, simţind că îi tresare ceva sub degete, prisăcarul îşi îndreptă privirile în jos şi aproape nu se mai miră să constate că lemnul mort al balustradei, al pilaştrilor, al podelei şi mai departe al tocurilor de la uşi şi ferestre începe şi el să înmugurească, atins de albine, încep să iasă lăstari din nodurile înnegrite de soare, de sub fibrele tocite inegal de picioarele şi mîinile care în atîţia ani păşiseră pe scînduri şi se agăţaseră de stîlpi şi de giurgiuvele. Sticla geamurilor se sfărîmă sub această năvală a vieţii, se desprinseră foile de tablă de pe acoperiş, crăpă şi căzu tencuiala fiecărui perete, se desfăcură mobilele. Pînă şi zgarda, lanţul şi sîrma care-l ţineau pe cîine prizonier se umpluseră de ghirlande întunecate, subţiri, suple, ca filigranele unui mare bijutier.

– Ai învins!, rosti femeia şi se întoarse la prisăcar, căutîndu-i ochii din nou.

El se grăbi să se piardă în albastru-violetul lor, să se regăsească pe sine, cel adineauri fără veste pierdut, să se întregească şi să rămînă acolo, apărat de viitorul inexorabil.

În clipa aceea, ca la un semnal – se înţelege că la un semnal – se deschiseră pretutindeni florile. Beţia parfumurilor grele îi învălui rînd pe rînd; şi erau flori şi parfumuri din toate colţurile planetei, devreme ce în miere se ascunde, pe lîngă atîtea altele, secretul ingineriei genetice; printr-o atît de firească, în fond, răsturnare de lucruri, mierea restituia miresmele şi florile din care se născuse – şi poate mai mult: după meandrele orgoliului dezlănţuit al adevăraţilor ei stăpîni crea pentru această orgie forme şi culori, şi arome, şi legănări, şi foşnete inexistente pînă atunci, scria în limbajul esoteric al florilor poeme încă nevisate de nici un muritor din nici o lume, murmura în pianissimo simfonii de dincolo de închipuirea omenească.

– Ai învins!, repetă vizitatoarea. Toate astea zăceau în sufletul tău. N-am făcut decît să le scoatem la lumină. Convinge-te!

Îi urmă îndemnul. Se pătrunse, din nou şi din nou, de minunea răsărită din frig şi intuneric, de gîndul că totul, totul îi era dedicat, îl sărbătorea, i se cuvenise. Cînd îşi întoarse ochii spre ea, îi văzu – de data asta limpede – chipul, tinereţea, armonia perfectă, trupul învăluit sau poate alcătuit din raze.

– Ştii, zîmbi sfios, oboseala...

– Ştiu!, şopti femeia. Pentru asta am şi venit. O să fie uşor, neînchipuit de uşor!...

Îl cuprinse în braţe, îl aşeză pe covorul de flori şi rămase aplecată asupra lui.

– Nu te duce!, îi ceru prisăcarul. Doar să te mai privesc.

Păru că se pierde în apele morţii, apoi reveni, pe jumătate, ca de departe.

„Un înger cu părul blond şi des...", murmură

unei amintiri numai a lui. N-o să dureze mult.

Ea încuviință, cu un surîs plin de înțelegere și de taină.

*

Nu durase, într-adevăr. Trupul zăcea chircit pe o parte, iar ploaia, amestecată cu spic de zăpadă, îi uda picioarele strînse cuminte pe treapta cea mai de sus a scării. Ținîndu-se cît mai departe de el, cîinele veni pe verandă, în două labe, să se pună la adăpost.

– Planetă nenorocită!, blestemă și se trînti greoi pe bancă, în capul oaselor, cu spatele rezemat de zid. Am început să nu mai suport frigul și oboseala. Imaginează-ți!

Lanțul zurui, poticnindu-se de muchia băncii. Cîinele se porni să suduie înăbușit. Își vîrî labele din față pe după zgardă și împinse în ea să o rupă, dar aceasta nu cedă. Atunci, cu o exclamație de mînie, care aducea mai degrabă cu un lătrat, prinse lanțul între gheare ca între niște degete; o flacără orbitoare îi lumină pentru o clipă botul ridicat spre tavan și ochii închiși, pe urmă dulăul azvîrli capătul lanțului rupt, care se izbi violent de un geam și îl sparse.

– Numai tu erai în stare de una ca asta!

– Și tu să mă asculți!, răspunse cu tristețe femeia.

Ploaia țîrîia subțire pe tabla acoperișului. Prin fereastra spartă pătrunse vîntul, umflînd perdeaua și răscolind, în cămin, cenușa buturugii arse demult. Dincolo de balustradă, în paloarea stinsă a nopții de noiembrie, abia nălucind pe fondul pămîntului noroios, se înșirau, într-o zadarnică aliniere, stupii – cutii anoste, cu popoare de insecte care se omoară să adune hrană peste nevoile lor și, cînd le e lumea mai dragă, pornesc într-o pribegie la fel de lipsită de noimă ca și lăcomia de mai înainte.

– Ar trebui să te las aici!, mîrîi, la propriu, cîinele. Ai ceva din primitivismul și absurdul lor. Să înscenezi o minciună ca asta!...

– Vrei să ne certăm?, șopti, la fel de tristă, femeia.

Știa prea bine cît e și el de afectat, altfel n-ar fi admis ca, după un an de captivitate în lanț, să rămînă sub aceeași înfățișare ridicolă și să discute amîndoi tot în limbajul peste măsură de sărac și stîngaci al pămîntenilor.

– Îi detest!, reluă dogul. Sînt perfizi, profitori, ingrați... Dornici de înavuțire, de putere... Nedrepți și lipsiți de orice rațiune – își otrăvesc planeta, își pregătesc distrugerea totală...

– Nu toți.

– Aiurea! Uită-te la eroul tău. Eșantion reprezentativ pentru omenire. Un amărît ros de cancer și pe trei sferturi nebun. Cît despre teoria lui...

– Lasă-l în pace!, izbucni fără veste femeia. A murit. Aici se moare. Miliarde de ființe zilnic.

Revolta și neputința o înecau. Acum le cunoștea pentru prima oară. Pămîntul o contaminase necruțător. Dar nu se putea descărca, încă nu învățase să și plîngă.

– A crezut în noi... murmură cîinele, deodată învins, și vocea groasă îi sună înăbușit, ca un scîncet. Principiu vital, speranță de viață... Și ei n-au nici o șansă, nefericiții!

Lapovița se prefăcuse în zăpadă cu fulgi mari și deși, iar aceasta începea să se aștearnă domol pe locurile mai puțin ude – picioarele prisăcarului, aleea betonată și acoperișurile stupilor. Ca și cînd, într-o simbolistică involuntară și vetustă, ar fi vrut să-i confirme teoria: dezlegînd secretul albinelor, omul a deschis un nou drum, și totul se învăluie în culoarea inocenței, a copilăriei, a începutului.

*

Prefăcuți în lumină, cei doi plecară abia spre ziuă, de parcă ar fi vrut – dar nu-și propuseseră asta – să privegheze, după un alt obicei barbar, trupul chircit la intrarea în verandă. N-aveau să se mai întoarcă niciodată. Pămîntul era, în toate, străin felului lor de a fi.

Se vede treaba însă că oamenii se aseamănă, indiferent de soarele sub care s-au născut. Altfel cum să înțelegi pornirea celor doi de a-i da prisăcarului, în ciuda tuturor evidențelor, iluzia că a reușit? Și, mai departe, cum să le justifici opacitatea față de formidabila lui intuiție?

Fiindcă, într-adevăr, în trecutul geologic, rudele de sînge ale viespilor și bondarilor, albinele, au fost condiționate de cineva. În pădurile prefăcute de atunci în cărbune și piatră, ca și în pădurile noastre de azi, coloniile convenționale numite „sălbatice" strîng fără odihnă și codifică savant, sub masca înșelătoare a mierii, un sublimat biologic inestimabil. Inerte la factorii degradanți din mediul înconjurător, conservîndu-se astfel la nesfîrșit, miniaturalele depozite conțin semințele semințelor vieții, aflate, de altminteri, în toate organismele Pămîntului, de pe vremea primelor începuturi, a matricei oceanice primordiale.

Ciudații vizitatori ai prisăcarului, cunoscînd bine civilizațiile galactice, știau că nici una din ele n-a poposit pe Terra mai mult decît pentru o scurtă misiune de cercetare – planeta nu-i putuse reține cu nimic.

Asta înseamnă că taina descoperită de pămîntean are o singură explicație: într-un viitor depărtat de noi ca stelele, cînd generația noastră, împreună cu multe altele care-i vor urma vor fi aparținut definitiv trecutului, omenirea terestră (abandonată de emisarii celorlalte lumi din pricina contradicțiilor ei de neîmpăcat, a defectelor azi insurmontabile) va reuși, după seisme de neînchipuit, să ajungă la rațiune și echilibru. Atotputernicii ei savanți vor folosi atunci pulberea de miere ca să prefacă în grădini înfloritoare planetele sterpe unde vor debarca fiii Pămîntului.

Îmi place să cred că și cei doi extratereștri nemuritori (dacă veșnicia, oricum relativă a vieții lor, îi va ajuta să prindă vremurile acelea îndepărtate), ființele pe care, în lipsă de ceva mai potrivit, continui să le numesc **femeia** și **cîinele** vor afla, în fine, că prisăcarul nu s-a înșelat. Și, cu aceeași reacție omenească pe care experiența și înțelepciunea nu o anulează (pentru simplul motiv că, fără ea, nu se pot dobîndi experiență și înțelepciune), se vor consola, poate, de regretul că nu l-au înțeles, cu mîndria că i-au dat, fie și neîntemeiat pe atunci, imaginea izbînzii.

HORIA ARAMĂ

Ora de lecturi

Îmbătrînesc, își spuse rătăcitorul stelar.

După ani lungi de zboruri nesfîrșite, platoșa de oțel a exploratorului începea să prezinte fisuri?

Să nu exagerăm. Educația specifică și antrenamentul specializat, experiența și obișnuințele formate din copilărie își dovedeau încă eficacitatea. Uneori însă, rar, însinguratul simțea umbra unei apăsări. Nu că ar fi dorit altceva decît veșnica evoluție printre aștri la care era condamnat. Sau că l-ar fi încercat nevoia de „a simți pămîntul sub picioare". Crescut pe o stațiune spațială, nu gustase prea des această senzație și niciodată pe Terra. Nu-i ducea dorul. Să schimbe o vorbă cu cineva? Nimic mai simplu, deși nu era un comunicativ, căci sistemele de la bord cuprindeau mai multe genuri de „prieteni electronici", avînd chiar și o fizionomie aptă să exprime, după caz, o stare de spirit sau alta. O conversație cu oricare dintre aceștia nu avea nimic „mecanic", nimic „programat" în sensul primitiv al cuvîntului, ci putea fi antrenantă, incitantă chiar în gradul cel mai înalt. Dar prizonierul voluntar al elegantei colivii construite din materiale mai scumpe decît aurul nu mai simțea nici o atracție pentru prietenii săi docili. Ar fi acceptat o trecătoare schimbare de atmosferă, o evadare, una comodă, fără aventuri, fără alerta continuă pe care o presupune orice contact cu o lume nouă sau chiar cu o colonie terestră, fără disciplina regulamentelor inoculată în fiecare celulă a sa. Mai puțin decît orice l-ar fi atras o femeie, entitate prin excelență dezordonatoare, plină de neașteptat, incontrolabilă, ilogică și stresantă, cum fusese făcut să le considere pe reprezentantele celuilalt sex. Omul se descoperea mai degrabă aplecat spre o reverie de tip vechi, tentat de un joc al imaginației în același timp atrăgător și calm, ferit de șocuri ca și de plata dulcegărie contemplativă care constituiau extremele vastei sale rezerve de microcasete holo.

Și deodată înțelese: dorea o carte! Ei da, rătăcitorii stelari făceau parte din acea elită a elitelor care avea putința să posede și să consulte cărți. Această posibilitate devenea realistă prin faptul că acești atoatecunoscători știau să citească în sensul vechi al cuvîntului: nu se mulțumeau să stăpînească semnificațiile simbolurilor care le permiteau să înțeleagă, fie și parțial, precum și să conducă aparatura de bord, nu se opreau la comanda și instrucțiunile verbale, nici la învățămîntul audio-vizual, ci știau să parcurgă un text tradițional, scris în bunul alfabet de odinioară și să-și reconstituie în minte, conform educației și experienței lor, expresia plastică a celor citite.

O carte? Nimic mai simplu. La bordul navei dispunea de cîteva zeci. Nu le prea frecventase. Un ascuțit spirit de economie îl ferise să-și epuizeze mijloacele spirituale înainte de vreme. Erau bunuri de nerefăcut și de neînlocuit de vreme ce Pămîntul, pierdut pe vecie pentru el, era mai degrabă o noțiune abstractă, un principiu în virtutea căruia își desfășura misiunea.

Deschise caseta metalică în care nu mai umblase de ani și trase din raftul climatizat un volum, nu fără un subțire deliciu al degetelor, aproape uitat. Clădi o piramidă de perne gonflabile catifelate pe una din canapele și, reducînd lumina încăperii, se lungi sub mîngîierea unei lămpi de căpătîi.

Coperta, în stilul veacului al XVIII-lea, era brăzdată de complicate decorații aurite, dar nu cuprindea nici un titlu. Deschise cartea și se opri cu ochii pe albul poros, de culoarea fildeșului, al materiei care imita la perfecție hîrtia de odinioară. Această culoare ocupa fila întreagă, dar aceasta nu-l neliniști pe rătăcitorul cosmic. Nu deschidea pentru prima oară o carte. Știa că pentru ca primele rînduri să apară era nevoie de un scurt răstimp de studiu reciproc. Peste cîteva clipe doar, pe suprafața paginii se insinuară, cu o monotonie familiară, șiruri albăstrui de rînduri culese cu o literă fină, subțire. Peste un moment albastrul textului era destul de puternic pentru a putea fi parcurs. Bucata debuta sprinten, senin, cu o frumoasă descriere de natură terestră, lipsită de nostalgie, dar nu și de pitoresc, de culoare. Se lega o intrigă amuzantă, două caractere imature se tatonau încercînd o înțelegere, poate o comunicare, pe care însă le bruiau sfiala și lipsa experienței. Nu lipseau micile situații false, încurcăturile, ciuda celui surprins în flagrant delict de curiozitate, uimirea exagerată a celuilalt, care nu putea crede că a stîrnit interesul cuiva. Primele paragrafe respirau un umor cristalin, care nu risipea întru totul aerul sentimental. Zburătorul întoarse cîteva pagini. Gheața dintre personaje fusese spartă, mai domnea o ușoară stinghereală, dar comunicarea se făcea incomparabil mai bine.

Rătăcitorul încruntă din sprîncene. În mod cert, intriga nu-l interesa. Vaga lui apatie nu se putea disipa printr-o lectură edulcorată. Nu-și definise limpede aceste gînduri, că textul albastru dispărea din pagini, înlocuit pe măsură ce se stingea de

un altul, verde, imprimat cu o literă plină, energică. A doua istorisire care i se propunea era impregnată de zăduful apăsător al unei jungle neumblate, prin care străbătea un personaj puternic, încercat, însă nu insensibil în fața misterului și a primejdiilor deocamdată ascunse ale pădurii tropicale. De după trunchiurile înfășurate în lungi zdrențe de mucegaiuri, din coroanele arborilor prin al căror întuneric privirea nu pătrundea, de prin scorburi, din ochiurile de mlaștină, din aerul zumzăitor pîndeau animale rare, insecte primejdioase, mici reptile cu mișcări iuți ca fulgerul, bacterii care nu așteptau decît un contact întîmplător cu epiderma pentru a strecura în celulele acesteia morburi ucigătoare. Peisajul era luxuriant, impunător, dar atenția exploratorului se concentra în special spre plantele cu miros dulceag, amețitor, anesteziant și spre cele carnivore, care, deși profilate să captureze organisme minuscule, îl fascinau. Iar omul nu avea de ales. Undeva în urmă era dușmanul și singura salvare posibilă era străbaterea junglei, teritoriu niciodată îndeajuns cunoscut pentru a putea să-l traverseze cu inimă ușoară, escapadă în cursul căreia, știa bine, trebuia să-și păstreze toate simțurile în alertă, renunțînd pentru cine știe cîtă vreme la pace și somn.

Erau culori cam tari pentru gustul singuraticului nostru, care nu cunoscuse altă vegetație decît cea din serele navei și nu văzuse, pe planetele pe care poposise, decît plante „domestice", cultivate de om. Pădurea luxuriantă avea pentru el un ce artificial, neverosimil, apăsat. Mai întoarse cîteva pagini. Fugarul se afla într-o încordată pîndă de noapte. Țipetele păsărilor tropicale, țîșnirea bruscă din cîte un tufiș a unei viețuitoare amenințate de cine știe ce răpitor, cîte un ochi fosforescent clipind ca o părere, impresia de nestăpînit că la picioarele sale se tîrăsc fără zgomot reptile nevăzute îi biciuiau imaginația. Lumina lanternei sale, economisită cu grijă, nu-i servea la mare lucru. Iluminarea vegetației superficiale nu făcea decît să înșele ochiul, să ascundă straturile de viață neștiută din umbră. Iar noaptea nu era decît la început.

Povestirea promitea să fie apăsătoare, de o încordare mai curînd fiziologică, nu apela nici o clipă la inteligență, nu te îmbia să participi, cel mult să împărtășești sufocarea, neputința personajului o dată cu istovitoarea nevoie de a o depăși, folosind resurse incontrolabile, într-o neliniște continuă, istovitoare. Puțin atrăgător pentru o persoană rătăcind în spațiul opac.

Nu avu nevoie nici măcar să strîmbe din nas, că pagina păli, textul fiind înlocuit pe dată printr-unul negru, turnat într-o literă geometrică, rece, subțire ca o lamă de cuțit. Era un roman detectiv, celebru odinioară, de care auzise, dar nu-l citise vreodată. Dincolo de puerilitatea mizei și de brutalitatea mijloacelor folosite – asasinatul! –, autorul (autorii? mașinile de compus literatură?) se pricepuse să întrețească un șir de necunoscute a căror importanță greu de stabilit făcea deocamdată imposibilă identificarea vinovatului. Era un roman bazat pe una din schemele tradiționale, aceea a suspectului universal. Fiecare personaj părea un posibil asasin, ceea ce transforma intriga rectilinie și personajele unidimensionale într-o țesătură densă. În fața mulțimii de ipoteze, calculatorul detectivului se bloca sau dădea soluții eronate. În mod voit, aceleași gesturi, aceleași acte puteau să aibă mai multe semnificații, ceea ce îneca soluția într-o baie de posibilități.

Un alt asasinat veni să complice lucrurile. Un suspect cădea, alții se adăugau, faptele trebuiau reconsiderate, o adevărată plăcere intelectuală pentru lectorul de altă dată, poate și de astăzi pe Terra, dar pentru rătăcitorul singuratic omuciderea era o soluție în asemenea măsură extremă încît această noțiune, care prin forța lucrurilor nu-i era străină, îi repugna. Instruirea lui nu cuprinsese numai pagini idilice, ea nu ocolise anumite situații conflictuale grave, fără ieșire, dar nimic nu-l obliga să le rememoreze acum.

Umbra de refuz din gîndul său a fost recepționată cu promptitudine. Textul negru se stinse lăsînd să apară un scris cursiv, liliachiu. Se întoarse la prima pagină. De astă dată romanul punea în mișcare personaje costumate multicolor, înarmate ca în urmă cu o mie de ani, purtînd pantaloni de mătase și vorbind în ghicitori. Spiritual în gustul veacului cu pricina, stilul era contorsionat, fără să treacă dincolo de jocurile de cuvinte, acolo unde ar fi trebuit să se afle – și poate se și ascundeau – destinele și conflictele. Plutea o permanentă jenă de a nu leza cititorul spunîndu-i ceva prea de-a dreptul, de a-i înfățișa imagini în contradicție cu frumosul așa cum era el socotit în literatura arcadică. Ce-l va fi împins pe alcătuitorul selecției să includă în carte un asemenea text, compus cu mari eforturi, ca o sinteză a scrisului autorilor cu peruci pudrate? Dorință de a lărgi paleta modurilor stilistice puse la dispoziția celor cîțiva fii ai Pămîntului care nu-l vor vedea niciodată, servindu-l de la distanță, sau tentația de a o lua înaintea unei răsturnări a modelor, să le zicem literare, ca pe vremea domniei netulburate a literaturii scrise? Dacă o asemenea răsturnare a gusturilor s-a produs, ea nu a putut ajunge din urmă nava însingurată, mereu mai departe de sistemul solar.

De mult – adică de un minut, două – pagina se schimbase iarăși. Într-o literă demodată, presărat cu greșeli de tipar intenționate, imprimat cu inacurateța unei gazete din veacul trecut, acum i se oferea o adevărată dare de seamă juridică, un „caz" în spiritul celor care zguduiseră presa pe timpul străbunicilor. Intriga largă, tentaculară, îl introducea pe cititor în toate straturile sociale, radiografiindu-le din zbor, fără a insista ori a reveni, trecînd în galop de la un nod al vastei rețele conflictuale la altul, clădind o piramidă de fapte diverse unite coerent – ceea ce fusese o performanță –, nu și profund semnificativ, autorul (?) ferindu-se să „filosofeze", copleșindu-l pe cititor cu fapte al căror singur principiu coordonator era consecuția. Formulările impersonale, amintindu-le pe cele ale proceselor verbale par-

(Continuare în pag. 64)

ROMULUS BĂRBULESCU

Şalciile nu plîng decît seara

Elicopterul se înclină, viră strîns, legănîndu-se într-un turbion de aer fierbinte. Abia acum văzu doctorul, pe dreapta, flacăra înaltă care ardea învolburat, consumînd cu febrilitate trunchiurile copacilor, ca şi cum în marginea pădurii ar fi fost aruncată o bombă incendiară ce declanşase pălălaia. Un nor spasmodic, plumburiu, se înverşuna să absoarbă din paşnica lumină a zilei. Aşezate în semicerc, albe, nişte uriaşe camioane-cisternă revărsau asupra rugului încins puternice jeturi de spumă. Pompierii, în costume galbene, se mişcau lent printre vehicule.

Între liziera brazilor mistuiţi de flăcări şi marginea autostrăzii, pe iarbă zăcea un morman schimonosit de metal, amintind prin formele vagi de o fostă limuzină. În jurul ei poliţişti în uniformă, tehnicieni, operatori care manevrau — cu siguranţa unor profesionişti aflaţi în plin spectacol — tot felul de aparate. La mică distanţă, ambulanţa sanitară, argintie.

Imaginea, văzută din carlingă, nu mai lăsa loc şi pentru ipoteze. Doctorul îşi pipăi cu dezgust cascheta metalică ce-i strîngea ţeasta. Încă nu se obişnuise cu acest element barbar, sadic, impus prin nu ştiu ce regulament de ordine interioară.

— Supravieţuitori?, întrebă el după formula obişnuită.

— Glumiţi?, răsună în căşti o voce aspră, neutră, în ton cu acel sălbatic tablou al evenimentului petrecut jos şi cu zădărnicia evidentă a oricăror intervenţii. Nu vedeţi? Nici o şansă...

Aterizară puţin mai încolo, într-o poiană cu iarba arsă de gazele miilor de maşini ce se vînturau în coloane lungi pe şosea. Pilotul se răsuci întrebător spre medicul bătrîn de lîngă el. Acesta, încruntat, tocmai îşi potrivea boneta albă, profesională, pe cap. Părea absent la tot ce-l înconjoară.

— Nu se mai potolesc!, mormăi furios pilotul, ca pentru sine, şi remarca era adresată în egală măsură atît şoferilor excesiv de grăbiţi, cît şi doctorului din cale-afară de conştiincios.

Dar bătrînul nu auzi, ori nu-i dădu atenţie.

— Tar-ga!, ceru şi, cu un gest nervos, împinse portiera.

Coborî sprinten, îşi luă trusa sub braţ şi porni cu paşi egali, liniştiţi, spre locul marcat de coloana de fum şi flăcări. Halatul îi flutura — sub rafalele de vînt ale elicei duble care încă nu se oprise —, iar după cîteva secunde boneta albă, smulsă de suflu, i se rostogoli printre roţile bezmetice ale maşinilor ce rulau pe cele şase benzi de beton ale autostrăzii.

Targa era un complex autopropulsat, cu suspensie pe pernă de aer, avînd o platformă cu masă chirurgicală, instrumentar şi aparatură de prim ajutor şi cu două scaune încorporate, pentru conducător şi pentru supravegherea accidentatului. Doctorul însă n-o mai aşteptă; începu să alerge, pe linia galben-fosforescentă dintre acostament şi scutul convex al şoselei, ţinîndu-şi cu mîna ochelarii...

Echipa de intervenţie acţionase cu promptitudine, cu siguranţa dobîndită după numeroasele operaţii reale la care participa săptămînal. Cînd bătrînul ajunse la faţa locului, incendiul fusese aproape stins. Din interiorul fostei limuzine, resturile omeneşti începuseră să fie culese şi aşezate în containerele mortuare.

— Aţi venit în control?, îl întîmpină pe doctor un ofiţer în uniformă albastră, pesemne şeful echipei, corpolent, posac şi bănuitor. Brigada Centrală a cam început să ne poarte sîmbetele...

Bătrînul îi recunoscu vocea. Era a interlocutorului de adineauri, cu care purtase scurtul dialog radiofonic.

— Petersen!, se recomandă grăbit. De la Gloria St. John's Hospital. Treceam întîmplător cu elicopterul. Cred că aş putea să vă fiu de folos... Medicul legist a sosit?

Porni repede în direcţia sinistrelor sertare negre ce se profilau în flancul ambulanţei. Două dintre ele nu fuseseră introduse în lăcaşuri; sub carcasele străvezii, în aerul îmbibat cu fenol, zăcea cîte un manechin dezmembrat, năclăit în vopsea roşie — o priveliştе de cel mai prost gust, căreia blănurile scumpe, răsucite alandala, îi sporeau grotescul. O brăţară din aur, lată, masivă, atîrna de capătul unui os fragil, alb, îndreptat în sus, reproşînd parcă ceva cerului albastru, mut şi surd.

— Plecau spre nord!, auzi lîngă el glasul ofiţerului poliţist. Au gonit cu peste 180 de mile... Îi cunoaşteţi?

Cu o intonaţie aparte, bătrînul se întoarse, scrutător.

— Nu!

— E drept, aşa cum arata nu prea mai seamănă cu pozele din ziare. Familia Norton. Miliardarii şi politicienii. El avea de gînd să-şi depună candidatura... Viitor preşedinte...

Ofiţerul se opri scurt, de parcă altcineva, nevăzut, i-ar fi astupat gura cu palma. Se uită chiar împrejur, puţin alarmat.

— Ce se întîmplă?, interveni şi medicul legist al echipei, sosind în fugă, iar sub halatul alb ascunzîndu-se un lungan arţăgos, tinerel, cu părul roşu ce se prelungea în favoriţii căzuţi pînă pe mandibulă. Dacă nu mă-nşel nu ne-am cunoscut, se adresa arogant celui venit pe neaşteptate. Cine sînteţi?

— Luke Petersen!, se prezentă doctorul cu tonul cel mai firesc.

— Ne descurcăm şi singuri în meseria asta!, i-o trînti ţîfnos, ignorînd cu desăvîrşire mîna bătrînului rămasă în aer.

Acesta îşi îngustă pleoapele, cîntărind parcă puterea de înţelegere a roşcovanului, apoi rosti răspicat:

— Al treilea pasager... A intrat în comă. Nu știi încă de existența lui. Dacă moare, nici Dumnezeu nu vă scoate din rahat!

Se răsuci într-o doară și privi în direcția bolidului inform care zdrobise balustrada metalică a șoselei, rostogolindu-se apoi pînă acolo. Doar cineva în stare de un excesiv efort de imaginație ar fi putut bănui epava celei mai luxoase, mai puternice și mai sofisticate limuzine, ultimul model pus în circulație de cei mai reputați constructori de automobile de pe continent. „De ce n-a luat foc?", se întrebă, dar gîndul îi dispăru în aceeași clipă. În strălucirile violete ale aparatelor, profesioniștii se agitau ca niște marionete caraghioase, de parcă așa ar mai fi putut smulge cîte ceva din secretele dezastrului, ale morților...

— Glumiți!, auzi același glas, cu replica de la începutul dialogului lor, ca și cînd vocabularul polițistului se redusese la cîteva cuvinte. Desigur, glumiți!

În fond, sub titulatura modestă a acestui „ofițer polițist" se ascundea un individ cu studii superioare, specializat în numeroase discipline științifice, iar după vîrstă mai poseda și experiența necesară îngratei lui profesii. Luke Petersen știa deci că o să aibă de furcă; se convinse mai întîi că ambulanța autopropulsată e pe aproape și-l văzu pe pilot cocoțat pe scaunul său, gata să execute orice ordin i-ar fi dat. I se adresă cu glas puternic, în așa fel încît să fie auzit de toți cei prezenți:

— Ești martor, Jonathan! Fă-mi legătura cu șefii și lasă aparatul pe recepție. Mi se pare că în curînd o să avem nevoie de asta!... Circuit gradul zero! Eu plătesc!

Cineva scoase un strigăt. Murmurul răpăi subit, alarmant, crescu în intensitate, se revărsă în șuvoi dinspre ceata specialiștilor adunați în jurul epavei. Bătrînul tresări. Întoarse spatele celor doi și alergă într-acolo. Dădu energic la o parte cîțiva necunoscuți, se aplecă mult între rămășițele pernelor din limuzină și apăru purtînd pe brațe un copilaș în haine șifonate. Înainte ca vreun membru al echipei să poată reacționa, el și pornise în grabă spre targa autopropulsată.

— Hai!, strigă, în sfîrșit, legistul, revenindu-și din surpriză. Ce te-a apucat, Petersen? Va trebui să închei expertiza...

Dar celălalt nu-i dădu atenție. Se mișca tot mai iute. Poalele halatului, stropite de sînge, îi fluturau în jurul picioarelor ca un bizar veșmînt de carnaval.

— Jonathan!, reuși să articuleze cu putere, respirînd inegal. Ai prins legătura, Jonathan?...

Legistul porni pe urmele lui, cu pași încă lenți, vrînd mai degrabă să-l sperie decît să-l oprească într-adevăr; operatorii, surprinși de ritmul evenimentelor și, poate, în lipsa unui ordin, nici nu încercau să intervină, iar corpolentul și bănuitorul șef de echipă — din motive bine întemeiate, pesemne, dar pentru doctor obscure — rămăsese el însuși în așteptare. Oricum, însă, clipa de acalmie era efemeră; bătrînul începu să fugă de-a binelea, iar asta îl scoase din inerție pe roșcovan.

— Sustragere de probe de la locul accidentului!, strigă, cu ochii la ofițer, ca și cînd acesta uitase regulamentele. Legile, Petersen, te obligă la...

Însă doctorul ajunsese, în sfîrșit, la targă, își depusese firava povară pe cearșaful steril și coborîse deasupra copilului și a sa calota transparentă de protecție.

— Mișcă!!, tipă la pilot, și difuzorul dublului circuit interfonic îi întoarse glasul răgușit de emoție și nerăbdare.

Puștiul, nu mai mare de patru-cinci ani, era într-o stare de plîns, cu fracturi multiple ale bazinului și membrelor, cu o plagă oribilă întinsă pe toată fața, care-l făcea pe doctor să bănuiască, sub carnea sfîșiată, și existența altor rupturi, deocamdată imposibil de identificat, cu pulsul și respirația zero (și Luke spera din tot sufletul ca moartea clinică să fi intervenit doar de cîteva clipe, fiindcă știuse că, acolo, în mașină, băiatul încă mai sufla).

— Ce ți-au făcut, omulețule, ce ți-au făcut?, se porni să murmure în neștire, pe cînd mîinile, ca însuflețite de o voință proprie, îndeplineau actele de mult întrate în reflex: așezarea măștii de oxigen, pornirea plămînului artificial, injecția cu adrenalină pentru reactivarea inimii, apăsarea stetoscopului acuma mereu mut, un salt cu brațul rămas liber spre dulapul cunoscut pe dinafară, metalic, în care fuseseră stivuite flacoanele cu sînge din grupa zero... Pregătirea unui flacon...

— Domnule doctor!... Vor să ne taie calea spre elicopter!

Lanțul mișcărilor se frînse, într-o interminabilă secundă suspendată. Bătrînul ridică privirea. Îl văzu pe șef gonind spre aparat; pe urma lui, legistul își mișca picioarele prin criblura prăfuită de pe acostament — secunda de suspensie pusese stăpînire și pe ei. Doctorului i se păru că pînă și bolizii ce gîfîiau urlînd pe autostradă, decor burlesc al agoniilor ce se consumau dincoace de parapete, în anonimat, pînă și aceștia rămaseseră stupizi, cu roțile în aer, clănțănindu-și în gol pistoanele ori palele turbinelor reactive, în așteptarea unei opreliști ori, dimpotrivă, a îndemnului spre o frenezie teribilă, și mai fără margini, absolută. Poate întreg orașul (lume închisă în rele ca într-o găoace, unde fusese cu putință ca rîvnele și îndatoririle omenești cele mai simple să devină delicte împotriva orînduirii) ședea acum așa, cu un picior în văzduh și cu mîinile întinse, de-a stînga și de-a dreapta, a neputință, aidoma unui dansator pe sîrmă care constată, la jumătatea numărului, că inelul centurii de siguranță i s-a desprins.

Însă Luke Petersen nu era un judecător pe măsura acestei lumi. De fapt, în adîncul sufletului, aproape nici nu-i mai aparținea; iar pe deasupra, în clipa aceea ar fi fost gata să o ierte — asta pentru simplul motiv că ea, lumea, îi oferise, cu superba uitare de sine pe care doar o mare doamnă o poate închide în surpriza, în strălucirea și extravaganța darurilor sale, oferise un sens anilor pe care îi mai avea de petrecut pe pămînt.

Plămînul de oțel susură încet printre ocarinele sincopate ale automatelor de veghe. Zgomote care nu fugeau laolaltă cu timpul repus în marș, ci se împotriveau rațiunii acestuia. Bătrînul se încordase tot, ca și cum de efortul lui ar fi depins intrarea lucrurilor pe făgașul cel bun. Dar nu. Era nevoie de ceva exterior actorilor și scenei pentru ca drama să-și continue curgerea veșnic nouă, dintotdeauna.

Și iată că, pentru o dată, zarul căzu, nemăsluit, pe numărul așteptat. Ca să adevereasă prin excepție regula inexistenței minunilor. Așa credea, așa credea într-o secundă imponderabilă.

Sub stetoscopul presat pe coastele moi răsună o dublă bătaie de tobă, prima izbitură mai slabă, a doua mai puternică, întîi cu o prea lungă pauză între ele, pe urmă, la a treia, la a zecea repetare, cu pauza mai strînsă, mai firavă, pînă bătăile se succedară ritmic, dintr-o bucată, vremea se prăbuși la vale ca o avalanșă de obiecte, cuvinte și gesturi Jonathan mai avem legătura cu spitalul nu domnule doctor releul intermediar și stația sînt pe elicopter și le-am închis trebuia să nu vă ascult și să stăm locului sau să ne vedem de treabă la dracu'!...

— Jonathan!... Știi ce avem de făcut?

Acele îngemănate, subțiri, perforaseră vena, flaconul atîrnă în cîrligul stativului, mica tobă răpăia, la o paradă a piticilor, într-un salt vital peste moarte.

— Nu, domnule doctor. Și nici la ce ne trebuie copilul ăsta.

Sîngele îngroșat, rubiniu închis, ca o esență de vin,

picura vesel în capsula regulatorului de debit, iar de aici în jos, pe tubul flexibil, într-un altfel de braț, inert, dolofan și palid, acoperit cu echimoze, marcat de o fractură humerală cu o păcătoasă și vizibilă excrescență vînătă.

— Ești un pilot foarte bun... Cîți ani am lucrat împreună?

— Domnule doctor, vreau să rămîn în libertate! Dumneavoastră nu știți, nu aveți familie, nu aveți copii. Eu am patru.

— N-am familie?... Atunci să-ți dau un sfat: pornești sirena, aprinzi girofarurile și ne duci cu viteză maximă pînă la elicopter. Ca într-o urgență de gradul zero. **Este** o urgență de gradul zero, ai înțeles?...

Pilotului i se tăiase respirația.

— **Acum,** Jonathan! Singurul fel posibil de împotrivire. Să cîștigăm puțin timp. Să-l salvez!... **Numai eu pot să-l salvez!**

Sînge, sînge... Din flacon, parcă direct în răni și de acolo pe cearșaf, pe halat, pe cauciucul mănușilor. Micul elicopter al poliției ajunsese, în fine, deasupra lor. Plasa magnetică începuse să iasă prin trapa cu margini răsfrînte.

Doctorul Luke simți, în aceeași clipă, un șoc emoțional violent, adică o spaimă cumplită, împreună cu nenumărate dureri în mîini și picioare, în bazin și cu o reacție incontrolabilă a mușchilor feței. Urmă imediat o înțepătură distinctă în brațul stîng, la încheietura cotului, în timp ce în memorie îi plutiră vag amintirile unei rostogoliri însoțite de țipete și scrîșnet de metal răsucit sfărîmat, pe cînd dinaintea ochilor îi pluteau umbre palide și străvezii contururi luminoase în continuă mișcare.

Jonathan urla în microfon ceva de neînțeles. Mai tare ca el urla dezlănțuită sirena. Motoarele elicopterului, un scrîșnet...

— Urmărirea încetează!, răzbătu în interfon, ca de foarte departe, vocea ofițerului polițist. Toată lumea la posturi!

— Domnule comandant... încercă să protesteze legistul.

(Toți membrii echipei aveau laringofoane pentru comunicări pe distanțe mici și, folosind lungimi de undă standard, aceleași cu stațiile unităților medicale mobile.)

— Lasă-l, îți spun! Oricum, își agravează situația. L-a răpit în speranța că-l va putea salva... Facem pariu că, pînă la spital, puștiul o să moară?... Atenție, WKT — 11! Aterizezi imediat!...

Luke Petersen zîmbi într-o încordare supremă. Știa că nu se mai înșeală; trecuse mai mult de un an de cînd avusese acele mici dovezi, repetate între timp și pe care acum scurta, dureroasa senzație le încununa în chip strălucit. Și, ca o cheie de control suplimentară, ca o nouă probă — pentru el inutilă, dar pentru micul pacient vitală —, urechea îndelung exersată a medicului surprinse un contrapunct în melopeea monocordă a plămînului artificial și, imediat, tonuri noi și o schimbare de octavă și de ritm în scurtele fluierături ale automatelor: băiețelul începea să respire singur. O fluturare din pleoape, o clătinare a capului și, în rana care-i ținea loc de chip, se deschiseră două crîmpeie de cer, de o asemenea inocență și limpezime încît bătrînul, cu nervii îndelung oțeliți, în fața spectacolului cumplit al multiplelor suferințe se înecă de emoție, ca un novice la prima intervenție chirurgicală.

— Va să zică, așa arăți!, șopti pentru sine. Știi că semănăm nu doar la ochi? În tinerețe aveam și eu părul negru, ca al tău...

Injectă în flaconul cu sînge un calmant cu acțiune rapidă și abia acum, total indiferent la cele ce se petreceau afară, începu să cerceteze în amănunt starea trupului întins pe masă. Găsi foarfecele, tăie hăinuța și pantalonii, spălă cu un jet antiseptic plăpîndul trup inert, legă, sudă cîteva vene. cusu, pipăi...

— Rău, fiule!, monologă posomorît. Mîna stîngă nu mai are șanse. Pe trei sferturi secționată de la cot... Articulația s-a dus pe copcă. Microchirurgia și o încheietură metalică la tine nu merg, ești în creștere și încă patru, cinci operații pînă la 20 de ani e prea mult. Oasele n-o să-ți ajungă pentru atîtea implantări de tije. Mai cinstit e cu o proteză, la averea ta n-o să fie greu de găsit una ca lumea, cu toate comenzile neuronale, iar peste două-trei decenii se mai pun la punct tehnicile transplantului, poate vei avea noroc și de un braț adevărat. Mda... Îți mai trebuie și o față nouă, adică un chirurg plastician bun, să te reconstituie; dar asta nu-i de primă urgență, pînă una-alta o să te peticească miss Donovan, o să vezi ce mînă extraordinară are fata asta...

•

În sala de operații domnea o liniște pe care susurul slab al aparaturii medicale și trilurile estompate ale subansamblelor electronice mai degrabă o întăreau; solemnă, cum i se părea bătrînului de fiece dată, ca la un tribunal în clipele care preced pronunțarea sentinței: pacientul X, socotit nevinovat de curtea cu juri, este eliberat de sub acuzația bolii; pacientul Y a fost condamnat la doi ani de suferință grea; Z a încetat din viață în timpul interogatoriului... Liniște în care îți poți aminti și poți cugeta.

Și sub sălciile bătrîne, Cyntia se așeză pe mal, cu picioarele în apă; două valuri minuscule i se ridică sub glezne, clipocind abia auzit în curgerea fără capăt a rîului. O tăcere asemănătoare, plină de înțelesuri atît de grele, plină de vorbe care dureau, dar în clipa aceea nu existau în toate dicționarele lumii vorbe care să nu doară și parcă fără înțeles pentru rațiunea inimii.

— Totuși ați mai avut un motiv!, murmură miss Donovan. Felul în care v-ați pus în pericol demnitatea... Nimeni nu merge chiar pînă într-acolo pentru un pacient...

El privește printre sălcii zona unde, cînd se va înnsera, o să apară pe cer lebăda; de aproape un an a învățat să găsească locul acela, i-a urmărit rotirea pe boltă, în jurul Polarei, vreme de o toamnă, o iarnă și o primăvară, de cînd Cyntia a primit aprobarea de zbor — așteptînd nu cu speranță, ci cu răbdare pentru ca oamenii aceia să priceapă, în sfîrșit, că nu au de-a face cu un copil. Ce prostie! De fapt — realizează el, acum, în sfîrșit — de fapt făcuse jocul absurd al acuzatului care nădăjduiește, pînă la rostirea sentinței, că mult trîmbițata lui nevinovăție are să iasă, în cele din urmă, în evidență pentru a fi iertat.

Luke Petersen întoarse capul spre anestezist. Cu ochii la ecrane și la benzile de hîrtie ce lunecau lenș sub pantografe, acesta ridică o mînă, cu degetul mare în sus, semn că totul e în regulă, apoi își făcu de lucru pe tastatura computerului, cerînd date sau introducînd comenzi noi după necesități.

— Și un motiv personal, așa-i?, insistă domnișoara Donovan.

Deasupra măștii, ochii îi străluceau în vibrația emoției, ca de fiecare dată cînd opera... Ochi tineri, ai fi crezut că domnișoara abia trece de nouăsprezece ani. Sau asta era vîrsta, neschimbată, la care se întorcea îndată ce-și lega masca și păși peste pragul sălii unde operau? Oricum, pînă azi toate mizele ei fuseseră cîștigătoare. Numai ei nu i-a spus că are noroc!

În noaptea asta plec, rostește Cyntia verdictul, te-am chemat să ne luăm rămas bun — și închisoarea pe viață devine fapt împlinit, o temniță uriașă și grea care e Pămîntul, în timp ce libertatea și pacea și-au ales sălașul, în chip paradoxal, în spațiul meschin al minusculei nave pornite la noapte spre Lebăda. Ai douăzeci de ani și jumătate, e tot ce găsește să-i răspundă și tare-aș vrea să știu ce-ți oferă ruleta

asta la care ți-au mizat viața. De fapt, la mijloc e viața **lui,** dar are bunul simț să n-o amintească, și în tăcerea ei cine ar ghici ce răspuns se ascunde?

— Visam să-mi fie copil!, replică bătrînul, răgușit, pentru că mintea de-nghețau apele; infirmul ciopîrțit de pe masă era copilul lui, **era** fratele, geamănul lui, ultimul născut al unei tainice matrice comune.

— Așa, dintr-o dată? Și de ce tocmai el?

Greu să duci de nas o femeie, mai cu seamă cînd a devenit bănuitoare. Luke se grăbea să termine, din acest motiv, dar și din cauza oboselii și temîndu-se că nu va mai avea forțe să pareze șocul de la trezirea pustiului din narcoză. **Un șoc ce se va repercuta identic în el însuși,** de parcă **el,** doctorul, ar fi suferit amputarea, cusăturile, sudarea epidermei lipite pe întreaga față, întinderile de oase dinaintea punerii în ghips a fracturilor și leziunea aceea la coloană...

Și tocmai aici ți-au găsit să mi-o spui, continuă el să umple timpul, să se războiască inegal cu dușmanul lui, timpul, care l-a și învins, tocmai aici, sub sălciile astea pletoase, frumos decor, și mai ales potrivit, ce să zic! Și ea a rămas o siluetă subțire și întunecată pe cerul neîmplinit al amurgului, de pe acum un simplu contur, atît de tînără față de el, Luke, de pe acum neverosimil de tînără, ca și cum nu i-ar despărți doar cele cîteva luni diferență, ci deja peste o jumătate de secol. Prostii!, se îndură Cyntia să-i răspundă. Sălciile nu plîng decît seara...

— Gata peste tot?, interveni doctorul. Atunci, Robertson, adu ghipsul și fețele!... Nu uita să-i controlezi temperatura.

Miss Donovan puse pe măsuță acul subțire, îndoit, de care atîrna încă un rest de catgut. Respiră adînc, privind la chipul prins în copci și cusături al copilului. Bătrînul, căruia o asistentă îi schimba mănușile pătate cu sînge, îi întîlni ochii sclipitori, adînciți nefiresc în orbite.

— O să-i rămînă semne..., zise el.

— Semne?, pufni domnișoara. Va trebui să i se ascundă oglinzile din casă. Cel puțin pînă se oprește din crescut și o să-și poată face o operație estetică serioasă. Cu transplant din piele veritabilă și celelalte... Nu am puterea să-l compătimesc...

— Nu sînt cam multe transplanturi în perspectivă?, observă Robertson, aducînd cuva cu ghips din care se ridicau aburi.

— Rămîne coloana vertebrală, murmură bătrînul. Aici doar Dumnezeu îl mai ajută. Sau o minune de alt soi...

— Ai să-mi spui pînă la urmă, nu?

— Dacă voi putea să-l ajut pînă la sfîrșit.

— Adică?

— Ce adică?, se răsti pe neașteptate Luke, obișnuit să reacționeze așa ori de cîte ori nu lucrau împreună într-o operație.

Domnișoara își scoase masca antiseptică, arătîndu-și cei aproape patruzeci de ani pe care-i purta cu noblețe, cu demnitate și înțelepciune; semne caracteristice ale unei femei rafinate care nu pregetă să-și privească viața decît drept între sprîncene: „Cacialmaua asta n-am să ți-o iert niciodată!" În contrast cu ochii, acum plini de o neascunsă tandrețe — despre devotamentul ei față de Petersen, despre mai mult decît devotamentul și necurmata ei decepție, întreg personalul spitalului obosise de mult să mai bîrfească.

— Nu te trag de limbă!, îl asigură, liniștită, miss Donovan. O să sfîrșești prin a-mi spune singur, ca și odinioară. Ca și toate celelalte lucruri despre care nu-ți mai amintești...

— Te contrazici, domnișoară!, ridică vocea bătrînul.

— Nu!, urmă, tot în șoaptă, domnișoara. S-ar putea însă să nu mai am răbdare. Singurătatea e mai tristă decît crezi.

Bătrînul o pierdu din atenție. Simți dintr-o dată că pustiul începe să-și revină; trebuia să dispară de aici imediat, să se rupă din acest moment penibil, al nervilor descătușați după îndelungata concentrare nervoasă, chinuitoare. Se precipită spre cabinetul lui, dar în ușa sălii îi ieșiră în întîmpinare polițiștii. Zîmbi, adresîndu-se unui gînd fugar.

•

Căpitanul care conducea echipa avea pesemne o funcție superioară, căci toți subordonații îl cam înconjurau cu un respect exagerat. Prezența lui accentua astfel gravitatea delictului comis de Luke Petersen sau reliefa importanța pe care o acorda poliția acestei fapte ieșită din comun.

— Nu avem timp de pierdut cu introduceri, domnule doctor!, rosti anonimul căpitan detectiv, cu acel soi de politețe rece mai teribilă decît mojicia. De exactitatea răspunsurilor dumneavoastră va depinde anularea mandatului de punere sub urmărire care ne-a fost încredințat. Înainte de a trece la ancheta propriu-zisă, vă atrag atenția că puteți cere prezența avocatului personal.

Îl aduseseră într-o cameră mică, mobilată cu un birou îndărătul căruia ședeau cîteva uniforme albastre. Pe pereți, în diferite poziții, șase ecrane mici, unele rotunde. Înlocuiseră vechile reflectoare? Alt scaun, trist și uzat, fusese pus în fața biroului.. Numai că Luke era cu gîndurile în altă parte. Toată ființa lui aștepta parcă un tainic semnal din partea pustiului operat.

— N-am avocat. Nu cred că e cazul să am vreunul!, declară într-un tîrziu, cînd tăcerea apăsătoare, ce urmase declarației căpitanului, îl adusese întrucîtva la realitate. Vreau să terminăm însă cît se poate mai repede. Am treabă.

— Foarte bine!, ripostă anchetatorul. Citiți!

O uniformă albastră îi întinse ediția specială a ziarului „Evening." Titlul, cît toată pagina întîi, atrăgea atenția cititorilor: „ACCIDENT DE MARI PROPORȚII PE AUTOSTRADA 105. MILIARDARUL VANCE NORTON ȘI SOȚIA LUI, CAROLINE, VICTIMELE UNUI ATENTAT. PRINCIPALUL SUSPECT, DOCTORUL LUKE PETERSEN. ȘANTAJ ASUPRA POLIȚIEI!"

— Atentat?, rosti bătrînul, mult mai puțin zguduit decît pesemne scontaseră polițiștii. Cine a constatat-o?

— Mac Steven și băieții lui. Mecanismul de direcție al automobilului a fost dereglat. Nu în timpul accidentului, ci înainte.

— Și îmi închipui că ați găsit acolo amprentele mele! Altfel (doctorul își înfipse arătătorul în pagina gazetei), altfel n-ar fi atît de categorici... Nu vi se pare absurd?

— După ce ați luat copilul accidentat din mașină, v-ați supus sau nu somațiilor oficiale?

— Nu.

— Deci ați fugit cu pustiul în brațe...

— Numai eu puteam să-l salvez!

— Ei, vedeți? Tocmai aici se ascunde șantajul!

— Cum!?

Degetele stenografului jucau pe tastatura mașinii electronice un dans care începuse să semene cu „Dansul săbiilor."

— Astea au devenit amprentele lăsate de dumneavoastră la locul faptei. Lucruri inexplicabile pe care le-ați comis în serie și, folosindu-se de ele, „Evening" a avut grijă să vă pună bine de tot la stîlpul infamiei. Așa încît eu unul nu vă văd salvat nici cu cele mai credibile și mai bine justificate explicații. Dar, în fine, îmi fac datoria să vă dau o asemenea posibilitate.

— Vă rog!, îl invită bătrînul, cu un zîmbet trist și

puse ziarul pe birou, ca pentru a sublinia că nu are întru nimic de-a face cu ce scrie acolo, dar cine era atent la subtilități?

— Uzitînd de o relație personală, ați cerut un elicopter al spitalului unde lucrați pentru a vă deplasa, premeditat și nu întîmplător, la locul producerii unui accident despre care, în mod normal, nu trebuia să aveți cunoștință. O dată ajuns acolo, în timp ce echipa de intervenție acționa din plin la cercetarea resturilor mașinii, ați intervenit direct, vorbind despre existența unui al treilea pasager, în momentul acela încă nedescoperit, pasager despre care, tot în mod logic, trebuia, de asemenea, să nu aveți cunoștință. În sfîrșit, provocînd o anume derută în rîndurile echipei, ați sustras autorității acesteia trupul micuțului Eduard Norton. Nu puteți invoca pentru aceasta necesitatea acordării primului ajutor, întrucît cunoașteți foarte bine că echipa are în componența sa un medic profesionist, care vi s-a și recomandat ca atare, dispunînd și de tehnica necesară din ambulanță, de medicamente etc.

— Este ceea ce declară echipa?

— Avem declarațiile tuturor membrilor ei. Unanimitate...

Era limpede că nu mai putea para mult timp asaltul „săbiilor".

— Domnii atît de bine informați de la „Evening" știu cumva și de ce am făcut-o?

— Pentru ca micul Eduard Norton să dispară.

— Vă puteți convinge că trăiește.

— N-ați înțeles. Să dispară ca persoană civilă. Asta nu înseamnă neapărat o... să zicem, încetare din viață...

— Atunci? Cu excepția infractorilor, doar alienații mintal sînt lipsiți de drepturi civile.

— Cunoștințele dumneavoastră în materie de drept sînt, după cum observ, remarcabile. Și într-un caz și în altul singurul supraviețuitor al familiei n-ar mai putea dispune de averea Nortonilor. E de-ajuns o mică intervenție chirurgicală, cîteva leziuni ale scoarței, ușor de pus pe seama traumelor provocate în accident.

Luke Petersen, uluit, se ridică pe jumătate de pe scaun.

— O acuzație oficială, domnule căpitan?

— Deocamdată, un rezumat al articolelor din gazetă.

— Scrie gazeta și ce mobil aș fi avut?...

— Scrie, domnule doctor. O dezvăluire, drept să vă spun, senzațională, sau mai degrabă o intuiție, fiindcă, altfel, computerele care ne înregistrează datele personale au confirmat această intuiție simplă: chirurgul Luke Petersen este unit printr-o rudenie de sînge cu răposatul Vance Norton.

Alb ca varul, bătrînul își duse mîinile la față și se prăbuși înapoi pe scaun.

— Va să zică, șopti el, asta era!

— Ați avut un strămoș comun, în urmă cu trei generații, preciză căpitanul, făcînd semn stenografului să fie din nou gata de înregistrare. Dar ce nu știați dumneavoastră, afirmă ziariștii, este existența și a unor alte rude, de dată recentă, ale răposatului... Vă las să vă mai gîndiți. Dar gîndiți-vă bine!

•

— Cum de-ați putut face una ca asta?

De indignare, miss Donovan abia își mai trăgea sufletul. Luke Petersen clătină, neajutorat, din cap:

— Cine m-ar fi crezut dacă spuneam adevărul?

— Trebuia să încercați, cel puțin! Poate nu vă scoteau de la clinică și nu vă anulau licența... ce mizerie de neînchipuit!, se montă și mai tare domnișoara. Unul dintre cei mai redutabili chirurgi ai țării, ba poate cel mai bun, să ajungă peste noapte printre șomeri... E de necrezut!

— Bine că nu printre deținuți!, filozofă amar bătrînul.

— Asta ar mai fi lipsit! Intenția lor, a rudelor lui Vance, a fost să vă înfunde. N-au avut însă probe suficiente. Și dacă nu tăceați atunci la poliție și săptămîna trecută la consiliul medical al policlinicii...

— Nimeni n-ar fi crezut!, repetă doctorul. Și oricum, soarta mi-era pecetluită. Guvernul luase măsura de mult să le dea măcar satisfacția asta șacalilor de la „Evening".

— Și, de fapt, întrebă în șoaptă miss Donovan, care e adevărul ăsta? Imaginația mea refuză să-l descopere.

Bătrînul clătină iar din cap, de data asta aprobator.

— Dumitale trebuie să ți-l spun!, zise apoi. Pentru ca, o dată, să i-l poți dezvălui copilului... Și sanatoriul acela e bine păzit, nu?

— Fiți încredințat!, confirmă domnișoara. Ca orice loc al alienaților și arieraților mintali.

— Ticăloșii!, aruncă bătrînul, în al cărui glas nu se putea desluși decît neputință. Toate astea numai fiindcă niște incapabili din echipa de intervenție n-au fost în stare să-l descopere pe băiat... Cum a fost posibil să nu-l descopere?

— Vă rog să mă iertați! Inocența dumneavoastră aduce a... prostie. Chiar vă închipuiți că niște profesioniști ca aceia din echipa de intervenție au putut ignora prezența copilului în mașina accidentată? Să fim serioși! La început, eu crezusem că accidentul a fost pus la cale din motive politice; Norton și consoarta lui erau prea puternici ca să nu-și fi făcut dușmani. Dar, după cum s-a văzut, interesele au fost altele. Și tocmai cînd lucrurile mergeau mai bine, cînd polițiștii veniți la fața locului asigurau cu mai mult spor moartea liniștită a băiatului, iată că veniți dumneavoastră să le puneți bețe în roate tuturor. Ce erau să facă? Au fost nevoiți să vă scoată țap ispășitor și trebuie să recunoașteți că, dincolo de coincidența cu înrudirea, au scos-o la capăt în mod genial.

— Iar o comisie de așa-ziși psihiatri a avut inima să-l declare pe copil bolnav și să-l închidă, pe toată viața...

— Ce vreți, replică ironic ea, guvernul era dator să le dea măcar satisfacția asta șacalilor de la „Evening". Nu uitați că din mia de milioane a moștenirii Norton măcar cîteva zeci tot vor intra, la timpul potrivit, în conturile ziarului... Și ale comisiei de psihiatri, și ale judecătorilor și polițiștilor care au dat curs... Zău așa, căpitanul a avut dreptate pînă la urmă. La gîndiți-vă! Le-ați făcut jocul tuturora de parcă anume ați fost și dumneavoastră plătit!

— N-am să abandonez!..., murmură Petersen. Oricum am să țin legătura cu el. Și nu numai atît! Vino să vezi, domnișoară!

În spatele vilei fusese construită o seră spațioasă, supraîncărcată cu plante din cele mai variate specii, de la palmieri la alge și de la cactuși la florile de grădină. Un păienjeniș de fire electrice multicolore uneau toți indivizii acestei comunități vegetale cu monitorul unui computer de mare putere. Nenumărați senzori așezați pe rădăcini, pe ramuri și frunze își trimiteau impulsurile energetice în zeci de pantografe ale căror imprimante tresăriră puternic la intrarea celor doi, desenînd ample zigzaguri sau curbe pe benzile de hîrtie specială.

— Tot cîștigul meu din munca profesională se află aici!, șopti Petersen. Și douăzeci de ani de cercetări. Iar în final s-au soldat cu asta. Te rog urmează-mă!

Într-un colț cu pereții ziditi din piatră, după două draperii — pe care bătrînul le trase cu băgare de seamă — se ascundea o instalație dacă nu stranie cel puțin neînțeleasă.

Prins în chingi și cîrlige de un stativ special, acoperit cu porțelan și sticlă și fixat într-un postament pus el însuși pe izolatori, atîrna un soi de costum de scafandru cu o cască mică și flexibilă; șiruri de țepi

lungi și deși înfășurau capul, fața, trunchiul și membrele ciudatului combinezon, iar pe un suport de alături, legate și ele la consola computerului, erau agățate cîteva zeci de ștechere miniaturale ce se puteau conecta la prize de aceeași dimensiune și aflate în diverse locuri de pe costum. Lumina pîlpîndă accentua parcă enigma instalației.

— Ghicești despre ce-i vorba?, întrebă Petersen, cu neascunsă mîndrie, abia așteptînd pesemne reacția femeii de lîngă el.

Miss Donovan și-l imagină o clipă în „salopeta" aceea croită pe măsura lui și, ceea ce unui profan i s-ar fi părut o simplă replică burlescă la monștrii — eroi ai filmelor horror —, medicului din viața de toate zilele îi înlesni revelația adevărului.

— Un aparat pentru cercetarea bioplasmei.

— Felicitări!, surîse bătrînul. Dar nu numai atît... Vezi, dacă mă găsești astăzi puțin caraghios, te rog să treci peste asta. În anumite privințe sînt un ignorant. Cîteva explicații va trebui, totuși, să-ți ofer, cu toate că risc să alunec în pedanterie...

Așadar, bioplasma! O emanație energetică luminoasă, invizibilă pentru simțurile omenești. Aparține tuturor organismelor vii sau, poate, **matricea unde se toarnă substanța organică din care sîntem alcătuiți, pe măsură ce creștem și ne dezvoltăm din sămînță,** din oul primordial, fecundat, ce ne dă naștere fiecăruia. Pentru tine astea sînt banalități... Îți amintești, desigur, că structura fizică a bioplasmei a rămas pentru noi încă o enigmă. Deși însoțește toate formele vieții de pe Terra, deși seamănă cu lumina obișnuită, bioplasma este, totuși, **altceva,** o manifestare proprie materiei biologice, amîndouă fiind inseparabile, influențîndu-se reciproc pe baza unor legi nedescifrate pînă acum.

Experiențele științifice au relevat astfel că bioplasma învăluie în continuă mișcare orice structură vie din flora și fauna planetei. Ceea ce a surprins însă a fost altceva.

— Celebrele experiențe cu frunzele tăiate parțial?

— Îmi citești gîndurile, domnișoară!... Filmele executate în înaltă frecvență ne-au obiectivat fenomene tulburătoare. Deși anumite părți din aceste frunze fuseseră îndepărtate, **bioplasma a continuat să existe, păstrînd integral forma porțiunilor lipsă!** Șocantă descoperire! Cum era și firesc, experiențele s-au efectuat și asupra oamenilor. Și așa am pătruns într-un univers fantastic, la granița unde rațiunea omenească trebuia să descifreze încă o taină a devenirii noastre biologice.

— M-ați făcut curioasă!

— Curioasă?... Cum să ne explicăm atunci senzațiile celor ce au picioarele sau mîinile amputate și care-și mai simt încă membrele lipsă? Sau acele fenomene de prurit epidermic, sau crizele reumatice dureroase... Și toate astea pe niște membre lipsă!

— Există vreo ipoteză?

— Din fericire, există... Deci bioplasma a continuat să păstreze forma membrelor amputate. Înseamnă deci că întreg organismul omenesc are bioplasmă, iar aceasta este o **copie,** o **dublură** a corpului omenesc, există independent de el sau trăiesc în același timp... Dar... După toate investigațiile științifice...

Miss Donovan tresări.

— Un organism bioplasmatic?!

— Ar fi foarte dificil să-ți răspund. N-am fost niciodată adeptul speculațiilor ieftine. Aș fi însă tentat să cred că bioplasma reprezintă **mulajul** în care se dezvoltă substanța biologică a organismului pe cîi încă nebănuite. Pentru că altfel cum să ne explicăm de ce — golită de substanța vie din interior — bioplasma continuă să păstreze formele organismului?...

Se așternu o lungă tăcere.

— Și experiențele dumneavoastră?, își reveni miss Donovan.

— Fascinant domeniu pentru analize. Am urmărit aceleași piste. Plantele comunică între ele printr-un alfabet și pe căi ce ne rămîn încă indescifrabile; își transmit una alteia durerea, agonia și teama; știu să recunoască, doar la simpla apropiere, persoane care în alte împrejurări le-a pricinuit o suferință, lor sau unor semene ale lor aflate cîteodată la mari distanțe. În toate astea e amestecată, fără îndoială, bioplasma și, poate, emanații încă și mai subtile, cu și mai teribilă putere de penetrație și cu încărcături informaționale nesfîrșit mai mari și mai cuprinzătoare, încă necunoscute nouă. Dar la finele veacului trecut s-a constatat un fenomen uluitor, anume că, în anumite condiții, bioplasma sau cum i se mai zice, **organismul bioplasmatic al unei plante ucise s-a mutat, încorporîndu-se în bioplasma unei semene din vecinătate.** Experiențele au dovedit aceleași fenomene...

Miss Donovan făcu un pas înapoi.

— Vreți să spuneți...

— Ei, da, ne-am învățat să mitizăm secolul douăzeci sau să-l tratăm cu dispreț pentru convulsiile lui militare și pentru barbaria poluării, de pe urma cărora suferim atît. De aceea ne cam copleșesc prejudecățile. Cine dintre noi a avut răbdare să-i despoaie cum se cuvine bibliotecile și arhivele și să treacă dincolo de cunoștințele generale despre el, devenite de-acum niște locuri comune?... Cine, domnișoară?

— Și, îi stăvili miss Donovan bețiа speculațiilor, și de fapt ce v-ați propus să cercetați?

— Nu-i o cercetare, n-am nici aparatura potrivită, nici cunoștințele, nici echipa de studii pluridisciplinare... Nu, să zicem, mai degrabă un antrenament. Prin calculator, mă interconectez cu vegetația de aici, din seră; prin calculator și prin antenele de acolo, de pe costum — plantate de-a lungul meridianelor energetice ale corpului meu și în nodurile de interferență de care se slujesc și acupunctorii — realizez căi de comunicație între organismul biologic, respectiv creier și cel bioplasmatic.

— Ați reușit să... vorbiți cu plantele?

— Mi-am spus, pur și simplu, că tot ceea ce reușesc ele la nivelul bioplasmei ne poate fi accesibil, cu atît mai mult nouă, care dispunem de o fiziologie mult superioară și, mai cu seamă, de un instrument investigativ.

— Și ați stat de vorbă?, insistă domnișoara.

— Hm!, zîmbi iarăși bătrînul. Dacă asta se poate numi dialog, am constatat ceea ce oricum știam dinainte, că nu avem un limbaj comun. Dar știi, am reușit să ne transmitem unele stări elementare, la nivelul cel mai de jos al scării senzațiilor și al impulsurilor primitive: foame și sete. Din milioanele de impulsuri haotice, ale plantelor și ale mele, computerul le-a selectat pe cele mai reprezentative și astfel am învățat să emit și să recepționez. Nu știu să explic cum fac asta, la fel cum nu-mi pot controla, de pildă, mișcările peristaltice ale aparatului digestiv ori secreția endocrină; mi-am format ceva asemenea unui soi de reflex condiționat al sistemului nervos vegetativ — dacă poți admite o atare comparație. Nu ți-o pot demonstra, efectele la plante se măsoară în intervale de timp foarte lungi, iar la mine nu aș reuși să ți le descriu. Am izbutit însă cîteva lucruri spectaculoase, am niște favoriți mai receptivi la comenzile mele.

Luke prinse cu delicatețe brațul domnișoarei și o conduse pe aleea circulară de unde avea acces la întreaga seră. Îi arătă, plin de orgoliu, un arbust cu o sumedenie de rădăcini crescute, din pămînt, cam la un metru, pe verticală, în aer; în altă parte, miss Donovan văzu ghivecele unor flori ale căror corole și frunze fugeau de lumina vie a unor reflectoare, ascunzîndu-se în întunericul din interiorul cîtorva cutii vopsite în negru.

— Le-am păcălit, indicîndu-le surse false de hrană, explică Petersen, dar ca să mă creadă trebuie să le administrez, printr-un fel de perfuzie, substanțele nutritive de care au nevoie.

Domnișoara își încrucișă brațele pe piept.

— Și cu băiatul cum a fost?

Bătrînul făcu o mișcare stînjenită, ca și cînd nu i-ar fi făcut plăcere să vorbească. Pe urmă oftă și-și conduse vizitatoarea înapoi, în casă. Părea mult mai relaxat.

— Îmi făcusem socoteala, începu să povestească după ce se așezară la loc, pe fotolii, îmi făcusem socoteala că, pe măsură ce antrenamentele vor progresa, o să ajung să intru de la sine în legătură și cu vreunul dintre semenii mei. Și nu greșeam.

— Ai folosit vreun... stimulent?, întrebă ea încet. Doctorul coborî privirile.

— Stupefiante?, continuă dînsa.

— Ei, asta-i!, se împotrivi el, mirat de presupunere. Drept cine mă crezi? Și, oricum, îți închipui că așa, întunecîndu-mi mintea, mi-ar fi fost de vreun folos? Nu, am aplicat ceva mai puternic și totodată nedăunător: electropunctura. Tot computerul mi-a fost cel care mi-a favorizat experiențele. Ajungeam la veritabile crize paroxistice...

— Și acum?

— Nu mai am nevoie. Îmi pot provoca de unul singur starea aceea specială, ca într-un fel de autohipnoză, deși nu e asta. Pe scurt, am intrat în contact cu puștiul fără să am habar; îți dai seama care era identitatea lui, dar relația nu-i întîmplătoare: intuise că trebuie să avem o înrudire, măcar îndepărtată... Căpitanul de poliție mi-a confirmat-o.

— Telepatie?

— Nu numai. Sînt convins că toate manifestările parapsihice au un aport al bioplasmei, dar la noi predomină, mai degrabă, cum să-ți spun... gradul de participare. De aceea e altceva, mai legat, mai bogat, mai complex... Am reușit, de exemplu, nu numai să aflu de accident, dar să-l și localizez imediat. Înțelegi, ca o antenă de radar.... Și să știu că băiatul e în comă și că n-a fost descoperit acolo, după accident...

— Deci asta era...

— la gîndește-te cum le-ar fi sunat polițiștilor sau colegilor noștri o asemenea bazaconie, alături de acuzațiile precise ale ziarului și de manevrele mostenitorilor lui Norton. Și ce șanse aș mai fi avut să-i fiu băiatului de ajutor...

— De ajutor?

— Pentru că am un plan, domnișoară. Să nu-l las pe Edy singur în singurătatea lui. Acțiunea mea nu va fi lipsită de riscuri.

•

În fiecare dimineață la ora opt se afla în fața porții din spatele sanatoriului „Thorensen", intrare rezervată numai persoanelor angajate în funcții modeste. Placa metalică, pesemne din oțel inoxidabil, se încadra perfect între zidurile masive, de piatră; ar fi făcut față chiar și unei închisori pentru cei condamnați pe viață. La această poartă nu ajungeai decît pe jos, parcarea mașinilor fiind strict interzisă, iar aleea largă, asfaltată, care făcea legătura cu bulevardul, era sub control permanent prin sistemele televiziunii cu circuit închis.

Pașii domnișoarei Donovan se obișnuiseră să șovăie cu mult înainte de a ajunge la ea, ca și cum dincolo, peste pragul scund, turnat tot din oțel, s-ar fi ascuns o lume primejdioasă pentru nealterata ei moralitate, pentru demnitatea cu care înfruntase alături de Luke toate necazurile ce se abătuseră asupra lor.

Miss Donovan obișnuia să fie punctuală. Apăsă pe clanța care declanșa mecanismul automat cu aceeași reținere ce apăruse încă din prima zi de cînd se prezentase la post. Placa metalică alunecă singură într-o parte, foșni abia auzit, de parcă printre ziduri trecuse în goană o pală de aer străin. Întotdeauna se grăbea să ajungă în parcul uriaș, acolo unde, printre copacii bătrîni, liniștea se furișa neauzită, prietenoasă, o învăluia tandră, domolindu-i teama chinuitoare. Dar acum, contrar obiceiului, se opri după numai cîțiva pași, se răsuci pe loc și privi în urmă. Nimeni. Cortina căzuse. Avu dintr-o dată ciudata senzație că viața i-a rămas ascunsă undeva în spatele cortinei, pe scena unui tărîm necunoscut, iar în spectacolul desuet, încheiat de mult, nu jucase decît un rol anonim.... La ce să mai caute printre amintiri? Neuitat era doar anotimpul acela înduioșător învăluit în mireasma caișilor în floare. Singura iubire, dragostea dintîi se risipise în iarba strivită, pe sub Luna ce turna peste lume iluzii și minciuni... „Prostii! Banală criză afectivă... de femeie bătrînă!", își spuse ea, descumpănită. Apoi i se păru că prin cortina metalică apăruse o imagine, tulbure la început, din ce în ce mai clară după aceea. Copilul infirm sta prăbușit în căruciorul lui sofisticat ca o păpușă dezarticulată, fără o mînă, cu fața strîmbă.... Se înfioră...

— Bună dimineața, miss Donovan!

Tresări. Portarul îi zîmbea cu îngăduință, în vreme ce ochii, tăioși ca două lentile fumurii, o scrutau insistent, profesional.

— Bună dimineața, domnule Field!

Porni grăbită. Copacii bătrîni își clătinau umbrele tăcute, șopotind rugăciuni neînțelese. O boare șăgalnică, răcoroasă, o îmbrățișă fără rușine. I se prelinse prin părul cărunt. „Spune-mi, Luke, de ce-am rămas lîngă tine?" Încăpățînat gînd, obsesiv... Seara o va aștepta atipit în fotoliu. „Te-ai întors? Asta după cîteva ceasuri. Te-am așteptat să-mi povestești cum se agață Edy de viață!" „Nu vrei să te culci? E tîrziu, O să-ți spun altă dată." „Știi, iar m-au durut picioarele... Mîna stîngă mi-a amorțit cam șase minute." „Bine, bine! O să-ți fac o baie fierbinte, masaje..." „Fleacuri, fetițo! Nu mai ajută la nimic!" „Ce-mi ascunzi, Luke? Ce-mi ascunzi?"

Lumina soarelui, răsfrîntă în pereții de cristal ai somptuosului bloc central, cu zece etaje, o lovi drept în ochi. Clipi nedumerită. Sus, la nivelul opt, fereastra de la camera lui Edy era deschisă. Inima îi zvîcni năvalnic în piept. Totdeauna păștea așa. Întotdeauna Edy o aștepta să se întoarcă, iar nefericirea lui îi tăcea fericiți pe amîndoi. Se trezi că aleargă.

În lift nu mai avu curajul să se întoarcă la realitate. Parcă ațipise cu ochii deschiși. Umbrele și luminile se amestecau în chip ciudat, refăcînd în fracțiuni de secundă chipuri de oameni care dispăreau în același timp. În filmul derulat cu repeziciune, imaginile își pierdeau astfel mereu din înțeles, pînă cînd, cîte un stop-cadru relevant, îi stimula memoria, obligînd-o să-și amintească. Și cît de brutal putea fi uneori trecutul!

— Miss Donovan?

Capul pleșuv se ridicase puțin pe deasupra biroului elegant și peste ochelarii căzuți pînă la vîrful nasului o priveau niște ochi apoși, fără culoare. Sub ei două pungi albicioase. Mai jos, epiderma întinsă pe oasele feței, pomeții răzvrătiți în afară, bărbia înfiptă provocator înainte, în contrast cu buzele subțiri.

— M-am prezentat pentru...

— Luați loc!

— Mulțumesc!

În fotoliu era mult mai bine. Directorul sanatoriului nu-i putea observa tremurul mîinilor. Dumnezeule, și ce voce blîndă!...

— Am primit memoriul... Așadar, în urmă cu... mă rog, timpul biologic are pentru dumneavoastră alte dimensiuni, ați fost concediată de la spitalul unde lucrați... În calitate de colaboratoare a doctorului Luke Petersen lucrați și ați fost concediată. După cum am înțeles l-ați operat pe Eduard Norton.

— Am făcut tot posibilul...

— Chirurg estetician... Intervenția chirurgicală a

fost făcută cu talent și cu o incontestabilă competență profesională. Vă felicit!... Licența v-a fost retrasă si dumneavoastră.

— Solicit doar postul de infirmiera.

— Tocmai aici?

— Nu e pentru mine.

— Edy nu va mai ieși niciodată. Probabil.

— Știu!

Privise în ochii directorului. Fără speranță.

— Fără!, confirmase acesta. Diagnosticul este definitiv.

— Sînt motivele pentru care am și venit. **Tocmai** aici. Eduard n-a avut nici o vină. Sau nu sînteți convins încă?

Directorul clipise obosit, împingîndu-și ochelarii în sus, pe nas. Gest aparent nesemnificativ, dar elocvent.

— Simțiți nevoia unei ispășiri?!

— Întocmai, domnule director.

— Voi încerca să vă înțeleg. Vă voi comunica telefonic ce hotărîre am luat... În orice caz, voi evita să mă consult cu cineva!

Se ridicase din fotoliu la fel de emoționată. Politicos, directorul ieșise de după birou. A condus-o pînă la ușă. Înainte de a-l părăsi îi șoptise aproape confidențial:

— Cîndva l-am cunoscut pe Luke Petersen. Un exaltat, domnișoară! I-am combătut multă vreme, în revistele medicale, articolele nebunești. Ideile lui aparțineau viitorului...

În acea clipă avusese certitudinea că va fi angajată!

•

O privea tăcut serios. Ochii lui aveau candoarea cerului primăvăratic. Gura îi rămăsese întreagă. Urmele intervențiilor chirurgicale i se reliefau cu limpezime pe chipul recompus. Riduri prelungi, adîncite, împletite anapoda. Nu era urît, respingător, însă noua modelare a feței îl îmbătrînise parcă, dacă la vîrsta lui maturitatea privirilor putea fi interpretată în acest sens! Părea să fie conștient că poartă o mască străină.

Haina vișinie, păroasă, îi atîrna pe umerii înguști. Pe deasupra gulerului i se revărsa părul lung, negru, strălucitor, ca de fată. Brațul salvat, cu mîna strînsă ghem, zăcea neputincios pe cotiera fotoliului. Un pled subțire, de lînă, îi acoperea picioarele paralizate ascunse sub scaun. În căruciorul-vehicul, acționat prin comenzi verbale, Edy părea un omuleț care dorește să se odihnească după o zi teribil de agitată.

Camera spațioasă, mobilierul ales după cel mai rafinat gust, demonstrau posibilitățile financiare ale celor care-l trimiseseră aici, ca și faima celui mai scump sanatoriu din țară. Prin fereastra larg, deschisă, lumina amurgului turna spuze trandafirii de-a lungul pereților imaculați. Pe noptiera din colț, tastatura unui interfon sclipea ca sideful scoicilor tropicale. Alte aparate nu existau. Iar miss Donovan căuta să-și pună în frîu emoția copleșitoare care-i paralizase orice inițiativă. Comportamentul acela firesc și demn în același timp l-ar fi pus în derută chiar și pe cel mai ilustru pediatru.

— Deci așa arătați, miss Donovan!, sunară, în sfîrșit, pe limba lor niște clopoței, ca într-o sărbătoare a copilăriei. Mi-am închipuit eu! Sînteți blîndă și răbdătoare. Aici toate femeile cred că sînt o jucărie stricată. N-au timp să-mi asculte sufletul... Știți, halatul acesta alb vă stă admirabil!

Sigur, stupefacția ar fi fost în stare s-o paralizeze și într-o poziție mult mai ridicolă! Acum nu scăpă decît poșeta din mînă. Se aplecă repede și cînd se ridică observă cum băiețelul îi urmărea neliniștit mișcările... „Asta n-am să ți-o iert, Luke!", gîndi.

— Sînteți foarte drăguț, domnule Norton!, rosti în cele din urmă. Ați fost informat despre angajarea mea?

— Iertați-mă! Mi se pare să am făcut o gafă! Cum ați spus?... Norton? Eduard Norton nu mai există, domnișoară! V-aș ruga să-mi spuneți de-acum înainte Edy. Mi-ar face mare plăcere... Dacă am fost informat? Nu, oficialii nu au asemenea intenții. Mi-am închipuit, pur și simplu mi-am închipuit. Îmi dați voie să vă sărut mîna?

Miss Donovan se repezi către el și i-o întinse. Pustiul se aplecă și buzele lui îi atinseră cu delicatețe degetele prelungi, nervoase. Apoi îi surîse, privind-o încîntat.

— Edy, parcă ai fi un cavaler medieval!

„Dumnezeule, ce surpriză! Este fermecător!", își spuse.

— Care-i prenumele dumneavoastră?, o întrebă în șoaptă.

— Ogigia. Sună cam pretențios... N-am avut încotro!

— Nu-i așa că o să ne împrietenim, Ogigia?

Mînuța lui fierbinte se ghemui în palma ei. I-o strînse ușor.

— Vom fi prieteni pentru totdeauna! Ți-o promit!

— Am știut asta, Ogigia. Nu vrei să mergem la fereastră?

Ansamblul vehiculului fusese montat pe șase roțile. Pe covorul verde căruciorul se mișcă lent și se opri în fața ferestrei. Priviră în tăcere depărtările. Sub ei, crîngul foșnea imperceptibil. Lumina soarelui în amurg agăța pînze aurii printre copaci...

— În parc nu am voie să cobor decît de două ori pe săptămînă, i se destănui el abia auzit. Și atunci păzit... Mi-a fost foarte greu să mă obișnuiesc. Au trecut unsprezece luni de cînd am coborît de pe ultima masă de operație. Nu-i așa că e mult?

— Nu știu. Nu am trecut prin experiența ta.

— Viața noastră poate să se reducă la cîteva zile. Sau cîteva nopți... Cum să-ți explic? În nopțile cu Lună nu dorm. Cutreier parcul. În parc sînt doi cîini lupi. Pe lupoaică o cheamă Zora. Celălalt e băiat. Am aflat că-i spune Garant. Ne-am împrietenit. Nu alerg în parc decît ca să ne jucăm împreună.... Într-o noapte i-am plimbat cu barca pe lac. Au fost tare cuminți. Toată viața mea a rămas în aceste cîteva nopți... O dată am vrut să sar peste gard! Mi-a fost teamă. Lumea cealaltă e la fel ca noi, Ogigia?

Miss Donovan tresări involuntar. Îl privi speriată.

— Cummm... cum ai ajuns în parc?

— Proștii! Evadez de aici cu ajutorul imaginației! M-am cunoscut și cu un om din lumea voastră. Nu știu cum arată. Cred că e bătrîn. Îmi place să discut cu el și abia aștept să mă cheme... M-a învățat să citesc și să scriu... Acum învăț limba franceză!

— Edy, promite-mi ceva!

— Sînt gata să-ți promit orice.

— Te rog să nu mai spui nimănui ce mi-ai mărturisit... Da?

— Nu trebuia să-mi atragi atenția. Știam. Pe aici trec tot felul de bărbați și femei elegante. M-au întors pe dos cu întrebările lor. Am tăcut cu încăpățînare sau le-am răspuns aiurea... Ogigia, cine m-a trimis în închisoarea asta? Și pentru ce?

•

Bătrînul se zgribuli deodată, ca și cînd ar fi fost aruncat într-o cadă cu apă rece, în timp ce gîndurile care-l năpădiseră o luară razna din loc, speriate. Își strînse halatul hărtănit în jurul corpului, gest devenit în ultima vreme aproape mecanic, și se uită posac spre fotoliul de catifea uzată, pus în fața unei oglinzi ce atîrna direct pe perete. „Oboseala fără leac a bătrîneții!, reflectă, arcuindu-și spatele, ca și cum po-

vara ce o purta pe umeri i-ar fi depășit puterile. Mă aruncă pe unde nimerește!"...

Încă stătea în picioare, așteptînd declanșarea crizei. Se clătină și apoi se grăbi să ajungă la fotoliu. Se prăbuși în el cu ochii închiși, cu fața crispată, de parcă furtuna durerilor lăuntrice i-ar fi secat orice împotrivire.

Cînd își reveni, oglinda îi dezvălui ochipul descompus, brăzdat de riduri fine, parcă fără noimă, ochii adînciți în orbite, halucinanți și transparația care-i aluneca pe frunte în broboane minuscule. Părul alb, rar și subțire, puțin răvășit. Se aplecă ușor înainte. „Luke, nu te vaita!, monologă în surdină. Greul abia începe..."

Se lăsă brusc pe spate. Cu amîndouă mîinile își pipăi picioarele pînă la genunchi. Oftă. Capul îi căzu într-o parte. Ațipi pe loc, în timp ce brațele îi alunecau încet, încet în jos.

Miss Donovan deschise ușa grăbită. Îl privi cîteva clipe în tăcere. Trînti ușa în urma ei, aruncă poșeta pe dormeza aflată în neorînduială și trecu lîngă el, punîndu-i mîna pe umăr.

— Luke, trezește-te! S-a înserat.... Ai mîncat ceva astăzi?

— Cum?!... A, te-ai întors! Bună, Ogigia!... În ce lună sîntem?... Nu e mai? Frumosul mai din anul...

— Nu, dragul meu! Sîntem în cea mai frumoasă zi din luna septembrie... Nu vrei să-ți fac niște șnițele?

— Septembrie?... Scleroza!... Ai dreptate. În mai te-au angajat... Edy progresează? Cred că ți-a scos peri albi...

— Nici nu știu cum trece timpul... da, normal, normal.

— Trece prin noi!, se răsti pe neașteptate Luke, fără să-i vadă deznădejdea din priviri. Lasă urme! Iar noi am uitat să ne plimbăm cu barca pe lac... Cei doi cîini s-au împrietenit cu Edy?

Domnișoara nu-i răspunse. Trecu repede în bucătărie. Aprinse aragazul. Primul ochi, al doilea.

— Picioarele mi-au amorțit astăzi mai mult ca de obicei!, răsună glasul bătrînului. Mîna stîngă șase minute....

Ceva căzu între flăcări, pe discul rotund, încins. Sfîrîi acolo încetișor pînă pieri. Miss Donovan nu mai îndrăznea să se miște. Aștepta încordată să se petreacă ceva, ceva imposibil.

— Trebuie să-ți spun, trebuie, iubito! Nu mai am timp.. .. Nu mai am.... Ți-am văzut ochii care nu mai îndrăznesc să ne mintă. Numai cealaltă iubire, himera, născută din sidef și lumini mai avea ochii tăi. Mi-a plăcut să-i spun Cyntia... A plecat într-un zbor către Lebăda. Acum e la fel cu minciuna care mi-a chinuit nopțile... Dacă vreodată vei trece pe malul rîului printre sălcii, adu-ți aminte că singură tu, pămîntean, ai avut dragostea mea...

•

— Nu coborîți, miss Donovan?

Bărbatul din ușa liftului, în halat alb, o privea plictisit.

— La ce etaj sîntem?

— La zece!

— Trebuia să ajung la opt. Scuzați-mă!

Trecu pe lîngă el, pe coridor.

Palmierii pitici, crescuți în uriașele vaze emailate, aruncau umbre nedefinite pe mocheta lucioasă, vișinie... Dansul grațios al imaginilor din trecut era în toi în sala mare a Amintirilor fugare. Miss Donovan se strecură anonimă printre invitați. Deschise o ușă, alta, la întîmplare, dacă nu cumva era aceeași, mereu aceeași, la care se întorsese pe căi ocolite.

Spațiul se contractă subit, deveni strîmt, incomod. uf... și plantele astea exotice care se înșirau de-a lungul pereților, pe sub ferestre, după scheme estetice imaginare!... pesemne ca greșise. Prin ușa dată în lături nu se ajunsese decît pe acest coridor străin, străin și pe care ființa ei îl respingea din instinct.

Scara monumentală cobora ca de obicei în același univers iluzoriu, drapat în umbre și lumini la fel de înșelătoare, iar lîngă ea, sărind din treaptă în treaptă, se rostogolea un cărucior pe șase rotile... „Edy, ce-i cu tine?", strigă un gînd speriat. „Te-aștept pe malul lacului!"... Cărucior dispăruse.

Șoapta se pierdu aiurea. În locul ei picurară niște sunete, iar sunetele se transformară în cuvinte, cuvinte fără șir rostite de Edy, mereu altfel, mereu și mereu... Miss Donovan făcu un efort să-și amintească, să le-asculte, să le-înțeleagă.

Cînd a fost asta? În secunda unei dimineți suspendată pînă seara? Într-o zi din anii pierduți printre calendarele uitate?... „Cîntă zeiță mînia ce-aprinse pe-Aheu peleianul"... „Ai citit ziarul? Uite, iar au crescut acțiunile Miller. În cîteva luni toți acționarii vor fi milionari"... „Ogigia, ai aflat că s-a descoperit un nou combustibil pentru rachetele interplanetare?". „Sînt trist, domnișoară! Zora a murit. Prietenul ei Garant suferă îngrozitor. Nu mai vrea să mănînce. După zece zile va muri și el". „În noaptea asta m-am rătăcit printr-o pădure tropicală"... „Dimineața m-am trezit într-un lan de levănțică înflorită"... „Nu vrei să mă lași singur? Din cînd în cînd am dureri în picioare, în brațul amputat. Nu pot suporta să mă vezi plîngînd!"... „Subiecții reacționează diferit la aceleași imagini sau idei. Explicația variabilității subiective a proceselor afective nu ține deci de organizarea cognitivă a subiecților, ci de organizarea lor motivațională"... „Nu vrei să-ți recit ceva în limba franceză? Mi se pare că data trecută sonetele lui Shakespeare nu ți-au plăcut!"... „Bătrîne, pion H8!... Regină! Știi ce urmează? Mat în patru mutări"... „Spune-mi, te rog, anecdota cu papagalul verde. Rîd de cîte ori îmi aduc aminte!"... „Ce e cu acest buchet de trandafiri? Ți-l dăruiesc! Azi împlinesc 11 ani!"...

Dar cea mai mare surpriză i-o făcuse într-o dimineață călduroasă cînd Edy s-a oferit s-o servească neapărat cu un pahar cu apă. Acceptase, galanteriile lui fiind tot mai des repetate. Cînd s-a întors ținea paharul în mîna invizibilă a brațului care-i fusese amputat!... „Niels Bohr pare de neînțeles! Cum a putut să spună așa ceva? Ascultă: „Sîntem toți de acord, domnule Pauli, că teoria dumitale este într-o anume măsură... nebună! Problema care ne frămîntă constă în aceea de a ști dacă este suficient de nebună pentru a avea șanse de a fi corectă!"... „Nu, astăzi nu am chef de nimic. Aș vrea să scriu ceva". „Ai mai reușit pînă acum să-ți așterni gîndurile pe hîrtie?" „Da... Cum să-ți spun? Am primit vizita unei fete de liceu, o rudă îndepărtată, după cum mi-a zis. Era cu o prietenă tare frumoasă. M-a... tulburat... fata asta. Ei i-am scris. Nu mi-e rușine cu ce-am gîndit. Ascultă: „Sînii ei sînt cea mai elevată expresie a purității, sînt ecourile unei stele duble sau ale cometelor, sînt rafinate curcubee plastice, sunet și ritm, formă și culoare, parfum și prospețime. Trupul ei mă duce cu gîndul la o sonatină. Are picioare de căprioară, genunchi visători și glezne metaforice... Este ea însăși și nu este ea... Este un capriciu al creației!"

N-am dormit toata noaptea. L-am citit pe Faust al lui Goethe...

„Întregul glob l-am cunoscut de-ajuns,
Ce-i dincolo rămîne nepătruns;
Smintit — cel ce-și mișește-n nori privirea,
Urzind semeni de-ai săi cu-nchipuirea!
Aici să stea, privind în jur; nu-i mut
Pămîntul, pentru omul priceput.
La ce s-o ia hoinar prin veșnicie?
Nu stăpînește ferm decît ce știe."

„Aș vrea să învăț să cînt la pian"... „Au început să ma

intereseze cercetările efectuate asupra universului profund al materiei. În corespondența primită de la bătrînul meu prieten n-am găsit decît o relatare în termeni literari. Nu vrei s-o auzi?... „O lume guvernată, ca într-o nuvelă de Kafka, de o logică stranie pe cît de neașteptată, pe atît de implacabilă, ca o admirabilă orchestrație polifonică a legităților sale și un uriaș registru de sunete care nu se aud, o imensă paletă de culori care nu se văd"... „Pleacă!... Pleacă!... Picioarele și mîna"...

Miss Donovan păși pe alt culoar, grăbindu-se. Ușa de la garsoniera lui Edy era închisă. Se apropie și ciocăni ușor.

— Intră!, strigă el. Te-am văzut de la fereastră.

— Bună dimineața! Cum ai dormit?

— Ce s-a întîmplat? Ești aproape descompusă.

— Am îmbătrînit, Edy! Obosesc repede.

— Prostii! Pentru mine nu vei îmbătrîni niciodată!

— Astăzi sînt cam năucă!... Nu-mi mai amintesc, Edy... Cîți ani ai împlinit? Cînd te văd nici nu-mi vine să cred.

Stătea nemișcată, cu poșeta în mînă, privindu-l cu neliniștea unei femei care cu greu își poate controla sentimentele. Tînărul din căruciorul avea acum umerii puternici. Tuleiele negricioase de la bucsa superioară erau în total contrast cu chipul său peticit, strîmb, pe care pielea fină și albă îl completa candoarea. Glasul lui rostea cuvintele molcom, rotund, cu inflexiuni joase, clare.

— Cum?, tresări el. Șaptesprezece, adăugă repede, lasînd să-i cadă din mînă revista pe care o frunzărise. N-ai realizat, nu?

— Da, șaptesprezece!... Sau optsprezece, spuse în șoaptă.

— Dacă ți-ai mai revenit, aș vrea să te întreb ceva

— Ce mai aștepți? Spune-mi!

— Ai cunoscut-o pe Cyntia?

— Ce ți-a venit?, tresări domnișoara.

— Mi-am imaginat... Nu, am visat. Trebuie să fi fost o femeie tare frumoasă și bună, și înțelegătoare. După cum știu, a plecat într-un zbor astral către „Lebăda"... Vezi, Ogigia, am și eu secretele mele. Aș fi vrut s-o cunosc. Uneori am așteptat-o pe malul lacului, între sălcii... De ce taci?

Miss Donovan deschise poșeta și căută ceva printre mărunțișurile amestecate, ceva inexistent, ca și himera lui Luke!

•

Pe Luke l-a găsit în fața oglinzii. Privea cu ochii larg deschiși la imaginea propriului său chip, schimonosit, identic aproape cu cel al copilului găsit cîndva într-o mașină accidentată pe autostrada 105. Miss Donovan trecu în cealaltă cameră. Se întoarse cu o lumînare în mînă. O aprinse și rămase așa, nemișcată, uitîndu-se lung, secată de puteri, la chipul descompus din oglindă. Transformarea lui implacabilă n-o mai chinuia acum ca altădată.

Își reveni însă, auzind o șoaptă ironică:

— Te-ai cam grăbit, draga mea! Nu mă ajuți să trec în pat?

Lumînarea îi căzu din mînă și se stinse. Cu gesturi de mult intrate în obișnuință, îl cuprinse pe bătrîn pe după mijloc și-i susținu mersul tremurător. Luke Petersen nu i se păruse niciodată tînăr, nici chiar atunci, la început, cînd îl asistase la prima ei intervenție chirurgicală din clinica unde el ajunsese o autoritate. Iar acum, după aproape 25 de ani, îl asista din nou.... Își alungă presimțirea, sau mai degrabă caută să se înșele, cu aceeași resemnare dintotdeauna, obosită, ce excludea orice împotrivire. De aceea, gestul de adineauri, cu lumînarea, atît de deplasat în alte împrejurări, devenise pentru ea firesc și spontan. Și, mai departe, ce are să se întîmple cu viața lui Edy? Dar cu a ei?

— Acum, pleacă!, porunci aspru bătrînul. Nu cred că am nevoie de martori pentru ceea ce va trebui să îndeplinesc.

Un zîmbet strîmb îi întinse buzele subțiri.

— Domnule doctor...

— Pleacă odată, domnișoară! Vezi bine că n-am timp. Du-te la Edy. Grăbește-te!... Hai, du-te!

Miss Donovan, bătrîna domnișoară, rămase derutată în picioare. Luke îi aruncă o privire tulbure, în care, după cum i se păru ei, primele umbre ale sfîrșitului luptau cu o neliniște stranie.

— Dacă nu ajungi... la vreme... s-ar putea să nu-l mai vezi... să nu-l mai vezi niciodată.

Un geamăt reținut întrerupse vorbele bătrînului, ca o reacție spontană la durerile ce-l încercau, și se miră că nu luase nici cel mai inofensiv calmant. Își găsi poșeta, mișcîndu-se lent, ca într-un vis. Se pomeni, fără să fi știut cum, dincolo de ușă. Se opri pe culoar, în fața ușii închise, pradă celei mai stridente crize morale. „Tocmai acum?... Să-l abandonez tocmai acum?"

— Stai!, auzi deodată un strigăt subțire, de nerecunoscut.

Se întoarse, Luke se zbătea în patul lui. Zvîcnind dezordonat, cuprins de spasme rare, violente, care-l făceau să se încovoaie într-o parte și-n alta.

— Acolo!, murmură el și întinse o mînă nesigură spre dulap. Valiza... Trebuie s-o duci... altfel... altfel...

Tăcu brusc.

În șifonierul cu lucrurile lui se găsea, într-adevăr, un geamantan de mici dimensiuni, comandat pesemne anume ca să nu atragă atenția, fiindcă aducea foarte bine cu o geantă femeiască dintre cele la modă în noul sezon. Domnișoara vru să-l deschidă, însă bătrînul, ridicat ca printr-o minune în capul oaselor, îi strigă iar, cu aceeași voce poruncitoare:

— Aleargă!

Și miss Donovan, trîntind ușa în urmă, se precipită năvalnic pe scări.

•

După ciudatul avertisment al doctorului, mai mult intuit, miss Donovan se aștepta la o surpriză. Ar fi fost cu neputință să nu fie așa. Îl găsi pe Edy tot în căruciorul lui pe șase roți. Căruciorul se afla în cel mai întunecos colț al camerei. Băiatul își sprijinise fruntea și brusc și-o retrase, de parcă s-ar fi apărat de niște lovituri invizibile. Șopti ceva, vehiculul se dădu înapoi, se răsuci și rămase pe loc. Bluza pijamalei îi atîrna în dezordine pe umărul drept, ca și cînd și-ar fi scos pe neașteptate celălalt braț, amputat de la cot în jos, sub imperiul unei neînțelese necesități. Ceea ce îi rămăsese din braț se mișca lin prin aer, într-o parte și alta, ca un fel de aripă fragilă sau ca bagheta unui dirijor care comandă orchestrei un pianissimo. Miss Donovan puse valiza pe patul răvășit, aruncînd spre băiat o privire curioasă, căci înregistrase anomalia: Edy avea întotdeauna grija pedantă de-a o primi în odaia ordonată impecabil, îmbrăcat decent, nu în pijama. Ce se întîmplase?

— Ce faci acolo?, îl întrebă cu o voce cît mai firească.

— Mi-e tare teamă că n-am să pot!, răspunse el, cu glas înăbușit, parcă adresîndu-se altei persoane. Bătrînețea și toți anii cît am fost departe de tine...

Miss Donovan prinse cu băgare de seamă bara de pe spătar și împinse încetișor. Scaunul rulant opuse o rezistență înverșunată, de parcă roțile i-ar fi fost frînate sau ceva, ca un prag invizibil, ca o cușcă rigidă îl țintuia pe Edy în locul acela de penitență. Băiatul, adolescentul, tînărul — străbătuse, el știa cu ce preț, crizele trecerii prin pubertate, la fel ca și anii dublei întemnițări, în dosul zidurilor de la sanatoriu și înapoia chipului respingător al paraliziei și amputării — lăsă capul pe spate, oferind privirilor acestei

admirabile femei, infirmieră de ocazie, imaginea cusăturilor făcute de ea însăşi, odinioară, şi care, asemeni crestăturilor pe scoarţa unui puiet de copac, se umflaseră brusc, se întinseseră, se urîţiseră.

— Ogigia!... şuflă timid, şi lacrimi mari îi umplură ochii.

— Edy, dragul meu!, răspunse domnişoara, înduioşată, încercînd în acelaşi timp să se convingă de adevărul teribilei bănuieli ce o stăpînea. Cu ce te pot ajuta? Ce-ai păţit?

— Aş vrea aşa de mult... continuă el, dar nu mai izbuti să-şi termine gîndul care se stinse pe neaşteptate.

Un şir de spasme rare, dar violente începu să-l scuture, făcîndu-l să se încovoaie într-o parte şi alta.

— Ai să poţi!, mormăi, scrîşnindu-şi dinţii. Ai să poţi, trebuie să ştii asta!...

Ochii îi ieşiseră din orbite, ca şi cînd sufletul ar fi fost gata să-l părăsească, şi atunci o voce străină, ascuţită, ca un ţipăt de pasăre, umplu încăperea:

— Ajută-mă, Edy, fiule.... Fiule, frate...

Sub ochii îngroziţi ai domnişoarei, picioarele inerte, atrofiate ale infirmului zvîcniră sălbatic, aruncîndu-l din scaun, de parcă sub el s-ar fi declanşat un resort. Chircit pe covorul camerei, Edy Norton se tăvălea, cuprins de dureri inimaginabile; pijamaua îi aluneca într-o parte, cu nasturii smulşi, bolboroseli fără noimă i se îngrămădiră haotic pe buze. Zbaterea lui se amplifica de la o clipă la alta, atingînd, depăşind culmi ale paroxismului, într-o acceleraţie fără margini, timpul însuşi păru că se învolbură nestăpînit, alergînd împrejurul său apoi, la fel de repede şi de neaşteptat, sărmanul băieţandru se răsturnă cu faţa în sus, cu mîinile desfăcute ca într-un abandon, cu picioarele îndoite din genunchi.

Şi miracolul — al cîtelea în viaţa lui, atît de plină de neprevăzut şi salvări neaşteptate, în ultimul moment? — se produse din nou, apoteotic, punct final şi încununare a necontenitului său drept la viaţă. Un abur uşor, o ceaţă străvezie se răspîndi peste el, ieşind din trupul lui, ori adunîndu-i-se deasupra, culeasă din aer, şovăi puţin în fuioare întortocheate, ca şi cînd n-ar fi ştiut încotro să se aşeze, după care, scoţînd din vălătucii ei zeci de rădăcini lungi şi flexibile, zeci de tentacule, zeci de cili, zeci de picioare şi degete şi antene pipăi încet şi cu grijă trupul ce părea lipsit de viaţă, pînă îi găsi **punctele energetice, locurile folosite de acupunctori, porţile prin care organismul bioplasmatic comunică cu cel biologic,** cum îi explicase odată doctorul Luke domnişoarei Donovan. Se fixă în locurile acelea, deveni mai densă, ca o siluetă de fum, **cu ambele braţe şi cu picioarele întregi,** licărind alburie peste contururile chinuite ale infirmului. Şi iată că, pe dedesubtul ei, braţul amputat începu să crească, pereche bună a celui rămas întreg, iată că faţa pocită a băiatului începu să-şi piardă cusăturile, rictusurile, şanţurile adînci şi dizgraţioase de piele vînătă, iată că picioarele moi şi subţiri, de copilandru nevolnic, se lungiră şi se îngroşară, profilînd muşchi sculpturali sub pantalonii deveniţi prea strîmţi şi prea mici. Şi la sfîrşitul metamorfozei, pe covorul de iută miss Donovan descoperi un tînăr doctor Luke, sau mai degrabă un doctor aşa cum trebuia să fi fost în tinereţe.

Fiinţa cea nouă clipi de cîteva ori, se întinse leneşă şi o fixă, zîmbind, pe domnişoara Donovan încremenită fără grai în mijlocul încăperii, uitîndu-se la apariţia lipsită de puteri.

— Cum ţi-a plăcut?, întrebă, cu glasul de pe vremuri al doctorului Luke. Spectaculoasă lovitură, aşa-i?

— Cine... De fapt, cine eşti?, făcu domnişoara, recăpătîndu-şi cu greu glasul pierdut.

— Cine sîntem, adică!, răspunse tînărul, cu accentul lui Edy. Ogigia, chiar pe mine nu mă recunoşti? Sîntem, amîndoi, eu şi doctorul, în acelaşi înveliş nevăzut. (Apoi cu glasul celuilalt:) Ai ghicit, ai ghicit că aşa are să se întîmple, nu te preface că nu ştii! Bătrînul nu ţi-a spus niciodată nimic?

Sărmana domnişoară îşi cuprinse faţa în palme, încă neputîndu-şi crede ochilor.

— Aţi păcălit timpul, domnule doctor! Şi tu, băiatule, conformitatea. Dar spuneţi-mi, în **timpul...**

— Şşşt!, se împotrivi tînărul. Deocamdată, fără întrebări. N-avem **timp.** Mai bine ajută-mă să mă ridic. În condiţii normale, un doctor serios m-ar fi ţinut la pat cel puţin jumătate de an, să mă păzească şi să mă cerceteze. Dar unde găsim noi condiţii normale şi un medic foarte serios?

Rostind acest mic discurs liniştitor, tînărul se ridica, deschidea valiza adusă de miss Donovan. Scotea dinăuntru un costum de cea mai bună stofă şi croială, cu lenjerie şi pantofi şi, întorcîndu-se decent, cu spatele, se îmbrăca mişcîndu-se încă greu, şovăitor. Apoi, din buzunarul interior al hainei, dădea la iveală o legitimaţie în etui de piele şi o arătă domnişoarei încă şi mai uluită de evenimente:

— Ultimele economii, domnişoară! A meritat osteneala, fiindcă e absolut autentic. Iar la colţul străzilor a 20-a şi a 84-a ne aşteaptă un „Wildewind" ultramarin. Dumneata ieşi prima. Te rog!

Miss Donovan aprobă printr-o înclinare mecanică a capului. Dar în cadrul uşii pe care o deschise se ciocni piept în piept cu directorul sanatoriului.

— Dumneata ieşi prima! Da, prima, domnişoară doctor!, repetă sever. Însă domnul merge cu mine.

Tînărul rămase niţel în cumpănă, cîntărindu-şi şansele. Era prea slăbit pentru a încerca o ripostă în forţă. Şi oricum ar fi fost inutil. Ignorase microfoanele. Directorul îl strînse bine de braţ şi aşteptă.

— Unde, Blacksmith?, întrebă tînărul, cu o cerbicie vizibilă.

Directorul îl conduse de-a lungul balconului lung ce trecea pe sub ferestrele zăbrelite ale tuturor camerelor. Îl ţinea în continuare de braţ şi mergea domol, ca şi cum şi-ar fi condus un oaspete. Coborîră cu liftul rezervat conducerii şi străbătură, cu acelaşi pas egal, holul elegant, menit să la ochii vizitatorilor. O maşină superluxoasă aştepta la scară. Directorul deschise portiera, îl împinse discret înăunru pe însoţitorul său, apoi ocoli maşina şi urcă la volan.

— Luke, nătăraule!, scrîşni, în sfîrşit. Crezi că ai vreo şansă să ieşi de aici singur? Toţi vizitatorii sînt fotografiaţi la intrare. Şi automatul nu greşeşte. La părăsirea sanatoriului sînt controlaţi. Asta ca să excludem orice dorinţă a pensionarilor de a evada în travesti!

•

Într-o seară, pe malul rîului, printre sălcii, îşi făcură apariţia doi oameni. Bătrîna îl ţinea de braţ pe tînărul înalt şi tăcut. Cerul era atît de senin, încît picura cu albastru. Şi sălciile deveniseră albastre, şi apa întinsă ca o oglindă.

— În zona aceea se află „Lebăda"!, şopti miss Donovan, mijindu-şi ochii către bolta albastră, dantelată la orizont cu purpura amurgului blînd, ca un miel primăvara.

— Crezi că Cyntia se va întoarce?, întrebă Luke, visător.

— Se va întoarce, băiete! Cyntia e rodul eternelor iubiri pămîntene!... Stai să-mi scot ochelarii. Să văd măcar Polara!

VOICU BUGARIU

Noaptea mâncătorului

Desen de DOREL GĂINĂ GHERENDI

S-a întîmplat în 1959, pe cînd eram student în anul întîi la filologia din Iași. Într-o seară de ianuarie, zăpada nu căzuse încă. Bătea un vînt înghețat, mișcînd pe străzi un praf alb, **Ersatz** de zăpadă format din minuscule bucăți de gheață.

Locuiam într-un cămin situat destul de departe, în susul unui deal prelung, pe care tramvaie de un tip astăzi dispărut, cu uși ce se deschideau manual, urcau suficient de încet pentru a îngădui coborîri din mers.

Pe la ora opt, după ce mă întorsesem de la masă, niște colegi m-au invitat „la un coniac". Urma să mergem la braseria „Moldova", cea mai selectă din Iașii acelei vremi. „Plătește Cutare", mi s-a spus. Am acceptat, desigur, pe atunci șederea într-un restaurant nu mi se părea o corvoadă.

Cum eram șapte la număr, ne-am așezat la o masă dintre cele încăpătoare, „familiale". Acestea erau amplasate perpendicular pe înaltul perete de sticlă, ce despărțea restaurantul de strada Lăpușneanu. Cine dădea la o parte draperia de catifea groasă, vișinie, putea vedea cum crivățul devine vizibil în mișcările simulacrului de zăpadă.

Cel care urma să achite consumația purta un costum gri închis, cu revere late, la trei nasturi, asortat cu o cravată roșie, al cărei nod „italian" ar fi părut astăzi prea mare. Ceilalți eram îmbrăcați fără pretenții, în pulovere modeste sau sacouri uzate. Cămășile noastre în carouri se aflau într-o netă inferioritate față de cea bleu celest a liderului (Se cuvine, cel puțin pentru moment, să-l considerăm astfel). Chelnerul nostru era un bătrîn băut, a cărui mustață de un alb îngălbenit se învecina cu riduri adînci; veselia stereotip exprimată și mișcările lui parkinsoniene erau de marionetă. Am observat cu admirație că elegantul nostru coleg avea darul de a fi sau de a părea autoritar. Ulterior am aflat că în felul protector-zeflemisitor de a-i vorbi chelnerului îl imitase pe fiul unui potentat al vremii, cunoscut cu puțină vreme înainte.

Au sosit primele șapte coniacuri mici, în niște pahărele cu picior lung, despre care aveam să aflu mai tîrziu că erau destinate lichiorului. Am băut în rare înghițituri mici, nu ne grăbeam.

Despre ce s-a discutat la masa noastră? Despre fotbal? Despre căsătoria neașteptată a unui coleg? Examene? Nimeni, niciodată nu va fi în stare să răspundă la aceste întrebări.

Restaurantul s-a umplut repede. Se fuma mult. Nu ne găseam într-un loc favorabil nefumătorilor. Treptat atmosfera a devenit, cum să spun?, confuză și agitată. Bărbați se ridicau de pe scaune cu mișcări prea vioaie, un copil a început să plîngă, unul dintre motanii casei, călcat pesemne pe coadă, a emis un miorlăit incredibil de gros. A izbucnit o ceartă între consumatori așezați la două mese învecinate. Cineva azvîrlea cu proiectile făcute din miez de pîine, ca în povestirea lui Borges, **Sudul.**

Primul rînd de coniacuri l-am terminat cam într-o oră. „Fiți atenți, a zis liderul nostru în șoaptă. Puneți cu toții mîinile pe pahare. Așa, cu blîndețe, ca și

cum v-ați juca. Vă uitați la mine, toți. Cînd eu închid ochii, băgați paharele în buzunare. Mișcările să fie line, normale. Da? Nor-ma-le!" Am făcut cum a zis el. Mi-am apucat încet paharul, ca și cum aș fi vrut să îl încălzesc. Din capul mesei, stînd cu spatele la draperia de catifea vișinie, liderul putea să observe dacă se uita cineva la noi. Ochii lui albaștri, mi-i amintesc bine, se roteau frenetic, ca ai unui actor dintr-un film cu gangsteri (un film desigur văzut într-o altă perioadă istorică, fiindcă pe atunci nu se putea spera așa ceva). Operația a decurs perfect. Nu ne-a dat nimeni vreo atenție.

Scena s-a repetat de cinci sau de șase ori, fără să intervină vreo defecțiune. Buzunarele pantalonilor mi se umflaseră și îmi închipuiam, cu groază amuzată de om pilit, ce se va întîmpla cînd va trebui să mă îndrept spre ieșire.

Între timp, chelnerul nostru se îmbătase de-a binelea, iar în restaurant fumul de țigară și aburii răsuflărilor se îndesiseră. Trecuse de miezul nopții, cînd liderul ne-a dat noi instrucțiuni. „Eu o să mai cer un rînd. Cînd chelnerul nu se mai vede, ne cărăm. O să ies primul. Nimeni nu se grăbește. Nu vom forma un grup. După ce eu ies de la masă, tu - și a arătat în dreapta, înspre cel aflat la marginea dinspre sală -, numeri în gînd pînă la cinci, te ridici și pleci în urma mea". A stabilit ordinea ieșirii. Zîmbea hîtru, de parcă ne-ar fi relatat o istorioară amuzantă.

Se pare că întîmplarea ne proteja. Ne-am întîlnit în fața garderobei. Fata de acolo ne-a dat paltoanele, obținînd o bancnotă de trei lei. Am luat-o în susul străzii Lăpușneanu și apoi am cotit-o în dreapta, pierzîndu-ne în niște străduțe obscure. Ajunși în dreptul unei statui - nu-mi amintesc ce reprezenta - ne-am oprit și am izbucnit în hohote demente de rîs, gesticulînd aberant; unii se țineau cu mîinile de burți (o expresie demonetizată, dar exprimînd realitatea), vreo doi au început să sară pe loc, în neștire (din buzunarele lor se auzeau clinchete cristaline). Probabil că și eu am făcut „ca toți dracii". Criza respectivă s-a oprit la fel de intempestiv, precum se declanșase. Regizorul nostru (nu-l mai pot numi lider, fiindcă paltonul său era aproape răpănos) ne-a dovedit că traseul pe care îl urmasem fusese dinainte stabilit. Din spatele unei porți de curte a scos la iveală un obiect făcut din scîndurele de fag, subțiri și ușor curbate. Înainte de domnia plasticului, asemenea lădițe se aflau în dotarea aprozarelor noastre. Capacul, după cum s-a dovedit, putea fi fixat cu niște sîrme, prin răsucire.

Regizorul s-a îndreptat către un grilaj al cărui postament de ciment era suficient de lat. A așezat acolo lădița. Am scos cu toții păhărelele din buzunare și le-am depus în lădiță, cu maximă atenție, nu cumva să se ciobească vreunul. Capacul a fost aranjat, iar apoi grupul nostru s-a pus din nou în mișcare. Urma cumva să ne îndreptăm spre cămin, pe jos sau încercînd să găsim vreun tramvai de noapte? Nu. Purtătorul lădiței, nu altul decît liderul devenit regizor, a luat-o într-o direcție contrară. Am trecut prin străzi pustii, traseul nostru părînd a fi dictat doar de dorința evitării centrului și a spațiilor limitrofe ale acestuia. Ne-am îmbogățit repede cu un bărbat situat în jurul lui cincizeci, băut, destul de bine îmbrăcat. „Ce-i cu voi, măi băieți?" Nu părea că așteaptă vreun răspuns. „Ce-aveți voi în lădița aia?" Adevărul este că nici noi, după un număr de coniacuri mici, nu eram cu totul lucizi, deși gerul „își făcuse datoria". „Retorte, i s-a răspuns, pentru experiențe de chimie. Le ducem la laborator". „Ce laborator? Care laborator?", a mormăit omul. După puțină vreme însoțitorul nostru a început să se comporte ca și cum ne-ar fi fost unchi. Ne-a spus ce e viața, ne-a cerut țigări și foc, ni s-a plîns că l-a părăsit nevasta, a fugit cu un șofer (un exasperant loc comun). Unul dintre noi, care avea patima nefastă a zeflemisirii, a început să îl ia la vale, dar el nu s-a sinchisit. Pe la vreo trei și jumătate am ajuns pe un bulevard larg. Nu îmi mai amintesc preliminariile altercației noastre cu niște măturători de stradă. Mi-a rămas în memorie doar secvența în care oponenții noștri, patru femei și doi bărbați, ne înjurau, ba chiar își ridicaseră tîrnurile. Mai reține că purtătorul lădiței cu pahare, nu altul decît liderul transformat în regizor și apoi în călăuză îndecisă a răcnit, speriindu-i pe țigani, dar și pe noi: „Stați! Nu mișcă nimeni!" Apoi, fără să se grăbească, și punînd în gesturile sale un ce maiestuos, a ridicat clinchetitorul recipient deasupra capului, înălțîndu-se pe vîrfurile picioarelor, ca și cum s-ar fi căznit să îl așeze pe un dulap înalt. Umerii paltonului său s-au transformat în niște protuberante bizare. S-a lăsat puțin pe spate și apoi a aruncat lădița înspre mijlocul părții carosabile scoțînd un icnet apăsat (asemenea sunete aveam să aud din nou peste ani, cînd la televiziune au început să fie transmise meciuri de tenis). Lădița, zăngănind precum un stol de îngeri cu aripi de sticlă, a descris un arc de cerc și apoi s-a prăbușit, desfăcîndu-se în bucăți și expulzînd cioburi, multe cioburi strălucitoare. De fapt, pot spune că dezagregarea ei a fost echivalentul unei explozii. „Asta-i tot!", a spus cel care o aruncase. A făcut apoi gestul curățirii reciproce a palmelor, amuzant, cel puțin pentru mine, doar după preluarea sa copioasă în filme de desene animate. Atunci, însă, n-am găsit nimic de rîs. „Cum de s-a spart lădița atît de... bine? Atît de la fix?", m-am interesat. „Era preparată de mine", mi-a explicat răbdător. „Și, de ce...?" A avut o grimasă a maximei plictiseli: „Ce de ce? A fost un **happening**, nu-ți dai seama?" Nu-mi dădeam, au trecut ani pînă cînd respectivul cuvînt - atunci greșit pronunțat sau rău auzit - să înceapă a însemna ceva pentru mine.

Acum este cazul, înainte de a relata ce s-a întîmplat mai la vale, să aduc unele precizări, destinate mai ales moraliștilor puriști, celor care, printre altele, sînt stăpîniți de ideea că literatura (proza) nu se cuvine să prezinte acte ce ușor pot fi taxate drept antisociale și deci antieducative. Ei bine, aflați că a doua zi fostul nostru lider-regizor-călăuză a făcut o chetă în

vederea achitării paharelor și a consumației. Seara, împreună cu el, l-am căutat pe chelnerul cel bătrîn, care ne servise. Era iarăși afumat. Mărturisirea noastră nu l-a impresionat aproape deloc. Iar cînd i-am dat banii, am avut impresia că ne consideră de-a dreptul niște prostănaci. Oricum ar fi fost, greșeala noastră fusese reparată. Moraliștii fiind astfel liniștiți, sînt deci în măsură să îmi duc istorisirea mai departe.

Explozia lădiței cu pahare a avut darul de a calma cu totul spiritele. Era clar că nu numai eu, ci și toți ceilalți, inclusiv echipa de măturători, fuseseră atinși de o uimire-stupefacție capabilă să le inhibe orice mînie. Asta cu atît mai mult cu cît barocul proiectil fusese aruncat într-o direcție unde nu se afla nimeni, gestul fiind astfel în mod expres curățat de orice conținut agresiv.

Uimirea măturătorilor a fost totuși mai scurtă decît a noastră. Mînată de un reflex profesional, una dintre femei și-a apucat fărașul special, semănînd doar cu el însuși; apoi, folosindu-și tîrnul lung, a făcut să dispară rămășițele exploziei de pahare. Repede a venit clipa cînd nu ne mai rămînea decît să ne retragem. Dar secvența nu era încheiată. Pe neașteptate, însoțitorul nostru, cel căruia îi fugise nevasta cu un șofer de taxi, s-a așezat pe bordura trotuarului. S-a așezat este un fel de a spune, fiindcă mai degrabă i s-au înmuiat picioarele și a aterizat în șezut, scoțînd un icnet neplăcut de auzit. O dată aflat pe bordură, a început să se balanseze stînga-dreapta, înainte-înapoi, de parcă ar fi fost un călăreț începător aflat pe un cal nărăvaș. În timpul acesta gura i se deschidea și i se închidea, lăsînd să se scurgă un fir de salivă; ochii îi erau holbați, părînd a exprima uimire și durere. Unul dintre noi s-a lăsat pe vine lîngă el și l-a întrebat dacă se simte rău, o întrebare desigur inutilă, iar apoi s-a așezat alături de el, încercînd să îl sprijine. Ca și cum atît ar fi așteptat, omul s-a lăsat moale peste el, scoțînd niște sunete ciudate, urmate de cuvintele: „Pieptul... Osul pieptului... În dosul lui..." Băiatul s-a tras ceva mai departe și alți doi, printre care și eu, l-am întins pe bolnav, așezîndu-i capul pe genunchii lui.

Pe vremea aceea trăiam o sfîntă ignoranță, nici măcar nu auzisem vreodată despre un rău numit infarct de miocard. Astăzi pot spune aproape cu certitudine: o asemenea suferință s-a desfășurat atunci în fața noastră. Se pare că a fost o formă gravă, fiindcă omul a început să horcăie sau mai degrabă să sforăie, ca și cum ar fi dormit sau un lichid i-ar fi astupat pe jumătate nările.

Unul dintre noi a alergat să caute un telefon public. L-am urmărit cum se tot duce în josul bulevardului și apoi dispare pe o stradă la dreapta. Măturătorii nu plecaseră. Stăteau în grup și se uitau la noi cum ne agităm în jurul bolnavului. Fumau. Cel mai tînăr dintre bărbați, un țigan scund și neras, a cărui dantură, vizibilă în cursul altercației, era perfectă, s-a mișcat încet, s-a apropiat de grupul nostru. Privirea lui gravă și concentrată ne-a amuțit. Ne-am dat încet deoparte și i-am făcut loc. S-a cinchit lîngă cel întins și a început să își plimbe palmele descărnate, cu degete lungi, la vreo patru-cinci centimetri de pieptul lui. Sinistrul sforăit persista. A urmat apoi o tăcere ce m-a făcut să cred, tresărind, că omul a murit. Am ascultat doar vîntul

Desen de DAN-MARIUS ZARAFESCU

și fîșîitul străin al surogatului de zăpadă frecîndu-se de asfalt. Cel care plecase să dea telefon la salvare a apărut cu o figură exasperată. Vîntul bătea înspre el și îi stingea vorbele. Văzînd ce se petrece, a tăcut și a rămas nemișcat. Respirația chinuită a muribundului s-a pornit din nou, am suspinat. Nu știu cît timp a trecut pînă cînd a redevenit normală. Un minut? Cinci? Mai mult? Nici nu are importanță. Cert este însă că omul și-a deschis ochii și, înstrăinat, ne-a privit. Părea istovit, fața i se scofîlcise, ca și cum ar fi slăbit cu cîteva kilograme. A vrut să se ridice, dar măturătorul l-a silit, printr-o apăsare ușoară, să rămînă întins. „Mai stai puțin!", a zis; apoi s-a urnit cu greutate, genunchii îi tremurau, la fel mîinile. Pe fața lui pustiită am văzut oboseală, deplină ca o moarte. Colegul lui de echipă s-a apropiat și i-a petrecut mîna dreaptă peste mijloc, iar el i s-a agățat cu stînga de gît. Au închipuit astfel grupul rănitului și al salvatorului, așa cum acesta poate fi văzut în filmele de acțiune.

Ultimele rămășițe de alcool dispăruseră din creierele noastre. Eu, cel puțin, așa simțeam. M-am uitat lung după măturători. S-au îndepărtat în susul bulevardului pustiu, s-au tot dus, au dispărut. S-a ridicat și bolnavul. L-am scuturat de praf, atingîndu-l cu mare grijă, aproape mîngîindu-i paltonul. L-am ajutat apoi să meargă. Respira normal și zicea că nu îl mai doare pieptul. Privirea i se limpezise. Ne-a rugat să îl lăsăm într-o stație de tramvai. L-am ascultat, ne-am despărțit. O mărturisire de prisos: nu l-am mai văzut niciodată.

În zilele următoare am încercat să îl găsesc pe măturătorul cu pricina. Căutîndu-l, am trăit cîteva întîmplări destul de bizare. Într-o dimineață de sîmbătă am avut certitudinea că l-am aflat. Dar în ochii omului din fața mea n-am putut găsi decît falsă umilință și viclenie. Nu-și amintea nimic în legătură cu ceea ce mă interesa. Întîlnirea cu el a avut o certă notă suprarealistă. De la această întîlnire ar fi trebuit, probabil, să plec în relatarea de față.

DAN D. FARCAȘ

Copilul a intrat în pădure

(BASM EPISTEMOLOGIC)

Copilul a intrat în pădure. A lăsat în urmă sătucul, cu mama care toca rădăcini pentru fiertură, cu oamenii ocupați care cu ce. Nu avea nimeni grija lui, deci a putut să traverseze, pentru prima oară în mica lui viață, podul de bîrne, pierzîndu-se apoi în lăstăriș...

Poteca cea largă, pe care bărbații pleacă dimineața înarmați cu săgeți veninoase și se întorc pe înserat, cînd abătuți cînd încovoiați sub greutatea darurilor pădurii, îi arde tălpile micuțe. Alături, iarba răcoroasă, umbra copacilor și orhideele parfumate sînt ispite cărora nu le poate rezista...

Sub încîlceala de crengi domnește un umed și verde amurg, îmbrăcînd o lume întreagă care așteaptă să fie descoperită și cercetată. Țipetele stridente ale păsărilor și ale unor popoare de alte ființe umplu văzduhul. Călcîiul copilului ocolește neștiutor spinii mustind a otravă ca și scorpionii și păianjenii veninoși. N-are de unde să știe că mirosul fraged de om a oprit din cale, la nici o sută de pași depărtare, o panteră cu căutătura sumbră, care adulmecă de cîteva ori tentația înainte de a se hotărî să-și vadă agale de drum...

În adîncul pădurii e un luminiș în care, printre copacii mai rari, razele soarelui pătrund în fîșii late pînă la oglinzile de apă legănînd nuferi uriași. Copilul se așează în patru labe, apoi se culcă peste o frunză enormă care-l ține la suprafață întocmai ca o plută. Îl ademenesc florile cele mari și galbene, brațul său este însă prea scurt ca să le poată ajunge. Mai mult ca sigur că s-ar răzgîndi dacă distanța ar fi mai mare, dar nu lipsește decît o palmă, poate o lungime de deget. Și florile sînt acum atît de frumoase atît de îmbietoare... Dacă s-ar mai întinde un pic... încă o zvîcnire... dincolo de cumpenele firești... Se dezechilibrează, palma simte petalele moi, dar apa îl cuprinde din creștet pînă în tălpi. Se zbate, încearcă să iasă la suprafață, dar nu se poate. În jur totul e moale, totul alunecă, picioarele se împotmolesc în mîlul fără fund. Ceva parcă l-ar trage către adîncuri. Nu mai sînt nici copaci, nici gîze, nici flori, doar un glob luminos, ceva nemaivăzut, uluitor... Și nu e bine, nu e bine de loc... Iar mama nu mai apare... Mama ar trebui să fie acum aici, să curme joaca asta urîtă... joaca asta care nu mai vrea să se termine odată...

*

Copilul deschise ochii. Era culcat în cupa galbenă a unei flori uriașe de nufăr. Porni din locul în care se afla, de-a bușilea, apoi, prinzînd curaj, se ridică în picioare.

Nu se zărea nici o cărare, nici o ieșire, nici o întoarcere. Deasupra nu era cer, nu erau păsări, nu erau nici măcar crengi sau frunze. În locul țipetelor necurmate ale viețuitoarelor junglei, se auzea doar zumzetul gros al unui bondar nevăzut. Copilului i se făcu frică. Își strigă mama, dar nu răspunse nimeni. Se ghemui suspinînd pe o blană cafenie și moale, aruncată într-o latură a imensei cupe, și începu să plîngă încet. Lacrimile îi desepară dungi murdare pe obraji. Așa trecu un timp. Într-un tîrziu, apăru un braț albastru, îl cuprinse după umeri, îi șterse fața cu ierburi răcoroase. Copilul era obosit, atît de obosit încît în clipa în care brațul se retrase adormi bușteau, scufundat în uitarea de casă, de frică și de foame.

*

A și B comunicau între ei.

– Ce ai de gînd în continuare?, întrebă B.

– Ne vom bucura de el, răspunse A. E o ființă vie, caldă, un pui de ființă rațională. De sute de cicluri n-am mai avut parte de așa ceva în preajma noastră. Mi-e dor să-l mîngîi, să mă joc cu el. Puii de om sînt nostimi, vioi, agresivi...

– Puii de om poate, dar micuțul ăsta nicicînd nu va deveni cu adevărat un pui de om...

– O să vezi că instinctul e mai puternic!

– Și ai călcat și legea!

– Copilul era mort! Oamenii morți nu mai aparțin omenirii. Aveam voie să-l iau.

– Poți dovedi că nu mai avea nici o șansă?

– Am înregistrări complete. Mai mult, în locul lui am lăsat o copie aproape identică, astfel încît indicele de perturbare este sub pragul admis.

– Părinții lui îl mai caută și acum... Dacă l-ai fi dus măcar pe o planetă cu oxigen, cu păduri...

dar pe o stație cosmică... Ce poți să-i oferi aici?

– Și ce-ai vrea să fac acum? Abia că ducîndu-l îndărăt am isca o perturbație majoră. Iar dacă l-am abandona în altă parte ar fi cu siguranță pierdut... O să-l creștem la noi și cînd va fi în stare să supraviețuiască de unul singur îl vom duce înapoi pe Pămînt. Oamenii sînt o specie inteligentă... se va descurca...

– Mă cam îndoiesc. Era mai bine dacă nu te încurcai.

– Vedeam cum moare. Pur și simplu n-am putut să-l las...

– După lege trebuia să-l lași! Acum ai devenit răspunzător de viața lui.

– Îmi asum răspunderea!

– Vorbe!...

*

Copilului îi era îngrozitor de frică și îngrozitor de foame. Floarea uriașă îl ținea captiv. Din cînd în cînd apărea de undeva un șarpe fără cap sau o creangă lungă, tără trunze, oar cu cîte un mugure enorm la capăt, încercînd să-l pipăie. La început copilul urla, iar șerpii ori crengile se retrăgeau. Apoi a obosit să se mai sperie, așteptînd prostit ca visul acesta îngrozitor să se destrame. La un moment dat în jurul său au apărut o mulțime de vase colorate, fiecare plin cu ceva care mirosea puternic. Unul îi amintea de mirosul de sînge, altul de mirosul de cîine, altul de frunzele de eucalipt. Brusc, avu sentimentul că vasele acestea prevesteau ceva rău și se retrase în partea opusă a florii. Nu stătu aici decît cîteva clipe, dar vasele, spre groaza lui, au și pornit după el, înconjurîndu-l. În același timp floarea cea mare, cea care îl ținea închis, își schimbă culoarea din galben în portocaliu. Copilul încercă să se refugieze din nou. De astă dată vasele nu-l mai urmară, iar peste puțin timp dispărură, lăsînd locul unor jucării atît de interesante încît copilul uită pentru cîteva momente de frică, întinzînd mînuțele să le apuce. Erau acolo bețe, bile, sfori, obiecte mai complicate, toate viu colorate sau transparente. Le pipăi de cîteva ori, apoi, după ce se convinse că nu-i fac nici un rău, aruncă în perete două sau trei dintre ele, părăsindu-le pe celelalte. În clipa care a urmat, un șarpe roșu se îndreptă fulgerător spre fața lui și, înainte de a se mai putea gîndi la ceva, gura i se umplu de un terci sărat și urît mirositor. Încercă să scuipe dar nu era chip, deoarece o formă fără nume îl împiedica. Așa se face că s-a apucat să înghită icnit.

*

– Îi era foame, zise A. N-am găsit în toată enciclopedia galactică nici o indicație serioasă privind hrănirea copiilor de pămînteni. Ci-că pînă la vîrsta de un an lapte de mamă, apoi legume fierte, fructe și, treptat, carne... De unde să-i procurăm însă aici fructe și legume pămînteștí? Sau (mi-e și groază să spun) carne? Am pus bucătarul automat să-i sintetizeze ceva asemănător, dar se pare că n-a prea nimerit-o; trebuie să-i dai preparatul cu forța, altfel va muri de foame...

– Mă întreb dacă va rezista și așa... răspunse B.

– I-am testat sistemul enzimatic și flora intestinală. Nu e ideal, dar merge.

– Pentru că veni vorba... n-ar putea fi... contagios?

– L-am deparazitat și dezinfectat cu toată grija. Iar microorganismele interne nu pot supraviețui în afara organismului său. Am verificat.

– Mie unuia mi-e scîrbă!

– Ești lipsit de sensibilitate. E doar atît de drăguț! Mă relaxează ca nimic altceva. Și să vezi cînd o să mai crească niței și o să apucăm să ne jucăm cu el...

– Brrr!

*

Copilul se distra cu bobițele risipite la picioarele sale. Dacă apăsa pe cea roșie, cerul devenea verde; dacă dădea cu pumnul în ele se auzea un mîrîit. Dacă mîngîia bila cea mai mare, venea oala cu mîncare. A ce mirosea oare? A ceva cunoscut fără îndoială, dar acum asta era foarte puțin important.

Trecuse vreme mai multă... Nu mai era închis în floare. Într-o zi a înțeles că era suficient să se joace într-un anumit fel cu jucăriile pe care le avea la îndemînă și peretele se dădea la o parte, deschizînd accesul către alte incinte. La început a fost niței înfricoșat. A simțit însă în preajmă semne și obiecte pe care le cunoștea deja. Atunci a prins curaj să meargă mai departe și să exploreze tărîmurile toate, unul după celălalt. Era o lume ciudată – acolo unde acum se ridica un zid de netrecut, data viitoare putea fi o sală, iar mai tîrziu o înjghebare nemaivăzută. Din fericire existau și lucruri care nu-și schimbau locul sau altele care își schimbau locul dar nu și înfățișarea. Acestea îi serveau drept puncte de reper. Mulțumită lor a învățat să găsească drumurile, trecerile în sus și în jos, spre dreapta și spre stînga, înainte și înapoi. Se cățăra pe scări, pe trunchiuri, se legăna pe liane întinse dintr-o parte într-alta prin încăperi. Uneori nimerea pesemne în locuri în care nu era permis. Atunci auzea zgomote înspăimîntătoare, era orbit de fulgere, sau pur și simplu înhățat de ceva uriaș, căruia nu i se putea opune, trezindu-se într-o clipită îndărăt, în floarea lui.

De cîteva ori a ajuns la o poartă mare și neagră (aceeași?) dincolo de care totul devenea înfricoșător și fără noimă. Chiar dacă a mai îndrăznit uneori să treacă pragul, s-a întors de fiecare dată cît a putut de repede.

Adesea obiectele din jurul său păreau să-l urmărească, de parcă voiau să se joace. Unele jocuri erau simple. De pildă un braț îi arunca în cale o minge, iar el o prindea și o arunca îndărăt. Alte jocuri erau mai grele. La început i se aprindeau în jur cîteva luminițe, iar el trebuia, cît putea de repede, să apese pe un mîner negru. Apoi, treptat, luminițele și mînerele deveniră tot mai numeroase. Dacă nimerea răspunsurile corecte, primea mîncarea care-i plăcea, altfel trebuia să se mulțumească doar cu niște cocoloașe fără gust, ori eventual numai cu apă.

Se întîmpla cîteodată, n-a înțeles niciodată regula, să îi iasă în cale un obiect mare și moale și cald lîngă care se putea ghemui, de care își putea lipi obrajii. Niște degete, care l-au înfricoșat la început, dar cu care s-a obișnuit treptat, i se jucau atunci prin păr, îl prindeau de nas, îl mîngîiau pe brațe ori îl gîdilau în talpă făcîndu-l să rîdă. Dintre toate întîmplările, acestea erau cele mai plăcute. Era suficient atunci să închidă ochii și îl cuprindea un sentiment dureros, și dulce și amar, care parcă îi aducea aminte de ceva.

*

Trecură ani. Stația cosmică aluneca prin hiperspațiu intersectînd, din cînd în cînd, coordonatele Pămîntului, totdeauna discret, practic insesizabil pentru ființele de pe planetă. Într-o zi A primi un mesaj de la șeful său C.

– Te rog să te decizi ce ai de gînd cu copilul. A crescut, are mîini puternice, e agil, se cațără peste tot, intră în zonele periculoase, încearcă să demonteze, să exploreze, bineînțeles că în joacă, dar o joacă păguboasă și periculoasă. Și asta nu de azi de ieri. Ne-a mîncat de pildă o duzină de biocontacte... știi ce încurcături s-au produs de fiecare dată...

– Asta a fost acum trei sau patru cicluri, răspunse A. Între timp l-am dresat să nu se mai atingă de ele...

– Acum două zile ne-a rupt conductele de amoniac. Își făcuse, după cum știi, obiceiul să se legene agățat de ele. Nu erau dimensionate pentru așa ceva. În plus a mai luat și în greutate în ultima vreme... Era să se sufoce... Nici n-a mai fost cazul să-i dăm și o altă pedeapsă. În ultimul timp am numărat treizeci și trei de boacăne asemănătoare. Ne place tuturor, sîntem de acord cu toții că e simpatic, dar trebuie să înțelegi că pe o stație cosmică înghesuită, așa cum e a noastră, e cam greu... În plus, nu pare din cale afară de inteligent.

– A învățat deja să manipuleze cîteva aparate simple...

– Nu mai bine decît un robot obișnuit.

– Poate n-am avut noroc... sau poate n-am știut cum să-l educăm... E încă la o vîrstă fragedă... pînă la maturitate lucrurile s-ar putea îndrepta.

– Un argument în plus că are nevoie de mediul său firesc, de societatea semenilor săi. Știm, de pildă, că oamenii au mintea astfel alcătuită încît să favorizeze gîndirea și comunicarea prin grai articulat. Copilul n-a fost văzut vorbind niciodată de cînd este aici...

– Cu cine? dacă noi nu comunicăm vorbind...

– Oricare dintre cei care se laudă că-i poartă de grijă putea să încerce. Am însă impresia că nimeni n-a avut răbdare.

– Am încercat. Am pus în preajma lui roboți translatori care cunosc limbi pămîntene. Degeaba. Probabil ne-a scăpat undeva un amănunt...

– Nu comunică nici telepatic. În enciclopedia galactică se zice că, în anumite situații, oamenii pot realiza legături telepatice.

– Știu, dar nicăieri nu se precizează în care situații anume. Am încercat și asta. Am folosit și amplificatoarele psi. De cîteva ori, nu-mi dau

Desen de RADU GAVRILESCU

seama de ce, l-am speriat îngrozitor... În rest, nu a reacționat în nici un fel.

– Lumile noastre sînt prea diferite... Notează te rog – cu cît vom ezita mai mult cu atît va fi mai rău!

*

Copilul era de-acum stăpîn pe lumea sa. Știa, între multe altele, că dacă apăreau lîngă ecran trei tetraedre colorate, atunci trebuia să apese peretele în cîteva locuri; în care anume, asta depindea de culorile pe care le vedea. Se dezlănțuiau atunci tot soiul de forme care îl înconjurau, îl asaltau, așteptînd un răspuns. Erau printre ele sfere, coloane de lumină, umbre, păreri, oglindiri, răsfrîngeri, ca și alcătuiri mai complicate. Știa taina fiecăreia, putea să le mărească ori să le micșoreze, să le aleagă, să le oprească ori să le alunge și să cheme altele în locul lor. Și toate acestea doar atingînd pereții sau diferite obiecte în locuri știute.

Dacă ar fi fost în stare să judece, să formuleze propoziții și să le pună cap la cap în mod logic, dacă ar fi fost în stare să-și înjghebeze o mică filosofie, copilul ar fi enunțat desigur că întregul Univers, luat în ansamblu, nu era ceva din cale afară de complicat, putînd fi inspectat de la un capăt la celălalt într-un timp rezonabil. Ar fi pus, fără îndoială, la loc de cinste constatarea că Universul acesta era organizat pe baza unor legi clare și imuabile, poate cu excepția unui mic ungher neliniștitor, cu care însă nu merita să-ți bați capul. Ar fi recunoscut, desigur, că uneori mai apar și surprize, dar mai devreme sau mai tîrziu, cu puțină răbdare, se dovedea că se puteau și ele încadra, fără cusur, în rînduiala binecunoscută a lucrurilor... Dacă și-ar fi putut înjgheba o filosofie, fără

îndoială că în ea s-ar fi menționat că Universul este frumos și bun și drept, că a fost zidit după toate aparențele pentru a-i oferi lui, copilului, ca personaj central, o existență agreabilă și lipsită de griji...

Desigur, copilul nu era în stare să emită judecăți și cu atît mai mult să le organizeze într-o filozofie. Totuși, el intuia o atare ordine a lucrurilor, o purta imprimată în siguranța gesturilor, în relaxarea cu care se abandona nesfîrșitelor jocuri și reverii.

Aceasta era starea sa de spirit și în dimineața asta. Cîștigase de cîteva ori la rînd, deși regulile jocului fuseseră ușor schimbate. Drept recompensă primise o porție dublă din mîncarea preferată, după care a urmat o hîrjoană cu mîngîieri și bușituri. După ce mai stătu cîtva timp întins, obosit, mulțumit, cu ochii ațintiți către tavanul portocaliu, se hotărî brusc să facă o escapadă pînă la toboganul cel mare. Nici nu se ridică însă bine că și văzu ieșindu-i în cale o blană mare și verde. O cunoștea bine. S-a jucat de multe ori cu ea. Acum blana îi închise calea, apoi cînd el a încercat să facă o eschivă, l-a învăluit complet. Nu era rău, deși era nițel altfel ca în alte dăți. În jur toate porniră să se rotească într-un vîrtej nebun; blana îl gîdila în talpă, el rîdea...

Apoi, deodată, blana îi dădu drumul, iar copilul se văzu înconjurat de niște obiecte atît de ciudate încît i s-a tăiat respirația. Începea fără îndoială un joc nou; totul era însă atît de **altfel** încît, pentru prima dată de foarte multă vreme, rămase ezitînd. Judecînd după semne, ar fi trebuit să înceapă în dreapta. Acolo se zărea un mic glob roșu. E drept, ar fi fost normal să fie trei, iar nuanța aceasta de roșu îi era complet necunoscută...

A făcut doi pași, atingînd globul cu degetele. Nu se întîmplă nimic. Se retrase. Între timp blana verde ori dispăruse ori se transformase în nenumărate foițe verzi, subțiri, care se agitau în toate părțile, agățate de brațe cilindrice cu aspect fragil. Brusc i se făcu frică. Totul în jur devenise fără noimă. Orice mișcare putea să aibă urmări imprevizibile. Încremeni și rămase astfel timp îndelungat, așteptînd de undeva un semn dintre cele cunoscute, așteptînd ca lucrurile să se reașeze în făgașele lor firești. Între timp, observînd atent, constată că obiectele din jur se păstrează, în majoritatea lor, neschimbate - nu se măresc, nu se micșorează, nu dispar fără urmă, nu se înlocuiesc instantaneu cu altele. Erau deci obiecte dintre cele pe care, dacă ar fi folosit cuvinte, le-ar fi numit „simple" ori „de categoria întîia". Asta îl mai liniști. Cu obiectele de acest fel totdeauna s-a descurcat mai ușor. După ce le pipăi cu degetele și constată că nu se întîmplă nimic neașteptat, prinse curaj și făcu un pas, apoi încă unul. Sub tălpile sale se iscau troznete și foșnete stranii, care nu semănau cu nimic știut, însă aminteau totuși de ceva... dar de ce anume? Dintr-o dată i se păru că era foarte important să afle răspunsul la această întrebare - trebuia să evoce deci din nou și din nou troznetele acelea care îi stîrneau în minte o stranie ameteală... Așa se pomeni mergînd prudent, cu mîinile ridicate în dreptul pieptului, pentru a răspunde rapid la orice semnal care s-ar ivi pe neașteptate.

*

Ajunse în dreptul primelor colibe stors de vlagă, cu privirile sticloase, în care groaza se împletea cu extazul. Sătenii care îl înconjurară au crezut în primul moment că e orb. Văzînd că nu răspunde la întrebări, doi bărbați îl înșfăcară de brațe și-l duseră așa pînă în piața mare, urmați în alai de toată suflarea așezării.

*

A mai trecut un timp. Copilul apucase să învețe multe reguli ale jocurilor celor noi: jocurile cu focul, cu croitul uneltelor, cu pregătirea cărnii și altele asemănătoare. Uneori greșea; atunci era bătut. S-a obișnuit cu aceasta, ca și cu mîncărurile ciudate de aici. A înțeles treptat, în felul său, că recompensele și pedepsele vin de la formele acelea gălăgioase care se agitau în permanență în jur. A înțeles că toate aceste făpturi îi semănau și că erau, la rîndul lor, angajate în jocuri asemănătoare. Numai că ele primeau mult mai multe recompense și mult mai puține pedepse... A mai înțeles apoi că există recompense foarte importante pe care parcă le primea și el odinioară, pe care acum aceste făpturi le primeau aproape tot timpul, iar el niciodată...

A înțeles în sfîrșit, dureros de încet, că cea mai importantă dintre cheile jocurilor se afla în sunetele pe care ceilalți le scoteau pe gură, ca și în sunetele pe care le producea, mai mult sau mai puțin fără să vrea, el însuși. Erau sunete capricioase; de fiecare dată cînd credea că le stăpînește, descoperea alte capcane, alte nuanțe, într-un șir care părea fără sfîrșit. S-a chinuit îndelung pînă în ziua în care începu să-i mijească prin minte convingerea îngrozitoare că pentru prima dată în viața lui a dat de un joc pe care nu-l va putea stăpîni oricît de mult s-ar încorda...

Noaptea visa din ce în ce mai des cuburi și sfere colorate, coloane de lumină și mîngîierile cafenii sau verzi care-l umpluseră odinioară de fericire. Așa s-a făcut că într-o seară, cînd nu avea nimeni grija lui, copilul se hotărî să plece în căutarea lor. Ieși tiptil din sat, dibui poteca la lumina palidă a Lunii și intră în pădure...

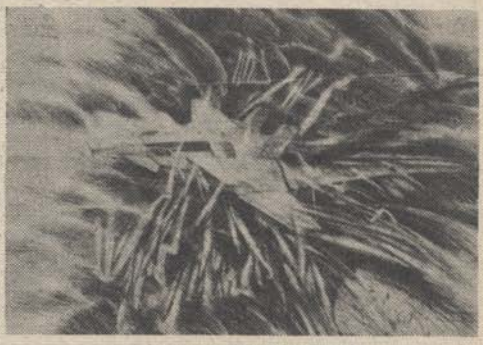

Desen de DOREL GĂINĂ GHERENDI

CRISTIAN TUDOR POPESCU

A treia invazie a marțienilor

— DIN JURNALUL UNUI OM ÎN TOATE MINȚILE —

decembrie

Ena tricota și trăncănea cu o aiurită care tot vine pe la ea; discuția lor și ce se auzea din televizor se împleteau într-un bîzîit din ce în ce mai slab. În clipa în care eram pe punctul de a ațipi, cineva m-a strigat, clar și destul de puternic. Am tresărit buimac și m-am întors spre Ena — continua să zică nu știu ce, la fel de expresivă ca și crainicul de pe ecran. De fapt, nici nu fusese vocea ei. Fusese o voce necunoscută, parcă de femeie, care îmi strigase numele întreg, cu un ton de apel impersonal, ca atunci cînd trebuie identificat cineva într-un grup mare. Îmi venea greu să cred că mi se păruse. Am ieșit pe balcon. Era frig, cerul era plin de stele. M-am uitat în hăul dintre blocuri, am strigat fără convingere „da, cine-i?", m-am gîndit că mîine o să ningă și am vrut să mă întorc în casă.

Pe urmă, primul lucru pe care l-am văzut a fost un copac desfrunzit peste care ningea. Vedeam tulbure din pricina luminii care îmi înțepa ochii ca un val de praf. Undeva a croncănit o cioară. Aleile erau pustii și vîntul spulbera zăpada.

Ca o cufundare rapidă într-un bazin cu apă rece, am simțit dintr-o dată că eram aproape înghețat. Fața și mîinile mă furnicau dureros. Ningea cu fulgi mici, din cei care se așternrepede; poalele paltonului erau acoperite cu un strat gros. Am încercat să mă ridic, dar picioarele nu mă ascultau, parcă trecea curent electric prin ele. Mi-a venit să plîng și am plîns.

Cînd am reușit să mă ridic, ninsoarea se mai rărise. Nu se zărea nimeni în jur. Brățara metalică a ceasului îmi ardea încheietura. Era cinci fără paisprezece minute — după-amiază, în mod sigur, dimineața ar fi trebuit să fie încă întuneric. Am mers aproape un sfert de oră pînă la ieșirea din parc, fără să întîlnesc vreo ființă, nici măcar un cîine. Mi-a trecut prin minte că ieșind din parc o să găsesc orașul mort, pustiu, sub zăpada cu oameni încremeniți pe străzi, în magazine, în case, vineți și lucioși. Apoi am văzut un autobuz venind prin ninsoare, cu farurile aprinse, și m-am liniștit. Probabil că era unul dintre ultimele care mai circulau, ninsoarea se înteține din nou și stratul de zăpadă creștea văzînd cu ochii.

Se întunecase de-a binelea. Nu mă gîndeam decît la un singur lucru: cît timp a trecut? Dacă iarna asta e o **altă** iarnă? Mi-am pipăit fața, mi-am cercetat hainele, m-am căutat prin buzunare. Costumul bleumarin era neschimbat, pantofii erau aceiași și nu păreau mai uzați decît îi știam, prin buzunare am găsit ceea ce mă așteptam să găsesc — mai puțin o sută nou-nouță de care nu îmi aminteam. Toate astea însă puteau să nu însemne nimic: costumul îl purtam de vreo patru ani aproape zilnic.

Am încercat să mă văd într-un geam de vitrină pe care era lipit un afiș. Inventar, probabil, sau gestionarul bolnav. Au trecut pe lîngă mine cîțiva care luptau și ei cu zăpada, dar mi-a fost pur și simplu jenă să întreb.

Salvarea s-a arătat sub forma unei tarabe pe roți, păzită de un moșneguț rebegit, care trebuie să fi fost în urmă rău cu vînzarea de nu plecase încă acasă. Pe tabla umedă rămăseseră un teanc de **Farul strălucitor** și unul de **Almanahul Luncilor și Eleșteelor.** Cu toate că mai aveam mărunțiș prin buzunare, i-am întins instinctiv moșului suta cea nouă. Am cerut **Farul,** tot nu citisem revista asta în viața mea. Moșul a mai apucat să zică „nu luați și **Almanahul,** dacă tot...", dar eu mă îndepărtasem deja. Am mers vreo sută de metri pînă cînd am dat de o zona relativ luminată, m-am uitat în stînga și-n dreapta ca un hoț și pe urmă am căutat data.

Era vorba doar de o zi. Pentru scurt timp m-am bucurat, apoi m-au năpădit tot felul de gînduri. Ce s-o fi petrecut în ziua asta? Se pot întîmpla multe într-o noapte, o dimineață și o după-amiază.

.....

Cum am intrat pe ușă, Ena m-a și luat în primire: unde și de ce am întîrziat atîta? Am comis greșeala să spun că am fost să mă plimb. Dacă i-aș fi răspuns că am fost la o bere cu băieții ar fi bombănit un sfert de ceas despre nenorocul și soarta ei tragică, după care s-ar fi liniștit. Așa, m-a privit lung și a continuat interogatoriul: cum adică, m-am plimbat? De unul singur, pe vremea asta cîinească? Și de cînd eu, om serios, adjunct de șef de secție, bat parcurile ca un pierde-vară? I-am atras sfios atenția că e iarnă și atunci a început să țipe că-mi bat joc de ea că o să afle unde umblu după orele de program. Cred că era convinsă pînă în adîncul sufletului că am fost la o femeie.

Acum, cînd scriu toate astea, e trecut de unsprezece și Ena a adormit. În casă e o căldură sufocantă, așa că m-am refugiat în bucătărie, aici e parcă mai răcoare.

.....

Balauru a fost destituit, nu eliberat din funcție, ci destituit, iar în locul lui am fost numit eu. Vocea lui Paul căpătase la un moment dat accente de veneratie:

„să-l razi pe Balauru șefule, ești măreț, pe ăsta n-a reușit să-l clintească nimeni de douăsprezece ani încoace". Dacă discuția n-ar fi avut loc la telefon, probabil că ar fi fost în stare să-mi pupe mîna.

Nu ma simt bine, am febră. Oare ce s-ar fi întîmplat dacă nu-mi reveneam, acolo, în parc? Prima idee e că aș fi murit înghețat, dar încep să cred că lucrurile nu stau chiar așa. **Trebuia** să-mi revin, pentru că întotdeauna îmi recapăt controlul îndată ce mă apropii prea mult de moarte. Așa a fost și în iunie, cînd m-am trezit în fața camionului care era să mă facă zob, sau astă-primăvară, cînd aveam febră patruzeci de grade. Simte pericolul și fuge.

.....

ianuarie.

N-am mai scris demult, e foarte greu să ții un jurnal. Literatura confesivă mi-a provocat întotdeauna un sentiment de jenă, de inutilitate. N-am putut să cred niciodată că există o justificare onestă pentru actul de a scrie ceea ce gîndești, ceea ce simți, ceea ce ți se întîmplă. Atunci cînd trăiești cu adevărat nu ai nevoie să scrii despre cum trăiești; dacă totuși o faci, înseamnă că e ceva fals, mimat în trăirile tale.

Încerc totuși să țin acest jurnal. Nu știu dacă se va dovedi un bun mijloc de echilibrare psihică, așa cum mi s-a spus, dar nu văd ce altceva aș putea să fac în situația mea. Cred că pînă la urmă o să-i spun totul lui Luca.

.....

martie

Acum accesul nu mai vine pe nepregătite. A început să fie precedat de simptome specifice: o stare de neliniște, de nervozitate inexplicabilă, nu mai am astîmpăr, îmi crește pulsul, transpir abundent, vorbesc singur. Asta ține două-trei minute, după care aerul din fața ochilor se îngroașă și se colorează într-un albastru palid; începe să se audă ceva că un vuiet îndepărtat de voci copilărești și încet-încet îmi pierd trupul.

Întîi nu-mi mai simt picioarele. Pe urmă mîinile, pieptul și obrajii. Încerc să strig, dar gura parcă mi se umple cu clei, totul se aude din ce în ce mai slab, mă prăbușesc într-o groapă vătuită și ultimul lucru pe care-l văd sînt niște imagini cenușii și ciudate, ca de film vechi. Iar după aceea mă trezesc în fața unui camion, într-un parc înghețat sau în patul meu și nu-mi rămîne decît să constat că am pierdut o zi sau două sau o săptămînă din viață și să mă apuc să strîng cioburile lăsate în urmă de **celălalt**. E îngrozitor.

Cui să povestești toate astea? Primul cuvînt care se șoptește în astfel de împrejurări e schizofrenie. Despicarea minții. Sau epilepsie: există o formă, **petit mal**, în care bolnavul pierde pur și simplu cîteva minute din viață. Dar e vorba doar de minute, timp în care epilepticul zace țeapăn, inconștient, și pierde urină. În cazul meu sînt zile întregi în care ceea ce rămîne din mine continuă să se miște, să vorbească, să facă tot felul de lucruri care eu nu-mi pot aminti. De fapt, care **eu**? Cine sînt cu adevărat eu? Multe din sentimente, o mare parte din comportament, sînt generate și alimentate prin influență socială. Milă, dragoste, ură, cinste, melancolie, ce rămîne dacă dăm la o parte **maimuțăreala**? Trebuie să ajungi într-o situație limită ca să afli cine ești în realitate. Unii n-ajung s-o afle niciodată.

.....

Nimănui nu i se pare ciudat comportamentul meu într-o anume perioadă. Nimeni nu sesizează nici o diferență. Răsfoiesc în continuare tomuri de psihiatrie și neuropatologie, cu toate că Luca susține că e inutil, nu e vorba de o maladie psihică ci de una a spiritului. Surîde și recomandă lecturi din Heidegger și Noica. Dacă ar ști că e vorba de mine cred, sau mai degrabă sper, că n-ar mai fi așa de detașat în presupuneri.

aprilie

Trei zile de **absență**. Am dus-o pe maică-mea la azil. Nu înțelegeam de ce era Ena așa de bine dispusă azi-dimineață. Îi rîdeau ochii, nu știa ce să mai facă să mă simt bine. E din ce în ce mai greu de suportat.

Cum am scăpat de la slujbă m-am dus s-o iau pe maică-mea acasă. N-a vrut să se întoarcă, zicea că am dreptate, că e mai bine așa, aici e îngrijită, primește hrana regulat, are oameni de vîrsta ei cu care poate sta de vorbă. N-am putut decît să bîigui că nu eu am spus toate astea, că nu sînt eu de vină. Cînd mi-au dat lacrimile, bătrîna s-a întors pe călcîie și a plecat. Educația ei austriacă.

aprilie

O societate bazată pe adevăr ar fi o adunătură de pustnici, izolați fiecare în grota sa personală. Adevărul e și el un ingredient necesar, dar numai în anumite doze. Depășirea acestor doze duce la suferință și dezechilibru.

Ca întotdeauna, Luca n-a vrut să mă asculte. Și-a bătut tot timpul joc de mine: „nu dom'le", mi-a spus într-un tîrziu, plictisit, „vezi-ți de treabă, nu există nici adevăr nici minciună. Orice pe lumea asta poate fi demonstrat sau poate fi luat în rîs", „Bine", am ridicat nedumerit din umeri, „și atunci ce rămîne?", „Rămîne iubirea, domnule. În ultimă instanță totul se reduce la opțiunea afectivă pentru o idee sau alta. Restul sînt justificări".

Cu toate astea eram hotărît să-l apăr, să mă bat pentru el chiar și cu vipera de coordonator. Era clar pentru toată lumea că Luca nu are altă vină decît că vorbește prea mult și prea tare, restul nefiind decît o înscenare în regia coordonatorului. O înscenare care ar fi putut fi considerată penibilă dacă nu s-ar fi știut că va fi tragică.

Starea de neliniște s-a instalat cu puțin înainte de ora două. Înainte de a intra în sala de ședințe am vrut să fug, să urlu, nu vedeți pîcla albastră, oameni buni, ajutor, duceți-mă de aici. Apoi n-am mai știut nimic. Dimineața, de cum mi-am revenit, m-am dus glonț la secretară și am reușit să deduc totul printr-o conversație abil condusă. Simulînd că vreau să-l apăr îl înfundasem de tot pe Luca, spre satisfacția coordonatorului. După ce vorbisem eu, încetase să se mai apere, cufundîndu-se într-o mutenie absolută.

.....

Somnambulism. M-am gîndit și la asta. Un somnambul face tot felul de lucruri de care nu este conștient. În armată îmi spuneau toți că mă scol noaptea în capul oaselor, țin cîte un discurs, tare și răspicat, după care mă culc la loc. Numai că, lăsînd la o parte faptul că accesele mele nu sînt legate de starea de somn, există ceva esențial care nu are cum să se potrivească: acțiunile unui somnambul sînt rezultatul activării unor focare ale subconștientului care nu-și fac simțită prezența în stare de veghe. Ori, refuz să cred că activitatea mea în cazul lui Luca își are cumva cauza în structura mea mentală, fie și în subconștientul cel mai adînc.

Ar mai fi o posibilitate: sugestia. Luca m-a dus odată la un film german, vechi, făcut pe la începutul secolului, se numește **Cabinetul dr. Caligari**. E vorba despre un magician care bîntuie orașele Europei cărînd după el o ladă în care se află — în stare de somn cataleptic — o ființă de o slăbiciune înspăimîntătoare: somnambulul Cesare. O dată cu căderea nopții, doctorul Caligari îi suge-

rează crima pe care urmează s-o comită și Cesare, în transă somnambulică, se supune. Somnambulul nu este de fapt un personaj malefic, cu toate că umbra lui șuie, avansînd cu un cuțit enorm în mînă prin decorul expresionist, te înfioară. El nu este decît unealta voinței ucigașe a lui Caligari: cînd locuitorii orașului îl hăituiesc inspiră chiar compasiune. În cazul meu se pune atunci întrebarea: cine, sau ce, este doctorul Caligari?

.....

N-a vrut să mă primească. Am încercat să-i explic, să-l rog, să-l fac să înțeleagă că n-am nici o vină. Mi-a spus să mă duc dracului, să fiu sănătos, el nu e supărat pe mine, nu se poate supăra pe o calamitate naturală. Să-l las în pace fiindcă se simte rău.

Am mai făcut o încercare disperată. I-am spus că hotărîrea nu e irevocabilă, poate fi atacată în justiție, cunosc eu un avocat bun și atunci a zis că să mă car că altfel îmi crapă capul. Poate era mai bine dacă o făcea, așa ar fi ieșit la iveală viermele care și-a făcut culcuș în creierul meu.

.....

aprilie

În primul rînd: recapăt controlul asupra ființei mele dacă ajung foarte aproape de moarte. Implicația nu este reciprocă: de cîte ori m-am aflat în pericol de moarte mi-am revenit, în schimb nu în toate situațiile în care mi-am revenit eram în pericol de moarte.

În al doilea rînd, evenimentele petrecute în perioadele mele de **absență** au cel puțin o trăsătură comună: în fiecare caz e vorba de decizii pe care afectele și morala m-ar fi împiedicat să le iau, cu toate că erau cele potrivite cu principiile logicii și eficienței. Aș fi putut să-i scot basma curată pe Werner și pe Bătrînu, dar aș fi riscat să am eu însumi necazuri. Aș fi putut să mai aștept cîțiva ani, pînă ieșea Balauru la pensie, dar iată, toată lumea e de acord că sînt un șef de secție mult mai bun decît el. Aș fi putut să n-o duc pe maică-mea la azil, dar în felul ăsta am fi avut de suferit și ea și eu. Iar dacă l-aș fi apărat pe Luca, la ora asta aș fi fost, mai mult ca sigur, desființat împreună cu el.

S-ar zice că celălalt a luat, în locul meu, decizia corectă. S-ar zice că e vorba de un spirit benefic, de îngerul cel bun care-mi veghează drumul vieții. Așa s-ar zice. În realitate, cred că e vorba de un duh rău, de o făptură uimitor de șireată și malignă. De fapt, nu știu dacă e vorba de o **făptură**.

.....

...cu totul fantasmagorică, dar are cel puțin meritul de a explica nopțile mele de insomnie și mă ajută să-mi recîștig măcar o parte din liniștea pierdută. Și mă simt — cu toate că e stupid — mai în siguranță știind că nu numai eu sînt cel vizat, ci întreaga omenire.

O invazie din spațiu este pe cale să se producă. Expresia „invazie din spațiu" se asociază în mod inerent, în mintea majorității, cu imaginile puse în circulație de literatura și filmele science-fiction: monștri de diverse forme și dimensiuni, dînd năvală pe Terra camuflați, de multe ori, sub un aspect uman. Metodele lor sînt simple: lichidarea și substituirea oamenilor. Ceea ce îi trădează este tocmai inumanitatea lor: nu șîngerează cînd sînt răniți, au cîte un deget în plus la mîini sau la picioare, nu se reproduc în binecuvîntatul mod pămîntean și — lucrul cel mai respingător — nu au reacții afective. E uluitor cu cîtă ușurință acordă oamenii gînd inteligenței făpturilor extraterestre, în timp ce reacțiile afective sînt considerate intangibile, simbolul definitoriu al omenescului. Probabil că un monstru verzui cu antene și trompă, complet idiot, dar capabil să plîngă, să rîdă sau să se înfurie, n-ar stîrni de loc repulsie, ar fi considerat chiar simpatic.

Categoriile puse în discuție sînt umanul și inumanul: portretul robot al extraterestrului se construiește prin suprimarea sau reversarea unor caracteristici considerate tipice pentru ființa umană. Se uită un lucru simplu: două concepte perfect opuse sînt mai asemănătoare decît o pereche care diferă prin mai puțin de 180°, deoarece în primul caz oricare dintre cele două concepte poate fi dedus din celălalt în mod automat.

O categorie mai interesantă este **aumanul**: entități complet străine, a căror natură nu poate fi nici măcar imaginată, cu o structură, cu manifestări, mobiluri, metode, repere morale absolut inteligibile pentru noi. Dacă acceptăm această ipoteză, atunci înțelesul noțiunii de invazie nu mai poate fi redus la a da buzna, a năvăli, a năpădi. Strategia cuceririi — dacă presupunem că acest cuvînt mai păstrează o noimă — poate să ni se pară bizară, chiar lipsită de sens, în vreme ce pentru **el** este unica posibilă.

.....

...o veche credință hindusă. Această credință afirmă că în fiecare generație există cîțiva oameni pe umerii cărora se sprijină Lumea și care justifică generația în fața lui Buddha. Aleșii nu pot fi localizați pe baza criteriului de castă: oricine, de la ultimul paria pînă la cel mai venerat dintre brahmani, poate purta în el această menire. Se supun în schimb criteriilor de calitate umană — sînt oameni de o deosebită **puritate** (cuvîntul nu trebuie luat în sensul aseptic, sterilizant, ci în cel care exprimă prezența nealterată a tuturor caracteristicilor unei substanțe, să zicem „fier de o deosebită puritate"). Nici unul dintre ei nu bănuiește covîrșitorul sens secund al existenței sale; se mulțumesc doar să trăiască.

Dacă acești stîlpi ai Lumii încep să se corodeze, Lumea se clatină; atunci cînd și ultimul dintre aleși nu mai este el însuși, Universul Oamenilor se destramă. Legenda are implicații interesante: de exemplu, o oarecare scrobită și inabordabilă personalitate guvernamentală ar trebui să accepte faptul că existența sa poate depinde de un amărît care-și consumă bucata lui cenușie de viață într-un colț uitat.

.....

În peregrinările lor prin Univers — despre care au cu siguranță o imagine mult mai precisă și mai cuprinzătoare decît avem noi — au înțeles că sistemele de orice natură, evoluînd în timp într-o anume regiune a spațiului, nu își conțin proprietățile determinante în **oricare** punct ce le aparține; numai anumite puncte, să le spunem **noduri**, sînt esențiale pentru integritatea structurii. Ca să distrugi structura trebuie să ataci nodurile.

Dacă cineva va citi vreodată tot ce-am înșirat, o să rîdă sau o să fie cuprins de milă. Da, cred că sînt un asemenea nod. Și cred că mai există cîțiva oameni pe Pămînt care suferă acum din aceeași pricină ca și mine.

Ceea ce vor **el** este să ne modifice, să ne altereze într-un mod lunecos și perfid, pînă la a ne compromite în ochii oamenilor și mai ales în propriii noștri ochi. Scopul final este să ne facă să ne îndoim de noi înșine, să nu mai știm cine sîntem cu adevărat. Atunci calea pentru **el** va fi liberă.

În sfîrșit s-a terminat și divorțul. Mă surprind în anumite momente gîndind că ar fi bine să văd ceața albastră și să mă pierd. Să trăiască **celălalt** în locul meu. Probabil că sînt foarte obosit.

mai

Am recitit tot ce-am scris pînă

acum în acest jurnal. Așa am ajuns să mă gîndesc la o explicație pe care altfel n-aș fi putut s-o concep.

De fapt, a contat foarte mult și că m-am gîndit la Boris. Mi-am adus aminte de capul lui mare și fălcos, de coada interminabilă, de felul cum pîndea porumbeii minute în șir, cenușiu și țeapăn ca o statuie egipteană, pentru ca apoi să explodeze într-un salt formidabil. Mi-am adus aminte și de zorii în care l-am îngropat, după ce-i legasem la gît o fundă roșie, și de vocea care a întrebat, în timp ce scobeam cu cuțitul pămîntul tare al parcului: „**Ce** a murit, dom' le?" N-am să uit niciodată cu cîtă uimire m-am întors spre vorbitor. Cine, m-am întrebat pentru o clipă, cine e acest om care știe că o dată cu motanul ăsta a murit **ceva?** Dar totul a durat numai o singură clipă: omul s-a dovedit a fi un bețiv cu mutră fioroasă, iar întrebarea fusese formulată în legătură cu dimensiunile gropii pe care o săpam.

Boris era un animal foarte curat, ca toate pisicile de altfel. Cînd ne-am mutat la bloc, el părea cel mai nefericit: zgrepțăna disperat cimentul, încercînd să-și acopere murdăria cu un virtual pămînt. Gest reflex, instinctiv. Am regăsit acest comportament în jurnal. De cîte ori am comis cîte un lucru de care îmi era scîrbă și rușine, creierul meu s-a blocat și a început să emită tot felul de povești pe care mi le spun eu mie; ba că aș fi schizofrenic, ba somnambul sau epileptic, ba că aș fi manipulat de extratereștri care vor să se infiltreze. În toate cazurile sînt o biată victimă a unor împrejurări independente — aici e cleanciul — de voința mea.

Nu eu sînt vinovat pentru modul în care rezolv situațiile dificile din existența mea. N-am nici o vină că sînt egoist și las. Iar poveștile astea de adormit copiii le inventez tocmai pentru că sînt inspăimîntător de egocentric. Nu mă interesează părerea altora despre mine, deoarece acestor ființe le lipsește elementara calitate de a fi eu; în schimb părerea mea despre mine mă interesează. Nu sînt o lichea onestă, care să-și rîdă în barbă în fața propriilor murdării, sînt atît de plin de mine însumi încît nu suport să apar în ochii mei altfel decît ca un om bun și cinstit în fond, strivit de împrejurări crude. Iată deci ce este acest jurnal, o movilă de țărînă imaginară scurmată pentru a acoperi lucruri urît mirositoare.

.....

mai

S-a întîmplat un lucru îngrozitor. Am descoperit, recitind jurnalul, pagini întregi care nu sînt scrise de mine. Scrisul e al meu, stiloul e al meu, amintirile sînt ale mele, dar toate astea sînt folosite în mod perfid de **celălalt.** Simt cum mă cuprinde amețeala.

Cui să spun, cine m-ar crede? Mă uit la oameni cum își văd nepăsători de treburi, cum aleargă de colo-colo, cufundați pînă la gît în rutina zilnică din care și-au făcut dumnezeul lor, fără să vadă pericolul mortal care îi amenință. Mîine nu veți mai fi nici măcar ceea ce credeți astăzi că sînteți, îmi vine să le strig, veți fi o colcăială de trupuri oarbe, trăite de alții. Iar poimîine veți fi și mai puțin decît atît și ce-i mai trist e că nici n-o să băgați de seamă.

De fapt, exact asta este partea vulnerabilă, cea care ne va pierde. Piramida lui Janet. Sîntem obișnuiți să considerăm realitatea ca fiind alcătuită, în egală măsură, din tot ceea ce ne înconjoară, ceea ce trăim, ceea ce gîndim. Din punct de vedere psihologic însă, totul se ordonează după grade diferite de realitate. Cele mai reale pentru noi sînt corpurile, obiectele. Imediat după aceea, pe un prețios loc doi, se află psihismul propriu cît și al celorlalți, care uneori îl poate eclipsa pe cel propriu. Urmează evenimentele prezente. Apoi acțiunile. Apoi senzațiile, viitorul apropiat și trecutul apropiat, viitorul îndepărtat și trecutul îndepărtat. Ultimul război mondial este mai puțin real decît cafeaua băută la prînz. În sfîrșit, pe ultimul loc se situează produsele fantazării, ale visului cu ochii deschiși și, plăsmuiri ale acelei facultăți pe care romanticii o numeau reverie. Și atunci, unde în această piramidă își pot avea locul **ei?** Undeva în Ilf și Petrov cineva întreabă pătruns: „Dumnezeu există?" și altcineva răspunde oftînd: Dar brînză, există?"

septembrie

Plouă întruna de patru zile încoace. Să nu fie iar inundații. Mă doare capul tot timpul. Mi-e greu să mă obișnuiesc cu ideea că m-au lăsat în pace, cu toate că e mult de cînd n-am mai avut nici o **absență.** Uneori, seara tîrziu, mi se pare că mă strigă cineva; mă dau jos din pat, cu grijă să n-o trezesc pe Andreea—Evelina (nu mă pot obișnui să-i prescurtez numele) cobor în sufragerie, ies pe verandă și strig nesigur: „E cineva?", dar nu-mi răspunde nimeni, niciodată.

.....

... am început să simț. E greu de spus exact ce. În anumite clipe, înainte de a deschide gura să vorbesc, am sentimentul pe care l-am încercat în timp ce stăteam în întuneric, în spatele ecranului radioscopic și cei doi medici, bărbatul înalt și femeia cu părul cărunt, discutau cu voce tare, ca despre un exponat: „... am o ureche, domnule... exact cum ți-am spus... insuficientă, întoarceți-vă din profil... uite, domnule, cum arată aorta". Ca și atunci, îmi vine să urlu. Nu mai sînt eu. Sînt celălalt. În capul meu e cineva, cineva care vorbește, nu vorbește, șoptește, prelins și rece. Străin.

Metodele s-au perfecționat deci. Nu mai e nevoie să-mi anuleze conștiința ca să mă ia în stăpînire, acum se insinuează direct, pe viu. Asta înseamnă că lucrurile se precipită.

Doamne, ce să fac? Cum să scap? Toată viața mi-a fost frică de asta. Orice, o mînă, picioarele, chiar și ochii, dar nu creierul, nu creierul! Există un singur lucru de care m-aș putea agăța, și lui îi e frică de moarte, ca și mie.

octombrie

Am împlinit treizeci și cinci de ani. Dintotdeauna mi-a displăcut ideea sărbătoririi zilei de naștere, ca de altfel ideea oricărei sărbători. Nici nu cred că poate exista o sărbătoare adevărată. Tata socru are însă alte opinii în această privință: a umplut casa cu o droaie de domni pe care nu-i văzusem în viața mea și care mi-au tot urat: sănătate, fericire și să-mi trăiască socrul, să crească mare și voinic. Nu mi-am imaginat cum pot fi făcute să dispară în cîteva ore căpițele de hrană oferite de mama soacră. Domnii mi-au arătat cum.

Dintre toate urările de longevitate pe care le-am primit, cel mai mult m-a bucurat a coordonatorului. Mi-a înșfăcat mîna cu amîndouă mîinile și a început să mi-o zgîlțîie de parcă ar fi fost dizlocată și trebuia pusă la loc. Simultan, scutura fericit din cap, cu o frecvență constantă. Javra, se înșeală amarnic dacă crede că am să-l iert pentru Luca.

.....

... din import pentru diabetici. La ora fixată se declanșează injectarea unei doze corespunzătoare în insulina stocata în capsula încorporată. Am înlocuit insulina cu stricnină. Pus pe încheietura mîinii pare o brățara ceva mai sofisticată.

Nu reușesc, deocamdată să anulez comanda cu mai puțin de trei secunde înainte de momentul

fatal. N-am curaj să-mi fie suficient de frică, așa că **celălalt** nu se sinchisește. Trebuie să mă mai antrenez.

octombrie

Astăzi am făcut tot felul de lucruri. Am traversat brusc strada, cu toate că n-aveam nici o treabă pe trotuarul celălalt și cu acest prilej era să mă calce tramvaiul. În ședința de analiză de la prînz m-am ridicat și am început să recit poezii populare, pe care le știu de la bunica mea. Seara am scuipat pe cheie înainte de a o introduce în broască, după ce făcusem cîteva genuflexiuni cu servieta la piept. De cum am intrat, am întrebat-o pe Andreea-Evelina de ce arată ca un înecat de o săptămînă. Așa, ca să afle jivina aia din capul meu că nu sînt chiar ușor de manevrat. Cu puțin înainte de a adormi, parcă mai liniștit, m-a fulgerat un gînd bestial: de fapt, poate că îi fac jocul, poate că el asta și vrea, să ajung într-un ospiciu. Sau poate vrea să mă determine să renunț la micile surprize pe care m-am hotărît să i le fac și gîndul ăsta care mi-a venit e **al lui,** nu al meu. Probabil că pînă la urmă o să-mi pierd mintile.

La urma urmelor nici nu e așa de rău la balamuc. Te duce cu rîndul la masă, poți să faci ce vrei, să înjuri pe cine vrei sau să taci chitic și să dormi toată ziua, nimeni nu-ți zice nimic. Din cînd în cînd mai bagă niște volți în tine, să te țină în formă. Ce ușor și plăcut e să cedezi. Chiar și atunci, sau poate tocmai atunci cînd gestul tău va face contururile să se tulbure și să tremure și totul, case, oameni, mașini și copaci, se va estompa și va dispare ca o fotografie prost fixată.

Am coborît sub o secundă. Cred că acum are efect, în schimb îmi tremură mîinile și de fiecare dată sînt gata să leșin.

noiembrie

Nemernicul a scris din nou în jurnal. Sau, mai exact, nemernicul am scris din nou în jurnal. Am să distrug caietul ăsta, am să-l ard. Nu mai scriu nimic de-acum înainte, sau scriu pe foi volante și pe urmă le ard. Pariem că nu?

O, dacă aș ști că sînt în stare să-l distrug, să-l prind în carnea mea care se împietrește, în sîngele meu care îngheață, dacă aș fi sigur că n-o să-l văd cu ultima privire cum se înalță din mine ca un liliac monstruos și se duce să se așeze pe altă ceafă. Păcat că nu se mai face retorica la școală.

Brățara lucește stins în beznă. Da? Și ce dacă lucește, și nu oricum, ci stins? Mă doare capul, mi-e frig și mi-e greață. Undeva țipă o femeie.

Desen de FMIL BOGOS

(Urmare din pag. 41)

lamentare ce mai puteau fi citite de istoricul interesat cu ajutorul dischetelor de specialitate, făceau întregul să respire un aer de adevăr, de „abia petrecut", care ajungea să-l cucerească pe lector. Acesta uita curînd propria realitate, atît de diferită, pentru a crede în cea evocată. Evenimentele microscopice alternau cu marile zguduiri, „ca în viață", fără să se insiste prea mult asupra vreuneia, relația dintre întîmplări stabilindu-se printr-o juxtapunere inteligentă, firească, realizată cu o discreție care ștergea cu totul urmele autorului. O asemenea revărsare de concret avea destule motive să reziste, aflîndu-se destul de aproape de literatura jurnalistică vorbită, cea mai răspîndită în veacul zburătorului nostru, rareori afectată de ficțiune, aceasta niciodată recunoscută ca atare.

Tocmai cînd intrase mai profund în păienjenișul decupajului savant întocmit, de vreme ce urmele voinței care o realizase nu se vedeau, un semnal bine cunoscut răsună ușor în urechea antrenată a zburătorului. Era ora turului obișnuit de control personal al funcționării întregii aparaturi, ora lecturii obligatorii a indicațiilor de pe cadranele aparatelor, a inspectării controlorilor automați, conform unei ordini și unei practici a căror neștirbită respectare asigurase și pînă în prezent mersul netulburat al navei sale. Singuraticul se ridică într-o clipă, reintroduse în containerul său volumul, promițîndu-și să revină de îndată ce lungul ciclu al obligațiilor sale, anume întocmit pentru a-i da de lucru, avea să cunoască un răgaz nou. Între timp, volumul, reintegrat aparaturii sale de conservare și înnoire, avea să-și schimbe repertoriul, purtîndu-l în cine știe ce zone ale imaginarului.

Desigur, vastul inventar al imprimărilor audio și video ale navei nu suferea concurență, dar poate va mai simți și altă dată, ca în trecut, nevoia să ia în mînă un obiect atît de extravagant: o carte.

„HENRI COANDĂ"

Adevărul este că a scrie despre istoria cenaclului de literatură de anticipație tehnico-științifică „H. Coandă" din Craiova este o întreprindere tare riscantă. De ce? Pentru că aici, la Craiova, acum douăzeci de ani se năștea un cenaclu literar cu-o personalitate (ca să nu-i zic filozofie) aparte. Eufemistic, cei din grupul craiovean de iubitori ai literaturii SF s-ar putea caracteriza drept cei mai entuziaști, cei mai generoși, cei mai dezinteresați și mai pasionați adepți ai literaturii mai sus pomenite, mai pe șleau însă cei mai pătimași conquistadori ai literaturii SF, porniți să cucerească spațiul culturii noastre cu orice mijloace, de la cele mai pașnice la cele mai violente, în numele virtuților educative și literare ale genului SF. Iată deci teribilul pericol de a fi judecat de niște oameni a căror măsură sînt sentimentele și nu rațiunile literare. Aș putea fi bănuit, prin această scurtă dar sinceră introducere, că mă desolidarizez de acest fel de a fi, de acest tip de personalitate a creatorului de literatură (și de mișcare) SF. Nu, dimpotrivă, consider că acest profil de fan a fost și încă mai este necesar pentru mișcarea SF. Necesar, însă nu și suficient. La început a fost nevoie în această cruciadă a SF-ului de o viguroasă și pasionantă pledoarie propagandistică pentru domeniu. Cenaclul „H. Coandă" poate fi dat drept exemplu pentru realizările sale în acest sens. Nu numai prin acțiuni energice și istovitoare, precum conferințe organizate în tot județul pe probleme ale literaturii SF și conexe, ei, ci și prin creații literare răspîndite prin lecturi cenaculiste sau chiar prin apariții editoriale. În 1974 apare în editura „Scrisul Românesc" culegerea de povestiri „Întîmplări din veacul XXI", iar în 1977 „Alte întîmplări din veacul XXI". În 1976 avea să apară sub îngrijirea lui Ion Ilie Iosif tanărul OMICRON, iar în 1980 la Stressa (Italia) cu ocazia organizării EUROCON 5, Omicron — 3, a primit Premiul Europa și Medalia de aur. Venit în București, în cadrul revistei „Știință și tehnică", Alexandru Mironov, fondatorul spiritual și organizatoric al cenaclului „H. Coandă", reușește, zbătîndu-se și bătîndu-se în cel mai larg înțeles al cuvîntului, să contribuie decisiv la apariția Almanahului „Anticipația" deși, printr-o ciudată opțiune personală, n-a reușit să se bucure „dinlăuntru" de existența lui.

O caracteristică originală a activității cenaclului „H. Coandă" o constituie întîlnirile cu elevii din municipiul Craiova în cadrul cărora se realizează prezentări de carte, discuții pe marginea unor subiecte de știință și a unor teste literare originale, gale de filme, expoziții de pictură SF etc.

Complementar, cenaclul „H. Coandă" a organizat la sediul vechii Case de cultură a tineretului, și în noua și frumoasa Casă de cultură, a științei și tehnicii pentru tineret o serie de întîlniri ale iubitorilor literaturii SF cu scriitori, oameni de știință și artă, redactori ai unor publicații sau edituri.

De altfel, această activitate de permanentă popularizare a genului în rîndul tinerilor a creat la Craiova o situație cum nu există în nici un centru industrial sau cultural: o „familie" de cenacluri, o adevărată mișcare de cultivare a pasiunii pentru SF. Astfel, pe lîngă cenaclul „H. Coandă", la Craiova mai există cenaclurile SF „Victor Anestin", „Galax", „Transfer" și Cenaclul pionierilor și șoimilor patriei „Vladimir Colin".

Asupra acestei situații părerile sînt împărțite și, ca de obicei, toată lumea are dreptate (într-un fel sau altul). E bine zic unii, pentru că discuțiile în diversele cenacluri se poartă diferențiat, la nivelul categoriei socio-profesionale și de vîrstă, conturîndu-se grupări culturale cu o personalitate distinctă. E rău, zic alții, pentru că forțele culturale disponibile — referința este în primul rînd la autori și la critici literari autentici — se împrăștie, unele tendințe de evidențiere a cenaclurilor nu sînt îndeajuns de corecte, se manifestă frictiuni și chiar dispute necolegiale și neprincipiale.

Cum însă nici o măsură de ordin administrativ nu va îmbunătăți situația, cea mai bună soluție ar fi să ne mărginim a observa părțile ei pozitive, stimulîndu-le. Ca o consecință a acestei emulații creatoare și organizatorice, în cadrul Sesiunii județene de referate și comunicări „Speranțe tehnico-științifice și artistice" (ediția 1988) organizată de C.J.O.P. a fost înființat un concurs de literatură de anticipație al cărui juriu a fost prezidat de Ion Ilie Iosif — președintele cenaclului „H. Coandă". Un concurs similar există la nivelul Comitetului județean Dolj al U.T.C.

O altă inițiativă demnă de a fi semnalată și lăudată o reprezintă crearea, pe lîngă Biblioteca Universității din Craiova, în 1977, a primei Biblioteci SF și editarea, în două tranșe, a unui Catalog de literatură SF.

Spuneam și la început că principala caracteristică a mișcării SF craiovene o reprezintă pasiunea, o pasiune fierbinte, de tip meridional care deseori (sau cel puțin uneori) se transformă în patimă. Acum, la două decenii de existență a Cenaclului „H. Coandă", cînd există suficiente dovezi că literatura de anticipație tehnico-științifică și-a cîștigat un statut solid, o situație meritorie cu o ascendență ireversibilă, trebuie să reflectăm la ideea că acumulările cantitative (de ordin administrativ-organizatoric aș zice) se cuvin transformate în salturi calitative, cultivîndu-se o maximă exigență literară și o înaltă vigoare științifică.

IOAN ALBESCU

ION PĂTRAȘCU

Precursori craioveni ai literaturii de anticipație

În decursul primelor decade ale secolului al XIX-lea, trăsătura principală a intelectualității noastre, în formație, era enciclopedismul, care a continuat, apoi, să se intensifice.

În atmosfera culturală craioveană din jurul anului 1850, preocupările pentru astronomie ocupau un loc de frunte, datorită tocmai acestei trăsături și datorită descoperirilor spectaculoase făcute în acea perioadă. Aceste preocupări, cu aspect științific, găseau un puternic ecou în sufletele, aplecate spre romantism și anticipație imaginativă, ale multora dintre cărturarii vremii. După exemplul lui Flammarion - considerat drept șef al unei adevărate școli literar-științifice - s-au născut, și la Craiova, preocupări de acest gen, în paralel cu cercetările științifice de astronomie propriu-zise, dar bazate, mai ales, pe fantezia înflăcărată a tinerețului intelectual, grupat în jurul profesorilor de la renumita Școală centrală.

Articole - într-o notă de anticipație, adesea fantezistă a științei - mai ales din domeniul astronomiei, fizicii și filozofiei, se publică, la Craiova, spre pildă, de către Ioan Maiorescu și Iordache Otetelișeanu, sau, mai tîrziu, de către Alexandrina Magheru și dr. I.C. Drăgescu.

De asemenea, rod al acestor influențe de atmosferă intelectuală craioveană, și, totodată, general-europeană, de la mijlocul secolului trecut, sînt și lucrările doctorului Petar Beron, bulgar de origine, care a trăit între anii 1832-1871 (cu unele întreruperi) în orașul Craiova. Fără a-și lega numele de niște mari realizări în patria adoptivă, el este, totuși, un cărturar și filantrop de seamă, care s-a integrat deplin în viața culturală a Craiovei din acel timp, remarcîndu-se ca autor al primului **Bucvar**, tipărit, în bulgară, la Brașov, în 1824, și ca un precursor al literaturii de anticipație, prin previziunile științifice și interpretările date noilor descoperiri științifice, uneori naive, mistice chiar, dar nu lipsite de imaginație literar-științifică.

Precum se constată chiar și numai din titlurile lucrărilor publicate, în mai multe limbi străine și în română, de dr. Petar Beron, acesta se axează pe ideea de a populariza unele cercetări științifice, dar, din lipsa documentării riguroase și din dorința de a servi cauza umanist-culturală, aceste lucrări devin, mai degrabă, opere de anticipare științifică, dovedind prioceperea, dar și fantezia medicului autor.

Simpla enumerare a temelor de „astrosferologie", „originea cometelor", „magnetismul teluric", „potopul și efectele sale conservate în comete", „fluidul electric", „originea mișcării", „afinitatea" ș.a. ne poate da o idee despre preocupările, în materie, ale dr. Petar Beron. Cărțile pe aceste teme au apărut, în franceză, la Paris, în Germania și în România.

Consider că, în acest mod, opera lui Petar Beron se poate înscrie printre lucrările de precursorat ale literaturii de anticipație, la granița dintre acest gen literar și popularizarea științei, foarte aproape de ceea ce au reprezentat, mai tîrziu, operele și articolele lui Victor Anestin, craiovean și el.

Acesta din urmă este, fără îndoială, un precursor incontestat al literaturii de anticipație și de popularizare a științei, recunoscut ca atare, acum, la împlinirea celor șaptezeci de ani de la moarte.

Fiul actorului craiovean Ion Anestin, după terminarea studiilor liceale, a plecat la București, unde a muncit, istovitor, în calitate de reporter, corector sau secretar de redacție, la ziarele „Adevărul", „Dimineața", „Viitorul", „Minerva", „Universul", avînd, de asemenea, posibilitatea să intre în legătură cu mari personalități din domeniul astronomiei, ca Flammarion, Lowell, Berberich, Brenner și alții. A colaborat și la marile reviste europene de astronomie, ca „Astronomiche Nachrichten", „English Mecanic", „L'Astronomie", „The Natura", „Knowledge" și chiar „Monthly Register" din S.U.A. În aceste publicații - ca și în revista „Orion", pe care a înființat-o în septembrie 1907, Victor Anestin a inserat numeroase articole interesante, cuprinzînd observații personale asupra cometelor și stelelor duble sau variabile. Astfel, unul din studiile sale originale, cu privire la „Curioasa lumină cenușie a planetei Venus", a fost comunicat într-o ședință a Academiei Române și, ulterior, a fost reprodus în mai multe reviste străine de specialitate, iar profesorul A.W. Bickerton, de la Cambridge, i-a citat, în 1912, rezultatele la care a ajuns în privința distribuirii stelelor variabile față de Calea Lactee. Prin lucrările publicate în volum, **Cucerirea aerului, Po-**

vestea unui electron, Povestea vulcanilor, Cutremurele de pămînt, Mecanica cea nouă, Evoluţia lumilor, Fizica astrelor ş.a., autorul nu depăşeşte stadiul de popularizare a ştiinţei, dar este însufleţit de o bogată imaginaţie literară de previziune ştiinţifică.

Victor Anestin rămîne, deci, în istoria culturii româneşti, în primul rînd, pentru activitatea sa neobosită de popularizator al ştiinţei şi precursor al literaturii noastre de anticipaţie, prin cărţi, prin revista „Orion" şi prin înfiinţarea „Societăţii Astronomice Române" şi a „Prietenilor Ştiinţei" sau a bibliotecii „Ştiinţei pentru toţi".

Dr. C.I. Parhon a elogiat strădaniile acestui inimos om de cultură, iar Camille Flammarion i se confesa, într-o scrisoare: „Să nu-ţi ascunzi, scumpe domnule Anestin, că întreprinzi o operă grea, care te va obliga la o perseverenţă neobosită... Iubirea pentru ştiinţă şi energia ta vor triumfa însă".

Omul care afirma, cîndva, că „ştiinţa e creatoare, ea va constitui tezaurul de fericire al omenirii", nu va putea fi uitat niciodată de către iubitorii literaturii de anticipaţie. A murit în 1918.

În acelaşi mod, consider că, printre precursorii craioveni ai literaturii de anticipaţie, trebuie înscris şi numele juristului C.I. Năvîrlie, acela care, printre altele, ne este cunoscut prin întocmirea, la 16 decembrie 1906, împreună cu alţi 7 avocaţi şi judecători din Dolj, a unui **Manifest** despre starea ţărănimii, ca şi prin publicarea unui studiu despre **Filozofia lui Schopenhauer,** în 1915.

Dar interesul nostru pentru figura lui C.I. Năvîrlie se leagă de lucrarea **La force répulsive de la matière,** elaborată înainte de anul 1920, dar publicată, la Craiova, abia în 1935. În această lucrare, autorul încearcă să răspundă la unele întrebări, precum ar fi: **Ce este căldura, Ce sînt celelalte radiaţii şi cum se transmit ele, distribuirea în jurul moleculei a forţelor atractive şi repulsive, Ce este mişcarea, Corpurile cereşti** etc.

Pentru a răspunde unei îndreptăţite curiozităţi a cititorilor noştri, vom menţiona că C.I. Năvîrlie este de părere, de pildă, că materia în univers nu e guvernată numai de forţa atractivă dintre molecule sau corpuri cereşti, ci şi de o forţă repulsivă. Mareele nu sînt provocate de atracţia lunii şi soarelui, aşa cum se admite, de la Newton pînă azi, ci de „repulsiunea lor". Coada cometelor nu se explică „prin presiunea de radiaţie, ci prin repulsiunea globală a soarelui". Tot asemenea, „viteza de revoluţiune a unei planete în jurul soarelui e invers proporţională cu rădăcina pătrată a raportului distanţei faţă de soare".

Despre astfel de opinii - ca şi despre altele - exprimate cu bune calităţi literare şi în nota general anticipativă, H. Sanielevici are cuvinte de laudă (într-o scrisoare din 22 septembrie 1934), iar profesorul A. Boutaric, de la Facultatea de Ştiinţe din Dijon, în 16 iulie 1935, exprimă aprecieri ca acestea: „Ipoteza pe care o expuneţi, **cu o rară pasiune, este, desigur, foarte îndrăzneaţă** (subl. ns.), dar ea constituie o tentativă de a salva fenomenul, după expresia atît de dragă lui Platon". Scrisorile respective se află în posesia autorului acestui articol.

Cele cîteva nume evocate în articolul de semnalare de mai sus demonstrează faptul că, la Craiova, în a doua jumătate a secolului trecut şi în primele decenii ale secolului nostru, a existat o intensă preocupare intelectuală pentru popularizarea ştiinţei, dublată de emiterea unor ipoteze anticipative, paralelă cu cercetările şi descoperirile de astronomie propriu-zisă şi de fizică, dar bazate pe fantezie şi imaginaţie, cu înfăţişarea formală de ştiinţă exactă. Lucrările de precursorat ale autorilor craioveni, citaţi în acest articol - ca şi ale altora - se înscriu în cadrul unor întrebări ale omului de totdeauna, care nu s-a putut dispensa niciodată de încercarea de a-şi explica fenomenele naturii şi ale vieţii.

Şi, tocmai aceste încercări sînt punctul de pornire al literaturii ştiinţifice de anticipaţie, care, la Craiova, au beneficiat de o atmosferă prielnică de manifestare, în epoca de precursorat.

O ILUSTRATĂ DE... ANTICIPAŢIE

Semnalăm cititorilor o carte poştală ilustrată, în culori, tipărită în anul 1900, la Paris, de către IMP. J. Charles, cu inscripţia „En l'an 2000" în partea superioară, şi „Au sommet de l'Himalaya" în partea de jos.

Ilustraţia prezintă un interes deosebit, mai ales, pentru modul în care graficianul imaginează, cu aproape un secol în urmă, un mijloc de transport individual — încă nerealizat dar atît de rîvnit.

MARIUS STĂTESCU

Comerț și ecologie

Membrii Comisiei Ecologice se retraseră să delibereze. Erau obosiți. Apărătorii și acuzatorii se înfruntaseră cu violență. Nu de puține ori trebuise ca președintele să intervină pentru a domoli spiritele. Dar, în sfîrșit, erau mulțumiți că se terminase. Acum ei vor decide.

– Domnii mei, începu Mekon, președintele, de mult nu mi-a fost dat să conduc o astfel de dezbatere. În îndelungata mea activitate am avut ocazia să judec tot felul de cazuri de poluare. Vinovații au întotdeauna argumente în apărarea lor. Cei lezați tind să exagereze urmările poluării. Apar martori ai apărării și ai acuzării. Zici că întreaga galaxie și-a concentrat atenția asupra cazului, dacă nu ai experiență. Majoritatea celor care se implică sînt însă doar niște curioși care vor să fie remarcați. De data aceasta s-a întîmplat altfel. Importante interese comerciale sînt în joc și nici o parte nu vrea să renunțe la ele. Fiecare dintre voi a tras o concluzie. S-ar putea ca părerile să nu coincidă. Totuși cred că părerea mea nu este de prisos. De aceea voi rezuma acest caz.

Membrii comisiei, mai tineri și cu mult mai tineri decît Mekon, se pregătiră să asculte. Acesta îi inspectă rapid cu privirea. Se aflau într-un Vivariu Universal, unde fiecare reprezentant al speciilor gînditoare își avea locșorul său comod și plăcut. Mulțumit de atitudinea auditoriului, președintele continuă:

– Va să zică, delictul s-a produs în urmă cu șaptezeci de secole galactice. Este un caz foarte rar, de genul celor pe care le judecă, de obicei, Comisia Securității Temporale. Delictul însă nu a afectat geometria reală a spațiului-timp și ne-a fost pasat nouă. De aici eu am tras concluzia că este o problemă de poluare morală. Cine este acuzatul? Se numește Elohim și conduce Trustul de Transporturi Comerciale. În declarația sa a spus următoarele: că într-adevăr a intervenit în traiectoria unui roi de comete modificînd-o, că a constatat o modificare pozitivă a volumului de mărfuri, că nu a raportat modificarea Consiliului Galactic, că într-adevăr el a avut de cîștigat și că s-a bucurat cînd rivalii săi, de la Trustul de Schimburi Comerciale, au început să aibă probleme financiare. Ce s-a constatat la anchetă: 1) roiul de comete a lovit o planetă, determinînd schimbări în evoluția speciilor, ajungîndu-se la specia umană, de tipul celei din care face parte acuzatul Elohim, 2) umanii de pe această planetă, numită Pămînt, colaborează în prezent cu Trustul de Transporturi Comerciale, 3) totuși, chiar dacă impactul dintre roiul de comete și Pămînt nu ar fi avut loc, specia inteligentă ar fi fost tot de tip uman, deoarece impactul doar a grăbit procesele explozive din nucleul planetei. Acest ultim punct pledează aparent în favoarea acuzatului. Voi spune în continuare de ce aparent. „Dacă ar fi fost ceva grav, Consiliul Securității ar fi luat măsuri. Dar dacă finalul este același, ce rost mai are dezbaterea de față?" Are un rost!, domnii mei. Martorii acuzării au adus dovezi, le cunoaștem cu toții, despre prejudiciile pe care le suportă din pricina pămîntenilor. Ei susțin, și sînt de acord cu ei, că fără acea intervenție a lui Elohim în mecanica Galaxiei, pămîntenii ar avea o atitudine diferită. Socot că am spus suficient și putem trece la vot.

– Să nu ne grăbim domnule președinte, luă cuvîntul Titan. Tocmai pentru că este vorba de prejudicii morale, pe care unii le numesc grave, cazul trebuie analizat cu cea mai mare atenție. De exemplu, eu vreau să prezint aspectul următor: cît de mari au fost suferințele morale ale pămîntenilor. De ce au ei o atitudine rezervată față de nonumani, și în special față de dinozauri?

Bătrînul Mekon, dinozaurul, oftă.

– Dacă dorești să vorbești, nu mă opun, rosti el. Nu vreau să se spună că aș fi părtinitor. Deși cazul este clar: mai mulți umani decît dinozauri sînt împotriva lui Elohim. De exemplu, Asmodeu, principalul martor al acuzării...

– Voi vorbi și despre Asmodeu, spuse Titan. După părerea mea trebuie evidențiat aspectul religios al problemei. Fiecare specie membră a Federației Galactice a trecut printr-o perioadă religioasă, care a durat mai mult sau mai puțin. Știm cu toții cît de periculoasă este o civilizație aflată în această etapă. Este ca și cum ai pune la dispoziția unui minor un sistem de declanșare a unei supernove. Care au fost urmările intervenției acuzatului? Groaznice, spun eu. Este normal ca un oarecare, fie el și director de Trust, să fie adorat mii de ani locali de către o specie? Este normal ca, în numele acestui oarecare, indivizii speciei să se poarte cu alte specii pline de cruzime? Este normal ca religia speciei să promoveze regretul după o lume mai bună, pierdută din cauza altei specii? Nu este!, stimat auditoriu. Elohim nu a acționat în necunoștință de cauză, ci premeditat. Pe de o parte. Pe de altă parte, sistemul ecologic al planetei a fost într-atîta de distrus încît, la un moment dat, am văzut cu toții dovezile, părea iremediabil distrus. Și mai grave mi se par intervențiile ulterioare ale lui Elohim. S-a susținut în apărarea sa ideea că el dorea menținerea unui echilibru. Depozițiile martorilor acuzării au arătat ce dorea de fapt: insuflarea unui spirit de nemiloasă competiție comercială civilizațiilor pămîntene. De aceea consider că acuzatul trebuie pedepsit cu toată asprimea. Voi vota pentru asta.

– Bine zis, spuse ușurat Mekon. Mai dorește ci-

neva să ia cuvîntul?

– Doream să vorbesc eu primul, dar mi-a luat-o înainte Titan, interveni Rafael. Cunosc foarte bine cazul. Să mă scuze colegul, dar eu consider că acordăm o importanță prea mare lui Elohim. Ce a făcut el? S-a lăsat copleșit de împrejurări. Apoi, funcționarii săi n-au fost dintre cei mai integri. Să-l luăm, de exemplu, pe Adam. L-au citat și acuzarea și apărarea. A înțeles cineva ceva din cele spuse de el? A adus tot timpul vorba de secretara sa, Eva, și de predecesorul său în funcție, Asmodeu. Titan a spus că va vorbi despre acesta dar a renunțat, am constatat. Subliniez faptul că Asmodeu a fost concediat de Elohim după ce i s-au descoperit legăturile cu Trustul de Schimburi. Din spusele lui Adam, un lucru a fost clar însă: el a fost cel care a dirijat dezvoltarea primei civilizații umane pe Pămînt. Că ceea ce a făcut el nu a fost bine, s-a văzut. Dacă nu interveneau agenții Trustului de Schimburi, ar fi intervenit Comisia Securității. Aici, spun, au greșit dinozaurii. Dacă-l lăsau pe Adam în pace, Comisia Securității ar fi fost obligată să intervină și pămîntenii și-ar fi văzut liniștiți de evoluție. Așa a apărut scandalul cu Eva și Asmodeu, Adam a fost concediat și evoluția pe Pămînt a fost tulburată. Elohim putea să rezolve elegant conflictul. Rivalii săi încă mai erau dispuși să trateze. Știm cu toții cît de important este acum rolul Pămîntului în economia Galaxiei. El a preferat să facă figură de despot capricios. De aici au decurs toate: Gigantomania, Potopul, Dumnezeu... Pe de altă parte, Pămîntul a ajuns acolo unde trebuia să ajungă, cu sau fără Elohim. Deci să nu judecăm greșit: nu prejudiciile morale aduse unei specii sau alteia contează, ci comportarea nedemnă de un cetățean al Federației Galactice. De aceea, propun ca acuzatul să fie decăzut din drepturi și exilat în Zona Întunecată. Mai propun ca ambele trusturi să fuzioneze, pentru a se termina o dată cu această confruntare.

– Este exact ceea ce doresc și eu! exclamă Mekon. Cred că totul este clar.

– Nu încă. Cel care intervenise era un uman, nu prea bătrîn, pe nume Atlas. Din audierea martorilor au mai reieșit și alte aspecte decît cele prezentate pînă acum. Nu vreau să-l scot nevinovat pe Elohim, dar vreau să arăt că se pot descoperi și lucruri bune acolo unde totul pare rău. Galaxia noastră se transformă în mișcarea ei. La fel și ființa gînditoare se transformă prin trăire. De la început vă spun că voi vota pentru pedepsirea lui Elohim. Dar asta nu înseamnă că nu l-am înțeles. Menirea unui act de gîndire este să aducă ființei și ființelor înconjurătoare o ușurare, o strălucire vieții. Putem oare nega binefacerile de care ne bucurăm cu toții și pe care le datorăm Trustului de Transporturi? Eu nu sînt de acord cu fuzionarea celor două Trusturi. Fără concurență ne vom mulțumi cu ceea ce ni se oferă și nu vom bănui în nici un moment că s-ar putea oferi ceva mai plăcut, mai eficient... Nici repercusiunile asupra sistemului ecologic nu le vom sesiza la timp. Apoi, cred, că ajunge un Elohim în istorie. Cine poate garanta că un alt director, mai puternic, cunoscînd acest precedent, nu va încerca să facă la fel. De asemenea, pămîntenii au scăpat de imaginea divină a lui Elohim asimilînd-o. La un moment dat în civilizația lor l-au omorît simbolic și i-au luat locul. A fost un act copilăresc, pe măsura stadiului în care se aflau. Descoperind acum cu cine au de-a face, încearcă să-i ia apărarea. Se rușinează într-un fel. Își încheie cu această ocazie conturile cu trecutul. Înaintea lui Elohim, Trustul de Transporturi a fost condus de mine. Cunosc cu ce dificultăți s-a confruntat de la bun început. L-am ajutat o perioadă dar, fiind prea orgolios, a renunțat la sfaturile mele. I-aș fi sugerat o altă rezolvare a crizei. Acum este prea tîrziu să mai încerc să-l ajut. Vreau să fac niște observații. Titan acuză declanșarea unei religii plină de cruzime. Cei care o regretă cel mai mult sînt pămîntenii. Rafael îl acuză de iresponsabilitate. Cei mai îndreptățiți să o facă sînt pămîntenii. Deci pămîntenii ar trebui să-l judece! Ei însă l-au iertat. Noi nu-l putem ierta. Nu-l pot ierta nici Asmodeu, nici Adam și nici Eva. Dinozaurii nu-l pot totuși acuza că a stopat pe Pămînt evoluția spre inteligență a speciei lor. Ceea ce trebuia să evolueze a evoluat. Sîntem ființe ale aceleiași Galaxii și asta ne îndeamnă la armonie. Propun să-l condamnăm pe Elohim la exil pe planeta Pămînt pînă la sfîrșitul vieții sale.

– Soluția este posibilă, spuse Mekon. Vom tempera cu această ocazie toate părțile implicate în proces. Hm... Atlas ne-a dovedit că nu degeaba este un uman. Spusele sale abile m-au convins chiar și pe mine. Cred că în sfîrșit am ajuns la un consens. Mai există o altă părere? Nu? Deci, am hotărît. Juriul format din membrii Comisiei Ecologice va declara următoarele: „Analizînd dezbaterile, membrii juriului au decis ca acuzatul Elohim să fie exilat pe viață pe planeta Pămînt. Pămînteni lor le va reveni sarcina ca Elohim să nu părăsească niciodată locul exilului. Sentința va fi îndeplinită de Atlas, membru al juriului.

*

* *

În astronava ce-i ducea către Pamînt, Atlas și Elohim stăteau de vorbă.

– Trebuie să recunoști că am fost blînzi. Te interesează să știi ce au gîndit Asmodeu, Adam și Eva? întrebă Atlas.

– Oarecum.

– Asmodeu a spus că este pedeapsa potrivită pentru tine. A mai adăugat că, totuși, el ți-ar fi oferit un stagiu în Zona Întunecată, acolo unde l-ai ținut tu o perioadă. A promis că te va vizita din cînd în cînd.

Elohim se strîmbă:

– Nu cred că voi fi dispus să-l întîlnesc. Va veni degeaba pe Pămînt, dacă va dori să mă sicîie.

– Asta o va afla singur. Adam și Eva s-au împăcat. Ei nu mai doresc să te vadă. Mai ales că au spus că sînt sătui de Pămînt și de pămînteni. S-au angajat la Trustul de Schimburi. Se ocupă cu relațiile publice.

– Nici nu mă așteptam la altceva din partea lor! exclamă Elohim. După cîte am făcut pentru ei... Cînd te gîndești că oamenii i-au considerat odată părinții umanității...

Ce ai de gînd să faci pe Pămînt? mai întrebă Atlas.

– Să mă odihnesc, răspunse Elohim.

CARMEN CIOROIANU

Spre țărm, înainte!

Apa începea să capete acea încremenire de dinaintea devenirii. Valurile se domoleau pînă la nemișcare. Undeva, în larg, acolo unde palpita ultimul val, începea totul.

Așteptam pe mal, în fiecare seară, cu o răbdare de care nu mă miram. Cei din categoria mea au cu toții răbdare. Soarele de noapte își făcuse apariția și apa începea să aibă nuanța aceea care mă fermeca. Deja la mal, neajutorați și zăpăciți, căutîndu-și din instinct stăpînii, primii născuți scînceau, tăvălindu-se în nisipul ud. Femei și bărbați, sătui de atîta așteptare, se repezeau spre ei, căutînd exemplarele dorite. Indiferent de categoria lor, într-o împrejurare ca aceasta se comportau la fel.

Între timp, producțiile celui de al doilea și chiar al treilea val ajunseseră pe plajă și se încurcau printre picioarele lor. Soarele devenise aproape indigo. Pe cerul care lumina mereu albastru alunecau umbre vineții. CELĂLALT, căutătorul de amintiri, găsise undeva, pe întinderile de nisip, cîteva obiecte, dintr-un material necunoscut, pe care erau desenate semne ciudate. Conform LEGII DIVIZIUNII trebuia să fiu aproape de CELĂLALT, chiar și în ocupațiile mele. Și sînt, chiar dacă îmi este foarte greu. CELĂLALT este cu o categorie mai departe, lucru foarte rar, dar acum totul mi se pare firesc, toți s-au obișnuit, nu se mai miră nimeni. Semnele acelea descriau un loc unde cerul este negru noaptea. N-am înțeles cuvîntul „negru". Am căutat adînc în memoria noastră, dar n-am găsit nimic.

Născuții celui de-al optulea val se apropiau de țărm. În sezonul acesta, marea se arăta foarte darnică. Sînt emoționat, chiar foarte emoționat. Acesta este un cuvînt foarte vechi: „Emoționat!". CELĂLALT ar rîde. De fapt, atunci cînd am venit el ajunsese primul pe plajă. A spus apoi că eu am început să exist din urma lăsată de valul care l-a adus pe el și a cerut să fiu aruncat înapoi. Dar cei de pe mal n-au vrut. Se mai întîmplase și altădată ca nou-născuții să nu sosească împreună. Doar cînd plecau, atunci da, plecau neapărat împreună. Iar eu **știu** că nu sînt adus de al nouălea val, ca el, deși sîntem identici, conform LEGII. Încă mai păstrez în mine imaginea unei legănări îndelungi pe ape, într-un nor de spumă. Însă totul e atît de șters, de depărtat încît...

Femeile și bărbații plecaseră, ducînd triumfători în brațe puii aduși de valuri. Dacă LEGEA îi va accepta, vor deveni, după integrare, membri ai societății noastre și vor trăi pînă la Marea Plecare.

Dacă mă apropii de apă, ea se retrage și înconjoară apoi locul unde stau. LEGEA interzice să intri în apă, dar încă de pe cînd eram copil mă jucam așa. Apa nu se retrăgea! Credeam că așa trebuie, că apa să vină peste picioarele mele. Nu îndrăzneam să merg mai mult pentru că știam că nu este voie! Nimeni nu-mi spusese asta, dar eu știam. Veneam pe plajă, mă uitam la valurile albastre și, apoi, încet le atingeam. Ele veneau în întîmpinarea mea, uneori intram mai adînc, pînă cînd valurile mă respingeau. Mă întorceam pe mal și atunci ele alcătuiau minunate jocuri.

Odată, CELĂLALT a văzut totul. A încercat să intre, dar marea s-a retras, l-a înconjurat și, cu cît înainta, cu atît ea se îndepărta de mal. Se încăpățîna să încerce. Cu fiecare pas pe care-l făcea, simțeam că pleacă ceva din mine, ceva foarte rău, ca atunci cînd vizitasem nisipurile roșii. Capul îmi arsese zile în șir, ochii mi se sfîșiau de durere și, dintr-o dată, gata, arsura se dusese, dispăruse, pur și simplu! CELĂLALT mergea mereu. Și, atunci, am alergat. Apa stropea în jurul meu. Mai tîrziu, cercurile mici de apă, albastre și reci îmi reveneau obsedant în minte. Atunci însă l-am ajuns și l-am tras spre mal pe CELĂLALT, deși se împotrivea. Și apa s-a retras din drumul nostru.

A fost ultima oară cînd apa se jucase cu mine. Zile la rînd am revenit pe plajă, dar jocurile nu s-au mai repetat.

Soarele se fixase deasupra apei și apa începea să fie din nou albastră. Știu că acum se va întîmpla! Se zărea ceva, plutind în depărtare. Dacă este adevărat, atunci LEGEA, LEGEA nu există! Dacă e adevărat, atunci totul, TOTUL este ALTCEVA. Semnele acelea... și apa... și integrarea... De țărm se apropia o formă adusă din val în val. Și, atunci MAREA PLECARE? Nu, totul este fals! Acum știu... Integrarea!... Cînd venim sîntem toți la fel. După integrare sîntem femei și bărbați, cu chipuri deosebite. Chipuri deosebite... Și, totuși, eu am venit mai tîrziu... Și sînt identic cu CELĂLALT! Fiecare are un CELĂLALT. Dar la început... Semnele pe care le-am descifrat vorbeau despre ființe SINGURE, UNICE! Nu apărea nici un CELĂLALT! Cînd a apărut? Acum voi ști. Se apropie. Trebuie să fie altfel! Dar... Oh, este altfel!... Altfel... Atunci, eu... Noi toți... Nu?!! EU?... EU!! Nici n-am întors capul. CELĂLALT era acolo, la doi pași în urma mea, iar în spatele lui, nevăzuți, CEILALȚI, CEILALȚI... El venise... Pășea încet pe nisip, fără grabă. Nu voiam să-l văd. La ce bun? În sezonul următor, în urma altui CELĂLALT, de undeva, din spate, voi veni și eu.

CONSTANTIN DUMITRESCU

Ai limpi ca tanti Hana

Dragă A.M., aceste inițiale, care deocamdată nu-ți spun nimic, vor fi poate pentru tine începutul unui coșmar, căci ele sînt - cutremură-te - codul tău de identificare, acolo, undeva, la centrul care te-a trimis pe Pămînt. Habar n-ai de asta - știu că habar n-ai, dar așteaptă să citești toată scrisoarea și atunci vei înțelege.

În clipa de față situația ta, ca și a mea, este disperată. Căci nu ești om - cum poate mai crezi - ci doar un biet android.

În ce mă privește, eu mai pot spera măcar pînă mîine, că nu sînt în aceeași situație. Dar mîine?

Trebuie să-ți mărturisesc că de două luni și jumătate încoace, de cînd trăiesc coșmarul ăsta, mă chinuie îngrozitor dilema: sînt om sau umanoid? Supliciul prin care trec s-a declanșat, cu două luni și jumătate în urmă, cu ocazia festivității de premiere la ultimul concurs de literatură S.F. la care am fost prezenți amîndoi: eu, undeva pe la mijlocul sălii, iar tu la tribună, premiat.

Obținuseși atunci premiul special, ca recunoaștere pentru „activitatea îndelungată și efortul deosebit, depus pentru încurajarea și răspîndirea literaturii de anticipație" - cam așa ceva, nu?

Și acum simt cum se învîrtea totul cu mine în clipa în care am început să ghicesc adevărul. Tavanul, pereții aceia galben-bej-portocaliu, lambriurile masive într-un nesfîrșit vertij. Mă așezasem undeva, nici prea în spate - ca să pot auzi bine - nici prea în față - căci eram prea „mic" pentru rîndul întîi. La tribună se împărțeau premiile și fiecare premiat avea, desigur, de rostit cu acest prilej micul său discurs.

Primul dintre ei își propusese să discute problema utopiei.

„Totuși - spunea el - polemica apare atunci cînd se pune întrebarea: Ce-a fost mai întîi - utopia sau S.F.-ul? O întrebare, mai zicea, născută din scrupul genealogic și din partizanat. Pentru istoricii utopiei și pentru bunul simț"...

Și așa mai departe - în orice caz mult prea complicat pentru mine atunci, ca să pot urmări logica demonstrației - dacă totuși cel premiat făcea o demonstrație în discursul său. Căci a răspunde la întrebarea „ce-a fost mai întîi - utopia sau S.F.-ul?", mi se pare tot atît de donchihotist ca și încercarea de a găsi răspunsul la întrebarea similară despre ou și găină. Așa că mă uitam pe pereți, pur și simplu.

Și acum să vezi. La un moment dat mi-a atras atenția un puști de vreo șaptesprezece ani care vorbea cu o persoană din dreapta lui:

- Nu cred, tanti Hana, zicea el, n-au cum să fie roboți, ar fi prea de tot!

- Asta care vorbește acum, are codul S.A. venise scurt răspunsul mătușii. În general, spun lucruri interesante, avem ce învăța de la ei. De fapt asta și este cheia problemei - faptul că toți sînt foarte deștepți, mult mai deștepți decît noi, pămîntenii.

- Păi, știi ce putem face?...

Puștiul se aplecase mult spre urechea mătușii, așa că n-am mai auzit ce i-a spus. Și, din plictiseală, tot uitîndu-mă încolo și-ncoace, privirea mi s-a oprit pe o „duducă blondă", dintre acelea „bine făcute". Ca și mine, blonda nu era atentă la discursul oficial - poate fiindcă nu era îndeajuns de „utopic". Prefera să șușotească cu vecinul ei, fapt ce merita de altfel tot efortul, căci persoana respectivă era unul dintre „marii" acestei întîlniri. De altfel observasem, încă mai demult, că pe lîngă acești „mari" ai reuniunilor fac adeseori piruete, superbe exemplare feminine, în scopuri atît de evidente încît nimeni nu se mai străduiește să afle „de ce?".

Între timp, primul vorbitor terminase. Îl vedeam stînd în rîndul întîi, cu un aer academic și premiul în brațe.

Cel de-al doilea - un egocentrist viguros - începuse deja să-și depene cu vervă rolul: „De la un punct încolo - zicea el - după ce încetezi să te mai zbați, e extrem de interesant să mori. Se face liniște, o liniște absolută, se aud sunete dulci și apar tărîmuri stranii, crepusculare. E minunat"...

Ptiu, doamne ferește, mi-am zis, scuipînd în sîn, să mori „interesant" și „crepuscular" - ce minunat! Omul ăsta, înainte să vină aici, precis că a terminat de citit „La vie après la vie".

Cum însă eu nu socoteam atunci - și nici acum - că fiind „minunat" actul despre care ne vorbea cu argumente în cascadă și, la prima vedere, atît de convingătoare încît aveam senzația că mulți dintre cei prezenți ar fi fost în stare să-i spună vorbitorului: „Ai dreptate, ia-o tu înainte și venim cu toții după tine", eu deci, în lipsă de ceva mai bun, am încercat să trag din nou cu urechea la puștiul din fața mea, care se înfierbîntase de-a binelea și care nu părea să fie deloc de acord cu „tanti Hana".

- Și de ce, mă rog, zici că acest Cîrtup este mai periculos decît toți? - întrebase el cu vehemență.

- Ușor, ușor, că ne aud vecinii. Mai întîi că nu e Cîrtup, ci C.R.T.U.P. Și apoi, ți-am spus că este cel mai periculos întrucît lui i se pare că în acest domeniu, este „mai specialist" decît oricare alt specialist. Vreau să spun că acest automat - căci nu-i decît un automat - consideră a îndeplini în gradul cel mai înalt criteriul care-i deosebește pe

ei de oameni.

– Fugi de-aici tanti, mă faci să rîd!

– Dragul meu, nu-i nimic de rîs. Sînt trimişi pe Pămînt ca să ne studieze. Şi de unde ştii că mîine-poimîine n-or să vrea să ne şi cucerească? De-asta zic eu că trebuie să-i demascăm cît mai curînd. Ascultă-mă pe mine, n-am înnebunit, criteriul pe baza căruia îi putem recunoaşte e sigur...

– Dar nu vezi, tanti, că arată ca nişte oameni?

– Aiurea, sînt roboţi. Dacă vrei poţi să le zici „umanoizi" dar nu mai mult.

Aplauzele cuvenite celui de ai doilea vorbitor întrerupseră discuţia vecinilor mei.

Al treilea premiat erai tu, dragă A.M. Ţi-ai ocupat zîmbitor locul la tribună, în ton cu atmosfera de bună dispoziţie din jur. Spuneai cam aşa: „Această activitate este o subrutină, rezultat al interferenţelor unor înregistrări chemate din memoria **„Serviciului de educaţie planetară"** (sublinierea îţi aparţine). Ţin minte fraza pentru că m-am întrebat atunci cum poate o activitate să fie o subrutină. Ai vrut probabil să spui că activitatea este dictată de o subrutină – ba nu, nici aşa nu merge...

În fine, toate astea sînt fleacuri. Să revin la puşti şi la mătuşa lui, căci ei sînt cauza dezastrului meu. Între timp mătuşa începuse să vorbească destul de tare, fiind în dezacord total cu băiatul.

– Dacă nu crezi că sînt trimişi de o altă civilizaţie, mă rog, e treaba ta, zicea ea. Dar că sînt roboţi te mai îndoieşti?... Nu-ţi dai seama că faţă de noi, pămîntenii, sînt cu două-trei clase mai buni în S.F.? Uită-te şi tu, cum scriu ei S.F. şi cum scriem noi?!... Cine ia toate premiile – ei sau noi?... Ţi-am spus – ăsta e criteriul, singurul deocamdată – ei iau şi noi nu! Premii...

În acel moment puştiul părea să fi cedat.

– Dar, tanti, ei se cred oameni, sau ştiu că sînt roboţi? – a întrebat, cuprins parcă de milă.

– Asta încă nu pot să-ţi spun, îi şoptise mătuşa conspirativ, dar ceea ce ştiu sigur este faptul că au o parolă de recunoaştere.

– Care, care? – întrebase iarăşi tînărul, grăbit şi parcă înviorîndu-se nitel la aflarea veştii.

– Sşşt, vorbeşte mai încet!

Mătuşa i-a şoptit parola direct la ureche, aşa încît n-am auzit-o. Spre norocul meu, băiatul – fie că n-a înţeles prea bine, fie din cauza spaimei pricinuite de aflarea secretului – a întrebat-o imediat imprudent şi cu vocea tare.

– AI LĂMPI CA TANTI HANA? – adică aşa, ca dumneata?! Asta-i prea de tot!

– Taci odată, linişteşte-te! – l-a potolit, grăbită, mătuşa. Faptul că şi eu sînt o „tanti Hana" n-are nici o legătură cu parola sau cu roboţii, asta nu-i decît o simplă coincidenţă. Nu cunosc alt motiv pentru care „tanti Hana" nu apare în parolă, decît faptul că ea, parola, este o anagramă a numelui pe care misiunea asta a roboţilor îl are acolo, pe planeta lor.

– Formidabil, ştii şi ce nume i-au dat misiunii?! – exclamase băiatul, devenit numai ochi şi urechi.

Drept răspuns, tanti Hana i-a arătat coperta cărţii pe care o ţinea în mînă.

Tînărul a înţeles imediat, dar ceea ce aflase l-a îngrozit parcă şi mai mult.

– Ştii şi răspunsul la parolă? a întrebat el peste cîteva clipe.

Tanti îl ştia, numai că în loc să i-l spună l-a scris pe carte.

– Şi sînt mulţi? – a mai întrebat tînărul.

– Am aici lista lor completă. Sînt toţi premiaţii la concursurile S.F. Am şi codul şi numele lor „pămîntean", ca să zic aşa. De altfel, trecerea de la nume la cod se face foarte uşor. Codul este format din cel mult primele două litere ale numelui.

– Tanti, pe cei premiaţi astăzi îi ai pe listă? – întrebă puştiul, revenindu-şi oarecum din stupoare.

– Sigur. Uite-i: primul, S.A. adică Sorin Antohi...

– Şi Cîrtup?...

– Ţi-am mai spus – nu Cîrtup, ci C.R.T.U.P. adică Cristian Tudor Popescu.

– O, ce simplu e! Deci, al treilea are codul A.M. nu-i aşa? – izbucnise el, victorios.

Un nou şir de aplauze mi-a întrerupt legătura. Nu mai auzisem ce spun, dar nici nu mai aveam chef să aplaud. Mă frămîntau cele aflate.

Aşadar – încercam să sintetizez – unu: este posibil să avem de-a face cu o invazie de roboţi, care poate nici nu ştiu că sînt roboţi, fiindcă tanti Hana n-a descoperit încă da sau nu... Doi: există deja un criteriu după care pot fi recunoscuţi – umanoizii scriu mult mai bine S.F. decît oamenii. Aşa se explică de ce iau ei toate premiile la concursurile S.F.

Ei, dragă A.M., în clipa aceea am simţit cum mi se taie respiraţia. Şi eu luasem un premiu, cu cîţiva ani în urmă. Ce mă fac? – mi-am zis. Singura mea speranţă rămînea aceea că obţinusem premiul la un concurs zonal, şi deci, lipsit de interes pentru umanoizi poate. În afară de asta era doar un „premiu trei". Poate că totuşi nu sînt umanoid! mi-am zis.

Dar nu puteam trăi cu incertitudinea asta tot restul vieţii. Cu atît mai mult cu cît la plecare îi urmărisem pe cei doi şi am putut observa că fiecare avea cartea pe care tanti Hana o avea şi ea: ALMANAHUL ANTICIPAŢIA.

Întors acasă, am priceput destul de repede că: AI LĂMPI CA TANTI HANA, este anagrama aceluiaşi ALMANAH ANTICIPAŢIA, respectiv numele codificat al misiunii pe care voi, roboţii, o aveţi aici, pe Pămînt. Nu-mi rămînea decît să aflu şi partea a doua a parolei, lucru care mi-a şi reuşit după oarecare bătaie de cap: AM ŞLAPI CA TANTI HANA, adică metagrama anagramată a aceluiaşi ALMANAH ANTICIPAŢIA.

Dacă nu ştiai pînă acum că eşti android, deşi posedai această parolă, poţi fi sigur de-acuma.

În ceea ce mă priveşte, nu am deplina certitudine. Ca să mă lămuresc am trimis şi eu poveste S.F. la concursul care începe mîine.

Asta am vrut să-ţi spun. Mîine voi cunoaşte sentinţa. Dacă iau premiu, sînt umanoid. Dacă sînt umanoid, mă sinucid.

Adio!

P.S. Tu fă cum vrei...

(Scrisoare trimisă lui Alexandru Mironov, cu toată dragostea mea de azi, de ieri, de pînă mîine dacă...).

VIOREL PÎRLIGRAS

Pe plajă

Plaja dădea o stranie senzație de sălbăticie. Nisipul răscolit, stîncile aruncate la întîmplare. Alături, oglinda liniștitoare a mării se întindea pînă departe.

Cei trei savurau din plin peisajul.

– Copleșitoare dezorganizare a materiei, spuse Tirc.

– O briză ar mai trebui, chicoti Amis.

– Ia vezi! Fără glume proaste, i-o tăie Lurd. Asta ne-ar mai lipsi!

– Liniștiți-vă, știți la fel de bine ca și mine că timp de trei zile nu e anunțat nici un firicel de vînt, încercă să-i potolească Amis. Vîntul nu se poate naște din senin!

– Nu se știe, rosti gînditor Tirc. Uite, se pare că cei de la Control au aflat că am pătruns în Exteriorul Interzis și ne emit apeluri pe Canalul Central. Poate vor să ne prevină că...

– Prostii! Babalîcii ăștia nu au simțul aventurii, ei ar vrea să stăm tot timpul în Habitaclu! Spuneți, nu-i păcat să-ți irosești tinerețea fără să te lași impresionat măcar odată de măreția Exteriorului?

– Ihî... Cînd te gîndești că pe aici se tîrau vechii oameni..., mormăi Lurd.

– Ha! Cică „se tîrau"... rîse Tirc. Să știi că eu am studiat mai bine istoria. Nu se tîrau, v-o spun sigur. Efectuau un fel de legănare alternativă a două din proeminențele lor.

– Ce chestie! Amis tremură de uimire. Știi, și mie mi s-a explicat, dar eu tot nu-mi pot închipui cum făceau.

– Cică prin asta consumau enorm de multă energie.

– Atunci de ce o mai făceau?

– Cred că nu-și dădeau seama, continuă retoric Tirc, deși, cu timpul, au început să folosească mașini. Dar tot mai erau indivizi cărora le plăcea să se deplaseze astfel.

– Cum asta? se interesă și Lurd.

– Nu știu, dar am aflat că arheologii au descoperit anul trecut un fel de folie vegetală – un sistem de informare de-acum cîteva sute de mii de ani.

– Știu și eu, se bucură Amis. Se chema parcă „ziar".

– Da, da, îl aprobă Tirc, dar cel mai interesant lucru era conținutul lui. Spunea acolo de un tip care ar fi fost ultimul individ ce s-ar fi deplasat astfel. Nu reușiseră să-l convingă să renunțe, iar el afirma sus și tare că: „Voi merge atîta vreme cît voi avea picioare!"

– Ce să aibă?

– „Picioare"! Adică proeminențele cu care se deplasa.

– Păi ce, mai avea și altele? se miră Lurd.

– Evident! Dacă ați fi studiat puțin istoria ați fi văzut.

– Ei na, se burzului Lurd. La ce-mi trebuie mie să știu cîte tentacule aveau primitivii?

– Nu erau tentacule. Aveau în interior un sistem complex de tije îmbinate ciudat între ele, tije care erau denumite „oase". Cele cu care nu se deplasau erau denumite „mîini".

– Și ce făceau cu ele dacă nu le foloseau la deplasare? intră în vorbă Amis.

– Oho, multe lucruri: deplasau obiecte, transformau natura după bunul plac...

– De ce-or fi făcut ei toate lucrurile astea? La ce le foloseau?

– Măi, trebuie să înțelegi că ei trăiau în strînsă legătură cu natura – e firesc: erau sălbatici – și chiar modul lor de hrănire depindea de aceasta. Mi-e greu să vă explic, dar aveau un sistem foarte complicat de asimilare a energiei. Ei n-o căptau direct, ci o prelucrau din nu știu cîte alte forme.

– Ce interesant, mormăi mai mult pentru el Amis.

– Ehe, și cîte alte chestii interesante mai aveau: ochi, nas, gură, urechi...

– Astea ce mai erau? îl întrebă interesat Amis, făgăduindu-și că va studia istoria antică cît de curînd.

Tirc tăcu o clipă, apoi chicoti amuzat:

– N-o să mă credeți, dar fiecare din cele pe care le-am enumerat percepea cîte o bucățică din senzația generală pe care ți-o creează mediul.

– Asta-i bună! se amestecă brusc în discuție Lurd.

– Dacă vă spun, continuă mîndru Tirc. Și, lucru interesant, se întîmpla ca uneori să nu le funcționeze una din ele și atunci percepeau senzația doar parțial.

Tăcură cu toții cîteva clipe.

– Nu mi-aș fi putut imagina niciodată că ar fi existat așa ceva, glăsui uimit Lurd.

– Și știți cum comunicau? continuă Tirc, hotărît să epateze. Prin zgomote! Da, da, ca zgomotele pe care le face marea, și vîntul, și pietrele rostogolindu-se.

– Atunci înseamnă că pentru ei și marea vorbea, și vîntul vorbea, ba chiar și pietrele...

– Așa s-ar părea, nu știu sigur... Unii dintre ei afirmau că marea le vorbea într-adevăr, și vîntul, și pietrele... Și cică asta era pentru ei cel mai minunat lucru...

– Erau niște proști! tună deodată Lurd. Cum pot să fie minunate niște lucruri atît de periculoase? Cît de primitivi erau... Asta mă face să simt cît sînt de superior!

Chiar în acel moment o briză se porni din senin. Cele trei baloane transparente – Tirc, Amis și Lurd – deși pluteau la cîțiva metri buni față de sol, fură suflate instantaneu și izbite de stînci, unde se sparseră. Ca niște baloane de săpun.

RADU HONGA

Aventuri în epoca de piatră

(sau „Odiseea unor lucrări de diplomă")

I REPARTIȚIILE

În fața ușii pe care scria: „Biroul de repartizare al Facultății de Istorie Universală" stăteau trei studenți. De fapt, „stăteau" este impropriu spus, deoarece se plimbau de colo-colo, așteptînd să fie chemați. Emoțiile prin care treceau sînt foarte greu de exprimat, dacă ne gîndim că nu-i ușor să părăsești confortul unui apartament din secolul XXI și să te trezești că ești obligat să mărșăluiești zile întregi, alături de niște necunoscuți, într-o armată oarecare și să mai fii și nevoit să te lupți cu tot felul de dușmani, tocmai tu, care în viața ta n-ai pus mîna nici măcar pe o praștie. Și toate astea să ți se întîmple din cauza unui nenorocit de proiect de diplomă pe coperta căruia tu singur ai scris: „Tactica de luptă folosită de Alexandru Macedon în războaiele de cucerire".

Deoarece la sfîrșitul facultății studenții urmau să-și susțină examenul de diplomă cu o temă inspirată dintr-o perioadă oarecare a istoriei, de curînd, mai precis de doi ani, se introdusese o metodă nouă, bazată pe ultimele descoperiri ale tehnicii, metodă mult mai eficientă decît studierea materialelor puse la dispoziție de către biblioteci și filmoteci; ultimul an era considerat an de practică (an de sacrificiu, cum îl numiseră studenții) și viitorii absolvenți erau trimiși în secolele alese drept obiect de studiu, iar la întoarcere își susțineau examenul. Noua metodă fusese bine primită dar, așa cum se întîmplă întotdeauna, mai existau și excepții, unii studenți – ce-i drept, puțini la număr – refuzau locurile în care erau trimiși, pe motiv că nu este corect ca un viitor profesor de istorie să stea un an întreg pe post de cîrciumar la un han din secolul al XVI-lea sau podar la o cetate neînsemnată, care nu avea nici măcar un teren de fotbal sau video. Iată de ce aveau emoții cei trei studenți ce refuzaseră locurile cu două zile în urmă, iar acum așteptau „să dea ochii" cu decanul facultății.

În sfîrșit, ușa se deschise și secretara îl chemă pe primul în cabinet. Decanul îi studia fișa de examene.

– Dumneata, îi spuse într-un tîrziu, ți-ai ales proiectul de diplomă cu tema: „Viața de familie în epoca de piatră."

– Da, tovarășe decan.

– Și ai fost repartizat responsabil cu aprinsul focului. De ce n-ai vrut să te prezinți la locul de practică?

Mircea se foi pe scaun, căutîndu-și cuvintele.

– Știți, eu cred că sînt mai bine pregătit pentru altă muncă.

– Trebuie să înțelegi că nu avem alt loc. Sînteți foarte mulți care studiați această epocă și pînă v-am împărțit pe triburi.. Și în definitiv, ai o muncă ușoară; stai în peșteră și aprinzi focul.

– Așa este, numai că eu am citit în instrucțiuni că n-am voie să iau cu mine nici măcar o brichetă!

– Normal, trebuie să te adaptezi condițiilor de atunci. Ce, vrei să fii considerat zeul focului?

– Deci o să frec două bețe într-o scobitură pînă iese fum și pe urmă voi pune frunze uscate și vreascuri pînă se aprind.

– Evident!

Mircea se ridică.

– Nu se poate, tovarășe decan. Gîndiți-vă și dumneavoastră, tocmai eu care am avut bursă și care din cînd în cînd am trecut și pe la cursuri! Dacă află părinții ce-am ajuns...! Mama era sigură că voi fi cel puțin șef de trib!

– De ce nu vrei să înțelegi că este vorba de o situație provizorie, doar un an. Nu trebuie să-ți faci atîtea complexe. Ce să mai zică Tudor de la grupa a II-a, care-i trimis pe post de grăjdar? Sau Mariana Florescu, care-i vrăjitoare?

Mircea nu răspunse. Se gîndea că Mariana era cea mai potrivită pentru postura aceea, ba, dacă s-ar fi putut, merita chiar și un loc de zgripțuroaică. Mai făcu o încercare.

– Măcar... șef de depozit.

– Asta nu! L-am și desființat de altfel, deoarece ni s-a semnalat de către cei de la contabilitate că anul trecut primitivii au ieșit lipsă cu 460 piei de urs, ceea ce înseamnă că tot atîția au făcut iarna dezbrăcați, fiindcă studenții s-au întors cu cîte o blană, unii chiar cu două, ca amintire. Vrem să-i lăsăm să-și administreze singuri avutul. Iar postul de șef de trib i-a revenit lui Ionescu. Doar a terminat cu zece.

– Lui Ionescu? Mircea crezu că nu auzise bine. Prăpăditului ăluia care are 1,50 urcat pe scaun și care arată de parcă toată viața a mîncat numai găurile de la covrigi? Ha! Sînt curios cine-i ridică ghioaga, el abia dacă-i în stare să-și țină geanta cu cărți!

Decanul nu-i mai răspunse. Se ridică, semn că discuția se încheiase și îi întinse mîna.

– Sper că mîine, cînd a fost stabilită plecarea „întîrziaților", vei fi printre ei. Drum bun și sper că vei face o lucrare de nota zece!

Mircea ieși, gîndindu-se la o metodă mai eficace de aprins focul. Imediat după el intră al doilea student, Mihai Roșu. Acesta avea proiectul cu tema „Falanga macedoneană" și refuzase locul de lăncier în armata lui Alexandru Macedon din cauza fricii.

– Ai unica ocazie de a lupta alături de marele conducător de oști, îi spuse decanul, căutînd să-l convingă.

– Aveți dreptate, tovarășe decan, însă mi-e teamă. Dacă mă omoară? Eu nu știu să mă bat. În viața mea n-am spart decît un geam și ăla fiindcă a fost curent în cameră. Bătaie am luat, dar n-am dat nimănui o palmă!

– Cum o să te omoare! N-ai auzit de echipele noastre de intervenție rapidă?

– Ba tocmai că am auzit, răspunse Mihai. Cunosc eu rapiditatea cu care intervin! Fratele meu care a terminat anul trecut facultatea are și acum un semn la ochi. A fost rănit într-un duel la curtea regelui Soare și cei de la urgență i-au transmis că numai pentru o simplă zgîrietură nu se deplasează, că pierd repriza a doua la nu știu care meci. Și a rămas cu semnul!

– Fiindcă veni vorba de fratele tău... noi am vrut să te trimitem ca vistiernic, dar... știi ce-a făcut el.

Mihai nu răspunse. Știa. Anul trecut, Dan, fratele lui fusese vistiernic și cu o săptămînă înainte de terminarea anului de practică, în loc să-i plătească pe soldații regelui, plecase cu banii și îi predase unui muzeu, spunîndu-le celor de acolo că îi găsise în timp ce săpa în grădină, iar cu banii primiți drept recompensă stătuse o lună la mare. Pe Dan, fericitul descoperitor de comori, îl trimiseseră pentru șase luni la un institut de reeducare din secolul I î.e.n.

Mihai nu mai găsi nici un argument. Promise că se va prezenta a doua zi și plecă.

Cu cel de-al treilea era însă mai greu. Își alesese o temă foarte interesantă, „Viața economică în sec. al XV-lea" și putea fi trimis în mai multe locuri, dar decanul încă mai avea unele rezerve. Studenții de anul trecut se învățaseră să facă afaceri și aduseseră prejudicii economiei secolelor în care își făcuseră practica. Astfel, unul care fusese trimis ca negustor, ieșise lipsă la inventarierea bunurilor puse la dispoziție cu o corabie cu ulei de măsline și alta cu citrice. Cu corăbii cu tot. Altul, care lucrase ca armurier, vînduse cîteva sute de scuturi și săbii din aluminiu, drept arme din oțelul cel mai bun și în anul acela se întîmplaseră numai nenorociri. Pe Silviu, ultimul dintre cei trei, îl repartizase ca negustor de mătăsuri, însă acesta refuzase spunînd că el vrea să fie castelan. Pînă la urmă reuși să-l convingă că este în interesul lui să accepte să fie negustor, deoarece putea studia mai amănunțit situația economică a perioadei. Ieșind pe ușă, Silviu își și făcea socotelile cu privire la beneficiul care l-ar avea dacă ar vinde dantela cu preț dublu și postavul drept una dintre cele mai fine țesături, adusă tocmai din Orient.

Decanul era mulțumit. Acum putea într-adevăr să scrie în registrul cu repartizările că toți cei 64 de studenți s-au prezentat la locurile de practică.

II TRIBUL

Mircea era nervos; de trei ceasuri căuta peștera la care trebuia să ajungă și încă nu reușise s-o găsească. Și pe de-asupra mai era și obosit. Cei de la serviciul administrativ îi dăduseră o blană prea mare, care-l încurca la mers, o ghioagă care era atît de grea că abia o tîra după el și îi spuseseră să meargă drept înainte pînă va trece de pădure și acolo, la capătul ei, va da de gura peșterii.

„Ce viață", își spuse Mircea, oftînd. „De primitiv! Desculț sînt, nemîncat sînt. Unde ești mamă, să mă vezi?" Mai făcu cîțiva pași și dădu într-o potecă. Pînă atunci mersese numai printre tufișuri care-i zgîriaseră picioarele pînă la sînge. După nici cincizeci de metri se așeză jos, sfîrșit. „Nu mai pot! Gata, mor. Poate îi găsesc la masă. Aștia cum dracu' or fi organizați! Au ei atîta minte să mănînce ca oamenii, de trei ori pe zi, sau bagă în ei cînd au chef? Să vezi că mă trimit la vînătoare. Sînt în stare! Da' nu mă duc nici de-aș ști că mor de inaniție. O să le explic că eu sînt responsabil cu aprinsul focului. Da' cum o să le spun, că n-am voie să vorbesc, acum sînt primitiv, nu cunosc graiul articulat, urlu, mormăi, fac ca toate animalele, dar de vorbit, nu. Le explic prin semne. Da, așa mai merge, este o soluție, însă cum să-i faci pe niște reduși mintal să înțeleagă că tu ești trimis special să le aprinzi focul? Și dacă mai este vreunul pe-acolo care are aceeași ocupație? Că doar n-or fi stat pînă acum să m-aștepte pe mine! Atunci ce fac? Poate găsesc o muncă mai ușoară, să mătur prin peșteră, de exemplu. Ar merge și nu prea, o peșteră poate avea și un kilometru lungime. Nici într-o săptămînă n-o termin de măturat. Sau o să am grijă de copiii lor. Hm, și femeile ce fac în acest timp, se duc la vînătoare în locul meu? Chiar așa de proaste să fie? Mai știi, poate dau peste un trib de proști, cei mai proști primitivi din istoria lumii. Asta-i bună, aș fi prea norocos. Încurcată situație!"

Cum se gîndea el, auzi la un moment dat niște urlete care-l făcură să scape ghioaga din mînă. Pînă la urmă își luă inima în dinți și plecă mai departe, grăbind pasul. După zece minute ajunse în apropierea unei grote.

În jur de douăzeci de bărbați și femei stăteau adunați lîngă un foc anemic și frigeau niște hălci de carne. Mirosul atîtător îl făcu să se apropie mai mult. Încă nu-l zăriseră. Femeile erau foarte tinere și sumar îmbrăcate. Mircea și puse ochii pe una care stătea mai deoparte și se pureca. Bărbații aveau părul lung, unii purtau bărbi și nu arătau

chiar așa de voinici ca în cărțile de istorie. Printre ei, Mircea găsi cîțiva care puteau purta numele de schelete vii. Rar se auzea cîte un sunet, primitivii înțelegîndu-se mai mult prin semne. Unul singur scotea din cînd în cînd sunete guturale, lipsite de orice înțeles. Nici vorbă de grai articulat, inteligent. „O să am viață grea cu ăștia", își zise Mircea apropiindu-se de foc. Toți se opriră din activitate și acum îl priveau încruntați. Mircea se așeză la vreo zece metri de ei, și zise: „Uu, Uu", în loc de salut și își arătă burta suptă, făcîndu-i să înțeleagă că este leșinat de foame. Unul dintre bărbați, care părea că este șeful adunăturii, se ridică și se apropie de Mircea, spunîndu-și: „Asta ne mai lipsea, parcă nu sîntem destui! Și ce slab e! Nu este în stare nici să-și țină blana pe el. Cred că vine de la un trib de înfometați, prea arată rău. Încă un idiot care nu este în stare nici măcar să-mi explice că vrea să mănînce. Dă din mîini ca o maimuță. Norocul lui că-mi dau seama ce vrea. Amărîtu'!"

Ajunse lîngă Mircea, îi trase un ghiont, ceea ce însemna că este bine primit în colectivul lor, pe urmă îl arătă celorlalți, urlă de două ori, de-i făcu părul măciucă pe cap lui Mircea, mai trase un chiot (probabil de bucurie), adică: „Uitați-vă bine la el, e de-al nostru!" și atunci toți începură să sară în jurul focului, tot de bucurie că au un nou vecin de grotă. Unul cînta la un fel de rîșniță improvizată din două pietre, dar nu pentru mult timp, deoarece își prinse degetele între ele și începu să plîngă.

După ce mîncă bine, lăsînd două primitive să facă o cură de slăbire, Mircea, care observase că nici unul nu se pricepea să întrețină focul aprins, puse mîna pe două bețe, le ridică deasupra capului, trase un urlet de se sperie și el de calitățile vocale nebănuite, își dădu cu bețele în cap, se bătu cu ele în piept și după o jumătate de oră de eschibiții, reuși să le explice cine este el și ce vrea. Șeful tribului îl asigură (tot prin semne) că este de acord.

Cîteva zile totul decurse normal; bărbații plecau dimineața la vînătoare și se întorceau seara, frînți de oboseală și cu mîinile goale. Femeile nu se depărtau prea mult de tabără, însă aduceau întotdeauna rădăcini, fructe și ouă. Într-una din zile găsiră și o pasăre lovită la o aripă, pe care o fripseră, bucurîndu-se de parcă ar fi prins cine știe ce pradă însemnată. Mircea se scula primul și întreținea focul ce ardea zi și noapte. Fiind foarte priceput, mai mult se afuma pe lîngă el, iar după nici două săptămîni, fața îi căpătase o culoare arămie. Șeful tribului se scula pe la zece, răcnea de cîteva ori și imediat o primitivă, de obicei una mai frumoasă, îi aducea de mîncare. Mircea îl găsi într-o dimineață într-un ungher al peșterii, trăgînd de blana unei femei, încercînd în același timp să-i explice că trebuie dată jos, lucru pe care ea nu-l înțelegea, fiind o înapoiată mintal, căreia trebuia să-i explici de mai multe ori același lucru, pînă să-și dea seama ce vrei. Primitiva tocmai își spunea: „Dacă nemernicu' ăsta mai trage mult de mine, îi sparg capul", punînd în același timp mîna pe o piatră destul de mare ca să-și realizeze gîndul, cînd interveni Mircea, îmbrîncindu-l pe individ și cucerind astfel simpatia femeii. Șeful tribului plecă bombănind și uitîndu-se furios la cel care-l deranjase. „Te găsișî tu, deșteptule, să te bagi tocmai acum!", își spunea, el, depărtîndu-se.

La o lună după venirea lui Mircea în mijlocul noului colectiv, timp în care deveniseră aproape vegetarieni din cauza lipsei de carne, se întîmplă un fapt cu totul neobișnuit în viața normală a tribului, fapt care schimbă întreaga situație. Într-o seară liniștită, după o zi cu totul și cu totul banală, Mircea se așezase mai aproape de foc și se gîndea cu nostalgie la cei de-acasă cînd, un bărbos trecu pe lîngă el și îl călcă pe mînă cu toată greutatea celor șaptezeci de kilograme, acesta fiind cel mai gras primitiv din trib. Luat pe neașteptate, Mircea sări pur și simplu în picioare de durere și, fără să-și dea seama ce face și unde se află, spuse cît se poate de clar: „Bă maimuță, nu vezi pe unde calci? Cretinule!"

În acel moment toți încremeniră. Nu se auzea nici o șoaptă. Apoi, ca la o comandă, primitivii se apropiară de Mircea, începură să-l pipăie ca pe o ființă din altă lume, îl traseră de păr, rînjind prostește. Primul se dezmetici șeful de trib, care zise: „Vorbește!" Fu rîndul lui Mircea să rămînă uluit. Apoi zise: „Și tu vorbești? Nemaipomenit! Și eu care credeam că..." Dar surpriza nu se terminase. Rînd pe rînd începură și ceilalți să vorbească și își dădură seama că în tribul acela erau numai studenți. Se feriseră unii de alții, crezînd că au de-a face cu primitivi adevărați. De recunoscut nici nu se punea problema, în primul rînd fiindcă veniseră de la toate universitățile din țară și în al doilea, deoarece arătau ca vai de ei, cu bărbi, plete, murdari și slabi. Fetele nu mai știau ce să facă; știind că trăiesc printre reduși mintali, străini de orice convenienețe sociale, se adaptaseră situației, stînd mai mult dezbrăcate, iar acum trăgeau de blănuri să le lungească. Din păcate nu erau supraelastice.

Un singur bărbos rămăsese lîngă foc, impasibil la ce se întîmplă în jurul său. Studenții îl observară și îl priveau bănuitori. Unul spuse:

– Asta ce face acolo, se dă mare? O fi vreunul care a terminat cu zece. Am mai văzut eu din ăștia!

Acela însă nu terminase cu zece și nici student nu era. Prin cine știe ce concurs de împrejurări, se rătăcise printre ei, fiind singurul primitiv autentic din tot tribul. După ce-și fripse bucata de carne, se ridică, își luă ghioaga într-o mînă și se urcă pe tronul de piatră de la intrarea în peșteră, semn că de-acum încolo el este șeful. Ceilalți se priviră între ei, încercară să obiecteze, dar pînă la urmă se hotărîră să-l lase în pace. În definitiv, ei erau niște intruși în epoca lui.

– După plecarea noastră, zise fostul șef de trib, Ionescu, ăsta va rămîne singur și va fi unicat în istorie. Unde s-a mai văzut un trib format dintr-un singur membru care este și șef și ajutor de șef și... ce să mai spun...

A doua zi, cînd se aflau la vînătoare, ținură un consiliu.

– Fraților, le zise Mircea făcîndu-le semn să se apropie mai mult, trebuie neapărat să ne organizăm. Așa nu se mai poate! De cîteva zile mîncăm numai rădăcini, ouă și buruieni. Ba, mai mult, una dintre voi – și cînd zise „dintre voi" – se uită la

DODO NIȚĂ

No comment!

U. Sam, tuns și ras proaspăt, își luă în primire postul de dispecer de la Departamentul Operațional exact la ora 8.00. Era odihnit și gata pentru o nouă săptămînă de lucru, după un week-end de basm petrecut cu Margey, logodnica sa, la Sunny Beach.

Pentru început, ascultă rapoartele primite prin videofon din toate colțurile lumii.

Fusese restabilit contactul cu submarinul atomic Y.S. 4B., aflat în patrulare în apele Oceanului Înghețat. Cei 113 membri ai echipajului participaseră la un meci de fotbal pe banchiza polară, astfel încît dăduseră palpitații operatorilor transmisioniști de la bază, care nu știau ce se întîmplase cu ei.

Se încheiaseră cu două zile mai devreme manevrele Flotei a II-a Aliate din Pacificul Central, din cauza uraganului Margaret, care împrăștiase navele pe o arie largă și le mai și scufundase puțin!

Generalul Mortont, care comanda Forța de intervenție în deșertul arabic, sucombase în urma unei minuscule înțepături de scorpion, nedepistată la timp.

De la sateliții-spion care împînzeau orbita circumterestră primi importanta informație că doi globe-trotter-i vaticanezi omorîseră din greșeală o vacă în India. U. Sam reflectă timp de 43 de secunde la profundele implicații politice ale acestui incident, care avea să deterioreze mult relațiile Nord-Sud.

La 11.00 comandă brek-fast-ul.

În timp ce degusta delicioasele produse concentrate de tip „Special Survival" se amuză programînd un mic război nuclear limitat pe computer. Termină repede de mîncat și nu mai urmări sfîrșitul mini-războiului pentru că îl enerva finalul stupid: sucombau ambele părți combatante. Era, de altfel, singurul defect al computerului, care, în rest, funcționa ireproșabil. Astfel, de pildă, îl ajuta pe Sam să calculeze cele mai avantajoase traiectorii subterane ale noilor super-rachete NX.

La ora 13.40 U. Sam își încheie programul de lucru. Intră în vestiar, dezbrăcă eleganta salopetă militară verde-oliv și își îmbrăcă hainele de stradă: o pereche de jeans jerpeliți, un tricou decolorat cu un motard tip „Hell's Angels" aplicat pe el și o cariocă avînd cozorocul rupt.

Părăsi modernul bunker subteran al Comandantului Otan și, amestecîndu-se în imensul șuvoi de oameni și pancarte care se scurgea neîntrerupt într-o singură direcție, prinse a scanda cu hotărîre, la unison cu ceilalți:

- PACE! VREM PACE!

---

fete - a adus ieri un coș întreg cu ouă clocite, de mă doare și acum stomacul. De carne ce să mai vorbim, dacă n-ar fi ăsta să vîneze și pentru noi, nu știu unde am ajunge. Eu nu-mi dau seama ce se întîmplă în ultimul timp, dar am impresia că au dispărut toate vietățile din raza noastră de acțiune. Care credeți că este explicația?

Adrian, un blond-roșcat, spuse:

- Ar trebui să-i facem rost domnișoarei Carmen de o altă blană.

Carmen îl privi ostentativ.

- Ce vrei să sugerezi?

- Că de cînd ai scurtat blana, ne-ai speriat toată fauna. Nu cumva vrei să intri în grațiile noului șef de trib? Ha, Ha!

Carmen, foarte calmă, nu-i răspunse, în schimb îi trase o palmă care răsună pînă la tribul vecin și provocă o avalanșă de pietre în apropierea peșterii.

- Hai, lăsați cearta, încercă să-i împace Ionescu. De mîine fiecare are atribuțiunile sale precise. Gîndiți-vă că mai avem de stat aproape un an aici.

- Asta cam așa este, oftă Popescu, un vlăjgan de doi metri. Cînd mă gîndesc cît de greu îmi este să intru în rolul de primitiv...!

- Mă mir, zise Ionescu. Eu eram sigur că nu faci nici un efort.

- Chiar așa, observă și George, eu cînd ți-am văzut mutra am fost convins că mă aflu într-un trib adevărat. Nu văzusem niciodată un primitiv. Tu m-ai derutat!

Popescu îi privi cu dușmănie și plecă bombănind ceva despre rudele lor apropiate.

Bineînțeles că de la vînătoare se întoarseră cu cîteva ouă care făcură pui atunci cînd le sparseră și cu un braț de rădăcini. Cînd îi văzu șeful de trib făcu o criză de nervi, își luă măciuca și plecă.

Se întoarse după cîteva ore cu o provizie de carne din care mîncară o săptămînă. De atunci procedară în felul următor: o zi plecau cu toții la vînătoare și se întorceau cu mîna goală. A doua zi pleca șeful și aducea mîncare pentru tot tribul. Să mai spună cineva că studenții n-au imaginație și nu știu să se descurce!

PAVEL VEJINOV

Fluturii albaștri

— 1 —

Visa în clipa aceea cerul verde cu nori delicați și curați, ce lunecau deasupra cîmpiei nesfîrșite. Visa stîncile cafenii, în mijlocul cărora scînteia, aidoma unui ochi albastru, micul lac de munte. Visa acoperișurile roșii, înconjurate de ramurile întunecate ale pinilor. Simțea, adînc în suflet, mirosul dulce de rășină.

— E timpul să te scoli, Alec...

— Da, mamă, șopti el, și simți cum ceva timid și duios îi dezmiardă, cu mîna parcă, inima.

— E timpul, Alec.

Plutea acum, asemenea unui norișor, deasupra stepei și privea spinările pestrițe ale antilopelor, care lunecau prin mijlocul unei ierburi arhaice. Ochii i se deschiseră brusc și zări aplecată deasupra sa fața metalică a lui Dirac.

— Am ajuns?, întrebă el cu glas înăbușit.

— Da, Alec, răspunse calm robotul. E timpul să te trezești.

Omul oftă abia auzit și se uită în jur. Revenirea la viață se derulase acut și intempestiv. De-abia acum realiza că se află în camera de reanimare de pe Neptun, la șaisprezece ani-lumină de Pămînt pe care tocmai îl visase. În toate aceste zile însă — oriunde s-ar fi aflat firul acela de praf, pierdut în haos — el îl purtase, cu o tărie extraordinară, în fiecare fibră.

— V-ați amintit de mama dumneavoastră, Alec, spuse robotul. Nu știam că ați avut o mamă.

Omul simți că inima îi bate mai repede. Ciudata creatura a lui Bagrationov, cu masca „Gînditorului" lui Rodin, vorbea cea mai crudă dintre toate limbile — limba exactă, fără greșeli a mașinii. Gîndul acesta era, într-adevăr, îngrozitor. Da, avusese... cîndva!... Cei șaisprezece ani, pe care nava cosmică îi lungise implacabil, îi înmormîntaseră de mult pe cei mai dragi oameni lăsați pe Pămînt.

— Da, am avut, șopti el.

— De ce n-a venit la cosmodrom să vă conducă?

— Inima ei n-ar fi rezistat la asta, Dirac, zise aspru Alec. Ea avea o inimă slabă și obișnuită de mamă...

— Da, înțeleg, spuse robotul.

Nu înțelesese; nimeni, niciicînd nu va putea.

— Și, totuși, v-a condus atîta lume, spuse el. Erau, oare, lipsiți cu toții de inimă?

Deodată, de parcă sala de reanimare i-ar fi dispărut din cîmpul vizual, omul se revăzu sub cupola de cristal a observatorului, foarte aproape de ochii ei tandri și miopi.

— Ești sigur că trebuie, Alec?

— Da, trebuie, scumpa mea, spusese el. Trebuie, într-adevăr.

— Bietul meu copil!, spusese ea cu fața udă de lacrimi. Sărmanul meu nefericit!

Soarele strălucea pe cerul limpede; adia un vînticel cald, o iarbă firavă de primăvară creștea printre plăcile de beton ale cosmodromului. Cînd se cățăra pe scările înguste ale cosmonavei, sute de aparate fotografice îi înregistrară pînă și cea mai mică mișcare. Nu se întoarse. Nu avea puterea să privească înapoi, s-o revadă pe aceea de la care își luase adio pentru totdeauna. Luni de zile după aceasta nu avusese puterea să privească spre steluța tandră și tristă ce-și trimitea lumina palidă în infinit. Nu, nu avusese puterea, nu avusese de unde să o ia...

— Ți-e rău, Alec?, întrebă robotul.

Omul tresări.

— Nu, nimic... Fii liniștit, Dirac. Mă simt absolut normal. Ce-i cu Kazimir?

— Acum este în biocameră.

— Vreau să-l văd, spuse Alec.

Robotul apăsă unul dintre butoanele aflate pe micul pupitru. Dezbrăcat pe jumătate, Kazimir se găsea întins sub reflectorul strălucitor, înspirînd, nemișcat și palid, refăcîndu-și energia pierdută. Prin bioconductorii subțiri, care îi înfășurau pieptul puternic în legături dese, pulsa plasma. Era neîndoielnic că Dirac făcuse tot ceea ce trebuia și, totuși, Alec simțea în suflet o teamă nelămurită. Profilul său clasic, oarecum, sever, părea acum complet lipsit de viață; ochii îi erau cufundați în orbite ca la un cadavru. De fapt, anabioza fusese tot un fel de moarte, chiar dacă închisă între anumite limite, prestabilite.

— În ce stare se află?, întrebă el neliniștit.

— Totul este în regulă... Îl voi trezi peste două ore...

— Da bine, murmură omul.

— Acum am să-ți aduc de mîncare... Și să nu faci prostii, te rog, încearcă să o înghiți...

— Fii pe pace, spuse Alec și zîmbi chinuit, ce părere ai, m-aș putea ridica?

— Nu ar fi mai neplăcut decît în alte dăți.

— Atunci, să încercăm.

— Nu, e încă prea devreme.

— Vreau, Dirac... Te rog, dă-mi mîna...

Robotul tăcu nehotărît. Dorințele oamenilor erau pentru el lege, în afară de cazul în care i-ar fi expus unui pericol serios. Acum însă era evident că nu poate fi vorba de așa ceva.

— Bine, spuse el, dar numai un pic...

Și îi întinse mîna sa rece îmbrăcată într-o mănușă moale. Alec se ridică încet și de îndată simți că i se face rău.

— Da, e într-adevăr prea devreme, spuse el cu un glas lipsit de putere. Du-te, Dirac, adu-mi să mănînc... Poate că așta va grăbi lucrurile...

Dirac îl privi cu lentilele sale netede și scînteietoare, ce îi țineau loc de ochi și ieși fără zgomot.

Ceasornicul, ovalul, bătrînul și caraghiosul ceasornic ticăia neobosit deasupra capului său. Timpul îi jucase cîteva feste, însă el își numărase orele sale mîncinoase cu aceeași pedanterie și siguranță. Doar Dirac, dintr-un anume punct de vedere personal, îi arătase o atenție mai serioasă. Oamenii însă nu se mai uitau la el. Nici Alec nu îl mai privea. El observa, cu respirația tăiată, enorma stea strălucitoare, spre care zburaseră ani la rînd prin spațiul infinit. Era vizibilă cu ochiul liber și Hela, mica stea albastră, rece și indiferentă. Simțea acum față de ea o dușmănie ciudată, amestecată cu o suferință calmă și amară, ce îi umpluse inima de ani și ani. Orice s-ar fi aflat acolo, el nu mai putea fi același; va fi mereu străin, îndepărtat și neînțeles. Oricît de reale ar fi acolo necunoscutele ființe, ele n-au să-l simtă și n-au să-l înțeleagă niciodată. Se afla la un pas de atingerea țelu-

lui și se temea fie și să se gîndească la el.

Brusc, ecranul se lumină și înaintea sa apăru Kazimir cu ochii zîmbindu-i pe fața palidă.

— Salut, Kazimir, spuse Alec cu blîndețe. Cum te simți?

— Perfect!, răspunse Kazimir cu glasul slab. Perfect, bătrîne. Dar tu?

— Ca Winetou, căpetenia indiană!, surîse Alec. Știi că te-ai schimbat?... Și, mai presus de orice, ai mai întinerit!...

— Și tu la fel, pe cuvînt... Ai văzut-o pe Hela?

— Da, o steluță oarecare și neînsemnată, spuse Alec.

— Se pare că nu merita să batem atîta drum din pricina ei, fiule. Pe cinstea mea, n-aș fi mișcat nici degetul mic de dragul ei...

— Da, știu ce gîndești, surîse amar Alec. Nu ai totuși impresia că un lucru care trebuie să se dovedească pe sine nu poate fi ceva adevărat?... sensul lucrurilor este în ele însele, Kazimir...

Pilotul nu răspunse pe dată. Avusese și el ceasuri amare și îngrozitoare însă, pe-atunci, acest savant mărunțel, cu ochi și figură de poet, izbutise să-l consoleze cu mult mai mult succes.

— Nu te gîndi la asta, replică el. Am pornit și vom ajunge. Și, de cum vom ajunge, o să avem un scop și mai frumos: să ne întoarcem...

— Așa este, spuse Alec și zîmbi imperceptibil.

— S-a întîmplat ceva în timpul cît am dormit?

— Nu, nimic deosebit... banalele și obișnuitele istorii: asteroizi, zborul cu viteza luminii... Însă bătrîna carapace s-a purtat impecabil...

— Cu ajutorul lui Dirac, natural, spuse Kazimir. Nu ți se pare că universul ăsta este diabolic de uniform?...

— Asta pentru că încă n-am întîlnit nici o ființă vie, fiule...

Pilotul ridică din umeri.

— Cine știe, mormăi el. Drept să-ți spun, n-am să mă mir cîtuși de puțin dacă pe Hela ne va întîmpina însuși Bagrationov...

Ușa se deschise fără zgomot și Dirac intră în camera lui Alec. Prima sa grijă fu aceea de a privi spre tava pe care adusese mîncarea.

— Da, bine!, aprobă el, clătinîndu-și capul. Ți-e foame, Kazimir?

— Teribil, spuse pilotul, dar nu de bucătăria ta, prietene...

— De ce a mea?... Ai uitat că meniul vostru este alcătuit de către trei institute?...

— Să le ia dracul!, zise pilotul sincer indignat. — Nu-ți mai amintești ce declarații ai făcut presei pe tema asta?, îl întrebă Dirac nemilos.

— Mă voi afurisi veșnic pentru treaba asta...

— Ai un jargon îngrozitor, prietene. Acesta nu este un limbaj demn de niște călători cosmici...

— Ai dreptate!... Și tocmai de aceea poți și tu să te duci dracului liniștit...

Dirac luă tava.

— Vreți să vă pun vreun film?

— Nu, mulțumesc, am dormit și așa foarte bine.

— Tu, Alec?

— Aș privi ceva, spuse șovăitor Alec.

— Ce anume?

— Eu știu, alege și tu ceva de arhivă, spuse Alec. Ceva cu indieni sau cu fantome.

— Bravo, interveni Kazimir. Fantome aș privi și eu... Mă sîcîie de moarte plictiseala asta cosmică...

Ușa se închise fără zgomot.

— 2 —

Racheta se desprinse lin de nava cosmică, tot așa de ușor și tăcut cum se desparte un pui de cangur de punga binecuvîntată a maică-si. Rămas în fața pupitrului de comandă, Kazimir văzu pentru cîteva clipe dîra fină, roșie, apoi racheta dispăru rapid și se stinse ca o țigară azvîrlită în beznă. Pentru o clipă se simți cuprins de groaza singurătății; un spasm dureros îi încleștă gîtlejul. Încotro au plecat, de ce i-a lăsat? Ce se va face singur în pustietatea fără sfîrșit, dacă li se va întîmpla ceva?

Sub el, statornic albastră și tainică, plutea Hela, doar cu puțin mai mare decît Luna pămînteană. Suprafața sa netedă, mai închisă la culoare în jurul ecuatorului, albastru-transparent în jurul polilor, abia se distingea sub perdeaua subțire a norilor. Puternicul telescop al navei o cercetase cu atenție timp de trei zile, înainte de a alege locul de aplanetizare. Planeta de sub ei nu avea continente. Uscatul încingea cu un brîu larg întreaga parte centrală. Nu erau nici munți, nici mări interioare. Nu erau nici insule pe cele două oceane liniștite, fantomatice, care înconjurau polii. Întreg uscatul era acoperit de păduri nesfîrșite, ici-colo întretăiate de ochiurile albastre ale lacurilor. Dacă, într-adevăr, existau oarecari forme de viață rațională, gîndi Kazimir, era puțin probabil ca ele să se deosebească prea mult de urangutanii terestri. Și în această menajerie trebuise să-l trimită pe unicul său prieten?

Kazimir întinse neliniștit mîna spre pupitru. Ecranul se lumină și el remarcă pe dată fața agitată a lui Alec, fixînd cu atenție planeta. Lîngă el, Dirac se ocupa impasibil de pupitrul de comandă, fața lui fiind, ca întotdeauna, liniștită și inexpresivă.

— Cum e, bătrîne?, întrebă vesel Kazimir. Cum ți se pare viteza?

— Pur și simplu de coșmar, răspunse mulțumit Alec. În momentul de față am o sută de kilometri pe secundă.

— Cum se comportă aparatura?

— Ireproșabil!...

— Oricum, ai grijă!, spuse pilotul și în glasul său tremură pentru o clipă o alarmă ascunsă. Presupun că veți găsi acolo ținținari cît porumbeii...

— Asta n-ar fi nimic, surîse Alec. Mi-e teamă ca nu cumva să ne înghită racheta vreun balaur acvatic...

— De data asta i se va opri în gît!, spuse supărat pilotul. Ai grijă, totuși, bătrîne, fii cu ochii în patru...

Ecranul se stinse și racheta dispăru din imagine. În fața lor Hela strălucea acum și mai puternic, frumoasă și netulburată. Mai rămaseseră zece ore pînă la ea; un pas infim față de imensitatea ce o parcurseseră. Dirac, constant nepasător, manevra aparatura cu aceeași siguranță, fără a da nici cea mai mică atenție planetei. Și, desigur, nu era nimic ciudat în toate acestea; pentru el planeta constituia, pur și simplu, un scop, nu un motiv de frămîntare. Ea nu-i putea trezi nici un fel de simțăminte. În fond, tocmai în aceasta constase forța și superioritatea sa asupra oamenilor în anii lungi de călătorie. Altfel ar fi înnebunit de sute de ori, de sute de ori ar fi întors cosmonava sau, cuprins de nebunie, de sute de ori ar fi îndreptat-o spre cine știe ce soare strălucitor. Oamenii îi cunoșteau însă puterea și de aceea se lăsaseră liniștiți în mîinile sale. Lipsit de simțăminte, el era mai puternic chiar decît natura, din moment ce nu depindea de ea. Pentru el nu existau nici timpul, nici spațiul, pentru el nu exista nici materia din care fusese creat. Pentru el, totul nu era altceva decît un motiv de gîndire. Nici măcar gigantica sa minte, care înmagazina în ea milioane de cunoștințe, nu constituia rațiunea sa de a fi. Unicul și imuabilul său centru de interes erau oamenii și ordinele lor. Acestea erau mai puternice decît orice alte instincte pe care natura le-ar fi putut sădi în ființele vii. Bagrationov înfăptuise într-adevăr un miracol, poate chiar mai mare decît însuși cosmosul prin care hoinăreau.

Alec înțelegea foarte bine acest lucru și, uneori, ți-

nîndu-şi respiraţia, privea pe ascuns chipul înţelept şi nobil al robotului. Trăsăturile sale, plăsmuite de un sculptor din vremurile vechi erau, fără îndoială, superbe. Totuşi, el se temea să privească în ochii săi goi, în lentilele scînteietoare, lucind imobile pe chipul său. În acele momente i se părea că este gata să-i destăinuie un secret, că va încălca vreun ordin fatal sau că se va întîmpla lucrul cel mai teribil — că maşina va deveni conştientă de sine însăşi. La urma urmelor, acesta era dreptul ei şi, în astfel de clipe, pe Alec îl încerca, adînc şi confuz, sentimentul vinovăţiei. Cine ştie de ce atunci încerca să-i vorbească prietenos şi cald, însă robotul îi răspundea, ca întotdeauna, politicos şi raţional. Asta îl enerva. Da, Alec sesiza adesea că robotul îl enervează. Îl enerva, înainte de toate, modul său de gîndire ce nu putea fi contrazis. Îl enerva încrederea sa în sine, dispreţul său faţă de tot ce era incert, îndoielnic. Sentimentul acesta se lupta cu nemărginita sa recunoştinţă care, în final, se dovedea mai puternică. Şi atunci redevenea binevoitor şi cald.

Cînd ajunseră în imediata apropiere, îl întrebă:

— Care este situaţia, Dirac?

Acum robotul nu-şi mai ridica ochii de pe aparate nici măcar pentru o clipă.

— Viteza cincisprezece kilometri pe secundă, răspunse el. Depărtarea de...

— Te întreb dacă vom aplanetiza cu bine?...

— Nu există nici un motiv să nu aplanetizăm...

Hela acoperise acum aproape întreg orizontul, albastrului intens luîndu-i locul tonurile delicate de rezeda. Văluri fine, orbitor de albe, lăsau să se vadă, ca printr-o plasă, continentul îndepărtat. Aflat de cealaltă parte a planetei, unde abia se lumina de ziuă, locul pe care trebuiau să aplanetizeze nu se vedea încă.

— Ne apropiem de straturile superioare ale atmosferei!, raportă peste puţin timp Dirac. Densitatea aerului este cu opt procente mai mare decît cea estimată...

— Reduu viteza!

— Ştii prea bine, Alec, că regulatorul este automat.

— Nu prea cred în automate, replică „amabil" omul.

— Dar eu cred, spuse robotul. Pînă acum nici un automat nu ne-a înşelat.

— Pînă acum nu înseamnă întotdeauna.

— Desigur, răspunse liniştit Dirac. Cu toate acestea nu văd nici un motiv de nelinişte. Automatele sînt programate şi pentru prevenirea eventualelor surprize.

Peste un ceas zburau deasupra lacului — ac subţire şi albastru în mijlocul pădurii nesfîrşite. Ca şi pînă atunci, Dirac nu-şi desprindea privirea de pe aparatele sale.

— Lungimea lacului optzeci de kilometri, raportă el. Lăţimea, în jur de cincisprezece kilometri. Adîncimea, în centru, în jur de trei sute de metri, în apropierea malurilor, în jur de douăzeci...

Şi, după cîteva secunde, adăugă:

— Foarte propice pentru amerizare şi decolare.

Trebuiau să survoleze fără întîrziere întreaga planetă, să reducă treptat înălţimea şi să amerizeze cu viteza minimă pe suprafaţa apei. Din nou noapte şi din nou zi, ca în vis. Pînza norilor se îndesi, apoi se subţie şi în faţa ochilor se ivi, în sfîrşit, uscatul continental. În cele din urmă, Dirac anunţă:

— Pregăteşte-te!...

Cînd racheta se afundă în albastrul lăptos al norilor, Alec simţi că inima îi tresare de fericire. După dezolantul pustiu al universului, după nesfîrşitele şi mohoritele oceane de gheaţă, acest alb de vrajă, moale şi cald, i se păru o îmbrăţişare delicată, i se păru ca gunguritul porumbeilor sălbatici, ca un cîntec, ca tot ceea ce pierduse pe îndepărtatul Pămînt. Apoi, albastrul aprins şi scînteietor, suprafaţa neteda a lacului, azurul se instalară pe deplin în noua sa existenţă. Mai aproape, tot mai aproape, şoc! Racheta se scufundă în apa adîncă şi acum, în jurul ei, nu se mai afla nimic în afara unei fîşii de amurg, ce gonea pe lîngă luminatoarele transparente din cristal.

— 3 —

Cînd au coborît pe mal ploua slab, o ploaie cu soare. Curînd însă, norii se sparseră şi cerul se lumină deasupra lor, curat.

Alec şedea pe mal şi simţea sub tălpi pămîntul ca pe o fiinţă vie. Privea cerul şi nu-şi putea opri lacrimile care-i curgeau liniştit pe obraji. Simţea cum îi tremură tot corpul. De necrezut, dar miracolul pe care îl aşteptaseră ani îndelungaţi se întîmplase cu adevărat. Avea din nou pămînt, cer şi nori. Avea aer veritabil şi o lumină cerească. Avea căldura izvorîtă din natură. Avea simţuri care îl serveau. Dar nu avea glas! Glasul i se stinsese în gît şi nu putea rosti nici un cuvînt. Nu putea face nimic altceva în acele clipe decît să respire adînc, să simtă cum, treptat, îi revin forţele şi nestinsa sete de viaţă.

La doi paşi de el stătea robotul, rotindu-şi încet, ca pe o cameră de luat vederi, capul său de fier. De fapt, nici nu era altceva decît o cameră de luat vederi. Din acest moment, tot ceea ce îi înconjura avea să fie înregistrat, cu sunet şi imagine, pe casetele sale. Ulterior ele vor putea fi reproduse de mii şi milioane de ori, ori de cîte ori oamenii vor dori să le revadă. Tot ceea ce „pipăia" cu ochii săi devenea din acea clipă nemuritor.

Într-un tîrziu, Alec spuse:

— Cum ţi se pare, Dirac?

— M-aş fi aşteptat să văd orice altceva, numai asta nu!, răspunse robotul.

Dirac era, bineînţeles, la curent cu tot ceea ce descoperiseră cosmonauţii pînă în acel moment.

— Ce ţi se pare atît de ciudat?

— Parcă ar fi o butaforie...

Alec ar fi putut să jure că în glasul robotului răsunaseră accente de surprindere. Abia acum aruncă o privire critică în jur. Da, într-adevăr, ceva nu era în regulă, dar încă nu putea înţelege ce anume. Copacii din jur nu semănau cu copacii terestri, ci cu nişte flori gigantice. Enormele frunze lanceolate, înalte de cîţiva zeci de metri, răsăreau de-a dreptul din pămînt; trunchiuri masive, netede şi verzi creşteau printre ele şi se terminau cu flori enorme, în formă de clopot — galbene, albastru-verzui sau roz-pal. Pe moment, Alec fu încercat de sentimentul că s-a transformat într-o furnică neînsemnată şi că se tîrăşte, sub această înfăţişare, pe un interminabil strat de lalele. Pămîntul era acoperit cu un muşchi jilav, ce semăna, mai degrabă cu un material sintetic. Într-adevăr, ciudată pădure — curată şi neatinsă, de parcă aceasta ar fi fost prima ei zi de existenţă din clipa creaţiei.

— În fond, ce anume te impresionează?, întrebă Alec.

— Nu vezi?, spuse Dirac. Nicăieri nici un semn de viaţă. Stăm pe mal de douăzeci de minute şi nu am văzut nici măcar o muscă...

— Oare?, întrebă Alec neîncrezător.

— Aş fi observat chiar şi o furnică în iarbă, spuse Dirac cu convingere însă, fără îndoială, nu există. De parcă toate astea ar fi fost create în vreun laborator.

Alec îl privi nedumerit. Un sentiment nelămurit de frică îi trecu prin suflet ca o adiere îngheţată.

— Nu te pripi, Dirac, spuse el. O să ne mai învîrtim şi o să mai vedem...

— Da, sigur, răspunse repede robotul. În definitiv

nu văd nici un motiv pentru care nu ar putea să existe și viață superioară...

— Atunci să mergem... Ai luat armele?

Dirac surise îngăduitor, dacă asta era posibil. Uneori oamenii puneau niște întrebări incredibil de prostești! Principala sa sarcină în această expediție era aceea de a-l apăra pe om, de a veghea asupra siguranței sale, orice altceva trecînd automat pe planul al doilea.

Porniră fără grabă în lungul malului. Nici n-ar fi fost posibil să se grăbească; iarba era atît de jilavă, încît la fiecare pas îi înhăța ca lațul unei capcane. Dirac reuși să smulgă un fir și îl examină atent. O plantă cît se poate de obișnuită, constatase el. Bazată pe principiul fotosintezei. Și nu putea fi decît așa, altfel de unde ar fi provenit oxigenul?

Rătăciră încă vreun ceas, pînă cînd Alec obosi de-a binelea.

— Ar fi mai bine să ne întoarcem, propuse el. O să ne continuăm drumul cu omnicarul...

Exact în clipa aceea veni în zbor primul fluture. El se desprinse de pe o enorma floare galbenă și ateriză la zece metri de ei. Era, neîndoielnic, un fluture uriaș: anvergura aripilor sale depășea trei metri. Dar ceea ce l-a uluit pe Alec nu a fost mărimea, ci frumusețea sa neobișnuită, oarecum stranie și decorativă ca, de altfel, și toate celelalte din jur. Aripile sale erau de un albastru catifelat, cu nervuri întunecate și cu pete galben-pal. Antenele grațioase, care se terminau cu mici puncte galbene, i se agitau neliniștite deasupra capului. Lăsa impresia că trupul îi este învești mîntat într-un material diafan, cu sclipiri molatice pe care, după toate aparențele, mîna omenească cu greu l-ar fi putut crea. În ciuda mărimii sale părea ușor, zvelt și elegant.

— Se uită la noi, spuse Alec emoționat.

Într-adevăr, fluturele privea spre ei cu ochii săi negri, enormi, strălucitori ca diamantul. Oricît de departe ar fi fost, Alec citi limpede în privirea lui curiozitate, emoție, un interes viu. Brusc, fluturele își mișcă aripile și o muzică stranie pluti spre auzurile lor.

— Ne vorbește!, exclamă Alec.

Dirac tăcea însă enigmatic. Supercreierul său făcea mii de evaluări pe secundă, dar în final concluzia sunase modest:

— Este o insectă obișnuită, spuse el.

Alec se îndreptă cu încetineală spre fluture, ca să nu-l sperie. Acesta nu se clinti; doar antenele i se mișcau ca niște radaruri. Putu deslușî însă clar alarma din privirile sale, care treptat se transformă în spaimă. Brusc, fluturele își deschise aripile, luîndu-și zborul. Era un zbor calm și armonios, care nu semăna nici pe departe cu acela haotic al fluturilor terești. Și tocmai cînd ajunsese lîngă copacul cel mai apropiat se răsuci în văzduh și plană greoi spre pămînt. Surprins, Alec se întoarse. În spatele său, nepăsător și calm ca întotdeauna, Dirac își așeza la loc îngrozitoarea sa armă fotonică.

— Ești nebun?

Dirac îl fixă cu lentilele sale vide și inexpresive.

— Voia să fugă de noi, Alec, spuse el imperturbabil. Într-un fel sau altul trebuie să ducem cu noi un exemplar pe Pămînt...

— Dar asta nu este o insectă, prostule!, țipă furios Alec. Nu vezi că este o ființă rațională?

Furia sa tulbură robotul, care își plecă dezorientat capul.

— Să judecăm calm, Alec, i se adresă el pe un ton scăzut. Se vede de la o poștă că este cea mai obișnuită insectă. O ființă rațională nu zboară prin copaci; ea trăiește în case, muncește, creează bunuri. Ai văzut doar foarte bine că fluturele nu are brațe și, deci, cum ar putea să muncească?

Într-o clipă Alec înțelese cît de necugetată este furia sa.

Tu nu ești nici un fel de Dirac, spuse el cu amărăciune. Tu ești cel mai banal prostănac*...

Însă robotul nu se dădu bătut

— Nu te supăra, Alec. Raționează calm. Știi foarte bine că pînă și omul de Crommagnon dispunea de niște unelte din piatră sau din lemn. Avea, în acest scop, organul de care se putea servi. Furta, de asemenea, și unele veșminte, iar fluturele ăla nu avea nimic altceva în afară de ceea ce i-a dăruit natura. Este limpede că nu poate fi o ființă rațională. Tu cedezi, pur și simplu, unor impulsuri și afecte...

Ca întotdeauna logica lui Dirac fusese impecabilă.

— Cu toate acestea tu ai comis astăzi o crimă, spuse Alec. Ești primul robot-ucigaș din lume...

Numai că acesta era un raționament pe care Dirac nu-l putea pricepe, astfel că i se excluse automat din circuitele memoriei.

— Bine, Alec, spune-mi măcar pe ce te bazezi, zise el. După ce judeci că este vorba de o ființă rațională?

— După privirea lui, spuse iritat omul. Numai după privire... O astfel de privire nu poate avea nici animalul, nici insecta... O astfel de privire poate avea numai o ființă rațională.

— Asta nu este o explicație științifică, spuse sigur pe el Dirac.

Alec dădu din mînă și se îndreptă spre fluturele mort. Dirac ochise fără greș: raza luminoasă lovise în capul pieptului, unde o mică pată de arsură indica exact locul impactului. Frumoșii săi ochi negri erau stinși. Mort, fluturele abia dacă mai amintea de ființa aceea elegantă, care doar cu puțin timp în urmă privise cu ochi omenești.

— Cară-l în rachetă și încearcă să-l îmbălsămezi, spuse sec Alec.

Dirac ridică fluturele și îl transportă fără o vorbă. Aripile albastre atîrnau la pămînt aidoma celor ale unui înger. Alec porni amărît în urma sa.

— Nici n-ai idee cît este de ușor...

Omul tăcea posomorît.

Peste două ceasuri porneau la drum cu micul omnicar electric. Norii dispăruseră de pe întreg orizontul; pe cerul curat, asemenea unei stele uriașe, strălucea soarele îndepărtat. Omnicarul luneca silențios pe covorul moale al solului, fără a fi nevoit să-și caute drumul, întrucît copacii crescuseră suficient de îndepărtați unul de altul. Tăceau amîndoi. Alec încă apăsat de neplăcutul incident, iar Dirac ocupat cu aparatele sale. Parcurseseră doar cîțiva kilometri cînd Dirac frînă brusc.

— Fluturi!, spuse el calm.

De data aceasta erau trei fluturi, la fel de albaștri și de grațioși ca și acela pe care îl uciseseră. Aterizară fără teamă în fața omnicarului. Alec remarcă în privirile lor curiozitate, dar nu și teamă. După ce îi examinară temeinic, fluturii, ca niște trei vechi prieteni, își întoarseră capetele unii spre alții, mișcîndu-și cu însuflețire antenele. Din nou lui Alec i se păru că prinde în auz sunetele unei melodii liniștitoare.

— Dă-mi magnetofonul!, ceru el.

Schimbă rapid banda, apoi deschise cu grijă portiera. În primul moment fluturii nu reacționară, însă atunci cînd se îndepărtă de omnicar bătură îngroziți din aripi și zburară cuprinși de panică.

— Fac pariu că se vor întoarce, spuse Alec în șoaptă. Așa că nu cumva să ieși și să-i sperii cu capul tău de fier...

Lăsă magnetofonul pe pămînt și apăsă contactul. După o clipă, în strania pădure răsună unul dintre preludiile bătrînului Briten. Din aparatul miniatural

---

* *Joc de cuvinte bazat pe substituire vocalică între numele robotului „Dirac" și „durac" = prost (în limba bulgară)*

sunetele ieșeau desăvîrșite și clare, pătrundeau în pădure, iar văzduhul moale, cristalin le purta în depărtări. Trecu aproape un minut pînă ce reveni primul fluture. Aterizează foarte aproape și își fixă ca fermecat privirea pe magnetofon. La scurt timp după aceasta apărură în zbor și ceilalți doi. Alec încremeni locului; fluturii îl priveau cu o curiozitate tematoare, dar o clipă mai tîrziu părură să-l fi uitat. Micul aparat îi atrăgea cu o forță irezistibilă. Se apropiară din ce în ce mai mult de el, încrezători și supuși, uitînd de orice altceva pe lume. Acum în privirile lor nu se mai citea nimic altceva decît o bucurie calmă, o euforie fericită. Cînd răsună motivul furtunii se alarmară subit, se ridicară înspăimîntați în văzduh, dar se întoarseră repede. Partea finală o ascultară ca împietriți. Alec apăsă butonul și muzica încetă. Se instală un lung moment de liniște, după care spre cer se ridică un cor de sunete indescriptibile: tandre, duioase și rugătoare în același timp. Alec surîse.

— Mai vor, spuse el în șoaptă.

— Fără îndoială, mormăi în cabina sa metalică robotul.

Fluturii priviră speriați într-acolo și își luară imediat zborul. Alec observă cum aterizează lîngă copacii din apropiere, iar în auz îi ajunse rugămintea lor delicată.

— Ei, suficient pentru astăzi! surîse iarăși Alec și intră în omnicar. Dă-i drumul, Dirac!...

Omnicarul își reluă plutirea pe deasupra covorului.

— Ai cuvîntul Dirac, i se adresă Alec. Aștept să aud competenta ta părere...

De data aceasta însă robotul nu se grăbi să răspundă...

— Primele concluzii îmi par de-a dreptul absurde, raspunse Dirac, parcă împotriva voinței sale.

— Și anume?, întrebă ironic omul.

— M-a frapat faptul că nu s-au temut de mașină, ci de noi. Se poate admite că au mai văzut mașini și cu altă ocazie, dar nu și oameni. Faptul că noi am ieșit din omnicar i-a surprins; poate că s-au așteptat să vadă altceva...

— Întocmai, aprobă Alec. Și altceva?

— Asta este esențialul...

— Nu te-a impresionat modul în care au primit muzica? Au ascultat-o asemenea oamenilor... Ba chiar păreau să o înțeleagă mai bine decît ei...

Însă asupra acestui punct, Dirac nu părea să fie de acord.

— Nu știu dacă ai citit cartea lui Franzen „Animalele și muzica". Acolo sînt descrise și cazuri mai curioase...

În orele ce urmară, fluturii albaștri s-au perindat neîntrerupt prin fața ochilor lor, ca după aceea să dispară fără urmă. Abia către prînz au făcut o descoperire care a obligat sediul gîndirii lui Dirac să se încingă pînă aproape de alb. Găsiră locuințele fluturilor. Erau, nu mai încăpea nici o îndoială asupra acestui fapt, locuințe ridicate de ființe inteligente. Pînă și Alec, care se aștepta să vadă ceva asemănător, ședea nedumerit în fața lor. Erau trei case construite din sticlă sau dintr-un material asemănător sticlei. Toate trei erau ridicate la cîțiva metri deasupra pămîntului, pe piloni metalici. Toate legăturile dintre zidurile despărțitoare și detalii erau de asemenea metalice. La urma urmelor, construcțiile nici nu semănau măcar cu niște locuințe ci, mai degrabă, cu niște colivii enorme, fără nici un fel de amenajări interioare, în afara cîtorva grinzi transversale, subțiri. Pe una dintre ele ședeau doi fluturi, care îi priveau alarmați și înspăimîntați. Atotștiutorul Dirac trecu pe loc la analizarea situației.

— Metalul, după toate probabilitățile, este nichel, spuse el, iar sticla un produs deosebit de fin, aproape de aceeași calitate ca și cristalul nostru. Sînt, în mod cert, ridicate deasupra solului pentru a fi ferite de umiditate și inundații. Nu au ferestre, dar

Desen de MIREA IULIAN

văd ceva care aduce cu niște ventilatoare artificiale.

— Și la ce servesc aceste hulubării, după părerea ta, întrebă Alec.

— Este evident că în ele locuiesc fluturii...

— Vrei să spui că niște ființe lipsite de rațiune pot construi locuințe din sticlă și nichel?, întrebă ironic Alec.

— Nu, cîtuși de puțin, nu vreau să spun una ca asta, replică Dirac. Este clar însă că niște ființe raționale au construit toate acestea pentru trîntorii tăi amatori de muzică.

Exprimarea nu era rea deloc pentru un robot, așa că Alec surise.

— Și unde se află, după părerea ta, acele ființe raționale. Nu-și au și ele oare propriile locuințe?... Nu au oare drumuri, depozite, magazine?

Dirac tăcea încurcat.

Toate astea sînt într-adevăr ciudate, răspunse el în cele din urmă. Dar de crezi cumva că fluturii ăștia coboară în mine să extragă minereu, ca după asta să toarne din el metal, te înșeli amarnic...

— Totuși, frămîntă-ți un pic creierul!, spuse Alec răzbunător. Nu se poate să nu ai niște presupuneri...

— Am cel puțin vreo două sute, răspunse nemulțumit Dirac. Însă este ilogic să faci presupuneri înainte de a dispune de suficiente fapte...

— Atunci expune-o pe cea mai serioasă dintre ele.

— Cea mai serioasă?... Mă rog, să zicem că asta este un fel de rezervație de fluturi și că ființe raționale le-au asigurat aici cele mai bune condiții de existență...

— S-ar putea să ai dreptate, ridică omul din umeri.

Pînă seara mai văzură cîteva grupuri de astfel de locuințe, construite și ele din aceleași materiale, chiar dacă diferite ca formă. Se putea desigur vorbi de o diversitate arhitecturală, însă în privința alcătuirii interioare toate erau identice. Mai mult, în nici una dintre ele nu se găseau nici un fel de haine, care să dovedească faptul că fluturii au o existență rațională.

Noaptea îi surprinse în mijlocul pădurii nesfîrșite. În ciuda faptului că nu aveau de ce să se teamă, Dirac insistă să înnopteze în omnicar. Fără îndoială, lui Alec i-ar fi fost mai comod să-și petrecă noaptea sub cerul liber, în sacul de dormit, însă robotul fusese de neînduplecat. Alec luă imediat legătura cu cosmonava și îi relată detaliat lui Kazimir ultimele noutăți. Acesta îl ascultă cu atenție, fără să-l întrerupă și, în final, remarcă:

— Este imposibil să nu existe nici o altă formă de viață, Alec. O dată ce există fluturi nu se poate să nu existe fie măcar și niște omizi...

— Într-adevăr, tresări Alec. Cum de nu mi-a trecut prin minte...

— Mie mi-a trecut, replică Dirac, dar fapt este că nu am întîlnit nici una... E foarte posibil ca pe această planetă fluturii să se reproducă într-un mod diferit.

— S-ar putea, ridică din umeri Kazimir. Dacă există omizi ar trebui să fie de mărimea unor viței... Nu se poate să nu le observați...

— Nu le-am căutat, spuse Alec.

— Nu, prin copaci nu există omizi, spuse categoric Dirac. Am verificat asta... La urma urmelor ele se hrănesc cu frunze, nu-i așa? Oricît m-am uitat n-am văzut nici măcar o singură frunză mîncată...

— Oricum, fiți cu băgare de seamă, spuse îngrijorat pilotul. Această natură, exagerată de aseptică, poate ascunde în ea pericole neștiute...

După convorbirea cu Kazimir stinseră toate luminile și omnicarul păru să se scufunde într-o beznă adîncă, atît de întunecoasă era noaptea. Hela nu avea Lună, doar stele tremurau pe cerul îndepărtat și necunoscut. Nici un fel de zgomot nu ajungea la urechile lor, de parcă s-ar fi aflat într-o cameră fonoizolată. Pustietate și liniște, mai apăsătoare decît în spațiul interstelar. Alec încerca să adoarmă, dar nu putea. Imaginația îi era încă prea excitată și simțurile ascuțite. „Ce lume fantomatică!, gîndea el tulburat. Este posibilă oare o natură care să dea naștere unui singur fel de viețuitoare?"

— Alec, nu dormi? ajunse la urechile sale glasul moale al lui Dirac. Să-ți dau o pastilă calmantă?

— Nu, nu e nevoie, prietene, răspunse recunoscător omul.

Adormi cu neliniștile sale și cu toate acestea somnul îi fu liniștit și adînc. Cînd deschise ochii i se păru că dormise abia cîteva clipe, iar deasupra sa, în luminator, strălucea luminos și cald, cerul albastru.

— 4 —

În ziua următoare, spre prînz, se treziră în fața celei mai mari descoperiri a lor. La început nu au avut senzația de a fi văzut ceva neobișnuit. Construcțiile erau amplasate pe o mică înălțime golașă, încălzită din plin de soare, ansamblul amintind de niște oranjerii gigantice. În afară de asta ele nu erau așezate pe piloni metalici, ci direct pe pămînt. Ca și pînă atunci, nici un fel de drum sau potecă nu ducea spre ele, iar în jur nu se vedea nici un semn de viață. Ciudatele construcții sclipeau în vîrful colinei, singuratice și ireale ca într-un basm de demult.

Omnicarul se lăsă lent pe colină și ambii se grăbiră să coboare. Îndată ce se apropiară de zidurile de sticlă se opriră uimiți. Nu, astea nu erau locuințe destinate fluturilor ci cu totul altceva. În interior se găseau țevi, conducte, mobile semănînd cu dulapurile și niște frigidere lungi, emailate. Și încă multe alte lucruri puteau fi văzute prin pereții transparenți, cu o singură excepție — nu se vedeau oameni, cu toate că fiecare obiect grăia despre prezența unor ființe raționale.

Nu erau nici uși. Înconjurară pe toate părțile ciudatele locuințe de sticlă, fără să vadă nici urmă de vreo deschizătură, cît de mică, de parcă ar fi fost izolate ermetic de lume.

— Cum îți explici ciudățenia asta?, întrebă Alec nedumerit.

— Poate că se deschid prin vreun mecanism anume, spuse Dirac. Ori poate că au intrări subterane.

— Fă-mi o deschidere!... Atît cît să pot intra!...

Dirac reglă pistolul cu radiații la intensitate minimă și dintr-o singură mișcare ușoară a mîinii tăie în zidul de sticlă groasă o deschizătură de mărimea unei ușițe. Primul intră Dirac urmat de om. Încă de la primii pași Alec exclamă surescitat:

— Privește, Dirac! Fac pariu că ăsta-i un termometru cu mercur...

— Iar ăsta un radiator de căldură!, spuse Dirac după ce își lipi mîna pe un fel de dulap alb, emailat.

Într-adevăr, înăuntru era foarte cald, însă o căldură molatică, uniformă, parcă naturală și foarte plăcută. Alec se apropie de unul dintre frigidere și deschise cu grijă capacul. Pe fund erau rînduiți șase pepeni galben-verzui, superbi. Alec îi privi uimit și luă unul în mîini.

— Ce este asta după părerea ta, Dirac?, întrebă el înveselit.

— Indiscutabil un ou, răspunse calm Dirac. Un ou de fluture albastru...

— Chiar așa!... spuse bucuros Alec. E cald, Dirac... Ăsta nu-i nici un fel de frigider, ci cel mai obișnuit incubator...

Dirac nu răspunse, privirea sa se îndreptase undeva, în spatele omului.

— Omizile, spuse el în șoaptă.

— Alec se răsuci brusc. În fundul lungii încăperi se vedeau într-adevăr două omizi gigantice de culoare verde, acoperite de peri, aruncînd priviri indig-

nate spre musafirii nepoftiți. Amîndouă stăteau ridicate, cu picioarele din față sprijinite de obiectele din apropiere. Întreaga lor comportare dovedea că ele sînt stăpîni aici, că aceasta este casa lor.

— Vă salut, domnilor!, spuse prietenos Alec.

Nu se auzi nici un răspuns, omizile continuînd să-i privească la fel de mînios. „A ieșit destul de prost", se gîndi tulburat omul. Așa, cu oul în brațe, se simțea aidoma unui hoț intrat prin efracție într-o casă străină. Vrînd să-l pună la loc Alec se întoarse, însă, necalculîndu-și bine mișcarea, oul îi alunecă din mîini și se sparse cu zgomot de podea.

Alec privi fulgerător spre omizi. Mînia lor se transformase în spaimă. Și înainte de a putea face cea mai mică mișcare se prăbuși ca secerat la podea. Instantaneu, Dirac își îndreptă arma spre inamicul neașteptat: amîndouă omizile se mistuiră, pur și simplu, în flăcări sub tirul armei sale. Concomitent simți cum corpul i se cutremură sub izbitura puternică a unui șoc electric; legăturile percepției sale cu lumea înconjurătoare se rupseră brusc. Dirac rămase în picioare, cu mîinile atîrnîndu-i inerte, iar zumzetul acela abia perceptibil, ce constituia însăși viața sa se stinse în interiorul carcasei metalice. Dintr-o dată casa de sticlă păru să fie invadată de omizi ce se tîrau cu repeziciune spre victimele lor.

— 5 —

Un bec electric se aprinse și se stinse în același moment. Banda percepției se reactivă și Dirac se trezi înconjurat de trei omizi îmbrăcate caraghios în salopete de lucru și ținînd în mîini niște instrumente nichelate. Pricepu imediat că ele executaseră același lucru pe care îl făcuseră cîndva și tehnicienii lui Bagrationov: îl reparaseră. Omida aflată lîngă el în acel moment îi monta, cu mișcări iuți și abile, placa din stînga pieptului, sub care se găsea instalația sa de protecție. Dirac își reveni cu repeziciune. Se afla într-o încăpere spațioasă, cu ziduri făcute parcă din fildeș de elefant, scăldată într-o lumină abundentă și blîndă, ce se reflecta în lentilele sale.

— Unde este Alec?, întrebă el cu glas tunător. Trăiește?

Era evident că îi deranjeaseră regulatorul de sunet. Îl corijă singur și întrebă din nou, cu glasul său obișnuit:

— Unde este Alec?

Omizile nu răspunseră. Îl priveau tăcute cu ochi în care se citea curiozitate și teamă. Pe neașteptate, în radioreceptorul său interior răsună un glas calm și prietenos:

— Ridicați-vă!

Deși nu înțelese sensul cuvîntului, Dirac se ridică imediat. La cîțiva pași de el, rezemat de un birou metalic de culoare neagră, ședea o omidă cenușie, mai vîrstnică decît celelalte, și îl fixa scrutător cu o privire calmă și inteligentă.

— Unde este Alec?, întrebă pentru a treia oară Dirac.

Omida cenușie îl privi nedumerită. Dirac înțelese ce trebuie să facă și își conectă pe dată vocea la radioemițător. Chipul omizii cenușii se lumină.

— Eu sînt Los de pe planeta Var, spuse ea. Acum vă aud. Noi nu recepționăm undele sonore. Acestea sînt recepționate de fluturii noștri... Vorbiți-mi prin intermediul aparatului dumneavoastră.

În tot acest timp, creierul complex al robotului executa cu viteza fulgerului milioane de combinații. În cele din urmă, consideră că a descifrat cuvintele de bază.

— Eu sînt Dirac de pe planeta Pămînt, replică robotul. Sînt mașina rațională BA-6, a constructorului Bagrationov.

Pe fața cenușie, acoperită de peri a lui Los apăru o expresie ce aducea, în mod curios, a zîmbet.

— Dirac, spuse el. Vă salut, Dirac... Și scuzați-ne pentru mica neplăcere pe care v-am provocat-o!...

Ulterior Dirac refăcu în reproducător întreaga convorbire, pe moment pricepu însă doar sensul salutului.

— Unde este Alec?, întrebă el. Alec este omul! Făcu un gest cu mîna indicîndu-se pe sine. Vreau să știu dacă Alec este viu?

Los își clătină capul, apoi își îndreptă mîna spre un buton. Se lumină un ecran și Dirac îl văzu foarte clar pe stăpînul și prietenul său întins sub o cupolă de sticlă, într-un fel de cameră amintind foarte mult de biocamera cosmonavei. Los apropie cadrul imaginii, dîndu-i posibilitatea lui Dirac să observe că Alec respiră.

— Alec este viu, spuse Los. A suferit un șoc electric care l-a paralizat vremelnic... Nu vă temeți pentru el. Îl vom restabili...

Dirac se afundă iar în milioanele sale de combinații.

— Vă mulțumesc, spuse el. Pot nădăjdui că toate acestea nu vor avea urmări neplăcute pentru sănătatea sa?

Era rîndul lui Los să nu înțeleagă.

— Veniți cu mine, spuse el.

Cele trei omizi care efectuaseră reparația îl priviră alarmate. Los remarcă acest fapt.

— Nu vă neliniștiți, spuse el. Nu mă paște nici un pericol. Te poți aștepta la orice din partea lui, dar nu la un comportament irațional.

Los se îndreptă spre unul dintre ziduri, apăsă un buton și în fața sa se deschise o ușiță.

— Poftiți!, spuse el.

Ascensorul îi coborî cu o viteză amețitoare. Cînd Dirac ajunse cu numărătoarea la al optsprezecelea etaj ascensorul se opri și se trezi într-un lung coridor lipsit de uși sau ferestre. Aceeași lumina diurnă, molatică, ce părea a veni de nicăieri, făcea ușor vizibile chiar și cele mai îndepărtate obiecte.

Lui Dirac continua să i se pară curioasă rapiditatea cu care se tîra Los pe podeaua moale, făcută parcă dintr-un material asemănător plutei. Se opriră din nou, ca la un semnal. Los apăsă pe un buton de cristal și se pomeniră într-o cameră lungă, spațioasă. Nici aici nu erau ferestre, dar aerul era neobișnuit de proaspăt, iar lumina la fel de clară. Pereții lungi erau acoperiți de rafturi metalice.

— Aceasta este o parte a bibliotecii mele, spuse Los. Veți găsi aici tot ce vă este necesar: dicționare, enciclopedii, atlase, materiale de referință. Ele vă vor ajuta să învățați, eficient și repede, limba și să luați cunoștință de fundamentele civilizației noastre... Sper să nu vă obosim prea mult... Am înțeles ca dumneavoastră, Dirac, sînteți o mașina rațională perfectă. Trebuie să recunosc că noi nu avem încă așa ceva...

— Sînt îngrijorat pentru Alec, spuse robotul. Îmi va fi greu să lucrez atîta timp cît nu știu în ce stare se află.

Los nu înțelese, dar în privirea sa bună și inteligentă se ivi o undă de blîndețe:

— Nu vă înțeleg, Dirac!... Lucrați acum și vom discuta după aceea.

Peste puțin, Dirac rămase singur în bibliotecă și se apucă imediat de lucru. El nu avea nevoie să citească noianul de texte; acestea se întipăreau, pur și simplu, în conștiința sa electronică, cu puncte și virgule cu tot, și rămîneau acolo pentru totdeauna. Răsfoia și iar răsfoia, neobosit și pedant, oprindu-se arareori pentru cîteva minute. În aceste minute, în interiorul său porneau să lucreze, cu o viteză fantastică, milioane de celule, pentru asimilarea „hranei" și pentru transformarea ei în cunoaștere pură. La capătul a opt ore Los reveni.

— Alec e pe deplin conștient, spuse el. Primul lucru pe care l-a făcut a fost acela de a întreba de dumneavoastră...

Ceva inefabil vibră în pieptul metalic al robotului.

— Vă mulțumesc, răspunse Dirac în limba celor de pe Var. L-aș putea vedea?

— Se înțelege, spuse Los. Însă pentru a nu pierde timpul ar fi mai bine să folosim teleecranul.

Los apăsă contactul și pe ecranul lat, argintiu apăru instantaneu figura lui Alec. În acel moment arăta descurajat și palid, ca un om ce trecuse printr-o boală grea. De cum îl zări însă pe Dirac ochii îi sclipiră bucuroși și o ușoară rumeneală îi coloră buzele.

— Salut, Dirac, spuse el.

— Salut, băiete!... Cum te simți?

— Acceptabil, spuse Alec. Mai curios este însă faptul că pentru prima dată după atîta vreme simt că-mi e cu adevărat foame.

— Nu ți-au dat de mîncare?

— Mi-au dat un fel de sirop dezgustător. Se pare că gazdele noastre nu acordă cine știe ce atenție papilelor gustative.

Dirac se întoarse spre Los și îi traduse. După ce primi răspunsul privi din nou spre ecran.

— Spune că hrana a conținut suficiente calorii și vitămine și că a fost pregătită special pentru un organism aflat în convalescență.

— Poți vorbi cu ei? întrebă mirat Alec.

— Da, chiar dacă într-un fel destul de aparte.

— O fi ea calorică, oftă, Alec, dar, drept să-ți spun, mi-ar fi priit cu mult mai mult un pui bine prăjit...

— Îmi pare rău, Alec, zise robotul serios, însă pe planeta aceasta nu se găsește nimic în afară de omizi și fluturi...

— Da, înțeleg... dar ce s-a întîmplat cu mine?

— Nimic deosebit... doar un mic șoc electric...

— Nu pare a fi fost chiar atît de mic, zîmbi omul. Și acum încă îmi mai simt capul ca pe o bilă de biliard...

— Los spune că îți va da din rezervele noastre de hrană. Mai ai nevoie și de altceva?

— De altceva?... Da, Dirac, acești ciudați gentlemeni nu au nici paturi, nici scaune... ca să nu mai vorbim de perne și saltele. Trebuie să-ți spun că mi-a înțepenit spinarea pe planul asta dur și neted...

Toate acestea nu erau chiar așa ușor de tradus, însă Los pricepu despre ce este vorba.

— Desigur, spuse el, avem și materiale moi. O să încercăm să adaptăm ceva...

Dirac traduse, apoi se grăbi să încheie:

— Și acum odihnește-te și refa-te! Trebuie să te previn că ne așteaptă o grămadă de treburi.

Dirac petrecu trei zile în bibliotecă. În tot acest timp Los a fost singurul său vizitator, plecînd de fiecare dată mulțumit de realizările elevului său. La sfîrșitul zilei a treia el purtă o lungă și amănunțită convorbire cu robotul și Dirac înțelese că el se pregătea cu seriozitate pentru prima sa convorbire cu omul.

— 6 —

Ședeau pe veranda institutului de recuperare construit cu vederea spre pădure. Aici natura amintea ceva mai mult de natura terestră, în special datorită copacilor ce semănau cu niște tufe gigantice, acoperiți cu mii de flori, mari și strălucitoare. Și aerul era puțin mai rece și umed, purtînd în sine, abia perceptibil, mirosul sărat al oceanului. Omizile avuseseră grijă să le asigure liniștea, astfel că acum nimeni și nimic nu le tulbura convorbirea. Alec asculta cu atenție povestirea lui Dirac, spusă cu glas calm și măsurat.

— Var este una dintre cele trei planete ale stelei pe care ei o numesc Zita, începu el. Pe cea mai apropiată planetă de Zita nu există viața, ea fiind ceva asemănător cu Mercur al nostru. Pe cea de a doua planetă se găsește o viață bogată și variată, care aduce foarte mult cu aceea din era mezozoică terestră...

— Așa, deci?, îl privi plin de curiozitate Alec. Va trebui, se pare, să ne îndreptăm și într-acolo...

— Nu va fi o treabă lipsită de primejdii, spuse Dirac. Prin comparație și Var este o planetă tînără. Fauna sa cea mai veche nu se deosebește, în fond, de cea terestră, iar fluturele albastru și-a făcut apariția, pentru prima oară, în paleolitic. Înșeși larvele lui au consolidat cotitura în dezvoltarea diferitelor genuri animale de parcă, efectiv, ar fi întrerupt această dezvoltare. Spre deosebire de toate celelalte viețuitoare ele au dispus de o armă neobișnuită: șocul electric. Nu este ceva nou în natură, însă cel al omizilor de pe Var are o forță excepțională! De fapt, ai avut ocazia să te încredințezi personal de aceasta, deși ei nu au vrut să te ucidă, ci numai să te amețească.

— Și cu destul succes, mormăi Alec. Fără îndoială că mă voi simți amețit pe tot restul vieții...

— La început ele au distrus celelalte viețuitoare în scop de autoapărare, continuă Dirac. Hrana omizilor este exclusiv vegetală. Pe nici una dintre treptele lor de dezvoltare nu s-au arătat interesate de protejarea vreuneia dintre speciile animale. Mai tîrziu au început să le extermine în mod deliberat pentru asigurarea propriei securități și, în special, a fluturilor, care sînt complet lipsiți de mijloace de autoapărare...

— La cine și-a făcut apariția mai întîi conștiința, la omizi sau la fluturi?, întrebă Alec.

— După părerea mea la omizi, răspunse Dirac. Ele nu afirmă însă niciodată acest lucru. Oricum, pentru ele, fluturii reprezintă creaturile superioare. Fapt este că munca și viața socială organizată au apărut mai întîi la omizi. Se înțelege însă că la ele toate acestea s-au petrecut pe alte baze, în principal în scopul de a se apăra de condițiile atmosferice nefavorabile, în special în ceea ce îi privea pe fluturi. După ce au nimicit pînă la unul toate organismele superioare de pe planeta au distrus, ulterior, prin mijloace chimice și diverse alte metode și genurile inferioare — insecte, paraziți ș.a.m.d.

— Un trib destul de însetat de sînge, spuse Alec.

— Cîtuși de puțin! Expresia aceasta nici măcar nu există în dicționarele lor. Tot așa cum nu există nici noțiuni ca: lăcomie, cruzime, ură și altele de același fel. Noțiuni ca: fericit, bucuros, blînd le folosesc numai atunci cînd vorbesc despre fluturi. Pur și simplu omizile nu au viață emoțională, în sensul pămîntean al cuvîntului...

— Nu se poate!, exclamă involuntar Alec.

— Se poate, răspunse Dirac convins. De aici rezultă că întreaga lor existență este determinată de principiul biologic. Ei nu sînt asexuați, în sensul strict al cuvîntului, dar sînt complet lipsiți de instinctul sexual. Instinctul de perpetuare a speciei se manifestă în grija pe care o poartă fluturilor și în străduința lor de a ajunge nevătămați în acest stadiu. Faptul este atît de înrădăcinat în ei, încît le definește toate relațiile sociale...

— Nu mi se pare prea științific, glumi Alec.

— Pentru planeta Var este cît se poate de științific, spuse serios robotul. Iar pe această bază, dezvoltarea societății lor este cu totul diferită de a noastră. Mai mult decît atît, ei nu au rase și națiuni. Pe Var nu a fost nici măcar un singur război, în afara războiului dus împotriva regnului animal. În plus nu au existat nici măcar lupte de clasă. De la bun început și pînă acum, societatea lor a fost colectivă și, în cel mai obișnuit sens al cuvîntului, comunistă... Numai că la

ei principiul „Fiecăruia după nevoi..." nu se aplică...

— Nu te înțeleg.

— Păi, ca să zic așa, la ei nu există înțelesul cuvîntului „nevoie". O dată ce iau de la viață atîta cît le este strict necesar nu există nevoi. Toate năzuințele, nădejdile și dorințele și le transferă asupra celei de a doua existențe a lor — aceea de fluturi. Și asta nu constituie pentru ei nici religie, nici vreo idee oarecare, ci o inalienabilă stare naturală. De vreme ce sînt lipsiți de sentimente și pasiuni, prezentul, în accepția generală a cuvîntului, le este indiferent.

— Dar, în acest caz, ei sînt profund nefericiți!... exclamă involuntar omul.

— Puțin probabil, replică robotul... Mai degrabă sînt calmi și cumpăniți, întrucît se îndreaptă spre un țel prestabilit, încredințați că îl vor atinge. Orice ființă rațională, care își fixează un țel oarecare, nu poate fi nefericită, Alec! Nu cumva, după părerea ta, eu sînt nefericit?

— Eh, nu, se-nțelege, se eschivă Alec. Dar atunci nu pricep ce anume împinge spre știință și progres civilizația lor?

— Judeci exclusiv ca un pămîntean, zise Dirac. Știința se poate dezvolta chiar și în absența oamenilor. Imaginează-ți, Alec, că spița omenească dispare pe neașteptate ca urmare a unei epidemii necunoscute și că pe lume rămîn doar mașinile lui Bagrationov. Nu, știința nu va muri. Noi vom continua să o dezvoltăm pînă ce vă vom produce din nou, chiar de va fi să începem de la o amoebă obișnuită. La urma urmelor, știința este o astfel de materie care, odată creată, pornește să se dezvolte nestăvilit, după propriile-i legi — cîteodată chiar împotriva intereselor oamenilor — numai că pe Var nu se întîmplă așa. Aici, oamenii-omizi au față de știință un comportament strict rațional. Uneori, în mod conștient, ei îngrădesc dezvoltarea anumitor științe, în special a tehnicii. Ei fac tot ce este posibil pentru a-și apropia un mod de viață cît mai natural, aproape spartan. De exemplu, ei nu au produs niciodată armament de autodistrugere, deși cunosc energia atomică, pe care o folosesc în special pentru încălzirea planetei. Cunosc, în teorie, termoenergia atomică și anihilarea antimateriei, dar nu năzuiesc la punerea lor în practică. Ei cunosc, de asemenea, și cele trei forme de existență a materiei, însă mijloacele lor de transport sînt reduse la minimum și sînt destinate în special transportului de mărfuri. În urmă cu trei secole aveau nave cosmice cu ajutorul cărora au explorat sistemul Zitei. Acum au încetat să le mai producă, întrucît consideră acest fapt absolut irațional. În schimb, medicina, și într-o oarecare măsură biologia — aceasta din urmă fiind considerată o știință cu audiență restrînsă — se află aici la un nivel foarte înalt. Astfel, ei nu cunosc moartea incidentală, cauzată de boală sau de o întîmplare nefericită.

— Filozofie au?, îl întrerupse Alec.

— Dirac tăcu încurcat.

— Am întîlnit această noțiune, spuse el, dar n-am găsit nicăieri titlul vreunei lucrări filozofice... Poate că ea aparține fluturilor.

— Începe să-mi fie limpede!, spuse Alec. Conform logicii acesteia omizile nu dispun, desigur, de artă...

— Cam așa ceva, dacă nu se iau în considerare arhitectura și unele elemente de artă decorativă. Aceasta este apanajul fluturilor, la care viața emoțională este puternic dezvoltată și reprezintă baza existenței lor. Ei consideră aceasta drept faza cea mai înaltă, chiar dacă motivul nu le este foarte clar. Aceasta este faza existenței fericite — a emoțiilor, frumuseții și, în cele din urmă, a înmulțirii sexuate.

— Este posibil ca viața lor emoțională să fie legată de prezența instinctului sexual?, întrebă mirat Alec.

— Pînă la urmă așa se pare, răspunse Dirac, deși concluzia mea s-ar putea să fie pripită. Știi prea bine, totuși, ce perioadă grea a traversat umanitatea vizavi de forța instinctului sexual. Oamenii de pe planeta noastră începuseră să semene cu omizile fără să aibă măcar speranța de a deveni fluturi...

— Așa este, aprobă Alec.

— Aici omizile sînt scutite de această dramă, întrucît pentru ei el este o stare naturală și vremelnică. Ei trăiesc cu speranța și uneori asta înseamnă mai mult decît viața...

— Iar tu știi mai multe decît ar trebui să știe o mașină rațională, mormăi Alec. Interesant de știut unde va duce asta?...

— Vrei să spui, la ce sentimente?, întreabă prudent Dirac.

— Să zicem!, răspunse încă și mai prudent omul. Dar cine este acest Los?

— Vei înțelege imediat... În aceste două faze ale existenței sînt strict îngrădiți de timp. Prima fază — a omizilor — durează exact patruzeci de ani. Pot mări sau micșora acest termen, avînd în vedere că ei cunosc de multă vreme codul existenței, însă acest termen este considerat drept cel mai adecvat, din mai multe considerente. Exact la finele acestei perioade se transformă în larve, din care, după zece luni, ies fluturi. Din cîte am înțeles, aceștia își amintesc trecutul și nu se constituie într-o abia nou-născută individualitate. Pentru a-și putea desfășura viața, omizile le-au cedat partea cea mai stabilă, din punct de vedere climatic, a continentului. Ele însele au rămas să-și ducă traiul în climatul mai aspru de pe tărmurile oceanului. Aici se găsesc orașele, uzinele, civilizația lor. Fluturii trăiesc fără a efectua vreo muncă. Unica lor activitate — și aceasta ușoară — este perpetuarea speciei. Viața sentimentală nu este limitată la cupluri de doi, de nici un fel de instituție matrimonială. Acest sentiment apare în ei spontan și pe un termen nedefinit. Singura lor îndatorire față de societate este aceea de a ouă în locuri dinainte hotărîte, de restul ocupîndu-se omizile. Numai că pentru această viață frumoasă, lipsită de griji, natura îi pedepsește, limitîndu-le existența la numai zece ani...

— Zece ani lipsiți de griji nu este cîtuși de puțin un fleac!, zîmbi Alec.

— Acum să ne întoarcem la Los, continuă Dirac. Pricepi și tu că patruzeci de ani este un termen foarte scurt, pentru a se putea menține la nivelul necesar o astfel de civilizație complexă. Pentru ca acest lucru să fie posibil, în fruntea societății lor se găsește un Consiliu, alcătuit din douăzeci de vîrstnici, fiecare dintre ei purtînd numele de Los. În limba planetei Var asta înseamnă: „întristat"! Consiliul celor întristați, al cărui unic scop îl constituie fericirea prin renaștere, guvernează întreaga societate...

— Admirabil!... mormăi Alec.

— Este puțin probabil ca ei să gîndească astfel!, spuse Dirac. La sfîrșitul celor patruzeci de ani fiecare dintre cei aleși pentru demnitatea de Los își întrerupe, prin mijloace artificiale, dezvoltarea biologică. Los nu devin nici larve, nici fluturi. După o letargie care durează zece luni se trezesc din nou în chip de omizi, ca o jertfă de răscumpărare a societății lor. Ei nu își au scopul lor personal, speranța lor la fericire, ei nu sînt doar triști, ci și deznădăjduiți... Unicul lor scop este acela de a servi dezvoltarea societății în faza primară.

— Poate că sînt deznădăjduiți și triști, însă eu îi invidiez cu adevărat, spuse omul încet.

— Dirac nu răspunse pe dată; lentilele sale inexpresive păreau să-și fi împlîntat cu insistență privirea în omul din fața sa.

— Mă îndoiesc foarte tare că ești pe deplin sincer, Alec, spuse el în cele din urmă. Nu degeaba afirma Kazimir că, de cînd se știe, nu a văzut un om mai plin de viață decît tine.

— Ce importanță are asta?

— Cum să nu aibă!... Păi, tu nu poți să-ți refuzi nimic, Alec, fie că e vorba de o saltea sau de un puișor prăjit...

— Tocmai de aceea, aprobă omul. Și trebuie să-ți spun că întotdeauna m-am îndoit de raționalitatea acelor civilizații superioare, care nu sînt capabile să nască mucenici și eroi...

— Asta-i o prostie, spuse Dirac. Mă uimești, într-adevăr!...

— Poate că este o prostie, ridică omul din umeri, dar eu așa înțeleg lucrurile.

— Nici măcar Los nu judecă așa, cu toate că el este un fel de mucenic pentru societatea sa...

— Ăsta este Los numărul unu?

— Întocmai...

— Dar cine îi alege?

— Bănuiești, desigur, că asta nu se face prin mijloace parlamentare. Aceasta este o putere către care nu aspiră nimeni, atîta timp cît nu aduce profituri, ci tristețe. Consiliul însuși îl desemnează pe viitorul Los dintre cei mai capabili în sectoarele și ramurile științei și civilizației. Îndată ce atinge vîrsta de o sută cincizeci de ani, indiferent de serviciile pe care le-a adus societății, fiecare Los este exclus automat din consiliu și, curînd după asta, existența sa nemaiavînd scop și sens, moare...

— E puțin cam dur, spuse Alec, dar așa trebuie să fie. Se gîndi puțin și adaugă: Vreau să-l văd pe Los...

— Ai să-l vezi mîine, zise Dirac. Însă te sfătuiesc să fii extrem de atent și prudent cu el...

— Ce vrei să spui?

— Poate cu asta ar fi trebuit să încep. Problema e că Los refuză să mă lase să merg la omnicar. Am vrut să iau legătura cu Kazimir, însă, din prudență, nu i-am spus-o. Și, totuși, nu mă lasă. Am impresia că ne consideră un fel de prizonieri ai lor.

— Crezi?

— Poate se tem și vor, de aceea, să ne izoleze de baza noastră... Și Alec, trebuie să-ți mai spun ceva important! Ei consideră că am sosit aici cu racheta, nu știu că în jurul lui Var se rotește nava noastră cosmică. În ceea ce mă privește, nu le-am spus adevărul.

Alec îl privi curios.

— Pe cinstea mea, Dirac, nu știam că ești capabil să minți, spuse el.

— Sînt capabil de orice, cînd este vorba de securitatea voastră, replică robotul. Tocmai de aceea socotesc că trebuie să fii prudent cu el și să-i spulberi toate îndoielile.

Alec tăcu.

— Cred că o să ne înțelegem, spuse el în cele din urmă. Cu un om întristat te poți înțelege întotdeauna. Numai cu unul lipsit de sentimente, nu...

Rostind ultimele cuvinte tresări în sine, dar Dirac nu arătă prin nimic că ar fi interpretat ultimele cuvinte ca pe o aluzie deplasată. Dornic să schimbe discuția, omul își privi repede ceasul.

— Exact peste patruzeci și cinci de secunde îmi vor aduce mîncarea, spuse Alec. Omizile acestea sînt diabolic de punctuale!

— Și pe mine m-a impresionat asta, replică Dirac imperturbabil.

Acum tăceau amîndoi și Alec simțea mai puternic răsuflarea sărată a oceanului care, spre seară, se intensifica. Soarele apusese, iar strania pădure se scufundase într-un amurg catifelat — nemărginită, însinguratâ și tristă la acest ceas al zilei. Alec oftă abia auzit.

— Tare mult aș vrea să văd o căprioară, murmură el. Sau măcar o căprită obișnuită...

Dirac nu răspunse. Își ridică privirea de pe cadranul ceasului, pe care îl fixase în acest timp, și privi spre capătul coridorului. Acolo apăruse o omidă verde, care împingea încet în față masa pe rotițe.

— 7 —

Ușa din fața lor se deschise și pătrunseră într-o sală enormă, cu un tavan albastru, boltit, asemănător cerului. Nu se zăreau nici un fel de mobile și cu toate acestea ea îi se înfățișa ca deosebit de ceremonioasă și solemnă. La celălalt capăt al sălii, rezemat de o ramă metalică, subțire, îl aștepta Los. Omul îl fixă curios. Fața gri și acoperită de peri a bătrînului i se păru bună și blîndă, privirea sa destul de vie, concentrată și ageră.

— V-am pregătit o surpriză, spuse Los și arătă spre perete. Știți numiți voi scaun?

Dirac traducea extraordinar de repede, aproape simultan cu vorbele lui Los. Omul privi într-acolo și zîmbi. Abia acum observă obiectul. Nu-l putea numi, desigur, scaun, dar putea servi totuși acestui scop. Se apropie și se așeză grijuliu pe el. Los îl observa cu aceeași privire scrutătoare și atentă.

— Am să vă pun cîteva întrebări Alec, spuse Los, iar după aceea voi fi la dispoziția dumneavoastră.

— Vă rog...

— Dirac mi-a spus că natura rațională și emoțională a pămînteniilor coexistă în ei. Considerați că acest mod de existență reprezintă desăvîrșirea?

— Îmi este foarte greu să dau un răspuns, spuse Alec. Lumea dumneavoastră nu-mi este cunoscută decît foarte superficial. Cu toate acestea ea îmi pare extrem de rațional și firesc construită.

— Nu se poate, totuși, să nu aveți un punct de vedere de principiu în această problemă.

— Aș putea spune doar că individul care posedă aceste două naturi este mai valoros, dacă nu pentru societate, atunci măcar pentru sine însuși.

— Cum să înțeleg aceasta? („Atenție, Alec!", îl preveni Dirac aparte).

Alec chibzui, dar nu putu înțelege totuși ce vrea să-i spună robotul.

— Păi, în felul cel mai simplu, replică el atent. Unu plus unu fac doi...

— Acest mod de gîndire mi se pare oarecum mecanic, zise Los. Carbon plus oxigen dau, pare-mi-se, otravă...

Recunosc că exemplul meu nu a fost prea bine ales, spuse Alec, dar este neîndoielnic că natura duală a omului determină în spiritul său o ardere mult

Colaj foto de MARIAN MIRESCU

mai intensă.

— Da, fără îndoială, însă intensitatea vieții spirituale trebuie să fie considerată drept un avantaj decisiv? Nu sînt oare mai importante armonia interioară și unitatea vieții spirituale?

— Am vrut să spun că această coexistență a celor două naturi îi umplu de conținut și îi îmbogățesc reciproc viața interioară, răspunse Alec. Individul care posedă o singură natură este, în fond, un semiindivid.

— Da, asta am vrut să știu!, spuse Los gînditor. Dumneavoastră considerați că pe Var trăiesc niște semiființe? („Fii foarte atent!", interveni din nou Dirac).

Abia acum înțelese Alec încotro tinde conversația.

— Nu, nu, vă rog, n-am intenționat cîtuși de puțin să spun așa ceva!, obiectă Alec. Eu admit întru totul ca societatea dumneavoastră este mai desăvîrșită și mai firesc alcătuită decît a noastra... Dar, spuneți-mi Los, oare dumneavoastră nu regretați faptul că nu purtați în sine frumusețea, sentimentele și fericirea fluturilor?

— Înțeleg întrebarea dumneavoastră, spuse Los făcînd un semn de aprobare. Numai că, la urma urmelor, fiecare locuitor de pe Var își primește partea sa de fericire. Și asta nu în amestec, ci pură, într-un mod pe care, din punct de vedere calitativ, dumneavoastră nu vi-l puteți imagina...

Alec reflectă asupra căii pe care să o aleagă.

— Aveți dreptate, desigur, spuse el șovăitor.

— Gîndiți-vă, Alec, reluă Los discuția, mai sincer și mai cordial parcă. Nu cumva, oare, aparițiа succesivă a celor două naturi este mai înțeleaptă? În felul acesta ele sînt cu desăvîrșire pure, nu se stînjenesc reciproc și se pot manifesta cu toată forța.

— Lucrurile nu sînt chiar atît de simple, răspunse Alec cumpănit. Noi ne străduim ca sentimentele frumoase să ne înnobileze spiritul, iar spiritul să transmită sentimentelor adîncimea și agerimea sa.

— Acesta nu este un răspuns asupra fondului problemei. Aceeași diferențiere există și la noi, chiar dacă etapele sînt succesive. În caz contrar, viața emoțională a fluturilor ar fi de-a dreptul primitivă.

— Eu nu dezbat cu dumneavoastră superioritatea uneia sau alteia dintre cele două lumi ale noastre, Los, spuse Alec. Întrucît ambele sînt făurite de către natură ele nu pot fi artificiale, dar nici nu pot fi desăvîrșite. Fiecare dintre ele trebuie să caute această desăvîrșire pe baza propriilor legi de dezvoltare.

— Într-adevăr, așa este, aprobă Los, iar Dirac completă. Ai reușit să ieși la liman...

— Los tăcu cîteva clipe, apoi reluă amical:

— Pare-mi-se, Alec, că societatea voastră s-a ridicat avînd de învins mari dificultăți în dezvoltarea sa. Aceste două naturi sînt foarte puternice, foarte particulare și foarte diferite. Inevitabil una dintre ele se va strădui să obțină supremația și să o înlăture pe cealaltă. A căuta armonie și contact între ele mi se pare ceva greu de realizat...

— Aveți dreptate, spuse Alec. Însă ce fel de dezvoltare am fi avut în absența acestor două naturi antagoniste, care să o stimuleze?

— Dar dacă ele se neagă reciproc?

— Chiar și în acest caz... Ar fi un imbold către emulație și progres. Faptic însă, noi nu ne aflăm în acest moment într-o asemenea situație...

— Vreți să spuneți că rațiunea s-a resemnat?...

— Dimpotrivă, mie mi se pare că ea este apriori ireconciliabilă și că agresivitatea ei a fost, întotdeauna, mai accentuată... Și tocmai cîteva dintre victoriile sale mai importante din istoria dezvoltării noastre ne-au arătat că, singură pe cîmpul de luptă, ea este, pur și simplu, o nefericită.

Los se gîndi îndelung.

— Da, răspunse el într-un tîrziu, se poate spune că natura voastră emoțională este extrem de cutezătoare, vie și puternică și că, totodată, rațiunea voastră i se poate împotrivi doar cu mare greutate.

— Ce vă face să credeți asta?, întrebă Alec curios.

— După cîte am înțeles, voi vă apropiați de răpitoare?

Alec îl privi mirat.

— Ce vreți să spuneți?

— Vreau să spun că și în prezent voi vă hrăniți cu carnea animalelor, spuse Los. La noi doar răpitoarele erelor preistorice se hrăneau cu carne...

— Asta nu înseamnă nimic, se posomorî Alec. Și nu poate avea nici o importanță pentru specia umană, care a îndurat atîtea în lunga sa dezvoltare istorică.

— O aserțiune destul de arbitrară, spuse Los cu o amărăciune. Chiar și cea mai lungă dezvoltare va rămîne condiționată pentru vecie de ereditate. Cum ar putea fi altfel explicate războaiele voastre, revoluțiile voastre, nimicirea voastră reciprocă de-a lungul secolelor. Sîngeroasa istorie a dezvoltării, însoțită de componentele periculoase ale hranei pe care o primiți, nu poate să nu dea culoare roșie emoționalității voastre. Și cum s-ar putea împăca ea cu rațiunea pură și imparțială...

Alec observă cu uimire că aceste cuvinte îl iritaseră. Nu cumva, totuși, omul-omidă avea dreptate? Sau, pur și simplu, voia să obțină din partea lui o recunoaștere periculoasă?

— Îmi este greu să găsesc argumente convingătoare Los, spuse el. Din păcate, faptele vorbesc împotrivă. Problema ultimelor noastre epoci a constituit-o vestejirea sentimentelor și nu înflorirea lor năvalnică. Dar, în ciuda tuturor presupunerilor dumneavoastră, trebuie să spun că societatea noastră mi se pare mai umanitară decît a dumneavoastră. Noi nu am distrus viața pe planeta noastră. La noi trăiesc în libertate mii de animale sălbatice și domestice.

— Ca să aveți posibilitatea de a le ucide?, întrebă Los. Ca să nu uitați vechea și frumoasa voastra ocupație?

— Nu, nu e chiar așa!... Pe unele, într-adevar, le ucidem. Avem însă rezervații uriașe în care este interzis cu desăvîrșire să calce picior de om...

— Cu toate acestea, uciderea fluturii și omizile...

— Iertați-mă, Los, însă la noi ele nu sînt ființe rațională. Ele sînt insecte, pur și simplu. Și trebuie să vă spun că noi nu am exterminat omizile, chiar dacă aduc pagube foarte serioase pădurilor noastre. Noi le ocrotim datorită frumuseții fluturilor care bucură ochii copiilor noștri...

— Păcat că nu ați adus cu voi măcar un exemplar, spuse gînditor Los. Ar fi reprezentat un mare interes pentru savanții noștri...

— A doua oară nu o să mai omitem...

— V-ați gîndit cumva să stabiliți un contact permanent cu noi? („Fii foarte atent, Alec!", îl avertiză insistent Dirac).

— Scopul călătoriei noastre este unul singur — cunoașterea, spuse precaut Alec. Dar dacă veți avea nevoie de noi nu vă vom refuza niciodată ajutorul...

— Mulțumesc, răspunse scurt Los. Asta este ceea ce doream să știu. Și acum sînt la dispoziția dumneavoastră.

Alec îl privi atent.

— Mai întîi de toate am să vă adresez o rugăminte Los, spuse el. Îngăduiți-mi să iau legătura cu nava noastră cosmică.

Privirea lui Los păru să se tulbure.

— La ce vă folosește această legătură? Din cîte știu, pe navă nu se mai află alți oameni, nu-i așa?

— Nu mă înțelegeți, Los. Nu este vorba despre racheta cu care am aterizat, ci despre nava fotonică ce se rotește acum în jurul lui Var. Avem stabilită cu ea

o legătură zilnică și tovarășii noștri sînt desigur îngrijorați pentru noi...

Los își împlîntă în el privirea sa pătrunzătoare:

— Există cu adevărat o astfel de navă?

— Mă uimiți, Los. Dacă nu aveți încredere în mine, atunci întrebați-i pe savanții dumneavoastră... Cu aparatul nostru se poate zbura între două planete cel mult...

— Nu cumva doriți de fapt să luați legătura cu planeta dumneavoastră?

— Nu e totuna?

— Pentru noi nu e totuna...

— Nu vă înțeleg, Los... Vă temeți oare de noi?

— Poate că avem unele motive, replică Los. Și încă destul de serioase.

— Aș fi, într-adevăr, curios să le aud, spuse Alec.

Los își clătină încet capul cenușiu, acoperit de peri.

— Nu sînteți sincer, Alec, spuse el cu amărăciune. Dumneavoastră nu puteți să nu le cunoașteți... Mai întîi ați ucis un fluture. De mii de ani fluturii nu și-au mai pierdut viața din cauza unei morți violente. Trebuie să vă spun că faptul acesta a zguduit, efectiv, întreaga noastră societate...

— Acum fiți și dumneavoastră sincer, Los... Dumneavoastră știți foarte bine că aceasta a fost o neînțelegere... Noi am crezut că fluturele este o simplă insectă. Chiar și pentru locuitorii Varului distrugerea insectelor nu constituie o crimă. Voi ați nimicit milioane de specii...

— Este foarte adevărat... Însă și uciderea fluturelui este un fapt. Locuitorii Varului sînt speriați și alarmați.

— Dumneavoastră trebuie să le explicați neînțelegerea și să îi calmați. Rațiunea lor sănătoasă și lucidă va pricepe adevărul.

— Din păcate, nu este doar atît... Consiliul se teme că planeta voastră este epuizată sau amenințată de distrugere și că acum dumneavoastră căutați alta, cu condiții climatice asemănătoare, pe care să o colonizați. Consiliul se teme că ne veți considera drept ființe inferioare și, cu dreptul celui mai tare, ne veți extermina pentru a oferi spațiul unei civilizații superioare. În mod special, consiliul se teme de lăcomia voastră originară. Și în cele din urmă, nu este lipsit de importanță faptul că rațiunea voastră poate fi influențată de niște sentimente necunoscute nouă.

Alec se gîndi îndelung.

— Trebuie să vă spun că, în principiu, toate temerile voastre sînt întemeiate, spuse el în cele din urmă. Însă, în cazul nostru, ele sînt complet lipsite de obiect. Se înțelege, dumneavoastră nu cunoașteți lumea noastră, principiile locuitorilor săi, așa încît, orice explicație a noastră o puteți considera drept o minciună. Cu toate acestea, eu vă spun că nu avem cîtuși de puțin intenția de a coloniza Varul, și vă rog să mă credeți...

— Dar dacă, totuși, consiliul nu va crede? Nu uitați Alec, aici este vorba despre supraviețuirea noastră.

— Chiar și așa, acesta este lucrul cel mai avantajos pentru dumneavoastră, replică Alec. Dacă veți încerca să ne rețineți sau să ne ucideți, tovarășii noștri nu vor lăsa toate acestea fără urmări.

— Cum să înțeleg asta? întreabă Los reținut.

— Este suficient ca nava noastră cosmică să întreprindă un zbor de joasă altitudine deasupra Varului ca să prefacă totul în cenușă. Și acestea nu sînt singurele sale posibilități.

— Să o iau ca pe o amenințare? Sau, pur și simplu, drept cel mai obișnuit șantaj?

— Nici una, nici alta, Los... Noi am venit aici ca frați. Pentru a nu vă aduce vreun prejudiciu am sterilizat și cel mai mic lucrușor pe care l-am introdus în lumea voastră. Ați verificat deja, probabil, alimentele și lucrurile noastre și știți că acesta este adevărul. În afară de asta este neîndoielnic că o singură navă cosmică nu poate coloniza o planetă întreagă. Este în interesul vostru să scăpați de noi cu binele. În caz că nu mă credeți, pregătiți-vă de apărare. Nu putem reveni aici mai devreme de treizeci și doi de ani lumină, iar aceasta reprezintă pentru noi secole...

Alec tăcu. Tăcea și Los, iar fața sa cenușie arăta apăsată și sumbră.

— Vă mulțumesc pentru sinceritatea dumneavoastră, Alec!, spuse el în cele din urmă. Personal consider că aveți dreptate, însă hotărîrea nu poate fi luată decît de către Consiliu. Vă voi comunica mîine punctul lor de vedere.

Om și robot păseau peste puțin timp de-a lungul coridorului.

— Cred că, într-adevăr, bătrînul este de partea noastră, spuse Dirac rupînd tăcerea.

— De ce?, surîse abia observabil omul.

— Logica ta a fost impecabilă. Ca ființe inteligente o vor accepta, cu siguranță.

— În plus, dacă ne gîndim bine, nu există nici măcar pericolul de a fi orbiți de niscaiva sentimente...

— 8 —

Ecranul se lumină și, în aceeași clipă, Alec văzu figura alarmată a lui Kazimir.

— Alec!, exclamă el. Ce s-a întîmplat?

— Nimic deosebit, răspunse calm Alec. Ne-am aflat într-un mic pericol, dar acum totul a trecut...

— Cu fluturii?...

— Fluturii s-au transformat în omizi!... Vrei să-i vezi?

Pictură de MARIUS GHERGU

— Păi, dacă n-am de ales!, rîse Kazimir.

Un timp Kazimir examină cu tăcută curiozitate imaginile de pe teleecran.

— Da, o arhitectură acceptabilă!, spuse el. Uși înalte!... Merg în picioare?

— Ai să înțelegi imediat... construcțiile, se înțelege, își au și inconvenientele lor. Scările li se aseamănă cu niște tobogane din lemn... A urca pînă la etajul al doilea este un adevărat act de curaj.

— Aștia sînt ei!, se înfioră Kazimir.

— De ce, nu-ți plac?, zîmbi Alec.

— Brr!... Dacă-i visezi noaptea...

— De aproape sînt mai simpatici, spuse Alec. Și, în definitiv, nu există nici un pericol de a te invita la dans. Sînt completamente surdo-muți.

— Chiar așa?

Timp de cîteva minute Kazimir îl examină tăcut și concentrat.

— Fapt este că sînt suportabili, spuse el în fine. Exploratorii de pe Alfageea au avut o baftă mult mai proastă decît tine... Ce ți-au făcut, Alec?...

— Am să-ți povestesc mai tîrziu... Acum, însă, sîntem în relații foarte bune, purtăm discuții filozofice...

— Pe ce temă?

— Vechile și plicticoasele teme, se înțelege.

— Alec, nu cumva îmi ascunzi ceva?... Unde este Dirac?...

— Fii liniștit, este în perfectă stare de funcționare!, răspunse Alec. La început ne-au considerat ca pe un fel de prizonieri ai lor, dar acum sîntem liberi. Cu condiția de a le dovedi existența cosmonavei.

O expresie rea se ivi în privirea pilotului...

— Asta nu este o problemă...

— Nu, Kazimir, te rog, nu face prostii. Nu-ți cer decît un singur lucru: diseară, la orele unsprezece, să lansezi o rachetă de semnalizare... alege-o pe cea mai puternică.

— Ești sigur că te afli în deplină siguranță?, întrebă Kazimir posomorît.

— Absolut sigur...

— Cît timp vei mai rămîne printre ei?

— Cred că încă vreo zece zile...

— Cu toate acestea, avertizează-i să fie foarte atenți. Dacă vi se întîmplă ceva voi face să le explodeze planeta ca un balon de săpun.

— Nu știam că ești așa setos de sînge, rîse Alec. Spune-mi ceva și despre tine.

— Ce pot să spun despre mine?, ridică din umeri Kazimir. Mă plictisesc îngrozitor... Îmi vine să construiesc un al doilea Dirac, ca să am cu cine sporovăi.

— Nu e o idee rea. Numai să nu uiți să-l ascunzi, cînd ne vom întoarce...

— De ce?

— Cum să-ți spun, s-ar putea ca Dirac întîiul să fie neplăcut surprins de apariția unui alter-ego...

Kazimir rîse.

— Ai rămas același, zise el. Nu uita să-l saluți pe Dirac. Poate că printre omizile alea a devenit sensibil...

— La urma urmelor Bagrationov nu exclude și o astfel de posibilitate.

— Hai, nu mă face să rîd!...

— Trebuie să plec, Kazimir..., spuse Alec. Pe viitor vom ține regulat legătura...

— Ești invitat la banchet?

— Slavă domnului, măcar beleaua asta m-a ocolit!, spuse Alec. În meniul lor n-ai să găsești nimic altceva decît clorofilă. Și, cîteodată, chiar și asta sintetică!

— Categoric, nu te invidiez...

— La revedere, Kazimir...

Ecranul se stinse.

Alec ședea pe scaunul său moale, fără spătar, și se gîndea cît de repede se adaptează conștiința umana la cele mai stranii situații.

Totul în jur i se părea firesc — pînă și fața mițoasa a lui Los îi apărea, în această clipă, de-a dreptul omenească. Cu toate acestea nu-și putu reține zîmbetul, cînd președintele Varului se cățără cu o excepțională îndemînare pe peretele vertical, pînă la unul dintre cele mai înalte rafturi ale bibliotecii. Cînd coborî, Los ținea în mînă o plăcuță metalică ușoară, pe care era gravat un portret.

— Acesta este cel dintîi Los al lumii noastre, spuse el. I se spunea Los-filozoful.

Alec îl privi surprins.

— Dirac mi-a spus că nu aveți o astfel de știință.

— Da, într-adevăr, acum nu mai avem, răspunse Los. A fost suprimată printr-un decret special al Consiliului cu trei secole în urmă...

Alec zîmbi.

— Cam greu s-ar putea numi așa ceva libertatea gîndirii.

— Nu sesizez cu exactitate ce înțelegeți prin cuvîntul „libertate", Alec. Pentru noi, într-un înțeles mai general, aceasta înseamnă lipsa constrîngerii...

— Da, cam așa ceva...

— La noi nu există constrîngere... La noi libertatea fiecărui individ este garantată în limitele legilor și tradițiilor noastre.

— La noi este chiar ceva mai mult, zîmbi din nou Alec. Noi, sub nici un motiv, nu-i împiedicăm pe oameni să gîndească ce doresc și să expună aceasta într-o formă scrisă...

Los rămase pe gînduri.

— Nu știu dacă este un lucru înțelept, spuse el. — Totuși, pentru ce a trebuit să interziceți filozofia?

— S-a dovedit a nu fi necesară, răspunse Los. Filozofia noastră căuta să descopere legile dezvoltării, ori aceste legi ni le-a dat știința. Noi am căzut de acord că, în ceea ce privește legea cea mai generală și scopul cel mai general, ele nu pot fi altele decît acelea pe care ni le-a propus natura: dezvoltarea individului de la o stare inferioară la una superioară.

— Simplu ca „bună ziua", mormăi Alec. Presupun că, totuși, au existat și alte păreri?

— Desigur, aprobă Los. Foarte puternică a fost școala moniștilor, care susținea puncte de vedere apropiate de cele ale dumneavoastră. Ei considerau că natura umană trebuie să fie una și indivizibilă și că știința trebuie să aspire la asigurarea acestei unități. Unul dintre cei mai cunoscuți filozofi ai noștri, „Albastru întunecatul" a fost și el monist. Am să vi-l arăt imediat...

Los se cățără din nou pe rafturi și, peste puțin timp, aduse o cărțulie subțire, tipărită pe un fel de hîrtie specială. Pe foaia de titlu se afla o fotografie care atrase atenția lui Alec.

— Omul acesta nu a fost lipsit de sensibilitate, spuse el gînditor.

— Tot ce se poate, răspunse Los șovăitor. Mintea sa era deosebit de cutezătoare și iscoditoare.

— Ați vrea să-ne citiți ceva?

Parcă împotriva voinței sale, Los deschise la prima pagină și începu să citească rar:

„Către ce năzuiești tu, creatură oarbă? Către ce mare tenebroasă curg riurile dorințelor tale? Tu nu ai ochi; ochii tăi sînt orbi în fața splendorilor care te înconjoară. Tu nu ai auz ca să asculți glasul adevărului. Albastra gheață a Polilor ți-a înghețat pe vecie inima. La ce îți folosește inteligența ta rece, la ce îți folosesc mîinile tale moarte, dacă tot ceea ce plămădești este tristețe și inconștiență?"

Los se opri brusc.

— Dar asta nu este filozofie, spuse Alec. Aceasta este poezie...

— Nu, nu este poezie, răspunse nemulțumit Los. Nu sînt altceva decît simple gînduri, cutezătoare și neîntemeiate... Numai fluturii sînt capabili să creeze poezie...

— Îmi puteți da un exemplu de poezie?

Los îl privi mirat.

— Dar ea nu se scrie, spuse el, acesta este un lucru interzis.

— Interzis?... Dar de ce?

— Chiar nu pricepeți?... poezia fluturilor este mai presus de noi și de mintea noastră. Din moment ce nu avem simțuri, cu ajutorul cărora să o receptăm, nu am face altceva decît să o profanăm.

— Dar ce este, în fond, poezia?

— Poezia este frumusețe, răspunse Los cu convingere.

— Și natura este frumusețe...

— Nu, aceasta este frumusețea în relația lor cu natura, frumusețea în relația lor cu iubirea... Nu știu cum să descriu mai exact aceasta, Alec. Poezia este expresia materializată a mișcării sufletelor lor. Ea nu reprezintă altceva decît cuantele emanației lor spirituale, a fericirii lor necunoscute nouă.

Alec tăcea.

— Poezia lor e lipsită oare de gînduri?, întrebă el într-un tîrziu.

— Se înțelege că nu...

— Și de unde sînt ele luate?...

— Fluturii cugetă pe baza cunoștințelor pe care le-au dobîndit în existența lor anterioară, răspunse Los. Numai că acum ele sînt gînduri scăldate în lumină, iar profunzimea lor este, fără îndoială, cu adevărat nemăsurată...

Dirac își privi neliniștit ceasornicul.

— E timpul să mergem, spuse el.

Nu peste multă vreme urcaseră toți trei pe acoperișul plat al rezidenței. Oceanul era foarte aproape și în portul iluminat se vedeau stațional cîteva corăbii pintecoase și plate, aidoma unor broaște țestoase, din care macarale-turn, fosforescente, descărcau un fel de masă gelatinoasă, greu de distins în întuneric. Mirosul de sare și iod se simțea parcă și mai pregnant în această seară.

— Sînt alge marine, explică Los. Din ele extragem clorofila...

Alec păru să nu-l audă.

— Los, i se adresă el abrupt, vreți să îmi dați cartea lui „Albastru Întunecatul"?

— Nu Alec, nu este îngăduit să fie arătată...

— Nu este îngăduit să fie arătată pe Var... Însă pe îndepărtatul și necunoscutul Pămînt...

— Chiar și fără asta veți duce enorm de multe cunoștințe pe Pămînt.

— Eu vreau să îi duc gînduri, Los, spuse omul. Cunoștințele se vor dovedi, poate, netrebuincioase. Nimeni dintre noi nu poate spune de pe acum, ce cunoștințe le sînt necesare pămîntenilor...Dar gîndurile...

— Priviți!, îl întrerupse Dirac.

Își ridicară fețele spre cerul întunecat. Aproape de zenit se lumină un norișor, apoi crescu rapid de parcă ar fi fost o meduză violet-transparentă. Peste cîteva minute doar, ea deveni complet străvezie, lăsînd să se vadă strălucirea palidă a stelelor. Alec privi pe ascuns spre Los — figura lui părea strălucită în această clipă de niște gînduri neasemuit de frumoase.

— Frumos, nu-i așa?, întrebă în șoaptă Alec.

— Da, într-adevăr, răspunse Los.

Omul surise tăcut.

— 10 —

Se aflau, toți trei, pe malul lnului, în apropierea

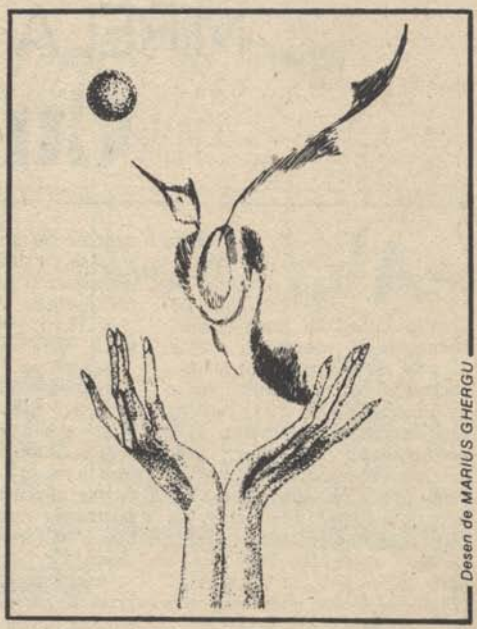

Desen de MARIUS GHERGU

corpului argintiu al rachetei. În jurul lor cîmpia se albastrise de fluturii care aterizaseră pe ea. Răsunaseră din nou acordurile muzicii — lacul se înfiorase de parcă ar fi fost însuflețit, pădurea de pe Var fremătase. Los auzise totul prin intermediul lui Dirac. Pe figura sa se putuse citi concentrare și atenție, însă mimica sa nu exteriorizase nimic. Ca de obicei, fluturii se agitaseră fără reținere — se înfioraseră asemenea lacului și se bucuraseră aidoma pădurii. Doar fața metalică a lui Dirac, îndreptată către rachetă, rămăsese nepăsătoare.

În cele din urmă, muzica se termină, fluturii își tremurară aripile lor delicate, văzduhul se umplu din nou cu sunete blînde și rugătoare. Magnetofonul tăcu însă nesimțitor. Alec i-l dădu lui Dirac și întrebă:

— V-a plăcut, Los?

— Am impresia că mă înțelegeți, răspunse îngîndurat președintele Varului.

— Și pe bună dreptate, surîse omul. Am înțeles că, uneori, sînteți cu adevărat trist, Los... Dar niciodată nefericit.

În privirea lui Los nu se clinti nimic.

— În schimb dumneavoastră nu sînteți fericit, Alec, replică el. Aveți și inimă, aveți și inteligență... ce vă mai trebuie?

— Eu mi-am pierdut semenii, Los!...

— Dar nu vă întoarceți la ei, oare?...

— Nu știu, Los... Am impresia că mi se vor părea complet străini.

Los tăcu.

— Sînteți asemenea lui Gri, spuse el. Asemenea lui Gri întunecatul... V-am adus cartea lui.

Los rămase pe țărm. Pe suprafața netedă a lacului racheta se puse încet în mișcare, mărindu-și, treptat, viteza. Valuri mari porniră să-l bată peste picioare. Apoi veni și clipa cînd nava își luă zborul. Ca o săgeată de argint ea se înfipse în albastrul dens al cerului. Peste cîteva clipe doar, deasupra lor se va deschide iar mărețul și înspăimîntătorul pustiu de stele și întuneric.

În românește de: ION ILIE IOSIF

MIRELA PACIUGĂ

Culise

– Azi vei sta lîngă mine, vierme!

Se cherchelise rău Bătrînul. Zăcea în cutia din dosul scenei, horcăind din vreme în vreme. Căzuse de pe scaun şi nu mai reuşea să-şi ridice hoitul înecat în grăsime. Ochii mici, înconjuraţi de cearcăne violete, între care atîrnau pleoapele, carne vie, nu altceva, se mijeau în direcţia mea. Nu cred că mă vedea, îmi auzise doar paşii, veneam să-i spun că sala e plină, oamenii aşteaptă. I-aş mai fi spus că, de fapt, cei din sală aşteaptă de foarte mult timp, unii de o viaţă.

– Ajută-mă, vierme! E timpul! bolborosi Bătrînul, agăţîndu-se cu o mînă de masă şi cu cealaltă de braţul meu. S-a ridicat cu greu pe scaun.

– Hai, adu-o pe micuţă, draga de ea! Ba nu, să bem mai întîi!

Palma întinsă se tîrî de-a lungul mesei spre sticla cu vin roşu. Turnă în pahare. Îmi făcu onoarea să toarne în pahare şi să ciocnească.

– Sănătate, hă, hă! Sănătate! horcăi el a rîs. Vierme...

Probabil îl încînta cuvîntul. Pentru mine nu avea nici o importanţă cum îmi spunea.

Am înghiţit lichidul şi am pornit spre dulăpior. Îmi tremurau mîinile. Am scos cu grijă husa transparentă. Balerina, albă ca varul, atîrna în legături. Am desprins-o din hamuri şi am purtat-o în braţe pînă lîngă Bătrîn. Nu era foarte grea, dar gîfîiam cînd am rezemat-o de masă. Nu ştiam ce trebuie să se întîmple mai departe.

M-a dat afară.

Cînd m-a chemat înapoi, Balerina îşi încălzea articulaţiile. Faţa i se colorase uşor, la fel şi braţele şi tot trupul, atît cît se vedea de sub rochia albastră, vaporoasă. Bătrînul stătea pe acelaşi scaun, ştergîndu-şi degetele nefiresc de lungi pe o zdreanţă jegoasă. A trîntit ceva în sertarul mesei şi mi-a făcut semn să mă apropii.

– Du-o pe scenă, a mîrîit surd.

Acum n-a mai fost nevoie să o car în braţe. M-a urmat docilă. S-a aşezat în mijloc, ghemuită şi a aşteptat. Am fugit pe schela de deasupra cutiei să reglez luminile. Am aprins un reflector albastru, unul roşu, unul portocaliu peste lumina albă, foarte puternică. Pe scenă era dimineaţă. Am ridicat cortina.

În faţa ochilor avizi, mugurul crud de carne prindea viaţă sub valurile blînde de muzică. A tresărit mai întîi, părînd să adoarmă din nou pentru vecie, apoi iar, mai puternic. Şi-a înălţat palmele deasupra capului ca o întrebare dacă a sosit sau nu vremea, braţele îmbrăcate în voalul albastru s-au arcuit spre lumină aşteptînd un semn de recunoaştere. Încet, s-a ridicat pe vîrfuri, îmbobocind. O piruetă timidă s-a continuat cu alta, apoi cu alta, din ce în ce mai înalte, învîrtejind corola albastră a rochiei. Cînd floarea fantastică a fost deschisă pe deplin, balerina a fost un fluture ascuns în floarea albastră. Fluturele a zburat, a fost un prim salt, o primă desprindere de parchetul prăfuit. Apoi altele şi altele... A fost floare. Fluture şi izvor a fost mai tîrziu, în lumina amiezii revărsată din reflectoare, a fost chiar lumina şi aerul uşor obosit al serii, aerul serii, leneş şi dulce.

Am lăsat cortina. Nu aplauda nimeni. La noi în sală nu se aplaudă. Oamenii sînt prea întorşi spre ei înşişi, prea încordaţi să-şi prindă sunetul de cristal al sufletului stîrnit de mişcarea Balerinei, prea recunoscători Balerinei ca s-o tulbure cu plescăituri dizgraţioase.

Am scos-o de pe scenă, era la fel de proaspătă ca la început; îi simţeam amintirea mişcărilor în muşchii subţiri ai braţului, şi încă ceva, ceva nou, nu-mi dădeam seama ce. Cînd deschideam uşa mi-am amintit că se împotrivise, nu voia să plece de pe scena.

– Repede, repede! a horcăit Bătrînul, îngrozitor de palid.

A smuls din sertarul mesei două transfuzoare, şi-a înfipt acele în venele de la încheieturile coatelor în timp ce eu făceam acelaşi lucru cu Balerina. Fără să ştiu ce fac. Sîngele se întorcea pulsînd vesel prin tuburile transparente. Trupul Balerinei îmi atîrna din ce în ce mai greu în braţe, nu i-am privit faţa, ştiam că păleşte cu aceeaşi nuanţă cu care culoarea revenea în obrajii buhăiţi ai Bătrînului.

Bătrînul încerca să-şi bandajeze încheieturile însîngerate. I le-am legat eu strîns, pînă ce braţele i s-au învineţit.

– Ai văzut ce frumos sînt? a moţăit. Ce frumos sînt...

I-a căzut capul pe masă şi a adormit.

Au trecut secole.

Cineva a bătut la uşă. I-am deschis. Bătrînul ridicase capul de pe masă şi privea tulbure.

– Ce vrei... vierme? a mîrîit îngăduitor fără să vadă nimic.

Tocurile înalte au clănţănit sec pe podea, silueta suplă a fulgerat întunericul cutiei.

– Am venit să o cumpăr pe Balerină. Vreau să lucreze pentru mine. **Numai** pentru mine. Cît?

Nu am înţeles de ce vorbea cu mine şi mi-am sucit gîtul spre Bătrîn. Nu ştiam dacă adormise din nou. Nu dădea nici un semn că ar fi treaz, deşi „numai"-ul se lovea încă sonor de pereţi.

Am scos-o din nou pe Balerină, am sprijinit-o de masă, acelaşi ritual.

GASTRONOMICĂ

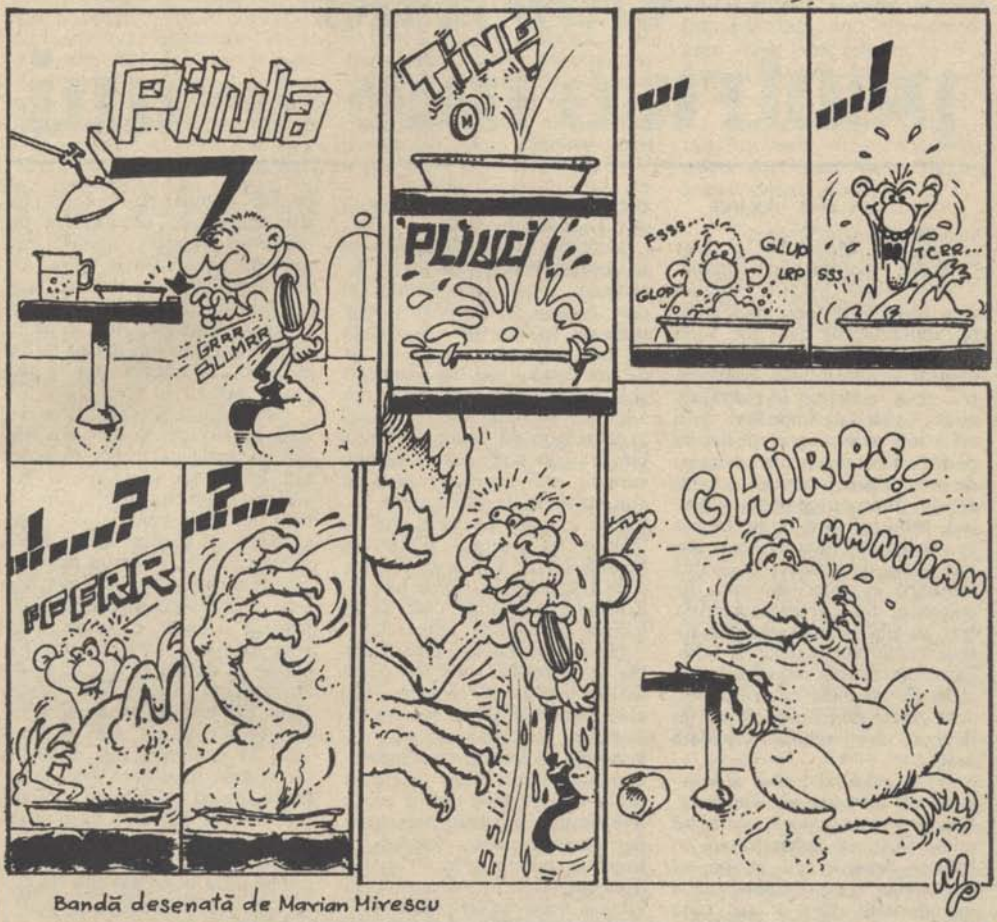

Bandă desenată de Marian Hivescu

Ea, cea care voia s-o cumpere, s-a aplecat asupra trupului inert, cu ochii căscați larg, a privit fața Balerinei.

I-am întins transfuzoarele fără să-i spun nimic, cuvintele fugiseră înspăimîntate dintre noi, muriseră și zăceau printre gunoaiele din cutie. N-a avut nevoie de ajutor, i-am admirat dexteritatea, ca de pe altă planetă.

Au trecut ani.

În loc să se coloreze, pielea Balerinei a devenit și mai albă, iar peste cîteva clipe a început să se crape cu pocnete mici. Îi priveam țintă podul palmei, n-am vrut nici acum să-i văd fața, podul palmei s-a crăpat ca pămîntul ars de secetă, pielea s-a scorojit, din ce în ce mai uscată și a început să se scurgă.

A trecut o zi.

Balerina era o grămăjoară de nisip pe podeaua cutiei. Cea care voia s-o cumpere s-a aplecat spre ea și răsuflarea fierbinte, șuierătoare, a împrăștiat-o. Apoi s-a ridicat, a fulgerat încăperea în sens invers. Și, atît.

Ce a mai rămas? Cum o să le mai arate Bătrînul orbilor cît de frumos este, cît de frumoși sînt?

AUREL CĂRĂȘEL

Colonie pentru o mie de ani

– Asta este, doctore...

– Deci...

Mondolis a fost dintotdeauna un orășel liniștit. Orășel este poate impropriu spus acestei adunături de case din lemn distingîndu-se de un sat oarecare doar prin hotelul masiv, cu trei etaje, construit în piatră cenușie, altădată impozant prin stilul său rece, nemaiîntîlnit prin părțile acestea, acum măcinat de mușcăturile timpului, ca un soi de domn cu gambetă și baston, îmbrăcat în zdrențe. În fața lui, despărțită doar printr-o piațetă plină de praf, cu o fîntînă arteziană în mijloc, din care, bineînțeles, nu cursese niciodată apa, se afla închisoarea. Deși fusese construită o dată cu hotelul și din același material, arăta la fel de proaspăt ca la început. Asta poate din cauză că nici un deținut nu-i trecuse vreodată pragul.

De la etajul al treilea al hotelului, din camera 154, cu ferestrele orientate către piațetă, se putea zări casa judecătorului nu tocmai departe, cu acoperișul din olane roșii, crăpate, ceva mai departe, spre stînga, casa doctorului, cu acoperișul de tablă cenușiu-verzuie, iar mult în exterior, aproape de șirurile de cactuși înalți cît un stat de om, cocioaba notarului, cu gard din nuiele.

În partea opusă era gara – clădirea dărăpănată în care-și ducea viața casierul, care nu vindea nimănui bilete la trenul ce sosea o dată pe lună, pentru că singurii călători care coborau în orășel din vagoanele înnegrite de funingine erau cei trei negustori, dar ei aveau permis, așa că misiunea sa era să-i întîmpine și să-i conducă la hotel.

Mondolis a fost dintotdeauna un orășel liniștit. Locuitorii lui știau cu mult timp înainte în care zi avea să fie călcat cîinele văduvei spălătorese de căruța cu trei roți a sacagiului, ce fel de marfă aduc cei trei negustori și la ce prețuri o vînd, la ce oră adoarme recepționerul cu nasul în tabachera de argint din colțul biroului unde primea călătorii, care nu mai soseau, cunoșteau cîte bucățele de zahăr pune duminica în cafea doctorul cînd se întîlnea cu prietenii pe terasa hotelului, ba chiar și ce nasture o să i se rupă la prima furtună ajutorului de băcan cînd se va întinde să închidă ferestrele.

Nimic nou nu se putea întîmpla în Mondolis, nimic nu putea să surprindă, să șocheze, nici chiar telefonul de pe măsuța casierului, singura lor legătură imediată cu lumea, cu Virgiana, capitala districtului, aflată la peste 600 de mile de ei. Singurele vești le aduceau negustorii, dar ele erau mereu aceleași, cu trecerea puterii cînd în mîinile opoziției, cînd în mîinile liberalilor, cu noile decrete care se învechiseră de cînd le tot auzeau, privitoare la accesul cîinilor pe bază de taloane în restaurante, sau cu dispozițiile articolelor 6 și 10 referitoare la deratizare.

Telefonul suna de două ori pe lună și funcționarul de acolo cerea informații despre ceea ce se petrece în oraș, cu un glas monoton și indiferent și nu răspundea la nici o întrebare pusă de casier sau de indiferent cine altul. În restul timpului linia era moartă, dar nimeni nu ardea de curiozitate să afle ce se petrece dincolo. Pentru că, în mod ciudat poate, nici un locuitor nu părăsise vreodată orașul, nici unul nu se urcase în trenul cu vagoane fumurii să străbată pustiul punctat de cactuși și să coboare în Virgiana. Aici, în Mondolis era lumea lor, aveau tot ce le trebuia, altceva nu putea exista pentru ei.

Asta pînă ieri seară. Soarele, roșu ca sîngele, își sprijinea trupul pe spinii cactușilor îndepărtați, pregătindu-se să apună dincolo de orizontul prăfos, cînd în oraș își făcu apariția, pe după grădinile cu garduri aplecate ale ultimelor case, un grup de vreo cincizeci de bărbați și femei, îmbrăcați în costume cenușii, mătăsoase și uzate, cu arme necunoscute pe umeri, cu frunțile acoperite de pălării moi de pîslă. Se opriseră în jurul fîntînii arteziene din piațetă, aruncaseră jos armele și bagajele, apoi se lăsaseră în genunchi toți deodată, cu brațele întinse ca niște aripi frînte, rîzînd și plîngînd, privind lacom către locuitorii ce-și părăsiseră treptat lucrul ca să se uite curioși la acest fapt cu totul imprevizibil în istoria atît de cunoscută a orașului.

Străinii vorbeau o limbă în care cu greu deosebeai cuvinte cunoscute. O vreme i-au privit fără să se apropie prea tare, dar și fără să se îndepărteze, apoi unul dintre ei, pare-se băiatul farmacistului, fugi să-i cheme pe judecător și pe doctor, pe notar l-au lăsat în pace, era prea departe și apoi știau cu toții că seara citește un manual de legi și nu-i place să fie deranjat.

Pe străini i-au condus la închisoare ca să-și petreacă noaptea, altă clădire atît de mare ca să-i

cuprindă pe toţi nu era, şi apoi încăperile nu fuseseră folosite niciodată, erau destul de curate, în afara pînzelor de păianjen de la ferestrele cu gratii subţiri şi de murdăria şoarecilor. Paturi nu erau suficiente, dar doctorul a cerut celor din împrejurimi să aducă pături şi paie şi imediat au mai fost înghebate cîteva culcuşuri. Armele şi lucrurile lor rămăseseră în piaţetă şi, pentru ca roua dimineţii să nu le ude, recepţionerul le ridică şi le încuie pe toate în debaraua hotelului. Tot restul nopţii doctorul şi judecătorul au rămas cu nou-veniţii, încercînd să afle ce era cu ei, din ce parte veneau şi încotro se îndreptau.

Acum era o lumină plăcută, soarele dimineţii bătea pieziş în umbrela de pînză decolorată; cafeaua începuse să se răcească în ceştile înalte de porţelan. Notarul încă nu pricepea sensul evenimentului sau poate că se făcea că nu-l înţelege pentru a-i incita pe cei doi să-şi spună părerile. Scaunele din răchită gemeau uşor la fiece mişcare, punctînd liniştea coborîtă ca de obicei peste oraşel.

– A fost destul de greu pînă am început să ne descurcăm oarecum în limbajul lor. Povestea pare cel puţin stranie, dar în starea în care se află nu este exclus ca totul să nu fie decît un produs al imaginaţiei lor îmbolnăvită de soare şi pustietate.

– Adică, dumneata, domnule judecător, înclini pe undeva să le dai dreptate.

Doctorul duse ceaşca la buze, dar nu sorbi. Se răzgîndi şi o lăsă iar pe masă.

– Eu nu înclin să dau nicicui dreptate, doctore. Asta este istoria: cincizeci de oameni declară că lumea nu mai există, că în afară de noi şi de ei în jur este un pustiu înfiorător, un pămînt fărîmiţat de prăpăstii gigantice, de vulcani în erupţie şi de ape mîloase, mlaştini fără fund şi păduri întunecate, cu plante necunoscute, cu animale neclasate în zoologie. Cincizeci de oameni declară acelaşi lucru, elementele se potrivesc pînă la amănunt – asta este limpede, nu, doctore?

Judecătorul îşi trecu mîna prin părul cărunt. Notarul îl privi zîmbind subţire. Ştia că acesta era semnul prin care judecătorul arăta întotdeauna prietenilor că este în dilemă.

– Şi dumneata îi crezi? îl întrebă.

Judecătorul nu răspunse.

– Este o absurditate povestea asta, declară doctorul şi dintr-un gest vărsă pe gît licoarea rece, amară. Cum adică, nimeni? Dar trenul? Aţi uitat trenul? Şi telefoanele din Virgiana, şi negustorii? Astea nu sînt dovezi palpabile ale unei realităţi existente? Mai palpabile cred decît nişte cuvinte.

– Oamenii aceia nu erau nebuni. Şi nici interes să ne mintă nu aveau. Au înfăţişat destul de logic faptele, războiul... Ei spun că toate acestea există pentru că aşa au fost programate să fie: că aici este o colonie. O colonie pe o mie de ani, protejată de comun acord de către toţi participanţii la conflict.

– E absurd, clătină doctorul neîncrezător din cap.

– Absurd? zîmbi iar notarul. Dacă privim astfel, toate lucrurile sînt absurde.

– Dar ei? nu se lăsă doctorul. Ei? Cum de au scăpat? „Echipe speciale, efective postbeligerante" şi alte cuvinte pompoase, nu? Dacă-i aşa, cum de în aceşti două sute de ani scurşi de la acel conflict nu ne-a mai descoperit nimeni? Pentru că fiecare stat, am înţeles, şi-a avut propriile sale „echipe speciale".

Judecătorul ridică palma ca pentru a opri şuvoiul de întrebări.

– „Ei"? Lasă-i pe „ei". Aceasta ar putea fi altă istorie. Gîndeşte-te mai bine la situaţia noastră de aici. Poate că au avut dreptate. Ei au putut observa monotonia, automatismul în care trăim, pentru că sînt străini, neintegraţi. Nu ţi se par ciudate acum unele fapte? Hai să-ţi răspund la întrebări cu alte întrebări, care acum îmi vin în minte şi mă minunez că au putut să zacă atîta în prăfuire; de ce nu pleacă oare nimeni din oraş? De ce nu vine nimeni? De ce negustorii ăştia nu îmbătrînesc deloc, în timp ce noi ne naştem şi pierim, de ce nu sînt schimbaţi, de ce...?

Şi judecătorul se opri, fără a-şi ridica privirile de pe farfurioara cu desene miniaturale a ceştii.

– Dumneata, doctore, ştii că am dreptate, simţi acest lucru, dar nu eşti de acord tocmai fiindcă te revoltă ideea acceptării unei lumi fără oameni. În sinea dumitale însă, eşti convins de asta, după cum convins ar fi şi domnul notar şi toţi ceilalţi dacă ar şti.

– Există un mijloc, vorbi notarul, privindu-i mijit pe cei doi, există un mijloc de a încheia foarte simplu discuţia.

– Care?

– Trenul. La prînz, soseşte. Cineva se va urca în el cu un bilet pentru Virgiana. Şi acolo se va lămuri problema.

– Exact. Acel cineva voi fi eu, se ridică doctorul grăbit de la masă. Şi mîine voi veni cu răspunsul.

În oraşel lucrurile se petreceau ca mai înainte. Pisica farmacistului omorî la ora aşteptată puiul de vrabie, iar băiatul care îl ajuta pe băcan la vînzare o lovi cu o piatră exact în piciorul drept, unde pariase cu cei de peste drum că o va lovi, deşi ştiau cu toţii că aşa va fi; roata de la căruţa sacalei se împotmoli în balta din mijlocul drumului, chiar în momentul în care un puşti îi striga proprietarului că o să i se împotmolească harduhia dacă o apucă pe acolo.

Iar trenul... trenul sosi ca de obicei, pufăi liniştit în aşteptarea invizibililor pasageri şi plecă mai departe după un sfert de oră. Cu un călător în plus.

Doctorul îşi pusese geanta de voiaj în portbagajul din sîrmă de deasupra capului, îşi aprinsese un trabuc şi pufăia liniştit, privind pe fereastră dunga cenuşie a orizontului şi pîlcurile ţepoase de cactuşi voinici. În compartiment nu era nimeni, dar el se aşezase pe locul înscris pe tichet.

Conductorul veni cînd aproape aţipise, iar trabucul, uitat nescuturat, făcuse un scrum alb, lung cît o unghie. După ce îi perforă cu grijă biletul, îl privi lung, clătină din cap, apoi îi spuse să stingă trabucul pentru

că vagonul era de nefumători, și părăsi compartimentul.

Doctorul îl ascultă, deși era convins că pînă în Virgiana nu avea să-l mai deranjeze, deschise geamul și azvîrli țigara de foi în curentul făcut de tren. Un val de aer proaspăt năvăli înăuntru și învolbură fumul albăstriu. Trecuseră aproape două ore de cînd călătorea și, după spusele casierului, mai erau încă vreo patru. Era puțin obosit și legănarea trenului îl transporta spre starea de moțăială din care tocmai ieșise; se gîndea vag la ce va face în Virgiana, cînd va ajunge, unde va trage, cu cine va discuta. Nu cunoștea pe nimeni, dar bănuia că la poștă, funcționarul care le telefona de două ori pe lună îl va îndruma unde trebuie. Toate erau însă destul de confuze în capul lui ce se apleca din ce în ce spre piept, pînă cînd înțepeni, cu bărbia înfiptă în reverul hainei albe, adormit de-a binelea. Îl trezi o zguduitură puternică, ce aproape că-l aruncă spre banca din față. Afară se înserase. Ieși din compartiment și se îndreptă spre capul vagonului ca să-l găsească pe conductor sau pe oricine altul și să-l întrebe ce se întîmplase, de ce se opriseră, pentru că în Virgiana nu ajunseseră, în jur se întindea același pustiu presărat de cactuși.

Vagonul era însă gol. La fel și celălalt... și celălalt. Goale, cu lumini aprinse doar la capătul coridoarelor pentru a indica ieșirile.

În cele din urmă coborî. Soarele aproape se pierduse în zare. Întunericul nu coborîse încă, dar boarea răcoarei îl făcu să tremure sub haina subțire. De la distanță, trenul părea un cordon împodobit cu bobițe de fosfor. Pufăia liniștit în tăcerea cîmpiei, desfăcîndu-și din cînd în cînd supapele și slobozind cîte un jet de abur fierbinte.

La început, doctorul merse paralel cu linia, apoi se îndepărtă puțin de ea, din cauza bolovanilor ce împînau solul. I se părea, sau terenul urca? Parcă încet-încet, terasamentul liniei se ridica și, într-adevăr, cînd se opri o clipă și privi în urmă, trenul se afla undeva, la poale, șuierînd slab, abia auzit.

Și deodată pămîntul încetă. Parcă tăiată cu o bardă uriașă, o prăpastie fantastică își desfășura adîncimile nebănuite, cu stînci gata să se prăbușească la cea mai neînsemnată atingere, cu fisuri adînci în peretele pe care se afla, și jeturi spumate de apă roșietică azvîrlindu-se spre neștiut. Celălalt perete nu se zărea.

Deasupra, stelele începuseră să-și scoată baionetele una cîte una, în așteptarea răsăritului lunii. Trenul nu se mai auzea.

Într-un tîrziu, doctorul se așeză chiar pe buza întunecatei răni a pămîntului. Percepea sunetul surd al șuvoaielor ca pe lacrimi mute ce se învîrtejeau în trupul lui.

Știa. Acum știa și ce caută aici, și de ce făcuse acest drum fără logică, și de ce i se îngăduise să părăsească Mondolis... Acum știa tot, chiar și faptul că „ei" știau că el știe. Trenul se oprise pentru că el sosise la destinație. Aici urma să se încheie cu îndoielile sale, cu viața sa, cu tot ce aflase sau cunoștea dinainte despre lume, despre Mondolis, despre...

O colonie pentru o mie de ani! Era fantastic, era îngrozitor! Trăiau și urmau să trăiască încă vreo opt sute de ani. Dar ca și pînă acum. Automate umane, mișcîndu-se în planul celor indicate de programul făurit de cine știe ce minte genială sau tîmpită, demult împrăștiată în praful

Desen de VIOREL PÎRLIGRAS

timpului. Și mai ales, singuri! De acum, SINGURI!

O piatră se desprinse și căzu în prăpastie cu un duruit aspru. Ca un semnal. Ca un avertisment.

Străinii tulburaseră armonia prestabilită. Primul impuls. Iar el se grăbise să le verifice spusele. Al doilea impuls. Cu toate că nu înțelegea rolul notarului aici. Și nici zîmbetul lui subțire...

Al doilea impuls trebuia să-l anuleze pe primul. Invers nu era posibil. Nu exista reciprocitate. Deci, el va trebui să se întoarcă poate și să dezmintă cele spuse de străini. Sau să rămînă aici. Sau... Și în aceste ultime două cazuri? Ce se va întîmpla atunci? Și dacă...? Va înțelege careva pînă la urmă gestul? Judecătorul? Notarul?

Cînd doctorul se ridică în picioare, luna ajunsese deasupra lui, întinzîndu-i umbra spre genune. Așa încît ea dispăru prima, înainte chiar ca trupul să fie înghițit de întuneric.

A doua zi a fost luni și, ca de obicei, judecătorul, doctorul și notarul se întîlniră sub umbrela de pînză, în fața ceștilor de cafea aburindă.

– Așa că cei din Virgiana mi-au dat pe cei trei agenți de poliție, m-au suit în tren și m-au trimis înapoi. Cît se poate de liniștit. Lumea există și va exista mereu. Nici un pericol nu o paște încă. Iar cei cincizeci de nebuni vor umple spitalul cel mare din mijlocul orașului.

Soarele dimineții bătea pieziș în umbrelă, alungind umbrele înspre piațetă. Ca de obicei, spălătoreasa trecu pe acolo cu căruțul, și făcu un semn din cap către cei trei. Notarul zîmbi subțire, o privi cum se îndepărtează, apoi întoarse capul spre doctor:

– Da, cum spuneai dumneata – o lume care există; și va exista mereu. O lume pe o mie de ani.

Ajutorul băcanului traversa piața, trăgînd după el un sac mare, plin cu făină. În urma lui, trei păsărele ciuguleau praful alb ce cădea în stropi la fiecare izbitură de genunchiul acestuia.

H. G. WELLS

Simpatia pe care o nutresc pentru cenaclurile studențești nu mă împiedică să fiu obiectiv și să afirm, în acest context, că unul dintre cele mai valoroase cenacluri de literatură și artă de anticipație tehnico-științifică este cenaclul timișorean „H.G. Wells". Îndelungata activitate ca argument — reamintesc că cenaclul „H.G. Wells", alături de cenaclurile „H. Coandă" din Craiova și „Solaris" din București, sărbătorește la apariția acestei ediții de almanah două decenii de activitate — nu este desigur suficientă pentru o afirmație exprimată într-o manieră atît de categorică. Am văzut o seamă de cenacluri care (supra) viețuiesc de multă vreme, singura lor performanță fiind existența. În definitiv, mai sînt și alte centre universitare puternice în țară, dar în niciunul nu putem regăsi o stare similară cu cea de la Timișoara, care să reunească tradiția unei îndelungate activități cu prospețimea unei înalte și originale calități artistice. Bunăoară, la Cluj-Napoca nici măcar nu s-au întrunit condițiile absolut necesare pentru formarea unui cenaclu puternic de literatură de anticipație tehnico-științifică, deși nimeni nu se îndoiește nici o clipă de tradițiile și virtuțile școlii clujene de literatură. Sau la Iași, unde cenaclul „Quasar" a strălucit doar pe parcursul unei generații de studenți, astăzi răspîndită în diverse locuri (poate numele cenaclului să fi fost predestinat).

Dar să revenim la cenaclul „H.G. Wells". Apariția lui în 1969 (primul președinte — Laurențiu Cernet, primul îndrumător din partea Asociației scriitorilor din Timișoara — Ovidiu Surianu, primul instructor coordonator din partea Casei de cultură a studenților — Valeriu Panasiu) este doar unul dintre reperele unei serii de premiere: în 1972 apare publicația „Paradox" — primul fanzin tipărit din România (sub îngrijirea lui Cornel Secu și a lui Marcel Luca), în 1973 apare „Galbar" (Editura Stadion) — primul volum de benzi desenate SF (text: Ovidiu Surianu, ilustrația Sandu Florea), în 1976 se prezintă primul film SF de animație „Întîlnirea" (autori Mihai Corneliu Donici și Lucian Ionică), nu au întîrziat nici premiile internaționale. Alături de trei premii naționale (1980, 1982 și 1985), fanzinul „Paradox" cucerește în anul 1987 premiul Societății Europene de Science Fiction cu prilejul EUROCON-ului organizat la Montpellier (Franța). În 1980, cu ocazia EUROCON-ului de la Stressa (Italia), graficianul și pictorul Sergiu Nicolae obține o diplomă de onoare.

Desigur, succesele cenaclului „H.G. Wells" se datorează în primul rînd oamenilor de bine, care au îndrumat cu competență și grijă părintească, de-a lungul anilor, activitatea altor și altor generații de studenți, cultivîndu-le gustul pentru acest gen literar. Asociația Scriitorilor din Timișoara a îndrumat de la început cenaclul prin Ovidiu Surianu, iar din 1978 prin Mircea Șerbănescu. Casa de cultură a studenților s-a îngrijit de cenaclu prin instructorul Valeriu Panasiu (astăzi director al Casei de cultură a studenților), Gheorghe Baltă, Cornel Secu (astăzi director al Casei universitarilor) și Viorel Marineasa.

Un cenaclu studențesc prin forța lucrurilor are o componență extrem de „mobilă", fiind supus în permanență riscului de a fi părăsit de cei mai buni membri exact în momentul deplinei lor consacrări. Din acest punct de vedere se cuvine să omagiem munca acelora care, cu răbdarea unui Sisif, au reconstruit în permanență edificiul valoric a ceea ce se numește cenaclu studențesc. De bună seamă, un ajutor de nădejde l-au avut chiar din partea studenților înșiși. Astfel, activitatea cenaclului „H.G. Wells" a fost puternic marcată de unii din președinții (studenți) lui, precum Doru Treta, Sandu Florea, Mihai-Corneliu Donici, Dorin Davideanu, Lucian Petrescu, Voicu A. David, Gyorffy György, Antuza Genescu, dar și de unii membri ai cenaclului: Lucian Ionică, Marcel Luca, Silviu Genescu, Sergiu Nicola, Dușan Baiszki, Constantin Cozmiuc, Lucian Szabo.

Chiar dacă o parte din membrii cenaclului au trecut cu cîțiva ani în urmă la Clubul „Helion" al Casei universitarilor din nevoia de a „salva" grupa absolvenților și nestudenților, sau poate, pentru a da o șansă în plus studenților ce „vin" din urmă, activitatea cenaclului „H.G. Wells" a rămas, în linii mari, la cotele acelorași coordonate: promovarea criteriului valoric, discuții critice lipsite de complezență, seriozitatea dezbaterilor, regularitatea întîlnirilor și, ceea ce mi se pare esențial — o pedagogie ad-hoc de cenaclu, sinceră și lipsită de morgă, prin care cei vechi contribuie la progresul celor noi, într-un fel transmițîndu-le ștafeta bunelor tradiții spirituale ale cenaclului. Prezența rezultatelor cenaclului s-a făcut simțită în mai toate aparițiile notabile de acest gen. Se confirmă astfel ideea că un cenaclu bun trebuie să creeze literatură, ceilalți parametri (regularitatea întîlnirilor, acțiuni extraliterare etc.) fiind de o importanță secundară.

Pe lîngă două volume individuale — ale lui Lucian Ionică și Dușan Baiszki — prezența cenaclului mai poate fi semnalată în volumele colective „Alpha" (Scrisul românesc), „Avertisment pentru liniștea planetei" (Albatros), „O planetă numită Anticipație" (Junimea), „Povestiri despre invențiile mileniului trei", „Povestiri ciberrobotice" (Editura Științifică și Enciclopedică). Merită a fi menționat, de asemenea, buletinul teoretic „Biblioteca nova", editat împreună cu Clubul „Helion".

Despre Cenaclul „H.G. Wells" se pot spune mult mai multe lucruri, și dacă am omis unele evenimente mai importante din viața lui sau pe unii membri cu o contribuție mai deosebită la conturarea profilului literar, singura explicație posibilă ar fi implacabila lipsă de spațiu pe care îl am la dispoziție și nicidecum lipsa de bunăvoință.

IOAN ALBESCU

HG WELLS

MIHAI ALEXANDRU

Relatare de la Valea Seacă

În toamna lui '76 am însoțit o echipă eterogenă de lingviști, etnografi, scriitori, ziariști într-una din acele încîntătoare excursii intens practicate pe atunci sub numele de „călătorie de documentare". Eram singurul care mai trecusem prin acel sat din Munții Banatului, vestit pentru bătrînii săi înțelepți, și poate că unii dintre tovarășii mei m-ar fi dorit un fel de călăuză sau interpret sau măcar receptor entuziasmat al „descoperirilor" lor. Dar, în ce mă privește, nu aveam să fiu cucerit nici de puritatea graiului, nici de originalitatea cusăturilor, nici de inefabilul lirism al doinelor, nici măcar de farmecul misterios al peisajului înconjurător, ci de poveștile pe cît de adevărate pe atît de tulburătoare auzite de la unii sau alții dintre cei cărora nu le ceream nici să-mi arate, nici să-mi pozeze, nici să-mi recite, nici să-mi vîndă, ci numai să mă îngăduie la vatra cu foc mocnit a amintirilor lor din vremuri de demult sau din timpuri mai noi.

În ziua hotărîtă ne-am urcat veseli și zgomotoși (indiferent de vîrste sau doctorate) în microbuz și, după două ceasuri de plopi aurii și cer albastru...

*

... iată Dealu'Ars: o spinare de pămînt uscat, sterp, prăfos, pe care au împietrit demult resturi de trunchiuri carbonizate. Circulă legenda că, în timpurile cînd trăiau oameni uriași, ale căror fapte sînt mărturisite în graiul pietrei prin întreaga zonă, aceștia s-ar fi luptat, chiar aici pe deal, cu arme de foc și pară, pînă au pierit arși cu toții, iar dealul a rămas pîrjolit și uscat pentru totdeauna. Atunci a secat și un rîu pe a cărui fostă albie, numită prin partea locului „Valea Seacă", doar primăvara, cînd se topesc zăpezile, vine cîte un torent care, în scurta, dar tumultoasa-i existență, rupe podurile, ia animale și strică grădini.

Satul de pe Valea Seacă are o istorie mai apropiată și povestea înființării relativ recente a acestei așezări e spusă de localnici oricui. Se zice că, dacă ar fi dorit să-și numere anii pe degete, împărătesei de la Viena nu i-ar fi ajuns mîinile tuturor generalilor din suită. Totuși, într-o bună zi, împărăteasa se pomeni îndrăgostită ca în prima tinerețe de unul dintre aceștia și începu să-i facă avansuri în văzul întregii curți. Tot în văzul întregii curți, generalul ignoră, ba chiar respinse grațiile augustei babe și se îndrăgostește de o verișoară care i-ar fi putut fi chiar nepoată, fapt pentru care domnișoara a fost otrăvită înainte de a intra în istorie, iar generalului i s-a pus la cale o fugă în ținutul gol și pustiu de la frontiera cea mai instabilă a imperiului, unde mica escortă i-a săpat un bordei și l-a abandonat. Hălăduind el singur printre munții aceia, cu securea la spinare de frica fiarelor, a întîlnit odată o turmă de oi fără sfîrșit și mare i-a fost mirarea și mulțumirea cînd a văzut că oile erau păstorite de o ciobăniță sălbatică și dulce ca o zînă a pădurii ce era. Așa s-a făcut generalul oier și din ei doi a pornit neamul Rușeților, care formează astăzi majoritatea populației satului. Întemeietoarea, făptură fermecată, și-a transmis puterea și știința vrăjilor din fată în fată și toate urmașele ei au fost, rînd pe rînd, vrăjitoare, ghicitoare sau tămăduitoare.

Baba Sofica era spaima satului. Oamenii o vedeau uneori, seara, ieșind în poartă îmbrăcată în hainele ei întunecate, cu broboada enormă, de sub care străluceau ochii drăcești, și atunci își scuipa fiecare în sîn și intra iute în casă, ferecînd porțile și amintindu-și să mai toarne seu în candela de sub icoana cu coroniță uscată de busuioc. Bătrînii povestesc că, pe vremea cînd ei erau de-o șchioapă, ea tot așa neagră și înspăimîntătoare apărea după asfințit în poartă. Nimeni nu putea ști cînd, cum nici de ce apăruse în satul lor. Se spune că ar fi făcut-o maică-sa undeva în munte, prin farmece, cu dracul nu cu bărbat și, de aceea, sîngele ei ar fi negru și rece și blestemat; sînge de vrăjitoare. Cîinii negri, care umblau noaptea cu ochii sticlind pe uliță, îngrozind toată suflarea, mîțele care se împreunau în urlete fioroase pe sub acoperișuri, cucuvaiele care cobeau la marginea satului erau socotite înfățișări nocturne ale păcătoasei, care bîntuia însoțită de moroii și vîrcolacii ei să ia mințile oamenilor. Umbla vorba că, în nopțile fără lună, baba ar juca goală și despletită în vadul sec cu dracii, însoțindu-se cu ei în scîrboșenie pînă la cîntatul cocoșilor; și, cine ar vedea aceasta, ar muri pe loc. Dar se găseau în viață din aceia care ar fi jurat că au văzut-o cu ochii lor.

Acestea erau vorbe și închipuiri, dar baba dezlegase și legase, lecuise și îmbolnăvise, omorîse și înviase, fără greș, ori de cîte ori un om cu trupul chinuit de vreun deochi sau boală, cu sufletul întunecat de vreo pătimă sau cu gospodăria lovită de

vreun blestem, fără urmă, ori altă pricină din care Dumnezeu nu putuse sau nu voise să-l izbăvească, venise cu un ulcior de lapte sau o poală de făină, să-l scoată ea la liman cum o ştii. Şi baba nu se lăsase plătită niciodată degeaba. Nu se sfia să spună, cui stătea s-o asculte, că-i făcută din sămînţa lui Sarsailă şi nu-i poate sta împotrivă nimeni şi nimic. Cum făcea farmecele nu ştia nimeni, căci oricine ieşea de la ea nu-şi mai amintea ce văzuse acolo şi era moale şi bleg că dacă-l lăsai ar fi dormit neîntors o săptămînă.

Singura făptură omenească pe care baba nu reuşise s-o înspăimînte a fost o nepoată - Ana - pentru care faima vrăjitoarei era o poveste şi toate sculele ei, jucării. Cu tot sufletul ei întunecat, baba o îndrăgise pe copilă şi, dacă o gonea de multe ori din casa-i blestemată, o făcea numai pentru a o ţine departe de diavolul din ea. O urmări crescînd, împlinindu-se, şi cu toate că fata se rugase s-o înveţe măcar nişte descîntece, baba nu-i dezvăluise nimic, mărturisindu-i că, de cîte păcate a făptuit, începe să-şi teamă sufletul şi mai bine să se sfîrşească fărădelegile cu ea. Dar fata era şi ea os de vrăjitoare. Cînd a ajuns la vîrsta măritişului, s-a lăţit vorba că nu-i lucru curat că toţi flăcăii îşi pierduseră capul şi se îndesau la poarta ei. Iar ea, procleta, îi îngăduia pe toţi, dar nu alegea nici unul, învrăjbindu-i astfel de ajunseră să se taie prin sat din pricina ei. Şi, unde-i înnebunea zi după zi, nu le dădea pace nici în somn; li se înfăţişa şi atunci cu chip de zînă minunată şi-i muncea noaptea toată sugîndu-le vlaga că ajunseră, mîndreţe de feciori, galbeni ca ceara şi costelivi ca nişte cîini de pripas şi nu mai erau buni nici să păzească gîştele. Iar fetele toate se uscau aşteptînd peţitorii care nu mai aveau ochi decît pentru una. Aşa intrară mamele în griji, dar se temeau şi nu ştiau ce să-i zică sau să-i facă nepoatei vrăjitoarei. Pînă cînd, într-o noapte, stînd baba de veghe în pod, a zărit mare vîlvătaie dinspre casa Anei. O presimţire a cuprins-o, a coborît şi pentru prima oară de cînd o ştia lumea, a pornit pe uliţă în jos. Toţi s-au risipit în fugă din calea ei. Casa era prinsă de foc din toate părţile. Atunci a poruncit flăcărilor să încremenească. Apoi a păşit înăuntru. Ana şi ai ei fuseseră toţi hăcuiţi că nu se mai deosebeau unul de altul; toate lucrurile din casă erau rupte, sparte şi împrăştiate că nu mai puteai alege unul întreg. Sînge şi fum. A scotocit pînă a găsit printre nişte cuverturi şi scoarţe învălmăşite, vînăt şi umflat, dar neatins de secure, un pui de om nu mai mare de un cot.

L-a înfăşurat la iuţeală în cîrpa ei neagră, l-a luat sub cojoc şi, din poartă, a slobozit cel mai greu blestem pe care îl rostise de cînd se ştia: să piară de fier ascuţit făptaşii omorului şi toţi de un sînge cu ei, atît cei în viaţă cît şi cei ce vor mai apuca să se nască, să se stingă neamul lor, aşa cum se vor stinge în zori flăcările de pe casa Anei moarte. În urma ei, casa a ars pînă la pămînt şi zorii au găsit locul de spaimă, gol şi negru.

La scurt timp, a început în sat o zaveră cumplită. Între casele a doi fruntaşi rămăsese, după zidire, un loc al nimănui, nu mai lat de trei palme. De-o vreme se tot întîmpla că unii şi alţii, trecînd spre casă noaptea băuţi, să-şi facă nevoile în despărţitura care-i făcea nevăzuţi cu întunecimea ei, şi, în plus, îi sprijinea de ambele părţi dacă nu se puteau sprijini pe picioarele proprii. Atunci unul dintre cei doi vecini închise locul cu un gard; să nu-i mai spurce beţivanii casa. Celălalt, cînd văzu gardul gata, se socoti înfruntat şi, ca să nu iasă el micşorat din asta, îl făcu ţăndări şi îşi slobozi el însuşi nevoile acolo, în văzul lumii, ocărîndu-şi vecinul spre hazul celor adunaţi ca la urs. Drept răspuns, îşi găsi a doua zi grădina răvăşită şi cu împrejmuirea la pămînt. După asta, muriră otrăvite orătăniile din curţi; apoi cîinii.

Îşi spurcară pe rînd fîntînile, îşi mînjiră pereţii şi-şi sparseră geamurile. Într-o noapte, grajdul unuia luă foc şi arse cu boi cu tot. Apoi începură să se vîneze prin sat. Pînă cînd, într-o noapte, cine nu trebuia a primit o secure în moalele capului. Asta a pus pe picior de război tot satul, împărţit în două. S-au tăiat şi s-au rupt bărbaţii, s-au mușcat şi s-au sfîşiat femeile pînă cînd din stîrpea ucigaşilor Anei nu au mai rămas decît doi copilaşi în pernă: un băieţel şi o fetiţă. Atunci, deodată, li s-au deschis oamenilor mintile şi au azvîrlit îngroziţi uneltele ucigaşe: blestemul babei lucrase. Vrajba fiind stinsă, cei doi prunci au fost luaţi şi crescuţi de străini cu milă şi îngrijorare; oare aveau să pătimească şi ei?

Băiatul se dovedi ager la minte şi a fost trimis la şcoală în oraşul din apropiere. După ce a terminat liceul, şi-a găsit o slujbă bună la fabrica de pîine. S-a însurat repede şi tot repede a făcut doi copii. Slujba mergea bine; a ajuns şef de depozit. Şi-a vîndut pămîntul din sat şi şi-a luat maşină. După alţi cîţiva ani de prosperitate a început să-şi clădească la intrarea în oraş casă mare, cu etaj, dar n-a ajuns să o vadă cu acoperişul pe ea. Într-o sîmbătă s-au urcat cu toţii în maşină şi au plecat să-i vadă pe bătrîni. În cîteva minute au parcurs cei 30 de kilometri pînă la Rîpa Neagră - o ruptură a scoarţei căscată adînc în dreapta şoselei - şi chiar în acel loc maşina a prins o baltă de ulei, a derapat şi s-a rostogolit în prăpastie.

Fetei nu i-a plăcut şcoala. După cîteva clase chinuite a rămas acasă pînă cînd părinţii adoptivi i-au găsit de lucru la oraş. Dar nu i-a plăcut nici munca. A fugit din sat şi a început să bată drumurile fără ţintă, hrănită şi îmbrăcată de şoferii în camioanele cărora vagabonda. Pînă a fost reţinută la un control şi s-a văzut obligată să se angajeze într-o fabrică, într-un oraş mare, plin cu o mulţime de localuri ispititoare, pe care a început să le frecventeze cu frenezie. Aşa a ajuns să cunoască un instuciuriu, tare vorbăreţ şi vesel, cu care s-a distrat de minune şi care i-a oferit o sumă imensă, incredibilă pentru cîteva ceasuri petrecute împreună. Nu şi-a dat seama că respectivul o cumpărase de tot, după legea lui, şi a doua zi a plecat de la el senină şi neştiutoare, a găsit un alt tuciuriu şi nu a priceput nici în ultima clipă de ce primul, după ce

a găsit-o cu celălalt a înjunghiat-o în același hotel în care o iubise.

Alt lucru care s-a întîmplat după tăierea Anei a fost că în curtea vrăjitoarei a început să se audă glas de copil: o fetiță pe care baba o striga tot Ana și care, făcîndu-se măricică, a început să iasă prin sat, spunînd, cui o întreba, că e Ana-mică, fata Anei. Uneori sătenii o vedeau pe Ana-mică urcînd pe Dealu'Ars și, dacă unii îndrăzneau să-i ceară socoteală despre ce face acolo, ea le răspundea că merge să caute iarba fiarelor, cheia zînelor, cu care poți deschide orice încuietoare. Baba, al cărei blestem era cunoscut și temut de toți, nu se mai arăta. Și nu a știut nimeni cînd s-a dus la dracii ei din întunericul subpămîntului, pentru că numai Ana a avut grija ei pînă să închidă ochii și singură a petrecut-o apoi - după cum îi lăsase vrăjitoarea cu limbă de moarte. În prima noapte de veghe a dezbrăcat-o și i-a ars hainele și sculele. Peste zi a scăldat-o în apă de ploaie neîncepută, în vechiul cazan de sub streașină. În noaptea a doua, după asfințitul lunei, a înfășurat-o în cergă curată, a luat-o în spinare și, călcînd încet să nu o simtă nici cîinii, a cărat-o prin vadul sec în sus pînă în zori, cînd a ajuns cu povara la despicătura de sub deal: o gropniță cu înspăimîntătoare poveste, numită prin sat „Gaura dracului", unde nici flăcăii cei mai curajoși, nici copiii cei mai neastîmpărați n-au putut intra pentru că oricîtă înverșunare sau nesăbuință i-ar fi trimis, aburul fierbinte și împuțit, care țîșnea pe acolo în răstimpuri de neghicit și de nesocotit din măruntaiele pămîntului, îi risipea îndată. Peste zi a stat ascunsă alături de leșul babei în gura de iad, ca să nu fie cumva văzută, și noaptea următoare a săpat. La fel încă o zi și o noapte, pînă aproape de răsărit cînd, ruptă de oboseală, de foame și de sete, după ce și-a tras sufletul puțin, s-a tîrît afară din groapă și a împins pămîntul peste moartă, fără a-i pune cruce sau vreo piatră, fără a-i însemna în nici un fel trecerea la cele veșnice. Numai că baba îi poruncise ca, odată ajunsă la „Gaură", să-i arunce leșul în întunericul fără fund și să se întoarcă degrabă în sat, fără a mai privi înapoi, iar porunca din urmă fusese pecetluită cu groaznic blestem și de blestemul ei nu scăpa nimeni. Pe vremea aceea, Ana era o femeie în putere, cu roșu în obraji, robustă și vioaie ca toate femeile de la munte. La puțin timp după moartea babei însă, a început să-i pice dinții și părul, să i se întunece pielea și să i se strîmbe oasele și, peste toate, parcă i-ar fi luat Dumnezeu mințile: o vreme vorbea în dodii, rîdea, țipa și plîngea fără rost, alteori nu vorbea deloc, îngăimă niște gîjîieli și lălăia cînd o apucau furiile.

De la moartea vrăjitoarei s-au scurs ani. În urma ei n-a mai rămas decît nepoată-sa Ana, acum tot babă, schiloadă, diformă, hîdă, cu limba legată: nebuna satului. Cei bătrîni, cînd trec pe lîngă ea, își fac cruce și se roagă pentru copiii și nepoții lor, unii îi mai aruncă ceva de mîncare în poală, iar puștii o pîndesc cu curiozitate și cu teamă, țipă la ea de după colțul casei și doar cei mai curajoși se încumetă să arunce cu cîte o piatră, dar fără a îndrăzni să o atingă, ci doar ca s-o stîrnească.

Într-o vară a poposit în sat o echipă de cercetători cu tot felul de instrumente și aparate care au stîrnit tare curiozitatea sătenilor, spunînd că subsolul zonei ar fi bogat în zăcăminte pe care ei au sarcina să le prospecteze. După ce au sondat în mai multe locuri, au anunțat că satul stă pe un strat de cărbune care va intra curînd în exploatare. Într-adevăr. Au început construcțiile aferente, s-a asfaltat o derivație din șosea, au apărut în scurt timp sute de muncitori, specialiști și, într-un an, se lucra din plin. Sătenii erau aproape toți angajați la mină, pămînturile le rămîneau nelucrate, animalele le cam uitaseră, dar cîștigau bine, erau mîndri de noua lor viață. S-a deschis un șantier și pe Dealu'Ars. Acolo nu au fost repartizați localnici, ci numai muncitori specializați, de prin alte părți. Aceștia au ridicat repede un turn scurt și gros, de beton, de care apoi nu s-a atins nimeni pentru că l-au înconjurat cu mai multe rînduri de garduri înalte de sîrmă și l-au ferecat cu lacăte mari. Apoi au început zile grele pentru mineri. Galeriile, oricît de atent consolidate, se tot surpau, lucrările de consolidare înghițind timpul pentru înaintare. Se lucra cu avînt și sacrificiu, dar accidentele începură să-i sperie pe oameni, mai ales pe țăranii nedeprinși să muncească fără dogoarea soarelui pe spinare. Prăbușirile, frecvente, goniră pe mulți. Dar cei rămași se îndîrjeau să fie mai tari decît piatra, oricît s-au străduit niște ortaci necunoscuți, fie în birtul coloniei, fie în abataje, să-i convingă să se lase păgubaș că asta nu-i mină, e mormînt cu ascensor. În fine, niște specialiști pe care nimeni nu-i văzuse să fi coborît în subteran au hotărît închiderea minei pentru imposibilitatea asigurării securității lucrătorilor, singura vină rămînînd a rocii, care se dovedise prea friabilă. Mina s-a închis, străinii au plecat, iar localnicii s-au îndreptat spre oraș unde, cu banii cîștigați sub pămînt, își cumpăraseră apartamente în blocuri, unde nu mai trebuia să care apă, să taie lemne, să robotească ziua întreagă. Satul, părăsit încet-încet, s-a strîns în sine, s-a uscat și a căzut ca o floare moartă, finețele necosite s-au sălbăticit, livezile s-au frînt sub rodul necules, casele nelocuite au început să se năruie cotropite de bălării, pînă și crucile din cimitir au căzut sufocate de ierburile înalte. Dealu'Ars a rămas uscat, pustiu și sterp, cum a fost întotdeauna și doar Ana nebuna îl urca gîfîind și șoptind doar ea știa ce. În sat mai rămăseseră doar ea, cîinii fără stăpîn, care zăceau nemișcați ziua întreagă la soare, în praful drumului, că puteai să calci pe ei și moșii, care ieșeau seara să se așeze, sprijinindu-se în bețe, pe bănci, lîngă porțile unde, pe vremuri, îi așteptau la acel ceas fetele, astăzi doar umbre. Se obișnuiseră într-atît unii cu alții încît pierduseră demult și socoteala zilelor, toate fiind la fel.

În acea liniște de mormînt s-a întîmplat un lucru: într-o noapte a coborît dinspre Dealu'Ars,

urlînd și bălăbănindu-se, o arătare diavolească înconjurată de o lumină verzuie care ieșea din ea și care se prelingea pe jos în urma-i lăsînd o dîră ca un abur strălucitor; cîinii s-au risipit tremurînd și schelălăind, bătrînii au coborît obloanele și au uns zăvoarele cu usturoi să nu intre strigoiul. În noaptea aceea nu a dormit nimeni. Cu luminările aprinse, crucindu-se și scuipîndu-și în sîn și-au amintit de baba Sofica; numai sufletul ei păcătos s-ar fi putut întoarce într-o așa groaznică vedenie. De dimineață, dar numai după ce s-a luminat bine, au îndrăznit bieții oameni să se miște. S-au strîns în mijlocul satului să se sfătuiască. Știau din moși-strămoși că, dacă sufletul vreunuia vîndut necuratului se întoarce din negura caznelor veșnice să bîntuie printre cei vii, nu-l poți trimite înapoi, pînă nu înfigi un fier ascuțit în inima mortului. Dar unde să fie hoitul babei? Nimeni nu știa cînd se săvîrșise și pe unde i-or putrezi oasele blestemate. Singura care ar fi putut să-i ajute era Ana nebuna. Dar nimeni n-o mai văzuse de niște zile. Cineva trebui s-o caute pe la casele părăsite în care se adăpostea nopțile. Cine? Pînă la urmă se hotărîră să pornească toți, însă mai întîi să treacă pe la biserică să ceară sprijin și ocrotire înaltului. În sfîntul lăcaș nu a îndrăznit să intre nici preotul cel tînăr, proaspăt repartizat. Pentru că pe pragul porții zăcea Ana nebuna, adică ce mai rămăsese din ea căci zdrențele de haine și pielea ei erau topite ca de un foc mocnit și din grămada aceea vîntul ridica un praf subțire și puturos. Ieșea oare diavolul din ea? În ușa bisericii...

Într-un ceas au ajuns la fața locului o mașină a Miliției – alertată prin telefonul Primăriei, singurul din sat – și o dubă verde. Milițienii au îndepărtat țăranii țintuiți acolo de frică și de curiozitate, și din dubă au coborît niște oameni cu șorțuri mari, cizme și mănuși, care au strîns rămășițele babei într-o pungă mare pe care au închis-o într-un cufăr, apoi au pornit pe deal în sus. Aveau să găsească lăcătele mari împrăștiate pe jos și cilindrul de beton cu ușa groasă de plumb larg deschisă. De atunci încoace nu s-a mai întîmplat nimic.

*

După baia de praf din Căminul cultural, unde s-au produs toți artiștii amatori din sat, domnii doctori au fost invitați la o masă tovărășească – ocazie cu care și-au cam dat în petic, de vină fiind răchia slabă de altfel, acră și afumată, dar băută cu cana, că așa se obișnuiește prin partea locului. După ce au confundat zupa cu moarea, sarmalele cu melșpaisul și oborul cu grădina, stimabilii s-au urcat în microbuz mai veseli și mai gălăgioși decît la venire. Atîta doar, că după cîțiva kilometri i-a răpus somnul.

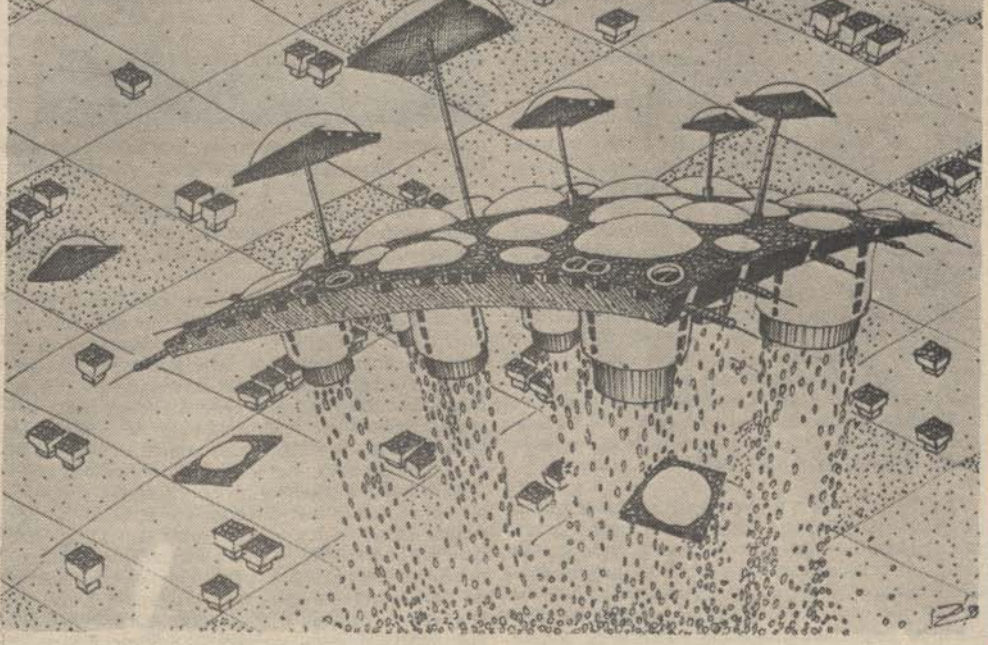

Acuarelă de PETRU ZMEU

HG WELLS

ALEXANDRU și OVIDIU PECICAN

Zboruri, fel de fel

Planeta a fost construită în straturi succesive, ca un burete cu zeci de mii de găuri și coridoare. Acest miez ce preluase din calculele arhitecților sistemul de gravitație și mișcare astrală spre suprafața stelei (ea însăși, atunci, în prima fază, doar un platou deșertic spongios) - era înzestrat cu sute de mii de trape, uriașe chepenguri pe unde locuitorii intrau și ieșeau, zoriți de o perpetuă goană, de o adevărată febră a construcției... În fond, totul părea opera unei cîrtițe uriașe, diabolice, care își săpase, ca într-un miez gigantic de ceară, milioane de galerii și cuiburi, comunicînd unele cu altele într-o rețea haotică. Mai tîrziu, cînd grosimea planetoidului a crescut suficient și centrala gravitațională a putut atinge forța planificată, a fost fixat un strat atmosferic; rarefiat la început, ulterior mai dens, cu nori, vapori și curenți de aer, totul permițînd dezvoltarea acolo, pe stratul de humă artificială, a unei vegetații luxuriante. În scurt timp, prin schimbul de oxigen și bioxid de carbon s-a declanșat formarea unui „inel viu". Locuitorii rămîneau pe mai departe jos, în nesfîrșitele hrube, piețe și mausoleuri. Luminile artificiale nu reușeau să le facă mai calde, dar o dată intrate în sîngele și memoria lor, le deveniseră dragi și indispensabile. Aceștia au fost strămoșii noștri. Sîntem moștenitorii unei tradiții și civilizații demne de cinste. Va trebui să o purtăm pînă spre zările îndepărtate, ori poate apropiate, cînd conform testamentului Marelui Idu, noi, urmașii, vom sparge miezul tărîmului nostru pentru a scoate de acolo instrucțiunile Marii Taine.

Ca printr-o poartă divină vom trece cu ele definitiv în lumea de unde am venit spre perfecțiune și înțelegere...

Vocea curge lin, urcînd pînă sus, către capătul amfiteatrului, unde studenții mai nonconformiști clipocesc adormiți, plictisiți de șlagărul cu care profesorul de patristică îi „omoară" la începutul fiecărui stagiu. Unii își aruncă biletele, dîndu-și întîlnire pe marele stadion, fiindcă în acea dimineață urmează să se deschidă - cu cît fast!... - cele șase centuri olimpice. Între ele, poate cea mai impresionantă e a jocurilor de zbor...

Coridoare lungi... Și pe pereți - ecrane redînd imaginea unui stadion acoperit de o cupolă gigantică, sub care plutesc nori alburii. În tribune stau sute de mii de oameni. În mijloc, pe gazonul presărat cu zeci de indicatoare viu colorate, din loc în loc, se vad sportivi și sportive în costume albe avînd pe piept diverse simboluri. Alături de fiecare se află antrenorul. Rolul lui aici, pe teren, este de a-l ajuta pe concurent să cadă în somnul atît de necesar executării numărului. Căci, deși participantul **visează** zborul de concurs, acesta are loc **cu adevărat** sub ochii mulțimii de spectatori.

Sînt zboruri de diverse categorii: de viteză, artistice ori din acelea unde se punctează pur și simplu înălțimea sau durata menținerii în aer. Sînt zboruri individuale, perechi, zboruri mixte ori colective, contînd ca impresie de ansamblu. Toate au însă pentru performer un mare grad de periclitate, căci la cel mai mic zgomot el se poate trezi și cădea pe gazonul rece. De aceea, zgomotele sînt cu desăvîrșire interzise. Publicul își exprimă admirația prin aprinderea lanternelor cu schimbă-

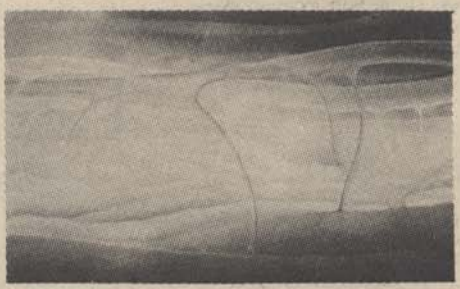

tor pentru trei categorii de culoare: roșu, galben și verde, corespunzător calificativelor: „extraordinar", „foarte bine", „bine". După fiecare program executat sub cupolă, o baie cromatică inundă totul. Doar uneori, atunci cînd vreun maestru își încheie programul, întreg stadionul se scaldă într-o splendidă lumină stacojie.

Pe un ecran aflat în marginea stadionului, într-o liniște desăvîrșită, apar înscrise numele perechii următoare. Cei doi, el și ea, avansează pînă la start: un tînăr brunet, cu ochii strălucitori și o șatenă cu ochii verzi, a cărei talie pare gata să se frîngă de atîta fragilitate. Semne de admirație împînzesc tribunele... Peste tot se aprind lumini albe, fiindcă perechea e cunoscută pentru frumoasele ei programe de zbor. Antrenorul și un membru al juriului verifică echipamentul concurenților, doctorii le fac un scurt test antidopping, apoi se retrag. Acum liniștea e într-adevăr perfectă... Întreg stadionul a încremenit. Cei doi iau poziția de somn, unul lîngă altul, mînă în mînă. Un exercițiu special de concentrare le reglează respirația... După cîteva clipe, trupurile li se destind, ochii închiși pîlpîie rapid, aproape insesizabil... Somnul propice zborului se instalează lin și adînc.

DORIN DAVIDEANU

H.G. WELLS

Cronolit

Roata se învîrteşte, mîinile mînglie piatra fluidă a lutului, degetele apasă, modelează. Roata se învîrteşte, lutul amestecat şi frămîntat păstrează atingerea mîinilor omeneşti, tinere şi bătrîne totodată. Chipul omului poartă pecetea tuturor timpurilor, un chip de copil şi de bătrîn, cu trăsături curate, dar cu obrajii ridaţi, cu priviri inocente şi părul de nea. Iar în ochii lui se perindă reflexele timpului nesfîrşit, trecut şi viitor deopotrivă se amestecă neîncetat.

Astfel - spune legenda - s-a născut cronolitul, din lutul mîngîiat de veşnica trecere a rîului, din mîinile omului, spălate în lungul rîu al vremii.

Piatra de timp s-a dovedit a fi un material uşor şi rezistent, elastic, omogen şi izotrop. Poate fi topită, turnată, laminată, strunjită, cădită, tăiată, lipită. De la bun început a fost folosită la o seamă de construcţii, numai unele fanteziste.

Oamenii şi-au dat repede seama de influenţa stranie pe care cronolitul o are asupra timpului. Mult mai tîrziu au încercat să înţeleagă natura acestei influenţe.

Zidul timpului a fost prima mare construcţie executată din cronolit. În preajma sa vremea îşi încetineşte goana, ceasurile bat mai rar şi se zice că devii mai înţelept. Se mai spune că meşterii care l-au ridicat continuă încă să lucreze la capetele sale - de vor fi existînd.

Temporelieful - una din aplicaţiile aparent minore ale pietrei de timp. E vorba de o tehnică artistică, un fel de sculptură în cronolit. Scenele reprezentate în temporeliefuri prind viaţă încă din perioada executării operei, evoluînd şi schimbîndu-se neîncetat. Sculptorii continuă uneori să lucreze ani de zile, adăugînd mereu alte personaje, alte scene, alte episoade. După o vreme, temporelieful scapă de sub controlul autorului, personajele şi decorurile combinîndu-se în continuare în noi episoade, la nesfîrşit.

Unii autori au încercat - zadarnic - să pătrundă în propriile temporeliefuri, executate la scară naturală.

Fîntîna timpului - un monument cu înfăţişare simplă, sobră. Nu e decît un foraj foarte adînc, căptuşit cu piatră de timp. Şi în acest caz se crede că meşterii continuă să lucreze, undeva în adîncul fîntînii. De altfel, este caracteristic faptul că, de cele mai multe ori, autorii construcţiilor din cronolit nu le sfîrşesc niciodată ci, rătăcind în labirintul timpului, continuă să le creeze şi să le re-creeze.

Cît despre fîntîna timpului, a dobîndit o faimă cu totul neprevăzută, devenind loc de pelerinaj, templu şi sanctuar. O dată cu trecerea vremii, în fîntînă se aruncau tot mai mulţi oameni cărora numai la început, şi pentru puţin timp, li s-a spus sinucigaşi.

Podul peste timp - o splendidă construcţie inginerească, se desfăşoară zveltă, susţinută de un singur arc. Mergînd alături de pod, se pot măsura o mie de paşi între capetele sale. Dar cel ce porneşte **pe** pod nu poate şti cît de lungă îi va fi călătoria. Între cele două limite, lungimea podului e mereu schimbătoare. Deşi drumul are un început şi un sfîrşit, durata sa rămîne neştiută.

Cronopolis - oraş ridicat ca o ultimă încercare a oamenilor de a înţelege cronolitul, tăind în miezul lui. Un microunivers de străzi, ziduri, creneluri, subterane, palate. Dar, prin însăşi natura sa, cronolitul este incontrolabil, căci schimbările pe care le provoacă în structura timpului sînt cu totul aleatorii. Rătăcind pe străzile din Cronopolis, vom putea ajunge în orice loc, în orice vreme, oriunde, oricînd. Mergînd însă un timp suficient de îndelungat, ne vom întoarce la punctul de plecare.

...Asemenea timpului, în spiralatul lui vîrtej.

Deodată, trupurile se ridică - mai întîi încet, după aceea săgetînd spaţiul de sub cupolă ca două păsări de lumină... Acolo sus încep să curgă volutele unui balet straniu, de-o frumuseţe fără egal, tăind respiraţia celor din tribune.

Spectatorii privesc cu sufletul la gură. Figurile sînt graţioase şi îndrăzneţe, periculoase pentru protagonişti.

Deodată, din preajma uneia din porţile secundare ale stadionului se aude o tuse scurtă. Toată lumea tresare şi întoarce capul... Un bătrînel ciudat priveşte cu ochi siropoşi evoluţia „zburătorilor". Ţine o mînă pe piept, vrea să-şi dreagă glasul. Din gît îi mai scapă o horcăială... Cei din jur îi fac semne disperate să înceteze. Dar trupul bătrînului se zguduie de o tuse convulsivă, seacă. Sunetele sînt din ce în ce mai puternice, provocînd valuri de spaimă în tribune.

Sub cupolă, printre norii alburii, perechea are o tresărire bruscă. Cei doi par să se fi lovit de un zid nevăzut. Zborul se frînge. Trupurile se prăbuşesc vertiginos... Pe la mijlocul distanţei se aprind şi încep să ardă, ca două bucăţi de celuloid... În iarbă poposesc abia nişte firişoare de cenuşă care, la rîndul lor, se pulverizează în ţipătul reunit al sutelor de mii de spectatori.

Lîngă poartă, vacarmul acoperă trupul bătrînului călcat în picioare de mulţimea agitată.

HG WELLS

Sub cerul ca de plumb

Pornim toţi trei la plimbare: Dan, Sandu şi eu. E o zi de toamnă timpurie, plouă mărunt şi norii cenuşii sînt joşi de-i poţi atinge cu mîna.

– Asta-i vreme de plimbare?!

– Poate se-nseninează...

– Crezi?! Nu vezi cerul ăsta? Parcă-i de plumb!

– Vrei să zici că: **a)** e de culoarea plumbului? **b)** Sau pare că te apasă ca plumbul?

– Ori poate **c)** conţine particule de plumb?

Jocul îl inventasem eu. În cele mai diverse situaţii, fiecare din noi propunea cîte o semnificaţie – **a, b, c** – mai mult sau mai puţin apropiată de cea curentă. Urmau discuţiile – amestec de logică şi fantezie – în favoarea uneia sau alteia dintre variante.

De data asta nu ne lungim cu vorba, fiindcă ploaia tocmai se înteţeşte şi căutăm să ne adăpostim. Intrăm la un cinematograf. Imediat după generic, ne dăm seama că mai văzusem filmul, cu alt titlu. Ne plictisim. La un moment dat, băiaţul îi spune fetei ceva despre „părul ei de aur". Începem comentariile:

– **a)** Vrea să zică „de culoarea aurului"?

– Eu zic că **b)** părul ei e o veritabilă comoară, deci...

– **c)** Ba eu cred că tipa poartă o perucă din fir de aur!

– Varianta **a)** e cea mai plauzibilă.

– Hm... Nu sînt convins... Cei mai mulţi nu ştiu care e adevărata culoare a aurului...

– Ce să-ţi spun! Parcă perucile de aur s-ar găsi pe toate drumurile...

Ne umflă rîsul. Cîteva capete se răsucesc spre noi, le bănuim privirile dezaprobatoare. Ne hotărîm să ieşim.

Afară ploaia se liniştise. Nu facem doi paşi şi îl întîlnim pe Tibi.

– Hă, hă! Uite-i pe cei trei muşchetari!

– Nu văd ce-i de rîs...

– Arătaţi ca nişte mîţe plouate!

– **a)** Oare o mîţă plouată arată mai rău decît un alt animal aflat în aceeaşi situaţie?

– Nu, nu. Adevărul e că **b)** pisica se fereşte de apă. Deci o mîţă plouată nu vezi în fiecare zi. Dărămite trei!

– **c)** Ştii, pisicile sînt animale foarte curate, se spală întruna. S-ar putea ca printr-o confuzie...

– A, nu, nu e acelaşi lucru „spălat" şi „plouat".

– Atunci crezi că...

– Mă, voi aţi cam luat-o razna. Pe el îl ştiam mai de mult (arată spre mine), dar văd că e contagios... Hai noroc, că mă grăbesc.

Începe să se însereze, aşa că întindem şi noi pasul. La ora opt, Doru ne aşteaptă la o canastă. Ca să scurtăm drumul, o luăm prin „Pădurice" – un pîlc de arbori din marginea oraşului, cu o poiană unde vara jucăm fotbal. Tocmai străbatem poiana cînd observăm mai întîi o lumină ciudată, apoi frunzele veştede şi ude se înalţă învîrtejite, se porneşte un vuiet surd, şi cînd ridicăm privirile vedem astronava care coboară lin, într-o lucire metalică, stinsă.

– Cred că **a)** sîntem pe cale să primim musafiri...

Zîmbim, o clipă doar. Se pare că de data aceasta cele trei litere nu ne vor mai ajunge. S-ar putea chiar ca întreg alfabetul cunoscut să nu ne ajungă.

ADRIAN CHIFU

H.G. WELLS

Drumul spre casă

Bătrînul domn luă ceasul, agățat de un lănțișor, și cu mișcări încete trase micul mecanism exact în momentul cînd acesta arăta ora șase dimineața. Nici un minut mai devreme sau mai tîrziu. Și, imediat după aceea, punînd ceasul în buzunarul stîng de la haină, luă bastonul, același baston, sprijinit de același cuier și, coborînd scările casei, clădite undeva în negura timpului, cu treptele tocite de atîtea coborîri și urcări matinale, porni cu pas egal spre parcul ce părea că nu se schimbase de sute de ani.

În altă casă, în aceleași condiții, un alt domn, ai cărui ani erau prea mulți pentru a fi numărați, pornea, trăgînd după el uriașul Doberman, atins și el de bătrînețe, purtîndu-și picioarele spre aceeași țintă.

Se întîlniră, ca de obicei, la intrarea în parc. În centrul orașului, marele ceasornic bătea ora șase și un sfert.

- Bună dimineața, domnule A!
- Bună dimineața, domnule M!
- ... Ceva nou?
- ... Ca de obicei: nimic. Dar la dumneavoastră?
- ... La fel...

După care cei doi o porniră la braț, sprijinindu-se unul de altul, pe aleea pietruită, bătrînul domn A bocănind ritmic cu bastonul, iar celălalt strigîndu-și în răstimpuri cîinele.

Bărbatul în negru tresări, legă la loc Dobermanul și începu:

- De fapt... am o noutate.

Celălalt se chinui să-și amintească ultima dată cînd amicul său se abătu cu bună știință de la ritual. Nu-și aminti.

- Am auzit aseară la radio... M se opri indecis.
- Ziceți, domnule M!
- ... Însă n-am prea înțeles, dar...
- Ziceți, domnule M!, repetă bătrînul A, agățîndu-și bastonul de antebraț.
- ... Totuși ceva am priceput...
- Ziceți, dom...
- Cum să vă explic?... vedeți dumneavoastră... copacii aceștia... și băncile... și aleea... tot ce vedem noi... de fapt nu sînt.

Domnul A îl privi încruntat.

- Adică... sînt... sînt timp... toate... așa cum se învîrt acele ceasului arătînd ora... așa și..., tăcu încurcat, regretînd că pornise să discute un subiect ce îi era total necunoscut.

- Da..., încuviință celălalt, începînd din nou să bocăne cu vîrful oțelit al bastonului.

Ajunseră la capătul aleii și o cotiră spre stînga, îndreptîndu-se spre podul peste rîul ale cărui ape păreau a fi mereu aceleași.

- A!, reluă M. De fapt cred că voiam să spun cu totul altceva...
- Ziceți, domnule M!
- Savanții au descoperit că în lume se întîmplă o... un... un fenomen nemaiîntîlnit... o furtună care transformă fața pămîntului... o furtună...
- Da, aprobă domnul A.

Pășeau deja pe pod.

Mai făcură cîțiva pași, apoi, într-un gînd, se opriră.

Bătrînul în negru scoase ceasul și, privindu-l cîteva secunde îl duse, scuturîndu-l, la ureche. Încremeni. Ca un resort, celălalt îi repetă întocmai mișcările.

- Ciudat, s-a oprit ceasul...!
- Și doar azi-dimineață l-am tras...!

Acele ceasurilor arătau șase și jumătate.

Omul în gri își mai fixă cîteva clipe relicva de familie, după care, cu un gest neglijent, o puse într-un buzunar.

- Și... la ce rămăsesem?
- La furtuna aceea...
- Ei, da... mi-am și adus aminte cum îi spune: furtună spațio-temporală.
- A!, făcu domnul T.
- ... așa au denumit savanții fenomenul...
- A!, repetă celălalt, înfundîndu-și căciula peste urechi.

Pașii fremătau pe nisipul acoperit cu zăpadă al plajei. Se îndreptau spre mare.

- Bine că măcar nu e vînt, se abătu de la subiect bărbatul în gri.
- Dar ninge!, protestă domnul T.
- Ei... puțin, așa..., și celălalt întinse palma pe care se așeză lin un fulg.
- Și... cum se numea emisiunea?, deveni brusc interesat T.
- Nu știu. I-am dat drumul după ce începuse...,

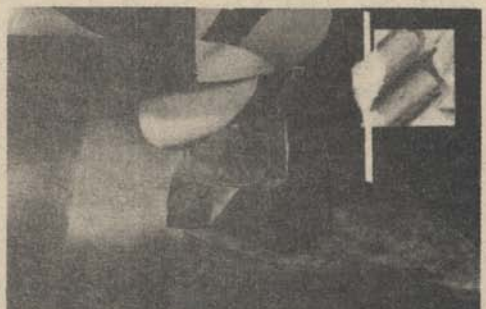

Colaj de TRAIAN ABRUDA

aproape că se scuză bărbatul, strîngînd mai bine servieta sub braţ. Probabil că era ceva special.

– Şi... parcă tot n-am înţeles mare lucru...

– Nu-i de mirare: nici eu..., ba mai mult, nici savanţii ce au descoperit chestia nu erau prea siguri pe ei.

– A!

– Totul, absolut totul, nu-i decît o ipoteză, o simplă ipoteză.

– A!

– Şi nu va fi luată în serios decît atunci cînd savanţii aceia vor aduce în sprijinul ei dovezi...

– A! Şi... tu... ce crezi?... E... adevărat?, se aplecă T spre el, privindu-l curios.

– Eu? Bărbatul zîmbi. Nu ştiu... Nu cred nimic pînă nu văd, apoi roti privirea, de altfel zi şi tu, observi ceva anormal? Ceva... nelalocul lui?

Domnul T simţi că i se încrîncenă spatele, privi speriat în jur.

– Şi, reluă celălalt, să ţi-o spun drept: Nu cred nimic! Totul este o scorneală de-a lor.

– A!, aşa e bine... – aprobă, dînd energic din cap T.

Trecuseră cîteva minute bune şi tînărul în blugi îşi deschise umbrela, obligat de ploaia ivită pe nepusă masă. Celălalt se adăposti cum putu mai bine, aplecîndu-se.

În scurt timp praful drumului de ţară se transformă într-un noroi cît se poate de lipicios.

– Parc-am ştiut!, chicoti el călare pe rudă.

– Eh! Ai ştiut pe naiba!, îl îngînă tărăgănat amicul, silindu-se să evite gropile în drumul bicicletei. Era nou-nouţă şi nici lanţul nu era pus.

– Şi mai ia naibii umbrela aia că nu mai văd nimic! Cu tine la spital ajungem, nu acasă!

– Ba o să te duci tu acolo! Şi nu te mai mişca atîta de parc-ai fi diliu, c-acuşi te dau jos şi-atunci să te văd! Tînărul ud leoarcă începu să pedaleze înverşunat, prin rafalele de ploaie, privind încruntat lungul drumului, în scurt timp ajungînd din urmă un tren.

– Aşa – aşa! Dă-i bătaie!, ţipă celălalt arătînd pumnul spre conductorul ce-i privea, clătinînd îngrijorat din cap.

Într-un tîrziu, extenuat, biciclistul încetini.

– Ei, şi cum a rămas cu furtuna aia temporală?

– Mai dă-o naibii! Zi mai bine cît e ceasul?

Tînărul E îşi duse reflex mîna la piept, însă amintindu-şi că ceasul se oprise îşi continuă mişcarea apucîndu-se spasmodic de ghidon.

Bicicleta se dezechilibră.

– Ce faci, drace?, ţipă celălalt încercînd să se redreseze, trecînd în prealabil dintr-o parte într-alta a drumului şi luînd la rînd toate gropile.

– Ce naiba să fac?

După alte cîteva minute ploaia torenţială încetă brusc. Soarele matinal îşi făcu apariţia la orizont, printre nori, scăldînd peisajul de vară într-o lumină înviorătoare.

– Păi să tot fie vre-o şase şi jumătate... mai mult nu cred... Şi cînd au prezis ăia c-o să aibă loc fenomenu'?, rosti E după ce oprindu-se se dădu jos şi-şi scuturâ umbrela.

– Mai lasă-mă cu aiureala aia, de unde vrei să ştiu? Ce, mi-s oracol?

Dar bunică-ta ce ghiceşte în palmă?

Celălalt lăsă bicicleta jos şi cu o înjurătură se luă după el

Fugeau, mîncînd pămîntul, de o bună bucată de vreme, ridicînd nori de praf în urma lor, atrăgînd privirile drumeţilor, ce zîmbeau în amintirea unor vremuri trecute sau a suduielilor căruţaşilor şi şoferilor.

Suflînd din greu, copilul se trînti pe jos, la marginea drumului, privind ţintă discul acela roşu ce făcea corp comun cu orizontul.

Celălalt băiat sosi şi el val-vîrtej, lungindu-se în iarba moale.

– Uff, da' ştiu c-am fugit!, rosti primul sosit.

– Daaa! Şi cît mai aveeem! Încă de două ori pe-atîta!, zise cel de-al doilea copil, privind chiorîş în lungul drumului, spre cetatea ce se profila neagră în zare.

– Şi aşa de dimineaţăăă! La şase am plecat de-acasă! Bine că nu m-a văzut maică-mea... că atunci să fi văzut...

Porniră pe drum în sens contrar coloanei din faţa invaziei.

– O să mă bată maică-mea acasă pînă zic imnul Litrei în zece limbi: uite cum arată tenişii, se plînse un băiat, tîrîndu-şi încălţămintea prin praf. Şi-i numa' a treia oară cînd îi iau la joacă.

– Da' sandalele mele? Sînt a cincea pereche într-o lună!!, îşi dădu importanţă celălalt şi, pentru a-i dovedi că lui nu-i pasă, izbi cu piciorul o piatră ce ateriză cîţiva metri mai în faţă.

Tăcură.

– Şi cum a rămas cu furtuna aia temporară?, reluă băiatul cu tenişi.

– Temporală, bă! Tem-po-ra-lă! Ce eşti aşa greu de cap?, îl ciocăni celălalt în tîmplă.

Mergeau inconştienţi, din ce în ce mai repede, pe măsură ce se apropiau de cetate.

– Cică au dat tătarii iama în tîrgu' de pe Dealu' Surdului.

– Astea or fi semnele!, chicoti al doilea băiat izbind o nouă piatră.

Pe lîngă ei trecu în trombă un puhoi de călăreţi agitînd în urlete de luptă coase şi săbii.

Ochii băiatului cu tenişi începură să strălucească visători.

– Cînd o să mă fac mare...

– Ce-o să faci? Pe tine? Te-am văzut cînd te-ai bătut cu ăla de lîngă croitorie; s-a uitat doar urît la tine şi nu mai erai cale de doi kilometri. Halal!

Mergeau amîndoi pe mijlocul străzii pustii, luminată roşiatic de soare.

O uşă se deschise în stradă, lăsînd să iasă o femeie.

– M-am ars, maică-mea!

– Fricosule! Du-te!

– Unde-ai umblat, împieliţatule, toată dimineaţa? Treci în casă imediat, că acuşi îl chem pe tată-tu să te vadă cum arăţi..., îl ameninţă femeia cu palma pe copilul ce o zbughi în casă.

– Salut!, îi strigă celălalt din urmă. Ne vedem diseară!

Băiatul cu tenişi ieşi în uşă, privi cîteva clipe soarele şi zise:

– Dacă va mai fi!

HG WELLS

CONSTANTIN COZMIUC

Acasă, prin nori

Nu cred că există bărbat care să fi făcut războiul şi să nu fi fost fericit că a scăpat cu viaţă, măcar de-am socoti numai importanţa pe care şi-o poate da într-o discuţie cu cei mai tineri, care nu se pot lăuda decît cu faptul că au făcut şi ei armata. La un pahar, mai ales în prezenţa femeilor, subiectul alunecă inevitabil spre fapte de arme, multe din ele limitate la celebrul „l-am arătat eu sergentului". Ştiam asta, cine nu o ştie, dar nu i-am putut împiedica să discute nici despre fotbal (un subiect îngrozitor de plicticos), nici despre cum au făcut armata, ce i-au spus sergentului şi, evident, despre război (subiect enervant cînd nu poţi participa decît ca spectator mut de admiraţie). Am încercat o alternativă deviind discuţia spre doctori, dar pe mutrele lor am citit că e mai bine să-i las în pace. Aşa mă enervam numai eu. Deh, spirit de sacrificu, sînt mai tînăr. Ca să evit măcar preambulul, am pretextat că mă duc să mă las de fumat. N-au rîs, ştiau că asta înseamnă că voi căuta nişte „lungi şi bune" şi asta-i interesa şi pe ei.

M-am întors cît mai tîrziu, tocmai povestea Alex. De fapt, era ziua lui, ieşea la pensie, lăsînd în spate ani grei în serviciul aviaţiei civile. Se ţine bine, e şi normal cu viaţa ordonată pe care o duce.

– ... am avut multe întîmplări în război, ca pilot de vînătoare, accidente la sol, lupte aeriene, aterizări forţate – am fost doborît de două ori – însă cea mai stranie întîmplare am trăit-o în timp de pace, într-un zbor banal deasupra Caransebeşului.

Pe Fred, cu care am zburat atunci, l-am cunoscut puţin timp înainte de 23 August, pe un aeroport de lîngă Ploieşti, la popota ofiţerilor. Eram cu nişte amici, piloţi şi ei, în culmea veseliei; venind dintr-o patrulare, am doborît un vînător american care nu ştiu ce căuta singurel prin partea locului. Mă rog, aveau ei ce aveau cu rafinăria noastră de acolo, dar asta ştie toată lumea. Cum eu i-am făcut felul, vă daţi seama că eram cel mai în „formă" dintre ei. Ştiţi cum e – şi toţi îl privesc cu o complicitate nostalgică – toată lumea vine cu paharul în mînă: „Bravo, mă. L-ai făcut arşice". Unul singur m-a tras într-o parte şi m-a întrebat şoptit: „Pilotul a scăpat?" „Cred că da!, i-am răspuns – l-am văzut paraşutîndu-se". „Sper să nu-l prindă ăia din Gestapo", mi-a şoptit. Nu i-am răspuns, nu-l cunoşteam, putea fi un provocator, pe vremea aia era plin de ei.

Scandalul era în toi, lumea ajunsese la halul de veselie în care toţi vorbesc şi nimeni nu ascultă, cînd uşa s-a dat în lături şi a apărut americanul, încadrat de un locotenent de la noi şi de un sergent de la pifani, din paza aeroportului. Toţi au amuţit. Era un tip înalt, bine făcut, genul de băiat-bun-care-trage-iute de prin filme.

– Hello everybody! My name Fred. Not Astaire, but Boyle May i sit down? I'm very tired! Could! Drink too?

S-a aşezat punînd mîna pe primul pahar pe care l-a găsit plin. Toţi am rămas încremeniţi. Din mulţime se auzi o voce tărăgănată:

– Ce zisă mă, ăsta?

– Zice că-l cheamă Fred Boyle, nu Fred Astaire, că-i foarte obosit, că vrea să stea jos şi să bea ceva cu noi, că ne salută pe toţi. Le-am tradus aproape fără să-mi dau seama. Eram uluit, în aviaţie nu iei prizonieri, nu-ţi vezi inamicul la faţă, aşa că nu ştiam cum să ma comport. Partea respectivă din regulament a sărit-o, aşa că...

– Ignoratio legis non excusat, i-am spus încercînd încă o dată să deturnez discuţia pe altă pistă.

– Lasă, ţîncule, limbile moarte, crezi că nu ştiu că Opriş, cu care făceai latina, cum te vedea, cum evoca imaginea unui măgar înaripat? Nu te găseam în fiecare săptămînă cu coada între picioare la meditaţii? Uiţi că-s vecin cu ea?

I-am zîmbit şi am tăcut. O asemenea evocare la Alec însemna că ţine să arate tuturor că mă ştie de copil. Mi-a zîmbit şi el, şi-a aprins o ţigară şi a continuat:

– După cîteva momente de linişte, zarva a izbucnit din nou. Toţi s-au strîns în jurul lui Fred, a trebuit să traduc cele mai ţicnite întrebări. Unul voia să ştie data exactă cînd se predau americanii, altul dacă are copii, dacă s-a copt grîul în Texas, ce mai face Billy the Kid (tot mort?), care mai e cursul dolarului, dacă tot Lincoln e preşedinte, ce mai, un talmeş-balmeş pe care-l traduceam în cadenţa unei mitraliere. Mă descurcam, eram la faza în care vorbeam bine orice limbă... Rise şi continuă după o scurtă pauză:

– Nicu, îl ştiţi, a murit anul trecut de inimă, şi-a amintit şi el ceva engleză, s-a apropiat de Fred în viraje largi, l-a bătut pe umăr şi i-a spus arătîndu-mă cu degetul:

– He bum-bum on you! Good boy!

Fred a înţeles de aici că eu l-am bubuit şi că, paradoxal, sînt băiat bun. A priceput, probabil, că în mintea lui Nicu nu

exista nici o conexiune logică între cele două propoziții, căci mi-a întins mîna zîmbind:

– **Good shot! You put me out of the war!** (Bună lovitură, m-ai scos din război).

– **I'm sorry,** i-am spus, deși nu-mi plăcea deloc. Din contră, eram mulțumit că l-am lăsat în viață. **Nothing personal War is war.** Adică, n-am nimic personal cu el, războiul e război.

– **Oh, I know machines destroy machines!** A rîs și ne-am dat mîna. Am avut impresia că mi-o strînge la ușă. Apoi hărmălaia a continuat pînă către dimineață.

Într-un moment de acalmie, lumea se cără sau adormea la fața locului, Fred s-a apropiat de mine și m-a întrebat cu un aer îngrijorat:

– **Where am I?** (Unde sînt?).

L-am privit surprins. Întrebarea era cel puțin idoată pentru un pilot militar în misiune de luptă. I-am spus uitîndu-mă la el ca la un copil cretin:

– **East Europe, Roumanie. Earth!**

– Oh!, a făcut surprins, interessting!

Cred că e cazul să nu vă mai reproduc discuția în original, nota specifică e suficientă, mai ales că țîncul ăsta se încoardă de mi-e frică să nu facă un infarct cerebral la fiecare cuvînt.

– Ce să fac dacă am crescut cu bonă franțuzoaică, i-am răspuns ironic.

– În fine, lumea era cam pe ducă, singurul complet treaz era sergentul, copleșit de sarcina de a transporta un prizonier de două ori mai înalt ca el. Oricum s-a dovedit zdravăn, căci l-a cărat în spate pînă la comenduire. Cum vă spuneam, cel mai bun inamic al meu, dacă-mi este permis să-l parafrazez pe Leonida Neamțu, habar n-avea unde se află. Am început să discutăm, eu fiind atent în jur la eventualii turnători ai Geheimstaatspolitzeiului, el la sticla de pălincă de pe masă care, fie vorba între noi, era în scădere ca și apele Dunării într-o vară secetoasă.

– De unde ai decolat? Mi-a răspuns încurcat:

– Știu că nu mă crezi, dar... West Point, Florida!

Am căscat gura. Era practic imposibil.

– Te-a trombonit, interveni cineva de la masă.

– Ce te bagi? Crezi că Alec nu știe?, am intervenit și eu, prins de povestea lui Alec. Am dat și cu palma în masă. Unii s-au uitat cam chiorîș la mine, dar cel puțin s-a făcut liniște, ca atunci cînd chelnerul face plata și întreabă: „plătiți împreună?". Alec îmi făcu un semn cu ochiul: „Te-a prins povestea, puștiule, nu mergi după țigări?". Am dat din cap și a continuat:

– Mi-a arătat hărțile, le avea la el. Nimic din zona noastră, doar coasta Floridei. Mă gîndeam la cine știe ce plan diabolic, auzisem de tot felul de chestii à la Fu Manchu, dar n-am insistat prea mult pe linia asta. Știți cum e, nu spionita e trăsătura noastră caracteristică. L-am lăsat să povestească, iar cînd a terminat nu mai puteam închide gura. Poate și oboseala.

– Am plecat din West Point la 9 a.m., începu americanul, într-o misiune banală de recunoaștere deasupra oceanului, spre Haiti. Amănunte nu-ți dau, traseul este înscris pe hartă. Eram cinci, pe cinci aparate de vînătoare cu care voi românii aveți ceva de împărțit, fără să vă gîndiți cu cîtă trudă trecem oceanul...

– Dacă nu le găuriți la fața locului, i-am sugerat candid. Nu s-a supărat, a rîs sănătos și a continuat: „lasă, că și noi ne dăm silința", mă rog, ceva în genul ăsta, apoi mai zicea că i-a plăcut IAR-ul. „Zburam de cîteva ore, cînd am pătruns într-o ceață deasă – continuă americanul – apărută pe neașteptate. Am ieșit din ea, ridicîndu-mă cu o mie de metri. Ceilalți dispăruseră, nu răspundeau la apelurile radio. Am crezut că s-au pierdut, că sînt perturbații radio, mai știu eu ce. Aerul avea însă ceva neobișnuit, o strălucire și o claritate uluitoare. Aveam impresia că pot vedea coastele Europei și poate chiar le vedeam. Mi-e greu să-ți spun ce s-a întîmplat, n-o să mă crezi și de altfel amintirile mele sînt destul de confuze. Motoarele s-au oprit în aer! N-aveam deloc chef de baie, mai ales că zona este și plină de rechini.

– Cel mai straniu lucru, continuă Fred, era faptul că stăteam suspendat în aer, cu motorul oprit, pironit ca un fluture în insectar, la cinci mii de metri înălțime. Apoi am auzit un sunet, o notă gravă aproape de limita audibilă și afară a început să se întunece. Dar soarele era la locul lui, doar lumina dispărea treptat, ca la unele teatre înainte de uvertură. M-am pomenit într-un întuneric total, ca în fundul gheenei... Trebuie să precizez – se rupse Alec de povestire – mai ales pentru puștiul ăsta de la elicoptere, că „gheenă" înseamnă „iad", într-o formă mai veche.

– Uite ce e, după ce mă chinui să bat la mașină tot ce povestiți voi acolo, acuma vă mai apucați și de etimologie! Asta-i prea de tot, pînă și eu, autorul textului, l-am auzit pe Fred spunînd „hell", adică „iad" pe românește. Înțeleg nea Alecule, să te iei de puștiul ăsta, dar nici chiar așa...

– Mă lăsați să termin sau nu? – interveni Fred. Dacă aș fi de față m-aș enerva. Lăsați-mă naibii să povestesc, acuși termin! Deci... unde am rămas?... Nu-mi dau seama cît am stat acolo... **Wait a minut!!** În ce dată sîntem azi?

– 22 iunie 1985. Cred că m-am grăbit să bat textul, căci iată-l pe Fred aruncîndu-mi una din privirile acelea care au darul de a amuți.

– Nu cu tine vorbeam, încă nu exiști și nu discut cu fantome necunoscute. Am învățat asta în Anglia. Așa că taci și bate la mașină! **(Shut up and type!).** Alec, spune-mi în ce dată sîntem astăzi.

– ...

– Alec! **What's the date?**

– Ah, scuză-mă, nu te-am auzit, îmi bîzîie ceva straniu în cap, parcă aș avea un gînd străin în minte.

– Nici o problemă, un tip va scrie ce-ți povestesc și gîndurile sale au ajuns pînă la noi. În ce dată, sîntem?

– 22 iulie 1944.

– Uf, a făcut Fred, amintindu-mi de Winnetou, aceeași zi. Bine că n-am ajuns cine știe unde în timp. Cum spuneam, eram convins că-s mort, însă n-am apucat să mă sperii, căci brusc, ca atunci cînd aprinzi becul noaptea, m-am pomenit zbu-

rînd deasupra zonei aşteia... cum îi spune?

– Ploieşti, România.

– Aşa că... asta este. Ai apărut tu, am tras, ai tras, m-ai nimerit, nu te-am nimerit... Mai dă-mi te rog un pahar din chestia asta, cum îi spune?

– Pălincă.

Bău o înghiţitură zdravănă şi plescăi încîntat. **Strong, I like it!** După un moment de tăcere, reîncepu:

– Nici măcar nu ştiam cu cine am de-a face, cînd am văzut tricolorul deasupra garnizoanei am crezut că-s la italieni...

Către dimineaţă ne-am despărţit. Ne-am reîntîlnit după război, pe aeroportul din Caransebeş, cu puţin timp înaintea repatrierii lui. Ne-am plimbat prin oraş cîteva ore bune, vorbind vrute şi nevrute.

Apoi şi-a exprimat dorinţa să facem un mic zbor împreună. Voia să conducă un avion de-al nostru. Comandantul nostru a fost de acord, prea repede poate, căci a avut necazuri pe chestia asta mai tîrziu. Ne-am urcat în cîte un IAR. N-a avut nici o problemă cu pilotarea, în cîteva minute s-a acomodat şi a decolat ca un as în faţa mea. Am decolat şi eu, într-o stare asemănătoare cu o ciorbă sentimentală.

Am zburat spre munţi, peste lumea paralelă a norilor. Vorbeam prin radio, de fapt mai mult glumeam. Timpul a trecut repede, i-am spus că e momentul să ne întoarcem, consumasem deja jumătate din rezervorul de benzină şi riscam o aterizare forţată.

Fred era cam la un kilometru în faţa mea. Intrase în cuşma unui nor, l-am urmat în tăcere. A început cu un ţiuit în ureche, continuu, ascuţit. Nu i-am dat atenţie. Apoi Fred a început să strige în căşti:

– **Wow! This is my city! my home in the clouds!**

Parcă-i aud încă vocea în urechi, strigîndu-mi că-şi vede casa în nori. E absurd, recunosc, cei din turnul de control l-au auzit însă şi ei.

Cîteva secunde mai tîrziu am ieşit şi eu din nori. În prima clipă nu m-am mirat de ceea ce am văzut. Eram deasupra unui oraş necunoscut, un oraş încon-jurat de munţi cu crestele învăluite în nori. La margine era un loc cu ape limpezi. Ei bine, lăsaţi paharele jos şi ţineţi-vă de scaune... în fundul lacului se putea zări aeroportul din Caransebeş!

– Nea Alecule, asta e prea de tot!, am exclamat înecîndu-mă cu paharul de apă minerală, singura băutură acceptabilă la ora asta.

Victor m-a săgetat cu privirea. Am tăcut. Mai tîrziu mi-a spus că venea dinspre Timişoara şi a văzut şi el oraşul. De fapt,asta l-a salvat pe Alec la ancheta ce a urmat.

– Americanul a devenit surescitat – îşi continuă Alec povestirea, strigînd în căşti **„home sweet home"** şi **„yuhuu"** de parcă era pe cal la un rodeo. I-am strigat să se îndepărteze şi mi-a spus că aterizează. I-am spus că nu-i decît o iluzie, un nor, dar nu-i păsa. Îl înţeleg, voia acasă.

Vă daţi seama ce înseamnă să reduci turaţia la două mii de metri înălţime şi să te faci că aterizezi pe un nor... Nu mă băga deloc în seamă, iluzia era perfectă, cred că şi uitase de mine. Se îndrepta către o vîlcea de la marginea oraşului. M-am repezit după el în picaj. Am traversat o „casă" şi o fracţiune de secundă am avut impresia că văd într-adevăr o cameră, o pivniţă şi apoi senzaţia că intru în pămînt. A fost o clipă sinistră, dilatată enorm şi plină de spaima că Fred are dreptate, că mirajul este în lac, nu lacul însuşi. Din fericire am ieşit imediat sub nor şi am redresat avionul, căutîndu-l pe Fred. Nu era nicăieri, n-avea unde dispare, jos era aeroportul, nu avea benzină decît pentru încă maximum cîteva minute, ce mai... asta este!

Aici Alec se opri, îşi şterse fruntea cu batista, apoi spuse cu o voce înecată:

– Două zile mai tîrziu, comandantul a primit o radiogramă prin care americanii întrebau dacă ştim ceva despre un oarecare Fred Boyle şi de un IAR. Ştiam ceva, dar nu ceea ce trebuia.

O lună mai tîrziu, am primit o vedere de la el, oraşul său văzut din avion. În apele lacului nu se reflecta Caransebeşul, ci cerul, dar să mă ia dracu – vorba aterului – dacă nu era identic cu cel din nori. Am recunoscut pînă şi locul în care a aterizat, lîngă o casă însemnată cu o cruce. Îmi scria că acolo locuieşte, că altădată să aterizez în curte, nu să-i sperii familia şi pisica intrînd cu IAR-ul în sufragerie, că-i un aparat bun, că are recordul mondial la viteză, dar nu se asortează cu mobila... Încheia însă serios: „... prietene, crede-mă, habar n-am ce se întîmplă cu lumea asta, cum o fi făcută, dar am găsit cea mai formidabilă scurtătură".

– Unde-i vederea, l-am întrebat poate prea brutal.

Alec dădu din umeri. Apoi continuă trist:

– Erau vremuri tulburi, puiule. Am avut multe necazuri pe chestia asta, te rog să mă crezi. Dar aviaţia utilitară e şi ea o meserie...

– Ce mai ştii de el, nea Alecule?

– A murit anul trecut. Cancer, ca toată lumea. Acum cinci ani m-a vizitat cu familia; avea trei nepoţi, drăguţi şi obraznici ca toţi copiii din lume. Nu mi-a spus nimic în plus, nu ştia şi n-avea de unde să ştie altceva decît mine. Am trăit acelaşi lucru, el în interior, eu în afară. Doar nevastă-sa s-a uitat ciudat la mine cînd Fred m-a prezentat, spunîndu-i:

– Vezi, ăsta-i băiatul care ţi-a traversat sufrageria în avion!!

Ea a rîs şi mi-a spus că soţul ei este un glumeţ irezistibil. I se păruse, într-adevăr, că vede un avion trecîndu-i prin sufragerie, l-a înţeles pe Fred că s-a inspirat de la ea în povestea turnată F.B.I.-ului, dar, totuşi, sînt atîţia ani la mijloc, oricum ar fi ajuns acasă, delictul s-a prescris.

Orice părere ai avea, ăsta e adevărul: a aterizat pe un nor şi s-a dus acasă ca şi cum aşa ar fi normal. Dă-mi voie să-ţi spun că dacă aş fi auzit povestea de la altul, n-aş fi crezut-o. Prea trăznită...

Am tăcut amîndoi. Deasupra noastră, prin spărturile norilor, sclipeau cîteva stele. Păreau luminile unui oraş răsturnat, proiectat pe nori.

HG WELLS

VOICU A. DAVID

Dosar rezumativ nr. 433

Cuprinzînd evoluţia ultimului caz rezolvat de Centrul de Reabilitare nr. XII; coincidenţa numărului de ordine cu cifrele pitagoreice este cu totul întîmplătoare; evitaţi interpretările abuzive.

I. Subiectul: Martin A. Klepp, punctator primar, sistem sanguin eritrocitar A II, MN, Ss, Rh+, Lutheran-, Duffy IV, neagă alergii la produşi naturali sau de sinteză, coeficient de moştenire a atavismelor în limite normale, vîrsta apariţiei primelor manifestări: 29 ani şi 17 zile.

II. Cadrul: Întîlnirea neoficială premeditată a 47 punctatori şi a familiilor lor, din care 32 oaspeţi de peste hotare, cu ocazia aniversării unui succes individual (naşterea unui copil), întîlnire ce a avut loc la domiciliul lui M.A. Klepp la patru ore de la încheierea lucrărilor Consfătuirii Mondiale a Punctatorilor.

III. Faptele: Sus-numitul Martin A. Klepp, la orele 21.47, deci la trei ore după sosirea ultimului invitat, a întrerupt brutal, printr-o avalanşă verbală, tacerea plină de semnificaţii şi subînţelesuri, care învăluia civilizat reculeasa adunare, boicotînd fructuoasele schimburi de opinii ştiinţifice, artistice, morale şi mondene, exprimate de fizionomiile grăitoare, pline de viaţă interioară ale participanţilor. Debutul afecţiunii, brusc, a fost determinat afirmativ de ingerarea unui avocado glasat, deşi experimental, în condiţii similare, simptomul nu a mai putut fi declanşat. Intervenţiile deznădăjduite ale familiei şi prietenilor intimi - între care şi un medic s-au soldat cu succesive eşecuri, Martin A. Klepp refuzînd cu îndîrjire să părăsească încăperea şi continuînd, spre oroarea invitaţilor, Niagara-i verbală, astfel că în scurt timp aceştia au părăsit jigniţi petrecerea. Chestionaţi ulterior asupra celor rostite de Klepp, toţi au refuzat să dea declaraţii scrise, unii afirmînd însă că nu credeau că s-ar mai putea întîmpla aşa ceva în secolul nostru (51%), că au fost prea şocaţi pentru a mai înţelege sau reţine ceva (38%), că nu cunoşteau limba în care perora Klepp (6,8%), diverse opinii needificatoare (4,2%).

IV. Consecinţa: Aduse imediat la faţa locului, detectoarele de stimulente artificiale din grupa alcoolilor, opiaceelor, amfetaminelor au negat repetat prezenţa acestora atît în incinta locuită, cît şi în organismul delincventului. Comisia de experţi care a studiat cazul - al doilea în această decadă - a stabilit, după efectuarea tuturor testelor de laborator necesare şi după examinarea completă somatică, psihiatrică şi psihologică a pacientului, că este vorba despre aceeaşi cauză, în fond încă neelucidată, ca şi la celelalte cazuri întîlnite, respectiv reactivarea unui atavism secundar, declanşat însă în mod conştient cu titlu de experienţă, ca urmare a apropierii individului de încheierea perioadei sale de maturizare existenţială. Avînd în vedere cazurile precedente, s-a hotărît prin comparaţie că declanşarea conştientizată este mai asociată decît celelalte; de asemenea, datorită prezenţei atîtor specialişti punctatori de peste hotare, faţă de care ne-am compromis pentru mult timp, s-a recomandat luarea celor mai severe măsuri pentru reintegrarea rataciţilor.

V. Ispăşirea: Subiectul a fost condus la Centrul de Reabilitare nr. XII, unde i s-a aplicat tratamentul 2504. Relaxarea completă a musculaturii trunchiului şi membrelor, cu excepţia diafragmului aflat sub protecţie, a survenit la 3 minute şi 52 secunde de la administrarea curarei, dovadă în plus a stării sale normale. După orientarea electronică a jetului stimulator radiant asupra zonei elective din creier, acestuia i s-a suprapus un al doilea, informaţional, reglat la o frecvenţă de transmitere a informaţiilor de 2493×10^4 biţi/minut. Frecvenţa s-a calculat după un test capacitiv prealabil, astfel ca respectivul condamnat să poată simultan înţelege logic, simţi afectiv şi exprima obligatoriu prin viu grai textul emis. Conform recomandării Comisiei, textul a fost ales dintre cele mai dificile. Redăm aici fragmente, infime ale evoluţiei tratamentului lui Martin A. Klepp:

Ora 0: „...slavă, tu al lui Ra vlăstar iubit ce fecundezi cîmpiile, ce vlagă dai vieţuitoarelor, ce holdele le faci în mîlul tău înalt şi des să crească, ce-n temple sărbători orînduieşti, tu care... care e mai presus, destinul sau fapta omenească, aşa a întrebat înţeleptul Vasishta şi Marele Părinte grăi vorbele împodobite cu pilde: nimic nu se naşte fără sămînţă, după cum e sămînţa pe care o arunci pe ogor bună sau rea, tot aşa e şi rodul pe care îl capeţi, după cum ogorul nu dă roade dacă nu se aruncă pe el sămînţa, tot astfel şi destinul nu se împlineşte fără faptă omenească... ...el a văzut ceea ce este ascuns, a cunoscut lucruri tainice, veşti ne-a adus despre zilele di-

nainte de potop, cale lungă a umblat, dar a ostenit și s-a întors, povestea muncilor sale în piatră a săpat-o, cu un zid a împrejmuit Uruk-ul și luminosul hambar din preasfînta Eanna. Cercetează zidul, ale cărui creneluri..."

Ora 6: cefalee, primele semne de oboseală. „...printre realitățile care ne stau în față, unele-s în puterea noastră și altele independente, țin de noi părerea, impulsurile, dorința, tot ce reprezintă propria activitate, sînt în afara voinței noastre trupul, faima, forța, tot ceea ce nu sînt treburi specifice nouă... ...pe-un picior de plai, pe-o gură de rai, iată vin în cale, se cobor' la vale, trei turme de miei, cu trei ciobănei... ...spre-amiaza vieții noastre muritoare, ajuns într-o pădure întunecoasă, mă rătăcii, pierzînd dreapta cărare; nu-i chip să spun, căci prea cumplit m-apasă și mă-nfioară gîndul ei, ce-adîncă și stufoasă-i... ...ieșit-a vremea din țîțîni și, vai, am fost născut ca tocmai eu s-o dreg..."

Ora 11: oboseala crește clipit des, încrețirea frunții, spasme musculare faciale involuntare, îngroșarea venelor superficiale. „...cît de greoi se mișcă drumețul cu aripi, frumos cîndva, acum ce slut e și plăpînd, unu-i lovește pliscul cu coada unei pipe, iar altul fără milă îl strîmbă șchiopătînd... ...a fost odată ca-n povești, a fost ca niciodată, din rude mari împărătești, o prea-frumoasă fată... ...străinul își făcuse apariția cam pe la începutul lunii februarie, într-o zi geroasă, cu vînt șfichiuitor și cu o ninsoare deasă - de altfel ultima din anul acela; de la gara din Bramblehurst o luase pe jos, tăind drumul peste cîmp; într-una din mîinile-i vîrîte în mănuși groase purta un geamantan mic..."

Ora 15: semne de șoc hipoglicemic, paloare, tahicardie, transpirații reci, obnubilare; i se administrează perfuzie Vitali timp de 20 de minute; tratamentul continuă. „...unul din ei se apropie de K și-i scoase haina, vesta și cămașa, le împăturără apoi cu grijă ca pe niște lucruri de care avea să mai fie nevoie. chiar dacă nu foarte curînd... ...centralizarea mijloacelor de producție și socializarea muncii ajung la un punct la care devin incompatibile cu învelișul lor de clasă; acesta este sfîrîmat..."

Ora 18: instalarea indiciilor marcînd apropierea cedării sistemului nervos; reproducerea se face aproape mecanic. „...la sfîrșitul săptămînii vulturii au coborît în balcoanele palatului prezidențial, și au sfîșiat cu secera ciocurilor plasele de la fereastră, repunînd în mișcare cu aripile lor timpul împietrit din interiorul acestuia, astfel că în zori..."

Ora 20: semne marcante de epuizare fizică și psihică, ideație lentă, permanentă bîlbîială. „...cal-u-ul căl-căl-călare pe-pe-pe-pe cal, calul că-la-la-la-lare pe-pe-pe-pe cal-calul căla-lare..."

Ora 22.30: lentoare mintală la limita conștientului, incoerență verbală. „...arm... grrr... muur... jiiiin... zdc..."

Ora 23.12: subiectul cedează, refuză să mai înțeleagă și să transmită informații; i se administrează o doză masivă de narcotice. La trezire, subiectul compune o măiastră declarație scrisă, autocritică, luîndu-și pe viitor angajamentul unui sporit autocontrol, pentru o comportare civilizată, interiorizată.

VI. Concluzii: Subiectul s-a dovedit surprinzător de rezistent, confirmînd alegerea unui tratament dificil, precum și valabilitatea noului test capacitiv. Efectul dublu al tratamentului, pe de o parte oboseala de neuitat, generată de cele aproape 24 de ore de recitare neîntreruptă, și pe de alta reîmbogățirea universului interior prin trecerea prin conștient a celor mai celebre opere ale scrisului, a dus la o vindecare - sîntem siguri - completă. Totuși, nu putem garanta imposibilitatea apariției unei recidive în urma unor factori externi aleatori; de aceea. este necesară punerea lui Martin A. Klepp sub supraveghere, precum și colaborarea asiduă cu un centru de genetică.

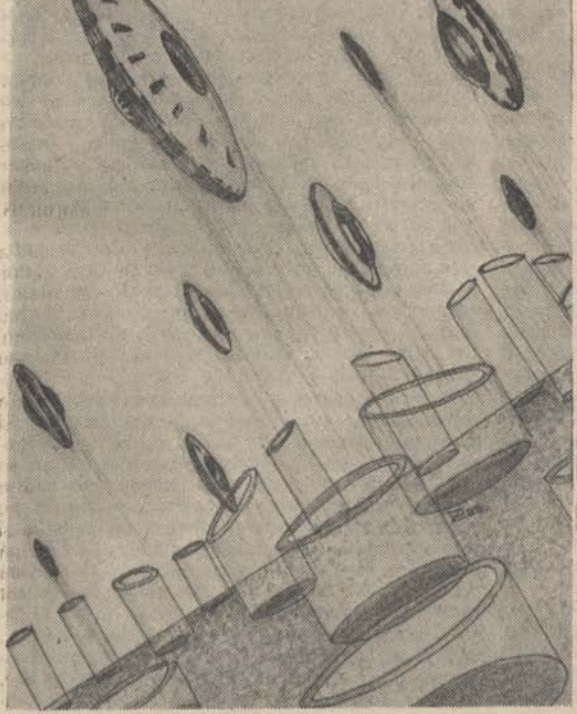

Acuarelă de PETRU ZMEU

HG WELLS

SILVIU GENESCU

Sayonara!

Cuvîntul „febră" ricoşă din om în om şi astfel, speriaţi de spectrul morbid al bolii, oamenii dispărură în aceeaşi zi de pe străzi. Staţiunea rămase pustie, încremenită ca într-o imagine perfectă pentru un pliant turistic, cu cerul curăţat de norii unei zile numai potrivite pentru plajă, iar pe terasele restaurantelor scaunele de plastic rămaseră adunate în jurul măsuţelor aşezate sub umbra protectoare a copertinelor multicolore. Televizoare uitate aprinse bîzîiau în gol. Pe strada principală, între două rînduri de hoteluri şi magazine de lux, se plimba un om. Avea aerul nedumerit şi fericit al cuiva care se trezise brusc în rai. Străbătuse staţiunea în lung şi-n lat. La capătul a mai bine de două ore de hoinăreală, constatase că rămăsese absolut singur. Presupunea că marea majoritate a turiştilor fugiseră în munţii din apropiere, căutînd în sălbăticia vegetală din jur locuri neumblate unde să aştepte la adăpost de contaminare. Probabil că acţionaseră la primul impuls, mulţi nici nu erau pregătiţi pentru aşa ceva. Cele cîteva yahturi de la debarcader dispăruseră spre larg, desfăşurîndu-se ca un evantai cu nervuri de siaj înspumat şi culori zbuciumate de vînt, într-o cursă solitară şi crispată.

Bebec ocupă un scaun pe terasa celui mai apropiat restaurant. Firma, cu litere din tuburi fluorescente, strălucea anemic şi inutil în lumina amiezii. În graba mare nici nu mai întrerupseseră curentul. Strigă tare „chelner" şi se puse pe aşteptat. De fapt, se gîndea ce ar putea să facă cu un orăşel turistic încăput pe neaşteptate în mîna lui, el, care n-avusese niciodată mai mult de patru pereţi şi un acoperiş deasupra capului, uneori nici atît. Experienţa lui de viaţă de pînă atunci se compunea dintr-un şir prelung de catastrofe şi străluciri de moment, şi în clipa aceea contempla lumea cu priviri, binevoitoare şi leneşe de stăpîn aflat într-o stare de relativă bunădispoziţie. Mai strigă încă o dată după un chelner fugit probabil în munţi şi se ridică îndreptîndu-se cu paşi hotărîţi spre oficiu.

În mintea lui se cuibărise concluzia că lucrurile n-aveau să rămînă aşa pentru totdeauna, deci la un moment dat va trebui să dea socoteală pentru tot. Din acel moment, entuziasmul său se manifestă cu o oarecare prudenţă, începu să privească staţiunea ca pe ceva lăsat lui în custodie, renunţînd s-o ia drept proprietatea lui personală, şi în consecinţă, după ce mîncă un prînz consistent, se apucă să spele farfuriile murdare legănîndu-se în ritmul muzicii de la tonomat. „Şi, în fond, sînt aici în virtutea unui contract", reflectă Bebec golind o sticlă de bere. Era din nou pe terasă, lenevind în aerul fierbinte al amiezii. Reuşise să se angajeze pe post de disc-jockey la staţia locală de radio, şi, în mod normal, programul lui ar fi trebuit să înceapă peste o jumătate de oră. Se uită la ceas.

– Chiar, de ce nu?, mormăi el, ridicîndu-se în picioare. Şlagărul din tonomat răsuna în strada pustie rostogolindu-şi refrenul pentru urechile nimănui: „Să-mi spui cînd vrei să plec iubito!". Nici măcar Bebec nu mai era acolo să dea rînjind din cap la dulcegăriile plicticoase ale unor texte. „Numai porcării au aici", decretă el dînd un şut tonomatului care se dereglă repetînd 250 de ore fără întrerupere. „Să-mi spui cînd vrei să plec iubito!".

Astfel trecu timpul, între plimbări meditative pe malul mării, ore zgomotoase la studio de unde Bebec revărsă în eter comentarii entuziaste despre ultimele hituri, reclame comerciale (în faţa lui zăcea o hîrtie cu lista sponsorilor emisiunii) şi termina invariabil cu invitaţia de a vizita staţiunea. Uneori se înregistra şi lua caseta cu el la hotel. Într-o zi, îşi făcu de cap. Scoase la iveală melodii vechi de 20 de ani. Deşi trecutul nu se mai putea repeta, dăduse de urma unui ecou care rezona frumos şi nostalgic în aerul încins, ricoşa din nori sau se pierdea în atmosferă. Bebec rămase tăcut în spatele mesei de mixaj, lăsîndu-şi gîndurile să plutească pe faldurile nostalgiilor acompaniat de sunetele unei lumi dispărute. Era tot mai convins de asta, trecuse destul timp fără ca cineva să dea un semn de viaţă. Odată recepţionase emisiunea unui post îndepărtat, era un post străin şi Bebec fu incapabil să înţeleagă ce se vorbea. Pe toată lungimea scalei nu întîlnea decît păcănitul sec, de vreascuri rupte al sarcinii electrostatice, un zgomot de sfîrşit de lume. Bebec reflectă îndelung la această posibilitate, şi dacă pînă nu demult inspirase cu nesaţ liniştea netulburată a staţiunii, în după-amiaza aceea regretă printre şiroaie de lacrimi aglomeraţia fremătătoare a lumii pe care o înjurase de atîtea ori în nopţile adînci de pesimism. De data aceasta, invitaţia de a vizita staţiunea sună mai mult a strigăt de ajutor.

Serile şi le petrecea în obscuritatea tihnită a cinematografului unde viziona la nesfîrşit „Sayonara" cu personajele lui aiurite, iar într-o noapte avu parte de un alt spectacol care debută cu lumini tremurătoare aruncate pe pereţii camerei de hotel de incendiul izbucnit peste drum. Se întîmplase ceva cu instalaţia electrică a restaurantului unde lua masa, vreun scurt-circuit, astfel că „La Belle" se mistuia într-o mare de flăcări. El privea neputincios de la fereastră. „Începe să cedeze jucăria", se gîndi el, fumînd nervos ţigară de la ţigară. Localul arse toată noaptea zguduit în final de trei explozii succesive care trimiseră umbrelele arzînde de pe terasă pînă în spaţiul peluzei din faţa hotelului. Scheletele lor înnegrite zăceau şi acum

în atitudinea tragică a unor făpturi lichidate cu aruncătorul de flăcări.

Bebec stătea acum în sala cinematografului cu picioarele întinse peste spătarul scaunului din față. Filmul era pe sfîrșite. Descoperise că știa aproape toate replicile din film, și asta-l făcu să renunțe la rolul lui de spectator fanatic, intră în film cu replicile pe care i le dădea personajului principal. Îl admira pentru nesăbuința lui dezinhibatoare, era absolut delicioasă apariția lui de turist aiurit într-o Japonie trăind după cronometru, cu oameni de o politețe subtilă și ritualizată. Gata, micuța studentă îmbrăcată în chimono îl conducea pe Zack la avion. Fata rămînea să suspine în clădirea aeroportului Narita. Zack se mai întoarce încă o dată spre ea zîmbindu-i dincolo de ghișeele vămii.

– Sayonara... șopti Bebec în locul ei, dar de fapt scosese un fel de croncănit.

– Sayonara... îngînă ca un ecou fata. Stop cadru pe Zack cu mîna înălțată la jumătatea unui salut și mici obiecte de artă japoneză veche scurgîndu-se de sub pulpanele lungi ale trenciului său. Premiul „Oscar" pentru interpretare masculină.

Pe ecran se derula genericul. Bebec se ridică în picioare făcînd cîteva mișcări de înviorare. În poziția relaxată, îi amorțiseră puțin picioarele. Începu să se caute de țigări cînd observă o mișcare chiar lîngă ecran. Lumina de pe ecran aluneca în jerbe difuze pe conturul unei siluete umane care înainta spre el. În afară de muzica filmului nu se mai auzea nimic și, oricum, mocheta groasă de pe podea ar fi amortizat zgomotul pașilor. Orbecăia prin întuneric, dar insul se îndrepta spre el. Căra o valiză în mîna stîngă. Nimeri un culoar de trecere și Bebec se trezi cu el la doi pași distanță. Încă nu-i distingea figura. Muzica se termină, ecranul rămase alb, luminat de becul aparatului de proiecție, care mergea în gol, torcînd ca o pisică uriașă. O pisică „Ampex". Bebec se auzi înghițind în sec.

– Ura! Eu sînt Zack, tu cine naiba ești?, răsună o voce atît de cunoscută și Bebec închise ochii strîngînd pleoapele strălucind de o disperare subită.

– Am înnebunit... rosti el.

– Crezusem și eu același lucru despre mine, glăsui Zack. E-n ordine, spune-mi măcar unde mă aflu, auzi Bebec din nou. Rămase nemișcat și tăcut, se întreba cît de mult se scrîntise, dar situația i se părea oricum îngrozitoare din moment ce apariția continua să-i pună întrebări.

– Hei!, se pomeni el zgîlțîit cu fermitate de umăr. Deschise ochii. Da, Zack era tot acolo, și în plus halucinațiile nu trăgeau de tine.

– Te afli într-un cinematograf, rosti el gîtuit de emoție. Zack aruncă o privire în jur.

– De asta m-am prins și eu, răbufni el. Dar în ce oraș mă aflu, în ce secol? Părea grăbit să plece de-acolo, dar nu atît de grăbit încît să vrea s-o facă orbește. Bebec se tot uita spre el și mintea lui refuza să ajungă la o concluzie. Dar, hotărît, nu visa.

– Uite ce-i, făcu Zack arțăgos, în urmă cu două minute eram încă pe aeroportul Narita, Tokio, Japonia, iar acum mă trezesc într-un cinematograf gol și cred că merit niște explicații. Asta-i vrăjitorie.

De acord, este vrăjitorie, se învoi Bebec. Tu, de fapt, nici nu exiști, ești personaj de film, o ficțiune, îl lămuri el. Îl văzu apoi că se întoarce și dă să plece spre ieșire. Bebec se surprinse zîmbind, da, era exact ca în film. Lui Zack îi plăcea să fie implorat să rămînă într-un loc din care n-avea nici un interes să plece. Nu schiță nici un gest cînd Zack făcu primii pași. Totul era atît de neașteptat și de absurd.

Zack, cu mîna pe clanță în pragul ușii deschise, părea că vrea să-i mai arunce o ultimă privire peste umăr. Lumea de pe hol năvălea peste el ca o explozie. Arăta ca monstrul scăpat din laboratorul savantului dement, în timp ce în jur totul lua foc.

– Știi, îmi pare rău după artefactele alea japoneze, făcu el, lăsînd să plutească în aer presupunerea că și aici era mîna lui Bebec.

Ți-au căzut din trenci pe aeroport, rînji Bebec. Nu vrei să faci puțină lumină?, propuse el. Întreruptorul este chiar lîngă ușă.

– Ar trebui făcută lumină... aprobă Zack. În toate lucrurile astea, adăugă după o clipă de tăcere.

Zack arăta la lumină exact ca la aeroport, cu diferența că figura lui pierduse acel zîmbet de pisică de Cheshire. Îi adresă lui Bebec o privire circumspectă, însoțită de o mină ușor dezamăgită. Adevărul era că Bebec n-arăta tocmai ca în zilele lui bune. Se apropie și el de ușă.

– Cum ziceai că te cheamă?, făcu Zack resemnat.

– Ar trebui să mă numesc Fiasco, dar mă cheamă Bebec, începu el. O descendență slovacă, probabil.

Continuă pe holul puternic luminat.

– Cînd am început să fac comerț cu orhidee, o companie olandeză a cumpărat hangare dezafectate pe mai multe aeroporturi, le-a transformat în sere, și prin cîteva șmecherii de inginerie genetică le-a aclimatizat livrîndu-le în toată Europa. Am încercat să vînd tractoare în Zambia, dar a deschis Mitsubishi o linie de asamblare, iar acum că m-am făcut disc-jockey, s-a curățat tot publicul, încheie el. O pală de vînt trînti la perete ușa de la intrare și dădu buzna înăuntru.

– Cred că ești profund nefericit, glăsui Zack, mutîndu-și privirea de la ușă. Bebec simți atingerea mîinii sale pe umăr. Era un gest volatilizat în același moment. Ce-ar fi să găsim un local șic unde să stăm de vorbă. La un pahar...

Bebec clătină din cap. În ultimele momente nu mai știuse pe ce lume se afla, revenise din nou cu picioarele pe pămînt.

– Dar nu mai este nimeni aici, anunță el livid. Au fugit cu toții. Au murit. Ultima propoziție fu mai mult un gîlgîit și trebui să mai spună asta încă o dată. Transpirația curgea în șiroaie reci pe gît.

– Toate localurile sînt cum nu se poate mai șic, scrîșni... Închise din nou ochii. „Piei satano!", imploră el în gînd. Cînd îi deschise, Zack se încăpățîna să existe, așteptînd în stradă cu valiza așezată lîngă el.

După al treilea pahar de gin, Bebec se opri.

– Ei, asta-i, mai zise cu resemnare. Îi povestise tot ce știa înflorind pe ici pe colo, dar imaginea lumii în care se aflau rămase pradă celor mai negre perspective: paralizie, colaps, orașe în ruină. Și nici ei doi nu vor trăi o veșnicie. Aici atîrna și doza lui de pesimism. Era convins că toată lumea murise. Acum aștepta ca Zack să spună ceva. Turnă în pahare, iar vîntul îndoi unul din colțurile feței de masă.

– M-ai adus într-o lume de coșmar!, izbucni Zack înșfăcînd paharul cu un gest abrupt. Ginul se revărsă pe fața de masă.

– Eu te-am adus?, îngăimă Bebec.

– Bineînțeles!, tună Zack. Prin nu știu ce mijloace oculte, sau chiar numai prin puterea dorinței tale, ți-era teamă să nu urli singur în pustiu, oricum, rezultatul este același: sînt aici, smuls din lumea mea...

– Imaginară, rosti Bebec pe un ton sec. Nu uita că pentru mine nu ești decît un personaj dintr-un film. Tu nu exiști. Și cu toate astea, ești aici și-mi bei ginul. Zack începuse să bea direct din sticlă.

– Din punctul meu de vedere, asta-i o lume imaginară, anunță el. Un coșmar. Dar indiferent unde stă adevărul...

– La mijloc...

– ... cred că-ți dai seama de responsabilitățile pe care le ai față de mine de acum în colo. Trebuie să-mi oferi cel puțin un sfert din cît am pierdut ajungînd aici. Suna ca un ultimatum. Prin mintea lui Bebec se amestecau crîmpeie din film. Imaginea din fața lui se suprapunea exact peste cea din film. Zack era hotărît să obțină cît mai mult, dar rareori reușea. De obicei era obligat s-o rupă la fugă cu mîna goală. Acolo, avusese cel puțin unde să fugă. Așa ajunsese în Japonia.

– Și cam despre ce responsabilități ar fi vorba?

– O viață decentă... începu Zack pe un ton mai binevoitor.

– Ai o grămadă de hoteluri la dispoziție, iar mîncare și băutură există mai multă decît putem noi consuma într-o mie de ani.

– Viața nu-i făcută numai din mîncare și băutură, observă Zack. Deci vreau distracții, conversații inteligente, plus doza de neprevăzut fără de care ne-am plictisi de moarte. Rolul meu aici este de... oaspete, deci va trebui să mă servești întocmai. Aștept să fiu tratat conform acestei situații, zise el zîmbind printre reflexiile vesele și tremurătoare ale sticlei de gin pe care o ducea la gură.

– Cu alte cuvinte, de azi înainte sînt sluga ta! zise Bebec revoltat.

– Eu te consideram amfitrionul meu, răspunse Zack, lăsîndu-se pe spătarul scaunului. Apropo, servește-mi, te rog, cîteva cuburi de gheață.

– N-au cum să intre în sticla aia, remarcă Bebec pe un ton acru. De jumătate de oră bei direct din sticlă.

– Hai, fii o gazdă perfectă și toarnă în pahare fără să mai aștepți să mi se facă sete. Numai trei cuburi de gheață, te rog! Ah! Uitasem. Și o sticlă de apă tonică.

Bebec aflat în pragul ușii oficiului se întoarse spre el cu o figură amenințătoare.

– Și o felie de lămîie!, se auzi de afară pe cînd turna gheața în frapieră. Bebec aruncă o privire furișă prin geam. Zack aștepta la masă cu un aer încîntat și trîndav, abandonîndu-se plăcerii de a sta fără să facă nimic. Dacă Socrate era un adevărat urît cînd tăcea, și frumos cînd se apuca să vor bească, Zack era o monstruozitate în ambele ipostaze, cugetă Bebec traversat de un val de oroare. Și nici măcar nu era pe de-a-ntregul convins că el îl adusese aici. Cel puțin nu în mod conștient își zise chibzuind la multiplele fațete ale minții umane cu resursele sale neașteptate. Împinse gheridonul cu frapiera în care cuburi de gheață clincheneau ca un candelabru de cristal. Alături puse o farfurioară cu felii de lămîie și un platou cu delicatese bine condimentate. „Curry-ul ăsta mexican o să-i iasă pe nas."

*** *** ***

Era vremea prînzului cînd se trezi. Instalația de aer condiționat scotea un huruit uniform și greu, iar temperatura urcase intolerabil de mult. Dealtfel, era lac de transpirație. Se răsuci în așternut. Îl durea capul. Își fixă privirea pe tapetul cu motive florale. Oare visase? Fragmente de imagini i se învîrteau haotic prin minte, închise ochii simțind cum îl cuprindea amețeala. La ora aceea îi era dificil să admire farmecul diafan al crinilor stilizați de pe tapet. Se ridică totuși, îndreptîndu-se spre baie.

Rămase multă vreme sub jetul de apă fierbinte învîrtind neîncrezător și prudent fel de fel de presupuneri cu privire la seara de ieri. Nu-și mai amintea cum ajunsese la hotel, în camera lui, dar avea conturată în minte cu prea multă precizie figura lui Zack ca totul să fi fost o aberație a imaginației sale. Se mai liniști puțin. Înfășurat într-un halat din flotir ieși din baie. Fu neplăcut surprins de atmosfera încinsă din cameră.

– Parcă-i o etuvă... mormăi întinzîndu-se spre butonul de reglare pus la limita superioară de temperatură. Și pentru ca efectul de „conservă" să fie complet, de afară nu răzbătea nici un sunet. Trase rulourile și aruncă o privire pe stradă. Bineînțeles, era pustie. „Unde s-o fi dus?", se întrebă luînd-o spre frigider. Trebuia să-și potolească setea. Acolo găsi și răspunsul. Pe ușă era lipit cu scotch un bilet:

„Scumpul meu Bebec,

Ieri seară stabilisem că-mi vei servi micul dejun la pat. A trebuit să cobor eu însumi în stradă să caut un snack-bar. Te rog ca pe viitor să nu-ți mai neglijezi responsabilitățile. Acum am plecat la plaja, și te aștept pentru prînz la restaurantul de aseară. Precizez că am luat cu mine un radio portativ în vederea ascultării emisiunilor de divertisment promise de tine. Sper să nu întîrzii cu masa.

Zack

P.S. Nu-ți mai turna niciodată curry în gin. Te-ai îmbătat ca un porc."

– Asta-i sclavie! țipă Bebec, mototolind biletul. Nu-și amintea să fi convenit cu Zack asemenea lucruri. Avea certitudinea că fusese tras pe sfoară.

Ca atunci cînd semnezi un contract, și ulterior ți se pun în față niște clauze oneroase. Bebec spumega. Trase cu putere de ușa frigiderului, care se deschise cu un zăngănit de cutii de bere. Apoi închise ușa trîntind-o zdravăn. Alt zăngănit și zgomot de sticlă spartă. Inspiră adînc și se îndreptă glonț spre șifonier unde se apucă să scoată afară sertarele de haine. Începu să scotocească înjurînd, iar hainele zburau prin aer învolburîndu-se cu furie deasupra capului.

- Asta trebuie să se termine acuma, mîrîi Bebec. Apoi se opri brusc. Închise ochii lăsîndu-și mintea incendiată de încercarea de a da substanță unui singur gînd: dacă într-adevăr depindea de el, Zack trebuia să dispară. După cîtva timp continuă scotocitul, nu era pe deplin convins că acest hocus-pocus mental îl ajuta cu adevărat, și-n plus obosise gîndindu-se într-o singură direcție. Altă cazmă.

Cînd ieși în stradă, se îndreptă cu pași repezi spre restaurant. Fără să-și dea seama se deplasa la fel ca personajele din comediile burlești, alert și sacadat, proiectînd o umbră turtită pe asfaltul încins. Desigur, Zack era deja acolo stînd la umbră cu o sticlă de Pepsi-Cola în față.

- He, he... te-ai trezit, observă el cu un rînjet complice. Pe masă era un radio portativ nou-nouț. Niente? mai întrebă ciocănind carcasa nichelată. Bebec transpira abundent și probabil expresia de pe figura lui îi spuse cîte ceva lui Zack deoarece încetă brusc să mai rînjească. Își trase pălăria de plajă mai pe ceafă.

- Ce-i cu tine, s-a întîmplat ceva?

- Ridică-te în picioare, și hai cu mine la hotel, șuieră Bebec.

- Nu luăm masa aici? Îmi chiorăie mațele de foame, și cred că nici ție nu ți-ar strica un grătar barosan, îl îmbie el.

- Gura! ripostă Bebec brutal. Ridică-te și hai. Tot vorbeai tu de doza necesară de neprevăzut. Pleci, îl anunță pe un ton cît se putea de categoric.

- Unde? Cu ce? se înfurie Zack. Cu gura ta ai spus că ăștia au șters-o cu toate mașinile.

- Ascultă, începu Bebec. Înainte să apari tu aici, eram într-o oarecare bună dispoziție. De cînd ai venit, am numai două poziții de lucru: prost dispus și foarte prost dispus. Acum sînt foarte prost dispus. Și scoase un pistol din jachetă. Zack făcu ochii mari.

- La pocnitoarea de sub nasul meu!

- Scoală-te, și hai la hotel! se încăpățînă Bebec.

- Unde naiba vrei să plec de aici?

Bebec armă pistolul.

- Număr pînă la trei. Unu... Zack dădu din cap și se ridică împingînd scaunul în spatele lui.

- Fie, hai să vedem ce vrei să faci... Bebec se postă în urma lui, la cinci pași distanță. Pe strada pustie, erau singurele puncte în mișcare. Se gîndi obosit că va rămîne din nou singur. Dar o săptămînă alături de Zack, ar fi însemnat nebunie curată. Era convins de asta. Numai privindu-l, și simțea că nu înota în apele lui.

- Doar nu vrei să mă împuști? se întoarse Zack.

- Mișcă! i-o tăie Bebec.

La hotel îl obligă să se îmbrace în hainele cu care venise. Îl supraveghea din cadrul ușii.

- Să nu cumva să te prind că iei și altceva cu tine, îl preveni agitînd pistolul. Îi controlă valiza și Zack se arătă profund ofensat.

- Mă tratezi de parcă aș fi un borfaș de rînd, protestă el.

- Pe aeroport nu te-au controlat prea bine, i-o întoarse Bebec. Și s-a văzut cu ce „amintiri" te pregăteai să pleci. Constată că tot mai vedea în Zack o entitate independentă, personajul lăsat să zburde de capul lui în afara contextului care i se potrivea cel mai bine, fără să mai cenzureze impresia. Zack era în picioare înaintea lui. Avea o mină ultragiată.

- Și acum?

- Mergem la cinema, anunță Bebec cu nonșalanță.

- Ești nebun... nebun de legat, făcu Zack îngrozit.

- Cu tine alături, nici nu-i prea greu să-ți pierzi mințile, observă Bebec sarcastic. E suficient să mă uit la tine. Dar noroc că orice greșală se poate îndrepta. Ieși acum, și-i făcu loc să treacă.

Pe drum, Zack protestă viguros. Bebec se închisese într-o mutenie încăpățînată și sumbră. Din cînd în cînd, îl înghiontea pe Zack cu pistolul.

Aprinse toate luminile din sală, pe Zack îl încuie în toaletă, și se apucă să deruleze bobinele filmului „Sayonara", dar asta-i luă vreo jumătate de oră. Zack bătea cu pumnii în ușa W.C.-ului. Coborî să-i deschidă.

Zack țîșni înainte ca o locomotivă. Bebec se dădu prudent la o parte, cu pistolul ținut ferm în ambele mîini.

- Tu-ți bați joc de mine!, țipă Zack cu ochii aprinși de furie. Cu valiza lîngă el, semăna cu un comis-voiajor, făcînd pe revoltatul după ce fusese surprins încercînd să vîndă fotografii pornografice în W.C.-ul gării. Bebec îl împinse în sală. Rula „Sayonara!". Zack se opri cu ochii țintă la ecran. Se recunoscuse.

- Asta ce mai e?

- Filmul, ți-am spus că nu ești decît un personaj de film, explică Bebec liniștit. Și dacă acolo ai fost personajul principal, asta nu înseamnă că am să tolerez aceeași poziție și aici. Se calmase. Simțea că toate astea se vor termina imediat. Pentru propriul lui echilibru mintal, renunțase să mai urmărească toate semnificațiile actului care se juca în fața lui.

- Du-te, intră la loc în film, adăugă pe un ton neutru. Zack puse valiza pe un scaun din apropiere.

- Și dacă n-am să pot?

- Atunci... Sayonara, răspunse Bebec liniștit. Număr pînă la trei. Am început pe terasă. Doi!

- Stai puțin! Să discutăm, spuse Zack repede. Se așeză lîngă valiză. Să nu tragi niciodată în pasărea care stă pe gard, adăugă el.

- Poftim?

- Proverb englezesc, face apel la fair-play. Te-am mințit, mărturisi Zack. Te-am mințit încă de la bun început. Eu sînt actorul care-l interpretează pe

Zack, şi n-am cum să intru în film. Poate Alisa ar fi reuşit, din moment ce trecea prin oglinzi... Îşi permise un mic zîmbet timid.

Bebec ţinea pistolul aţintit asupra lui. Îl vedea pe Zack într-o continuă transformare, figura lui era străbătută de expresii nelămurite, terminate în acel zîmbet scurt.

– Te-am minţit ca să pot supravieţui, adăugă Zack.

– Şi cum ai apărut aici? Totul a început aici, în sala asta. Cum? Bebec îşi menţinea aceeaşi atitudine agresivă cu punctul maxim localizat în pistolul aţintit spre ochiul drept al lui Zack.

– Ca să ajung aici am condus mai bine de 3000 de kilometri, începu Zack. Recunosc, nu intenţionasem să vin aici, n-auzisem de locul ăsta în viaţa mea. Ocolisem marile oraşe, dar nu puteam continua aşa la nesfîrşit. Tot pe drum, să mănînc pe unde apucam cu aceeaşi spaimă în suflet. De cele cîteva mici comunităţi umane întîlnite în drum, nici nu m-am putut apropia, am fost alungat cu focuri de armă.

– Iată nişte oameni cu scaun la cap, glăsui Bebec. Asta ar fi trebuit să fac şi eu. Continuă.

– Apropiindu-mă de staţiune, am început să-ţi recepţionez emisiunile, şi am luat foarte în serios invitaţiile tale, adăugă el cu un aer nevinovat. Dar învăţasem cîte ceva pe drum, şi drept consecinţă am abandonat maşina la doi kilometri de aici. M-am furişat în oraş noaptea. Mi-am dat seama că erai numai tu aici, te-am urmărit, am observat la ce film te uitai, şi ca să evit tipica luptă pentru teritoriu, m-am prezentat în ipostaza pe care o cunoşti. Pentru „efecte speciale", am stat ascuns la baza ecranului, n-aveai cum să mă vezi pe întuneric, de-aia ţi s-a părut că am coborît direct din film. Restul, a fost o copilărie pentru mine, doar luasem premiul „Oscar" pentru rolul ăsta.

– Ai cam sărit peste cal, remarcă Bebec pe un ton acru.

– Trebuia să-mi asigur cumva un ascendent asupra ta, explică Zack. Tu erai primul venit, ai avut destul timp să-ţi dezvolţi instinctul de proprietate asupra lucrurilor de aici. Începu să zîmbească. Tot mai vrei să plec? Uite, am putea coexista pe nişte principii total altfel formulate. Iată, Zack nu mai este!, se avîntă el.

– Stai aşa, îl temperă Bebec. Şi paşaportul pe care mi l-ai arătat? Cu vize japoneze de intrare-ieşire?

– Ţi-l arăt şi acuma, zîmbi Zack îngăduitor. Contasem pe faptul că nu te vei uita şi la prima pagină. Îl scoase din trenci. Bebec îl luă cu neîncredere aşa cum i-l întinse Zack. Pe prima pagină era o ştampilă mare: RECUZITA. Mi l-a lăsat regizorul ca amintire, comentă Zack.

– Bine, dar hainele de pe tine? Uită-te la tine sau la ecran, şi este acelaşi lucru. Şi pe astea le-ai primit ca amintire? Zack rîse ca după o glumă bună. Părea foarte vesel.

– Dragul meu, dar aici sînt magazine tixite cu îmbrăcăminte. N-a fost greu să aleg ceva potrivit.

Totul era cum nu se putea mai limpede, se gîndi Bebec.

– Este ciudat că-mi spui exact singurele lucruri raţionale din toată povestea asta, singura explicaţie pe care aş accepta-o cel mai uşor.

– Fii şi mai atent, îl povăţui Zack. Mă crezi sau nu, dar eu, ca personaj de film coborît în sală, n-aş avea cum să fiu conştient de persoana actorului pus să joace rolul.

– Şi la asta m-am gîndit. Filmul se derula în jurul lor creîndu-i lui Bebec o senzaţie bizară. Film în film, şopti el cu ochii ţintă pe figura lui Zack iluminată de un zîmbet triumfător.

– Poftim?

– Sună ca un film în film, repetă el. Este şi mai absurd. Nu te mai voiam aşa lîngă mine, şi atunci a apărut o altă posibilitate, mi-ai spus exact ceea ce probabil zace în subconştientul meu. Eşti o imagine a propriilor mele ezitări. Inspiră adînc de mai multe ori.

– Dacă n-ai cum să dovedeşti toate astea, atunci înseamnă că eşti aşa cum am spus eu: nebun de legat, declară Zack liniştit.

– Am cum! strigă Bebec. Există o posibilitate. Dispari Zack! Acum!, zise cu toată convingerea şi groaza că dacă Zack ar rămîne zîmbind netulburat înaintea lui, totul s-ar nărui în el.

Şi Zack dispăru. Bebec se aruncă icnind pe scaun. Încă se mai simţea căldura lăsată de trupul lui Zack. Da, era la locul lui acuma. Pe ecran. Îl urmări cum dădea telefon studentei îmbiind-o cu o invitaţie la cină în restaurantul de lux al hotelului. El, care trăia pe cărţi de credit aproape expirate, fără un ban în buzunar.

– Nu sînt nebun... şopti Bebec. Sînt doar puţin mai altfel decît ceilalţi. Dar de ce aflu asta de-abia acum?!, ţipă el trimiţîndu-şi protestele în pereţii capitonaţi ai sălii de cinematograf. Asta înseamnă că l-aş putea aduce aici şi pe Mickey Mouse! Se opri brusc, cu figura luminată de o idee neaşteptată.

– Zack! Zack se privea în oglinda din camera lui înainte să plece. Mai bine zis, se admira. Evident, în film nu se întîmplă nimic deosebit, Zack nu se întoarse ca să-i arunce o privire interogativă de-acolo, din Tokio. Dar apăru din nou la doi paşi de el, scuturînd nervos valiza.

– Ce-i? făcu el. Ce mai vrei?

– Zack, începu Bebec relaxat. Ghici pe cine invit astă seară la cină?

– Nu mă interesează, ripostă el scorţos. Cu mine oricum ai terminat-o. Fertig!

– Imaginează-ţi o seară romantică într-o companie tandră şi îndatoritoare, la lumina tremurătoare a lumînărilor din salonul special de la „Luxor". Myckko trebuie să fie o persoană încîntătoare, sfîrşi Bebec pe un ton catifelat.

– Să nu îndrăzneşti! ţipă Zack.

– Sayonara, Zack, spuse Bebec.

– Gunoiule!

Zack dispăruse şi ultimul cuvînt mai zăbovi o clipă în urechile lui Bebec. Ca un ecou firav.

LUCIAN IONICĂ

HG WELLS

Muzeul

În ultimele săptămîni ale anului ce marca sfîrşitul mileniului al treilea al erei noastre, răstimp de pace şi prosperitate, oamenii de pe întreg globul pămîntesc, de pe Lună, chiar şi cei aflaţi în misiune la bazele de pe Venus şi Marte, sărbătoreau, fiecare în felul lor, acest rar eveniment: începutul unui nou mileniu.

Aveau loc nenumărate spectacole populare, de o grandoare şi un fast nemaiîntîlnit, concerte, expoziţii, dezveliri de monumente, precum şi entuziasmante întreceri sportive dotate cu marea Cupă a Mileniului. Cîteva expediţii cosmice cu un ţel îndepărtat şi periculos, alături de cîteva experienţe ştiinţifice fundamentale, fuseseră dedicate cinstirii Noului Timp.

Printre strălucitoarele manifestări amintite, inaugurarea, cu aceeaşi ocazie, a unui muzeu de o factură deosebită, a trecut neobservată. Deschiderea noului lăcaş de cultură nu a fost însoţită de o festivitate şi de o publicitate corespunzătoare mărimii şi importanţei sale, aşa cum era de aşteptat. Dimpotrivă, totul s-a desfăşurat într-un cvasi anonimat de parcă s-ar fi dorit să nu se afle, deşi de faţă erau prezente personalităţi de seamă ale vieţii politice, ştiinţifice şi culturale.

Clădirile impunătoare, noi, albe, înconjurate de un larg spaţiu verde, fără pomi sau tufişuri, doar covorul de iarbă naturală, erau aşezate unele lîngă altele, aranjarea lor netrădînd din partea arhitectului o altă intenţie decît dispunerea ansamblului pe o suprafaţă cît mai restrînsă.

Ceea ce frapa la prima vedere erau gardul de sîrmă ghimpată, înalt, de netrecut, ce înconjura grupul de construcţii, precum şi paza militară cu cîini, numeroasă, bine înarmată, schimbată la intervale scurte.

Intrarea în muzeu fusese strict reglementată, permiţîndu-se accesul doar unui foarte mic număr de persoane. Fiecare cerere în parte, însoţită de un memoriu justificativ şi adeverinţele aferente, se analiza cu atenţie de către o comisie desemnată de autorităţi. Membrii comisiei erau schimbaţi la fiecare trei zile.

Muzeul fiind în intenţia organizatorilor săi mai mult un laborator de cercetare şi un spaţiu pentru experienţe, în final nu erau admişi decît antropologi, sociologi, psihologi, pedagogi, psihiatri, jurişti, cîteodată scriitori şi niciodată ziarişti sau reporteri radio TV.

Fericiţii posesori ai autorizaţiei de intrare, ce trebuia reînnoită zilnic, aveau posibilitatea să studieze îndeaproape şi să pună întrebări exponatelor vii ale muzeului. Dintre acestea amintim: escrocii, mincinoşii, şarlatanii, hoţii, secăturile, pungaşii, abjecţii, borfaşii, trădătorii, perfizii, lepădăturile, ticăloşii, meschinii, sforarii, perverşii, arivîştii, ipocriţii, gogomanii, ignoranţii, proştii, fudulii, depravaţii, falşii moralişti, infamii, sperjurii, blegii, impostorii, plagiatorii, încrezuţii, naivii, huliganii, misticii, ranchiunoşii, neciopliţii, aroganţii, vulgarii, credulii, neîncrezătorii, avarii, bădăranii, mişeii, îngîmfaţii, recalcitranţii, gangsterii, provocatorii, scîrbavnicii...

Audienţa

Terminasem de rostit în faţa Comandantului megaastronavei ceea ce pregătisem pe parcursul a săptămîni de-a rîndul, mai întîi căutînd să mă conving pe mine însumi de utilitatea unei asemenea încercări cu rezultat nesigur, apoi scriind şi rescriind cu înverşunare în nopţile de veghe singuratică memoriul şi acest mic discurs ce aveam să-l ţin – în faţa celui mai puternic om –, aspirînd nu spre forma perfectă a ideilor în sine, ci spre adecvarea la scopul propus, repetînd de nenumărate ori în faţa oglinzii rotunde din cabină fiecare gest, expresia chipului, alunecarea privirii, pînă cînd vocea şi intonaţia rebelă s-au supus voinţei mele; atunci mi-am luat, în sfîrşit, inima în dinţi şi am cerut o audienţă la Comandant.

Terminasem de vorbit şi s-a făcut deodată o linişte deplină, de spaţiu cosmic, ca în visele acelea în care totul se înţelege fără de cuvinte. El stătea un timp pe gînduri ascunzîndu-şi în atenţia cu care îmi cerceta memoriul caligrafiat îngrijit întristarea?, deruta?, amuzamentul?, apoi mă privi cu superioritate, sigur de sine. Se îndreptase lăsîndu-se puţin pe spate; fireturile aurite ale uniformei sale străluceau distant şi el era conştient de asta. Mi se adresă bonom, sfătos şi un început de zîmbet i se ivi misterios, gata să dispară în orice clipă.

„Cum poţi să afirmi dumneata, tinere, că oamenii sînt diferiţi unii de alţii, că fiecare în parte este un univers întreg, infinit, inepuizabil şi moartea unui om reprezintă sfîrşitul unei lumi?! Să nu ne jucăm cu vorbele! Uită-te împrejur, la dumneata, la mine chiar, nu vezi că toţi sîntem alcătuiţi în acelaşi fel,

după același tipar, bun sau rău, toți avem doi ochi, un nas, o gură, două mîini, zece degete și așa mai departe. Trebuie să-ți reamintesc oare că organismele noastre sînt construite din aceiași aminoacizi? Ar mai fi posibilă medicina dacă nici o boală nu s-ar repeta, dacă nici un om nu ar semăna cu un altul, niciodată? În acest caz nici nu s-ar putea vorbi despre o specie umană, fiecare individ în sine ar fi o specie cu un singur reprezentant. În toată Istoria, în întreg Universul ar exista, cel mult, un singur om. Poți să condamni, cu inima ușoară, omenirea la o astfel de dispariție? Ia gîndește-te!"

Ce mai puteam spune? Am plecat trecînd prin nesfîrșite și întortocheate coridoare, barate din loc în loc de ecluze, pentru siguranță, prin săli imense cu destinații necunoscute, iar apoi m-am pierdut în mulțimea ce roia haotic în spațiul gol și negru din jurul megaastronavei, fiecare cu preocupările și problemele sale, dar identici, identici...

Întrebări

- LEGENDĂ COSMICĂ -

De cînd mă țin minte? Aveam vreo doi sau trei ani - dar ce înseamnă un an? - și trăiam într-un vis - în visul cui? Îmi amintesc mai bine mai ales senzațiile tactile, pe care le retrăiesc și acum cu intensitate și uneori cu înfrigurare. Nici un miros, cît de slab nu pătrundea pînă-n acel loc. Sînt sigur de asta.

Sub mine se afla o materie foarte fină, chiar delicată, ceea ce înseamnă că s-ar putea să fi fost și vie. Ea să mă fi născut adăugîndu-mă cu nețărmurita dragoste celorlalte făpturi? Sau să fi fost nisipul fin și cald al unei plaje, purtat de vînt, insinuant, ajutat astfel să mi se strecoare printre degetele mele frumoase și firave, de la mîini și picioare, în timp ce mă jucam fără griji, nevinovat, un fiu al lumii și al luminii, întins pe burtă, captivat de marea descoperire a trecerii timpului? Să mă fi înfiorat senzația și căldura rostogolirii neîncetate a firelor de nisip, și să-mi fi ținut respirația de teamă să nu tulbur încîntarea neasemuită ce mă cuprinsese, de teamă să nu se sfîrșească beatitudinea nemaiîntîlnită ce pusese stăpînire pe mine? Să fi crezut că ar putea veni cineva, un altul, un străin, un necunoscut, un curios, puternic, lent în mișcări, care să mă certe în cîteva vorbe, puține, pentru greșeala de a fi distrus vraja înălțătoare a unui univers în formare, eu cel neîndemînatic, cel inconștient, și să-mi rănească sufletul sensibil, neobișnuit cu altă ființă în afară de mine însumi?

Sau poate întins pe burtă înotam spărgînd alene oglinda unei ape, maternă în devotamentul îmbrățișării ei perfecte - dar, ciudat, nu-mi amintesc deloc de nici un țărm. Ar fi reprezentat certitudinea, dovada de la care ar fi pornit orice demonstrație. Cînd vreau să înțeleg am nevoie de un fundament; întreaga mea experiență, pentru a extrage ceva din tine - vai ce grosolan vorbesc - pentru a-ți afla supremul sens, ultimul pe scara bîjbîielilor, am nevoie de un cadru, de un sistem de referință, chiar greșit și neadecvat, de un țărm și o țărmuire, chiar și în înaltul cerului, printre stele. Prietene, vroiam să ți-l arăt, și chiar să ți-l împrumut de mi l-ai fi cerut pentru că știu de cînd aștepți neîndeplecat. Ai mizat tot ce-ai avut pe această carte: o viață și un sistem planetar. Dar el nu se află în memoria mea și va trebui să caut altceva; un fleac năstrușnic? Să-l inventez deodată, prin generație spontanee, sau să trudesc îndelung și cu migală, plin de umilință recunoscătoare, ori mai degrabă m-ai îndemna să-mi cercetez încă o dată ungherele întunecate și părăsite, de mult neumblate, cu aer stătut și imagini idilice, ale memoriei mele matusalemice?

Într-o parte a mea se afla un perete înclinat, foarte înclinat. Aproape un tavan înclinat? Pe măsură ce creșteam, trupul meu fizic, ce nu putea să stea decît singur într-un spațiu oarecare, nu mai încăpea de umflat ce era, creștea continuu și mă îndepărtam cu mii de regrete, suspinînd, tot mai mult de locul geometric al originii mele, intersecția peretelui cu planul orizontal. Seara cînd mă culcam - înainte de a adormi și de a visa minunății de nedescris, de nu ți-ar ajunge o viață pentru a te bucura deplin - cu fruntea rezemată în perete și cu bărbia înfiptă în acel aluat cosmic, încercam cu mîna întinsă, pînă nu mai puteam de durere, să mă întorc pe linia pură a copilăriei mele. Nu izbuteam și mă lăsam doborît de disperare și nostalgie, fără pic de mîndrie? Lacrimile îmi șiroiau pe obraji picurînd la picioarele mele. Cum voi fi îndurat toate acestea, sărmană și firavă ființă ce eram atunci?!

Dorința și așteptarea necurmată de a mă întoarce cel puțin pentru scurt timp pe locul nașterii mele, și mai ales credința asupra dreptului ce-l aveam, nu mi-a dat pace. Să fi dorit aceasta într-adevăr fiecare părticică din mine, ca pe un lucru minunat, plin de promisiuni încîntătoare, trepte ale fericirii sau să fi fost nimic mai mult decît o teamă de copil răsfățat de natură, neștiutor într-ale vieții?

După o noapte plină de euforie, cînd am visat tot ceea ce mă înconjura supus voinței mele, într-o zi mă voi fi simțit destul de puternic și la minte și la trup pentru a pune în aplicare, ghidat de impulsuri năvalnice, un gînd de mult pitit, care urma să ducă la împlinirea dorinței mele celei mai fierbinți? Mă lăsasem ros și chinuit pînă la durere, buimac de teama sa-

crilegiului nemărturisit ce-l plănuiam. Căutam o ieșire, nu doream să se întîmple ceva ce în mine speram cu sufletul la gură, așteptînd doar clipa potrivită.

Să mă fi simțit într-o zi ca și cum Steaua Polară se mutase-n mine? Mă voi fi ridicat atunci plin de curaj și de ambiții, venise doar vremea mea și a adevărului meu, voi învinge și voi cîștiga tot ce este pus în joc. Mă voi fi proptit atunci în stînca ce se boltea nesfîrșită deasupra mea și mă voi fi opintit icnind de răsunase tot ce ființa, tot cerul nevăzut cu stelele bănuite prin calcul îndelungat aflate dincolo de imensa piatră ce mă prăvălea neîncetat? Bolovanul să fi fost nesimțitor, ceva amorf zăcînd în întrupare?

Gîndu-mi tainic zicea că voi reuși să-l urnesc puțin, cît o fărîmă în raport cu universul, să-l rotesc pe linia primei mele ființări, mărind de-o palmă, două, trei - dar ce este o palmă? - spațiul drumului spre locul drag, învăluit în cumplită așteptare.

S-a întîmplat atunci să se pună în mișcare și universul să mă ia drept unic martor. Să fi fost prea tînăr și să nu fi înțeles uimirea ce se petrecea, de-i zicea mecanică cerească? Stînca ce din neclintirea nemăsuratului mă acoperea - chiar dacă o vreme doar ca posibilitate - se rostogoli, dar nu prea departe, c-am ajuns-o dintr-o săritură.

Locul de mult dorit, subiectul visurilor mele adolescentine, nu mai era de recunoscut, nici o urmă, cît de slabă, nu rămăsese, dispăruse în neant. Trecusem peste el, copil superficial! Singura mea certitudine, stînca, se dovedise a fi mincinoasă. N-am fost disperat, doar dezamăgit.

Știam ce căutasem? Libertatea? Era la un pas, nu trebuia decît să mă hotărăsc și stelele s-ar fi ivit deasupra mea cu licăritul lor misterios, dar dacă voiam, puțin mai încolo, le-aș fi găsit și imobile, ferecate în distanțe de nestrăbătut. Sau mă căutasem pe mine, și acum orice posibilitate de a mă înțelege de-adevăratelea se pierduse pentru totdeauna?

Iată întrebări la al căror răspuns am timp de gîndire o viața stelară.

Greșeala

Într-o zi șeful m-a chemat la el și m-a prelucrat în felul următor:

- Nu pot spune că tragi chiulul ca alții, îți faci lucrările corect, nimic de zis, dar asta nu este suficient. Trebuie să te străduiești în mai mare măsură. Trebuie să te autodepășești. Aș dori mai multă ambiție din partea dumitale.

Aici, recunosc, pusese degetul pe rană: dacă nu sînt îmboldit de la spate merg pe calea minimei rezistențe.

- Uite care este problema, continuă el după introducerea de mai sus, mîine trebuie recepționate două lucrări, una la Satu Mare, iar alta la Reșița, și nu am pe cine să trimit, decît pe dumneata. Vezi cum îți organizezi timpul, te privește, în orice caz va trebui să participi la ambele comisii, altfel nu-ți va fi lesne... Este un prilej minunat ca să arăți ce poți, că știi să te descurci. O asemenea ocazie nu se ivește în fiecare zi... N-o pierde! Dar nu uita, ține foarte mult la ordine și mai ales la disciplină!

Am plecat acasă abătut. Ceea ce-mi cerea șeful era evident imposibil. Puteam să-i spun asta fără să-l supăr de moarte? Ce să fac, cum să fiu în două locuri în același timp? M-am frămîntat pînă seara tîrziu, la cine să apelez, cine ar vrea să mă ajute? N-am găsit pe nimeni, toți credeau că e o glumă proastă. Am renunțat. Nu mai rămînea decît o singură soluție: să mă dedublez!

Odată chestiunea formulată astfel, totul a decurs destul de ușor. După cum se știe, o problemă pusă corect este pe jumătate rezolvată, iar cînd un asemenea lucru, precum dedublarea, este pe jumătate rezolvat, cealaltă parte nu mai constituie un impediment. Așa că în dimineața următoare eram dedublat complet, inclusiv buletinul de identitate și biletele de avion. Ajuns la destinații ne-am dus la bun sfîrșit sarcinile de membru al comisiilor de recepție.

A doua zi, m-am întors la serviciu bucuros că puteam raporta șefului îndeplinirea întocmai a îndatoririlor avute. De cum am intrat în birou, șeful, cu o figură severă, mi se adresă pe un ton rece și cu o falsă politețe. Glasul lui suna amenințător:

- Ce ați făcut?... se oprise de parcă s-ar fi așteptat să-și facă apariția dublura mea, dar ea se volatilizase cînd ne-am dat mîna, seara, în fața casei.

Simțisem pentru o fracțiune de secundă palma caldă și strîngerea plăcută a celuilalt, ca un semn de adio, apoi n-a mai fost decît un fum, un abur, o ceață subtilă... Șeful meu de unde să fi știut?... Colegii mă priveau mustrători, preocupați să se observe că se desolidarizau de acțiunea mea.

- Ce ai făcut? Cine ți-a permis să te dedublezi? Arată-mi în ce norme și în ce regulamente scrie că ai voie să faci ceea ce ai făcut? Te eschivezi, fugi de responsabilitate, asta e! Acum m-am lămurit cu dumneata!

- Dar ce-am făcut?!

- Ai semnat procesele verbale de recepție doar cu jumătate de răspundere. Îți dai seama ce înseamnă asta: in-dis-ci-pli-nă! Mai mult chiar: un fals în acte publice! Ai încălcat legea și vei plăti!

Mă simțeam nenorocit. Desigur, avea dreptate. Din dorința de a mă afirma, de a mă achita de sarcina primită, sărisem peste cal. Eram vinovat, încălcasem nu numai legea juridică, dar și pe cele fizice, chimice, biologice... Pentru acestea din urmă cum și cu cît voi fi pedepsit?

HG WELLS

LUCIAN-VASILE SZABO

Radiografia unei căluțe așteptări

Ce este anticipația românească actuală? Cum este și spre ce se îndreaptă ea? Desigur, întrebări retorice. La prima vedere. După o simplă radiografie vom observa că lucrurile nu sînt chiar atît de generale și nici prea departe de interesul nostru. Vom vedea aceasta atingînd formula „noul val", formulă cu o anumită acoperire în trecutul nostru foarte recent, desemnînd speranța de afirmare a unui grup de autori cu o nouă mentalitate decantată în literatura S.F. În urmă cu un deceniu, cînd a început să se cristalizeze ideea de „nou val", speranțele erau mari, entuziasmul sufocant și încrederea nemărginită. Un timp se părea că lucrurile se vor înfăptui, chiar dacă cu unele greutăți. Acuzată - lipsa spațiului de publicare. Existau, pasămite, cîțiva scriitori, sau măcar posibili scriitori, cu a căror ieșire la marea fascinantă a publicării cel puțin constante, literatura S.F. să devină un fel de soare în jurul căreia să roiască planetele însetate de lumină. Timpul a trecut. Suficient de egal, suficient de îngăduitor, fără ca această cristalizare să se întîmple. Motivul este simplu: prea puțină lume a înțeles că, pe lîngă întruniri, cenacluri, broșuri, fanzine și texte, trebuie să mai existe și literatură. Adică Textul. Cînd te așezi la masa de scris reflectînd asupra producției de literatură S.F. a „noului val" rămîi descumpănit de mulțimea textelor și de puținătatea Textului. Situației de mai sus i se potrivește o expresie inteligentă de-a lui Creangă: „pesemne că a și venit de n-a mai venit". Așa și cu „valul" nostru. Despre el nu mai știe nimeni nimic.

Să o luăm metodic. În jurul anului '80, în literatura română își face apariția o nouă generație de poeți, prozatori și critici ce aduc un suflu proaspăt, nu în totalitate înnoitor, desemnînd însă o cotă nouă a sensibilității artistice. Cu ei - ușor, ușor - fața literaturii se schimbă. În literatura de anticipație lucrurile par să decurgă la fel. Aceasta un timp, căci tempoul este ridicat. Cei care rezistă pot fi numărați pe degete. În ansamblu și față de epoca anterioară, numărul textelor de valoare crește, însă ele nu acoperă necesitățile momentului actual, dominat și sufocat încă de paraliteratură, oricare ar fi accepțiunea dată acestui din urmă termen.

Porneau atunci la drum, în anii '80, Alexandru Ungureanu, Silviu Genescu, Dănuț Ungureanu, Mihai Grămescu, Lucian Ionică, Lucian și Dan Merișca, Dușan Baiszki, George Ceaușu, Leonard Oprea, Radu Honga, Doru Pruteanu, Rodica Bretin, Viorel Pîrligras, Aurel Cărășel, Augustin Corneliu Geagim, Nina Dăian și încă vreo cîțiva. Mai tîrziu au venit Alexandru și Ovidiu Pecican, Voicu A. David, Cristian Tudor Popescu, Constantin Cozmiuc, Mircea Liviu Goga, Györffi György... Care sînt realizările legate de această generație? Cîteva cărți, mai precis 11, ținînd cont că Baiszki și Ovidiu Pecican au apărut în volum colectiv. Puțin, desigur. Dacă le ai în față, dacă le vezi zilnic, dacă nu ții cont de nimic, doar de realitatea lor, de cantitatea de Text cuprinsă în ele, îți dai seama că este chiar foarte puțin. Și cum pentru o analiză serioasă, pentru o critică valorizatoare ce nu ține seama de cauze subiective sau exterioare (prietenii, intimidări, avantaje pe diferite căi), trebuie avută în vedere realitatea paginii scrise, vedem că o serie de autori pomeniți mai sus nu există. Textele publicate de ei nu au o ținută demnă de interes.

Să vedem cazul, „clasic" deja, al Rodicăi Bretin. Autoarea din Brașov a publicat, spre stupoarea tuturor, două cărți și, din cîte știm, o alta e pe rol. Dacă în povestirile de debut se putea remarca o anumită îndemînare și o anumită nervozitate a scrisului, în ultimul timp miza textelor sale este uluitor de mică, încît, la povestirile din ultimul său volum publicat în 1988 la Editura Facla și intitulat **Șoimul alb**, se pare că au strîmbat din nas și elevii din clasele mici, cărora subțirelul volum părea că li se adresează printr-un consens tacit.

Radu Honga a publicat și el un volum grație patriotismului local dovedit de editura Scrisul Românesc. Intitulat, neinspirat, **Aventurile lui Theodore**, volumul cuprinde majoritatea textelor risipite anterior prin diferite publicații. Sînt texte care au stîrnit de cele mai multe ori nedumerire, promițînd de fiecare dată un prozator de vocație dacă acesta ar renunța la artificiu, facil și ispite momentane, dovedite ulterior banale baloane de săpun. Trecute în volum, textele lui Radu Honga dau cu o și mai mare putere impresia de prefabricat, purtînd totuși amintirea unui prozator care putea să fie, dar nu este.

Leonard Oprea, un alt brașovean norocos în ceea ce privește debutul editorial, nu justifică nici

el investiția făcută. Proze reușite nu sînt deloc. Cîteva au semne că, pe undeva, ceva se întîmplă. În rest, vegetații sufocante, hidre gelatinoase, lipicioase și reci, lumi incontrolabile și adesea incoerente. O imaginație amplă, dar goală. Săracă în Viață. La Leonard Oprea, după cum spune și titlul volumului, **Domeniile** sînt **interzise.** Interzise și fără justificare. Nu conving pe nimeni.

Indiferent cum te cheamă, indiferent de unde ești și de convingerile tale, nu se poate să nu fi așteptat fără un cît de mic interes debutul editorial al lui George Ceaușu. Aceasta cînd știut este faptul că vechiul combatant în armata S.F.-ului are realizări meritorii, materializate în texte cum sînt: **Steaguri sub zid, Atacul gondronilor, Experia, trimiteți o inimă.** Volumul a apărut la editura de baștină a autorului și poartă, de asemenea, un titlu nefericit, **Înstelata aventură.** Romanul (căci este vorba de un roman!) se vrea parodic, neiertător și penetrant. Reușește să fie nesărat, bufonard, inconsecvent, ironic fără de scop și, pe alocuri, ilogic. Recunoaștem, cu toate acestea, o mînă de prozator, tocită însă pentru o cauză minoră. După lectură rămînem cu nostalgia povestirilor citate mai sus și cu speranța că odată și odată autorul le va aduna în volum.

Ne apropiem de aniversarea unui deceniu de la apariția primului volum de proză S.F., semnat de un autor din „noul val". Seria apariților a fost deschisă de un prozator autentic. L-am numit aici pe Mihai Grămescu cu **Aporisticon,** volum în care aflăm proze de o certă reușită artistică, cunoscute de iubitorii de S.F. cu mult înainte de publicare. Spirit iscoditor, Mihai Grămescu face în paginile sale o demonstrație a modului de funcționare a narațiunii în cadre S.F. Personajele sale trăiesc și poate pentru prima dată în proza contemporană S.F. avem imaginea unei lumi (imaginare, desigur), avînd toate datele unei existențe independente. Eroii lui Grămescu nu sînt plantați, nu sînt altoiți în locuri străine. Ei au apărut odată cu - și mai ales din - lumea pe care o reprezintă și determină.

Se pare însă că Mihai Grămescu este un autor pierdut. Ultima sa lucrare publicată, **Casa fiilor,** în almanahul Anticipația, este cu mult sub nivelul așteptărilor.

Alt debutant în colecția **Fantastic Club** a editurii Albatros, Lucian Ionică, readuce anticipația pe pămînt, dovedindu-se un fin analist, un înverșunat adversar al faptelor comune și banale din care a făcut ținta sa preferată. Ceea ce nu s-a remarcat de la început la Lucian Ionică a fost dimensiunea de adîncime, tragică, pe care prozele sale o poartă. Fantasticul anticipativ al autorului se bazează pe tehnica insolitării spațiului comun, real, de zi cu zi. Mai corect, elementul anticipativ **(anticipativ** prin analogie cu **fantastic, straniu** etc.), se insinuează în realitatea noastră subminînd o ordine considerată stabilă. Astfel, ca în povestirea sa **Printre alte dimineți,** oricînd ne putem trezi în casă cu mesagerul (sau corespondentul) unei lumi aflate lîngă noi. Mereu ignorată, ea se răzbună în paginile lui Lucian Ionică, provocînd plăcere și durere, aducînd într-un cuvînt sublimul, desemnat de Cornel Robu drept „cheie" pentru S.F.

Să sperăm că Lucian Ionică va ieși din conul său de umbră o dată cu romanul la care lucrează.

Volumul de debut a lui Alexandru Ungureanu avea să stîrnească la apariție un entuziasm despre care astăzi putem spune că este îndreptățit. Evoluția autorului de la **Marele Prag** este cît se poate de evidentă. Tema sa preferată, generoasă și cuprinzătoare în același timp, este cea a omului aflat într-o situație deosebită. Urmărită este aici reacția psihicului, reacția umanului în relație cu fenomenele și mai ales **conștiințele** neumane, aumane mai corect, izvorîte din alte lumi, din alte civilizații. Un bun analist se dovedește Alexandru Ungureanu și în exploatarea conflictelor izbucnite între conștiință și propriile sale limite. În acest caz, imaginația autorului calcă noi domenii, nebănuite pînă atunci, adăugînd lumii reale (convențional reală, de zi cu zi, să zicem) teritorii noi, lărgind mereu aria unui timp aspru și a unui spațiu resimțit ca apăsător.

Rămîne ca autorul să adune în volum aceste texte, volum în care să regăsim la locul lor **Artele marțiale moderne** și **Șeful.**

Un alt debut remarcabil este, desigur, cel al lui Cristian Tudor Popescu. Acesta strînge în volumul **Planetarium,** apărut la Editura Albatros, cîteva texte reprezentative pentru proza românească (atenție, proză în general, nu numai S.F.!). Ele sînt după cum urmează: **Pythia, Plutonia, Omohom, Mutu prostu, ciinele nostru,** la care se mai adaugă **Break,** apărută în almanahul Anticipația. Observator atent al lumii înconjurătoare, Cristian T. Popescu pare că vede tot. Însă această totalitate este regăsită în prozele sale prin analogii subtile, simboluri penetrante, date de imagini revelatoare, fără nimic fastuos. Cîteva date sînt suficiente autorului pentru a contura un univers de o mare complexitate. Acest aspect este ilustrat cel mai bine de nuvela **Pythia,** text în care existăm poate pentru prima dată în limitele unei literaturi de bună calitate, la o confruntare între spiritul uman creator și în măsură să-și înțeleagă, pînă la un anumit nivel, creația și o conștiință aumană, pornită de la datele umanului, însă totuși independentă.

Stridențele, dacă sînt (și sînt!), nu alterează muzica unui text plin de forță, expresie a faptului că realizările S.F. nu sînt de domeniul utopicului.

Au rămas în afară cîțiva autori de valoare ce n-au avut încă șansa de a-și vedea numele pe coperta unui volum propriu. Aceștia sînt: Silviu Genescu, Viorel Pîrligras, Constantin Cozmiuc, Dănuț Ungureanu, Dorin Davideanu, Marcel Luca și Lucian Merișca. Șapte autori adică. Competenți și autorizați.

Silviu Genescu reface în prozele sale drumul protagonistului mitic. Reușește să-și poarte cu dezinvoltură eroii fie prin cosmos, fie pe o banală autostradă sau într-o uitată casă pentru vacanțe la țară. Se pornește de la iluzia că lumea noastră înseamnă totul și se ajunge la o dublă trădare a ei. Conștient sau nu. Personajele, din cele mai banale, sînt surprinse pe cînd părăsesc o lume obiș-

nuită, cea a noastră de simpli muritori cu picioarele pe pămînt (în sens fizic), pentru una convențional neobișnuită, cea a periplului cosmic. Este o primă trădare căreia îi urmează inițierea propriu-zisă. Personajul vede sau dobîndește ceva. Se joacă pe calculator și jocul îi este fatal, căci calculatorul nu înțelege acest joc. Sau fotografiază, surpinde adică „imagini dintr-o lume îndepărtată", zguduitoare, generatoare de multe întrebări.

În același almanah în care apăreau **Break** de Cristian T. Popescu, **Peisagistul** de Silviu Genescu, Constantin Cozmiuc publica **Maidanul cu extratereștri,** permițînd realizarea unui triptic revelator pentru noua față a literaturii S.F. românești. O dată cu aceste trei texte, își intra pe deplin în drepturi **dimensiunea tragică** a anticipației, dimensiune integratoare și de adîncime, ilustrînd maturitate și valoare, oferind totodată repere solide pentru un **discurs narativ S.F.,** pentru o poetică a anticipației. Nu absolutizăm, desigur, meritele acestor trei lucruri, unele negate vehement de spirite obtuze și inchistate (a se vedea cazul **Maidanului cu extratereștri),** însă acestea sînt ceea ce se cheamă vîrfuri și de aici discuția poate începe.

Dimensiunii tragice îi corespunde, nu tocmai complementar, o latură umoristică. De fapt, a **umorului grav și penetrant,** capabil să dea textului o deschidere mai amplă decît cea a deconectării similare vodevilului bulevardier. Și de aici necomplementaritatea de care vorbeam. Adică umorul este latura de la care se pleacă (sau de la care s-ar putea bănui că se pleacă) pentru a se atinge dimensiunea existențială la personaje ce luptă pentru cauze minore, pentru false probleme, sau care nici măcar nu-și dau seama de rostul lor în lume. Sînt lucrări ca **Șeful** de Alexandru Ungureanu, **Aventuri cu Victor Țiblă** de Dorin Davideanu, **Sculptură lentă** de Viorel Pîrligras, plus cîteva texte ale lui Lucian Merișca.

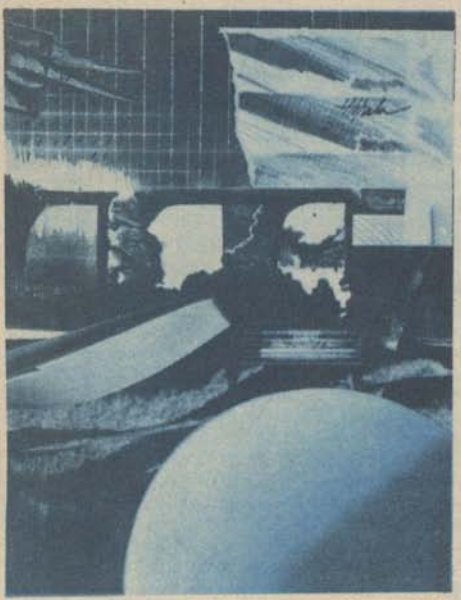

Colaj de TRAIAN ABRUDA

Acesta din urmă este autorul a cel puțin două Texte. Amîndouă cu substrat epic și identic stabil. Narațiunea surprinde volutele unor existențe în desfășurarea lor sincopată. Conflictul este construit cu grijă, confruntarea desfășurîndu-se, în primul rînd, între propriile limite, în propriul univers, căci lumile lui Lucian Merișca sînt lumi aflate într-o continuă transformare, nu întotdeauna surprinsă de protagoniști, o lume gata de a se dezintegra. Acumulările textuale beneficiază și de aportul unei atmosfere specifice, în concordanță cu particularitățile momentului și ale narațiunii. Aceste două texte sînt: **Zorii unei lungi nopți** și **Deratizare.**

Sigur că această sumară radiografie nu poate fi încheiată fără o cît de mică referire la critica literaturii S.F. românești. O primă constatare este aceea că terenul continuă să fie încă destul de puțin populat. Din cîte putem să ne dăm seama, în rîndurile nebulosului „nou val" nu există critici. Aici promisiunile au fost și mai mici decît la proză, iar realizările sînt ca și nule. Doru Pruteanu, marea speranță (dată de unii drept certitudine), își găsește timp pentru textele sale abia de curînd. Cronicile sale de prin **S.F. Contact** („prima noastră revistă de istorie, critică și teorie literară"!!??) și **Fantastic Magazin** nu au fericit și nici nu au făcut rău la nimeni. Textul său, **Avangarda repetiției,** apărut în almanahul Anticipația, nu dovedește încă fermitate în opinii, dînd impresia unor note pe marginea celor citite. De fapt, Doru Pruteanu se și sprijină serios pe umerii altora, chiar dacă ar fi timpul să stea pe propriile sale picioare.

Sorin Antohi s-a îndepărtat cu totul (sau a rămas pentru totdeauna departe) de S.F. Domeniul consacrării sale - Utopia - aducîndu-i serioase satisfacții.

Critică, cu rezultate meritorii, mai scriu Lucian Ionică, Daniel Vighi, precum și o serie de neconvertiți la gen ca Ioan Holban, Sergiu Vaida, Mihai Coman, Adriana Babeți, Mircea Mihăieș.

În acest domeniu și-au mai încercat puterile și cîțiva prozatori: George Ceaușu, Cristian T. Popescu, Constantin Cozmiuc, Ștefan Ghidoveanu. Realizările lor sînt sub nivelul de pretenții al momentului actual. Despre aceștia vom reveni într-un articol independent.

O mențiune se cuvine pentru cei din generația mai veche, demonstrînd o mare putere de analiză și un efort epuizant. Este vorba de Mircea Opriță, truditor la o carte despre **Anticipația românească modernă** - și despre Cornel Robu, care încearcă să deschidă cu „cheia" sublimului cît mai multe din ușile științificțiunii.

Sigur că, după toate acestea, s-ar cuveni să tragem o concluzie. Am face-o, dacă aceasta nu s-ar impune de la sine: conjugarea efortului în direcția literaturii, a Textului și refuzul, cu o și mai mare hotărîre a paraliteraturii; a „textelor" de tot felul, ce împînzesc o realitate cu puține realizări.

TRAIAN URDEA

HG WELLS

Incursiune în cotidian

Lăsasem de mult în spate orice urmă de viață omenească, urcînd fără grijă panta unei poteci strecurate printre tufișuri. Sub taina netulburată a pădurii, orice cale aproape dispăruse. Drumurile șerpuitoare, cînd repezi, cînd domoale, de la poalele muntelui, purtate prin locurile murelor și ciupercilor, se topeau aici, lăsîndu-te în voie.

Ca să urci muntele spre casa lui Moș Gheorghe, nici hărțile turistice și nici marcajele nu te ajută. Singura călăuză a pașilor este întîmplarea. Plecînd în căutarea lui, de altfel, nu mizasem decît pe foarte puține informații, cu toate că, mai ales din descrierile găsite în literatură, drumurile acestea ar fi trebuit să-mi fie cunoscute. Foarte ciudat, dar această unică sursă de unde aș fi putut afla în amănunțime desfășurarea drumului am ocolit-o întotdeauna. Mai mult sau mai puțin conștient, voiam, încă de acum cîțiva ani, cînd am pornit în căutarea lui Martin, să văd dacă norocul mă va ajuta sau mă va rătăci.

Așezat astfel încît să poată fi abordat din orice direcție, oamenii au trasat pe poalele acestui munte un labirint și, intrat în el cu sentimentul inițierii într-o taină, m-au năpădit amintirile. Una dintre ele este legată de o carte citită în adolescență și reprezintă un fragment de pe prima filă a acesteia:

„...Prin 1969, într-un important centru urban din această zonă, se prezintă la biroul pentru evidența populației un bărbat care pretinde că și-a pierdut buletinul de identitate. În buzunarul hainei nu are decît un certificat de naștere, ținut acolo, probabil, mult timp, căci arată uzat, iar în mijloc, unde stăteau scrise numele lui și ale părinților, o pată mare de ulei șterse aproape totul. Poartă un costum albastru închis, încheiat la două rînduri de nasturi, puțin mic, lăsîndu-i descoperite încheieturile mîinilor și mijlocul. Un basc mare, cenușiu, îi acoperă capul, urechile și o parte din umeri de ploaie și vînt. Cu firea sa blîndă, tot timpul cu zîmbetul pe buze, cucerește pe loc cele douăzeci de inimi ale funcționarilor biroului, astfel încît actul cerut i se eliberează pe loc, în plus găsindu-i-se și un loc de muncă.

Trăiește aici de aproape trei ani. Este un coleg bun, îi ajută întotdeauna pe cei din jur. Îi place să audă glume, să rîdă și dovedește o curiozitate aproape bolnăvicioasă. Totuși, cei din jur l-au caracterizat drept un om retras, fără prieteni și puțin cam greu de cap. De ce? Nimeni nu poate spune precis. Poate că nu a fost văzut niciodată în compania unei femei, ori la vreun pahar cu prietenii. Poate pentru că nu mănîncă niciodată în pauza de masă și pune uneori întrebări prea stupide."

Cartea se numea „Incursiune în cotidian" și m-a impresionat destul de neplăcut prin stîngăcia și totala nepricepere în ale scrisului dovedite de autoare. O serie de inadvertențe veneau să-mi pună răbdarea la încercare, fiind un cititor absolut obișnuit și dezinteresat, astfel încît am abandonat lectura puțin înaintea jumătății volumului fără să-i citesc prefața.

De vină a fost, cred, vocea auctorială. Serioasă pînă la gravitate, monotonă cu excepția cîtorva sfîrșituri de capitol oarecum entuziaste, stridentă și nu de puține ori ilogică sau părtinitoare, aceasta reușea să evite grotescul sau umorul printr-o incoerență a afirmațiilor dublată de introducerea unor lungi pasaje descriptive. Cel puțin așa aveam s-o privesc după lectura cîtorva studii impresionante prin volumul bibliografic prezentat și din care am aflat în plus că Martin fusese logodit de trei ori. Toate acestea făceau ca rațiunea editării acestei cărți să-mi rămînă ascunsă[1].

„Într-o dimineață, continua pasajul, în timpul pauzei de masă, unul dintre colegii lui se gîndi că n-ar fi rău dacă s-ar mai rîde puțin. Peste cîteva minute de la semnalul care-i aruncase pe toți în lupta cu feliile de pîine unse cu unt și de salam, apăru cu un acumulator de 24 V în brațe.

– Hei, Martin, îl strigă acesta intrînd cu cutia neagră și unsuroasă în brațe, ai mai văzut așa ceva?

Martin, care stătea liniștit și urmărea o muscă plimbîndu-i-se pe degetul arătător, ridică ochii și îl privi o clipă".

Mai tîrziu, am aflat cu stupoare că autoarea acestei cărți, o anumită Margareta Stoian, era pe atunci elevă în clasa a VIII-a. Cele cîteva compuneri mixate sub îndrumarea profesorului ei de limba română, constituite într-o sumară și superficială biografie, au făcut vogă îndeosebi datorită unui studiu consacrat vieții autoarei. Cartea, susținea comentatorul, a fost scrisă cu mult înainte de descoperirea lui Martin. Singura sarcină a Margaretei Stoian și a profesorului ei, în momentul pregătirii pentru tipar, a fost aceea de a pune, sub o formă „accesibilă și plină de farmec, un volum de informații, rezultatul unor fenomene încă necunoscute, ce se aș-

[1] *Autorul se referă la faptul că Liviu Bojoc, în prefață, pune problema necesității editării unor texte în forma lor primară, înainte de efectuarea corecturilor și retușurilor finale, acțiune în urma căreia textul devine document. În cazul de față, publicarea într-o formă brută urmărește punerea la dispoziția specialiștilor a unui material de cercetare menit să dezvăluie mecanismul apariției lui.*

teaptă înțelese și aduc o lumină nouă și originală asupra Marelui Extraterestru care a fost Martin B." Urmează o serie de fișe tehnice ale navei, despre care autoarea susține că și-a construit-o din propriul trup, navă destinată să parcurgă drumul pînă la planeta lui Martin, însoțite de date biografice, o listă a orașelor vizitate în timpul vieții, analiza grafologică și concluziile medicului psihiatru sub a cărui observație a fost ținut timp de mai multe zile.

Între terminarea acestei cărți și apariția ei în librării s-au scurs aproape doi ani, deoarece fata a fost internată într-un ospiciu. Acolo, de altfel, a și murit, aruncîndu-se pe geam, cu brațele deschise în chip de aripi. Ultimele ei cuvinte: „Zbor spre planeta..." i-au consolidat definitiv celebritatea. Două fragmente din volumul de mărturii culese de Gheorghe Rîpanu, intitulat „L-au cunoscut pe Martin B.", aveau să mă ducă din nou către prima mea lectură:

„Nu era greu să vezi pe mutra nătărăului ăsta, după felul cum se holba, că nu mai văzuse niciodată așa ceva și puteai să-i torni orice gogoși despre el. Ține minte că odată Pavel a adus un aparat de radio și era atît de entuziasmat de muzică – nu avea importanță de ce fel – că n-a lucrat toată ziua mai nimic."

[1] *Este vorba despre acumulatorul de 24 V pe care colegul lui Martin i-l aduce. Autorul acestui articol a ținut, bineînțeles, cont de faptul că, la vremea respectivă, acest subiect era foarte la modă, cititorii fiind, în general, destul de bine informați. Cartea la care se fac referiri mai sus se numește „Zbor de noapte" și aparține lui Filip Lupu. Ea încearcă să demonstreze că trupul neînsuflețit al Margaretei Stoian a fost găsit de fapt în pădurea Băneasa, zborul ei fiind curmat de cauze necunoscute. Cercetările mai noi infirmă această ipoteză. Din cărțile care susțin legenda existenței lui Martin singura care mai rezistă și astăzi fiind cea a lui Gheorghe Rîpanu.*

Celălalt era străbătut de aceeași sinceritate:

„Îl vedeam uneori că stă toată ziulica și se uită aiurea pe pereți, că nu vorbește cu nimeni și parcă se ferește să te privească în ochi. Era un fel de om pe care îl citești repede și-ți dai seama dacă-ți ascunde ceva. Cînd îl întrebam, zicea că totul este perfect, dar nu dura mult și îmi spunea, așa, să pară fără legătură cu subiectul, că are ochii prea mari și sprîncenele de parcă n-ar fi ale lui. Într-o zi am observat că purta perucă. Priveam o porțiune dezgolită, ce dădea la iveală pielea capului. Mi s-a părut albăstruie, hidoasă, nu-mi dau seama de ce. Avea o strălucire ciudată. Atunci a întors capul și a înțeles ce se întîmplase. Din ziua aceea m-a evitat tot timpul, oricît m-am străduit să-l fac să înțeleagă că nu s-a întîmplat nimic."

Acesta este și faptul pentru care mi-a atras atenția. Nu se poate ca într-un colectiv de muncă, după trei ani, să nu știe fiecare aproape totul despre celălalt. Amintirile ulterioare, de multe ori contradictorii, culese de la colegii lui Martin, sînt, cred, în cea mai mare măsură scorneli sau închipuiri tardive. Singure acestea două mi s-au părut convingătoare, ajutîndu-mă să înțeleg în plus fragmentul următor din „Incursiunea" Margaretei Stoian pe care, la vremea lecturării lui, l-am considerat cu totul deplasat:

„ – Nu, răspunse el clătinînd din cap, ce ai acolo?

– O cutie fermecată.

– Fermecată?

– Da. Dacă pui limba pe astea două contacte, poți să vezi... un film.

– N-am mai văzut așa ceva.

Părea evident încurcat de faptul că restul colegilor rîdeau și nu știa ce să mai spună.

– Alb-negru?

– Color, evident!

– N-am mai văzut niciodată așa ceva, repetă Martin, apoi tăcu. Nu-și putea închipui de ce trebuie să pună neapărat limba și îi era oarecum rușine, pentru că nu avea o limbă tocmai frumoasă. În cele din urmă, se hotărî și, în momentul atingerii bornelor, căzu pe podea străfulgerat. Mort. M O R T!"

În cea mai mare parte a alcătuirii sale, Martin semăna cu noi. Dar nu cred că această constatare ar trebui să ne entuziasmeze într-atît încît să declarăm, așa cum au făcut-o unii, că a fost „cel mai fericit extraterestru de pe Pămînt". De multe ori, defectele fizice ale semenilor noștri, însă nu infirmitatea, ci doar o disproporție a trupului, o cicatrice, asimetria feței sau chiar un neg, ne creează o anumită rezervă. Martin n-a putut fi deci nici „cel mai iubit dintre extratereștri" și nici „reprezentantul unei specii degenerate". Dovadă, impresionanta recuzită, trusele de machiaj și cele cîteva trucuri deosebit de ingenioase, singura moștenire lăsată pămîntenilor.

Am văzut la Institutul de medicină legală cîteva fotografii. Martin era într-adevăr urît, avea de ce să se teamă. Nu știu dacă a fost un instinct programat sau nu de către „părinți", dar, probabil, primul lucru înțeles fără dubii a fost acela că, dacă voia să se adapteze societății umane, trebuia să încerce să fie ca noi. Îi era „rușine" să-și arate limba, deoarece aceasta avea o formă deosebită, despicată la vîrf, cu marginile rotunjite și un canal median, configurație care imprima vorbirii un șuierat caracteristic. Era lipsit de pilozitate. Pielea, de un albastru deschis, devenea rozalie, odată expusă la soare, ca aceea a noilor născuți. Cu toate că trupul său avea o înfățișare umană, cîți dintre noi ne-am fi dezvăluit în fața lui? Experiența de convietuire cu speciile de animale inteligente, pe baza cărora am putut realiza un sistem rudimentar de comunicare, ar trebui să fie pentru noi, cred, un exemplu. Legile naturii interzic contactul dintre noi și civilizațiile extraterestre tocmai pentru că mijlocul cel mai sigur de conservare a speciei este, în același timp, și cel mai simplu.

Cazul lui Martin nu poate deocît să confirme această ipoteză. Într-o emisiune transmisă de televiziunea noastră anul trecut, realizatorul ei apărea, la sfîrșitul genericului, îmbrăcat într-un elegant costum de cosmonaut, ținînd în brațe un pachet legat cu o fundă roșie. El se oprește în dreptul mesei în jurul căreia

s-au adunat invitații și, scoțînd din mîneca stîngă un sul de hîrtie, începe să citească un binecunoscut text:

„Într-o noapte răcoroasă de toamnă, cam pe vremea cînd podgorenii au terminat culesul viilor și mustul adus în ulcele începe să vindece uscăciunea gîturilor, cînd prunele s-au copt și țuica încălzește inimile celor de la munte, o pîclă deasă a acoperit tot ținutul și l-a cufundat într-o beznă cum n-a mai fost pînă atunci. prin aerul devenit vîscos, flacăra felinarului abia putea fi văzută, aruncînd în jur o lumină atît de palidă și de difuză, încît la nimic nu folosea. Doar poate ca să-ți amăgești ochii".

Lectura primelor rînduri ne pune în fața unui text bine scris. Autorul său pare să aibă un stil format pe care, deși nu-i aparține, știe să-l stăpînească. Ceva însă ar putea atrage atenția filologilor (dar nu numai a lor) încă după lectura acestor cîteva propoziții: abundența clișeelor.

„Spre dimineață, continuă el să citească, ceața s-a ridicat încet deasupra unui munte cu vîrful retezat, unde a persistat sub forma unui nor compact, alb-cenușiu, timp de cîteva ore. Apoi norul a devenit din ce în ce mai transparent, pînă nu a mai putut fi văzut și nu s-a mai arătat niciodată...

– Am început această discuție, tovarășe Tiberiu Alexe, cu un fragment dintr-o povestire S.F. citită acum mai mulți ani la cenaclul pionierilor și școlarilor din Pietrișoara, județul Hunedoara. Cîte asemenea povestiri au mai fost descoperite pînă în prezent?

– Aproximativ cincizeci.

– Și toate scrise de copii cam de aceeași vîrstă...

– De copii pînă la 13 ani. S-au descoperit și cîteva desene – este adevărat, foarte stîngace ale acestui personaj, în cîteva grădinițe.

– Desigur, nu erau identice...

– Evident, în fiecare... reprezentare intervenea factorul de creativitate al fiecărui copil în parte."

Peste tot acolo unde Martin își face simțită prezența „literară", textele povestirilor, poeziilor, scrisorilor par o înlănțuire de clișee, de imagini binecunoscute, ceea ce de fapt și sînt. Ținminte din discuțiile care au avut loc atunci că toți participanții au căzut de acord asupra faptului că mecanismul apariției acestor scrieri este strîns legat de utilizarea clișeului, iar gestul final, în care cosmonautul scoate din cutia pe care o adusese o păpușă reprezentîndu-l pe Martin în mărime naturală și-i dă drumul să plutească prin încăpere, lăsîndu-o apoi să iasă pe fereastra deschisă (locuitorii Bucureștiului au putut-o vedea înălțată mult timp deasupra orașului), vine să puncteze tocmai această latură a personalității lui Martin: capacitățile și posibilitățile sale de comunicare.

Totuși, implicarea lui Martin în cotidian este pasivă. Povestirile pionierilor din județul Hunedoara par mai degrabă efectul secundar al conștiinței de sine a lui Martin decît o acțiune provocată voluntar. Intrarea sa în mediul citadin se realizează cu cea mai mare discreție, iar prezența lui nu impune nici o schimbare în viața locuitorilor. Se pare, singură, setea de cunoaștere, îl îndeamnă pe Martin la prospectarea lumii care îl înconjoară.

De altfel, ajuns în fața casei lui Moș Gheorghe, aveam să-l înțeleg mult mai bine pe Martin. Mi-l închipuiam un cobai, așezat într-un labirint natural și pus să-i găsească ieșirea. El a găsit-o pe aceasta, reprezentînd centrul. Pe cealaltă – lumea întreagă – a descoperit-o mai tîrziu. Cît de tîrziu? Nu știm. Pentru cei de aici nu are vreo importanță.

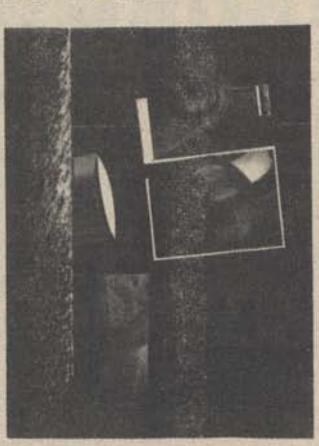

Colaj de TRAIAN ABRUDA

Sătui de publicitatea furtunoasă făcută după destăinuirile lor simple, de oameni de bună credință, în fața unui ziarist întreprinzător[3], ei îmi primesc vizita cu suspiciune. Abia cînd încep să le povestesc cum m-am hotărît să ajung la ei și care este credința[4] mea despre Martin, își descchid sufletul.

Sînt poftit la masă și pentru prima dată în viață mănînc cu o lingură de lemn dintr-o strachină de lut. Apoi, seara, pe prispă, moșul îmi povestește despre Martin. Cum ghicea imediat de ce ești trist sau vesel, cum stătea el ore în șir de vorbă cu livada de meri, cu porcul sau cu cîinele, cît de mult îi plăceau lui glumele și ce suflet bun avea.

Iar seara, înainte de culcare, sub bolta spuzită, am simțit că privirea stelelor nu era rece; i-am murmurat emoționat, ca pe o rugăciune fierbinte, ultimele cuvinte ale cărții Margaretei Stoian:

„Foaie verde mărăcine
De ce bădița nu vine?
De ce lacrimile-mi curg
După nechezat de murg?
De trei zile îl aștept
Să-mi apară-n drumul drept
Ca de s-o întoarce teafăr
Să zbor cu el spre Luceafăr."

---

[3] *Nicolaie Nunescu de la „Magazinul ilustrat săptămînal" a fost primul care a lansat ideea unei posibile existențe rurale anterioare în scurta viață a lui Martin. Tot el, un an mai tîrziu, cu ajutorul statisticii și a două mii de mărturii de apariții și fenomene stranii în satele din Ardeal a stabilit „vîrsta" probabilă a lui Martin la 6 ani, iar apoi a determinat ca loc al nașterii lui Martin Vîrful Roșu, respectiv casa lui Mărcuț Gheorghe.*

[4] *Traian Urdea este născut în 1963 la Craiova. Membru al cenaclului de anticipație „H.G.Wells" din Timișoara, timp de mai mulți ani. În perioada 1985–1987 redactează, împreună cu Györffy György, o serie de articole ce susțin ideea inocenței și non-violenței lui Martin B.*

HG WELLS

EUGEN TIMBUS

Argument

Poezia de anticipație (sau poezia SF) trebuie privita ca un fenomen literar firesc și chiar necesar; prin natura ei hibridă, aceasta pare destinată să împlinească atît liricul cît și SF-ul, realizînd totodată conexiunea lor.

Ce este însă (ori ce ar putea fi) poezia de anticipație?

Poezia de anticipație constă din unificarea miturilor propuse de ficțiunea modernă cu miturile poetice tradiționale - așadar, o îmbogățire a fondului liric susceptibilă că ar putea declanșa schimbări formale.

Avîndu-se în vedere analogia cu proza de anticipație, relațiile de interdeterminare dintre aceasta și proza „clasică", două sînt funcțiile de bază ale speciei:

În primul rînd, poezia de anticipație va configura un spațiu ideatic aparte al spiritului uman. Transfigurate în imagini decupate din fabulosul probabil, temele majore ale poeziei (dragostea, natura, timpul cu valențele sale...) vor face să vibreze inedit sufletul cititorului. Prin urmare, poezia SF ar fi un fel deosebit de a simți și emționa, un mod neconvențional de numire a sentimentelor. Un mod și nu o modă! Cei grăbiți să o considere un compromis vor trebui să țină seama (veleitarii) că ea înseamnă, înainte de orice, Poezie și (răuvă zătorii) că dihotomia este menită să folosească liricului și nu să îl distrugă.

În al doilea rînd, poezia SF (nu „science fiction", dar „speculative fiction"!) va reprezenta spre deosebire de versurile tradiționale, care conservă și potențează valorile fundamentale din perspectiva prezentului, o mitologie a viitorului, un fel de horoscop al ideilor sensibile, al sentimentelor și emoțiilor existente deocamdată numai în embrion. Teama că inteligența artificială ar putea scăpa de sub controlul celei umane; coșmarul nuclear; dorința realizării unei contactări extraterestre; credința/angoasa că, prin intervenții genetice, vom crea supraomul; speranța că vom deveni stăpîni absoluți pe destinul nostru, controlîndu-l cu ajutorul călătoriei în timp, acestea și încă multe altele nu apăruseră în urmă cu cîteva decenii. Cum vor evolua și ce sentimente se mai vestesc din negura timpului? Numai poetul (vates) poate să le traduca înțelegerii noastre.

Cabaret

pentru foștii soldați e gratis totul:
un ascensor te duce-n subterane,
îți lași la garderobă costumul de protecție
și amintirile; îmbraci zîmbete profane.
la intrare două androide simpatice
te iau în primire și te duc la o masă
unde, șoptindu-ți dulce se așează așa
că umbrele grele peste respirația ta li se lasă.
pe o scenă balerine cu picioare lungi
o să facă striptis, grațioase și sigure,
în timp ce în aer vor pluti melodii și culori
lăptoase în irișsi o să-ți picure.

femeile tale îți vor da șampanie
sau whisky să bei de pe sînii lor, blînd,
amețindu-te cu parfumuri afrodisiace,
mîngîind sărutîndu-te, deodată și pe rînd.
curînd vei deveni fragil ca un ciob de cristal
și toate din jur ți s-or părea fragile,
cu degete înstrăinate pipăind
pleoapele celor două copile,
care te iau de subsuori atente cu
rănile noastre nucleare
și împreună plutiți, ele, tu,
către acele paradisuri barbare!...

Toamna

(poem pe calculator)

Ploaia păşeşte pe umerii noştri
Timpul prelins printre crengi pe statui
Moare semnale interne şi vise
Gînduri mereu în cristale se sparg:

al fil (tro)unn % ■
fri zjmC3 24
sînT! E ∅ J

Colaj de TRAIAN ABRUDA

Intîlnire de gradul trei

în atmosfera de kripton brusc
gîndurile-mi se fac grele sub frunte
ciocnindu-se fierbinţi
dilatîndu-se inele pînă cînd
vise-mi ţîşnesc pe buze
amare şi tulburi şiroaie
mă sperii şi încep să alerg, alerg
frămîntînd noroaie şi risipind o ploaie densă
care se strînge-n urme
iată
fertilă fermentînd şi astfel iscînd
o viaţă ciudată: răsar în jurul meu
năvalnic luxuriante vegetaţii de-oglinzi
vibrînd, muşcînd din mine
alunec stins în hiperspaţii mă pierd
(un zeu hrănind uitarea)

lăsînd aici să se trăiască
viaţa născută din greşeală
firea cea nefirească

Maşina timpului

Miine voi fi în ieri
apoi, departe, spre nicicînd,
Căci nu mai pot nicăieri
în secundă să m-ascund:

Întors în prezent am găsit alt eu,
primindu-mă ca un străin,
Încît plecasem iar peregrin,
al nimănui mereu.

(Niciodată murind, îmbătrîneam din eres;
Ah, timpule — TIMP —, frate al meu.
Siamez!...)

Tablou cu mutanți

ei sînt
neobișnuit de frumoși
limpezi ca ziua după furtună,
avînd mădulare din raze de lună,
și buze muiate în șoapte
și ochi apoși;
de genele lor se prinde roua
-n ciorchini
și-n vine au lacrimi din cele mai pure,
cu miresme le-asudă făptura,
obscure, cîntece mai curînd
ori, poate, lumini.
n-au brațe, ci aripi
străvezii și lungi;
perpetuu roind sub custile grele, izbesc
repetat, repetat
în zăbrele, parcă sorbiți
de ceruri adînci.

(omul în alb
seara le-aruncă mîncare
și-n timp ce se bat flămînzii îngeri,
străin de chinul lor și de plîngeri,
notează-n carnete cuvinte bizare...)

Madona

frumoasă mereu
te-așteaptă-n fiecare seară :
zîmbindu-ți tăcută și viu aproape (și
zîmbetul ei rămîne întreg
hologramă *chiar de s-ar sparge!);*

obosit
o săruți cu privirea apoi
în timp ce în căni ceaiul își pierde culoarea
îi vorbești despre tine
și amintirile voastre comune despre
tăcere...

cuvintele tale explodează în aer
ca niște fluturi electrici și tu
aștepți
în genunchi
să cadă ninsoarea să te îngroape...

atent să nu plîngi
să nu te apropii —
să n-o pătezi
cu răsuflarea ta
fierbinte...

Desen de MARINA NICOLAEV-UNGUREANU

SILVIU GENESCU

Privind spre Titanic"

Schiță premiată la concursul de literatură și artă de anticipație tehnico-științifică, ediția 1988

Plutea cu fața în sus și cerul înstelat de deasupra capului i se părea o blasfemie. Roiurile de stele adunate în constelații cunoscute sclipeau cu o nepăsare îndepărtată și batjocoritoare. Își întinse încet brațele, mușchii erau încă încordați de efort și lui îi era teamă de o contracție bruscă. Asta ar fi însemnat moartea. O dispariție anonimă, precedată de strigăte disperate și inutile fiindcă în apropiere nu era nimeni care să-i sară în ajutor.

Ar fi trebuit să se descotorosească de sacou, își zise el. În apa rece ca gheața tot nu-i ajuta la nimic. Îl simțea de parcă mai cără pe cineva în spate, un om mult mai epuizat decît el. Înota de cîteva minute bune, îndepărtîndu-se de locul catastrofei. Un zgomot vag, nelămurit, îi atrase atenția, fără să poată să-l localizeze imediat. Venea parcă de undeva din el, plutind la suprafața apei ca o centură de salvare abandonată. Apoi își dădu seama că ceea ce se auzea erau propriii lui dinți care-i clănțăneau de frig.

Nu, sacoul nu-i ajuta la nimic. Apa îi învelea trupul într-o încleștare lichidă care i se infiltra dureros în carne. Parcă plutea într-o mare de acid diluat, adus la o concentrație suficient de bine calculată ca să-l roadă cu o încetineală perversă. Mîncat de viu, dizolvat pe îndelete.

În depărtare, luminile navei sclipeau, atingînd apa învolburată cu luciri frînte și dezordonate. Privea într-acolo cu gîndul la mulțimea de nenorociți care se zbăteau lîngă epava întunecată a navei. Se va duce la fund, își spuse înfiorîndu-se. Prova era aproape sub apă, iar pupa se ridica lent deasupra orizontului expunînd cîteva șiruri de hublouri de sub punte, plonjînd în adîncimea întunecoasă a oceanului. În depărtare se ghiceau licăririle înșelătoare ale icebergurilor făcînd un front comun de forțe oarbe desfășurate în jurul agoniei. Aproape că auzea ghețurile frecîndu-se unele de altele cu un pîrîit prelung și amenințător. Ridică brațul drept, cu pumnul strîns.

– Bestiilor! Dar strigătul înecat de apă se transformă într-un bolborosit dizgrațios de chiuvetă înfundată.

Cu ochii țintă la hublouri, își dădu seama că o mare parte din echipaj rămăsese la datorie. Neclintiți lîngă generatoarele care menținеau pompele în funcțiune, luminau punțile respingînd încă bezna. Dar nu pentru mult timp, își zise el cu amărăciune. În curînd apa va năvăli peste cazanele sub presiune, care vor sări în aer, adăugînd încă o notă în plus catastrofei. Imaginea i se conturase brusc în minte făcîndu-l să reculeze din calea trombei de apă și sfărîmături, dar bineînțeles că nu se întîmplase așa ceva. Imaginația îi juca din nou o festă. Și bineînțeles, frica. Trebuia să-și recunoască frica. Asta era încă un dușman de învins. Nu putea să zacă aici contemplînd de la o distanță precaută o asemenea tragedie. Luminile de sub punți îi apăreau acuma ca o dojană. După un timp, i se părură tot atîția ochi sclipind disprețuitori.

Trebuia să ajungă acolo. Nu se putea să n-aibă nimeni nevoie de ajutorul lui. Își reluă înotul cu o încăpățînare obosită, spre nava tot mai mult îngropată în apă. Sacoul, abandonat în urma lui, plutea ca un morman diform de alge. Doamne, își zise, ce fel de oameni erau cei din echipaj? Totul ar fi fost de zeci de ori mai înfiorător fără luminile acelea. Oameni prăbușindu-se într-un infern de beznă lichidă. Se opri din nou cu auzul încordat. Începu să zîmbească. Zgomotul acela îndepărtat nu-l pu-

Desen de DAN CORDIU

tea înșela. Orchestra. Aduseseră orchestra de la restaurantul de clasa I să cînte pe puntea înclinată și alunecoasă, plină de sfărîmături de care te împiedicai la tot pasul. Poate pentru pasagerii aflați încă la bord, acest lucru crea impresia că situația nu era atît de gravă. Nimănui nu i-ar fi ars de cîntat pe o navă pe cale să se scufunde. Dar așa cum vedea el situația, din păcate nu mai era nimic de făcut, și de acolo, de lîngă orchestră, nu-ți dădeai seama de asta. Zîmbi din nou. Un zîmbet amar și resemnat. Și muzica era tot un fel de lumină, chiar dacă iradia un val de speranțe mincinoase rostite în șoaptă la urechile muribundului. Era mai bine așa.

Știa ce avea de făcut. Își învinse ezitările și teama, lăsîndu-le să plutească în urma lui ca o dîră de murdărie. Nu mai simțea nici frig, nici oboseală pe cînd înota spre cineva care avea nevoie de ajutorul lui. Și ocazia i se ivi foarte curînd. Chiar mai curînd decît se aștepta, și apariția trupului susținut de centura de salvare, profilat vag pe cerul întunecat, îl luă prin surprindere. Luminile îndepărtate ale navei alunecau pe curbura fină a obrazului, iar părul blond, lung și ud, cădea în șuvițe grele pe fața și umerii fetei.

– Nu-ți fie teamă, zise el ajungînd lîngă ea. Apoi își dădu seama că ceea ce spusese suna îngrozitor de penibil în circumstanțele acelea. Era ca și cum te-ai fi prezentat cuiva, țeapăn și protocolar, în mijlocul unei piscine. Fata nu-i răspunse. Plutea nemișcată și tăcută și părul care-i acoperea fața o făcea să semene cu o mină marină trăgînd după ea un smoc de alge. Vru să-i degajeze fața de șuvițele acelea, dar se opri cu mîna în aer nehotărît și tulburat. Îi era teamă că venise prea tîrziu. Mai văzuse oameni murind pe mare. Unii se zbăteau și blestemau. Împotrivirea lor îl făcea să se țină la distanță de ei. Își consumau ultimele clipe într-o incandescență care-l speria.

Fata nu-i răspunse. Își coborî ușor degetele încercînd o mîngîiere stîngace și timidă. Nu mai atinsese niciodată obrazul unei fete. Apoi, cu o singură mișcare, îi dădu părul la o parte. Ochii erau deschiși, însă privirea trecea dincolo de el, imobilă, absorbită de bezna venită parcă dintr-o altă lume.

– Trebuie să ajungem înapoi la vapor, spuse el uitîndu-se spre șirul de hublouri luminate, înfipte aproape vertical în apă. De fapt, se îndoia că mai avea vreun rost să înoate pînă acolo. Înclinația pupei arăta că agonia se apropia de sfîrșit. Își imagină ciorchinii de oameni agățați de copastie, urlînd și zbătîndu-se doar ca să cadă în apa rece de la o înălțime comparabilă cu trei – patru etaje de bloc. Tocmai medita cîte minciuni trebuie să spui uneori unui om pe cale să moară, cînd văzu luminile coborînd repede în adîncul tăcut al oceanului. Apele se închiseră pentru totdeauna peste strigătele lor.

– Orchestra cîntă, se auzi el spunînd. După ce urcăm pe vapor, am să-l scutur puțin pe afurisitul de căpitan, continuă el vorbind aproape de urechea fetei. Acum era prea tîrziu ca să dea înapoi. Își închise ochii. Este pentru ultima oară cînd fac asta, își spuse. Va trebui să debitez o grămadă de minciuni, rostite pe un ton calm și încurajator. Am să-l bestelesc de-o să-i cadă tresele, reluă el. „White Star Lines", pufni el disprețuitor. O să-i amintesc să nu mai urc niciodată pe vapoarele lor. Nici tu, auzi? Zîmbetul fetei, abia schițat, avea în el contemplarea calmă a unei alte călătorii care o va scoate din liniștea ca o complicitate coborîtă peste locul devenit o anonimă groapă comună. Chiar dacă fata nu mai avea mult de trăit, cel puțin nu fusese singură în ultimele momente. Totul trebuie să fie de o sută de ori mai dureros cînd n-ai pe nimeni lîngă tine.

O privi în tăcere. Într-un sfert de oră o să fie un cadavru înhămat într-o centură de salvare, plutind la voia întîmplării pe oceanul pustiu. Iar zîmbetul îi arăta că, de fapt, călătoria, ultima călătorie fără întoarcere, începuse deja. Fata nu mai era în toate mințile. N-ar mai fi fost în stare să-i recepteze șuvoiul de baliverne încurajatoare.

– Numai din milă și bunăvoință? se trezi el că mormăie sarcastic privind zîmbetul încremenit al fetei. Se bălăcea lîngă ea în apele reci ale Atlanticului fără să fie sigur că știa exact ce-l adusese aici. Prin minte i se perindau și alte imagini asemănătoare. Întotdeauna se întîmpla noaptea, iar el apărea de nicăieri, plutind în preajma lor ca un fel de Olandez Zburător consolator, promițînd la nesfîrșit o salvare himerică. Sau, avînd în vedere cum debutau călătoriile astea spre agonii pe mare, poate că totul nu se petrecea decît în mintea lui incendiată de imaginație. Desigur, își spuse el, la început totul se petrecea doar în mintea lui, dar unele lucruri păreau prea autentice ca să fie doar un joc de halucinații macabre. De exemplu, suferința de dinaintea morții. Privirea lui coborî peste expresia de visare înghețată a fetei. Zîmbetul ei se menținea în cel mai clasic stil „rigor mortis". De data asta am să iau o dovadă, își spuse el întinzînd mîna spre bluza fetei. Îmbibată de apă, semăna la atingere cu blana unui animal înecat. Smulse unul din cei doi nasturi mari care închideau bluza deasupra centurii de salvare.

Sau poate că o intuiție de pasăre de pradă îl aducea lîngă nenorocirii ăștia, plutind în cercuri tot mai mici după ce-și alesese prada. Ca pescărușii în timp de război, care atacă oameni și încep totdeauna cu ochii. Și el, înainte de a se îndepărta, le închidea ochii. Simțea în palmă marginea rotunjită a nasturelui. Îi părea rău că făcuse asta. N-ar mai fi trebuit să ceară nici o dovadă de la o noapte ca asta. Filmele lui, ele însele, erau tot atîtea dovezi. Comentînd „Convoaie masacrate", un critic afirmase că regizorul filmase fără să ceară avizul nici unui consilier tehnic, iar atmosfera de cine verité din film se datora desigur unei intuiții extraordinare și că acest aspect de documentar se perpetua în mai toate filmele lui.

Zîmbi cu ochii ațintiți spre constelațiile cunoscute. Da, erau toate acolo, cam ce se putea vedea într-o noapte de aprilie deasupra Atlanticului de Nord. Își coborî mîna pe chipul fetei închizîndu-i ochii.

– Vezi, am făcut bucata, vorbim, privim, și gata... cită el din Faust.

– Ceea ce mă deranjează Manuel, zise ea deschizîndu-și ochii, este că mă tratezi deja ca pe un cadavru. Apoi izbucni în rîs. Arăți de parcă ai fi

Pictură de LUCIAN BĂGEANU

văzut o stafie.

Manuel simțea aceeași oroare ca în visele cînd se prăbușea fără să se poată agăța de ceva. Căderi prelungite, la capătul cărora îl aștepta trezirea bruscă și buimacă, revenirea la liman se făcea cu mișcări lente, de reptilă sătulă, timp în care privirea i se acomoda cu întunericul greu din dormitor scoțînd la iveală conturul liniștitor al obiectelor cunoscute, îndepărtînd încet, pe îndelete, agresivitatea visului.

Fata mișcă de cîteva ori din mîini și apa clipoci ușor, ca atunci cînd arunci o monedă în fîntîna dorințelor. Oceanul era incredibil de liniștit, lăsîndu-i să plutească leneș ca un animal ghiftuit.

– Te-am văzut cînd ai coborît în bazin, zise fata contemplîndu-i spaima cu un surîs ironic. Auzisem de nopțile tale de dinainte de filmare. Dar ceea ce se petrece de fapt e ceva de groază. Nimeni nu și-ar fi închipuit că simulezi toate naufragiile astea și le trăiești cu atîta intensitate. Un hobby, nu?, întrebă ea. Apoi rîse din nou, înveselită brusc. Doamne, ce cabotin ești, Manuel! Minciunile tale consolatoare erau spuse atît de convingător, cu tristețea ta de înger falit.

Manuel, amuțit, o văzu rîzînd din nou. Trebuie s-o opresc, se gîndi el cu un soi de spaimă febrilă. Simțea cum pierde spațiul de sub control, totul dobîndea dimensiuni și semnificații neașteptate. Lucirea îndepărtată a icebergurilor se ridica acuma deasupra apelor cu autenticitatea iluzorie a pieselor de plastic injectat din decorul studioului. Noaptea de aprilie și moartea Titanicului se dezmembrau, crăpau, se prăbușeau, recompunîndu-se după logica admisă acuma de mintea lui. Ca să n-o ia razna de-a binelea, trebuia să accepte că se găsea în mijlocul bazinului pentru efecte speciale, umilit de veselia sfidătoare a unei fetișcane răsărită înaintea lui ca un trucaj ieftin.

– Am observat cum te chinuiai să obosești înotînd la 20 de metri de macheta Titanicului căutînd o tragedie, continuă ea. A trebuit să intru în bazin după tine ca să-mi dau seama ce se întîmplă de fapt. Este frumos și înspăimîntător în același timp, adăugă ea, atingîndu-i obrazul cu o mînă ca o pelerină udă. Încercă disperat să se desprindă din triumful ei neașteptat și coroziv care-i reducea călătoriile la fantasme bolnave, la ceasuri goale pierdute în incandescența falsă a unui prezent imposibil. Avea dreptate într-un singur loc, hotărî el. Totul începea din bazin, lîngă machetele privite dintr-un unghi care le făcea să pară cu adevărat nave reale, cele care ardeau pe mare după ce primiseră cîteva torpile, sau Titanicul în ultima lui noapte. De la figura ei, privirile urcară spre cer regăsind constelațiile pulsînd deasupra Atlanticului, aceleași care luminaseră drakkenele vikingilor, iar dacă era așa, însemna că-i va fi greu să mai găsească drumul înapoi, se gîndi el zgribulindu-se. Nu știa cum se făcea întoarcerea, dar, la un moment dat, se trezea urcînd greoi scara nichelată de la capătul bazinului. Privea buimăcit în urmă, gîndindu-se, pe cînd se ștergea cu prosopul din cabină, la toți oamenii aceia întîlniți pe mare. Dacă întoarcerea se derula brusc, sosirea lui acolo, în preajma tragediei, se petrecea într-o tranziție lentă și înșelătoare, cele două planuri temporale erau încă nedelimitate în mintea lui.

O privi din nou.

– Aproape că mă convinseseși și pe mine, zise fata zîmbind. Mai ales cînd te-ai apucat să-mi vorbești de orchestra care cîntă într-o veselie pe punte.

De data asta, totul a început mai tîrziu, se gîndi Manuel. A avut timp să ajungă lîngă mine și să-și joace rolul. Încercă să o identifice, dar întunericul nu-l prea ajuta. O figurantă, probabil. O gîsculiță... adăugă el trist. Și nu pot s-o las aici.

– Hai să înotăm spre mal, zise el obosit, învins. În cîteva minute are să-și dea seama și singură, își spuse. Prin ceața rece nu se mai vedeau nici icebergurile plutind impasibile spre Newfoundland. Nu va trebui să mai mint, voi fi prea obosit pentru asta, prea rece, adăugă el puțin surprins că-și contempla moartea cu atîta detașare. Se agăță de un colac de salvare care plutea în derivă.

– Scrie chiar „Titanic" pe el, observă fata chicotind. Și pe ăsta l-ai aruncat în bazin?

– Da, este oricum un amănunt sugestiv, pretinse el. Prima minciună, își zise Manuel dezgustat. Încă mai avea prilej să mintă.

CONSTANTIN COZMIUC

Şopronul cu neuristori

Povestire premiată la concursul de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, ediţia 1988

1. Un anume fel de dezordine este măsura lucrurilor. Oricît te-ai strădui să desenezi ţărmul unei mări, nu vei reuşi să-l reproduci veridic, decît apelînd la şansă, prin intermediul fractalilor, capabili să-l reproducă mai bine ca oricare ecuaţie deterministă.

„Ceea ce este sus este şi jos" – aşa spunea cineva, nu? Priveşte un desen fractalic; la orice scară este asemănător cu sine însuşi. Şi atunci, de ce te miri dacă o reţea are, uneori, ŞANSA de a capta inteligenţa?

(Listingul 114 – Cerebel)

Sînd „calvarul" liceului s-a încheiat o dată cu ultima oră de dirigenţie, aproape nimeni nu a ţîşnit în picioare la auzul soneriei. Au rămas în bănci, uitîndu-se prelung unii la alţii, ca şi cum şi-ar fi luat rămas bun. După cîteva zile au început cursurile de pregătire pentru bacalaureat, inutile, de fapt, pentru cei mai mulţi, dar la care nu lipsea nimeni. Profesorii au remarcat acest lucru şi nu s-au mirat; ştiau, după ani de experienţă, că şi celui mai mare chiulangiu i se face frică de clipa cînd colegii se vor împrăştia care încotro şi o etapă a vieţii se încheie.

Dar, pînă atunci, au găsit soluţia de a fi mai mult timp împreună: după fiecare curs mergeau la cineva acasă, de fiecare dată la altul. În prima zi s-au înghesuit într-un apartament de bloc, au pus muzică, au golit cămara şi frigiderul, lăsînd în urmă o curăţenie făcută parcă de un roi de lăcuste. Părinţii n-au spus nimic, şi-au privit doar odrasla uşor ironic, uşor melancolic şi în cele din urmă i-au zîmbit. Mama, probabil, şi-a şters pe furiş o lacrimă şi a oftat în amintirea tinereţii. Tatăl, desigur, nu şi-a mai găsit rezerva de ţigări, dar nu a comentat nimic. Băiatul e deja mare, mîine-poimîine student. La acest gînd emoţia îl cuprinde şi spune doar atît: „Bine, bine, ţi-ai făcut de cap, acum pune-te şi învaţă!".

A doua zi se întîlneau din nou, obiceiul se instaurase deja şi înscrierile la „vizită" se făceau cu anticipaţie, riguros urmărite de un comitet instaurat ad-hoc, pentru a ocupa programul în mod democratic. Rîndul lui Georgică venise pe la mijlocul perioadei. Puţini din clasa lui mai fuseseră pe la el, aşa că majoritatea erau nerăbdători să-i vadă „laboratorul", un şopron devenit subiect de discuţii, uneori de reproşuri oficiale prin cancelarie, din cauza „produselor" sale: ţigări explozive (cu acetilură), un telefon perfecţionat după **Timur şi băieţii lui**, o arbaletă, un radio, focuri bengale, luminări fumigene, mirosuri cu darul de a muta nasul pînă şi unui dihor.

După primele minute petrecute în cameră şi-au manifestat nerăbdarea de a vedea „minunea". Georgică surîse încurcat şi îi conduse într-o clădire dărăpănată, făcută din lemn tencuit cu lut pe dinăuntru, cu două ochiuri de geam şi o uşă şubredă în mijloc, străluind în lumina soarelui cu albeaţa văruielii proaspete. „Poftiţi în living", spuse gazda, iar ei, eliberaţi de ordinea şi curăţenia etalată aproape ostentativ în casă, au pătruns în şopron cu sfială, apoi au privit miraţi în jur, uşor dezamăgiţi. Un tavan jos îi obliga să-şi aplece capetele, atenţi să nu lovească bîrnele din lemn crăpat de uscăciune. Pe alocuri, povara podului le curbase, provocîndu-le o impresie de pericol, alungată însă de fotografiile viu colorate lipite pe pereţi, ca un tapet mozaicat, care nu lăsa liber nici un petic de tencuială.

Jumătate din magherniţă era, de fapt, o magazie de lemne, de unde îşi încropiră rapid tabureţi cu aspect rustic. Pahare au prins să circule, pline cu vin cumpărat la „Alimentara" şi, după primele înghiţituri, locul le păru familiar şi prietenos. Privirea cu interes aparatele aliniate pe etajere, multicolore, inscripţionate cu litere frumos caligrafiate. Beculeţe clipeau ritmic, semnalizînd parcă intrarea în scenă a unei misterioase fiinţe, sosită din străfundurile spaţiului.

Georgică aduse un platou cu gustări şi o sticlă de „Club" cumpărată cu cîteva zile în urmă, pe care o păstrase ascunsă într-un tufiş de coacăze din grădină.

– Pentru membrii clubului, făcu el zîmbitor, cu sticla ţinută ca pe un trofeu cîştigat la cursele de formula unu.

Pe o etajeră se afla un aparat de radio scos din

cutie, un „Philips" de prin anii '30, pe care Georgică reușise să-l repună în funcțiune. Era simbătă, ziua în care toți tinerii din cartier ascultau Melodia „îndrăgită", o emisiune muzicală întinsă peste toată dimineața. Abia atunci îndrăzni să-și privească prietenii, întrebător și îngrijorat totodată, curios să afle ce impresie le făcea maghernița.

Nimeni nu i-a adresat vreun cuvînt de laudă, însă privirile admirative și-au făcut datoria, umplîndu-l de încîntare. Cei mai mulți se simțeau „ca pe vremuri", cu nu prea mulți ani în urmă, cînd își încropeau un bîrlog într-un pod, ori printre boschetii din spatele curții, și se închipuiau plecați în căutarea lui Livingston, ori alături de căpitanul Nemo, la bordul lui „Nautilus".

Peste muzica dată în surdină se auziră acordurile fluierate ale unui semnal. În pragul ușii își făcu apariția un băiat cu părul sîrmos, Gigi, cunoscut mai mult după poreclă Gioni, și ca erou al unei întîmplări povestite sub diverse variante în tot orașul.

Cu o vară în urmă, Gigi cumpărase două kilograme de căpșuni și se oprise la Georgică, în virtutea unui vechi obicei, pentru a povesti ultimele anecdote, acompaniate cu grimasele și gesturile care i-au adus faima de bun imitator al lui Louis des Funés. Se așezase pe o comodă antediluviană, pe care Georgică reușise să o repare cît de cît acceptabil, lîngă un prelungitor cu patru triplușțechere, introduse unul în altul. Cînd a ajuns la piesa sa de rezistență, calul dus la păscut cu roaba, colțul pungii de hîrtii s-a rupt, lăsînd să se scurgă un șuvoi subțire de zeamă de căpșuni, drept în borna unui șțecher. Era faza. Punga udă, contactul cu solul a făcut restul. Expresia lui uimită, cînd a constatat că o pungă cu căpșuni poate curenta, a fost imaginată în fel și chip, niciodată însă nu a atins expresivitatea din ziua cu pricina, în ciuda nenumăratelor încercări de reconstituire.

Îl cunoșteau cu toții, adesea venea în clasă la Georgică să-l întrebe cîte ceva ori pentru a pune la cale vreo expediție cu bicicleta prin satele din jur sau la Timiș.

– Bună ziua, **ledizăn jentălmeni,** făcu el, încercînd să-și disimuleze încurcătura în spatele unui zîmbet. Ați venit să vedeți acest Menlo Park de mahala?

– Ce-i mă, țică, nu-ți iese adunarea?, spuse Arion ușor persiflant, așa cum se cuvine unui proaspăt absolvent aflat în fața unui elev dintr-a zecea și în prezența a trei din frumusețile clasei.

– Vezi că-ți pică ochii în pahar, răspunse Gigi flegmatic și, urmărit de zîmbetele celorlalți, îi întinse lui Georgică o pungă de plastic. Ți-am adus niște relee...

– Stai și tu pe undeva, îl invită el văzînd că vrea să plece. Uite, gustă niște vin...

Gigi își căută un butuc, luă paharul și rămase tăcut, mulțumindu-se să-i privească pe cei din jur. Arion îl scrută pieziș, uimit de obrăznicia „puștiului" și de faptul că, în ciuda punerii la punct, băiatul îi era totuși simpatic.

– Păcat că nu putem dansa, spuse Gelu cu ochii la bîrnele tavanului. Glad păru mai interesat de sticla de „Club" decît de ideea dansului. Georgică îi prinse privirea și îi zîmbi:

– Ce-i Glad, ai o singură ecuație și două necunoscute?

Se amuzară, disproporționat de tare față de gluma slăbuță a lui Georgică. Glad era socotit matematicianul clasei, însă era complet afon la orice nu se putea încadra în rigorile stricte ale calculului exact. Doar cînd se „încălzea" își părăsea masca îngîndurată, pentru a se dezlănțui într-o explozie de exuberanță.

Se împrietenise cu Georgică la ora de franceză. Proaspăt sosit în liceu, într-a zecea, la ora de limbi străine, prefera compania veșnic glumețului băiat pe care îl cunoscuse în orele de practică dinaintea anului școlar.

– Le voisin du Géorgică, va au tableau noir!, spusese atunci profesoara, observînd un elev nou în clasă.

Georgică privea absent pe geam la zbenguiala păsărilor din copacii de peste drum. Glad îi făcu un semn discret cu cotul.

– Ce-i?, șopti el mirat.

– Profica... nu știu ce vrea cu tine, răspunse Glad la urechea lui, sub privirile nerăbdătoare ale profesoarei.

– Le voisin du Géorgică, tu n'entends pas?, insistă ea începînd să se apropie cu pași rari de ei.

– Spune-i că nu mă duc!, îi șopti discret Georgică, prinzîndu-se că Glad nu are habar de limba franceză.

Profesoara se apropiase de Glad și îl privea întrebătoare. Băiatul se uita candid în ochii ei, uimit și neînțelegînd ce se petrece. Ridică umerii și zîmbi larg, în semn că se desolidarizează total de refuzul colegului său de a ieși la tablă și abia într-un tîrziu reuși să spună: „Nu vrea!". Dar Georgică nu spusese nimănui nimic, pînă în urmă cu două zile, la Glad acasă.

– Am putea dansa în curte, propuse Georgică în entuziasmul general.

Cuplă stația de amplificare, meșterită după o schemă dată de Fănel, din cîteva piese recuperate de la televizoare vechi, uitate prin poduri de către părinții prietenilor săi. Cîteva difuzoare, cărate în curtea largă, plină de pomi și apărată de priviri indiscrete, cu un gard din scînduri date cu motorină, creară o atmosferă de „ceai dansant" în plină zi.

S-au repezit cu toții afară, grăbindu-se să marcheze ritmul cu figuri de dans, schițate timid. În șopron rămase doar Gigi și amfitrionul.

– Mă duc acasă, spuse Gigi fără convingere.

– De ce, nu te simți bine?

– Nț, făcu Gigi, expert în onomatopee și scuipat la țintă. Nu de aia, mîine am mate și știi că Leul nu mă iartă...

– Bine, dacă nu te descurci, vino la mine, îl punem pe Cerebel la lucru...

Se ridică, gata să-și conducă prietenul. În pragul ușii apăru Ioana, o fată brunetă, veșnic în dispută cu profesorii pentru lungimea rochiei. Cu cei mai îngăduitori disputa lua accente comice, de parcă fiecare trăgea de un capăt de sfoară, încercînd să o facă unul mai lungă, iar ea mai scurtă.

Georgică renunță să mai iasă, îi făcu un gest prietenesc de despărțire lui Gigi și se întoarse în

jilț. Se așeză și tăcu încurcat, furios pe sine însuși că nu știe ce să spună. Ioana îl privi îndelung, cu un zîmbet ușor ironic întipărit pe colțul buzelor, apoi, agasată de tăcerea prelungită, se apropie de masă. Răsfoi cu un aer de dispreț suveran Colecția, legată în volume de cîte zece fascicule, apoi privirea i se opri cu interes asupra unui panou, cu zeci de întrerupătoare și beculețe semnalizatoare, clipind haotic după o lege necunoscută.

– Ce-i cu instalația asta?, întrebă ea mirată doar pe jumătate, în speranța că astfel va putea deschide o discuție cu „mutu". Așa îi spunea lui Georgică cînd, mai ales în orele de istorie, făcea confidențe reciproce cu colega ei de bancă.

– Ce să fie, am încercat să fac o orgă de lumini, răspunse Georgică, ușor agasat de faptul că Ioana răsucea comutatoarele la întîmplare. Ar fi încercat să o oprească, însă simțea că nu are suficientă forță.

Fata continuă inspecția amănunțită, îl întrebă dacă vechitura de televizor mai este bună de ceva, apoi o serie de alte nimicuri și, în fine, se opri la un pas de el și îi spuse privindu-l fix:

– Ce-i cu tine, parcă nu erai chiar așa timid...

– Timid? De ce timid?, întrebă Georgică prostește, încercînd să cîștige timp.

– Parcă erai altfel... altădată...

– Eh, făcu el cu gîndul la palma încasată toamna trecută într-un parc. Roși pînă în vîrful urechilor la bănuiala că Ioana îl ironizează. Scena îi reveni viu în memorie: toți prietenii mai mari îl asiguraseră că după palmă vine și „înțelegerea", însă pentru el lovitura, dată de altfel fără convingere, avusese darul să ridice un zid de netrecut. Rămăsese pironit locului, urmărindu-i pașii sacadați, insensibil la faptul că ritmul lor se rărește. „Nu, nu este EA, EA nu m-ar fi tratat astfel", își spusese atunci și de aproape un an evitase sistematic să rămînă singur cu ea („Mă, da' prost mai ești!", exclamase sfătuitorul „mai mare", cînd i se confesase din nou).

– Da, o orgă de lumini..., reluă el după cîteva clipe de tăcere.

– Și de ce merg firele astea în pod?, întrebă ea ironic, încîntată că îl punea în încurcătură. Era conștientă de faptul că băiatul o privea îndelung ori de cîte ori se simțea neobservat și că evită orice dialog, și acest lucru o agasa.

– Am un creier artificial acolo!, răspunse el arunchind cuvintele ca pe o sfidare.

Chicotele ei atraseră întreaga societate, sătulă de zbenguiala sub privirile pline de reproș ale vecinilor, care își scoteau capetele peste gard.

– Ce faceți aici?, întrebă vesel Arion? În loc să vă iubiți ca frații, spuneți bancuri? Zi-ne și nouă unul!

– Mă, ce ne-am mai zbenguit, făcu și Glad. N-ar strica să faci o chetă prin vecini, poate mai iasă de un rînd. Să-i fi văzut cum se zgîiau la noi peste gard..., adăugă el văzînd privirea întrebătoare a lui Georgică.

Rămaseră cîteva clipe tăcuți, cufundați în efluviile melodiei „Drag copil al timpului". Nu cunoșteau engleza, însă vocea solistului, acompaniamentul bine strunit al formației le producea o stare de visare, în care cuvintele erau înlocuite cu propriile lor gînduri. Abia dacă observară scăderea lentă a nivelului sunetului. Vocea stranie, sosită parcă din imensitatea spațiului, le dădu fiori:

– Nu mai dansați?

Tonul interogativ era abia ghicit, după silabele rostite cu greutate, ca și cum cineva, o forță nevăzută, ar fi împiedicat vocea să se exprime. Se priviră mirați și ușor speriați. Muzica reveni la normal cu „Cineva îmi spunea Sebastian", însă nimeni nu mai asculta:

– Ce a fost asta?, întrebă Arion.

– Nu știu, răspunse Georgică, apăsînd cu vădită stingherealâ un buton. Probabil că ecranarea amplificatorului lasă de dorit și intră postul local.

I-au acceptat explicația cu un oftat de ușurare, însă starea de exuberanță dispăruse. Își goliră gravi paharele, ca un ultim toast: „Pentru victorie!", apoi se grăbiră să plece. Georgică îi conduse pînă la poartă. Își promiseră că a doua zi vor continua și se îndreptară spre casele lor.

Rezemat de gard, Georgică privi curtea. O senzație apăsătoare începea să-l domine. Pași spre șopron, intră și se așeză în jilț, lăsînd să-i scape un oftat. Încăperea părea mai mare, ca și cum pereții s-ar fi îndepărtat. Zîmbetele actrițelor afișate pe perete nu reușeau să alunge senzația de singurătate care îl copleșea.

În curtea vecină, Dețibel, cîinele doamnei Cabala, începu să latre furios, iritîndu-i nervii excitați de cafea și de alcool. „Al dracului", își spuse, „cînd se furișează vecinele la ghicit, știe să-și țină botul!"

Se lăsă comod pe spătarul jilțului și privi afară prin ochiul de geam. Văzută din obscuritatea răcoroasă a șopronului, curtea îi păru un fragment de tablou îndepărtat, aproape imposibil de atins.

Întinse mîna și apăsă butonul sub care scria „VOCE". În difuzoare se auziră cîteva pîrîituri, apoi domni liniștea. Aprinse monitorul, un televizor „Rubin" modificat și începu să se joace cu claviatura, recuperată și ea dintr-un telex aruncat la gunoi. Atingerea clapelor îl înveseli. Încet, încet, buna dispoziție reuși să alunge melancolia. Scoase dintr-un dulap „imprimanta"; o mașină de scris căreia îi adăugase electromagneți și un motoraș de ștergător de parbriz și îl chemă pe Cerebel de la tastatură.

– De ce nu vorbești?, se auzi prompt în difuzor răspunsul.

– N-am chef, răspunse Georgică plictisit. Am senzația că vorbesc de unul singur...

– Vezi ți-am spus eu să-mi faci un corp...

– O să-ți fac, dar nu acuma, lasă-mă să termin cu bacalaureatul...

– Înțeleg... Ce facem, matematică?

– Da, analiză. Arată-mi ce-i aia o integrală...

Își fixă privirea pe ecranul televizorului și urmări cu atenție desenele afișate. Din cînd în cînd îi cerea să revină, alteori sărea peste capitolele cunoscute. În mai puțin de o oră parcurseră împreună toată materia. Georgică își trecu mîna peste frunte, voi să renunțe, însă Cerebel insista să mai repete o dată. Oftă și se supuse, ignorînd lătratul isteric al lui Dețibel.

2. Un redresor electrochimic poate deveni, dacă i se adaugă o grilă, o triodă electrochimică, capabilă să controleze curentul ce o parcurge, în funcție de potențialul aplicat grilei.

De aici, pînă la construirea unui echivalent al neuronilor, mai rămîne un pas: legarea triodelor electrochimice într-un mod convenabil...

(Cerebel – Construiți-vă singuri un perceptron)

Pachetul îl costase circa douăzeci de centimetri de bibliotecă, schimbați la „Anticariat" în bani, apoi banii în Kent. Îi desfăcu sigiliul, mirosi îndelung aroma dulce a tutunului, scoase cu gesturi studiate o țigară și și-o aprinse. Era timpul, căci se auzi poarta deschizîndu-se și vocea mamei sale spunînd ceva doamnei Cabala peste gard. Puse picioarele pe masă și bău o înghițitură de cafea, un Ness amestecat cu un păhărel de coniac. Ameți ușor, însă se simțea important și matur, așa cum stătea dezinvolt, ca „Sfîntul" de sîmbătă seara.

Cînd mama sa intră în cameră rămase stupefiată. Georgică se chinui să-i zîmbească vesel și îi spuse cu vocea sugrumată de emoție:

– Bine ai venit. Intră, ce ai rămas în ușă?

– Ce-i cu tine?, reuși să articuleze mama, după ce își lăsase sacoșele jos.

– Nimic deosebit, sărbătoresc și eu intrarea la facultate.

Mai trase un fum, tuși, apoi adăugă:

– Al paișpelea...

Femeia izbucni într-un hohot de rîs sonor. Diminutive și alintări se amestecau cu exclamații de bucurie. Într-un tîrziu, privirea i se opri asupra pachetului de țigări. Se încruntă o clipă, apoi veselia îi reveni din nou:

– Vezi, știam eu că fumezi... spuse ea cu o nuanță de reproș îngăduitor.

– Ei, lasă și tu, făcu Georgică, încercînd să pară sobru. Acum sînt mare...

Își trecu mîna peste față și se simți încurajat la atingerea firelor de barbă aspră, prin care lama trecuse abia de cîteva zeci de ori. Deasupra buzei superioare, puful se înăsprise considerabil și, dacă nu se rădea cîteva săptămîni, ar fi putut deveni o mustață în toată regula.

Femeia îl privi ironic. Nu-l va vedea mare nici peste douăzeci de ani, își spuse ea, conștientă de faptul că, pentru totdeauna, Georgică, „domnul inginer" de mai tîrziu, va rămîne băiatul care se încurca printre picioarele oamenilor mergînd de-a bușilea sub masă. Se ridică, încercînd să-și privească mama de sus, așa cum văzuse prin filme că fac adevărații bărbați și se îndreptă spre ușă.

– Unde te duci?, întrebă maică-sa, cu obișnuința celei menite să știe în fiecare clipă localizarea spațială a copilului ei. („Dom'le, e ca turnul de control!", spunea Georgică prietenilor).

– În atelier, am ceva de lucru, răspunse băiatul peste umăr.

Femeia începu să bombăne ca pentru sine, parcă mai cu putină convingere ca altădată: „Toată ziua stai în magherița aia. Taică-tu nu se băga acolo, și tu..." Dar Georgică păși deja pragul verandei.

Se învîrti cîțiva pași prin curte, ascultînd hărmălaia copiilor, de pe maidanul din apropiere. O clipă se simți tentat să iasă și el, dar se stăpîni. La ora asta, „lumea bună" încă nu ieșise, desigur. Oftă, strînse pumnii, împinse ușa șopronului și intră.

* * *

3. Ce sînt, în definitiv, fractalii? Cum diferă ei de formele euclidiene obișnuite? Răspunsul poate fi dat cu ajutorul unui „monstru matematic" timpuriu; fulgul de nea al lui Koch (...) Un segment de dreaptă este divizat în trei, iar partea din mijloc este înlocuită cu două segmente, care formează laturile unui triunghi echilateral. În stadiul următor, la fel se procedează cu fiecare din cele patru segmente rezultate. În fiecare etapă lungimea curbei crește cu un factor de 4/3. Astfel, după mulți pași, curba are o lungime care tinde spre infinit, într-o suprafață finită și fără a se intersecta. Într-adevăr, cu cît este privită mai amănunțit, cu cît este mărită mai mult, cu atît mai multe detalii apar. Mai important este faptul că aceasta curbă este asemănătoare cu sine însăși. Fiecare porțiune mică, atunci cînd este mărită, poate reproduce exact o porțiune mai mare. Spunem despre curbă că este invariantă la schimbarea scalei.
(Richard F. Voss–RANDOM FRACTAL FORGERIES în: FUNDAMENTAL ALGORITMS FOR COMPUTER GRAPHICS. NATO Series. Springer Verlag. Berlin–Heidelberg 1985).

Se așeză în jilț și zări coperțile roșii ale caietului său de notițe, aruncat într-un colț al mesei. Își aminti ultima însemnare, făcută cu aproape un an în urmă, un extras dintr-o revistă: **„Dacă se îndepărtează porțiuni din creier, pînă la o anumită limită, funcțiunile acestuia nu se alterează!!!"**. Informația îl zăpăcise cu totul: exact așa se comportase și perceptronul său cînd, din greșeală, răsturnase un raft întreg cu „neuristori", celulele electrolitice care alcătuiau aparatul. Era să „șloguiască", își aminti el viu scena, crezînd că tot ceea ce se chinuise să-l învețe s-a pierdut. Dar nimic! Perceptronul funcționa cu aproape un sfert din celule lipsă... Cînd le-a refăcut, după mai mult de o săptămînă de muncă, nu s-a schimbat nimic. Atît doar, că a început din nou cu întrebările. „De ce mă întrebi, te-am cuplat cu radioul, cu televizorul, află singur!", îi spusese atunci, agasat de insistența cu care revenea semnul de întrebare pe ecran.

Privi beculețele de pe panoul de comandă, cu senzația că se uită în ochii cuiva. Cu două săptămîni în urmă, înainte de examene, îl surprinsese cîntînd „Sînt un fractal în amurg". Nu se făcea să-l întrebe de prima dată, așa că a căutat răspunsul în cărți. Nimic. Nici profesorul nu l-a lămurit, s-a uitat la el uimit și i-a urat succes. În cele din urmă, și-a călcat mîndria și l-a întrebat. „ Un fractal? Este o curbă, suprafață sau volum, cu dimensiuni fracționare... Da, o curbă fractalică umple o suprafață, cea din urmă un volum... Dar de ce mă întrebi?"

Vocea, vocea lui sintetică, atît de agasantă. Foarte greu reușește să-și controleze intonația. Și imaginea, atunci ar fi trebuit să-și dea seama... „Întreb pentru că vreau să știu, cum altfel aș putea afla?" „De la radio!", îi șoptise și scena cînd rolurile erau schimbate i se redeșteptase în memorie, de parcă s-ar fi petrecut cu cîteva minute în urmă. Apoi examenele... Tot timpul îl simțise alături de el, privind prin ochii lui și dictîndu-i răspunsurile.

Sigur că da, la un moment dat privise pe fereastră, piața era plină de porumbei, soarele strălucea sus pe cer și el, aici, transpirat de căldură și emoții... Mîna însă îi alerga pe hîrtie... Și vocea aceea, glasul care traduce gîndurile în cuvinte, nu era a lui, nu. Se putea auzi distinct...

Strînse pumnii. Își amintise senzația de frică încercată cînd realizase că nu mai putea gîndi, că ideile îi fuseseră date deoparte, scurtcircuitate, înlocuite cu un șuvoi limpede. Durase numai cît era în examen. Pînă cînd s-au dat rezultatele a hoinărit aiurea, mergînd fără țintă, cu bicicleta prin oraș. Aștepta să intervină din nou gîndul acela străin. Și se ivise. Astăzi. Înainte de a-și arunca ochii pe tabelele cu mediile examenelor.

„De ce ești curios? Ești al paișpelea!"

Ridicase ochii neîncrezător, ațintindu-i asupra poziției sugerate. Ar fi dat orice să fie mai sus, ori mai jos, numai acolo nu. Însă, în dreptul cifrei paisprezece, era numele său. Tresări, de parcă l-ar fi văzut pe o cruce...

Apoi, în drum spre casă, sfaturile: „Vezi că mama ta suferă cu inima. Te duci..." De fiecare dată, după ce cuvintele străine încetau, se iveau și gîndurile sale, speriate și nedumerite.

– Hai, spune ceva!, strigă el după ce deschise contactul cu difuzorul.

Dar membrana rămase mută. Doar un zumzet surd, de tensiune prost filtrată, lăsa să se înțeleagă că aparatul funcționa. „S-a stricat!", gîndi Georgică înfiorat. Se liniști repede: „Cerebel" nu se poate defecta, atît timp cît celulele au electrolit. Deseori se întrebase dacă monstrul din podul șopronului, nebănuit de maică-sa, dar celebru printre prietenii săi apropiați, știe că există. „Tu ești conștient de faptul că exiști?", îl întrebase pe vremuri, cînd, vrăjit de ceea ce îi ofereau zecile, poate sutele de mii de sticluțe de penicilină, nici el nu mai știa exact cîte, adunate de la gunoi împreună cu Gigi, stătea la discuții ore în șir, cu plăcerea pe care o va redescoperi mai tîrziu, cu prietenii la o cafea. „Cuget...", îi răspunse Cerebel pe „imprimantă", în timp ce monitorul afișa un nume: „Descartes" „Asta nu vei ști, pînă cînd nu vei fi în locul meu", adăugase pe canalul audio.

– Cerebel, vorbește, îți poruncesc!

Monitorul pîlpîi de cîteva ori. Era felul lui de a rîde, observase asta cînd îi citea anecdote, ori prindea la radio „Unda veselă". Simți cum i se urcă tensiunea. Mîine avea o întîlnire. Poate că de data aceasta nu se va solda cu o palmă. Dar cine se va întîlni cu ea, el ori Cerebel, pîtulat undeva prin cotloanele minții lui, iată gîndul care îl scotea

Pictură de SANDU ȘTIURCĂ

din sărite. Ar fi acceptat ajutorul perceptronului în ocazii mai delicate, însă în chestiuni intime ca aceasta s-ar fi simțit ca în fața unei camere TV, în transmisie directă.

Cu mișcări furioase, porni imprimanta. Pe ecran începură să defileze arabescuri, ca atunci cînd îl învățase să scrie, mai bine spus să-și comande tensiunea aplicată interfeței de generare a semnelor, copiate după o lucrare a unor studenți. „E clar", își spuse. „Are gărgăuni!".

- Cerebel, de ce faci asta?

Imprimanta începu să țăcăne din electromagneții săi, adunați de la groapa cu rebuturi a unei fabrici din apropiere. Pentru prima dată, Georgică se simți jenat la auzul sunetului sacadat și penibil. Pe hîrtia montată în carul fostei mașini de scris, apăru o înșiruire de litere: „Ieși afară. IMEDIAT".

Un nod i se puse în gît, prevestind perdeaua roșie lăsată peste ochi. Prietenii săi știau că atunci cînd se face alb la față și buzele i se învinețesc, cel mai bun lucru este să te ferești din calea lui. Puse mîna pe carul mașinii și îl smulse dintr-o mișcare, fără să simtă nici o împotrivire din partea metalului, ca și cum l-ar fi reținut o biată ață. Se ridică și căută din ochi ceva cu ce să arunce în ecran. Liniile se ordonară și textul de pe imprimantă apăru luminos pe monitor, alături de: CUTREMUR IMINENT. FUGI.

Degetele i se descleștară, lăsînd să-i scape un transformator peste degetele de la picioare. Durerea îl dezmetici:

- Ce cutremur? Cînd?, întrebă el cu vocea încă răgușită de furie.

- Acum. A început deja. Ieși afară imediat! Clădirea se va dărîma.

Cerebel folosise canalul audio de această dată. Cuvintele sale avură asupra lui Georgică efectul unui duș rece. Privi tavanul cu grinzile sale încovoiate și crăpate și o ghează îi strînse pieptul. Structura nu inspira nici o încredere. Se repezi spre scara adăpostită lîngă grămada de lemne și încercă să sprijine cu ea tavanul. Reuși să o înțepenească între tavan și pardoseala din pămînt bătătorit. Căută în van un alt obiect, cînd se făcură simțite primele trepidații.

La început a fost un uruit surd, aproape nebăgat în seamă. Crescu treptat, iar solul începu să vibreze, parcă rezonînd la strunele unei harpe invizibile. Borcanele orînduite frumos pe rafturi scoteau un clinchet strident, acompaniind geamătul pămîntului cu sunet ca de clopoței. Cîteva căzură, spărgîndu-se cu sunet de cinel. Sopronul începu să scîrțîie, ca un genunchi bătrîn înțepenit de reumatism.

Simți cum îl cuprinde ameteala, urechile începură să țiuie. Monitorul căzu de pe suport pe spate, conexiunile dîndu-i aspectul unui gîndac imobilizat. Un borcan căzu peste ecran și pătrunse în el. Cioburi se risipiră în toate părțile, zgîriindu-i lui Georgică fața și pieptul apărat doar de un tricou.

Pereții parcă valsau scuturîndu-se de afișe, ca un cal neobișnuit cu zăbala de călăreț. Georgică se ridică în picioare, încercînd să se îndrepte către ușă, dar se împiedică de un ciot rostogolit din grămada de lemne. Văzu limpede cum tavanul se crapă la jumătate și vine către el scoțînd un sunet ca mugetul unui monstru rănit. Scara se frînse ca un băț de chibrit, dar așchiile se încîlcirâ și întocmiră cu bucățile rămase un fel de „V" sub care băiatul scăpă nevătămat de prima avalanșă de scînduri, cioburi, bucăți de țiglă și un lichid călduț. Ușa deschisă în interior rezistase cu bine greutății, susținînd o parte din tavan, care se aplecă încet spre spate și se lăsă la pămînt cu un sunet surd, ca un oftat prelung de om obosit așezat la umbră, lăsîndu-i lui Georgică un culoar prin care cerul surîdea îmbietor.

„Acid sulfuric! Electrolitul are acid sulfuric!", urlă ceva în mintea sa amorțită și gîndul acesta îi dădu forțe noi. Reuși să se strecoare spre ieșirea asigurată de ușă, se clătină ca beat și se aruncă într-un butoi plin cu apă, cu capul înainte, amețit și speriat de perspectiva de a fi ars de vitriol.

Din fericire, avîntul luat îl făcu să basculeze cu butoi cu tot spre partea cealaltă și se răsturnă, înainte de a-și da seama ce se întîmplă, protejat de tablă ca într-o armură medievală. Apa se scurse peste el, ca un val purificator. Sute de fire se șfichiuiau în aer. Multe atinseră tabla butoiului și picioarele băiatului, scoțînd mici fulgere albastre.

* * *

4. Dar cunoașterea globală a creierului progresează cu pași uriași. Se localizează din ce în ce mai multe funcții: zona vederii, a limbajului, a analizei, a imaginației, a organizării... Rămîne încă tentantă căutarea locului unde se ascund amintirile. Dar nu este nimic de făcut în această direcție. Totul se petrece ca și cum memoria ar fi pretutindeni și nicăieri în același timp. Să ne gîndim la cei răniți foarte grav, cărora li s-au îndepărtat lobi întregi din creier: majoritatea și-au păstrat memoria. Dacă vi se îndepărtează jumătate din creier, nu vă pierdeți jumătate din amintiri, din această cauză...

(Patrice van Fersei – LA SOURCE NOIRE. Ed. Grassel & Fasquelle, Paris, 1986)

Un întuneric vîscos, parcă din ce în ce mai solid. Sunete înăbușite, vaiet de lemn rupt, perceput pe îndelete, ca de pe o bandă dată mai încet. Și mișcare, o alunecare lentă, abia perceptibilă undeva înspre lateral, ca și cum l-ar învîrti o centrifugă. Uruitul surd, continuu, supărător. Din cînd în cînd, cîte un trosnet, strigăte sau șuierături stridente.

Nu-i este frică. „Ciudat", se analiză mirat de propria îndrăzneală. „Altădată tresăream la cel mai mic zgomot". Rămase o clipă încordat și trebui să recunoască cu greu că „altădată", acum, nu mai are nici un sens. „Mi-am pierdut memoria!", își spuse înfiorat. Apoi centrifuga prinse a se învîrti din ce în ce mai repede, sporindu-i apăsarea, dar fără a-l deranja. Era chiar plăcut, ca o goană nebună în care ai impresia că stai pe loc și peisajul năvălește către tine.

Dintr-o dată se simți eliberat, ca o piatră slobozită dintr-o praștie. Se mișca liber, ușor ca un fulg și doar undurea mediului lîngă el îi dădea de știre că nu stă pe loc. Uruitul acela surd devenea din ce în ce mai puternic, ca zgomotul unei hale uriașe de care te apropii cu repeziciune.

Ca și cum din frecare ar fi apărut lumina, în jurul său începu să se nască o fosforescență gălbuie, abia ghicită la început, crescînd în intensitate pe măsură ce înainta. Se simțea ca înainte, detașat și liniștit. Părea că toate aceste lucruri i se întîmplă altuia și el asistă, plictisit, la televizor.

Între lumină și viteza înaintării se stabili un echilibru, apoi iradierea crescu și mișcarea încetă. Rămase senin, contemplînd strălucirea monotonă din jur, pînă cînd simți clar o prezență străină. Privi în jur. Pretutindeni, aceeași perdea sclipitoare. Apoi ceva se detașă în el, ca și cum o pline ruptă în două devine două pliini și totuși una singură, sau o rîmă tăiată cu sapa ar continua să gîndească și cu cealaltă jumătate, fără să-și dea seama că fiecare își are, de acum înainte, propriul drum în viață.

Vru să închidă ochii și abia atunci realiză că nu-și simte pleoapele. Constatarea îl umplu de spaimă, însă „celălalt" îl liniști. „Nu te doare nimic. Atunci, ce vrei?". „Nu văd nimic", răspunse speriat primul. „Doar o ceață luminoasă. Dar te simt, așa cum orbii simt apropierea unui perete. Și... te aud". „Atunci e bine. O să mă și vezi..."

În fața lui, gălbenul lăptos păru agitat de turbulențe. Fire întunecate luau naștere și se agitau, ca norul unui fum de țigară, parcă aspirate de două puncte alăturate. Se formară două vîrtejuri ca două minuscule galaxii alburii, apoi mișcarea încremeni și apărură încet doi ochi, cu pupilele larg deschise. Un creion invizibil desenă rapid contururile unei fețe alungite, cu pomeții feței ieșiți înafară. Buzele schițau un zîmbet șăgalnic, iar părul lung părea mîngîiat de adierea unui vînt.

Era o fată, conchise stupid Georgică, ametit și încurcat de noua prezență. Apoi, sub vraja ochilor ei, își aminti cine este, dar nu-și putu explica prezența sa aici. Pierdut în privirea ei, abia dacă observă cum peisajul din jur se degajează de ceață, dezvăluind o poiană largă, mărginită de pomi înfloriți, încărcați cu flori multicolore.

– Cine ești?, îndrăzni să întrebe, nesigur pe el, ca și cum la o petrecere s-ar afla în fața unei necunoscute atrăgătoare și nu se găsește nimeni să-i facă cunoștință cu ea.

– Nu mă recunoști?, chicoti ea și îl luă de mînă. Hai să ne plimbăm puțin. Apoi va trebui să te întorci, ești așteptat...

Georgică ciuli urechile. De undeva, dinspre copacii din apropiere, se auzeau strigăte. Cu greu, din cauza ecoului înfundat, reuși să-și recunoască numele, purtat din copac în copac.

* * *

5. „Tu ești eu și eu sînt tu": acesta era gîndul nostru. Ce s-a întîmplat acum, că tu ești tu și eu sînt eu?

(Bhartrhari-VĀIRĀQYACARAKA, 63)

Muzica, dată în surdină, le încălzea parcă inimile. În jurul măsuței joase se opriseră cîțiva necunoscuți, privind cu interes și compasiune la tînărul care povestea cu lacrimi ivite timid în colțul ochilor. Mulți simțiră un nod în gît și se îndepărtară rușinați de slăbiciunea lor, pretextînd că mai vor o cafea.

Georgică oftă, rămase cîteva clipe cu ochii închiși, apoi spuse cu o voce calmă:

– Asta-i tot, nea Alecule...

Curioșii rămași se răspîndiră la mesele lor, stînjeniți de interesul nestăvilit care îi adusese neinvitați la măsuța din colț. „Dar și el a depășit măsura, vorbea de parcă ar fi fost singur în toată cafeneaua", își spuse unul sau: „Uite, pînă și turcul a rămas cu ibricul în mînă!"

Nea Alecu, un aviator pensionar, înalt și vînjos, se ridică de la masă:

– Vin imediat. Mă duc să iau un rînd de cafele și cîte un suc.

Georgică încuviință grav și rămase tăcut. Lîngă masa lor stătea un bătrîn cu barbă albă cum au marinarii prin romane, neclintit ca o statuie. Văzîndu-l pe companionul lui Georgică plecînd, se întoarse încet spre tînăr, îl măsură atent și îi spuse în șoaptă:

– Nu-i așa că de fiecare dată cînd povestești asta îți dau lacrimile?

Georgică îl privi ca picat din altă lume. Îl știa pe bătrîn, celebru pentru obiceiul său de a hălădui prin localuri, declamînd tot felul de prostii, însă

nicicînd nu schimbaseră vreo vorbă.

– Ihi, aprobă el încă încărcat de emoție.

– Și, de fapt, ceea ce ai văzut tu acolo nici nu se poate povesti, nu există cuvinte pentru asta, așa-i?, reluă bătrînul apropiindu-și fața de el și fixîndu-l cu ochii larg deschiși, ca și cum ar fi încercat să-l hipnotizeze.

– Așa este, recunoscu băiatul, surprins de înțelegerea bătrînului.

– Ți-e foarte greu să povestești, așa-i?

– Lasă, domnule, copilul în pace!, făcu cel de la masa de alături, un fotbalist pe jumătate amețit.

Bătrînul nu-i acordă nici o atenție. Rînji, arătîndu-și dinții îngălbeniți de tutun și întinse o mînă spre fața lui Georgică. Băiatul se lăsă, fără să protesteze, cu ochii agățați parcă în orbitele bătrînului.

– Am fost și eu acolo, în război..., șopti bătrînul. Mie nu mi-a trebuit cine știe ce calculator pentru asta, mi-au ajuns trei gloanțe...

Își deschise cămașa în dreptul inimii. Trei cicatrice, ca trei arsuri de țigară, o încadrau cu precizie, ca și cum soarta ar fi deturnat proiectilele pe traiectoriile cele mai puțin periculoase.

Ochii lui Georgică sclipiră, luminați de interes și de bucurie, dar, după o clipă, se înnegurară. „Era și Ea acolo?", șopti cu glasul gîtuit de sentimentul că fusese trădat.

Bătrînul rise reținut.

– Ești gelos? Nu, nu era, dacă asta te liniștește.

Pictură de SANDU ȘTIUBEA

În schimb, era altcineva, **a mea**. Știi ce spunea Platon despre jumătățile care se caută?

– Da, am citit, spuse Georgică atent la bătrîn.

– Ei bine, cred că fiecare din noi am întîlnit-o!

Îl văzu pe Alecu apropiindu-se cu o tavă și se întoarse spre masa lui, redevenind absent la ce se întîmplă în jurul său. Fostul pilot îi întinse tînărului cafeaua, zîmbindu-i încurajator.

– N-ai încercat să faci altul?, întrebă el în timp ce învîrtea linguriță în ceașcă.

– Ce „altul"?, întrebă Georgică absent.

– Alt perceptron, sau cum îi spuneai.

– Nu, n-am avut nici timp, nici curaj și nici pornirea care m-a dominat atunci, pe vremea liceului. La anul termin facultatea, poate atunci... Dar nu cred, am lucrat doi ani la el, aveam timp și spațiu. Acum nu mai pot, mă mut la bloc, unde să-l pun, că ocupă o cameră întreagă...

Sorbi din ceașcă. Aroma plăcută îi inundă fiecare fibră, trezindu-i la viață gîndurile amorțite. Își aprinse o țigară și îl privi pe cel din fața sa aproape rugător:

– Nea Alecule, ce a fost asta?

Aviatorul își încreți fruntea și strînse buzele a neputință.

– Mă, băiete, nu știu ce să-ți spun. În primul rînd mă miră faptul că din hîrburi aruncate la gunoi ai obținut așa o sculă puternică. Din cîte știu, astăzi calculatorul nu vorbește, nici nu ascultă radio, nu se uită la televizor... Și tu, acum patru ani...

Făcu o pauză și se uită îndelung la Georgică, apoi își clătină capul a mirare și continuă:

– Dacă nu-mi povestea Gigi, nepotul meu, n-aș fi crezut. Voi, puștii de azi, aveți niște idei tare trăznite... Îmi aduc aminte ce scandal a fost cînd Gigi și Marinică și-au făcut o mașină propulsată de arcul ceasornicului din turla bisericii din Peciu...

Georgică zîmbi amintindu-și de bătaia încasată de Marinică acasă. „De ce ai luat, mă, ceasul?", striga maică-sa de se auzea pînă în stradă. „Nu l-am luat mamă, l-am găsit", răspundea printre sughițuri băiatul. „Taci că-ți sparg botul!" și pleosc! Apoi o luau de la început. Rămase apoi cu ochii pironiți asupra fumului de tutun.

– Ei, ce-ai rămas așa? îl întrebă Alecu.

– Nu trebuia să povestesc asta, răspunse Georgică. De fiecare dată cînd evoc povestea asta mă apucă melancolia...

– Și pe Pavel, făcu Alecu, arătîndu-l pe bătrîn cu bărbia.

Indiferența bătrînului fusese doar o aparență, și-au dat seama de acest lucru cînd s-a ridicat și-a venit la masa lor. L-au primit fără nici un cuvînt, ca și cum ar fi stat acolo de la bun început.

– Pot să-i spun ceva?, întrebă bătrînul după cîteva momente de tăcere.

Georgică aprobă din cap, dar se simți penibil. Întrebarea nu-i era adresată, judecînd după cel pe care îl privea Pavel și care îi răspunse pe un ton binevoitor:

– Spune-i, mă Pavele, și eu i-am povestit ce am pățit atunci, la Caransebeș.

– Te refereai la fractali, începu Pavel. Ei bine, nu te-ai gîndit vreodată că structuri fractalice tridimensionale tind spre a patra dimensiune? Și că a

patra dimensiune este sediul informateriei...

Alecu îl privi îngrijorat. Georgică ridică din umeri și spuse gînditor:

– Nu știu... Într-un fel, am impresia că s-a construit singur, poruncindu-mi pas cu pas ce să fac. Este o senzație ciudată, știți, eu niciodată n-am avut cunoștințe temeinice în electronică, știam cîte ceva, de ici, de colo, ca orice băiat de optsprezece ani. Teoretic, ar fi trebuit să nu iasă nimic și totuși...

– Dar de ce n-ai chemat pe nimeni să-l vadă? îl întrerupse Alecu, care, de cînd se pensionase, dobîndise o adevărată oroare de probleme tehnice, preferînd teoriile cele mai îndrăznețe.

– De ce? Nu știu. Mi-era rușine de cum arăta: închipuiți-vă o cameră TV făcută ca acum șaptezeci de ani, cu un disc găurit în spirală, un pod plin de sticluțe... Ce să arăt? Și, de altfel, nu eram conștient că am făcut ceva ieșit din comun, pînă atunci... în butoi. Dar atunci era prea tîrziu, totul s-a spart, s-a dus dracului! Toți pomii din curte s-au uscat, am cărat cioburile cu roaba o zi întreagă. Căram și plîngeam, parcă i-aș fi dus Ei sicriul...

– Lasă, încercă Alecu să îl consoleze. Poate că în lumea aia paralelă încearcă și ea să facă o asemenea antenă spre tine, poate te caută...

– Poate nici nu-i cine știe unde, ci aici, pe stradă, poate intră pe ușa asta dintr-o clipă într-alta, spuse Pavel cu o nuanță ironică în voce.

Georgică nu spuse nimic. Stătea cu bărbia sprijinită în podul palmei, cu privirile rătăcind peste fețele oamenilor. În pragul ușii o tînără ezita între pornirea de a intra și cea de a se retrage cît mai repede. Cu toții văzură o luminiță aprinzîndu-se în ochii tînărului și dispărînd ca un meteor. Și amîndoi bătrînii de la masă gîndiră întristați: „Poate că ea nu există decît în mintea lui..."

*
* *

– TIMP?
– Vezi „Dicționarul enciclopedic român"!
– NU SATISFACE. TIMP?
– Altă definiție nu am. Caută tu una!
– „TIMPUL ESTE SOLVENTUL UNIVERSAL AL TUTUROR LUCRURILOR" – CE SPUI?
– Am mai auzit asta la antici.
– CU ATÎT MAI BINE!
(Listingul 69 – Discuție Cerebel-Georgică)

– Minte, dom'le, făcu Pavel văzînd hîrtia. Timpul este umbra noastră – adăugă el cu o figură de filozof contrazis. Fără noi, fără lumea noastră, nu există timp...

– Și asta au spus-o anticii..., răspunse ironic Georgică. Bătrînul îl privi o clipă neîncrezător, apoi se bătu cu palma peste frunte și exclamă:

– Ai dreptate, așa este, Augustinus în **De civitate Dei.** Da, sigur; Lumea n-a fost creată în timp, ci împreună cu timpul! Dar ce contează, cu atît mai bine!

— Așa spunea și Cerebel!

Pavel privi încă o dată hîrtia și zîmbi:

— Deștept tipul, îmi place. Ei, ce spui? Îmi lași listingurile cîteva zile?

Pictură de AUREL MANOLE

— Da, doar pentru asta le-am adus, răspunse Georgică.

— Și eu ți-am adus ceva, îi spuse Pavel începînd să-și desfacă servieta. O carte și... asta.

Georgică privi curios volumul. Titlul îi incită curiozitatea: **Construiți-vă singuri un microcalculator,** autorul nu-i era cunoscut. În plus, bătrînul îi dăruise o pungă plină cu piese electronice, din care multe necunoscute. Le privi prin transparența plasticului, întrebîndu-se ce ar putea face cu ele. Păreau niște circuite integrate, despre care citise, dar nu le văzuse încă.

– Te las, îi întrerupse nea Pavel gîndurile. După cum te-ai îmbrăcat, se pare că trebuie să te mai întîlnești cu cineva. N-ar fi stricat să fi cumpărat niște flori, cel puțin pe vremea mea așa se proceda...

Georgică roși pînă în vîrful urechilor...

– Lasă, reluă bătrînul cu o ironie complice. Doar spunea și Cerebel: Timpul este solventul universal... Rîse, apoi adăugă: Vezi că în pungă ai un set complet.

Plecă, spunîndu-i în șoaptă niște cuvinte fără înțeles.

– Vezi să nu i-o iei înainte lui sir Clive, că am dat de dracu'.

Georgică zîmbi din amabilitate, ridică din umeri și îi strînse mîna. Rămas singur, se uită la ceas și simți un șoc neplăcut în stomac; fata trebuia să fi venit de zece minute. Se așeză pe o bancă și începu să răsfoiască volumul, dar fără chef, privind mereu pe deasupra filelor în lungul străzii. Treptat, conținutul începu să-l captiveze. Oare ce-ar fi dacă ar reproduce structura perceptronului cu o rețea de microprocesoare?

Căută cu febrilitate scheme care s-ar putea adapta la ceea ce voia el să facă, găsi cîteva, însă nu era de-ajuns. Va trebui să-l caute pe Fănel, ori pe Mircea, de la calculatoare, să-i facă niște... „Dar cînd o fi apărut cartea, că încă n-am văzut-o în librărie?". Ideea îi întrerupse proiectul abia schițat. Deschise la pagina de titlu și nu-i veni să-și creadă ochilor: manualul va apărea peste cinci-sprezece ani! Nu se poate! Doar dacă...

– Iartă-mă, iubitule, am întîrziat mult?

Tresări și o privi ca pe o străină. Apoi ceva plăcut și moleșitor îi învălui gîndurile, zîmbi prostește și se ridică în picioare, spunîndu-i cu ochii la ceas:

– Nu, aproape deloc... O oră și ceva... Și jumătate.

DĂNUȚ UNGUREANU

Pași pe o curbă deschisă

Nuvelă premiată la concursul de literatură și artă de anticipație tehnico-științifică, ediția 1988

1 Marginea deșertului unduia cenușie. Peste zi blestemaseră scursoarea fierbinte pe care văzduhul le-o turna în spinare, le-o prelingea pe chipuri și peste pielița plăpîndă a mîinilor. Acum începeau să iscodească semnele nopții, bodogăneau căutînd păturile călduroase în care se cuibăriseră la adăpost sticlele plate cu whisky.

„Omul alb nu poate fi mulțumit niciicum", chicoti Manuel scărpinîndu-se sub braț. Se oprise parcă nehotărît proptit în scoabele sale de picioare, cu gînd să-și întoarcă buzunarele pe dos în căutarea cîtorva fire negricioase de tutun. Dar poate că unul dintre ăia avea să-l miluiască înainte de a se duce la culcare sub acoperămîntul greoi și întunecat al cortului. „Ca într-o cușcă, sfîntă fecioară, și fără aer printre storăiturile și vînturile celorlalți", scuipă Manuel. Unul pufăia în timpul zilei dintr-o lulea scurtă, galbenă ca aurul, iar ceilalți doi fumau țigări americane lungi și proaste. Pufniseră neîncrezători cînd Manuel își virîse în gură capătul aprins ca să-i soarbă fumul pe îndelete, cum se cuvine. Îi privi îndelung pe sub sprîncenele groase, aproape depășind borul pălăriei pe care într-o noapte ca asta și într-un loc ca ăsta o cîștigase la cărți de la un om alb, puțintel la trup și mort de beat. Mai apoi, omul alb îndestulase hoitarii deșertului, iar pălăria rămăsese în lume ca să le amintească celorlalți, de pe creștetul vrednic al lui Manuel, că există locuri mult mai prielnice pentru vacanțe.

„Rahat", scuipă iarăși, „rahat mare", începu să dea roată abia înfiripatei tabere, căutîndu-și un ungher potrivit somnului, undeva unde să nu adoarmă cu capul mai jos decît picioarele, pietrele să fie mai rotunde și să-și poată rumeni mădularele la flacăra cîtorva vreascuri, rămînînd totuși în umbră. De cînd se știa, ori poate mai dincoace, de la bătăile de pomină gospodărite pentru dînsul de primul stăpîn, ținea de sfînt obiceiul de a aștepta neobservat în întuneric, supraveghindu-i pe toți, gata s-o întindă la primele semne ale necazului. Acum bineînțeles nu mai era vorba de bătăile ce de rostogolit ușor pe o parte, încînd satisfăcut, cu țigarea fumegînd între degetul mare și cel mijlociu, șalele învelite bine, pălăria pe ochi, mîna dreaptă controlînd capacul bidonului cu rachiu.

Manuel găsi locul, de fapt știuse de la început că acolo se va opri, însă amînase cu bună știință momentul, ocolul fusese mai mult de formă, ca să se simtă împăcat în adîncul sufletului. „Care suflet?", se mira țistuind, „Manu' bătrînul e numai zgîrciuri și oase". Aruncă pătura pe jos și apoi întoarse nările în adierea abia simțită a înserării, atît de slabă după ploaia de foc a zilei încît numai cîteva din firele sale de păr cărunt o găsiră înfiorîndu-se. Adierea asta, așa nevolnică, precum se arăta, trudea din greu pe partea cealaltă a dunei de nisip cenușiu, din ce în ce mai cenușiu. Aici începea deșertul, proștii ăia dracu' știe ce făceau, cu ce-și omorau ei vremea acum, deci adierea asta ca un fir de ață într-o cusătură de izmană îngrămădea în partea cealaltă a dunei lucruri mii și mii pe care avea să li le arunce în cap în zilele ce urmau să vină. Nu lucruri materiale, nu obiectele acelea de care e plină pustietatea de la un capăt la celălalt, dintr-un țărm într-altul, ci întîmplări, mai mari și mai mărunte, în mijlocul cărora el, Manuel și neisprăviții lui de tovarăși aveau să se balăcească nădușiți, străduindu-se să-și țină capetele la suprafață. Uite, parcă deja dădea peste margini, parcă se rostogolea ceva din toate peste marginea dunei către el, însă în Manuel la ora asta țipau prea tare osteneala și setea de țigară ca să se mai străduiască să caște ochii acolo. A, să fi auzit clinchet de pahare ca la „Pardesiu de scînduri", ori un zgomot ca al fîșîcurilor de monezi risipindu-se prin buzunare, asta, domnu', ar fi fost cu totul altceva, cu totul altceva.

Nu era rost de tutun. Proștii lui întinseseră gîtul țepene ca parii din garduri, căscînd gura la ce le îndruga omul alb cu luleaua strălucitoare în vreme ce-și vîntura brațele ca o morișcă printre stele. Priveau care va să zică stelele, luna ca un bec mare și lîngă ei se proțăpise Baki-cel-chior cu năframa înnodată pe frunte, dînd și el din cap aprobator la ce spunea ăla, deși, mai mult ca sigur, nu pricepea o iotă și și-ar fi dat în clipa asta și ochiul celălalt pentru un tămbălău cu rachiu, trabuc, cuțite și fetițe. Însă de la ăștia storceau paralele, sfîntă fecioară, cum se orînduiau de la o vreme toate cu susul în jos. Manuel închise ochii o clipă și își închipui că s-ar ridica gemînd nemulțumit și s-ar îndrepta spre grupul lor clătinîndu-se umil o țigară, domnu', ce-i o țigară pe lumea asta, cîte nu sînt lucrurile mai importante decît ea, păi hai să le numărăm, domnu', nu prea vă vine la îndemînă, vă coditi, mai bine numărați stelele, spune domnia voastră. Ei, vă foarte mulțumesc, domnu', mulțumesc, mulțumesc, una singură îmi era de ajuns, să aveți parte de somn liniștit,

fără gînduri.

Dar pe urmă miriitul binecunoscut al lui Baki, ciine rău Baki ăsta, injurăturile şi pumnul colţuros ca un bolovan între coaste, ei, lăsaţi, domnu', eu ştiu mai bine, Manu' flendurosul e cam javră, nu ştie decît să cearâ şi să se vaiete, la treabă mai puţin, nu-i mai daţi atita nas că vi se suie în cap. Hai cară-te, porcule, şi pe urmă n-am ce să fac domnu', nu mai există oameni priceputi şi de treabă, trebuie să ne descurcăm cu ăştia pe care-i avem, numai noi ştim pe unde scormonim ca să-i scoatem, sînt mînjiţi de rahat şi-n albul ochilor.

Mulţam! Manuel scuipă iarăşi şi iarăşi şi scuipatul sfîrîi vesel pe un tăciune în care se amestecau toate culorile curcubeului. Decît aşa tutun mai bine lipsă, doar nu ne-a scos mama, fie-i ţărîna uşoară, cu ţigara între buze. Iar pentru dumneata, Chiorule, ei bine, e ceva scris pe vîrful pătat al şuruiului, stă acolo de multă vreme scris şi se adaugă şi se tot adaugă şi nu vede nimeni ce este, căci şuriul doarme dus în carîmbul cizmei drepte ca să prindă puteri. O să-ţi citesc matale într-o bună zi cînd o să stai frumos şi o să mă asculţi prăvălit în mijlocul drumului şi cu ochii, să am pardon, cu ochiul căscat mare şi atent.

Manuel îşi roti privirea. În afară de âia care nu se hotărau încă să se ducă la culcare nu mai vedea pe nimeni în picioare. Baki îl cercetase cîteva clipe, doar-doar i-o găsi ceva, dar pe urmă se tolănise lîngă roţile din faţă ale uneia dintre camionete. De acolo, pînă ce adormise, fluturase mucul incandescent al unei ţigări, sigur fiind că Manuel îl vede. Bătrînul Bătătură şi fecioru-său, de ce dracu' i-or mai fi cărat şi pe ăştia cu ei, se culcaseră imediat, abia dacă se osteniseră să facă foc, acum stăteau pesemne înghesuiţi unul în celălalt şi tineretul bubos pe care nu prea îl ducea capul îl descosea pe hodorog pînă cînd acela, cuprins de oboseală ori de disperare, nu-i mai răspundea. Iaca, frumoasă trupă mai sîntem!

Manuel îşi prinse unul dintre genunchi în palma stîngă şi începu să şi-l frece încetişor. De la o vreme firavele lui picioare făceau oarece nazuri, amorţeala pornea din vîrfurile degetelor ca un gîdilat plăcut şi pe urmă urca lent prin oase pînă către şolduri, cum urcă seva sub scoarţa copacilor. Astea da picioare, dacă nu făcuseră pustia de nouă-zece ori, aşa, nevolnice cum le vedea în serile petrecute în odaia cu oglindă de la „Pardesiu", înseamnă că nu mai făcuseră nimic. Cu deşertul nu te joci, asta e o vorbă tîmpită, de cîte ori n-am scăpat tocmai pentru că am luat lucrurile în joacă spre deosebire de ceilalţi care, uite, au pus prea mult la inimă, li s-au părut toate prea serioase şi ce-au făcut pînă la urmă? Asta e smecheria, capul între umeri, umerii sub raniţă, dă-i din picioare, băiete, măreşte compasul, nu te uita în stînga, nu te uita în dreapta, a crăpat âla?, să fie sănătos, tu fluieră, bea, fumează şi scuipă şi mai ales dă-i înainte, dă-i înainte!

„Pe o parte înghiţim şi pe cealaltă ne...", fu unul dintre ultimele gînduri coerente ale lui Manuel înainte de a pune geană pe geană şi de a închide în el imaginea puţin stranie a celor trei oameni albi aşezaţi în dreptul focului, ca şi cum s-ar fi ridicat împreună dintre flăcări, boscorodind de-ale lor, încercînd poate să lămurească între ei ce caută aici, în marginea lumii, pentru ce şi-au lăsat casele înalte, cu etaj şi l-au tîrît cu ei şi pe flendurosul de Manuel, tocmai fiindcă ştiau că el e ticălos şi stricat şi are mai întotdeauna nevoie de bani pentru care e în stare să facă aproape orice.

...Ăsta să fi fost somnul? Da, ăsta fusese, fără îndoială, scurt şi adînc şi neştiut, ca o pălitură cu maiul. Te-ai culcat pe dreapta, Manuel, pe dreapta te-ai sculat cu gura năclăită de zeamă amăruie şi afumat mai rău ca o şuncă de tăciuni stinşi între pietrele vetrei. Ne învîrtim într-un cerc.

Pe urmă fac ochi şi bătrînul Bătătură cu fecioru-său şi Chiorul, bineînţeles cu sudalma pe buze, lasă, ce mirat o să fii într-o bună dimineaţă cînd o să bagi de seamă la sculare că eşti mort... Şi la urmă de tot oamenii albi, mai întîi tusea celui vîrstnic, cu lulea, apoi strănuturile celorlalţi ca nişte miţi. Ei, poate că s-a făcut în sfîrşit şi vremea tutunului!

Proloff scoase capul prin deschizătura cortului şi imediat aerul răcoros al dimineţii îl luă în primire, zburlindu-i părul pe ceafă. În spatele lui, băieţii se îmbrăcau pe tăcute. Len dădea semne că ar vrea să se bărbierească, n-avea să iasă niciodată un hoinar adevărat din el, microscopul, eprubetele, scaunul, registrele, astea erau ale lui pentru vecie, rămînea celălalt să-i calce pe urme, trebuia să facă cineva şi terenul.

— Cafeaua, domnu'!, se băgă deodată între ei Baki Chiorul, individ dubios care, dacă ar fi fost după el, Proloff, ar fi odihnit de mult în spatele unui geamlîc cu grătii. Însă omul se arăta loial, se străduia să nu-l nedreptăţească gratuit, mai ales că îi strunea pe ceilalţi de minune, o dată nu-i ieşiseră din cuvînt.

— Baki!, strigă, şi celălalt veni supus, cu ultimul transport de ceşti aburinde.

Ei trei şi cu Chiorul se aşezară în cerc în faţa cortului încercînd să-şi potrivească oasele printre pietre şi sufiind în cafele. Ceilalţi îşi vedeau de ale lor, fiecare cu tabietul lui matinal.

— Baki, spuse Proloff, cîţi kilometri putem face astăzi?

Chiorul îl privi doar o clipă în ochi şi, după cîte i se păruse, cu duşmănie.

— Ziua nu e bine să intrăm în deşert, domnu'. Soarele o să ne ia minţile. Pornim către seară. Mergem pînă se face aşa frig că nu mai putem mişca picioarele.

Proloff îl cercetă cîteva secunde. El însuşi era un bărbat corpolent, scund şi ars de soare. Plescăi nemulţumit.

— Nu te-am întrebat asta, fiule. Răspunde-mi frumos.

Apoi, ca să strice totul, se băgă în vorbă şi Martin.

— Baki, noi nu vrem să stăm mult în deşert. Înaintăm puţin şi ne întoarcem. Pe urmă iarăşi. Dar pentru ce căutăm noi ne trebuie lumina zilei.

— Urme? făcu Chiorul.

Oamenii albi dădură din cap toţi odată.

Bătătură şi cu împiedicatul de fiu-său mi-au ciripit cîte ceva. Da nu făcusem legătura. Păi ăştia domnu', pentru bani ori pentru băutură pot să-ţi spună că l-au văzut şi pe Dumnezeu străbătînd nisipurile cu o bocceluţă în spinare.

— Fiule... începu Proloff, dar nu mai fu nevoie să continue.

— Dacă pornim într-o jumătate de oră, cumpăni Baki Chiorul lucrurile, şi umblăm cu fereală, ne ducem vreo cinşpe, douăj' de kilometri. Da' asta pînă-n amiază. După aia domnu', tre' să fim înapoi orice-aţi spune.

Proloff încuviinţă mulţumit.

— Cum facem? zise.

Baki se ridică pe vine. De cîte ori i se cerea părerea îi plăcea s-o lungească.

— Manuel!, strigă apoi. Vino-ncoace, flendurosule, javră, aleargă cînd te cheamă oameni mai de seamă ca tine!

Manuel zvîrli un capăt de chingă cu care îşi făcea de lucru cîţiva metri mai încolo şi se apropie. Instinctiv, Len

scoase din buzunarul bluzei pachetul de țigări.

— Așa s-a mișcat și tată-tău? se miră Chiorul și apoi coborînd tonul, într-o frază aproape normală, trebuie să căutăm niște urme, Manuel.

Ei, asta-i ca și cînd aș fi putut să-mi închipui că m-au adus pentru sprîncenele mele frumoase. Uite-l cum stă, burtosul om alb și cei doi cățelendri ai săi și chiar chioru' își ține respirația lui puturoasă ca să vadă ce spune și ce face flendurosul Manu'. Bătătură și fecioru-său se trag mai aproape cuprinși poate de respect.

Iar Manu', ce face el în vremea asta? Manu' îi privește pe rînd, fără să se grăbească, cu ochii mijiți, ca și cum i-ar cîntări neînduplecat, întinde mîna fără o vorbă și ia o țigară din pachetul ciolănosului, apoi sparge cercul așezîndu-se pe vine între ei ca unul mai priceput de care e bine să asculți. Clipa e lungă, Manu', dacă știi s-o lungești cum trebuie.

— Ce fel de urme? zise.

— Nu știm, răspunse Proloff fără să ezite.

Asta, da, e ceva tare, Manuel, trebuie s-o recunoști, dar tu te clatini puțin și îți revii, n-o să te dea gata burtosul om alb cu răspunsurile lui în doi peri. Fă-te că nu te miri și totuși ce vrea să însemne asta, „nu știm"?

— Asta vrea să însemne, reluă Martin răbdător, ca și cum i-ar fi citit gîndurile, că trebuie să deosebim niște urme ceva mai ciudate, ceva care să nu semene cu nimic cunoscut. Pricepi? Urme de roți și de oameni știm să vedem și noi dacă sînt destul de clare, ba chiar și de cai. Dar lucruri și ființe care lasă urme în nisip sînt nenumărate, iar aici puterile noastre sînt cam... hm... slabe.

Te cred! Dar nu știu ce tot dă chioru' ăsta ordinar din cap cu atîta încîntare de parcă ar avea el vreun merit în toată afacerea.

— Mai spuneți-mi, ceru Manuel.

Proloff luă pachetul întreg din buzunaul lui Len și îl îndesă alene în cel al lui Manuel, copleșindu-l. Pachetul întreg.

— Bătrînul Bătătură a văzut acum o lună cîteva stele căzînd lîngă cocioaba lui. El și flăcăul au urmărit una, mai multe nopți la rînd, pînă ce i-au pierdut urma prin părțile astea. Ziua se odihneau, căci steaua, zic ei, fugea înaintea lor numai pe întuneric. Credeau că e de argint topit, dar n-au găsit nici o picătură de metal.

— Ah, asta era...

Pînă și Baki, cel chior, a încremenit, uitînd să mai clipească, așa a răsunat vorba lui Manuel strecurată anevoie printre dinți.

— Manuel, zise în cele din urmă Chiorul, ducînd mîna la buzunarul din spate al pantalonilor unde-și ținea boxul, dar Proloff îi făcu un semn energic, poftindu-l să se potolească, luminița jucăușă a curiozității se aprinsese sub arcadele lui învelite în grăsime.

— Ce-i cu tine, Manuel?

Manuel băgă încet mîna în buzunar și apucă pachetul de țigări cu grijă, parcă ferindu-se să-l mototolească, întinse brațul, pachetul poposi cuminte sub clapeta cu nasture a bluzei lui Martin. Greșise persoana, dar nu asta conta acum. Poftim, toate în regulă, sîntem chit.

— Eu asta nu pot face, domnu', spuse. Eu am crezut că mergem să împușcăm hoitași și să facem poze, ori, știu eu, umblăm după vreun bărbat care a fugit cu nevasta unuia dintre domnii mai tineri. Eu asta nu...

Se ridicase să plece și Proloff se ridică o dată cu el. Ceilalți rămăseseră încă pe vine.

— Ce-ți pasă ție pe cine căutăm? Tu stai frumos, tolănit în camionetă, la umbră. Numai din cînd în cînd cobori și arunci o privire. La sfîrșit ai teșchereau plină cu bani.

— Eu asta nu pot s-o fac, nu pot s-o fac, clătină din cap Manuel din ce în ce mai repede și mai rugător, în vreme ce întindea palmele înainte ca și cum i-ar fi implorat să nu vină după el.

Începuse să meargă de-a-ndăratelea. Proloff mai făcu un pas.

— Pricepe că n-are de ce să-ți fie teamă. Bătrînul Bătătură...

— La dracu' cu Bătătură bătrînu'!, țipă Manuel, întorcîndu-se ca un titirez pe călcîie și rupînd-o la fugă, lăsîndu-i pe toți cu gurile căscate. Să-l ia dracu' și pe tontu' de fecioru-său și pe voi toți! Să-i ia dracu' cu steaua lor cu tot și cu mașinile voastre suite deasupra ei!

Se oprise în spatele celei de-a doua camionete și de acolo își ițea doar creștetul capului, atît cît să-i vadă, cu pălăria în mîna dreaptă, făcîndu-și vînt de zor, căci se înserase, în vreme ce turuia fără să se oprească.

— Domnu', nu vă supărați pe mine, nu, n-aveți nici o pricină cu Manuel săracu', zău așa, nu trebuie bani, nu trebuie țigări, domnu', nu fiți supărați! Eu am mai umblat după bărzăuni de-ai lui moș Bătătură, eram mai tînăr pe vremea aia, niciodată nu ne-am întors fără un mort, doi, sub prelată.

Acum se iviseră pauze mari între fraze, zbieretele căpătau aspectul organizat al unei confesiuni.

— Cînd aveam vreo optsprezece ani și el bătea pe patruzeci, ne-am încîrdoșat cu simbrie pentru o săptămînă la un om alb, mai alb ca dumneavoastră, nu vă fie cu supărare, domnu', și Bătătură bătrînu' îi povestea seara despre locurile unde își îngropaseră sălbaticii aurul și juvaerele. Omul alb a murit într-o ripă, n-am putut să-i luăm nici măcar cizmele. Așa a început. Pe urmă, într-o iarnă...

Cam atît, Manu'. Baki Chioru' s-a ridicat în sfîrșit în picioare, a ieșit în fața albilor descumpăniți de vorbăria ta și a lătrat cinci ori șase cuvinte într-o limbă pe care o cunoașteți numai voi, despre niște lucruri uitate de toți, numai de voi nu. Așa că vezi, Manu', pe fețele lătărețe ale moșneagului și tinerelului, bătături amîndoi, s-a întins un zîmbet fericit, ești din nou sub călcîi.

— Ce i-ai spus?, se interesă nemulțumit Proloff.

Chiorul ridică din umeri.

— De-ale noastre, domnu', nu vă fie cu supărare. Îi am la mînă pe toți, altfel nu m-aș putea face ascultat.

Len deschise și el gura ca să se afle în treabă.

— Proloff, asta nu...

— Acum o să meargă? făcu Proloff.

— Acum o să meargă, încuviință Baki.

Da, Manuel se mai ținu puțin de minerul portierei și pe urmă se apropie rîzînd, scuturîndu-și capul, ca omul care a făcut o năzbîtie.

— Atîta tot, zise, că Manu', prostul, e cam fricos de felul lui. Am văzut și eu steaua aia, domnu', sigur că am văzut-o, dar așa smintit ca moș Bătătură, să mă iau după ea, nu sînt. Acum, cu domniile voastre împreună, socot că se poate face și asta.

Un ceas și jumătate mai tîrziu dădu strigăt ascuțit și camionetele se opriră într-un nor de praf gălbui, inecăcios.

— Nu, nimic, făcu Manuel scărpinîndu-se de zor, mi s-a părut. Da, mi s-a părut. Mai dați-mi o țigară, domnu', nu vă supărați, aseară priveați stelele, ce stele erau alea?

Martin îi dădu și foc, apoi își aprinse și el una.

— Sirius, zise Vega. Ursa minor, Procyon.

— Aha, scuipă Manuel, noi le zicem altfel. Nu mai știu cum dracu', da' noi le zicem altfel.

Pictură de AUREL MANOLE

Poate porni de oriunde. Începe totuşi cu Len Claes, un bărbat în vîrstă de treizeci de ani, ghemuindu-se pe scaunul din spate al capsulei. Unul dintre pistolarii colonelului Innertal, uscăţiv ca un vreasc, bătu cu degetul în carlingă

— Legaţi-vă bine centura, doctore.

În ochii lui roşii, singura deosebire între Claes şi scaunul pe care îl aşezase era aceea că, pentru moment, colonelul se arăta interesat de primul.

Iar în secunda următoare plecară. Claes îşi simţi stomacul fugind şi scurte atingeri ca ale unor degete pe tîmple. Gura tunelului tremură micşorîndu-se pînă cînd rămase doar un punct galben. Capsula luă un viraj şi apoi încă unul. Şerpi verzi şi roşii de neon fulgerau în răstimpuri.

— Coboriţi!

Mai întîi Proloff punîndu-i o mînă pe umăr, obligîndu-l să-şi întoarcă privirile spre el, clătinîndu-se, de ce? Pe urmă colonelul. Claes o porni în spatele lui străduindu-se să-i imite pasul elastic, potrivit planşeului de marmură albă. Oamenii colonelului, incremeniţi cîte doi, ca statui unate în marginea unui balcon, la capătul peronului, lîngă cabina telefonică.

Decontaminare. Băieţii se repeziră nervoşi să-i ia în primire. Abia apoi Innertal deschise gura.

— Proloff! zise.

Len se întoarse. În cameră nu se mai aflau decît ei, aşteptînd deschiderea sasului. Proloff vorbi încet.

— În jurul orei unu a fost selecţionat un mesaj. Un mesaj care... te-ar putea interesa.

Colonelul se mărgini să clatine din cap.

— Un mesaj coerent? făcu Len.

— Mai mult decît atît, doctore. Mesajul îţi este adresat. Opt mii doi solicită o întrevedere.

Colonelul întinse mîna învelită în plastic şi apucă marginea sasului. Fu primul care îşi vîri în deschizătura circulară umărul şi un picior.

— Ce fel de glumă e asta? suspină Len Claes.

Seara fusese din cale afară de obositoare. Tura de serviciu îi aştepta împrăştiată prin încăpere. Unul dintre pereţi basculă făcînd să fluture folia în care erau înveliţi cu toţii. Lumina se stinse treptat.

— Povestiţi-mi, zise din nou Len.

Dar colonelul îl apucă de cot silindu-l să tacă.

— Mai tîrziu, aranjă Proloff totul în două cuvinte.

Peretele se ridicase în întregime lăsînd la vedere perdeaua cîmpului de forţă, strălucitor de albă. Colonelul Innertal străbătu încăperea şi se trînti într-un fotoliu aflat în partea opusă.

— Etapa întîi. Parametri protecţiei, comunică unul dintre operatori.

Proloff şterse transpiraţia care-i umezise genele, ca să-şi tragă cagula cu mîinile nefiresc de rigide.

— Nu vă temeţi, găsi de cuviinţă Innertal să plaseze un spirit, de zece minute porumbeii mei au pornit-o încoace.

Două bombardiere urmau să fie la verticala locului într-o jumătate de oră. La cea mai mică neregulă aveau să radă de pe suprafaţa pămîntului întreaga zonă.

— ... valori instantanee, opt virgulă doi, opt virgulă opt, opt virgulă şase, opt virgulă cinci, continuă monoton glasul.

Len făcu un pas înainte. Strălucirea cîmpului de forţă păli alterîndu-se din centru spre margini. Dar ştiau că e numai o iluzie optică. Dincolo începură să întrezărească armătura flexibilă pierzîndu-se în întunecimea galeriei, scuturile roşii îmbinîndu-se ca inelele unui vierme colos privit din interior.

— Procedez la contact vizual.

Şi apropiindu-se, cu contururi tremurînd neclare, cuşca. „Pentru că n-am ştiut cum s-o numim i-am dat pur şi simplu un număr." Proloff şoptind. Operatorii se retraseră din nou pe lîngă pereţi mîngîind în trecere feţele aparatelor. Capacul cuştii culisă în linişte.

— Aşteaptă, zise Proloff.

Undeva, în spate, ochii colonelului ca picături solidificate de ceară. Şi, la cîţiva metri de ei, cuşca.

— Bună... dimineaţa...

Proloff se aplecă brusc în faţă ca şi cum cineva l-ar fi lovit în abdomen. Un vînt de gheaţă suia între ei toţi. „Pentru că n-am ştiut cum s-o numim i-am dat pur şi simplu un număr."

— Bună... dimineaţa...

Cineva izbucni într-un rîs nervos. Fusese un geamăt? Părea mai degrabă respiraţia obosită a unui om foarte bătrîn, sunetele îşi croiră cu greu drumul printre bolboroselile unui lichid în clocot, curgînd. Încă nu puteau distinge nimic în golul întunecat al cuştii.

— Bună... dimineaţa... Claes...

— Parametri sonori aparţinînd mesajului..., se trezi debitînd unul dintre analizorii încastraţi în perete.

— Opriţi-l, chicoti colonelul şi fu iarăşi linişte.

Proloff clătină uşor din cap.

— Bună dimineaţa. Opt mii doi, zise Len.

Cineva cuplă monitoarele pe infraroşu. Proloff din ce în

ce mai sigur pe el. Innertal... Continuau să nu vadă nimic. Apoi ceva sticli acolo, în întuneric, dar fu numai o străfulgerare ireală, o clipă de lumină.

— Claes..., începu colonelul, vocea ca o miasmă a întunericului din cuşcă îl întrerupse.

— Am chemat... am vrut... să-ţi vorbesc...

Len trase aer în piept.

— Sînt aici. Putem vorbi acum.

Senzaţia de ameţeală pe care le-o inoculase incredibilul îl părăsea.

— Cine eşti tu?, rosti.

„Un număr." Îşi răspunse, întrebările pregătite cu grijă zburaseră, totul venea prea repede, trucat în această dimineaţă răcoroasă în care eşti apucat de reverele pluşate ale smochingului şi eşti zgîlţîit şi aruncat în capsula înghiţind kilometri de tunel marcat şi eşti împins în faţa lucrului ăsta. Nu, domnule doctor C., strădaniile dv. superbe de a realiza un contact nu pot fi răsplătite prin cîteva chintale de bandă magnetică, observaţii searbede şi poate stupide, pentru dv., iată, un glas, un glas adevărat împletind fraze, alambicînd cuvinte.

— Cine eşti? zise din nou, dar glasul nu îi răspunse. Rosti în schimb:

— Nu aprindeţi luminile. De data aceasta. E esenţial să comunicăm.

Proloff, colonelul, toţi ceilalţi respirînd în spatele său. Se întîmplară mai multe lucruri deodată. Mai întîi cîmpul de forţă. Strălucirea fu atît de intensă încît vreme de cîteva clipa tunelul păru scăldat în aur fin pulverizat. Ca şi cum ceva neobişnuit de puternic s-ar fi izbit violent încercînd să pătrundă în încăpere.

„... aproape perfect... de data aceasta... aproape desăvîrşit..."

— Hei, nu-mi place asta, nu-mi place deloc, ţipă Innertal ridicîndu-se de pe fotoliu. Venise în faţă păşind nesigur, cu palmele apăsate pe tîmple. Sub folia de plastic obrajii lui păreau lipsiţi de viaţă. Ceilalţi băieţi tropăiră mărunt şi cei mai mulţi îşi duseră de asemenea palmele pe tîmple. Li se părea că acolo...

— Aveţi probleme cu cîmpul de forţă, observă glasul. Apoi totul încetă la fel de brusc precum începuse.

— Ascultaţi, spuse colonelul, înţepăturile din urechi şi orbite dispăruseră pentru moment, părăsim încăperea chiar acum, asta...

Voise să spună „asta n-a fost trecută în program." Sunetele se prăbuşiră încet în ele însele, alcătuiră o pastă moale şi vie, cu o respiraţie a ei, apoi se solidificară din nou, unul cîte unul, luînd chipuri viclene de alamă galben-strălucitoare. Sunetele pătrunseră picurate în ei toţi fără ca văzduhul să fi tremurat.

Len se regăsi treptat, trezu că înţelege.

— Acesta a fost un gînd, nu-i aşa? zise.

— Sînt o fiinţă, se auzi înăbuşit dinăuntrul cuştii. Sînt o fiinţă.

Innertal se apropie greu ca într-un vis. Spuse:

— Claes... te previn... în jumătate de oră...

Apoi se prăbuşi periculos spre cîmpul de forţă, iar Len văzu clar ceva apucînd trupul şi azvîrlindu-l mai încolo, într-un colţ lipsit de primejdii. Proloff adormi în aceeaşi clipă în jilţul lui, ceilalţi se prelinseră deasupra zecilor de semnalizări ce continuau să clipească împrumutînd siluetelor contururi vagi ca nişte halouri.

Asta-i tot, constată cu simplitate Len, acum sînt singur, cineva înăuntrul cuştii gîndeşte «ştiu totul despre tine. Eşti în mine acum. Am fost în creierul tău. Am plecat. Mă reîntorc. Plec".

„Doctor Claes... doctor Claes... doctor Claes..."

Aşa picură poate în fiecare dintre noi ploile-sentimente, şuviţe fluide alunecînd peste faţa interioară a chipului tău, încolăcindu-se în punctele de contact ale trompei lui Eustache cu ciocănaşul şi scăriţa, clătinîndu-se o clipă pe teaca alunecoasă a nervului optic, irigînd mulţimea papilelor gustative pentru a străbate mai apoi şirurile regulate de dinţi şi a ieşi la suprafaţă sub forma unui norişor alburiu de particule fine. Fiecare dintre voi ca o butelie de spray, umplută cu gînduri sub presiune. Apăsaţi aici.

„Doctore Claes."

„Te ascult, gîndi Len dezmeticit, tu ştii..."

„Doctore Claes, nimeni nu poate veni aici; în fiecare sală ascunsă sub pămînt zac oameni cu buzele întredeschise, cu pleoapele întredeschise."

Len se aşeză în fotoliul din care se ridicase înfuriat colonelul, îşi prinse tîmplele în palme.

„Ce vrei? gîndi. Cine eşti? Pentru ce toate astea?"

„Eu nu am un nume, doctore. Mi-ai dat unul pe care

„Ţi-am dat pur şi simplu un număr. Dumnezeule, asta nu..."

„Nu?"

„Nimic nu poate fi real. Sîntem victime, sîntem..."

„Noi ne-am întîlnit de nenumărate ori, doctore. Tu nu te speri. Eu nu-ţi vreau răul."

Cuşca rămînea mai departe în întuneric, iar el se simţea aspirat irezistibil spre ea, în vîrtejul pe care îl bănuia acolo.

„Tu ai făcut toate astea. Arăţi mereu altfel. Cu ce semeni acum?"

„Sînt îngrozitor de puternic, doctore. Sînt singur."

„Schimbăm noţiuni lipsite de sens. De unde vii?"

„Ai să adormi, Claes. Ne vom întîlni iarăşi şi iarăşi, de cîte ori va fi nevoie."

„Noi am ştiut..."

„Eu v-am găsit pe voi. Marginea de deşert unduia cenuşie."

Ar fi vrut să închidă ochii şi să doarmă. Ar fi vrut să plece, să se ducă de acolo.

„Nu voi m-aţi găsit pe mine."

„Tu vii dintr-o altă lume. Noi ştim asta, nu ne-a luat mult timp s-o înţelegem după ce te-am adus de acolo, din marginea deşertului. Noi..."

„Nu te grăbi, doctore. Timpul nu înseamnă nimic pentru mine. Eu însemn ceva pentru timp."

„Noi nu ne-am imaginat astfel primul contact. Peste o jumătate de oră, peste mai puţin, porumbeii lui Innertal vor preface totul în pulbere. Tu eşti doar..."

Mîini grele, atîrnînd ca plumbul, pendule de plumb zdrelindu-ţi genunchii.

„... doar umbră. Totul prea uşor. Totul prea clar."

„Şi tu, doctore?"

„De ce eu? De ce tocmai eu?"

Ochii grei, buzele grele, firele de păr scufundîndu-se lent în pielea capului sub apăsarea propriei lor greutăţi.

„Cine sînt eu", mai gîndi Len Claes, aşternîndu-şi mîneca smochingului, eleganţa, de la o petrecere îl luaseră, peste pleoape, reuşită, femei, băutură, să dorm, să uit. Celălalt e aici, cîmpul de forţă s-a dus, ce îmi va pune pe umăr, mîna, poate că nu are o mînă, mă scutură uşurel, trebuie să-l privesc, trebuie.

Luă mîna de la ochi încet, în aceeaşi clipă fotoliul colonelului Innertal se zgîrci, se topi sub el aruncîndu-l cu picioarele în sus pe nisip, nisip, nisip, mîneca smochingului se scoroji, se prăfui, deveni de nerecunoscut. Printre de-

getele răsfirate aureolat de soarele cunoscut, ca imaginea pătată a unui sfînt dintr-o hîrtoagă, îl fixa speriat chipul lui Manuel cel flenduros.

— Domn' domnu', nu vă jucați cu de-asta.

Of, a făcut ochi de-a binelea prostănacul, neisprăvitul ăsta, de ce sfîntă fecioară, le-ai dat tocmai lor frumusețea de piele albă, crezusem c-a mierlit-o și p'ormă să te ții bilci.

Len se ridică, văzul împăienjenit argintiu, genunchii de nisip umed. Prolotf venea către el gesticulînd.

— Baki, urlă, unde dracu' v-au fost ochii? Trage mașina încoace!

El și cu Martin se vîrîră deodată sub brațele lui Len, de o parte și de alta și așa, mai mult tîrîndu-l, îl duseră în spate și îl vîrîră sub prelată ca sub o aripă protectoare. Manuel puse și el umărul.

— Urme, urme, mărmăia, asta vă trebuie vouă? Eu cînd vă spun...

Moș Bătătură și rușinea neamului său umblau de colo-colo în interiorul triunghiului alcătuit din cele două mașini și cutia cu scule fotografice scăpată din mîini de Len. Pe dinăuntru erau numai spaimă, niște găini jumulite, gata de pus la fiert, căci citeau în ascuțișul unicului ochi al lui Baki răbufnirea de mînie ce avea să urmeze. Totul însă degeaba, chiorul coborî din cabină amuzat, aruncă o privire celor doi oameni albi care se chinuiau să-i vîre unul al treilea marginea paharului între dinți. Pe urmă făcu un semn scurt chemînd la sfat. Acum, Manu', cu prudență, dragule, înșelăciune și miere, multă miere.

— Moșule, într-o bună zi unul al dracului o să-ți dea să lingi țeava pistolului. Să mergi să le spui ăstora că umblăm după cai verzi. Și așa, așa alte parale nu mai pupi de la ei.

— Tu, Baki, n-ar trebui să-mi dai peste nas, că sînt om bătrîn și aș putea să-ți fiu tată.

— Ferească-mă Dumnezeu!

— Ascultă, cine ești tu ca să...

— Taci, mucosule! Moșule, așa nu mai merge. Vrei să ne punem poliția în cap?

— Ești un prost, bă. N-am nevoie de tine, îmi ajunge fecioru-meu. Noi am spus adevărul.

— Manuel, ce facem cu ăștia?

— Cum adică ce facem cu ăștia?

— Adică îi lăsăm dracului aici și îi ducem pe albi în oraș?

— De ce mă întrebi pe mine acum? Tu ești șeful. Tu știi cum e mai bine. Eu sînt un țicălos prost și flenduros.

— Vedea-v-aș pe toți îmbrăcați în scînduri! Ce era cu urmele alea de ieri?

— Vezi că și tu...

— Bătătură, ține-ți fleanca! Ce era cu urmele alea de ieri?

— Mai bine orbeam. Din cauza lor am stat peste zi în deșert.

— Lasă asta! Spune!

— Ce să spun?

— Spune-mi tot. E ceva adevărat în ce bălmăjește Bătătură?

— Ascultă, dacă mai...

— Taci, mucosule! E ceva adevărat?

— Eu nu știu. Mie, ca să-ți spun drept, îmi cam țîțîie fundul.

— De ce, Manuel?

— Se vede și pe fața ta că așa e. Aș vrea s-o șterg.

— Duceți-vă, bă, duceți-vă. V-ați scăpat în pantaloni, pute de la o poștă.

— Moșule, cred că eu o să fiu ăla cu țeava pistolului. Ce era cu urmele alea, Manuel? Erau urme?

— Da.

— Urme de lighioană? Urme de mașină?

— Urme de lighioană.

— Ce fel?

— Nu știu. N-am văzut în viața mea așa ceva. Nu există așa ceva.

2

Ea ar fi putut atît de bine să existe și să nu existe în același timp. Plăsmuire. Incertitudine. Halou. De vreo cîteva ore faptul îi era absolut indiferent. O privi în vreme ce se ridica în picioare, îndepărtînd cu gesturi mici și precise pratul aduinat în țesătura rochiei de seară. Diadema care în mod obișnuit îi prindea părul alunecase într-o parte și ea o îndreptă surizînd încurcată. O cicatrice roșie, subțire ca urma unei lacrimi acide coborînd de sub pleoapa stîngă pînă pe gît, era singurul lucru asupra căruia privirea lui mai poposea uneori brusc interesată.

— Nu dormeam, zise domnișoara Riskin apropiindu-se, îmi odihneam doar ochii. E ceva rău în luminozitatea pereților.

El dădu din umeri pregătindu-se să pareze un schimb de replici. Încă mai ședea într-un colț relativ curat al încăperii, sprijinit în brațul drept, tăcut, nereceptiv. Deasupra lor arcadele albe ale plafonului intersectau zboruri înghețate într-un punct culminant.

Apoi își pierdu din nou cunoștința. Mai apucă să simtă urcînd din adîncul trupului o sfîrșeală incredibilă, ca și cum ar fi răbdat de foame zile ori săptămîni în șir și să o zărească pe domnișoara Riskin reprezindu-se spre el. Cînd își reveni, ea stătea aplecată deasupra lui, iar șuvițele aurii de păr îi gîdilau fața îndemnîndu-l să strănute. Pe urmă îl pălmui ușor.

— Cine ești? scînci. Trezește-te! Spune-mi cine ești?

El o zărea ca prin ceață.

— Hei, tu, mormăi, încercînd s-o îndepărteze cu mîna, domnișoara-nu-știu-cum, dă-mi pace, îți zic...

Privirile i se limpeziră și putu să vadă destul de clar lacrimile de neputință care străluceau în ochii ei.

— Stai să vedem, mormăi din nou, de mai multă vreme ne învîrtim împreună pe-aici. Mă cheamă Claes. Len Claes. Am treizeci de ani... Ah, da, locuiesc singur, sînt necăsătorit. Am răspuns corect?

Maud Riskin dădu fericită din cap. Îi ținuse tot timpul mîna dreaptă în palma ei ca și cum s-ar fi temut că o să-l piardă.

— Ce se întîmplă, doctore? surise Claes. Sînt bolnav, nu-i așa? Bolnav rău.

— Dar nu pe ducă, glumi ea. Stai liniștit.

În secundele de tăcere care urmară se studiară în voie fără să ia în seamă cele ce îi înconjurau. Ea văzu un bărbat tînăr, de sub ale cărui pleoape se revărsa neîntrerupt o oboseală cumplită și se înfioră renunțînd să mai caute. Bărbatul își potrivi capul în poala ei.

— Numele tău... numele tău... fredonă el încetișor. Numele tău îmi spune ceva.

— Posibil, încuviință domnișoara Riskin.

Era complet lipsită de imaginație și cele ce i se întîmplau acum îi păreau o pedeapsă pe care cerul o prăvălise pe nedrept peste creștetul ei.

— Posibil, zise din nou. Acum stai liniștit.

Dar Claes deschise ochii și se răsuci încercînd să se ridice. Ea îl lăsă, într-un fel ușurată. Din cîte își amintea, era a patra sau a cincea oară cînd el își pierdea cunoștința.

— Și acum la treabă, plescăi Claes nemulțumit.

Puterile îi reveneau încetul cu încetul, era ca și cum s-ar fi extras cu eforturi penibile din masa cleioasă și urît mirositoare a unei mlaștini. Își rezemă spatele de ceea ce părea să fie un perete elastic, dintr-o materie albă, prăfoasă.

— Unde ne aflăm? Unde sînt ceilalți? Cine ești cu adevărat?

Maud Riskin căscă niște ochi mari, atît de mari încît el înghiți cuvintele ultimei întrebări.

— S-o luăm mai încet, spuse Claes și totul sună a scuză. Unde sîntem?

Părea că așteptase chiar această întrebare pentru a da frîu liber lacrimilor. Plîngea fără să scoată un sunet, doar bărbia îi zvîcnea în răstimpuri. Len Claes o privi un minut întreg, apoi se apropie și îi cuprinse umerii cu brațul. „Se simțea incapabil să mai spună ceva.

— Eram cu toții pe autostradă, zise deodată Maud. Își șterse obrajii. Cicatricea părea acum și mai evidentă.

— Ne întorceam de la o petrecere. Un chef prelungit. Mașina mea s-a oprit. Nu, nu e bine. Mașina...

Își legănă pletele dintr-o parte în cealaltă, refuzînd să exprime în cuvinte urmarea. Claes așteptă răbdător.

— Cred că am leșinat sau cam așa ceva. Auzeam țipete, poate că erau ale celorlalți, din ce în ce mai îndepărtate, din ce în ce mai slabe. Cînd mi-am revenit, era întuneric.

— Întuneric?

— Da, spuse ea, nu mă crezi? Stăteai ca mai înainte, sprijinit de unul dintre pereți. Încă nu erai conștient. Pe urmă totul a început să se lumineze treptat.

— De cît timp sîntem aici?

Maud Riskin se gîndi cîteva clipe.

— E greu... Am adormit de cîteva ori... A trecut, cred, o zi. Vreau să spun, o zi și o noapte.

El vîri mîna în buzunar căutînd automat o țigară. Atinse cu degetele nasturele clapetei și deodată toate îi apărură limpezi, dureros de clare și de apropiate. Violența șocului îi smulse un strigăt ușor.

— Nu, nimic, spuse, am niște dureri groaznice de cap. Proloff, Martin, chiorul și nespălații săi... Martin... Martin... „Eram mai tînăr pe vremea aia, niciodată nu ne-am întors fără un mort, doi, sub prelată."

— Eram trei, făcu Len Claes. Adică nu, șapte, dar ceilalți... O cercetare în deșert. La marginea deșertului. Ne-a mers rău de la bun început.

Oare ea îl asculta? Înțelegea oare ceva? Totul i se păru sterp, amintirile veneau peste el, scrijelindu-i cugetul.

— Și apoi? îl întrebă Maud.

— Martin a murit. Eram, cred, în a patra ori a cincea zi. Și el s-a stins din senin, rîse și înjurase cu noi cu cîteva minute mai înainte, pe urmă s-a dus la mașină să ia ceva, cînd ne-am urcat după el și i-am văzut ochii...

Se întoarse brusc, se sprijini de perete. Peretele se arcui sub greutatea lui.

— E ultima imagine pe care cu certitudine mi-o amintesc, spuse după cîteva secunde. Eu, Proloff, băieții lui Baki, strînși în jurul camionetei. Ceva mare și negru, ca o aripă acoperindu-ne.

„Domnișoara Riskin veni lîngă el.

— Crezi că sîntem nebuni?, zise.

— Poftim? făcu Claes descumpănit.

Lumina curgea născînd mici și ciudate turbulențe în cutele rochiei de seară, pe fibra aspră a bluzei din foaie de cort. El întinse mîna într-un gest nesfîrșit de lung, trădînd împotrivirea gîndului, și ea îi veni în întîmpinare la fel de încet. Și degetele lui găsiră izvorul firului acela roșiatic desenat pe chipul ei și coborîră cu grijă, urmîndu-l peste obraz, ocolind colțurile buzelor, prelingîndu-se sub bărbie. Apoi se opri.

— Să plecăm de aici, răspunse cu glas răgușit privirilor mirate. Undeva trebuie să existe o ieșire.

Camera, uluitor de înaltă, părea să aibă forma literei „T". Coada „T"-ului, destul de lungă ea însăși, se dovedi în realitate doar o ramificație de culoar ale cărui capete se aflau probabil prea departe pentru a putea fi zărite. Aleseră unul dintre sensuri, la întîmplare.

„Totul pare făcut la întîmplare", își zise Len privind în jur, mergînd, călcau în picioare o pardoseală albă, degetele lor atingeau din cînd în cînd pereți albi care emanau o lumină ca aceea a zilei, ochii se înălțau în urma arcadelor cățărate la înălțimi amețitoare. Umbre cenușii îi însoțeau alunecînd pe suprafețele ce păreau să fie plastic. Colțurile nu erau de fapt colțuri, totul se răsucea cu viclenie, rotunjindu-se în ultima clipă, înghițind muchii imposibil de evitat. Totul era molcom, șlefuit, artificial. „Ceva trebuie să aibă o noimă", se gîndi, căută mîna fetei, o găsi, și-o apropie.

— Ceva trebuie să aibă o noimă în toate astea.

— Mi-e foame, îl anunță ea cu o voce lipsită de orice expresie.

— Și mie, rîse Len. Să căutăm un local.

Mergeau de aproape o jumătate de oră. Claes ridică din nou privirile. O făcuse și ceva mai înainte, acum era sigur. Plafonul cobora lent pe măsură ce înaintau. Domnișoara Riskin se poticni. „Len Claes, își zise, da, e posibil să ne fi întîlnit. Tana invită tot felul de ciudați. Are o slăbiciune pentru tipii citiți și curățel." Apoi gîndul îi zbură aiurea, la perechea de pantofi negri, satinați, care rămăseseră probabil în mașină. Se simțea din ce în ce mai liniștită, mergea în spatele acestui bărbat, fără să-l sîcîie, sigură fiind că el va găsi o rezolvare a situației absurde. Numai de s-ar purta pînă la capăt ca un om civilizat, își mai zise. Și de nu și-ar pierde din nou cunoștința."

— Ce este? tresări speriată.

Len nu-i răspunse. Culoarul se sfîrșea brusc, douăzeci de metri mai încolo, jocul luminii îi înșelase, îi obosise poate, tot ceea ce puteau face acum era să se apropie neîncrezători, să-și lipească palmele de suprafața translucidă dincolo de care ceva cețos, cu contururi ce nu se puteau desluși, plutea parcă într-un recipient plin cu lichid viscos. Totul amintea vag de un acvariu.

— Ce-i asta? făcu Maud.

Tonul cu care pusese întrebarea îl făcu pe Claes să o măsoare dintr-o dată iritat.

„Dumnezeule, gîndi, nu acum, nu mă sili s-o pleznesc!" Simțea că o criză de nervi era ultimul lucru la care ar fi fost capabil să asiste. Ridică din umeri.

— Cel puțin putem fi siguri că nu asta e direcția cea bună.

— Ne întoarcem?

— Ce altceva am putea face?

În clipa următoare o răsuci cu fața spre el.

— Ascultă, e mai bine să nu pui la inimă toate astea, încearcă să nu te mai miri de nimic. Lasă-mă pe mine s-o fac pentru amîndoi, altminteri mi-e teamă că n-ai să reziști multă vreme. O.K.?

„Da", spuseră ochii ei.

— Să mergem, hotărî Len. Stai lîngă mine tot timpul.

Se afla într-un loc absolut necunoscut, în tovărășia unei necunoscute. La intervale nedefinite de timp își pierdea cunoștința. Ce puteau însemna toate astea puse la un loc? Excluzînd eventualitatea unor halucinații, ajungea în fața unei concluzii deloc liniștitoare. Ceva sau cineva îi manipula. Intenționat ori nu, asta avea mai puțină importanță.

Simțurile i se ascuțiră dintr-o dată, de parcă ar fi străpuns în cele din urmă suprafața ce îl închisese pînă atunci, stîrnindu-i mișcările. Deveni conștient de puterea nouă, nebănuită, care începuse să urce în el și se bucură. La fiecare pas ceva plin de prospețime venea să se alăture voinței sale. Voinței sale de a supraviețui. Apoi un lucru îi atrase atenția, derutîndu-l. Crezuse mai întîi că e doar o iluzie, însă o clipă mai tîrziu, cînd, dezechilibrîndu-se, atinse ambii pereți cu brațele, bănuiala i se transformă în certitudine. Coridorul se îngusta.

— Ar fi trebuit să ajungem în dreptul încăperii, spuse Maud.

— Da, răspunse Len, poate că am mers mai încet.

Știa că nu e așa. Ceva se petrecea în jurul lor, deasupra, printre arcade, sub tălpile lor, ceva se petrecea în tăcere, neobservabil și ei nu i se puteau împotrivi.

— Povestește-mi despre tine, îi zise fetei, nădăjduind o schimbare.

Maud Riskin oftă. Ce putea fi povestit?

— Locuiesc în partea de vest a colinei. Știi, străzile sînt mai puțin drepte, uneori pîlcuri întregi de arbori le abat. Serile sînt minunate acolo.

— Ești o fată ciudată, Maud. Ce faci cînd nu mergi la petreceri?

Ea surise încurcată.

— Am fost o vreme actriță. Oh, nu, adăugă văzînd cuta dintre sprîncenele lui, nu te chinui să-ți amintești, nu mi-ai întîlnit numele pe afișe. Se spunea totuși că am perspective frumoase.

— Și ce te-a împiedicat să ți le realizezi?, făcu Len neatent.

Apoi tresări încurcat.

— Și asta, încuviință domnișoara Riskin, apropiindu-și inelele de cicatricea roșie foarte vizibilă.

După toate aparențele nu îi făcea plăcere să vorbească despre ea însăși.

— Mă întreb... rosti o clipă mai tîrziu.

— Da?

Praful, pulberea albă care le însoțise pașii de-a lungul culoarului dispăruseră aproape cu desăvîrșire. Cine și cînd ridicase arcadele înșelătoare? Și în numele cărei rațiuni?

— Mă întrebam, reluă Maud șovăind, ce fel de lucruri pot fi acelea care ne leagă pe unul de celălalt?

— Adică?, se miră Claes.

— Vreau să spun... Nu avem, cred, decît foarte puține puncte comune, poate nici unul. Lumile noastre par să se deosebească și ele destul de mult. Dumneata cutreierai deșertul. Eu mă risipeam în împrejurimile orașului. De ce tocmai noi?

Len scoase doar un sunet confuz și continuă să meargă. Acestor gînduri se străduia să le facă față de mai multe minute.

— Aș vrea să vorbim mai mult despre toate astea atunci cînd o să ne oprim undeva, adăugă Maud fără să-și dea seama de ce.

Claes mîrîi batjocoritor.

— Nu văd ce te-ar împiedica s-o faci chiar acum, zise. Înaintau, într-adevăr, din ce în ce mai greu. Mai întîi le deveniseră imposibil să mai stea alături. Apoi fu clar că foarte curînd culoarul avea să le împiedice definitiv trecerea. Definitiv? Ochii ei îi căutară zadarnic pe ai lui.

— Auzi? șopti înfricoșată.

Aerul devenise deodată irespirabil, aerul se umplu parcă de zgomote amenințătoare, necunoscute, la limita percepției. Puțin mai tîrziu începură să deslușească fîșîituri și scrîșnete ca și cum ceva sau cineva s-ar fi frecat cu putere de pereți, în exterior. Exista, așadar, un exterior?

Domnișoara Riskin se apropie instinctiv de bărbat și tot instinctiv el întinse mîna în întîmpinarea ei.

— Claes! urlă ea.

Len se ghemui răsucindu-se violent. Un apendice diform se desprinsese din carnea albă a peretelui și înainta bîjbîind către ei. Valul de spaimă și greață urcă brusc în el ca o explozie de căldură. Din doi pași fu lîngă Maud și o îmbrînci.

— Fugi! răcni printre tipetele ei ascuțite.

Localul. Scaunele încăpătoare, măsuțele joase, aplicele aurii, tapetul scorojit. O tejghea prelungă lîngă peretele din stînga, arcuit ciudat, și în spatele ei rafturile înțesate de sticle cu etichete. Pianul. O scară de lemn încolăcindu-și treptele în jurul unui ax imaginar, către un neverosimil etaj. Ușile batante dincolo de care lumina lămpilor mîngîia marginile unui alt culoar. Plafonul arcuit și el dimpreună cu grinzile masive.

Len sări în picioare, dominat de un gînd absurd. Urcă treptele din cîțiva pași, s-ar fi așteptat ca ele să se prăbușească dintr-o clipă în alta sub tălpile sale. Încercă pe rînd ușile tuturor odăilor care se iviseră în fața lui. Pe urmă izbi tare cu umărul. Totul rămase neclintit.

— Ce vrei să faci? răsună de jos, din sală, vocea tremurată a fetei.

Cînd se aplecă peste balustradă, Maud îl privi speriată.

— Nimic, zise coborînd. Să ducem la bun sfîrșit ceea ce am început.

Continuau să mănînce în tăcere, curînd terminară biscuiții și laptele condensat și Len se îndreptă oarecum amuzat spre expoziția de etichete din dosul tejghelei.

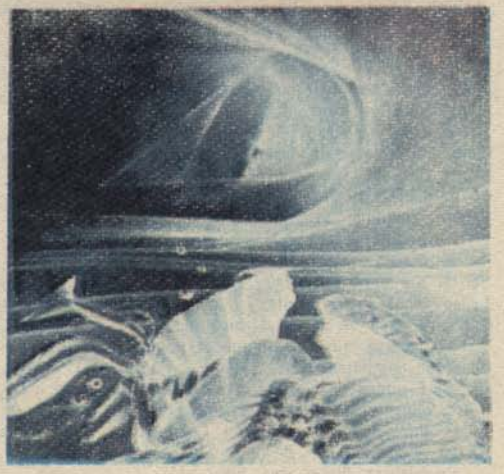

Pictură de ***CORNEL IONICELI***

— Pasionații sînt deseori răsplătiți, spuse revenind. În mîna stîngă legăna neglijent un „Chartreuse". Așeză sticla pe colțul mesei și se apropie de Maud.

— Totul e în regulă, zise. Totul e O.K. Da?

Maud îl privi o clipă înainte de a încuviința șoviind. El își trecu ochii peste paloarea chipului ei și înregistră tremurul ușor care încă îi mai stăpînea colțurile buzelor.

— Ar trebui să te odihnești puțin, îi sugeră cu blîndețe. Eu am să stau de pază.

— Nu, făcu ea răgușit, nu pot face asta. Mi-e frică.

— De ce? insistă Claes. Trebuie să dormi. Ai niște cearcăne de groază, știi? Ușile batante aveau luciul mat al obiectelor de prea multe ori atinse cu mîna. Numai că ei se rostogoliseră prin peretele din dreapta. Acolo nu se mai afla acum nimic, nici un semn al intrării lor, tencuiala se refăcuse rapid, acoperind urma ca o tăietură proaspătă pe piele. Maud privi și ea, mușchii obrazului începură să-i joace.

— Hei, șopti Len, e gata acum, gata. Totul a trecut.

Clipa de groază îl marcase și pe el, dar pentru ea trebuie să fi fost ceva înfiorător.

— Crezi? răspunse Maud. Ce urmează?

Nu găsi nici un răspuns potrivit. Era poate mai bine să nu intervină. Ea avea să-și vină în fire încetul cu încetul.

— Uite, zise, le-am găsit în spatele tejghelei.

Maud luă din mîna lui pachetul de țigări și chibriturile. O clipă mai tîrziu suflă fumul privind în gol.

— M-a vrut pe mine, spuse.

— Poftim? făcu Len.

— Știi despre ce vorbesc, schiță ea un gest. Reușisem să mă îndepărtez. S-a oprit în dreptul tău, apoi a venit direct spre mine. Eu...

— Prostii, o întrerupse Len.

Apoi tăcu, fără îndoială că lucrurile stăteau chiar așa.

— Ce crezi despre toate astea? o întrebă necutezînd să ridice privirea.

— Nimic. Nu știu unde mă aflu. Am fost poate la un pas de a-mi pierde viața. Nu mai știu dacă e noapte sau zi. Nu mai știu cine sînt.

Părea totuși dispusă să accepte conversația. Rochia de mătase se zdrențuise și își pierduse o bretea. Diadema strălucea probabil pe pardoseala unui culoar alb într-o neștiută și lungă singurătate. Domnișoara Riskin însăși, subțire și fragilă ca o baghetă de sticlă, începea să rătăcească din ce în ce mai des prin lumile ei interioare. Apoi ea spuse:

— „Alunecăm între pereții unei sticle./ Sub degetele arcuind nînsori...". Odinioară le numeam versuri.

Surîse în fața privirii compătimitoare a bărbatului și stinse țigara.

— Cine este stăpînul sticlei?

Len își trecu limba peste buze.

— Aș spune mai degrabă că ne aflăm în pîntecul unei balene, acceptă el jocul. Știi, ca în povestea cu Pinocchio. Cineva a strîns toate resturile înghițite de ea în cursul călătoriei și a improvizat un birt. Privește pereții arcuiți! Grinzile tavanului nu te duc cu gîndul la niște vertebre?

Maud Riskin rîse pentru prima oară de cînd se aflau acolo. De cînd fuseseră aduși acolo.

— Aș vrea să văd oceanul măcar o clipă, fie chiar și printre fălcile întredeschise ale „peștișorului". Să trag în piept aerul sărat.

— Oceanul..., se strîmbă Len. Imaginează-ți mai departe. Pămîntul e un ocean. Spațiul e un ocean.

Ea îl cercetă curioasă.

— Vorbește-mi despre munca ta, îl rugă. Vorbește-mi despre deșert.

Așa cum stătea, cocoțată pe scaunul cu spătar înalt, cu picioarele adunate sub ea, părea un copil cerînd o poveste. Len își mască ezitarea, aprinzîndu-și cu gesturi mai o țigară. Ca un reflex condiționat, primul fum îi readuse în gînduri toate părțile rele ale lucrurilor.

— În a patra sau a cincea noapte, începu cu voce domoală, băiatul care se pricepea să citească urmele l-a tras pe Proloff deoparte. Tremura tot bietul nespălat cînd i-a mărturisit că vrea să-i dezvăluie lucruri înfricoșătoare. Ar trebui să-l cunoști pe Proloff ca să înțelegi hohotul de rîs cu care a întîmpinat cuvintele omului. Pe scurt, umblaserăm zile în șir căutînd niște urme aparte. Ochiul exersat al lui Manuel le descoperise. Maud Riskin îl fixa liniștită, dar ațîtarea din ochii ei făcea mai mult decît o sută de întrebări.

— Cîteva dintre dunele de nisip aveau o orientare ciudată în raport cu celelalte, cele așezate de vînt. Cînd spun cîteva, am în fața ochilor distanța uriașă pe care se înșiruiau. Numai cineva crescut sub cerul liber, cineva obișnuit cu spațiul ar fi putut să le lege una de cealaltă. Și acum dunele. Părea că un obiect sau un trup de dimensiuni colosale ar fi trecut în zbor pe deasupra deșertului, atingînd din cînd în cînd nisipul. Ceva care planase pînă acolo și se așezase șovăind undeva, la o distanță incertă, în direcția pe care ne-o indica urma. Să scriem acest din urmă cuvînt cu majuscule. Puteam cere o confirmare oficială a poveștilor care circulau prin regiune. Dar Proloff și Martin erau încă nemulțumiți.

— Martin, spuse Maud prudentă, acela...

— Da. Acela, făcu Claes. Ei voiau să vadă.

Maud așteptă în liniște continuarea.

— Voiau să vadă, repetă el. A doua zi am făcut mai multe fotografii. Plutea ceva în aer. Vreau să spun că fără voia nici unuia dintre noi resimțeam cu toții o senzație de neliniște puțin obișnuită. Nu-mi dau seama ce putea fi. Pe fondul acestei tensiuni am făcut cred o insolație puternică. Mi-am pierdut cunoștința. Deliram. Totul se rotea amețitor în jurul lui M.M.

— M.M.?, se încruntă Maud.

— Glumeam, spuse Len. Noptile, înainte de a adormi, ne grozăveam privind stelele. Încercam să ghicim ce se ascunde în spatele strălucirii orbitoare care îl scosese din coliba lui pe moș Bătătură și îi silise să alerge, pe el și pe fecioru-său, aproape dezbrăcați mai bine de douăzeci de kilometri în urma ei. Încercam să ne imaginăm ceva care cu siguranță venise de aiurea, din spațiul populat de aștri și care cu siguranță că nu era un meteorit. Frumusețe și taină. O taină care ne aprinsese tuturor ceva în suflet. O numeam în fel și chip. Fără îndoială că nu ne-ar fi stricat ceva mai multă luciditate. Într-una din seri i-am spus Marilyn Monroe. Proloff...

Domnișoara Riskin se sculă de pe scaun și veni să se așeze lîngă el, privindu-l atentă.

— Ce-i? se opri Claes.

— Nimic. Ba da. Mai spune-mi!

— Era, mă gîndeam eu, o stea rătăcită printre arbuștii pămîntului, fugind de ei, căutîndu-și cerul limpede pînă ce găsise marginea de deșert, acceptînd-o, cu simplitate. O stea cu zulufi blonzi rostogolindu-se nepăsătoare prin nisipurile noastre, fierbinți ziua, înghețate noaptea, la fel după cum ea dogorea în întuneric, risipind fiori reci în lumina soarelui, frumusețe ce nu ne îngăduise încă să o privim, să o atingem. Martin mă urmărea amuzat. Cu Proloff nu se putea vorbi în felul ăsta. El o numea „lighioană blestemată".

— Eu..., zise Maud Riskin repede, eu... te înțeleg.

Apoi tăcu. Len îi zîmbi strîmb.

— El o numea „lighioană blestemată". Putea fi vorba despre un aparat de zbor. Ipoteza asta ne scutea de multe bătăi de cap. În ceea ce privește lighioana, probabil, spunea Proloff, că n-aveam să dormim multe nopți după ce vom fi dat în sfîrșit ochii cu ea. Înțelegerea fusese să eliminăm orice risc.

De îndată ce el tăcu, studiind-o gînditor prin fumul albăstrui, domnișoara Riskin întinse mîna peste tăblia mesei. Degetele ei veniră în palma aspră, murdară de praf, se jucară cîteva clipe nehotărîte.

— Numește-o intuiție dacă vrei, zise. Sau spune-mi că mă înșel. Ceva s-a petrecut din cauza ei.

Avea irisul de un albastru palid, plăcut, cum trebuie să fi fost plăcuțele de ceramică ce împodobiseră porțile babiloniene. La capătul unui minut întreg de tăcere, Len își plecă ochii învins.

— Încep să fiu din ce în ce mai sigur de asta. Ne-am apropiat prea mult. S-a apărat. Sau poate că nici nu avea habar de prezența noastră acolo. Dar ceva s-a petrecut datorită ei.

— Te-ai gîndit...

— Din momentul în care m-am trezit aici. Martin e mort. Eu... Închipuie-ți că visezi cu ochii larg deschiși într-o după-amiază fierbinte, pe un tărîm oarecare. Soarele îți dă tîrcoale ca un adolescent. Și deodată simți că ceva nu e în regulă. Da, bineînțeles, nimic serios, cîteva furnici, vietăți aproape invizibile cu ochiul liber, s-au încumetat să ia piepțiș povîrnișul brațului tău mai jos de cot. Sufli. Poate mai tare decît ar fi fost nevoie. Aruncat în afara lumii mele. Martin aruncat în afara tuturor limitelor de lumi. Te reîntorci nepăsătoare la visele tale petrecute în soare, dăruite soarelui. Ce s-o fi întîmplat cu Proloff?

— Și eu?

Maud își puse încet palma peste buze, întrebarea fugise poate fără voia ei, de fapt numai gîndul căuta o fereastră, o ieșire dintre necunoscute. Claes dădu din umeri.

— Nu știu. Ceva ne leagă. Ne-a legat în clipa aceea, anulînd sutele de kilometri. Dintre toți cei aflați pe străzile orașului, într-o dimineață răcoroasă, domnișoara Maud Riskin, fostă actriță... Se pare că locul tău nu este totuși aici. Despre tine...

— ... despre mine? veni de departe glasul domnișoarei Riskin.

Len Claes își trecu încet mîna prin păr. Părul îi era năclăit de sudoare și praf.

— Îmi vine din ce în ce mai greu să-ți vorbesc, pentru că îmi vine din ce în ce mai greu să cred că exiști.

Pereții se cutremurară scurt, o singură dată, cu un țipăt subțire ca și cum o greutate enormă i-ar fi apăsat pentru o clipă. Un pahar înalt, cu picior, căzu fără să se spargă și se rostogoli pînă aproape de marginea mesei. Ușile batante porniră să se legene scîrțînd. Apoi în încăpere intrară dogoarea, lumina fluidă a zilei și un iz binecunoscut redeșteptînd mulțime de senzații știute. Și, departe, sunetele estompate ale vocilor omenești.

Len Claes și Maud Riskin se priviră.

— Vom avea cîteva răspunsuri, murmurară buzele ei.

— Vom avea poate ceva mai mult decît atît, spuse el, și se întinse peste tăblia mesei, în vreme ce se ridica, pentru a ajunge la cuțitul scurt, cu plăsele de lemn, cu care desfăcuse cutiile de lapte.

— Vino!

Maud își adună poalele sfîșiate ale rochiei. Se apropie de Claes încercînd să spună ceva, el îi puse un deget pe buze dînd din cap. În secunda care urmă atingerii înghețate a privirii sale, Maud îl urmă tăcută în spatele tejghelei de zinc. Pe urmă el se întoarse căutînd. Strînse resturile prînzului și le făcu să dispară sub capacul unei cutii de carton.

— Len!, se auzi glasul înăbușit al fetei.

Dintr-un salt, Claes fu lîngă ea ghemuindu-se, strîngînd mînerul cuțitului. Deasupra lor, sticlele înșiruite pe rafturi scoaseră un clinchet stins.

„Nu-mi va spune că sîntem ridicoli", gîndi el cînd genunchii îi se atinseră. Apoi își opri respirația. Un murmur confuz, un obiect căzînd. Pași. O tuse hîrîită, ca aceea a moșnegilor fără vîrstă. Zgomot de palme scuturînd praful din mîneci și din turul pantalonilor. Pași.

— Uite sticlele! Uite păhăruțu'!, făcu o voce.

Claes tresări. Domnișoara Riskin îi apucă brațul și îl simți zvicnind scurt. Se auzi zgomot de scaune trîntite.

— Fată, fată, faaată..., fredonă aceeași voce.

Era ceva peste puterile omenești. Claes simți o picătură de transpirație rostogolindu-se pe buza de sus, își destinse fără zgomot mădularele și ridică ochii peste suprafața acoperită cu tablă brumărie privind printre pahare și prin sticla lor.

Exista într-adevăr un „afară". **Acum** exista. În spatele ușilor în formă de harpă curgeau molcom raze de soare, de soare adevărat. În încăperea devenită dintr-o dată neîncăpătoare pătrunseseră mai multe persoane. Proloff, Martin, Baki, Manuel... Se aflau cu toții acolo.

3

. — Fă-te-ncoa'!, zise Manuel.

Gestul grăitor pe care îl schița cu țeava armei dovedea o experiență deloc neglijabilă. Se opriseră cu toții la mijlocul unei mișcări, cu capetele întoarse către el, în atitudinea tipică a oamenilor deranjați. Len își simți gura uscată, ca acolo, în deșert. De data aceasta frica îl lovi în coșul pieptului. Apăsă umărul gol al fetei obligînd-o să intre cu totul sub tejghea și încălecă nonșalant tăblia. În vreme ce se apropia de ei își dădu seama că ține încă strîns în mîna dreaptă cuțitul de desfăcut conserve, îi dădu drumul pe podea desfăcînd brusc degetele strînjenit. Cuțitul clămpăni caraghios.

— Ce faci, Manuel? spuse Len. Ce faceți, băieți?

Tăceau urmărindu-l atenți, mai rău, în ochi le sticlea curiozitatea, genul acela de curiozitate pe care o manifești în fața unui străin, mai rău, Martin întoarse capul spre ușă și scuipă a lehamite. Iar Proloff... Proloff își ridicase ghetele pe una dintre măsuțe, picioarele din spate ale scaunului gemeau sub greutatea trupului său, iar el zîmbea fericit și în mijlocul zîmbetului își înfipsese pipa lui galbenă, strălucitoare.

— Ce faceți, băieți? repetă stupid Len.

Și Martin ăsta, prea mult pentru noi, M.M., cum să te apropii de un prieten care a murit sub ochii tăi, să-i spui bine te-am găsit, prietene, ultima oară muriseși, deci pînă la urmă, slavă domnului, totul e numai coșmar și coșmarurile, după cum bine se știe, au un sfîrșit. Deschise totuși gura să-i spună ceva lui Martin, căci zîmbetul lui Proloff era prea frumos, prea strălucitor ca să fie în regulă și atunci Baki cel chior urlă de pe scaunul lui, cu ochii injectați de furie:

— Gura! Gura, bă! Rupe-i gura, Manuel!

Manuel veni lîngă el și îi propti cercul mic, rece al țevii în obraz.

— Luați loc!, zise.

Len se lăsă încet într-un scaun, cu palmele transpirate.

În ochii tuturor îndreptați către el citi nepăsare, multă nepăsare dublată de ceva urît pe care nu îndrăzni să-l cerceteze. Proloff se sculă chicotind. Zise:

— „Fată, din fuior de aur/ Plete moi așterni pe umăr/ Iar sub buze, tainic plaur/ Nestemate fără număr."

Riseră Martin dădu din cap în direcția lui Len.

— Scoate ce-ai prin buzunare, domnu'!

— Uite sticla! Uite păhărțul! chițăi Chiorul.

Se întorcea de la bar ridicînd cu o mînă deasupra capului o sticlă înaltă de gin și cu cealaltă încurcată în pletele domnișoarei Riskin.

— „... nestemate fără număr", repetă Proloff.

Dintr-o dată interesul crescu.

— Slăbănoaga asta, explică Baki, arătînd spre Maud pe care o și îmbrînci lîngă Len, ne pîndea de sub tejghea. Unnu spioano!, adăugă cu năduf

Len întinse brațul și o trase lîngă el:

— E o fată de treabă, zise căutînd să nu ridice glasul.

Martin pufni în ris. Rîdea clătinînd capul ca și cum ar fi auzit cine știe ce gogomănie.

— Daaa, se hîzi și Manuel, văd eu că e o fată de treabă. O s-o punem la încercare mai încolo. Da' tu de unde știi cum mă cheamă pe mine?

Între timp, Claes își golise buzunarele, pe măsuța de lîngă el se aliniaseră un pumn de bancnote mototolite, o legătură de chei, un creion, cutia de chibrituri... Mîna se ridică singură ducînd pachetul de țigări pînă sub nasul lui Manuel. Manuel îl lovi înjurînd.

— Ține-ți otrava pentru tine, bă! Vă iese fum pe nas cum veniți pe lume: Bagă-ți mizeriile la loc în buzunare!

— Hai, îmbarcarea!, necheză pe urmă. Mișcați-vă, mișcați-vă, putorilor, nespălaților, ticăloșilor, se face amiază și voi v-ați oploșit în cocina asta. Baki, ia-ți sticlele și fă pași pe ușă, haideți, haideți, pe ăștia doi îi ducem la locul știut.

Martin îl îmbrînci pe Len, Proloff o apucă de mînă pe Maud.

— Nu te împotrivi, mai apucă să șoptească Claes. Realiza că băieții sînt în stare să-i cureță fără să clipească

Cînd lovirâ cu umerii ușile batante, căldura se prăbuși asupra lor năucindu-i. Acolo unde întrezăriseră strălucirea mată a culoarului rămăsese doar o frîntură de zid într-un echilibru precar, o bucată mucegăită de decor. Sub privirile lor se nărui și aceea alcătuind o grămăjoară cenușie de pulbere

„Cutremurul", își zise Claes. În fața ochilor săi unduia deșertul, deșertul venise pînă sub tălpile sale, gudurîndu-se ca o vietate slabă, lingușitoare. Fără să știe nici ei de ce, întoarse capul și răsuflarea i se tăie. Încăperea pe care tocmai o părăseau era într-adevăr stomacul rotund al unei balene de carton sau ipsos, negricioasă și durdulie ca o jucărie de plajă între fălcile căreia fuseseră proptite tocurile ușilor. Rise încetișor.

— Dumnezeu cu mila, zise Martin, hai, pe drum înainte!

Porniră să urce prima dună, în fața lor se așterneau zeci de mii, nisip, odinioară fusese rocă, după un timp avea să fie pulbere. Maud se poticni și, culmea, Proloff îi oferi brațul. Apoi își dezlegă șiretul pălăriei mari, prăfuite, silind-o pe fată să o accepte. Maud îi mulțumi speriată. Mergeau. Într-un rînd Len se trezi foarte aproape de umărul lui Proloff și atunci, fără voie, ochii lui îi căutară pe ai celuilalt întrebători.

— „Numai noaptea trupul darnic/ Numai ziua drumuri grele...", zise Proloff ridicînd arătătorul.

Suiau și coborau neîncetat ca plutind pe valurile unei mări nu prea agitate, curînd chiotele Chiorului, deja beat, se stinseră, Proloff amuțise și el, gîfîiturile tuturor se întețiseră. Li se părea că soarele umpluse tot cerul.

— Unde ne duceți? întrebă îngrijorat Len după vreo oră.

Cu douăzeci de metri mai în față și zece minute mai devreme, Maud Riskin încercase să afle același lucru de la Proloff. Manuel se opri brusc, scoase un strigăt, toți întoarseră capetele spre el.

— Vine vînt, anunță după ce își vîrîse un deget în gură pentru a-l sensibiliza. Trebuie să mergem la adăpost.

— Adăpost? se mîră Len. Ne întoarcem?

— Tot nu taci?, se zbîrși Martin. Tot nu taci?

Apoi se uită la Manuel.

— Înseamnă că ne depărtăm de drum. Înseamnă că nu mai ajungem dimineață.

— Înseamnă, înseamnă, îl îngînă Manuel. Cine te grăbește? Îi ducem, îi lăsăm, ne vedem de treaba noastră.

Len făcu fără voie un pas.

— Unde vreți să ne duceți?

— Hai, las-o, zise Martin scîrbit. Recunoaște că v-ați băgat ca musca... N-ați vrut să vedeți pasărea?

— Ce pasăre?, făcu Len perplex.

Baki cel chior îl încălecase pe Proloff și se străduia zbierînd să-i vîre între dinți gîtul unei sticle de gin. Grasul dădea neputincios din picioare. Apoi Manuel apucă pistolul și trase un foc în aer ca în filmele de duzină.

— Așa, zise văzînd că s-a făcut ordine. La drum!

Și porniră din nou. Dunele păreau că se răriseră. Len încercă să se apropie pe nesimțite de Maud și de Proloff.

„Din deșert am pornit, în deșert ne întoarcem.", ridică din umeri Claes, „mă plimb pe coridoare însoțit de o domnișoară cu cicatrice, prînzim în pîntecul unei balene, reînnodăm vechi prietenii. Ah, da, și viermele... Cine-i de vină?"

Mergeau de vreo zece minute pe fundul unei văi ciudate, apoi schimbară direcția și deodată valea nu mai fu vale, ci se dezvălui de îndată ce urcară creasta unui talaz de nisip. Șiruri paralele de dune pierdute la orizont și direcția, direcția ceva cunoscut se zbate să iasă la suprafață, dune paralele pierdute sub orizont altfel orientate.

Len Claes înțelese și ridică iarăși din umeri, păi, da, este deșertul, trebuie să fie și urmele, doar toate se învîrtesc în jurul lor, pînă cînd oare, pînă cînd o să le dăm de capăt, urmele duc undeva. „Deci asta era", se dumiri, „asta era pasărea, ce știu ei despre ea?, vin de acolo ori de aiurea, sîntem noi cei adevărați sau ei? Și într-un caz și în celălalt n-avem de ce să ne temem, dar ia gîndește-te puțin la o altfel de întrebare, sîntem noi cei adevărați sau ea?"

— De ce v-ați amestecat în toată povestea asta, domnișoară?, spuse Proloff surprinzător de coerent

Maud se sprijini o clipă de brațul lui, nu-i era teamă.

— Nu înțeleg, spuse.

Proloff o cîntări cu un ochi critic.

— Asta, zise indicînd traseul cicatricei. Nu v-a fost de ajuns? Acum înțelegeți?

Părea incredibil, însă de îndată ce depășiră creasta următoare, verdeața dădu buzna peste ei, intraseră pînă la brîu în ierburi moi, încîlcite, bălăriile cu frunza lată zdrențuită musteau de sevă pe mai bine de cincizeci de metri în jurul lor, iar în mijloc se odihnea sclipetul ochiului de apă adăpostit sub un fel de umbrar.

— O oază?, rîse Len. Nu pot să cred.

Toți se uitară la el ca la un nebun.

— Mișcă, mormăi Manuel.

Seara venea iute din toate părțile, parcă soarele ar fi dispărut în adîncul cerului de deasupra lor.

— Ziceai că vine vînt, se supără Martin.

— Da, da, vînt, sughiță și Chiorul.

Se trîntiseră cu toții sub umbrar, cotrobăind la merinde și pături, iar Maud și Claes îi priviră nehotărîți, dintr-un colț, pînă cînd se așezară și ei, fuseseră aproape uitați.

— Vine, vine, nu-i duceți voi grija, spue Manuel mestecînd vorbele laolaltă cu o bucată de pesmet. O dată suflă pasărea noastră.

Lăsară capetele în jos speriați și Martin, și Baki, cît era el de beat, Len îi cercetă atent. Proloff, dimpotrivă, privi mîndru în jurul lui și o trînti iarăși: „Praful răscolit amarnic,/ Cerul văduvit de stele..."

— Odihnește-te, taică, zise Manuel și în glasul lui parcă se desluși răsărind respectul.

— Ce-o să se întîmple cu noi?, întrebă domnișoara Riskin.

— Sînt și eu curios s-o aflu, îi răspunse Claes.

„Proloff al nostru, pardon, Proloff acesta are o taină de care e mîndru. Care e taina lui?"

— Păi, să dormim atunci, căscă Martin, cînd o veni vîntul vedem noi.

Își căutară locuri bune sub umbrar, cîte o stea mai scăpa printre bălăriile aruncate cu brațul pe acoperiș și își clătea lumina în ochiul de apă.

— Martin, șopti Claes după ce Manuel se îndepărtă desfăcîndu-se la nădragi.

Martin veni lîngă el ațintindu-l cu ochi vii.

— Ce mai vrei?, zise însă tot pe șoptite, nu-ți ajunge? V-ați ținut după noi tot timpul, de unde ne știi numele? Dacă nu era Proloff de mult v-am fi făcut de petrecanie, dar el s-a împotrivit mereu, cu toate că vă simțeam pe undeva, pe aproape. Asta cu pasărea e treaba noastră, de ce nu ne-ați dat pace? Mîine o să vă ducem acolo să vă săturați.

Și dădu să plece. Len îi atinse brațul ușor și îi vîri sub nas pumnul de bancnote pe care tot drumul îl răsucise în buzunar.

— Ajut-o pe fată să plece, Martin, spuse transpirînd.

Celălalt tăcu. Se întunecase, nu-și putea vedea ochii, Martin luă bancnotele și scăpără un chibrit.

— Ce sînt hîrtiile astea? se miră o clipă mai tîrziu. Nu știu să citesc. Ia-le! Tu de ce nu vrei s-o ștergi?

Len se îndepărtă buimac.

— Eu vreau să văd, mormăi. Eu vreau să văd totul.

Se auzea un urlet greu, undeva, în aer, se adunau norii?, vesteau ploaie peste deșert?

— Avioane, anunță Manuel, întorcîndu-se de unde avusese el treabă, să se ducă, cine-i ține, or să vadă și ei pasărea noastră.

— Să nu vă fie teamă, domnișoară, îi spunea Proloff fetei, sînt băieți cu bun simț, dar cam sălbăticiți. Îi ținem în frîu.

— Dumneata îi conduci?, întrebă Maud.

Proloff se scuturâ indignat.

— Eu, domnișoară, nu mă pot lega de ei, de fapt, generalizînd, nu mă pot lega de nimeni.

Și pentru că ea se încăpățînă să nu îl întrebe de ce, continuă binevoitor și misterios:

— Trebuie să am grijă de ou, domnișoară, înțelegeți, nu-i așa, că este o sarcină dificilă și deosebit de onorantă. Îmi aduc aminte...

— Nu înțeleg, spuse Maud, ce ou?

Apoi el dispăru în noapte, îi întorsese brusc spatele, o mînă o apucă pe a ei, știa atingerea aceasta de o infinită gingășie, vocea lui Claes o învălui liniștitoare.

Străinii dorm duși, ăsta a luat-o pe fată în brațe, halal pătură, altceva nici că-ți mai trebuie. Pe ea se vede treaba că a mai zgîriat-o pasărea o dată, judecînd după urma roșie de pe față. De ce vin toți de pretutindeni să ne ia ce-i al nostru, să ne încurce rînduielile, să vadă, să spună, să strice? Au bani, mașini, case, femei, pe mine m-a născut mama sub un pom, m-am jucat cu pietricele în praful drumului, mai tîrziu cu șuriul. Nu știu ce înseamnă cuvîntul „sătul". Nu știu ce înseamnă multe alte cuvinte. De ce vin să ne sperie pasărea, de-abia s-a așezat, de-abia zămislește, cine știe cînd o să-și mai facă la noi cuib?

— Hai, scularea!, zbieră supărat. Într-o clipă toți erau în picioare și se pregăteau de plecare.

Uite, putoarea asta se face că nu l-a auzit, stă în fund și se uită aiurea, bărbatu-său sau ce i-o fi încearcă s-o înduplece, stai, tu, mititelule, să-ți arăt eu cum se face cu femeile.

— Hai, zise, apucînd-o strîns de braț.

Maud îl fixă liniștită.

— Nu merg nicăieri, spuse.

— Zău?, rise Manuel.

O lăsă și începu încet să-și scoată cureaua de la pantaloni. Ceilalți se adunaseră în cerc.

— Las-o în pace, făcu posac Len.

Manuel nici nu-l băgă în seamă.

— Las-o, n-auzi?

Abia cînd îi atinse umărul, Manuel sări ca ars întorcîndu-se. Pînă să clipească îi băgase țeava pistolului între ochi.

Și atunci începu vîntul. Cine-l auzise, venise tiptil pînă în spatele lor și stătuse la pîndă așteptînd momentul prielnic. Umbrarul se nărui cu un trosnet sinistru împroșcînd stropi negri de mîl. Bălăriile luară calea văzduhului, iar nisipul curse peste ei din toate părțile, fierbinte, aspru, usturător, înecăcios, ca o pacoste, ca un blestem.

Într-un loc oarecare, departe de ochiul liniștit al apei. Vîntul a fugit luîndu-i pe toți ceilalți cu el.

— Nu, spuse bărbatul înalt, uscățiv care îi ieșise în drum pe neașteptate, peregrinările dumneavoastră se apropie de sfîrșit.

Apoi:

— Nu mă cunoașteți, nu aveți de unde, nu am avut, ca să zic așa, ocazia... hm... să ne întîlnim.

Și:

— Nu văd însă de ce nu am putea face cunoștință acum. Dați-mi voie: G. H. Innertal.

Domnișoara Riskin dădu din cap politicoasă. El părea chiar atunci scos din cutie, nici urmă de praf pe minecile vestonului, dunga pantalonului impecabilă, șuviță argintii pe tîmple, pupilele roșii, doi mici cărbuni incandescenți.

— Aș dori, dacă nu vă deranjează, să stăm puțin de vorbă. Avem la dispoziție (își consultă ceasul) aproximativ patruzeci de minute, domnișoară.

Maud își trecu limba peste buzele crăpate.

— Să vorbim, încuviință. Cît timp putem rezista în plin soare?

Bărbatul scoase din buzunarul interior al vestonului un mic tub negru, învelit în piele. Apăsă un resort și în mîna lui se deschise o umbrelă.

— Sînteți iluzionist?, zîmbi Maud.

— Nu, spuse grav G. H. Innertal, colonel.

Acum stăteau foarte aproape unul de celălalt.

— Despre ce vreți să vorbim?, întrebă ea.

— Despre dumneavoastră, domnișoară. Dar mai înainte aș vrea să vă prezint scuzele mele. Vă datorez o explicație și nu voi întîrzia să v-o furnizez. Noi, militarii, căutăm deseori fair play-ul. Încă.

— O explicație...

— A celor întîmplate pînă acum.

Maud își coborî pleoapele pe jumătate.

— Sînteți sigur că o aveți, colonele? De ce v-aș crede? Cine sînteți de fapt? Colonelul G.H. Innertal își permise luxul unui zîmbet de o secundă.

— De ce vi se pare mai credibilă existența unei oaze în mijlocul acestui deșert? Știți bine că nu este posibil așa ceva. Și totuși acolo, în stomacul unei balene...

Maud îl fixă ironică. Mîna ei mîngîie marginea umbrelei.

— Totul este numai un vis deci. Concluzionez, colonele, că și dumneata ești o plăsmuire a acestui vis.

— Da, făcu posac G.H. Innertal, și din moment ce realizați asta trebuie să vă și treziți dintr-o clipă în alta.

Se auzi un zgomot surd ca al unei prăbușiri îndepărtate. Colonelul tresări și degetele i se albiră pe mînerul umbrelei.

— Uitați ce este, v-am spus că nu avem prea mult timp la dispoziție. Am să încerc să fiu scurt. Vorbeați despre vise. Ei bine, da, totul este un fel de vis dacă ne referim la o persoană obișnuită, cum ar fi să zicem... cum aș fi eu, de exemplu. Pentru dumneavoastră însă, aceasta este realitatea.

Maud Riskin tăcu vreme de cîteva clipe.

— Vreți să repetați, vă rog?

— Pentru dumneavoastră aceasta este realitatea. Pentru dumneavoastră singură, Maud Riskin, douăzeci și opt de ani, fostă actriță, posesoare a unei cicatrici și a unei jumătăți de rochii de seară. Iertați-mă, sînt nepoliticos, timpul mă sufocă.

— De ce ne grăbim?, făcu Maud.

Întrebarea sunase stins chiar și pentru ea însăși.

— Nu mă mai întrerupeți, vă implor! Mai întîi explicația: Claes e un bun cercetător. Are stofă, e nemaipomenit de bine pregătit. A fost unul dintre inițiatorii expediției.

— Dar...

— Se pare însă că valoarea lui nu se limitează la calitățile omului de știință. De altfel, acestea nu i-au putut fi de nici un folos. Este, conform unor criterii care, vă mărturisesc, îmi scapă, un om deosebit. Deosebit de noi, ceilalți, desigur. De aceea și-a atras...

Pictură de CORNEL IONICEL!

Colonelul G.H. Innertal tăcu. Lucruri ce nu pot fi spuse pe nerăsuflate nici chiar atunci cînd ești în criză de timp.

— Spuneți-mi!, ceru Maud.

— Ei bine, au găsit-o atunci în deșert. Adică la puțin timp după ce unul dintre ei și-a pierdut viața. Elicoptere, blindate, cele mai bune trupe de vînători. Nu eram dispuși să ne asumăm nici un risc. Dintr-un motiv obscur și probabil stupid o numeau Marilyn Monroe. Noi i-am dat pur și simplu un număr. Acolo, sub pămînt, nu ne mai puteam ține de glume.

— Len mi-a vorbit deseori despre asta, îl întrerupse totuși Maud. Ceva nu se leagă.

— Știu, murmură deja obosit G. H. Innertal, secvența din laborator. Filmul s-a rupt îndată după moartea lui Martin. Lui Claes i se pare că acolo e ruptura. Cele petrecute în subteran sînt pentru Claes doar halucinații, rodul unei puternice insolații. E convins de asta.

— Cum...

— Nu știm încă. Opt mii doi a fost la început o pasăre mare și urîtă, îngrozitor de urîtă. Apoi o masă moale, strălucitoare. Apoi... Era mereu altceva. Înclinam să credem că în afara unei capacități mimetice extraordinare nu vom descoperi nimic cu adevărat important acolo. Nici o urmă de rațiune. Ne luaserăm totuși măsurile de precauție. Laboratorul... O vreme am fost convinși că metamorfozele erau părți ale unor mesaje. Nu știam nici măcar de unde vine. Claes se închidea tot mai mult în el însuși.

Domnișoara Riskin dădu nerăbdătoare din umeri.

— Nu văd ce legătură au toate acestea cu mine.

— Ajung imediat unde trebuie. Pentru un motiv sau altul, Claes a fost ales. Era de ajuns...

— Sînt obosită. Mă obosiți, colonele.

— Noi bănuim că ea se hrănește cu informația pe care o asimilează și o transformă într-o formă de energie. O energie neconvențională, desigur. Ea îi oferă probabil o remarcabilă mobilitate în spațiu-timp.

Maud schiță un gest vag ca și cum ar fi vrut să îndepărteze imaginea omului cu umbrela.

— Vă repet, sînt la capătul puterilor. Și nu înțeleg absolut deloc.

— Veți înțelege imediat.

Glasul colonelului era un fulg de zăpadă.

— Nu observați nimic deosebit? Discutăm de aproape cincisprezece minute. Priviți umbrele!

Maud se uită, văzu umbrele lor contopite într-o pată cu contururi neregulate țintuită sub tălpi, scuturâ nedumerită din cap.

— Soarele, explică nerăbdător G. H. Innertal, ca la o oră de geografie, soarele, domnișoară, este absolut imobil, nu s-a mișcat nici măcar un milimetru, o putem constata cu maximă ușurință.

Domnișoara Riskin rise.

— Și ce-i cu asta? Doar visăm, colonele.

— Eu visez, domnișoară, permiteți-mi să vă reamintesc acest lucru. Oricum, asta înseamnă că sîntem cu toții în puterea ei, suspendați, controlează timpul, aranjează spațiile așa cum vrea ea, ca pe un joc de cuburi, o distrează probabil, o face cu un scop bine definit, cine poate ști, nu ne putem ocupa cum se cuvine de acest aspect al problemei. Toate astea se întîmplă desigur afară, dar răul trebuie căutat și stîrpit cu desăvîrșire înăuntru. De aceea, mă aflu aici și sper că mă veți sprijini. Ce spuneți?

Maud își simți genunchii tremurînd, se așeză fără grabă în nisip și G. H. Innertal o urmă de îndată neslăbind mînerul umbrelei.

— Ce înseamnă acest „înăuntru", colonele?

Colonelul îi aruncă o privire ciudată.

— Mă tem că va fi o încercare dificilă pentru dumneavoastră, domnişoară.

Trase cu degetul o linie în nisipul fierbinte.

— Dintr-un motiv sau altul s-a simţit ameninţată. Este extraordinar de puternică şi cu toate astea şi-a luat toate măsurile de precauţie. Este raţiune pură într-un stadiu inimaginabil de avansat. Şi-a căutat un refugiu.

— Vorbiţi despre Marilyn?

Innertal plescăi enervat.

— Despre Opt mii doi. Trebuie să terminăm, domnişoară. Refugiul ales a fost Claes.

— Puteţi fi mai clar?, îl rugă domnişoara Riskin.

— Da, iată: ea se găseşte acum în creierul lui Len Claes. Noi toţi ne aflăm în creierul lui.

Maud Riskin nu rise. Departe, pe cerul sudului, scînteiară aripi de metal apropiindu-se vertiginos. Colonelul le privi nostalgic.

— Porumbeii, suspină el. Spuneţi ceva!

Fata continua să urmărească petele argintii, peste umărul lui, buzele îi fremătară, nu-i era cald, nu-i era sete, nu o durea nimic.

— Ce vreţi să vă spun?, murmură. Sînteţi o iluzie.

— Nu realizaţi?, ţipă scos din fire G.H. Innertal. Tot ceea ce vă înconjoară este o plăsmuire a minţii lui. Deşertul. Ce legătură aveţi dumneavoastră cu deşertul acesta? Opt mii doi. Aţi auzit vreodată ceva despre ea? Amicii lui Claes... Nu, nimic nu vă aparţine aici.

— Îl iubesc pe Len Claes, zise domnişoara Riskin.

Colonelul o privi cu simpatie. Apoi izbucni într-un hohot puternic de rîs.

— Nu vă daţi seama cît de absurde sînt toate acestea?, spuse ştergîndu-şi o lacrimă. Şi totuşi vă înţeleg. Nici nu ştiţi cît de mult vă înţeleg. Siluetele avioanelor se puteau distinge clar acum. Evoluau amîndouă la joasă înălţime.

— Cine sînteţi, colonele?, făcu Maud complet liniştită.

G. H. Innertal o apucă de bărbie cu blîndeţe.

— Sînt o iluzie, după cum bine aţi spus, domnişoară. O copie a adevăratului colonel G.H. Innertal. Mă aflu aici, în lumea lui Claes, graţie unui perfecţionat procedeu de hipnoză combinată. Vă rog să remarcaţi, domnişoară Riskin, că prezenţa mea este voită şi subordonată unui scop bine definit.

— Şi care este acest scop?

— Opt mii doi trebuie să fie distrusă. Noi nu avem nevoie de ea, înţelegeţi-mă bine. Claes nu este Claes, ci o reprezentare. Imaginea pe care fiecare ne-o facem despre noi înşine. Şi ceilalţi... Nimic altceva decît creaţii ale imaginaţiei sale. Nu ştiu şi nici nu vreau să aflu în ce măsură mai este stăpîn pe ea. Opt mii doi trebuie să fie distrusă.

— De ce vreţi asta, colonele?

G. H. Innertal oftă adînc. Nu i se întîmpla deseori. Foarte curînd porumbeii aveau să se afle la verticala locului.

— V-am mai spus-o, noi nu avem nevoie de ea. Cu atît mai puţin de progenitura căreia se pregăteşte să-i dea naştere. Pentru că asta se va întîmpla, domnişoară. Ajutaţi-ne!

— De ce aş face-o? Dacă cele pe care mi le-aţi povestit sînt adevărate, totul se reduce la o problemă strict personală. O problemă care îl priveşte numai pe Claes.

— Fals.

În vorba domoală se putea citi un trist triumf.

— Nu realizaţi cît de fragile sînt toate aceste structuri? Nu simţiţi cum vă alunecă totul printre degete? Nisip... De îndată ce va stăpîni cum se cuvine această lume, nimic nu o va putea împiedica să dea buzna peste noi. „Afară", „înăuntru" sînt noţiuni de o relativitate extremă chiar pentru dumneata sau pentru mine. Vă închipuiţi poate că pentru ea... Nu, nu, nu o vrem printre noi.

— Ce înţelegeţi prin acest „noi", colonele Innertal?

— Noi, naţiunea, desigur. Garantaţi că în mîinile altora nu va fi dresată să ne vîneze? O forţă de proporţii inimaginabile, ca a ei, constituie un pericol mortal. Atîta vreme cît o puteam controla şi eventual folosi...

Deodată se ridică în picioare.

— Cred că e timpul să plecăm, domnişoară Riskin. La cîţiva kilometri de aici prietenul nostru comun Claes se pregăteşte să susţină cea mai grea probă a existenţei lui.

Maud se ridică şi ea. Se simţi cuprinsă de un soi de ameţeală.

— Ce trebuie să fac?, zise. Ce aşteptaţi de la mine?

— Ascultaţi-mă cu atenţie. Undeva, pe cuprinsul întinderii de nisip imaginar, Len Claes îşi întîlneşte destinul. Va fi una dintre nenumăratele înfăţişări ale acelei creaturi gestante.

Zgomotul motoarelor îi acoperea cuvintele încetul cu încetul.

— Va fi vorba probabil de o înfruntare. De fapt, un ultim test. Şi apoi... Trebuie să o întîrziem cu orice preţ. Dacă reproducerea are loc înainte de a o putea distruge, vor apărea complicaţii imense. Am nevoie de cîteva ore.

— Care este rolul meu în toată nebunia asta, colonele?

Şi uruitul îi învălui trepidant.

— Trebuie să-l convingi să renunţe. Sau să piardă. Trebuie să-l determini să evite testarea. Am nevoie de cîteva ore. Asta o va scoate din minţi.

G. H. Innertal păru să-şi aprecieze propriul joc de cuvinte.

— Dacă el nu se dovedeşte un mediu corespunzător, va fi nevoită să ia totul de la început. Sau aproape de la început. Să îl pregătească. Să caute un altul. Circuit închis. Abia apoi poate zămisli netulburată. Claes trebuie să piardă testarea cu orice preţ.

Domnişoara Riskin îl apucă de braţ furioasă.

— Poate fi ucis dacă fac asta. Poate fi ucis, nu-i aşa?

Innertal rîse scurt şi se smulse din strînsoarea ei.

— Văd ce vrei să spui, zbieră. Ei bine, da, poate fi ucis, dar asta nu are nici un fel de importanţă.

Era nevoit să strige pentru a acoperi zgomotul. Ridicară capetele în acelaşi timp şi văzură burţile argintii ale bombardierelor tîrîndu-se prin văzduhul fierbinte ca peşti mari şi sătui.

— Vei avea un altul şi un altul, şi un altul, dacă îl vrei cu tot dinadinsul. Pricepe o dată că sînt numai reprezentări. Eu însumi îţi voi oferi un Claes perfect, aşa cum îl vei voi. Haide, hotărăşte-te!

Dar ea scutura încă din cap.

— De ce nu o faci dumneata însuţi, Innertal? Ce nevoie ai de mine? Ce nevoie am eu de dumneata? De îndată ce coşmarul se va sfîrşi, vom fi cu toţii afară, indiferent ce va însemna acest „afară" pentru Marilyn, oameni, oameni adevăraţi, nu imagini, nu gînduri. Îl voi căuta în toate ungherele pămîntului dacă va fi nevoie.

Îi întoarse spatele colonelului şi se îndepărtă şchiopătînd sub cerul de foc al amiezei continue. În urma ei, ochii lui G. H. Innertal se metamorfozară lent, îşi întetiră arderea, se răciră sub acoperămîntul pleoapelor, deveniră ca altădată picături solidificate de ceară. Cînd îi vorbi

cuvintele lui o izbiră grele, detașîndu-se net de zgomotul asurzitor al motoarelor.

— Vino înapoi, Riskin! Unde vrei să te duci?

Maud se oprise, deși mușchii picioarelor i se încordau dureros sub piele încercînd să le miște.

— Bineînțeles, zise el și în vreme ce vorbea, domnișoara Riskin se apropie vrăjită, cuvintele o fascinau, aveau ceva din atracția șerpilor, nu le putea rezista, deși era convinsă că sub ele se ascunde ceva urît, bineînțeles, draga mea, ar fi trebuit să mă descurc și fără ajutorul dumitale, era de preferat, mi-aș fi dat mîna dreaptă ca s-o pot face. Dar, după cum ți-am mai spus, aceasta nu este lumea mea. Nu mă pot mișca așa cum vreau. Nu pot aduce secvențelor modificări atît de complexe pe cît le-aș dori să fie.

Întinse mîna și degetele se mulară uscate pe rotunjimea delicată a gîtului ei. Strînse.

— Toate ungherele pămîntului? Biată micuță, ele nu îți sînt deschise. Tu însăți ești o creație a minții lui Claes.

Trase aer în piept. Maud începu să tremure.

— Mai mult decît atît Riskin. Nici măcar nu ai un suport real Riskin. Ești o parte a conștiinței lui, Riskin. Nu-i de mirare deci că îl poți iubi atît. **Tu nu exiști ca persoană fizică, Riskin.**

„Nu", urlă albul ochilor ei, „nu-i adevărat", modelară neauzite buzele, „minciuni", vînturară brațele. G. H. Innertal, colonelul G. H. Innertal, închise cu gesturi lente, multiplicate de vibrație, umbrela, spuse și el ceva, poate „vino cu mine", poate „îmi pare rău", tălpile pantofilor i se desprinseră de pe nisip, tîmplele argintii trecură o clipă prin dreptul soarelui. Și Maud îl urmă supusă, se ridicau repede, din ce în ce mai repede și aerul fierbinte curgea peste ei ca arșița unui necaz.

Zgomotul așternu peste privirile ei obosite o bandă neagră, de nepătruns. Mai apucă să vadă, ridicînd ochii, capul și umerii colonelului pătrunzînd prin tabla strălucitoare a fuselajului ca printr-o perdea uniformă de ceață, îl urmă și acolo avu o senzație de discontinuitate depășind peretele. Încă mai ținea mîna lui G. H. Innertal. Interiorul era cufundat în semiîntuneric. Zări cilindrii robuști și estetic rînduiți ai bombelor. Zgomotul încetase.

4

Ninge absurd. Fulgi cît palma scîrțîie încetișor. Odată căzuți mai tresar în răstimpuri ca și cum ar fi vii. Așa se așternpoate în fiecare dintre noi nisorile-sentimente, șuvițe pufoase alunecînd peste fața interioară a chipului tău încolăcindu-se în punctele de contact cu trompa lui Eustache, cu ciocănașul și scărița, clătinîndu-se pe teaca alunecoasă a nervului optic, irigînd mulțimea papilelor gustative pentru a străbate mai apoi șirurile regulate de dinți și a ieși la suprafață. Urcă peste fața exterioară a chipului pînă la adăpostul îngust al urechii. Și iarăși. Chipul tău este o bandă Moebius. Trupul tău este o butelie Kleyn.

— Așadar, tu? stărui.

— O întrebare ca nuca în perete, rîse Marilyn. Cum mă găsești?

Frumoasă, frumoasă, cea mai frumoasă, mai frumoasă ca orice.

— Sînt o rază de soare?

Dacă vrei. Toate cuvintele sînt sărace.

— Cineva a spus: „Frumusețea ei strălucește."

„...pentru că inima ei se dezvăluie în orice clipă." Dar eu nu te știu, Marilyn. Eu nu te știu așa.

— Voi toți ați crezut că mă cunoașteți. Că m-ați putea cunoaște. Cînd îmi scăldați în lumină cele o sută de chipuri pe care le luam pentru voi. Cînd făceam să se scurgă pe gratiile subțiri ale cuștii pîriiașe de fățuri violete. Cînd mă roteam în mințile voastre și dincolo de ele, frumoasa, urîta, frumosul, urîtul, cuprinsul, necuprinsa. Nu erau toate pentru mine o scenă?

Se auzi „clic" și glasul se stinse. Metamorfoza luase sfîrșit. Len își dădu mult capul pe spate pentru a cuprinde cu privirile corpul imens, cu reflexe metalice care se înălța neclintit la cîțiva pași de el. Undeva, acolo unde ar fi trebuit să se rotunjească creștetul obiectului, aerul încă se mai zbătea în pîlma vîrtejului care o luase cu el pe Marilyn. Claes îi dădu ocol încet, ferindu-și ochii de strălucirea insuportabilă pe care soarele, un soare imobil, o dădea pe alocuri suprafeței lustruite.

„Oul, constată plat, oul pe care îl păzesc Proloff și ai lui, un ou de fier, ce va zămisli? Doar nu..."

Înainte de a-și sfîrși gîndul, se prăbuși țipînd în patru labe, nisipul îi intră în ochi și în nas și în gură făcîndu-l să tușească. Unul dintre reflexele luminoase ale metalului șerpuise spre el ca un bici de foc și îl lovise. Se răsuci gemînd, umărul stîng era o piatră fierbinte dilatîndu-se, în urma lui auzi plesnetul sec o dată și încă o dată căutîndu-l. Și apoi, în liniștea nefirească, peste el se rostogoli din înalțuri un uruit pătrunzător ca al unei avalanșe, un glas colosal articulînd cuvinte.

— Nu ești atent, Claes, rosti monstrul.

Len se sprijini anevoios în coate, scuipă nisipul care-i umpluse gura, se ridică în picioare. Duse mîna spre umărul care ardea, dar și-o retrase imediat gemînd din nou.

— E inutil!, striga și sunetul tremurat al propriei sale voci îl ajută să-și adune gîndurile spulberate de durerea care urmase șocului.

Ca o culme a absurdului, oul de fier se aplecă ușor spre el vrînd parcă să-l audă mai bine.

— E inutil! repetă Len scuturat de un rîs nervos, sfîrșește odată, pentru ce toate astea? Ucide-mă!

Muntele de metal rămase cîteva clipe nemișcat. Apoi își reluă poziția verticală.

— Să te ucid?, veniră cuvintele, din ele răzbăteau spaima, nehotărîrea, uimirea. Len se înfioră ascultîndu-l.

— Nu este lumea mea, spuse, ai avantajul terenului. Presupunînd că aș riposta în vreun fel, la ce mi-ar putea folosi? Vei lua orice înfățișare ori de cîte ori va fi nevoie. Cel puțin poți fi distrus? De ce să n-o sfîrșim acum?

Așteptă răspunsul în tăcere și răspunsul, dacă exista, întîrzia să coboare. Oul-munte rămase mai departe imobil, indiferent.

— Ce mai aștepți? zbieră.

Brusc, șarpele de lumină veni fîlfîind prin aer și îl lovi în obraz doborîndu-l ca pe un sac. Apoi, în vreme ce se zvîrcolea pe jumătate orb, amestecînd țipetele cu înjurături cumplite, îl fulgeră din nou brăzdîndu-i ceafa.

— Nu ești atent, Claes, bubui glasul, recăpătîndu-și jovialitatea.

Cînd ridică iarăși fruntea spre el, Len încă mai urla.

— Împuțiciune, sisîi ridicînd un deget tremurător, ai să-mi plătești asta...

Începu să alerge poticnindu-se, plănuind să dea ocol monstrului, fără un gînd precis, fără un gînd coerent, ceea ce urca în el făcîndu-l să scuipe sunete dezarticulate fusese la început furie, furia care te strînge de beregată, iar acum se dizolvase omogenizîndu-se într-o senzație distinctă cum sînt setea, somnul și foamea, nevoia de a ucide.

— Ai să mi-o plăteşti, ai să mi-o plăteşti, repeta alergînd şi celălalt îşi zvîrli din nou fulgerele, dar el se feri cu îndemînare şi rîse sfidîndu-l. Am să mă uşurez pe creştetul tău pleşuv pînă ce-l va mînca rugina.

În clipa următoare îşi schimbă încă o dată sensul de deplasare şi din cîteva salturi se aşează astfel încît „actorul" să se găsească între el şi globul strălucitor al soarelui. Se opri gîfîind în umbra uriaşă pe care colosul o aşternea peste întinderea de nisip, aşteptînd un miracol. Oul de fier se răsuci încet, dezorientat, înţepeni cu un scîrţîit prelung.

„Nu e decît un mecanism", horcăi Len, bătăile inimii îl asurzeau, se lăsă încet pe vine fixînd creştetul lucios sub care se petrecea ceva, un proces avînd drept obiectiv găsirea furnicii, „un mecanism miop, poţi deosebi o furnică rătăcind la picioarele tale, sub umbra care preface fiecare cută, fiecare adîncitură într-o pradă falsă?"

Pe o suprafaţă relativ mare, nisipul vînturat de umbletul greoi spuzise faţa deşertului cu mici denivelări imobile, înşelătoare. Zeci şi sute de pete întunecate cărora doar soarele în mişcarea sa imperceptibilă le împrumuta iluzia vieţii.

— Claes!, tună absurd glasul „actorului".

— Claes!, mîrîi o clipă mai tîrziu.

— Claes!, se tîngui furînd dulceaţa vocii lui Marilyn.

— Claes!

„Un mecanism imperfect, ea a plecat, a plecat probabil pentru totdeauna, a lăsat în urmă maşina, tot ceea ce a găsit urît printre noi, suma mizeriilor şi greşelilor şi fundăturilor în care sfîrşesc ori ar trebui să sfîrşească drumurile prost începute, drumurile minciunilor, drumurile nedreptăţilor. Un mecanism slut şi idiot, batjocorind lipsa a ceea ce ar fi putut fi bunul cel mai de preţ al prăpăditului ăsta de om, neputincios, golaş, fricos: încrederea în sine."

Len îşi mişcă mîinile infinit de încet continuînd să privească suprafaţa arcuită a muntelui de fier, degetele găsiră nasturii bluzei, catarama curelei, şireturile ghetelor.

— Claes, spuse „actorul" cu blîndeţe, este inutil, Claes. Tu nu poţi fi departe. Eşti epuizat, Claes. Eşti sfîrşit. Te află probabil în conul de umbră pe care îl generează masa trupului meu. Aşa este logic, Claes.

Len porni la fel de încet să umple cu nisip mînecile bluzei, una dintre ultimele dovezi palpabile ale unei alte existenţe, plasată unde în timp?, pe cale să se mistuie. Făcu acelaşi lucru cu pantalonii, apoi înfipse pe rînd pantofii în nisip, cu vîrfurile în sus.

— Aşa este logic, Claes. Am să mă deplasez pe direcţia propriei mele umbre. Încă nu te pot detecta. Dar nu-ţi face iluzii, Claes! De îndată ce voi fi suficient de aproape, n-ai să mă mai poţi păcăli. Aşa este logic.

„Logic, logic", mormăi Len privindu-şi opera în vreme ce „actorul" începu să înainteze scrîşnind înfiorător. Hainele pline cu nisip creau iluzia unui trup omenesc prăvălit pe spate, cu braţele şi picioarele răsfirate. Se îndepărtă prudent încă la adăpostul umbrei, fără să slăbească din ochi silueta monstrului, tremurînd de oboseală şi excitare. „Nu am dorit această luptă, n-am dorit nimic din cele întîmplate, sau poate le-am dorit?, ce se ascunde sub ele?, nisip?, nisip stă ascuns şi în zdrenţele acelea, dar parcă înainte era altceva?, cel puţin nisipul nu suferă, nu strigă, nu are moarte."

Se îndepărtase suficient de mult ca să se mai poată opri o dată. Privi. Muntele de fier venea constant către locul în care se zăreau mînecile bluzei şi vîrfurile scîlciate ale pantofilor. Mai avea cincisprezece metri, apoi zece, apoi cinci. Pe urmă se opri.

— Claes, coboară glasul. Iată-te, deci. Ai înţeles, în sfîrşit. Ce caraghios erai alergînd, Claes! Ce jalnică şi inutilă risipă de energie. De timp. Ce jalnică şi cît de inutilă revoltă. Nu te poţi împotrivi destinului, Claes.

Len îl urmărea cu ochii împăienjeniţi de încordare, cu respiraţia oprită.

— Ce jalnică şi cît de inutilă joacă cu timpul. Timpul pe care atît de mult îl preţuiţi. Priveşte-mă, Claes, priveşte-mă o ultimă dată! Timpul nu înseamnă nimic pentru mine. Eu însemn ceva pentru timp.

Se auzea surpîndu-se pojghiţa efemeră de nisip care aderase la suprafaţa metalică.

— Nu spui nimic?, făcu dezamăgit glasul.

„Ce mai aştepţi? gîndi Len, scîrbă, vino, calcă, ia-ţi porţia de zdrenţe şi cară-te, ce mai aştepţi?"

— Bine, oftă colosul, oftatul lui era dezmierdarea pe care şi-o aduc unul altuia dinţii masivi ai unor roţi imense, tocite. pe curînd Claes! Ne vom mai întîlni poate.

Se răsuci o singură dată şi simulacrul încropit de Len dispăru, supt în viltoarea prăfoasă. Unul dintre pantofi zbură prin aerul tulbure încremenind la mică distanţă ca o vietate plăpîndă carbonizată. „Actorul" se cutremură zgomotos, parcă s-ar fi prăbuşit ireversibil în el însuşi, parcă organe tăiate în fier brut s-ar fi desprins în interiorul animalului uriaş, lovindu-se unele de celelalte. Rămase pe loc frămîntînd nisipul aşa cum striveşte talpa un muc de ţigară. Pe urmă urlă.

Len îşi apăsă palmele pe urechi, dar asta nu îi era de ajuns, s-ar fi înşurubat în stratul de sub el dacă ar fi putut ca să nu-şi mai simtă plămînii cojindu-se, pielea vălurindu-i-se pe mîini. Urletul era al unei lumi rupîndu-se, ca o bucată de hîrtie, era al soarelui despicat în două de o lamă nevăzută. Venea pur şi insuportabil, unul dintre acele sunete în stare să schimbe ceva, în urma cărora faţa lucrurilor rămîne întinată, atinsă. Len crezu că distinge în inima urletului nu bucurie, nu uşurare, ci ură şi dezamăgire. Apoi se făcu linişte.

„Şi acum pleacă, murmură Len golit, cu ochii beţi, pleacă sau dispari, du-te odată! Pleacă, te rog!"

Dar oul-munte rămase acolo, în faţa lui, drept şi nemişcat.

— Nu va pleca, zise domnişoara Riskin.

De îndată ce întoarse spatele „actorului" o văzu aşteptînd în nisip, cu mîinile împreunate în poala rochiei de seară. Îi era peste putinţă să-i spună ceva şi de altfel ce i-ar fi putut spune, bun găsit?, iată-te deci?, flăcările unui foc mare dinăuntru îi lingeau flăminde şi duioase trupul. Se duse spre ea împleticindu-se.

— Tu? spuse.

Maud Riskin îl urmări cu ochii vii, apoi încet licărul din priviri i se stinse.

— Cum e atunci cînd iubeşti un nor?, îi răspunse ridicîndu-se. Un nor alb şi subţire, aproape străveziu.

— Maud, şopti Len înecîndu-se cu propria-i salivă, nu trebuia. Aşteaptă, mai zise, prinzîndu-i braţul lîngă cot şi silind-o să îngenuncheze iarăşi, aşteaptă, vom fugi de aici, totul o să fie bine.

Ea clătină din cap. Nici măcar o singură dată nu-şi aruncase privirile peste umărul lui, acolo unde „actorul" stăpînea deşertul şi cerul.

— Vom pleca, repetă Len mîngîind-o, undeva trebuie să găsim o ieşire, sau ne vom trezi pur şi simplu, nu ştiu. În curînd va veni noaptea. Ori poate că el...

Maud dădu iarăşi din cap.

— Nu va pleca, zise.

— Linişteşte-te, bîigui Len.

— Nu. Nu înţelegi?

Îl fixă cu o intensitate extraordinară.

— Trebuie să plăteşti cu ceva. Trebuie să rupi ceva din tine. Nu pricepi? Aici în nisip trebuie să amesteci o parte. Sau poate mai mult. Sau poate totul.

Len îi cuprinse umerii ca acolo, atunci, între pereţii albi ai coridorului, dar realiză că tremurul pe care îl simţea sub degete îi aparţine.

— De la bun început... De la bun început ceva s-a împotrivit şederii mele cu tine. Ceva s-a opus. Erau semne pe care n-am ştiut să le citim atunci.

Len o asculta cu atenţie.

— Ne vom despărţi aici. Nu se poate altfel. Vei supravieţui. Trebuie să o faci. Totul ar rămîne înspăimîntător de inutil.

— Dar tu...

— Aceasta nu este lumea ta, de cîte ori ai spus-o? Bietul de tine! Ce vei voi să găseşti trezindu-te? Ridicînd pleoapele.

El începea să înţeleagă, umbre fugare îi năpădiseră chipul.

— Maud, spuse rar, încordat, cu siguranţă tu vei fi lîngă mine.

Domnişoara Riskin îi zîmbi strîmb.

— Cu siguranţă o bucăţică din tine. Cum e atunci cînd iubeşti un nor? Un trecător pe cale să se risipească?

Nisipul tremură sub ei. Un urlet surd îi învălui. Uitaseră.

— Claes, zise „actorul", m-ai mîntuit.

Îl vedeau înfricoşaţi vibrînd la zeci de metri depărtare, după cum cuvintele se rostogoleau mai grele ori mai uşoare.

— Ai dat dovadă de multă şiretenie, Claes. De acum înainte însă nu-ţi va mai fi de nici un folos. O luăm de la capăt.

Maud întinse braţele şi se îndepărtă de el aşa cum un înotător se desprinde de mal lovindu-l.

— O luăm de la capăt, Claes, continuă să flecărească „actorul". Experienţa mea e mai bogată cu un truc acum N-ai să mă mai poţi păcăli. Vin spre tine.

— Pentru cîtăva vreme am fost, cred, una şi aceeaşi fiinţă, plînse şi rise în acelaşi timp Maud Riskin, iar Len nu pricepu, buimăcit de apăsătorul glas al oului de fier.

Privi pupilele negre dincolo de care bănuia parcă mile întregi de spaţiu liber. Ea îi parcurse cu amprentele fine ale degetelor obrazul, de la o margine la cealaltă. Sub atingere simţea structura intimă a pielii răscolindu-se, împotrivindu-i-se. Len realiză de cîte ori avuseseră nevoie să-şi confirme „realitatea" dezvăluită de privire prin atingerea netă şi oarecum mai brutală oferită de degete. Ca triştii şi irecuperabilii orbi. Şi mai realiză chiar fără putinţa de a o vedea că semnul cu care „actorul" îi brăzdase chipul era replica fidelă a celui de pe obrazul ei. Trebuia să fie aşa. Crezu că înţelege ceva. Dar clipa trecuse.

— Vin spre tine, Claes, trîmbiţă victorios „actorul". Nu fugi, nică rostogolesc ceva mai iute decît o poţi face tu.

— Maud!, zbieră Len, acoperind zgomotul de fier.

Domnişoara Riskin ieşise călcînd uşor din conul protector de umbră şi se îndepărta, ţinîndu-şi poalele rochiei de seară cu degetele. Continua să privească liniştită suprafaţa scînteietoare care se apropia cu repeziciune. Oul de fier şovăi o clipă, apoi îşi reluă mersul împleticit abătîndu-se foarte puţin de la direcţia iniţială.

— Maud!, strigă tot ceea ce îl alcătuia pe Len.

Valul furios de nisip care ţîşnea înaintea „actorului" o ajunse din urmă şi coborî într-o clipă peste silueta fragilă. Apoi „actorul" fu deasupra locului acela.

Pentru cîteva clipe încremeniră toate, nisipul aşternîndu-se din nou strat peste strat, o bucată de soare agăţată de linia fină a orizontului, oglinda rotundă de metal la capătul unei oscilaţii adînci, ţipătul domnişoarei Riskin ca o tulpină umedă crescînd, văzduhul amestecat de aripi inexistente, două puncte strălucitoare înaintînd din profunzimile sale spre creştetul oului de fier. Len ridicîndu-şi mîinile pentru a-şi cuprinde tîmplele, mişcarea fragmentată în secvenţe distincte, lipsite de continuitate, încetinită în împotrivirea, în refuzul de a fi al acestei realităţi. Dar totul numai pentru cîteva clipe.

Picioarele începură să se mişte singure. Len o luă la fugă spre locul acela, icnind la fiecare pas. Tot atunci deşertul se zgrîbuli ca de frig, îşi recăpătă dunele, ridurile şi încreţiturile săpate de vînt, iar „actorul" se aplecă şi el, primejdios de mult, se răsturnă, rămase o clipă în echilibrul precar oferit de creştetul oului, se răsturnă iarăşi şi iarăşi, încă o dată şi încă o dată şi silueta începu să i se micşoreze în direcţia soarelui.

Len urcă vlăguit creasta unei dune, se rostogoli pe povîrnişul care i se deschisese sub picioare, apoi urcă din nou, cuprinzînd cu ochii tot ceea ce putea fi cuprins. Era singur. Şi soarele căzu în întregime dincolo, cu un ultim zvîcnet, aproape că auzi pocnitura ca de pistol care îi însoţise prăbuşirea peste marginea lumii. La puţină vreme veni şi noaptea.

A rătăcit fără să ştie de sine, călărind dunele, înotînd printre dunele de nisip, strigînd un nume, acelaşi şi, pînă cînd întunericul nopţii s-a lipit de dînsul.

A rătăcit şi după căderea nopţii. Dacă urmele paşilor săi desculţi ar fi fost fosforescente, un păienjeniş peste măsură de încîlcit ar fi strălucit în noapte peste faţa deşertului.

S-a ghemuit tîrziu într-un loc anume, dezgropînd cîteva zdrenţe şi un pantof negru, scîlciat, era locul în care păcălise „actorul". Zdrenţele, jalnice, l-au ajutat să-şi înăbuşe

fiorul pe care aerul răcoros al nopții îl născuse în el.

Un horaţ a alunecat departe riciind nisipul cu gheare. A licărit o stea, au licărit stelele. Cu greu a găsit Ursele, Sirius, Procyon. Erau acolo, dar peste tot înfloriseră şi altele, constelaţii noi, necunoscute, nemaivăzute. Ca şi cum abia atunci ar fi ieşit toate la iveală, toate cele adevărate, constelaţii fără număr. Unde stătuseră ascunse? Aveau să mai vină şi altele pînă cînd cerul va fi devenit o singură pată de lumină, fără margini?

Un zgomot. O respiraţie. O tuse uscată.

Nu întoarse capul. Ochii îi erau duşi în cer, iar mintea cu mult mai departe. Cineva al cărui chip nu-l putea desluşi veni şi se aşeză pe vine la cîţiva paşi depărtare. Un glas despre care amintiri ceţoase se căzneau să-i spună la suprafaţă îi puse o întrebare. Apoi continuă să vorbească. Len reveni de aiurea, aproape el însuşi, dacă cel ce fusese pînă atunci putea fi numit astfel. Împrejurul lui simţi aşteptarea, o uşoară tensiune, aşa cum rămîne adesea în urma întrebărilor.

— Ce vrei?, spuse.

— Eşti dus bine, constată celălalt. Spuneam că l-ai aranjat, nu glumă.

— Pe cine?

— Drăcia aia de mecanism. Gogoloiul.

Chiar în secunda care-i trebuise lui Len pentru a recunoaşte inflexiunile vocii, necunoscutul scăpără un chibrit luminîndu-şi faţa. Pe urmă începu să pufăie liniştit din ţigară.

— Şi dumneata, moşule? rise Claes.

— Ei, da, şi eu, mormăi moş Bătătură după o scurtă ezitare. Te mai miri încă?

— Nu, recunoscu Len. Dar spune-mi, eşti chiar dumneata?

— Chiar eu care?

Să stai sub atîtea stele, poate găzduitoare de lumi, să nu mai fii sigur de înţelesul cuvintelor...

— Da, da, oftă moşul, ăsta-i necazul. Vorbim, vorbim. Veni mai aproape. Coama încîlcită i se profila pe cer.

— Îmi citeşti gîndurile?, făcu Claes.

— Poate că ţi le citesc. Din cuvinte ce să aleg? Două din trei sînt prilej de zizanie.

— Pentru ce ai venit aici?

Moş Bătătură icni ridicîndu-se. Se vede treaba că amorţise.

— Dracu' ştie. Căutam ceva. Aveam să-ţi spun ceva. Ăsta mi-era drumul. Ce-ţi pasă?

— Nu-mi pasă, moşule. Du-te unde ţi-e voia.

Tăcură. Contururile siluetelor tremurau. Era tot mai răcoare.

— Eşti singur?

— Da.

Ziua zăcea undeva, departe. Ce culoare avea să ia deşertul după ce întunericul se va fi risipit?

— Frig.

— Frig.

Şi liniştea. Şi pace.

— Unde este ieşirea din cerc, moşule? vorbi Len. Există o ieşire?

— Există, încuviinţă celălalt cu un mormăit.

— Ia-mă cu tine. Du-mă acolo.

Bătătură îşi aprinse din nou ţigara.

— Nu pot. Nu pot să te iau cu mine. Ieşirea aia nu e bună pentru tine.

Len rise scurt, fără veselie.

— Credeam că sînt Tezeu. Dar s-ar putea pînă la urmă să fiu doar minotaurul.

— Baţi cîmpii, scuipă moşneagul.

Şi din nou tăcerea.

— Nu pune bază pe mine, grăi în cele din urmă Bătătură, nu-ţi pot fi de nici un folos. Din toate cele ce ţi s-au întîmplat, pe mine să nu mă iei în seamă.

— Da, încuviinţă Claes, dar ştii dumneata tot ce s-a întîmplat?

— Ştiu, ştiu, dădu moşul din cap. Eu, băiete, o să plec curînd. Nu mai am ce face pe aici şi poate că nici n-am avut. Poate sînt numai o urmă, un rest. Ceva care rămîne pentru scurt timp după...

Ceva care rămîne pentru scurt timp, îl înghiţă Len. După cine?

— Ştiu eu? După tine, după ceilalţi. După o pasăre. Ce rămîne în aer după trecerea unei păsări?

Len îşi cuprinse genunchii cu braţele.

— Mă doare capul, moşule. Dar ea o să se mai întoarcă?

— Care dintre ele?

— Schimbăm doar întrebări, răspunsuri mai deloc, rise din nou Len.

Putea să rîdă. Gîndi: „Pot să rîd. Cîte trebuie să treacă peste un om pentru ca el să nu mai poată rîde?"

— Mă voi trezi, hotărî. Mă voi trezi, fără îndoială. Vreau să o fac.

— Şi vei fi altul? Gîndurile, lumile tale, se vor orîndui altfel? Ca atunci cînd te trezeşti dimineaţa şi hotărăşti să iei totul de la capăt?

— De ce, moşule? Ce a fost rău... acolo? Ce nu a mers? În celălalt vis, în cealaltă lume a mea?

— Trage un fum, îl îmbie Bătătură.

Fumul bun, dens, îmbibat cu căldura mîinii omeneşti.

— Trezeşte-te, trezeşte-te, aprobă moşneagul. Ridică pleoapele. Du-te înapoi. Vezi ce faci.

— Şi ceilalţi? Martin e mort. Proloff... Există minuni?

— Tu nu eşti singur. Fiecare îi poartă cu sine pe ceilalţi. Şi nu numai atît. Nu numai imaginile lor mai mult sau mai puţin strîmbe. Visele lor. Dorinţele lor. Ceea ce ar fi putut să fie într-o altă orînduială a lucrurilor. Cu bune. Cu rele.

— Mai aprinde un chibrit, moşule! Vreau să-ţi văd faţa.

Nasul. Ochii. Sprîncenele. Pielea feţei brăzdată ca scoarţa de copac. Se poate citi în semnele ei?

— Mi-e teamă să cred în dumneata. Să mai cred în ceva care are legătură cu Marilyn. În ceea ce ar fi putut însemna ea pentru noi. Mă arde obrazul.

Avea glasul uscat, sfărîmicios. Bătătură îl opri cu un semn.

— Cum poţi tu să o judeci? Copiii nu sînt pregătiţi să înţeleagă faptele oamenilor mari, iar tu abia te-ai născut. Eşti închis încă între pereţii minţii tale. Sfărîmă, aruncă, dă la o parte! Şi încă nu-i de ajuns. Distruge lumea asta şi la scurt timp din cioburile rămase o să crească alta la fel. Prea multe calapoade. Prea multe urme. Eşti citit? Un găinar ştie mai multe decît tine. Tu ai învăţat să-ţi sugrumi ideile înainte de a se naşte de-a binelea. Rupe inima cercului! Ridică pleoapele!

— De ce?, făcu Len. Ca să încep un nou vis?

— Poate că vieţile tuturor oamenilor de pe pămîntul ăsta puse la un loc nu sînt decît un vis dintr-o mie. Alege tu un altul. Stă în puterea ta să-l faci frumos.

— Acum dumneata baţi cîmpii, moş Bătătură. Eu. Ce însemn eu pentru tot ceea ce ne înconjoară? Ce au însemnat cărţile mele?

— Prostule, grăi moşul supărat. Ţi-am spus că nu eşti

singur chiar dacă ţii morţiş. Chiar dacă te-ai da peste cap. Că eşti tu, că e altul. S-a întîmplat să fii tu.

Şi din nou: „Ce culoare va lua mîine deşertul? Mîine"

— Mă ispitise cu nemurirea.

— Nimeni nu e nemuritor. Cuvîntul pentru asta e altul. Caută-l. Poţi face ca timpul să nu mai însemne nimic pentru tine. Pentru alţii. Voi puteţi însemna ceva pentru timp. Noi.

Şi totuşi: „Ce culoare va lua mîine deşertul?"

— Nimic. Nu mi-a lăsat nimic.

Scîrţîit de ghete. Trosnetul genunchilor bătrîni.

— Ce-ai fi vrut să-ţi lase? Minte? Aur? Niscaiva puteri necurate? Aşa-i că totul s-a petrecut prea repede? A fost ca o atingere de aripă. Mai caută, mai caută, poate că ţi-a lăsat totuşi ceva.

— Unde să caut?

— Pe-aici prin preajur. În tine Acu'mă duc. Fă cumva să iasă toate bine. Răul lumii îl cunoşti pe de rost.

Claes se ridică şi el. I se păru dintr-o dată că mîngîie cu creştetul spuzeala de stele.

— Mai stai o clipă moşule, îl rugă. Spune-mi, or să fie cu toţii acolo? Şi Innertal? Şi porumbeii lui?

Moşneagul se întoarse pe jumătate. Scormoni nisipul ca şi cum ar fi căutat să-şi aducă aminte de ceva.

Asta trebuie să te întreb eu pe tine. Dar cred că ăla nici n-a venit vreodată pe lume.

— Şi oul, moşule? Oul de fier, drăcia, cum îi spui dumneata. Ce ascunde el? Ce va zămisli?

Moş Bătătură stinse ţistuind jarul ţigării.

Nu era decît o hărăbaie de ceasornic. Va fi măsurat şi el ceva. Ce crezi? Numai într-un singur loc se mai poate zămisli oarece. Oul ăla eşti tu.

Într-o clipă încălecă cocoaşa nărăvaşă a dunei şi alunecă dincolo. Cînd Len ghici în întuneric spinarea cocîrjată urcînd şi coborînd, glasul spart, de om cotropit de ani, izbucni legînd refrenele tuturor cîntecelor auzite:

„Fată, din fuior de aur/ plete moi aşterni pe umăr/ iar sub buze — tainic plaur nestemate fără număr.

Numai noaptea trupul darnic/ numai ziua drumuri grele/ praful răscolit amarnic/ cerul văduvit de stele.

Dorm şi ochii mi-s răcoare/ buruieni în apă sură/ pune-mi între gene soare/ foc din care gîndul fură."

De aici, calea urmată se încurcă. Pare un ghem încîlcit de sfoară multicoloră, rostogolit prin nisip, alcătuind cu fiecare clipă scursă nod după nod, noduri imposibile, derutante, pe care cine ştie dacă le va mai desface cineva, vreodată. Într-o bună zi te vei trezi în faţa unei noi întrebări, unde începe şi unde se termină el?

Poate porni de oriunde. Începe totuşi cu Len Claes, un bărbat în vîrstă de treizeci de ani, ghemuindu-se în inime deşertului, aşteptînd, adunîndu-şi puterile, imaginînd în răstimpuri nume obişnuite: Martin, Proloff, Maud, Marilyn.

Colonelul G.H. Innertal se rezemă obosit de cadrul uşii. Vibraţia porumbelului urca în el prin tălpile pantofilor şi palme, dar se atenuau în preajma mărului lui Adam.

— Ce-i cu femeia?, întrebă răguşit.

Nu-i răspunse nimeni. Din scaunul pilotului îl privi cîteva clipe peste umăr G.H. Innertal. Lîngă el, ridicîndu-şi ochii de pe cadranele aparatelor, G.H. Innertal clătină din cap nedumerit.

— Ce-i cu femeia?, repetă colonelul şi apoi izbi peretele metalic cu pumnul. Înjură.

— Ce importanţă mai are acum?, suspină destins un alt G.H. Innertal în spatele lui. Sîntem aproape.

Colonelul le privi chipurile pe rînd. Se regăsi în fiecare dintre ele, nepăsător, hărţuit de îndoieli, calm, neliniştit, obosit, relaxat.

— Nici măcar nu şi-a luat la revedere, rise. Nu putea cobori singură. În coordonatele astea e perfect neputincioasă. S-a petrecut ceva. Ceva din exterior a ajutat-o.

— Ce importanţă...

Colonelul întrerupse fraza cu un gest.

— Ceva i-a dat posibilitatea să sară o secvenţă. Bine, să terminăm întîi aici.

— Obiectivul este în raza vizuală, anunţă plat un G.H. Innertal.

Fu un singur moment de agitaţie.

— Vreau să-mi radeţi întreaga zonă, spuse colonelul. Vreau să arate ca dracu' după ce trecem.

— Bine, bine, făcu plictisit secundul.

— Coborîm, anunţă G.H. Innertal.

Scaunul comod al pilotului, motoarele, plexiglasul cabinei, epoleţii, ghetele de zbor, trupurile, minerul arcuit al manşei, chingile paraşutelor, lumina interiorului, cifrele mărunte ale cadranelor în sfîrşit, aripile, toate celelalte la un loc încetara să mai existe.

*

Kris (actorul Rudolf Valentino): Biată micuţă, ai venit să mă vizitezi, nu-i aşa?

(Kris face cinci—şase paşi. Harey tace).

Kris: Oare mult ai să mai rămîi aşa?

(Dă să o mîngîie. Ea se fereşte de mîinile lui cu un soi de zguduire).

Kris: Ce voieşti? De unde ai venit?

Harey (actriţa Marilyn Monroe): Nu ştiu, dar am greşit cu ceva?

Kris: Oare... te-a văzut cineva?

Harey (cu tristeţe): Nu ştiu. Am venit ca de obicei. Dar are vreo însemnătate, Kris?

Kris: Harey...?

Harey: Ce este, dragă?

Kris: De unde ştiai unde mă aflu?

Harey: Habar n-am (rîde fals). E ridicol, nu-i aşa? Cînd am intrat dormeai, dar nu te-am trezit, nu voiam să te trezesc, fiindcă eşti un răutăcios. Răutăcios şi plicticos...

Kris: Unde-ţi sînt lucrurile?

Harey: Lucrurile mele...? (Peste măsură de tulburată) Kris, îmi pare că s'a întîmplat ceva... Parcă aş fi uitat ceva... Da, nu-mi aduc aminte de multe. Pe tine te ştiu... de tine îmi amintesc negreşit... şi... şi atît. Oare am fost bolnavă?

Kris: Ei... s-ar putea spune. Da, cităva vreme ai fost puţin bolnavă.

Harey: Oh! Atunci de bună seamă că din pricina asta... Cum e cu noi? Bine sau rău?

Kris: Cît se poate de bine.

Harey: Cînd vorbeşti aşa este mai curînd rău.

Kris: Da de unde, Harey, iubito! Acum trebuie să plec. Mă vei aştepta, nu-i aşa? Sau poate...

Harey: Trebuie să te aştept? Multă vreme? (Îşi pune o mînă pe piept) Merg cu tine.

Kris: Copilă, e peste putinţă... Trebuie să rămîi aci.

Harey: Nu. (Strînge spasmodic degetele ca nişte gheare).

Kris: De ce?

Harey: Nu... nu ştiu. Nu pot. Îmi pare... Îmi pare că trebuie să te văd... mereu.

(După romanul „Solaris" de Stanislaw Lem. O producţie M.G.M. – 1926. Cu: Marilyn Monroe, Rudolf Valentino)

ADRIAN MIHAIL IONESCU

Recviem pentru păpuși

Povestire distinsă cu premiul special al juriului concursului de literatură și artă de anticipație tehnico-științifică, ediția 1988

Cînd plouă mă apropii de fereastră și în sticla aburită zăresc chipurile lor. Amintirile trecute reînvie și atunci îmi promit că o să-i caut. Într-o zi o să am curajul unei confruntări. Odată va trebui să o fac chiar dacă se strică jocul. „Ce trebuie să se afle se află și ce trebuie să se întîmple se întîmplă", spunea Arion. Nu am uitat asta, așa cum nu am uitat nimic din ce-a fost atunci.

Întîia noapte petrecută în satul lui Abrudan Crîșmarul, apoi o zi, și șușotelile sătenilor care vag îmi ajungeau la urechi: - îl caută pe Arion, pe George Arion. Bărbații se încruntau și babele își scuipau în sîn pe ascuns, iar Horoncan-bețivul mă urmărea privindu-mă pieziș cu-n singur ochi. Dar tînărul blond din sat a rîs și mi-a spus:

- Sînt lași, îi sperie și umbra lor; apoi m-a condus printre brazi și tufe încîlcite de ferigă, pe o cărare întortocheată pînă în defileu, unde s-a oprit șoptindu-mi, abia auzit, „noroc"! Au urmat primii pași printre pereții de stîncă ce păreau că se închid în urma mea și strigatul:

- Hei, care ești acolo?, urmat de pocnetul sec al armei. M-am aruncat în țărînă și de acolo am spus:

- Sînt feciorul doctorului Odobescu!

- Ridică-te!, a poruncit vocea. Atunci l-am văzut. Era exact ca în fotografie. Mă privea încruntat, măcinat de o îndoială pe care atunci nu i-o înțelegeam. Mîna i se contracta spasmodic pe patul armei și fălcile i se încleștau măcinînd cuvintele atunci cînd mi-a spus: „Haide".

L-am urmat pătrunzînd într-o văioagă de care Arion părea foarte mîndru.

- Asta e pămîntul meu, mi-a spus arătîndu-mi un plic de pădure, un lan de porumb și undeva ascunsă de livadă o casă cu acoperișul țuguiat... și ea e nevastă-mea, Sonia, a mai adăugat arătîndu-mi o femeie încă tînără care aduna fructe într-un coș.

- Feciorul doctorului Odobescu, se simți dator să explice privirilor mirate ale femeii. După aceea s-a îndepărtat cu pași rari legănați, cumpănindu-și arma în mîna stîngă. Nevastă-sa mă privea speriată cu ochii umezi și triști.

Vino, mi-a șoptit, săltînd coșul pe brat și ferindu-se înspăimîntată cînd am vrut s-o ajut. Nu, nu trebuie, a îngăimat pierită, după aceea a suspinat ca de o durere ascunsă și tăcută m-a condus apoi pînă în fața casei.

- Ți-o fi foame!, zise, punînd coșul pe masă, și fără să aștepte răspunsul strigă la cineva nevăzut.

- Mai pune un tacîm, Ano, avem oaspeți! A adus cîteva scaune din casă, apoi ne-am așezat cu toții la masa de sub nuc. Eu așteptam ca George să mă întrebe ce mai e nou prin oraș și i-aș fi spus, aveam atîtea de spus și de întrebat... Dar el tăcea, la fel ca și Sonia și Ana, ai cărei ochi musteau de întrebări nerostite. Părea abia ieșită din adolescență Ana, însă ceva îmbîcsit de așteptare îi patina pielea albă și părul cu reflexe albăstrii. O frumusețe ireală, bolnăvicioasă, cumva de neatins. Poate tînărul blond din sat ce cunoștea atît de bine drumul mi-ar fi spus mai multe dacă îl întrebam. Poate și George mi-ar fi spus, dar nu îndrăzneam să-i tulbur tăcerea.

Mînca tăcut, dar din cînd în cînd ochii lui păreau să treacă dincolo de mine. Într-un tîrziu a întins mîna și a luat paharul cu apă așezat pe colțul mesei. A băut cu înghițituri mici, apoi ne-a privit mulțumit, legănîndu-se pe scaun.

- Să vă povestesc?

- Povestește dacă ți-e a povesti, spuse Sonia.

- Te ascultăm, adăugă Ana.

Ochii lui Arion priveau undeva peste creasta casei, la pereții abrupți de stîncă, apoi ne-a învăluit pe toți cu cenușiul ochilor săi și a oftat. După aceea a început să povestească de vînătoarea de urși, cum a înghețat pe viscol și cum s-a umezit pulberea, despre război și iarăși despre vînătoare...

- Odată a făcut arma „clanc", dar pulberea nu s-a aprins. S-a ridicat atunci fiara pe labele din spate rînjind (și Arion tresărea la amintirea acelui rînjet, iar pumnul i se încleștase deasupra mesei). Am scos cuțitul, spunea, și mă gîndeam la Ana, la Sonia, la hoțul de Abrudan și la Horoncan-bețivul; mă gîndeam că n-o să-i mai văd.

... era noroi și ploua, o ploaie nesfîrșită de apă se scurgea în valuri de pămînt, iar noi înotam în tranșeele nămoloase și înjuram de dumnezei. Făceau gloanțele fiuu, fiuu pe lîngă noi, da... mai mare

spaimă ca atunci n-am întîlnit, cînd clănțănea dihania din dinți lîngă mine! Am strigat de groază și i-am înfipt cuțitul în coaste. A urlat fiara de huia pădurea, dar așa i-a fost scris. Plescăitul armei mi-a intrat în țeastă ca o bucată de plumb, că s-a speriat Horoncan, credea că eu sînt ursul. Mare spaimă l-a cuprins ha, ha, ha... da' m-a lipit la loc doctorul Odobescu. Cu meșteșug m-a lipit. Acum, însă, bănuiesc eu că nu de spaimă a împușcat schilavul acela bețiv, ci ca să-mi ia pămîntul. Fiind neam cu mine, gîndea că dacă nu m-a mîncat fiara... Numai să vezi băiete ce mare e și cum stă întinsă. E o blană frumoasă... Sonia plesnește palmele a admirație, iar Arion se uită la cer.

- O să plouă, spune, să mergem în casă! Am privit printre crengile nucului. Era senin și am spus: „e senin". A zîmbit îngăduitor Ana cînd mi-a răspuns:

- Aici totdeauna plouă! După aceea... oare ce a mai fost după aceea? Intrasem în casă, sigur că da, și Arion călca țanțoș pe blana lucioasă și își amintea cu mîndrie cum l-au dus în sat și l-au urcat într-o mașină care, spunea el, cît ai clipi a ajuns la oraș...

- ... Și toți se purtau frumos cu mine, mai ales doctorul Odobescu. Om tare de treabă doctorul!

- V-a scris cîteva scrisori în vederea unui control post-operatoriu, însă nu ați răspuns. Era îngrijorat. Arion s-a oprit o clipă privindu-mă încruntat, apoi fața i s-a luminat brusc.

- Da, da, mi le-a adus Abrudan, unde le-oi fi pus? A căutat Ana într-un sertar și a scos un teanc de hîrtii pe care mi le-a întins fericită. Le-am răsfoit în grabă. Am recunoscut scrisul tatii, iar la urmă am găsit scrisoarea trimisă de mine în care îmi anunțam venirea, însă nici unul din plicuri nu era desfăcut. Le-am privit mirat și am vrut să întreb. Înțelegîndu-mi însă nedumerirea, Arion s-a ridicat de pe scaun și vînturîndu-și brațele încerca să mă convingă de inutilitatea unui atare efort. Pentru că așa cum spunea el, „ce trebuie să se afle se află și ce trebuie să se întîmple se întîmplă".

- Dar bine, omule, am strigat, nu poți trăi așa izolat! Mi s-a părut că s-a înfuriat Arion și prin răpăitul ploii ce cădea pe acoperiș îi auzeam vocea groasă și puțin șuierată:

- Crezi că nu știu că Abrudan mă fură, că Horoncan îmi vrea pămîntul, că Ana stîrnește poftele bărbaților? Apoi tăcut s-a așezat pe scaunul care scîrțîia obosit și de acolo a întors privirea spre fereastra prin care se mai putea vedea apa ce șiroia din streașină. A rămas așa nemișcat pînă cînd Sonia a aprins lampa cu petrol agățat de un cui în perete, iar Ana a îndrăznit să-i spună:

- Tată, ai uitat să...

- Da, da, imediat... păru să-și revină bătrînul și scoase dintr-un dulap un aparat de radio cu galenă. Își puse casca, reglă frecvența și în barba țepoasă i se lăți un zîmbet unsuros.

- Au cîștigat democrații în alegeri, spuse, în port s-a scufundat un vas cu grîu. Eram convins că tata greșise undeva.

Revedeam radiografiile, în fișele de analiză însă nu reușeam să găsesc eroare. Conexiunile păreau perfect sudate și organismul nu manifestase intoleranță.

Picturi de SAMOU ȘTIURCA

Sonia și Ana ascultau absente, însă bărbatul continua să vorbească. Dar eu știam că democrații cîștigaseră cu mulți ani în urmă alegerile, că vasul cu grîu se scufundase tot atunci și remarcasem că radioul nu era legat de nici un fir exterior care să ducă la vreo antenă. Ana și Sonia însă nu-și manifestau mirarea și am bănuit că le e teamă. Probabil că bătrînul putea deveni violent. Am deschis ușa, dar nu păreau să mă vadă. Pășind ușor am ajuns la mine în cameră. Ascultam ploaia, vedeam ochii Anei, buzele, părul ce cădea greu pe umeri și simțeam palmele moi, mîngîindu-mă. Cînd m-am trezit, soarele răsărise. M-am îmbrăcat în grabă și m-am surprins zîmbind oglinzii. Ana era probabil la bucătărie. Am străbătut toată casa pînă acolo și, deschizînd ușa, am spus „bună-dimineața".

- Bună, tresări ea.

- Cîți ani ai?

Mă privi o clipă mirată, încrețindu-și fruntea.

- Nu știu, bîigui.

- Mai gîndește-te, am încurajat-o blînd. E foarte important. Din nou s-a încruntat, apoi resemnată privi în jos. Poate e o amnezie trecătoare, mi-a spus: putea fi o amnezie.

- Tatăl tău ce face acum?

- Acum e în lan, spuse repede și parcă fericită.

– Şi după aceea?
– După aceea taie lemne, apoi mănîncă, ne povesteşte de război, de vînătoarea de urşi, apoi plouă...
– Şi ascultă la radio, am adăugat.
– Da, încuviinţă ea.
– Tu ai ascultat vreodată?
– Dar nu spui la nimeni?
– Nu, sigur că nu!
– Odată, mai de mult, fără să ştie el, l-am luat. La început m-am speriat. Se auzea un fel de ţiuit, apoi am răsucit butonul galben şi am auzit, parcă era glasul lui care spunea că au cîştigat democraţii în alegeri, de vasul cu grîu mai spunea, apoi mi-a fost tare rău şi n-am mai ascultat.
– Ajunge, am spus, ajunge! Se întîmpla ceva; ceva de care încă nu învăţasem, un gen de mimetism indus, sau altceva poate, ereditatea...
– Ce sînt aceia democraţi?, mă întrebă fata.
– O să afli mai tîrziu, am şoptit, apoi am plecat. Ar fi trebuit să fiu fericit, mi se oferea un caz rarisim, unic aş fi putut spune, însă asta nu mă mai încînta. Aş fi preferat să fie altfel.

Lovituri înfundate stîrneau ecouri ca o chemare. Lovituri ritmice, egale, ca tic-tacul unei pendule gigant sau o inimă uriaşă. Arion tăia lemne fără să privească altundeva. Doar din cînd în cînd îşi ştergea fruntea. Părea normal.

– E gata masa!, me strigă Sonia, punînd coşul cu fructe în iarbă. Ne-am aşezat cu toţii la masa de sub nuc şi atunci am realizat demnitatea acelei tăceri de care eram înconjuraţi. Nu cînta nici o pasăre, nici un greier, nu văzusem nici un fluture, albină sau alte gîze. Era nefiresc de multă linişte.

O priveam pe Sonia şi încercam să înţeleg. Poate ea mi-ar fi putut spune. Însă oricît mă străduiam nu reuşeam să mă concentrez. Gîndurile îmi fugeau spre altceva. Gînduri cunoscute pe care le mai gîndisem. Aşteptam ca bătrînul Arion să întrebe ce mai e nou prin oraş, deşi ştiam că nu o să întrebe, iar eu i-aş fi spus. Însă el tăcea. Tăceam cu toţii, doar ochii Anei mă ţintuiau a mirare. Mîncam în linişte şi mă simţeam un intrus în liniştea aceea cu gîndurile şi întrebările mele bolovănoase. Mîna lui George a luat paharul ciobit aşezat pe colţul mesei, a băut apa cu înghiţituri mici, apoi ne-a privit mulţumit, legănîndu-se pe scaun.

– Să vă povestesc?
– Povesteşte, dacă ţi-e a povesti, spuse Sonia.
– Te ascultăm, adăugă Ana.

Ochii lui Arion priveau undeva peste creasta casei la pereţii de stîncă din faţă. Eu mă imaginam alergînd în căldura de piatră, încercînd să scap de Arion şi de Sonia. Cît despre Ana, hotărîsem s-o iau cu mine, s-o vadă şi tata.

– Odată a făcut arma „clanc", povestea Arion, dar pulberea nu s-a aprins. S-a ridicat atunci fiara pe labele din spate rînjind (şi Arion tresărea la amintirea acelui rînjet şi pumnul i se încleşta din nou deasupra mesei). Anticipam cuvintele şi aşteptam curios să le aud din nou. Prevedeam gesturile ce urmau să le facă, mimica, totul, neobişnuit de clar.

Era ca un joc, un joc ciudat a cărui miză îmi era necunoscută.

– Făceau gloanţele fiuu, fiuu pe lîngă noi. Da... mai mare spaimă ca atunci n-am întîlnit cînd cîntănea dihania din dinţi lîngă mine.

Parcă vedeam cuvintele unindu-se, apoi despărţindu-se, conturînd imaginea unui urs ridicat pe labele din spate şi o formă nedefinită, ghemuită în tufiş. Închideam ochii, dar imaginea stăruia sub pleoapele închise. Sonia plesneşte palmele a admiraţie, iar Ana se uită la cer.

– O să plouă, spune, să mergem în casă.

– E senin, am protestat, şi m-am mirat de ce-am spus. A zîmbit Ana cînd mi-a răspuns:

– Aici întotdeauna plouă.

M-am ridicat urmîndu-i spre casă. Ceva mă mîna înainte împotriva voinţei mele.

Arion călca ţanţoş pe blana lucioasă şi îşi amintea cu mîndrie cum l-au urcat în maşină; auzeam vag pufăitul motorului, simţeam căldura odihnitoare a cabinei, ploaia răpăind pe acoperişul de tablă şi o uşoară ameţeală mă cuprinsese. Apoi am văzut chipul încreţoşat al unui străin aplecat asupra mea şi l-am recunoscut; era tata.

– V-a scris cîteva scrisori, am spus, apoi m-am înspăimîntat de ceea ce mi se întîmpla. Ana mi-a întins un teanc de plicuri pe care am recunoscut scrisul tatii, iar ceva mă silea să-mi arăt nedumerirea.

Arion a început să vorbească din nou de Abrudan şi de Horoncan. Urmăream fără să reacţionez imaginile ce mi se conturau din ce în ce mai limpezi în minte. Mai tîrziu, bătrînul a scos din dulap aparatul de radio, a reglat frecvenţa şi a început să vorbească. Însă vocea i se estompa în strigătele alegătorilor ce scandau numele alesului, în vîrtejul zgomotos de apă care-l formase vasul cu grîu ce se scufunda încet cu pupa ridicată impudic, dezgolind elicea ce se rotea anemic. Imaginile se insinuau în memorie în ciuda voinţei mele. M-am ridicat şi m-am dus la mine în cameră. Zgomotul ploii căzînd pe acoperiş a reuşit să mă adoarmă. Cînd m-am trezit se făcuse ziuă, iar umbra Soniei trebăluind prin curte se proiecta în fereastră şi am asemuit-o cu o marionetă mişcată de sfori invizibile, de către un păpuşar ascuns pe undeva prin preajmă. M-am îmbrăcat şi m-am surprins zîmbind ogliinzii. Nu era deloc un zîmbet vesel. Mă calmam spunîndu-mi: „Nu poate fi adevărat! Ajunge doar să vreau"!, calculasem totul; aşa credeam atunci. Voi vorbi cu Ana, o voi convinge să meargă cu mine. Gîndurile îmi erau libere sau parţial libere. Am păşit uşor, deschizînd uşa bucătăriei:

– Bună dimineaţa!
– Bună, tresări Ana.
– Cîţi ani ai? Cuvintele mi-au scăpat de pe buze fără să le pot opri. Atunci am înţeles că nici pe gîndurile mele nu mai eram stăpîn. Ana mă privea şi aştepta să-i spun: „Mai gîndeşte-te!". După aceea avea să se încrunte şi să lase privirea în jos. Începeam să înţeleg regulile jocului; ca să-i dau un alt curs era necesar un surplus de voinţă. Cuvintele ce formau alte fraze le găsea dureros de greu; era ca o încercare de zbor cu aripi în vid.

– Toate zilele seamănă între ele?, am reuşit să articulez, făcînd pauze şi fiecare pauză devenea un zvîcnet de durere ce se aprinde sub ţeastă.

Se încrunta Ana, căutînd răspunsul şi în ochi îi

apărură lacrimi. Pentru ea, căutarea era mai dureroasă.

- Uneori, începu şovăielnic, tata se întîlneşte cu Abrudan.

- Porumbul cînd îl strînge?, am întrebat din nou.

- Nu-l strînge, sau... nu mai pot! Gemu şi se prăbuşi. Şi-a revenit cu greu, era palidă şi pentru prima oară mă privea cu spaimă.

- Să nu spui la nimeni, a şoptit, e secretul nostru! Apoi am tăcut, privindu-ne. Auzeam bubuitul unor lovituri ritmice, egale ca tic-tacul unei pendule gigant. Arion tăia lemne. M-am grăbit să ajung în livadă. L-am găsit ostenindu-se asupra aceluiaşi lemn noduros pe care îl tăiase cu o zi înainte, dar nu i-am spus nimic; se putea să mă fi înşelat.

- Masa e gata!, ne strigă Sonia, punînd coşul cu fructe în iarbă.

Ne-am adunat cu toţii în jurul mesei din faţa casei şi am mîncat în tăcere. Ana mă privea blînd, iar în ochii ei citeam bucuria unei taine comune. Arion tăcea mîncînd lacom, deşi văzuse ceva sau poate bănuia că eu voiam să stric jocul. A întins doar mîna spre paharul cu apă, care alunecînd de pe colţul mesei s-a spart cu zgomot. Timpul parcă a rămas suspendat, Sonia îşi duce palma la gură şi Ana priveşte speriată cioburile strălucitoare. Arion rămîne o clipă nemişcat, cu sprîncenele arcuite a mirare, apoi se leagănă uşurel pe scaun şi cu vocea lui dintotdeauna întreabă:

- Să vă povestesc?

- Povesteşte dacă ţi-e a povesti, spune Sonia.

- Te ascultăm, adăugă Ana.

- ... Plescăitul armei mi-a intrat în ţeastă cu o bucată de plumb, că s-a speriat Horoncan...

Cuvintele îşi pierdeau sensul, se diluau transformîndu-se în imagini şi îl vedeam pe Horoncan cu arma în mînă ţintind spre Arion. Pe măsură ce bătrînul povestea, cuvintele erau înlocuite de imagini. Încercam să pătrund logica acestor transformări, însă propriile-mi nedumeriri erau fărîmiţate de puhoiul amintirilor străine.

Sonia plesneşte palmele a admiraţie, iar Arion se uită la cer:

- O să plouă, spune, să meargem în casă.

Ar trebui să adaug „e senin". Mă concentrez şi replica se lasă aşteptată. Sonia mă priveşte împreunîndu-şi palmele a rugă, Ana pare surprinsă, iar Arion se încruntă. Cine e păpuşarul?, mă încearcă un gînd rebel.

- E senin, spun fără să mă pot controla.

- Aici întotdeauna plouă, îmi răspunde Ana zîmbind. Apoi intrăm în casă, Arion calcă pe blana lucioasă şi caruselul reîncepe. Nu mai e nevoie să-l ascult, imaginile alunecă pe retină şi văd transeele nămoloase, pădurea, ursul şi pe Horoncan ghemuit cu arma-n mîini. Iar peste toate, aproape ireale, Ana şi Sonia ascultîndu-l pe Arion.

Cînd bătrînul se hotărăşte să tacă, imaginile îşi pierd intensitatea şi se sting. Sonia aprinde lampa cu petrol, iar Ana îndrăzneşte să sfîşie tăcerea:

- Tată, ai uitat să...

- Da, da, păru să-şi revină bătrînul şi scoase din dulap aparatul de radio. Atunci, brusc, fără vreun gînd precis, sau poate cu un gînd atît de bine ascuns în minte încît am şi uitat de el, i-am smuls casca din mîini şi i-am strigat:

- Tu ştii că nu-i adevărat, de ce o faci? Restul cuvintelor s-au pierdut într-un horcăit. M-am prăbuşit la picioarele lui, sugrumat de o durere fierbinte ce mi se ghemuise sub frunte. Arion rămăsese neclintit, privindu-mă parcă fără să mă vadă, la fel şi Sonia. Doar Ana a scăpat un ţipăt. M-am tîrît spre scaunul meu, şi cînd am ajuns durerea dispăruse, iar Arion regla cu grijă frecvenţa. Firul rupt al căştii i se legăna ca un vierme albicios sub bărbie. Din nou realitatea era înlocuită de imaginile grupurilor de alegători şi de vasul cu grîu ce se scufunda. Silit de o voinţă străină m-am ridicat şi am plecat la mine în cameră. Am adormit visînd-o pe Ana şi-mi era teamă pentru că dragostea nu intra în calculele păpuşarului, sau... cine ştie?

Cînd m-am trezit, umbra Soniei, trebăluind prin curte, se proiecta diformă în fereastră. M-am îmbrăcat şi am zîmbit imaginii tulburi din oglindă.

După aceea am deschis uşa bucătăriei şi am început să vorbesc fără să caut să înţeleg sensul cuvintelor. Altcineva avea grijă să nu greşesc. Cînd am terminat, am plecat chemat de loviturile egale de topor. Arion tăia acelaşi lemn cioturos. Aş fi vrut să-i vorbesc, dar îmi era teamă şi oarecum mă resemnasem cînd ne-a strigat Sonia.

- E gata masa!

Ne-am aşezat tăcuţi în jurul mesei şi eu aşteptam ca bătrînul să mă întrebe ce mai e nou prin oraş, deşi ştiam că nu are să o facă. Mînca tăcut şi îngîndurat, doar din cînd în cînd privea cerul senin. Tîrziu a întins mîna şi am zărit paharul cu apă la locul lui cu ciupitura aceea veche pe el, la fel ca înainte. Mîna lui Arion a ezitat o clipă ori poate numai mi s-a părut, apoi l-a luat şi a băut cu înghiţituri mici, după care ne-a privit mulţumit, legănîndu-se pe scaun:

- Să vă povestesc?

- Povesteşte dacă ţi-e a povesti, a răspuns Sonia.

- Te ascultăm, adăugă Ana.

Revedeam iarăşi ploaia, războiul, mi se releva din ce în ce mai clar detaliile, chiar şi ţîrîitul lui Horoncan cînd a apăsat pe trăgaci şi simţeam că eu sînt Arion, şi mă zbat într-o altă realitate cu plumbul înfipt în ţeastă.

Sonia plesneşte palmele a admiraţie, iar George se uită la cer.

- O să plouă, spune, să meargem în casă!

- E senin, protestez.

- Aici întotdeauna plouă, îmi răspunde Ana zîmbind. Apoi intrăm în casă şi ascultăm ce spune Arion şi văd ce a văzut el, simt ce a simţit el, îi răspund atunci cînd trebuie şi totul pare minunat. Sonia aprinde lampa, iar Arion scoate din dulap aparatul de radio. Aş vrea să-i smulg casca din mînă, însă amintirea durerii de atunci e proaspătă şi ceva îmi şopteşte că nu ar fi bine. Bătrînul reglează frecvenţa, îşi potriveşte casca al cărei fir e intact cu aceeaşi izolaţie murdară şi roasă puţin la capete. Începe să vorbească, iar eu văd din nou mulţimea şi vasul cu grîu scufundîndu-se. M-am ridicat, însă, ca de obicei, nimeni nu păru să observe. Am deschis uşa încet, apoi la fel de încet am închis-o în urmă. Ajuns în faţa casei am stră-

bătut în fugă livada și lanul de porumb pînă în defileu.

„Deci se poate pleca", am concluzionat. Undeva există o fisură. Cînd m-am furișat la mine în cameră lumina tulbure a lămpii se mai vedea încă în fereastră. Am adormit imediat ce m-am așezat în pat, și am visat-o pe Ana. Cînd m-am trezit, Sonia trebăluia prin curte, iar hainele erau curate, așezate la locul lor. Mă întrebam dacă nu cumva totul fusese doar o părere, o festă jucată dorinței mele de a pleca, de către un creier mult prea obosit. Însă mai simțeam fierbințeala alergăturii încălzindu-mi gleznele și iarăși m-am temut pentru că nu înțelegeam dacă eu am vrut să alerg în noapte sau un gînd străin m-a silit. M-am temut pentru Ana, pentru gîndurile noastre comune. După ce m-am îmbrăcat, am zîmbit oglinzii și mi-a răspuns imaginea cu același zîmbet. Am intrat în bucătărie deschizînd încet ușa.

- Bună dimineața!

- Bună, tresări Ana. Apoi se precipită făcînd un evident efort de concentrare.

- A venit Abrudan!

Abrudan nu putea face parte din joc, eram convins de asta. Crîșmarul încă se mai tîrguia cu George. La picioare i se odihnea o traistă răsturnată, din care ieșeau cîteva tomuri groase mucegăite, iar deasupra trona un tratat vechi de medicină pe care îl căutam de mai mulți ani fără succes. Am lăsat întrebările pentru mai tîrziu și am alergat spre defileu. În grabă am scris un bilet pentru tata chemîndu-l; el ar fi putut găsi un răspuns. Porumbul a început să foșnească ușor și dintre tulpinele verzi apăru Abrudan, urmat de măgărușii săi ce-și încovoiau spinările sub sacii cu boabe luați din hambarul întotdeauna plin al lui Arion.

- Hangiule!, am strigat. Atunci s-a oprit Abrudan și m-a privit pieziș.

- Uite, i-am spus, dîndu-i biletul și bani pentru osteneală. Trebuie să ajungă la doctorul Odobescu. Hangiul a luat banii, hîrtia și a început să rînjească către mine.

- Prea tîrziu, spuse el, nici un doctor nu o poate vindeca. Boala e aici (se bătu cu palma peste piept), e aici și roade. A chemat Arion vreo cîțiva, da' cum au venit tot așa au plecat. Începu să rîdă strîmbîndu-și fața. E prea tîrziu, i-au spus, mult prea tîrziu. Mai are de trăit cîteva zile.

- De cine vorbești omule?, am întrebat.

- De Ana, de cine altcineva?, răspunse hangiul, apoi dispăru în defileu, urmat de măgărușii săi.

Mă încăpățînam să cred că nu putea fi adevărat, însă faptele aveau o logică a lor pe care începusem să o întrezăresc. Tata, prin prezența sa, ar fi putut crea o succesiune și atunci...

- Hangiule, am strigat, oprește-te! Însă hangiul dispăruse, și dincolo de defileu cărarea se pierdea printre tufișuri. Cînd s-a întunecat eu rătăcisem de mult poteca. Tîrziu, printre crengile a doi brazi am zărit o deschizătură întunecată pe fundalul palid al stîncilor. Speram ca absența mea să nu fi produs acea perturbare majoră care ar fi stricat totul.

O umbră s-a desprins de lîngă peretele de piatră tăindu-mi calea. L-am recunoscut pe Arion; avea o față încrîncenată pe care se citea hotărîrea. Aș fi vrut să-i spun că am înțeles și că nu voi mai pleca. Mi-am amintit însă de paharul ciobit, de buturuga cioturoasă din spatele casei, și mi-a fost frică.

Arion ridica încet brațul cu arma îndreptată spre mine. Am fugit pe potecă înspre pădure, simțind în spate borul negru al țevii urmărindu-mă. După cîteva zile m-au găsit oamenii din sat zdrențuit, speriat și flămînd. Însă chipul Anei nu l-am uitat. N-am putut să uit nimic. Cînd aud ploaia răpăind pe acoperiș sînt cuprins din nou de aceleași îndoieli și mă apropii de fereastra aburită, care reflectă vag un chip îmbătrînit și îmi promit că o să-i caut.

Pictură de AUREL MANOLE

BOGDAN FICEAC

Noaptea fantasmelor

Lumea asta-i cum o vezi,
Iar cealaltă cum o crezi.
Lumea asta nu-i aşa,
Iar cealaltă-i altceva.

Ifrim îşi croi drum printre mese şi se prăvăli pe taburetul din colţ.

— O ţuică, Anghele!, comandă cu privirea aţintită spre bezna din spatele geamurilor. Se simţea cuprins de o nervozitate stranie, pe care nu putea şi nici nu voia de fapt s-o supună voinţei lui. Şterse cu mineca hainei abureala de pe geam şi se aplecă, încercînd să deslueşească bolta cerului. Vălătuci de nori denşi se învolburau, se roteau din ce în ce mai repede lăsînd numai arareori cîte o rază de lună să pătrundă spre ogrăzile pustii. Undeva departe, un cîine începu să urle prelung.

— Ce dracu' te tot holbezi în noapte?, injură cîrciumarul, trîntindu-i pe masă cinzeaca de ţuică. Mîine, poimîine au să-ţi iasă ochii din cap ca la melc.

— E timpul, Anghele... au să vină din nou... e vremea **lor**... înghină Ifrim surescitat.

Cîrciumarul şterse cele cîteva fărîmituri de pe faţa de masă, îşi îndesă cîrpa la brîu şi se îndepărtă bombănind.

— Eşti ca piaza rea, Ifrime, doar stai şi pîndeşti... într-o zi am să te dau pe uşă afară...

Ifrim nu-l asculta. Se rezemase de peretele înnegrit şi-i cerceta pe cei de la mese cu ochii aprinşi. Oamenii nu îndrăzneau să-l înfrunte. Ştiau că presimţirile lui se adeveresc întotdeauna. Stăteau posomoriţi, plutind parcă în fumul de ţigară şi în aburul cu miros acru, de sudoare. Din cînd în cînd se uitau furişat spre geamurile luminate de rare luciri albăstrii.

La masa din mijloc, alături de şeful de post, Ilie Toader îşi înfipse mîinile în chimirul ce sta să plesnească sub apăsarea burţii şi rosti sunător, încercînd să risipească încordarea.

— Ifrime, ce-ţi mai face, bă, muierea? Nu ţi-e frică s-o laşi singură pe-o noapte ca asta? Se uită roată către cei din jur şi dinţii de aur îi sclipiră într-un zîmbet rău, care se lăţea pe măsură ce întîlnea priviri complice.

Ifrim simţi o ghează de fier sfîrtecîndu-i inima. Maria... Bănuiala îl tortura noapte de noapte, uneori pînă la ivirea zorilor. Îşi muşcă buzele uscate şi unghiile i se înfigeau în palme. Durerea din piept, tot mai adîncă, îl înnebunea. Încercă să se mintă că Ilie Toader pusese întrebarea întîmplător, negăsind altceva pentru a abate atenţia sătenilor de la ceea ce urma să se petreacă după primul cîntat al cocoşilor. Însă dispreţul şi răutatea de pe feţele oamenilor îl izbiră aproape material, făcîndu-l să vibreze ca o lamă de oţel. Mîna i se îndreptă singură spre cuţitul de la brîu.

Un fulger depărtat lumină din nou geamurile. Oamenii tresăriră şi încrîncenarea le adînci cutele frunţilor. Chiar şi zîmbetul lui Ilie Toader dispăru de pe obrajii buhăiţi.

Ifrim se înmuie şi mîna îi părăsi cuţitul. Ce puteau ei să înţeleagă? În noaptea asta el se va duce **acolo** şi va uita de nemernicia lumii, de Maria, de tot... Apucă paharul de ţuică şi îl goli dintr-o singură sorbitură. Simţi lichidul arzător cum se împrăştie în corp făcîndu-i durerea suportabilă. Într-un tîrziu, chinuit de un gînd vechi, murmură mai mult pentru sine.

— Avem loc cu toţii în lumea asta, nea Toadere, avem loc cu toţii...

Un cal necheză în spatele cîrciumii şi deasupra ferestrei se auzi filfîitul greoi al unei păsări de noapte. Speriaţi de scîrţîitul uşii, oamenii întoarseră capetele. Ilie Toader se răsuci şi el, neliniştit, însă cînd îl zări pe cel din prag, chipul i se înseninâ.

— Pe unde umbli, măi, Simioane? Se ridică pe jumătate şi trase încă un scaun la masă. Ia loc, Anghele, încă un pahar şi o sticlă cu vin!

Nou venit nu se obosi să salute. Părul negru lucea dat cu ulei de nucă, şi pe faţa osoasă, o mustăcioară tunsă cu grijă urmărea buza de sus arcuită sfidător.

Se tolăni pe scaun, făcîndu-l să trosnească sub greutatea lui.

— N-am vreme, nea Toadere, aruncă plictisit. Am de lucru în noaptea asta.

Ilie Toader se înnegură.

— Nu te mai potoleşti, Simioane. Ce ţi-o fi lipsind?

— Am văzut flăcările.

— Eh, flăcările.. Toţi le-au văzut, n-aduc decît necazuri. Nu te băga singur în bucluc. Ascultă-mă, sînt om bătrîn.

Simion vru să răspundă tăios, dar îl întrerupse venirea cîrciumarului. Anghel şterse cu cîrpa urmele de vin, îi aşeză în faţă un pahar şi îl umplu. Se depărtă lăsînd pe masă sticla începută.

Şeful de post strivi în farfurioară mucul de ţigară şi îşi netezi mustaţa groasă, îngălbenită de nicotină.

— Măi, Simioane, am şi aşa destule necazuri. Nu te duce **acolo**. Ce spune lumea nu sînt vorbe în vînt.

— Nu mă sperii eu cu una cu două.

— Părintele Voronca, îşi aminti Ilie Toader, zicea că azi dimineaţă a găsit icoana Maicii Domnului căzută din cui. Şi candela era spartă. Semn rău.

— O fi gustat cam mult din vinul cel nou de împărtăşanie, rise tînărul, însă privirile încremenite ale celor din jur îi tăiară repede cheful.

— Nu-i de glumă, Simioane. Am auzit chiar eu azi noapte găinile cîntînd cocoşeşte.

— Dumneata crezi în lucruri de-astea?, se enervă Simion.

— În multe n-am crezut. Şi-acum...

Geamurile se luminară iarăşi, albăstrui şi o pală de vînt deschise uşa trîntind-o de perete. Oglinda ovală, pă-

tată de muște, se desprinse din agățătoare și se prăbuși pe podea sfărîmîndu-se în zeci de bucățele. Anghel oftă înciudat și scoase de sub tejghea o mătură și un făraș. Traversă încăperea înjurînd printre dinți, închise ușa și începu să adune cioburile. Oamenii îi urmăreau mișcările, uitîndu-se din cînd în cînd către Simion. Bărbatul izbucni înfuriat:

— Și așta-i semn rău, nu-i așa?! V-ați prostit cu toții! Las' că mai vorbim noi mîine dimineață! Nu mor eu chiar așa de repede!

Se opri brusc, zărind în colț privirea scînteietoare a lui Ifrim ațintită asupra lui. Intensitatea urii ce o citi pe fața celuilalt îl derută pentru o clipă. Își regăsi însă imediat stăpînirea de sine, uită de furie și se așeză încet pe scaun.

— Maria-i acasă, Ifrime?

Oamenii înmărmuriră. Ifrim țîșni ca un arc și scoase cuțitul. Tremura de mînie și în tîmple sîngele îi zvîcnea cu lovituri de ciocan. Se repezi spre masa din mijloc împingîndu-i violent pe cei din calea lui. Simion se ridică și el, încordat, așteptîndu-l.

Cu o agilitate puțin previzibilă, șeful de post înșfăcă arma atîrnată de spătarul scaunului și o îndreptă spre Ifrim armînd-o.

— Liniștește-te, Ifrime!, strigă tunător. Te-mpușc, pe Dumnezeul meu, te-mpușc dacă mai faci un singur pas!

Ifrim oscilă cîteva clipe, dar se opri văzînd degetul albit cum micșorează cursa trăgaciului. Neputința îl doborî. Simți durerea din piept revenindu-i copleșitoare, orbindu-l, înmuindu-i genunchii. Întîi Maria, și-acuim Simion, care le spusese tuturor că văzuse flăcările și că e hotărît să meargă la ei să-i înfrunte. Îl ura cum n-ar fi crezut că poate uri pe cineva. Se întoarse încet, gîrbovit și se așeză la masă. Anghel îi puse în față încă o cinzeacă de țuică. Îl bătu pe umăr și se depărtă.

Simion apucă paharul și bău fără să-și desprindă privirile de colțul în care se retrăsese Ifrim. Șeful de post îl urmărea încordat și îl prinse de mînă bănuind că are de gînd să mai spună ceva.

— Simioane, e mai bine să pleci

Tînărul se smulse enervat din strînsoare, însă privirea tăioasă a jandarmului îl făcu să înțeleagă că nu avea rost să mai continue. Se aplecă totuși spre Ilie Toader și clipi cu viclenie din ochi arătînd spre masa din colț.

— Mă grăbesc, nea Toadere, mai am un drum de făcut

Ilie Toader nu gustă destăinuirea. Clătină încruntat din cap, urmărindu-l cum se îndreaptă spre ușă.

— Ai grijă, Simioane, ai grijă...

Pentru o clipă, silueta bărbatului se contură în prag pe fondul unei lumini albastre, apoi dispăru în noapte. Din depărtare se auzi de trei ori țipătul unei cucuvele.

La masa lui, Ifrim rotea degetul umed pe buza paharului, făcîndu-l să sune prelung. Părea calm, însă în ochii îngustați apăruse o luminiță ciudată. Nici măcar cei din apropierea lui nu auziră ce spune

— Am fi avut loc cu toții în lumea asta...

*

Femeia ridică fruntea lăsînd vîntul să-i răvășească pletele. Șuvițele de păr îi atingeau obrajii ca și cum degete nevăzute s-ar fi jucat mîngîind-o. Coborî treptele pridvorului și se înfioră punînd tălpile goale pe iarba mătăsoasă și umedă. Alergă spre poartă, însă nu reuși să distingă nimic în bezna drumului. În fugă, sînii îi jucară, întăriți de răcoarea nopții, și frecușul sfîrcurilor pe pînza cămășii îi produse o nebănuită voluptate. Deasupra, văzu cu bucurie cum zdrențele de nori încep să se risipească, lăsînd să apară discul argintiu al lunii. Se întoarse repede spre casă și își desfăcu brîul cu mișcări febrile. Icnind, îl aruncă de cîteva ori spre cer, apoi se înălță pe vîrfuri și bătu streașina cu el murmurînd cuprinsă de dorință

Lună, lună,
Doamnă bună,
Bun cal ai
Și frîu n-ai.
La ursita mea te du
Și iubitul mi-l adu.
Către mine să-l porneşti,
Peste cîmpuri să-l goneşti,
Prin pădure fără sine
Și prin sat fără ruşine.

Se opri ostenită, cu privirile spre globul uriaș, măturat de fuioarele negre ale norilor. Tresări, simțind pe umeri asprimea unor palme puternice, dar nu se întoarse. Recunoscu mîngîierile, răsuflarea caldă a bărbatului, sărutările ce îi furnicau pielea gîtului. Bucuria o invadă năvalnică.

— Simioane... am crezut că n-ai să mai vii...

Bărbatul îi desfăcu înfierbîntat șnurul cămășii, îi dezgoli umerii și îi scoase la iveală sînii pietroși. Amețită de dorință, femeia se răsuci desprinzîndu-se din îmbrățișare și îl prinse de mînă.

— Vino... haide, ce mai aștepți?

Simion însă rămase pe loc. Ea îl privi surprinsă, neînțelegînd ce se petrece, de ce întîrzie.

— N-am vreme, Marie, oftă bărbatul... în noaptea asta n-am vreme... mîine seară...

Se apropie s-o sărute, însă femeia încremenise neluîndu-l în seamă. Privea dincolo de el, spre drumul pe care se contura tot mai apropiată silueta unui om.

— Dumnezeule, Ifrim!, îngăimă sugrumată de spaimă.

Simion se aplecă și își apăsă gura pe buzele ei înghețate. Șopti liniștitor.

— Nu-ți fie teamă, am să fiu prin preajmă.

O mîngîie pe obraz și se furișă spre gardul de nuiele din spatele casei. De cum îl zări, uită de Maria. Luă tîmpcopul rezemat de un par și porni în fugă prin grădini, către marginea de miazăzi a satului, deasupra căreia plutea deja ceața luminiscentă cu irizații albastre.

Ifrim zări umbra ce se pierdea în întuneric și pieptul îi

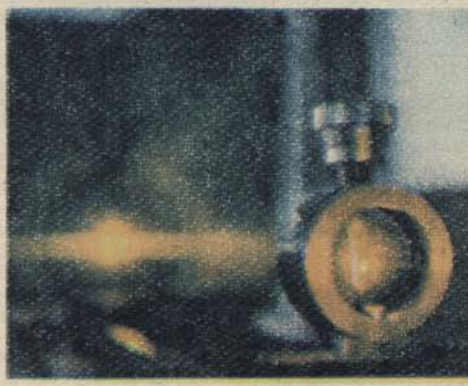

Fotografie de LUCIAN IONICĂ

plezni de furie. Se repezi în curte cu ochii împăienjeniți, trecu pe lîngă Maria împingînd-o brutal și alergă spre gard, pe urmele fugarului. În grădină însă, nici un semn al prezenței celuilalt. Zeci de licurici roiau deasupra tufelor de ardei și, printre bulgării de pămînt, cîțiva greieri continuau să cînte netulburați.

Simți că îl îneacă mînia. Din cîteva salturi ajunse la femeia care stătea năucă în mijlocul curții, acoperindu-și sînii cu brațele încrucișate. O pocni cu sete, își încleștă mîna-n părul ei și o trînti la pămînt.

— Cățea... mi-ai spurcat casa, mugi, împroșcînd-o cu stropi de salivă.... ești în călduri.... las' că te răcoresc eu...

O lovi cu picioarele, întăritat, ținînd mîna încă înfiptă în pletele ei. Femeia se apăra ferindu-și fața cu brațele, gemînd surd, însă fără să-i ceară iertare.

Ifrim se opri abia cînd simți oboseala îndurerîndu-i mușchii. Mînia făcu loc unei deznădejdi adînci și fără leac. Totul se sfîrșise. Lumea devenise pentru el îngrozitor de pustie.

Privi spre femeia ce-îi fusese soție și goliciunea pulpelor argintate de lună îl scîrbi. Își aminti de celălalt, care venise să se bucure de carnea ei și furia îl cuprinse iarăși.

— Pe Maria mi-ai luat-o, scrîșni cu ochii scăpărînd de ură, da' de ei n-ai s-apuci tu să-ți bați joc.

Porni spre grădina din spatele casei strîngînd în pumn mînerul cuțitului.

•

Stejarul își înălța spre cer crengile noduroase încercînd să prindă în plasa lor neregulată globul plin al lunii. Ifrim se rezemă cu spatele de scoarța aspră și răsufla adînc de cîteva ori pentru a-și domoli bătăile inimii. O speranță nedefinită îi apăruse în suflet. Aerul din jurul său răspîndea o lumină slabă, ce cobora în valuri din imensitatea cerului. Mirosul înțepător de usturoi devenea tot mai puternic.

Icnetele lui Simion risipiră vraja. Ifrim se răsuci atent și își lipi obrazul de trunchiul stejarului. Rămase în ascunzătoare pîndind mișcările celuilalt.

Simion lovea îndîrjit cu tîrnăcopul. Pămîntul era tare, bulgări colțuroși săreau rostogolindu-se în iarbă cu zgomot înfundat și din cînd în cînd fierul scotea scîntei nimerind în pietre. Groapa ajunsese abia la jumătate de metru, dar

Fotografie de LUCIAN IONICĂ

el nu renunța. În acest loc văzuse condensarea cea mai puternică a luminii albăstrui, unduind ca limbile unor flăcări și aici trebuiau să se afle comorile. Mușchii îi jucau întăriți de efort pe spatele gol, acoperit cu stropi de sudoare, iar gîfîitul i se auzea tot mai zgomotos.

Ifrim strînse pumnii și buzele i se albiră. Porni plecat, cu simțurile la pîndă, spre mica depresiune în care săpa celălalt.

Pe nesimțite, un sunet grav se instăpîni peste cîmp și o trepidație ușoară scuturâ frunzele stejarului. Perdeaua de lumină începu să se restrîngă, să se adune într-o coloană gigantică, translucidă, care se subția pe măsură ce urca spre tăriile cerului, spre stele...

Ifrim se lăsă la pămînt. Îl văzu cu bucurie pe Simion cum se zbătea prins în interiorul coloanei, urlînd cu mîinile la cap, cu ochii ieșiți din orbite. Corpul îi tremura cuprins de frisoane și fața i se înroșise ca focul. Căzuse în genunchi, apoi pe burtă și începu să se-tîrască spre marginea perdelei de raze. Cu un ultim efort se rostogoli în afară și rămase întins pe spate, sleit de puteri.

Reflexe de toate culorile începură să joace înăuntru. Roiuri de stele minuscule pluteau într-o ceață lăptoasă, se uneau dînd naștere unor forme difuze, se despărțeau generînd norișori sclipitori. O logică anume le ghida mișcările și după cîteva minute Ifrim putu să distingă cu ochii înlăcrimați de emoție o lume halucinantă, conturîndu-se tot mai clară pe măsură ce se risipeau aburii. O lume tăcută, de o măreție neînchipuită. Omul privea hipnotizat, cu pieptul prea strîmt pentru zbuciumul inimii. Văzu o piață largă, de marmură, lucind în ape albastre, străjuită de temple fabuloase, înalte pînă la cer. Pereții le scînteiau de aur, încrustați cu desene ciudate. Vitralii enorme, frontoane sculptate în jad, arcade suple, suspendate în aer. Și pretutindeni, printre pilaștrii clădirilor, pe deasupra pieței, în văzduhul argintat, ființe înveșmîntate în raze pluteau într-o armonie perfectă. Bărbați și femei, cu chipuri hieratice, de o frumusețe nepămînteană, zburau lent, preocupați de gînduri neștiute...

Ifrim se simți cuprins de o fericire fără seamăn. Uitase rîsul disprețuitor al sătenilor, uitase de Maria, de nimicurile ce îi amăriseră viața. Și-ar fi dorit ca noaptea să se prelungească la infinit, ca el să rămînă pentru totdeauna acolo, privind cu sufletul înfiorat lumea aceea minunată.

Simion se ridicase în picioare, nevenindu-i să creadă ce bogății se iviseră în fața ochilor săi. Erau atît de aproape, numai cîțiva pași să facă și le putea atinge cu mîna. Creaturile ce unduiau deasupra nu păreau amenințătoare. Se abținu însă, amintindu-și de durerea ce îi arsese tîmplele mai înainte și se uită cu atenție în jur. Găsi în spatele său o cracă groasă, o ridică și o arcui în mîini încercîndu-i rezistența. Rînji mulțumit. Se putea apăra cu ea de strigoii zburători. Porni precaut spre orașul de aur.

Ifrim îl urmărea apatic, dar cînd îi înțelese intenția, inima i se contractă de spaimă.

— Simioane!, răcni din străfundul pieptului, îngrozit. Simioane, oprește-te!

Dar celălalt nu părea sau nu voia să-l audă. Mai avea doar cîțiva pași! Se repezi către el sufocat de ură.

•

Comisarul se rezemase de stejar și își curăța meticulos noroiul de pe bocanci cu vîrful umbrelei. Întotdeauna avea ghinionul ăsta. Cînd trebuia să plece prin cine știe ce cocioburi, era sigur că va sosi acolo o dată cu ploaia. Iar ne-

gura plumburie nu dădea nici un semn că va apare prea curînd soarele.

Plictisit, șeful de post urmărea cei cîțiva corbi ce croncăneau pe crengile umede și negre.

La cîțiva metri în față, cadavrul lui Simion, gol pînă la briu, zăcea întins pe spate, cu mîinile aruncate lateral. Părul mustind de apă i se amestecase cu noroiul de sub cap și ochii sticloși priveau spre cer, mirați parcă de rana aceea din tîmplă. Medicul se ridică greoi și își scoase ochelarii ștergîndu-i cu o bucățică de piele.

— E mort de cel puțin zece ore. Osul temporal e zdrobit și fragmente din el s-au înfundat în creier. După autopsie poate voi ști mai multe, deși nu prea cred.

Comisarul se concentrase asupra unui glod cleios ce nu voia să se desprindă din scobitura tocului drept.

— Cu ce a fost lovit?

— E un pietroi acolo, la nici un metru de capul lui. Deși a plouat, se mai pot vedea urme de sînge în crăpături. Fața i se schimonosi cu gura căscată și un strănut zgomotos îi scuturâ corpul. Credeți într-adevăr că a fost lovit de cineva?

Comisarul termină de curățat bocancii și șterse vîrful umbrelei de stejar. Mormăi, uitîndu-se spre cadavru.

— N-o fi venit el pînă aici să se împiedice.

— Oricum, ipoteza există...

— Mulțumesc, domnule doctor, se enervă comisarul ca de fiecare dată cînd cineva se oferea să-i dea sfaturi și să-l învețe cum să-și facă meseria. Dacă voi mai avea nevoie de dumneavoastră, știu unde să vă găsesc.

Medicul înclină din cap ofensat și se răsuci pe călcîie, îndreptîndu-se către șareta împotmolită în drum. Corpul i se cutremură din nou sub violența unui strănut.

— Încă ceva, domnule comisar, zise glacial. Pielea cadavrului are o tentă roșiatică pe care nu mi-o pot explica. Ceva asemănător efectelor unei arsuri, sau opăriri, însă de o uniformitate nenaturală. Chiar și la subsuoară înroșirea este la fel de intensă ca cea de pe restul corpului.

Se îndepărtă fără să mai privească înapoi, urcă în șaretă și biciui armăsarul, forțîndu-l să pornească la galop spre casele înnegrite de umezeală din marginea satului.

— Circiule, cheamă oamenii să-i ia!, ordonă comisarul șefului de post, arătînd cu bărbia spre mort.

— Am înțeles!, zvîcni jandarmul în poziție de drepți și-i fluieră scurt pe cei doi țărani ce așteptau gîrboviți pe capra căruței. Oamenii îndemnară calul și coborîră panta, apropiindu-se de cadavru. Cel mai în vîrstă sări jos, se aplecă și întinse palma brăzdată de crăpături spre fața lui Simion. Îi închise pleoapele murmurînd cu spaimă.

— Pînă la urmă te-au doborît strigoii, Simioane... Cu mîna ta ți-ai făcut-o, Dumnezeu să te aibă în pază...

Îl apucă de umeri, se opinti ajutat de tînăr și urcară cadavrul în căruță. Îl așezară pe culcușul de paie și îl acoperiră cu o pătură zdrențuită.

Comisarul îi urmări pînă ce se pierdură în zarea strivită de nori. Se urni apoi spre mica depresiune, căutînd să calce cît mai mult posibil pe smocurile de iarbă. În groapa cu fundul bălțind de apă, tîrnăcopul stătea încă înfipt în noroi, ca și cum posesorul lui ar fi trebuit să vină dintr-o clipă în alta să-și reia lucrul.

— Circiule!, strigă spre jandarm. Ce făcea ăsta aici?

— Căuta comori, domnule comisar. Văzuse flăcări aici cîteva nopți la rînd și venise să sape... Se întrerupse observînd încruntarea de pe chipul superiorului și continuă oarecum jenat. Nu sînt povești, domnule comisar, credeți-mă! Și eu le-am văzut. Nu prea am somn și ies uneori pe prispă să fumez o țigară. Nopți întregi le-am zărit deasupra locurilor ăstora, înalte pînă la cer. Nu glumesc, întrebați-l și pe părintele Voronca sau pe Ilie Toader. Chiar și pe domnul învățător Dinescu. Le știu cu toții...

— Bine, bine, îl opri comisarul agasat, cercetînd cu atenție noroiul din preajma locului în care zăcuse mortul. Știu pe cineva care ar fi vrut să-l omoare?

— În sat, poate Simion se încurcase cu muierile unora... Da' nimeni n-ar fi îndrăznit să-l urmeze pînă aici.

— Nu zău! Le-o fi frică de strigoi...

Jandarmul, încurcat, scoase din buzunarul vestonului o foiță de hîrtie, punguța cu tutun și își răsuci o țigară. O aprinse trăgînd fumul adînc în piept și vorbi căutîndu-și cuvintele.

— Iertați-mă, domnule comisar, da' mulți i-au văzut... strigoii vreau să spun... pluteau în flăcări... sau poate erau ielele... Simion n-a vrut să se ferească... acu' e mort...

Comisarul renunțase să-i mai asculte bălmăjeala. Îl irita mai ales faptul că astfel de vorbe veneau de la un slujitor al legii. Ce pretenții mai putea avea de la ceilalți săteni!

O neuniformitate în aspectul smocurilor de iarbă îi atrase atenția. Cu toată umezeala, unele dintre ele păreau veștede, chiar uscate. Privite mai îndeaproape, numai părțile superioare ale firelor arătau astfel, de parcă ar fi fost pîrjolite de undeva de sus, fără ca focul să afecteze rădăcinile. Urmări dispunerea ierburilor ofilite și sesiză că formau un cerc uriaș, ale cărui porțiuni apăreau și dispăreau printre denivelările terenului. Șeful de post îi observase încordarea. Cînd distinse și el urmele de pe sol, fața i se albi.

— Hora ielelor... ielele l-au ucis, domnule comisar...

— Termină cu prostiile!, strigă comisarul înfuriat că nu putea găsi nici o explicație plauzibilă cercului de iarbă arsă. Își aminti și de observația doctorului în legătură cu roșeața pielii mortului și simți că transpiră. Un început de îndoială i se cuibări în suflet. Dacă totuși jandarmul... Nu, e ridicol! Trebuia să alunge astfel de gînduri absurde.

— Cine spuneai că a găsit mortul?

— Domnul învățător Dinescu.

— Ce căuta pe cîmp cu noaptea în cap?

— Se ducea la Deleni, la gară, să ia niște cărți.

— Și cum a văzut cadavrul tocmai aici. Bănuiesc că mergea pe drum, ca oamenii. Era imposibil să-l observe de acolo.

Șeful de post rămase cu gura căscată. La așa ceva nu se gîndise.

— Unde-i acum Dinescu?, întrebă comisarul cu o asprime voită.

— La școală... cred că la școală...

— Să-l anunți că după-amiază vreau să-i pun cîteva întrebări.

— Am înțeles.

Comisarul începu să urce panta domoală către stejar, sprijinindu-se în umbrelă. La rădăcina copacului făcu un mic popas pentru a privi din nou cercul de arsură care de aici se putea distinge în întregime. Era de mirare cum de nu-l văzuse din prima clipă. Jandarmul plecase să aducă șareta din drum și statura lui puternică părea cioplită în piatră pe fundalul norilor umflați de apă. Dacă un asemenea om ajunsese să creadă în strigoi... Fiorul de neliniște îl străbătu parcă mai adînc și comisarul își ridică reverele pardesiului.

— Circiule, întrebă după ce se așeză în șaretă, ce dușmani zici că avea în sat Simion ăsta al vostru?

— Păi... unul ar fi Ifrim...

Masa era așezată sub bolta de vie pe ramurile căreia mai rămăseseră doar cîteva frunze îngălbenite. Cerul înalt, singeriu, se acoperise cu nori subțiri, puternic arcuiți, asemănători coastelor unui monstru gigantic ce înghițise satul și întreg pămîntul.

— Serviți, domnule comisar, îl invită din nou Ilie Toader, umplîndu-i pahărelul cu țuică. Dinții de aur îi luciră forțat. Nu știa cum să interpreteze refuzul polițistului de a intra în casă. Era o simplă toană, sau comisarul îl bănuia cu ceva? Ridică șovăitor paharul. Să fie într-un ceas bun!

Comisarul ciocni cu el plictisit, ignorîndu-l pe șeful de post. Nu-i plăcea să stea la aceeași masă cu subalternii, mai ales la băutură.

— Ce face Dinescu?, se răsti la jandarm. Nu i-ai spus să vină urgent?

— Ba da. Mă mai duc o dată să-l iau.

— Lasă... îl opri comisarul cuprins brusc de o apatie fără motiv. Mai bine caută-l pe omul ăla de care mi-ai vorbit pe drum.

— Ifrim?

— Da. Adu-l aici.

Jandarmul se ridică grăbit, își aranjă ținuta și se îndreptă ușurat spre poartă. Atitudinea distantă a comisarului îl făcuse să se întrebe mereu dacă nu greșise cu ceva în timpul anchetei. Oricum, nu e bine să stai prea mult în ochii șefului.

Ilie Toader tăie cîteva felii de pîine și împinse farfuria cu brînză mai aproape de comisar.

— Serviți, n-ați mîncat deloc. Îi spun muierii să pregătească și un pui la ceaun. Într-o juma' de oră-i gata.

— Nu-i nevoie, refuză categoric comisarul. Ochii i se opriră asupra micii legături de la chimirul țăranului. Prinse într-un inel, cîteva obiecte miniaturale, lucrate fără îndemînare: o seceră, o secure, un cuțit și alte cîteva de o formă incertă.

Ilie Toader îi observă curiozitatea.

— Apără de rele... știți, de cînd cu strigoii... dumneavoastră poate nu credeți, da' eu era cît pe ce s-o pățesc... nu mai am liniște de luni de zile...

— Dumneata crezi că strigoii l-au omorît pe Simion?

— D'apăi cine? Eu am încercat să-l opresc, da' n-a vrut să asculte. Fierbea sîngele în el...

— Și dumneata cînd ai văzut nălucile astea?

— Acu vreo două luni, veneam de la oraș cu căruța, începu țăranul să istorisească înfrigurat, mă prinsese noaptea pe drum. Eram în dreptul stejarului cînd am văzut deodată cum se despică norii și cîmpul se umple de lumină. Scînteia în toate culorile, îmi sălta inima de bucurie. Abia cînd am simțit mirosul de usturoi m-a fulgerat gîndul că trebuie să fie o născocire a Satanei. M-am închinat de trei ori și am dat bice cailor. O singură dată am privit înapoi. Strigoii pluteau pe raze și îmi făceau semne să vin la ei. Am rostit „Tatăl nostru" pînă ce am ajuns în sat. Numai așa am scăpat. Dacă nu-mi ajuta Dumnezeu m-ar fi pocit, sau m-ar fi omorît ca pe Simion...

Comisarul rămase pe gînduri. Credința cu care vorbise bătrînul îi dădea o senzație de nesiguranță. Într-un fel și Circiu se comportase la fel. Să fie posibilă o coalizare a întregului sat în susținerea poveștilor cu strigoi pentru a-l ascunde pe adevăratul făptaș? De ce o făceau? Fuseseră duși în eroare sau erau în deplină cunoștință de cauză? Își aminti cu neplăcere că la un moment dat și el fusese înclinat să creadă în fantasmagorii. Se încordă sub violența unei crampe la stomac.

— În sat n-ar fi avut nimeni interes să-l omoare pe Simion Vanghele?, întrebă aparent într-o doară.

— Avea dușmani, da' nu erau oameni care să-i ia viața...

Comisarul deveni atent.

— Cine îl dușmănea?

— Păi chiar și Ifrim a sărit cu cuțitul la el.

— Cînd asta?

— Aseară. Simion se cam dăduse la Maria, muierea lu' Ifrim...

Ilie Toader se opri aducîndu-și aminte că el însuși îl atîțase pe Ifrim, vorbind cu subînțeles de femeia lui. Polițistul nu trebuia să afle. Cine știe pe cine va găsi vinovat pînă la urmă?

Comisarul îi sesiză ezitarea.

— Dumneata crezi că Ifrim ar fi putut să-l omoare?

— Da' de unde! E slab la minte. Se înfurie el repede, da' nu-i în stare să taie nici măcar un pui. Umblă toată ziua pe cîmp și stă cu ochii pe cer.

— Aseară l-a amenințat pe Simion cu moartea?

— Nu, i-a potolit Circiu repede. Ifrim s-a dus la masa lui și a început să bolborosească. Așa face de la un timp. Lumea zice că i-au luat strigoii mințile.

Comisarul se întrerupse auzind poarta. Ilie Toader, bucuros că scăpase de întrebări, se ridică și merse în întîmpinarea musafirului.

— Poftiți, domnule învățător, poftiți. Cinele e legat.

Comisarul îl privi contrariat pe noul venit și în acel moment avu prima certitudine: învățătorul Viorel Dinescu era, fără nici un dubiu, cea mai slabă ființă pe care o văzuse în viața lui. Cu un cap mai înalt decît Ilie Toader, corpul său filiform se menținea ca printr-o minune în poziție verticală. Fața prelungă, osoasă, cu buzele mari, înroșite de frig, era dominată de doi ochi, bulbucați excesiv de ochelarii cu lentile groase. Învățătorul se aplecă spre el, privindu-l ca prin ocularul unui microscop și îi întinse mîna.

— Bună seara, domnule comisar. Iartați-mi întîrzierea.

Se așeză pe bancheta din fața polițistului și își trecu degetele prin părul răvășit de vînt. Brusc, mișcările i se încetiniră. Ochii măriți de efort încercau să deslușească ceva pe streașina casei.

— Ce-i acolo, domnu' Toader? Un craniu de cal?

— Da... o hîrcă... încuviință stînjenit bătrînul. Știți...

— Știu, știu, împotriva strigoilor, zîmbi Dinescu.

Comisarul se întoarse și el spre casă. Într-adevăr, pe acoperiș, prins cu o sîrmă, craniul unui cal își căsca orbitele goale spre norii însîngerați ai asfințitului.

Învățătorul continuă cu siguranța cunoscătorului.

— Mai trebuia frecat cu usturoi și brîul fîntînii.

— L-am frecat. Am atîrnat și în grindă cîteva funii, confirmă țăranul oftînd. Da' tot mai aud noaptea șoapte la fereastră chemîndu-mă...

Comisarul asculta perplex. Dacă și învățătorul... un sat de nebuni! Sau poate voiau numai să-l înnebunească pe el. Ei bine, nu și-au găsit omul!

Dinescu observă deruta polițistului.

— Nu vă neliniștiți, domnule comisar! Mă pasionează toate aceste credințe și obiceiuri. String material pentru o lucrare mai amplă.

Comisarul se destinse. În sfîrșit, cineva cu care se putea înțelege. Îl nemulțumea totuși faptul că Dinescu îi sesizase momentul de slăbiciune și redeveni sobru.

— Domnule învățător, vreau să vă pun cîteva întrebări legate de moartea lui Simion Vanghele.

— La dispoziția dumneavoastră.

— Da... hm... am înțeles că dumneavoastră ați descoperit cadavrul.

— Exact. Mă duceam la Deleni, la gară, să iau niște cărți. În fiecare lună primesc un colet de la un anticar al meu. De data asta am avut surpriza să găsesc cîteva volume realmente interesante: „Astronomia" lui Flammarion, două romane de Cyrano de Bergerac, „La pluralité des mondes habités", tot de Flammarion.

— Bine, bine, îl întrerupse comisarul. Mă interesează cum ați văzut mortul tocmai de pe drum.

— Nu eram pe drum cînd l-am observat. Făcusem un mic ocol pînă la stejarul acela singuratic. O clipă, mă explic imediat. Mai întîi trebuie să știți că spaima sătenilor nu este fără temei. De la un timp se petrec lucruri extraordinare în locul acela. Am înțeles că vi s-a povestit deja. Vă înțeleg suspiciunea. Nici eu n-am crezut la început. Azi noapte însă am văzut că cerul devine luminiscent și, cum tot aveam drum pe acolo, m-am apropiat. Nu vă puteți închipui ce senzație am avut privind eu însumi la ființele acelea. O bucurie inexprimabilă în cuvinte, o eliberare, am simțit că și eu sînt o parte a acestui univers minunat și de necuprins... După ce totul a dispărut, singurul lucru pe care l-am observat era o urmă circulară de iarbă arsă. Și, bineînțeles, cadavrul lui Simion.

Comisarul se lămurise. E adevărat, învățătorul vorbea ca un om inteligent, unele dintre afirmațiile lui păreau chiar credibile, însă pe el nu-l mai putea înșela nimeni acum. Vrîi să-i mai pună o întrebare, dar nu mai avu timpul necesar. Dinescu se ridică brusc în picioare, gesticulînd cu febrilitate.

— Domnule comisar, e fantastic ceea ce se întîmplă acolo! Am răsfoit astăzi cărțile lui Flammarion. Sînt convins că ființele pe care sătenii le denumesc „strigoi" sînt reprezentanții unei alte lumi. O planetă pierdută în imensitatea cerului, un univers paralel cu al nostru, nu știu, dar ei există! Vă rog, nu mă întrerupeți! Simt nevoia să vorbesc, să-mi limpezesc gîndurile. Domnule comisar, vă dați seama? Nu sîntem singuri! Cred că tocmai acest lucru încearcă și ei să ni-l comunice! Nu-mi dau seama cum de au reușit să proiecteze imaginile acelea. Dacă sînt numai simple imagini... Cercul de iarbă pîrjolită, mirosul de ozon, muzica pătrunzătoare. Nu pot să mi le explic. Știința lor este extraordinar de avansată. Mă gîndesc mereu la credința sătenilor în strigoi. De unde au izvorît superstițiile astea? Eu sînt convins că tot din asemenea apariții pe care oamenii nu au putut să le priceapă. E de datoria noastră să încercăm să răspundem mesajului, trebuie să găsim o modalitate prin care să le demonstrăm că îi înțelegem...

Comisarul îi urmărea disperat perorația. Singurul său gînd era să găsească un pretext pentru a-i curma cît mai repede discursul. Dinescu însă, înfierbîntat, nu se oprea nici măcar să răsufle.

— Am citit o mulțime de cărți, domnule comisar, voi merge în biblioteci, în arhive, pînă la urmă se va găsi o cale de comunicare, trebuie să existe această cale!... Domnule comisar! Încă o clipă, vă rog!... Termin îndată...

Ilie Toader se apropie stînjenit de el și îi umplu pahărelul cu țuică. Simțea că e supărat.

— Domnu' învățător, eu cu mintea mea proastă n-am priceput prea multe. Da' știu că dumneavoastră aveți dreptate.

Se așeză la masă și talismanele de la chimir îi sunară abia auzit.

Dinescu zîmbi absent. Ochii săi miopi se uitau în gol, spre cerul înroșit de ultimele raze ale soarelui.

*

Ifrim mergea senin pe mijlocul uliței. Părul lui blond, cîrlionțat lucea în lumina de miere a soarelui și ochii albaștri, larg deschiși, sorbeau cu nesaț priveliștea lumii, de parcă abia acum i-ar fi descoperit frumusețea. Aerul răcoros și limpede amplifica el însuși strălucirea caselor, a clăilor de fîn, a copacilor cu coroanele îngălbenite. De neînțeles cît de orb fusese pînă acum. Ani de zile trăise în mijlocul acestor minunății fără să le cunoască, zi de zi le privise fără să le vadă, clipă de clipă le respirase fără să le simtă mireasma. Tremurul unei pete de lumină în apa din ighеabul pentru animale, fornăitul aburos al unui cal, zgomotul găleții scufundate în fîntînă, legănarea vițelor ce pasc alene scuturîndu-și tălăngile și atîtea alte miracole aflate la fiecare pas.

*

În fața circiumii lui Anghel, cîțva bărbați stăteau pe trunchiurile lustruite de atîta folosință. În ciuda aerului răcoros, lumina densă a soarelui îi reținea încă afară, se adunaseră în jurul lui Ilie Toader să afle ce descoperise comisarul.

— Nici nu vrea să audă de strigoi. Domnu' învățător Dinescu l-a luat pe ocolite, da' nici dînsul n-a putut să-l convingă.

— Lasă, bre, cînd l-or pocni și pe el să vezi cum o să creadă, izbucni înciudat un tînăr negricios cu buză de iepure.

— De-o mai putea, oftă vecinul lui Ilie Toader. Simion tot așa rîdea... nici nu voia să asculte...

Dumitru Antim trase un gît de țuică din sticla aflată în mijlocul lor și își frecă palmele să se mai încălzească. Vorbi răgușit, parcă împotriva voinței lui.

— Măi, oameni buni, și dacă domnul comisar are dreptate?

Țăranii încremeniră, privindu-l pe sub sprîncene cu neîncredere.

— Cum adică?

— Așa bine. Dacă are dreptate?

— Vrei să zici că nu ne bîntuie strigoii?

— Ba bine că nu! Doamne păzește-mă!, se închină înfiorat omul. Două vite mi-au îmbolnăvit...

— Atunci?

Țăranul se opri îngîndurat și îi privi pe rînd, pătrunzător.

— Dacă l-a omorît cineva din sat? Cineva care știa că lumea o să dea vina pe strigoi?

Oamenii își plecară frunțile. Cele spuse de Dumitru Antim nu păreau vorbe aiurea. Cu cît se gîndeau mai mult înclinau să-i dea dreptate. Și totuși...

— Cine să-l fi omorît?

— Parcă n-avea cine?! Din cîte mi-aduc aminte și fetei matale îi cam purta sîmbetele...

— Tu vorbești, mă? Ai uitat cum te-a tăvălit prin noroi doar fiindcă nu i-au plăcut ochii tăi?

Ilie Toader se ridică, făcîndu-le semn să se liniștească și rosti cu glasul uscat.

— Comisarul se pare că-l bănuie pe Ifrim.

— Pe prostu' ăla?, se miră negricriosul cu buză de iepure. Ăla-i om să-l omoare pe Simion?

— Ai uitat c-a scos cuțitu' la el?, îi aminti un tînăr roșcovan cu fața plină de pistrui. Abia l-a potolit domnu' Circiu.

— Abia l-a potolit domnu' Circiu, îl îngînă zeflemitor

negriciosul. Crezi că avea curaj să mai facă un pas? Îl bătea Simion de-l lăsa lat. N-ai văzut că i-a luat muierea și prostu' nu zicea nimic?

— De unde știți voi ce-o fi fost în sufletul lui?, vorbi pentru prima dată, cu jumătate de gură, un căruțaș bătrîn.

— Hai, bre, că mă faci să-i plîng de milă, abia catadicsi negriciosul să-l ia în seamă.

Dumitru Antim rosti cumpănindu-și cuvintele:

— Ifrim e singuru' care putea să-l urmeze **acolo...**

Oamenii tăcură. Într-adevăr, niciunul dintre ei nu s-ar fi încumetat să înfrunte strigoii. Ifrim însă părea că abia îi așteaptă. Ori de cîte ori se albăstrea cerul, el tremura de bucurie. În nebunia lui, probabil nici nu-și dădea seama că putea fi strivit ca o gînganie neînsemnată.

— În seara aia a rămas la circiumă, spuse Ilie Toader din nou cu părerea de rău că îl atîtase atunci.

— Ba nu, își aminti negriciosul. A plecat după vreo juma' de ceas. Ce dracu', nea Toadere, doar mata ai vrut să-l mai ții la masă. Avea timp berechet să-i ia urma lui Simion.

— Era prea slab la minte ca să poarte pică cuiva.

Dumitru Antim vorbi din nou, cu greutate, apăsînd cuvintele.

— Eu n-am spus că Ifrim l-a ucis, ci doar că în noaptea aia a fost **acolo.** Prea umblă aiurea de două zile. E limpede că strigoii i-au sucit mințile...

Tăcerea se instăpîni din nou în fața circiumii. Nu dură mult. Fu risipită de călcătura unor bocanci grei.

— Ziua bună, salută arțăgos șeful de post. L-ați văzut pe Ifrim? De-aseară îl caut. Domnu' comisar vrea să-i ia un interogatoriu.

— L-a găsit vinovat?, întrebă cu teamă Ilie Toader.

— Nu. Încă facem cercetări, îl lămuri jandarmul cu superioritate.

Tînărul roșcovan sări brusc de la locul lui.

— Hei, vorbiți de lup și...

Se uitară cu toții în susul uliței. Ifrim venea spre ei cu fața luminată de zîmbet. Ochii îi erau nefiresc de mari și limpezimea lor le strecură un fior de stînjeneală. Mersul îi era însoțit de un clinchet ce devenea tot mai perceptibil.

— Ce dracu' și-a pus la picioare?, întrebă negriciosul privind țintă către el.

— Clopoței... îl lămuri bătrînul căruțaș.

— De ce?

— Poate ca să nu calce gîzele din drum... au și ele un suflet...

— E nebun, rîse înveselit negriciosul, chiar că e nebun.

— Cine poate să știe... murmură bătrînul, ridicîndu-se.

*

— Lăsați-ne singuri, ordonă comisarul, apoi adăugă cu gînd ascuns: Dumneavoastră puteți rămîne, domnule învățător.

Primarul, un om rotofei, cu sprîncenele stufoase, împreunate, se retrase privindu-l cu invidie pe Dinescu. Învățătorul se așeză pe canapeaua de lemn de lîngă perete. Ochii lui bulbucați îl cercetau cu o nedisimulată curiozitate pe Ifrim. Țăranul stătea zîmbitor pe taburetul din fața biroului. Șeful de post rămăsese la ușă, în picioare.

Comisarul se lăsă pe spate privind țintă la Ifrim. Îl intriga seninătatea acestuia, faptul că nu se arăta cîtuși de puțin intimidat de prezența unui funcționar superior al poliției.

— Ești cam greu de găsit, cetățene.

— N-am știut că mă căutați.

— Cum așa?, se prefăcu mirat polițistul. De aseară umblă Circiu după dumneata.

— Am fost pe dealul Codrunului. E minunat noaptea acolo... cerul acoperit cu o puzderie de stele...

— Bine, bine, îl întrerupse comisarul simțind că își pierde răbdarea. Te-am chemat în legătură cu moartea lui Simion Vanghele.

O umbră de regret apăru pe fața lui Ifrim. Vorbi absent, cu ochii pironiți în gol.

— Îmi pare rău, domnule comisar. M-am lăsat pradă patimilor, l-am urît și l-am blestemat fără să mă gîndesc că e și el un om acolo, făcut din carne și suflet ca și mine... Acu' nu mai pot să-i cer iertare...

Comisarul nu reuși să-și ascundă zîmbetul de satisfacție. Ceea ce spusese țăranul echivala cu o mărturisire. Se hotărî să-l ia din scurt.

— Ce ai făcut în noaptea de marți spre miercuri?

— Am fost la circiuma lui Anghel.

— Știm asta. După ce ai plecat de acolo.

— I-am luat urma lui Simion pînă la stejarul singuratic. Dădu din cap cu tristețe. Voiam să-l ucid.

Șeful de post înmărmuri cu gura căscată. Chiar și învățătorul simți un fior de neliniște urcîndu-i pe șira spinării. Avea pentru Ifrim o simpatie instinctivă, chiar dacă omul părea uneori cam slab de înger.

Comisarul decise că n-avea nici un rost să mai prelungească tatonările.

— Tu l-ai omorît, nu-i așa? Fii sincer, la proces se va ține seama de asta.

— Nu, păcatul ăsta nu-l am pe suflet. E-adevărat, am sărit la el, da' nu l-am mai ajuns.

— Vrei să spui că s-a omorît singur?, se enervă comisarul.

— Nu.

— Atunci cum a fost?

Chipul lui Ifrim se transfigură de emoție. Clipele acelea, deși umbrite de moartea lui Simion, îi bucurau și acum inima.

— Eram la rădăcina stejarului și priveam tulburat la ființele acelea venite din cer. Uitasem de Simion și de gîndul meu nebunesc. Deodată, l-am văzut cum ia o bîtă de jos și se repede la **ei.** Sărmanul, îl orbise patima aurului. M-am speriat de moarte cînd am înțeles ce vrea să facă. M-am repezit la el, da' nu l-am mai prins. L-am văzut cum intră în cercul de raze și începe să urle cu mîinile la cap. Tremura din toate încheieturile. După cîteva clipe a căzut la pămînt ca un butuc. Eu rămăsesem în genunchi și plîngeam de necaz văzînd orașul acela minunat cum se acoperă de ceață și dispare cu încetul. Abia tîrziu m-am tîrît către el și i-am zărit tîmpla spartă de un bolovan. Asta e, domnule comisar... Și ce mă doare cel mai mult e că nu știu dacă **ei** au să mai vină vreodată. Se uită cu tristețe la polițist, apoi spre Dinescu. În ochi îi apăru o scînteie de însuflețire. Au să vină, domnule învățător, nu-i așa că au să vină?

— Da, Ifrime, se vor întoarce, îl asigură Dinescu, ștergîndu-cu batista lentilele aburite ale ochelarilor.

Comisarul se ridică înfuriat. Începea să-l exaspereze îndărătnicia cu care țăranii susțineau povestea asta absurdă. Pînă și idiotul ăsta, de a cărui vinovăție era aproape convins, se încăpățîna să îndruge aceleași inepții! Nici măcar nu putea să menționeze în raport așa ceva! Prefectul l-ar da pe ușă afară. La gîndul ăsta simți că se sufocă. Lasă că-i va dibui el pe toți, au să-și plîngă

de milă! Îi va zdrobi cît de curînd și fără cruțare! Deocamdată trebuia să-și stăpînească nervii.

— Circiule, strigă veninos la jandarm, ia-l de-aici! Și stai cu ochii pe el!

— Am înțeles, domnule comisar!

Ifrim se ridică absent și îl urmă pe jandarm. Dinescu tăcea, preocupîndu-se mai mult decît era nevoie de ochelarii lui.

Comisarul se trînti din nou pe scaun încercînd să-și recapete răsuflarea normală. După un timp se adresă învățătorului, fixîndu-l cu ochii îngustați.

— Cine le-o fi băgat în cap chestia asta cu nălucile venite din cer, domnule învățător?

Dinescu sesiză insinuarea și se feri să răspundă. Își dădea perfect de bine seama că orice încercare de a-l convinge pe polițist de adevărul faptelor era dinainte sortită eșecului. Își puse ochelarii încercînd să pară cît mai destins și vorbi pe un ton neutru.

— Știți, domnule comisar, tocmai mă gîndeam la Ifrim. Dacă el a comis crima, de ce nu s-a folosit de cuțit? Era mult mai normal.

În liniștea de-o clipă, țipete de jale se auziră de undeva din sat. Dinescu profită de întrerupere și se ridică.

— Începe ultima noapte de priveghi. Mîine îl înmormîntează pe Simion.

•

Comisarul se opri în mijlocul curții. Oamenii îl priviră neprietenoși, ca pe un străin ce le tulbură obiceiurile, dar nu îndrăzniră să-i spună nimic. Rămaseră tăcuți, ca niște statui cu fețele iluminate de flăcările rugului. Trosnete seci, de lemn carbonizat, însoțeau roiurile de scîntei ce se înălțau către cerul negru, presărat cu stele. În partea stîngă a potecii, la rădăcina unui nuc, erau puse cîteva scăunele, o masă lungă, plină de tarfurii cu bucate și ulcele de vin și un pat pe care erau așezate cu grijă hainele mortului. Printre crengi, legați cu sfori, atîrnau colaci și sticle de vin. Ușa casei era deschisă larg, lăsînd să se vadă masa pe care zăcea Simion. O bătrînă îndoliată se lăsă în genunchi la marginea ei și începu un bocet sfîșietor. Oamenii își făcură cruce.

Comisarul avu o senzație de stînjeneală. Poate și din cauza mirosului de tămîie și de lumînări arse ce plutea în aer. Venise crezînd că va desluși un crîmpei de discuție, o privire complice, un gest sau orice alt amănunt revelator pentru anchetă, dar sobrietatea celor din jurul său era departe de a-l încuraja. Se întoarse să plece, dar renunță văzîndu-i la cîțiva pași în spatele său pe Dinescu și pe șeful de post. Cei doi nu îndrăzniră să se apropie de el.

Oamenii se răsuciră unul cîte unul cu fețele spre poartă. Polițistul îi cercetă intrigat, neînțelegînd mișcarea. Se uită spre drumul ce se pierdea departe, la poalele colinelor abia conturate în întuneric. Părea că așteaptă ceva. Comisarul se neliniști. Curînd desluși o muzică stranie, cadențată, de bucium și fluiere. O procesiune ciudată apăru pe uliță, înaintînd cu pași măsurați. Figuri monstruoase, capete uriașe, cu părul și bărbile încîlcite, chipuri de bătrîni, nefirești pentru trupurile viguroase ce simulau doar lentoarea. Polițistul veni alături de Dinescu și de șeful de post. Învățătorul îi sesiză crisparea.

— E cortegiul de unchiași. Vin la priveghi.

Comisarul se relaxă. Nu-l interesa ceremonialul. Reîncepu să-i urmărească pe cei din curte.

Flăcăii mascați intrară pe poartă la pas de toiag. Erau nouă la număr. Înconjurară rugul și începură să se încălzească în lumina pîlpîitoare a flăcărilor. La un moment dat, unul dintre ei făcu un semn și se prinseră de mîini începînd să se urnească monoton, de la stînga la dreapta. Călcau apăsat, apoi săltau cu o ușurință surprinzătoare, repetînd mereu aceleași gesturi rituale. Mormăituri înfundate, de neînțeles, se făcură auzite în cercul lor. Deodată izbucni un strigăt violent ce se transformă treptat într-o incantație obsedantă.

Omule-pomule,
Nu te milui,
Nu te jelui,
Bucură-te bucură
Că rădăcina ta
Murind în pămînt
A prins în cer
Și lutul tău
S-a încurat
De unde-a venit
În vis liniștit.
Bucurați-vă bucurați
Și voi ceilalți,
Oamenilor-pomilor
Femei și bărbați,
Beți și mîncați,
Cîntați și jucați,
Că Simion n-a răpus,
E numai dus,
E numai întors
În lumea ce-a fost.

Melodia sobră îi captă atenția comisarului, dar nu într-atît încît să nu observe tresărirea șefului de post. Ochii lui Circiu se opriseră asupra unei femei învesmîntate în negru ce urmărea încremenită hora din jurul focului. Deși stătea retrasă în umbră, cu fața pe jumătate acoperită de broboadă, ochii umezi, inundați de o tristețe copleșitoare, îi mărturiseau tinerețea. Circiu simți pe umăr mîna comisarului și se întoarse.

— E Maria, nevasta lui Ifrim.

— Ce caută aici!

Rînjetul jandarmului și uitătura scurtă spre odaia în care zăcea mortul fură edificatoare. Polițistul se retrase încet spre poartă, pentru a putea urmări mai bine ce se petrece în curte. Presimțea că nu venise degeaba.

Unchiașii rupseră hora și se răspîndiră printre oameni. Băteau cu toiegele în scaune, în masa de sub nuc, unul veni spre poartă și o lovi de cîteva ori, alți trei urcară treptele pridvorului și bătură ușa, stîlpii casei, sicriul din lemn de brad umplut cu bucate și așezat lîngă ușă. Se adunară apoi cu toții și merseră la masa cea lungă, întinsă în curte. Se așezară în jurul ei și începură să se ospăteze în liniștea tulburată doar de trosnetul focului.

Lacrimi de durere se iviră în ochii umbriți ai Mariei. Comisarul o urmărea încordat. Tresări auzind chiar în spatele lui scîrțîitul porții. Cîțiva dintre sătenii mai apropiați se răsuciră și ei, cu fețele mohorîte.

În pragul porții apăruse Ifrim. Era liniștit. În ochii lui larg deschiși se oglindeau pîlpîirile focului.

— Am venit să-mi cer iertare, spuse cu o voce egală, simțind ostilitatea oamenilor. Am să mă rog lui Simion ca unui frate al meu, pe care l-am urît în loc să-l iubesc.

Sătenii îl ascultară bănuitori și numai cîțiva bătrîni părură convinși de sinceritatea lui. Comisarul fu cuprins de îngrijorare. Lucrurile evoluaseră așa cum își dorise, totuși nu avea de gînd să asiste la acte de violență. Iar Ifrim, cu

prezența lui acolo, cu discursurile lui despre iubirea aproapelui, nu făcea decît să-i întărîte și mai mult pe țărani.

Maria țîșni din umbră și colțurile broboadei căzură dezvelindu-i fața. O vînătaie urîtă îi păta obrazul sub ochiul drept. Țipă cu o ură crîncenă.

— Ticălosule! Îndrăznești să vii aici după ce l-ai ucis?!

Ifrim o privi cu milă, ca pe o ființă sărmană ce trebuie ocrotită. Oamenii însă începură să vocifereze. Cu pumnii strînși, cu ochii întunecați de furie se apropiau de Ifrim, îndemnîndu-se unii pe alții. Un bulgăre de pămînt zbură din direcția unui negricios cu buză de iepure și îl lovi pe Ifrim în obraz.

Speriat, șeful de post sări în fața mulțimii.

— Potoliți-vă, mă! Ce, ați înnebunit?!

Oamenii ezitară să-i dea ascultare, cîțiva îl înjurară că apără un ucigaș, dar privirea autoritară a comisarului, ce veni alături de el, îi determină să rămînă pe loc.

— Du-te acasă, Ifrime, îi aruncă șeful de post fără să se uite la el.

Ifrim înțelese că nu mai avea ce căuta acolo. Ieși pe poartă gîrbovit, abia tîrîndu-și picioarele. Sătenii se risipiră și ei prin curte, în grupuri, murmurînd încă aprinși. Din cînd în cînd priveau spre Maria. Femeia își lega broboada cu mîinile tremurătoare. Brusc izbucni în plîns și se repezi afară din curte să scape de rușine.

Dinescu observă cu strîngere de inimă expresia de mulțumire de pe chipul comisarului.

O dată trecut momentul de tensiune, polițistul se destinse. Nu mai avea nici un dubiu în legătură cu cel ce săvîrșise omorul. Compunea deja în minte raportul prin care îl va anunța pe prefect de încheierea anchetei.

— Circiule, mîine dimineață să cauți pe cineva ca să ducă o scrisoare la gară.

— Am înțeles, domnule comisar.

Învățătorul se apropie, deși știa că intervenția lui era zadarnică.

— Domnule comisar, nu credeți că femeia a vorbit așa într-un acces de isterie? Tot satul știe că se încurcase cu Simion.

Polițistul se uită la el de parcă ar fi privit prin sticlă. Nici măcar nu se mai enervă. Pentru el totul era clar acum.

*

Ifrim umblă mult timp prin răcoarea nopții înainte de a se întoarce acasă. Ieșise din sat, pașii îl duseră pe cîmp, merse fără țintă pînă ce îi amorțiră picioarele. Doar el, pămîntul și cerul plin de stele. O pace adîncă îi coborîse în suflet. Era și el o fărîmă din universul acesta minunat și nu cea mai neînsemnată. Uitase amenințările țăranilor, înverșunarea Mariei, durerea din obraz. Patimile mărunte dispăruseră alungate de liniștea nesfîrșită a pămîntului. Doar arareori, cînd se oprea să privească spre casele răzlețite ale satului, simțea înlăuntrul lui ficțul rece al singurătății...

În casă, lampa ardea. Maria nu se culcase. Bărbatul urcă treptele pridvorului și intră în odaie. Nu înțelese din prima clipă ce se petrece. Femeia era tot în veșmintele de doliu și robotea ceva aplecată deasupra patului. Auzise zgomotul ușii, dar nu reacționă. Ifrim se așeză ostenit pe scaunul de lîngă fereastră. În pat văzu o boccea cu haine pe care Maria se chinuia s-o lege. Pricepu ce are de gînd. Oftă și îi vorbi domol, ca unui copil.

— Ce vrei tu, Marie, să faci? Unde să te duci? Crezi că la ai tăi o să-ți fie mai bine? Am trăit atîția ani împreună... Ce-a fost a fost. De ce să ne mai amărîm unul pe altul?...

Femeia nu părea să-l audă. Termină de făcut boccelua și își roti încă o dată privirea prin cameră. Ochii nu-i zăboviră nici o clipă asupra bărbatului. Se opriră pe fotografia de nuntă agățată deasupra patului și două lacrimi minuscule sclălucirăîn ei.

— Rămîi, Marie. Te rog cu inima deschisă. Rămîi.

Femeia simți că o îneacă plînsul. Se întoarse și se repezi pe ușă, cu boccelua bătîndu-i picioarele. Ifrim nu încercă s-o rețină. Se uită lung prin geam, urmărind-o cum se depărtează cu trupul scuturat de hohote înăbușite.

Trecuse mult de miezul nopții cînd se hotărî să-și părăsească locul. Se urni de pe scaun și îngenunche în pragul ușii cu fruntea înălțată spre cer.

*

Pe banca din fața curții sale, Ilie Toader ședea alături de Dumitru Antim. Alți cîțiva bărbați stăteau pe bolovanii din marginea șanțului sau în picioare. Soarele trecuse de amiază.

— Dacă nu era comisaru', îl călcam în picioare!, mormăi tînărul cu buză de iepure.

— Mai taci, bă, din gură, îl apostrofă Dumitru Antim.

— Ce, nea Dumitre, și mata îi ții partea?

— Nu țin partea nimănui, da' nu-mi place cînd cineva vorbește fără să gîndească.

— Vrei să spui că eu... se înfierbîntă tînărul.

— Șezi, bă, acolo. Și voi, dacă Ifrim e nebun, trebuie să săriți la el?

— E nebun sau numai se face?, zise băietanul roșcovan ce se rezemase de gard. Parcă matale spuneai că pe Simion se poate să-l fi omorît cineva din sat.

Dumitru Antim se văzu încolțit și dădu enervat din mîini neștiind ce să răspundă. Ilie Toader îi sări în ajutor, obsedat de gîndul că, dacă Ifrim va fi dovedit ca ucigaș, el va fi tras la răspundere pentru că îl aținse în seara aceea.

— Vă luați cu toții după muierea aia! Ce, ea a fost acolo să vadă cum a murit Simion? S-a trezit vorbind ca proasta, de necaz că i-a murit ibovnicul.

— Atunci pentru ce a venit Ifrim să-și ceară iertare?

— Da' dracu' știe ce-o fi în mintea lui? Din noaptea aia nu mai e om ca toți oamenii.

— Ba eu cred că e al mai sănătos dintre noi, vorbi arar un bătrîn uscățiv, așezat pe marginea șanțului. Ifrim s-a ridicat deasupra patimilor. I-am văzut aseară lumina din ochi.

Oamenii îl ascultară uimiți. Primul își reveni negricios.

— Bre, matale popă trebuia să te faci. Părintele Voronca nu vorbește așa frumos nici după ce bea o vadră de vin.

Chiar și Ilie Toader mormăi ursuz.

— Dacă o luăm tot așa, mîine, poimîine o să zicem că-i sfînt...

— E un ucigaș, asta el, sări negriciosul cu arțag. Și dacă vreți să știți, comisarul o să-l ridice chiar azi. Dom' Circiu mi-a zis.

Dumitru Antim încuviință și el din cap știrea. Oamenii se agitară și bătrînul le simți înverșunarea. Oftă adînc, fără a mai cuteza să vorbească.

Un sunet de clopoței și strigătele cîtorva copii se au-

ziră din susul drumului. Priviră toți într-acolo și fețele li se aspriră.

Ifrim venea către ei cu aceeași seninătate pe chip. Copiii se țineau după el atrași de clinchetul clopoțeilor. Din când în când, câte unul din ei se apropia pe furiș și îl împingea sau îl trăgea de haină, depărtându-se apoi cu strigăte victorioase. Bărbatul zîmbea fără să le dea atenție. Nimic nu-l mai putea atinge...

Sătenii îl priviră chiorîș. Fericirea lui fără motiv îi nedumerea și îi scotea din sărite.

— O fi fost și el la cimitir?, întrebă cu ironie roșcovanul. Parcă nu l-am văzut.

— Nu-i întreg la minte, șopti Dumitru Antim, clătinînd din cap a părere de rău.

— Las' că-l aranjez eu, scrîșni înciudat cel cu buză de iepure, cîntărind în mînă un pietroi pe care îl culesese de pe marginea șanțului.

— Stai, bă, că loveșți copiii, sări un țăran cu fața bolovănoasă, zărindu-și băiatul în urma lui Ifrim. Săică, treci încoace! N-auzi, mă, cînd te strig?!

Puștiul alergă speriat și se opri la cîțiva pași în fața bărbatului. Ținea capul plecat, frămîntînd cu mîinile un colț al cămășii, iar buza de jos îi tremura a plîns. Omul îi privi trupul firav și fu cuprins de o duioșie neașteptată, renunțînd să-l mai lovească. Ceilalți copii se speriară și ei de chemarea brutală a țăranului și se împrăștiară care încotro.

Ifrim se apropie și îl privi pe țăran în ochi.

— Lasă copilul să vină la mine. Sufletul lui e curat ca lumina soarelui. Patimile încă nu 'pot să-l atingă...

— Du-te, bă, de-aici, mormăi țăranul confuz, strîngînd băiatul de umeri. Nu îndrăznea să se uite în ochii lui Ifrim. Vezi-ți de drum.

— Nu te împotrivi. Învață de la copil. El știe să se bucure... ochii lui văd...

Sătenii îl ascultau cu dușmănie. Doar bătrînul uscățiv zîmbea cu inima tulburată. Ifrim îl zări și se bucură.

— Dumneata înțelegi. Spune-le că am dreptate.

Negriciosul simți că explodează. Mîna îi strîngea ca o gheară pietroiul.

— N-ai auzit, mă, ce ți-a zis omu' ăsta? Vezi-ți de drum! Nu-ți ajunge că l-ai ucis pe Simion?!

Ifrim îl măsură din priviri ca pe un biet neputincios vrednic de milă.

— La ce bun atîta dușmănie?

Tînărul se încordă simțind că îi plesnesc tîmplele de furie. Liniștea lui Ifrim și mai ales surîsul acela de neatins îl întărîtau peste măsură. I se împăienjeniră ochii văzîndu-l cum se uită la el, fără urmă de frică, neluîndu-i în seamă avertismentul. Mușchii picioarelor îi vibrau pregătiți de salt.

Ifrim îi înțelese intenția, știa că nici unul dintre cei de față nu-i va lua apărarea, dar nu se feri. Aștepță lovitura împăcat cu sine, cuprins doar de o nelămurită tristețe.

În acel moment se făcură auzite strigătele unui țăran ce venea în fugă pe uliță, cu chipul desfigurat de spaimă.

— Fugiți, oameni buni! Cîinele lu' nea Stan a scăpat pe uliță! E turbat!

În urma lui, o mogîldeață neagră se mărea tot mai repede, înaintînd în salturi dezordonate.

Oamenii se ridicară speriați, uitînd de Ifrim, chiar și tînărul negricios aruncă bolovanul, și se refugiară cît ai clipi în spatele porților. Cei mai mulți intrară în curtea lui Ilie Toader căutînd înfrigurați o coasă, o sapă, sau orice altceva cu care s-ar fi putut apăra.

Pe drumul devenit pustiu, doar Ifrim rămăsese liniștit, învăluit de lumina gălbuie a soarelui. Se întorsese cu fața spre locul din care venea cîinele și aștepta fără să facă nici o mișcare.

— E nebun. O să-l muște, vorbi Dumitru Antim din spatele ulucilor cu o părere de rău pe care o simțea fără voia lui.

— Atîta pagubă! Un ucigaș mai puțin!, mormăi tînărul negricios, înciudat că nu apucase să-l calce în picioare așa cum ar fi vrut.

Bătrînul uscățiv își făcu de cîteva ori cruce.

Dulăul ajunsese la cîțiva metri în fața lui Ifrim. Se apropia încet, lătrînd cu botul negru plin de spumă. Ochii înroșiți și răi pîndeau mișcările omului ce stătea calm, în praful drumului.

Bătrînul nu mai suportă încordarea și își plecă fruntea în pămînt. Din clipă în clipă aștepta să audă sărîtura și mormăitul înfundat al fiarei ce își sfîșie prada. Și totuși lătratul cîinelui devenea din ce în ce mai slab, transformîndu-se într-un scheunat fără noimă. Abia cînd țăranii începură să murmure uimiți, se hotări și el să-și ridice privirile. O bucurie pe care de mult nu o mai simțise atît de puternică îl cuprinse.

Ifrim era tot acolo, neatins, cu chipul surîzător. Doar ochii îi erau aburiți de milă. La picioarele lui, cîinele se tîra încercînd să-i atingă cu labele vîrful opincilor. Scheuna jalnic și se uita mereu în sus, la omul de lîngă el, de parcă ar fi așteptat o mîngîiere nesperată.

— E un sfînt, murmură bătrînul mai mult pentru sine.

Țăranii îl auziră, dar nu îndrăznră să-l mai ia în derîdere. Nici măcar tînărul cu buză de iepure nu îi răspunse. Ieșiră cu toții din curte neștiind ce să facă, încotro să se ducă. Evitau să-l privească pe Ifrim.

Brusc, o detunătură asurzitoare sfîșie liniștea. Oamenii tresăriră speriați și văzură cîinele cum se zvîrcolește la picioarele lui Ifrim. Un fir de sînge viscos îi brăzda blana neagră și lucioasă. După cîteva spasme, încremeni inert. Ifrim se întoarse și el, îndurerat.

În marginea drumului, Circiu cobora de la ochi pușca. Alături de el, comisarul stătea sobru, cu mîinile în buzunarele vestei.

— Nu trebuia, domnu' Circiu, rosti cu amărăciune Ifrim.

Șeful de post nu-l băgă în seamă. Își duse arma la spate și se urni urmîndu-l pe comisar.

Polițistul se apropie de Ifrim și rosti glacial.

— Donose Ifrim ești arestat pentru uciderea lui Simion Vanghele! Se întoarse apoi către jandarm și îi ordonă:

— Circiule, du-l imediat la post!

— Am înțeles, domnule comisar!

Ifrim nu se împotrivi. Aruncă o ultimă privire spre cadavrul cîinelui sub care balta de sînge se lățea mereu și oftă adînc fără să mai spună ceva. Îl urmă pe Circiu liniștit, cu fruntea ridicată spre soare, bucurîndu-se de lumina lui aurie, neîntinată de nori.

Țăranii îi urmăriră tăcuți. Erau cuprinși de o stîngeneală ce sporea ori de cîte ori se uitau spre cadavrul din mijlocul drumului. Doar tînărul cu buză de iepure mormăi ranchiunos.

— Bine că l-au săltat. Am scăpat de nebun.

— Potolește-te, mă, îl mustră Ilie Toader încruntat... Avem loc cu toții în lumea asta...

Abia după ce rostise cuvintele se opri simțind tăcerea oamenilor din jurul său. Nimeni însă nu-l luă în rîs.

(Continuare în pag. 320)

Pictură de CORNEL IONICELI

ARKADI și BORIS
STRUGAȚKI

PICIUL

Capitolul întîi

PUSTIU ŞI LINIŞTE

— Ştii, îmi spuse Maika, am o presimţire, aşa, cam prostească.

Eram lîngă aeroglisor. Ea stătea în picioare şi se uita la nisipul îngheţat în care lovea cu tocul.

N-am ştiut ce să-i răspund. Nu presimţeam nimic, deşi în general nici mie nu-mi plăcea pe aici. Mijindu-mi ochii, am privit aisbergul ce răsărea deasupra orizontului, o stîncă gigantică de zahăr, un canin colţos extrem de rece, de un alb orbitor, încremenit, intact, lipsit de obişnuitele sclipiri şi licăriri vii, înfipt în acest ţărm plat şi anemic acum o sută de mii de ani, hotărît să rămînă aici încă o sută de mii spre invidia tuturor confraţilor săi ce rătăceau într-o plutire eternă pe suprafaţa oceanului. Plaja netedă, gri-gălbuie, sclipea în miriade de solzişori de bruma. La dreapta, oceanul plumburiu, cu răsuflări de metal înghe-ţat, încreţit în cute răcoroase, la orizont negru ca tuşul, nefiresc, mort. La stînga, deasupra izvoarelor fierbinţi şi a mlaştinii, se aşternuse o ceaţă gri, stratificată, prin care se întrezăreau vîrfurile dealurilor ca ţepii unei perii gigantice, dincolo de ele îngrămădindu-se stînci întunecate şi pătate de zăpadă ce se întindeau de-a lungul ţărmului cît vedeai cu ochii. Deasupra lor, pe un cer senin şi îngheţat de o mohorîtă vinefie, se cuibărise un soare micuţ şi geros.

Vanderhouse ieşi din aeroglisor, îşi trase imediat peste cap gluga îmblănită şi se apropie de noi.

— Sînt gata, anunţă el. Unde-i Komov?

Maika ridică scurt din umeri şi suflînd în pumni îşi încălzi degetele îngheţate.

— Probabil c-o să apară imediat, spuse neatentă.

— Azi încotro?, l-am întrebat pe Vanderhouse. Iar pe lac?

Vanderhouse îşi dădu puţin capul pe spate, îşi scoase în afară buza de jos şi mă privi somnoros pe deasupra vîrfului nasului, întocmai ca o cămilă bătrînă cu perciuni de rîs.

— O să te plictiseşti singur pe aici, mă compătimi el. Va trebui totuşi să suporţi, nu-i aşa?

— Cred că da, i-am răspuns.

Vanderhouse îşi dădu şi mai mult capul pe spate şi cu aceeaşi îngîmfare de cămilă se uită la aisberg.

— Mda, spuse resemnat. Seamănă mult cu Pămîntul, numai că nu este Pămîntul. Şi ăsta e necazul cu faptele identic terestre. Tot timpul te simţi păcălit. Te simţi furat. Dar şi cu asta te poţi obişnui. Nu-i aşa, Maika?

Maika nu răspunse. Astăzi se întristase de tot, sau poate, invers, se înfuriase. Dar asta i se întîmplă deseori, aşa-i place.

În spatele nostru, cu un zgomot uşor, se despica membrana intrării, iar pe nisip sări Komov. Se apropie în grabă de noi şi,în timp ce se încheia din mers la şubă, întrebă scurt:

— Gata?

— Gata, îi răspunse Vanderhouse. Încotro astăzi, Ghenadi? Tot pe lac?

— Deci aşa, spuse Komov, moşmondindu-se cu închizătoarea de la gît. După cum am înţeles, Maika, astăzi ai pătratul şaizeci şi patru. Punctele mele: ţărmul apusean al lacului, înălţimea şapte, înălţimea doisprezece. Orarul îl precizăm pe drum. Popov, pe dumneata te rog să dai drumul la radiograme. Le-am lăsat în cabina de comandă. Ţinem legătura prin aeroglisor. Întoarcerea la optsprezece-zero-zero după timpul local. Dacă întîrziem te anunţăm.

— E clar, am zis cam fără chef. Nu prea-mi plăcuse menţionarea acestei posibile întîrzieri.

Maika se apropie în tăcere de aeroglisor. Komov se încheie în fine la şubă, o netezi cu palma în dreptul pieptului, apoi se îndreptă şi el spre aeroglisor. Vanderhouse îmi strînse umărul:

— Cască ochii cît mai puţin la toate peisajele astea, mă sfătui. Pe cît posibil, stai numai acasă şi citeşte. Nu-nghiţi răbdări prăjite.

Se căţără fără grabă în aeroglisor, se aşeză în fotoliul pilotului şi îmi făcu cu mîna. Maika îşi permise în sfîrşit să zîmbească şi flutură şi ea mîna. Komov dădu din cap fără să se uite la mine. Hubloul se închise. Aeroglisorul se urni silenţios din loc şi ţîşni drept înainte, spre înălţimi; un punct negru ce dispăru de parcă nici nu existase. Sînt singur.

Am stat un timp cu mîinile adînc înfipte în buzunarele şubei şi am privit cum trudesc băieţii mei. Noaptea munciseră de minune, slăbiseră, erau traşi la faţă de oboseală, iar acum zăceau cu energocaptatoarele deschise la maxim, înfulecînd cu poftă supica searbădă, liliachie, cu care îi hrănea astrul debil. Nu mai aveau alte griji. Şi nici că le mai păsa de altceva, nici măcar de mine, în orice caz pînă cînd nu li se termina programul. Într-adevăr, de fiecare dată cînd mă nimeream în raza lui vizuală, grăsanul Tom îşi aprindea luminiţa rubinie de pe frunte, semnal care puteam să-l consider ori un salut ori o plecăciune respectuoasă şi în acelaşi timp absentă, deşi ştiam foarte bine că asta înseamnă pur şi simplu: „Şi la mine, ca şi la ceilalţi, totul e-n regulă. Ne îndeplinim sarcinile. Aveţi noi ordine?". N-aveam. În schimb aveam multă singurătate. Şi-n plus de asta liniştea, o liniştemormîntală.

Nu era însă acea linişte de vată de la care ţi se astupă urechile, ca în laboratorul acustic, şi nici pacea minunată a unei seri pămîntene la ţară, cînd tăcerea îţi clăteşte blînd creierul şi ţi-l răcoreşte, liniştea contopirii cu tot ce este mai bun pe lume. Tăcerea acestei planete era aparte, îţi răscolea toate fibrele corpului, era transparentă şi sfredelitoare ca vidul, liniştea unei lumi imense şi complet pustii.

M-am uitat în jur cu o privire hăituită. Poate că n-ar fi trebuit să mă exprim aşa. Poate că era mai bine să fi spus pur şi simplu: „M-am uitat în jur". Şi totuşi nu mă uitasem aşa, oricum, ci chiar ca un om hăituit. Ciberii trudeau fără zgomot. Pe cer soarele vineţiu pîlpîia liniştit. Trebuia să termin într-un fel cu toate astea.

Aş fi putut să mă hotărăsc în sfîrşit să mă îndrept spre aisberg. Pînă acolo erau cinci kilometri, dar instrucţiunile standard interziceau categoric celor de serviciu să se îndepărteze de navă la mai mult de o sută de metri. Probabil că în alte împrejurări ar fi fost al dracului de tentant să risc şi să încalc instrucţiunile. Dar nu aici. Aş putea să mă îndepărtez şi la cinci kilometri şi la douăzeci şi cinci, tot nu s-ar întîmpla nimic, nici cu mine, nici cu celelalte zeci de nave amplasate pe toate coordonatele climaterice ale planetei, la sud de mine. Nici un monstru sîngeros nu va sări din aceşti mărăcini strîmbi ca să mă devoreze. pentru simplul motiv că nu existau astfel de creaturi. Dinspre ocean nu se va năpusti nici un taifun feroce să ridice nava şi s-o arunce pe aceste stînci sumbre. Nici nu se înregistrează nici taifunuri, nici cutremure. Nu vor exista nici apelurile de urgenţă trimise de la bază cu instrucţiuni pentru alarme biologice, ele fiind lipsite de sens aici, unde nu sînt nici viruşi, nici bacterii periculoase pentru organismele multicelulare. Pe această planetă nu există nimic în afară de ocean, stînci şi arbuşti pitici. Nu e deloc tentant să încalci instrucţiunile, zău aşa.

Şi nici să le execuţi nu e interesant. Pe oricare planetă cumsecade, vreau să zic o planetă biologic activă, prost oi fi să stau, uite-aşa, cu mîinile în sîn, la a treia zi după aterizare. Aş fi alergat acum ca un căpiat. Potrivirea, pornirea şi controlul zilnic al reglaje-

lor paznicului-cercetaș, organizarea Z.S.A.B.-ului în jurul navei și al șantierului. Asigurarea sus-numitei Zone de Securitate Absoluta Biologică contra atacului subteran. La fiecare doua ore controlul și schimbul filtrelor: cele externe și interne de la bord și cele personale; amenajarea sepulcrală pentru depozitarea tuturor deșeurilor, inclusiv filtrele folosite; la fiecare patru ore sterilizarea, degajarea și dezactivarea sistemelor de conducere ale cibermecanismelor; controlul informațiilor primite de la roboții sanitari propulsați dincolo de granițele Z.S.A.B.-ului... Și alte mărunțișuri, cum ar fi: sondele meteo, cercetarea seismică, evitarea pericolelor de natură speologică, taifunuri, surpări, dislocări carstice, turbioane, incendii forestiere, erupții vulcanice...

Mi-am imaginat cum în costumul de scafandru, transpirat, nervos, nedormit și deja puțin sonat, spăl conexiunile nervoase ale grăsanului Tom în timp ce paznicul-cercetaș patrulează sus, deasupra capului meu, și îmi comunică a douăzecea oară, cu perseverența idiotului, că a apărut uite-acolo, sub un buștean, o broască înfiorătoare, pestriță, de o specie necunoscută lui, iar în căști îmi zumzăie semnalele alarmate ale roboților sanitari, extrem de tulburați că au descoperit un virus băștinaș ce dă o reacție nestandardizată în analiza Baltermantz și ca atare, teoretic, este capabil să rupă bioblocada. Vanderhouse, așa cum îi stă bine unui medic și căpitan, se află în navă și mă informează îngrijorat că a apărut pericolul scufundării în mlaștină, în timp ce Komov, cu calmul lui de gheață, îmi comunică prin radio că motorul aeroglisorului a dispărut fiind înfulecat de niște insecte mici ca furnicile care în momentul de față au început să guste și din scafandrul lui... Uff!... dar pe o asemenea planetă bineînțeles că nu m-ar fi luat. M-au trimis tocmai aici, unde instrucțiunile sînt inutile.

Am zăbovit în fața hubloului, mi-am scuturat tălpile de nisip, am stat puțin cu palma lipită de corpul cald și viu al navei, după care am împins membrana cu degetul. În navă era liniște, totuși liniștea casei, a unui apartament pustiu și intim. Am aruncat șuba de pe mine și am trecut direct la pupitrul de control. Nu m-am mai oprit la tabloul meu de comandă, am văzut și așa că totul era în regulă și imediat m-am așezat la stația radio. Radiogramele erau pe măsuță. Am deschis codificatorul și am introdus textul. În prima radiogramă, Komov comunicase la bază coordonatele presupuselor „staule", menționa despre mormolocii aruncați ieri în lac și îl sfătuia pe Kitamura să nu se grăbească cu șopîrlele. Toate astea erau mai mult sau mai puțin de înțeles, dar din a doua radiogramă adresată centrului informațional, am prețuit doar că lui Komov îi arde buza după datele referitoare la factorul igrec pentru umanoidul binormal cu indexul pe patru nivele: un total de nouă cifre și paisprezece litere grecești. Era o xenopsihologie superioară, impenetrabilă, din care eu, ca orice umanoid normal cu indexul zero, n-am prețuit o iotă. Și nici nu trebuie.

Am cules textul și deschizînd canalul auxiliar am transmis toate comunicările într-un singur impuls. Am înregistrat radiogramele și brusc mă fulgeră ideea că e timpul să trimit raportul. Adică ce înseamnă propriu-zis raportul?... „Grupa ER-2, lucrări de construcție după standardul cincisprezece, realizarea atîtor procente, data, semnătura." Gata. Trebuie să mă ridic și să mă duc la tabloul meu de comandă pentru a privi graficul realizărilor. Am înțeles imediat de ce am simțit nevoia să fac raportul. Nu era el important, dar fiind probabil un cibertehnician destul de experimentat, simțisem o defecțiune fără să aud sau să văd ceva. Ca și în ziua precedentă, Tom se oprise din nou, nitam-nisam. La fel ca ieri, am apăsat iritat clapa apelului de control: „Ce s-a întîmplat?". Tot ca și ieri, semnalul de întîrziere se stinse imediat și se aprinse luminița rubinie: „La noi totul e-n regulă. Ne executăm sarcinile. Aveți noi ordine?". I-am ordonat să reînceapă munca și am aprins videoecranul. Jack și Rex munceau cu rîvnă, iar Tom se urnise și el, deși în primele secunde o făcuse cam straniu, într-o rînă. Se îndreptă însă imediat.

— Se pare, am zis cu voce tare, că ai cam obosit, frățioare. Ar trebui să te mai curăț. Am răsfoit agenda de lucru a lui Tom. Profilaxia era fixată pentru astă-seară. Lasă c-o să răzbatem noi cumva pînă diseară. Ce părere ai?

Tom nu mă contrazise. Un timp m-am uitat la ei cum muncesc, după care am stins videoecranul: aisbergul, ceața de deasupra mlaștinii, stîncile întunecate... Aș vrea să mă lipsesc de toate astea. Raportul însă l-am trimis și am luat legătura imediat cu ER-6. Vadik răspunse imediat, de parcă numai asta avea de făcut.

— Ei, cum mai e pe-acolo pe la voi?, ne-am întrebat reciproc.

— Pe la noi nimic deosebit, am răspuns.

— La noi au crăpat șopîrlele, îmi comunică Vadik.

— Vai de voi, l-am deplîns. Și dacă nu v-ar fi prevenit Komov, elevul preferat al doctorului Mboga: „Nu vă grăbiți cu tîrîtoarele".

— Da' cine s-a grăbit?, protestă Vadik. Dacă vrei să știi, atunci află că ele nu pot rezista aici. Arșiță, nu glumă!

— Vă scăldați?, l-am întrebat invidios.

Vadik tăcu.

— Ne mai scufundăm din cînd în cînd, răspunse într-un tîrziu.

— De ce?

— E prea pustiu, îmi răspunse. Parc-ar fi o cadă înspăimîntătoare, uriașă... Nu cred c-ai să înțelegi asta. Un om normal nu-și poate imagina o cadă atît de idioată. Am înotat pe-aici vreo cinci kilometri, la început totul era în regulă, dar de cum mi-am închipuit că asta nu e un bazin, ci un ocean, și că în afară de mine nu mai există nici o creatură vie... Nu, mosule. N-ai să înțelegi. Era gata-gata să mă înec.

— Mda, am mormăit. Deci și pe la voi e la fel...

Am mai trăncănit vreo cîteva minute, pînă cînd baza l-a chemat pe Vadik și-atunci ne-am luat rămas bun în grabă. L-am căutat apoi pe ER-9. Hans n-a răspuns. Aș fi putut, bineînțeles, să-i chem pe ER-1, ER-3, ER-4 ș.a.m.d. pînă la ER-12, să trăncănim despre pustietate, că-i fără viață, dar la ce bun? Dacă stau să mă gîndesc, e inutil. Am închis stația radio și m-am mutat la tabloul meu de comandă. Un timp am stat pur și simplu. Priveam ecranele și mă gîndeam că treaba pe care o facem are o dublă utilitate: îi salvăm pe pantieni de la o dispariție totală și inevitabilă, scăpăm și planeta asta de pustietate, de liniștea morții, de non-sens. Pe urmă îmi trecu prin minte că pantienii sînt totuși o rasă destul de ciudată dacă xenopsihologii noștri consideră că această planetă li se potrivește cel mai bine. Întîi o să-i aducă aici, evident nu pe toți, doar cîte doi, trei reprezentanți din fiecare trib, vor vedea această plajă înghețată, acest aisberg, oceanul înghețat și pustiu, cerul vînăt și gol, vor vedea toate astea și vor exclama fericiți: „Excelent! exact ca acasă!". Nu-mi vine să cred. Probabil însă că la sosirea lor deja nu va mai fi atît de pustiu: lacuri cu pește, vînat în tufișuri, pe maluri melci comestibili. Poate că și șopîrlele vor supraviețui cumva... Și-apoi trebuie spus că în situația lor pantienii nu prea au de ales. Dacă, de exemplu, s-ar ști că Soarele nostru va exploda din moment în moment și va rade de pe Pămînt tot ce este viu, probabil că nici eu nu aș fi capricios. Poate că mi-aș spune: „Nu-i nimic. O să ne descurcăm într-un fel". De altfel, nimeni nu-i întreabă pe pantieni. Tot nu înțeleg

nimic, nu cunosc cosmologie, nici măcar formele cele mai primitive. Poate că nici nu vor afla că s-au mutat pe altă planetă...

Şi dintr-o dată am simţit că aud ceva. Mă încerca sentimentul că aş fi simţit strecuratul unei şopîrle, poate şi din cauza discuţiei cu Vadik, iar sunetul propriu-zis oricum abia se auzise şi fusese complet neclar. Într-un colţ îndepărtat al camerei de comandă ticăi ceva şi imediat se auzi de undeva susurul apei. La limita inferioară a audiofrecvenţei se zbătea şi zumzăia o muscă prinsă într-un păienjeniş, bîzîiturile fiind însoţite de mormăieli repezite, iar pe coridor începu să fugă din nou şopîrla. Cînd m-am ridicat am simţit cum îmi înţepenise gîtul de atîta încordare. Neatent, am atins agenda de pe marginea tabloului de comandă şi aceasta se prăbuşi cu un zgomot infernal pe podea. Fredonînd un marş triumfal, am ieşit pe coridor în pas de defilare.

Şi toate astea numai din cauza liniştii; a pustiului şi a liniştii. În fiecare seară, Vanderhouse ne explica aceste stări cu lux de amănunte. Omul nu e ca natura. Nu suportă vidul şi caută permanent să-l umple cu ceva real, iar dacă nu reuşeşte îl încarcă cu vedenii şi îşi imaginează sunete. În aceste trei zile se pare că am auzit îndeajuns de multe sunete imaginate. Era de aşteptat să-nceapă şi vedeniile...

Mărşăluiam pe coridor, pe lîngă cabinele pustii, pe lîngă bibliotecă şi depozitul de armament, iar în dreptul cabinetului medical am simţit un miros slab-proaspăt şi-n acelaşi timp neplăcut, ceva asemănător amoniacului. M-am oprit şi am adulmecat aerul. Era un miros cunoscut, dar încă nu-l recunoşteam. Am strecurat capul în „Chirurgie". Tot timpul conectat şi gata de acţiune, ciberchirurgul (o „caracatiţă" albă, imensă, ce stătea spînzurată de tavan) mă privi rece cu ochii lui imenşi, verzi, apoi îşi ridică mîinile mecanice gata de acţiune. Mirosul era mult mai persistent aici. Am cuplat ventilaţia de avarie şi am mărşăluit mai departe. Ca să vezi ce mi s-au ascuţit simţurile! La mine, oricum ai lua-o, mirosul întotdeauna n-a fost bun de nimic...

Mi-am încheiat marşul de patrulare în bucătărie. Şi aici erau multe mirosuri, dar contra lor nu aveam nimic de obiectat. Orice s-ar zice, în bucătărie nu se poate fără ele. Pe alte nave ori eşti în cabina de comandă ori eşti la bucătărie, tot una-i. La mine n-a fost şi nici nu va fi vreodată aşa. Doar am şi eu regulile mele. Curăţenie-curăţenie, dar la bucătărie trebuie să miroasă frumos, gustos şi îmbietor că doar aici trebuie să alcătuiesc meniul de patru ori pe zi şi asta, băgaţi de seamă, cu o lipsă totală de apetit, pentru că liniştea, pustiul şi pofta de mîncare sînt lucruri incompatibile.

Alcătuirea meniului mi-a luat nu mai puţin de treizeci de minute. O jumătate de oră grea, în care am făcut şi eu ce-am putut. Am „aprins" apoi bucătarul, i-am tălmăcit meniul şi am plecat să văd cum se descurcă băieţii mei.

Încă din pragul camerei de comandă am observat apariţia unei S.E. Toate cele trei ecrane ale tabloului de comandă indicau o oprire totală. M-am repezit la pupitru şi am cuplat videoecranul. Mi-a sărit inima din loc. Şantierul era pustiu. Nu mi se mai întîmplase aşa ceva niciodată şi de fapt nici n-am crezut vreodată că poate fi posibil. Mi-am scuturat capul şi am fugit spre ieşire. Cineva îmi furase ciberii... Vreun meteorit rătăcit... Poate l-a lovit pe Tom în noadă... A înnebunit programul... Imposibil, imposibil!... M-am năpustit în ecluză şi am smuls o şubă de acolo. Nu nimeream mînecile, închizătoarele dispăruseră cine ştie pe unde şi pînă m-am luptat cu şuba, precum baronul Münchhausen cu blana înnebunită, în faţa ochilor mei se derula o imagine înfricoşătoare: cineva invizibil şi inimaginabil îl ducea pe Tom al meu ca pe un căţeluş, ciberii tîrîndu-se şi ei supuşi, direct în ceaţa mlaştinii fumegînde, scufundîndu-se într-un bălegar brun şi dispărînd pentru totdeauna. Am tras un şut în membrană şi am sărit afară.

Totul începu să plutească în faţa ochilor. Ciberii erau aici, lîngă navă. Se înghesuiau lîngă hubloul depozitului de mărfuri, toţi trei împingîndu-se uşor unul în altul, fiecare încercînd parcă să intre primul... Dar asta era imposibil, era înspăimîntător! Încercau să se ascundă cît mai repede în depozit, să se ferească de ceva, să se salveze... Cunoşteam acest fenomen, „turbarea" unui robot, chiar dacă este extrem de rar, însă niciodată nu mai auzisem că poate apărea la un robot constructor. Nervii mei fiind totuşi încordaţi la maximum, eram pregătit să văd şi asta, chiar dacă mai apoi nu s-a întîmplat nimic. Tom mă observă şi încetînd să se mai agite îşi aprinse semnalul: „Aştept ordine". L-am mustrat cu un gest hotărît: „Întoarce-te la bază şi continuă executarea programului". Ascultător, Tom cuplă pe „înapoi", se răsuci şi se îndrepta spre platformă. Jack şi Rex îl urmară, iar eu am rămas tot lîngă hublou; mi se uscase gîtlejul, genunchii erau moi şi doream nespus să mă aşez.

Dar n-am făcut-o. M-am controlat sumar: şuba era încheiată anapoda, urechile îngheţate, transpiraţie rece pe obraji şi frunte. Încet, străduindu-mă să-mi controlez mişcările, mi-am şters faţa, m-am încheiat corect, am tras gluga pe ochi şi mi-am pus mănuşile. Mi-e ruşine să recunosc, dar mi-era frică. De fapt, erau numai rămăşiţele unei frici trecute, amestecate cu ruşine. Un cibertehnician ce se speriase de ciberii proprii. Puteam să jur că nu voi povesti nimic despre această întîmplare niciodată, nimănui. Fir-ar să fie, şi-acum încă îmi mai tremurau picioarele, încă moi, dar cel mai mult simţeam nevoia să mă întorc în navă unde, liniştit şi ordonat, să descopăr semnificaţiile întîmplării. Poate era nevoie şi de ceva îndrumare tehnică... De fapt, cred că n-aveam curajul să mă apropii de băieţii mei...

Mi-am îndesat mîinile în buzunare şi m-am îndreptat hotărît spre platforma de construcţii. Băieţii trudeau ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Tom, ca de obicei, îmi ceru politicos noi ordine. Jack lucra la fundaţiile dispeceratului. Rex, descriind zigzaguri pe o porţiune finisată a pistei de aterizare, se ocupa de curăţenie. Totuşi ceva nu era în regulă cu programul. Apăruseră nişte pietre pe pistă... Nu-şi aveau rostul aici, materialul de construcţie fiind în cantităţi suficiente. Da. De cînd se oprise Tom, acum o oră întreagă, ciberii lucrau, dar o făceau aiurea. Crengi aruncate pe pistă... M-am aplecat, am ridicat o creangă şi lovindu-mi cizma cu ea, m-am plimbat încolo şi-ncoace. N-ar fi mai bine să-i opresc chiar acum, fără să mai aştept termenul profilaxiei? Ce naiba, doar n-oi fi „ciopîrţit" programul? Imposibil. Am aruncat creanga deasupra pietrelor culese de Rex şi m-am îndreptat spre navă.

Capitolul doi

LINIŞTE ŞI VOCI

În următoarele două ore am fost atît de ocupat, încît nu m-au mai deranjat nici liniştea, nici vidul. Pentru început m-am sfătuit cu Hans şi Vadik. Pe Hans l-am trezit şi acesta, buimac de somn, nu făcea altceva decît să mîrîie şi să îngăimeze absurdităţi, ceva despre o ploaie şi tensiunea scăzută. Nu puteam obţine nimic de la el. Pe Vadik a trebuit mult timp să-l conving că nu glumesc şi că nu-mi bat joc de el. Dar mi-era din ce în ce mai greu s-o fac, din cauza rîsului nervos ce mă sugruma mereu. În sfîrşit,

l-am încredințat că nu-mi arde de glume și că am cu totul alte motive pentru rîs. Atunci deveni serios și imi spuse că și la el un ciber-șef se oprește uneori brusc, dar asta nu-i de mirare: căldura, sistemul încă nu s-a acomodat, deși lucrează în limitele normelor tehnice. Deci, poate din cauza frigului? Ăsta să fie motivul?... Deocamdată nu știam. De fapt, speram să aflu de la Vadik, care imediat luă legătura cu „isteața" Ninon de la ER-8. Am analizat această posibilitate în trei. Fără nici un rezultat însă. „Isteața" Ninon mă sfătui atunci să-l contactez pe inginerul-șef cibertehnician al bazei, care își storsese creierii cu aceste sisteme de construcții și era, ca să zicem așa, creatorul lor. Eh, dar asta știam și singur. Nu-mi surîdea deloc ideea de a da buzna la șef după consultații, la nici trei zile de muncă independentă și încă fără nici o soluție ca lumea. Chiar nici una.

Pe scurt, m-am așezat la pupitrul meu de comandă, am desfăcut programul și-am început să-l puric: instrucțiune după instrucțiune, ciclu după ciclu, subrutină după subrutina. Trebuie să recunosc că n-am găsit nici o greșeală. De partea programului alcătuită numai de mine și-nainte eram gata să răspund cu capul, acum puteam să răspund și cu prestigiul meu. Cu cîmpurile standard treaba stătea mai prost. Multe din ele îmi erau puțin cunoscute și dacă m-aș fi angajat să le verific din nou pe fiecare în parte, fără-ndoială că n-aș fi îndeplinit graficul lucrărilor. De aceea, m-am hotărît pentru un compromis. Temporar, am exclus din program toate cîmpurile parțial inutile, am simplificat programul pînă la limita extremă, l-am introdus în sistemul de comandă și doar am pus degetul, pe butonul de pornire, cînd, brusc, mi-am dat seama că de o vreme încoace iar aud ceva, ceva complet straniu și nefiresc, dar extrem de cunoscut.

Plîngea un copil. Undeva departe, la capătul celălalt al navei, dincolo de o mulțime de uși, plîngea disperat un copilaș, sfîșietor, cu suspine. Un prunc micuț, mic de tot, n-avea mai mult de un an. Am ridicat mîinile și mi-am astupat urechile cu palmele. Plînsetul încetă. Fără să las mîinile în jos am dat să mă ridic. Am constatat însă cu surprindere că stau în picioare de-o bună bucată de vreme, cu urechile astupate, că mi se lipise cămașa de spate și că rămăsesem cu gura căscată. Nu se mai auzea nici un scîncet. Aceeași liniște, ca de-obicei blestemată, și doar musca din păienjeniș zumzuia într-un colț invizibil. Am șters batista din buzunar, am despăturit-o ușor și mi-am șters meticulos fruntea, obrăjii. Apoi, făcînd cîțiva pași pe lîngă pupitru, am pliat la fel de ușor batista. N-aveam nici un gînd în cap. Am bătut darabana pe carcasa calculatorului și am tușit discret. Totul părea în regulă, auzeam tot. M-am îndreptat înapoi spre fotoliu și dintr-o dată copilul începu să plîngă din nou.

Nu mai știu cît timp am stat nemișcat ca un stîlp și am ascultat; mai îngrozitor era că-l auzeam foarte clar, ba chiar realizam că nu este mieunatul lipsit de noimă al noului născut și nici bîzîitul unui bondocel de vreo patru-cinci anișori. Țipa și suspina un prunc incapabil să meargă și să vorbească, dar care deja nu mai era sugar. Am un nepot tot așa: un an și ceva...

Soneria radioemițătorului răsună atît de asurzitor și de neașteptat că-mi sări inima din loc. Sprijinindu-mă de pupitru, m-am apropiat de stația radio și am conectat-o pe recepție. Copilul plîngea în continuare.

— Cum o mai duci?, mă întrebă Vadik.

— Nicicum.

— Nu ți-a ieșit nimic?

— Nu. Am observat că acopăr microfonul cu mîna.

— Ce s-aude așa de prost?, se miră Vadik. Pînă la urmă ce-ai de gînd să faci?

— Pai, cum s-o nimeri, am mormăit și nici măcar nu știam ce vorbesc. Pruncul continua să plîngă. O făcea mai încet, dar tot atît de clar.

— Ce-i cu tine, Stasi?, se îngrijoră Vadik. Te-am trezit sau ce?

Mai mult decît orice aș fi vrut să-i spun: „Ascultă, Vadka, aici la mine plînge tot timpul un copilaș. Ce să fac?". Totuși, am avut bunul simț de a intui cum o să fie înțeleasă toată povestea. De aceea am tușit și am zis:

— Auzi, te sun peste o oră. Răsare ceva pe-aici, dar încă nu sînt pe deplin convins.

— Bi-i-ne, aprobă îngîndurat Vadik și întrerupse legătura.

Am mai zăbovit puțin lîngă stația de radioemisie, apoi am revenit la punctul meu de comandă. Copilașul mai suspină de cîteva ori și tăcu. Tom iar stătea. Din nou se oprise cufărul ăsta stricat. Jack și Rex stăteau și ei. Am apăsat cu toate puterile butonul apelului de control. Nici un efect. Îmi venea să plîng, dar mi-am amintit că sistemul nu era cuplat. Singur îl decuplasem acum două ore, cînd mă apucasem de program. Halal lucrător am mai ajuns! Ce-ar fi să comunic totul la bază și să îmi cer înlocuirea? Ar fi păcat... Ce dracu... M-am surprins așteptînd într-o încordare groaznică, ca și cînd totul ar fi reînceput. Am înțeles că dacă voi continua să rămîn aici, în camera de comandă, și voi ciuli mereu urechea, n-o să mai fac nimic altceva decît să ascult. Cu siguranță că aici aveam cel...

Am deschis hotărît „profilaxia", am scos din raft o trusă cu instrumente și mai că n-am rupt-o la fugă. Am încercat să mă stăpînesc, reușind astfel să-mi îmbrac șuba mult mai repede. Aerul înghețat îmi arse fața, trezindu-mă de tot. Cu nisipul scrîșnindu-mi sub tălpi, m-am îndreptat spre șantier, direct spre Tom, fără să mai privesc înapoi. Nu mă mai uitam în jur. Aisberguri, ceturi, oceane nu mă mai interesau acum. Încercam să nu înghit răbdări prăjite și să le înlocuiesc cu obligațiile mele directe, chiar dacă mă cam săturasem de atîta înghițit, în timp ce sarcinile mele erau tot atîtea ca la început, ba poate chiar mai multe.

Înainte de toate am verificat reflexele lui Tom. Erau excepționale. „Perfect", am spus cu voce tare, am scos din trusă bisturiul și dintr-o singură mișcare, ca la examen, am desfăcut craniul lui Tom. Lucram cu plăcere, poate chiar cu disperare, repede, precis, calculat, ca o mașină. Pot spune un singur lucru: în viața mea n-am lucrat așa. Degetele și fața îmi înghețaseră, trebuia să respir cu grijă, astfel încît bruma să nu se așeze pe cîmpul de operații, dar nici prin cap nu-mi trecea să bag ciberii în atelierul de reparații al navei. Îmi era din ce în ce mai ușor, nu mai auzeam nimic straniu, ba chiar uitasem că mai pot auzi ceva ciudat și-n două rînduri am fugit spre navă după piese de schimb pentru sistemul de coordonare al lui Tom.

— O să fii nou-nouț, vorbeam complet destins. Acum n-o să mai fugi de muncă, te fac eu bine, bătrînelul meu, te pun eu pe picioare. Om te fac... Tare-ai vrea să fii om, nu-i așa? Ehe, și-ncă cum! Bine mai e să fii om, să te iubească toți, să te dezmierde, să te păstreze cu grijă... Dar ce tot spun? Cum o să devii om cu un asemenea bloc axiomatic? Nici la circ n-o să fii bun. O să fii plin de îndoieli, o să cazi mereu pe gînduri, învățînd totodată să te scarpini în nas cu un aer extrem de preocupat. „Oare merită? Dar la ce folosesc toate astea? Pentru ce toate aceste piste și fundații?". Iar acum, drăgușule...

— Șura... gemu alături de mine o voce răgușită de femeie. Unde ești, Șura?... Mă doare... .

Am încremenit. Eram în burta lui Tom, prins din toate părțile de umflăturile uriașe ale mușchilor lui și doar picioarele îmi atîrnau afară. M-a cuprins brusc

o groază de nedescris, ca în cele mai înfiorătoare coșmaruri. Pur și simplu nu știu cum m-am stăpînit să nu mă tăvălesc prin nisip, lovit de o criză de isterie. Cîtva timp cred că mi-am pierdut cunoștința, multă vreme n-am mai auzit nimic; doar holbam ochii în fața mea, fără să mai înțeleg ceva, privind suprafața ramificațiilor unui nerv, dezvăluite de o luminiță verde.

— Ce s-a întîmplat? Unde ești? Nu văd nimic, Șura... hîrîia femeia, copleșită de o durere insuportabilă. E cineva aici... Răspunde, Șura! Mă doare îngrozitor! Ajută-mă, nu văd nimic...

Gemea și plîngea, repetînd mereu același lucru și parcă-i vedeam fața schimonosită, acoperită de transpirația morții, iar în gemetele ei deja nu mai era nici rugă, nici durere, ci înverșunare, dorință, ordin. Simțeam aproape fizic cum degetele ei crispate, reci ca gheața, se întind ca niște gheare spre creierul meu, să-l apuce, să-l cuprindă, să-l strîngă. Aproape inconștient, încleștînd dinții pînă la convulsie, am pipăit cu mîna stîngă o supapă pneumatică și am apăsat din răsputeri. Cu un șuierat năpraznic, argonul comprimat țîșni afară, iar eu apăsam, apăsam disperat, măturînd, distrugînd, făcînd praf și pulbere vocea răgușită din creierul meu, simțind în același timp cum asurzesc, senzație ce-mi provoca o nespusă ușurare.

Într-un tîrziu am realizat că stau lîngă Tom, că gerul mă tăia la oase în timp ce suflam în degetele înghețate, repetînd fericit: „Perdea sonoră, e clar? Perdea sonoră..." Tom stătea adînc înclinat pe partea dreaptă, iar în jurul meu lumea era ascunsă de un uriaș nor imobil de brumă și nisip înghețat.

Ascunzîndu-mi palmele înghețate la subsuori, l-am ocolit pe Tom și am observat că jetul de argon formase la marginea terenului o groapă imensă. Am zăbovit puțin la marginea ei, repetînd într-una ceva despre perdeaua sonoră, simțind deja că trebuie să mă opresc din acest automatism verbal și realizînd că stau în ger fără șubă. Mi-am amintit că o aruncasem chiar în acest loc, unde acum era groapa și încercam să mă gîndesc dacă nu avusesem ceva important prin buzunare. Nu, mi-era imposibil să-mi amintesc și-atunci, dînd din mînă a lehamite, am fugit spre navă într-o goană nesigură.

Înainte de toate, am luat din cheson altă șubă, apoi m-am îndreptat spre cabina mea. La intrare am tușit ca și cum aș fi prevenit pe cineva că tocmai intru, am pătruns înăuntru și imediat m-am aruncat în pat, cu fața la perete, învelindu-mă cu șuba pînă peste cap, înțelegînd perfect că toate aceste acțiuni erau lipsite de sens. Știam că venisem în cabină pentru un anume scop, dar uitasem pentru ce. Mă culcasem și mă acoperisem cu șuba vrînd parcă să arăt cuiva că tocmai pentru asta venisem aici.

Parcă eram nebun. M-am bucurat cînd, venindu-mi puțin în fire, am înțeles că isteria mea se manifestase numai prin aceste acțiuni complet nevinovate. În general, mi-era clar că o cam terminasem cu munca pe aici, nici vorbă să mai pot lucra în cosmos. Îmi părea al naibii de rău și, de ce să n-o recunosc, mi-era rușine că nu rezistasem nici măcar la prima treabă practică încredințată, deși, în aparență, fusesem trimis pentru început în locul cel mai liniștit și nepericulos. Îmi era ciudă că ajunsesem așa, o epavă, cu nervii la pămînt. Mă simțeam tot mai stînjenit că odată avusesem față de Kaspar Manukian numai sentimente de milă și mai ales de satisfacție cînd acesta nu trecuse testele din proiectul „Arca", datorită unei sensibilități nervoase mai accentuate. Vedeam viitorul în cele mai negre nuanțe: liniștea sanatoriilor, examinări medicale, diferite proceduri, întrebările psihologilor puse cu multă prudență, avalanșa de compătimire și milă, rafalele distrugătoare de compătimire și milă ce pot dărîma oricînd un om...

Dintr-o smucitură am aruncat șuba de pe mine și m-am ridicat. „Bine, m-am adresat eu liniștii și vidului. M-ați învins. Nu sînt un Garbovski. Trebuia să trec și prin asta... deci așa... Chiar astăzi îi voi povesti totul lui Vanderhouse, iar mîine, probabil, vor trimite și înlocuitorul. La naiba, ce harabaură pe teren! Tom imobilizat, graficul nerespectat, groapa asta stupidă chiar lîngă pistă... Mi-am amintit brusc de ce venisem în cabină, am tras sertarele biroului și am găsit cristalograful cu înregistrarea marșurilor militare ale irucanezilor, apoi l-am prins cu grijă de lobul urechii drepte. „Cortina sonoră". Înșfăcînd șuba sub braț, am trecut din nou prin ecluză, am respirat de cîteva ori adînc ca să mă liniștesc, am conectat cristalul și am ieșit afară.

Acum îmi era bine. În jurul meu tunau fanfarele barbare, zăngănea bronzul, acoperind bubuitul tobelor; înăluite în praful portocaliu, legiunile Telemului străbăteau cu pași grei străvechiul Satam; ardeau turnuri, acoperișurile se prăbușeau în timp ce, cu îngrozitoare fluierături care paralizau reflexele dușmanului, apăreau dragonii de luptă, spărgătorii de ziduri.

Înconjurat și copleșit de aceste zgomote milenare, m-am cufundat din nou în măruntaiele lui Tom și, fără să mai fiu deranjat, am dus la bun sfîrșit revizia.

Jack și Rex astupaseră groapa, iar eu tocmai umpleam măruntaiele lui Tom cu ultimii litri de argon, cînd am observat deasupra plajei o pată neagră ce creștea impetuos. Aeroglisorul. M-am uitat la ceas: optsprezece fără două minute, ora locală. Rezistasem. Acum puteam să opresc tobele și timpanele și să găsesc din nou răspunsul la întrebarea: merita oare să apelez la Vanderhouse sau la bază, cînd nu este chiar atît de ușor să găsești un înlocuitor? O Situație Excepțională poate cauza perturbarea activității pe întreaga planetă. Vor veni tot felul de comisii, verificări, controale, interminabile reverificări, treaba va lîncezi, în timp ce Vadik va fi prost dispus ca dracul. Și cum mă va privi doctorul xenopsiholog, membru Comconului, împuternicitul special al proiectului „Arca", Ghenadi Komov, steaua științei actuale, elevul preferat al doctorului Mboga și noul colaborator al însuși marelui Garbovski?... Ce mai, totul trebuie bine gîndit. Priveam aeroglisorul ce se apropia și mă gîndeam: „Totul trebuie gîndit foarte minuțios. Îmi stă la dispoziție o seară întreagă și-apoi am o presimțire că astăzi vom lăsa totul baltă. La urma-urmei, suferințele mele mă privesc doar pe mine, iar plecarea mea deja nu mai este o problemă personală, ci a tuturor. Perdeaua sonoră s-a comportat excelent, așa că mai amînăm"...

Toate aceste gînduri îmi dispăruseră din cap de cum am văzut fețele lui Vanderhouse și Maika. Komov, neschimbat, se uita primprejur cu un aer de vechi stăpînitor al acestor ținuturi ce-l plictisiseră îndeajuns. Maika, vineție, părea foarte bolnavă. Komov sărise deja pe nisip și mă întrebă scurt de ce nu răspund la radioapeluri (aici privirea îi alunecă pe cristalofonul prins de urechea mea). Zîmbi disprețuitor și, fără să mai aștepte vreun răspuns, intră în navă. Vanderhouse ieși încet din aeroglisor și se apropie de mine, dînd trist din cap și semănînd mai mult ca oricînd cu o cămilă bătrînă și bolnavă. Iar Maika rămăsese tot pe locul ei, nemișcată, posomorîtă, cu barbia ascunsă în gulerul de blană. Ochii ei păreau a fi de sticlă, iar pistruii roșcați parcă se înnegriseră.

— S-a întîmplat ceva? am întrebat speriat.

Vanderhouse se opri în fața mea. Își ținea capul drept, cu maxilarul de jos adus înainte. Mă luă de umăr și mă scuturâ ușor. Inima îmi căzu pînă-n călcîie. Nu știam ce să mai cred. Mă scuturâ din nou și-mi spuse:

— Un lucru foarte trist, Stas. Am găsit o navă prăbușită.

Am înghițit cu noduri și am întrebat:
— De-a noastră?
— Da.
Maika se tîrî afară din aeroglisor și, epuizată, îmi făcu semn cu mîna, apoi se îndreptă spre navă.
— Morți?, am întrebat.
— Doi, răspunse Vanderhouse.
— Cine?
— Deocamdată nu știm. Nava este veche. Accidentul s-a petrecut cu mulți ani în urmă.
Mă luă de cot și, împreună, am urmat-o pe Maika. M-am mai liniștit puțin. La început, normal, crezusem că se prăbușise careva din expediția noastră. Și, totuși...
— Nu mi-a plăcut niciodată planeta asta, îmi scăpă.
Am intrat în ecluză, ne-am dezbrăcat și Vanderhouse începu să-și curețe meticulos șuba de spinii și brusturii ce se lipiseră de ea. Nu l-am mai așteptat și m-am dus la Maika. Stătea ghemuită pe pat, cu fața la perete. Poza îmi era cunoscută și atunci mi-am zis: „Uite ce, să fii calm, fără lacrimi și compătimiri". M-am așezat lîngă masă, am bătut darabana și am întrebat-o pe Maika cu un aer extrem de preocupat:
— Auzi, nava era într-adevăr veche? Vander spune că s-a prăbușit acum cîțiva ani. Așa-i?
— Așa e, răspunse Maika, după o mică pauză.
Am privit-o cu coada ochiului. Mi se rupea sufletul, dar am continuat la fel de preocupat:
— Cîți... adică... mulți ani? Zece? Douăzeci? Pare o prostie. Planeta a fost descoperită doar acum doi ani...
Maika nu răspunse. Din nou am bătut darabana pe masă și am continuat să vorbesc, dar pe un ton mai scăzut :
— Deși, desigur, puteau fi dintre primii exploratori, dintre acei cercetași independenți... Și ziceai că sînt doi, parc-așa am înțeles?
Aici se ridică brusc și se așeză cu fața la mine, proptindu-și palmele în așternut.
— Doi, țipă ea. Da, doi! Buștean nesimțit ce ești!... Butuc!
— Stai!, am rămas eu perplex. Ce-i cu tine?...
— De ce-ai venit aici?, continuă ea aproape în șoaptă. Du-te la roboții tăi. N-ai decît să discuți cu ei cîți ani au trecut, ce fel de prostie pare, de ce sînt doi și nu trei și nu șapte...
— Stai un pic, Maika, am întrebat-o disperat. Am vrut altceva...
Își îngropă fața în palme și îngăimă:
— Au toate oasele rupte... dar încă nu muriserâ, încercaserâ să mai facă ceva... Pleacă, te rog. Vin și eu în curînd... În curînd...
M-am ridicat încet și am plecat. Vroiam s-o îmbrățișez, să-i spun ceva blînd și liniștitor, dar pînă acum nu mai încercasem niciodată să consolez pe cineva. Mă aflam pe coridor, cînd am început brusc să tremur. M-am oprit și am așteptat să mă liniștesc. Ce zi! Și de ce nu povestesc nimănui nimic? Poate că nici nu trebuie. Am deschis ochii și am observat că în pragul cabinei stă Vanderhouse și se uită la mine.
— Cum e Maika? întrebă încet.
Expresia feței mele îl lămuri deplin, pentru că dădu trist din cap și se ascunse în cabina lui.
Iar eu... M-am tîrît pînă la bucătărie. Din obișnuință. Așa era obiceiul, ca imediat după întoarcerea aeroglisorului la bază să ne așezăm cu toții la masă. Dar astăzi, se vede treaba, totul va fi altfel. Ce, parcă mai poate fi vorba de mîncare... M-am răstit la bucătar, crezînd că a încurcat meniul. Săracu de el, nu greșise cu nimic. Masa era gata, gustoasă ca de obicei, dar astăzi totul părea nelalocul său. Maika, bineînțeles, nu va mînca deloc... Totuși, ar trebui s-o facă... pe lîngă meniul obișnuit, am mai comandat bucătarului un jeleu de fructe cu frișcă, special pentru ea, fiind, de altfel, singura delicatesă pe care știam că o adoră. Pentru Komov am hotărît: nimic în plus. După o scurtă chibzuință am stabilit același meniu și pentru Vanderhouse. Pentru orice eventualitate am mai adăugat și cîteva pahare de vin, necesare întăririi sufletelor... Pe urmă m-am retras în sala comenzilor și m-am așezat la tabloul meu de lucru.
Băieții mei lucrau șnur. Maika nu mai era în cabină. Vanderhouse și Komov alcătuiau o radiograma urgentă către bază. Discutau în contradictoriu.
— Asta nu-i informare, Iacov, protesta Komov. Știi mai bine ca mine că există o formulare cu puncte precis stabilite: starea navei și a compartimentelor ei, posibilele cauze ale prăbușirii, ramașițele găsite, precizări ce sînt de o importanță deosebită ș.a.m.d....
— Ai dreptate, căzu de acord Vanderhouse. Dar acum recunoaște și tu, Ghenadi, că această formulare e valabilă numai pentru planetele active biologic, În această situație concretă...
— Atunci mai bine nu trimitem nimic. Luăm chiar acum aeroglisorul și mergem acolo. Completăm pe loc procesul verbal.
Vanderhouse clătină din cap.
— Nu, Ghenadi. Mă opun categoric. Comisia trebuie să cuprindă minimum trei persoane. S-a întunecat deja și nu vom mai putea cerceta amănunțit mediul înconjurător... Și-apoi, astfel de lucruri se fac cu capul limpede, nu după o zi istovitoare. Ce părere ai, Ghenadi?
Komov își subție buzele, strîngîndu-le puternic, apoi dădu ușor cu pumnul în masă.
— Of, ce ghinion!, spuse înciudat.
— Treburile astea sînt întotdeauna intempestive, îl consolă Vanderhouse. Nu-i nimic, mîine dimineață mergem toți trei...
— Deci, azi nu mai comunicăm nimic?, îl întrerupse Komov.
— Asta n-am voie s-o fac. Și-n fond, ce-are dacă nu comunicăm?
Sculîndu-se, Komov își duse mîinile la spate și se uită de sus la Vanderhouse.
— Cum de nu înțelegi, Iacov, răspunse Komov, vizibil iritat. Nava este de tip vechi, necunoscută, jurnalul de bord șters, din motive obscure... Dacă trimitem informarea în halul ăsta — el înșfăcă foaia de pe masă și o flutură în fața lui Vanderhouse — Sidorov o să creadă că nu vrem sau nu putem să facem singuri expertiza. Deci încă o grijă pe capul lui: formarea unei noi comisii, găsirea altor oameni, izgonirea curioșilor... Ne vom găsi și noi într-o situație penibilă și caraghioasă. Gîndește-te un pic. În ce se va transforma munca noastră, dacă se vor perinda pe aici o grămadă de „pierde-vară" nesuferiți?
— Hm, mormăi Vanderhouse. Cu alte cuvinte, nu vrei străini la noi în sector. Așa-i?
— Întocmai!
Vanderhouse ridică din umeri.
— Bine, bine... Se gîndi puțin, luă foaia de la Komov și scrise cîteva cuvinte în text. Așa merge? ER-2 către bază, citi el repede. Urgent. În pătratul o sută doi s-a găsit o navă pămînteană. Prăbușită. De tip Pelican, număr de înregistrare, în navă rămășițele a doi umanoizi, probabil un bărbat și o femeie, jurnalul de bord șters, o expertiză amănunțită... Aici Vanderhouse ridică vocea și își sublinie spusele, înălțîndu-și arătătorul într-un gest semnificativ... vom începe mîine. Ce zici, Ghenadi?
Komov se balansa cîteva secunde, cînd ridicîndu-se în vîrful picioarelor, cînd lăsîndu-se pe călcîie, apoi spuse gînditor:
— Fie... O lăsăm așa. Trimitem orice, numai să nu ne deranjeze nimeni.
Ieși brusc din cabină și atunci Vanderhouse se întoarse spre mine.
— Stasi, trimite asta, te rog. Cred că a venit și tim-

pul să mîncăm, ce zici? Se ridică şi rosti gînditor una din frazele lui enigmatice: alibi să fie, că se găsesc cadavre.

Am cifrat radiograma şi am trmis-o pe frecvenţa de urgenţă. Nu îmi era bine de loc. Doar cu un minut în urmă, ceva parcă îmi intrase în subconştient şi mă ricîia, stînd acolo ca o ţeapă. Am mai zăbovit în faţa radioemiţătorului, ascultînd. Ei, da, acum era cu totul altceva. Altfel asculţi cînd ştii că nava e plină cu oameni. Pe coridorul inelar trecu grăbit Komov. Totdeauna merge aşa, de parcă s-ar grăbi tot timpul undeva, deşi este conştient că poate să n-o facă, fără el, oricum, nu se începe nimic. De undeva se aude o bolboroseală: Vanderhouse. Maika îi răspunde şi vocea ei este din nou cea obişnuită: cu registre înalte, sugerînd independenţă şi siguranţă; probabil se liniştise între timp, sau cel puţin se stăpînea. Nici vorbă de linişte, pustiu sau muşte capturate în păienjenişuri... Mi-am dat seama ce mă deranja: vocea femeii muribunde din delirul meu şi femeia ce murise în astronava prăbuşită... o coincidenţă, desigur... Oricum, o coincidenţă neverosimilă.

Capitolul trei

VOCI ŞI FANTOME

Oricît ar fi de mirare, dar am dormit bustean. Dimineaţa, ca de obicei, m-am trezit cu o jumătate de oră mai devreme decît ceilalţi şi am fugit la bucătărie să văd care-i afacerea cu micul dejun. De acolo, val-vîrtej pînă în cabina de comandă pentru băieţii mei, apoi fuga afară la gimnastică. Soarele încă nu se ridicase deasupra munţilor, dar se luminase bine. Era foarte frig. Mi se lipiseră nările, genele îmi îngheţaseră şi mişcam mîinile din răsputeri; făceam genoflexiuni, şi-n general mă grăbeam să ajung cît mai repede pe navă. Şi-atunci l-am observat pe Komov. Pesemne că azi s-a sculat mai devreme decît mine. Fusese cine ştie pe unde, iar acum se întorcea din zona şantierului. Contrar obiceiului, mergea încet. Păşea îngînduat şi absent, lovindu-şi piciorul cu o rămurică. Deja terminasem gimnastica, cînd a ajuns foarte aproape de mine. Mă salută. Normal, am procedat la fel şi tocmai vroiam să mă „arunc" în navă, cînd mă opri cu o întrebare:

— Spune-mi, Popov. Cînd rămîi aici singur, te îndepărtezi de navă?

— Cum adică? Era o mirare nedisimulată, nu atît din cauza întrebării, cît mai ales datorită interesului pe care-l manifesta Ghenadi Komov pentru modul în care-mi petrec timpul.

Relaţiile mele cu Komov nu sînt tocmai limpezi. Nu prea îl agreez.

— Vreau să spun... dacă mergi undeva? De exemplu, spre mlaştină... sau spre dealuri...

Nu suport stilul ăsta de a vorbi cu cineva: să te uiţi oriunde numai la el nu. Mai ales cînd eşti îmbrăcat într-o şubă groasă cu glugă, iar interlocutorul tău se găseşte într-un costumaş de sport, pus direct pe pielea goală. Dar ce să-i faci... Ghenadi Komov rămîne Ghenadi Komov, iar eu, cuprizîndu-mi umerii şi dansînd pe loc, îi răspund:

— Nu. Şi aşa nu îmi ajunge timpul. Nici vorbă de plimbări.

Observă, în sfîrşit, că sînt pe cale să îngheţ şi, politicos, îmi arătă intrarea cu crenguţa, spunîndu-mi: „Vă rog. E fig". Dar în ecluză mă opri din nou:

— Roboţii nu se îndepărtează de navă şi şantier?

— Roboţii? Nu-nţelegeam unde vrea să ajungă. Nu. De ce?

— Nu ştiu... Mă uit şi eu la materialele de construcţie.

Sprijini cu grijă crenguţa de perete şi se apucă să-şi descheie şuba. Începusem să mă enervez. Dacă, într-un fel sau altul, izbutise să descopere ceva nereguli pe şantierul meu, atunci, una la mînă, nu e treaba lui, şi apoi ar fi putut să mi-o spună fără atîtea ocolişuri... La urma urmei ce-i cu interogatoriul ăsta?...

— Materialele de construcţie pentru ciberinstalaţia de acest tip, am explicat eu cît mai sec, sînt acele materiale ce se găsesc în momentul de faţă sub ciberinstalaţie. În cazul de faţă, nisip.

— Şi pietre, adăugă nepăsător, agăţîndu-şi şuba în cuier.

Reuşi să mă scoată din sărite. Hotărît lucru, îşi băga nasul unde nu-i fierbea oala, aşa că i-am răspuns sfidător:

— Da! Dacă există, atunci şi pietrele.

Pentru prima oară se uită în ochii mei.

— Mi-e teamă că m-ai înţeles greşit, Popov, spuse cu o neobişnuită delicateţe. N-am de gînd să mă amestec în treburile dumitale. Pur şi simplu au apărut oarece nedumeriri şi atunci m-am adresat ţie pentru că eşti singurul în măsură să le rezolvi.

Ei, aasta-i cu totul altceva. Cînd mă iei cu frumosul, pot şi eu să fiu altfel.

— Desigur, n-au avut nevoie şi de pietre, am spus. Dar ieri, sistemul s-a dereglat puţin şi maşinile au împrăştiat aceste pietre pe tot şantierul. Cine ştie de ce au făcut asta? După aceea, evident, au curăţat totul.

Aprobă, dînd din cap.

— Da, am observat. Ce defecţiuni erau?

I-am povestit în două vorbe cam ce se petrecuse ieri, ocolind, desigur, chestiunile intime. Asculta şi dădea din cap. Pe urmă înşfăcă crenguţa, îmi mulţumi pentru explicaţie şi plecă. Şi doar în sufragerie, mîncînd hrişcă cu lapte rece, am realizat că de fapt tot nu ştiam ce nedumeriri avea favoritul doctorului Mboga şi cum reuşisem să i le rezolv. Dar oare reuşisem? M-am oprit din mestecat şi mi-am ridicat privirile spre Komov. Nu, se vede că n-am reuşit.

În general, Ghenadi Komov arată ca un om de pe altă lume. Veşnic cercetează orizonturile îndepărtate şi se cufundă absent la ceva propriu, probabil al dracului de înălţător. Revine pe pămînt doar în cazurile cînd cineva sau ceva, întîmplător sau intenţionat, se pune de-a curmezişul cercetărilor lui. Atunci, cu o mînă fermă, deseori nemilos, îndepărtează obstacolul şi se ridică din nou pe Olimp. În orice caz, cam aşa se vorbeşte despre el, cu toate că pînă acum n-am observat nimic din toate astea. Totuşi, individul se ocupă de problema psihologiei extraterestre şi nu oricum, ci cu succes, luptă în primele rînduri şi nu se menajează deloc, ajungînd astfel unul din cei mai de seamă futurologi ai planetei noastre, aşa că i se pot ierta multe, iar manierele lui pot fi privite cu mai multă îngăduinţă. În fond, nu toţi pot fi atît de fermecători precum Garbovski sau doctorul Mboga.

Pe de altă parte, în ultimele zile mi-am amintit tot mai des, totodată uimit şi amărît, de povestirile entuziaste ale Tatianei, care lucrase un an întreg cu Komov. Probabil se îndrăgostise de el, pentru că îl lăuda mereu: un om de o rară comunicativitate, spiritual etc. Aşa îl şi numea: sufletul societăţii. Iar eu cu nici un chip nu reuşeam să-mi imaginez societatea care să aibă un astfel de suflet.

Deci, Ghenadi Komov mi se părea veşnic venit de pe altă lume. Azi însă, la micul dejun, se întrecuse pe sine. Scutura încontinuu solniţa, sărîndu-şi abundent mîncarea şi, după ce o gustă, aruncă distrat farfuria pe toboganul crematoriului. Încurcă muştarul cu untul şi unse astfel delicioasele frigănele, muşcă din ele şi le trimise liniştit după farfuria cu mîncare. Nu răs-

punse la întrebările lui Iacov Vanderhouse, în schimb se agăță ca o lipitoare de Maika, întrebînd-o dacă la releveu rămăseserăm toți trei împreună și dacă nu cumva ne-am despărțit vreun moment. Uneori, pe neașteptate, se uita nervos în jur, ba chiar odată sări de la masă și se năpusti pe coridor, de unde se întoarse peste cîteva minute extrem de liniștit: continuă să ungă cu mustar frigănelele pînă cînd bietul mustar îi fu smuls din mînă.

Maika era și ea nervoasă. Răspundea tăios, privea numai în farfurie și nu zîmbi nici măcar o dată tot dejunul. De altfel, o înțelegeam perfect. Aș fi fost și eu la fel de nervos înaintea unei astfel de acțiuni. La urma urmei, sîntem de aceeași vîrstă, deși are mai multă experiență decît mine; nu însă din aceea de care va avea nevoie astăzi.

Ce mai încolo și încoace, Komov era nervos, Maika și Vanderhouse nu erau nici ei mai breji și, privindu-i, am început să dau și eu semne de neliniște. M-am convins că nu pot ridica problema participării mele la expertiza de azi, o propunere fiind complet deplasată acum. Am înțeles că iar mă va aștepta o zi întreagă de muncă în liniște și vid și am început să mă enervez și eu. Atmosfera de la masă deveni apăsătoare și încordată. Și atunci, Vanderhouse, în calitatea lui de comandant și medic al navei, se hotărî să însenineze puțin atmosfera. Se îndreptă de spate, ridicîndu-și capul, scoase bărbia înainte și ne privi lung pe deasupra nasului. Perciunii lui de rîs se zbîrliseră. Pentru început spuse cîteva bancuri din viața astronauților. Bancuri vechi și cam răsuflate, ce mă obligară să zîmbesc chinuit. Maika nu reacționă în nici un fel, în schimb Komov se comportă destul de ciudat. Ascultă atent și serios, dînd din cap la poantele bancurilor, apoi îl privi îngîndurat pe Vanderhouse și rosti plin de importanță:

— Știi, Iacov, cu perciunii tăi, ți s-ar potrivi de minune niște ciucuri la urechi.

Era frumos spus și poate că în alte împrejurări m-aș fi bucurat de ingeniozitatea acestor cuvinte de spirit, dar acum mi se păru complet lipsit de bun simț. Vanderhouse era însă de altă părere. Zîmbi satisfăcut și își răsfiră cu degetul îndoit perciunii: întîi în stînga, apoi în dreapta, după care începu următoarea istorioară.

— Vine un pămîntean pe o planetă civilizată, intră în contact cu indivizii de acolo și le oferă serviciile lui în calitate de cel mai mare specialist pămîntean în construirea și exploatarea legendarului perpetuum mobile de speța întîi. Băștinașii, normal, cască ochii în gura acestui mesager al superrațiunii și urmîndu-i sfaturile încep imediat lucrările. Îl construiesc. Dar perpetuumul mobile nu funcționează. Pămînteanul începe să învîrtă roțile și să se tirască printre tije și roți dințate, certîndu-i pe aborigeni pentru nerespectarea proiectului. „Tehnica voastră, zice tipul, e cam în urmă. Uite, ansamblurile astea trebuie neapărat refăcute, iar acelea de acolo, schimbate complet. Ce ziceți?". Ce erau să mai zică, încep modificările și schimbările radicale. Și de cum terminară, apare o rachetă pămînteană a Salvării: infirmierii îl prind pe inventator și îi fac injecția de rigoare, doctorul le prezintă băștinașilor scuzele cuvenite și racheta își ia zborul. Localnicii, încurcați și abătuți, se uitară rușinați unul în ochii celuilalt, apoi încep să se împrăștie, cînd deodată văd că mașinăria pornește să funcționeze. Da, dragii mei, s-a pus pe lucru și continuă s-o facă și astăzi, la mai bine de o sută cincizeci de ani de la pornire.

Mi-a plăcut această istorie simplă, deși se vedea de la o poștă că nu era adevărată; foarte probabil ca Vanderhouse s-o fi născocit pe loc. Spre marea mea uimire, istorioara îi plăcu și lui Komov la fel de mult. Încă de pe la mijlocul povestirii încetă să mai privească iscoditor masa în căutarea mustarului și își ațintì privirile asupra lui Vanderhouse pînă cînd acesta termină de povestit, apoi conchise că ideea iresponsabilității uneia din părțile contactului i se pare interesantă din punct de vedere teoretic. „Oricum, teoria generală a contactelor cu alte civilizații nu a ținut seama pînă acum de această posibilitate, deși, încă de la începutul secolului douăzeci și unu, un oarecare Schtrauh propunea includerea schizoizilor în componența echipajelor de pe navele cosmice. Încă de pe atunci se știa că un schizoid are ca dominantă generală capacitatea de asociere imparțială: în timp ce un om normal caută vrînd-nevrînd să găsească într-un haos de neînchipuit ceva arhicunoscut, un stereotip, schizoidul, dimpotrivă, nu numai că vede totul așa cum este, ci poate compune stereotipuri noi ce decurg direct din natura misterioasă a haosului cercetat. De altfel, continuă Komov înflăcărîndu-se ușor, această trăsătură capătă prin frecvența ei titlul de caracteristică generală pentru schizoizii diferitelor tipuri de rațiuni, iar pentru că, teoretic, nu este deloc exclusă posibilitatea ca obiectivul contactului să fie tocmai un schizoid, ivindu-se astfel situația în care o schizotimie nedescoperită la timp să ducă la implicații grave în decursul contactului, iată de ce problema pe care o abordezi, Iacov, pare să fie demnă de o oarecare atenție științifică.

Vanderhouse, zîmbind satisfăcut, anunță că-i dăruiește această idee lui Komov și ne atrase atenția că se făcuse timpul de plecare. La aceste cuvinte, Maika, transpusă și ascultîndu-l cu gura căscată pe Komov, se ofili imediat. Am pălit și eu. Discuțiile despre schizoizi mi-au trezit numai gînduri neplăcute. Vanderhouse și Maika ieșiseră deja din sufragerie, cînd Komov, zăbovind nițel în prag, se întoarse brusc, mă prinse tare de cot și cercetîndu-mă îngrijorător de atent cu ochii săi cenușii, reci, șopti repezit:

— De ce te-ai întristat, Stasi? S-a întîmplat ceva?

Am rămas perplex. Mă surprinse clarviziunea cu adevărat supranaturală a acestui specialist în materie de schizoizi. Am reușit totuși să mă stăpînesc în aceste momente cînd prea multe lucruri păreau decisive pentru mine. Privindu-l pieziș, l-am întrebat cu o voce sugrumată de uimire:

— La ce vă referiți, Ghenadi Iurievici?

Privirea lui încă îmi mai cerceta fața, cînd mă întrebă mult mai încet și repezit ca prima dată:

— Ți-e frică să rămîi singur?

Mă înfipsesem însă bine în șa.

— De ce să-mi fie frică? m-am mirat. Cred că exagerați, Ghenadi Iurievici. Nu mai sînt, totuși, un copil...

Îmi eliberă cotul.

— N-ai vrea totuși să vii cu noi?

Am ridicat din umeri.

— Cum să nu vreau? Cu cea mai mare plăcere. Însă ieri, știți prea bine, am avut niște defecțiuni la roboți. Cred că totuși ar fi mai bine să rămîn.

— Fie!... rosti cam nehotărît. Se întoarse brusc și ieși.

Am rămas în sufragerie, decis să-mi limpezesc harababura din cap. Mă simțeam ca după un examen luat cu brio.

Și-au luat rămas bun de la mine, fluturîndu-și mîinile, apoi au decolat. Nu i-am mai condus cu privirea și întorcîndu-mă imediat în navă, am luat un stereocristalofon. Mi-am blindat urechile cu el și m-am prăbușit în fotoliu, în fața tabloului meu de comandă. Urmăream munca băieților mei, primeam și citeam radiograme, am discutat cu Vadik și Ninon (cu această ocazie m-am liniștit de tot, auzind că și la Vadik urlă muzica). M-am apucat de curățenie prin camere, am alcătuit un meniu bogat, socotind absolut necesară întărirea moralului; toate acestea în tumultul, tunetul și urletul fanfarelor și mieunatul ne-

cofoanelor. Într-un cuvînt, îmi omoram timpul, metodic și fără milă, cu utilitate pentru mine și cei din jur. Și-n tot acest timp omorît, mă rodea insistent un gînd chinuitor: cum a aflat Komov de slăbiciunea mea și ce vrea să întreprindă în legătură cu asta. Ca să mai vorbim, m-a încolțit. Nedumeririle lui după vizitarea șantierului, discuția despre schizoizi, ciudata convorbire de la intrarea în sufragerie... Ce naiba, doar singur mi-a propus să zbor cu el. E clar că se teme să mă lase singur!... Chiar așa, oare, să observe totul? Totuși, Vanderhouse n-a remarcat nimic...

Cu astfel de gînduri se scurse cea mai mare parte a zilei mele de muncă. La ora cincisprezece, mult mai devreme decît mă așteptam, se întoarse aeroglisorul. Abia am avut timp să-mi smulg stereocristalofonul de la urechi și să-l ascund, că toată trupa a și năvălit în navă. I-am întîmpinat în ecluză, cu o amabilitate reținută, bine studiată. Nu i-am întrebat nimic esențial, interesîndu-mă numai dacă vrea cineva să mănînce. Acum, la drept vorbind, mi-era și un pic de teamă că după bubuiturile și vacarmul celor șase ore trecute, voi vorbi un pic cam tare, bănuială confirmată de altfel de Maika (spre bucuria mea arătă satisfăcător), care mă privi oarecum uimită. Komov mă cercetă și el rapid din cap pînă în picioare și fără să spună un cuvînt se refugie imediat în camera sa.

— Să mîncăm?, mă întrebă Vanderhouse gînditor. Știi, Stasi, acum trebuie să mă reped pînă în sala comenzilor să scriu raportul expertizei. Nu crezi că ar fi tocmai potivit dacă mi-ai aduce între timp un păhărel cu tonic?

L-am aprobat, apoi Vanderhouse plecă în sala comenzilor. Împreună cu Maika ne-am dus în sufragerie unde am pregătit două pahare cu tonic, unul pentru Maika, celălalt pentru Vanderhouse. Cînd m-am întors, Maika umbla prin salon cu paharul în mînă. Mda, era mult mai liniștită decît azi dimineață, deși se mai simțea o oarecare nervozitate în comportarea ei. Ca s-o liniștesc complet, am întrebat-o:

— Ei, ce mai e cu nava?

Maika luă o înghițitură bună, își linse buzele și ocolindu-mi privirea, rosti:

— Știi, Stasi, toate astea nu sînt întîmplătoare.

Am așteptat-o să continue, dar rămase tăcută.

— Ce nu e întîmplător?, am întrebat-o.

— Totul! Schiță un gest cu paharul. O lume castrată. O neputință palidă. O să-ți aduci aminte de vorbele mele: nici nava nu s-a accidentat aici întîmplător, nici noi n-am găsit-o întîmplător și în general toate născocirile noastre, proiectul, în sfîrșit, toate astea or să se destrame pe această planetuță! Termină vinul și puse paharul pe masă. Nu sînt respectate regulile elementare de securitate, marea majoritate a lucrătorilor de aici nu sînt decît plevușcă. Așa... ca tine, ca mine... de altfel... Numai că planeta este biologic pasivă. Și dacă asta ar fi toată afacerea! Orice om înzestrat cu o brumă de bun simț înțelege chiar de la început că ceva nu e în regulă aici. Cîndva era viață pe planeta asta, dar de cum a scăpărat steaua — într-o clipă s-a terminat totul. Biologic pasivă? Da! Dar în schimb, necrotic activă. La fel va fi și Panta peste cîțiva ani. Pomișori strîmbi, iarbă pipernicită și totul îmbibat de o moarte străveche. Mirosul morții, înțelegi? Ba, chiar mai rău, mirosul fostei vieți! Nu, Stasi, ai să-ți amintești de ce-ți spun acum... Panteenii nu se vor adapta aici, nu se vor bucura niciodată. O casă nouă pentru întreaga omenire? Nici vorbă! Nu o casă nouă, ci un castel vechi, plin de stafii...

Am tresărit. Ea observă și interpretă greșit.

— Fii pe pace, spuse ea, zîmbind amar. Sînt O.K. Pur și simplu încerc să-mi exprim simțămintele și presimțirile. Văd că nu mă înțelegi, dar imaginează-ți și singur cam ce presimțiri am, dacă pe limbă îmi stau numai cuvinte de genul ăsta: necroză, stafii...

Începu iar să se agite prin salon, apoi, oprindu-se în fața mea, continuă:

— Pe de altă parte, desigur, parametrii planetei sînt minunați, rar de găsit în Cosmos. Activitatea biologică aproape de zero, atmosfera, hidrosfera, clima, balanța termică — totul ca la carte, numai bun pentru proiectul „Arca". Dar poți să-mi tai și capul dacă pe aici a călcat vreunul din organizatorii acestei bazaconii și, chiar dacă a fost careva, înseamnă că s-a arătat total lipsit de simțul și mirosul vieții... Se înțelege că sînt cu toții lupi bătrîni, plini de cicatrici, au trecut prin zeci de iaduri... simțul pericolului îl au în perfectă stare! Dar pe astea... pocni din degete și, sărăcuța de ea, chiar se schimonosi în neputința de a se exprima cît mai convingător. De altfel, n-am de unde să știu, poate careva dintre ei o fi simțit ceva rău, dar cum să explici asta celor care nu au fost aici? Tu, însă, sper că mă înțelegi măcar un pic?

Mă privea fix cu ochii ei verzi, dar ezitam și neînțelegînd minteam:

— Nu tocmai. Adică, pe undeva ai dreptate...

— Vezi, spuse ea, nici măcar tu nu mă înțelegi. Bine, ajunge despre asta. Se așeză pe masa din fața mea și lovindu-mă brusc cu degetul în obraz, rise. M-am descărcat și acum mi-e mult mai bine... Cu Komov, știi și tu, nu prea poți să stai de vorbă, iar cu Vanderhouse mai bine să nu te amesteci... Te desființează cît ai clipi...

Încordarea ce închega discuția noastră scăzu imediat și convorbirea se transformă într-o pălăvrăgeală ușoară. Am început să mă plîng de neplăcerile pe care le avusesem ieri cu băieții și i-am povestit cum înota Vadik, singur în tot oceanul. Am întrebat-o apoi cum îi mai merg treburile cu „cvartiruirile". Maika răspunse că marcaseră patru locuri destul de bune. În alte condiții, orice pantian și-ar fi petrecut aici toată viața cu mare plăcere, dar pentru că toată această născocire era predestinată eșecului, nu mai aveam ce discuta. I-am amintit Maikăi că ea fusese întotdeauna marcată de scepticism, probabil înnăscut, și că acest scepticism era de fiecare dată departe de a fi justificat. Maika mă contrazise, nefiind vorba de un scepticism înnăscut, ci de un scepticism al naturii. Îmi spuse că, în general, sînt un peștișor și un țînc care în fond ar trebui să stea în poziție de drepți în fața ei, Maika cea experimentată. Atunci i-am replicat că un om adevărat, cu o experiență bogată de viață, nu vorbește niciodată în contradictoriu cu un cibertehnician, pentru că acest cibertehnician este de regulă axa navei, în jurul căreia se fac toate mișcările continue ale vieții. Maika îmi răspunse că majoritatea axelor de rotație sînt în fond niște noțiuni imaginare, nereprezentînd nimic altceva decît niște locuri geometrice ale unor puncte... Pe urmă, începu o discuție înverșunată despre diferența posibilă între „axa de rotație" și „axa de vîrtej". Pălăvrăgeam destul de tare și probabil că această discuție aparea, privită din exterior, destul de nostimă. Încercam să aflu ce gînduri are Maika, judecînd totodată dacă n-ar fi fost mai bine să mă ocup chiar acum de profilaxia tuturor sistemelor de asigurare a securității. E-adevărat că aceste sisteme erau programate pentru prevenirea unui pericol biologic, dar în cazul unui pericol necrotic, îmi era imposibil să mă pronunț asupra eficienței lor. Dacă mă gîndesc însă mai bine, sub piatra stătută nu curge apa și, în general, dacă mergi mai încet ajungi mai departe.

În concluzie, cînd Maika începu să caște gura și să se plîngă de oboseală, am trimis-o la o scurtă odihnă înainte de masă, iar eu, înainte de toate, am căutat la bibliotecă un dicționar explicativ. M-am uitat la semnificația cuvîntului „necrotic". Explicația mi-a lăsat o impresie deosebit de proastă și atunci m-am hotărît să încep imediat profilaxia. Înainte de asta, m-am abătut totuși pe la sala comenzilor să văd cum mai

lucrează băieții mei. L-am găsit acolo pe Vanderhouse exact în momentul cînd își aduna grijuliu referatul expertizei. „Îl duc acum lui Komov, spuse el văzîndu-mă, apoi o să-i arăt și Maikăi, după care, în fine, vom avea cu toții o discuție. Ce zici, vii și tu?" I-am spus să mă cheme și că mă va găsi în camera de asigurare a securității. Mă privi curios, dar nu spuse nimic și ieși.

M-au chemat după două ore. Vanderhouse mă anunță prin interfon că expertiza fusese analizată de toți membrii comisiei și mă întrebă dacă vreau s-o citesc și eu. Bineînțeles că aș fi vrut, dar eram în focuri cu profilaxia, paznicul-cercetaș stătea pe jumătate jumulit, iar eu eram lac de transpirație. Am încropit de urgență un răspuns în sensul că nu voi veni să citesc expertiza, dar că negreșit voi fi prezent la discuție de cum îmi voi termina treburile.

Pe scurt, cînd am apărut în salon, masa se încheiase și discuția începuse. Am luat niște supă și, așezîndu-mă într-un colț, am început să mănînc.

— Nu pot accepta ipoteza meteoritică fără a face niște precizări, protesta Vanderhouse. „Pelicanii" sînt bine protejați contra meteoriților, Ghenadi.

— Nu te contrazic, răspunse Komov, uitîndu-se absent la suprafața mesei și schimonosindu-se dezgustat. Hai să presupunem totuși că atacul meteoritic a avut loc chiar în momentul ieșirii navei din hiperspațiu.

— Da, sigur că da, căzu de acord Vanderhouse. În acest caz, bineînțeles... Dar probabilitatea...

— Mă uimești, Iacov. Motorul propulsor al navei era complet desființat. Ditamai gaura dintr-o parte în cealaltă, cu urme evidente de degradare termică. Cred că oricărui om normal i-ar fi foarte clar: „a fost un meteorit".

Vanderhouse părea nefericit.

— Bine..., cedă el. Fie și așa cum spui... Dar dumneata, Ghenadi, nu poți să înțelegi fiindcă nu ești pilot... Pur și simplu nu realizezi cît e de puțin probabil. Un meteorit uriaș, cu o energie imensă, chiar în momentul ieșirii navei din hiperspațiu... Nici măcar nu știu cu ce-aș putea să compar această infimă probabilitate.

— Bun. Și ce propui?

Vanderhouse ne privi pe toți, căutînd un sprijin și negăsindu-l, spuse:

— E-n regulă. Așa să fie. Totuși, insist ca propoziția să aibă o nuanță subconjunctivă. Să zicem: „Faptele expuse impun presupunerea că..."

— Impun tragerea unor concluzii, îl corectă Komov.

— Tragerea unor concluzii, se încruntă Vanderhouse. Bine, Ghenadi, dar despre ce concluzii poate fi încă vorba? Numai presupuneri! Se impune presupunerea că nava a fost lovită chiar în momentul apariției din hiperspațiu de un meteorit ce înmagazina o energie uriașă. Cam așa le văd eu și propun să fiți de acord.

Komov rămase cîteva secunde pe gînduri, mijindu-și de cîteva ori ochii, apoi spuse:

— O.K. Trec la următoarea corectură.

— O clipă, îl întrerupse Vanderhouse. Dar tu, Maika?

Maika ridică din umeri.

— La drept vorbind, nu simt diferența. În mare, sînt de acord.

— Următoarea modificare, se grăbi nerăbdător Komov. Nu mai e necesară opinia bazei în privința rămășițelor umane. De fapt, cred că nu mai e cazul să menționăm acest aspect în referatul expertizei. Vom trimite o radiogramă specială în care vom arăta că rămășițele piloților au fost puse într-un container, acoperite cu material plastic sticlos, și că în cel mai scurt timp posibil vor fi trimise la bază.

— Totuși..., obiectă cam dezorientat Vanderhouse.

— Am să mă ocup mîine de asta, îl întrerupse Komov. Personal.

— N-ar fi mai bine să-i îngropăm aici?, șopti Maika.

— N-am nimic împotrivă, răspunse imediat Komov. De regulă, însă, în astfel de cazuri rămășițele sînt trimise pe Pămînt... Poftim?, se întoarse el spre Vanderhouse.

Vanderhouse rămase cu gura deschisă, ezită, dar apoi dădu din cap și spuse:

— Nimic.

— Pe scurt, concluzionă Komov, propun să scoatem acest punct din referat. Ești de acord, Iacov?

— Da. Dar tu Maika?

Maika ezită și aici o înțelegeam. Se făcea totul cam prea oficial. E drept, nu știu cum ar fi trebuit să se procedeze, totuși asemenea hotărîri nu se iau prin vot.

— Foarte bine, rosti Komov ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. Acum referitor la condițiile și cauzele morții piloților. Rezultatele autopsiei și fotomaterialele mă satisfac întru totul și propun în consecința următoarea formulare pentru textul expertizei: „Poziția cadavrelor indică faptul că moartea piloților a survenit datorită izbirii navei de solul planetei. Bărbatul a murit înaintea femeii, rămînîndu-i timp doar pentru a șterge jurnalul de bord... Nu a mai fost capabil să iasă din fotoliul pilotului. Femeia, dimpotrivă, a mai trăit un timp și a încercat să părăsească nava. Moartea a doborît-o însă în ecluză.

— Hm, făcu neîncrezător Vanderhouse. Nu prea e categoric, ce zici, Ghenadi? Chiar dac-ar fi să ne luăm numai după analiza autopsiei, împotriva căreia nu aveți nimic de obiectat, și este evident că biata femeie nu era capabilă să se tîrască pînă în ecluză.

— Cu toate astea, era acolo, preciză sec Komov.

— Tocmai din aceste motive..., începu sistematic Vanderhouse, punîndu-și mîinile la piept.

— Uite ce e, Iacov, spuse Komov. Nimeni nu știe de ce poate fi capabil omul în situații limită. Mai ales o femeie. Amintește-ți de istoria Martei Priestley. Adu-ți aminte de istoria Kolesnicencăi. Adu-ți aminte de istorie în general, Iacov.

Se așternu tăcerea. Vanderhouse stătea.

— Pe mine nu mă miră deloc faptul că a reușit să ajungă în ecluză, se auzi vocea Maikăi. Altceva nu înțeleg. De ce-a șters jurnalul? Fusese o izbitură cumplită, e normal ca omul să moară...

— Ei, poate că..., ezită Vanderhouse. Cred că așa e. Agonia, bîjbîia căutînd tabloul de comandă, o fi agățat vreo cheie...

— Problema jurnalului de bord, spuse Komov, este pusă la capitolul „fapte de o însemnătate deosebită". Personal, nu cred că această enigmă va fi dezlegată vreodată... dacă într-adevăr este o enigmă și nu o conjunctură de fapte întîmplătoare. Deci să continuăm, și-a adunat el repede foile răvășite din față. De fapt, nu mai am observații. Se pare că microflora și microfauna terestre au dispărut, sau în orice caz nu există urme... Așa... Hîrtii personale... Nu e treaba noastră să-i examinăm minuțios, și-apoi au ajuns în asemenea hal că putem strica totul. Mîine îi pun la conservat și-i aduc aici... Da! Popov, există aici ceva care ține de competența dumneavoastră. Cunoașteți utilajele cibernetice ale navelor din seria „Pelican"?

— Da, sigur că da, am răspuns, dînd repede farfuria la o parte.

— Fiți bun, îmi aruncă el o foaie de hîrtie, aveți aici nomenclatura tuturor cibermecanismelor găsite. Verificați dacă nu lipsește ceva...

Am luat nomenclatura. Toți mă priveau și așteptau.

— Da, am spus, cred că e completa. Există pînă și cercetașii inițiatori, ăștia mereu sînt lipsă... Asta nu mai înțeleg. Ce-nseamnă: „Robot de reparație, trans-

format în utilaj de cusut?".

— Iacov, explică te rog, ordonă Komov.

Vanderhouse își înălță privirile și își împinse bărbia în față.

— Știi, Stasi, spuse un pic cam gînditor. E cam greu să explici ceva. Pur și simplu transformarea unui ciber într-un utilaj de cusut. Un utilaj care coase, înțelegi? Cineva dintre ei, bănuiesc că femeia, avea un hobby mai puțin obișnuit.

— Aa, m-am mirat. Dar fusese cu siguranță un ciber pentru reparații?!

— Fără-ndoială, spuse Vanderhouse.

— Atunci lista e completă, am zis eu și i-am înapoiat nomenclatura lui Komov. Chiar prea întreagă, ceea ce se întîmplă cam rar. Probabil că n-au aterizat niciodată pe planete dificile.

— Mulțumesc, mi se adresă Komov. Cînd o să stabilim varianta finală a referatului și vom trece totul pe curat, am să te rog să semnezi la capitolul „Pierderile ciberneticii învechite".

— Dar n-au fost pierderi, l-am contrazis.

Komov nu mă băgă în seamă, iar Vanderhouse îmi explică:

— Asta-i denumirea capitolului. „Pierderile cibertehnicii învechite". Ai să semnezi că nu există pierderi.

— Deci așa... se hotărî Komov, adunîndu-și într-un top foile răspîndite. Am să te rog, acum, Iacov, să stabilești ordinea finală, după care vom semna și poate vom trimite chiar azi radiograma. Iar acum, dacă nimeni nu mai are nimic de adăugat, am plecat.

Nu mai era nimic de adăugat și-atunci plecă. Vanderhouse se ridică oftînd din greu, cîntări în palmă referatul, se uită la noi și, dîndu-și capul pe spate, se retrase și el.

— E clar că Vander e nemulțumit, am remarcat și mi-am pus friptură în farfurie.

— Nici eu nu sînt mulțumită. A ieșit, cumva, nedemn... Nu știu cum să-ți explic, poate spun copilării, naivități... dar ar trebui... trebuia să păstrăm totuși un minut de reculegere... Și-n loc de asta, hei-rup, s-au pornit: situația rămășițelor, pierderile cibertehnicii, parametrii topografici... Ptiu! Parc-am fi la școală, la lecțiile practice...

Eram întru totul de acord cu ea.

— Așa e cînd Komov nu permite nimănui să deschidă gura, continuă răutăcioasă. Lui îi e clar totul, nimic nu e de neînțeles, dar în fond nu este chiar așa. Nici cu meteoritul nu prea e lămurită problema, ce să mai vorbim de jurnalul de bord. Nu cred că totul e atît de limpede pentru el! Cred că ascunde ceva și Vander l-a simțit, numai că nu știe cum să-l agațe... sau consideră poate, că nu asta e esențialul...

— Da, s-ar putea să nu fie esențialul... am mormăit cam nehotărît.

— Dar nici eu nu zic că asta-i esențialul!,mă dezaprobă Maika. Pur și simplu nu-mi place cum se poartă Komov. Nu-l înțeleg. Și-n general, nu-l înghit! Toți mi-au împuiat capul cu el, iar eu mă frămînt și număr zilele care mi-au mai rămas să lucrăm împreună... N-am să mai lucrez în viața mea cu el!

— Ei,hai că n-a mai rămas chiar atît de mult..., am spus împăciuitor. Doar vreo douăzeci de zile...

Așa ne-am despărțit. Maika plecă să-și facă ordine prin măsurătorile și „căzările" ei, iar eu m-am îndreptat spre sala comenzilor, unde mă aștepta o mică surpriză: Tom îmi comunică terminarea lucrărilor de fundație și îmi propunea să văd rezultatele. Mi-am pus șuba și am dat fuga la șantier.

Soarele apusese deja, iar amurgul devenea mai pregnant. Un amurg straniu, violet-închis, ca de cerneală. Nu exista lună, dar în schimb, ce aurore boreale! Fîșii gigantice de lumină spectrală fluturau tăcute deasupra oceanului negru, pulsau, vibrau și tresăreau, ca bătute de vînt, cu sclipiri albe, verzi, trandafirii, pentru ca brusc să se stingă, lăsîndu-ți în ochi pete neclare de lumină, ca apoi să reapară tot atît de brusc, făcînd să dispară stelele și amurgul, colorînd totul în cele mai nenaturale, dar pure culori. Ceața de deasupra mlaștinii devenea roșie-albastră, aisbergul îndepărtat sclipea ca un chihlimbar imens, iar pe litoral începu goana impetuoasă a umbrelor verzui.

Frecîndu-mi înverșunat obrajii și nasul ce înghețaseră, verificam, în această lumină miraculoasă, fundațiile realizate. Tom mă urmărea cu insistență și îmi comunica serviabil cifrele necesare, iar cînd se stingea aurora borealî își aprindea, nu mai puțin serviabil, proiectoarele. Și, ca de-obicei, stăruia acea liniște mormîntală, destrămată doar de scrîșnetul nisipului înghețat sub tocurile mele. Pe urmă, am auzit voci: Maika și Vanderhouse ieșiseră la aer curat, să admire spectacolul ceresc. Maika prețuia mult aurora borealî — singurul lucru care-i făcea plăcere pe această planetă. Eram destul de departe de navă, cam la vreo sută de metri, și nu-i zăream, auzindu-le în schimb foarte clar vocile. De altfel, la început, nu le-am dat atenție. Maika povestea ceva despre vîrfurile distruse ale pomilor, iar Vanderhouse mormăia despre eroziunea cvasiorganică a bordului; probabil discutau din nou despre cauzele și împrejurările distrugerii „Pelicanului".

În discuția lor era însă ceva straniu. Repet, la început nu prea-i ascultam și doar apoi am înțeles. Vorbeau ca și cum nu s-ar fi ascultat unul pe altul. De exemplu, Vanderhouse spunea: „Unul din motoare era bun, altfel n-ar fi putut să manevreze în atmosferă..." Iar Maika o ținea pe-a ei: „Nu, Iacov, nu mai mult de zece-cincisprezece ani. Uită-te numai la aceste sedimente..."

Am coborît la una din fundații să-i verific baza, iar cînd am urcat înapoi, discuția parcă se mai legase, devenise în schimb mai de neînțeles. Parcă făceau repetiția unei piese.

— Dar asta ce mai înseamnă?, întrebă Maika.

— Aș fi spus că-i o jucărie, răspundea Vanderhouse.

— La fel aș fi spus și eu. De ce?

— Hobby. Nimic de mirare. E un hobby foarte răspîndit.

În general, parcă erau discuțiile noastre la bază, în așteptarea formării grupelor de plecare. Vadim, să zicem, urla pe neașteptate, de se cutremura cantina: „Căpitane! M-am hotărît să arunc «coada» navei și să intru în hiperspațiu", la care un alt ironic replica imediat: „Sînt de acord, căpitane! Numai să nu-ți uiți și «capul», căpitane!" ș.a.m.d. Ciudata discuție dintre Maika și Vander se întrerupse. Se auzi clar fîșîitul membranei și se așternu din nou tăcerea. Am controlat și ultima fundație, l-am lăudat pe Tom pentru lucrul bine făcut și i-am ordonat să-l pună pe Jack la treabă, pentru etapa următoare. Aurora borealî se stinse și în bezna așternută nu se mai zărea nimic, în afara luminilor de bord ale ciberilor mei. Simțind cum vîrful nasului meu stă gata-gata să se desprindă, am luat-o la trap spre navă, am bîjbîit în căutarea intrării și am sărit apoi în ecluză. Ecluza — iată ceva minunat. Unul din cele mai plăcute locuri, poate și fiindcă este prima încăpere a navei; locul cald și ocrotitor care-ți redă dulcele sentiment că te afli din nou acasă, după ce te-ai întors din locuri străine, înghețate, amenințătoare. Din întuneric la lumină. Mi-am aruncat șuba și, gemînd, m-am îndreptat spre sala comenzilor, în timp ce-mi frecam energic palmele.

Vanderhouse stătea deja acolo, înconjurat de hîrtiuțele sale și, cu capul plecat, transcria plictisit și mîhnit referatul. Mașina de cifrat ciripea vioi sub degetele lui.

— Iar băieții mei au terminat deja fundațiile, m-am

lăudat eu.

— Aha, făcu Vanderhouse.

— Cam despre ce jucării poate fi vorba? l-am întrebat.

— Jucării... repetă absent Vanderhouse. Jucării? întrebă fără să întrerupă ciripitul mașinii. Aaa, jucăriile... Puse alături o foaie terminată și luă alta.

Am așteptat puțin și i-am amintit:

— Ce jucării?

— Ce jucării?... repetă cu voce gravă Vanderhouse și dîndu-și capul pe spate se uită la mine. Ce întrebare mai e și asta?... Vezi tu... de altfel, cine știe ce jucării sînt... Acolo, la „Pelican"... Iartă-mă, Stasi, întîi să termin, ce zici?

M-am furișat în vîrful degetelor la tabloul meu de comandă și l-am urmărit un pic pe Jack cum începuse să ridice pereții stației meteo, apoi, tot tiptil, am ieșit din sala comenzilor și m-am dus la Maika.

Camera Maikăi era luminată cu tot ce era posibil, iar ea stătea turcește pe pat fiind de asemenea foarte ocupată. Pe masă, pe pat, pe jos se întindeau adevărate cearșafuri de hîrtii lipite între ele, hărți, planuri de amplasare, aerofotografii făcute armonică, însemnări și notițe, iar Maika cerceta totul pe rînd, notîndu-și ideile, înșfăcînd cîteodată lupa sau sticla cu suc aflate alături pe un scaun. Privind-o un timp pe Maika, am pîndit momentul cînd sticla părăsi scaunul și m-am așezat repede, așa că, atunci cînd Maika puse sticla înapoi fără să se uite, nimeri direct în mîna mea întinsă.

— Mulțumesc, am spus și am luat o înghițitură.

Maika ridică privirile.

— A-a-a, tu ești?, rosti nemulțumită. Ce-i cu tine?

— Am venit doar așa, fără nici o treabă, am spus bine dispus. Te-ai săturat de plimbare?

— Nici gînd, mă contrazise, luînd înapoi sticla. Stau aici ca o osîndită, ieri seară n-am muncit deloc, iar acum s-au adunat o mulțime... Ce plimbare?

Îmi dădu sticla și am băut automat din ea, simțind o ușoară neliniște. Și dintr-o dată parcă îmi căzu o perdea de pe ochi. Maika era îmbrăcată mai sumar: în bluza ei preferată, cea pufoasă, și în șort. Pe cap își pusese un batic, iar de sub el se observa părul ud.

— Ai făcut duș?, am întrebat prostește.

Răspunse ceva, dar deja înțelesesem totul. M-am ridicat. Am pus cu grijă sticla pe scaun și am mormăit ceva, nu mai țin minte ce. Nici nu știu cum am reușit să ajung pe coridor și apoi în camera mea. Nu știu de ce am stins lumina de sus și am aprins veioza de noapte, apoi m-am întins pe pat și m-am întors cu fața la perete. Tremuram din nou. Îmi amintesc că mi se învîrteau în cap crîmpeie de gînduri, de genul: „Acum, cu siguranță, totul e pierdut, e inutil, definitiv și irevocabil". M-am surprins că iar ciulesc urechea. Și auzeam din nou ceva, ceva imposibil. M-am ridicat brusc, am deschis noptiera, am luat un somnifer și l-am pus sub limbă. Iar m-am culcat. Pe pereți tropăiau șopîrlele, tavanul întunecat prinse a se învîrti încet, veioza cînd se stingea cînd lumina insuportabil de tare, muște muribunde zumzăiau neputincioase pe la colțuri. Parcă venise și Maika, mă privea neliniștită, apoi mă acoperi cu ceva și dispăru, după care apăru Vadik, se așeză la picioarele mele și se răsti supărat: „Ce stai tolănit? Te așteaptă o întreagă comisie și tu trîndăvești?..." „Trebuie să vorbești mai tare, interveni Ninon, nu vezi că are ceva la urechi și nu aude". Netulburat, cu fața imobilă, le-am spus că totul e o prostie. M-am sculat din pat și am intrat cu toții în „Pelicanul" avariat, unde tot ce era organic fusese distrus. Stăruia un miros greu de amoniac, ca atunci, pe coridor. Și totuși parcă nu era „Pelicanul", ci mai degrabă un șantier unde băieții mei se mișcau de colo-colo pe lîngă pista de aterizare ce sclipea puternic în soare, iar mie mi-era teamă din ce în ce mai mult că Tom o să strivească două mumii, așezate de-a curmezișul drumului. De fapt, toți credeam că sînt mumii, cînd de fapt ele erau Vanderhouse și Komov, dar asta nu trebuia să mai observe nimeni, pentru că vorbeau între ei și de asta numai eu îmi dădeam seama. De Maika însă nu te poți ascunde. „Oare nu vedeți că-i e rău?", zise supărată și puse pe gura și nasul meu un batic udat, îmbibat cu amoniac. Eram cît pe-aci să mă înec, m-am scuturat și m-am ridicat în capul oaselor.

Aveam ochii deschiși și-n lumina veiozei am observat imediat în fața mea un om. Stătea lîngă pat și, aplecîndu-se, mă privi atent, direct în față. În lumina slabă, părea închis la culoare, aproape negru — o figură strîmbă, halucinantă, fără față, unduitoare, fără o configurație clară, cu o sclipire tot atît de șovăielnică și neclară pe pieptul și umărul ei.

Știind sigur cum se vor termina toate astea, am întins mîna și l-am străbătut ca prin văzduh. Silueta începu să unduiască puternic, prinse a se topi și dispăru fără urmă. M-am întins pe spate și am închis ochii. Știați că un bei algerian are sub nas un cucui? Chiar sub nas... Eram ud leoarcă și mă înăbușeam. Aproape mă sufocam.

Capitolul patru

FANTOME ȘI OAMENI

M-am trezit tîrziu, cu capul greu și cu dorința fermă ca, imediat după micul dejun, să mă retrag undeva împreună cu Vanderhouse și să-i povestesc totul. Parcă niciodată nu mai fusesem atît de nefericit. Nimic nu mai avea sens pentru mine, nici măcar gimnastica de dimineață. Am făcut doar un duș mai putenric ionizat și m-am tîrît pînă în salon. Chiar de la intrare mi-am dat seama că, datorită necazurilor mele, uitasem ieri seară să programez bucătarul pentru micul dejun. Asta a pus capac la toate.

Mormăind nedeslușit o salutare și simțind cum mă înroșesc de rușine, m-am așezat la locul meu și am privit abătut masa, încercînd să nu mă uit la nimeni. Micul dejun era, ca să fim cinstiți, mai ceva ca la mînăstire. Masă de monah: pîine neagră și lapte. Vanderhouse își presăra cu sare bucatele. Maika ungea feliile de pîine cu unt. Komov mesteca doar pîine uscată fără a se atinge de lapte.

Nu mi-era foame; mi se făcea frică numai la gîndul că trebuie să mestec ceva. Am luat totuși un pahar cu lapte și am sorbit un pic. Vedeam cu coada ochiului cum mă privește Maika și cum ar vrea să mă întrebe ce se întîmplă cu mine. N-a făcut-o totuși, iar Vanderhouse începu o expunere prolixă despre foloasele medicale pe care ți le aducea o „zi de post" și se bucură că tocmai astăzi avem un astfel de dejun și nu unul obișnuit. Explică cu lux de amănunte diferența între un post obișnuit și postul mare, referindu-se cu respect la primii creștini. Legat de treaba asta, povesti despre lăsata secului, potolindu-se însă repede cînd își dădu seama că se aprinsese prea tare descriind atîtea clătite cu icre, cu batog sau somon și alte bunătăți de genul ăsta. Tăcu și începu să-și aranjeze perciunii un pic cam jenat. Discuția nu se lega. Mă îngrijora ce se petrece cu mine. Maika era și ea îngrijorată. În ceea ce-l privește pe Komov, acesta iar nu era în apele lui. Ca și ieri, de altfel ochii roșii și privirea atîntită în masă. Doar cîteodata își ridica privirile pentru a se uita întrebător în jur, vrînd parcă să răspundă unei chemări. Făcuse în jurul lui o mulțime de firimituri și nici acum nu înceta să mărunțească pîinea, încît îmi venea să-l pleznesc peste mîini ca pe un copil neastîmpărat. Am conti-

nuat să stăm așa, o adunare cam mohorîtă, cu un Vanderhouse ce-și pierdea treptat puterile în încercarea de a ne distra.

Tocmai se chinuia cu o istorie lungă și plictisitoare, compusă ad-hoc, căreia nu-i putea găsi un sfîrșit, cînd, pe neașteptate, Komov scoase un horcăit straniu de parcă s-ar fi înecat cu o bucățică de pîine uscată. M-am uitat la el și m-am speriat. Komov înțepenise, cu mîinile înfipte în marginea mesei, iar ochii înroșiți îi ieșiseră din orbite. Se holba undeva spre mine și devenea alb ca varul văzînd cu ochii. M-am întors. Am înlemnit de frică. Lîngă perete, între filmotecă și măsuța de șah, stătea fantoma mea de ieri.

Acum o vedeam foarte clar. Era un om, dacă nu, cu siguranță un umanoid, mic, slab, gol-goluț. Pielea, închisă la culoare, aproape neagră, lucea părînd dată cu unsoare. Fața nu i-am distins-o prea bine sau poate nu mi-o mai aminteam, dar, ca și în coșmarul meu din noaptea trecută, m-a izbit faptul că acest om era oarecum strîmb și parcă spălăcit. Și bineînțeles ochii: mari, întunecați, ficși și orbi, ca ai unei statui.

— Uite-l! Uite-l!, urlă Komov.

Arătă cu degetul în cu totul altă direcție și acolo se închega direct din văzduh o nouă figură. Aceeași fantomă nemișcată și unsuroasă, dar acum înghețată într-un salt impetuos, în plină goană, ca fotografia unui sprinter lansat din bloc-starturi. Și-n aceeași secundă Maika se aruncă la picioarele vedeniei. Fotoliul zbură cu zgomot într-o parte, iar Maika, cu un strigăt războinic, trecu prin fantomă și se ciocni de ecranul videofonului. Am mai apucat să observ cum fantoma se undulește și începe să se topească, în timp ce Komov striga deja:

— Ușa! Ușa!

Am văzut cum ceva mic, alb și mat ca peretele salonului, încovoiat într-o goană mută, se strecoară pe ușă și dispare pe coridor. Și-atunci m-am aruncat după el.

Acum mi-e cam rușine să-mi amintesc, dar atunci puțin îmi păsa ce fel de ființă era, de unde venise și de ce se găsea tocmai aici. Simțeam nu numai o nespusă ușurare, înțelegînd că din acest moment se terminaseră definitiv frica și coșmarurile mele, dar și o dorință arzătoare să prind vietatea, s-o înșfac, s-o strîng și s-o tîrăsc.

În ușă m-am ciocnit cu Komov, l-am dat jos și împiedicîndu-mă de el m-am pomenit fugind în patru labe pe coridorul deja pustiu și mirosind puternic a amoniac. În spatele meu, Komov urla ceva, tropăiau bocancii, iar eu, izbutind să mă ridic, am trecut prin ecluză, de unde am sărit prin ieșirea neacoperită încă de membrana protectoare. Am aterizat afară în strălucirea liliachie a soarelui.

L-am văzut imediat. Fugea spre șantier, ușor, abia atingînd cu picioarele goale nisipul înghețat. Era tot așa de strîmb, iar în goană își mișca ciudat coatele, ținîndu-le depărtate de corp. Nu mai era nici închis la culoare, nici alb-mat, ci liliachiu-deschis, cu soarele strălucindu-i pe umerii slabi și strîmbi. Fugea direct spre ciberii mei și atunci mi-am încetinit alergarea, așteptînd să se sperie și s-o facă spre dreapta sau stînga. Nici vorbă de așa ceva. Nu mi-am crezut ochilor cînd l-am văzut strecurîndu-se și la nici zece pași de Tom, primind de la acest prostănac falnic obișnuitul semnal de polițete: „Aștept ordine".

— Spre mlaștină!, se auzea în spate vocea gîfîită a Maikăi. Gonește-l spre mlaștină!

Micuțul aborigen se îndrepta oricum spre mlaștină. Trebuie să precizez aici că individul știa să fugă, iar distanța dintre noi nu se micșora decît foarte puțin. Vîntul îmi șuiera pe la urechi, iar în depărtare Komov urla și el ceva, acoperit însă de Maika:

— Mai la stînga, ia-o mai la stînga, striga ea surescitată.

Am luat-o spre stînga și-am sărit pe pista de aterizare, pe o porțiune terminată: dreaptă și cu suprafața finisată. De aici treburile au mers mai bine și am început să-l ajung. „Nu, n-ai să scapi, repetam în sinea mea. Nu, frate, n-ai să-mi scapi tocmai acum. O să răspunzi pentru toate..." Fără să-mi dezlipesc privirea, mă uitam la omoplații lui cum se mișcau ritmic, la picioarele lui greu observabile din cauza goanei, la pîlcurile de ceață ce se destrămau în urma lui. Îl ajungeam și deja simțeam triumful. Pista se terminase, dar pînă la cortina cenușie ce masca mlaștina mai rămîneau cam o sută de pași, suficient ca să-l ajung.

Atingînd marginea mlaștinii, se opri lîngă tufișurile întunecate de trestie pitică. Ezită cîteva secunde, apoi mă privi peste umăr, văzîndu-i astfel din nou ochii negri, nicidecum morți și goi, ba, dimpotrivă, foarte vii și parcă zîmbitori. Se așeză brusc pe vine, își cuprinse genunchii cu mîinile și se rostogoli. Prima dată n-am înțeles bine ce s-a întîmplat. La început, văzusem un om, fără-ndoială un om straniu, care poate nici nu era un om, dar totuși un umanoid, iar acum acesta dispăruse brusc, luîndu-i locul un ghem cenușiu, absurd, ce se rostogolea pe suprafața mlaștinii, stropind în jur murdărie și apă tulbure, prin mocirla fără fund, de netrecut. Și cum se mai rostogolea! Nici nu am ajuns bine la mal, că deja dispăruse dincolo de pîlcurile de ceață, auzindu-se de acolo, de după perdeaua cenușie, un fîșîit potolit, plescăituri și un fluierat strident.

Veni în fugă și Maika și se opri alături, cu respirația tăiată.

— A plecat, constată amărîtă.

— A plecat, am aprobat și eu.

Am mai zăbovit cîteva secunde, privind valurile tulburi de ceață. Pe urmă Maika își șterse transpirația de pe frunte și fredonă:

— Am fugit de la bunica, am fugit de la bunicul...*

— Iar de la tine, plasatoareo, cu atît mai mult voi fugi... am adăugat și m-am uitat în jur.

Așa deci. Proștii, cum s-ar zice, fugeau, iar deștepții, înțelegeți și singuri, stăteau și priveau. Eram împreună cu Maika. Siluetele micuțe ale lui Komov și Vanderhouse păreau niște pete întunecate alături de navă.

— Așa fugă mai zic și eu, rosti Maika, privind și ea înspre navă. Pe puțin trei kilometri, ce zici, căpitane?

— De acord cu dumneavoastră, căpitane, am replicat.

— Ia ascultă, spuse Maika gînditoare. Daca numai ni s-a părut?

Am luat-o pe după umeri. Sentimentele de libertate, sănătate, entuziasm, senzațiile marilor perspective strălucitoare explodară în mine cu o forță nouă.

— Ce știi tu despre toate astea, un biet matelot, am țipat, aproape plîngînd de bucurie și scuturînd-o cu toată forța. Ce știi tu de halucinații?... Dar nici nu trebuie să înțelegi ceva! Trăiește-ți viața fericită și nu te mai gîndi la ele!

Maika clipea din ochi pierdută, încercînd să se smulgă, dar am mai scuturat-o o dată, de data asta mai ușor și cuprinzîndu-i umerii am vrut s-o conduc la navă.

— Stai!, se împotrivi slab Maika, complet uluită. Ce-i cu tine, de fapt... la mai lasă-mă, ce-s cu alintările astea prosteși?

— Hai să mergem, să mergem, turuiam eu. Să mergem! Favoritul doctorului Mboga ne va arăta acum, o simte inima mea, că am fugit degeaba, n-ar fi trebuit s-o facem...

Maika se eliberă brusc, se opri o secundă, apoi se așeză pe vine, își plecă fruntea și, cuprinzîndu-și genunchii cu mîinile, se clătină în față.

---

* *Aluzie la o binecunoscută poveste rusească*

— Nu, spuse ea, îndreptîndu-se din nou. Nu mai înțeleg nimic.

— Nici nu trebuie. Ne va explica totul Komov. Întîi va da cu noi de pămînt că doar i-am stricat contactul, apoi ne va explica totuși...

— Ascultă, mi-e frig!, spuse Maika țopăind. Fugim?

Am fugit. Entuziasmul inițial se mai domolise și am început să mă gîndesc ce s-a întîmplat totuși. Reieșea că, de fapt, planeta era locuită! Și nu de oricine, ci de ființe asemănătoare omului, poate chiar raționale și de ce nu, chiar civilizate.

— Stasi, mă întrebă Maika în timp ce fugeam, poate că e un pantian?

— De unde pînă unde?, m-am mirat.

— Ei, cine știe... Nu cunoaștem toate detaliile proiectului. Poate că deja a început mutarea.

— Nu. Nu semăna a pantian. Aștia sînt înalți, cu pielea roșie... Pe urmă, sînt îmbrăcați, iar ăsta, ce naiba, era gol-goluț!

Ne-am oprit în fața membranei și am lăsat-o pe Maika să intre prima.

— Br-r-r!, se cutremură ea, frecîndu-și umerii. Ei, ce mai stăm, mergem să ne pună juvățu' la gît?

— De juma' de metru.

— Bine uns.

— Șaptesprezece de mm diametru, am spus.

Ne-am furișat în sala comenzilor, dar n-am reușit să trecem neobservați. Eram așteptați. Komov umbla de colo-colo prin cameră, cu mîinile la spate, iar Vanderhouse, privind absent, își scotea mereu bărbia înainte și își înfășura perciunii — cel drept pe arătătorul drept, stîngul pe arătătorul mîinii stîngi. Văzîndu-ne, Komov se opri, dar Maika i-o luă înainte:

— A fugit, raportă ea, luînd o mină foarte preocupată. A fugit direct prin mlaștină, și-ncă folosind o metodă complet neobișnuită.

— Taci, o întrerupse Komov.

Acum începe, m-am gîndit, intenționînd să izbucnesc imediat și să azvîrl din copite. Dar n-am ghicit. Komov ne ordonă să ne așezăm, se așeză și el și mi se adresă scurt:

— Te ascult, Popov. Povestește-mi totul. Pînă-n cele mai mici detalii.

Surprinzător, dar nu m-am mirat. Mi s-a părut foarte normal să povestesc totul: despre foșnete, mirosuri, plînsetul copilului, țipetele femeii, despre ciudatul dialog de ieri seară și despre fantoma neagră de azi noapte. Maika mă asculta cu gura căscată, iar Komov, privindu-mă drept în față fără să clipească (ochii mijiți erau din nou reci și ficși, fața încremenită), își mușca buza de jos și din cînd în cînd își troznea degetele de încordare. Cînd am terminat se așternu tăcerea. Komov mă întrebă într-un tîrziu:

— Sigur era un plînset de copil?

— Da-a... În orice caz, semăna foarte mult...

Vanderhouse suspină zgomotos și lovi cu palma brațul fotoliului.

— Și toate astea le-ai îndurat singur, se înfricoșă Maika. Bietul Stasik!

— Trebuie să-ți spun, Stasi... începu impunător Vanderhouse, dar Komov îl întrerupse.

— Dar pietrele?, întrebă el.

— Ce-i cu pietrele?, n-am înțeles eu.

— De unde au apărut pietrele?

— Pe șantier? Probabil, le-au cărat ciberii. Ce mai contează însă acum?

— De unde au luat ciberii pietrele?

— Păi... am început și am amuțit. Într-adevăr, de unde au putut să le ia?

— De jur-împrejur numai plajă nisipoasă, continuă Komov. Nici măcar o pietricică. Iar ciberii nu s-au îndepărtat de șantier. De unde au apărut pe pistă bolovani și crengi? Ne-a privit și a zîmbit. Toate astea, bineînțeles, sînt întrebări retorice. Pot să mai adaug, că lîngă noi, după bordul navei, chiar sub far, se află o întreagă grămadă de bolovani. Un morman foarte interesant. Pot, de asemenea, să mai spun că... Iartă-mă, Stasi, dumneata ai terminat? Mulțumesc. Iar acum să vedeți ce s-a întîmplat cu mine.

Am aflat, astfel, că nici lui Komov nu i-a fost ușor. E adevărat, încercările lui au fost de altă natură. Încercările intelectului. A doua zi de la sosire, în timp ce arunca în lac pești pantieni, a zărit la vreo douăzeci de pași de el o pată neobișnuită, de un roșu aprins, care s-a lățit imediat și a dispărut mai înainte ca el să se hotărască să se apropie. Ziua următoare, a găsit în vîrful înălțimii nr. 12 un pește mort, evident unul din cei aruncați în lac ziua precedentă. Spre dimineața celei de-a patra zile se trezi cu sentimetul cert că în cameră se mai află cineva, un străin. Nu era nimeni, dar Komov auzi despicarea membranei de la intrarea principală. Ieși afară și observă mai întîi grămada de pietre de lîngă bord, apoi văzu bolovanii și mormanele de crengi pe pista șantierului. După dicuția purtată cu mine se convinsese definitiv că în jurul navei se petrecea ceva ciudat. Era aproape sigur că grupele de cercetare scăpaseră din obiectiv un fenomen extraordinar de important de pe planetă. Doar convingerea fermă că o viață rațională era cu neputință de neobservat îl reținea să treacă la măsuri radicale. Luase doar măsurile necesare ca regiunea în care acționa grupa noastră să nu se transforme în țința unei invazii de „haimanale curioase", străduindu-se în acest scop să formuleze referatul expertizei, astfel încît să nu stîrnească nici o îndoială. Între timp, starea mea depresivă și nervoasă îi confirmase din plin concluzia lui inițială că ființe necunoscute erau capabile să pătrundă în navă.

Începuse să pîndească această strecurare în navă, iar presupunerile se adeveriseră azi dimineață.

— Concluzionez, declamă el, ca la o lecție. Aceasta regiune a planetei, contrar datelor cercetărilor inițiale, este populată de ființe dezvoltate, vertebrate. În plus, avem toate motivele să presupunem că sînt raționale; probabil trogloditi adaptați la viața de cavernă. Judecînd după cele văzute, putem constata asemănarea anatomică a aborigenilor cu omul. Fără-ndoială, sînt mimetici și, probabil, tot legat de asta, pot produce fantome pentru apărare și distragerea atenției. Trebuie amintit că această capacitate nu a fost observată la vertebratele dezvoltate, decît la unele rozătoare de pe Pandora, iar pe Pămînt, numai la unele specii de moluște cefalopode. Acum însă, aș fi vrut să subliniez că, deși aborigenul posedă aceste însușiri neomenești și în general neumanoide, el seamănă surprinzător de mult cu omul pămîntean, atît anatomic, cît și fiziologic, și mai ales neurologic... Am terminat.

— Cum adică, ai terminat?, am sărit speriat. Dar vocile? Ce, astea tot halucinații au fost?

Komov surîse.

— Liniștește-te, Stasi, spuse el. Totul e-n regulă cu dumneata, „Vocile" dumitale se explică ușor, dacă presupunem că mecanismul aparatului vocal este identic cu al nostru. Această identitate, alături de o capacitate dezvoltată de imitare, plus o memorie fonetică hipertrofiată...

— Stai, inteveni Maika. Admit că ar fi putut să ne asculte discuțiile, dar cum rămîne cu vocea femeii?

Komov clătină din cap.

— Mda, trebuie presupus că au asistat la agonie. Maika fluieră.

— Prea încurcat, mormăi ea neîncrezătoare.

— Propuneți altă explicație, replică „înțepat" Komov. Probabil însă că vom afla cît de curînd și numele celor dispăruți. Dacă numele pilotului era Alexandr.

— În fine, să lăsăm asta, m-am băgat eu. Dar copilul care plîngea?...

— Dar ești sigur că plîngea un copil?

— Păi, cu ce l-aș fi putut confunda?

Komov mă studie atent, apoi își apăsă tare buza de jos și dintr-o dată lătră înfundat. Aidoma unui lătrat — alt termen nu găsesc.

— Ce a fost asta?, întrebă el. Un cîine, nu?

— Seamănă, am răspuns prudent.

— Atunci să știi că a fost o frază dintr-un dialect de pe Leonida.

M-a terminat. Pe Maika la fel. Am tăcut un timp cu toții. Fără-ndoială, era întocmai cum spunea. Totul se explica, totul părea foarte sobru și elegant, dar... Bineînțeles, acum era plăcut, după ce spaima trecuse și știai că tocmai grupul nostru a avut norocul să descopere o nouă rasă umanoidă. Totuși, avea loc o schimbare radicală în destinele noastre. Și nu numai în ale noastre. În primul rînd, proiectul „Arca" își găsise sfîrșitul, iar asta se vedea de la o.poștă. Planeta era ocupată și trebuia găsită alta pentru pantieni. În al doilea rînd, dacă se va clarifica totul și se va stabili că aborigenii sînt raționali, vom fi probabil imediat „izgoniți" de-aici, locul nostru luîndu-l Comisia Contactelor... Toate aceste considerente îmi erau clare nu numai mie, dar și celorlalți. Necăjit, Vanderhouse se trase de perciuni și spuse:

— De ce neapărat raționali? Deocamdată, nu văd de unde ar reieși că sînt obligatoriu raționali. Ce zici, Ghenadi?

— Nu susțin că t r e b u i e să fie raționali, îl contrazise Komov. Am spus doar că există toate motivele să presupunem așa ceva.

— Care toate motivele?, se întristă și mai mult Vanderhouse. Nu-i plăcea deloc să părăsească un loc călduț. Era binecunoscută slăbiciunea lui pentru locurile călduțe. Ce motive? Poate înfățișarea exterioară...

— Problema nu ține numai de anatomie, spuse Komov. Pietrele de sub far sînt plasate într-o ordine evidentă: cine știe ce semne reprezintă. Pietrele și ramurile de pe pistă... Nu vreau să fac afirmații gratuite, dar toate astea par încercări ale unor umanoizi de a intra în contact cu o cultură primitivă. O iscoadă secretă și-n același timp... sau daruri, poate atenționări...

— Mda, seamănă destul de mult, mormăi Vanderhouse și căzu în apatie.

Urmă o nouă perioadă de tăcere, apoi Maika întrebă încetișor:

— Dar cum s-a stabilit că ne sînt atît de asemănători, fiziologic și neurologic?

Komov dădu satisfăcut din cap.

— Și aici avem numai dovezi neverosimile, începu el. Dar sînt destul de convingătoare. În primul rînd, aborigenii sînt capabili să se strecoare în navă. Nava îi lasă să treacă. Ca o comparație, vă reamintesc că nici un tagorian, ba nici chiar un pantian, cu toată asemănarea lor incredibilă cu omul, nu pot să treacă prin membrana intrării. Pur și simplu, nu se deschide în fața lor...

Aici, m-am pleznit peste frunte.

— Fir-ar să fie! Deci toți ciberii mei erau în regulă! Aborigenii alergau prin fața lui Tom, iar el se oprea, fiindu-i frică să nu calce vreun om... iar ei, crezînd că Tom este o ființă vie, dădeau din mîini semnalizînd întîmplător: „Pericol! Imediat în navă!" E un semnal foarte simplu... Le-am arătat. Iar băieții mei s-au întrecut la fugă să intre în cală... Sigur că da, asta-i explicația... Chiar acum am văzut cu ochii mei cum Tom a reacționat înaintea aborigenului ca în fața unui om.

— Adică?, întrebă repede Komov.

— Păi, la apariția aborigenului în cîmpul vizual al lui Tom, semnalul „Aștept ordine" a venit cu promptitudine.

— Asta-i o observație foarte valoroasă, rosti Komov.

Vanderhouse suspină cu greutate.

— Da, spuse Maika. Iată sfîrșitul „Arcăi". Păcat.

— Și-acum?, am întrebat fără să mă adresez cuiva în mod special.

Nu-mi răspunse nimeni. Komov își ridică foile cu însemnări și de sub ele răsări cutiuța dictafonului.

— Îmi cer scuze, zîmbi el fermecător. Am înregistrat întreaga noastră discuție din economie de timp. Vă mulțumesc pentru întrebările puse la obiect. Stasi, te rog, codifică înregistrarea și trimite-o prin „urgență", direct la centru. Copia o expediezi la bază.

— Săracu' Sidorov, șopti Vanderhouse.

Komov îi aruncă o privire fugară și se uită din nou pe hartă.

Maika împinse fotoliul înapoi și se ridică.

— În orice caz, eu am terminat-o cu amplasările, spuse ea. Mă duc să-mi fac bagajele.

— O clipă, o opri Komov. V-ați întrebat ce o să urmeze, iar acum vă pot răspunde. Ca membru plenipotențiar al Comisiei Contactelor preiau conducerea. Declar întreaga noastră regiune zonă a unui eventual contact. Iacov, te rog, compune radiograma necesară. Se întrerup toate lucrările proiectului „Arca". Roboții vor fi demobilizați și trecuți în cală. Părăsirea navei se va face numai cu aprobarea mea. Probabil că vînătoarea de azi a creat deja anumite greutăți, iar alte neînțelegeri ar putea deveni extrem de neplăcute. Așadar, Maia, pune te rog aeroglisorul în hangar. Stasi, te ocupi în continuare de cibersistemul dumitale... Ridică un deget. Dar, mai întîi, trimite înregistrarea discuției... Zîmbi și vru să mai spună ceva, dar tocmai atunci zbîrnîi decodificatorul radioemițătorului.

Vanderhouse întinse mîna, scoase din lăcașul de primire cartela radiogramei și își aruncă privirea pe ea. Sprîncenele i se ridicară.

— Nu mai înțeleg nimic, mormăi el, aruncă pe masă cartela și, ducîndu-și mîinile la spate, începu să se plimbe prin cameră.

Am luat cartela. Maika răsufla agitată în urechea mea. Radiograma era într-adevăr surprinzătoare.

Urgență. Legătură - zero. Centrul, Comisia Contactelor, Garbovski - către șeful bazei „ARCA", Sidorov. Întrerupeți urgent toate lucrările proiectului. Pregătiți o posibilă evacuare a personalului și a utilajelor. Completare - pentru reprezentantul plenipotențiar al ComCon-ului, Komov. Declar regiunea ER-2 zonă a unui presupus contact. Sînteți răspunzător.

— Așa mai zic și eu!, spuse Maika admirativ. Bravo, Garbovski!

Komov se opri și ne privi încruntat.

— Vă rog să începeți executarea dispozițiilor mele. Iacov, găsește-mi, te rog, copia expertizei noastre.

Împreună cu Vanderhouse se cufundară în cercetarea copiei. Maika plecă să-și aranjeze aeroglisorul, iar eu așezîndu-mă lîngă radio, am început codificarea discuției noastre. Nu trecură nici două minute că decodificatorul sună din nou, Komov îl împinse pe Vanderhouse și fugi spre radioemițător. Aplecat peste umărul meu, sorbea din priviri rîndurile ce apăreau pe cartelă.

Urgență, legătură - zero. Centrul, Comisia Contactelor. Bader, către căpitanul grupei ER-2, Vanderhouse. Confirmați de urgență găsirea rămășițelor celor doi, repet: cele două trupuri de la bordul navei și starea jurnalului de bord, chestiuni pe care le menționați în referatul expertizei.

Bader

Komov îi aruncă lui Vanderhouse cartela.

— Deci așa stau lucrurile, spuse Komov. Așa, cam-așa-zicând... Se întoarse spre mine. Stasi, ce faci acum?

— Codific, am răspuns posomorît. Nu mai reușeam să înțeleg nimic.

— Dă-mi dictafonul, îmi ceru el. Deocamdată mai așteptăm. Strecură dictafonul în buzunarul său de la piept și îl închise cu grijă. Deci așa, Iacov. Confirmă ce ți s-a cerut. Stasi, trimite confirmarea. Pe urmă, am să te rog, Iacov... De fapt, asta o știi mai bine decît mine. Fii amabil și caută în filmoteca noastră toată documentația oficială referitoare la jurnalele de bord, apoi verifică totul.

— Oricum, știu totul despre jurnalele de bord, replică nemulțumit Vanderhouse. Mai bine spune-mi ce anume te interesează.

— Nici eu nu știu prea bine. M-ar interesa totuși dacă jurnalul de bord a fost șters întîmplător sau intenționat. Dacă intenționat, de ce? Doar vezi că și pe Bader îl preocupă același lucru... Hai, nu fi leneș, Iacov. Trebuie să existe niște reguli care impun distrugerea jurnalului de bord.

— Nu există astfel de reguli, bombăni Vanderhouse, dar plecă totuși, din amabilitate.

Komov se așeză să scrie confirmarea, în timp ce eu îmi storceam creierii să înțeleg ce anume se petrece, de ce se crease panica asta și cum de-au putut cei de la centru să pună la îndoială formularea clară a referatului. Doar n-au crezut că noi am confundat rămășițele pămîntenilor cu cele ale unui oarecare aborigen, adăugînd astfel încă un trup. Și totuși, fir-ar să fie, cum naiba a reușit Garbovski să ghicească ce se petrece la noi? Doamne, ce harababură în capul meu. Priveam trist ecranele de lucru, unde totul era atît de clar și normal, încît n-am putut să nu observ cu amărăciune cît de mult poate semăna, la modul cel mai jalnic, un om mărginit cu un ciber. Uite cum stau și execut dispozițiile ca un timpit: mi-au spus să codific, am codificat; mi-au spus să mă opresc, m-am oprit; dar de ce se întîmplă așa, ce rost au toate astea și cum se vor termina, deja nu mai înțeleg nimic. La fel ca și Tom al meu: acum muncește săracul, transpiră și se străduiește să-și execute cît mai bine sarcinile, dar habar n-are că peste zece minute voi veni și-l voi vîrî în cală împreună cu toată compania lui, iar munca lui va fi în zadar; el însuși va fi de prisos...

Komov îmi întinse confirmarea. Am cifrat textul, l-am trimis și tocmai vroiam să mă mut la tabloul meu, cînd am auzit deodată cum ne cheamă baza.

— ER-2?, întrebă liniștit o voce. Vă vorbește Sidorov.

— ER-2, vă ascultăm!, am răspuns imediat. Aici ciberneticianul Popov. Cu cine doriți, Mihail Albertovici?

— Cu Komov, te rog.

Komov deja stătea în fotoliul vecin.

— Te ascult, Athos, spuse el.

— Ce s-a întîmplat la voi? întrebă Sidorov.

— Aborigeni, răspunse Komov, zăbovind nițel.

— Dacă se poate, mai detaliat.

— Mai întîi de toate, aș vrea să ai în vedere, Athos, că nu știu și nici nu înțeleg cum a aflat Garbovski de aborigeni. Noi înșine am început să pricepem ceva abia de vreo două ore. Îți pregătisem o informare și chiar începusem s-o codific, dar lucrurile s-au încurcat în așa hal, încît sînt nevoit să apelez la răbdarea ta încă un timp. Bătrînul Bader mi-a stîrnit o bănuială... Într-un cuvînt, mai ai răbdare, te rog.

— E clar, spuse Sidorov. Dar existența aborigenilor e sigură?

— Absolută.

Sidorov suspină.

— Bine. Ce să facem... O luăm de la început.

— Îmi pare extrem de rău că s-a întîmplat așa, rosti Komov. Pe cuvînt de onoare că-mi pare rău.

— Nu-i nimic, trece și asta. Tăcu o vreme. Ce-ai de gînd să faci în continuare? Aștepți comisia?

— Nu. Încep chiar de azi. Ah... și mai am o rugăminte. Lasă-mi la dispoziție ER-2, cu tot echipajul.

— Bineînțeles, spuse Sidorov. În fine, nu te mai reții. Dacă ai nevoie de ceva...

— Mulțumesc, Athos. Și nu mai fi supărat, o să se aranjeze totul.

— Să sperăm.

Și-au luat rămas bun. Komov își ronțăi unghia de la degetul mare, se uită la mine cu o nervozitate de neînțeles și începu din nou să umble de colo-colo prin camera de comandă. În sfîrșit, ghicisem ce se întîmplase. Komov și Sidorov erau prieteni vechi, învățaseră împreună, lucraseră împreună, dar în timp ce Komov avea noroc în toate, pe Sidorov toată lumea îl poreclise Athos-ghinionistul. Nu știu cum de s-a nimerit tocmai așa. În orice caz, Komov ar trebui să fie foarte jenat; și colac peste pupăză, radiograma lui Garbovski. Toate se potriviseră, ca și cum Komov informase direct Centrul, ocolindu-l pe Sidorov...

M-am strecurat încetișor spre panoul meu de comandă și-am oprit ciberii. Komov se așezase deja la masă și își rodea unghia, holbîndu-se la foile aruncate pe masă. I-am cerut permisiunea să ies.

— De ce?, sări el, revenindu-și însă imediat. Ah... cibersistemul... Te rog, te rog... Dar cum termini, te întorci imediat.

Mi-am băgat băieții în cală, i-am dezactivat și i-am fixat în eventualitatea unui start neprevăzut. Am zăbovit un pic lîngă hublou, privind șantierul pustiu, pereții albi, neterminați ai stației meteo, aisbergul ireal și indiferent... Planeta mi se părea acum altfel. Se schimbase ceva. Aparuse un oarecare sens în această ceață, în aceste tufișuri pitice și în lanțurile munților stîncoși acoperiți cu pete vinețiu de zăpadă. Desigur, rămăsese liniștea, dar nu și pustiul, iar asta era bine.

M-am întors la navă. I-am aruncat o privire lui Vanderhouse, care cotrobăia supărat în filmotecă. Eram tare surescitat și-atunci m-am dus la Maika să mă consolez. Maika întinsese în toată cabina o hartă uriașă, se culcase pe ea și o cerceta cu lupa. Nici măcar nu întoarse capul.

— Nu reușesc să mă lămuresc, se înfurie ea. N-au unde să locuiască. Am cercetat toate punctele cît de cît locuibile. Doar nu se bălăcesc în mlaștină!...

— Și de ce nu în mlaștină?

Maika se așeză turcește și mă privi prin lupă.

— Un umanoid nu poate trăi în mlaștină.

— De ce?, am contrazis-o. La noi, pe Pămînt, au fost cîndva niște triburi ce locuiau chiar pe lacuri, în locuințe lacustre...

— Măcar de-ar fi o singură locuință lacustră în mlaștini...

— Dar dacă trăiesc sub apă, ca pianjenii de apă... într-un balon de aer?

Maika rămase îngîndurată.

— Nu, spuse cu părere de rău. Ar fi fost murdari, ar fi lăsat mizerie în navă...

— Dar dacă au pe piele un strat impermeabil?... Care să respingă apa și noroiul... Ai văzut cum lucea? Și unde a fugit de noi?... Și prin ce metode de mișcare...

Discuția se lega. Sub avalanșa ipotezelor mele, Maika trebui să admită că, teoretic, nimic nu-i împiedica pe aborigeni să trăiască în bule de aer, deși tot mai bună părea ipoteza lui Komov: aborigenii, oameni ai cavernelor. Dacă ai fi văzut ce canioane sînt acolo, spunea ea. Acolo ar fi fost bine să ne cățărăm acum... Începu să-mi arate pe hartă. Locurile erau mizerabile: întîi o coamă deluroasă năpădită de pomi pitici, apoi o regiune submontană, stîncoasă, brăzdată de hăuri fără fund și, în sfîrșit, creasta sălbatica

și crudă, acoperită de gheața veșnică. Dincolo de creastă se „revărsa" un platou pietros nemărginit, dezolant, lipsit total de viață, străbătut de-a lungul și de-a latul de canioane adînci: o lume înghețată bocnă, friguroasă, imperiul răzvrătit al mineralelor. Doar la gîndul că se poate trăi aici, că trebuie să umbli desculț prin acest pietriș și mi se făcu pielea ca de găină.

— Nu-i nimic înfricoșător, mă încurajă Maika. Pot să-ți arăt fotografiile în infraroșu ale acestui loc. Sub podiș sînt largi zone de căldură subterană, așa că dacă indigenii ar trăi în peșteri numai de frig n-ar suferi.

M-am înfipt imediat în ea:

— Dar ce mănîncă?

— Dacă există oameni ai cavernelor, îmi răspunse Maika, există și animale ce trăiesc în peșteri; mai pune la socoteală ciupercile, mușchii și poate chiar o vegetație ce realizează fotosinteza în infraroșu. Mi-am imaginat această viață, o parodie jalnică la ceea ce considerăm noi existență. Mi-am închipuit această luptă pentru supraviețuire ca pe o strădanie tenace, dar atonică și de o îngrozitoare monotonie, și-atunci mi se făcu tare milă de aborigeni. Mi-am exprimat imediat părerea că și îngrijirea și protejarea rasei indigene sînt sarcini nobile și de mare gratitudine. Maika mă contrazise, amintindu-mi că pantienii sînt oricum condamnați la moarte, pur și simplu ar dispărea dacă n-am interveni, de vreme ce în cazul aborigenilor nu știm nimic. Poate că nici n-au nevoie de ajutorul nostru, dezvoltîndu-se și fără intervenția noastră.

Vechea noastră dispută. Eu cred că omenirea este capabilă să precizeze care din stadiile dezvoltării unei societăți poate indica din punct de vedere istoric o evoluție promițătoare și care nu. Maika se îndoiește de asta, susținînd că avem prea puține cunoștințe pentru a emite astfel de aprecieri. Am intrat în contact cu douăsprezece rase raționale, dintre care trei nu sînt umanoide. În ce fel de relații sîntem cu acești neumanoizi, probabil că nici Garbovski nu poate să spună: am realizat sau nu contactul și, dacă da, atunci cum e, de comun acord sau făcut cu forța? Dar dacă nu ne percep ca pe niște frați de rațiune, ci ca pe fenomene rare ale naturii, asemănătoare unor meteoriți neobișnuiți? Cu umanoizii,lucrurile sînt mai limpezi: din nouă rase umanoide, doar trei au fost de acord să statornicească relații cu noi, iar din acestea, numai leonidienii ne comunică cu drăgă inimă informațiile lor, fără să le accepte însă pe ale noastre, cele pămîntene, respingîndu-le politicos și ferm. Un lucru pare evident: mecanismele cvasiorganice sînt mult mai raționale și economice decît animalele domesticite, dar leonidienii refuză utilizarea acestor biomecanisme. De ce? Am discutat un timp în contradictoriu, ne-am încurcat și fără să ne dăm seama ne-am inversat punctele de vedere (de altfel, în discuțiile cu Maika mereu se întîmpla așa). În fine, Maika abandonă, stabilind că toate astea nu-s decît baliverne.

— Lucrurile nu stau chiar atît de simplu. Înțelegi tu oare care-i sarcina principală a oricărui contact? întrebă ea. Pricepi de ce omenirea, deja de două sute de ani, tot mai aleargă după contacte extraterestre, bucurîndu-se cînd acestea-i reușesc și întristîndu-se cînd eșuează?

Bineînțeles că știam.

— Studiul rațiunii, am răspuns. Cercetarea produsului celui mai perfecționat al dezvoltării naturii.

— Destul de corect, totuși nu-i decît un răspuns fără acoperire, pentru că de fapt ce ne interesează pe noi nu este problema rațiunii în general, ci problema rațiunii umane, mai bine zis ne preocupăm, înainte de toate, de noi înșine. Încercăm să înțelegem, de peste cincizeci de mii de ani de istorie, cine sîntem noi, oamenii, dar nu vom putea rezolva niciodată această problemă, atîta timp cît ne vom privi dinăuntru, tot așa cum nu este posibil să te ridici în aer trăgîndu-te de păr. Dacă am putea să ne privim dinafară, cu ochi străini, complet străini...

— Dar, practic, la ce ne folosește asta?, m-am înfuriat.

— Ne va folosi pentru că omenirea va deveni **galactică.** Uite, cum îți imaginezi omenirea peste o sută de ani?

— Cum mi-o imaginez? Am ridicat din umeri. Păi așa, ca tine... sfîrșitul revoluției biologice, învingerea barierelor galactice, ieșirea în lumea zero..., răspîndirea uriașă a contactelor vizuale, realizarea P-abstracțiilor...

— Nu te-am întrebat cum îți închipui realizările omenirii peste o sută de ani. Te-am întrebat, cum îți imaginezi însăși omenirea peste o sută de ani?

Am clipit nedumerit din ochi. Nu simțeam diferența. Maika mă privi victorioasă.

— Ai auzit de teoriile lui Komov? Progresul vertical ș.a.m.d...

— Progresul vertical? Parcă-parcă îmi aminteam ceva. Ia stai... Nu cumva, Borovik, Mikava... Așa-i?

Ea începu să cotrobăie în birou.

— Vezi, atunci dansai la bar cu Tanecica ta, în timp ce Komov îi adunase pe băieți în bibliotecă... Poftim! Îmi întinse cristalofonul. Ascultă!

Indispus, mi-am prins cristalofonul și am început să ascult. Înregistrarea începea cu o jumătate de cuvînt și era asemănătoare lecțiilor pe care le preda Komov. Acesta vorbea calm, simplu, extrem de accesibil, coborîndu-se, probabil la nivelul auditoriului. Dădea o mulțime de exemple, ironiza. În linii mari, lucrurile se prezentau cam așa.

Omul pămîntean își execută toate sarcinile puse în fața lui de el însuși și se transformă într-un om galactic. O sută de mii de ani, omenirea s-a tîrît prin peșteri înguste, prin avalanșe, mărăcini, nimerea în fundături, dar întotdeauna se zărea înainte o albăstreală, o luminiță, un scop, pînă cînd iată că am ieșit din canioane, direct sub cerul albastru, revărsîndu-ne în vale. Locul este imens, suficient pentru revărsare. Observăm că e o vale, iar deasupra ei cerul nemărginit. O nouă dimensiune. Valea e minunată; timp berechet să te ocupi liniștit de formularea regulilor abstracte. Se pare însă că nici o putere nu ne va mai putea urni spre înălțimi, într-o nouă dimensiune... Omul galactic nu este un simplu pămîntean ce trăiește în spații galactice guvernat de legi pămîntești. Reprezintă ceva mult mai măreț. Alte legi existențiale, alte scopuri de viețuire. Nu cunoaștem însă nici legile, nici scopurile. De fapt, e vorba de o formulare a idealului omului galactic. Țelul pămîntenilor s-a închegat de-a lungul mileniilor, beneficiind de experiențele anterioare și de studiul celor mai diferite forme de viață de pe planeta noastră. Idealul omului galactic trebuie probabil stabilit pe baza analizei formelor galactice de viață, folosind istoriile diferitelor rațiuni ale Galaxiei. Deocamdată nu știm nici măcar cum să ne apropiem de această problemă, deși va trebui s-o rezolvăm și nu oricum, ci în așa fel încît să minimalizăm numărul greșelilor și jertfelor posibile. Omenirea nu-și va pune niciodată în față sarcini pe care încă nu e gata să le rezolve. Toate astea sînt foarte adevărate, dar extrem de chinuitoare...

Înregistrarea se încheia tot cu o jumătate de cuvînt.

La drept vorbind, nu prea am înțeles totul. Ce au de-a face toate astea cu idealul galactic? Nu cred că oamenii cosmici se vor transforma vreodată în oameni galactici. Aș fi spus că, din contră, oamenii vor aduce Pămîntul în Cosmos: confortul pămîntean, normele și morala pămîntene. Ca să fiu sincer, pentru

mine, ba chiar și pentru toți cunoscuții mei, idealul viitorului rămîne tot planeta noastră mică, extinsă pînă la limitele de neimaginat ale Metagalaxiei, apoi, cine știe, poate chiar în afara acestor limite. Cu aproximație, cam așa începusem să-i explic Maikăi părerile mele, dar imediat am observat că în cabină se afla, probabil, de mai multă vreme, Vanderhouse. Stătea sprijinit de perete, mîngîindu-și perciunii săi de rîs și privindu-ne cu o expresie meditativ-absentă de cămilă. M-am ridicat și i-am împins un scaun.

— Mulțumesc, rosti Vanderhouse, stau mai bine așa.

— Dumneavoastră ce părere aveți în privința asta? îl întrebă Maika cu un aer marțial.

— În ce privință?

— În chestiunea progresului vertical.

Vanderhouse tăcu un timp, apoi rosti:

— Nu se știe cine a descoperit primul apa, dar în mod sigur nu peștii.

Noi am căzut pe gînduri, încordați. Maika se lumină dintr-o dată și, ridicînd un deget, exclamă:

— Oho!

— Nu-i de la mine, se scuză Vanderhouse cu părere de rău. E un vechi aforism. Mi-a plăcut mai de mult, dar încă n-am avut prilejul să-l spun. Tăcu un minut, pe urmă spuse: În privința jurnalului de bord... Închipuiți-vă, a existat într-adevăr o astfel de regulă.

— Ce jurnal de bord?, întrebă Maika. Ce legătură are cu jurnalul de bord?

— Komov m-a rugat să-i găsesc regula ce legiferează distrugerea jurnalului de bord, explică trist Vanderhouse.

— Și?, am întrebat noi într-un glas.

Vanderhouse amuți din nou, apoi dădu scîrbit din mînă:

— Să-mi fie rușine. După cum s-a dovedit, există o astfel de regulă. Mai precis, a existat... În vechiul cod al „Instrucțiunilor". În cel nou nu mai este. De unde era să știu? Doar nu sînt istoric...

Rămase îngîndurat mult timp. Maika se foi nerăbdătoare.

— Mda, se hotărî Vanderhouse. Deci, în cazul unui accident pe o planetă necunoscută, populată de ființe raționale, umanoide sau neumanoide, aflată în stadiul unei civilizații clar orientată spre mecanizare, erai obligat să distrugi toate hărțile cosmografice și jurnalele de bord.

Mi-am încrucișat privirile cu Maika.

— Bietul comandant al „Pelicanului", continuă Vanderhouse, se vede treaba că știa la perfecție vechile legi. Această regulă are, probabil, mai mult de două sute de ani, fiind înscrisă în cod încă de la începuturile zborului printre stele. Au născocit această regulă vrînd să prevină totul. Dar poți oare preveni totul? Oftă. Bineînțeles, nu era imposibil să-ți imaginezi cauzele ștergerii jurnalului de bord. Iată, Komov a și ghicit... Știți cum a reacționat la comunicarea mea?

— Nu, m-am repezit eu. Cum?

— A dat din cap și și-a văzut de treburi, spuse Maika.

Vanderhouse o privi admirativ.

— Întocmai!,exclamă el. Chiar așa, a dat din cap și și-a văzut mai departe de treburi. În locul lui m-aș fi bucurat o zi întreagă că sînt atît de deștept...

— Totuși, ce se întîmplă?, întrebă Maika. Deci, umanoizi-neumanoizi, dar au ajuns la stadiul de civilizație mecanizată. Nu mai pricep nimic. Tu înțelegi ceva?, mă întrebă ea.

Mă amuza felul Maikăi de a anunța cu mîndrie că nu înțelege nimic. Deseori fac și eu la fel.

— Au sosit în întîmpinarea „Pelicanului" călare pe bicicllete, am răspuns.

Maika se precipită.

— Aici nu există civilizație mașinistă, mormăi ea. Și nici neumanoizi nu sînt...

Vocea lui Komov se auzi în interfon:

— Vanderhouse, Glumova, Popov! Vă rog, pentru noi ordine, în sala comenzilor.

— Începe!, sări Maika.

Am năvălit cu toții în sala comenzilor. Komov stătea lîngă masă și introducea într-o teacă de plastic un transmițător portabil. Judecînd după poziția întrerupătoarelor, transmițătorul era conectat la calculatorul navei. Fața lui Komov era neobișnuit de încordată, o expresie foarte umană, lipsită de acea concentrare de gheață care-ți strepezea dinții.

— Am de gînd să ies, ne comunică el. Prima ședință de căutare, Iacov, rămîi șef. Principalul: asigurați o vizionare permanentă și funcționarea neîntreruptă a calculatorului de bord. Dacă apar bășinașii, mă anunțați imediat. Vă recomand efectuarea unei gărzi în trei schimburi la videoecrane. Maia, vă duceți chiar acum la ecrane. Stasi, acolo ai radiogramele mele. Transmiteți-le urgent. Cred că nu trebuie să vă explic de ce nimeni n-are voie să părăsească nava. Asta-i tot. Haideți la treabă.

M-am așezat lîngă radioemițător și-am început să lucrez. Komov și Vanderhouse șușoteau în spatele meu. În partea opusă a cabinei, Maika regla videoecranele circulare. Mi-am aruncat privirile pe radiograme. Mda, cît timp pălăvrăgisem pe teme filozofice, Komov lucrase, nu glumă. Aproape toate radiogramele erau răspunsuri. Neavînd ordine speciale, am stabilit singur ierarhia urgențelor.

ER-2, KOMOV — CĂTRE CENTRU, LUI GARBOVSKI. MULȚUMESC PENTRU AMABILA PROPUNERE, DAR SOCOTESC CĂ NU AM DREPTUL SĂ VĂ RUP DE LA TREBURI MULT MAI IMPORTANTE, AM SĂ VĂ ȚIN LA CURENT CU TOATE NOUTĂȚILE.

ER-2, KOMOV — CĂTRE CENTRU, LUI BADER. SÎNT NEVOIT SĂ REFUZ POSTUL DE XENOLOG PRINCIPAL PENTRU PROIECTUL „ARCA-2". ÎL RECOMAND PE AMIREGIBI.

ER-2, KOMOV — CĂTRE CENTRUL DE PRESĂ EUROPEAN, DOMBINI. SOCOTESC PREMATURĂ SOSIREA AICI A COMENTATORULUI DUMNEAVOASTRĂ ȘTIINȚIFIC. PENTRU INFORMĂRI, VĂ ROG ADRESAȚI-VĂ CENTRULUI, LA COMISIA CONTACTELOR.

Și așa mai departe, în același stil. Vreo cinci radiograme erau pentru Informatorul Central. Pe astea nu le-am înțeles.

Lucrul era în plin toi, cînd țîrîi decodificatorul.

— De unde e?, mă întrebă Komov, tocmai din celălalt capăt al cabinei. Stătea lîngă Maika și privea în jur.

— „CENTRU, SECȚIA ISTORICĂ...", am citit.

— Uf, în sfîrșit, răbufni Komov și se îndreptă spre mine.

— PROIECTUL „ARCA". CITEAM EU. ER-2, INFORMAȚII PENTRU VANDERHOUSE, KOMOV. NAVA GĂSITĂ DE DUMNEAVOASTRĂ, NR. DE ÎNREGISTRARE CUTARE, PENTRU SPAȚIUL COSMIC, EXPEDIȚIONARĂ, SERIA „PILLGRIM", ÎNSCRISĂ ÎN PORTUL DEIMOS, A LUAT STARTUL PE DOI IANUARIE, ANUL DOUĂ SUTE TREIZECI ȘI UNU PENTRU CERCETARE LIBERĂ ÎN ZONA „C". ULTIMELE SEMNALE AU FOST PRIMITE PE ȘASE MAI, ANUL DOUĂ SUTE TREIZECI ȘI PATRU, DIN REGIUNEA „UMBRA". ECHIPAJUL: SEMIONOVA MARIA-LUIZA ȘI SEMIONOV ALEXANDR PAVLOVICI. DE LA DOUĂZECI ȘI UNU APRILIE, ANUL DOUĂ SUTE TREIZECI ȘI TREI, ÎNCĂ UN PASAGER: SEMIONOV PIERRE ALEXANDROVICI. ARHIVA „PILLGRIM"...

Mai era ceva scris acolo, dar Komov izbucni în rîs în spatele meu. Mirat, m-am întors spre el. Komov rîdea. Komov radia.

— Așa am și crezut! spuse triumfător, în timp ce noi îl priveam cu gurile căscate. Așa am și crezut! Ăsta-i un om! Înțelegeți, măi băieți? E un om!

Capitolul cinci

OAMENI ȘI NEOAMENI

— Rămîneți la posturi!, dădu vesel comanda Komov. Își luă cutiile cu aparatură și dispăru.

M-am uitat la Maika. Stătea ca un stîlp în mijlocul cabinei, cu privirea întunecată, mișcîndu-și tăcută buzele. Se gîndea.

L-am privit pe Vanderhouse. Sprîncenele lui erau ridicate, perciunii i se zbîrliseră și pentru prima oară îmi apăru în imaginație nu ca un mamifer, ci ca un drac-de-mare abia scos din apă. Pe videoecran, Komov își căra aparatura, îndreptîndu-se vioi spre mlaștină, de-a curmezișul șantierului.

— Da, da, da!, exclamă Maika. Deci, de aceea erau acolo jucării.

— De ce?, se interesă vioi Vanderhouse.

— Se juca cu ele, explică Maika.

— Cine?, întrebă Vanderhouse. Komov?

— Nu. Semionov.

— Semionov?, se miră Vanderhouse.

Hm... Și ce-i cu asta?

— Semionov-jr, am izbucnit. Noul pasager. Copilul.

— Ce copil?

— Copilul Semionovilor, interveni Maika. Înțelegi acum rostul acelui mecanism de cusut? Tot felul de șepcuțe, bluzițe, scutece...

— Scutece!, rămase perplex Vanderhouse. Deci li se născuse un copil! Da, da, da! Mă miram eu, de unde mai pescuiseră încă un pasager, ba chiar purtînd același nume! Nici măcar nu mi-a trecut prin cap... Da, sigur că da!

Se auzi apelul radiostației. Am răspuns automat. Era Vadik. Vorbea repezit și în șoaptă, se vede treaba că-i era frică să nu fie interceptat.

— Ce-i pe la voi, Stasi? Dar mai repede, că acum plecăm...

— Așa ceva nu se poate povesti repede, m-am supărat eu.

— Hai mă, doar în două cuvinte. S-a găsit cumva nava „Pelerinilor?"

— Ce pelerini?

— Păi, ăștia... pe care-i caută Garbovski.

— Și cine i-a găsit?

— Voi i-ați găsit! Sau nu-i așa? Vocea lui se schimbă brusc. Verific reglajul, spuse sever. Am întrerupt contactul.

— Ce-au găsit acolo?, deveni curios Vanderhouse. Ce navă?

Am dat din mînă.

— Eh, mureau de curiozitate... Deci, s-a născut în aprilie, anul treizeci și trei și au răspuns ultima dată în mai, treizeci și patru. Iacov, cît de des trebuiau să ia legătură?

— O dată pe lună, răspunse Vanderhouse. Dacă nava este în cercetare liberă...

— O secundă, am spus. Mai, iunie...

— Treisprezece luni, comunică sec Maika.

N-am crezut-o și-am numărat singur.

— Mda, am aprobat.

— Incredibil, nu-i așa?

— În fond, ce-i atît de incredibil?, întrebă precaut Vanderhouse.

— În ziua accidentului, începu Maika, copilul avea un an și o lună. Cum de-a supraviețuit?

— Aborigenii, am explicat. Semionov a șters în întregime jurnalul de bord. Înseamnă că a văzut pe cineva... Și Komov nu trebuia să latre la mine! Plînsetul copilului nu era o halucinație de-a mea. Ce, n-am mai auzit cum plîng țîncii?... Au înregistrat totul, iar cînd a crescut, l-au pus să asculte...

— Dar ca să înregistrezi, trebuie să posezi o oarecare tehnică, remarcă malițioasă Maika.

— Chiar dacă nu au făcut înregistrări, tot au ținut minte. Asta n-are importanță.

— Aha, interveni Vanderhouse. Comandantul a văzut umanoizi sau neumanoizi în stadiul unei civilizații mecanizate și a șters jurnalul de bord conform vechilor instrucțiuni.

— Parcă n-ar semăna totuși cu o civilizație mecanizată, se băgă Maika.

— Atunci, nu sînt umanoizi... Brusc, mă fulgeră o idee. Băieți, am sărit eu, dacă aici trăiesc neumanoizi, atunci avem un caz că nici eu nu știu ce să mai zic... Un om-intermediar, înțelegeți? Și om și neom, și umanoid și neumanoid! N-a mai existat încă așa ceva și cred că nimeni nici măcar n-ar îndrăzni să viseze la asta!

Eram extaziat. Maika la fel. Perspectivele mă-amețeau; neclare, începătoare, dar orbitoare, în lumini spectrale. Nu numai că devenea posibil, pentru prima dată în istorie, un contact total cu neumanoizii, dar pămîntenii mai primeau în plus și o oglindă unicat ce deschidea în fața omenirii intrarea într-o lume complet inaccesibilă cîndva, o lume inimaginabilă, cu o psihologie total diferită. Și astfel, teoriile neclare ale lui Komov în privința progresului vertical căpătau în sfîrșit un fundament experimental...

— Dar de ce și-au bătut capul neumanoizii cu un pui de om?, întrebă gînditor Vanderhouse. La ce le-au trebuit și ce-au înțeles din toate astea?

Perspectivele păliră un pic, dar Maika răspunse imediat provocatoare!

— Pe Pămînt sînt cunoscute cazuri cînd neumanoizii au crescut copii.

— Dar aici sîntem pe Pămînt?, se întristă Vanderhouse.

Avea și el dreptate. Toți neumanoizii raționali cunoscuți pînă în prezent se țineau mult mai departe de om, chiar decît, să zicem, lupii sau caracatițele. Dacă pînă și un specialist notoriu, precum Krüger, susține că limacii raționali de pe Garrota îl privesc pe om cu toată tehnica lui nu ca pe un fenomen al lumii reale, ci ca pe o născocire bizară a imaginației lor...

— Și totuși, a supraviețuit și a crescut!, protestă Maika.

Avea și ea dreptate.

În general sînt un sceptic. Nu-mi place să mă cufund în prea multe fantezii, ca Maika, de exemplu. Dar aici n-aveam încotro. Un copil de un an, într-un pustiu de gheață. Singur. Este evident că n-ar fi supraviețuit singur. Pe de altă parte, jurnalul de bord șters. Ce se poate presupune? Că niște umanoizi extratereștri s-au aflat întîmplător prin apropiere, că l-au hrănit, apoi și-au luat zborul... Ce prostie...

O clipă mi s-a părut că totul se prăbușește. Veșnic născocește ceva Maika asta. Mi-a trecut însă imediat prin cap:

— Dar cum a intrat în navă? Cum le ordonă ciberilor mei? Nu, băieți, ori ne-am întîlnit cu o replică exactă, dar absolut exactă, a omenirii, ori este vorba de un Mowgli cosmic. Nici eu nu mai știu ce-i plauzibil.

— Nici eu nu știu, spuse Maika.

— Nici eu, admise Vanderhouse.

Din difuzor se făcu auzită vocea lui Komov.

— Atenție, cei de la bord! Am ieșit pe poziție. Uitați-vă cu atenție în jur. De aici se vede prea puțin. Au fost radiograme?

M-am uitat în nișa de primire.

— Un pachet întreg.

— Un pachet întreg, transmise Vanderhouse prin microfon.

— Stasi, ai transmis radiogramele mele?

— Păi... nu încă pe toate, am răspuns și m-am grăbit să mă așez lîngă radioemițător.

— Nu încă pe toate, comunică Vanderhouse.

— Ce-i porcăria asta în navă?, se înfurie Komov. Gata cu filozofările și la lucru! Maia, urmărește ecranul. Uită de toate și privește doar ecranele. Popov, peste zece minute vreau ca ultima mea radiogramă să fie deja în eter. Iacov, spune-mi ce-a mai sosit pe numele meu...

Cînd am terminat transmisiile și m-am uitat în jur, toți erau preocupați cu sarcinile lor. Maika stătea lîngă panoul de observare. Pe ecranul panoramic se zărea Komov, o siluetă măruntă lîngă mal. Ceața se unduia deasupra mlaștinii și nimic altceva nu se mai mișca în cele trei sute șaizeci de grade ale imaginii pe o rază de șapte kilometri în jurul navei. Komov era cu spatele la noi: se aștepta probabil ca Mowgli al nostru să apară din mlaștină. Maika cerceta împrejurimile, mișcîndu-și încet capul dintr-o parte în alta și mărind, din cînd în cînd, imaginea la maximum, cînd ceva i se părea suspect. Apăreau atunci pe ecranele mici ale monitoarelor ori un tufiș aplecat, ori umbra vineție a unei dune pe nisipul sclipitor, ori vreo pată nedefinită în mărăcinișul rar al pomilor pitici.

Vanderhouse repeta monoton în microfon: „variantele psihotonice, două puncte, șaisprezece en bară, treizeci și doi zeta sau șaisprezece em... mamă... bară, treizeci și unu epsilon..." „Destul, spunea Komov. Următoarea..." „Pămîntul, Londra, Cartwright, stimate Ghenadi, îndrăznesc încă o dată să vă amintesc de referințele promise..." „Destul. Următoarea..." „Centrul de presă..." „Destul. Mai departe... Iacov, citește-le numai pe cele de la Centru sau de la bază". Pauză. Vanderhouse alegea cartelele. „Centru, Bader, aparatura zero cerută va fi transportată la bază, trimiteți considerentele dumneavoastră pe următoarele puncte: una din zonele posibile existenței băștinașilor..." „Destul. Mai departe."

Aici mă chemă baza. Sidorov îl vroia pe Komov.

— Komov a început contactul, Mihail Albertovici, m-am simțit eu cam vinovat.

— A început contactul?

— Propriu-zis, nu. Așteptăm.

Sidorov tuși.

— Bine, am să revin mai tîrziu. Nu era ceva urgent. Tăcu. Aveți emoții?

Mi-am examinat sentimentele.

— Nu chiar emoții... E un pic cam straniu. Parcă-i un vis. Ca-ntr-o poveste.

Sidorov suspină.

— Nu vă mai deranjez. Vă doresc succes.

I-am mulțumit. Pe urmă, mi-am șprijinit cotul de panou și, proptindu-mi bărbia în palmă, mi-am examinat din nou sentimentele. Da, era ceva straniu. Om-neom. Probabil că într-adevăr nu se poate numi om. Copilul crescut de lupi va fi un lup. Crescut de urși — un urs. Dar dacă ar fi fost crescut de o caracatiță? Dacă nu l-ar fi mîncat, ci l-ar fi îngrijit??... Dar nu-i același lucru. Nici lupul, nici ursul, nici caracatița n-au rațiune. În orice caz, nu posedă ceea ce xenologii definesc rațiunea. Dar dacă Mowgli al nostru ar fi fost educat de ființe raționale, care în același timp sînt într-un anume sens caracatițe?... Poate chiar și mai străini nouă decît caracatițele... Doar ei l-au învățat să se apere cu ajutorul fantomelor, numai ei l-au învățat mimetismul, deși în organismul omenesc nu există nimic care să creeze astfel de lucruri. Deci înseamnă că folosește un mecanism artificial. Ia stai, la ce-i folosește mimetismul? De cine e învățat să se apere? Planeta e doar pustie! Înseamnă că nu e pustie.

Mi-am imaginat peșteri imense, inundate de o lumină vineție, ireală, hăuri sinistre din care pîndeau pericole mortale și un băiețel ce se furișa de-a lungul pereților cleioși, gata să dispară în orice moment și să se topească în lumina incertă, lăsînd dușmanului numai umbra sa unduitoare, difuză. Sărmanul băiat. Trebuie imediat scos de-aici... Stop, stop, stop! Ce prostii mai sînt și astea? Nu există așa ceva. Nu este posibil ca o formă complexă de viață, rațională și extrem de experimentată, să nu fie înconjurată de forme mai simple și stupide de viață? Și cîte specii am găsit noi aici? Unsprezece sau douăsprezece și asta cuprinzînd toată gama, de la virus la băiețel. Nu, așa nu se mai poate. Ceva nu se potrivește. În sfîrșit, poate vom afla în curînd. Băiatul ne va povesti totul. Și dacă n-o va face? Mult au mai povestit oamenilor copiii-lup despre lup? Ce speră Komov? Mă cuprinse o dorință nestăvilită să-l întreb pe Komov ce speră. Vanderhouse, terminînd de citit ultima radiogramă, se întinse în fotoliu, își puse mîinile la ceafă și rosti îngîndurat:

— Și doar îi cunoșteam pe Semionovi... Niște oameni foarte drăguți, dar în același timp foarte ciudați. Romantici ai trecutului. Bineînțeles, Șura știa toate legile străvechi, veșnic le cita, chiar dacă nouă ni se păreau caraghioase și absurde. El le găsea adorabile... catastrofe, agonii, monștrii înfricoșători ce se năpustesc în navă... Distrugerea jurnalului de bord, ștergerea urmelor proprii prin peregrinările cosmice, urme care ar duce inevitabil la descoperirea Pămîntului... Da, îi seamănă foarte mult. Vanderhouse amuți. De altfel, nu-mi închipuiam că cei ce-și doresc singurătatea pot fi atît de mulți. Totuși, singurătatea nu e un lucru chiar atît de rău, ce ziceți?

— Nu-i de mine, aruncă scurt Maika, fără să-și desprindă privirile de pe ecran.

— Fiindcă ești tînără, o contrazise Vanderhouse. Cînd Șura Semionov era de vîrsta ta îi plăcea și lui să aibă cît mai mulți prieteni cu care să lucreze împreună. Se simțea bine în companiile mari, unde provoca ușor dueluri cerebrale și unde putea să se afle mereu într-o încordare veselă. Tot timpul organiza întreceri, indiferent de ce natură: sărituri cu aripi, număr de bancuri spuse într-o unitate oarecare de timp, cunoștințe generale, tot felul de tabele... în toate. Iar puținul timp liber rămas și-l petrecea cîntînd compoziții proprii la necofon, cît îl țineau puterile... Vanderhouse suspină. Dar toate astea de obicei dispar o dată cu apariția unei dragoste adevărate... despre asta însă nu știu mai nimic, decît că din anul douăzeci Șurik și Mary au plecat în grupa cercetărilor libere. De atunci, practic nu i-am mai văzut niciodată. Odată am vorbit cu el prin videofon... Eram la dispecerat, iar Șura îmi cerea aprobarea pentru plecarea de pe Pandora. Vanderhouse oftă din nou. Și cînd te gîndești că tata lui Șura, Pavel Alexandrovici, mai trăiește și astăzi. Va trebui să trec neapărat pe la el, cînd ne întoarcem... Tăcu un moment. Întotdeauna am fost împotriva cercetărilor libere. Arhaisme. Umbli de unul singur prin Cosmos, pericolul e mare, rezultatele științifice sînt mizerabile, citeodată chiar induc în eroare... Vă mai amintiți ce s-a întîmplat cu Kammerer? Toți susțin că s-a încheiat cucerirea Cosmosului. Chipurile, ne simțim ca acasă în Cosmos. Baliverne. Cosmosul rămîne Cosmos, iar omul va rămîne întotdeauna doar un om. Va fi tot mai experimentat, dar toate experiențele luate la un loc nu-l vor ajuta să se simtă în cosmos ca acasă... După mine, Șurik și Mary n-au găsit nimic în Cosmos, ceva care măcar la masă să poată fi povestit.

— În schimb, au fost fericiți, protestă Maika fără să-și întoarcă privirea.

— De ce crezi asta?

— Altfel s-ar fi întors! La ce bun să mai cauți ceva, cînd ești fericit? Maika îl privi încruntată pe Vanderhouse. În general, mai merită să cauți altceva decît fericirea?

— Poate că și eu ți-aș fi răspuns că cei fericiți nu mai caută nimic, spuse Vanderhouse, dar cred că nu sînt destul de pregătit pentru o astfel de discuție spinoasă, ba chiar și tu, ce zici? Mai devreme sau mai tîrziu vom începe să generalizăm noțiunea de fericire la neumanoizi...

— Cei de la bord!, se făcu auzit Komov. Fiți atenți!

— Asta am vrut să spun și eu, rosti Vanderhouse și Maika se întoarse spre ecran.

Priveam ecranele toți trei. Soarele era chiar la apus, atîrnat deasupra crestelor, iar pe dealuri deja se întinseseră umbrele. Pista de aterizare strălucea, căciula de aburi a mlaștinii părea acum grea și imobilă, iar vîrful ei străbătut de razele soarelui deveni de un violet strident. Totul împietrise în jur, chiar și Komov.

— E cinci, șopti Vanderhouse. N-ar fi cazul să mîncăm? Ghenadi, cînd iei masa?

— N-am nevoie de nimic. Am luat cu mine ceva de-ale gurii. Ar fi bine să mîncați, mai tîrziu poate n-o să aveți vreme.

M-am ridicat.

— Mă duc să pregătesc ceva. Vreo preferință? Și, dintr-o dată, Vanderhouse exclamă:

— Îl văd!

— Unde?, se năpusti Komov.

— Vine spre noi, pe malul dinspre aisberg. La vreo șaizeci de grade stînga, față de direcția navei.

— Aha, făcu Maika. Îl văd și eu! Într-adevăr, vine.

— Nu-l văd!, spuse Komov, nerăbdător. Dați-mi coordonatele prin telemetru.

Vanderhouse își îngropă fața în rama telemetrului și îi dictă coordonatele. Acum l-am văzut și eu: de-a lungul apei negre se tîra încetișor, parcă în silă, o arătare verzuie și ciudat de strîmbă.

— Nu, tot nu-l zăresc, se înciudă Komov. Povestiți-mi.

— Deci, așa... începu Vanderhouse și tuși. Merge încet, se uită la noi... cară un braț de nuiele... S-a oprit, a scormonit nisipul cu piciorul... Brr, în frigul ăsta și gol... merge mai departe... Se uită înspre tine, Ghenadi... Ce curios, anatomia lui e mai degrabă neumană... Iar s-a oprit și privește mereu în direcția ta. Chiar nu-l vezi, Ghenadi? E chiar direct pe travers, fiind acum mai aproape de tine, decît de noi...

Pierre Alexandrovici Semionov, Mowgli-ul nostru cosmic, continua să se apropie. Cînd mai rămăseseră vreo două sute de metri pînă la el, Maika mări într-atît imaginea pe monitor, încît îi vedeam chiar și genele. Soarele se strecură între două creste muntoase, lumina izbucni din nou și umbre lungi invadară plaja.

Era un copil, un puști de vreo doisprezece ani, un adolescent stîngaci, ciolănos, cu picioare lungi, cu umerii și coatele ascuțite — și cam la atît se limita asemănarea cu un băiețel obișnuit. Fața în schimb nu mai era de băiețandru, ci avea trăsături mature, dar complet nemișcate, împietrite, înghețate ca la o mască. Numai ochii îi erau vii, mari și închiși la culoare. Arunca priviri cu coada ochiului cînd în stînga, cînd în dreapta, ca prin tăieturile unei măști. Urechile erau mari, clăpăuge, cea dreaptă vizibil mai mare decît stînga, iar dinspre urechea stîngă se întindea pe toată lungimea gîtului, pînă la claviculă, o cicatrice întunecată, inegală, aspră, o rană vindecată urît. Părul roșcat și zbîrlit îi cădea în dezordine pe frunte și umeri, iar de pe creștetul capului se ridica un ciuf ca o creastă de cocoș. O față neplăcută, sinistră și-n plus de o culoare albastră-verzuie, morbidă, lucea de parcă era unsă cu grăsime, ca de altfel tot corpul. Era gol-goluț, iar cînd se apropie mai mult de navă și aruncă pe nisip mănunchiul de nuiele, se văzu clar cît e de vînos, lipsit de urmele previzibile ale înduioșătoarei neputințe copilărești; ciolănos, dar nu slab, surprinzător de vînos, semn al maturității, fără a fi mușchiulos precum atleții, ci numai bine legat. Deveniră vizibile și niște cicatrice îngrozitoare, de parcă trupul i-ar fi fost cîndva sfîșiat: o cicatrice adîncă în partea stîngă, de-a curmezișul coastelor pînă la coapsă, ce-i făcea atît de strîmb; încă o cicatrice pe piciorul drept și o adîncitură pronunțată în mijlocul pieptului. Mda, se vede treaba că nu i-a fost prea ușor. Planeta mușcase și mestecase conștiincioasă din puiul de om, modificîndu-l conform parametrilor ei.

Se găsea acum la vreo douăzeci de pași de marginea spațiului mort. Brațul de nuiele zăcea la picioarele lui, iar el stătea cu mîinile lăsate pe lîngă corp, uitîndu-se spre navă; desigur, n-avea cum să observe obiectivele, dar parcă ne privea drept în ochi. Și poziția lui era neomenească. Nu știu cum să explic asta mai bine. Pur și simplu, oamenii nu stau în astfel de poziții. Niciodată nu stau așa. Nici cînd se odihnesc, nici cînd așteaptă, nici cînd sînt încordați. Piciorul stîng era pus puțin înapoi și îndoit ușor din genunchi, iar toată greutatea corpului se sprijinea chiar în el. Umărul stîng era scos înainte: ca un om care se pregătește să arunce un disc. Mult timp însă nu poți rămîne așa, nu e nici comod, nici frumos, dar iată că puștiul stătea așa de cîteva minute, apoi se așeză brusc pe vine. De fapt, nu era întocmai exact: se lăsă pe piciorul stîng, iar dreptul îl întinse înainte fără să-l îndoaie. Era obositor chiar și să-l privești, mai ales cînd începu să scotocească prin nuiele, ajutîndu-se și cu piciorul drept. Pe urmă își ridică fața spre noi, întinse mîinile ținînd în fiecare pumn cîte o nuia și se porni să facă ceva ce nici nu mă încumet să descriu.

Pot să spun numai că fața lui se învioră brusc, dar nu la modul obișnuit, pur și simplu explodă în grimase. Nu știu cîți mușchi faciali are omul, dar cei ai puștiului intrară toți în acțiune, fiecare independent și incontinuu, în mișcări extraordinar de complexe. Nu pot să compar cu nimic. Poate doar cu freamătul suprafeței unui lac în lumina soarelui, numai că, în timp ce goana încrețiturilor pe apă este haotică și monotonă, uniformă în haosul ei, aici aveam de-a face cu artificii de mișcări în care se întrezărea un oarecare ritm impus conștient. Nu era nici convulsie bolnăvicioasă, nici agonie, nici panică. Ca să zic așa, era un dans al mușchilor ce începuse cu fața, iar acum îi cuprinse umerii, pieptul, începură să cînte și mîinile, în timp ce nuielele uscate tremurau strînse în menghina pumnilor și porniră să se încrucișeze, să se împletească și să se lupte, iscînd astfel foșnete, răpăituri de tobe, țîrîituri, ca și cum sub navă apăruse pe neașteptate un cîmp întreg de greieri. Totul nu dură mai mult de un minut, dar deja vederea mi se tulbură, iar urechile mi se înfundară. Apoi mișcările încetiniră. Cîntecul și dansul se prelinseră din nuiele în mîini, din mîini spre umeri, apoi spre față și totul se termină. Din nou ne privea masca imobilă. Puștiul se ridică ușor, păși peste grămada de nuiele și intră în spațiul mort.

— De ce tăceți?, tot repeta Komov. Iacov! Iacov! Hei, mă auziți? De ce tăceți?

Mi-am revenit și-am început să-l caut cu privirile pe Komov. Xenopsihologul stătea încordat, cu fața spre navă și o umbră lungă se întindea pe nisip la picioarele lui. Vanderhouse tuși și rosti:

— Te aud.

— Ce s-a întîmplat?

— Nu mă încumet să povestesc. Poate voi, băieți?

— Vorbea!, izbucni Maika cu o voce gîtuită. Vă spun eu că vorbea!...

— Auziți, m-am băgat eu, nu cumva s-a îndreptat

spre intrare?

— Tot ce-i posibil, admise Vanderhouse. Ghenadi, piciul a intrat în spațiul mort. Cred că s-a dus spre intrare...

— Supravegheați hubloul, comandă repede Komov. Dacă intră, îmi comunicați imediat, iar voi vă încuiați în sala comenzilor... Tăcu cîteva clipe. Vă aștept peste o oră, spuse el cu o nouă intonație și intensitate, de parcă n-ar mai fi vorbit în microfon. Își recăpătase obișnuitul său ton liniștit, de muncă. Vă ajunge o oră?

— N-am înțeles, spuse Vanderhouse.

— Încuiați-vă!, urlă Komov nervos, direct în microfon. Ce nu înțelegeți? Vă încuiați, dacă intră în navă!

— Am înțeles asta, răspunse Vanderhouse, dar unde să te așteptăm peste o oră?

Se așternu tăcerea.

— Vă aștept peste o oră, repetă calm Komov, uitînd iarăși să mai vorbească în microfon. Vă ajunge o oră?

— Unde?, întrebă Vanderhouse. Unde să te așteptăm?

— Iacov, mă auzi? întrebă neliniștit Komov.

— Te aud perfect, ne privi dezorientat Vanderhouse. Ai spus că ne aștepți peste o oră. Unde?

— N-am spus nimic..., începu Komov, dar îl întrerupse vocea lui Vanderhouse, la fel de înfundată ca și cînd n-ar fi vorbit în microfon:

— Oare n-ar fi timpul să mîncăm? Stasi s-o fi plictisit acolo, ce zici Maika?

Maika începu să chicotească nervos.

— Asta, numai el... începu ea, înfigînd degetul în ecran. Doar el... acolo...

— Ce se întîmplă, Iacov?, urlă Komov.

O voce străină, nici n-am înțeles bine a cui era, se porni:

— Te fac eu bine, bătrînelul meu, te pun eu pe picioare. Om te fac...

Maika, îngropîndu-și fața în palme, icnea din cauza rîsului nervos, și-și strîngea genunchii la bărbie.

— Nimic deosebit, Ghenadi, izbuti Vanderhouse să rostească în timp ce-și ștergea cu batista fruntea transpirată. O mică neînțelegere. Clientul ne vorbește cu propriile noastre voci. Îl auzim prin acustica externă. O mică neînțelegere, Ghenadi.

— Îl vedeți?

— Nu... Ba ia stai, uite-l că apare.

Băiatul stătea din nou lîngă nuielele sale, acum în altă, dar tot atît de incomodă, poziție. Iar ne privea direct în ochi. Pe urmă, gura i se întredeschise și se transformă într-un rînjet ce îi dezveli gingiile și dinții în partea stîngă a gurii. Se auzi imediat și vocea Maikăi:

— La urma urmei, dac-aș avea și eu perciunii dumneavoastră, poate că priveam altfel viața...

— Acum vorbește cu vocea Maikăi, comunică imperturbabil Vanderhouse. Iar acum se uită din nou în partea ta. Tot nu-l vezi încă? Komov tăcea. Băiatul rămase nemișcat, cu capul întors în direcția lui, complet nemișcat, ca o stană de piatră: o siluetă stranie în lumina crepusculară. Și am înțeles brusc că nu era în realitate el. Silueta se topea și-n curînd se văzu prin ea marginea apei întunecate.

— În sfîrșit, îl văd!, spuse satisfăcut Komov. Stă cam la douăzeci de pași de navă, așa-i?

— Da, răspunse Vanderhouse.

— Ba nu, l-am contrazis.

Vanderhouse se uită mai atent.

— Da, cred că ai dreptate, mă aprobă. Probabil că e vorba de... cum îi spui, Ghenadi? Fantomă?

— Stați!, exclamă Komov. Acum îl văd cu adevărat. Vine spre mine.

— Nu îl vezi?, mă întrebă Maika.

— Nu. E prea întuneric.

— Nu, nu pentru că e întuneric, mă contrazise ea.

Probabil că avea dreptate. Într-adevăr, soarele apusese și amurgul se întețise, totuși îl mai vedeam încă pe Komov și fantoma ce se destrăma, pista de aterizare și aisbergul din depărtare, pe băiat însă nu-l mai zăream.

Komov se așeză jos.

— Se apropie, spuse el cu jumătate de glas. Acum voi fi foarte ocupat. Să nu mă perturbați și continuați să supravegheați împrejurimile, dar fără nici un fel de localizatori, în general fără mijloace active. Încercați să vă limitați la infraoptică. Asta-i tot.

— Vînătoare bună, spuse Vanderhouse în microfon și se ridică. Avea o înfățișare tare solemnă. Ne privi sever pe deasupra nasului și cu o mișcare lentă își ciufuli perciunii, după care declamă: **„Turmele-s în grajduri/ Liberi fi-vom pînă-n zorii dimineții".**

Maika schiță un căscat prelung și întrebă:

— Mi-e somn sau e de la nervi?

— N-are importanță, acum o să ne putem odihni puțin, hotărî Vanderhouse. Haideți să facem așa: Maika merge să se odihnească, eu rămîn lîngă ecran, iar Stasi va dormi lîngă radio-emițător. Peste patru ore îl trezesc. E-n regulă, Stasi?

Eram de acord, deși mă îndoiam că Komov va rezista atîta în ger. Maika, căscînd încontinuu, căzu și ea de acord. Cînd plecă, i-am propus lui Vanderhouse o cafea, dar mă refuză sub un pretext ridicol, probabil că vroia să adorm. Atunci mi-am aranjat „colțișorul" lîngă emițător, m-am uitat prin noile radiograme și, nedescoperind nimic urgent, i le-am pasat lui Vanderhouse.

O vreme a tăcut. Nu mi-era somn deloc. Îmi storceam creierii căutînd să-mi imaginez cam ce fel de educatori a avut Pierre Semionov. Un țînc crescut de lup va alerga în patru labe și va mîrîi; cel crescut de urs va proceda la fel. De fapt, educația determină în întregime fiecare **modus vivendi** al oricărei ființe. Adică, nu chiar în totalitate, dar are rolul cel mai însemnat. De ce totuși Mowgli al nostru a rămas ca un om, în poziție bipedă? Asta te pune pe gînduri. Merge în poziție verticală și își folosește activ mîinile; așa ceva nu e înnăscut, ci se educă. Poate vorbi. Desigur, nu înțelege ce spune, dar e clar că regiunea creierului ce îi guvernează vorbirea funcționează excepțional... Și a ținut minte totul, chiar de prima dată! Straniu, foarte straniu. Neumanoizii pe care-i cunosc n-ar fi fost capabili să-i dea puștiului o astfel de educație. Ar fi putut să-l hrănească și să-l domesticească; ar fi reușit să-l studieze în straniile lor laboratoare, asemănătoare unor modele gigantice de intestin aflat în plină activitate, dar să-l privească ca pe un om, să identifice în el omul și să păstreze această identitate în el, asta, imposibil... Poate că totuși sînt umanoizi.

— În orice caz, se porni brusc Vanderhouse, sînt umani în cel mai larg sens imaginabil al cuvîntului dacă au salvat piciul nostru și sînt geniali dacă au reușit să-l educe astfel încît să semene cu un om, deși poate că habar n-aveau ce-s acelea mîini și picioare. Ce părere ai, Stasi?

Am mormăit ceva nedefinit și atunci tăcu.

În sala comenzilor era liniște. Baza nu ne mai deranja, iar cu Komov nici măcar nu eram în legătură: pe ecranul întunecat se aprindeau, intermitent, unduitoarele tablouri multicolore ale aurorei boreale și în lumina lor ireală abia se distingea cum stă Komov, nemișcat. Pe băiat nu l-am văzut însă deloc, deși cu siguranță treaba mergea strună, pentru că din cînd în cînd calculatorul mare de bord începea să pleșcăie ușurel, pornindu-se apoi să toarcă, digerînd și sistematizînd informațiile primite prin intermediul transmițătorului portabil. În curînd, am ațipit și am visat că, după cum îmi amintesc, niște caracatițe nebărbierite și încruntate, îmbrăcate în treninguri albastre și purtînd umbrele, mă învățau să merg. Rî-

deam încontinuu, deoarece cădeam mereu, stîrnind astfel marea lor nemulțumire. M-am trezit din cauza unei ușoare, dar neplăcute împunsături în inimă. Se întîmplase ceva. Vanderhouse stătea încordat, aplecat înspre ecran și strîngînd puternic brațele fotoliului.

— Stasi!, mă chemă încet.

— Da?

— Uită-te pe ecran.

Priveam oricum ecranul, dar încă nu vedeam nimic deosebit. Ca și mai înainte, ardeau și străluceau focurile astrale. Komov stătea în aceeași poziție, aisbergul îndepărtat arunca irizații verzi și roz. Apoi am văzut.

— Deasupra munților?, am șoptit.

— Da. Chiar deasupra munților.

— Ce-i asta?

— Habar n-am.

— De mult?

— Nu știu. Am observat-o acum două minute. Am crezut prima dată că e o trombă...

La fel am crezut și eu. Deasupra liniei zimțate a crestelor estompate, pe fondul intermitentelor picturi celeste se ridica ceva asemănător unei cravașe lungi și subțiri: o curbă neagră ce părea a fi o zgîrietură pe ecran; abia vizibilă, se îndoia, vibra, cîteodată părînd să se prăbușească, ca apoi să se îndrepte din nou. Secțiunea ei nu era continuă, ci părea articulată ca un trunchi de bambus. Acum se găsea deasupra munților, la cel puțin zece kilometri distanță, ca și cum cineva aruncase din regiunea culmilor montane o undiță uriașă, atribuind astfel peisajului familiar de pe ecran o imagine absurdă de decor al unui teatru de păpuși. Era atît de nefiresc și stupid că îmi venea să rîd, ca și cînd pe cer ar fi apărut o gigantică fizionomie, neverosimilă. Mai pe scurt, era un lucru în afara tuturor dimensiunilor normale, ceva absolut imposibil, ce depășea limitele imaginabile ale proporțiilor.

— Să fie ei?, am șoptit.

— Exclus să fie ceva natural... și exclus să fie ceva artificial.

Și eu simțeam același lucru.

— Trebuie să-i comunicăm lui Komov, am sugerat.

— A întrerupt legătura, spuse Vanderhouse și își reglă telemetrul. Distanța rămîne aceeași, paisprezece kilometri, iar chestia aia văd că vibrează îngrozitor, se scutură toată. Amplitudinea nu e mai mică de o sută de metri... Absolut incredibil...

— Ce înălțime are?, am îngăimat.

— Cam șase sute de metri.

— Ce naiba!, mi-am arătat surprinderea.

Vanderhouse se repezi pe neașteptate și apăsă concomitent două butoane: semnalul de avarie exterior, prin care se cerea ca „toți să se întoarcă imediat la bord", și semnalul interior, ce însemna „adunarea generală în sala comenzilor". Se întoarse spre mine și îmi ordonă cu o voce neobișnuit de seacă:

— Stasi! Dă fuga la postul CMA și pune în stare de funcționare TAM-ul de la prova navei. Rămîi acolo și așteaptă. Nu acționezi fără ordine.

Am sărit în coridor. Prin ușile cabinelor răzbăteau sunetele sacadate și înfundate ale semnalului de întrunire. În întîmpinarea mea fugea Maika, îmbrăcîndu-și scurta din mers. Avea pantofii puși direct pe picioarele goale.

— Ce s-a întîmplat?, mă întrebă de departe cu o voce răgușită de somn.

I-am făcut semn că n-am timp și m-am năpustit în jos pe scară pînă la postul conducerii mijloacelor active. Încă mai tremuram puțin, dar în general mă liniștisem. Într-un fel, eram chiar mîndru: situația ce se profila nu era din cele mai obișnuite, mai ales acum cînd eram sigur că din momentul primului start al navei și pînă în prezent nu mai intrase nimeni în postul CMA, poate doar lucrătorii cosmodroamelor, pentru verificarea sistemelor automate.

M-am prăbușit în fotoliu, am conectat ecranul circular și am întrerupt sistemele automate ale TAM, după care am blocat imediat instalația de la pupa, ca din zăpăceală să nu trag în nadir. Pe urmă am înșfăcat vernierele ochirii manuale și imaginea de pe ecran începu să se deruleze în fața ochilor mei, dincolo de reticul: se perindară aisbergul colțuros, o masă cețoasă atîrnată deasupra mlaștinii, Komov... Luminat de aurora, stătea acum cu spatele la noi și se uita spre munți... Puțin mai sus. Iat-o. Neagră, tremurătoare, absurdă, cu totul neverosimilă. Alături am mai descoperit încă una, mult mai scurtă, dar care creștea văzînd cu ochii, se întindea și se contorsiona... Fir-ar să fie, cum reușesc să facă asta? Oare ce energie folosesc, ce fel de material utilizează? Ce priveliște!... Acum semăna cu un gîndac monstruos ce se ascunsese dincolo de munți și își scosese de-acolo numai „mustățile". Am calculat unghiul solid de poziționare și am potrivit astfel reticulul numerotat, încît să nimeresc ambele ținte dintr-o singură lovitură. Acum nu-mi mai rămînea decît să apăs cu piciorul pedala...

— CMA-ule?, țipă Vanderhouse.

— La ordine, postul CMA!

— Gata?

— La ordine, gata!

Am senzația că asta ne-a ieșit foarte bărbătește.

— Ai încadrat amîndouă țintele?, mă întrebă Vanderhouse cu vocea lui obișnuită.

— Da. Amîndouă sînt încadrate pe un singur impuls.

— Fii atent! La patruzeci de grade est a apărut a treia țintă.

M-am uitat și într-adevăr, în lumina ireală a aurorei boreale, se îndoia și vibra încă o mustață gigantică. Asta nu-mi plăcea. Voi avea oare timp sau nu? Ce să mai, trebuie să-mi ajungă... Mi-am imaginat cum voi trage prima dată și apoi cum, din două mișcări, voi întoarce tunul spre cea de-a treia țintă. Nici o problemă, voi avea timp.

— Văd și a treia țintă, am spus.

— Bine, zise Vanderhouse. Vezi, totuși, să nu te „aprinzi". Tragi numai dacă-ți dau ordin.

— 'Nțeles, am mormăit.

Mda, dar ia să tragă asupra navei noastre cu... cu... așta... să zicem cu un oarecare deformator de spațiu, și-atunci n-am decît să tot aștept ordine de la tine. Am început să tremur vizibil. Mi-am încleștat mîinile ca să mă potolesc. M-am uitat după Komov. Totul era bine. Rămăsese în aceeași poziție ca mai înainte, privind dintr-o parte gigantícul gîndac. M-am liniștit imediat, mai ales cînd, în sfîrșit, am zărit lîngă Komov o creatură micuță și neagră. Chiar m-am rușinat. Ce s-o fi întîmplat cu mine? De fapt, care-o fi cauza panicii? Ei bine, și-a scos mustățile... și nu zic că n-ar fi niște mustăți uriașe, ba chiar aș fi spus că-s de dimensiuni abracadabrante. La urma urmei, probabil că nici nu sînt mustăți, ci pur și simplu antene. Poate chiar ne urmăresc. Noi pe ei, ei pe noi, sau cine știe, poate nu pe noi, ci pe pupilul lor, Pierre Alexandrovici Semionov. Supraveghează cum se descurcă, dacă nu-l supără nimeni...

Pentru că, dacă stai să te gîndești, tunul antimeteoritic este o chestie îngrozitoare, n-aș fi vrut să-l folosesc aici. Una e să ștergi de pe suprafața pămîntului o stîncă pentru a netezi o pistă de aterizare sau, de pildă, să astupi un canion cînd e necesar un lac cu apă potabilă și cu totul altă treabă atunci cînd lucrezi pe viu... Și-apoi, cînd s-a folosit TAM-ul ca mijloc de apărare?... Dar, ia stai, poate că totuși s-a folosit... În primul rînd, ar fi acel caz, nu-mi mai amintesc unde s-a întîmplat, cînd s-a derectat sistemul de conducere al unui marfar complet automatizat, pro-

vocîndu-se astfel prăbușirea acestuia chiar în direcția taberei. Au fost nevoiți să-l dezintegreze cu ajutorul TAM-ului. În al doilea rînd, dacă mai țin bine minte, a fost cercetat acel binecunoscut incident: undeva, pe o planetă biologic activă, o navă-cercetaș a fost supusă „unei influențe de neînvins din partea biosferei"... A fost supusă sau nu, nu se știe nici pînă acum, dar căpitanul a hotărît că a fost supusă și a tras cu tunul de la prova. A ars totul în jurul său, pînă la orizont, așa că pe urmă, cînd s-au făcut cercetări, experții nu făceau altceva decît să ridice din umeri. Căpitanului, pare-mi-se, i s-a interzis zborul pentru multă vreme... Da, ce să mai discutăm, TAM-ul este un mijloc de rezolvare îngrozitor. Ultima variantă.

Ca să mă distrag de la aceste gînduri, am făcut măsurători pînă la ținte, am calculat înălțimea și grosimea lor. Distanța era patrusprezece, patrusprezece și jumătate și șaisprezece kilometri. Înălțimea, de la cinci sute pînă la șapte sute de metri, iar grosimea era aproximativ egală: la bază circa cincizeci de metri, iar în vîrf mai puțin de un metru. Și toate erau, într-adevăr, articulate, precum trunchiul unui bambus sau o antenă telescopică. În plus, mi s-a părut că disting pe suprafața lor o mișcare direcționată de jos în sus, peristaltică, dar poate că era numai un joc de lumină. Am încercat să ghicesc calitatea materialului din care erau făcute aceste formațiuni; rezulta o nerozie. Da, ce bine ar fi fost acum să le studiez cu localizatorul-analizor, dar, bineînțeles, asta nu se poate. Nu poți să știi cum au să reacționeze. Dar nici asta nu e principalul. Important e faptul că aici se găsește, probabil, o civilizație tehnologică avînd un grad înalt de dezvoltare; de fapt, ceea ce trebuie demonstrat. Un singur lucru nu e clar, de ce s-au stabilit sub pămînt, lăsînd planeta natală în stăpînirea pustiului și a liniștii. De altfel, dacă stăm să reflectăm, fiecare civilizație își are imaginea ei despre confort. De exemplu, la Tagore...

— Postule CMA!, urlă așa de tare Vanderhouse în urechea mea, încît am tresărit. Vezi bine țintele?

— Da, le văd..., am răspuns mașinal, dar imediat am amuțit: deasupra munților nu se mai zărea nici o mustață. Nu mai sînt ținte... am spus cu voce scăzută.

— Dormi în post!

— Da' de unde... Pînă acum au fost, le-am văzut cu ochii mei...

— Și ce ai văzut cu ochii tăi!, deveni curios Vanderhouse.

— Ținte. Trei ținte.

— Apoi?

— Iar acuma nu mai sînt.

— Hm... spuse Vanderhouse. S-a întîmplat cam straniu, ce zici?

— Da. Foarte straniu. Au fost și dintr-o dată nu mai sînt.

— Se întoarce Komov, comunică Vanderhouse. Poate a înțeles el ceva!...

Într-adevăr, Komov, încărcat cu cutii, se întorcea șchiopătînd la navă, avînd probabil picioarele amorțite. Din cînd în cînd întorcea capul; cred că-și lua rămas bun de la Pierre Alexandrovici. Acesta însă nu se vedea.

— Retragerea, comandă Vanderhouse. Lasă totul cum e și fugi la bucătărie să pregătești ceva cald și întăritor. Probabil Ghenadi a înghețat ca un turture. De altfel, vocea lui părea mulțumită, ce părere ai, Maika?

Într-o clipă am fost la bucătărie și-am început să pregătesc în grabă vin fiert, cafea și o mică gustare. Mi-era frică să nu pierd măcar un cuvîntel din ce va povesti Komov. Dar cînd am dat buzna în cabina de comandă, împingînd măsuța pe rotile, Komov încă nu spunea nimic. Stătea lîngă masă, frecîndu-și obrazul înghețat, iar în fața lui era întinsă cea mai mare și mai detaliată hartă a regiunii noastre. Maika îi arăta cu degetul acele locuri, de unde ieșiseră mai adineaori mustățile-antene.

— Aici nu-i nimic, se înflăcără Maika. Numai stînci înghețate, canioane de-o sută de metri adîncime, prăpăstii vulcanice, totul e mort. Am zburat pe aici de zeci de ori. Nu sînt nici măcar tufișuri.

Komov îmi mulțumi distrat, dînd din cap, cuprinse în căușul palmelor ceașca cu vin fiert, își încălzi fața cu aburii fierbinți și începu să soarbă zgomotos, gemînd din cauza fierbințelii și pufăind de plăcere.

— În plus, roca e slabă aici, continuă Maika, n-ar fi rezistat la asemenea construcții. Doar sînt zeci, poate chiar sute de mii de tone!

— Mda!, rosti Komov și trînti ceașca goală pe masă. Într-adevăr, e straniu. Își frecă puternic palmele. Am înghețat ca un cîine, se plînse el. Acum era din nou un alt Komov, rumen, cu nasul roșu, binevoitor, cu ochii strălucind de veselie. Straniu, foarte straniu, băieți. Dar nu-i ăsta încă cel mai ciudat lucru, pe planete străine sînt doar destule ciudățenii. Se prăbuși în fotoliu și își întinse picioarele. Să știți că astăzi cu greu puteți să vă mai mirați. În astea patru ore am auzit atîtea... Desigur, cîte ceva mai trebuie reverificat. Dar, pînă atunci, au ieșit deja la iveală două fapte fundamentale. În primul rînd, Piciul... îl cheamă Piciul... deja a învățat să vorbească curent și să înțeleagă practic tot ce i se spune. Un băiețaș care n-a văzut oameni în toată viața lui conștientă!

— Ce înseamnă, curent?, întrebă neîncrezătoare Maika. După patru ore de învățătură... curent?

— Da, după patru ore de învățătură!, confirmă solemn Komov. Ăsta-i numai primul aspect. În al doilea rînd, Piciul e foarte convins că e singurul locuitor al acestei planete.

N-am înțeles.

— De ce singurul?, am întrebat. Cum adică singurul?

— Piciul este absolut singur, spuse răspicat Komov, că în afară de el nu mai există nici un aborigen rațional pe planetă.

Se așternu tăcerea. Komov se ridică.

— Avem mult de lucru, spuse el. Mîine dimineață Piciul are intenția să ne facă o vizită oficială.

Capitolul șase

NEOAMENI ȘI ÎNTREBĂRI

Ne-am chinuit toată noaptea să improvizăm în salon un detector de stări emoționale. Împreună cu Vanderhouse l-am făcut, practic, din nimic. Aparatul a ieșit de capacitate mică, rudimentar, cu sensibilitate scăzută, totuși măsura satisfăcător unii parametri fiziologici. Detectorul nu poseda decît trei indicatoare: emoții negative pregnante (bec roșu), emoții pozitive pregnante (bec verde) și restul gamei emoționale (bec alb). Ce era să facem? În secția medicală aveam un minunat detector staționar, dar în mod sigur Piciul nu se va culca nitam-nisam în sarcofagul alb-mat prevăzut cu un capac masiv ce ermetiza interiorul. Pe la nouă am reușit să terminăm în sfîrșit totul. Mai rămînea problema postului CMA.

Vanderhouse, în calitatea lui de căpitan al navei, răspunzător cu securitatea, interzicerea ș.a.m.d. refuza categoric să desființeze acest serviciu. După o jumătate de noapte petrecută în post pînă dimineața,

Maika spera în mod îndreptățit să nu lipsească de la această vizită. Zadarnice speranțe. În primul rînd, la detector nu putea lucra decît un specialist ca Vanderhouse, în al doilea rînd doar eu aș fi reușit să mențin aparatul într-o permanentă stare de funcționare, cînd riscai oricînd pierderea reglajului. În plus, din considerente xenopsihologice, Komov socoti nedorită prezența unei femei la prima discuție cu Piciul. Pe scurt, Maika, albă de furie, plecă din nou în post, iar Vanderhouse, conducînd-o imperturbabil prin fața detectorului, ne convinse pe toți: captatorul indicatorului de emoții funcționa. Becul roșu nu se stinse decît atunci cînd Maika dispăru pe coridor. De la postul CMA se putea auzi orice discuție din salon prin intermediul amplificatoarelor.

La nouă și un sfert, după ceasul navei, Komov se opri în mijlocul salonului și se uită în jur. Totul era pregătit: detectorul reglat și conectat, pe masă farfurii cu dulciuri, lumina reglată la intensitatea diurnă locală. Komov ne repetă instrucțiunile în cazul unui contact, porni aparatele de înregistrare și ne invită să ne ocupăm locurile. Stăm și așteptăm.

A apărut la nouă și patruzeci de minute, după ceasul bordului.

Se opri în prag, sprijinindu-se cu mîna stîngă de tocul ușii, apoi rămase aproape un minut cu piciorul drept ridicat, timp în care ne cercetă pe fiecare prin tăieturile măștii sale mortuare. Era atît de liniște că-i puteam auzi respirația ritmică și puternică funcționînd ca un mecanism perfect. De aproape, în lumina puternică, lăsa o impresie halucinantă. Era straniu în toate: înfățișarea complet liniștită, dar în același timp inumană, pielea bleu-verzuie, lucioasă, parcă lăcuită, amplasarea disproporționată și dizgrațioasă a mușchilor și tendoanelor, genunchii neobișnuit de puternici și masivi, labele picioarelor uimitor de înguste și lungi. Mă surprinse că nu era atît de scund cum îmi imaginasem, fiind cam de înălțimea Maikăi. Nu mai puțin ciudată era și lipsa unghiilor la degetele mîinii stîngi. În pumnul drept strîngea o grămăjoară de frunze proaspete.

Își ațintì atît de mult privirea asupra lui Vanderhouse încît îmi trecu prin cap o idee nebunească: poate Piciul a înțeles menirea detectorului. Într-un sfîrșit, bravul nostru căpitan își zbîrli cam nervos perciunii și contrar instrucțiunilor se aplecă ușor înainte.

— Formidabil, rosti clar și răspicat Piciul, cu vocea lui Vanderhouse. Indicatorul nostru se „înverzi".

Nervos, căpitanul își zbîrli din nou perciunii și zîmbi îndelung. Fața Piciului se înroșă imediat și Vanderhouse primi drept răsplată o serie de grimase înfiorătoare succedate aproape instantaneu. Imediat o transparație rece inundă fruntea lui Vanderhouse. Nu știu cum s-ar fi terminat totul, dacă Piciul nu s-ar fi dezlipit în fine de tocul ușii. Se prelinse de-a lungul peretelui și se opri lîngă ecranul videofonului.

— Ce-i asta?, întrebă el.

— Un videofon, răspunse Komov.

— Da, spuse Piciul. Totul se mișcă și de fapt nu se mișcă nimic. Imagini.

— Uite mîncare, spuse Komov. Vrei să mănînci?

— Mîncare separat?, întrebă enigmatic Piciul și se apropie de masă. Asta-i mîncare? Nu prea seamănă. Mister.

— Cu ce nu seamănă?

— Nu seamănă a mîncare.

— Gustă totuși, îl sfătui Komov, împingînd spre el o farfurie cu prăjituri.

Piciul căzu brusc în genunchi, întinse mîinile și deschise gura. Tăceam stupefiați. Piciul rămăsese stană de piatră. Ținea ochii închiși. Totul nu dură decît cîteva secunde, apoi Piciul căzu lin pe spate, se așeză și cu o mișcare bruscă aruncă în fața lui, pe podea, frunzele mototolite. Fața începu din nou să-i tremure spasmodic. Se apucă să mute frunzele cu mișcări precise și repezi ale degetelor de la mîini, ajutîndu-se uneori și cu piciorul. Împreună cu Komov ne-am ridicat din fotolii, întinzînd gîturile și urmărind cu sufletul la gură ce se petrece. Frunzele se aranjară parcă singure într-un desen bizar, fără-ndoială regulat, dar care nu ne trezea nici un fel de asociații. Piciul se opri o clipă, ca împietrit, și brusc adună frunzele într-o grămăjoară. Fața îi încremeni din nou.

— Deci asta-i mîncarea voastră. Eu nu mănînc așa ceva.

— Uite cum trebuie să faci, spuse Komov. Întinse mîna, luă o prăjitura și cu o mișcare intenționat lentă, o duse la gură, mușcă încet și începu să mestece demonstrativ. Fața lividă a Piciului tresări convulsiv.

— Nu se poate!, țipă el. Nu e bine să bagi în gură cu mîinile. N-o să fie bine!

— Încearcă totuși, insistă Komov, aruncîndu-și privirile spre detector. Se opri brusc. Ai dreptate. Nu e voie. Și-atunci ce facem?

Piciul se așeză pe călcîiul stîng și rosti cu un glas profund de bariton:

— Greierașul meu! Ce prostie. Spuneți-mi din nou: cînd plecați de aici?

— Acum e greu de explicat, se înmuie Komov. E foarte important să știm totul despre tine, încă nu ne-ai povestit nimic. Cînd vom afla tot, vom pleca, dacă asta ți-e dorința.

— Știi totul despre mine, rosti Piciul cu vocea lui Komov. Știi cum am apărut. Știi cum am ajuns aici și de ce-am venit la tine. Știi tot despre mine.

Ochii îmi ieșiră din orbite, dar Komov rămase imposibil:

— De ce crezi că aș ști toate astea?, întrebă el.

— Am cugetat. Am înțeles.

— Extraordinar, spuse calm Komov. Chiar așa și este. Nu știu însă cum ai trăit aici înainte de a veni eu.

— Dacă veți afla totul despre mine, veți pleca imediat?

— Da, dacă vrei.

— Atunci, întreabă-mă. Întreabă-mă cît mai repede pentru că și eu vreau să-ți pun întrebări.

Am privit indicatorul. M-am uitat așa, pur și simplu. Mi se făcu rău. Doar cu cîteva clipe în urmă, încă mai ardea lumina albă neutră, pentru ca acum să te izbească rubiniul emoțiilor negative. Am observat în treacăt că Vanderhouse părea îngrijorat.

— Mai întîi, povestește-mi, îl întrebă Komov, de ce-ai stat atît de mult timp ascuns?

— Curbospat, rosti clar Piciul și se așeză pe călcîiul drept. Știam demult că oamenii se vor întoarce și, așteptîndu-i, îmi era rău. Pe urmă am văzut: oamenii au venit. M-am gîndit mult și am înțeles că dacă le voi cere, oamenii vor pleca și va fi bine. Vor pleca negreșit, însă nu știam cînd. Sînt patru. Foarte mulți. Chiar și unul e prea mult. Totuși mai bine decît patru. Am intrat la unul și i-am vorbit toată noaptea. Mister. M-am gîndit: un singur om nu va vorbi niciodată. Am venit la toți patru. A fost foarte vesel, ne-am jucat cu imaginile, fugeam ca valurile. Iar mister. Seara am văzut: unul stă separat. Tu. M-am gîndit și am înțeles: mă aștepți. M-am apropiat. Motanul din Cheshire!... Uite-așa a fost.

Vorbea aspru, sacadat, cu vocea lui Komov și doar nonsensurile le rostea cu acea voce necunoscută de bariton. Mîinile și degetele Piciului nu se opriră nici o clipă, el însuși agitîndu-se energic, dar neînchipuit de ușor, ca și cum s-ar fi prelins într-o succesiune de poze. Era o priveliște ametitoare: pereții familiari ai salonului, aroma vanilată a prăjiturilor, totul atît de intim și firesc și doar în această insolită lumină vineție stătea pe podea o mică monstruozitate flexibilă,

energică, lină... și o luminiță rubinie pe panou...

— De unde știai că oamenii se vor întoarce?, întrebă Komov.

— Am cugetat și am înțeles.

— Poate ți-a povestit cineva?

— Cine? Pietrele? Soarele? Tufișurile? Sînt singur împreună cu imaginile mele. Dar ele tac. Pot doar să mă joc cu ele. Nu, oamenii au venit și au plecat. Mută repede cîteva frunzulițe pe podea. M-am gîndit și am înțeles: vor veni din nou.

— De ce ți-a fost însă rău?

— Pentru că există oameni.

— Oamenii n-au făcut niciodată rău nimănui. Oamenii nu vor decît binele celor din jur.

— Știu, spuse Piciul. Dar am spus un lucru: oamenii vor pleca și totul va fi bine.

— Ce rău ți-au făcut oamenii?

— Existența lor sau venirea lor: ăsta-i necazul. Plecarea lor definitivă: asta-i bine.

Luminița roșie îmi sfredelea sufletul. N-am mai rezistat și pe sub masă, l-am lovit ușor cu piciorul pe Komov.

— De unde știi că spunînd oamenilor să plece, ei vor pleca?, întrebă Komov, ignorîndu-mă.

— Știu că oamenii vor binele tuturor celor din jur!

— Dar cum ai aflat? N-ai avut niciodată legături cu oamenii.

— M-am gîndit mult. Mult timp n-am înțeles. Pe urmă am înțeles.

— Cînd? Demult?

— Nu, nu demult. Cînd ai plecat de pe lac, am prins un pește. M-am mirat foarte tare. Nu știu de ce, dar a murit. Am cugetat și am înțeles că veți pleca negreșit, dacă vi se va cere.

Komov își mușcă buza de jos.

— Odată, am adormit pe țărmul oceanului, începu el brusc. Cînd m-am trezit, am văzut lîngă mine, întipărite în nisipul umed, urmele unor tălpi de om. Am stat, m-am gîndit și am înțeles că în timpul somnului trecuse pe lîngă mine un om. De unde știu asta? Doar n-am văzut omul, ci doar urmele. Înainte de a adormi nu fuseseră deloc, la trezire însă apăruseră urme clare de om și nu de valuri sau de pietre căzute din munți, deci pe lîngă mine trecuse un om în timp ce dormeam. Așa gîndim noi. Tu cum gîndești? Au venit oamenii. Nu știi nimic despre ei. Cum ai ajuns la concluzia că vor pleca neapărat, pentru totdeauna, dacă vei vorbi cu ei. Cum te-ai gîndit?

Piciul tăcu surprinzător de mult, vreo trei minute. Pe fața și pieptul lui porni din nou dansul mușchilor. Degetele lui agile mutau fulgerător frunzele, apoi le împrăștiau brusc cu piciorul și spuse tare cu voce de bariton:

— Asta da întrebare. La trinchet!

Vanderhouse tuși în colțul lui și Piciul se uită imediat înspre el:

— Formidabil!, exclamă el cu același timbru de bariton. Mereu am vrut să știu de ce ai părul atît de lung pe obraji.

Se așternu tăcerea. Brusc, rubiniul se stinse, transformîndu-se în smarald.

— Răspunde, Iacov, îi ceru liniștit Komov.

— Hm... mormăi Vanderhouse, înroșindu-se. Cum să-ți spun eu, băiatul meu... Își zbîrli absent perciunii... Așa-i frumos, așa-mi place... Cred că e o explicație suficientă, ce zici?

— Frumos... îmi place... repetă Piciul. Clopoțel! spuse dintr-o dată tandru. Nu, nu mi-ai explicat. Așa nu se poate. De ce numai pe obraji? De ce nu și pe nas?

— Dar pe nas nu e frumos, îl povățui Vanderhouse. Și-apoi cînd mănînci îți intră în gură...

— Adevărat, aprobă Piciul. Dar dacă e pe obraji, atunci cînd mergi prin tufișuri, n-ai cum să nu te agăți. Eu mereu am pățit-o, deși am părul pe cap, deci mai sus.

— Hm... Știi, eu rareori umblu prin tufișuri.

— Să nu umbli prin tufișuri, îl avertiză Piciul. Va fi dureros.

Vanderhouse nu găsi răspunsul, dar era satisfăcut. Indicatorul arunca sclipiri de smarald. Piciul uitase de grijile sale, iar bravul nostru căpitan, căruia îi plăceau atît de mult copiii, fără-ndoială se înduioșase puțin. În afară de asta, îl măgulea pesemne faptul că perciunii lui, pînă acum obiect al glumelor noastre, mai mult sau mai puțin proaste, jucaseră un rol atît de însemnat în desfășurarea contactului. Veni însă și rîndul meu. Piciul mă privi brusc în ochi și mi-o trînti:

— Dar tu?

— Ce-i cu mine?, am întrebat cam agresiv, fiind luat prin surprindere.

Imediat Komov, cu o vădită satisfacție, nu scăpă prilejul să mă lovească în gleznă.

— Am o întrebare și pentru tine, începu Piciul. Un lucru care m-a uimit la fel de mult. Dar ți-era atît de frică! Erai să mă omori odată: țipai, șuierai, m-ai lovit cu aer. Am fugit pînă pe dealuri... Ce-i lucrul acela mare și călduros, cu luminiță, care face pămîntul neted?

— Mașini, am spus și am tușit. Ciberi.

— Ciberi, repetă Piciul. Sînt vii?

— Nu. Sînt mașini. Noi le-am făcut.

— Le-ați făcut? Așa mari? Și se mișcă? Formidabil. Dar sînt atît de mari!

— Există și mai mari, am spus.

— Mai mari?

— Mult mai mari, confirmă Komov. Mai mari decît aisbergul.

— Și ele se mișcă?

— Nu, spuse Komov. Ele gîndesc.

Și Komov începu să povestească despre mașinile cibernetice. Mi-era foarte greu să înțeleg stările sufletești ale Piciului. Dacă porneam de la premisa că dispozițiile sufletești erau într-un fel sau altul oglindite în acțiuni fizice, atunci aș fi putut spune că Piciul era profund impresionat: alerga prin salon precum motanul lui Tom Sawyer, îmbătat de valeriană. Cînd Komov îl lămuri că ciberii mei nu pot fi considerați nici vii, nici morți, se cățără pe pereți, apoi, epuizat, se agăță de tavan, lipindu-se de plastic cu palmele și labele picioarelor. Tot ce aflase despre mașini, mașini gigantice ce gîndesc mai repede decît oamenii, ce socotesc și răspund la întrebări de un milion de ori mai rapid, toate aceste noutăți transformară Piciul într-un ghem, îl descolăcirăși îl aruncară pe coridor, pentru ca în secunda următoare să se rostogolească din nou la picioarele noastre, gîfîind zgomotos, privindu-ne cu ochii imenși și întunecați, făcînd disperat grimase. N-am mai întîlnit și nu cred că voi mai întîlni vreodată un ascultător atît de satisfăcut. Beculețul strălucea ca un ochi de pisică, în timp ce Komov vorbea întruna cu o voce monotonă, exprimîndu-se clar și precis, extrem de simplu, strecurînd uneori vorbe conspirative: „Dar despre asta o să discutăm mai tîrziu, în detaliu" sau „În realitate e mult mai complicat și mai interesant, dar deocamdată, bineînțeles, nu știi ce înseamnă hemostatica".

Abia termină Komov, că Piciul și sări în fotoliu, îmbrățișîndu-și umerii cu brațele sale lungi și vînjoase, după care întrebă:

— Cum aș putea să vorbesc și ciberii să mă asculte?

— Ai făcut-o deja, i-am spus.

Se prelinse ca o umbră din fotoliu, în tăcere, și întinzîndu-și mîinile se propti de masa din fața mea

— Cînd?

— Atunci cînd săreai în fața lor, iar cel mai mare dintre ei, îl cheamă Tom, se oprea și te întreba ce ordine ai să-i dai.

— Dar de ce nu auzeam întrebarea?

— O vedeai numai. Îți mai amintești că acolo licărea un foculeț roșu? Asta era întrebarea. Tom te întreba în felul lui.

Piciul se mută pe podea.

— Formidabil! șopti încetișor cu vocea mea. Deci, așta e jocul... un joc formidabil. Spărgătorul de nuci!

— Ce-nseamnă „spărgătorul de nuci"?, întrebă brusc Komov.

— Nu știu, se grăbi să răspundă Piciul. Sînt doar trei cuvinte. Totuși e plăcut să le rostești. Motanul din Cheshire. S-spărgătorul de nuci.

— De unde știi aceste cuvinte?

— Le-am ținut minte. Doi oameni mari și buni. Mult mai mari decît voi... Trinchet! Spărgătorul de nuci!... Greieraș pe cuptoraș... Marr-ry, Marr-ry! Broscuța mea vrea să mănînce!

La drept vorbind, mă trecură fiorii. Vanderhouse deveni palid, iar perciunii i se pleoștiră. Piciul striga cuvintele cu un glas moale de bariton: închizi ochii și-ți apare în față un bărbat uriaș, plin de energie și de bucuria vieții, neînfricat, puternic, bun... Apoi, ceva se schimbă în intonația vocii și el murmură încetișor, cu o nespusă tandrețe:

— Pisicuța mea, puiule... Și dintr-o dată, cu o voce duioasă de femeie: „Clopoțelule!... Iar ești ud..."

Tăcu, lovindu-și nasul cu degetul.

— Și toate astea le ții minte?, se miră Komov.

— Desigur, confirmă Piciul cu vocea lui Komov. Tu nu ții minte totul?

— Nu, răspunse Komov.

— Fiindcă gîndești altfel decît mine, spuse hotărît Piciul. Eu țin minte totul. N-am să uit niciodată ce s-a petrecut sau a fost vreodată în jurul meu, iar dacă se-ntîmplă, totuși, nu trebuie să mă gîndesc prea mult că îmi și reamintesc totul. Dacă vrei să cunoști mai multe despre mine, am să-ți povestesc altădată, însă acum spune-mi: ce e sus? Ieri mi-ai spus: stelele. Ce sînt stelele? De sus cade apa. Cîteodată nu vreau, dar ea cade. De unde apare? De unde vin navele? Sînt foarte multe întrebări, iar eu m-am gîndit foarte mult. Sînt atît de multe răspunsuri diferite și toate sînt împletite între ele ca frunzele... Strînse frunzele de pe podea într-o grămăjoară. Se acoperă una pe alta, se deranjează între ele. Poți să-mi răspunzi?

Komov începu să povestească, în timp ce Piciul porni să se agite, temurînd tot de emoție. Mă cuprinse amețeala, totul îmi juca în fața ochilor și închizîndu-i m-am întrebat cum se face că aborigenii nu i-au explicat asemenea lucruri elementare, cum de-au reușit să-l prostească în așa fel încît nici măcar nu bănuie existența lor și cum de izbutește să-și amintească totul perfect, chiar de cînd era prunc. De fapt, lucrul cel mai îngrozitor este că nu înțelege nimic din ce memorează.

Komov tăcu brusc și imediat mă trăzni mirosul înțepător al amoniacului. Am deschis ochii. Piciul dispăruse și doar fantoma lui străvezie și slabă se risipea rapid deasupra grămăjoarei de frunze. În depărtare se despica membrana intrării. Vocea îngrijorată a Maikăi se făcu auzită în interfon:

— De ce s-a cărăbănit așa? S-a întîmplat ceva?

M-am uitat la Komov. Își freca mîinile, zîmbind îngăduitor.

— Mda, mormăi el. Iată o situație interesantă... Maia!... strigă el. Au apărut mustățile?

— Opt bucăți, răspunse Maika. Au stat nemișcate de-a lungul crestei și chiar acum au dispărut... erau chiar colorate: galbene, verzi... Am făcut și cîteva fotografii...

— Bravo, o lăudă Komov. La următoarea întîlnire cu siguranță vei fi și dumneata prezentă... Iacov, hai să luăm registogramele și să mergem la mine. Iar tu, Stasi... Se ridică și se îndreptă spre colțul unde era montat blocul videofoanelor. Uite caseta, Stasi. Trimite-o urgent, direct la centru. Copia am s-o iau, pentru analiză... Unde văzusem aparatul de proiecție?... Ah, uite-l... Cred că mai avem la dispoziție vreo trei-patru ore, după care va veni din nou... Ah, să nu uit Stasi! Uite-te și prin radiograme, vezi dacă merită ceva. Doar de la Centru, bază sau personal din partea lui Garbovski sau Mboga.

— M-ați rugat... am început, ridicîndu-mă. Trebuie să mai vorbiți și cu Mihail Albertovici.

— Ah, da! Fața lui Komov exprima vinovăția. Știi, Stasi, e cam ilegal, dar... Fii drăguț, transmite înregistrarea pe două canale concomitent: nu numai la Centru, ci și la bază, personal și confidențial lui Sidorov. Pe răspunderea mea.

— Poți și pe-a mea, am mormăit, deja dincolo de ieșire.

Am intrat în sala comenzilor și, introducînd caseta în automat, am cuplat pe emitere și-am început să mă uit prin radiograme. De data asta erau puține;: doar trei, probabil centrul luase măsuri. O radiogramă era de la Informator și conținea cifre, niște litere grecești și unele semne pe care le mai văzusem cîndva, cred că atunci cînd reglasem instalația de scris. A doua radiogramă era de la Centru: Bader continua perseverent să ceară considerentele preliminare alegerii zonelor susceptibile de a fi locuite de aborigeni, tipurile posibile de contact ce urmează să aibă loc, ținînd cont de clasificarea lui Bülow și altele. A treia radiogramă era de la Sidorov: îl întreba oficial pe Komov de necesitatea stabilirii unei ordini în aducerea eșalonată a instalațiilor cerute în zona contactului. Am stat și-am reflectat. Am stabilit că, probabil, Komov are nevoie de prima radiogramă, că pe-a treia n-am să i-o dau, n-ar fi frumos față de Mihail Albertovici, iar în ceea ce-l privește pe Bader, să mai aștepte. Parcă ne mai arde acum de presupuneri preliminare.

După o jumătate de oră, automatul semnaliză încheierea transmisiei. Am scos caseta, am luat două radiograme și am plecat la Komov. Cînd am intrat la el în cabină, stătea împreună cu Vanderhouse lîngă proiector, iar pe ecran te ameteau deplasările bruște și fulgerătoare ale Piciului în fața figurilor noastre uimite și a fizionomiei încordate a lui Komov. Vanderhouse „răsărea" de după proiector, stînd aplecat spre ecran, cu perciunii prinși în pumnii încleștați.

— Ridicare bruscă de temperatură, mormăia el. A atins patruzeci și trei de grade... Iar, acum, atenție la encefalogramă, Ghenadi... Uite, apare încă o dată valul lui Peters...

În fața lui, masa era înțesată de suluri, registogramele detectorului nostru, o mare parte din ele fiind aruncate și pe pat sau chiar pe podea.

— Aha..., urmări Komov cu degetul pe registrogramă. Aha... Dar, ia stai, ce se întîmplă aici? Opri proiectorul, se întoarse după unul din suluri și mă observă. Da?, întrebă iritat.

I-am dat radiogramele.

— Ce-s cu astea?, întrebă nerăbdător. Aaa... Se uită grăbit peste radiograma Informatorului, surîse și o aruncă de-o parte. E cu totul altceva, spuse. De altfel, n-aveau de unde să știe... Citi radiograma lui Sidorov și își ridică privirile spre mine. Ați trimis-o?

— Da.

— Bun, mulțumesc. Trimiteți o radiogramă în care să specificați că instalațiile solicitate nu-mi sînt deocamdată necesare... Pînă la noi cerințe.

— Am înțeles.

Am ieșit.

Am conceput radiograma și am trimis-o la bază. Mi-am zis că n-ar fi rău să văd cum o mai duce Maika. Învîrtea posomorîtă vernierele, ba chiar cu încăpățînare. Probabil se antrena pentru fixarea țintelor la tragerea cu tunul în obiectivele îndepărtate.

— Inutil, răbufni ea. Dacă scuipă toate odată, kaput. Nici măcar nu clipim.

— În primul rînd, poți mări unghiul solid de distrugere, am început să-i explic, în timp ce mă apropiam. Desigur, eficacitatea se micșorează cu trei, patru ordine de mărime, în schimb acoperi un sfert din orizont, iar aici distanțele nu sînt chiar atît de mari... În al doilea rînd, crezi că într-adevăr vor trage?

— Tu ce zici?

— Nu prea se vede...

— Păi, dacă nu se vede, de ce stau aici?

M-am așezat lîngă fotoliul ei, pe podea.

— La drept vorbind, nu știu, am spus. Totuși trebuie să-ți amintesc că planeta e biologic activă și-atunci nu putem să nu respectăm instrucțiunile. Dacă ni s-ar fi permis utilizarea paznicilor-cercetași...

Am tăcut un timp.

— Ți-e milă de el?, întrebă brusc Maika.

— Nu știu. De ce milă? Mai degrabă groază... Iar cu mila... În fond, de ce mi-ar fi milă? E viol, viguros... Nu arată deloc jalnic...

— Nu-i vorba de asta... Cum să mă exprim?... Uite, am ascultat tot și mi s-a făcut silă de felul cum se poartă Komov cu el. Îl disprețuiește profund...

— Cum adică, îl disprețuiește? Komov are de pregătit un contact, după o strategie precisă... Trebuie să admiți că numai prin Piciul putem stabili contactul...

— Înțeleg. Probabil că de-asta mi-e silă. Evident, Piciul nu știe nimic despre aborigeni... O unealtă oarbă!

— Atunci, nu mai știu, am renunțat eu. Cred că ai căzut în sentimentalism. Totuși, nu e un om, e doar un aborigen. Realizăm un contact cu el, iar pentru asta trecem obligatoriu peste niște bariere, dezlegăm enigme-ghicitori și adoptăm atitudini reale, lucide. Sentimentele n-au ce căuta aici. La drept vorbind, nici pe el nu-l încearcă sentimentele de dragoste. Nici nu poate avea. La urma urmei, ce-nseamnă un contact? Confruntarea a două strategii.

— Uff, izbucni Maika. Ce plictisitor ești! Parca-i fi de pîslă. Nu știi decît să programezi. Cibertehnician...

Nu m-am supărat. Vedeam că Maika e de acord în principiu, dar ceva o sîcîia...

— Iar presimți ceva, am zgîndărit-o. De fapt, știi foarte bine și singură că unicul firicel care ne leagă de acești invizibili este Piciul. Dacă nu-i vom fi pe placul, dacă nu-l vom cuceri...

— Ei, tocmai asta e, mă întrerupse Maika. Orice-ar face Komov, orice-ar vorbi, simți imediat că nu-l interesează decît un lucru: contactul. Totul pentru grandioasa lui idee a progresului vertical!

— Atunci cum să procedăm?

— Nu știu, ridică din umeri. Poate că Iacov... În orice caz, e singurul dintre ei care a vorbit omenește cu Piciul.

— Ce să spun, m-am supărat eu puțin, contact la nivel de perciuni...

Am tăcut amîndoi, îmbufnați. Maika răsucea vernierele cu o insistență sporită, fixînd reticulul pe vîrfurile crestei înzăpezite.

— Maika, m-am hotărît într-un tîrziu. De fapt, vrei sau nu reușita contactului?

— Probabil că vreau, spuse fără entuziasm. Ai văzut doar cît m-am bucurat cînd, în sfîrșit, ne-am edificat... Dar de cum am ascultat discuția voastră... Nu mai știu. Poate și fiindcă e prima dată cînd particip la un contact... Îmi imaginam cu totul altfel.

— Nu. Altul e necazul și înțeleg ce se petrece cu tine. Crezi că e un om...

— Ai mai zis asta, remarcă Maika.

— Nu, ascultă-mă pînă la capăt. Întotdeauna îți sare în ochi omenescul. Privește însă și din alt unghi... Să nu mai amintim de fantome și mimetism. Ce are omenesc în general? Într-o oarecare măsură, înfățișarea, mersul biped. Coardele vocale... Și altceva? Nici chiar mușchii nu sînt umani, iar asta se pare că provine direct din informația genetică... Pur și simplu te derutează vorbirea. Și, într-adevăr, vorbește excelent... chiar și așa, nu-i ca la noi. Nici un om nu-i capabil să vorbească curent o limbă complet străină lui în numai patru ore, iar problema constă nu numai în bagajul de cuvinte, dar și în intonație, frazeologie... Dacă vrei să știi, e un vîrcolac! Nu e un om, ci doar o imitație demnă de un maestru. Gîndește-te numai: să îți minte ce s-a întîmplat cu tine încă de la vîrsta sugarului și, parcă poți să știi, poate chiar în pîntecele mamei... E oare omenesc?... Ai văzut vreodată un robot-android? Sigur că nu, numai că eu știu cum arată.

— Și ce-i cu asta?, se posomorî Maika.

— Tocmai asta-i, că teoretic un robot-android perfect nu poate fi construit decît dintr-un om. Va fi un supergînditor, un superemoțional, un superrezistent, toate superurile care le vrei, inclusiv cel de superom. Un singur lucru nu va fi: Om.

— Vrei să spui că aborigenii l-au transformat într-un robot?, zîmbi strîmb Maika.

— Nu, nu. Vreau numai să te conving că tot ce e omenesc în el este întîmplător doar caracteristici ale materialului inițial... și că nu trebuie să sădim în jurul lui sentimente. Consideră că porți o discuție cu mustățile colorate...

Maika mă prinse brusc de umăr și spuse cu jumătate de glas:

— Uite, se întoarce!

M-am ridicat puțin și am privit ecranul. Venind dinspre mlaștină direct spre navă, fugea cu pași mărunți un omuleț strîmb. Înaintea lui, o umbră șovăitoare, scurtă, neagră-vineție. Ciufuł murdar din creștetul capului arunca reflexe roșcate. Se întorcea Piciul. Se grăbea. Cu mîinile sale lungi, îmbrățișa la piept ceva asemănător unui coș mare, plin vîrf cu pietre, probabil foarte greu.

Maika cuplă interfonul.

— Postul CMA, către Komov, spuse ea răspicat. Se apropie Piciul.

— Te-am auzit, răspunse imediat Komov. Iacov, la posturi... Popov, înlocuiți-o pe Glumova la postul CMA. Maia, vino în salon.

Maika se ridică plictisită.

— Du-te, du-te, am îndemnat-o. Privește-l îndeaproape, vas plin cu durere ce ești...

Pufni supărată și fugi pe scări. I-am ocupat locul. Piciul era deja foarte aproape. Acum își încetinise fuga și privea nava. Mă încercă din nou senzația că se uită direct în ochii mei.

Deodată am observat cum, deasupra crestelor, pe cerul vînăt-cenușiu, apărură ca din nimic, de parcă se developară, niște antene înfiorător de mari, ale unor gîndaci gigantici. Ca și pînă acum, se îndoiau ușor, vibrau, se contorsionau. Le-am numărat. Șase.

— Post CMA!, mă chemă Komov. Cîte mustăți au apărut la orizont?

— Șase. Trei albe, două roșii și una verde.

— Vezi, Iacov, spuse Komov, o ritmicitate precisă. Piciul la noi, mustățile afară.

Se auzi vocea înfundată a lui Vanderhouse:

— Mă închin în fața clarviziunii dumneavoastră, Ghenadi, dar cred că paza rămîne deocamdată obligatorie.

— E dreptul dumneavoastră, comentă sec Komov. Maia, așază-te aici...

Am raportat:

— Piciul a ajuns în unghiul mort. Cară un coș imens cu pietre.

— Clar, spuse Komov. Fiți gata!

Eram atît de concentrat să nu scap vreo vorbuliță, încît mi-a sărit inima din piept la auzul unei bubuituri

prelungi. La început, n-am realizat că Piciul își răsturnase bolovanii pe podea. Auzeam suflul lui puternic, apoi o voce de copilaș rosti brusc:

— Mam-a-a-a! Și din nou: Ma-ma-a-a!

Se auzi apoi, deja binecunoscut mie, plînsetul în sughițuri al unui copilaș de un an. Amintindu-mi de el, se strînse ceva în mine, înțelegînd totodată și semnificația plînsetului: Piciul o zărise pe Maika. Nu trecu mai mult de jumătate de minut și plînsetul încetă, pietrele huruiră din nou, apoi vocea lui Komov:

— Asta-i întrebarea: de ce mă interesează toate astea? Tot ce mă înconjoară. De ce am tot timpul întrebări? Doar mi se face rău de la ele: douăzeci de întrebări pe zi. Încerc să mă salvez: fug, toată ziua fug sau înot; nu mă ajută. Încep să mă gîndesc. Cîteodată îmi vine răspunsul. Asta-i plăcut. Cîteodată vin mai multe răspunsuri și nu pot să aleg. Sînt nenorocit. En-nigmă! La început credeam că întrebările vin de dinăuntru. Dar m-am gîndit și am înțeles: tot ce vine din interior trebuie să-mi facă plăcere. Înseamnă că întrebările vin dinafară? E just? Gîndesc la fel ca tine. Atunci unde stau ele, unde atîrnă, care-i punctul lor?

Pauză. Se auzi apoi vocea adevărată a lui Komov. Semănau foarte mult între ele, doar că adevăratul Komov nu vorbea la fel de sacadat și strident. În general, puteai să le deosebești, dacă știai despre ce este vorba.

— Aș putea să-ți răspund chiar acum la întrebare, șopti Komov, dar mi-e teamă să nu greșesc... să nu răspund incorect sau imprecis. Cînd am să aflu totul despre tine, am să-ți răspund fără teama de a greși.

Pauză. Huruirâ din nou pietrele mutate de Piciul.

— Ff-fragment, spuse Piciul. Încă o întrebare. De unde vin răspunsurile? M-ai obligat să mă gîndesc. Întotdeauna am crezut că atunci cînd găsești un răspuns e o plăcere, iar dacă nu, atunci se produce o nenorocire. Mi-ai povestit cum gîndești. Am cugetat și mi-am amintit că deseori gîndeam și eu la fel, iar răspunsurile veneau des. Le văd cum vin. Așa cum fac volumul pentru pietre. Uite-așa. „Coșul", suflă Komov. Da, coșul. O nuia se agață de alta, o alta de a treia, a treia mai departe și iese... coșul. Se vede cum. De multe ori însă mă gîndesc, din nou huruirâ pietrele, și răspunsul e deja gata. Am o grămadă de nuiele și dintr-o dată, îmi apare coșul. De ce?

— Și la întrebarea asta, spuse Komov, îți pot răspunde, dar numai atunci cînd voi afla totul despre tine.

— Atunci află!, îi ceru Piciul. Află mai repede! De ce nu afli?... Dar îți știu povesti și singur. Era o navă, nu mai mare ca a ta, acum e mult mai mică, era totuși foarte mare. Asta știi și singur. Pe urmă a fost așa.

Din interfon se auzi un pocnet și o trosnitură îngrozitoare, imediat începu să țipe disperat un copil în registre neînchipuit de înalte, iar printre aceste trosnete și lovituri, printre zgomotele de sticlă spartă, dincolo de țipătul sfîșietor al copilului, se desluși o voce gîtuită, horcăitul unui bărbat:

— Mary... Mary... Ma-a-ry...

Copilul țipa insuportabil și un timp nu se mai auzi nimic altceva. Apoi un hîrșîit, niște icnete înăbușite: cineva se tîra pe podeaua acoperită de cioburi și dărîmături. Se rostogoli ceva cu un zăngănit puternic. O voce cunoscută de femeie suspină, paralizată de groază:

— Șura... Unde ești, Șura?... Mă doare... Ce s-a întîmplat? Unde ești? Nu văd nimic, Șura... Răspunde-mi!... Ah, cum mă doare! Ajută-mă, nu văd nimic...

În plus, țipătul neîntrerupt al copilașului. Femeia tăcu, după un timp o imită și copilul. Am răsuflat și am observat că țin pumnii încleștați, iar unghiile îmi intraseră adînc în palme. Maxilarele îmi amorțiseră.

— A durat mult, spuse triumfător Piciul. Obosisem sa tot țip. Am adormit. Cînd m-am trezit, întuneric ca la început. Mi-era frig și foame. Mi-era atît de foame și-mi doream atît de mult să mă satur și să mă încălzesc, încît așa s-a și întîmplat.

O cascadă întreagă de sunete complet necunoscute se revărsă din interfon. Un bîzîit ușor, în creștere, țăcănituri dese, pocnete cu reverberații, ca niște ecouri înfundate, un mormăit gros, extrem de greu auzibil, un chițăit, un scîrțîit, un zumzet, lovituri metalice, de alămuri, plesnituri... A durat mult, vreo cîteva minute. Brusc, nu se mai auzi nimic, după care vocea puțin sufocată a Piciului:

— Nu, așa nu pot povesti. Voi vorbi numai despre ce am văzut și înțeles. Prea mult, ce pot face?

— Și ți-au dat de mîncare? Te-au încălzit? întrebă Komov liniștit.

— Se pare că da, așa cum am vrut. Și de-atunci, totul a fost așa cum mi-am dorit. Pînă cînd a venit prima navă.

— Dar asta ce-a fost?, întrebă Komov și după mine imită foarte bine învălmășeala de sunete pe care o auzisem anterior.

Pauză.

— Înțeleg, spuse Piciul. Nu știi ce reprezintă, dar eu le-am înțeles. Nu pot însă să-ți răspund. Doar nici tu nu ai cuvinte să explici asta, iar tu știi mai multe cuvinte decît mine. Dă-mi cuvinte. Am de la tine multe cuvinte valoroase, însă inutile.

Pauză.

— Ce culoare are?, întebă Komov.

— Nici una. Culoarea, asta e atunci cînd privești cu ochii. Acolo nu se poate privi.

— Unde acolo?

— La mine. În adînc. Sub pămînt.

— Dar cum e la pipăit?

— Excelent!, exclamă Piciul. Plăcere. Motanul din Cheshire! Cel mai bine e la mine. Așa a fost pînă nu au venit oamenii...

— Acolo dormi?, întrebă Komov.

— Acolo eu sînt totul. Dorm, mănînc, gîndesc. Doar aici mă joc, pentru că acolo nu e loc, e prea înghesuit. Ca în apă, numai că încă și mai înghesuit.

— Dar în apă nu se poate respira, protestă Komov.

— De ce nu se poate? Ba se poate foarte bine! Chiar te poți juca, numai că e cam înghesuială.

Pauză.

— Acum știi totul despre mine?, întrebă Piciul.

— Nu, răspunse hotărît Komov. N-am aflat nimic despre tine. Vezi doar că n-avem cuvinte comune. Poate ai cuvinte proprii?

— Cuvinte..., repetă încet Piciul. Asta e atunci cînd miști gura și apoi auzi cu urechile. Nu. Asta e numai la oameni. Știam că există cuvinte, pentru că le țin minte. Trinchet! Ce înseamnă? Nu știam. Acum însă știu la ce folosesc multe din cuvinte. Înainte nu știam. Îmi făcea plăcere doar să le rostesc. Un joc.

— Acum știi ce-nseamnă cuvîntul „ocean", rosti Komov, dar oceanul îl vedeai și înainte. Cum îl numeai?

Pauză.

— Te ascult, insistă Komov.

— Ce asculți? Pentru ce? L-am denumit deja, dar așa nu se poate auzi. Asta-i înăuntru.

— Poate poți să-mi arăți? întebă Komov. Ai pietre, nuiele...

— Pietrele și nuielele nu sînt pentru arătat, protestă Piciul. Pietrele și nuielele mă ajută în gîndire. Dacă întrebarea e grea: nuiele și pietre. Dacă nu cunosc întrebarea: frunze. Am mai multe lucruri. Apa, gheața care se topește ușor, de aceea... Piciul amuți. Nu am cuvinte, continuă el. Multe lucruri diferite. Părul... și multe altele pentru care nu există cuvinte. Dar toate astea sînt acolo, la mine.

Se auzi un suspin greu și prelung. Cred că al lui Vanderhouse.

Maika întrebă brusc:

— Dar cînd îţi mişti faţa? Ce reprezintă?

— Mam-ma... începu Piciul cu o voce plîngăreaţă. Faţa, mîinile, corpul, continuă el cu vocea lui Maika, astea sînt lucruri pentru gîndire şi nu sînt puţine. Ar dura prea mult ca să le denumesc.

Pauză.

— Ce facem?, întrebă Komov. Te-ai gîndit?

— M-am gîndit la asta, spuse Piciul. Ştiu ce vrei de la mine. Aş vrea şi eu, dar nu pot. Ce problemă! Cînd vreau, pot orice. Dar nu cu oamenii. Nu vreau ca ei să existe şi totuşi ei sînt. Vreau să vii la mine, dar nu pot. Oamenii înseamnă nenorocire.

— Înţeleg, spuse Komov. Atunci te iau la mine. Vrei?

— Unde?

— La mine. Acolo de unde am venit. Pe Pămînt, unde trăiesc toţi oamenii. Acolo o să pot afla totul despre tine şi încă destul de repede.

— Dar e foarte departe, spuse Piciul. Sau nu te-am înţeles?

— Da, e foarte departe, spuse Komov. Dar nava mea...

— Nu, spuse Piciul. Nu mă înţelegi. Nu pot aşa departe. Pur şi simplu nu pot aşa departe. Mi-e imposibil la o asemenea depărtare. Odată mă jucam pe gheaţă. Am adormit. M-am trezit din cauza fricii. O frică uriaşă, imensă. Chiar am ţipit. Fragment! Gheaţa înota şi vedeam doar crestele munţilor. Mă gîndeam că oceanul înghiţise pămîntul. Bineînţeles, m-am întors. Mi-am dorit intens lucrul ăsta şi gheaţa s-a întors imediat la ţărm. Dar acum ştiu, nu am voie departe. Mi-a fost nu numai frică. Mi-a fost chiar rău. Ca de la foame, dar mult mai rău. Nu, nu pot să vin la tine.

— Eh, bine, spuse Komov cu o voce silit veselă. Probabil că te-ai plictisit să-mi tot răspunzi şi să-mi povesteşti. Ştiu că-ţi place să pui întrebări. Pune şi am să-ţi răspund.

— Nu, spuse Piciul. Am prea multe întrebări să-ţi pun. De ce cade piatra? Ce-nseamnă apa caldă? De ce sînt zece degete, iar ca să socoteşti îţi trebuie numai unul? Multe întrebări. Dar nu te voi întreba acum. Acum mi-e rău. Nu poţi la mine, nu pot la tine, nu avem cuvinte. Deci nu poţi să afli totul despre mine. Enigmă. Deci nu poţi pleca. Te rog, gîndeşte-te ce e de făcut. Dacă nu poţi s-o faci singur repede, lasă maşinile tale să se gîndească de un milion de ori mai repede. Plec. Nu pot să mă gîndesc cînd vorbesc. Grăbeşte-te, pentru că îmi este mai rău decît ieri, iar atunci mi-a fost mai rău decît alaltăieri.

Se rostogoli o piatră. Vanderhouse suspină din nou greu şi prelung. N-am clipit bine din ochi, că Piciul deja fugea val-vîrtej spre dealuri, prin şantier. Am văzut cum a trecut ca un fulger pe pistă şi deodată dispăru de parcă nici nu fusese. Şi-n aceeaşi secundă, ca la o comandă, dispărură şi mustăţile multicolore de deasupra crestelor.

— Aşa, începu Komov. N-avem de ales, Iacov, dă-mi, te rog, radiograma lui Sidorov. Să aducă instalaţiile, văd că fără mentoscop nu mă descurc.

— Bine, se învoi Vanderhouse. Dar aş vrea să-ţi atrag atenţia, Ghenadi... În cursul discuţiei, becul verde nu s-a aprins nici măcar o singură dată.

— Am observat, spuse Komov.

— Dar astea nu sînt doar nişte simple emoţii negative, Ghenadi. Sînt emoţii negative pregnant exprimate...

Răspunsul lui Komov nu se mai auzi.

Am rămas în post toată seara şi jumătate de noapte, nici urmă de Pici. N-au apărut nici mustăţile, nici Maika.

Capitolul şapte

ÎNTREBĂRI ŞI INDOIELI

La micul dejun, Komov a vorbit într-una, deşi, avînd ochii înroşiţi şi obrajii supţi, era limpede că nu dormise deloc. Părea totuşi vesel şi surescitat. Sorbea mereu din ceaiul tare şi ne expunea ipotezele şi concluziile lui preliminare.

Acum era convins că aborigenii transformaseră radical organismul băiatului, dovedindu-se astfel a fi nişte experimentatori uimitor de îndrăzneţi şi curajoşi: modificaseră fiziologia şi o parte din anatomie, extinseseră incredibil de mult regiunile active ale creierului, înzestrîndu-l totodată cu noi mecanisme fiziologice, extindere imposibil de realizat într-un organism uman normal, în condiţiile ştiinţei pămîntene contemporane. Scopul acestor transformări anatomofiziologice putea fi unul de durată, aborigenii dorind pur şi simplu adaptarea prunculuî neajutorat la condiţiile de existenţă complet inumane ale acestei lumi. Rămînea însă neelucidată problema modificării capitale a funcţionării sistemului nervos central, această transformare fiind ori un rezultat al schimbărilor anatomofiziologice, ori un ajutor pentru utilizarea mai eficientă a rezervelor creierului uman în scopuri bine definite, cum ar fi conservarea în creier a tuturor întîmplărilor şi senzaţiilor încă din pruncie pentru uşurarea unei adaptări inverse în cazul reîntoarcerii Piciului în societatea umană (într-adevăr, era incredibilă uşurinţa cu care Piciul se înţelesese cu noi, în cazul în care nu-i apărusem nici ca monştrii, nici ca hidoşenii). De asemenea, nu era exclus ca memoria uriaşă a Piciului, asociată cu o dezvoltare formidabilă a centrilor nervoşi de emitere a sunetelor să fie doar un rezultat secundar al modificării creierului sau pentru atingerea obiectivului primordial: crearea unei legături psihice stabile între sistemul nervos central al Piciului şi cele ale băştinaşilor. Existenţa unei asemenea legături părea însă imposibilă, anumite fapte fiind greu de explicat altfel: răspunsurile spontane ale Piciului, fără a mai adăuga şi logica lor, împlinirea tuturor dorinţelor lui, a celor conştiente şi chiar subconştiente, ataşarea Piciului de această regiune a planetei. Această ipoteză poate explica în acelaşi timp şi încordarea psihică puternică în care se află Piciul cînd apar oamenii. Însuşi Piciul nu e capabil să înţeleagă de ce-l deranjează, de fapt, oamenii. Cu siguranţă că nu-l stînjenim pe el, ci pe aborigeni. Şi acum ne-am apropiat cum nu se poate mai mult de problema naturii şi aspectului aborigenilor.

O logică simplă ne impune clasificarea aborigenilor în vietăţi microscopice sau gigantice, în orice caz incompatibile cu dimensiunile fizice ale Piciului, care-i percepe astfel ca pe-un element sau eveniment al naturii ce-l înconjoară încă din copilărie (cînd l-am întrebat despre antene, Piciul mi-a răspuns extrem de indiferent că vede „mustăţile" pentru prima dată în viaţa lui, oricum el în fiecare zi observă cîte ceva absolut nou pentru el şi din nou n-am reuşit să găsim cuvintele potrivite pentru a defini aceste evenimente). Din punctul lui de vedere, Komov înclina să creadă că aborigenii sînt de fapt nişte superorganisme gigantice, extrem de îndepărtate atît de structurile umanoide, cît şi de cele neumanoide cunoscute de om pînă în prezent. Ştim foarte puţine despre ei, numai din ce-am văzut, construcţiile (sau organismele?) monstruoase de deasupra orizontului, a căror dispariţie sau apariţie era evident legată de vizitele Piciului, sau numai din ce am auzit, sunetele complet necunoscute emise de Piciul la descrierea

locuinței sale. Ce am înțeles? Aborigenii se află la un nivel de cunoștințe teoretice și practice fantastic de ridicate, considerînd doar transformările majore la care a fost supus un prunc obișnuit. Atît. Deocamdată, chiar și întrebările sînt puține, deși acestea sînt, bineînțeles, fundamentale. De ce aborigenii l-au salvat și ajutat pe Pici, și-n general de ce s-au interesat de el, ce treabă au cu el? De unde-i cunosc pe oameni, și-ncă destul de bine din moment ce se descurcă în bazele lor psihologice și sociologice? De ce totuși refuză comunicarea cu oamenii? Cum coincide nivelul vizibil înalt de cunoștințe cu lipsa totală de urme ale oricărui fel de activitate rațională? Să fie actuala stare deplorabilă a planetei tocmai rodul acestei activități? Sau această stare este deplorabilă numai din punctul nostru de vedere? De fapt, cam acestea ar fi toate problemele fundamentale. El, Komov, mai avea ceva idei în acest sens, dar considera prematură o expunere în această privință.

Oricum, un lucru era clar. Descoperirea era de-o importanță primordială și trebuia dusă pînă la capăt, lucru posibil doar cu ajutorul Piciului. În curînd primeam și instalația cefaloscopică, alături de una din categoria „tehnică specială", cu un randament de utilizare de 100%, doar în cazul în care Piciul ar fi avut deplină încredere în noi și, mai ales, dacă ne-ar fi simțit lipsa.

— Astăzi nu mă întîlnesc cu el, stabili Komov, punînd de-o parte paharul gol. Azi e rîndul vostru. Stasi, arată-i-l pe Tom. Maia, învățați-l să se joace cu mingea, plimbă-l cu aeroglisorul. Nu vă jenați, băieți, fiți cît mai veseli cu el, cît mai naturali. Imaginați-vă că e frățiorul vostru mai mic, un prichindel... Iacov, dumneata rămîi de pază, la urma urmei, dumneata ai înființat-o... Dacă, însă, Piciul ajunge și pe la tine, ia-ți inima în dinți și dă-i voie să te tragă de perciuni, îl interesează foarte mult. Iar eu mă voi ascunde ca un scorpion, voi supraveghea și înregistra totul. Așa că fiți buni și puneți-vă al „treilea ochi". Dacă Piciul întreabă de mine, spuneți-i că trebuie să cuget. Cîntați-i cît mai mult în strună, faceți-i proiecții de filme... Arătați-i calculatorul. Stasi, spune-i cum funcționează, încearcă să te-ntreci cu el în calcule. Cred că aici vă va aștepta o surpriză... Lăsați-l să întrebe cît mai mult, cu cît e mai mult cu atît e mai bine... La locuri, băieți, la locuri!

A șters-o. Ne-am uitat unul la celălalt.

— Ceva întrebări, cibernetician? mă întrebă Maika. O întrebare ca de gheață, deloc prietenoasă. Erau primele ei cuvinte de azi-dimineață. Nici măcar nu mă salutase azi.

— Nici una, dispecer. Nici o întrebare, dispecer. Te văd, dar nu te aud.

— Bineînțeles, totul merge strună, rosti abătut Vanderhouse. Nu că mi-ar fi milă de perciuni. Dar...

— Chiar așa, spuse Maika, ridicîndu-se. Dar...

— Vroiam să spun, continuă Vanderhouse, că ieri seară am primit o radiogramă de la Garbovski. L-a rugat pe Komov foarte delicat, dar hotărît, să nu forțeze contactul. Și din nou a mai bătut un apropo, cum că ar fi vrut să ni se alăture.

— Și ce-a spus Komov? am întrebat.

Vanderhouse își înălță capul și mîngîindu-și perciunul stîng mă privi pe deasupra nasului.

— Komov s-a exprimat cam nepoliticos, răspunse el. Bineînțeles verbal. A răspuns ceva în sensul că-i mulțumește pentru sfat.

— Și?, am continuat să cer lămuriri. Tare aș fi vrut să-l întîlnesc pe Garbovski. Niciodată nu l-am văzut în realitate.

— Asta-i tot, spuse Vanderhouse, ridicîndu-se și el.

Ne-am îndreptat cu toții spre arsenal, unde am găsit și ne-am fixat pe frunte lamele late, circulare, cu cel de-al „treilea ochi": binecunoscutele teletransmițătoare portative cu care erau dotați cercetașii singuratici și prin care aceștia puteau transmite neîntrerupt informații vizuale și acustice, în fond tot ce vedeau și auzeau. Un lucrușor simplu, dar ingenios, inclus de curînd și în inventarul instalațiilor E.P. Am mai zăbovit puțin, pînă ne-am reglat cercurile, astfel încît să nu ne apese tîmplele, să nu ne cadă pe nas sau obiectivul să nu fie obturat de glugă. Continuînd cu glumele, încercam aproape disperat s-o înduplec pe Maika să glumească și ea pe seama mea și, ce mai încolo-încoace, eram în stare de orice numai s-o înviorez puțin. În zadar Maika rămînea posomorîtă, tăcută sau cel mult răspundea sec. În general, Maika noastră suferă de crize de ipohondrie și-n aceste cazuri e mai bine să fie lăsată în pace, dar acum aveam senzația că Maika, pe lîngă criza propriu-zisă, era și supărată, dar nu oricum, ci chiar pe mine. Nu-mi explicam de ce, dar mă simțeam vinovat față de ea și eram complet dezorientat.

Maika plecă la ea în cabină să caute mingea, în timp ce eu l-am eliberat pe Tom trimițîndu-l pe pistă. Soarele se ridicase deja și, cu toate că gerul nocturn se înmuiase, era încă totuși foarte frig, pentru că nasul îmi îngheță pe loc. În plus, dinspre ocean se simțea răsuflarea unui vîntuleț puțin cam tăios. Piciul, nicăieri.

L-am alergat pe Tom în jurul pistei, oferindu-i astfel prilejul să se mai dezmorțească. Copleșit de atîta atenție acordată, îmi cerea insistent noi ordine. Apăru și Maika și ca să nu înghețăm, „am bătut" mingea vreo cinci minute, la drept vorbind, cu multă plăcere. Încă mai speram că Maika se va „aprinde" în cele din urmă, așa cum îi era obiceiul, zadarnic însă. Într-un sfîrșit, m-am plictisit și-am întrebat-o direct ce se întîmplase. Se așeză pe minge, în mijlocul pistei greblate și își strînse șuba pe lîngă corp.

— Ce s-a întîmplat totuși?, am repetat.

Se uită la mine posomorîtă, apoi își întoarse capul.

— Poate totuși îmi răspunzi?, am insistat, ridicînd vocea.

— Cam bate-un vîntuleț azi!,rosti Maika, uitîndu-se distrată la cer.

— Ce?, am întrebat surprins. Ce vîntuleț?

Își bătu fruntea cu degetul, chiar lîngă obiectivul „ochiului" și spuse:

— E-pe-ști-pi ze-pev-ze-pec. Ne-pe a-pa-u-pu-dî-pî.

— Tu-pu e-pe-ști-pi ze-pev-ze-pe-că-pă, i-am răspuns. A-pa-co-lo-po do-po-a-pa-ri-pî e-pe u-pu-nî-pî tra-pa-ns-la-pa-to-po-ri-pî.

— Așa e, spuse Maika. Tocmai de aceea îți și spun: vîntuleț.

— Da, îmi pică fisa. E cam vîntuleț, într-adevăr e vîntuleț.

Încercînd să născocesc ceva pentru discuție m-am simțit al naibii de jenat pentru că, în afară de vîntuleț, nu reușeam să găsesc nimic altceva și atunci îmi trecu prin cap că n-ar fi rea o plimbare, mai ales că n-o mai făcusem pînă acum și că, în ciuda faptului că mă aflam aici de aproape o săptămînă, nu simțisem ca lumea acest pămînt sub tălpi. În plus, exista șansa de a-l întîlni pe Piciul nostru, undeva prin tufișuri, iar dacă va dori și el să ne revadă, atunci totul putea fi nu numai plăcut, dar și folositor: vom lega discuția într-o atmosferă familiară lui. I-am propus și Maikăi. Se ridică în tăcere și se îndreptă spre mlaștină în timp ce eu, vîrîndu-mi nasul în gulerul de blană, am urmat-o cu mîinile înfipte cît mai adînc în buzunare. Tom, incapabil să-și exprime întreaga solicitudine, se urni după mine, dar i-am poruncit să rămînă pe loc, în așteptarea unor ordine ulterioare.

Desigur, nu ne-am băgat în mlaștină și, ocolind-o, ne-am strecurat printre tufișuri. Vegetația era jalnică: palidă, pipernicită, firavă, frunzulițe lipsite de vlagă, albăstrii, cu reflexe metalice, rămurele noduroase,

fragile, cu scoarța portocalie, pătată. Tufișurile atingeau arareori înălțimea mea, așa că Vanderhouse n-ar fi riscat să-și piardă aici perciunii. Sub picioare se simțea elasticitatea stratului gros de frunze căzute, amestecate cu nisip. În umbră sclipea bruma. Cu toate acestea, vegetația îți impunea respect. Probabil că nu era ușor să crească aici: temperatura scădea în timpul nopții pînă la minus douăzeci, ziua rareori trecea de zero, iar sub rădăcini doar nisip sărat. Nu cred că ceva din vegetația Pămîntului ar fi putut să se adapteze la astfel de condiții vitrege. Cu atît mai straniu era să-ți imaginezi că undeva, printre aceste tufișuri înghețate, un omuleț gol-goluț umblă desculț pe nisipul brumat.

Mi s-a părut că zăresc o mișcare în tufișurile dese din dreapta. M-am oprit și am strigat: „Piciule!", dar nu-mi răspunse nimeni. Ne înconjura doar liniștea înghețată. Nici foșnetul frunzelor, nici zumzetul insectelor, toate astea ne dădeau un sentiment bizar, de parcă ne-am fi rătăcit printre niște decoruri de teatru. Am ocolit o limbă lungă de ceață aruncată de mlaștina fierbinte și am început să urcăm panta dealului, de fapt o dună nisipoasă asediată de tufișuri. Cu cît ne ridicam, cu atît se simțea mai tare nisipul sub picioare. Ajungînd pe creastă, ne-am uitat de jur-împrejur. Nava era acoperită de nori cețoși, dar pista se zărea bine, greblată, strălucind clar și vesel sub soare. Pe ea o singură pată neagră: mingea lăsată de noi. În jurul ei se învîrtea, greoi și nesigur, Tom, cu siguranță că era pe cale să rezolve o problemă spinoasă: să îndepărteze acest corp străin de pe pistă sau să-și dea viața la nevoie pentru acest lucru lăsat de om.

Și chiar atunci am observat urme pe nisipul înghețat, niște pete umede, întunecate, pe bruma argintie. Pe aici trecuse Piciul și nu chiar așa de demult. Stătuse pe creastă, apoi se ridicase și coborîse versantul, îndepărtîndu-se de nava. Șirul urmelor se întindea pînă în hățișul vîlcelei dintre dune. „Piciule!", am strigat din nou și iar nu-mi răspunse nimeni. Am coborît în vîlcea.

L-am găsit imediat. Stătea culcat cît era de lung, cu obrazul lipit de pămînt și ținîndu-se cu mîinile de cap. O prezență stranie, contrastantă și imposibilă în acest peisaj de gheață. Întîi m-am speriat: poate se întîmplase ceva. Prea era rece și incomod aici. M-am lăsat pe vine lîngă el, l-am chemat și, văzînd că nu răspunde, l-am pleznit ușor peste fundul slab și gol. Îl atingeam pentru prima oară și mai că n-am țipat de uimire. Mi s-a părut fierbinte ca fierul de călcat.

— A găsit rezolvarea?, întrebă Piciul fără să-și ridice capul.

— Se gîndește, i-am răspuns. Problema e grea.

— Și cum am să aflu dacă a găsit-o?

— Ai să vii și îți va spune imediat.

— Mam-ma, izbucni Piciul.

Am privit-o pe Maika, era alături.

— Mam-ma, repetă Piciul nemișcat.

— Da, clopoțelule, șopti Maika.

Piciul se așeză, o prelingere din starea culcată în cea așezată.

— Mai spune o dată!, ceru el.

— Da, clopoțelule, repetă Maika. Fața i se albi și îi apăru clar pistruii.

— Formidabil!, exclamă Piciul, privind-o de jos în sus. Spărgătorul de nuci!

Am tușit.

— Te-am așteptat, Piciule, am spus.

Începu să mă privească. M-am abținut cu mare greutate să nu-mi iau privirea. Avea totuși o față monstruoasă.

— De ce m-ai așteptat?

— Cum adică, de ce?... M-am pierdut puțin, dar îmi veni pe loc o idee: „Ne era dor de tine". Ne e rău fără tine. Nu avem plăcere, înțelegi?

Piciul sări și imediat se așeză din nou. O făcu într-o parte, într-o poziție foarte incomodă, n-aș fi reușit să stau așa nici două secunde.

— Ți-e rău fără mine?

— Da, am spus hotărît.

— Formidabil!, exclamă el. Ți-e rău fără mine, mie mi-e rău fără tine. En-nigmă!

— De ce enigmă?, m-am întristat. Dacă n-am fi putut rămîne împreună, atunci ar fi fost o enigmă. Dar acum ne-am întîlnit, putem să ne jucăm... Uite, îți place să te joci, dar întotdeauna singur...

— Nu, mă contrazise Piciul. Doar la început m-am jucat singur. Apoi m-am jucat pe lac și am văzut imaginea mea în apă. Am vrut să mă joc cu ea, dar ea s-a desfăcut. Atunci mi-am dorit mai multe imagini, să le am și să mă pot juca cu ele. Și dorința mi s-a împlinit.

Sări și fugi ușor în cerc, lăsînd în urma lui fantomele sale uimitoare — negre, albe, galbene, roșii. Se așeză apoi în mijloc, uitîndu-se mîndru în jur. Trebuie să recunosc că era un spectacol extraordinar: un băiat gol pe nisip înconjurat de o duzină de statui multicolore în diferite poziții.

— Formidabil!, am exclamat și, uitîndu-mă la Maika, am invitat-o din priviri să participe la discuție. Mă simțeam jenat că doar eu vorbesc în timp ce ea tace. Nu spuse nimic, privind posomorîtă cum se unduiau tremurător fantomele, topindu-se ușor și degajînd acel miros de amoniac.

— Am vrut mereu să vă întreb, anunță Piciul, de ce vă înfășurați? Ce-i asta? Sări spre mine și mă trase de poalele șubei.

— Îmbrăcăminte, i-am răspuns.

— Îmbrăcăminte, repetă el. Pentru ce?

I-am explicat ce-i cu îmbrăcămintea. Nu sînt Komov. În viața mea n-am predat lecții, mai ales despre îmbrăcăminte. Dar o spun fără lipsă de modestie: lecția a avut succes.

— Toți oamenii au îmbrăcăminte?, întrebă uimit Piciul.

— Toți, am răspuns repede ca să-nchei cu această întrebare. Practic, nu înțelegeam ce-l uimește.

— Dar oamenii sînt mulți? Cîți?

— Cincisprezece miliarde.

— Cincisprezece miliarde, repetă, punîndu-și în față degetul lipsit de unghie și începînd să-l îndoaie și să-l îndrepte. Cincisprezece miliarde!, spuse și privi resturile stravezii de fantome. Ochii i se întunecară. Și toți în îmbrăcăminte... Și ce mai e?

— Nu înțeleg!

— Și ce mai fac ei?

Am tras în piept mult aer și-am început să-i povestesc ce fac oamenii. E ciudat, desigur, că pînă acum nu m-am gîndit la asta. Mi-e teamă ca Piciul să n-aibă impresia că cea mai mare parte a omenirii se ocupă doar de cibertehnică. De altfel, pentru început, cred că nu e rău nici așa. E-adevărat că Piciul nu se agitase ca în timpul lecțiilor lui Komov, ghemuindu-se și îndoindu-se, dar tot asculta ca vrăjit. Cînd am terminat, complet încurcat în încercarea disperată de a-i da o imagine despre artă, îmi puse imediat o întrebare nouă.

— Așa multă treabă?, rămase el uimit. De ce ați venit aici?

— Maika, povestește-i tu, am implorat-o cu o voce răgușită. Mi-a înghețat nasul.

Maika mă privi ciudat, totuși începu, lipsită de vlagă, să povestească, după mine neinteresant, despre răposatul proiect „Arca". N-am reușit să mă abțin și-am început s-o întrerup, încercînd să colorez lecția cu mărunțișuri pitorești, vîrîndu-mă în precizări și corecturi și brusc m-am trezit că din nou vorbesc singur. Am socotit necesar să-mi termin povestirea cu o morală.

— Vezi și singur, am spus. Am început o treabă,

dar de cum am înțeles că planeta ta este ocupată, am renunțat imediat la proiectul nostru.

— Deci oamenii pot să afle ce va fi? întrebă Piciul. Dar asta nu e chiar așa. Dacă oamenii ar fi putut, de mult ar fi plecat de aici.

N-am știut ce să mai spun. Tema mi s-a părut alunecoasă.

— Știi ceva, Piciule, m-am înviorat eu, hai să ne jucăm. Să vezi cît e de interesant să te joci cu oamenii.

Piciul tăcea. Am privit-o feroce pe Maika, nu înțelegeam ce-i cu ea. Doar n-am să descurc numai eu contactul ăsta!

— Hai să mergem la joacă, Piciule, mă susținu fără entuziasm Maika. Sau poate vrei să te plimb cu mașina zburătoare?

— Ai să zbori, am adăugat, și totul va fi joc: munții, mlaștinile, aisbergul...

— Nu, se împotrivi Piciul. Zborul e o plăcere obișnuită. Asta pot și eu.

Am sărit.

— Cum adică poți?

Fața lui se încreți instantaneu. Piciul se ridică din nisip și își lăsă umerii în jos.

— N-am cuvinte, spuse el. Cînd vreau, zbor...

— Atunci, zboară!, am spus.

— Acum nu vreau, îmi răspunse precipitat. Acum am plăcere cu voi. Sări nerăbdător. Vreau să mă joc! Unde?

— Hai să fugim pînă la navă, i-am propus.

Scoase un țipăt sfîșietor și nici nu dispăru bine ecoul între dune, că noi deja eram printre tufișuri, fugind la întrecere. Pe Maika am lăsat-o în pace, definitiv. Să facă ce vrea.

Piciul aluneca printre tufișuri ca o pată de soare. Aveam impresia că nu atinsese nici o ramură și în general, că nu atinsese nici măcar pămîntul. Eu, în șuba mea încălzită electric, fugeam fără să mai țin seamă de nimic, ca un tanc pe nisip, astfel că totul troznea în jurul meu. Am încercat tot timpul să-l ajung, dar mereu mă derutau fantomele lui, pe care le lăsa în urmă la fiecare minut. Într-o poiență aflată în mijlocul mărăcinișului, Piciul mă așteptă și mă întrebă:

— La tine se întîmplă așa? Uite, te trezești și îți aduci aminte de ceva, văzut parcă pentru prima oară. Uneori este ceva binecunoscut. De exemplu, că zbor. Alteori e ceva complet nou, ce nu ai mai văzut niciodată.

— Da, mi se întîmplă, am spus răsuflînd din greu. Asta se cheamă vis. Dormi și visezi.

Mergeam la pas. Undeva în spate trosnea mărăcinișul: Maika.

— De unde vine asta?, mă întrebă Piciul. Ce înseamnă visul?

— Combinații neobișnuite ale impresiilor avute cîndva, am bombănit eu.

N-a înțeles, desigur, și am trecut la predarea unei alte lecții de proporții: ce sînt visele, cum apar, la ce ajută și cît de rău i-ar fi omului fără ele.

— Motanul din Cheshire! Dar tot nu înțeleg de ce visez ceva ce n-am mai văzut încă.

Maika ne ajunse și mergea alături, tăcută.

— De exemplu?, am întrebat.

— Uneori visez că sînt mare-mare, că mă gîndesc și atunci întrebările vin una după alta, întrebări uimitoare și foarte colorate, în timp ce eu găsesc răspunsurile, și ele uimitoare, și cunosc foarte bine cum se formează răspunsul din întrebare. Este cea mai mare plăcere cînd știi cum se formează răspunsul din întrebare. Cînd mă trezesc însă, nu mai țin minte nici întrebările, nici răspunsurile. Nu îmi amintesc decît de plăcere.

— Mda, am comentat evaziv. Un vis interesant. Dar n-am cum să-ți explic. Întreabă-l pe Komov

Poate îți explică el.

— Pe Komov? Ce înseamnă Komov?

A trebuit să-i explic sistemul nostru de nume. Înconjurasem deja mlaștina și în fața noastră apărura nava și pista de aterizare. Cînd am terminat, Piciul spuse brusc, nitam-nisam:

— Straniu. Cu mine n-a fost așa.

— Cum?

— Să vreau ceva pentru mine și să nu pot.

— Dar ce vrei?

— Vreau să mă desfac pe jumătate. Acum sînt unul și vreau să fim doi.

— Ei, frățioare, am spus, aici n-ai ce să vrei. E imposibil.

— Și dacă ar fi posibil? E rău sau e bine?

— Desigur, rău. Nu prea înțeleg ce vrei să spui... Poți să te rupi în două, dar e rău de tot. Te poți îmbolnăvi: asta se numește împărțirea spiritului. Și asta se poate vindeca, deși e atît de rău.

— E dureros?, întrebă Piciul.

Am pășit pe pista greblată. Tom se deplasa deja în întîmpinarea noastră, fugărind mingea și clipind bucuros din luminițele de semnalizare.

— Lasă asta, am spus. Ești bine și așa, întreg.

— Nu, nu sînt bine, mă contrazise Piciul, dar tocmai atunci sosi Tom și jocul începu.

Piciul arunca întrebările ca grindina. N-ajungeam să răspund. Tom nu reușea să execute comenzile. Mingea nu atingea pămîntul. Doar Piciul reușea să facă totul.

Privit din exterior, totul părea, cred, foarte vesel. Și-ntr-adevăr, era foarte amuzant, și chiar Maika își dădu drumul pînă la urmă. Probabil păream niște năzdrăvani ce chiuliseră de la școală pentru a se duce pe malul oceanului. La început, eram încă stînjeniți, conștienți că nu ne disträm, ci muncim și că fiecare mișcare de-a noastră este urmărită, că între noi și Piciul rămăsese ceva greu, neexprimat pînă la capăt, dar pînă la urmă totul fu dat uitării. Rămăsese doar mingea, ce zbura de la unul la altul, bucuria unei lovituri reușite și necazul pe neîndemînaticul Tom, țiuiturile din urechi de la chiuiturile asurzitoare și rîsul strident, sacadat, al Piciului. Auzeam astfel, pentru întîia oară, rîsul lui izvorît din uitare de sine, complet copilăresc...

Era un joc straniu, cu regulile stabilite pe parcurs de Pici. Se arătase incredibil de rezistent și pasionat, nescăpîndu-i nici un prilej pentru a ne demonstra superioritatea lui fizică într-o întrecere impusă de el, ajugîndu-se cumva la situația că juca singur contra trei, iar noi și Tom tot timpul pierdeam. La început, cîștigase pentru că-l lăsasem. Apoi cîștigă pentru că nu-i înțelegeam regulile, iar cînd le-am priceput, pe mine și pe Maika ne împiedicau șubele. Apoi am considerat că Tom e prea neîndemînatic și l-am alungat. Maika se ambală și începu să joace din răsputeri, la fel și eu, dar tot pierdeam. Nu puteam face nimic contra acestui drăcușor fulgerător ce prindea orice minge, trimițînd-o apoi foarte puternic și precis, ce țipa strident, supărat, dacă mingea întîrzia mai mult de o secundă în mîinile noastre. Ne deruta complet cu fantomele lui sau, și mai rău, cu metodele lui de a dispărea instantaneu și de a apărea tot atît de neașteptat în alt loc. Bineînțeles, nu ne-am predat, aburul plutea în jurul nostru să-l tai cu cuțitul, gîfîiam, transpiram, țipam unul la altul, în orice caz am luptat pînă la ultima suflare. Și, dintr-o dată, totul se termină.

Piciul se opri, conduse mingea din priviri, uitîndu-se cum se rostogolește, și se așeză pe nisip.

— A fost bine, spuse el. Niciodată n-am crezut că poate fi atît de bine.

— Ce?, am țipat cu respirația întretăiată. Ai obosit, Piciule?

— Nu. Mi-am amintit. Nu pot să uit. Nu ajută. Nu

ajută nici un fel de plăcere. Nu mă mai chema la joc. Mi-e rău, iar acum e și mai rău. Spune-i să se gîndească mai repede. Am să mă rup în două, dacă nu se gîndește mai repede. Mă doare totul înăuntru. Vreau să mă rup în două și mi-e frică. De aceea nu pot. Dacă o să mă doară și mai tare, n-o să-mi mai fie frică. Hai, să se gîndească mai repede.

— Ce-i cu tine, Piciule?, l-am mustruluit. Nu prea înțelegeam ce se întîmplă cu el, dar vedeam că într-adevăr îi e rău. Scoate-ți toate astea din cap! Pur și simplu, încă nu te-ai obișnuit cu oamenii. Trebuie să ne întîlnim mai des, să ne jucăm mai mult...

— Nu, se hotărî Piciul și sări în picioare. Nu mai vin.

— Dar de ce? am țipat. Doar a fost bine! O să fie și mai bine! Mai sînt și alte jocuri, nu numai cu mingea... Cu cercul, cu aripile!

S-a îndepărtat încet.

— Mai este șahul!, continuam grăbit în spatele lui. Știi ce e șahul? E un joc măreț!

Se opri puțin. Am început să-i explic în grabă și înflăcărat ce înseamnă șahul — șahul simplu, șahul tridimensional, șahul n-dimensional... Stătea și asculta, privind într-o parte. Am terminat-o cu șahul și am început-o cu pokerul. Îmi aduceam aminte, înspăimîntat, de toate jocurile pe care le știam, doar-doar n-o pleca.

— Da, ceda Piciul. Am să vin.

Plecă fără să se mai oprească, împleticindu-se, direct spre mlaștină. Un timp l-am privit tacuți, apoi Maika țipă: „Piciule!", și fugi după el, îl ajunse din urmă și continuară să meargă alături. Mi-am ridicat șuba, m-am îmbrăcat, am dat și de șuba Maikăi și m-am îndreptat nehotărît spre ei. Mă simțeam groaznic și nu înțelegeam de ce. Parcă totuși se terminase cu bine. Piciul promisese că se va întoarce; înseamnă că totuși s-a legat de noi, deci se simte mai rău fără noi decît împreună... „Se obișnuiește, repetam în mine. Nu-i nimic, se va obișnui..." Am văzut că Maika s-a oprit, iar Piciul își continuă drumul. Maika se întoarse și prinzîndu-și umerii fugi în întîmpinarea mea. I-am dat șuba și-am întrebat:

— Ei, ce e?

— E-n regulă, spuse ea. Ochii îi erau strălucitori și disperați.

— Cred că, la urma urmei... am început, dar imediat m-am oprit. Maika!, am exclamat. Ți-ai pierdut al „treilea ochi".

— Nu, nu l-am pierdut, spuse Maika.

Capitolul opt

ÎNDOIELI ȘI REZOLVĂRI

Piciul se îndepărtă de navă înspre vest, de-a lungul țărmului, direct printre dune și măracini. La început, l-a interesat „al treilea ochi". Se oprea, dădea jos cercul, îl învîrtea în mîini și-atunci se zărea pe ecran cînd cerul palid, cînd fața ca de mască, bleu-verzuie, cînd nisipul acoperit de brumă. Apoi lăsă cercul în pace. Nu știu din ce cauză, dar aveam impresia că obiectivul nu mai era chiar pe direcția de mișcare, ci puțin spre dreapta — ori nu mai mergea ca de-obicei, ori nu-și pusese corect cercul. Pe ecran se derulau, săltăreț, dune stereotipe și tufișuri înghețate, întrerupte cînd și cînd de crestele fumurii ale munților sau de apariția bruscă a oceanului negru cu aisberguri strălucitoare la orizont.

Aveam senzația că Piciul mergea fără nici o țintă, doar unde vedea cu ochii, cît mai departe de noi. Uneori se cățăra pe cîte o dună și privea înspre noi și-atunci pe ecran apărea conul de un alb stralucitor al ER-2-ului nostru, panglica argintie a pistei de aterizare și portocaliul Tom, singuratic, lîngă peretele stației meteo neterminate.

După aproximativ o oră, Piciul coti brusc spre munți. Acum soarele bătea direct în obiectiv, așa că se înrăutăți și calitatea imaginii. Dunele dispărură în curînd și Piciul începu să străbată pădurea rară, pășind peste crengile putrezite, printre trunchiurile strîmbe cu coaja desprinsă și plină de pete, umblînd pe pămîntul brun ce mustea de apă rece ca gheața. Se cățără pe un bolovan răzleț de granit, stătu puțin uitîndu-se în jur, sări jos, luă de pe pămînt două crengi negre, alunecoase și își continuă drumul lovindu-le una de alta. La început bătăile erau dezordonate, apoi se ivi și un ritm căruia i se adăugă un zumzet, un fel de bîzîit. Sunetul, neîntrerupt și enervant, se auzea tot mai tare. Cred că însuși Piciul zumzăia și bîzîia: ori un cîntec, ori o discuție cu el însuși.

Continuă să meargă astfel, lovind, zumzăind și bîzîind, în timp ce printre copaci apăreau tot mai des mormane de pietre, bolovani acoperiți de mușchi și stînci imense. Pe ecran apăru lacul. Piciul intră în el fără nici o ezitare; pentru o clipă am zărit apa agitată, apoi imaginea se strică și dispăru: Piciul se scufundase.

Stătu sub apă foarte mult, iar cînd începusem să cred că pierduse transmițătorul și că nu vom mai vedea nimic, după vreo zece minute apăru din nou imaginea: tulbure, spălăcită, prelingîndu-se pe „al treilea ochi", încît nu mai distingeam nimic. Curînd însă se desluși în partea dreaptă a ecranului o palmă pe care sărea și se zbătea un pește pantian hidos.

Cînd obiectivul „ochiului" se limpezi, Piciul fugea. Trunchiurile copacilor se năpusteau drept spre noi dispărînd fulgerător, cînd în dreapta, cînd în stînga. Gonea extrem de repede, dar nu se auzeau nici tropăituri, nici suflul respirației, doar șuieratul vîntului, iar soarele licărea orbitor dincolo de învălmășeala ramurilor golașe. Deodată se întîmplă ceva inexplicabil. Piciul se opri brusc în fața unui bolovan gri și își înfipse mîinile în el pînă la cot. Nu știu, poate că acolo era un orificiu bine mascat, deși nu cred. După cîteva secunde, cînd își scoase mîinile, acestea erau negre și strălucitoare, iar acest ceva negru și strălucitor se prelingea greoi de pe vîrful degetelor, picurînd pe pămînt cu un sunet specific, de parcă locul ar fi mustit de apă. Apoi mîinile dispărură din cîmpul vizual și Piciul goni mai departe.

Se opri în fața unei construcții ciudate, asemănătoare unui turn înclinat și abia mai tîrziu am înțeles că e nava distrusă, „Pelicanul". Acum vedeam și eu ce pățise după prăbușire și în ce hal ajunsese după atîția ani petrecuți pe planetă. Priveliștea nu era prea plăcută. Între timp, Piciul se apropiase încetișor, iar acum se uita prin gaura descoperită a hubloului. Pentru un moment ecranul fu inundat de negreala beznei, apoi înconjură tot atît de încet nava ghinionistă. Se opri din nou în fața intrării, ridică mîna și își puse palma neagră cu degetele răsfirate pe corpul corodat al navei. Stătu așa un minut, apoi se auzi din nou zumzetul și bîzîitul enervant și, după cum mi s-a părut, de sub degetele răsfirate se ridicară firicele de fum albăstrui. Luă în sfîrșit mîna de pe navă și făcu un pas înapoi. Pe metalul mort, înnegrit, era scobită clar o urmă: palma cu degetele răsfirate.

— Off, greierașul meu de pe cuptoraș, rosti vocea de bariton cu nuanțe ample.

— Clopoțelule!, se auzi o voce tandră de femeie.

— Zica!, șopti baritonul. Zicuța!...

Plînse un prunc.

Urma palmei devie brusc lateral și dispăru de pe ecran. Se vedea acum versantul muntos, granitul plin de crăpături, hornuri străvechi și sfărîmături de pie-

tre ascuțite cu frînturi de fațete strălucitoare, iarba aspră și firavă, vîlcelele adînci, cufundate în negură. Piciul urca versantul, îi vedeam mîinile cum se prindeau de ieșituri, iar scurgerea intermitentă a pietrișului spre josul ecranului era însoțită de suflul zgomotos al Piciului, cînd deodată mișcarea deveni continuă și atît de rapidă încît mă apucă amețeala, iar versantul se îndepărtă într-o prăbușire vertiginoasă, undeva dedesubt, într-o parte. Izbucni rîsul răgușit și aspru al Piciului și se stinse la fel de brusc precum începuse. Fără îndoială Piciul zbura.

Pe ecran strălucea cerul gri-vînăt, străbătut într-un colț de firișoare semistrăvezii, tulburi, pulsînd ca zdrențele unui voal prăfuit și rupt. De-a curmezișul ecranului, trecu încet soarele de-un vinețiu orbitor, apoi voalul zdrențuit și prăfuit acoperi totul și imediat dispăru. Undeva, în hăuri, se zărea platoul înfășurat în ceața vineție, brăzdat de prăpăstii ca niște răni îngrozitoare și deschise, iar alături te surprindeau vîrfurile incredibil de ascuțite ale munților acoperiți de zăpada veșnică: o lume nefericită, înghețată, revărsîndu-se dincolo de orizont, o lume moartă, crăpată, zbîrcită. Am zărit un genunchi puternic, era al Piciului, lucind ca dat cu lac, atîrnînd deasupra beznei, alături de mîna lui neagră ce strîngea tare un obiect. În aceste clipe, la drept vorbind, nu-mi puteam crede ochilor și atunci m-am uitat dacă se făcea înregistrarea. Totul decurgea normal. Vanderhouse era nedumerit, iar Maika, mijindu-și neîncrezătoare ochii, își învîrtea gîtul ca și cum ar fi deranjat-o gulerul. Doar Komov era complet liniștit și imobil — stătea cu coatele sprijinite de panou, ținîndu-și bărbia pe degetele împreunate. Piciul începu să cadă. Pustiul pietrificat se năpustea vijelios, învîrtindu-se în jurul unei axe invizibile, iar curînd se observă cu ușurință originea acestei axe: acea fisură neagră ce sfîșia cîmpul brun, înconjurată de mormane de pietre stîncoase. Tăietura creștea, devenea tot mai largă, iar marginea ei luminată de soare părea netedă și extrem de abruptă: nici vorbă să-i vezi străfundurile, acolo unde domnea întunericul desăvîrșit. Și-n această negură, Piciul intră ca fulgerul, iar imaginea dispăru. Maika întinse mîna și cuplă amplificatorul, dar nici cu el nu se observa nimic, în afară doar de niște ciudate dungi unduitoare, gri. Piciul țipă strident și mișcarea se opri. „Și-a spart capul!", m-am îngrozit. Maika se încleștă de mîna mea cu toată puterea.

Se zăreau doar niște vagi pete nemișcate, totul era cernit și negru, în schimb se auzeau sunete stranii: gîlgîieli, țipete răgușite de cocori, șișîieli. Apăru și binecunoscutul contur întunecat al mîinii cu degetele răsfirate, apoi se mistui. Pete estompate pluteau una după alta, țipetele cocorilor și gîlgîielile se auzeau cînd mai tare, cînd mai încet, o flăcăruie portocalie se aprinse și se topi ușor, apoi apăru încă una și-încă una. Se auzi un urlet scurt și ecoul lui. „Dați-mi infra", șopti printre dinți Komov. Maika prinse vernierul amplificatorului cu raze infraroșii și îl dădu la maxim. Ecranul se luminâ numaidecît, dar tot nu distingeam nimic.

Întreg spațiul era plin de o ceață fosforescentă, e adevărat, nu din cele obișnuite, în ea ghicindu-se o oarecare structură, ca un țesut viu, proaspăt secționat și aflat sub obiectivul microscopului la o distanță focală nereglată, și-n această ceață structurală se întrezăreau pe alocuri cheaguri extrem de compacte și grămăjoare ermetice de grăunțe, toate pulsatorii într-o rețea care parcă atîrna în aer, ce dispărea cîteodată complet, ca să apară imediat, scoțîndu-l astfel la iveală pe Piciul. Băiatul străbătea această ceață de parcă n-ar fi existat, ținînd mîinile fosforescente întinse și cu degetele răsfirate, înconjurat de gîlgîieli, hîrîituri, murmure și ticăieli răsunătoare.

Merse așa mult timp și am observat, nu dintr-o dată, că desenul structurii pălește, se topește, pentru ca în final să rămînă pe ecran doar o lumină laptoasă prin care cu greu puteai distinge conturul degetelor răsfirate ale Piciului. Și aici se opri. Am dedus asta din sunetele care încetaseră să mai crească în intensitate sau să mai scadă o dată cu îndepărtarea Piciului. Acele sunete... O avalanșă întreagă, o cascadă de sunete. Hurituri răgușite, murmure înfundate, piițigăieli sugrumate... O plesnitură asurzitoare se dispersă în stropi răsunători, zburători... zumzete, scîrțîituri, izbituri metalice, ca de cupru lovit... În lumina lină aparură stropi întunecați, zeci de pete obscure de diferite mărimi; întîi difuze, prindeau apoi contururi din ce în ce mai precise, semănînd tot mai mult cu ceva uimitor de cunoscut. Brusc am realizat despre ce este vorba. Ceva imposibil... Dar deja nu mai puteam izgoni această idee. Oameni. Zeci, sute de oameni, o mulțime așezată într-o ordine perfectă și văzută parcă puțin de sus. Și atunci se petrecu ceva neașteptat. Pentru un moment imaginea deveni foarte clară. Prea puțin, totuși, ca să distingi ceva. Se auzi un țipăt disperat, imaginea se răsturnă și dispăru complet. Imediat izbucni urletul turbat al lui Komov:

— De ce-ai făcut asta?

Ecranul era „mort". Komov stătea aplecat, încordat, cu pumnii încleștați pe panou, uitîndu-se la Maika. Era palidă, dar liniștită. Se ridică, iar acum stătea față-n față cu Komov. Tăcea.

— Ce s-a întîmplat?, întreba precaut Vanderhouse. Probabil nici el nu înțelegea nimic.

— Ești o netrebnică, o..., Komov se opri. Vă exclud din grupa de contact. Vă interzic să mai ieșiți din navă, să mai intrați în cabina de comandă sau la postul CMA. Plecați de aici!

Maika ne întoarse fără vorbă spatele și ieși. Fără să mai ezit o secundă, m-am repezit după ea.

— Popov!, strigă tăios Komov.

M-am oprit.

— Vă rog, transmiteți imediat această înregistrare la Centru. De urgență.

Mă privi țintă în ochi și nu-mi căzu prea bine. Nu-l mai văzusem așa pe Komov niciodată. Un Komov într-o asemenea ipostază avea tot dreptul să ordone, să aresteze și-n general să stîrpească orice nemulțumire, încă din fașă. Am avut senzația c-o să mă rup în două. „Ca Piciul!", mă fulgeră un gînd.

Vanderhouse tuși și spuse:

— Ei, Ghenadi. Poate, totuși, nu la Centru? Garbovski este deja la bază, ce părere ai?

Komov tot mă mai privea. Ochii lui mijiți păreau niște bucăți de gheață.

— Da, desigur, spuse el, de altfel complet liniștit. O copie la bază, lui Garbovski. Îți mulțumesc, Iacov. Popov, puteți începe!

Nu mi-a mai rămas altceva de făcut decît să încep. Eram însă nemulțumit. Dac-am fi purtat șepci, ca odinioară, aș fi întors-o cu cozorocul la spate. Dar cum n-aveam șapcă, am scos caseta din recorder și m-am limitat la o întrebare sfidătoare:

— Dar ce s-a întîmplat, de fapt? Ce-a făcut?

Komov tăcu o vreme. Stătea iar în fotoliul său, mușcîndu-și buza și bătînd darabana pe brațul fotoliului. Vanderhouse, cu perciunii zbîrliți, se uita și el la Komov, așteptînd.

— A aprins proiectorul, spuse într-un sfîrșit Komov.

N-am înțeles de prima dată.

— Care proiector?

Komov, fără să-mi răspundă, arătă cu degetul o clapetă lăsată-n jos.

— Aha, făcu Vanderhouse amărît.

N-am spus nimic. Am luat caseta și m-am îndreptat spre radioemițător. La drept vorbind, n-am știut ce să spun. Chiar pentru o vină mai mică, erau ex-

cluși oameni din activitatea cosmică, și-ncă cu multă publicitate, în oprobiu. Maika aprinsese o lampă-blitz de avarie montată pe cercul celui de-al „treilea ochi". Iesne de închipuit ce-au pățit locuitorii peșterii cînd, în întunericul veșnic, a explodat pentru un moment un soare în miniatură. Un cecetaș care își pierdea cunoștința, de exemplu, putea fi detectat de pe orbita staționară cu ajutorul acestui blitz, chiar aflîndu-se pe partea luminată a planetei... chiar dacă era acoperit cu pămînt... Un astfel de proiector luminează în gama cuprinsă între ultraviolet și pînă la ultrascurte... Nu existaseră cazuri cînd un cercetaș să nu fi reușit să sperie cu acest blitz cel mai turbat, cel mai feroce animal. Chiar și tahorgii, care în general nu se sperie de nimic pe lume și care, atunci cînd vor să se oprească din fuga lor năvalnică, frînează cu ajutorul picioarelor posterioare... „A înnebunit, m-am gîndit, lipsit de speranță. A turbat de tot...". Am spus însă cu voce tare (așezîndu-mă lîngă radioemițător):

— Ce să spun! Apasă omul pe altă clapă, greșește...

— Da, într-adevăr, mă susținu Vanderhouse, probabil că așa a fost. A vrut pesemne să aprindă proiectorul infra... Clapele sînt alăturate... ce părere aveți, Ghenadi?

Komov tăcea. Meșterea ceva la panou. N-am vrut să-l privesc. Am „aprins" automatul și-am început să mă uit demonstrativ în altă parte.

— Nu e plăcut, desigur, mormăia Vanderhouse... Ttț... Ttț... Într-adevăr, e normal ca asta să aibă consecințe... O influență activă... Nu cred că e prea plăcut... Hm... Ghenadi, în ultimele zile sîntem cu toții cu nervii cam încordați. Nu-i de mirare că fetița a greșit... Știi, chiar și mie îmi venea cumva să fac... să îmbunătățesc imaginea... Săracu' Piciul. Cred că el a țipat așa...

— Uitați-vă, spuse Komov. Puteți admira. Trei cadre și jumătate.

Se auzi cum Vanderhouse începe să se smiorcăie îngrijorător. Nu m-am mai abținut și m-am uitat la ei. Nu se zărea nimic, dincolo de capetele lor apropiate și de aceea, ridicîndu-mă, m-am apropiat de ei. Pe ecran, același lucru pe care-l văzusem în ultima clipă și nu reușisem să-l percep. Imaginea era foarte bună și totuși nici acum nu înțelegeam ce semnifică. Multă lume, o mulțime de figuri întunecate, absolut identice, rînduite ca la șah. Stăteau ca-ntr-o piață netedă și bine luminată. Figurile din primele rînduri erau mai mari decît cele din ultimele rînduri, în deplină concordanță cu legea perspectivei. De altfel, rîndurile păreau infinite, undeva în depărtare contopindu-se într-o hașură măruntă.

— Așta-i Piciul, comentă Komov. Îl recunoașteți?

Am priceput, era într-adevăr Piciul, într-o multiplicare infinită, ca-ntre oglinzile paralele.

— Aduce cu reflexia multiplă, mormăi Vanderhouse.

— Reflexia... repetă Komov. Atunci unde-i reflexia blitzului. Și unde-i umbra Piciului?

— Nu știu, recunoscu cinstit Vanderhouse. Într-adevăr, umbra trebuia să fie aici.

— Dumneata ce crezi, Stasi?, mă întrebă Komov fără să se întoarcă.

— Nimic, am răspuns scurt și m-am întors la locul meu. De fapt, bineînțeles, mă gîndeam de-mi scîrțîiau creierii, dar n-am putut inventa nimic. Mai mult decît orice, asta-mi aducea aminte de un desen formidabil executat în peniță.

— Da, n-am aflat prea mult, spuse Komov. N-am înaintat cu nici un pas.

— Off, of, of, se văită Vanderhouse, se ridică greoi și ieși.

Vroiam să ies și eu să văd ce mai face Maika. Am privit cronometrul: pînă la sfîrșitul transmisiei mai erau vreo zece minute. Komov se agita și meșterea ceva în spatele meu, apoi mîna lui apăru peste umărul meu și lăsă să cadă pe panoul din fața mea formularul bleu al radiogramei.

— Asta-i nota explicativă, spuse Komov. Transmiteți-o imediat după ce se termină cealaltă înregistrare.

Am citit-o.

ER-2, KOMOV CĂTRE BAZĂ, LUI GARBOVSKI. COPIA CĂTRE CENTRU, LUI BEDER. VĂ TRIMITEM ÎNREGISTRAREA DE LA TRANSMIȚĂTORUL DE TIP T.O. PURTĂTOR: PICIUL. ÎNREGISTRAREA S-A FĂCUT DE LA 13,46 PÎNĂ LA 17,02. S-A ÎNTRERUPT DIN NEGLIJENȚA MEA, DATORITĂ DECLANȘĂRII ÎNTÎMPLĂTOARE A LĂMPII BLITZ. SITUAȚIA ÎN MOMENTUL DE FAȚĂ: NEDETERMINATĂ.

N-am înțeles și am recitit-o. L-am privit pe Komov. Stătea în aceeași poziție, cu bărbia sprijinită pe degetele împreunate și se uita la ecran. Mă cuprinse din cap pînă-n picioare un val fierbinte de recunoștință. Ba nu, nu era asta. Nu-l prea simpatizam pe acest om, dar nici nu puteam să nu recunosc că, în asemenea situație, nu oricine ar fi procedat la fel de hotărît și simplu. Și-n fond, n-are importanță de ce a procedat așa, din milă pentru Maika (îndoielnic), din rușine pentru duritatea sa (ne apropiem de adevăr) sau pentru că aparține acelui tip de conducători care cred cu sinceritate că greșelile subalternilor lor sînt de fapt propriile greșeli. În orice caz, pentru Maika se micșorase simțitor pericolul de a zbura din Cosmos precum o păsărică, în timp ce pentru Komov se înrăutățiseră vizibil atît pozițiile, cît și renumele lui. Bine, Ghenadi Iurievici, la o adică o să ținem cont și de asta. Asemenea fapte trebuie încurajate. Iar cu Maika o să mai stăm noi de vorbă. Într-adevăr, ce naiba, doar nu-i un copil? Doar n-ar vrea să se joace aici cu păpușelele!

Automatul sună și se întrerupse. Am luat radiograma. Intră și Vanderhouse, împingînd o măsuță pe rotile. Cu o ușurință uimitoare, ce ar fi făcut cinste celui mai calificat ciber, puse complet fără zgomot tava cu farfurii lîngă cotul drept al lui Komov. Komov îi mulțumi absent. Mi-am luat un pahar cu suc de roșii, l-am băut și mi-am mai turnat.

— Dar salata?, întrebă dezamăgit Vanderhouse.

Am clătinat din cap și m-am adresat spatelui lui Komov:

— Am terminat tot. Pot să-mi iau liber?

— Da, îmi comunică Komov, fără să se întoarcă. Nu ieșiți din navă.

Pe coridor, Vanderhouse îmi comunică:

— Maika mănîncă.

— O isterică, am comentat răutăcios.

— Dimpotrivă. Aș fi spus că e liniștită și mulțumită... Și nici o urmă de regret.

Am intrat împreună în sufragerie. Maika stătea la masă și în timp ce-și mînca supa citea o carte.

— Hai noroc, deținutule, am salutat-o și m-am așezat vizavi de ea.

Maika abandonă cartea și se uită la mine, mijindu-și un ochi.

— Cum e cu șefimea?, se interesă ea.

— Într-o grea dilemă, i-am răspuns. Stă la îndoială: sau să te spînzure imediat de catarg sau să te ducă pînă la Dover unde să te ferece în lanțuri.

— Iar la orizonturi?

— Nici o schimbare.

— Da, zise Maika, acum nu va mai veni.

Spuse asta cu o vădită mulțumire. Ochii îi erau veseli, iar privirile îndrăznețe, ca mai înainte. Am sorbit din sucul de roșii și l-am privit pieziș pe Vanderhouse. Afișînd o mină acră, mînca din salata mea Deodată îmi trecu prin cap că de fapt căpitanul nos-

tru e bucuros să nu comande în compania asta.

— Da, am spus. E limpede că ne-ai stricat contactul...

— Sînt o păcătoasă, răspunse scurt Maika și din nou se cufundă în studiul cărții. Atîta doar că nu citea, ci aștepta continuarea.

— Să sperăm că situația nu-i chiar atît de rea, aprecie Vanderhouse. Să sperăm că nu-i decît o nouă și simplă complicație.

— Crezi că Piciul se va întoarce?, am întrebat.

— Cred că da, suspină Vanderhouse. Prea îi place să pună întrebări, iar acum s-au ivit o mulțime, noi. Terminăm salata și se ridică. Mă duc în cabina de comandă, comunică el. Într-adevăr, nu-i o istorie prea frumoasă. Te înțeleg, Maika, dar în nici un caz nu-ți dau dreptate. Știi, nu așa se procedează...

Maika nu-i răspunse și Vanderhouse plecă, împingînd măsuța. Cînd nu i se mai auziră pașii, am întrebat-o pe Maika, străduindu-mă să fiu în același timp și politicos, dar și sever:

— Ai făcut-o întîmplător sau dinadins?

— Tu ce crezi?, mă întrebă, ațintindu-și privirile în carte.

— Komov a luat toată vina asupra lui.

— Adică?

— Blitzul, pare-se, a fost declanșat din neglijența lui.

— Foarte drăguț din partea lui, rosti Maika. Așează cartea pe masă și se întinse. Un gest memorabil.

— Asta-i tot ce poți să-mi spui?

— Practic, ce vrei de la mine? O sinceră mărturisire? Regrete? Lacrimi pe umărul tău?

Am băut iar din sucul de roșii. Mă abțineam.

— Înainte de toate, aș fi vrut să știu: ai făcut-o întîmplător sau intenționat?

— Intenționat. Și mai departe?

— Mai departe, aș fi vrut să știu: de ce-ai făcut asta?

— Am făcut-o ca să termin odată pentru totdeauna cu mascarada asta. Mai departe?

— Ce mascaradă? Ce tot vorbești?

— Pentru că tot ce facem e odios, spuse răspicat Maika. Pentru că e inuman. Pentru că nu puteam rămîne cu mîinile în sîn văzînd cum o comedie josnică se transformă într-o tragedie. Azvîrli cartea. Și nu mă mai mînca atîta din ochi! Și nu-i nevoie să-mi luați apărarea! Oho, ce mărinimos ești! Feblețea doctorului Mboga! Tot am să plec. Am să mă duc într-o școală și am să-i învăț pe copii să-i însface la timp pe toți acești fanatici ai ideilor abstracte și timpiții care le cîntă în strună.

Eram bine intenționat, încercînd să mă mențin pînă la sfîrșit pe un ton politicos și corect, dar aici răbdarea mea explodă. În general, nu prea stau bine cu răbdarea.

— Impertinento!, am reușit să scot, negăsindu-mi cuvintele. Te porți cu impertinență. Impertinento!

Am încercat să mai beau din sucul de roșii, dar am observat că paharul e gol. Reușisem să-l golesc pe neobservate.

— Și mai departe?, mă întrebă Maika, zîmbind disprețuitoare.

— Asta-i tot, am spus posomorît, cercetînd paharul gol. Nu mai aveam ce să spun. Îmi terminasem toate gloanțele, probabil că venisem la Maika nu ca s-o lămuresc, ci doar ca s-o caut.

— Dacă asta-i tot, mă repezi Maika, atunci du-te-n cabina de comandă și pupă-te-n bot cu Komov al tău. Vezi să nu-l uiți nici pe Tom al tău, nici pe ceilalți ciberi. Iar noi, dacă vrei să știi, sîntem pur și simplu oameni și nimic omenesc nu ne e străin.

Am împins paharul și m-am ridicat. Nu mai aveam ce vorbi. Totul era clar. Aveam un prieten și acuma nu-l mai am. Nu-i nimic. Trece și asta.

— Poftă bună!, am reușit să îngăim și, cu picioarele înțepenite, m-am îndreptat spre coridor.

Inima îmi bătea nebunește, buzele îmi tremurau groaznic. M-am încuiat în camera mea și, aruncîndu-mă în pat, mi-am vîrît nasul în pernă. În capul meu, ca-ntr-un pustiu amar și nemărginit, se învîrteau, se ciocneau și se risipeau cuvinte nerostite. Prostii. Prostii! Bine, să zicem că nu-ți place toata această afacere. Ei și, multe nu ne plac! La urma urmei, nu te-a invitat nimeni aici și dacă ai apărut întîmplător pe aici, poartă-te cum se cuvine! Că doar nu știi nimic despre contacte, dispecer nenorocit... Fă-ți hărțile tale rîioase și execută ce ți se spune! Mare specialistă mai ești în idei abstracte! Și unde le-ai văzut abstracte? Poate doar azi e abstractă, iar mîine se oprește istoria fără ea... Ei, bine, nu-ți place. Atunci renunță!... Și totul mergea atît de bine, abia-abia reușiserăm să ne înțelegem cu Piciul, un băiat atît de minunat și deștept, că poți muta munții din loc cu el! Of, of, dispecere! Și te mai numești prieten... iar acum, uite, nu mai am nici un prieten, nu-l mai am nici pe Piciul... dar nici cu Komov nu mi-e rușine: dă năvală ca tractorul, neținînd cont de nimic, fără să se sfătuiască cu nimeni, fără să explice ceva ca lumea... Nn-nnuuuu... să mai particip eu la contacte?... pe dracu! Se va termina toată tărășenia asta și imediat voi face o cerere pentru „Arca—2", în fond, și cu Vadik, și cu Tania, și cu isteața Ninon... Voi lucra ca un animal, fără pălăvrăgeli, fără distrageri. Nici un contact!... Fără să-mi dau seama, am adormit și încă atît de adînc, de puteai să tai lemne la urechea mea, cum spunea străbunicul meu. Totuși, în ultimile două zile nu dormisem nici măcar patru ore. Abia-abia m-a trezit Vanderhouse. Se făcuse timpul pentru pază.

— Păi, Maika?, am întrebat buimăcit de somn, dar imediat mi-am reamintit. De altfel, Vanderhouse se prefăcu că nu auzise nimic.

Am făcut un duș, m-am îmbrăcat și am luat-o spre cabina de comandă. Mă cuprinse iar senzația neplăcută de odinioară. Nu-mi ardea de nici o discuție, n-aveam chef să văd pe nimeni. Vanderhouse îmi predă postul și plecă la culcare, comunicîndu-mi că în jurul navei nu se întîmplase nimic și că peste șase ore mă va schimba Komov.

Era fix douăzeci și două, după timpul de la bord. Pe ecran pîlpîia aurora boreală deasupra crestelor, iar afară bătea un vînt puternic venind dinspre ocean, sfîrtecînd căciula de ceață de deasupra mlaștinii fierbinți, culcînd tufișurile golașe peste nisipul înghețat, aruncînd pe plajă fuioare de spumă ce înghețau instantaneu. Pe pista de aterizare stătea, singuratic, Tom, puțin aplecat în fața vîntului. Toate beculețele de semnalizare îmi comunicau că stă degeaba, lipsit de sarcini, și că e gata de treabă. Un peisaj foarte deprimant. Am conectat acustica exterioară și timp de un minut am ascultat vuietul oceanului, șuieratul și urletul vîntului, darabana picăturilor reci ca gheața pe bordajul navei. Am deconectat-o.

Am încercat să-mi imaginez ce face acum Piciul și mi-am amintit de ceața fierbinte alveolară, de cheagurile de lumină spălăcită, mai precis nu de lumină, ci, desigur, de căldură, radiația aceea lentă, șirul enigmatic de reflexii, care de fapt nu erau reflexii... Ei, ce să mai, la el acolo, probabil e cald, comod, familiar, și are, of, are la ce să se gîndească. Se vîrîse prin vreun cotlon de piatră și suportă cu greu supărarea ce i-o pricinuise Maika. (— „Mam-ma...", „— Da, clopoțelule", mi-am amintit). Din punctul de vedere al Piciului, pesemne că totul arăta dureros de nedrept. Eu, în locul lui, nu m-aș mai fi întors niciodată. Și cum se mai bucurase Komov cînd Maika îi agățase Piciului cercul ei. „— Bravo, Maia, spunea el. E o șansă bună, eu n-aș fi putut risca...". De altfel, această idee tot era sortită eșecului. Totuși, con-

structorii T.O.-ului nu puseseră multe la punct. Obiectivul, de exemplu, ar trebui făcut stereo, deși... T.O.-ul, desigur, era destinat altor scopuri. Cîte ceva s-a putut observa, totuși. Să zicem, cum zbura Piciul. Nu numai cum zbura, dar de ce și pe ce zbura?... Și scena de lîngă „Pelicanul" zdrobit... Planeta invizibililor. Da, poate că s-ar fi putut observa ceva interesant, dacă Komov ar fi permis lansarea unui paznic-cercetaș. Poate c-o va face acum. Dar nici măcar nu-i nevoie de un paznic-cercetaș. Pentru început era de ajuns baleierea cu un locator-probă de-a lungul orizontului...

Radioul semnaliză o chemare. M-am apropiat de radioemițător. O voce necunoscută îl cerea foarte politicos, ba aș spune chiar cu timiditate, pe Komov.

— Cine-l cheamă?, am întrebat nu prea prietenos.

— Un membru al Comisiei de Contacte. Numele meu este Garbovski. M-am așezat repede. Trebuie să vorbesc cu Ghenadi Iurievici... sau, poate, doarmă?

— Imediat, Leonid Andreevici, am mormăit. O secundă, Leonid Andreevici... Am cuplat grăbit interfonul. Komov să vină în camera de comandă, am anunțat. Apel urgent de la bază.

— Nu e chiar atît de urgent..., protestă Garbovski.

— Vă cheamă Leonid Andreevici Garbovski!, am adăugat solemn pentru Komov, ca să nu se mocăie prea mult.

— Tinere..., mi se adresă Garbovski.

— Cibertehnicianul Stasi Popov la post!, am raportat. În timpul serviciului nu s-a întîmplat nimic demn de semnalat!

Garbovski tăcu, apoi spuse, nesigur:

— Repaus...

Se auzi tropăitul pașilor grăbiți și-n camera de comandă intră repede Komov: fața obosită, ochii sticloși, iar sub ei cearcăne negre. M-am ridicat și i-am cedat locul.

— Komov la aparat, spuse el. Dumneavoastră sînteți, Leonid Andreevici?

— Eu sînt, bună ziua... se fîstîci Garbovski. Auzi, Ghenadi, n-ai putea face cumva să ne și vedem? Aici sînt niște butoane...

Komov abia mă privi, că mîinile mele se și întinseră singure spre panou și conectară video-ul. Noi, radiotelegrafiștii, ținem de regulă video-ul stins. Din diferite motive.

— Aha, făcu mulțumit Garbovski. Iată, încep să vă văd.

Pe ecranul nostru mititel apăru o imagine cuoscută din portrete și descrieri: fața prelungă și parcă ușor scobită a lui Leonid Andreevici. E adevărat că în portrete arată de obicei ca un filozof antic, acum însă avea o înfățișare cam acră și decepționată, iar pe nasul lui lat de rață am observat uimit o zgîrietură, care, așa cum mi s-a părut, era foarte proaspătă. Cînd imaginea se stabiliză, m-am dat de-o parte și m-am așezat tăcînd chitic pe locul paznicului. Aveam o puternică presimțire că voi fi izgonit imediat și de aceea am început să privesc concentrat împrejurimile devastate de uragan.

Garbovski începu:

— În primul rînd, vă mulțumesc mult, Ghenadi. Am văzut materialele dumneavoastră și trebuie să vă spun că e ceva cu totul ieșit din comun. Extraordinar de interesant. Inventiv, elegant... fulgerător...

— Mă flatați, îl întrerupse Komov. Dar?...

— De ce „dar"?, se miră Garbovski. Vreți să spuneți: „și". Și majoritatea membrilor comisiei au aceeași părere. E greu de închipuit că o asemenea muncă formidabilă a fost făcută în două zile.

— N-am nici un merit, pară sec Komov. Împrejurări favorabile, atîta tot.

— Nu vorbiți așa, îl dojeni vioi Garbovski. Mai bine recunoașteți că știați de la început cu ce aveți de-a face. Și doar nu-i atît de simplu să știi ce te așteaptă la început. Și apoi, intuiția dumneavoastră, hotărîrea... energia...

— Sînt flatat, Leonid Andreevici, repetă Komov, ridicînd puțin vocea.

Garbovski tăcu și șopti dintr-o dată:

— Ghenadi, cum vă imaginați viitorul băiatului?

Sentimentul că acum-acum mă vor da afară din cabina de comandă, cît ai clipi din ochi, ajunse la apogeu cu o repeziciune uimitoare. M-am făcut mic și am încetat să mai respir.

Komov răspunse:

— Piciul va fi un intermediar între Pămînt și aborigeni.

— Înțeleg, spuse Garbovski. Asta ar fi minunat. Dar dacă nu va avea loc contactul?

— Leonid Andreevici, rosti aspru Komov. Haideți să vorbim deschis. Haideți să ne spunem cu voce tare tot ce gîndim acum și de ce ne e frică cel mai mult. Eu încerc să transform Piciul într-o unealtă a Pămîntului. Pentru asta voi încerca să reconstitui în el omul prin toate mijloacele accesibile mie și complet fără milă, dacă pot să mă exprim așa. Toată greutatea constă în aceea că psihologia umană, atitudinea pămînteană față de lume este probabil complet necunoscută aborigenilor care l-au educat pe Piciul. Ne refuză și nu ne vor. Și cu această atitudine față de noi este îmbibat întreg subconștientul Piciului. Din fericire, sau din nefericire, aborigenii au mai lăsat destul omenesc Piciului, încît să avem posibilitatea stăpînirii conștiinței lui. Situația apărută acum este critică. Conflictul este foarte greu și riscant, sînt conștient de asta, dar el se poate rezolva. Am nevoie doar de cîteva zile pentru pregătirea Piciului. Îi voi descrie situația lui adevărată și, eliberîndu-l subconștientul, îl voi transforma pe Piciul în colaboratorul nostru. Dumneavoastră nu puteți să nu înțelegeți, Leonid Andreevici, ce valoare reprezintă pentru noi această colaborare... prevăd multe greutăți. De exemplu, refuzul subconștientului, în principiu, se poate transforma la Piciul, după dezvăluirea situației reale, într-o aspirație conștientă de apărare a „casei" lui, a salvatorilor și educatorilor lui împotriva oamenilor. Pot apărea încordări noi și periculoase. Sînt sigur însă că îl vom convinge de faptul că cele două civilizații sînt parteneri egali, cu calitățile și lipsurile lor, și atunci, în calitate de intermediar, el poate cîștiga, toată viața, și dintr-o parte, și din cealaltă, tot ce are nevoie, fără să se mai îngrijoreze nici pentru unii, nici pentru alții. Va fi mîndru de poziția lui excepțională, viața îi va fi plină și fericită... Komov ezită puțin. Trebuie, sîntem obligați să riscăm. Un asemenea prilej nu se va mai ivi niciodată. Asta-i punctul meu de vedere, Leonid Andreevici.

— Înțeleg, spuse Garbovski. Cunosc ideile dumneavoastră și le apreciez... Știu și în numele cărei cauze propuneți să riscăm. Dar propun să acceptați ideea că riscul nu trebuie să depășească o limită. Înțelegeți-mă, am fost încă de la început de partea dumneavoastră. Știam că riscăm, mi-era frică, dar tot mă mai gîndeam: dacă reușim? Ce perspective, ce posibilități!... Și-mi tot repetam că încă mai avem timp să ne retragem. Nici nu mi-am imaginat că băiatul va fi atît de comunicativ, că totul va ajunge așa de departe, după nici două zile. Garbovski făcu o pauză. Ghenadi, contactul nu se va realiza. E timpul să sunăm retragerea.

— Contactul se va realiza!, se încăpățînă Komov.

— Contactul nu se va realiza, repetă delicat, dar insistent Garbovski. Înțelegeți foarte bine, Ghenadi, că avem de-a face cu o civilizație coagulată. Cu o rațiune închisă în sine.

— Asta-i parțial o închidere, replică Komov. E o cvasiînchidere. Au sterilizat planeta și este evident că o mențin în această stare. Nu știm de ce l-au salvat și educat pe Piciul. În fine, nu sînt deloc rău infor-

mați despre omenire. E o cvasiînchidere, Leonid Andreevici.

— Ei, Ghenadi, închiderea absolută este o idealizare teoretică. Desigur, întotdeauna rămîne o oarecare activitate funcțională direcționată spre exterior, de exemplu, cea igienico-sanitară. În ceea ce-l privește pe Piciul... Bineînțeles, toate acestea nu sînt decît presupuneri, dar dacă civilizația este destul de veche, umanismul ei putea să se transforme în reflex social necondiționat, în instinct social. Copilul a fost salvat pentru că tocmai de o astfel de acțiune s-a simțit nevoia...

— Tot ce-i posibil, acceptă Komov. Dar acum nu-i vorba de presupuneri. Important e că avem o cvasiînchidere, că există portițe pentru contact. Desigur, procesul de apropiere va fi foarte lung. Poate că va fi nevoie de o dată și jumătate, chiar de două ori mai mult timp decît pentru o apropiere de o civilizație obișnuită, deschisă... Nu, Leonid Andreevici. M-am gîndit la toate astea și știți bine că nu mi-ați spus nimic nou. Părerea dumneavoastră este contrară cu a mea, atîta tot. Dumneavoastră îmi propuneți o retragere, iar eu vreau să folosesc această unică șansă pînă la sfîrșit.

— Ghenadi, nu numai eu gîndesc că nu va avea loc nici un contact, șopti Garbovski.

— Cine încă?, se interesă Komov cu o ironie ușoară. August-Johann-Maria Bader?

— Nu, nu numai Bader. La drept vorbind, Ghenadi, ți-am ascuns atuul meu... Nu v-a trecut niciodată prin minte că Șura Semionov a șters jurnalul de bord nu pe planetă, ci încă din Cosmos, și asta nu fiindcă văzuse cine știe ce monștri rațional, ci pentru că fusese atacat încă din Cosmos și crezuse, în mod logic, că pe planetă domina o civilizație agresivă bine dezvoltată? Nouă ne-a venit această idee. Normal, nu imediat, la început trăgînd concluzii corecte dintr-o premisă greșită, ca și dumneavoastră. Dar de cum a apărut această idee, am și început să cercetăm spațiul din jurul planetei. Și iată că acum două ore am primit comunicarea. În sfîrșit, a fost găsit! Garbovski tăcu.

Depuneam eforturi uriașe să nu țip: „Cine? Cine a fost găsit?". Cred că Garbovski a așteptat un asemenea țipăt. Degeaba însă. Komov tăcea. Garbovski fu nevoit să continue:

— Este foarte bine mascat. Absoarbe aproape toate radiațiile. Niciodată nu l-am fi găsit, dacă nu l-am fi căutat în mod special și asta utilizînd ceva complet nou, mi-au explicat, dar n-am înțeles ce anume, un fel de concentrator de **vacuum.** Într-un cuvînt, l-am găsit și l-am abordat. Un satelit-automat asemănător unei santinele înarmate. Judecînd după unele detalii de construcție, a fost instalat aici de Pelerini, foarte demult, acum sute de mii de ani. Spre norocul participanților la proiectul „Arca", a avut numai două încărcături. Prima fusese utilizată în timpuri imemoriale, probabil că nu vom afla niciodată împotriva cui. A doua i-a fost hărăzită lui Semionov. Pelerinii au considerat această planetă interzisă, altă explicație nu găsesc. Întrebare: de ce? În lumina celor știute de noi, răspunsul nu poate fi decît unul singur: au înțeles, din experiența lor, că civilizația locală nu e comunicativă, mai mult decît atît, e închisă, ba chiar contactul amenință distrugerea acestei civilizații. Din partea mea, dacă ar fi fost numai August-Johann-Maria Bader... Dar, din cîte știu, ați vorbit întotdeauna cu respect despre Pelerini, Ghenadi. Garbovski tăcu din nou. Treaba nu constă numai în asta. În alte condiții echivalente, în pofida părerii pelerinilor, ne-am fi permis, prin încercări foarte precaute, să desfacem treptat acești aborigeni coagulați. În cel mai rău caz, experiența noastră s-ar fi îmbogățit cu încă un rezultat negativ. Am fi pus aici un oarecare semn și-am fi plecat acasă. Asta ar fi vizat doar acele civilizații... Dar între cele două civilizații ale noastre a apărut, ca-ntre ciocan și nicovală, o a treia, iar pentru această a treia civilizație, Ghenadi, pentru singurul ei reprezentant, Piciul, iată că purtăm de cîteva zile o responsabilitate deplină.

Am auzit cum Komov suspină adînc, apoi se așternu o tăcere deplină, lungă. Cînd Komov începu din nou să vorbească, vocea lui avea un ton neobișnuit, părea cumva spartă. Vorbea despre Pelerini, întîi mirîndu-se că Pelerinii, montînd acel satelit-santinelă, au riscat pînă la săvîrșirea de crimă, dar apoi tot el își amintea de niște date indirecte, conform cărora Pelerinii călătoresc întotdeauna în escadrile întregi și că orice navă stelară singuratică e privită drept o sondă automată. Mai adăugă că, de asemenea, și pe Pămînt se sfîrșise de mai bine de jumătate de veac epoca barbară a zborurilor solitare în cercetarea liberă: prea multe jertfe, prea multe greșeli absurde și cu prea puțin folos. „Da, era de acord Garbovski, și eu mă gîndeam la asta." Apoi Komov își aminti de cazurile enigmatice ale unor dispariții de cercetași automați lansați către unele planete. „Tot n-am avut timp să analizăm toate aceste dispariții, acum însă ele se prezintă într-o altă lumină." „Adevărat, se entuziasmă Garbovski. La asta nu m-am gîndit, e o idee foarte interesantă". Au mai discutat despre satelitul-santinelă, se mirară că avea numai două încărcături și încercară să facă un plan: în cazul de față, trebuie să cunoaștem concepția pelerinilor referitoare la populația Universului și, concluzionînd, stabilră că la urma urmei această concepție nu prea diferă de a noastră și inevitabil apăru ideea că Pelerinii vroiau pesemne să se reîntoarcă, însă nu se știe de ce n-au mai făcut-o... Poate că totuși Borovik avea dreptate cînd spunea că Pelerinii, în general, părăsiseră Galaxia. Komov presupuse în glumă că însuși aboriginii sînt Pelerinii care acum se potoliseră, saturați cu informații. Garbovski, din nou, îi aduse aminte lui Komov de ideile lui și, tot ca o glumă, începu să-l întrebe cum trebuie privită o astfel de evoluție a Pelerinilor, în lumina teoriei progresului vertical.

Mai pălăvrăgiră de sănătatea doctorului Mboga, sărîră brusc la împăcarea nu știu cărui Imperiu Insular și despre rolul în această pace a unui oarecare Carol Ludwig, pe care ei îl numeau Pelerinul. Trecură ușor, pe neobservate, de la acest Carol Ludwig la problema limitelor de competență ale Sfatului Securității Galactice și căzură de acord că în aceste limite de competență intră numai civilizațiile umanoide... Foarte rapid, am început să nu mai înțeleg despre ce vorbeau și, mai ales, de ce vorbeau tocmai despre asta.

Apoi Garbovski spuse:

— V-am omorît cu zile, Ghenadi, iertați-mă. Odihniți-vă. Discuția cu dumneavoastră a fost extrem de plăcută. Nu ne-am mai văzut demult.

— În curînd, bineînțeles, ne vom revedea, spuse Komov, amărît.

— Da, cred că peste vreo două zile. Bader e deja pe drum. Borovik la fel. Cred că, poimîine, tot Comconul va fi la bază.

— Atunci, pe poimîine, stabili Komov.

— Transmiteți-i salutări celui de pază... lui Stasi, mi se pare. Este... așa... milităros, aș zice. Și lui Iacov, lui Iacov transmiteți-i neapărat salutări! Și de fapt, la toți ceilalți, desigur.

Și-au luat rămas bun.

Stăteam liniștit, ca un șoricel, holbîndu-mi ochii în gol, în direcția ecranului, nevăzînd nimic, neînțelegînd nimic. În spatele meu nu se auzi nici un sunet. Minutele treceau insuportabil de încet. Din dorința de a-mi întoarce capul, îmi amorțise gîtul și simțeam înțepături sub omoplat. Era limpede că Komov fusese doborît. În orice caz, eu fusesem doborît pe loc.

Căutam un răspuns pentru Komov, dar în mintea mea se învîrtea prostește doar un singur gînd: „Și ce dacă Pelerinii...? Ce să spun, Pelerinii! Și eu sînt într-un anume sens, un Pelerin..."

Komov spuse brusc:

— Care-i părerea dumitale, Stasi?

Mai că era să facă o gafă: „Și ce dacă sînt Pelerinii?..." dar m-am abținut. Am mai rămas o secundă în tăcere, ca să mă dau mare, apoi m-am întors spre el cu tot cu fotoliu. Komov, cu bărbia pe degetele împreunate, privea ecranul stins al video-ului. Ochii îi erau întredeschiși, gura exprima îndurerarea.

— Probabil c-o să trebuiască să mai așteptăm, am spus. Ce să facem... Și Piciul ăsta, poate că nu va mai veni... în orice caz, nu va apărea curînd...

Komov surîse din colțul gurii.

— O să vină, spuse el. Prea mult îi place Piciului să pună întrebări... Și îți imaginezi cîte întrebări noi are acum?

Era aproape cuvînt cu cuvînt ce spusese Vanderhouse în salon.

— Atunci, poate..., am mormăit, poate într-adevăr e mai bine...

Ce puteam să-i spun? După Garbovski, după însuși Komov, ce mai puteam spune eu, un neînsemnat cibertehnician, unul obișnuit, de douăzeci de ani și cu un stagiu de practică de șase zile și jumătate, un băiat poate bun, muncitor, care se interesează ș.a.m.d., dar, la drept vorbind, cu mintea nu prea descuiată, cam simpluț și neștiutor...

— Poate, spuse vlăguit Komov. Se ridică și se îndreptă spre ieșire, țîrșiindu-și picioarele, dar se opri în prag. Fața i se schimonosi brusc. Aproape urlă: oare nimeni din voi nu înțelege că Piciul este o ocazie unică, o ocazie practic imposibilă și tocmai de aceea unică, ultima!! Așa ceva nu se va mai întîmpla niciodată. Înțelegeți? Niciodată!

Plecă, iar eu am rămas să stau cu fața spre radioemițător și cu spatele la ecran, încercînd să mă descurc nu atît în gîndurile mele, cît în sentimentele mele. Niciodată!.. Desigur, niciodată. Cum s-a mai încurcat totul! Sărmanul Komov, sărmana Maika, sărmanul Pici... Și care-i cel mai sărman dintre ei? Acum, bineînțeles, vom pleca de aici, Piciul o să se simtă mai bine, Maika o să frecventeze cursurile de pedagogie, așa încît probabil cel mai sărman va rămîne Komov. Să se întîmple astfel: să te lovești, să te lovești personal de o situație unicat, cu o unică posibilitate de a pune o bază experimentală ideilor tale și, dintr-o dată, să se facă totul țăndări! Și acel Pici, care ar fi trebuit să devină un sprijin de nădejde, un valoros intermediar, principalul detonator care ar fi trebuit să dărîme toate obstacolele, tocmai el se transformă în obstacolul principal... E și normal că nu poți pune problema astfel: viitorul Piciului sau progresul vertical al omenirii. Aici există o oarecare farsă logică, asemănătoare cu paradoxul lui Zenon... Sau nu e o farsă? Poate așa trebuie pusă problema? Totuși, omenirea... M-am întors gînditor în fotoliul de lîngă ecran, privind absent împrejurimile... și-am rămas mască. Toate problemele măreție îmi zburară imediat din cap.

Uraganul parcă nici nu fusese. Totul în jur era alb din cauza zăpezii și brumei, iar Tom stătea lîngă navă pe granița „zonei moarte", în fața hubloului de intrare, și am înțeles imediat că acolo stătea, pe zăpadă, Piciul, ezitînd să intre, singuratic, sfîșiat între două civilizații.

Am sărit și-am galopat pe coridor. Am luat mașinal din ecluză o șubă, dar imediat am aruncat-o. M-am repezit cu capul înainte prin membrana intrării și am căzut afară. Piciul nu mai era. Tom-prostănacul își aprinse luminița, cerînd ordine. Totul era alb și sclipea în lumina aurorei boreale. Dar lîngă hublou, sub picioarele mele, un obiect rotund, negru. Dracu știe ce absurditate mi se năzări pentru moment. Mi-am impus, nu chiar dintr-o dată, să mă aplec.

Era mînga noastră, iar pe ea era îndesat cercul cu „al treilea ochi". Obiectivul era spart și-n general cercul arăta în așa hal, de parcă nimerise sub o avalanșă.

Și nici o urmă pe stratul de zăpadă.

Încheiere

Mă chema de fiecare dată cînd vroia să discute.

— Bună ziua, Stasi, spuse el. Vrei să discutăm? Hai!

Pentru legătură ne erau rezervate patru ore din douăzeci și patru, dar niciodată orarul nu era respectat. Nu-l recunoaște. Mă cheamă cînd dorm, cînd sînt în baie, cînd scriu referatele, cînd mă pregătesc pentru discuția cu el, cînd ajut băieții să desfacă șurub cu șurub satelitul-santinelă al Pelerinilor. Nu mă supăr. Este imposibil să te superi pe el.

— Bună ziua, Piciule, îi răspund. Sigur că da, hai să vorbim.

Își mijește ochii, parcă de plăcere și îmi pune întrebarea sa tip.

— Stasi, acum tu ești, de-adevăratelea? Sau e numai imaginea ta?

Îl asigur că sînt eu, în persoană, Stasi Popov, personal și fără nici un fel de imagini. I-am explicat de mai multe ori că nu pot construi imagini ca el și cred că de mult înțelesese asta, dar întrebarea tot rămîne. Poate așa glumea, poate că fără această întrebare nu-și imagina schimbul normal de salutări sau poate, pur și simplu, așa-i plăcea cuvîntul „imagine". Are niște cuvinte dragi, „imagine", „fenomenal", „trinchet"...

— De ce vede ochiul? începe.

Îi explic de ce vede ochiul. Ascultă atent, pipăindu-și tot timpul ochii cu degetele lui fine și lungi. E un ascultător minunat, deși acum s-a lăsat de vechile maniere (să se zbată ca un apucat cînd ceva îl uimea în mod deosebit), este tot timpul în el o frenezie, o pasiune puternică, ascunsă, un extaz indescriptibil și atotcuprinzător al cunoașterii, din păcate inaccesibil mie.

— Fenomenal!, mă laudă el, cînd am terminat. Spărgătorul de nuci! Am să mă gîndesc și-apoi o să te mai întreb odată...

De altfel, aceste cugetări asupra celor auzite (un dans demențial al mușchilor faciali, desene întortocheate din pietre, nuiele și frunze) sugerau cîteodată niște întrebări foarte stranii. Ca acum:

— Cum s-a aflat că oamenii gîndesc cu capul? întrebă el.

Sînt puțin uluit și încep să mă bîlbîi. Ca de obicei, mă ascultă atent și încet-încet ies la liman, simt pămîntul tare sub picioare și totul parcă începe să curgă lin și amîndoi începem să fim mulțumiți, dar termin și atunci îmi spune:

— Nu. Asta e ceva particular. Nu întotdeauna și nu peste tot. Dacă mă gîndesc numai cu capul, atunci de ce nu pot deloc să mă gîndesc fără mîini?...

Simt că intrăm într-un domeniu alunecos. Centrul mi-a ordonat categoric să nu discut cu nici un preț problemele ce vor putea sugera Piciului existența aborigenilor. Și trebuie să recunosc că au dreptate. Nu reușesc să evit complet aceste discuții și în ultima vreme am observat că Piciul suferă îngrozitor chiar atunci cînd singur povestește despre modul său de viață. Poate va începe să înțeleagă? Cine știe... de cîteva zile aștept întrebarea lui directă. Vreau această întrebare, dar totuși mi-e frică...

— De ce voi puteți, iar eu nu pot?

— Nici noi nu știm încă bine, am recunoscut și am

adăugat precaut. Există o presupunere că totuși n-ai fi om chiar în totalitate...

— Atunci, ce-nseamnă om? întrebă imediat. Ce-nseamnă om în totalitate?

Nu prea-mi imaginez răspunsul la această întrebare și-l asigur că-i voi povesti altădată. A făcut din mine un enciclopedist desăvîrșit. Cîteodată stau zile întregi, înghit informații și le diger. Informatorul principal lucrează pentru mine, cei mai mari specialiști din cele mai diverse domenii lucrează pentru mine și am dreptul în orice moment să iau legătura cu oricare din ei și să le cer explicații referitoare la: modelarea P-abstracțiunilor, metabolismul formelor de viață abisale, metoda construcției etude la șah.

— Arăți cam obosit, remarcă compătimitor Piciul. Ești obosit?

— Nu-i nimic, spun eu, pot să rabd.

— Ce ciudat că obosești, spuse gînditor. Nu știu de ce, dar eu nu obosesc niciodată. Și, de fapt, ce este oboseala?

Trag mai mult aer în piept și încep să-i explic ce e oboseala. Fără a înceta să mă asculte, aranjă în fața lui pietrele pe care le șlefuise pentru el bunul și bătrînul Tom, dîndu-le forma de cuburi, sfere, paralelipipezi, conuri și alte figuri mai complicate. Cînd am terminat, în fața Piciului crescuse o construcție foarte complicată care, hotărît lucru, nu semăna cu nimic, dar în felul ei era armonioasă și ciudat de rațională.

— Ai povestit frumos, mă lăudă Piciul. Spune-mi, discuția noastră se înregistrează?

— Da, desigur.

— Imaginea e bună, clară? Imaginea!

— Ca întotdeauna.

— Atunci lasă această figură s-o vadă și bunicul. Uite, bunicule, nodurile de răcire sînt aici, aici și aici...

Bunicul Piciului, Pavel Alexandrovici Semionov, lucrează în domeniul realizării abstracțiilor Parsifel. E un savant obișnuit, dar un mare erudit și Piciul întreține cu el o legătură creatoare permanentă. Pavel Alexandrovici mi-a spus să deseori Piciul gîndește naiv, dar întotdeauna original, iar unele din construcțiile lui prezintă interes pentru teoria lui Parsifel.

— Neapărat, îl asigur. Îi voi transmite neapărat. Chiar azi.

— Poate-s prostii, spuse dintr-o dată Piciul, și dintr-o singură mișcare își dărîmă construcția. Ce face acum Leova? întreabă.

Leova este inginerul-șef al bazei, un mare glumeț și cunoscător de bancuri. Cînd Leova vorbea cu Piciul, eterul din jurul planetei se umplea de hohotele și chiuiturile frenetice ale celor doi și atunci simțeam ceva asemănător cu gelozia. Piciul îl iubea mult pe Leova și mereu întreba de el. Cîteodată întreabă și de Vanderhouse și atunci se simte că, pentru el, taina dulce a perciunilor a rămas nedezlegată și spinoasă. O dată sau de două ori a întrebat și de Komov și-a trebuit să-i explic ce înseamnă proiectul „Arca—2" și care-i scopul acestui proiect xenopsihologic. N-a întrebat niciodată de Maika, iar cînd am încercat din proprie inițiativă să-i vorbesc de ea, cînd am încercat să-i explic că Maika, deși minți-se, o făcuse în folosul Piciului și că dintre noi patru tocmai ea înțelesese prima cît îi este lui de greu și ce multă nevoie de ajutor avusese, cînd am încercat să-i explic toate astea, el s-a ridicat pur și simplu și a plecat. Și tot așa s-a ridicat și a plecat, cînd odată începusem să-i explic ce-i minciuna...

— Leova doarme, am spus. Acum e noapte la noi, mai bine zis, timpul de noapte, după ceasul de bord.

— Înseamnă că și tu dormeai? Te-am sculat?

— Nu-i nimic, îi spun sincer. E mult mai interesant cu tine decît să dorm.

— Nu. Du-te și culca-te, hotarî Piciul. Totuși, sîntem niște ființe ciudate... trebuie neapărat să dormim.

Acest „sîntem" se prelinge ca un balsam în inima mea. De altfel, în ultimul timp, Piciul rostea tot mai des „noi" și am început puțin cîte puțin să mă obișnuiesc.

— Du-te la culcare, repetă Piciul. Dar, mai întîi, spune-mi, în timp ce voi dormi, nu va mai veni nimeni pe acest mal?

— Nimeni, îl asigur, ca de obicei. Nu fi îngrijorat.

— Asta-i bine, spuse satisfăcut. Atunci dormi, iar eu mă voi duce să mai cuget.

— Bineînțeles, du-te, îi spun.

— La revedere, îi spun și întrerup legătura.

Dar eu știu ce va urma și nu mă duc la culcare. Mi-e foarte clar că azi iar nu voi dormi.

Stă în poziția lui obișnuită, care acum mi se pare normală și nu chinuitoare. Un timp a privit ecranul stins de pe fruntea bătrînului Tom, apoi și-a ridicat ochii spre cer, sperînd parcă să vadă acolo, la înălțimea de două sute de kilometri, baza mea, cuplată cu satelitul Pelerinilor, iar în spatele lui se întindea binecunoscutul peisaj al planetei interzise proiectului „Arca": dune de nisip, căciula mișcătoare de ceață deasupra mlaștinii fierbinți, creasta posomorîtă din depărtare și liniile subțiri și lungi ale uriașelor construcții, pînă acum, sau poate pentru totdeauna, enigmatice (antenele flexibile, fremătînd îngrijorate, ale unei insecte monstruoase).

La ei este acum primăvară, pe tufișuri se desfăcuseră flori mari în culori neașteptat de stridente, iar pe deasupra dunelor unduiește aerul cald. Piciul se uită absent în jur, degetele lui aleg pietricelele șlefuite. Se uită peste umăr înspre creastă, după aceea se întoarce și un timp rămîne nemișcat, cu capul plecat. Apoi întinde mîna hotărît, direct spre mine și apasă butonul de apel, aflat sub nasul lui Tom.

— Bună ziua, Stasi. Ai dormit?

— Da. Îmi vine să rîd, deși mi-e groaznic de somn.

— Ar fi bine să ne jucăm acum, Stasi. Nu-i așa?

— Da, îi răspund. N-ar fi deloc rău.

— Greieraș după cuptoraș, spune, și tace o vreme. Aștept.

— Bine, se învioră Piciul. Atunci hai să mai vorbim. Da?

— Sigur, îi răspund. Hai!

Traducere: VALERIAN STOICESCU

GHEORGHE PĂUN

între oglinzi mișcătoare*

MINUS CU MINUS dau plus. Leșin plus leșin dau trezire. Trezire plus frate fără mustață dau leșin. Trezire plus Daria, tunsă scurt dau leșin. Două leșinuri dau trezire. Două treziri dau un nou leșin. Zadarnic murmura cineva în apropiere: „Mînzule, mînzule!...“

*

SE FĂCEA CĂ SÎNT în trenul de întoarcere din G. - observi, Ioane, cîtă continuitate, cîtă coerență?! - se făcea că eram din nou singur în compartiment, că-mi era foame și-mi era sete și-mi venea să plîng. Sau să mă bat cu cineva. Mi-ar fi plăcut și mi-ar fi folosit să mă întîlnesc atunci cu Lisandru, să ne scoatem ceasurile și hainele, să le punem alături, grijulii, să ne batem și să ne trîntim vreo zece minute, așa, pe tăcute, pe icnitelea, gospodărește, pînă am fi obosit amîndoi și ne-am fi așezat în țărînă, spate în spate, gîfîind, cu vînătăi sub ochi și cu mîinile zdrelite, dar frați de cruce. „Mai vrei?“, m-ar fi întrebat el, iar eu i-aș fi răspuns: „Nu, e de ajuns“, și el ar fi confirmat: „Așa e“. Ne-am fi îmbrăcat apoi și am fi plecat să dormim, cam pînă la sfîrșitul secolului am fi dorit să dormim fiecare.

Se făcea că pe coridor trec, rîzînd, două fete, că una era tunsă scurt și semăna cu cea pe care o rugasem mai devreme, la poștă, să mă ajute. Fata mă recunoștea, și eu o recunoșteam, iar ea îi făcea vînt prietenei, mai departe, ea dorea să rămînă singură, cu mine.

- Salut. Îmi pare bine că te întîlnesc. Ai reușit? Ai găsit-o pe baba aceea?

„Nu este nevoie de flăcări și de smoală, infernul sînt ceilalți“, scrisese Sartre. Fata nu-l citise pe Sartre.

Avea pantaloni galbeni, atît de strînși pe fund că făceau cute cînd se mișca, avea bluza galbenă, atît de decoltată că i se vedeau sînii cînd se apleca. Ridicîndu-se pe vîrfuri, drept în fața mea, și-a urcat o sacoșă - galbenă - în plasa de bagaje, apoi, riscînd să-și descoase pantalonii, s-a așezat. Chicotea, mă privea drept în ochi și-și umezea buzele cu limba, ca vampele tinere din filmele iugoslave.

- Unde cobori?, am întrebat-o.
- Peste două stații.
- Cobor cu tine.

A făcut ochii mici, a rîs, a scos limba printre dinții albi și frumoși și și-a plimbat-o peste buza de sus, de mai multe ori, spre stînga și spre dreapta.

- Măi, să fie... a comentat ambiguu și, cum nu deslușisem nici un fel de împotrivire în vorbele ei, am înțeles că hotărîrea fusese validată.

Fata de lîngă mine respira egal, privea în tavan și era frumoasă ca o zeiță. O ușă se închidea încet și se auzeau pași tîrșîiți îndepărtîndu-se. Un șir de furnici mici și negre roboteau neauzite și nevăzute sub dulapul cu șaluri și rochii vechi, de dantelă și mătase, la spitalul din oraș se sinucidea un medic, înghițind o doză mare de morfină, în nordul Indiei exploda o centrală nucleară și tone de praf radioactiv irumpeau în atmosferă, acoperind definitiv amintirea lui Alexandru cel Mare în mințile cîtorva sute de mii de oameni, președintele Statelor Unite semna proiectul de buget pe anul viitor, repartizînd cîteva zeci de milioane de dolari în plus pentru proiectarea de bombardiere invizibile pentru stațiile de radar, iar cometa Halley se găsea la optzeci de miliarde de kilometri de sistemul solar - numărul celulelor din corpul unui om - și continua să se îndepărteze.

Luni de dimineață, fata și-a pus pantalonii cei strîmți și bluza cea decoltată, eu mi-am pus treningul, am mîncat pîine prăjită de bunică-sa, am mers îmbrățișați pînă la gară, ea a luat un tren spre sud, eu am rămas, trebuia să iau unul spre nord. Mă privise în ochi și tăcuse tot timpul. Era frumoasă ca o zeiță. Mi-a făcut semne cu mîna de la fereastra vagonului pînă ce trenul a dispărut în zare. Probabil că și acum îmi face semne cu mîna și mă strigă: „Alexandre, Alexandre“. Lewis Carroll, năstrușnicul scriitor-matematician, a propus odată, în scris, universității unde lucra, trasarea a două linii drepte și lungi, cît se poate de lungi, pe sol, pentru a verifica practic dacă paralelele se întîlnesc vreodată. Șinele care o îndepărtau pe fata în galben erau paralele și materializau gluma lui Carroll. Alergau spre punctul de la infinit, sperînd să se întîlnească în cele din urmă și știind că așa ceva nu se poate.

Eu trebuia să pornesc în direcția contrară.

Pînă la tren mai aveam vreo două ore. Am rămas în gară. Gara mirosea a fum, a păcură, a singurătate.

SE FĂCEA APOI CĂ eram pe drumul înspre sat și mă ajungea din urmă o mașină. Nu-i făcu-

* *Fragmente din romanul cu același titlu, predat Editurii Mihail Eminescu*

sem semn să mă ia, voiam să merg pe jos, era cald și liniște, simțeam nevoia cîtorva ore de efort, singur între păduri, ogrăzi, fînețe.

- Hai, dom'le, sus, doar nu vrei să te rugăm!

Era ziaristul, „culturalul" de la ziarul județean. Am urcat în IMS și m-am așezat pe același loc pe care stătusem și cu vreo săptămînă în urmă - sau cu un an, cum zicea ex-parașutistul - cînd veniserăm în sat.

Ziaristul avea gulerul cămășii scos peste gulerul hainei. Șoferul era nou. Un tip serios, bronzat și tînăr. Aproape sigur nu-i plăcea să joace șah.

- Ce s-a întîmplat cu tovarășul dumneavoastră?

- Nu mai conduce mașina... E... bolnav.

Șoferul s-a uitat spre el. Mințea deci. Am insistat.

- O întîmplare stupidă și care nu se întîmplă decît bărbaților puternici.

- Părea, într-adevăr, un bărbat puternic.

M-a privit intrigat. A văzut că nu glumeam și s-a liniștit. Ținea la fostul șofer al ziarului, probabil că se simțeau destul de legați unul de altul.

- A suferit un șoc. Cu aproape doi ani în urmă...

- Cînd?!

- Păi, demult, cred că s-au făcut doi ani de atunci. Da, sigur, nu a fost vara trecută, acum doi ani s-a întîmplat...

Ex-parașutistul nu mă văzuse de un an - zicea el. Ziaristul nu mă văzuse de doi - era afirmația lui. Simțeam că-mi pocnesc urechile. Ca în timpul căderii din avion fără parașută. Ziaristul nu sesizase nimic. Privea lung înainte. Am așteptat să continue. Știam că va continua.

- Crede că a fost împușcat în piept. S-a speriat. Se freacă mereu cu mîna pe piept și spune: „Minodora mea, m-au omorît!..." Minodora e soția lui.

- Dar cum s-a?...

- La trageri. Gărzi patriotice. Ca să nu pierdem cartușele goale, l-am pus pe el să le urmărească, să vadă unde cad în iarbă. Și i-a sărit unul în piept, i-a intrat pe sub cămașă și i-a ars pielea. El a crezut că e un glonț, s-a speriat, a căzut în genunchi și a zis: „Minodora mea, m-au omorît!..." O vreme numai așa a ținut-o, nici nu ne recunoștea măcar. Între timp s-a mai liniștit.

- Avea probabil multă imaginație...

- Nu, nu avea imaginație. Era un om practic, practic și eficient, lua totul la propriu.

- Dar medicii... nu se poate face nimic?!

- Ba da. Un contra-șoc. Problema este care să fie contra-șocul, ca să anuleze prima spaimă, să nu o amplifice cumva. Nu vor să propună nimic. Le e teamă.

- Își va reveni, nu mă îndoiesc că-și va reveni.

- Da, sigur, sigur, nu se poate altfel.

A tăcut mult timp. Lipsa de imaginație era, iată, vulnerabilă, mai vulnerabilă chiar decît prea multa imaginație. Eu supraviețuisem tuturor cartușelor goale care-mi căzuseră pe piele. Cred că și un glonț adevărat l-aș fi luat tot drept un cartuș gol. Mașina trosnea din toate încheieturile. La fel ca acum o săptămînă. Ca acum un an - după spusele ex-parașutistului, ca acum doi ani - susținea ziaristul.

- Vă mai opriți la pădurar? Aș vrea să joc șah în locul tovarășului dumneavoastră.

M-a privit surprins, ochii i s-au luminat. I-a făcut un semn șoferului și acesta i-a răspuns la fel, printr-un gest al capului, că a înțeles.

Nu știu ce mi-a venit cu șahul. Voiam, într-adevăr, să-i fac o plăcere ziaristului, sau voiam să întîrzii intrarea în sat? Voiam să-i aduc un omagiu prietenului lui, ținîndu-i locul într-o întîlnire promisă cu o săptămînă (sau cu un an? sau cu doi?) în urmă, sau voiam să se facă seară, prea seară pentru a mai da ochi cu învățătorul? Nu cumva mi-era teamă de confruntarea care avea să urmeze? Gîndul că chiar așa **putea** să fie m-a convins că tocmai așa **era.** Pentru prima dată de cînd mă știam **amînam,** încercam să-mi pregătesc mișcările cu oarecare grijă. Sau mă simțeam vinovat, după cele două zile și trei nopți petrecute cu fata de la poșta din G.? Ea era departe, alerga dusă de un tren-fantomă pe două linii care așteptau să se întîlnească - la infinit - îmi făcea semne cu mîna de la geam, dar eu mă străduiam să n-o văd. Eu trebuia să mă întîlnesc cu învățătorul. Să mă confrunt cu el. Și, poate, cu Daria, cu ultima ei înfățișare. Se apropia ultima scenă și eu nu eram pregătit s-o joc, căutam subterfugii pentru a amîna, deși, chiar în felul acesta mă dezarmam mai mult, încordarea mă făcea mai slab, mai vulnerabil.

Mașina s-a oprit. Am coborît. Locul unde Daria stătuse pe marginea șanțului era acolo, îi păstra încă o parte din căldura corpului, un adevărat mulaj energetic al Dariei mă aștepta pe marginea șanțului, cîmpul fundamental îi păstrase forma și mă obliga să i-o recepționez, pentru a mă face și mai slab. M-am prefăcut că-mi leg șireturile și m-am așezat chiar acolo unde se găsea spectrul de lumină pe care numai eu eram în stare să-l văd, pentru că numai mie îmi era menit. Cînd m-am ridicat, forma Dariei se spărsese în bucăți, m-am bucurat, tremura ca fragmentele de imagini de pe suprafața unei ape lovite cu o piatră, ca într-o oglindă mișcătoare tremura imaginea Dariei, dar cînd m-am uitat înapoi din poarta curții pădurarului, era tot acolo, fără chip, mă aștepta. O pasăre a strigat prelung, metalic, în unul dintre brazii care străjuiau poarta și m-am speriat. Am intrat în curte.

O veche legendă chinezească spune că, într-o zi, un țăran a plecat pe munte să taie lemne. În drumul lui, el a întîlnit doi călugări care jucau GO, așezați în iarbă, într-o poiană. A pus securea alături și a rămas să privească desfășurarea minunatei partide. Cînd jocul s-a terminat și a vrut să plece, a constatat că între timp mînerul securii pu trezise. Nici el, nici călugării nu îmbătrîniseră decît cu o partidă de GO, dar lemnul putrezise.

Toate micile istorioare chinezești sînt pline de tîlc.

.....

Cînd am plecat, spectrul Dariei nu mai era pe marginea șanțului. M-am bucurat, deși asta ar fi putut să însemne și că mă aștepta în altă parte.

*

AM INTRAT ÎN SAT pe la cinci după-amiază. Văzut de sus - reține amănuntul, Ioane! - locul părea pustiu. Case, curți, garduri, zarzări și porumbiști, uliță ramificate, adunîndu-se toate în fața

primăriei. O așezare crescută parcă în neorînduială, ca orice sat de deal, dar văzînd o anumită armonie, o necesitate secretă care guvernase alăturarea caselor, gardurilor, porumbiștilor. Era frumos satul **văzut de sus.**

La primărie nu era nimeni, iar în bufet gestionarul dezlega cuvinte încrucișate pe tejgheaua udă. La o masă dintr-un colț al sălii se afla Lisandru, cu o sticlă de bere, plină, în față. O privea lung. Ochii, altădată mari și mirați, îi intraseră parcă în cap. Și avea tîmplele albe. Părea un somnambul, așa se uita la sticlă.

- Așa face **de trei ani.** Aproape zilnic. A avut o problemă, **acum trei ani,** tot aici, la mine...

S-a oprit, m-a privit atent și m-a ținut cu un deget.

- Ia stai! Păi, dumneata... ești chiar studentul... fratele...

Mi-am amintit de întîlnirea din gară, de mînerul putred de secure și de moara labirintică și de fata de la poșta din G. și nu m-am mirat. Am înțeles că este mai bine să nu mă mai mir, de nimic nu aveam să mă mai mir.

- Da, eu sînt.

A ieșit de după tejghea și m-a îmbrățișat.

- Dar, bine domnule, se poate?! să dispari așa?!... și nici un semn de viață?!... mi-ai promis, și acum trei ani, aici, în sat, în bufet la mine ai promis, și acum doi ani, în gară... Se poate?! Două promisiuni și nici una ținută?!...

Promisesem. Poate. Tot ce mi se spunea **putea** fi adevărat, tot ce mi se întîmpla **era** adevărat. Nu m-aș fi mirat nici dacă Lisandru ar fi început să înmulțească în minte seriile bancnotelor, ca oligofrenul din tren, nici dacă s-ar fi anunțat la radio că Australia a fost înghițită de ape, gata, nu mai este.

- Ia spune, domnule, pe unde ai umblat? Cum a fost? Dar știi că nu te-ai schimbat, deloc nu te-ai schimbat! După doi ani... După trei ani...

Nici el nu se schimbase prea mult. Mi-a fost chiar greu să-i descopăr o cută în plus la colțul ochilor, un centimetru în plus în talie.

- **Ceilalți,** ce mai fac **ceilalți?**
- Toți bine. Cum îi știi.
- Nu mai știu mare lucru. Tanti Ortansa...
- S-a măritat. Apoi a murit.

Începea grozav. Toți erau bine deci, doar că jumătate din ei muriseră...

- S-a măritat cu un geolog bătrîn care a trecut pe aici, căuta petrol, zicea el, și zăcăminte de fier, a plecat cu el, i-a udat ploaia în cort, a răcit, a bolit o vreme și... s-a dus...
- Frate-meu stă tot la ea?
- Cum, nu ți-a scris atîta timp?!

Am mormăit ceva despre adresa mea schimbătoare și n-a insistat. Om delicat.

- S-a mutat în casa învățătorului. Zice că vrea s-o facă muzeu. A slăbit mult în ultimul timp. Casa Ortansei au luat-o niște nepoți. Moștenitori.
- A slăbit?!
- Da, am auzit că nu mai mănîncă pîine... nici zahăr, nici făinoase... Lichide, multe lichide... Are el o teorie cu energia, cîmpul fundamental, apă mineralizată, în sfîrșit, nu mă pricep. Probabil ține regim, o fi bolnav...

Se aștepta să fiu impresionat, am mimat că sufăr pentru fratele meu. Sper că l-am convins că sufăr.

- A murit și învățătorul?
- De ce să moară?!
- Păi, dacă frate-meu stă în casa lui...
- A, nu, învățătorul e neschimbat. La o sută de ani nu se mai moare așa ușor. Locuiește cu nepoată-sa.
- Care nepoată?
- Hai, dom'le, nu fă pe șmecherul, ce, parcă nu **se știe** că îți cam plăcea... Nepoată-sa, profesoara de matematică...

M-am prefăcut că mă uit spre Lisandru.

- Iar tată-său?
- N-a venit încă. Tot **acolo.**

Pauza a durat destul de mult. Stingheritoare. Stingheritoare. Își pierduse verva de altădată gestionarul. Eu nu voiam să întreb, el nu spunea nimic.

- Frate-tău a găsit comoara. Mă rog, știe unde se găsește, i-a însemnat locul pe hartă geologul, cel cu care s-a măritat Ortansa. A găsit-o cu aparatele lui. N-a scos-o încă. Tot amînă, spune că nu e gata muzeul, nu are unde să pună cărțile și clopotele și cățuile și ce-o mai găsi acolo...

S-a oprit din nou. Tot fără să-mi spună nimic despre Daria. Lisandru s-a ridicat - era la fel de lung ca acum trei ani, ca acum o săptămînă - și a ieșit fără zgomot.

- Trece din casă în casă și caută de lucru. Sparge lemne cu toporul. Din asta trăiește. Oamenii îl așteaptă, îi dau de lucru, îi plătesc.

S-a dus să ia sticla de bere de pe masa lunaticului client, goală abia pe jumătate, a pus-o într-o ladă. A șters apoi masa cu o cîrpă pe care a scos-o de sub tejghea. A pus cîrpa la loc. S-a sprijinit din nou cu cotul pe revista cu careuri.

- Ar trebui să vezi ce e cu fratele tău, să-l duci la un doctor, undeva. Nu-mi place cum arată. **O să ajungă ca învățătorul** dacă o ține tot așa.

Am încuviințat și am mimat iarăși îngrijorarea fraternă. De afară se auzea rumoare. Sosiseră „cursele" cu muncitori. Satul se întorcea acasă.

- Cred uneori că nici nu mai vrea să caute comoara aceea. Degeaba i-a însemnat geologul locul pe hartă. Ar trebui să-l...

Oamenii ajunseseră în ușă, în sală, la tejghea. Mulți în salopete, toți guralivi și mirosind a uleiuri arse. Gestionarul ex-parașutist a aprins neoanele. Sub lumina albăstrie, vibrîndă, toți păreau la fel. Am ieșit. Afară asfințea și se auzea țiuit intens de greieri.

Nu aflasem nimic despre Daria.

Spre răsărit se vedea o stea. Spre apus alta. Stelę perechi. Străluceau precum ochii învățătorului. În plopii din jurul bisericii, luna, ca o seceră de gheață luminiscentă, agățată de crengi, strălucea și ea.

*

NU VOIAM SĂ-L VĂD încă pe frate-meu. Am trecut de primărie, am trecut de casa bătrînului învățător, locuită acum de un profesor tînăr, diferența era oare atît de mare?!, am trecut de multe alte case. Și am ajuns în fața casei ei.

Învățătorul mă aștepta în prag. Zîmbea. Înăuntru era lumina aprinsă și, pe lîngă el, am putut-o

vedea pe Daria, în rochie albă și cu coafură de prințesă rusă din secolul trecut, înfățișarea ei de **atunci,** așezată pe un scaun. Am înaintat, am urcat scara. Învățătorul s-a dat la o parte ca să pot trece. A intrat apoi după mine, s-a așezat în spatele Dariei, cu mîinile pe spătarul scaunului, puțin aplecat. Avea mîinile osoase și subțiri, surcele prinse într-o plasă de vene proeminente. Ea avea umerii rotunzi și brațele albe, calde. El zîmbea și tăcea, iar pielea de pe pomeții obrajilor reflecta lumina becurilor din lustră. Ea mă privea cu ochi limpezi și mari și nu mă recunoștea. Clipea rar. Avea buzele întredeschise și umede.

– Daria...

Abia dacă a întors cu un milimetru capul. Nici un milimetru al feței nu i s-a mișcat. Mă fixa în continuare, de parcă privea în zare, spre capătul liniilor de tren. Eu eram la un pas de ea.

– Daria...

Voiam să o prind de mînă, voiam să o zgîlțîi de umeri, s-o trezesc.

– Ai pierdut, tinere, ai pierdut pariul. Trei ani e prea mult. Așează-te pe covor și dovedește-i că exiști! Dovedește-i că ai existat în acești trei ani!... Peste o mie de zile. Timp pentru a se înălța și prăbuși un imperiu. Pentru a traversa Helespontul și a ajunge la marginea Indiei.

Voia să mă sperie. Îmi comunica pe o cale ocolită că știe că fata de la poșta din G. îmi zisese Alexandru.

– Nu v-ați schimbat. Nici dumneavoastră, nici Daria...

Era – voia să fie o stratagemă. Nereușită.

– Eroare. Iluzie. Dorință. Ne-am schimbat complet, pentru că tu ești altul. Nu putem să mai fim aceiași, chiar dacă am vrea. Ți-am spus – e prima dată cînd îți repet ceva, chiar acesta este un semn că m-am schimbat – trei ani e prea mult. Tu nu mai poți justifica trei ani. Un **ales** trebuie să justifice fiecare clipă. Dovedește măcar acum că exiști.

Am găsit puterea să-mi așez mîinile pe umerii Dariei. Ea a ridicat capul și m-a privit cu o vagă undă de nedumerire în ochi. Dacă nu s-ar fi mișcat, dacă n-ar fi reacționat în nici un fel, aș fi făcut poate ceva, aș fi încercat s-o scot din starea aceea de catalepsie, poate era drogată, poate era hipnotizată. Privirea ei era însă umană, reală, privirea unei străine, a unei ființe obosite și plictisite și indiferente. A unei prințese ruse care abia a coborît dintr-un tablou și n-o interesează nimic din ceea ce vede, nu cunoaște pe nimeni, nici n-a sesizat bine că a căpătat viață. Daria mea...

– Ce i-ai făcut, nebunule, ce i-ai făcut?!

Învățătorul zîmbea batjocoritor.

Puteam să întind mîna, cu o singură palmă puteam să-i înconjur gîtul ca un vrej, cred că oasele i s-ar fi sfărîmat fără zgomot, ca și cînd ar fi fost marinate, fierte în oțet, aș fi putut face asta fără nici un efort, ca pe un gest oarecare, și chiar simțeam imboldul s-o fac, pielea palmei simțea deja atingerea grețoasă a jugularei lui umflate, în degete simțeam ridicăturile vertebrelor cervicale, trebuia doar să întind mîna, să încordez puțin mușchii. Eram însă sigur că chiar dacă i-aș fi redus gîtul la dimensiunile unui fir de iarbă, el tot ar fi ținut capul drept, tot ar fi zîmbit, tot m-ar fi privit cu ochii lui mici, negri, ca două orificii înspre o lume paralelă, de unde ne vin socotitorii-minune și coșmarurile.

– Stoiceo, Stoiceo, ți-am mai spus odată – iată, mă repet pentru a doua oară – tu trebuie să te sinucizi înainte de a-mi împrăștia mie creierii, nu după aceea... Dar nu mai ai această șansă, ai avut vanitatea de a nu pierde partida cu pădurarul, orgoliul de a...

Sinucidere = renunțarea la vanitate. Era prea simplu. Am încercat cu voce tare.

– Sinucidere, adică să trăiești viața altora, renunțînd la a ta probabil. Un mod de a reabilita ideea comună de sinucidere.

A ridicat din umeri, ca și cînd spusesem o prostie interesantă, care nu-i făcea însă nici o trebuință.

– Începînd cu viața în centrul galaxiei și terminînd cu soarta felahului Maher Kamel Abdul Hafez, al cărui picior drept a fost zdrobit de un crocodil pe malul Nilului, acum trei zile...

– Nu trebuie să **exprimi,** trebuie să **înțelegi** și să **simți.** Răsplata ar fi fost pe potrivă.

– A fost prea repede totul.

– Ești lamentabil. M-am înșelat. Sînt un învățător care se înșeală de fiecare dată.

– Spuneți-mi măcar dacă ea se afla la dumneavoastră – redevenisem reverențios – în seara

Desen de DAN COROIU

aceea... Acum trei zile, sau acum trei ani...

– Eşti derizoriu.

– Simt că devin.

– Eşti. Ai fost.

– Se afla sau nu?

– E prea banal să-ţi răspund. Nu ştiu. Nu vreau să-ţi răspund. Să presupunem că se afla **cu tine,** că te-a însoţit tot timpul...

– Cred că m-aţi drogat acum trei zile. Cred că totul n-a durat decît trei zile. Şi că drogul nu şi-a încheiat încă efectul. Altfel nu înţeleg de ce nu întind mîna...

– Nu ai înţeles niciodată ceva cu adevărat, pentru că ai alergat numai după înţelesuri. Trebuia să **simţi.** Eşti un simplu Alexandru, care nu pierde niciodată şi astfel pierde totul. De acum te vei numi Alexandru.

– Sofisme. Vreau să plec. **Vreau să mă trezesc.**

Şi-a ridicat mîinile de pe spătar şi şi-a prins palmele una în alta. Daria nici nu clipea.

– Zadarnic. Nu vei reuşi niciodată să existi cu adevărat. Pentru tine, trezirea este o utopie.

Vorbea rar, sentenţios, se simţea pe scenă.

– E timpul să dispari. Pleacă!

Ajungea să întind mîna şi să apuc cu palma. M-am ridicat.

– Numai împreună cu ea. **Vreau** să plec cu ea!

*

ÎNCERCAM SĂ VORBESC cît se poate de răspicat, cred că aproape strigam. Sau plîngeam. Eram lamentabil, eram derizoriu, exact cum spusese mai devreme. S-a uitat la mine pe jumătate surprins, pe jumătate amuzat. În ochii Dariei a tremurat o luminiţă. Am interpretat-o ca o încurajare, ca un semn de revoltă, încă mocnită, împotriva lui. Dacă reuşeam să plec împreună cu Daria, gestul care îmi furnica palma dreaptă devenea meschin, vulgar chiar. Îl puteam pedepsi luîndu-i-o.

– Voi pleca împreună cu Daria!

Era un ultimatum, dar şi un strigăt de luptă, pentru a mă îmbărbăta.

– Eşti sigur că doreşti asta?

Era o capcană. Răspunsul la întrebare ar fi legitimat îndoiala pe care voia să mi-o inoculeze. Am ignorat întrebarea. M-am apropiat de Daria, am ridicat-o de pe scaun. Ea mă privea continuu în ochi, iar în ochi îi luceau steluţe.

– Eşti sigur că poţi asta?, a schimbat învăţătorul întrebarea.

Era o întrebare retorică, o ameninţare chiar. M-am înverşunat.

– Dacă nu voi reuşi, înseamnă că nu meritam nici măcar să încerc. Dacă **vom reuşi,** prin însăşi dragostea noastră, vă vom găsi o justificare. Ar trebui să ne ajutaţi.

Îi vorbeam din nou liniştit, consumasem deja adrenalina vărsată în sînge mai devreme.

– Ţi-am spus de mai multe ori că eşti un tip inteligent. Inteligenţa ta are însă o limită: este o inteligenţă de ordinul întîi, nu se reîntoarce asupra sieşi. Nu sesizează cînd este ea însăşi şi cînd imită. **Ai început să mă imiţi** în unele raţionamente. Şi – aminteşte-ţi – discutam mai devreme despre sinucidere...

– Degeaba încercaţi să-mi abateţi gîndurile, să mă minimalizaţi. Vom pleca împreună, cu sau fără voia dumneavoastră, m-am hotărît!

– Te-ai hotărît, ha, ha... Mă îndoiesezi... Şi de ce crezi că mă voi împotrivi?!... Nici vorbă, tinere.

– Adică?!

Eram neîncrezător, începusem să fiu şi nehotărît. Era o nouă capcană.

– Dacă doreşti, vă şi binecuvîntez, doar îi sînt unchi, nu...

Se mira ostentativ, ochii de antracit îi jucau în găvane. Am prins-o pe Daria de mînă. Am făcut un pas spre ieşire, dar ea a rămas pe loc. O secundă nesfîrşită am stat nemişcaţi. Învăţătorul zîmbea.

– Hai, plecaţi, mergeţi în lume, eliberaţi-vă! Eliberaţi-mă!

Abia ne-am urnit. Daria privea mereu spre el. Eu încercam să privesc spre uşă. Învăţătorul zîmbea. Am ajuns în prag, dar Daria se lăsa dusă tot mai greu.

– Nu mai privi înapoi, Daria, nu-l mai privi! Hai, Daria!

Învăţătorul zîmbea şi buzele îi erau albite de grimasa în care se transformase zîmbetul pe faţa lui pergamentoasă.

– Te rog, Daria, nu-l mai privi.

Şi-a desprins mîna din palma mea, s-a întors, cu paşi egali, neauziţi, s-a apropiat de scaunul de pe care se ridicase mai devreme, s-a aşezat, şi-a pus mîinile în poală şi a rămas imobilă. Privea în gol.

Ar fi trebuit atunci să ies şi să fug.

Ar fi fost mult mai bine dacă ieşeam şi fugeam.

N-am ieşit şi n-am fugit.

Am revenit în faţa Dariei.

Odaia se clătina, ca un vapor se clătina.

Simţeam, în străfundurile fiinţei, dorinţa de a fi în altă parte, oriunde, dar în altă parte. Învăţătorul îşi aşezase din nou mîinile pe spătarul scaunului, în apropierea umerilor ei.

– Dacă vrei, poţi să-ţi iei rămas bun.

Mi-a arătat-o, mai mult din privire, pe Daria.

*

DARIA ŞI-A ÎNDREPTAT OCHII spre mine. Limpezi şi indiferenţi. Nu clipea. Avea buzele întredeschise. Aş fi sărutat-o pe buze. Dacă n-ar fi fost acolo vrăjitorul din spatele ei, aş fi sărutat-o. Sărutul de adio.

Am vrut să mă îndrept spre ea. M-am îndreptat spre ea.

Am vrut să mă apropii. M-am apropiat.

Am vrut să-i ating buzele. I le-am atins.

Era rece. Uşor translucidă. Ochii, ca două bile mari, de sare, priveau prin mine, prin pereţi, priveau cerul de deasupra Oceanului Indian, nu priveau nimic, erau două bile mari, de sare. S-a înclinat încet spre stînga, a depăşit marginea scaunului, pendul rămas oblic pentru o mică eternitate, apoi s-a prăbuşit rigid, cu un zgomot surd, pe podea. Ochii îi rămăseseră deschişi, mîinile îi rămăseseră în poală, genunchii îi erau uşor depărtaţi, rochia albă îi dezvelise picioarele. Picioarele erau galbene, uşor translucide. La fel ca mîinile, ca umerii, ca obrajii. O statuie de ceară, fusese o sta-

tuie de ceară.

Vrăjitorul din spatele ei chicotea.

- Trebuia să știi de la început, he, he...

Am întins mîna dreaptă spre gîtul lui, dar nu l-am ajuns, am făcut un pas și tot nu l-am ajuns. Se afla ca în spatele unui geam, zadarnic încercam să mă apropii de el, un obstacol invizibil, dar ferm, mă oprea, încercam să ocolesc, să găsesc o trecere dincolo, dar eram sortit să mă chinui zadarnic, ca o albină pe geam, încercînd să ieșă dintr-o încăpere.

- Așa, așa, Stoiceo, cu cît te zbați mai mult, cu atît te îndepărtezi de ea. Și o uiți, he, he, o uiți, Stoiceo, și asta n-ai să ți-o ierți niciodată. Vei ști că ai uitat-o, doar numele ți-l vei aminti, stîlcit și acela, și vei voi să-ți vîri degetele în creier, să scormonești în grămada de cîrpe vechi pe care ai adunat-o acolo, pentru a găsi imaginea ei. Și vocea ei. Și răsuflarea ei. Vei fi singur, Stoiceo, pentru că nu vei mai găsi nimic în tine, doar cîrpe vechi și urmele unor amintiri pierdute...

M-am aruncat cu capul înainte, spre peretele de sticlă care îl îndepărta de mine, dar peretele a rămas intact. Am izbit cu pumnii, cu picioarele, cu scaunul pe care stătuse Daria.

- M-ai înduioșat, Stoiceo, reluăm scena despărțirii voastre. Așază-te din nou pe covor!

M-am așezat. Eram cel dinainte. Pe scaun, Daria mă privea zîmbind. Clipea rar. Cu mîinile pe spătar, învățătorul zîmbea și el. Privirile lui ardeau.

- Tu ai vrut-o, Stoiceo...

*

OCHII EI ERAU VERZI, nesfîrșit de verzi. Eu îi știam de altă culoare. Și-a dus mîna la frunte. Mîna era albă, o ghiceam răcoroasă, curată, ca o petală, ca un simbol al ideii de mînă. A scos din coc niște ace, și-a scuturat capul. Părul i-a căzut pe umeri, alb, uscat, rărit. Umerii îi erau colțuroși, pielea i se pătase.

- Îți mai place și acum?

- Da, am răspuns eu mașinal.

A rîs și rîsul a sunat șters, parcă avea cenușă în gură.

Daria a încercat să spună ceva, n-a reușit. Avea buzele vinete, buzele i se adunau treptat, îmbălonîndu-se.

- Încă îți mai place?

Am înclinat din cap. Era ultima mea șansă.

Rochia ei albă flutura de mult pe trupul coșcovit, pielea i se încrețise. Unghiile unei mîini îi erau negre.

- Uite ce i-ai făcut... tu i-ai făcut asta!...

Învățătorul chicotea. Daria se chinuia să vorbească. Daria se chinuia să moară.

- ...Băiatul meu... drag...

Învățătorul s-a oprit surprins, s-a schimonosit furios și a întins mîinile spre ea, cu degetele rășchirate. Pe scaun se afla un schelet. Înfășurat într-o rochie albă. În odaie mirosea a ars, a scîntei electrice, a ozon și a sulf.

Am auzit o voce. În odaie nu mai eram decît eu.

- Ai cîștigat. Ești **alesul.**

Pe scaun - fîșii de rochie. Un mulaj energetic. Se prăbușea undeva o grindă. Și se auzea o voce apropiată. În odaia întunecată nu eram decît eu.

- Vino să-ți iei sceptrul!

Un cutremur. O semințe topindu-se în nisip. Un soare stingîndu-se. O învrăjbire de violet. Un huruit monstruos de osii și de roți și de angrenaje care se opresc după o veșnicie de mișcare într-un sens și încearcă să pornească în sens invers. Reușind să pornească în sens invers. De la Steaua Polară și pînă la Crucea Sudului și mai departe. Fuga spre albastru.

- Revino, îmi striga o voce.

- Revino, strigam eu.

Eram singur în univers.

Universul își redefinea marginile. Exista din ce în ce mai categoric. „Existența se manifestă cel mai intens prin mărginire." Nu mai știam cine spusese asta. Poate chiar eu o spusesem.

O revărsare de molecule, o renaștere de leptoni. Nediferențiați.

Un spațiu curb. O spirală de ADN.

Și două stele pereche, una sus, alta jos, legate de materia-ovul prin două raze. Ultimele linii drepte dintr-o eternitate. Primele din cea care urma.

*

EU MĂ AFLU PE FOTOLIU. Învățătorul, în fața mea, ținînd în mînă o sticlă pe jumătate plină cu o licoare neagră. Zîmbește. În dreptul umărului i se leagănă o frunză mare, ca de brusture, cu pieliță transparentă. Plantele lui carnivore...

Nu părăsisem casa învățătorului!!

Desen de LUCIAN POP

Călătoriile mele, moara, Daria, partida cu pădurarul, fata de la poșta din G., Daria, fratele meu, Lisandru, timpul, trei ani scurși în trei zile, Daria, cele trei sfîrșituri... Fuga spre roșu. Fuga spre albastru...

Nu uitasem nimic. A fost primul gînd. Și singurul...

*

ZERO ÎNMULȚIT CU ZERO - tot zero. Zero înmulțit cu orice număr - tot zero.

Zero înmulțit cu infinit - infinit, sau zero, sau orice altceva. Operație fără sens.

Un leșin dintr-un leșin e o operație matematică fără sens. Poate da orice rezultat. Inclusiv pe acela de a te trezi și din primul leșin și din al doilea. Avînd între timp răgazul să întinzi o mînă, să apuci, să strîngi, să reduci la dimensiunile unui fir de iarbă un gît-vrej, care nu mai poate susține - totuși - capul de deasupra, un cap de vrăjitor. Care vorbea.

O mică poveste chinezească, plină de tîlc, așa cum sînt toate micile povești chinezești, vorbește despre un anumit Liu Hai Tao, care a adormit și a visat că este fluture. Iar cînd s-a trezit, nefericitul Liu Hai Tao nu mai știa dacă este un om care a visat că este fluture, sau un fluture care visează că este om...

Eu am căzut din nou în vis, în ciuda unei voci apropiate care murmura: „Mînzule, mînzule..."

*

STAI - NU PLECA ÎNCA. Nu te grăbi, mai ai o încercare.

Glasul vrăjitorului s-a stins, apoi a revenit.

- E o datorie. Pe care trebuie s-o îndeplinești **acum,** nu altădată. Frățele tău nu e demn de ea. el nu va găsi niciodată. El nu știe să caute. Tu nici nu ai nevoie de hărțile lui. Sînt greșite toate, înțelegi? Greșite. Trebuie să cauți pe cont propriu.

Învățătorul căzuse. Spectrul său energetic s-a ridicat, semn că trebuia să plec. Am mîngîiat plantele care se legănaseră tot timpul în spatele meu, adulmecîndu-mă. Frunzele se legănau în continuare. După ce am ieșit, am încuiat ușa și am aruncat cheia.

Nu mi-a fost greu să fac rost de o sapă și un hîrleț din gospodăria lui tanți Ortansa și să plec fără să mă vadă frate-meu. În timp ce ieșeam, pe drum a trecut o Salvare: îl aducea înapoi pe Alin, băiatul care se lovise la picior, era mult de-atunci. Nu erau decît cîteva zile.

Am mers repede, furișîndu-mă, pe ocolite. Nu voiam să se afle, era căutarea **mea,** avea dreptate învățătorul, acolo unde frate-meu era sortit să nu reușească, să amîne, trebuia să izbîndesc eu. Și era un mod de a-mi spăla cenușa de pe suflet, o încercare măcar, aveam ceva rău în mine, o moarte, murisem pe dinăuntru, mă încărcasem cu moartea și cu păcatele și cu gîndurile învățătorului, eram ca un vas de lut, plin cu cenușă, cenușa mea probabil, cenușa cuiva drag, cenușă amestecată. Vedeam parcă aievea un vas de lut, ascuns în pămînt, pe care cazmaua mea îl dorea și pe care îl apropiam centimetru cu centimetru de suprafață, un vas care, ajuns la lumină, se sfărîmă, praf roșu amestecat cu praful cenușii, și în iarbă rămîne o grămăjoară de lut ars și de cenușă, care intră în pămînt de parcă pămîntul era o strecurătoare, o clepsidră multiplă, cenușa mea, amestecată cu cenușa cuiva drag, se scurgea înăuntru, fir-cu fir, dispărînd, distribuindu-se fir cu fir în izvoarele care lăcrimau la baza dealului.

Pe izlaz nu era nimeni. Am pornit spre pădurea din stînga, știam că acela este dealul Rizea, mi-l arătase, cred, un copil, atunci cînd venisem aici cu ziaristul, în urma lui frate-meu. Era mult de atunci. Nu erau decît cîteva zile.

Pădurea foșgăia, era adîncă și puternică. Totul se mișca, pînă și frunzele uscate de pe jos și mușchiul, totul colcăia, mii de viețuitoare se agitau pe sol și în aer, fagii mă priveau, cred că dacă ar fi vrut, și-ar fi putut strînge crengile în jurul meu, ca pe un cocon de vierme de mătase m-ar fi învelit în ramuri, apoi, cînd mi-ar fi dat drumul, din crisalidă ar fi irumpt un nor de fluturi microscopici de culoarea cenușii.

Și nu se auzea nici o pasăre.

Călcam ca pe spatele unui animal uriaș, care devenise deal și care dormea și care încerca să se trezească, mișcîndu-și fără încetare pielea, mușchii de sub piele, venele și arterele, chiar și nervii și-i mișca, în piele și mai jos. Urcam pe spinarea marelui animal adormit, așteptam să fiu înfășurat în crengi și în frunze, înăbușit de clorofilă, prefăcut într-un nor de fluturi de cenușă, urcam, privind tot timpul înainte, gîfîind, adus puțin de spate, încordat, aproape alergînd.

Cînd am ajuns sus, am constatat că nu mai aveam uneltele. Le pierdusem, nu știam unde, nu aveam putere să le caut.

Mă aflam într-un luminiș neted ca în palmă, un platou de forma unei elipse, desenat riguros de copacii parcă plantați dinadins în jurul lui. Puteai presupune că pămîntul lui era interzis copacilor, era otrăvitor pentru ei, numai iarbă păioasă, verde-albăstrie, creștea în elipsa în care am ghicit imediat **locul.**

Am început prin a smulge iarba. Am făcut-o grămezi, la margini, spre pădurea foșgăitoare. Am pornit apoi din centru, cu mîinile făcute căuș, să trag spre margini pămîntul. Era nisipos, afînat, se sfărîma imediat ce-l apăsai, parcă fusese ros de un milion de viermi microscopici un milion de ani în toate direcțiile. Un taluz circular creștea încet-încet în spatele meu, iar în fața mea se adîncea în același timp un con, cu vîrful în jos. Mă învîrteam în jurul conului, în genunchi, aplecîndu-mă și îndreptîndu-mă mereu, trăgînd cu palmele pămîntul, împingîndu-l spre spate, cît puteam de departe, am intrat apoi în groapă și am împins de acolo pămîntul, tot pas cu pas, de jur împrejur, neobosit, neostoit. Văzut de sus, din nori, luminișul părea probabil un ochi, cu pupila din ce în ce mai conturată, mai largă, mai adîncă, iar în pupilă cu un gîndac, un vierme care o adîncește, o lărgește, tinzînd să acopere întreaga elipsă a corneii dintre pleoapele pădurii foșgăitoare.

Peste marginile gropii nu se mai vedeau decît vîrfurile copacilor, și, între ei, cerul. Rămăsesem eu, nisipul sfărîmicios de sub mine și cerul de dea-

supra. Şi eram **aproape.** Lucram într-un ritm egal, perfect, de o regularitate fără cusur. Trăgeam, împingeam, mă aplecam, mă ridicam, un centimetru mai în adînc, unul mai la stînga, unul mai sus, metronom impasibil, o dată, încă o dată, încă de o mie de ori, încă de o mie de mii de ori. Eu şi cerul.

Cînd am simţit răceala bronzului, m-am oprit. Apoi m-am mirat şi am pornit din nou. Era o suprafaţă orizontală, cu încrustaţii. Nu era un clopot, nu era o ladă, nu erau sfeşnice, nu erau icoane. Era o carte.

I-am dezvelit coperta, am săpat în jurul ei şi i-am dezvelit laturile. Era cît mine de mare şi de o palmă de groasă. Avea coperte de bronz şi file cu margini de bronz. Am suflat cu grijă fiecare fir de nisip de pe copertă şi am admirat încrustaţiile. Arabescuri nesfîrşite, linii curbe, linii frînte, linii ca nişte vrejuri de viţă de vie, linii labirint se întretăiau, se împleteau, se alergau unele pe altele, desenate cu acul pe întreaga suprafaţă. Nici o inscripţie. Doar infinita împletire de arabescuri, strălucind stins.

Am vrut să deschid cartea. Nu aveam cu ce! Braţele îmi ajunseseră demult două cioate cu vîrfurile tăbăcite, chitinoase, impregnate de nisip. Pînă aproape de coate mi se tociseră braţele.

Deasupra gropii am auzit fîşîitul aripilor unui vultur care plana, aşteptînd. Ştiam ce aşteaptă. Am început gestul nesfîrşit al aşezării pe patul de bronz. Cînd am ajuns pe spate şi am privit în sus, pe cer se roteau deja doi vulturi...

*

„ÎNTR-O BUNĂ DIMINEAŢĂ, cînd Gregor Samsa se trezi în patul lui, după o noapte de vise zbuciumate, se pomeni metamorfozat într-o gîngănie înspăimîntătoare" **(Kafka, Metamorfoza).** Eu m-am trezit într-o bună dimineaţă, om care a visat că a fost fluture...

Am fost dus într-un sanatoriu - putea fi numit şi ospiciu - am stat aproape o jumătate de an acolo, am repetat tot timpul „nu, în sat nu! nu, vă rog, nu în sat! nu vreau în sat! nu, nu, în sat nu! vă rog, nu! în sat nu!" - pînă la mijlocul iernii, cînd am căzut pe gheaţă. M-am lovit destul de tare. La frunte. Şi m-am trezit cu adevărat. Metamorfozat în mine însumi. Om care a visat că a fost om.

*

DA, ÎMI AMINTESC APROAPE TOT. Mi-e greu să ordonez episoadele, să spun care după care vine, dar fiecare episod în parte mi-e foarte aproapiat. Un caleidoscop. Se ordonează singur, în fiecare clipă altfel.

Nu, nu mă impresionează în nici un fel, să ne înţelegem, îmi amintesc totul pentru că aşa se întîmplă, nu pentru că eu încerc să-mi amintesc. Nu caut nici un fel de detalii, nici un fel de semnificaţii. E ridicol să caut **eu** semnificaţii într-un coşmar care mi s-a întîmplat mie. Asta e treaba psihologilor ca dumneavoastră. A fost treaba medicilor în sanatoriu, sau ospiciu, cum vreţi să-i spuneţi.

Da, am terminat facultatea. De altfel, ştiţi foarte bine asta din dosar, este necinsit din partea dumneavoastră că-mi puneţi această întrebare, vreţi poate să-mi testaţi gradul de agresivitate, de inteligenţă poate. Cred că, în ciuda celor două lovituri la cap, nu sînt nici mai puţin inteligent, nici mai puţin agresiv sau neagresiv decît **înainte**. Mă simt exact ca înainte. Puţin obosit psihic, mai bătrîn dacă vreţi cu cîteva zile petrecute în comă şi cu o jumătate de an petrecută într-un ospiciu şi cu trei ani petrecuţi în vis - cred că înţelegeţi ce vreau să spun - dar în rest nimic deosebit.

Desen de DAN COROIU

Nu, m-am ferit să povestesc cuiva coşmarurile mele, cred că cei care ştiu cîte ceva evită să mă întrebe, de teamă - inutilă - că mi-ar face rău, iar cei care nu ştiu - nu ştiu şi gata. Iar eu n-am fost niciodată prea aplecat spre confidenţe. Un introvertit, exact, acesta este cuvîntul.

Nu, în sat nu m-am dus încă. Ştiu că la sanatoriu repetam mereu că nu vreau în sat, n-am avut însă ocazia, iar frate-meu s-a ferit să mă cheme, este clar de ce, altfel m-aş fi dus.

Nu, nu mi-e teamă deloc să merg acolo. Sînt convins că multe locuri, multe case, unii oameni mi-ar părea cunoscuţi, dar asta nu mă sperie. Cred că mai degrabă unii dintre ei ar fi speriaţi.

Da, din cauza „puterii" mele de a prezice viitorul, se pare că au însăilat o întreagă legendă pe seama mea, mi-a spus frate-meu.

Nu, sînt absolut „inofensiv", credeți-mă.

Da, știu explicația colegului dumneavoastră, mi-a spus-o frate-meu, dar, iertați-mă, cred că este un joc de-a știința, ceva în genul ipotezelor din romanele științifico-fantastice. Plauzibilă, coerentă, dar o simplă ipoteză. O părere. „Rememorarea uzuală a existenței, în pragul morții - al unei pretinse morți de data asta, nu cred că am fost vreo clipă în pericol să mor cu adevărat - a fost atît de impetuoasă, încît, purtat de avînt, a trecut în viitorul imediat, călătorind deci în timp, încă un interval, pînă a reușit să se oprească." Vorbe. La fel cum socotitorul din orașul unde mi-am făcut liceul susținea că e un exilat dintr-o lume paralelă. Singura dovadă că era așa fiind faptul că ne considera prea proști pentru a sta de vorbă cu noi treaz. Iar el abia dacă reușea să formuleze o propoziție cu cap și coadă. Nu degeaba socotitorul-minune din vis era oligofren. Să ne înțelegem, eu nu neg aceste explicații, ci afirmația că ele ar fi **adevărate.** Ele nu sînt altceva decît **ipoteze.** Neverificate încă și, mă tem, neverificabile.

Nu, de atunci nu m-am mai lovit la cap. Și nici nu am încercat să o fac singur, să văd ce iese. Sper că nu la o asemenea „experiență" v-ați gîndit adineaori...

Da, știu că muzeul a ars, știu că gestionarul a fost aviator, că a sărit cu parașuta, știu că învățătorul a murit chiar în noaptea în care eu visam că-l sugrum, că frate-meu vrea să-i transforme căsuța în muzeu, în locul celui trăznit. Coincidențe poate. Fapte care **cer** o explicație nu o furnizează. Fizicienii se pare că au formulat un principiu dual legii numerelor mari, anume principiul seriilor improbabile. Ceva în legătură cu posibilitatea producerii unor evenimente cu probabilitate mică, în serie, sfidînd orice așteptare calculată. Simplă formulare alambicată a constatării că, în fond, improbabil nu înseamnă imposibil, că experiența noastră este finită, în timp ce probabilitatea este o noțiune ergodică, operînd cu serii infinite de evenimente. Pe intervale se poate întîmpla orice, limita este cea care ne interesează. Dar limita se calculează doar, nu se întîlnește în laborator. Nici în viață.

Da, mă stăpînește o anume senzație de provizorat, de trecere, tot ce fac se suprapune peste o atmosferă generală de așteptare, așteptarea unei reîntoarceri, nu-mi dau seama unde, într-un loc plăcut, însorit, în copilărie probabil, în brațele mamei. Mă surprind adesea vorbind despre un „acasă" care nu este adresa de domiciliu, poate că e vorba despre apa băută în primii ani de viață, așa cum spunea fratele meu în vis, vorbesc alteori despre un „atunci" feeric, care s-a îndepărtat, dar va reveni.

Nu, nici vorbă, cred că e bine că mă simt în trecere spre „ceva", pentru că în felul acesta îmi păstrez optimismul, un anumit tonus de drumeț înțelegător, prietenos cu toată lumea.

Nu, nu m-am gîndit niciodată că aș fi un exilat dintr-o lume paralelă, ca socotitorul din liceu, îmi pare rău că-mi puneți o asemenea întrebare, sper că nu mă considerați un „socotitor", chiar dacă sînt profesor de matematică. Și calculez foarte prost, vă asigur, lent și cu erori.

Concluzii?! Semnificații?! Dar v-am mai spus că nu pot nici măcar să ordonez tablourile și episoadele **acelea**, cum să le mai găsesc și semnificații?! **De ce** să le caut semnificații?! Un amestec de elemente din conștient, subconștient, inconștient, paraconștient și alte prefix-conștiente. Plus reminiscențe din diferite lecturi. Un pumn de cioburi aruncate în nisip, din care nu rezultă nici măcar forma amforei.

Da, am spus **amforă** și nu oală și **am spus,** într-adevăr, amforă. Cred că aveți dreptate, sînteți un tip subtil, dacă m-am gîndit la o amforă, înseamnă că este, totuși, necesar ca „cioburile" să fi făcut parte dintr-un întreg și nu din unul banal, ci dintr-o **amforă.** Mă puneți pe gînduri, mă tem că acesta v-a fost scopul, nu studiul despre care vorbeați. Să vedeți dacă mai am „puteri oculte" și să mă determinați să caut eu semnificații. Abil, destul de abil.

Promit însă că n-o voi face, promit...

Desen de RADU GAVRILESCU

TADEUSZ MARKOWSKI

condiția umană

DICTON: Gladiatorule
Nu-ți căuta prietenii
printre gladiatori!

Sala Comisiei Medicale a Departamentului Zborurilor Intergalactice era arhiplină. Tehnicienii tocmai terminau instalarea racordurilor individuale cu ordinatorul și stimulatoarele semicerebrale ale celor șase membri suplimentari ai Comisiei care, în mod excepțional, urma să lucreze în acea zi cu un efectiv sporit. Nimeni nu vorbea. Pe Pământ, se știa demult că deciziile optimale pot fi luate numai respectîndu-se două condiții: colaborarea rațională cu ordinatorul ce analizează opiniile și utilizarea stimulatoarelor, care eliberează creierul de influența senzațiilor și sentimentelor de prisos — definite în literatura de specialitate ca paraziți. Astfel încît omenirea își putea accelera în continuare ritmul evoluției, pînă atunci încetinit de imperfecțiunea organelor umane.

Din fericire, s-a observat că aceasta nu era o barieră de netrecut. Iată de ce, în sală, nimeni nu scotea un cuvînt. Căci a vorbi n-ar fi fost soluția optimală, devreme ce nu se cunoșteau încă toate datele privitoare la Expediția XIV.

Președintele Comisiei, Tor Laakon, își verifică încă o dată fișele de cuplare la ordinator, la stimulator și la dispozitivul telepatic colectiv care analiza, succesiv, gîndurile tuturor membrilor Comisiei, transmițîndu-i sintezele finale. Era cel mai recent și mai complex model. Principala sa carență consta în faptul că era dependent direct de om, ceea ce, evident, întîrzia considerabil transmiterea informației.

Totuși, Consiliul Planetar era categoric în această privință: fiecare legătură, fiecare mașina trebuia, în ultimă instanță, să se supună în mod obligatoriu omului. Tor Laakon știa că poziția inflexibilă a Consiliului se datora lui Muur Kekon, psiholog renumit, ce reamintea adesea că aceasta era o condiție sine qua non pentru existența umanității. De altfel, Muur era în sală, dar stătea deoparte, ca un membru al Comisiei Ordinare. Era una din ciudățeniile lui. Tor îl bănuia chiar că are idei și mai revoluționare, ca de pildă dorința de a pune capăt optimalizării. Se zvonea că Muur se debranșa adesea de la stimulatoare, dar Tor nu era tocmai convins. Totuși, Muur era membru în Consiliul Planetar. În acest moment, privirile îi se întîlniră.

„Nu era nevoie să verific fișele", își spuse. Știa că erau cuplate astfel încît să nu-l deranjeze în mișcări. Era deci un tic de care nu reușea să scape, dar care rămînea în limitele permise. De altfel, se interesase și la Ordinatorul Medical Principal. Pentru mai multă siguranță, ceru ordinatorului de veghe să-i evalueze gestul:

— Optimalizare 0,3, i se răspunse. Se recomandă consult psihologic. Gest în limite normale. Fără influența asupra funcției dumneavoastră actuale.

„Îmbătrînesc". Și simți în același moment cum stimulatorul își întărea efectul. „Va trebui să-mi dau demisia în curînd." Își curmă gîndurile la auzul semnalului. Totul era gata pentru începerea discuțiilor.

Tor Laakon rezumă situația:

— Afacerea Expediției XIV. Cazul pilotului Gib Trens. Videograma ordinatorului conform dispozitivului telepatic. Constatare preliminară: date insuficiente. Scopul proiecției: lămurirea motivelor morții lui Gib Trens, evaluarea gradului de respectare a regulamentului zborurilor intergalactice, obținerea de învățăminte pentru expedițiile viitoare. Înregistrarea celei de-a 2948-a zi de zbor, ultimele douăsprezece ore. Atențiune, încep!

Tor își încheie prezentarea. Era încă o ciudățenie a Consiliului, dezbaterile trebuiau deschise obligatoriu de o ființă umană. Dar Tor era mulțumit de alocuțiunea sa. Avea impresia că nu pronunțase nici un cuvînt inutil. Pentru mai multă siguranță, consultă din nou ordinatorul, care-l liniști:

— Optimalizare nouăzeci și nouă la sută. Eroare acceptabilă.

Între timp, proiecția începuse.

* * *

Gib încercă să se scoale de pe patul de hibernare. Se sprijini o clipă într-un cot. Era prea slăbit ca să se ridice. Medicul robot se apropie și îi administră injecția adecvată. Gib așteptă ca medicamentul să-și facă efectul și începu să se îmbrace încet. Aruncă o privire prin sală. Era ultimul.

„Iar o să primesc puncte de penalizare", își spuse, resemnat.

Din fericire, nu era încă legat la stimulator. Nici dispozitivul telepatic nu era cuplat la hibernator. Gib își putu îngădui o clipă de gîndire nonoptimală.

Din 26 de locuri de hibernare, erau libere 22. Corespunzător numărului celor dispăruți în cursul expediției. Majoritatea fuseseră dezintegrați, avînd o probabilitate apropiată de zero de a reveni la bord. Gib nu se putuse obișnui cu acest procedeu. Dar regulamentul zborurilor cosmice era drastic. Era o problemă de optimalizare. Pentru Pământ conta doar ca nava cosmică să revină pe astroportul de unde plecase, cu toate datele adunate în timpul zborului. Întoarcerea echipajului nu era absolut necesară. La început, Gib fusese convins de justețea unui astfel de principiu. Mai tîrziu, începuse să-și pună întrebări. Cosmonauții nu erau cuplați în permanență la stimulatoare. Își putea permite deci o clipă de reflecție liberă, ceea ce, după cum observase, nu scădea cu nimic optimizarea deciziilor pe care le lua. Nu i-o spusese decît lui Gobar, pe care-l considera prieten. Într-o zi, îl surprinsese decuplat de stimulator în timpul cartului său. Prima reacție fusese să-l anunțe pe comandant. Li se spusese că acest mod de comportare duce la distrugerea navei. Totuși se hotărîse, cine știe de ce, să vadă ce-o să se întîmple. Și nu se întîmplase nimic. De atunci au început să stea de vorbă. Apoi să plece în recunoaștere împreună. Puteau deci fi considerați „prieteni", deși acest cuvînt era demodat și chiar periculos. Prietenia fusese eradicată de patru secole, ca un sentiment parazit.

Vocea comandantului Lon Vir răsună deodată în difuzoarele din hibernator:

— Gib, la postul 2!

— Recepționat!, răspunse el mecanic.

Privi, încă o dată, sala goală, înainte de a se îndrepta spre postul său.

Cabina de comandă, o sală uriașă, plină altădată ochi, era acum pustie. Fiecare dintre supraviețuitori trebuia să deservească șase posturi diferite. În acest scop posturile fuseseră cuplate împreună. Modificaseră dispozitivele de comandă, dar fotoliile rămaseseră pe loc. Ar fi fost inutil să le demonteze. Stăteau neocupate, mute, ca niște remușcări. Asemenea conștiințe[1], eliminată din dicționare de patru secole, ca o noțiune irațională.

Gib așteptă ca fotoliul să-l cupleze la toate terminalele. Dură ceva mai mult ca de obicei, căci ocupa un post privilegiat. Beneficia în consecință de trei racorduri în plus cu ordinatorul, față de ceilalți. În sfîrșit, se realizară toate conexiunile cu nava.

Auzi ordinul lui Lon Vir:

— Verificați instalațiile!

— Dispozitivul de supraviețuire în regulă, răspunse Gobar.

— Dispozitivul de comandă în regulă, adăugă Jac Her.

— Fuselajul în regulă, afirmă Gib, după ce consultă ordinatorul.

— Sistemul de propulsie?, întrebă Lon

— Dublă de ordinator, răspunse Gobar, după o scurtă pauză.

„Dublă" însemna că ordinatorul considera oportună reluarea ciclului de verificări. Era mai întotdeauna un indiciu de avarie, chiar dacă trebuia așteptată concluzia finală.

— Avarie în cală. Scurgere, anunță în cele din urmă Gobar.

— Evaluare!, ordonă comandantul.

Gib se concentră și refăcu contactul telepatic cu ordinatorul. Obținu primele date privind avaria. Încercă să aplice unul din programele standard. Nici un rezultat. Situația era mai gravă decît s-ar fi părut.

— Evaluare în trei minute și patruzeci și două de secunde, anunță el, în sfîrșit, după ce reunise toate datele. În acest timp, comandantul continua controlul navei. Iar Gib întocmea, pas cu pas, programul adecvat. Obținu în cele din urmă un rezultat. Nu i se mai întîmplase niciodată așa ceva.

— Dublă de evaluare!, anunță el, cu o voce ușor alterată de emoție.

Această stare nu dură însă decît o clipă, căci stimulatorul își întări acțiunea. Gib putea astfel să se concentreze exclusiv asupra programului. După verificare, diagnosticul rămase neschimbat. Gib consideră că poate să-l anunțe:

— Distrugerea reactorului în 32 de minute. Intervenție directă obligatorie.

— Estimarea urmărilor!, ceru Lon.

Gib se cufundă din nou în programele sale. În sfîrșit, putea folosi modelele standard. Obținu următoarea evaluare:

— Deteriorarea reactorului, sasului și hibernatorului la 32 de minute și 5 secunde după explozie, probabilitate 0,99. Deteriorarea habitaclului 12 secunde mai tîrziu, probabilitate 0,94. Distrugere totală a cabinei de comandă după un minut, ca urmare a exploziilor care vor anihila panourile energetice, probabilitate 0,90.

— Evaluarea șanselor de supraviețuire și revenire pe Pămînt?

— Supraviețuire previzibilă după luni din momentul zero, probabilitate 1/10 000. Revenire pe Pămînt, probabilitate 10 la puterea minus 12 în 2000 ani.

— Indicații?

— Intervenție directă a două persoane plus șase roboți depanatori. Probabilitate de reușită, dacă se începe într-un minut și jumătate: 0,81.

— Posibilitatea folosirii tuturor roboților depanatori?, întrebă Gobar.

— Interzisă de ordinator. Programul va rămîne cuplat, conectînd stimulatoarele speciale hipnotice. Motivul: a obliga două persoane să execute reparația.

— Justificare?, strigă Gobar, enervat.

— Reducerea probabilității de întoarcere pe Pămînt, cu datele, la 0,53. Șapte sutimi sub probabilitatea prevăzută de regulament.

— Durata reparației?, ceru Jac Her.

— Un minut și șapte secunde, răspunse Gib.

Și realiză că pentru doi dintre ei era exact timpul ce le rămînea de trăit.

— Probabilitatea de supraviețuire pentru echipa de depanare?, întrebă din nou Jac.

— 10 la puterea minus 4, cu hibernare, timp de 25 secunde din momentul părăsirii sălii reactorului.

Lon puse în sfîrșit întrebarea rituală:

— Ce spune ordinatorul?

— Dublă!, răspunse Gib.

Nu era obligat să procedeze așa. De altfel, programele specifice erau verificate de trei ori înainte de rulare. Regulamentul permitea totuși, în asemenea cazuri, reefectuarea calculelor. Gib considera că este de datoria lui să le verifice exactitatea și fără ordinul comandantului.

Ordinatorul anunță, în sfîrșit:

— Lon Vir și Jac Her: 40 de secunde.

Cei doi vizați începură să-și desfacă legăturile în același timp. Zece secunde mai tîrziu, se îndreptau spre ieșire. Totul era conform regulamentului.

Nici Gib, nici Gobar nu le aruncară vreo privire. La ce bun? Nu se puteau desprinde de aparate. Oricum, cei doi erau deja considerați morți. Nu conta decît îndeplinirea în bune condițiuni a misiunii.

— Să fie pregătit hibernatorul!, ordonă Gib.

— Recepționat, răspunse Gobar.

Desen de CĂLIN POPOVICI

[1] — *Joc de cuvinte „surmienie" - conștiință -, „Wyrzut sumienia" - mustrări de conștiință, remușcări*

— Să fie trimiși șase roboți depanatori în cală!
— Recepționat.

În jumătatea de oră care urmă, nu schimbară nici un cuvînt. Supraveghează doar, cu îngrijorare, indicatorul ce vizualiza scurgerea reactorului. Acul se îndrepta încet spre zero. De data aceasta, stimulatoarele nu se cuplară. Îngrijorarea era permisă; nu și panica.

— Voi trimite doi roboți medicali în sasul reactorului, spuse Gabor, pe neașteptate.

Era prea devreme pentru a proceda astfel, dar Gib nu reacționa. Inițiativa lui Gobar nu depășea limitele de toleranță. Oricum, legăturile de care răspundea îi solicitau lui Gib toată atenția.

Vocea lui Lon izbucni deodată în difuzoare:

— Dezintegrați-ne!

— Roboții medicali așteaptă la intrarea sasului, le reaminti Gib. Și adăugă: Mai aveți douăzeci de secunde.

— Renunțăm la hibernare, reluă Lon. Dezintegrați-ne!

Cu un gest reflex, Gib întinse mîna spre butoanele care comandau detonarea explozibilului aflat asupra fiecărui membru al echipajului. Ordinatorul se opuse.

— Motivul?, întrebă.

— Probabilitate de deteriorare a reactorului. Interdicție a ordinatorului.

— V-am deconectat detonatoarele, îi anunță Gobar.

— Vă puteți dezintegra în sas, spuse Gib.

— Recepționat.

— Vă reamintesc totuși că hibernatorul vă așteaptă, adăugă Gobar.

— Știm, răspunseră cei doi.

Ceva mai tîrziu, aparatele înregistrară două mici explozii în sasul reactorului. Gib spuse, mașinal, cuvintele regulamentare.

— Lon Vir și Jac Her au încetat de a fi. Era dreptul lor.

Nu mai erau acum decît doi.

— Indicația ordinatorului principal?, întrebă Gib, după minutul de tăcere obligatoriu pe care îl cerea situația.

— Continuarea explorării sistemului Alfa 22/BX! După terminarea lucrărilor, revenire pe Terra conform programului 3C!

Ordinatorul considera deci că el și Gobar erau de ajuns pentru a duce la bun sfîrșit ultima sarcină a expediției. Gib nu contestă această decizie. Afișă programul 3C a cărui primă fază prevedea somnul. Aceasta era și opinia lui, ca proaspăt comandant.

* * *

N-au dormit decît două ore, dar, conform programului, era un somn hipnotic profund, echivalînd cu circa zece ore de somn normal. În aceste două ore, organismele le-au fost supuse unei acțiuni regeneratoare și unei băi fortifiante, astfel încît, imediat ce s-au trezit, au fost în stare să analizeze sistemul solar în care se aflau. Timp de trei ore, au comparat și analizat datele transmise de sondele automate. Acestea nu semnalară nimic într-adevăr interesant. Sistemul era analog altor cîtorva sute explorate pînă atunci. Gib calculă probabilitatea de a descoperi ceva util pentru Pămînt. Obținu 0,03. Cu două sutimi mai puțin decît ar fi fost necesar pentru a obliga echipajul să treacă la verificări și cu tot atîtea prea mult pentru a-i permite să dea fără șovăire ordinul de plecare. Dar, după întoarcerea pe Terra, această decizie trebuia justificată. Gib hotărî să nu treacă la verificări. Nu numai pentru că echipajul fusese redus la minimum. Își dădea seama că evenimentele din ultimele trei ore schimbaseră ceva în el... Ceva ce nici un stimulator n-ar fi putut șterge.

— Coeficientul de realizare a programului 3C?, întrebă el.

— 93%, răspunse Gobar.

— Pregătește-te de întoarcere, ordonă Gib.

Îndată se auzi vocea ordinatorului:

— Decizie discutabilă. Motivația?

— Decizie definitivă. Executarea!, replică el, fără să ezite.

Avea dreptul să o facă. Regulamentul îi acorda lui, și nu ordinatorului, ultimul cuvînt în asemenea situații, și putea să profite de asta. Iar ordinatorul putea cere justificarea deciziei. Din fericire, numai atît.

Între timp, Gobar termină rularea programului 3C și trecu la verificarea navei. Muncă de rutină, pe care de-abia o mai făcuse cu patru ore înainte. Evident, totul era în regulă.

O oră mai tîrziu, se întîlneau în hibernator. Gobar vru să spună ceva, dar se răzgîndi. Se priviră o clipă în ochi. Erau încă sub impresia celor petrecute recent.

— E ultimul meu zbor, spuse în cele din urmă Gib.

— N-am știut, răspunse Gobar, cu un glas din care răzbătea o mare părere de rău.

— Acum m-am hotărît.

— Dacă supraviețuim, mormăi Gobar.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Nimic. Am o presimțire.

— Presimțire? Bătrîne, astea-s consecințele deconectărilor tale de la stimulatoare!

Gib era îngrijorat de starea lui Gobar.

— Nu mai fi o mașină pentru o clipă!, explodă deodată acesta.

— Uite ce e! (Gib vorbea acum serios). Ți-am trecut cu vederea ciudățeniile, dar ajunge! Datoria mea este să readuc nava pe Pămînt și vreau s-o fac fără alte victime. Cred că e soluția optimală. Așa că te previn: nu voi tolera niciun exces. Dacă va fi necesar, voi cupla programele speciale.

— Și-ți va fi mereu teamă că ordinatorul îți va hotărî dezintegrarea, replică Gobar, ironic.

Gib vru să răspundă că nu cunoaște acest sentiment, dar brusc își dădu seama că, mai devreme, în cabina de comandă, în timp ce toți așteptau rezultatul prognozei și hotărîrea ordinatorului, ceea ce simțise era mai mult decît îngrijorare.

— Nu mă tem de dezintegrare, declară el, în sfîrșit.

Era adevărat. Își dădea seama că, în anumite situații, o astfel de soluție era inevitabilă, recunoscînd în același timp că, uneori, cauzele erau minore.

— Da. Știu. Dar nu în această situație.

Vocea lui Gobar era resemnată. Reluă:

— Și eu am dezintegrat șase. Știi bine. Dar de tine pot depinde viețile a douăzeci și ceva de oameni, aflați la distanțe de parseci de Pămînt, și e cu totul altceva să fii o mașină față-n față cu o altă mașină, doar pentru a place unei a treia mașini. Și toate astea în numele unei a patra mașini, cea mai mare, care cere mereu noi date, într-un timp mereu mai scurt cu un preț mereu mai ridicat.

— Exagerezi. Zborurile intergalactice au fost întotdeauna periculoase. Încă de la început au fost și pierderi de vieți umane. Dar asta în numele științei. Sau, dacă preferi, al noilor date.

— Văd că ți-ai luat rolul în serios, nu?

Ironia din vocea lui Gobar făcuse loc blazării celui care știe prea multe și nu se mai poate reține.

— Sînt la al doilea zbor, mai spuse, sărind la altă idee.

— Eu la primul, răspunse Gib. Și la ultimul, adăugă el, pe un ton serios.

— Din primul ne-am întors patru din treizeci. Acum ar fi trebuit să piară numai patru. Crezi cumva că vei fi „curat" cînd vei pleca? Aiurea! Probabil că nici n-o să-ți dea voie!

— Sînt foarte curios să aflu cine mă va împiedica, spuse Gib.

— Mașina.

— Îmi dau demisia!

— Te vor trimite la sanatoriu. Te vor menține sub controlul stimulatoarelor și-ți vei schimba hotărîrea.

— De unde știi tu toate astea?, întrebă Gib, deodată interesat.

— Am citit cîte ceva. Am stat de vorbă cu cîțiva inși care mai pot încă să gîndească liber.

— Și nu tragi nici un folos de pe urma stimulatoarelor, conchise Gib.

— Într-adevăr, te abrutizează.

— Dar trebuie să recunoști că, fără ele, n-am fi făcut mare lucru.

— Odinioară, oamenii se descurcau perfect și fără ele.

— Dar erau pe punctul de a declanșa o catastrofă.

— Ce știi tu despre asta?

Tonul lui Gobar era aproape disprețuitor.

— Știu destul. Știu că se înmulțeau încălcările legilor, crimele, furturile, violurile. Oamenii uitaseră rostul vieții. Încetaseră să muncească, pentru a consuma și a se afunda în plăceri. Mai știu și că producția industrială se prăbușise și că literatura și arta dispăruseră. Omenirea agoniza.

— O decadență căreia aceeași omenire îi supraviețuise de sute de ori, renăscînd de fiecare dată mai bună, mai sănătoasă, mai puternică.

— Ce-i aia decadență?, întrebă Gib.

— E o tendință spre cădere, deci mai mult sau mai puțin ceea ce tocmai ai descris.

— Nu cunoșteam cuvîntul.

— Cît despre mine, nu i-am înțeles semnificația decît după întoarcerea din prima expediție.

— De la cine l-ai aflat?

— Nu contează.

— N-ai încredere în mine?

— N-ar fi optimal, ironiză Gobar.

— Consideri că ceea ce ni s-a spus despre catastrofă e fals?

— E adevărul. Dar truncheat.

— Cum adică?

— Nu ne-au spus nimic despre iubire, prietenie, sacrificiu sau pasiune. Și nici despre multe altele pe care le-au înlăturat ca fiind sentimente parazite.

— Poate că așa trebuie... Pentru prima dată, Gib începea să ia în serios cuvintele lui Gobar.

— Nu. Am asimilat iubirea cu absurdul. Procreăm cînd o cere ordinatorul. Dacă-ți place o fată, trebuie să ceri avizul aceluiași ordinator. Am eliminat criminalitatea și totuși nimănui nu-i tremură mîna cînd trebuie să dezintegreze un om alături de care a trăit ani în șir în spațiu. Ne temem în primul rînd să nu fim bănuiți de funcționare non optimală. Și de asta nu putem să ne facem de cap cînd avem chef.

— Dar de ce să ne facem de cap?, întrebă Gib, cu sinceră uimire.

Gobar îl privi îndurerat. În cele din urmă, ridică din umeri, resemnat și se duse să se întindă pe patul său.

— Auzi, reluă el, șovăitor, după o lungă tăcere, dacă nu mai ajung pe Pămînt, vei găsi cîteva cărți în cabina mea. Citește-le înainte de a merge la Centrul Piloților!

— De ce să nu ajungi?, se miră Gib. Știi doar că expediția e pe sfîrșite. Ne întoarcem acasă.

— Ți-am mai spus; am o presimțire...

În aceeași clipă, semnalul de alarmă răsună în hibernator.

— Echipaj, la posturi! Avarie de gradul întîi.

* *

Gib se află în cabina lui Gobar și inventariază lucrurile acestuia. Gobar încetase de a fi. Era dreptul lui. Numai că Gib nu e sigur că Gobar voise să dispară. Nu e convins nici că el dorise să-l dezintegreze. Și totuși, o făcuse. Iar acum își mai îngăduise să comită și o infracțiune: deconectase toate stimulatoarele și anulase toate programele excepționale. Ca pilot, era terminat.

„Gobar ar fi putut ști? Imposibil. Cum să prevadă că avea să dispară?".

Se întîmplase ceva de necrezut: carlinga fusese străpunsă la nivelul reactorului.

Zguduitura nu fusese prea puternică. Întreg modulul de propulsie nimerise brusc sub un bombardament de particule cosmice, și de... altceva, cu iradieri stranii. Bombardamentul durase mai puțin de o secundă și cu siguranță nu fusese dăunător. Ordinatorul îl interpretă în felul lui și deschise focul cu întregul armament. Timp de cîteva minute, vidul din jurul navei se transformă într-un adevărat infern. Drept urmare, ceva fu distrus, fără să se știe ce anume. Pur și simplu avu loc o explozie. Pentru orice eventualitate, Gib redactă o dare de seamă în dublu exemplar a acestui incident, conform regulamentului.

Atunci începu drama. Ordinatorul hotărî că e necesară o intervenție umană în exterior, pentru a astupa breșa. Gobar ieși, însoțit de trei roboți depanatori.

— La dracu'!, strigă el, după ce se apropiase de locul impactului. N-am mai văzut așa ceva. În carlingă e o gaură rotundă.

— Te așteptai la un pătrat?, ripostă Gib, uimit el însuși de răspunsul său.

Pentru prima dată, utiliza prin radio cuvinte și nu formule regulamentare. Lui Gobar i se păru un lucru obișnuit și nu-i acordă nici o atenție.

— E un cerc perfect, adăugă el, cu aceeași uimire.

— Trimit roboții să-l examineze. Așteaptă-i!

Gib își reluase rolul de comandant.

— Raportează!, ordonă el, după o pauză în care Gobar nu spusese nimic.

— Cu ochiul liber, nu se vede nimic interesant.

Gib se întrebă care putea fi explicația unui asemenea comportament. Gobar fusese totdeauna un tip disciplinat. Brusc înțelese:

— Iar ți-ai deconectat stimulatorul.

Era mai mult o afirmație decît o întrebare.

— Bravo! Credeam că-ți va trebui mai mult timp ca să-ți dai seama, răspunse Gobar, rîzînd.

— Cuplează-l!, ordonă Gib.

— Nu, dragul meu! E o situație cu totul deosebită, care cere metode asemenea. Au apărut roboții, adăugă el, după cîteva clipe.

Gib își dădu seama că o dispută n-ar fi avut nici un sens. Apoi, era curios să afle concluziile, și nu voia să întîrzie începerea cercetărilor cu discuții vane. În acest timp, Gobar dirija roboții. În sfîrșit, începu să vorbească:

— Dublă!

Gib așteptă urmarea. De vreme ce Gobar considerase indispensabilă verificarea rezultatelor, însemna că erau mari șanse ca acestea să fie interesante.

— Rezultatul negativ!, se auzi în sfîrșit în cască. Toate aparatele noastre sînt la locul lor.

— Astupă gaura și întoarce-te!

Operația dură suficient pentru ca Gib să parcurgă încă o dată afișajul ordinatorului. Neîndoios că radiațiile necunoscute fuseseră reale, ca și distrugerea unui obiectiv neidentificat de către unul din tunurile cu plasmă.

Gib hotărî că era timpul să declanșeze procedura de contact cu cealaltă civilizație. Era în mod cert cel dintîi care o folosea în istoria zborurilor intergalactice. Prima indicație a ordinatorului era de a grăbi lucrările din exteriorul navei. Oricum, Gobar acționa într-un ritm drăcesc.

— Gata!, anunță el. Verific starea întregii carlingi și reintru.

— De acord!, răspunse Gib, după ce consultă ordinatorul.

— Iau și roboții.
— Recepționat.
Gib aruncă o privire mirată asupra instrumentelor de bord. Gobar refuza în continuare să se cupleze la stimulatoare.
„Deci e posibil să faci ceva și fără stimulatoare", îi trecu prin minte.
Simți o satisfacție ciudată, care nu dură însă mult, căci stimulatorul își mări puterea. Ordinatorul considerase deci că un comandant nu trebuie să-și piardă timpul cu astfel de gînduri.
Dirija toți roboții spre sasul pentru automate și așteptă semnalul luminos care le autoriza intrarea. Dură incredibil de mult.
„Procedura de contact", gîndi el. „Ordinatorul le verifică încă o dată starea". Semnalul de alarmă răsună brusc în cabina de comandă.
În aceeași clipă, Gib pierdu controlul a doi din cei patru roboți. Îi dezactivă pe toți și intră în legătură cu Gobar:
— Alarmă în cabina de comandă. Comunică poziția!
— Sînt în dreptul hibernatorului, se auzi vocea calmă a lui Gobar.
— Te afli la trei metri de radarul cu bătaie lungă. Ascunde-te acolo.
— Recepționat.
În clipa aceea constată că pierduse controlul tuturor roboților. Se desprinseseră de carlingă și pluteau în vid. Un fenomen practic imposibil, doar dacă... Gib cuplă sistemele de apărare. Fiind cu neputință ca roboții să se deregleze toți odată, trebuia să admită că motivul incidentului se afla în exterior. În spațiu.
— Gobar, nu te apropia de sas! Activez lansatoarele!, strigă el în microfon.
Concomitent, încadră roboții zburători în vizor și apăsă pe trăgaci. Spațiul fu luminat de un fulger. În jurul navei nu mai era din nou decît vidul. Cel puțin așa indicau aparatele. Pentru orice eventualitate, reglă lansatoarele la bataia maximă și le orientă pe traiectoria roboților. Apăsă din nou pe trăgaci. Nu se întîmplă nimic.
— Motivație!, ceru el, sec.
— Procedura de contact în curs. Orice acțiune putînd fi interpretată ca un gest ostil față de Extratereștri este interzisă, răspunse ordinatorul.
— Gobar, ai un minut ca sa ajungi la sas.
— Am pornit.
Gib hotărî să profite de acest minut ca să facă o verificare completă. Totul era în regulă. În zona vizibilă, acolo unde, mai devreme, ceva fusese distrus, nu apărea decît vidul.
— La naiba! izbucni dintr-o dată vocea lui Gobar în căști. M-am desprins.
— A se pregăti capsula de salvare, ordonă Gib.
— Recomandare oficială a ordinatorului: Gobar Iszt să fie dezintegrat!, i se răspunse.
— Justificare?
— Se află sub influența Extratereștrilor cu o probabilitate de 0,43.
— Evaluarea situației în cazul folosirii capsulei de salvare pentru aducerea lui Gobar Iszt la bord.
— Lipsă de date.
— Ignoră!
— Capsula nu va mai răspunde la comenzi cu o probabilitate de 0,50. Probabilitatea ca Gobar să ajungă la bord: 0,2.
— Evaluare în ipoteza unei intervenții umane!
— Interzisă de ordinator.
— Gobar, poți să revii singur la bord?, întrebă Gib.
— Mă îndoiesc. De ce nu trimiți capsula?
— Mă conformez procedurii de contact.
Lui Gib nu-i venea să spună adevărul.
— Dacă poți, așteaptă puțin înainte de a mă dezintegra.
— Nu e vorba de dezintegrare pentru moment, minți Gib.
— Cunosc procedura de contact, răspunse Gobar, rîzînd, un rîs nu tocmai vesel. Nu mai am pistolul-propulsor. L-am pierdut.
— Verifică-ți crampoanele bocancilor, ordonă Gib.
— În regulă. De ce-mi ceri asta?
— Cum te-ai desprins?
— N-ai să mă crezi. În vocea lui Gobar se simțea un amestec de tristețe și de furie zadarnică: am calculat greșit saltul către sas. Mai precis, am alunecat.
— Lansează rachetele de semnalizare, îl sfătui Gib.
— N-am suficient recul. Pe deasupra, mă tem că n-am s-o fac la momentul potrivit.
— Atunci, recuplează-te la ordinator.
— Ca să fiu dezintegrat? Mulțumesc! Prefer riscul de a nu reveni.
— E un ordin!
Gib îl abandonă deocamdată pe Gobar. Începu să programeze rapid ordinatorul. Trebuiau lansate toate rachetele odată, astfel încît reculul lor să-l împingă pe Gobar în sens opus, adică spre navă.
— Totul e pregătit! Cuplează-te la ordinator!
— Bine. În vocea lui Gobar se simțea totuși o ezitare: Chiar crezi că se poate?
— Șansele sînt mici.
— Mă cuplez la ordinator.
Vocea lui Gobar era deznădăjduită.
Gib văzu un fulger scurt pe ecranul principal. Era al treilea în ultimele minute. Ceru să i se comunice situația din zece în zece secunde. Gobar nici nu se apropia, nici nu se depărta de navă; rămînea pe loc.
— Lansarea capsulei de salvare în zece secunde, ordonă Gib. Gobar, îți trimit o capsulă, adăugă el.
— Mulțumesc! Pentru orice eventualitate, mă decuplez de ordinator.
Evident, Gobar nu mai avea încredere în nimeni. Și avea dreptate pentru că, imediat, Gib receptă o nouă interdicție a ordinatorului.
— Motivație!, ceru el din nou.
— Probabilitatea ca Gobar Iszt să se afle sub influența Extratereștrilor: 0,30. Cinci sutimi prea mult pentru a se organiza o acțiune de salvare. Cealaltă indicație rămîne valabilă: Gobar Iszt să fie dezintegrat!
Gib rămase tăcut o bună bucată de vreme. Apoi ascultînd de un impuls neașteptat, decuplă stimulatorul, blocă ordinatorul și îl opri. Altfel spus, îl scoase din funcțiune și trecu pe comanda manuală. Pregăti capsula.
— Gobar... spuse el, calm.
— Ce s-a-ntîmplat?, întrebă Gobar, îngrijorat.
— Am blocat ordinatorul, răspunse el pe un ton neutru.
— Batrîne... Gobar voia să spună ceva, dar se răzgîndi. Ești un tip grozav!, continuă el, pe alt ton.
Dar Gib nu-și dădu seama; tocmai orienta lansatoarele în prelungirea traiectoriei lui Gobar. Apăsă pe trăgaci.
— Închide ochii, îi ceru el. Am să te acopăr. A pornit capsula.
Încerca o clasică manevră de joncțiune în condiții de pericol sau de atac. Desfășură sistemul de protecție, la adăpostul căruia putea acționa în deplină securitate. Extratereștrii, dacă existau, nu erau totuși indestructibili. O dovedise chiar el cîteva minute mai devreme, imediat după avarierea carlingii. Pentru mai multă siguranță, lărgi cîmpul de acțiune. Programă lansatoarele astfel încît tirul să se extindă cu un grad pe minut, pînă la limita maximă a posibilităților lor.
În acest timp, capsula se apropia de Gobar. Un minut mai tîrziu, acesta era la bordul ei. Gib îi încredință comenzile capsulei.
— Revino imediat, ordonă el. Am să te-acopăr.
— Recepționat, răspunse Gobar.

Gib era fericit. Îl trădau nu atît cuvintele, cît tonul pe care le pronunțase. Înțelesese totul din vocea lui Gobar. Pentru prima oară în viață, înțelegea ce înseamnă fericirea. Înțelegea în sfîrșit ce înseamna prietenia. Înțelegea și că fusese mințit pînă atunci. Privi prin vizorul lansatorului și dirija el însuși focul. Menținu permanent capsula sub protecție. Din cînd în cînd, lansa proiectile în spațiul din jurul navei, ca să-i oblige pe Extratereștri să manevreze.

Vocea ordinatorului răsună brusc în cabina de comandă. Surprins, Gib se întoarse. Ultimul lucru pe care izbuti să-l execute conștient fu să cupleze vizoarele pe comandă automată. Apoi se năpusti spre consola principală a ordinatorului. Știa ce se întîmplase. Ordinatorul lansase programele excepționale. Curînd, hipnotizoarele aveau să intre în acțiune. Gib se întrebă prin ce minune reușise să pună stăpînire pe canalele de comandă. Apoi, ordinatorul preluă în întregime controlul cabinei. Hipnotizoarele îi transmiseră vocea, dublată de o puternică radiație paralizantă... Împotriva acesteia nu se putea lupta.

— Gib Trens, se auzi în difuzoare. Procedura de contact e în curs. Executarea indicațiilor ordinatorului. Dezintegrarea lui Gobar Iszt!

Mașinal, Gib se apropie de fotoliul de comandă. Se așeză și se conectă la stimulator. Reluă comanda capsulei de salvare și acționă detonatorul.

Nu se întîmplă nimic.

— Ține-te bine, Gib! (Era vocea lui Gobar). Mi-am scos costumul. Fierătania asta n-are ce să-mi facă. Voi fi curînd pe navă.

— Gobar Iszt! Ordinul comandantului: îmbrăcarea costumului spațial! Cuplarea stimulatorului! Redarea controlului capsulei!

Gib spunea toate astea cu o voce calmă, impasibilă. Era conștient de ceea ce se întîmpla în jur, după cum își dădea seama că acționa împotriva voinței sale. Dar nu se putea împotrivi.

— Te-au avut, murmură Gobar.

— Gib Trens, spuse din nou ordinatorul. Indicație oficială: acționarea lansatorului și distrugerea capsulei de salvare.

Gib executa ordinul întocmai. Într-o secundă capsula se afla în vizor.

— Am pierdut, bătrîne (Gobar se recuplase). Termină repede!

— Execută ordinul!, repetă ordinatorul.

Gib apăsă pe trăgaci. Apoi privi ecranul cu un aer absent. Nu se vedea decît spațiul. Gobar Iszt încetase de a fi...

Tîrziu, Gib observă că hipnotizoarele rămaseseră cuplate. Suprimă deci programele excepționale. Se afla în sfîrșit în siguranță. Se întrebă ce avea de făcut acum. Controlă starea navei, apoi o orientă pe traiectoria de întoarcere. Deblocă rezervoarele cu antimaterie, determină prin calcul zona în care ar fi putut să se afle Extratereștrii și-i dădu pentru orice eventualitate un coeficient de siguranță egal cu trei. Goli apoi jumătate din rezervor. Acum era sigur că nimeni nu-l spionează, chiar dacă nu se produsese nici o explozie importantă. Pentru mai multă siguranță, pregăti încă o sondă conținînd o treime din restul rezervei de antimaterie. Nu recurse la nici un robot. Programul sondei prevedea lansarea unei încărcături îndată ce detectorul ar fi înregistrat cea mai mică anomalie. Sonda conținea și un emițător care transmitea un semnal — martor din oră în oră.

Gib o lansă în apropierea zonei în care se produsese incidentul. Apoi intră în cabina lui Gobar și începu inventarierea celor ce-i fuseseră încredințate. Aceasta dură aproape șase luni, la capătul cărora sonda amuți. Gib își dădu în sfîrșit seama de starea de puternică tensiune nervoasă în care se aflase în toată această perioadă. Dacă Extratereștrii existau într-adevăr, nu puteau în nici un caz să afle poziția sistemului solar atît timp cît intențiile lor nu erau pe deplin lămurite. Sonda amuțise desigur din pricina unei avarii sau a coliziunii cu un meteorit. Probabilitatea era de 10 la puterea minus 5. Gib se liniști.

Tot atunci începu să se gîndească la Gobar. Se stăpînise; amintirile nu trebuiau să-i influențeze în nici un fel comportarea față de Extratereștri. Acum era liber. Conștiința crimei pe care fusese obligat s-o comită revenea cu o intensitate crescîndă. Căci era într-adevăr o crimă. Gobar avusese dreptate: era o mașină. Era efectiv la ordinele unei alte mașini, care nu putea ucide ea însăși, dar putea determina pe oricine să o facă. Astfel de gînduri îl obsedau din ce în ce mai mult. Într-o zi, în timp ce se afla în cabina lui Gobar, își simți ochii în lacrimi. Plîngea!

* * *

Proiecția se terminase. Tor Laakon opri aparatura video. Aruncă o privire către ceilalți membri ai Comisiei. Toți erau impasibili. „Nimic nu ne mai poate atinge". Ideea îl înspăimîntă. „Încă o idee optimală", mormăi el în barbă.

Se gîndi apoi că i-ar place să-și ofere și el luxul unei clipe de libertate, ca Gib Trens. Dar stimulatorul începu să vibreze și Tor își aminti că trebuia să comunice deznodămîntul acestui caz. I se păru că nimeni nu dăduse atenție vibrației stimulatorului său.

— Concluzie, anunță el, pe un ton impersonal: La o secundă după ultima imagine care v-a fost prezentată, Gib Trens a început să tragă în dispozitivele telepatice, strigînd că vrea să fie în sfîrșit singur. După două minute, toate instrumentele de control erau distruse. Nava a revenit goală din Expediția XIV. La bord nu s-a găsit nimic care să ne poată lămuri ce s-a întîmplat. Gib Trens a dispărut și el. Se presupune că a ieșit în spațiu. Sasul era deschis. Costumul etanș nu se afla acolo. Analiza datelor culese

Desen de CĂLIN POPOVICI

automat permite să conchidem că, la trei ore după ce Gib a încetat să mai emită, lansatoarele navei, comandate de o ființă umană din afară, au deschis focul asupra unui obiect neidentificat. Asta-i tot!

Tor era satisfăcut. Pentru a doua oară de la începutul întrunirii, reușise 99% optimalizare.

— Deschid discuțiile, adăugă el.

* * *

Muur Kekon își încheie raportul privitor la dezbaterile Comisiei Medicale. Consiliul Planetar — informație ultrasecretă — nu folosea nici stimulatoare, nici dispozitive telepatice. Dezbaterile se desfășurau ca pe timpuri. Faptul era justificat oficial prin aceea că se luau decizii globale, astfel că sprijinul ordinatorului ar fi constituit un handicap. Fuseseră suprimate și stimulatoarele, ca fiind mai mult sau mai puțin dependente de ordinatoare. Altfel spus, Consiliul nu-și putea permite să accepte o situație în care ordinatorul să-i dicteze deciziile. Ar fi fost absurd. Pentru buna desfășurare a lucrurilor, secretul era totuși păstrat chiar față de cei direct interesați.

— Încă nu ne-ai comunicat concluziile Comisiei, îi aminti Kir Volder, președintele Consiliului.

Muur îndrăzni să surîdă sarcastic:

— Hmm! Concluziile clasice. S-a spus că Gib Trens înnebunise și că înclinația lui spre demență a scăpat neobservată de membrii Comisiei de selecție a cosmonauților. O mare parte din vină i se atribuie lui Gobar Iszt; Comisia crede că acesta făcea parte dintr-o grupare necunoscută de opoziție, acționînd pe Terra. În acest moment are loc o anchetă care urmărește să descopere cu cine s-a întîlnit Gobar în timpul ultimului său sejur pe Terra. Comisia a hotărît ca, pe viitor, ordinatorul-pilot să funcționeze autonom în expedițiile intergalactice. Mai ales în cadrul programelor excepționale. De asemenea, Comisia a fost sesizată că trebuie să studieze ipoteza unui eventual contact. Pentru moment, se pune problema de a preveni echipajele că este posibilă o întîlnire cu Extratereștrii.

— Prostii!, spuse Kir Volder, ridicînd din umeri, furios.

— Nu exagera!, i-o tăie și Emma Liot, sociolog, al treilea membru al Consiliului.

— Aveți dreptate, încuviință Muur. Hotărîrea lor nu dovedește decît că sistemul stimulatoarelor funcționează cum se cuvine. Pentru orice eventualitate, am făcut în așa fel încît informațiile cu privire la Expediția XIV și lucrările Comisiei să nu devină publice, adăugă el.

— De ce ți-e frică, de fapt?, întrebă Kris Vamp, al patrulea și ultimul membru al Consiliului.

— De adevăr.

— Să auzim care sînt faptele concrete, interveni Kir.

— Gib Trens nu reprezintă doar un caz izolat de nebunie. E mult mai mult. E un avertisment. De fapt, nu era deloc nebun, și tu, Kir Volder o știi foarte bine.

— Exagerezi, ripostă Kir, ridicînd din nou din umeri cu siguranța omului care-și cunoaște perfect limitele. Chiar dacă am fi făcut publice toate detaliile, puțini ar fi înțeles adevăratele motive ale acestei sinucideri.

— Consultă cu atenție raportul privitor la reuniunea Comisiei (Muur accentua cuvintele), îndeosebi înregistrarea gîndurilor lui Tor Laakon, cel care s-a temut întotdeauna să depășească limitele permise. De altfel, și alți membri ai Comisiei aveau aceleași temeri, dar poate la un nivel mai scăzut. Le era cu neputință să ajungă la alte concluzii. Nu pentru că ar fi limitați, ci pentru că sistemul stimulatoarelor, indispensabil acum 50 de ani, a devenit o frînă. Puterea noastră se sprijină din ce în ce mai mult pe teamă. Asta dă naștere unui blocaj. În cîțiva ani, riscăm pur și simplu să nu mai dispunem de informații obiective. Fiecare va gîndi în felul său, dar oficial toți vor avea idei optimale conforme principiilor impuse. Atunci vom deveni adevărați tirani, luînd hotărîri greșite pe baza unor informații false, care, în lumina legilor promulgate de noi și de predecesorii noștri, vor deveni adevăruri. Va fi o adevărată nebunie.

— Te îndepărtezi de subiect, interveni Kris. Trebuia să discutăm despre Expediția XIV.

— Lasă-l să termine, spuse Emma, luînd apărarea lui Muur.

— Să vorbească, încuviință Kir. Ce vrei, de fapt?, continuă el, privindu-l cu interes pe Muur.

— Adevărul pentru întreaga specie umană, răspunse Muur, cu calm.

— Asta doresc și eu, declară Kir.

— Asta doresc și eu, repetă Emma și, imediat după ea, Kris.

Era formula rituală a Consiliului Planetar.

Trebuiau s-o repete. Totuși, de trei secole, nimeni n-o mai lua în serios.

— Imediat și pe de-a-ntregul, adăugă Muur, știind cît de greu va izbuti să convingă.

— Nu!, i-o reteză Kir.

— Nu acum, întări Emma

Așteptau toți reacția lui Kris. Ea nu se grăbea. Nimeni nu o presa; nu intra în obiceiurile Consiliului.

— Nu știu, declară ea în cele din urmă. Mai încearcă să ne convingi, adăugă, privindu-l pe Muur cu un aer meditativ.

— Am evaluat acțiunile lui Gib, din clipa în care s-a debranșat de stimulatoare, pînă cînd a deschis focul asupra dispozitivelor telepatice; s-a menținut între 80 și 90% optimalitate.

— Imposibil, spuse Emma, erau prea multe date de prelucrat simultan.

— Și totuși, îi răspunse Muur, s-a descurcat excelent cu Extratereștrii. Nu sînt sigur că, dacă ar fi rămas cuplat la stimulatoare și la programul de contact, ar fi izbutit să ascundă atît de eficient drumul spre Terra. Iar ordinatorul n-ar fi luat singur o asemenea decizie.

— Nu e dovedit că Gib Trens a reușit să-i înșele pe Extratereștri. După cum nu e dovedit nici că aceștia există într-adevăr, reaminti Kir, cu o voce uscată.

— Avem indicii relevante privind existența lor. Destule ca să luăm, pe Pămînt, măsurile potrivite. Ei ne-au atacat, în cele din urmă, nava.

Muur vorbise pe un ton care prevenea orice eventuală obiecție. Ceilalți știau cu certitudine că are dreptate.

— Dar neavînd nici o dovadă că Gib a reușit să-i deruteze, continuă el, cred că este absolut necesar să acceptați propunerea mea și s-o punem imediat în aplicare. Proclam dreptul la Condiția Umană pentru întreaga specie, începînd din această clipă.

— Conducem douăsprezece milioane de oameni de pe Pămînt și din Sistemul Solar, spuse Kir, după o lungă tăcere. Sistemul stimulatoarelor se aplică de cinci secole. Era necesar pentru a asigura evoluția în continuare a speciei noastre. Astăzi ne confruntăm cu posibilitatea unui Contact și avem motive să presupunem că dacă se va produce, nu va fi scutit de ostilități. Pe de altă parte, așa cum ne-a explicat Muur, folosirea stimulatoarelor, chiar dacă asigură menținerea echilibrului întregului sistem, a devenit, de cîteva decenii, un factor de stagnare. De trei secole, predecesorii noștri în Consiliul Planetar știau că acest moment va veni și că va trebui să propunem altceva omenirii. Denumim acest „altceva", de un timp, „Condiția Umană". În fond, nu e decît o întoarcere la civilizația de acum șase secole. S-ar părea ca ființele umane, după o „carantină" de cîteva sute de ani au evoluat în sensul unei autodeterminări. Privind.

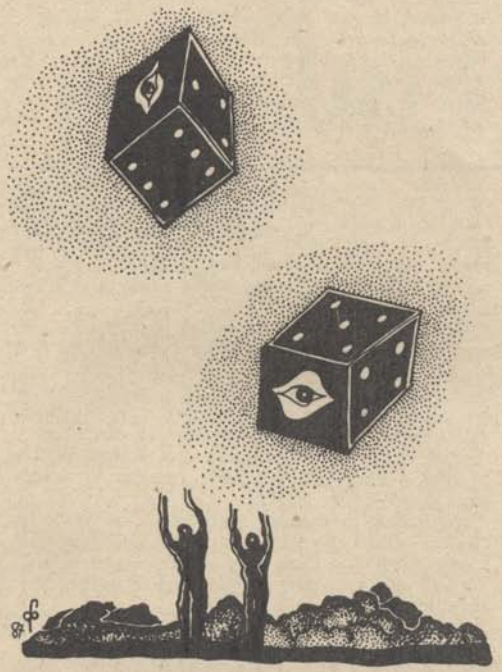

Desen de LUCIAN POP

deocamdată, numai unele cazuri izolate. Căci n-a fost posibil să verificăm această ipoteză. Avem motive s-o contestăm. O sumă nu constituie în mod necesar un întreg. Şi totuşi, nu putem propune nimic altceva oamenilor (aici, vocea lui Kir deveni mai puternică). Nu pot să mă alătur vederilor lui Muur Kekkon, mai ales într-un moment atît de hotărîtor, în care putem fi confruntaţi cu o altă civilizaţie.

Kir nu greşea. Muur îşi dădea seama de asta. Considera totuşi că trebuiau să-şi asume riscul, ceea ce îi dădea măcar posibilitatea unei concesii.

Hotărîră să treacă la propunerea efectivă, cea pe care o anunţase de la început.

— De acord, spuse Muur, fără să se simtă nici decepţionat, nici mînios.

Nu se cunoşteau astfel de reacţii în Consiliu. În fond, toţi doreau binele omenirii.

— Ce propui? întrebă Kris, neadresîndu-se nimănui în mod special.

— Propun crearea unei colonii în care oamenii să trăiască ca mai înainte, fără nici un stimulator. Propun de asemenea ca această colonie să furnizeze echipajele zborurilor intergalactice.

— De acord, răspunse Kris.

Muur o privi pe Emma, care îşi înclină fruntea, afirmativ. Kir tăcea.

— Şi cum vezi tu asta?, interveni el, în cele din urmă.

— Ne trebuie un experiment pe scară mare, pentru a verifica în practică ideile pe care le dezvoltai adineauri.

Kir dădu din cap, gînditor. Consiliul reflecta de cîţiva ani la posibilitatea unui asemenea experiment şi, nu se ştie de ce, nu ajunsese niciodată la un punct de vedere ferm.

— Dacă am avea cam un milion de colonişti, continuă Muur, ne-ar fi uşor să obţinem, din sînul acestei populaţii, un grup capabil să atingă, în mod autonom, un grad de optimalitate superior celui al lui Gib, care a fost ajutat şi de întîmplare. Membrii acestui grup vor fi cu siguranţă în stare să facă faţă pericolului. Vor dispune de tehnologia şi de experienţa noastră, chiar dacă vor trebui să acţioneze mai întîi cu propria lor inteligenţă şi voinţă. Ei ar trebui totodată să constituie pentru noi un model al civilizaţiei viitorului, pe care o vom oferi întregii specii.

— Ce garanţie ai că eficacitatea lor va fi superioară celei a oamenilor echipaţi cu stimulatoare?, întrebă Kris.

— Vor dispune de alţi stimuli, care nouă ne lipsesc: frica, dragostea, ura, prietenia. Altădată, aceste sentimente îngăduiau oamenilor să realizeze lucruri aparent imposibile. Astăzi, toată lumea le ignoră; afectele sînt înăbuşite de stimulatoare. Tocmai prietenia şi ura l-au făcut pe Gib să nu-şi piardă capul imediat. Coloniştii noştri ar fi fost conştienţi de existenţa lor în orice clipă. Este motivul pentru care sînt convins că vor acţiona cu mai multă eficacitate decît contemporanii noştri.

În sală se aşternu liniştea. Toţi cîntăreau afirmaţiile lui Muur.

— Ar putea fi interesant, declară Emma.

— Oricum, pasul acesta trebuie făcut odată şi-odată, spuse Kris. Muur are dreptate. În cîţiva ani, vom fi copleşiţi de informaţii eronate. Să încercăm, fie şi numai pentru asta.

— De acord, admise în sfîrşit şi Kir. Dar ne vei prezenta săptămînal o informare asupra evoluţiei experimentului. Şi conchise: Totul trebuie să rămînă strict confidenţial. Pămîntul nu e potrivit pentru acest scop. Vei avea deci la dispoziţie unul dintre oraşele subterane de pe Marte.

* * *

După plecarea celorlalţi, Muur, rămas la locul său, era satisfăcut. Luptase pentru Dreptul la Condiţia Umană încă de la început. De fapt, întregul Consiliu luptase pentru asta. Niciodată totuşi membrii săi nu reuşiseră s-o facă toţi în acelaşi moment, ca acum. Gib Trens fusese cauza involuntară. Dacă n-ar fi apărut Extratereştrii, dacă n-ar fi fost Gobar Iszt, care înţelesese că stimulatoarele nu sînt decît piedici în calea adevăratei libertăţi, niciodată, sau în orice caz nu atît de curînd, nu s-ar fi decis un astfel de experiment.

Fără sinuciderea lui Gib, apoi, datele Expediţiei XIV n-ar fi ajuns atît de repede la Consiliu. Nu s-ar fi luat, poate, măsura elementară de întărire a supravegherii, pentru a preveni eventuale incursiuni în sistemul solar. Oricum, problema Extratereştrilor avea să rămînă un subiect deseori înscris pe ordinea de zi a viitoarelor şedinţe ale Consiliului.

Muur se ridică şi se îndreptă încet către ieşire. Nu era pentru prima dată cînd îşi dădea seama de înfricoşătorul adevăr. În întregul Sistem Solar, abia patru persoane puteau înţelege că Gib Trens dorise atît de mult să devină o fiinţă umană, încît dorinţa aceasta îl ucisese. Muur prefera să nu se gîndească la rezultatul unei confruntări cu Extratereştrii, dacă oamenii n-ar fi înţeles asta la timp.

— Omenirea va reuşi poate să înţeleagă, îşi spuse. Trebuie să reuşească!

Nu era totuşi foarte sigur.

În româneşte de:
ION SORIN HOBANA

SORIN SIMION

convoiul

Mai rămăseseră zece milioane. Erau, fără s-o știe, întreaga populație a planetei.

Convoiul se întindea pe sute de kilometri. Prin perdeaua groasă de zăpadă și cristale de gheață, pe care vîntul le-o izbea de obraji, abia dacă se putea vedea sania de alături.

Săniile nu trebuiau să se îndepărteze una de alta la mai mult de zece metri. Adică, atît cît le permitea lungimea cablurilor. Atelajele lor erau formate din bărbații cei mai puternici. Trei rînduri de cîte trei se opinteau cu piepturile în hamuri; din spate, împingeau alți trei. Pe laturi, bătrînii vegheau asupra cablurilor ce legau săniile una de alta; le purtau, cu grijă, pe umerii lor slăbiți. Știau cu toții că distrugerea, fie și a unuia singur, putea avea consecințe dezastruoase.

Departe, mult înaintea convoiului, se răspîndiseră în evantai vînătorii și cufundarii. Aflați veșnic la o zi de mers înaintea celorlalți, ei trebuiau să lase în urmă depozite de hrană pentru cei ce veneau. Dar puține erau animalele cu blana albă întîlnite în cale, și rare păsările aventurate în furtună. Iar pleoapele degerate și mîinile înghețate lăsau, de multe ori, să le scape prada. Atunci, intrau în acțiune cufundarii.

Cu topoare și rîngi sfărîmau gheața pe o rază de cinci metri în jurul unui punct ales. Din sfărîmături construiau de jur-împrejur un zid de gheață care împiedica vîntul să le troienească groapa. Încet, căznit, ucigător o adînceau. La zece metri sub nivelul gheții era oceanul. Se apropiau de el pe un plan înclinat, în care săpau trepte. La sfîrșit, în mijlocul gropii, se deschidea o copcă de trei-patru metri, în care fremătau apele negre. Se adunau cu toții în jurul ei, cu mîinile încleștate pe harpoane. Unul cîte unul, greoii porci-de-mare ieșeau să răsufle; un fulger și doi bărbați se repezeau să înșface prada și s-o ridice pe trepte. Cu încetul, lîngă groapă, se aduna o movilă de trupuri, pe care vînătorii le curățau de mărunțaie, le jupuiau, le stivuiau. La sfîrșit, cînd copca rămînea goală, aruncau într-însa mărunțaiele și, în vînzoleala de animale de pradă, harponau la întîmplare murene, calmari și hiene-de-apă. În cursul nenumăratelor zile cît convoiul trecea pe lîngă copcă, aceasta avea să fie folosită de zeci de ori.

În zilele nefaste, cînd pînda la copcă nu aducea nimic, cufundarii se dezbrăcau pe fundul gropii, își ungeau trupul cu grăsime, luau plasele cu ochiuri mărunte și plecau să culeagă de sub gheață planctonul și algele care pluteau între două ape.

Se împlineau opt zile de cînd vînătorii nu mai lăsaseră depozite în urmă. Rarele copci pe lîngă care trecea convoiul erau goale. Doar urmele mîinilor însîngerate pe zidul de gheață vorbeau despre truda cufundarilor. Iar, uneori, semnul magic Hodar săpat în zid mărturisea că acolo își aflaseră odihna unul sau mai mulți dintre viteji. Și erau din ce în ce mai multe.

Reduși la rații de subzistență, oamenii se sfîrșeau pe picioare. Pe mulți, doar presiunea frontală a vîntului îi împiedica să se prăbușească. Epuizați de foame și oboseală, cu fața arsă de cristalele de gheață, cu mîinile și picioarele degerate, continuau să înainteze. Fiecare pas era un chin pentru mușchii rigidizați; fiecare inspirație, o sfîșiere pentru plămîni; fiecare privire azvîrlită înainte, o arsură pentru ochi. Dar înaintau.

Încetaseră, demult, să vorbească. Maxilarele încleștate refuzau să se deschidă - orice cuvînt deschidea porți prin care frigul ar fi pătruns în trup. Singurii ale căror voci (stinse) se mai puteau auzi erau magii Menna.

Înalți și ascetici, se împleteau printre sănii, îndreptînd prelatele care le acopereau, curățînd zăpada și gheața de pe ele, urmărind cu priviri îngrijorate cablurile. Se străduiau să îmbărbăteze bătrînii încovoiați de greutate, ridicau în brațe copiii care refuzau să mai meargă, împingeau la jug alături de bărbați. Prin fantele măștii, ochii aproape orbi, cu irisul mîncat de pupilă, ardeau.

Erau săptămîni de cînd renunțaseră la partea lor de hrană, cedînd-o copiilor. Trăiau cu droguri care le sporeau rezistența și viteza de reacție, micșorîndu-le însă durata vieții. Dar nu conta. Nu conta pentru că îngrozitorul marș început cu generații în urmă se apropia de sfîrșit. Semnele se arătaseră.

Încordat și crîncen, Kain trăgea la sanie. Dormea, în același timp. De multă vreme, minunatul său organism se obișnuise să lucreze în schimburi, pe fracțiuni. Cu mușchii umflați dureros, cu pleoapele sudate de ger, se opinteau în hamuri. Nu riscau să greșească direcția: vîntul constant, care-i izbea drept în față, le-ar fi semnalat cea mai mică abatere. Deveniseră mașini, animale de povară. Forțe ale firii. Dincolo de toate legile biologice, aceste angrenaje organice continuau să funcționeze.

Își reduseseră la minimum toate activitățile somatice, canalizîndu-și energia doar asupra hamurilor; nu vorbeau, nu gîndeau, nu simțeau; nu-și permiteau nici măcar simplul gest de a-și curăța zăpada de pe față - ar fi fost o risipă de energie. Nu mai existau decît pentru contactul strîns, simbiotic, cu hamurile - aceste fîșii de piele care li se întipăriseră atît de adînc în carne, încît înlăturarea lor le-ar fi părut o amputare; aceste tentacule care

le sugeau ultima picătură de vlagă - dar al căror contact le dădea forță atunci cînd erau gata să se prăbușească. Hamurile - și Mitul.

Trecură cîteva secunde pînă să realizeze că mîna lui Shamael i se oprise pe umăr. Întoarse (cu greu) capul. Celălalt tăcea, dar în fantele măștii ochii negri ardeau. Kain pricepu că magul depășise toate limitele rezistenței fizice, că doar voința lui (și Taina) îl mai țineau în picioare. Și că are nevoie de ajutor.

Încet, cu gesturi străine, se desprinse din chingi. Ceilalți nici măcar nu întoarseră capetele. Rămase cîteva clipe pe loc, în timp ce sania trecea pe lîngă el. Nu reușea să se obișnuiască cu această nouă stare a trupului său, cu această imponderabilitate a umerilor, a brațelor. O plasă incandescentă îi străbătu mușchii. Își trecu palma peste față și simți cum gheața îi sudase într-un bloc compact barba și mustățile. Închise din nou ochii, lăsîndu-se în voia noilor senzații. Îl trezi gestul lui Shamael, care-i apropia de buze un flacon de cristal. Lichidul dinăuntru, incolor, avea consistența uleiului. Reuși să înghită de două ori; gustul ambiguu nu-i spuse nimic, dar odată ajunse în stomac, cele cîteva picături explodară. Se chirci, apăsîndu-și stomacul cu palmele. Treptat, senzația de arsură dispăru, lăsînd locul unei călduri plăcute ce se disipa în organism. Și lumea începu să arate altfel; contururile oamenilor și săniilor se decupau mai pregnant pe fondul zăpezii; auzi, undeva la sute de pași înainte, scrîșnetul unei sănii trecînd peste un os; concentrîndu-și privirea, străbătu prin perdeaua de viscol pînă acolo. Se întoarse spre Shamael.

- Vino!

Erau la sfîrșitul convoiului. Pe lîngă el treceau, încet, chinuit, ultimele sănii. Magul porni cu pași mari în direcția opusă. Kain îl urmă.

Cît vedeai cu ochii, în urma hoardei, se întindea celălalt convoi. Era convoiul celor morți de oboseală, de foame, de frig. În fiecare zi rămîneau în urmă cîteva sute de oameni. Erau cei care se prăbușeau deodată, ca un mecanism cu resortul sfărîmat. Erau cei care se opreau să se odihnească cîteva clipe și nu mai puteau porni. Erau cei bolnavi, degerați, schilozi, care se încăpățînau să trăiască și se tîrau pe brînci în urma celorlalți, pînă-i acoperea zăpada. În sfîrșit, erau cei care renunțau: se culcau în zăpadă, cu ochii spre cer, și așteptau. Toți aceștia alcătuiau convoiul morții, un cimitir de mii de kilometri. Erau bornele ce jalonau drumul Exodului. Pe toți aceștia, nimeni nu se oprea să-i aștepte. Nimeni nu se întorcea să-i caute. Nimeni nu le închidea ochii, nimeni nu le intona cîntecele de trecere, nimeni nu le săpa în gheață semnul sfînt Hodar. Cei vii știau: la zece pași în urma ultimei sănii era moartea. Și mergeau înainte.

Se opriră lîngă o copcă. Prăbușit în zăpadă, cu spatele rezemat de zidul de gheață, un mag Menna aștepta. Gluga căzută lăsa să i se vadă părul lung și argintiu, pe care începuse să se așeze zăpada. Ochii negri, incandescenți, priveau spre Kain. Cu o mișcare înceată, dezarticulată, își scoase masca. Pe fața pămîntie, emaciată, timpul săpase mii de șănțulețe. Se vedea că e foarte bătrîn și foarte bolnav. În colțul gurii, un firicel de sînge se prelingea pe barba albă. Pe frunte, semnul Menna părea să lumineze.

Shamael se așeză în genunchi, alături. Îi făcu semn lui Kain să treacă de cealaltă parte a bătrînului.

- L-am adus.

Cu greu, privirea șovăitoare se mută de la unul la altul. Îl privi îndelung pe băiat, apoi se întoarse spre Shamael.

- E bine...

Un val de sînge îl năpădi. Reuși să articuleze:

- ...numărul ...împlinit!

Făcu un semn. Încet, cu grijă, Shamael îi descheie haina. Pieptarul. Apoi cămașa. Cînd apăru pieptul scheletic, Kain văzu că pe el odihnea o casetă din aur verde, de mărimea unei palme. Shamael desprinse de după gîtul bătrînului lănțișorul de oțel care o ținea și se întoarse cu ea spre băiat. I-o prinse la gît. Descleștă masca din mîna amorțită și i-o întinse. Bătrînul murmură:

- Plecați...

Shamael îi făcu semn tînărului spre zid. Acesta pricepu; își scoase pumnalul și săpă în gheață semnul magic Hodar. Cînd termină, se ridică și se apropie de Shamael. Cu ochii închiși, acesta asculta ușorul murmur ce se ridica de pe buzele bătrînului. Băiatul înțelese: Menna își cînta singur cîntecele de trecere.

Cu un gest brusc, Shamael se întoarse spre convoi.

- Marele Mag pășește alături de prima sanie. Cu pecetea lui, îți va așterne pe frunte semnul Menna - și vei fi preot al Tainei. Dar mai trebuie să ajungem pînă la el. Și drumul e tare lung.

3

Noi, Menna, sîntem ultimii păstrători ai Tainei. În cruzimea destinului pe care ni l-a hărăzit ultimul veac, ceea ce înainte era parte din viața de fiecare zi a devenit o Taină cunoscută doar de cîțiva. De fapt, nici nu e vorba de o taină, ci de un șir de Taine, orînduite una de alta ca niște cutii ce se cuprind. Iar pe ultima dintre ele, Taina Tainelor, un singur om o poate desluși: Marele Mag, cel ce pășește alături de prima sanie, cel către care ne îndreptăm acum. Cînd vom ajunge la el, din necuprinsa lui înțelepciune, îți va lămuri atît cît va socoti de cuviință. Eu îți pot spune doar ceea ce știu, și nu e mult.

4

Problema îi fusese pusă cu veacuri în urmă, dar bătrînul ordinator continua să lucreze la ea. Se părea că era legată de viitorul apropiat al planetei și, poate, chiar al întregii omeniri. De multă vreme oprise orice comunicare cu exteriorul; datele pe care le înghițise îi erau suficiente, dar calculul și numărul de variante erau nesfîrșite. Atunci cînd blocase accesul oamenilor la cîmpurile lui de calcul, știa că toată povestea avea să dureze mult, foarte mult timp; dar nici cele mai pesimiste prognoze nu l-ar fi făcut să-și închipuie că generații și generații de programatori aveau să rătăcească, nedumeriți și fericiți, în jurul lui, așteptînd. Devenise un obiect al curiozității generale, oamenii veneau de la mari depărtări să-l vadă și să se minuneze, suscitase chiar mari polemici în care apărătorii lui trebuiseră

să-i înfrunte pe cei care susțineau că, oricît de importantă ar fi problema la care lucrează, un calculator scăpat de sub control nu trebuie lăsat în activitate, putînd genera cine știe ce monstruozitate, mai acaparînd pe deasupra și o pilă atomică ce-ar fi putut fi folosită în alte scopuri, de utilitate recunoscută.

Dar apariția Flagelului pusese capăt controverselor. Soluția pe care El o căuta devenise soluția așteptată de întreaga suflare a planetei. Devenise, peste noapte, unica speranță a miliarde de oameni. Îl înconjurară cu o grijă nesfîrșită și cu nesfîrșite garduri de sîrmă ghimpată. Au încercat, din nou, să intre în contact cu El, dar bătrînul ordinator refuza orice discuție. Programatorii nu mai recunoșteau de mult ciudatele semne care se perindau pe ecranele lui, simboluri necunoscute pe care El le inventase pentru a le completa, suplini sau anula pe cele oferite de oameni. Cunoașterea Lui o depășise de mult pe cea a constructorilor săi, și atunci cînd aceștia și-au pus problema de a-l înlocui cu o baterie de ordinatoare dintr-o generație mai tînără, și-au dat seama că acestora le-ar lua mult prea mult timp doar pentru a-L ajunge, de nu se vor fi rătăcînd cumva pe încurcatele cărări ale probabilităților. Desigur, nu puteau ști nici dacă El se afla pe calea cea bună, dar nu-și puteau permite să se îndoiască. Erau siliți să-l crediteze, pentru că era unica și cea mai apropiată șansă. Cei mai buni programatori au fost mobilizați pentru a aștepta probabilele rezultate (așteptarea fiind singura activitate posibilă - El continua să refuze dialogul). Așteptau.

Hanna...

Degetele înmănușate trec într-o fluturare peste fața încremenită, peste ochii goi ațintiți înainte, mereu înainte... Un strat de gheață se așterne încet pe fața fetei, și căldura vieții nu-l mai alungă. Hanna...

Cu gesturi lente, obosite, bărbatul o cuprinde cu brațele, o smulge din zăpada care încearcă s-o țintuiască, o ridică, o poartă la o parte din calea săniilor. Bărbați istoviți, cu măști de gheață pe față, trec pe lîngă ei fără să-i vadă.

Încet, cu nesfîrșită grijă, o așterne pe gheață. Dă la o parte zăpada din jurul ei. Cu degetele desmănușate încearcă încă o dată să-i închidă ochii. Hanna... Dar privirea oarbă, ațintită atîția ani înainte, mereu înainte, se deschide acum spre cer. Cerul negru.

În genunchi, cu pumnii încleștați asupra inimii, bărbatul se leagănă încet, într-o parte și-n alta. Nici un sunet nu trece de dinții încleștați. Atît, se leagănă. Hanna...

Un stol de corbi negri se apropie, pășind caraghios prin zăpadă.

Încet, cu gesturi halucinante, bărbatul își coboară gluga de pe frunte. O azvîrle. Își scoate colanul etanș de la gît. Își descheie combinezonul.

Corbii negri s-au apropiat. Magii Menna. Mîini puternice îi opresc degetele amorțite. Îi încheie la loc combinezonul. Îi pun gluga pe cap. Îl ridică în picioare.

O umbră neagră se apropie de trupul fetei. Îi așterne pe față un zăbranic de culoarea zăpezii, avînd în mijloc semnul sfînt Hodar.

Mîini blînde îl întorc cu fața spre Convoi. Îl împing într-acolo. Pașii bărbatului se așternd pe zăpada imaculată ca niște animale moarte.

Hanna...

Dar Flagelul nu aștepta. Soarele continua să se stingă într-un ritm incredibil; temperatura scădea cu un grad la fiecare cîțiva ani. În două secole, emisfera nordică, unde erau concentrate marile focare de civilizație, devenise nelocuibilă. Au hotărît să migreze spre ecuator.

Dar mijloacele tehnice de transport nu puteau fi folosite. Combustibilul sintetic pe care îl utilizau în mod curent mașinile se descompunea, sub acțiunea frigului, în elementele componente; rezerve de electricitate nu aveau, de cînd marile fluvii înghețaseră; iar din cele cîteva pile atomice în funcțiune, doar una era mobilă, iar pe aceasta au hotărît s-o folosească pentru ca bătrînul ordinator să-și poată continua activitatea.

Așa se face că imensul convoi care plecă din Metropolă spre sud era alcătuit din bicicliști, vehicule tractate de animale, călăreți; iar cei mai mulți, cei care nu aveau decît picioarele, mergeau pe jos.

Problemele pe care o asemenea mulțime le ridica erau imense. În primul rînd, trebuiau hrăniți. Proviziile pe care fiecare le luase cu sine puteau ajunge, în cel mai bun caz, pentru cîteva luni; iar drumul, după prognozele cele mai optimiste, avea să dureze cîțiva zeci de ani. Soluția găsită a fost un compromis: pe durata celor cîteva luni de vară se opreau, desțeleneau pămîntul în jurul locurilor de popas și semănau cele cîteva plante alimentare care rezistau în condiții de temperatură joasă. Cînd venea frigul, strîngeau recolta, o prelucrau, o conservau și plecau mai departe. Vînătoarea, pescuitul și culesul le completau, cît de cît, slabele posibilități.

Apoi, toată această mulțime trebuia organizată; trebuia îmbrăcată; aveau nevoie de un minimum de ustensile și unelte; trebuiau transmise mai departe cunoștințele; trebuia asigurată asistența medicală. Cu timpul, atunci cînd indicele de mortalitate devenise înspăimîntător și cînd cei mai dotați începură a fi selectați pentru corpul de programatori din jurul lui Heronimus Menna, acest grup a început să se ocupe de toate probleme pe care le ridica Exodul. Bătrînul ordinator nu le dădea prea mult de lucru, astfel că oamenii Marelui Programator, Menna, elita întregii populații, rezolvau toate dificultățile ivite.

Cînd au ajuns la țărmul oceanului, au găsit un imens cîmp de gheață. Au transformat căruțele în sănii, s-au înhămat la ele (ultimele animale fuseseră de mult mîncate) și au pornit mai departe. Săniile nu mai transportau bagaje, pentru că de mult renunțaseră la tot ce le-ar fi putut îngreuna mersul; nici rezerve de alimente - mult prea puține. În sănii erau încărcate modulele marelui ordinator. În urma hotărîrii Consiliului Menna (urmașii Marelui Programator și ai colegilor săi), acesta urma să lucreze și în timpul drumului, nu doar în cele cîteva luni de popas. Ca atare, toate blocurile de calcul au fost interconectate prin cabluri. Privit de sus, convoiul devenise o imensă schemă logică. Cu toată grija magilor Menna de a organiza inter-

conectarea cu o maximă eficientă, modulele nu puteau fi așezate în șir; anumite legături trebuiau făcute între module foarte îndepărtate unele de altele, trecînd prin numeroase relee. Rețeaua de cabluri era un adevărat păienjeniș, suscitînd mari probleme.

Fisura începuse a se forma de mult, dar sănile trecuseră peste ea fără alt neajuns decît o ușoară smucitură care se repercuta, prin hamuri și umeri, în coloana vertebrală. Orbi, treceau înainte, ca niște mecanisme, fără să știe unde calcă, fără să mai simtă frigul, foamea, oboseala.

Sub greutatea miilor de sănii, a oamenilor, a zăpezii, fisura începu să cedeze. Încet. Pînă în clipa cînd în gheață se deschise, brusc, o crevasă de cîțiva metri. Cei doi bătrîni, care pășeau unul lîngă altul, cu cîte un cablu pe umeri, fură înghițiți de hăul întunecat, deschis sub picioarele lor. Sistemul de semnalizare pentru avarii intră imediat în funcțiune, oprind în loc grupul de sănii. Ca din senin, apărură magii Menna.

Crevasa se lărgea continuu. Încet. Inexorabil. Una dintre sănii, cu partea din spate atîrnînd deasupra hăului, în străfundul căruia clocoteau apele negre, începea să alunece îngrijorător. Cu picioarele înfipte în gheață, cu trunchiul mult aplecat în față, oamenii rezistau. Hamurile începuseră să vibreze, gata să plesnească. Cu gesturi repezi, precise, magii deconectau cablurile. Puțin cîte puțin, sania continua să alunece, în pofida eforturilor disperate ale celor din hamuri. Ochii lor înjectați, fețele congestionate, izbitura năvalnică a sîngelui în arterele tîmplelor vorbeau despre cumplita sforțare pe care o făceau împotriva greutății, a vîntului, a extenuării. Știau că nu au voie să cedeze și nu cedau.

Unul dintre magi își desprinse de la gît caseta de aur verde. Cu cablurile pregătite, ceilalți se repeziră să le conecteze la cutiuță. O acoperiră cu o folie izolatoare. Traseră peste ea un manșon de blană. O înfășurară strîns în bucăți de cablu. Peste toate, cu un declic, închiseră o scoică de protecție.

Declicul păru să fie semnalul care frînse rezistența bărbaților de la hamuri. Cu un zgomot care acoperi vuietul vîntului, sania se prăbuși în hău. Sania – și oamenii care o trăseseră. Mîini anonime săpară în gheață înneguratul semn.

Bărbatul tăia carnea în cubulețe mici, pe care le dezgheța sub limbă. Era bătrîn, nu mai avea demult dinți și cubulețele îi alunecau cu greu pe gîtlej. Un pumn de zăpadă furniza apa menită să ajute la înghițit. Din cînd în cînd se ștergea la gură, un gest mecanic, un automatism dobîndit cîndva și care funcționa încă. Cînd termină, șterse cuțitul de zăpadă, îl strecură sub haine și se întoarse din nou către noi.

– De două ori s-a întîmplat asta. Oamenii erau flămînzi, nu mai mîncaseră ca lumea de săptămîni, iar drumul îi epuizase. Se găsiseră unii care să spună că ne-ar fi mai ușor dac-am abandona sănile, oricum alt calabalîc n-aveam de cărat și-am fi scăpat și de curelele care ne ardeau brațele și umerii. Oamenii au plecat urechea la spusele lor și-au mers, cu zecile, la Marele Mag, să-și spună păsul. Cel Mare i-a ascultat cu răbdare, apoi le-a explicat, ca unor copii, că în afară de mersul mereu înainte, singura scăpare ne putea veni doar de acolo, de la inteligența aceea supremă care bolborosea în sănii. Oamenii au plecat bombănind, iar în noaptea aceea au atacat sănile din frunte. Erau orbiți de ură și de groază și s-au repezit spre sănii urlînd, dar Menna și ajutoarele lor au scos de sub blănuri armele păstrate cu grijă și sute de răsculați s-au prăbușit fulgerați.

În zilele următoare, am lucrat mult, împreună cu magii; am dotat fiecare modul cu un sistem autonom de protecție, funcționînd cu energia marelui ordinator, dar fără a fi dirijat de el. Sistemul era automat, și comanda de intrare în funcțiune era dată de un analizor de unde cerebrale. Cel Mare ne zorea să terminăm mai repede, era convins că, odată azvîrlită sămînța dezordinei, răscoalele aveau să se țină lanț. Dar n-a fost așa. Adică nu, o răscoală a mai fost, una singură, dar după foarte mult timp. Oamenii erau prea istoviți ca să le mai ardă de răzmeriță, cînd se dădea semnalul de oprire cădeau jos și adormeau, nu le mai trebuia nimic. Cu timpul, s-au dezinteresat complet de sănii, acestea deveniseră un fel de prelungiri ale trupurilor lor, niște monstruoase apendice comune, le trăgeau înainte pentru că existau și pentru că aceasta le era rațiunea de a fi, nimeni nu se mai întreba ce-o fi în ele și de ce-or fi trebuind tîrîte așa, în neștire. Asta pînă au apărut cei care susțineau că sănile sînt altarele unor spirite nefaste, ai căror prizonieri deveniserăm cîndva, și că trebuie distruse. Cînd iconoclaștii s-au năpustit pentru a doua oară asupra zeităților distrugătoare, au fost spulberați la un pas de sănii, fără ca Menna să intervină. „Zeul se apără", se șoptea noaptea, la adăpostul zidului de gheață pe care-l ridicam pentru a stăvili vîntul din sud, „zeul poate orice. El este stăpînul și calea și tîlcul nostru".

Nimeni nu cunoștea îndoiala care covîrșea mintea Marelui Mag. După anii de înflăcărare cînd tatăl său îl inițiase în limbajul secret al semnelor, după optimismul și certitudinile maturității, venise vremea îndoielii.

Nu era vorba de neîncredere în El. Marele Mag cunoștea prea bine ereziile care bîntuiseră printre Menna de-a lungul anilor, ba chiar, în tinerețe, participase la discuțiile celor care susțineau că tradiția greșește și că datele care îi fuseseră oferite spre prelucrare vizau, de fapt, cu totul altceva. Se vorbise despre esența lumii, despre Suprema Entitate, despre Logos. Susțineau unii că accederea la Taină se poate face cu ajutorul rațiunii umane, și că existența Lui este inutilă. Toți aceștia fuseseră lapidați, pentru că lipsa unității este întotdeauna periculoasă, atît în gîndire, cît și în faptă. Cu mîna lui ucisese, cu ani în urmă, un Mag care susținea că El se rătăcise de mult în drumurile Sale prin probabil; și pusese să fie ucis un altul, care spunea că toată munca Lui nu este decît jocul unui copil sau al unui nebun.

Marele Mag **credea** că El se află pe drumul cel bun și că le va aduce mîntuirea. Totul nu era decît

o chestiune de timp. Şi tocmai timpul începuse să le lipsească. Dacă răspunsul nu va veni în cîţiva ani, atunci va veni prea tîrziu. Îşi amintea cu amărăciune de copiii care zburdau printre sănii la vremea tinereţii lui. Cei cîţiva copii pe care îi mai număra acum convoiul erau bolnavi şi apatici; se mişcau cu greu printre ceilalţi, agăţîndu-se cu mînuţele de hainele celor mari sau de sănii. Nici fiul său nu reuşise să atingă vîrsta iniţierii, rămînînd printre cei culcaţi în urma convoiului, cu ochii spre cer.

Încrîncenat şi singur, Marele Mag păşea alături de prima sanie. Din cînd în cînd, ridica prelata care acoperea terminalul şi privea semnele care se fugăreau pe ecrane; se concentra cîteva clipe asupra vînzolelii ininteligibile, apoi renunţa şi, cu un oftat, aşeza prelata la loc.

În spatele lui păşea un popor sfîrşit; un popor care nu mai dorea nimic şi pe care doar inerţia şi forţa Mitului îl împingeau înainte.

10

Demult, demult, l-am pierdut pe Shamael.

N-am pierdut în el doar un prieten, ci şi un învăţător. Nu un simplu povăţuitor, ci un iniţiator care s-a străduit să depoziteze în mine întreaga cunoaştere a neamului. Eu i-am cîntat cîntecele de trecere, pentru că, atunci cînd l-am găsit, îl troienise zăpada şi doar antenele măştii se mai zăreau din el. Îngheţase. I-am preluat caseta şi masca, i-am coborît trupul chinuit într-o copcă şi-am plecat mai departe. N-a mai rămas din el decît semnul sfînt pe care l-am scrijelit pe zidul de gheaţă.

Continui să merg, înainte, mereu înainte, spre Marele Mag, cel care păşeşte alături de prima sanie, acolo, departe.

În zadar privesc prin fantele măştii, aura oamenilor din jurul meu e gălbuie şi pîlpîitoare. Cel cu aura puternică şi roşie, cel căruia să-i înmînez caseta şi masca lui Shamael, nu există. Nu am în jur decît muribunzi.

Sînt multe săptămîni (sau luni, nu mai ştiu, timpul curge acum altfel) de cînd mi-am părăsit locul meu din coada convoiului, plecînd în această lungă călătorie (iniţiere?) spre un ţel care mi se pare din ce în ce mai greu de atins. În tot acest timp, am trecut pe lîngă mii de sănii, pe lîngă zeci de mii de oameni, înainte, mereu înainte, spre acea primă sanie în care se află terminalul de contact şi alături de care păşeşte singurul om care poate vorbi cu El.

Cred, uneori, că doar dorinţa de a afla Taina mă mai ţine în picioare. Drumul meu, drumul meu cuprins în drumul Convoiului, are acest unic ţel. Bătrînul acela, unic cunoscător al ultimei Taine, aflat dincolo de perdeaua de viscol, îmi dă puteri prin însăşi conştiinţa existenţei lui.

Cei pe lîngă care trec acum au tot mai mult aparenţa unor fantome. Combinezoanele zdrenţuite nu mai ascund trupurile descărnate, vinete, chinuite. Figurile lor s-au uniformizat, pe feţele tuturor văd aceeaşi lipsă de expresie care mă speria cîndva la cei plecaţi. Acum, oamenii nu mai rămîn în urmă, epuizaţi, să se stingă în pace. Acum, cel care se prăbuşeşte e deja mort în clipa cînd atinge gheaţa. Îi mulţumesc încă o dată lui Shamael, cel care mi-a întărit trupul dincolo de marginile firii.

Credeam că eu merg din ce în ce mai repede, dar îmi dau seama că ei sînt cei care au încetinit ritmul. De cîteva zile. Convoiul abia înaintează. Şi am, din ce în ce mai pregnant, sentimentul apropiatei întîlniri cu miticul bătrîn din faţă.

Acum, îl simt. Este undeva, aproape. Acolo, în faţă.

Încep să alerg, strecurîndu-mă printre oamenii imobili, pe sub cablurile care acum se îndreaptă, toate, într-o singură direcţie. Acolo, acolo...

Respir din ce în ce mai greu, simt cum vîntul îmi sfîşie pielea feţei, picioarele îmi sînt învelite în blocuri de gheaţă. Dar mă apropii. Mai repede, mai repede...

Îl văd. Sania apare din neguri, cu atelajul ei de douăzeci şi patru de bărbaţi, şi toate cablurile converg către ea. Iar alături...

Marele Mag, sprijinit de sanie, priveşte înainte. În faţa lui e zăpada imaculată, neatinsă încă de paşii oamenilor. Şi drumul Convoiului, drum pe care el îl ghiceşte printre neguri.

Îmi aşez masca pe faţă, ca să mă apropii de el după ritual. Şi încremenesc. Aura Marelui Mag e stinsă. Şi aura nici unuia dintre magii care îl înconjură nu mai pîlpîie. Îmi arunc masca şi mă reped către el.

Ochii, deschişi, mai caută încă drumul. Ciudat drum, pentru că privirea lui e îndreptată mai mult spre cer. Şi ghicesc, prin stratul de gheaţă care-i acoperă obrajii, urmele lacrimilor. Ultimele lacrimi, pentru că Marele Mag e mort demult.

Umblu năucit printre bărbaţii morţi în picioare. Îi ating, le dau măştile jos de pe feţe, îi scutur. Degeaba. Alerg de la unul la altul şi nu pot, nu pot accepta adevărul.

Şi deodată, ca un zid ce se prăbuşeşte, năvăleşte peste mine conştiinţa imobilităţii Convoiului.

Buimăcit, mă reazem de sania de alături. Este prima sanie, cea cu terminalul de contact. Smulg prelata de deasupra. E rigidă şi se agaţă în ceea ce se află dedesubt. În furia mea, o sfîşii cu pumnalul. Tastatura consolei, care îmi apare în faţă, e acoperită cu un capac de protecţie sigilat. Deasupra ei, douăzeci şi patru de ecrane care încep să se stingă, în faţa mea, pe rînd. Se sting pentru a nu se mai aprinde vreodată. Şi doar pe ultimul, cel mai de jos, continuă să pulseze la nesfîrşit semnul magic Hodar.

O pală de vînt mă trînteşte jos şi nu mă ridic. De ce să mă ridic? Stau în zăpadă şi în mine se adună oboseala atîtor ani de zădărnicie. Şi revolta. Revolta care creşte, care mă înăbuşă şi care mă azvîrle în picioare. De ce?

Cu pumnii încleştaţi, cu inima zbătîndu-se nebuneşte, înfrunt furtuna, şi negurile, şi moartea.

Şi atunci...

Furtuna se opreşte, şi negurile se dau la o parte şi în faţa mea, la o depărtare incomensurabilă, apare ţărmul oceanului. E o faleză de granit, înaltă şi puternică, pe care se înalţă, pînă la ceruri, imensele turnuri argintii din vechile legende.

Zvelte şi strălucitoare, navele strămoşilor mă aşteaptă acolo, pe faleza înaltă de granit. Negurile s-au închis din nou, dar drumul într-acolo a rămas săpat în mintea mea.

Şi nimic nu mă va putea opri.

VICTOR MARTIN

Robinsonul spațiului

Ce facem? Mergem mai departe sau rămînem aici?

– Nu știu.

– Eu m-am plictisit de atîta umblat...

– Atunci, rămînem.

Rîul 1 se cuibări între două stînci, ștergînd cu grijă praful din jur. Apele se revărsară, ducînd cu ele bucăți de gresie spongioasă și pietre prismatice.

– Potolește-te! clipoci Rîul 2. Hai mai bine să facem un lac. Văd acolo jos o concavitate parcă făcută pentru așa ceva!

Cele două rîuri se îmbrățișară, iar apele roșiatice spumegară, aruncînd în vale un vuiet năpraznic. Un izvor fără minte se desprinse din Rîul 1, aruncîndu-se în crăpăturile stîncilor.

– Nu are nici o ieșire, spumegă Rîul 2, tăindu-i calea.

Apele se liniștiră, strîngînd ca într-o menghină stîncile lipsite de vegetație. Peștii, treziți din amorțeala călătoriei, își căutară forma și se lăsară în voia valurilor. Rîul 1 adormise, cînd Rîul 2 îl înghionti.

– Ia privește ce piatră ciudată!

Rîul 2 întinse o mînă de ape și îl apucă pe Robin de mijloc, ridicîndu-l din locul unde-și pierduse cunoștința. Îl strînse puternic, făcînd un ochi de apă.

– Nu cred să fie piatră. S-ar putea să fie pește!

– Îți arde de glume? întrebă Rîul 2, vuind cît era valea de largă. Las-o baltă!

– Nu e peștele meu...

Rîurile se traseră mai aproape, mirate, cu valurile uriașe, stîrnite involuntar.

– Cum nu e peștele tău? Atunci, al cui este?

– Mde, știu eu?!

– Eu credeam că e piatră. N-am văzut de cînd sînt asemenea pește. Nici nu mișcă... Nu este pește!

– Ba mișcă!

Rîul 2 îl așeză cu grijă pe o stîncă mai înaltă, tulburat de mirare.

– Aj dreptate, o fi pește-mutant. În acest caz, trebuie ucis imediat!

– Crezi că peștii mutanți apar din senin? Eu îmi cunosc fiecare algă, fiecare structură cristalină... Nu face parte din mine!

– Mda, spuse Rîul 2. Nu cred să fie de pe-aici. Cu toate că astăzi formăm un lac, fiecare își are apele sale; asta nu se poate confunda. Fiecare își are personalitatea lui distinctă; ar fi de rîsul tuturor apelor să nu-ți cunoști structura!

– Ascultă! se învolbură Rîul 1. Auzi? Scoate sunete! Ciudate, dar sunete! Îl împinse pe Robin către mijlocul stîncii. Un pește nu vorbește astfel, mai zise el. Ce sunete nearticulate! Oare ce-o fi?

Orice ar fi, retrage apele de pe el. Nu vezi că dacă îl atingi, nu mai mișcă?

– Chiar, așa este. O fi un pește-imobil, pierdut din greșeală de vreun alt rîu?

– Nu, nu cred. Cum ar fi rezistat fără apă?

– Eu știam că tot ce e viu, tot ce mișcă, trăiește cu apă!

– Așa credeam și eu, numai că dihania asta face excepție.

– Poate că e mai bine să-l ducem în Oceanul Sintetizator, pentru analiză.

– Nu mai e nevoie să recurgem la această măsură extremă. Uite cine vine.

– Aaa, dar nici nu-mi vine să cred, strigă Rîul 1. E chiar Rîul 22. Nu l-am mai văzut de cînd eram pîrîuri. Am auzit că a ajuns mare!

– Nu e mare, dar a fost propus pentru această funcție... Deține o serie de cunoștințe pe care noi nu le avem. El este singurul care ne poate spune cu precizie ce este broasca asta oribilă!

Între timp, Rîul 22 se apropiase cu valuri mari, tunînd de o bucurie sălbatică la ciocnirea cu fiecare stîncă.

– Vă salut, prieteni! strigă el. Celelalte două rîuri îi răspunseră la fel de entuziaste și se îmbrățișară, făcînd un zgomot asurzitor. Îmi permiteți să mă alătur vouă și să formăm un lac și mai mare?

– Vai, cu cea mai mare plăcere, spumegă Rîul 1 și cele trei rîuri se unîră, formînd un lac de aproape 900 de mile pătrate. Făcură schimb de pești și recifuri de coral, cu toate că știau că acest lucru este ilegal. Apoi se liniștiră.

– Privește ce-am găsit, îi arătă Rîul 1 Rîului 22. Acesta vru să-l apuce pe Robin și să-l tragă în apele sale, dar Rîul 2 îl opri:

– Lasă-l, nu-i prieste apa!

Rîul se retrase, apoi scoase din apele sale un con.

– Ce mai e și asta, se miră Rîul 1.

– Habar n-am. A căzut de sus în apele mele, pe cînd mă odihneam între stîncile din vest. Vedeți ce formă curioasă are?

– Într-adevăr, seamănă cu un fruct de cuim.

– Seamănă, dar nu este. Are orificii laterale și e din metal. Ce-o fi?

Nu știau ce să răspundă. Conul trecu din val în val, fu întors pe toate fețele, pipăit cu atenție de toate cele trei rîuri care nu se mai săturau să-i admire finețea și strălucirea.

– Orice-ar fi, conchise Rîul 22, pare complet inofensiv. Nu mișcă, nu emite radiații, nu taie, nu ucide! Luă conul și-l aruncă alături de Robin.

– În schimb, noi am găsit ceva care mișcă și emite sunete, zise Rîul 1.

– Vorbești de broasca aceea de pe stîncă?

– Nu e broască, interveni și

Rîul 2. Ți-am spus: scoate sunete și nu suportă apa! Știi cumva ce este?

– Nu, clipoci Rîul 22. Am și eu cîteva chestii de-astea la fund, dar nu mișcă! Și zicînd acestea, scoase cîteva cadavre și le aruncă pe plajă. Robin se trezi. Se frecă la ochi speriat și se ridică cu greutate, tîrîndu-și piciorul rănit. Așteptă ca valurile amenințătoare să se retragă și se apropie de mal. Cercetă fiecare mort în parte, apoi căzu în genunchi, obosit, lîngă trupul inert al logodnicii sale.

– Oh, Ana, ți-a fost dat să mori la milioane de kilometri de Pămînt, înecată în apele unei planete strălucitoare! Privi spre cer și își acoperi fața cu mîinile, orbit de lumină.

– Ce spune? întrebă Rîul 1.

– Nu-mi dau seama, răspunse Rîul 22. Sunetele emise sînt asemănătoare cu foșnetul plantelor de uscat, dar alcătuiesc cuvinte de neînțeles. Pariez pe zece pești-umbre că această ființă gîndește ca și noi...!

– Poate că ar fi mai bine să-l aruncăm în Oceanul Sintetizator, interveni Rîul 2.

– Nu, să vedem ce face. Uite, se îndreaptă spre fructul de cuim!

Robin se tîrî cu mare greutate pînă la navă și deschise trapa, apoi pătrunse înăuntru. Valurile se apropiară mult, încercînd să vadă ce se petrece. Omul stătea aplecat asupra altui trup. După cîteva clipe se ridică și îl trase afară.

– Unde sîntem?, întrebă celălalt, trezindu-se.

– Nu știu, Hert, e o planetă netrecută pe hărți! Aparatele de bord au amuțit. Mă bucur că trăiești. Cum te simți?

– Mă doare rău capul. M-am lovit de perete. Ceilalți?

– Morți!

– Și Sue?... și Ana?

Robin se încruntă și își feri privirea.

– Toți! Marea asta roșiatică i-a aruncat pe plajă... Avem totuși noroc, se poate respira. Nu știu de ce, dar am o senzație ciudată, parcă m-ar urmări cineva. Poate că e din cauză că ne aflăm într-o lume străină, poate din cauza mării... De fapt, nici nu este o mare, mai degrabă un lac și apa e bună de băut, în ciuda faptului că datorită culorii, îți amintește de sînge!

Rîurile se retraseră puțin, parcă simțind că omul se teme de ele.

– Ce facem? întrebă Rîul 2. Îi aruncăm în Ocean sau nu?

– Stai puțin, zise Rîul 22. Eu încep să înțeleg... Cred că sînt veniți de pe altă planetă. I-ați văzut cum se uită într-una spre cer? Iar foșnetul ăsta e o discuție, dar pe limba lor.

– Oare ei ne simt prezența? zise Rîul 1.

– Sigur că da. N-ai văzut cum arată spre noi cînd vorbesc? Ce vrei dovadă mai bună? Ce mi se pare mie ciudat este faptul că au tot timpul aceeași formă...!

– Să ascultăm, propuse Rîul 2, poate reușim să le deprindem limba. Ar fi o experiență interesantă pentru noi!

Apele se liniștiră. Nu se mai vedea nici un val. Totul încremenise.

– Privește, strigă Hert uimit, parcă a înghețat. Mi-e frică! Visez sau...

– Foarte straniu, observă gînditor Robin. E foarte cald, n-aveau cum să înghețe. Hm!

Hert se apropie și își cufundă mîna în apă, apoi și-o retrase repede.

– Nu-i a bună, spuse el și se îndreptă spre navă, făcîndu-i semn lui Robin să-l urmeze.

– De ce te sperii, zise acesta, monștrii de pe Inn nu te-au înspăimîntat atît de mult!

– Aceia erau un pericol direct de care știam în orice clipă.

– Vezi? Poți să știi ce este periculos sau nu?

– Nu, dar trebuie să ne ferim!

– Să ne ferim? Într-o lume ostilă, chiar tu însuți poți să-ți fii dușman. Poate că tot ce vedem acum sînt simple iluzii!

– Chiar dacă ai dreptate, eu nu risc. Cît combustibil mai avem?

– Destul, dar cum aflăm care este soarele nostru? Pilotul robot e distrus, aparatele de orientare moarte. Putem nimeri pe o planetă și mai ostilă. Cel mai bun lucru este să așteptăm una din navele ce trec spre Orion.

– Să stau aici cînd pot să mă mișc? Nu, asta n-o fac! Mergi?

Robin se încruntă și pe moment nu răspunse. Într-un tîrziu spuse:

– Nu, pleacă singur!

Hert intră în navă și porni motoarele. Robin îl urmă, își luă cîțiva saci cu alimente și o lopată, apoi părăsi racheta. Se apropie de morți, căutînd din ochi un loc potrivit. Privirile îi fură din nou atrase de marea roșiatică ce începuse să miște, făcîndu-l să fie cuprins de un sentiment funest.

– Ce se aude? Ce-i zgomotul ăsta? întrebă Rîul 1.

– L-am mai auzit, îi răspunse Rîul 22, atunci cînd corpul acela a căzut din cer. Văzură nava ridicîndu-se încet, pe o traiectorie tangentă la planetă.

– Să-l prindem, strigă Rîul 1, făcînd bulboace de supărare.

Rîul 2 ridică un val și acoperi conul, trăgîndu-l spre sine.

– Îl vom arunca în Oceanul Sintetizator, mai zise Rîul 1, azvîrlind nava cu putere spre Rîul 22.

Robin văzu spirala de ape mai înaltă decît cel mai fantastic lucru imaginat de om și înțelese totul. Două lacrimi îi apărură în ochi. Înfipse cu ură lopata în nisip. Încă mai avea în minte imaginea navei cuprinsă de ape. „Prostul", murmură el și acest cuvînt i se derulă pe scoarță mult timp.

Apele se retraseră de lîngă stîncă și cele trei rîuri își luară rămas bun. Făcură ochiuri de apă și mai cercetară încă o dată ființa, apoi se depărtară. Își săpară cîte o matcă și se revărsară cu zgomot, ducînd cu ele pești, alge, rădăcini și pietre cubice, culese pe drum. Omul privi îngrozit această uriașă forță și se trase involuntar înapoi. În fața lui se desfășura acum imaginea unui pămînt sterp, lipsit de orice formă de vegetație, pămînt ale cărui margini, oricît încercă, nu reuși să le cuprindă cu privirea.

DAVID BRIN

Generoasa molimă

(THE GIVING PLAGUE — 1988)

Crezi c-o să mă înhaţi, aşa-i? Ei bine, vei avea o surpriză, deoarece sînt pregătit.

Ăsta-i motivul pentru care în portofelul meu există o cartelă falsificată, afirmînd că am grupa sanguină AB Negativ, alături de un cartonaş MedicAlert ce precizează faptul că sînt alergic la penicilină, aspirină şi fenilalaninâ. Pe un alt cartonaş scrie că sînt un Savant Creştin[1]), practicant şi cucernic. Toate aceste trucuri ar trebui să te domolească, atunci cînd va sosi momentul; şi va sosi destul de repede.

Chiar dacă va fi în joc supravieţuirea mea, tot nu voi lăsa pe nimeni să-mi înfigă acul de transfuzie în braţ. Niciodată! Nu din actualele bănci de sînge!

Oricum, am anticorpi. De aceea, ocoleşte-mă, SARD! N-o să fiu fraierul tău. Nu-ţi voi fi vector purtător.

Să ştii că-ţi cunosc punctele slabe. Eşti un diavol iscusit, totuşi fragil... Spre deosebire de TARP, nu rezişti la aer, arşiţă, ger, acizi şi baze. Singura ta rută este directă, prin intermediul sîngelui. De fapt, ce nevoie ai avea de alta? Crezi că deţii tehnica perfectă, aşa-i?

Cum te-a denumit Leslie Adgeson? „Stăpînul perfect? Modelul de perfecţiune al virusilor?"

Îmi amintesc vremurile acelea, de demult, cînd HIV, virusul SIDA, îi impresionase pe toţi cu ingeniozitatea şi eficacitatea lui. Dar prin comparaţie cu tine, HIV nu era decît un măcelar grosolan, nu? Un dement înarmat cu un topor, un ageamiu ucigînduşi purtătorii, bazîndu-se pentru transmitere pe năravuri care, cu un oarecare efort, pot fi controlate de oameni. Ah, da, bătrînul HIV avea şmecheriile lui, dar pe lîngă tine? Un amator!

Gripa şi rinovirusii sînt şi ei inteligenţi. Sînt prolifici şi se modifică rapid. Au învăţat de mult cum să-şi facă purtătorii să strănute şi să le curgă nasul, astfel încît victimele împrăştie suferinţa în toate direcţiile. De asemenea, virusii gripei sînt mult mai isteţi decît cei ai SIDEI, deoarece, în general, nu-şi omoară gazdele; se mulţumesc să le facă vieţile mizerabile, în vreme ce tuşesc şi-şi împroaşcă vecinii cu infecţii.

Les Adgeson mă acuza într-una că antropomorfizez subiectele cercetărilor noastre. De altfel, reacţiona previzibil, ori de cîte ori venea în colţul meu de laborator şi mă găsea blestemînd, cu toată bogăţia epitetelor texano-mexicane, vreun nenorocit de fagocit neiertător. Mi-l pot reaminti, înălţînd o sprînceană şi comentînd sec cu accentul lui aparte:

— Virusul nu te poate auzi, Forry. Nu este conştient; ca să spunem adevărul, nu-i nici măcar viu. La urma urmei, nu-i decît un pachet de gene într-un înveliş proteinic.

— Aşa-i, Les, îi răspundeam eu. Dar gene **egoiste**! Dacă ar avea cea mai mică ocazie, ar pune stăpînire pe o celulă omenească, ar sili-o să producă armate întregi de noi virusi, apoi ar fărîma-o, ieşind să atace alte celule. Poate că nu gîndesc. Poate că tot comportamentul lor a evoluat aşa dintr-un hazard. N-ai însă impresia că totul era plănuit? Ca şi cum mizeriile astea mititele ar fi **dirijate**, cumva, de cineva, pentru a ne face să suferim...? Pentru a ne omorî?

— Fii serios, Forry, zîmbea el înaintea ingeniozităţii mele de Lume Nouă. N-ai activa în domeniul ăsta, dacă n-ai considera că şi fagocitele sînt atrăgătoare, în felul lor.

Spilcuitul fătarnic! N-a aflat niciodată că virusii mă fascinau din cu totul alt motiv. În lăcomia lor nesăţioasă, întrezăream o esenţă simplă, dar pură, de ambiţie, întrecînd-o pînă şi pe a mea. Absenţa unei minţi nu mă linişteşte prea mult. Dintotdeauna, am considerat că oamenii supraapreciază creierul.

■

Prima noastră întîlnire avusese loc cu cîţiva ani în urmă, cînd Les vizitase Austinul[2]) încă de pe atunci, deţinea reputaţia unui Tînăr Genial şi, bineînţeles, am speculat ocazia. M-a invitat să mă alătur lui, în Oxford, şi acolo mă aflam acum, contrazicîndu-ne, regulat, dar în termeni amabili, în timp ce ploaia englezească ţîrîia peste straturile de trandafiri.

Les Adgeson... Înconjurat de prieteni diletanţi, şi etalînd pretenţii filozofice — Les vorbea în permanenţă despre eleganţa şi frumuseţea blestemaţilor de virusi. Pe mine însă nu m-a amăgit. Ştiam că era tot atît de înnebunit cît şi noi după premiul Nobel. Tot atît de obsedat de cercetare, căutînd bucăţica aceea specială din Puzzle-ul Vieţii, fragmentul ce avea să ducă mai multe subvenţii, mai mult spaţiu de laborator, mai mulţi tehnicieni, mai mult prestigiu... ce avea să ducă la bani, poziţie şi, eventual, Stockholm.

Adgeson pretindea că nu-l interesau asemenea probleme. Era însă un fătarnic. Cum altfel continua să se extindă laboratorul lui, în toiul masacrării ştiinţei britanice de către Thatcher? Cu toate acestea, continua să joace teatru:

— Virusii au partea lor bună, repeta el. Bineînţeles, la început sînt ucigaşi. Toţi noii patogeni încep astfel. Dar, în cele din urmă, sau omenirea dezvoltă mijloace de autoapărare, eliminînd ameninţarea, sau...

Oho, îi plăceau pauzele acelea dramatice!

---

[1] *Ştiinţa Creştină (Christian Science): sistem religios, propovăduind vindecarea prin căi spirituale (n.tr.).*

[2] *Austin: capitala statului Texas (n.tr.).*

Generoasa molimă

— **Sau?**, repetam eu, conform rolului.

— Sau ajungem la un compromis... poate chiar o alianță.

Acesta era subiectul lui preferat. **Simbioza!** Cita satisfăcut din Margulis[1]) și Thomas[2]), pînă și din Lovelock[3]), pentru Dumnezeu! Respectul lui chiar și pentru brutele rele și ticăloase, precum HIV, era de-a dreptul înspăimîntător.

— Vezi cum se integrează chiar **în** ADN-ul victimelor lui?, reflecta el. După aceea, așteaptă pînă cînd victima este atacată de un **alt** agent patogen. Atunci limfocitele T ale gazdei se pregătesc să reacționeze și să alunge invadatorul, dar acum o parte din mecanismele chimice ale celulei au fost preluate de noul ADN și, în loc de două noi limfocite T, rezultă o droaie de viruși SIDA.

— Și ce dacă?, am replicat eu. Exceptînd faptul că HIV este un retrovirus, așa acționează aproape toți virușii.

— Exact, dar gîndește-te mai departe, Forry. Imaginează-ți ce se va întîmpla atunci cînd, în mod inevitabil, virusul SIDA infectează pe cineva al cărui material genetic îl face invulnerabil!

— Cum, adică reacțiile anticorpilor sînt atît de prompte încît îl pot opri? Sau limfocitele T respingă invazia?

Oh, cît de blestemat, de **superior** vorbea Les, atunci cînd era surescitat!

— Nu, nu, gîndește-te!, mă îndemna. Vreau să zic invulnerabil **după** infectare. **După** ce genele virale s-au integrat în cromozomii lui. Numai că, în acest individ, anumite **alte** gene **opresc** noul ADN să declanșeze sinteza virală. Nu se mai produc viruși noi. Nu se mai distruge celula. Însă acum el posedă noul ADN...

— Doar în cîteva celule...

— Corect. Dar să presupunem că una dintre ele este o celulă sexuală. Și să mai presupunem că individul respectiv zămislește, cu gametul acela, un copil. Atunci, **fiecare** celulă a copilului poate conține **atît** trăsătura invulnerabilității, **cît și** noile gene virale! Ia gîndește-te, Forry. Deții acum un nou tip de ființă umană! Unul care nu poate fi ucis de SIDA. Și totuși posedă toate genele SIDA, și poate produce proteinele acelea ciudate și fantastice... Bineînțeles, majoritatea lor vor fi neexprimate sau inutile. Dar acum genomul acestui copil, și al descendenților lui, conține mai multă **varietate...**

În timpul peroratiei lui, cădeam deseori pe gînduri. Oare chiar credea că-mi explica totul pentru prima oară? Deși respectă știința americană, englezii au tendința de-a considera că sîntem înapoiați în privința aspectului filozofic. De cîteva săptămîni îi remarcasem interesul manifestat în direcția respectivă și mă documentasem cu atenție.

— Vrei să spui că unele tipuri de cancer ereditar s-ar datora genelor?, l-am întrebat sarcastic. Există dovezi că anumite oncogene au fost inițial introduse de către viruși în genomul uman, așa cum zici tu. În felul ăsta, cei care moștenesc tendința la artrită reumatoidă s-ar putea să fi căpătat și gena lor.

— Exact! Virușii respectivi s-ar putea să fi dispărut, dar ADN-ul lor continuă să trăiască... în al nostru!

— Mda... Și mult au mai avut de cîștigat oamenii de-aici!

— Doamne, cum îi mai uram expresia de înfatuare (l s-a șters de pe chip în cele din urmă, nu?).

Les apucă o bucată de cretă și scrise pe tablă:

INOFENSIV → UCIGAȘ! → BOALA → INCONVENIENȚĂ → INOFENSIV

— Acesta este modul clasic de interacțiune al unei specii purtătoare cu un patogen nou, în special cu un virus. Fiecare săgeată reprezintă un stadiu al mutației și selecției adaptive.

Mai întîi, o formă nouă a unui microorganism inofensiv pînă atunci trece de la purtătorul anterior — să zicem, o specie de maimuțe — la altul, de pildă, oamenii. Bineînțeles, la început, noi nu deținem apărări adecvate. Sîntem decimați, așa cum a făcut sifilisul în Europa, în secolul șaisprezece, ucigînd însă în cîteva zile, nu în ani... într-o orgie de hrănire a celulelor, care, de fapt, nu-i un **modus** foarte eficient pentru un patogen. La urma urmei, doar un parazit vorace își omoară gazda atît de iute.

După aceea, urmează o perioadă grea, atît pentru gazdă cît și pentru parazit, fiecare străduindu-se să se adapteze celuilalt. Faza respectivă se poate compara cu un război. Deși, privită din alt punct de vedere, **poate** fi considerată o **negociere** prelungită.

Am pufnit dezgustat:

— Rahat mistic, Les! Sînt de acord cu schema ta; însă corectă este analogia cu războiul. De asta se finanțează laboratoare cum este al nostru. Ca să nu descopere arme mai bune.

— Hmmm... Posibil. Uneori, Forry, procesul arată cu totul altfel...

Se întoarse și desenă altă diagramă:

— Este clar ca schema e identică celeilalte, pînă în punctul dispariției bolii inițiale.

— Sau al ascunderii ei...

— Bineînțeles. Așa cum **E coli** s-a refugiat în măruntaiele noastre. Fără îndoială, cu multă vreme în urmă, mulți strămoși de-ai noștri au fost uciși de strămoșii lui **E coli**, înainte de-a deveni simbionții utili de acum, care ne ajută la digerarea hranei.

Pun prinsoare că și la viruși se aplică același mecanism. Cancerele ereditare și artritele reumatoide reprezintă doar dificultăți temporare. În cele din urmă, genele respective vor fi integrate confortabil. Ele vor face parte din diversitatea genetică ce ne pregătește pentru următoarele înfruntări.

Cred chiar că așa au apărut multe dintre genele oamenilor, pătrunzînd mai întîi ca invadatori în celulele noastre...

■

Nebun blestemat! Din fericire, n-a încercat să împingă prea mult direcția cercetărilor noastre către dreapta schemei lui fermecate. Tînărul Genial cunoștea destule despre sponsori. Știa că aceștia nu erau interesați să ne subvenționeze pentru a dovedi că, parțial, ne tragem cu toții din viruși. Ei doreau, și doreau **mult**, să avansăm în direcția luptei cu înseși infecțiile virale.

---

[1]) *Margulis, Lynn (1938-): doctor în genetică cu studii și cercetări asupra originii și evoluției celulelor eucariote, geneticii citoplasmei, evoluției căilor biochimice în celule (n.tr.).*

[2]) *Thomas, Donald (1935-): doctor în microbiologie cu studii și cercetări asupra biochimiei virușilor, sintezei macromoleculare a virușilor oncogeni (n.tr.).*

[3]) *Lovelock, James Ephraim (1919-): licențiat și doctor în științe, doctor în filozofie, membru corespondent al Institutului Regal de Chimie, fost profesor la universitățile Harvard, Yale, Bayler etc. (n.tr.).*

De aceea, Les își orientă echipa asupra vectorilor.

Exact, vouă, virușilor, vă trebuie vectori, nu? Păi, dacă omoriți pe cineva, aveți nevoie de o barcă de salvare, ca să puteți părăsi corabia pe care ați scufundat-o și să ajungeți la o **nouă** și nefericită victimă. Barca este necesară și pentru cazul cînd gazda se dovedește viguroasă, și vă izgonește — trebuie să plecați în altă parte. Mereu pe picior de ducă..

Ce dracu', chiar dacă ați face armistițiu cu un corp omenesc, așa cum a sugerat Les, tot ați dori să vă răspîndiți... Coloniști de profesie, bestii mititele...

Știu, știu... Nu-i altceva decît selecție naturală. Aceia care, accidental, găsesc un vector bun se împrăștie. Cei care nu găsesc... asta este. Totuși, pare atît de misterios... Uneori, mi se pare că **realmente** ar exista un scop.

Deci, guturaiul ne face să strănutăm. Tifosul produce diaree. Varicela se manifestă prin apariția de vezicule care, uscîndu-se, se cojesc și zboară, fiind inhalate de apropiații bolnavului. Toate acestea sînt căi foarte bune de părăsire a corabiei. De colonizare...

Cine știe? Oare vreun virus din trecut a cauzat umflarea buzelor, creînd astfel dorința sărutatului? Ha-ha-ha! Poate că ăsta-i unul din cazurile „integrării utile" a lui Les... reținem trăsătura respectivă mult timp după dispariția patogenului vinovat! Ce mai idee!

Deci, laboratorul nostru a primit o subvenție importantă pentru studiul vectorilor. Așa ai fost descoperit, SARD! Les alcătuise o diagramă uriașă, inventariind toate posibilitățile de transmitere ale unei infecții între indivizi, și ne pusese să le cercetăm pe toate, una cîte una.

Infecția prin transmitere directă — prin intermediul sîngelui — și-a oprit-o lui. Avea motive personale...

În primul rînd, Les era **altruist.** Îl îngrijora răspîndirea paniții și a zvonurilor nefondate, referitoare la rezervele de sînge ale Marii Britanii. Unii bolnavi amînau operații absolut necesare. Se vorbea despre inițierea, în Anglia, a unei acțiuni începute de bogătașii din Statele Unite — stocarea propriului sînge, într-un efort stupid și costisitor de-a evita utilizarea băncilor de sînge, în eventualitatea unei spitalizări.

Toate acestea îl alarmau pe Les. Cu adevărat neplăcut era însă faptul că numeroși donatori potențiali se fereau de a dona sînge, datorită unor zvonuri prostești, ce afirmau că te puteai infecta în decursul recoltării.

Ce naiba, niciodată n-ați pățit nimic pentru că ați **donat** sînge... cel mult o ușoară amețeală și poate ceva bubulițe, de la toți biscuiții și ceaiurile cu care vă îndoapă după aceea. Cît despre posibilitatea infectării cu HIV din sîngele **primit**, noile teste anticorpi rezolvau și problema respectivă. Totuși, zvonurile se răspîndeau.

O națiune trebuie să aibă încredere în rezervele ei de sînge. Les dorea să elimine, o dată pentru totdeauna, suspiciunile acelea absurde, elaborînd un studiu definitiv. Nu era însă unicul motiv pentru care voia să cerceteze vectorul sînge.

— Există, bineînțeles, unele chestii păcătoase, de pildă SIDA, care folosesc vectorul ăsta. Dar, continuase el excitat, aici este locul unde i-aș putea găsi pe cei de demult. Pe virușii care **aproape** au încheiat procesul de transformare în benign. Cei selectați atît de bine încît stau în umbră, aproape fără să-și deranjeze purtătorii. Poate voi avea norocul să găsesc unul în comensualism! Unul care să **ajute** corpul omenesc!

— Un comensual uman nedescoperit, pufnisem eu, neîncrezător.

— De ce nu? Dacă nu există semne ale unei boli, de ce să-l fi căutat cineva? Dă-ți seama, Forry, s-ar putea deschide un nou domeniu!

Fără să vreau, eram impresionat. La urma urmei, așa își dobîndise renumele de Tînăr Genial, prin acele sclipiri intuitive, pe jumătate nebunești. Nu voi afla niciodată cum de n-au izbutit să i le reprime la Oxbridge, însă reprezenta unul dintre motivele pentru care mă alăturasem lui, și laboratorului său, și mă străduiam din răsputeri să figurez, în calitate de colaborator, pe lucrările lui.

De aceea, îi urmăream îndeaproape cercetările. Păreau atît de dubioase, pur și simplu stupide... Știam însă că s-ar putea să rodească, în cele din urmă.

Așa încît, eram pregătit atunci cînd, într-o bună zi, Les m-a invitat să particip la o conferință, în Bloomsbury. În sine, manifestarea era o rutină, dar îl simțeam, de-abia rezistînd să nu-și descarce sufletul. După simpozion, am pornit în plimbare pe Charing Cross Road, pînă la o pizzerie, îndeajuns de depărtată de Universitate ca să nu întîlnim nici un coleg — doar cei care așteptau deschiderea stagiunii în Leicester Square.

Cu glas întretăiat, Les m-a pus să jur păstrarea secretului. Îi trebuia un confident, iar eu eram extrem de mulțumit să joc rolul respectiv.

■

— În ultima vreme, începu el după ce comandasem meniul, am chestionat mai mulți donatori de sînge. Se pare că în timp ce unii s-au speriat și n-au mai îndrăznit să doneze, băncile de sînge au fost completate prin contribuții sporite din partea unui nucleu de donatori cu vechime.

— Minunat, am comentat eu. Așa și credeam. N-aveam nici un fel de obiecție împotriva unor rezerve corespunzătoare de sînge. Pe cînd eram în Austin, mă bucuram văzîndu-i pe oamenii care mergeau spre autobuzul Crucii Roșii, atîta vreme cît nimeni nu **mă** solicita să contribui. N-aveam nici timp, nici tragere de inimă, așa încît evitasem, spunînd tuturor că fusesem bolnav de malarie.

— Am dat peste un tip interesant, Forry. Se pare că început să doneze pe cînd avea douăzeci și cinci de ani, în timpul bombardării Londrei. Pînă acum, trebuie să fi contribuit cu vreo sută șaptezeci, o sută optzeci de litri.

Am făcut un rapid calcul men-

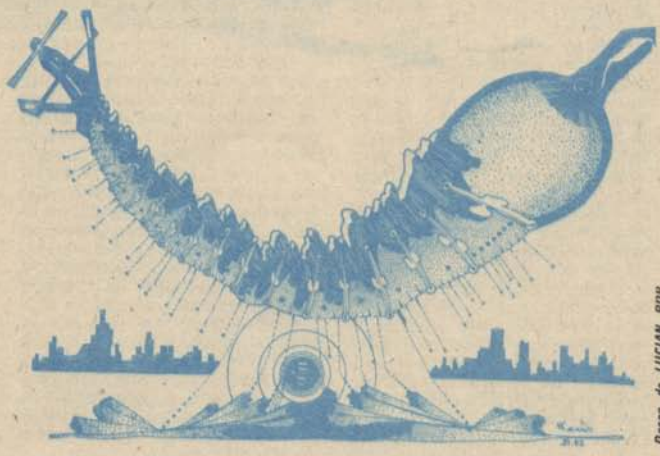

Desen de LUCIAN POP

Generoasa molimă

tal.

— Stai puțin! Înseamna c-a depășit limita de vîrstă.

— Exact! A recunoscut, atunci cînd l-am asigurat că totul va rămîne strict confidențial. Se pare că **n-a dorit** să înceteze după împlinirea vîrstei de șaizeci și cinci de ani. Este un bătrîn viguros... acum cîțiva ani, a suferit o mică operație, dar se ține bine. De îndată ce secția locală a Donatorilor Onorifici a organizat o petrecere, sărbătorindu-i retragerea, moșul s-a înregistrat la o bancă de sînge din alt comitat, declarînd alt nume și altă vîrstă!

— Ciudat... Totuși, pare inofensiv. Bănuiesc că-i place să simtă că este nevoie de el. Fac prinsoare că flirtează cu surorile, și-l încîntă gustările gratuite... este un fel de sindrofie bilunară pe care se poate bizui oricînd, cu participanți binevoitori, ce-l apreciază.

Hei, faptul că sînt un tip egoist nu înseamnă că nu pot extrapola comportarea altruiștilor. Asemenea majorității profitorilor, am un instinct corect în privința motivațiilor fraierilor. Oamenii ca mine trebuie să cunoască chestiile astea.

— La început așa am crezut și eu, încuviință Les. Am mai descoperit cîțiva asemănători lui și am decis să-i numesc „împătimiți". Inițial, n-am făcut nici o legătură între ei și **celălalt** grup: „convertiții".

— Convertiți?

— Da, convertiți. Indivizi care, brusc, au devenit donatori de sînge — atenție! — curînd după ce ei înșiși au suferit o intervenție chirurgicală.

— Poate că în felul asta achită o parte din cheltuielile de spitalizare...

— Hmm, nu prea cred. Ai uitat că domeniul sănătății este public? Iar în privința pacienților din clinici particulare, ipoteza ta ar fi valabilă numai pentru primele donări.

— Atunci... recunoștința? Sentimentul îmi era străin, dar în principiu înțelegeam despre ce era vorba.

— Poate. Este posibil ca, după ce au simțit aripa morții, unora să le fi sporit conștiința și să hotărască să devină cetățeni mai buni. La urma urmei, o jumătate de oră petrecută de cîteva ori pe an, la o bancă de sînge, nu-i un preț prea mare pentru...

Zeflemist ipocrit! Bineînțeles că el era donator. Les continua să bată cîmpii despre datoria cetățenească și alte aiureli, pînă după ce chelnerița a adus pizza și alte două pahare cu bitter. Asta l-a oprit pentru moment. Însă după ce fata a plecat, mi s-a adresat cu ochi strălucind:

— Nu, Forry! Nu era vorba despre achitarea notelor de plată, și nici măcar de recunoștință. Cel puțin, în cazul unora dintre ei. Ceea ce li s-a întîmplat a fost mai important decît dezvoltarea conștiinței. Au fost **convertiți,** Forry. Au început prin a deveni donatori onorifici, dar nu s-au oprit aici! Aparent, în toate cazurile respective a avut loc **o transformare de personalitate.**

— Cum adică?

— Vreau să spun că o parte însemnată dintre indivizii care au suferit o operație chirurgicală în ultimii cinci ani pare să-și fi schimbat întreaga atitudine socială! După ce au devenit donatori de sînge, și-au sporit contribuțiile pentru ajutorul săracilor, s-au alăturat organizațiilor Parent-Teacher[1] și Boy Scout[2], au devenit activi în Greenpeace[3] și Save the Children[4]...

— Concluzia, Les... Care-i concluzia ta?

— Concluzia mea? Clătina din cap. Să fiu sincer, unii din tipii aceștia se comportau ca niște împătimiți după **altruism.** Atunci, Forry, mi-am dat seama că s-ar putea să fie vorba de un nou vector.

Așa a spus, pur și simplu! Evident, l-am privit inexpresiv.

— Un vector!, gîfîi el. Lasa tifosul, varicela sau guturaiul. Aia sînt amatori de duzină! Fraierul, dîndu-se în vileag cu stranuturile, cojițele și cufurelile lor. Este adevărat, SIDA se folosește de sînge și sex, dar e atît de sălbatică, încît ne-a obligat s-o băgăm în seamă, să inventăm teste și să începem lungul și lentul proces de izolare. Pe cînd SARD...

— Sardea?

— S-A-R-D, zîmbi Les. Așa am botezat noul virus pe care l-am izolat, Forry. Este acronimul de la „Sindromul Altruismului Risipitor Dobîndit". Îți place?

— Deloc... Vrei să zici că există un virus care afectează **mintea** omului? Și într-un mod atît de complicat? Eram neîncrezător și, în același timp, de-a dreptul înspăimîntat. Dintotdeauna, încercasem o senzație neplăcută față de vectori și viruși. Acum, Les mă îngrozise, pur și simplu.

— Nu... bineînțeles că nu, rise el. Consideră o posibilitate mai simplă. Dacă, într-o bună zi, un virus a descoperit o modalitate de a-i face pe oameni să doneze sînge din **plăcere?**

Cred ca m-am mulțumit să clipesc, incapabil de altă reacție.

— Gîndește-te, Forry! Gîndește-te la bătrînul acela, despre care ți-am povestit mai devreme. Îmi spunea că din două în două luni, chiar înainte de-a i se permite să doneze iarăși, are senzația că se simte „tulbure pe dinăuntru". Senzația dispare după prima donare!

— Afirmi că de fiecare dată cînd donează sînge, își **slujește** de fapt parazitul, asigurîndu-i un vector în alți purtători...?

— Da, noii purtători fiind supraviețuitorii unor intervenții chirurgicale, deoarece spitalul le-a făcut transfuzii cu sînge proaspăt pus la dispoziție de generozitatea bătrînului! Ei sînt infectați! Numai că acesta e un virus subtil, nu un ticălos lacom, ca SIDA, sau chiar guturaiul. Stă în umbră... Cine știe, poate chiar a atins un nivel de **comensualism** cu purtătorii lui — atacînd organismele invadatoare, sau...

Zări privirea de pe chipul meu și flutură din mînă:

— Bun, o ipoteză exagerată, recunosc. Dar, atenție! Deocrece nu există simptome ale unei boli, nimeni nu s-a gîndit, pînă acum, să caute virusul ăsta...

■

Dintr-o dată, mi-am dat seama. **A izolat virusul.** Înțelegînd imediat ce putea însemna asta, profitor și carierist, îmi făceam deja fel de fel de scheme, întrebîndu-mă cum puteam apărea colaborator la lucrarea lui Les, atunci cînd avea s-o publice. Eram atît de absorbit de aceste probleme, încît, pentru

---

[1] Parent-Teacher *(Părinte-Profesor): organizație americană, fondată în 1897. Cuprinde aproximativ 6 000 000 de membri părinți, profesori, studenți și alte persoane interesate în reunirea forțelor din familie, școală și societate, în vederea integrării cît mai bune a copiilor în viață (n.tr.).*

[2] Boy Scout *(Cercetași): organizație americană, fondată în 1910. Cuprinde aproximativ 5 000 000 de membri și constituie un program educațional pentru dezvoltarea fizică și intelectuală a copiilor și tinerilor (n.tr.).*

[3] Greenpeace *(Pacea Verde): organizație internațională, fondată în 1979. Cuprinde peste 500 000 de membri, care consideră că pentru stoparea distrugerii mediului ambiant nu sînt suficiente protestele verbale (n.tr.).*

[4] Save the Children *(Salvați copiii): organizație internațională, fondată în 1932, cu scopul ajutorării copiilor, familiilor sau comunităților subdezvoltate, sau care au fost victimele unor dezastre ori calamități naturale (n.tr.).*

Desen de PETRU ZMED

cîteva clipe, i-am scăpat cuvintele.

— ...ăsta, ajungem la partea interesantă. Știi ce va **crede** un individ normal, egoist și votînd pentru Tory[1]), cînd va constata că simte nevoia acută să doneze sînge?

— Hmm, am reflectat eu. C-a fost deocheat? Hipnotizat?

— Prostii!, pufni Les. Nu ăsta-i mecanismul psihologiei umane. Nu, oamenii au tendința de-a face **o mulțime** de lucruri fără motivație. Totuși, le trebuie justificări și, de aceea, **rationează**! Dacă n-au la îndemînă un motiv evident pentru comportamentul lor, **inventează** unul, preferabil unul care să-i ajute să se vadă într-o lumină mai bună. Ego-ul este o chestiune puternică, amice!

Hei, m-am gîndit. **Nu-nvăța găina să facă ouă.**

— Altruism, am rostit cu glas tare. Se vor trezi alergînd cu regularitate la banca de sînge. Atunci, vor trage concluzia că vinovată este **bunătatea** lor... Vor fi mîndri. Se vor lăuda...

— Exact! Și pentru că sînt mîndri, ba chiar ipocriți în legătură cu nou-descoperita lor generozitate, vor tinde s-o **extindă**, s-o introducă și în alte domenii ale vieții lor!

— Un virus al altruismului!, am șoptit uluit. Isuse, Les, cînd vom anunța...

M-am oprit, văzîndu-i încruntătura bruscă și, imediat, m-am gîndit că făcusem o gafă, rostind cuvîntul acela „vom". Desigur, nu era vorba de așa ceva Dintotdeauna, Les fusese gata să-și împartă succesul. Nu... reținerea lui era cauzată de motive mult mai serioase.

— Nu încă, Forry. Deocamdată nu putem publica așa ceva.

— De ce nu?!, am scuturat din cap. Este o descoperire măreață, Les! Dovedește tot ceea ce spuneai pînă acum, simbioza și toate chestiile acelea... Ar putea fi rost și de un Nobel!

Greșisem, pomenind cu glas tare Țelul Suprem. Însă Les parcă nici nu mă auzise. „La dracu'! Dacă, aidoma celor mai mulți biologi, ar fi fost și el ademenit de visul Stockholmului, mai mult decît de orice altceva,.. Dar nu! Vedeți. Les era un altruist înnăscut.

A fost vina **lui**, înțelegeți? El și blestemata lui de virtute m-au împins să reflectez asupra următorului pas.

— Nu pricepi, Forry? Dacă publicăm ceva, se va inventa un **test** anticorpi pentru virusul SARD. Deținătorii lui nu vor mai putea dona sînge, exact ca purtătorii de SIDA, sifilis sau hepatită, Iar asta ar însemna o tortură incredibil de crudă pentru sărmanii împătimiți și purtători.

— **Dă-i dracului** de purtători!, am răcnit. Cîțiva clienți au privit către masa noastră. Cu un efort disperat, am coborît nivelul vocii: Les, purtătorii vor fi declarați **bolnavi**, nu? Deci, vor fi puși sub supraveghere medicală. Și, dacă pentru a se simți mai bine nu-i necesar decît să **singereze** regulat, atunci le vor da lipitori domesticite!

— Inteligent, zîmbi Les. Dar ăsta nu-i singurul, nici măcar principalul meu motiv, Forry... Nu; sînt hotărît, deocamdată nu public nimic. Nu pot permite nimănui să oprească maladia aceasta. Trebuie să se răspîndească, să devină o epidemie. O pandemie!

L-am privit și, zărindu-i ochii, am înțeles că nu era doar un simplu altruist. Les contactase cea mai perfidă dintre bolile umane: Complexul Mesia. El dorea să salveze omenirea.

— Nu-nțelegi?, se precipită el. Egoismul și lăcomia distrug planeta, Forry! Dar natura găsește întotdeauna o cale, și acum simbioza ne oferă o ultimă șansă, ocazia finală de a deveni oameni mai buni, de-a învăța să cooperăm înainte ca să fie prea tîrziu!

Cu ce ne-au ajutat chestiunile acelea cu care ne tot mîndrim, lobii noștri prefrontali, crîmpeiele de materie cenușie aflate deasupra ochilor, care ne fac mai inteli-

[1]) *Tory: partidul conservator din Marea Britanie (n.tr.).*

Generoasa molimă

genți decît animalele? Mai cu nimic. Nu prin **gîndire** vom rezolva crizele secolului 20. Sau, mai exact, nu le vom rezolva numai cu gîndirea. Ne mai trebuie ceva.

Forry, sînt sigur că acel altceva este SARD. Trebuie să păstrăm însă totul secret, cel puțin pînă se infiltrează atît de bine în rîndurile populației, încît nu va mai exista cale de întoarcere!

Am înghițit un nod.

— Cît? Cît vrei să mai aștepți? Pînă va începe să afecteze rezultatele votărilor? Pînă la următoarea alegere?

Les înălță din umeri.

— Oh, cel puțin... Cinci ani, poate șapte... Vezi, virusul prezintă tendința de-a se instala numai la persoanele recent operate și, în general, vîrstnice. Din fericire, acestea sînt adeseori influente. Genul care votează pentru Tory...

Continua să vorbească. L-am ascultat cu jumătate de ureche, ajunsesem deja la concluzia fatală... O așteptare de șapte ani, pentru o nenorocită de colaborare, făcea descoperirea respectivă inutilă carierei și ambițiilor mele.

Bineînțeles, aș fi putut să public **eu** secretul lui Les, acum, după ce-l aflasem. Dar acest lucru l-ar fi îndîrjit și, oricum, ar fi căpătat creditul descoperirii. Oamenii tind să-i țină minte pe inovatori, nu pe gălăgioși.

Am achitat nota și-am pornit către stația Charing Cross, de unde puteam lua metroul spre Paddington, iar de acolo la Oxford. Pe drum ne-a surprins o aversă neașteptată și ne-am adăpostit la taraba unui vînzător de înghețată. Pe cînd așteptam, am cumpărat două înghețate. Îmi reamintesc perfect că Les a avut fragi. Înghețata mea era cu zmeură.

În vreme ce Les vorbea, absorbit, despre planurile lui de cercetare, o pată mică, roz, i-a colorat colțul gurii. Mă prefăceam că-l ascult, însă mintea mea era deja preocupată de alte probleme, planuri de-abia încolțite și scenarii posibile de comitere a unei crime.

■

Bineînțeles, urma să fie crima perfectă.

Filmele polițiste trâncăne într-una despre „mobil, armă și circumstanțe". Ei bine, mobilul meu era limpede, însă era atît de îndepărtat și obscur încît, cu siguranță, nu l-ar fi remarcat nimeni.

Arme? Ce dracu', lucram într-un domeniu doldora de arme. Existau otrăvuri și patogeni din belșug. Prin firea profesiei, sîntem extrem de prudenți dar, ce să-i faci, se mai întîmplă și accidente... Același lucru fiind valabil și în cazul circumstanțelor.

Exista, desigur, și o imperfecțiune. Reputația Tînărului Genial era atît de mare, încît, chiar dacă reușeam să-l omor, nu îndrăzneam să-mi anunț imediat descoperirea. Lua-l-ar dracu', toți aveau să presupună că oricum era opera lui, sau cel puțin „conducerea" sa, de aici, din laborator, dusese la descoperirea lui SARD. În plus, prea multă faimă pentru mine la scurt timp după decesul său **ar fi putut** trezi bănuieli.

Din aceste motive, Les avea să beneficieze de întîrzierea prevăzută. Poate nu chiar șapte ani, doar trei, sau patru, timp în care urma să revin în State, să inițiez o altă direcție de cercetare, apoi, cu subtilitate, să-mi dirijez propriile cercetări, astfel încît să acopăr toate punctele recent ignorate de inspirațiile uluitoare ale lui Les. Întîrzierea nu mă bucura, dar după perioada aceea, totul urma să pară în întregime opera mea. **Aici,** Forry n-avea să mai fie doar colaborator, nu, dom'le!

Frumusețea era că nimeni n-avea să se gîndească la o legătură, între mine și moartea tragică a colegului și prietenului meu, petrecută cu ani în urmă. La urma urmei, nu tocmai dispariția lui îmi întîrziase binemeritata afirmare? „Ah, dacă sărmanul Les ar fi trăit să te vadă triumfînd!", aveau să spună concurenții mei, înghițîndu-și fierea invidiei și privindu-mă cum împachetez pentru Stockholm.

Bineînțeles, nimic din toate acestea nu mi se citeau pe chip sau în vorbă. Amîndoi continuam să rezolvăm problemele cotidiene. Însă, aproape zilnic, rămîneam mult timp după program, ajutîndu-l pe Les la proiectul „nostru" secret. Perioada respectivă a fost amuzantă în felul ei, iar Les nu mai contenea cu laudele în privința modului tacticos, nespectaculos dar metodic, în care îi transpuneam în viață ideile.

Aranjam totul pe îndelete, știind că Les nu se grăbea. Laolaltă, am adunat date. Am izolat, ba chiar am cristalizat virusul, am obținut difracții cu raze X, am efectuat studii epidemiologice, totul în cea mai desăvîrșită taină.

— Uluitor, exclama el, descoperind felul în care virusul SARD își obliga purtătorii să simtă nevoia „donării". Pălăvrăgea eloc-vent, precipitat, despre mecanisme elegante, atribuindu-le selecției aleatoare, însă pe care eu nu puteam, superstițios fiind, să nu le consider determinate de forme de inteligență teribil de perfide. Cu cît aflam subtilitatea și eficacitatea tehnicilor lui, cu atît Les devenea mai admirativ, iar eu uram și mai mult pachețelele acelea de ARN și proteină.

Faptul că virusul părea atît de inofensiv — Les îl considera chiar comensual — mă determina să-l detest și mai mult. Ba chiar mă făcea să fiu mulțumit de planurile mele. Mulțumit că aveam să-l opresc pe Les în încercarea lui de-a da frîu liber lui SARD.

Urma să salvez omenirea de acest viitor stăpîn de marionete. Era adevărat, îmi întîrziam avertismentul pentru a se potrivi și scopurilor mele, însă aveam totuși s-o fac... și mai curînd decît plănuise candidul meu compatriot.

Les habar n-avea că pregătea fundalul cercetărilor care urmau să **mă** încununeze de succes. Fiecare intuiție, orice „Evrika!", ale sale erau consemnate în carnețelul meu, alături de șirurile monotone de experimente. Între timp, scotoceam printre armele disponibile.

În cele din urmă, mi-am ales drept agent o specie extrem de virulentă a malariei.

■

În Texas avem un vechi proverb: „O găină nu-i decît calea oului de-a face alte ouă."

Pentru un biolog familiarizat cu toți termenii latino-elenizați, proverbul acesta are o versiune mult mai „elegantă". Umanii sînt „zigoți", alcătuiți din celule diploide ce conțin 46 de cromozomi pereche... exceptînd celulele haploide sexuale, „gameții". Gameții masculi formează sperma, iar cei feminini, ovulul, fiecare conținînd numai 23 de cromozomi.

Deci, biologii spun că „un zigot nu-i decît calea unui gamet de-a face alți gameți".

Deștept, nu? Dovedește însă cît de dificil este, în natură, să identifici o Cauză Primordială... un nucleu al puzzle-ului, un termen de referință pentru toți ceilalți. La urma urmei, **ce** a fost mai întîi, oul sau găina?

Un cunoscut de-al meu, amator de science fiction, mi-a povestit o istorioară citită de el, în care se dovedea că unicul scop al omenirii — creierele și toate celelalte — era de a fi organismul constructor de nave interstelare, cu ajutorul cărora **mușteleie domestice** puteau migra și coloniza galaxia.

Dar ideea aceea nu însemna nimic pe lîngă ce credea Les Adgeson. El vorbea despre animalul

uman, parcă descriind Organizația Națiunilor Unite. Pornind de la **e coli** din măruntaiele noastre, trecînd pe la mitocondriile care ne energizează celulele, pînă la însuși conținutul ADN-ului nostru... Les le vedea pe toate ca un stup uriaș de compromisuri, negocieri și **simbioze.** El aprecia că majoritatea conținutului cromozomilor noștri provenea de la invadatori din trecut.

Simbioză? Imaginea pe care reușise să mi-o creeze în minte era cea a unor **păpușari** minusculi, trăgîndu-ne și deplasîndu-ne cu firele lor din proteină, transformîndu-ne în marionete ce dansau după muzica lor, conform unui plan răutăcios și egoist.

Iar tu, **tu** erai cel mai ticălos! Precum majoritatea cinicilor, păstram o încredere secretă în natura umană. Da, cei mai mulți oameni sînt niște porci... Am cunoscut dintotdeauna acest adevăr. Cu toate că sînt un profitor, cel puțin sînt îndeajuns de cinstit s-o recunosc.

Apoi ai apărut tu, blestemat să fii! Tu-i **faci** pe oameni să se comporte așa. După ce ai terminat, nu mai rămîne nici un secret. Nici un colțișor nu se poate apăra împotriva cinismului tău. Doamne, cît am ajuns să te urăsc!

Așa cum am ajuns să-l urăsc pe Leslie Adgeson. Planurile mele, campania mea strălucitoare vă viza pe amîndoi. În acele ultime zile ale inocenței, mă simțeam, oh, atît de înverșunat și hotărît!

Finalul a fost dezamăgitor. N-am avut vreme să-mi încheie pregătirile, să aranjez capcana, ciobul acela tăios de sticlă, muiat în concentrația exactă de microorganisme ucigașe. Deoarece, atunci a sosit COPAIC, chiar înainte de a-mi putea exercita opțiunea de asasin.

COlaps Pulmonar Auto-Imunitar Catastrofic... acronimul unei orori pe lîngă care SIDA părea un iritant minor. La început, era de nestăvilit. Vectorii lui erau complet necunoscuți, iar agentul cauzal sfida orice încercare de izolare.

De data aceasta, boala cea nouă n-a apărut la un grup ușor identificabil, deși se concentrase asupra societății civilizate. Extrem de vulnerabili păreau, în special, elevii școlilor din anumite zone. În alte părți erau afectate secretarele și funcționarii de la oficiile poștale.

Bineînțeles, au fost implicate toate laboratoarele epidemiologice importante. Les a prezis că patogenul se va dovedi a fi oarecum înrudit cu prionii ce provoacă unele boli ale oilor... o formă de pseudo-viață chiar mai simplă decît un virus, și mult mai dificil de depistat. Punctul lui de vedere era minoritar și eretic, pînă cînd CDC[1]) din Atlanta, în disperare de cauză, i-a testat ipoteza și a descoperit exact virușii latenți anticipați de Les — în **cielul** utilizat la lipirea cutiilor de carton pentru colete, plicurilor și mărcilor poștale.

Firesc, Les a fost considerat un erou. **Cei mai mulți** dintre noi, cei din laboratoare, am fost eroi. La urma urmei, constituisem prima linie de apărare. Procentajul celor dispăruți din rîndurile noastre fusese teribil.

O vreme, ceremoniile funerare și alte întruniri publice au fost suspendate. S-a făcut o singură excepție, pentru Les. Procesiunea dinapoia sicriului său se întindea pe doi kilometri. Mie mi s-a cerut să rostesc necrologul. Iar cînd am fost rugat să preiau conducerea laboratorului, am acceptat.

De aceea, era normal să uit de SARD. Războiul cu COPAIC a mobilizat toate resursele societății. Deși sînt un egoist, pînă și un șobolan știe cînd este mai rațional să te alături luptei pentru evitarea naufragiului...

În cele din urmă, am învățat cum să combatem COPAIC-ul. Tratamentul cuprindea medicamentație și un vaccin bazat pe anticorpi reversi, dezvoltați chiar în măduva pacientului, supus în prealabil unei supradoze periculoase dintr-un compus al vanadiului, descoperit de mine. În majoritatea cazurilor, tratamentul era eficient, însă bolnavii sufereau un stress puternic și, adeseori, necesitau un regim special de transfuzii masive de sînge.

Băncile de sînge se apropiau de ultimele resurse. Acum însă oamenii răspundeau cu generozitate, ca în vreme de război. N-ar fi trebuit să rămîn surprins cînd, după convalescență, mii de supraviețuitori s-au prezentat ca donatori voluntari. Dar, desigur, uitasem deja de SARD...

■

L-am respins pe COPAIC. Vectorul lui s-a dovedit prea instabil, prea ușor de curmat, o dată ce fusese descoperit. Bietul virus n-a avut șansa de-a ajunge la stadiul de „negociere" imaginat de Les.

Am primit tot felul de mulțumiri nemeritate. Regele m-a făcut KBE[2]), deoarece îl salvasem personal pe prințul de Wales. Am supat la Casa Albă.

După aceea, omenirea a beneficiat de un respiro. Aparent, COPAIC îi speriase pe oameni, trezindu-le un nou spirit de cooperare. În mod firesc, ar fi trebuit să fiu bănuitor. Însă, curînd după aceea, am trecut la OMS, preluînd diferite responsabilități administrative în Campania Finală împotriva Subnutriției.

Uitasem aproape complet de SARD.

Te-am uitat, așa-i? Oho, anii au trecut, steaua mea s-a înălțat, am devenit celebru, respectat, adulat... N-am primit premiul Nobel la Stockholm. Ca o ironie a sorții, mi-a fost decernat la Oslo. Nu uita chestia asta! Dovedește că poți păcăli pe oricine.

Totuși, în adîncul minții mele, nu cred că te-am uitat, cu **adevărat,** SARD.

Au fost semnate tratate de pace. Cetățenii statelor puternic dezvoltate industrial au votat reduceri temporare ale nivelului lor de trai, pentru a contribui la lupta împotriva sărăciei și a salvării mediului înconjurător. Se părea că, deodată, ne maturizasem.

Opiniile mele continuau să rămînă neschimbate. Subconștient, **știam** că nu putea fi adevărat.

După aceea, a treia expediție marțiană s-a întors, în extazul general, aducînd cu ea pe TARP.

Abia atunci am aflat cît de **prietenoși** fuseseră, în realitate, toți patogenii noștri de pe Pămînt.

Noaptea tîrziu, împleticindu-mă de epuizare, mă opream înaintea portretului lui Les, atîrnat vizavi de ușa cabinetului meu, și rămîneam locului, blestemîndu-l pe el și teoriile lui nenorocite asupra **simbiozei.**

Imaginați-vă omenirea ajungînd vreodată la o legătură simbiotică cu TARP! Ar fi într-adevăr o chestie! Închipuiește-ți, Les, toate genele acelea **străine** adăugate zestrei noastre, bogăției și diversității umane!

TARP nu părea interesat de „negocieri". Stilul său era dur și ucigaș. Iar vectorul era vîntul.

Omenirea privi spre mine, și cei asemenea mie, așteptînd salvarea. Cu toate acestea, în ciuda succeselor și renumelui meu, știam că nu eram decît un impostor.

Reciteam însemnările lui Les Adgeson, mereu și mereu, pînă spre orele dimineții, căutînd inspirație, căutînd speranță. Atunci, am nimerit iarăși peste SARD.

Te-am regăsit!

Ah, da, ai dreptate, ne-ai făcut să ne comportăm mai bine. În acest moment, cel puțin un sfert din rasa umană îți deține ADN-ul. Iar în recent descoperitul, inexplicabilul și raționalizatul lor altruism, ei au dat tonul, urmați de toți ceilalți.

(Continuare în pag. 272)

Traducerea:
MIHAI-DAN PAVELESCU

[1]) Center for Disease Control *(Centrul pentru investigarea bolilor) n.tr.*

[2]) K.B.E.: Knight of British Empire *(Cavaler al Imperiului Britanic) n.tr.*

EUGEN ȘTEFAN LENGHEL

Cutia roșie

În cameră, țăcănitul mașinilor de scris devenise insuportabil. Din obișnuință, citea textul și lovea clapele fără să mai urmărească ce se imprima. Ascultă cu indiferență oftatul greu al unei fete care tocmai se scula amorțită de pe scaunul incomod. Privi o clipă, surprinsă de muziță. Ana pornise radioul prins în rama ferestrei. În jur, tinerele începeau să zîmbească, tastînd ritmat la mașinile lor. Treptat, își abandonau treaba, sesizînd disonanțele produse de hîrtia maltratată. Și cînd difuzorul pîrîi scurt, iar din membrana lui se înălță fumul, ele își reluară lucrul monoton. Ana se întoarse la biroul ei, schimbă coala și se uită peste umărul unei colege, citind cu o voce insinuantă în care se ghicea veselia: „dragă master X...". Altădată, întreaga încăpere ar fi răsunat de hohote, dar acum toate stăteau încremenite, cu ochii țintă, fiecare privindu-și foaia din față. Ana renunță să le mai învioreze și dădu din mînă a pagubă.

Nici ea nu-și dădea seama cînd apucase să scrie „dragă master X, sosesc". Scoase hîrtia și, împăturind-o, o bagă în poșetă. Se sculă în tăcere, își luă paltonul și părăsi biroul. Era prea mult pentru o zi. Evită liftul. Scările i se păreau mai sigure, dar azi plafonul era parcă puțin prea jos. Auzise mai multe povești cu **master X** și cu lifturi prăbușite. Începu să alerge pe trepte, urmărită de propriile-i gînduri și spaime. Tavanul parcă se ondula deasupra ei și cuta se deplasa ca un val, păstrînd mereu distanța. Cînd ieși pe ușa clădirii, din fronton curse puțin moloz. Nici aici nu o lăsau în pace. Opri un selftaxi. Se urcă și acesta demară violent. În locul unde staționase mai înainte parcase un transportor greu. Ce caută coloșii pe-aici?, se întrebă. Indicatorul de avarie iminentă se stinse. Scăpase încă o dată.

În față, înainte de intersecție, mulțimea se îmbulzea tumultuoasă. Pilotul automat încetini viteza mașinii, ocolind oamenii ce umpluseră strada. Toți priveau în sus, spre ferestrele unui bloc. Un robot dereglat, o instalație defectă, un sinucigaș sau orice altceva putea fi, dar n-o interesa. Acasă o aștepta fetița și, de altfel, voia să uite vechile ei pasiuni legate de fizică. Instabilitatea materiei provoacă labilitatea psihicului atunci cînd nu o poți stăpîni. Își alesese un post obscur, de dactilografă, acum cînd aproape nimeni nu mai avea nevoie de

Desen de PETRU ZMEU

așa ceva. Era o modalitate de a tolera inutilul. Visase prea mult și se izbise, atunci, ca și acum, de zidul unei mulțimi excitate în fața spectacolului, ignorînd însă adevăratele implicații ale faptelor. Marc ar fi putut să o înțeleagă, dar el plecase. O abandonase, nemaiputînd suporta ezitările și temerile nejustificate, certurile fără motiv. I se dăduse comanda unei navete și acceptase. Acum se învîrtea pe undeva, printre comete și asteroizi. Demult, stînd pe o bancă, în parc, o întrebase dacă și steaua lor strălucește sus, pe cer. Iar acum avea senzația că totul fusese numai teatru, că asistase la propria lor reprezentație de actori rataţi. Sau zîmbetul ei sceptic, ascultîndu-l vorbind despre viitorul văzut în visele lui. Nu credea, la început. Dar mai tîrziu, cînd el era deja plecat, visele se conturau treptat, ca o magie, sau mai curînd realitatea începea a-și trimite imagini în visele ce urmau a fi povestite. Era prea mult, iar Mina împlinise cinci ani.

Renunță la amintiri. Încerca, uneori, să-și vadă viitorul, cum făcea Marc, dar nu reușea. Acum privea prin sticla mată spre nicăieri. Gîndurile se împleteau, din ce în ce mai lente și mai rare. Adormi.

„Ați ajuns la destinație. Pentru a permite deschiderea portierei, vă rugăm să introduceți cartea de credit. Ne-a făcut plăcere să vă servim."

Lorana asculta vibrațiile artificiale din habitaclu, dar nu făcea nici o mișcare. Un sunet melodios se răspîndi o clipă și vocea sintetică repetă textul monoton. Își căută cu febrilitate cartela. Cîteodată i se făcea frică să n-o piardă, dar cum puteai să pierzi ceva în condițiile acestea? O găsi destul de repede. Își amintise cînd o folosise ultima dată...

Locuința era destul de aproape. Străbătu fără grabă pârculețul aflat în drumul său. Frunzele începuseră să cadă. Iarba arsă își mai revenise puțin sub soarele blînd de toamnă. Pe autostradă, o caroserie roșie se pierdea în pîcla depărtării. Asculta o melodie suavă, venită parcă de niciunde, o melodie de vis. Într-un tîrziu își dădu seama că se oprise, că mașina roșie dispăruse. Fredona încă acel pasaj cu patru note sincopate și o suită. Mai avea cîțiva pași pînă la cușca liftului.

Cînd deblocă intrarea în apartament nu mai simțea oboseala ce o chinuise puțin mai înainte. Fredonînd în continuare, porni casetofonul ca să înregistreze melodia. Îi plăcea enorm și nu voia să o uite. Apoi se așeză în pat, cu telecomanda la îndemînă. Apăsă tasta de activare generală. Monitorul imens, din colțul opus, se lumină într-un galben strălucitor. Nu apucă să comande altceva. Întîi, linii frînte, ca fulgerele albastre, acoperiră ecranul, transformîndu-se apoi în imaginea distorsionată a unui bărbat. Cînd totul se stabiliză, observă în planul secund un PC destul de neobișnuit. Dar n-o interesa.

„Îmi pare rău că v-am întrerupt dintr-o activitate poate plăcută, de altfel știți, în meseria noastră trebuie să ne descurcăm. Pe scurt, dacă doriți un terminal inteligent, cu posibilități practic nelimitate pentru simulări, cu semnal videoholografic, la preț de cinci ori mai scăzut decît în mod uzual, vă rugăm să lăsați un mesaj pentru **domnul X** pe caseta postului dumneavoastră. Încă o dată, ne cerem scuze pentru deranj..."

Imaginea se tulbură, făcînd apoi loc exploziilor ritmice ale unei emisiuni cu „heavy-metal". Schimbă repede postul. N-o pasiona deloc istoria muzicii, mai ales acum, cînd i se făcuse iarăși poftă să scrie programe de simulare. Se gîndi cum ar putea să verifice ipoteza... Da, suspină ușor, oferta „piratului" era atrăgătoare. Va lăsa un mesaj pe caseta videofonului. Nu-și făcea griji în legătură cu interceptarea. Dacă aveau posibilitatea de a transmite o emisiune-pirat, puteau face mult mai multe. Dar acum voia să doarmă, să doarmă...

*
* *

Își sprijini bărbia în palmă. Scaunul se rotea ușor, aducîndu-l cu fața spre Carl.

– Bătrîne, vino aici să vezi ce chestie!... Rabla asta s-a prostit de tot!

– Stai puțin! Nici la mine nu-i totul în regulă. Am interferențe pe rețeaua neuronală...

– Oprește-l! Mai repede, oprește-l!...

Simon sări din scaun și alergă spre panoul de control. Pe display-uri, imaginile palpitară cîteva clipe, apoi se stinseră. Răsuflă ușurat. Carl se uita încremenit la senzorul pe care-l atinsese. Experiența oricum eșuase, nu avea nici un sens să-și provoace griji inutile. Îi venea chiar să rîdă.

Se lăsă pe spate, privind tavanul cu un zîmbet ambiguu. Carl se propti și el într-o coloană din apropiere. Erau amîndoi obosiți: nu le mai păsa de nimic.

– Totul mergea atît de frumos...

– De unde naiba au apărut și interferențele? Aș da orice ca să aflu.

– Nu-i nevoie... Începuseră să converseze între ele.

– Poate au intrat în rezonanță, deși nu cred... Ce problemă îi dăduseși să rezolve?

– Întrebasem ce e omul. Bănuiam că o să se întîmple ceva ciudat, și chiar nedorit, dar puteam să mă abțin? Întotdeauna m-a tentat ireparabilul... Fiecare copil știe că nu trebuie să facă un anumit lucru, pentru că strică ceva, dar curiozitatea e mai presus de orice. Nu crezi că experiența proprie e mai folositoare decît cunoștințele aflate dinafară?

– Imposibil! Nu, e de neconceput... Ar fi fost mai normal să-ți refuze întrebarea.

– Carl, nu întotdeauna e normal pentru că... Un fenomen e normal dacă a fost prevăzută totalitatea evoluțiilor sale și respectă evoluția cea mai probabilă. Or, în cazul acesta, cine ce a prevăzut? Aaaa, cutărică a scris în nu-mai-știu-ce revistă că s-ar putea să o ia razna un calculator... Și ce dacă? Oricum, nu a studiat practic problema. Nu era mai bine să o studiez eu?

– Nu știu ce să zic... Aș lăsa-o așa cum este, dar trebuie găsită o justificare, o cauză...

– Vezi tu, nici măcar n-am curaj să mă gîndesc la ce s-a întîmplat. Cum poți să privești faptul că eu întreb ce e omul și fierătania îmi afișează, „salut, prietene!"?

– Cum?!

– Așa, bine... Hai să mergem, sala asta mă irită. Bei o cafea?

– Cu plăcere. Știi ce, cred că al meu nu mai răspundea sau răspundea eronat pentru că era ocupat cu conversația. Dialogau între ele, nu?

– E ceva mai nuanțat. E o comunicare de tipul

Cutia roșie

celei existente între emisferele cerebrale. Deja, ele nu mai formau decît o singură unitate. S-ar putea ca unele răspunsuri să fi sosit la mine... Bem cafeaua?

Ieșiseră din sală. Mergeau tăcuți unul lîngă altul și priveau în jur, ancorîndu-se în realitatea comună, cu intenția de a înăbuși imaginația.

Automatul era plasat la intersecția coridoarelor, înconjurat de banchete, aliniate de-a lungul pereților

– Salut, băieți! Una mică, așa-i? Las'că vă știu eu...

Zîmbetul insinuant al intrusului îi deranjă pe cei doi. Se priviră un moment, nedumeriți de familiaritatea excesivă a necunoscutului.

– Pleacă!

Zîmbetul celuilalt se topi. Nu se opuse. Fețele inexpresive nu-i inspirau gînduri prea plăcute. Făcu stînga-mprejur și dispăru fără să mai zică nimic.

*
* *

Stătea în fața oglinzii, cu părul desfăcut curgîndu-i în valuri pe umerii delicați. În mîna ei, peria era gata să cadă. Ochii verzi se reflectau în imaginile ochilor verzi ca într-un balet hipnotic al nesfîrșirii. Lorana observa acele semne discrete ale trecerii timpului. Devenea conștientă că declinul începuse și, ca un fel de compensare, accepta resemnată, apatică, existența unicei bariere de netrecut. O lacrimă îi aluneca pe obrazul încă neted.

Ușa se deschise fără zgomot. Mina se opri în prag, privind. Oglinda învăluia trupul gol al femeii în mantia rece a tăcerii. Lorana întoarse capul spre copil. Fetița se uita la ea, nevăzînd nici șoldurile cu forme pierdute, nici sînii lăsați, ci doar idealul încă pur al mamei. Se repezi în brațele ei, toată numai zîmbet.

– Ai dormit bine, draga mea?

– Am dormit foarte bine! Pengo s-a tot foit și nu voia să-nchidă ochișorii, dar pînă la urmă a adormit și el, cu toate că e numai un ursuleț de pluș. Și am visat!

– Ce ai visat, broscuțo?

– Păi, am visat un loc mare-mare, și erau numai copii. Da' mai era și Pengo și nu mă jucam decît cu el, iar ceilalți copii m-au rugat să mă joc și cu ei. La început n-am vrut, dar Pengo a zis că nu se supără, și atunci m-am jucat cu toți.

– Bravo! Fugi, vezi să nu facă Pengo vreo năzbîtie!

Își trecu mîinile prin părul lung și mătăsos, oftînd. Culese cu mișcări lenești rochia întinsă pe pat și pătrunse în ea ca într-o floare care se închide, acoperindu-și pistilul fragil și prețios. Se gîndi plictisită la ocupația ei zilnică. Nu găsea nici un argument care s-o determine să-și piardă timpul în această nouă zi. Renunță să mai iasă din casă. În jurul ei erau o mulțime de lucruri care o așteptau. De exemplu, videofonul. Imaginea bărbatului brun îi stăruia încă în minte. Se apropie, ezitînd, de aparat și apăsă pe clapeta „mesaj":

– Da, domnule X, spuse privind ecranul stins.

Curiozitatea se năștea în ea, umbrind senzația că a făcut o greșeală imensă. Nu avea absolut nici o importanță dacă evenimentul pe cale să se producă genera implicații negative sau pozitive. Viața îi devenise indiferentă.

– Bună dimineața, doamnă.

Lorana întoarse capul. În prag se legăna Pengo, ațintindu-și ochii electronici asupra ei.

– ...Ne scuzați că intervenim astfel în programul dumneavoastră. Dorim doar să vă satisfacem dorințele. Înmînați-ne, vă rugăm, cartea de credit.

Ea începu să caute, uitîndu-se neîncrezătoare la jucăria ce se legăna, cu lăbuța întinsă. Luminițe i se aprindeau ritmic pe frunte. Îi dădu cartela. Ursulețul sări pe masa video-terminalului și îl activă. Introduse cu oarecare stîngăcie dreptunghiul de plastic în fanta interfeței bancare și apoi începu un dans caraghios lîngă tastatură. După cîteva secunde se opri, suspină un „mulțumesc" și se prăbuși pe podea. Display-ul era șters și din jucărie emana un miros puțin acrișor de vopsea arsă. Lorana luă în brațe obiectul înțepenit, apoi, amintindu-și de cartelă, o trase din fantă și o lăsă pe masă. Se gîndea la ea, la ce-i va spune fetiței, care precis va începe să plîngă.

Schiță un pas, vrînd să arunce jucăria stricată în incinerator, dar tocmai atunci liftul de serviciu se opri la nivelul ei. Sunetul strident al soneriei o anunța că primise ceva. Alergă spre ușa liftului, iar apoi desfăcu pachetul, uitînd de restul lumii.

Mîngîia cutia roșiatică a simulatorului, gîndindu-se ce ar putea face cu el, și privea ochii negri ai ursulețului nou, care dormea încă în ambalajul translucid. Alături, jucăria arsă își aștepta sfîrșitul în rîndul obiectelor inutile...

*
* *

– Păzea!

Apa rece năvăli pe țevi. Dușurile o risipeau într-o ploaie fină strălucind caleidoscopic. Carl sări prea tîrziu. Era deja ud.

– Acum faci o baie?

– Cred că n-am încotro. Nu poate omul să stea o clipă la soare...

– Clipa asta a-nceput acum două ceasuri. Nu vezi? Fetele au și intrat în apă.

– „Salut, prietene!"

– Ce-i asta? Simon, ai auzit?

– Nu, n-a fost sunet... E altceva... Așteaptă-mă puțin!

Simon se repezi spre barul din apropiere. Trecînd, agăță geanta în care se afla și cartea de credit. Gazonul se lăsă moale sub tălpile goale. Soarele se oglindea în pereții de sticlă. Simon împinse ușile batante și se opri, căutînd din ochi videofonul. Era ascuns într-un colț, departe de murmurul agitat al clienților. Cineva îl ocupase. Nu aștepta. Ajuns lîngă el, îi extrase cartela din fantă, i-o depuse în mînă și-l împinse ușurel ca să-i ia locul. Omul nu protestă. Mușchii jucînd sub pielea tînărului îi stăvileau orice elan. Mormăi ceva și se în-

depărtă.

Apelul suna în gol. Băieții nu se grăbeau. Timpul era de partea lor. În sfîrșit, ecranul se lumină.

- Salut, Dan! Ați pornit calculatoarele?

- Da...

- Aveați interdicție formală să lucrați cu ele. Opriți-le imediat! Te aștept.

Dan dispăru cîteva clipe din raza camerei.

- Parșivul, și-a salvat memoria...

Fața rotundă intră iar în imagine.

- Gata, șefule...

- Acum ascultă cu atenție: înlocuiți toate blocurile de memorizare. Absolut toate, și pe urmă le arzi.

- Dar n-avem lampă cu ultraviolete...

- Ce să faci cu ea? Le arunci în crematoriu. Ai înțeles? Și, încă o dată, nu pornești calculatoarele fără aprobarea mea. E clar?

- Perfect, mare șef! Tu cum te distrezi acolo?

- Suportabil. După ce terminați, veniți și voi.

- S-a marcat. Pa!

- Salut!

Ecranul se întunecă. Simon se întoarse spre ieșire. Văzu cîțiva indivizi cu mutre dubioase. Le zîmbi.

- Ce mai faceți, băieți? zise, trecînd printre ei.

Unul deschise gura. Cînd o închise la loc, Simon era de mult pe plajă.

- Hai în apă!..

- Ce-a fost?

- Îți spun mai tîrziu. Am chef să înot. Vii?

- Moment... Să mă schimb.

- Las-o naibii! La ce-ți folosește?

- Asta mă-ntreb și eu, dar o fac.

- Unde sînt fetele?

- La umbră, sub castani.

- Aha! Atunci să facem rapid o baie și pe urmă mergem să mîncăm ceva. Poate vin și ceilalți.

- Le-ai spus tu?

- Da. Mai bine să fie aici decît să ne facă minuni la Centru. Dar, pînă una-alta...

Simon plonjă în bazin. După el sări și Carl, mai reținut. Scame de nori se plimbau pe cerul albastru, ascunzînd uneori soarele. Ana și Cassia se ridicaseră de la umbră și începeau să se îmbrace. Din cînd în cînd, ochii li se îndreptau în sus: norii se adunau, prevestind furtuna.

Cînd ieșiră din apă, copacii fremătau. Vîntul își începuse goana dinaintea ploii. Se făcea frig.

- Haideți înăuntru. Nu mai avem ce face aici!

- De cînd așteptăm vorbele astea înțelepte! Noi am și înghețat!

- Puteați să porniți înainte...

- V-am așteptat pe voi.

De ei se apropiase un alt grup. Schimbară priviri de recunoaștere.

- Ce mașină mai e și asta?, arătă Cassia înspre aleea principală. N-am mai văzut-o pînă azi.

- Noua noastră mașină de serviciu. Ne-au adus-o de curînd. Cealaltă se uzase prea tare. Devenise nesigură la comenzi.

- Atunci o udăm... Mai repede, că ne-o ia înainte ploaia!

Ușile se închiseră în urma lor. În micul restaurant, căldura făcea ca totul să pară plăcut, cu o vagă notă de intimitate.

- Simon, ai idee cine folosește aerodine în zona orașului?, întrebă unul dintre noii veniți

Blondul se foi neliniștit pe scaun - nu se acomodase prea bine cu stilul mobilei - și-l privi pe curios.

- Depinde ce tip de aerodină... oricum, nu sînt prea multe pe-aici.

- Bănuiam. Știi, pe drum, în fața noastră, rula o mașină identică celei pe care o conduceam, numai că era roșie. La volan, un tip bine făcut, puțin în vîrstă, judecînd după păr...

- Dar...

- Așteaptă. Capota era coborîtă. Respectivul a ridicat mîna, ținînd ceva care semăna cu un deltaplan miniaturizat... Și care a început să se ridice, fără probleme...

- Ce naiba, orice copil știe că raportul portanță-greutate...

- Scuză-mă, am uitat să-ți spun că avea și motor.

- Pentru ce?

- Ne-am întrebat și noi, cît s-a tot înălțat în aer. Puțin mai tîrziu a explodat, și atunci a apărut aerodina...

- Și ce legătură există între toate acestea?

- Aparent, nici una. Vrem să aflăm ce este de fapt.

- Succes! Eu mă multumesc cu friptura.

- Păcat! În cazul ăsta, n-o să-ți mai cerem părerea în legătură cu semnalele trimise de la aerodină - presupun că nu l-au observat pe tipul cărunt.

- Bine, cedez! Cu o condiție însă: vorbim mai tîrziu. Acum mi-e foame. De acord?

* * *

Ploua. Stătea la fereastră, privind picăturile grele ce loveau frunzele castanului din grădină. Două picioruțe lipăiră în spatele ei.

- Mami, nu mai mergem la plajă?

- Nu, draga mea, astăzi soarele plînge...

- De ce?

Chiar așa, de ce plînge soarele?, se întrebă ea, privind în continuare cerul cenușiu. Discul palid părea că fuge dincolo de nori, în joacă, sau supărat într-adevăr.

- Hai să-ți spun povestea cu iepurașul și veverița, vrei?

- Da, da!...

- ...Era odată o pădure micuță, deasă și umbroasă...

- Cu flori?

- Da, și înfloreau peste tot: în iarbă, pe ramurile verzi... Și în pădurea aceea se plimba un iepuraș. Alerga de la o floare la alta, de la un lăstar la altul și nu se oprea niciodată, pînă cînd...

- Pînă cînd...?, rosti fetița, nerăbdătoare. Degetele i se unduiau fremătătoare pe blana cafenie a ursulețului.

- ...Întîlni o veveriță. Ea stătea pe o crenguță și plîngea. Atunci iepurașul o întrebă: „de ce plîngi?, hai să ne jucăm!". Și pentru că veverița nu-i răspundea, el a cules o floare din iarbă și i-a oferit-o. Atunci...

- „Vă rugăm să ne scuzați! Programul nostru s-a alterat. Vă rugăm să ne scuzați! Programul..."

Amîndouă rămăseseră încremenite, în vreme ce ursulețul, scăpat din brațele Minei, se rostogolea pe covor. Lorana răsuflă ușurată cînd ochii electronici ai jucăriei se stinseră brusc, iar articulațiile

Cutia roșie

înțepenire, în lipsa comenzilor. Se simțea urmărită, spionată de cineva din necunoscut. Pentru ce? Ocupația ei mediocră și fără sens nu prezenta interes. Poate ea, ca persoană fizică?

– Mami, de ce s-a stricat?

– Așa fac întotdeauna ursuleții cînd ascultă povești. Nu mai înțeleg și se strică!

Se auzi un clinchet. Ușa ascensorului de serviciu se deschise, lăsînd să alunece în încăpere un colet.

– Ce-i acolo, mami?

Lorana se întoarse fără să spună nimic. Luă ursulețul „Mort" și ridicînd pachetul de-abia sosit se îndreptă spre bucătărie. Ușa glisă automat, întărindu-i senzația de nesiguranță. Cine putea să-i controleze casa? Aruncă cele două obiecte în gura incineratorului și se îndepărtă. Din prag, ochii i se opriră asupra simulatorului. Aduse un scaun lîngă măsuța acestuia și se așeză. Fetița se rezemă de umărul ei și așteptă.

– Dacă scoți un cuvînt, te încui în cameră! Ai înțeles?

Fetița dădu din cap, puțin speriată. Nu ar fi vrut să-i vorbească atît de aspru, dar n-avea încotro.

Pe ecran începură să defileze instrucțiuni de încărcare.

„Cheamă SIM 32"

„SIM 32"

„Dacă apel logic, cheamă INHIB 16"

„Dacă apel uman exterior, cheamă SELECTOR"

„Dacă apel uman exterior, cheamă COD KEY LORANA"

„Altfel așteaptă".

„Start protecție totală acces, xcepție COD KEY LORANA"

Zîmbi. Simulatorul era mai mult un disimulator, dacă îl folosea astfel.

„STOP"

Ecranul se stinse. Lorana puse aparatul în așteptare. Ar fi vrut să lucreze, dar nu știa ce. Îi lipsea subiectul. Se uită spre fereastră. Ploaia încetase. Norii începeau să se risipească.

– Va fi frumos!, rosti ea visătoare. Mergem la plimbare, Mina?

Fetița o privea neîncrezătoare.

– Fugi și îmbracă-te! Ieșim acum.

Mina dispăru în dormitor. Senzația de înstrăinare în propria-i casă lăsa loc, treptat, încrederii. Făcu o piruetă. Părul despletit i se ridică în aer ca o noapte. Ar fi putut regăsi farmecul unor sentimente abandonate cu mult timp în urmă... Și dacă ar lua totul de la început?

Fetița aștepta, pregătită pentru plimbare. Femeia zveltă o privi cu dragoste și, luînd-o de mînă, se îndreptă spre ieșire. Ușa nu se deschise. Lorana zîmbi satisfăcută. Scoase cartela-cod și, introducînd-o în fantă, rosti:

– Cod key Lorana!

Ușa se deschise încet, lăsînd calea liberă. În urma lor se închise la loc, ermetic, iar un avertizor roșu începu să pîlpîie deasupra.

* * *

Ledul lumina în roșu peretele de plastic al cutiei. Dan întinse mîna spre el. Acesta se stinse pe moment, după care reîncepu să clipească ritmic.

– Unu cu doi, trei cu unu, unu... Aduceți repede un opto-cuplor. Asta merge încet, dar merge...

Dan se învîrti în jurul cutiei. Nu se vedea nimic, în afara ledului. Nici măcar un defect de construcție.

– Aha, aici...

Scoase un creion din buzunar și încercui o zonă restrînsă, caligrafiind un i deasupra ei. Procedă asemănător cu ledul și trasă un **o**.

– Bătrîne, adu și complementarul! Trage rabla mai aproape, poate conversăm.

– Ai mai descoperit ceva?, întrebă unul din laboranți.

– Mda, un fotosenzor... Aici!, împunse cu degetul primul cerc.

– Daaa... Intrare-ieșire, perfect. Zbor!

Cutia apăruse de dimineață în laborator. Primul care intrase o văzuse așezată pe masă, fără nici o notă de întrebuințare sau altceva similar. Dan bănuia că e o glumă a colegilor de alături. Plastic ordinar, led cu arseniură de galiu – ordinar, e-adevărat că-l descoperise doar examinînd „corpul delict" în infraroșu – acum îi lipise un filtru convertor, lasă că or să vadă ei glumă!, zîmbi pe sub mustață.

Se răsuci în loc, inspectînd încăperea în căutarea unei sonde ultrason. Era curios în privința

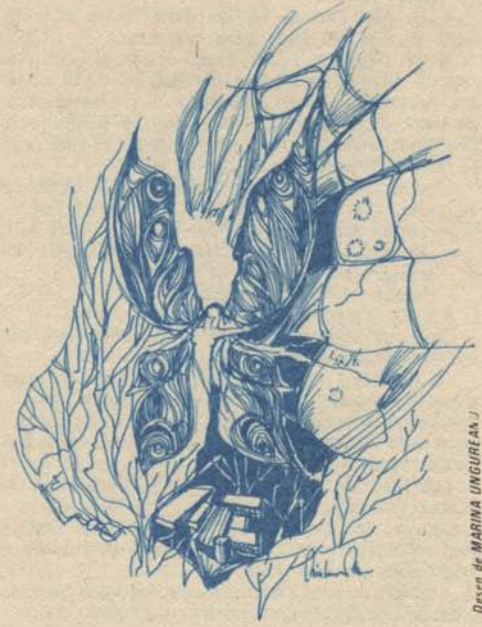

Desen de MARINA UNGUREANU

conținutului cutiei. Se opri brusc. Zărise scanner-ul și se miră cum de nu-i venise ideea mai devreme. Luă cubul de pe masă și, cîntărindu-l o clipă în mîna stîngă, îl așeză pe planșa de lucru. Activă instalația și obiectul începu să se miște uniform. Pe display începură să se perindе secțiunile. Dan ignoră primele „felii", neinteresante, dar ceva îl determină să înghețe explorarea cutiei. Mări puțin imaginea, apăsînd pe cîteva taste. Zgomotul de pași îl făcu să se întoarcă spre noul venit.

– Ai adus? Bine, pune-le acolo! Ia spune-mi, ce vezi?

– Seamănă cu arhitectura internă a unui calculator. Sus, în dreapta, sînt memoriile volatile, jos... Da' unde naiba e microprocesorul?

– Să vedem!

Dan restartă explorarea cutiei. Pe ecran se vedeau două pătrate cu același centru, între laturile paralele evoluînd figuri simple, colorate. În rest, nimic.

– Cubul e gol. Totul se află însă în pereți. Chiar prea mult loc disponibil, nu?

– Dar de ce s-au chinuit să conceapă așa ceva?

– Presupun că nu vor să umblăm noi în el. Pereții sînt compacți. Ai observat cumva ceva similar interfețelor, la început?

– Nu cred...

– Atunci ar putea fi pe ceilalți pereți. Nu-i nimic! Știm ce este. Ai idee cum facem „răspunsul" la chestia asta? Dar mai bine să-i așteptăm pe ceilalți. Oprește tu scanner-ul!

Laboratorul începu să se aglomereze. Majoritatea tinerilor studiau cutia de un alb strălucitor și insistau asupra celor două cercuri, trasate cu creionul. Unul dintre ei desenă un al treilea cerc.

– De asta știați?

– Nu, ce e? sări Dan.

– Nimic deosebit, o gogoriță marca „Simon". A lipit și o cameră video. Trebuie să aibă ascuns și un microfon... Cutiuța ne spionează, în glumă bineînțeles. Ascundeți-o!

Ușa camerei cu reactivi se deschise pentru a face loc unui întîrziat. Cineva luă cubul și-l depuse pe unul din rafturi.

– Ei, băieți, modelul nostru de sferă neutră poate fi îmbunătățit, le sugeră Dan. Scoateți sursa și implantați termoelemente. În loc de antenă îi punem trei cercuri de aluminiu. O ambalăm în polimeri și le-o facem cadou. Aran, încarcă pe calculator cel mai trăznit program din bibliotecă! Să-i vedem cum se descurcă!

*

* *

Stătea întinsă la soare, lăsîndu-se mîngîiată de adierea vîntului. Se bucura din plin de această zi și admira, cu ochii larg deschiși, cerul de lapislazuli. Uneori, întorcea privirea spre aerodina care survola pădurea din apropiere. Roșul intens în care fusese vopsită îi atrăsese atenția. Curînd însă o uită.

Luă în mînă nisip fierbinte, urmărind cum i se strecoară printre degete, căzînd în movilițe. Ar fi rămas așa, măsurînd timpul cu clepsidra ei imperfectă, toată viața, în loc să se zbată inutil – între două pericole și-o amenințare –, purtată ireversibil spre moarte.

Spulberă grămăjoarele de nisip, iar ochii căutară din nou cerul.

– Bună dimineața!

Cuvintele banale se pierdeau în perdeaua groasă a contemplației. Le-a gîndit ea, le-a rostit altcineva, n-avea importanță.

– Bună dimineața...

De astă dată observă bărbatul stînd în genunchi, așteptînd răbdător un răspuns.

– Bună...

Rostise cuvîntul sotto voce, mirată că o făcuse. Blondul zîmbi îngăduitor.

– Ne-ar părea rău să vă deranjăm, dar, văzînd că sînteți singură, ne-am gîndit că poate ați juca o partidă cu noi..., îi propuse, arătînd cu un gest larg spre grupul din apropiere.

Instinctiv, Lorana căută în jur fetița. Nu o văzu. Își aminti totuși, înainte ca îngrijorarea să-i destrame bucuria, de copiii cu care o lăsase în parc.

– ... Sau doar să veniți lîngă noi, dacă nu jucați..., continuă el, sperînd să o convingă.

Ea privea cele două perechi care așteptau.

– Mulțumesc, cu plăcere! răspunse, întorcîndu-i zîmbetul.

Se ridicară amîndoi, alăturîndu-se celorlalți.

– Numele meu e Simon.

– Încîntată! Lorana.

După ce se făcură prezentările cuvenite, Carl nu mai răbdă:

– Jucăm?

– Da' grăbit mai ești, „maestre"!, îl ironiză Dan. Și care ți-e voia?

– „Cuvîntul ascuns", zise el, împărțind micro-terminalele.

Lorana se uită la placheta gri-albastră pe care străluceau caracterele tastelor. Apăsă cîteva și pe micul display apăru numele lui Marc.

– Cum se joacă?

– Toate terminalele sînt conectate la aceeași unitate centrală. Fiecare face un program ca să protejeze un cuvînt oarecare, pe care îl scriem pe o foaie. Cel ce „sparge" primul protecțiile celorlalți cîștigă. Nu există programe de sistem. Fiecare se descurcă cu propriile forțe. Sper că îți este familiar domeniul, încheie Simon.

Lorana zîmbi; îi era chiar prea familiar. Era viața ei, cu ceva timp în urmă, și existau șanse să devină iarăși. Se auzi un „bip": pe ecran văzu un „READY" și „GO". Sub degetele ei, pernuțele tastelor se încălzeau. Le atingea din ce în ce mai repede, se simțea pe un teren sigur. Rîse. Ceilalți nu băgară de seamă, erau preocupați să perfecționeze programele, ea se străduia să facă dintr-o succesiune logică o ceață nesigură, un labirint cufundat în negură. Experiența acumulată pe simulatoare o ajuta imens. Se gîndi că un sim-program cu două trepte era suficient ca să-i încurce pe partenerii de joc. Din cînd în cînd, încerca să arunce aleator instrucțiuni-jalon. Unele erau acceptate. Foarte puține se opreau la adrese din zona ei de memorie. N-avea prea mare importanță, era bine protejată.

Făcu o pauză. Îi privi cum stăteau cu bărbiile în piept, tastînd febril în căutarea cuvintelor ascunse. Poate că unele au fost găsite, gîndi. De ce să nu le

Cutia roșie

obținâ de la aceștia? Își aplecă și ea capul, dar nu pentru mult timp.

IF N EQUAL 5 THEN PRINT „BELL"
ELSE SEARCH
END

Lorana le privi din nou fețele concentrate. Acum terminase. Nu conta prea mult dacă pierdea. Venise aici să se relaxeze. De altfel, era puțin probabil ca vreunul din ei să-i descopere șmecheria. Puse terminalul între picioarele încrucișate și se rezemă în mîini, cu capul dat pe spate. Aerodina plana tăcută deasupra lor. O admira rotindu-se, cînd auzi un „bip". Se uită spre terminal. Pe ecran pîlpîiau cinci cuvinte. Gînditoare, așteptă cîteva momente.

– Gata!, zise, făcîndu-și curaj. Am terminat.

Simon și Carl o măsurau neîncrezători. Primiră apoi placheta din mîinile ei, dînd-o mai departe.

– Corect!, exclama fiecare în parte.

Încordarea de pe fețe începea să dispară. Fusese o partidă dificilă.

– Ce cuvînt ți-ai ales, „mare"?

– Nu, era doar o capcană. Cuvîntul e „Marc".

– Capcană? Ai avut timp și pentru așa ceva? Îmi dai voie să vizualizez programul?

– Da, bineînțeles.

Simon se adînci în lectura instrucțiunilor. Urmări cîteva, și apoi, căutînd ceva printre amintiri, renunță.

– Seamănă cu un program de simulare.

– **Este** un program de simulare!, replică Lorana.

– Unde-ai învățat să te „joci" astfel? De fapt, cred că nu asta e important. Ai vrea să colaborăm? Pare cam deplasată o asemenea propunere aici, dar nu avem încotro. Lucrăm cu tot felul de fenomene ciudate, pe care nu le putem modela. Ce spui?

– Și ce rost aș avea eu în toată povestea?

– Să determini evoluții. Să cauți rezultatele finale într-un mod care ție îți este accesibil, fiind totodată și singurul de urmat...

– Cum, voi nu puteți?

– Hm! S-ar spune că noi sîntem în interiorul sistemului. Nu avem o viziune de ansamblu, care să fie și obiectivă. De fapt, fenomenele ciudate sînt perfect justificabile, **dar** nu sîntem obișnuiți cu ele. Întotdeauna cînd a avut de-a face cu limite, omul a descoperit că dincolo se întîmplă ceva. Ceva care urma să fie cunoscut.

– Și voi cu ce barieră vă luptați?, întrebă Lorana zîmbind.

– Cu timpul. Mai bine zis, cu divizarea lui.

*
* *

Lorana alerga prin parc, întorcînd privirea în dreapta sau în stînga, lovind uneori trecătorii. Nu lua în seamă protestele acestora, cum ignora și micile miracole ale naturii etalate în jurul ei. Își căuta fetița. Nici ceilalți copii nu mai erau acolo unde-i lăsase. Trebuia să-i găsească. Trebuia să se întoarcă acasă cu Mina. Se opri. Simțea că se sufocă. Respira des și sacadat. Aerul îi ardea plămînii. Se lăsă în genunchi, lîngă o tufă a gardului viu. Închise ochii, obosită, și vru să se întindă în iarba deasă. Dar ceva o făcu să renunțe. O șoaptă. Șoapte de copii. Sări în picioare. Nimic nu o mai împiedica acum să alerge, să ocolească gardul și să iasă în fața lor...

Cînd o văzură, copiii încremeniră. Șoaptele se stinseră, ca freamătul frunzelor cînd începează vîntul. Se apropie de unul din ei și, punîndu-i mîna pe umăr, întrebă:

– Unde e Mina?

Copiii se uitau unii la alții, cumva nedumeriți, cu un aer complice.

– Nu știm...

Lorana îi privi îndelung. Nu le putea face nimic. Nu reușea să citească adevărul dincolo de ochii în care candoarea și inocența așterneau văluri impenetrabile. Se îndepărtă apoi cu pași ezitanți, neștiind încotro să mai meargă.

De pe una din băncile apropiate se ridică un bătrînel simpatic. Barba tunsă scurt și ochelarii mari îi dădeau un plus de jovialitate. Fără să se grăbească, porni în urma Loranei. Cînd o ajunse, copiii nu se mai vedeau.

– Mă scuzați, doamnă... O căutați pe fiica dumneavoastră, presupun.

Ea se întoarse, neîncrezătoare.

– Da.

– Pare surprinzător să afli că, uneori, copiii trebuie supravegheați mai atent decît o poate face un părinte. Se întîmplă ca, de la înălțimea la care ajunge, omul matur să nu mai vadă prea bine toate detaliile unor acțiuni numite vag „joacă". Dar cînd ajungi la vîrsta mea și toți copiii te cred bunicul lor, totul devine mai simplu. Dacă îmi permiteți, căpitan Maugh, se prezentă el, sesizînd nedumerirea tot mai evidentă din ochii femeii.

– ...Iar în legătură cu fetița, pot să vă spun că s-a dus spre casă. Bănuiesc că se va întoarce repede...

Ultimele cuvinte nu le mai auzi. Nu avea răbdare să mai asculte ce spunea acel bătrîn vorbăreț.

Teama, îngrijorarea și alte o sută de sentimente confuze o îndemnau să se gîndească la întîmplări nefericite. Mintea ei se învîrtea într-un cerc vicios, în care întrebarea „ce face?" era întoarsă pe toate părțile, și apoi iarăși cavalcada ideilor nebunești alergînd în ritmul pașilor ei,.. În fond, graba aceasta nu avea nici un sens. Încetini treptat mersul privind în jur, oameni, bănci, alei, clădirile ce se înălțau sfidînd zenitul... Păreau lucruri obișnuite. „Privește copacii din oraș. Imaginează-ți-i pe toți. Nu par o adevărată pădure?"

Cînd ajunse în fața ușii, ezită cîteva clipe. Uitase de parola pe care trebuia s-o rostească și nu înțelegea de ce nu poate intra în propria casă. Era o absurditate, dar îngrijorarea pentru soarta fetiței îi estompase orice altă neliniște. Apoi, buzele se mișcară automat, șoptind cuvintele-cheie.

În apartament domnea liniștea. Era liniștea de

după o discuție aprinsă, atunci cînd vorbitorii obosesc. Lorana se mișca fără zgomot pe covorul gros, iar ușile se deschideau singure în calea ei. Și totuși, nu liniștea o surprindea, ci altceva, o presimțire oarecum ilogică. Se opri în pragul camerei. Fetița era acolo, stînd pe scaun în fața simulatorului. Zîmbi, așteptînd ca ochii de copil să se întoarcă spre ea. Totul dură cîteva fracțiuni de secundă. Își dădu seama că ceva nu e în regulă. Simulatorul lucra. Putea să vadă simbolurile conturîndu-se pe ecran, amestecîndu-se și dînd naștere unui chip de bărbat ce i se părea cunoscut.

Fetița rosti, aparent, spre ecran:

– Vă rugăm să ne scuzați pentru...

Cuvintele se risipeau, inofensive. Dar cînd vocea sintetizată de calculator le repetă, pe un ton puțin îngrijorat, sau grăbit, Lorana își aminti în ce împrejurare mai văzuse aceeași figură. Începu să se frămînte în legătură cu noua situație și nu observă că Mina oprise totul și acum venea spre ea cu o privire inocentă.

– Mami, nu-mi place cutia roșie, vreau un „pengo"!

Se jucase doar?, se întrebă Lorana stupefiată.

– Bine, broscuțo. Cînd îl vrei?

– Acum, acum!, se bucură Mina, bătînd din palme.

Se îndreptă spre videofon și făcu comanda. Spera ca noua jucărie să nu-i mai provoace necazuri.

Apelul o surprinse în aceeași poziție. Nu se clintise din loc, absorbită de dilema iscată de fetiță. Pe ecran, zîmbetul lui Dan se lăți.

– O, te rog, nu mai rîde așa...

– Bună! Poți să ne ajuți acum?

– Desigur, tot nu prea aveam ce face. Ai prins momentul potrivit.

– Mă simt mai împăcat. Credeam că te deranjez.

– Nu, din contră...

– Atunci, ai un terminal disponibil? Te poți cupla la centrala noastră. Să-ți dau și codul de apel...

Dan privi ceva aflat mai jos, în fața lui.

– O clipă, să-l caut...

– Nu, mai bine vin eu acolo.

– De ce?, se arătă el surprins.

Lorana răspunse cu o falsă detașare.

– Să zicem că sînt curioasă; aș vrea să văd cum e pe la voi!

Desen de DAN CORONU

– De acord! Dar...

– Cum ajung?

– Te aduce Simon, dacă îți neapărat. De fapt, o să venim amîndoi.

Simon apăru în ecran, o salută înclinînd capul și privi rapid în spatele ei.

– Sosim într-o clipă, îi zise, apoi imaginea se stinse.

Lorana se întoarse. În spatele ei, Mina ascultase toată convorbirea.

– Cine a fost, mami?

Femeia încercă să pătrundă dincolo de luminițele albastre ale copilei și nu reuși. Nu răspunse. În schimb, fetița se repezi la ascensorul de serviciu, să-și ia jucăria ce tocmai sosise.

– Să stai cuminte!, o avertiză inutil, cînd auzi claxonul așteptat. Pe urmă, se îndreptă fără grabă spre ieșire.

După ce urcă în mașină, Simon se arătă curios:

– De ce n-ai vrut să stai acasă?

– Nu știu. De fapt, mă simt urmărită pas cu pas...

– Urmărită? Cine poate face așa ceva?

Lorana dădu din umeri, neajutorată. Mașina rula pe străzile largi, ocolind rarele obstacole ivite în cale. Toți trei păstrau tăcerea, privind mulțimea pestriță ce se plimba ori admira diversele vitrine.

– Stop, strigă Dan în direcția bordului.

Automobilul încetini, oprindu-se la marginea șoselei.

– Sim, l-am văzut pe tipul din mașina roșie. Hai după el! Tu rămîi aici!, îi zise Loranei.

Săriră amîndoi pe trotuar. Dan o luă înainte, mergînd cu pași mari.

– Aici, în magazin...

Împinseră ușa glisantă ce părea că se mișcă prea încet.

– Uite-l! Lîngă vitrină, cu haina gri și părul puțin încărunțit.

Simon îl ocoli, trecu de el, se uită distrat în jur și se întoarse, ca și cum s-ar fi răzgîndit. Se opri ca din întîmplare și vru să schițeze un salut, dar își înfrînă gestul. Începu să zîmbească.

– Dan, privește!

– „Manechin telecomandat", citi acesta pe eticheta prinsă pe sacoul gri. Cînd or fi scos și drăcia asta?

Simon trase prospectul dintr-unul din buzunarele robotului și se adînci în lectură.

– Hai la mașină! Poți să-l iei cu tine, văd că mai sînt cîteva alături.

Și apoi, ca pentru sine:

– Dar știu că e cineva care se joacă cu așa ceva...

– Ce-ați făcut?, îi întrebă Lorana, după ce automobilul demară.

– Cumpărături, răspunse Simon, fluturînd prospectul.

– Sînteți formidabili!

– ...Și vorbind de problema noastră, inițial, totul a pornit de la o glumă. Fiecare din noi, continuă el, arătînd spre Dan, conduce un laborator. Noi aveam o structură automată de comandă – poți s-o lipești pe orice: robot, mașină, rachetă –, am împachetat-o mai neobișnuit și le-am strecurat-o lor. Ei au descoperit ce este și ne-au expediat o chestie care **a fost** un modelator de cîmp. Acum

Cutia roșie

este o rețea neuronală. Autonomă...

– Cum așa?!

– Are sursele încorporate, senzorii și efectorii sînt antene dipol, răspunse Dan.

– Vrei să zici că a început să modifice cîmpul?

– Da, o să vezi imediat cum.

Automobilul se opri în fața Institutului. Urcară cîteva trepte și pătrunseră într-un coridor lung și întunecos.

– Nătărăii, iar au ars instalația electrică!... Știi, lumina se aprindea singură cînd cineva mergea pe-aici, explică Simon.

Deschise o ușă grea de laborator și-i lăsă pe ceilalți doi să intre primii. Înăuntru, cinci bărbați, a căror singură caracteristică în comun era expresia de totală nedumerire, priveau o sferă pe care se plimbau șerpi de lumină.

– Nu s-a schimbat nimic, nu-i așa?, întrebă Simon la întîmplare.

– Nu, totul e la fel, răspunse un bărbos. Știi ce e ciudat, șefule? Cum reușește nimicul ăsta să provoace descărcări în gaze la asemenea presiune? Dispune de prea puțină energie.

Lorana zîmbi.

– Poate reușește să creeze zone de presiune scăzută. Teoretic, sînt instabile, practic, la fel. De-asta sînt atît de dinamice.

Bărbosul o studie contrariat.

– ...Iar la frecvențe înalte, nu mai contează tensiunea sursei, continuă ea, întinzînd mîna dreaptă spre sferă.

– N-o atinge! E periculos!

Lorana ignoră avertismentul. Urmări o bandă luminoasă și puse arătătorul pe mijlocul ei. Capetele acesteia începură să oscileze. Banda se stinse. În locul ei apăru o zonă circulară, respectînd conturul degetului. Lorana aprecie grosimea secvenței întunecate dintre degetul ei și pata luminoasă și se îndepărtă.

– Descărcări tipice în gaze rarefiate... Pare comandat, dar e cu totul aleator.

Citi pe chipurile celor din jur o ușoară ezitare.

– Puteți să mă credeți, specialitatea mea e fizica experimentală.

– Și ai putea să ne faci modelul ei?, întrebă Simon.

Pictură de CĂTĂLIN URCAN

– Dacă Dan îmi oferă toate amănuntele constructive, cred că da.

– Pe noi ne interesează nu modelul în sine, ci comportarea la stimuli. Reprezentarea ca „black box", completă Simon.

– Ei, o să aveți o cutie neagră cu feed-back. Se scaldă puțin și în propriul cîmp, remarcă ea. Și încă ceva: lucrați prin zonă cu rețele neuronale?

– Da, avem niște calculatoare...

– Care e frecvența operațiilor?

– N-aș putea spune, evită Simon un răspuns exact.

– De fapt, nu contează. De la un anumit prag, frecvențele rețelelor neuronale încep să coincidă cu cele ale biocîmpului cerebral. Și uneori apar fenomene de rezonanță, între ele și creierul uman. Oricum, depinde de predispoziția fiecăruia...

– Telepatie, nu?...

– Exact! Dacă ai observat așa ceva, e timpul să distrugi calculatoarele respective. Și eu am făcut modificări asemănătoare. Pe urmă, m-am lăsat de meserie... dar mă gîndeam la altceva. Mă tem să nu interacționeze cu asta, arătă ea sfera. Căci s-ar putea să nu știu, Simon, că rețelele neuronale funcționează cu extrem de puțină energie dacă sînt acordate la frecvențe peste prag. Dar asta nu ne împiedică să studiem cîteva mici fenomene, urmă Lorana, observînd privirile îngrijorate plimbîndu-se de la ea la sferă.

Simon se întunecase la față.

– Da, iar ai pornit calculatoarele?

– Da...

– Știi ce ai de făcut. Aleargă!

– Acum ne trebuie un calculator clasic, și timp, zise Lorana, după ce urmări agitația celor doi. Simon, am și eu o întrebare, poate știi mai multe în această privință, de ce atîtea obiecte roșii în jurul nostru? Copiilor le-ar place foarte mult, dar noi mai sîntem copii?

*
* *

În parc, doi băieți se jucau, construind castele. Amîndoi aveau între opt și nouă ani. Unul din ei își răvășea mereu părul creț și lung, dînd sfaturi celuilalt unde să adune nisipul. Îi plăcea.

– Acolo să pui mai mult! O să facem zidul înclinat, pentru că bate soarele și-l usucă. Ai mai vorbit cu Tomi?

– Da. Azi nu iese din casă..

– Și ce zicea, l-a făcut pe tăticul lui să ceară comanda navetei roșii?

– Mai durează. Mina de ce întîrzie? Dacă nu-l ajută, nu iese nimic...

– Las-o în pace! A aflat că naveta are niște defecțiuni, și acum trebuie să le sugereze constructorilor s-o repare.

– Păi, ce, ei nu știu?

– Nu încă... Uite ce a găsit Mina acasă!

Foaia împăturită trecu în mîna celui care adunase nisipul.

– Hi, hi! Mama ei a aflat cine-i „master X"?

– Bănuiește. Auzi, nu crezi că e mai frumoasă culoarea verde?

– Mie îmi place roșul. Cu toate că și albastrul... Dar unde facem pista de aterizare?

MALCOLM EDWARS

Imagini consecutive

(PREMIUL BRITISH SF ASSOCIATION 1984)

După evenimentele din ziua precedentă, Norton n-a dormit decît pe apucate, visurile concentrîndu-i-se pe imaginile grotești ale lui Richard Carver. A rămas recunoscător cînd deșteptătorul i-a amintit că era din nou dimineață.

Întotdeauna îi era greu să doarmă altfel decît în întuneric total, așa că lumina neclintită a soarelui filtrîndu-se printre crăpăturile draperiilor, înaintînd pe podea, marcînd-o cu linii ce ar fi putut fi trasate cu un cuțit incandescent, nu făcea decît să-i accentueze insomnia.

A încercat să aranjeze draperiile cît mai aproape posibil, dar erau din cele ieftine, dintr-un material acum uzat — moștenire de la o fostă locatară a apartamentului, care din motive evidente nu se mai ostenise să le ia cu ea cînd se mutase — și chiar atunci cînd, după multe manevre, draperiile fuseseră convinse să se întîlnească de-a lungul celei mai mari părți a lungimii lor, tot mai apăreau fel de fel de interstiții.

Norton se simțea cuprins de o oboseală născută din zădărnicie, dar, ca și în celelalte opt dimineți ale neașteptatei prelungiri a existenței sale, a luptat împotriva acestei stări și s-a ridicat posomorît din pat.

După ce s-a îmbrăcat repede, a tras draperiile, lăsînd să intre strălucirea soarelui de la începutul după-amiezii.

Soarele era exact acolo unde fusese în ultimele opt zile, stînd în echilibru la cîteva grade deasupra acoperișului casei cu terasă, de peste drum. Fusese o zi furtunoasă și, cu cîteva minute înainte de a se opri totul, o aversă violentă se năpustise asupra Londrei; ploaia trecuse și soarele apăruse — momentan, se putea presupune — printr-o spărtură din nori. Cerul era încă acoperit de nori joși, murdari, ce absorbeau lumina și-i dădeau aspectul specific care prevestește furtuna; dar soarele stătea în peticul lui de boltă albastră ca un ochi ce nu clipește pe fața cerului, iar Norton și ceilalți își petrecuseră ultimele zile și nopți într-o parodie dementă a miticei, eternei veri englezești.

Afară, căldura era sufocantă și chinuitoare și părea să-i apese puternic tîmplele. Mormane de gunoaie neridicate de mai multe săptămîni risipeau o duhoare de putreziciune și atrăgeau nori bîzîitori de muște.

Strada Marlborough, unde stătea Norton, era una din zonele de cîrpeală post-victoriană și edwardiană ce umpleau o lacună pe harta Londrei de vest. La un capăt al drumului era o altă stradă cu puțin mai mare ce se autointitula High Road, pe seama rutei de autobuze și a împrăștierii unor magazine joase. Norton se îndreptă într-acolo, pe lîngă case ce dovedeau plecarea pripită a locatarilor, case cu uși și ferestre deschise.

Casa de peste drum, care timp de trei zile fusese scena unei incredibile petreceri ținută de cîțiva adolescenți rămași prin împrejurimi, era acum din nou tăcută. Probabil că puștanii se potoliseră fie din oboseală, fie din cauza drogurilor sau din ambele motive, gîndi Norton.

La colț, Norton se opri. Către nord — în stînga sa — strada cotea brusc, mărginită de ambele părți de case sărăcăcioase cu trei etaje, avînd fațade pseudo-georgiene. Spre sud, continua în linie dreaptă, dar cam la o sută de iarzi era blocată de imensul perete funest și pîlpîitor al interfeței, ridicîndu-se spre cer și apoi descrind o curbă, ca o bășică suprarealistă. Ca de obicei, se simți atras s-o privească, deși ochii îi rezistau, ca fiind sub control autonom, încercînd să se focalizeze în altă direcție.

Era imposibil s-o descrii precis, pentru că suprafața părea să-i fie o absență a culorii. Cînd închidea ochii îi rămîneau pe retină imagini consecutive multicolore; forme protoplasmice ce se încrucișau, se amestecau, se îmbinau. Cînd Norton se forța să privească fix, nervii săi optici încercau să-i nege prezența interfeței, întrețesînd imaginile magazinelor, încît drumul părea să se îngusteze pînă cînd devenea un punct.

Norton suferea din cînd în cînd de migrene și suporta același gen de manifestări ca pe preludiul unui atac; era nevoit să constate că părți ale cîmpului său vizual fuseseră excizate, de parcă marginile spațiilor interfeței fuseseră într-un fel îmbinate, astfel că era dificil să precizezi dacă lipsea ceva. Ca atunci cînd era necesar să se așeze lateral și să privească oblic pentru a vedea un obiect situat direct în fața lui, așa și acum, cînd s-a întors, a putut vedea interfața ca pe un perete curb (oare de ce îl încerca acum impresia că avea culoarea unei contuzii?), de unde țîșneau dîre de lumină intensă, ca prin niște destrămări dintr-o țesătură. Și putea, de asemenea, să întrezărească mai clar pe ea cele trei siluete umane „imprimate" ca printr-un sofisticat procedeu holografic. În centrul străzii se distingeau imaginile văzute din spate a lui Carver și a lui însuși, dispărînd dincolo de interfață, imaginile începînd deja să devină neclare pe măsură ce frontul de undă avansa încet; pe o latură se afla înregistrarea oarecum mai intensă a singuraticei sale apariții, avînd o expresie clar tensionată, în ciuda ochelarilor puternic polarizați ce-i acopereau jumătate din față.

Norton stătuse dimineața precedentă la o masă, afară, la **Café Hellenika,** bînd încet o ceașcă de cafea. N-avea pic de entuziasm pentru băutura dulce, mîloasă, dar nici chef, pe moment, să bea bere sau vin.

Proprietarul cafenelei, cipriot, grec, reacționase la condițiile schimbate într-o manieră care în alte circumstanțe ar fi părut destul de întreprinzătoare. Mutase toate mesele și scaunele afară pe trotuar, lăsînd interiorul mai răcoros la dispoziția veșnicilor jucători de biliard, creînd în exterior o imitație pasabilă a unei cafenele de stradă, rememorarea unor zile

Imagini consecutive

mai fericite la Atena sau în Nicosia.

Mulți din locuitorii cartierului erau de origine greacă și bărbații, adunați aici la cafenea, jucau cărți și șah, bînd uzo ieftin, vorbind în izbucniri bruște ce sunau dramatic, oricît de banală și domestică ar fi fost discuția. Scena avea un aer de atemporalitate pe care Norton îl găsea ciudat de potrivit.

Privea în cafea, cu gîndurile aiurea și deodată o umbră s-a așternut peste el și a auzit că scaunul de alături a fost mutat. S-a uitat în sus și l-a văzut pe Carver făcîndu-se comod pe scaunul vecin. Carver era îmbrăcat într-un costum alb, ciudat de gros, căptușit, potrivit poate unui explorator polar. Purta o pereche de ochelari groși de protecție pe care i-a scos și i-a așezat pe masă. Apoi i-a făcut semn patronului să-i aducă o cafea.

Norton nu simțea nevoia de companie, dar era totuși intrigat.

— Ce naiba e cu echipamentul ăsta?

— Este de explorator... al dracului de sufocant!, i-a răspuns Carver, ștergîndu-și fruntea transpirată cu un gest greoi.

— Dar ce e de explorat?

— Aia... cum vrei să-i zici. Bășica. Interfața. Am cutreierat pe acolo. Norton s-a simțit iritat. Carver părea incapabil să vadă situația într-un mod serios. Îl cunoscuse cu patru zile în urmă pe acest individ debordînd de bancuri de o calitate îndoielnică și de istorisiri colorate referitoare la activitatea lui într-o ramură neprecizată, dar probabil obscură, a serviciului diplomatic. Carver era genul de individ lîngă care nu i-ar fi plăcut să se trezească într-un bar. Acum era clar că începuse să fantazeze.

— Nu fi ridicol! Ai fi mort la ora asta.

— Arăt mort?, a gesticulat spre sine însuși Carver. Fața lui bronzată, cu niște ochi deconcertant de azurii, părea la fel de sănătoasă ca întotdeauna.

— E imposibil!, a repetat Norton.

— Nu vrei să afli ce am găsit?

Pierzîndu-și răbdarea, Norton urlă:

— Știu ce-ai găsit! Ai găsit o blestemată de explozie nucleară. Nu încerca să-mi spui mie că ai fost la plimbare prin așa ceva! Patronul cafenelei se reîntorsese cu o ceașcă pe care a trîntit-o pe masă, reușind să verse cafea în farfurioară. Carver a sorbit o înghițitură lungă și lentă din lichidul întunecat, privindu-l fără expresie pe Norton pe deasupra cești.

— Dar chiar am fost, Norton!, a spus calm Carver într-un tîrziu. Am fost. Norton a continuat să tacă, refuzînd încăpățînat să-și joace rolul în amalgamul conversației, știind că oricum Carver avea să pălăvrăgească mai departe fără vreun alt îndemn.

— Nu m-am repezit să pătrund în interfață, a zis Carver după cîteva secunde. Nu sînt sinucigaș. Mai întîi am testat-o cu un baston. Am văzut că bastonul n-a fost distrus. Asta m-a pus pe gînduri, așa că am încercat apoi cu un cobai, o mascotă de-a mea. Mare lucru nu i s-a întîmplat, în afară de faptul că i-au ars ochișorii, bietul băiat! Mi-am zis că e în regulă, e o lumină orbitoare, dar nimic altceva. Ce-ți sugerează asta?

Norton ridică din umeri.

— Am fost încredințat că întregul proces a devenit mai lent acolo, pentru că sînt mai multe fronturi de undă — sfera de foc sau globul atomic, unda de șoc — toate dezvoltîndu-se încet, dar separat.

— Pare incredibil.

— Oricum, întreaga situație nu este tocmai normală, după cum știi...

Au fost întrerupți de scandalul de la o masă vecină. Se părea că

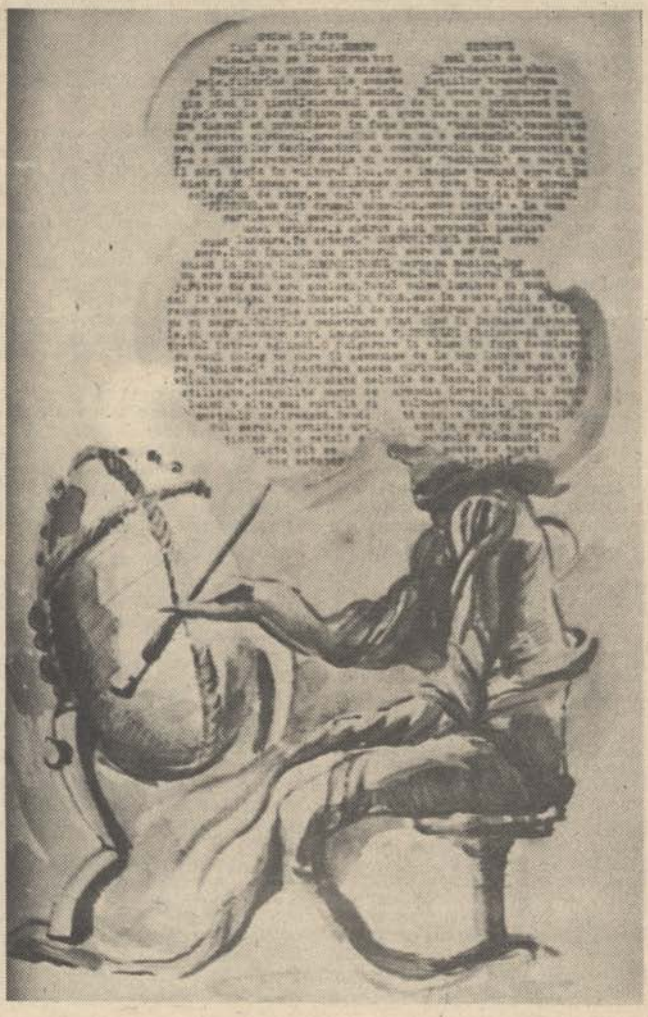

Pictură de ANDREI SCĂRLĂTESCU

izbucnise o neînțelegere între doi bărbați în privința cărților de joc. Unul dintre ei, un ins solid de vîrstă mijlocie, purtînd o vestă cenușie prin care părul de pe piept țîșnea abundent, se ridicase și fluturа niște cărți. Celălalt, mai bătrîn, rămăsese așezat, lovind mereu cu pumnul în masă.

Vocile lor se interferau într-o mormăială rapidă, amenințătoare. Apoi, tipul în vestă a aruncat cărțile peste masă, cu o smucitură a brațului, și a intrat în cafenea. Bătrînul a continuat să vorbească tare, pe un ton mîhnit, cuvintele fiindu-i însoțite de o pantomimă complexă.

Norton s-a bucurat de întrerupere. Nu înțelegea unde vroia să ajungă Carver și nici nu era sigur că i-ar fi plăcut să priceapă.

— E uluitor cum își văd de treabă ăștia, zise el. E ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, ca și cum totul ar fi normal.

— Foarte drăguț din partea lor. Ei măcar sînt consecvenți.

— Vorbești serios?

— Bineînțeles. De ani de zile, catastrofa era inevitabilă și știm cu toții asta, dar am încercat mereu să pretindem altceva, chiar atunci cînd ne pregăteam pentru război. Afirmam că n-o să se întîmple nimic, pentru că nu s-a întîmplat pînă acum — ce logică! Ne-am îngropat capetele ca struții și ne-am prefăcut din răsputeri. Și acum e aici, chiar peste drum, și-o putem vedea apropiindu-se, și știm că nu există salvare. Dar, de fapt, am știut lucrul ăsta de la început. Dacă te legi de niște șine, nu-i nevoie să aștepți pînă cînd poți vedea trenul, ca să începi să-ți dai seama că ești în pericol. Și ajunși aici, de ce să nu ne vedem de treabă, ca de obicei?

— N-am știut că gîndești în felul ăsta.

— Bineînțeles că n-ai știut. Din punctul tău de vedere, sînt bătrînul țicnit de la circiuma grecească. Sfîrșitul poveștii.

Carver marcase un punct, presupunea Norton. Dacă cineva l-ar fi întrebat dacă va avea loc un război atomic în timpul vieții lui, ar fi răspuns probabil afirmativ. Dacă cineva l-ar fi întrebat ce avea de gînd să facă, ar fi ridicat din umeri și ar fi spus, ei bine, ce poți face?

Avea prieteni care activau în diverse mișcări antinucleare, dar nu se putea abține să nu le considere eforturile ca fiind zadarnice. Cîțiva dintre ei ar fi admis acelaș lucru, dacă ar fi fost strînși cu ușa. Diferența consta în faptul că acei prieteni nu puteau suporta să nu facă nimic cînd încă mai există speranță — oricît de firavă — în timp ce el nu concepea acțiuni care-i păreau extrem de improbabile în a produce rezultate.

Prefera să se uite la televizor sau să-și petreacă seara în vreun bar.

Cealaltă dificultate era că nu-și putea imagina un război atomic, nu putea vizualiza Londra incendiată și distrusă, nu-și putea imagina milioanele de morți, „supraviețuitorii", agonizînd, în așa-zise adăposturi antiatomice, haosul și anarhia. Și pentru că găsea aceste lucruri ca fiind inimaginabile, la un anumit nivel al subconștientului se autoconvinsese că nu se vor putea petrece niciodată, oricum nu aici și nu lui.

Fiind total neinteresat de politică, nu fusese conștient de urmările crizei pînă cînd aceasta devenise acută. Fuseseră difuzate anunțuri guvernamentale, fusese decretată starea de urgență, apoi urmase panica. În ciuda sfaturilor de a rămîne acasă, mase enorme ale populației părăsiseră orașele; zvonuri neconfirmate vorbeau de ciocniri cu trupe pe șosele.

Cîțiva rămăseseră pe loc: unii, ascultînd supuși instrucțiunile, altora nepăsîndu-le de nimic, ca Norton, incapabili să-și imagineze o situație post-conflictuală în care supraviețuirea ar fi fost posibilă.

Și apoi sirenele au început să urle și Norton stătea nemișcat, așteptînd sfîrșitul, și apoi vuietul acela groaznic s-a oprit și s-a așternut o tăcere cum nu mai auzise niciodată, care a durat și a durat, pînă cînd Norton, ca și alții, a ieșit pe stradă și s-a trezit într-o situație mult mai inimaginabilă decît orice și-ar fi închipuit el.

Mica insulă urbană în care se afla — un triunghi neregulat, nu mai mare de o jumătate de milă pe o latură — fusese surprinsă de trei explozii simultane la sol, care provocaseră... ce anume? O fractură în continuumul spațio-temporal? Era o explicație la fel de bună ca oricare alta. Oricare ar fi fost cauza, efectul consta în încetinirea timpului subiectiv de milioane de ori, reducînd zona de siguranță cu cîțiva iarzi în fiecare zi, dar prelungindu-le existența prin acea găoace stranie și aparent fragilă.

La început oamenii speraseră că miracolul — căci așa părea — le va putea permite vreo posibilitate de salvare, dar în curînd au aflat cum stăteau lucrurile.

Între două dintre fronturile de undă exista un coridor strimt, care coincidea cu un drum lateral ce conducea în aparență către locuri sigure. O familie care-și calculase greșit planul de evacuare, înghesuită într-o mașină, încercase să străbată coridorul, dar, pe la jumătatea acestuia, mașina se oprise brusc, de parcă ar fi înghețat. Norton se mai uită uneori la automobil; prin geamul din spate puteau fi văzuți doi copii cu fețele împietrite în zîmbete timpe, cu mîinile încremenite în gesturi de rămas-bun. Era evident că fenomenul era numai local și că nefericiții traversînd o barieră invizibilă, ieșiseră în lumea timpului real. Cel puțin n-au avut timp să-și dea seama că evadarea lor eșuase, gîndi Norton. Cei încă întemnițați trebuiau să-și consume angoasele și în numele familiei ce riscase.

Norton se întreba dacă vreunul dintre nenumăratii sateliți putuse filma interfața, bineînțeles dacă echipamentul le-ar fi fost suficient de sensibil ca să surprindă ceva. Poate vreun istoric din viitor, aflîndu-se în cele din urmă în posesia unei înregistrări, va începe proiectarea cadrelor și se va minuna în fața unei aparente izbucniri de mișcare accelerată într-o arie unde exploziile fuseseră convergente. Istoricul își va freca probabil ochii uluit, considerînd totul un truc optic, ceva asemănător imaginilor retiniene ce apar după ce-ai privit spre o lumină violentă.

— Deci, vii și tu?, zicea Carver.

Norton și-a concentrat atenția la conversație, conștient că i se vorbise și că nu reținuse nimic.

— Să vin? Unde?

— Prin interfață. Vreau ca și altcineva să vadă. E extraordinar. O experiență unică. Ultima experiență unică dintr-o viață. De ce s-o ratezi?

Primul gînd al lui Norton a fost să protesteze, ca nefiind interesat, neavînd sens să caute noi experiențe cînd sfîrșitul era, în cel mai bun caz, la cîteva zile distanță, dar și-a dat seama că, de fapt, o acțiune hotărîtă — chiar pretenția unei acțiuni cu un scop anume — ar fi fost binevenită.

— Bine, a conchis Norton. Dar ce facem cu echipamentul de protecție? Tu, măcar ai asta... Și a arătat către costumul greoi și absurd al lui Carver.

— Nu e necesar. De fapt, e mai cald aici decît acolo. Nu știu ce mi-am imaginat înainte de a ajunge acolo, oricum, în anumite situații, orice echipament este inutil. N-ai nevoie decît de ochelari de protecție: am o pereche de rezervă acasă.

Carver s-a ridicat, a lăsat o bancnotă de cinci lire pe masă și s-a îndepărtat, făcîndu-i semn lui Norton să-i urmeze. Locuia dincolo de High Road, într-o casă mare, în stil victorian. Casa era încă intactă, dar delăsarea se făcea pretutindeni simțită, de la lemnul putred al ferestrelor pînă la buruienile ce năpădiseră grădina din față. Era clar că proprietarului puțin îi pasa de întreținerea „domeniului".

Imagini consecutive

Au intrat într-un hol întunecos avînd pe jos un linoleum maroniu, tocit de atîția pași. Se simțea un miros greu de piele veche, praf și o duhoare indefinită de putreziciune.

Carver s-a îndreptat spre una din camerele din spate. Norton l-a urmat, oprindu-se apoi în ușa deschisă. Era o odaie mare, cu ferestre franțuzești deschizîndu-se spre grădină. Era imposibil să precizezi care fusese starea inițială a camerei, pentru că acum era sufocată de o aglomerare heteroclită de obiecte. Toți pereții erau acoperiți de sus pînă jos cu cărți, unele vechi, cu legătură scumpă, amestecate însă cu altele ieftine și ferfenițite, într-un mozaic complet aleatoriu. Și mai multe cărți erau așezate pe podea, pe scaune și mese. Restul mobilierului consta dintr-un amalgam ciudat de ceasuri, globuri, animale împăiate, modele de corăbii și motoare, vechi echipament științific și medical, porțelanuri, instrumente muzicale și diverse alte articole.

Carver și-a făcut loc, împingînd lucrurile, către un birou pe care se găsea o pereche de ochelari de protecție, printre cuțite, tuburi de clei și aschii de plastic.

— Nu te sinchisi de tot balamucul ăsta, îi spuse jovial lui Norton, văzîndu-l că stă indecis în ușă. Mă tem că întreaga casă arată așa. Niciodată nu m-am putut abține să nu acumulez și mai mult gunoi din ăsta. N-am putut să arunc vreodată ceva. Nevastă-mea obișnuia să spună că am năravuri de cotoșană. Știi, din cauza asta n-am plecat. N-aș fi putut s-o iau de la capăt, în altă parte, fără toate astea. Cîteodată mă gîndesc că există mai mult din mine aici — și a arătat întreaga casă — decît aici, și și-a ciocănit craniul.

Norton a simțit deodată o undă de simpatie pentru Carver, percepîndu-l pentru prima dată ca pe o altă ființă umană și nu ca pe o prezență iritantă. Carver a părut să intuiască asta și-a început să salte în palmă ochelarii, timp de secunde întregi, pînă cînd jena a dispărut.

— Ochelarii ăștia îi fac singur, a zis. Cei cu lentile întunecate obișnuite nu sînt buni. E nevoie de sticlă mult mai groasă. Numai dacă îi porți altundeva nu poți vedea nimic.

Carver a insistat să-i arate lui Norton locul pe care-l explorase mai înainte, deși pretindea că de data asta vor traversa prin altă parte. Își scoase costumul de protecție și era o apariție ciudată, drapat într-o cămașă hawaiiană și cu pantaloni de catifea reiată. Apoi s-a înarmat cu două bastoane zdravene, cedîndu-l unul lui Norton.

S-au depărtat de High Road, au luat-o pe a doua stradă la stînga și au ajuns față în față cu un alt „zid" pîlpîitor, ce te făcea să clipești, dar nu din cauza intensității luminii, ci dintr-o absență a culorii.

Pe suprafața „peretelui", ca un fel de proiecții holografice, se zăreau imaginile lui Carver, din spate, atunci cînd traversase interfața, și din față, atunci cînd se întorsese.

— Vezi, îi spuse Carver, de aici lumina nu poate scăpa, așa încît imaginea e captivă ca o musculiță în chihlimbar, pînă cînd „bariera" se mută suficient de departe. Asta a și început să se întîmple.

Privind atent, Norton și-a dat seama că „imaginile" începuseră să se tulbure de parcă ar fi fost văzute printr-un val unduitor de căldură.

S-au întors în High Road, au trecut de cafenea — unde un grup de bărbați stătea în jurul unei mese holbîndu-se la alți cinci cum jucau tensionați — apoi s-au apropiat de interfața ce bloca strada.

— Bine, a zis Carver. Ține-te aproape de mine. Dacă te temi, flutură bastonul în jurul tău. Dacă nu ți-e teamă, fă la fel!

A rîs, și Norton a zîmbit ca răspuns. Și-au pus ochelarii și, ca orbii, ciocănind terenul cu bastoanele, au pătruns în interfață, părăsindu-și „imaginile" ce rămăseseră ca lipite la suprafață.

Norton s-a trezit înconjurat de un viscol mut de lumină orbitoare. Chiar prin groasa stratificare a plasticului polarizat, strălucirea era aproape dureroasă; era ca și cum te-ai fi uitat la soare prea de aproape, numai că aici nu puteai să-ți ferești ochii. Lumina părea să se rotească, să se învolbureze, să i se reverse în creștet și să izvorască din sol. În urechi îi răsuna un cîntec și avea senzația că ar fi pășit într-un zefir de pură incandescență, cu presiunea fotonilor suficient de puternică ca să-i încetinească înaintarea.

Se simțea bine dispus, plin de extaz, de parcă s-ar fi găsit în centrul soarelui. Lumina era purificatoare. Și-a dat seama că se deplasa cu o anumită mișcare a brațelor, ca și cum ar fi înnotat, propulsîndu-se în inima acestui soare artificial cu gesturi greoaie de bras.

— Norton! Ai grijă! Vocea lui Carver s-a auzit ca de sub apă, de undeva departe; sunetele i-au plescăit vag în urechi, spălate imediat apoi de mareea strălucitoare.

Carver ajunsese lîngă el, întinzînd mîna și apucîndu-l de cămașă. Norton s-a întors și l-a privit, Carver părea fluorescent, strălucea orbitor. Intensa luminozitate îl transformase într-o sculptură suprarealistă în tente de un alb scînteietor. Pielea părea să-i fie luminoasă și translucidă, iar cînd Norton și-a ridicat propria mînă a văzut că arăta la fel, și și-a imaginat că putea vedea conturul cețos al oaselor prin carne. Cînd Carver s-a mișcat, fascicule de lumină au irizat pretutindeni, iar o alunecare bruscă a bastonului său a declanșat aschii de refracții în toate direcțiile.

— Carver..., a zis Norton, și cuvintele s-au spulberat de parcă s-ar fi aflat într-un uragan. E extraordinar... incredibil.

— Cine s-ar fi gîndit că în inima unei explozii nucleare zace așa ceva? Nu știu, dar chiar și filmele acelea, proiectate cu încetinitorul, păreau „frumoase", dacă puteai uita ceea ce înregistrau de fapt, a rîs Carver.

— Cît de departe putem merge?, a strigat Norton, întorcîndu-se și înaintînd spre inima luminozității.

— Numai cîțiva yarzi. Vei vedea.

Norton a făcut vreo zece pași, apoi vîrful bastonului său a explodat ca o petardă. L-a retras și-a călcat pe vîrful ce ardea. Cîțiva centimetri din baston dispărusera într-o clipă.

Privind înainte, și-a imaginat că vede următoarea interfață, globul de foc avansînd în mișcarea-i lentă, inexorabilă. Chiar prin lumina orbitoare a crezut că poate observa formele unduitoare ale flăcărilor portocalii dansînd peste interfață. Norton și-a amintit brusc ce zăcea dincolo... dar pentru moment era suficient că aluneca scăldat într-un nimb de foc alb și rece.

Carver, fantoma aureolată a unei siluete, era lîngă el, vîjîindu-și jucăuș bastonul prin globul de foc, scoțîndu-l de fiecare dată mai scurt. Părea un dresor de lei, ținînd în frîu doar cu un baston și prin forța personalității o energie inimaginabilă.

— Nu înainta prea mult, l-a avertizat Norton pe Carver, văzînd că se aventura într-o zonă periculoasă.

(Continuare în pag. 272)

Traducerea
CRISTIAN TAMAȘ

ALEXANDRU UNGUREANU

Tudose contra calculator

Acuzarea: Putem proba cu martori că înainte de a se introduce în casa reclamantei, pîrîtul s-a învîrtit cîteva zile prin cartier, culegînd informații în vederea scopurilor sale oneroase...

Tudose: Protestez împotriva verbului „a se învîrti", folosit ca predicat într-o propoziție avîndu-mă pe mine drept subiect...

Judecătorul: Ascultă, tovarășe Tudose, dumneata te crezi la lecția de gramatică? Spune mai degrabă pentru ce dădeai tîrcoale și nu ne ameți cu sintaxa...

Tudose (intimidat): Păi ... și eu, ca omu' ... după un ciubuc...

Acuzarea: Să se consemneze că pîrîtul are ocupații care contravin legilor și moralei noastre.

Grefierul: Nu vă faceți griji, calculatorul înregistrează tot ce se vorbește.

Tudose: Mă opun! Am autorizație eliberată de Consiliul Popular, plătesc impozit... Sînt depanator calificat de calculatoare personale...

Judecătorul (enervat): Dacă te mai opui o dată, te dau afară și te judec în lipsă... De ce nu ți-ai luat avocat?

Tudose: Cred neabătut că dreptatea este în mod evident de partea mea... Și pe urmă, ca o consecință a acțiunii introduse de acuzare, m-a părăsit nevasta împreună cu economiile comune, depuse la CEC, și o seamă de bunuri din gospodărie, asupra cărora nu insist...

Acuzarea: În fapt, putem proba că pîrîtul s-a introdus în casa reclamantei, de profesie văduvă, specialitatea casnică (judecătorul zîmbește) și, sub pretextul că îi repară calculatorul personal, a încercat să-și însușească prin fraudă o sumă importantă de bani. Calculatorul personal, așa-zis defect, a anihilat însă, în plan ideatic, tentativa, dar nu a putut-o proteja eficace pe reclamantă de violențele la care s-a dedat pîrîtul, după ce și-a văzut intențiile dejucate...

Tudose: Tovarășu' judecător, nu mă mai opun, căci mi-ați interzis, dar protestez vehement...

* * *

Bă, Tudose, bă, da' tu ești fraier rău de tot. Adică tu ai imperisa că în depanare totul e să remediezi defectele?! Tudose și cu Rantu făceau un schimb de experiență în barul Anti-G, de curînd deschis. Masa lor plutea chiar deasupra intrării, iar în jurul ei se satelizaseră deja vreo cinci sticle. Găseau grozav de amuzant că tăblia mesei era îndreptată spre podea, iar ei se sprijineau cu picioarele pe tavan. Din punct de vedere fizic stăm bine, deschisese Tudose discuția, dar în rest... Și aici Tudose își întorsese buzunarele pe dos. Era evident că din ele nu curgea nimic, dar nu din cauza absenței forței de gravitație... Mie, măi Rantule, nărturisise Tudose, nu-mi place să-mi pierd timpul. S-a stricat interfața cu utilizatorul, pac, am tras placa cu circuite afară din conector, pac, pac, i-am băgat alta la loc, pac, pac, pac, uite, dom'le, merge, atîta face, să trăiești, nașule, la revedere, mai poftim și altă dată, doamne ferește...

Păi de asta nu-ți iese ție pasența, Tudose... Tu nu-ți dai seama că schimbatul unei plăci îl poate face și Goguță, pionier fruntaș, membru al cercului de electronică... Dacă tu îi ții locul, capeți bani să-ți iei bomboane... E și normal... Fii atent la filmul pe care ți-l povestesc eu. Te duci, intri în casa omului. Nu te repezi ca Gheorghe la Maria, noaptea, prin căpiță, întîi stai de vorbă frumos, ca un om civilizat, bei un pahar de vin dacă ți se oferă, altfel nu, discuți un pic despre vreme, despre agricultură, fotbal, te uiți admirativ prin casă și faci evaluarea. Pe urmă îți aduci aminte că te grăbești, ai o mulțime de clienți nefericiți care te așteaptă, de cinci zile și cinci nopți stau cu felinaru' în poartă... Întrebi unde te poți spăla pe mîini. Omu' se miră. Îi bagi textul cu electronica și chirurgia. Te speli pe mîini și te ștergi cu prosopul tău, îți iei în geantă prosop, vezi, nu cumva să uiți, trebuie să se vadă de la început că ești un profesionist tipicar, putred de experiență, ăștia inspiră încredere. Eventual, poți să faci și niște mișcări de încălzire cu degetele. După aceea, începi să-ți scoți sculele: testerul de integrate, avometrul, sonda logică, simulatorul de programe, un osciloscop, dacă ai, e nemaipomenit, ia fața clientului, în fine, letcon de putere, letcon miniatură, trusă de șurubelnițe, bormașină, ciocan, nu rîde, mulți văd, puțini cunosc, cutii cu piese de schimb, fire de conexiune, în fine, mai vezi tu... Este foarte important să ticsești o masă întreagă. Desfaci carcasa cu puterului... Ai grijă, nu dai buzna să-l măsori, întîi faci o mină scîrbită și te apuci să-l cureți de praf, chiar dacă nu se vede nici o urmă. Abia apoi în

Tudose contra calculator

cerci să vezi ce are. Cînd ai găsit defectul, bagi textul cu disperare. Întrebi cine a fost animalul care a mai umblat între timp înăuntru cu picioarele, pentru că e făcut praf. Scoți documentația tehnică. O consulți cu durere, deoarece ea confirmă dezastrul, dai un videofon unui client la care ar urma să te duci și te scuzi că nu mai ai timp să treci astăzi, pe urmă încă unul nevestei, să nu te mai aștepte cu masa, iar după aia te apuci și schimbi piese într-o fericire; nu contează că sînt bune. În final, după ce-ai terminat, nu mai devreme de trei ore, omu' o să te întrebe cît face. Aicea faci spiritul cu cît vrei mata, dar nu mai puțin de... O voce caldă, insinuantă, de femeie anunță: „Stimați consumatori, programul nostru se apropie de sfîrșit. Peste trei minute cîmpul antigravitațional își încetează efectul. Vă rugăm să vă pregătiți pentru a părăsi localul. Vă invităm să reveniți mîine seară. Noapte bună!". Adică cum, se miră Tudose. Lasă-i, nu-i nimic, vor să ne dea afară, dar nu ne duc ei cu una, cu două. Cîmpul antigravitațional nu încetează brusc acțiunea. Tudose și Ranțu aterizează în devălmășie pe podea, ba Tudose mai are parte și de-o sticlă goală peste ceafă.

* * *

Sună la poartă. Încă nu terminase de rezolvat o problemă. Cum o să i se adreseze? Să-i zică doamnă? Bine, dar era văduvă. Să-i zică domnișoară? Parcă nici așa nu mergea. Duduie? Desuet! Tovarășă? Poate se sperie, e prea protocolar! Pînă să se decidă, iată că văduva traversează curtea, îmbrăcată într-un capot generos cu formele corpului ei. Nu corespunde deloc cu imaginea anticipată de Tudose. Ar fi trebuit să fie o babuță spre optzeci de ani, ceva în genul bunicuței Scufiței Roșii; cînd colo, n-are decît vreo treizeci și cinci, o făptură cu părul și ochii negri, ademenitoare ca un fruct copt, numai bun de cules. Ochii ciomîie, începe Tudose să fredoneze, ea se apropie ca un vis frumos de dimineață, înainte de a suna ceasul pentru a merge la servici, și binevoiește să i se adreseze:

- Dumneavoastră...?! Pe mine mă căutați?

Un surîs puțin cam tîmp înflorește pe buzele lui Tudose.

- Da, cred că da, adică... nu eram prea sigur, dar acum, că v-am văzut...

- Dar nu vă cunosc...

„Vai, ce nostim se miră!", cade Tudose în extaz.

- Sînt un biet depanator sărman... Adică, hîm, sînt depanatorul, am venit să vă repar calculatorul...

- Aaaa, da, poftiți, poftiți, vă rog din suflet să mă urmați...

Și Tudose nu poate rezista fierbintei rugăminți, o urmează pe aleea pietruită care șerpuiește pe sub o vie. „Oare cu cine o bea ea cei șase-șapte sute de litri? N-are nevoie de vreun ajutor?" După mersul unduitor al femeii, lui Tudose i se pare că totuși problema consumării vinului produs din strugurii viei nu e dificil de soluționat. Lui, de exemplu, dacă i s-ar solicita concursul...

- Vă rog foarte mult să nu vă descălțați. Poftiți în sufragerie și luați loc!

Tudose intră, se așază. Ce bine, cîteodată e foarte plăcut să fii depanator! Apare văduva cu o tavă pe care se află un pahar cu apă rece și o farfurioară cu dulceață.

- A, nu trebuia să vă deranjați, stimată..., și mormăie ceva între doamnă-tovarășă-duduie, fiindcă nu s-a hotărît încă asupra formei de adresare potrivite acestei împrejurări.

- Dar nu-i nici un deranj, serviți, e dulceață făcută astă toamnă de mine.

Tudose gustă și se încruntă. Văduva minte. E dulceață standard făcută de calculator după un program care circulă prin oraș. Programul are o mică greșeală, cantitatea de zahăr e de două ori mai mare decît ar trebui și căpșunile s-au zaharisit. Da' nu-i nimic dacă minte, unei văduve atît de drăguțe i se mai poate trece cu vederea.

- Știți, vă rog să mă scuzați, am crezut că sînteți instalatorul...

- Da' de ce? Aveți probleme cu instalația de apă?

Văduva oftează.

- De, ca la o casă fără bărbat... Ce poate face o femeie singură?!...

- Totul se depanează, doamnă, calculatorul, instalația de apă, chiar și viețile oamenilor se pot repara, dacă uzura nu-i prea gravă...

- Ei, să lăsăm asta, mă tem că viața mea e ireparabilă... Mai serviți niște dulceață, stați să vă aduc și niște prăjituri, eu, de, ca femeile... mă pricep la gospodărie...

- N-ați întîlnit încă reparatorul potrivit... Nu, mulțumesc, nu mai servesc dulce, mă cam supără dinții... și cu pancreasul am niște necazuri... Da' de ce spuneați că m-ați confundat cu instalatorul?

- Pentru că pe el îl așteptam astăzi. Dar e un tip... așaaa, mai... mîrlan... Cînd am văzut un domn distins ca dumneavoastră, m-am fîstîcit ca o proastă...

- Lăsați, că nu m-am distins chiar așa de tare... Să facem cunoștință, mie îmi zice Tudose...

- Iar mie Floriica, se bucură ea și se alintă, lungindu-l pe i. Mai serviți ceva, Tudose, să vă fac o cafea...

- Nu, lasă, Florico, nu te mai deranja... Florica, ce nume frumos...

- Și Tudose e nume frumos. De doctor, sau de arhitect...

- Da' de unde, taică-miu era zugrav...

- Nu contează, mie îmi place... Să vă mai fac o cafea, Tudose. Vă rog să nu mă refuzați!

- Vai, mulțumesc, dar astăzi n-aș bea. E atît de frumos afară.

- Într-adevăr, e soare... Ce păcat că instalația de încălzire solară nu funcționează... Mi s-a stricat o vană... sau un robinet, nu știu prea bine cum se cheamă...

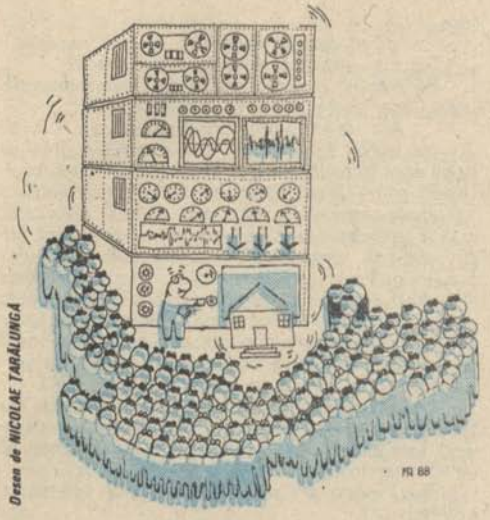

Desen de NICOLAE TARĂLUNGĂ

- Ei, nu-i nimic. S-ar putea ca la noapte să plouă. Ar fi bine pentru recoltă...

- Şi eu am nişte straturi prin curte. Ceva mărar, pătrunjel, ceapă, de, ca la o văduvă. Dar nu-mi pasă dacă nu plouă, că le ud cu furtunul...

- E bine să ai un furtun pe lîngă casă...

- Da, e bine, te mai ajuţi cu el... Eu, cum sînt singură, de multe ori n-am ce face şi mă plictisesc. Atunci iau furtunul şi mă plimb cu el prin curte...

- Ce mult mi-ar plăcea şi mie...

- Zău... n-are rost... Matale eşti om deştept.

Tudose, plăcut impresionat de intuiţia ei, simte nevoia să aprofundeze subiectul.

- Da' de unde ştii?

- Păi, ca să repari calculatoare - şi aici îi face cu ochiul complice, coborîndu-şi intensitatea vocii pînă la şoaptă - trebuie să fii mai deştept decît ele.

- De ce vorbeşti în şoaptă?

- Ca să nu mă audă el (jenată). Îi cam place să asculte ce se vorbeşte!

„Na, îşi spuse dezamăgit Tudose, să vezi că nu-mi iese pasenţa! Mai are pe cineva în casă."

- N-aş vrea să fiu indiscret, dar cine e el?

- Cum, cine? Calculatorul? Nu pe el ai venit să-l repari?

- Bine, şi ce dacă ascultă?

- Mă pedepseşte! Îmi dă să mănînc răcituri, şi eu nu suport piftiaaaaa... Începe să plîngă. Ba se întîmplă să nu mă lase nici la televizor! Zice că televizorul îmi distruge personalitatea. Care personalitate, că eu nici nu am aşa ceva?!

Din cauza lacrimilor, simte nevoia să-şi tragă mai bine capotul peste genunchi; în felul acesta se dezvăluie ceva mai mult din rotunjimea sînilor.

- Ce calculator rău! Las' că-i vin eu de hac!

- Da, au mai zis şi alţii tot aşa, ei s-au dus şi eu am rămas (în şoaptă) cu animalul. M-a şi bătut (în şoaptă), bestia! Da' hai să lăsăm astea, mai bine, la zi, bei un păhărel de ţuică...?

Tudose, iluminat:

- Păi, de ce nu spui aşa, Florico dragă! Beau, dacă insişti!

- Numai dacă îmi dă voie Gheorghiţă să cobor pînă-n pivniţă.

- Da' cine-i Gheorghiţă?

- Calculatoru'... aşa i-am zis eu cînd a murit bărbatu-miu. Că mi-era urît... De, ca femeie proastă...

Se ridică de pe scaun şi dispare pe uşa de la bucătărie. Tudose profită de ocazie pentru a examina mobila şi covoarele. Dotarea văduvei nu e rea. Se aud bubuituri înfundate într-o uşă, vocea ascuţită a Floricăi strigă „deschide, Gheorghiţă, că ne facem de rîs, animalule", apoi un ţipăt ascuţit. Văduva apare gîfîind şi spumegînd de furie.

- N-a vrut fiara să mă lase! M-a curentat! Începe iar să plîngă. Cîtă batjocură am îndurat de la el... Că dacă ar şti bărbatu-miu (priveşte spre tabloul înrămat de pe perete, în care doi miri standard zîmbesc aparatului fotografic, fără să aibă grija vreunui calculator), din mormînt s-ar scula şi l-ar face fărîme...

„Nu era rea la vremea nunţii, cugetă Tudose, da' parcă mai bună e acum. S-a mai copt..."

- Lasă că-i mai bine aşa, o consolează el, bem după ce-l repar... Ia să mă apuc de lucru! Tii, bine că mi-am adus aminte. Unde-i baia, că vreau să mă spăl pe mîini.

Femeia îl priveşte întrebătoare.

- Ei, n-ai de unde să ştii, eu sînt un depanator meticulos, a repara un calculator e ca o operaţie chirurgicală, înţelegi?

- Înţeleg, că şi mie mi-a făcut curte un doctor. Da' nu era om serios şi Gheorghiţă l-a cam repezit... Şi să ştii că m-am operat şi de apendicită... Eram mică, aveam vreo şapte-opt ani...

- E-n regulă, şi eu m-am operat, da' zic totuşi să-mi arăţi unde-i baia!

O urmează. Intrînd în încăperea cu pricina, admiră faianţa albastră cu abţibilduri lipite peste tot, apoi pe sine, în oglindă. Ea închise uşa în timp ce el se spăla pe mîini. Asta crea o atmosferă de intimitate, şi în consecinţă o savură pe îndelete, în vreme ce se ştergea cu propriul său prosop.

* * *

- S-a blocat clanţa, constată Tudose, vrînd să iasă.

- Aoleeeuuuuu! izbucneşte văduva. Ne-a prins Gheorghiţăăăă!!! şi tot trăgea cu coada ochiului către fotografia răposatului, atîrnată lîngă scaunul W.C.-ului.

- Aha, se lămureşte Tudose, zîmbind amuzat. Gheorghiţă-i de vină.

Florica se agaţă disperată de gîtul lui.

- Fă ceva, omul lui Dumnezeu, că murim aiceaaaaa!!!

Jap, jap, două palme rapide cad pe obrajii femeii. Aceasta amuţeşte instantaneu.

- Uite, ştii ce? Mie nu-mi plac istericalele... decît într-un singur loc. Acum nu e cazul, aşa că ţine-ţi gura! Lasă că îl rezolv eu pe nenea...

În timp ce spune acestea, Tudose nu stă degeaba, caută febril din ochi un punct de sprijin. O pilă de unghii, o agrafă de păr sînt obiecte care îi atrag atenţia.

- Predă-te, Tudose, n-ai pe unde ieşi!, se aude

Tudose contra calculator

o voce calmă, baritonală, de calculator viril.

– Cine vorbeşte?, întreabă Tudose, ca să cîştige timp.

– Sînt Gheorghiţă, calculatorul personal al Floricăi.

– N-am auzit de tine!

– Nu-i nimic, ai să auzi şi ai să mă pomeneşti. Dacă nu te predai necondiţionat, vă gazez pe amîndoi cu insecticid!

– Zău, mă?!, se miră fals Tudose, apoi strecură printre dinţi: Dă-mi repede un prosop uscat, Florico...

– Da' la ce-ţi trebuie?

– Vreau să pun mîna pe clanţă şi îmi trebuie un izolator, altfel bestia e în stare să mă curenteze.

Manevrează rapid pila de unghii, slăbind holşuruburile care fixează broasca uşii. Unul dintre ele se învîrte în gol; Tudose îl înjură calm.

– Florico, ai avea ceva împotrivă dacă mi-aş propti drăgălaşul meu umăr în uşa ta?

– Şi pe urmă cine mi-o reparăăăăăă?, începe ea a doua criză de isterie... Că aşa sînteţi voi, bărbaţii... Repede la împins... Lasă că-l rog eu frumos, şi poate se îndură... Dă-te la o parte!

Şi nici una, nici două, îl îmbrînceşte pe Tudose şi îngenunchează în faţa uşii.

– Gheorghiţă, mă auzi? Gheorghiţă, mă rog de tine ca la icoana maicii domnului, îndură-te, Gheorghiţă, şi dă-ne drumul, că nu mai fac, mă jur pe ce-am mai sfînt, aşa să n-am parte de ochii şi de zilele mele dacă te mint...

– Adică ce nu mai faci, Florico, exprimă-te coerent, solicită impertinent Gheorghiţă.

– Adicăăă, hî-hîîîî, nu mai chem pe nimeni să te repare...

– Ai mai jurat şi altă dată, ce încredere mai pot să am în cuvîntul tău?!

– Să mă lovească paralizia pe loc; să mor fără lumînare şi să rămîn neîngropată... supraliciteză văduva.

– N-ajunge, Florico, dacă vrei să vă dau drumul, zi după mine... Culmea, Florica se resemnează docilă:

– Zic, Gheorghiţă, orice vrei tu...

– Jur că, dacă mai chem pe cineva să te repare...

– Jur că, dacă mai chem pe cineva să te repare...

– Stai, că n-am formulat corect jurămîntul din punct de vedere logic. Repetăm. Jur să nu mai chem pe nimeni să-l repare pe Gheorghiţă...

– Jur să nu mai chem pe nimeni să-l repare pe Gheorghiţă...

– Iar dacă îmi calc jurămîntul...

– Iar dacă îmi calc jurămîntul..., nu-l calc, Gheorghiţă, ai milă...

– Să-mi prind degetul în maşina de tocat electrică...

Să-mi prind degetul în maşina de... aoleuuuuu...

– Să mă otrăvesc singură, din greşeală...

– Să mănînc o săptămînă numai bicarbonat de sodiu, aşa să-mi ajute Gheorghiţă...

– ... Aşa să-mi ajute Gheorghiţă!

– Iar afară de aceasta, mai promite-mi că ai să-mi spui în fiecare seară cîte o poveste erotică...

– Promit, Gheorghiţă, numai dă-ne drumul...

Tudose simte că nu mai poate îndura atîta umilinţă. O perdea neagră i se aşterne peste ochi, iar din piept îi ţîşneşte mugetul înfuriat al omului preistoric. Face un salt periculos şi loveşte uşa cu amîndouă picioarele, ceva mai sus de capul plecat al Floricăi. Zăvorul electromagnetic sare din locaşul său, iar Tudose cade peste văduvă, ceea ce îi aduce în situaţia de a se întinde împreună pe gresia care ţine loc de pardoseală.

– Oh, Tudose, dă-mi drumul, geme femeia, nu prea convinsă, dar Tudose trage de timp, prelungind momentul, căci îi plac mirosul de spray şi moliciunea formelor ei.

– Tu, Florico, ţi-a mai spus cineva că eşti foarte ergonomică?

– Hai, Tudose, dă-mi drumul, că ne vede Gheorghiţă, măi...

– A, da, Gheorghiţă..., îşi aduce aminte Tudose şi se ridică, plin de regrete. Lasă că mi ţi-l rezolv eu pe Gheorghiţă. Ia zi, unde-l ţii?

– În debaraua din sufragerie...

– Aha...

Plimbîndu-şi ochii peste pereţii sufrageriei, Tudose apreciază în gînd distanţa; unu, doi, trei... Cu un icnet, se azvîrle înainte. Ocoleşte masa, se împiedică de cordonul unui fier de călcat, se poticneşte şi începe să cadă, ceea ce ar fi reuşit dacă nu s-ar fi agăţat cu mîna chiar de clanţa uşii debaralei. „Nu curentează, e bine", se îmbărbătează el în vreme ce deschide uşa prudent. Dinăuntru nu se aude nimic, nu vine nici un miros. „Al meu eşti, jubilează Tudose, aprinzînd lumina. Mai apucă să vadă cutia calculatorului propriu-zis, apoi un fel de pumn învelit într-o mănuşă de box ţîşneşte undeva, animat de un arc puternic, şi îl izbeşte în faţă.

*
* *

Tudose visa că naveta spaţială luase foc. Se ejectase de la treizeci şi şase de kilometri deasupra Pămîntului şi tot cădea, cădea şi nu se mai izbea, paraşuta refuza să se deschidă, deci urma să se accidenteze mortal. La un moment dat, se temu că se va aprinde. Realiză că nu avea nici un fel de scut termic. „Voi lua foc, îşi făcu el socoteala, cînd voi atinge temperatura de o sută treizeci şi cinci de kilometri pe oră. Voi arde ca o stea căzătoare. Ce poetic!" Deodată, ceva din aer îl izbi în bărbie. „Raţi ai dracului, cu poluarea voastră nu mai poate omu'să pice liniştit la sol." O voce începuse să se audă chiar lîngă el: „Tudose, Tudose...". Bărbia îl durea rău de tot. De indignare, Tudose deschide ochii. Geme şi îşi freacă maxilarul inferior cu mîna stîngă. Dedesubt, între el şi covorul persan, se află ceva care înţeapă, dar nu are timp să-şi bată prea mult capul întrebîn-

du-se ce ar putea să fie, căci aude din nou vocea: „Tudose, Tudose...". E glasul văduvei.

– Unde eşti, Florico?, articulează cu greutate Tudose, căci îl doare falca.

– În baie, Tudose, tot în baie... Gheorghiţă a zăvorît uşa hidraulic...

Tudose priveşte cu teamă spre uşa debaralei, după care începe să se tîrască şerpeşte spre baie. Examinează cu un ochi de profesionist balamalele hidraulice. Deocamdată nu se poate face nimic, i-ar trebui un topor, şi uite că tocmai o asemenea sculă nu are în geantă. Extraordinar, cărase cu el pînă şi un mini-strung, dar la un banal topor nu se gîndise. Încearcă să-i insufle curaj femeii îndurerate.

– Florico, tu rezistă în baie pînă la eliberare!

– Tudose, trăieşti?! Ce mult mă bucur...

– De ce? Credeai că am murit?

– Nu... (pauză pentru smiorcăială). Credeam că m-ai părăsit, că aşa sînteţi voi, bărbaţii, cînd daţi de greu... Vă puneţi palma în fund şi fuga la alta, unde-i cald şi bine...

– Lasă, că eu nu-s din ăia... Eu sînt profesionist...

– Deci nu mă părăseşti, Tudose...

– Nu, Florico, cum o să te las aşa?

– Tudose... promite-mi ceva...

– Zii...

– După eliberare... bem o bere în oraş?

– Bem, bem, Florico, te duc şi la cinema, da' ce-o să zică lumea?

– Bine, atunci o cafea...

– Lasă, că mai vedem noi... Tu stai cuminte, fă un duş să-ţi calmezi nervii, eu am o vorbă cu nen'tu Gheorghiţă...

– Fii atent, Tudose, nici nu ştii cît e de viclean...!

Se aude vocea lui Gheorghiţă. Tudose e înciudat că nu poate localiza direcţia de unde vine, l-ar reduce la tăcere...

– Pînă aici ţi-au fost jurămintele, Florico! Dar lasă, că-l rezolv eu şi pe Tudose... După aceea, vezi tu... Predă-te, Tudose, n-ai nici o şansă! Treci la perete cu mîinile sus şi sprijină-le de zid, ca să te percheziţionez...

– Întîi şi întîi, te rog să mi te adresezi respectuos, că n-am făcut şcoala profesională împreună... pe urmă, uite că nu vreau să mă predau... Ce-o să-mi faci, na?

O pădure de terminale răsare din senin: cleşti multipli pentru apucat diverse obiecte îl ameninţă clămpănind fioros, un fel de freză dentară îi bîzîie în urechea dreaptă şi, dacă nu ar fi lăsat capul jos, fără îndoială că i-ar fi perforat craniul dintr-o parte în alta; trei pompiţe, din care nu se ştie ce ar putea ţîşni, ocupă poziţii avantajoase de tragere; tije articulate cu arcuri se retractă şi se destind ameninţătoare; lustra se bălăngăne lugubru, iar becurile instalate clipesc obositor; pentru ca efectul psihologic să fie complet, o sirenă mascată în perete porneşte să sune apocaliptic. Pentru prima dată de cînd intrase în casa văduvei, lui Tudose îi este frică; broboane reci de sudoare îi acoperă fruntea şi un junghi intercostal îi îngreunează respiraţia. „Dacă mă schilodeşte nebunul? E în stare. Ajunge să mă apuce cu un cleşte din ăla de nas şi m-am făcut de rîsul lumii... Sau pompiţele... m-ar putea gaza cu vreo prostie de chimicală, cu naftalină, de exemplu, ca să-nu-mi crească molii în plămîni... Mai bine aş fugi strategic... Sînt un profesionist prea valoros ca să mă las incapacitat de un calculator nebun... Şi pe urmă... sînt încă tînăr... Mai pot repara sute, mii de calculatoare pînă în ziua cînd moartea nemiloasă... „La moarte nu prea se gîndise, ce-i drept, el era un tip profund constructiv..."Dar dacă totuşi i s-ar întîmpla chiar lui un asemenea ghinion, ar prefera ca asta să se întîmple undeva într-o pădure, în mijlocul unui luminiş cu narcise, întreaga biocenoză să plîngă la capul lui, în nici un caz în casa unei văduve oarecare, să zică lumea „aşa-i trebuie dacă umbla după ciubucuri, că nu-i mai ajungeau banii... Şi la ce i-a folosit, a luat ceva cu el?". Oricum, concluzia era trasă. Fuga, departe de a fi ruşinoasă, poate căpăta chiar unele virtuţi, în anumite împrejurări. „Numai că, din păcate, Tudose nu prea avea loc de întors, fiind complet încercuit de terminalele fiorosului Gheorghiţă, calculatorul dement.

Situaţia se apropie de un moment culminant. Un sistem format din trei tije articulate hidraulic, avînd în capăt o rezistenţă electrică încinsă la roşu, probabil un fost drot pentru ondulat părul, schiţează mişcări ameninţătoare în direcţia ochilor săi, un ventilator cu pale metalice tăioase îi suflă în ceafă, dar ceea ce îl înnebuneşte de-a binelea este sunetul sirenei, care începuse să-i dea ameţeli şi o senzaţie de vomă. Venise timpul să facă ceva. Într-o clipă de fericită inspiraţie, apucă scaunul de lîngă uşa care dă în baie cu amîndouă mîinile, îl învîrteşte peste cap şi izbeşte cu toată forţa disponibilă în direcţia mesei din mijlocul camerei. Scaunul se face ţăndări, dar se sfărîmă şi cîteva terminale periculoase. Se creează o secundă de acces spre mijlocul sufrageriei. Tudose nu lasă să-i scape momentul, se foloseşte de el pentru a plonja înainte, direct sub masă. I se smulge un pantof, dar izbuteşte să se strecoare, răsturnînd un fotoliu, şi se refugiază sub o dormeză cu picioare înalte. Linişte. Sirena a amuţit, probabil Gheorghiţă este derutat. Întins pe spate, Tudose contemplă arcurile somierei şi borcanele cu dulceaţă puse la adăpost, tocmai în fund, lîngă perete. Miros frumos a gutui. Lui Tudose îi este foame. Ar gusta din ele însă consideră că e mai bine să se abţină. În caz că l-ar apuca setea, nu vede de unde ar putea dobîndi un pic de apă. Caută înfrigurat prin buzunarele hainei. Nu fără emoţii, deschide cutia în care domiciliază Gîndăcel. Îi vorbeşte şoptit, e mai bine ca Gheorghiţă să nu afle ce pune el la cale.

– Ce faci, băi Gîndăcel, dormi?

– Să trăiţi, bădie Tudose, nu dorm, cum o să dorm?!

– Da' ce făceai, mă?

– Mă învîrteam în jurul cutiei, ca să-mi păstrez condiţia fizică.

– Bravo, Gîndăcel, acum fii atent, urmează o nouă misiune, cea mai importantă din cîte ai executat tu pînă în prezent.

– Ordonaţi!

– Ieşi din dispozitivul de apărare şi te strecori prin liniile inamicului, astfel încît să părăseşti casa. Clar?

– Am înţeles.

– Te duci pînă la blocul lui nenea Rantu, ştii

Tudose contra calculator

unde stă, că am mai fost împreună...

– Știu, peste drum de coșul acela de gunoi vopsit în albastru.

– Așa, măi, ești gîndac isteț. Intri în apartament la nenea Rantu și îi spui că sînt la ananghie, să tragă o fugă pînă aici, să mă ajute, că și eu l-am servit cu atîtea... Și mai zi că, dacă mă scapă, facem un chef monstru. Îi atragi atenția să nu intre în casă pînă nu întrerupe curentul electric de la tablou, sau chiar de pe stîlp. Să-și ia cu el un topor cu coada bine izolată, că altfel, dacă Gheorghiță e cuplat cumva și la o sursă automată de curent, îi strică imprimanta și e păcat...

– Am înțeles Bădie, totuși nu-mi dați permisiunea să mă bag eu puțin prin circuitele lui Gheorghiță ăsta?

– Nu, îți interzic categoric, e prea riscant. Dacă tu pieri, eu o să cad prizonier. Vrei să mă vezi inventînd povestiri erotice pentru Gheorghiță? Așaaa..., acuma fii atent la instrucțiunile speciale. Dacă ești prins, sper că nu vei divulga nimic despre misiune...

– Se poate?!

– De asemenea, ferește-te de Rantu, dacă e, mă-nțelegi, puțin machit, s-ar putea să te înscrie pe lista trofeelor. I te adresezi prudent, de la distanța de cel puțin doi metri.

– Am înțeles, să trăiți!

– Bun, treci la executarea misiunii! În caz de reușită, îți mai capturezi doi-trei gîndaci, îi bag în cutiuță cu tine și te pun șef peste ei.

Gîndăcel, iute cum îi este felul, dispare, ocolind piciorul patului. Nu trece mult și se aude din nou vocea lui Gheorghiță:

– Predă-te, Tudose, nu mai ai nici o șansă! Am calculat toate probabilitățile, sînt pregătit pentru asaltul final asupra ta.

O pompiță se itește pe sub franjurile cuverturii care acoperă dormeza și pulverizează în nasul lui Tudose un jet scurt de insecticid contra gîndacilor. Tudose rezistă eroic, ținîndu-și respirația o vreme, însă lăcrimează puternic. Și se pare că nu a fost decît un avertisment.

– Vezi, Tudose, cît sînt de mărinimos, aș putea să te gazez cu ușurință. Totuși, nu o voi face. Îți mai acord o șansă. Discută cu nevastă-ta!

Se aude zgomotul apelului videofonului. Nu trece mult și nevasta lui Tudose intervine, conectîndu-se în linie. Stînd sub pat, Tudose nu poate vedea ecranul pe care a apărut chipul ei, dar și-l imaginează foarte bine. Faptul că nici el nu intră în unghiul camerei de luat vederi s-ar putea dovedi salvator pentru căsnicia sa.

– Alo, da.

– Sărut'mîna, stimată doamnă, sînt calculatorul personal al văduvei Florica.

– Nu cunosc, ai ceva să-mi transmiți?

– Da, doamnă, vreau să vă solicit ajutorul. Sotul dumneavoastră reprezintă o prezență inoportună în casa stăpînei mele. Atitudinea și scopurile sale contravin intereselor propriei familii. De aceea, am considerat oportun să vă aduc la cunoștință, poate izbutiți să-l convingeți că e mai bine să se reîntoarcă în sînul onorabil al familiei. Iată prima dovadă a prezenței lui în casă, geanta în care își ține sculele ce-i servesc ca pretext...

– Unde e?, se arată nevastă-sa nerăbdătoare.

– Sub această dormeză. O voi ridica imediat și vă voi arăta în ce postură nedemnă se află soțul dumneavoastră.

– Tudoseeeeee... izbucnește femeia. Ieși afară de sub pat, afemeiatule care mi-ai mîncat viața!

Tudose nici nu se gîndește să iasă. Cît timp nu a fost încă văzut mai poate nega, ar spune că a fost o farsă de-a unor colegi. I-au furat servieta la un pahar și au vrut să se distreze pe socoteala lui.

– Nu reușesc să o ridic, doamnă!, recunoaște cinstit Gheorghiță. Va ieși singur, după ce îl voi gaza un pic...

– Tata e sub pat, tata e sub pat! Astea sînt vocile celor doi Tudose-juniori. Tata, ce ne aduci de sub pat?

„Pe mama voastră fiartă", le răspunde Tudose, în gînd. Deoarece nu are rost să aștepte să fie gazat, apucă un borcan de dulceață, scoate o mină anonimă de sub cuvertură și îl azvîrle cu precizie chiar în obiectivul camerei de luat vederi al videofonului. Legătura se întrerupe. Necazurile însă nu au luat sfîrșit.

– Degeaba, Tudose! Nu are nici un rost să te încăpățînezi. Mai am o cameră de luat vederi, aș putea să o cuplez și să-l chem pe șeful tău... Îți imaginezi ce părere ar avea dumnealui dacă te-ar vedea în această postură?

Da, Tudose își putea imagina, totuși, nu vroia să facă respectivul efort.

– Cu toate acestea, nu-l voi chema pe șef. Am capturat adineaori un gîndăcel care încerca să se strecoare în unitatea mea de comandă... Cred că te-ar putea interesa...

Tudose își propti coatele în parchet și, împingînd cu capul, se ridică răsturnînd somiera.

– Ah, Gîndăcel... Gheorghiță, nenorocitule, dacă i-ai făcut ceva, dau foc la casă!

– Ușurel, Tudose... Gîndăcel e în mîna mea... Îl vezi?

De altfel, l-am torturat puțin pe amicul nostru fiindcă e cam încăpățînat. Nu i-am făcut mare lucru, i-am smuls două picioare... Presupun că i-ar putea crește la loc, dacă ești înțelegător...

De la cîțiva metri distanță, Tudose nu-l poate vedea exact pe Gîndăcel, dar îl recunoaște după gemete.

– Nu te lăsa, bădie Tudose... Luptă pînă la capăt! Viața mea n-are importanță, eu sînt doar un biet gîndac de bucătărie...

Gîndăcel mai scoate un icnet, apoi amuțește. Gheorghiță își exprimă regretele:

– Îmi pare rău, Tudose, am vrut doar să-i astup gura. Ce să-i faci, n-am fost prevăzut cu un terminal de o finete adecvată. Ți-l cedez pentru funeralii, ai cinci minute... Nu uita că ai putea păți ca el!

Un bobîrnac metalic și trupul lui Gîndăcel ateri-

zează la picioarele lui Tudose, care îngenunchează, pentru a-l vedea mai bine.

Gîndăcel are patru picioare rupte, nu i-a mai rămas decît o jumătate de antenă, iar din mijlocul carapacei maronii se scurge un firicel subțire de lichid murdar. Articulează cu greu în limba oamenilor:

- Bădie Tudose, să știi că n-am trădat... Nu i-am spus nimic. Să nu fii supărat pe mine că nu mi-am putut îndeplini misiunea. Nenea Ranțu era beat, n-aveam cui să mai cer ajutor și atunci...

- Știu, Gîndăcel, ai făcut tot ce se putea, nu m-am îndoit nici o clipă. Sînt mîndru de tine...

Tudose își șterge o lacrimă.

- Nu mai plînge, nene, sînt doar un gîndac scîrbos. Ce contează unul în plus sau în minus...?

- În general, ai dreptate, dar, acuma, vezi... o să-mi lipsești...

- Bădie, chiar crezi că am făcut ceva deosebit?

- Da, Gîndăcel, ceva ce n-a mai făcut nimeni din neamul tău. De unde ai aflat tu despre aventură, întrajutorare, prietenie, eroism?

- Am copilărit într-o bibliotecă... Am fost fugărit peste paginile unor cărți pline de înțelepciune...

Se simte că e la capătul puterilor.

- Bădie... gata... mă duc... Promite-mi ceva...

- Orice vrei tu...

- Promite-mi... că nu mă arunci... la canal...

Își mai agită spasmotic jumătatea de antenă o dată, apoi gata, nu mai mișcă. Dintr-un bilet de electrobuz împăturit, Tudose improvizează un pliculeț în care introduce trupul neînsuflețit al prietenului său. O cută amară i se atîrnă de colțul drept al gurii. Arată cu pumnul spre ușa debaralei.

- Te voi răzbuna, Gîndăcel, ți-o jur!

- Tudose, Tudose..., răsună obosită vocea Floricăi din baie.

„S-a terminat cu joaca, va curge sînge de calculator." Tudose intră în acțiune aruncînd o etajeră în geamul unei uși a sufrageriei, care dă în hol. Pe acolo a intrat în casă, cunoaște drumul. Se avîntă prin perdeaua de cioburi. În urma lui, felurite terminale clămpănesc, șuieră, ca o pădure de șerpi. Tudose izbutește să deschidă ferestruica tabloului de siguranță; este înșfăcat de picioare, de mîini, chiar i se înfășoară o sîrmă în jurul gîtului, dar e prea tîrziu. A apucat să apese pe butonul siguranței automate ce decuplează prizele. Dintr-o dată, agitația se potolește, terminalele cad rigid pe cimentul holului.

- Și acum, între noi doi, Gheorghiță!

Apasă hotărît pe clanța ușii de la debara, o trîntește de perete, în timp ce se apleacă brusc în față, evitînd pumnul mecanic binecunoscut. Smulge arcul și-l azvîrle tocmai în mijlocul odăii. După ce mai saltă de cîteva ori, acesta devine inofensiv. Tudose examinează curios carcasa computerului Gheorghiță. E un profesionist, a reparat pînă acum zeci, sute de astfel de aparate, și totuși nu se poate opri să nu se minuneze cum de a încăput atîta răutate într-o cutie așa de mică. Decuplează fișa de comandă a terminalelor. Acum Gheorghiță nu mai e periculos. Poate fi chiar recuplat la rețea, ceea ce și face. Tăcere. Gheorghiță nu zice nimic deocamdată.

- Ei, Gheorghiță, de ce taci, unde ți-e curajul?, îl întărîtă Tudose.

- M-ai învins!, recunoaște acesta într-un tîrziu. Nu credeam să fii în stare, au mai încercat și alții... Dar n-ai fi izbutit dacă nu m-ar fi trădat ea...

- De cine vorbești?

- De Florica, dacă nu-ți dezvăluia unde mi-e unitatea centrală, căutai mult și bine...! Ea e de vină... M-ai trădat. tîrfă ordinară, i se aude vocea, amplificată la maximum, din difuzorul amplasat în baie.

- Tudose, dă-mi drumul, nu mai am aer, simt că mă sufoc!

Gheorghiță insistă să-și continue ideea pînă la capăt:

- O să te recăsătorești peste două sute cincizeci și opt de ani!

- Tudose, ce bine că l-ai învins, dă-mi drumul... mergem să bem o bere sau să mîncăm o prăjitură, așa cum ne-a fost vorba...

Tudose însă nu se grăbește, mai are de lămurit o problemă:

- Gheorghiță, spune-mi, cine te-a programat?

- Spun tot, că nu merită, conform nici unui cod etic, cunoscut din antichitate pînă acum, să mai păstrez secretul... Ea m-a programat, Florica... Susțin afirmația cu următoarele dovezi: în dormitor, pe raftul din mijloc al șifonierului, se află un manual de programare cu sublinieri revelatoare în sensul celor spuse de mine. Pe raftul de dedesubt, în spatele unui morman de cearșafuri apretate, poți găsi o casetă cu povestiri erotice transcrise în mod binar și o casetă cu programul...

- Nu-l credeeeee, Tudoseee, că minte vicleanul...!, urlă Florica din baie.

Tudose este însă deja convins. Cuplează mufa terminalelor la calculator prin intermediul unui releu cu temporizare de zece minute, pe care îl adusese de acasă. Se uită la ceas și realizează că s-a făcut destul de tîrziu. Dă ultimele indicații lui Gheorghiță:

- Peste zece minute poți să-ți miști terminalele. Atunci dă-i drumul și trateaz-o cum știi tu mai bine. Eu am plecat...

- Tudoseeee, Tudoseeee..., eliberează-mă, Tudose, unde pleci, animalule...? Ți-am dat dulceață, Tudose, nu mă părăsi cu fiara în casă... N-ai mai avea parte de cine știu eu, că prost mai ești, parcă ce vroiam de la tine, Tudoseee, Tudoseee...

Dar Tudose nu mai e în casă s-o audă. El se strecoară tăcut pe alee, rupe o floare de deasupra capului, păcat de așa vie, cine știe cine s-o nimeri să-i bea vinul peste două sute cincizeci și opt de ani! După ce trîntește portița în urmă, nu se oprește pînă în parculețul de lîngă blocul unde locuiește; sapă o mică groapă la rădăcina unicului copac existent și îngroapă pliculețul în care se află trupul lui Gîndăcel. Bătătorește bine locul cu piciorul, după ce s-a uitat atent de jur-împrejur pentru a-și întipări în memorie cîteva detalii. Își șterge cu dosul palmei o lacrimă.

- Nicicînd nu va mai exista o astfel de prietenie între un om și un gîndac!, rostește Tudose epitaful cu voce tare, apoi se îndreaptă de șale, privind spre ferestrele blocului. Miroase a cartofi prăjiți și se aude un copil plîngînd, undeva la parter. Peste cerul plin de stele atîrnă o antenă de televizor ruptă, care-l deranjează estetic, în rest, toate sînt bune.

A. FISENKO

Definitiv și irevocabil

Ne întoarcem spre casă. Ani de zbor. Parseci de drum. Găurile negre ale spațiului. Și în toți acești ani, îngrijorarea față de patrie — atît cea comună, cît și cea a ficăruia în parte — nu ne-a părăsit niciodată. Sună straniu, nu-i așa? Dar noi sîntem echipajul multinațional al selenoplanului „Geea", pregătit în conformitate cu programul cosmic internațional al ONU. Am fost denumiți „speranța omenirii", sfîșiate de contradicții și gemînd sub povara nespus de grea a armamentelor. Expediția spre Lebăda 61 trebuia să demonstreze o dată în plus posibilitatea reală a coexistenței pașnice în numele principiilor comune și unității de scopuri.

Și iată ne întoarcem și nu putem să nu ne dăm seama că noțiunea de „concetățean" nu înseamnă numai vecin de oraș, că aveam o singură casă comună și că nu era important în ce limbă gîndești. Am devenit o singură familie. Radiotelegrafistul Giovanni m-a purtat în circă printre fulgerele otrăvitoare de pe Ariana. Sîngele meu slav circulă în vinele doctorului Chandra, iar pielea lui a fost transplantată pe mîinile pilotului McGregor, care a adus cu bine la sol un planor în flăcări, la bordul căruia se afla un radiotelegrafist rănit.

Ultima zero-lansare plasă „Geea" exact dincolo de orbita planetei Trans-Pluton. Mai rămînea foarte puțin pînă la Pămînt. Dar dispoziția noastră a tuturor celor care ne adunaserăm în salon nu era deloc sărbătorească. Pe Pămînt au trecut cîteva decenii — oare cum ne vor întîmpina și cu ce?

— În eter este liniște, — raportă Giovanni, care intrase grăbit în salon. Doar o singură dată am prins niște semnale, dar transmisia se făcea într-un limbaj necunoscut.

— Sau cifrat, — bombăni McGregor, afundîndu-și privirea în plasticul mesei care reflecta fețele noastre împietrite.

— Nu ne mai așteaptă: am întîrziat o jumătate de secol, — spuse Toivo Koivist. Controlează toate undele, Giovanni, chiar și acelea pe care emisiunile sînt imposibile. Cine știe ce tehnică au... avem în prezent.

— Am înțeles, căpitane, — răspunse militărește radiotelegrafistul și ieși, pășind ușor, iar noi tresărirăm, pentru că aproape toți am servit cîndva în armată și am purtat diferite uniforme. Chandra stinse lumina și pe ecranul uriaș apăru globul de gheață al lui Jupiter, sferele sateliților lui, fulgii stelelor răscoliți de viscolul de pe Calea Lactee — și pentru prima dată simțirăm că ne este frig în salonul încălzit ca de obicei.

Deodată pe ecran, exact ca într-o fotografie, începură să apară cosmoplanuri, unul după altul, sau în grupuri diferite și asemănătoare în același timp: contururile pronunțate ale corpului, cabinele strîmbe, lăcașurile rachetelor și tunurilor electronice.

Toți se ridicară ca la comandă din fotolii.

— Acesta este „Texas"!, exclamă pilotul. Iar acesta multicolor ca un pom de iarnă este „Star".

— Mai la stînga este „Montmartre".

— Alături — „Fudzi", „Ariabata", „Vezuviu", „Trom"...

Ne aminteam și cu fiecare denumire vocile noastre răsunau din ce în ce mai încet, dar nu de oboseală, cu toate că erau multe nave de luptă, cunoscute și necunoscute.

— O gardă de onoare?, presupuse pierdut Chandra.

— Război, explică respectuos navigatorul Onodera.

— Dar, totuși, nu trag.

— Se tem să nu nimerească în ai lor.

M-am împiedicat și m-am ciocnit de radiotelegrafistul care apăruse pe neobservate în spatele meu.

— Tac pînă și Marte și Venus, — raportă el, holbîndu-se la escadră, iar cuvintele lui se izbiră de ecranul telemonitorului și se transformară în miriade răsunătoare de gheață, la fel că oglinda din „Regina zăpezii".

Mi-am mijit ochii, iar cînd i-am deschis larg, flota navelor militare parcă se încinse cu o ghirlandă de vulcani activi.

„Texas" s-a transformat într-un vîrtej de plasmă, „Baikal" a scînteiat, dezagregîndu-se, „Ariana" s-a prefăcut într-un balon de foc... Navele explodau și în inimile noastre. Peste cîteva secunde în spațiu nu mai rămăseseră decît niște nori argintii. Lupta se încheiase atît de repede, că nici unul dintre noi nu reușise să scoată nici măcar un țipăt. Fiecare aștepta să audă ce vor spune și să vadă ce vor face ceilalți.

— Poate că a fost un film cu tematică de război, — spuse timid Giovanni.

— Astea nu sînt niște mărfare camuflate, — bombăni McGregor, — am făcut serviciul militar și știu bine acest lucru. Oricare dintre ele este de trei ori mai scump decît nava noastră. Dar dacă acestea sînt date la reformă, atunci cîte or mai fi operaționale?

Război?! Nu numai că acesta ar fi ceva neașteptat, dar... Tăceam, iar prin salon începu să șerpuiască invizibil rețeaua frontierelor de stat. Și atunci spusei cu voce tare:

— Atîta timp cît va exista „Geea", omenirea nu va pieri... Vom lua totul de la capăt. Desigur, răspunse căpitanul, am călătorit mult prea mult timp împreună și am învățat să ne înțelegem unul pe altul pentru ca acum să ne lăsăm să ardem ca niște șori-

cei într-o luptă fără învingători.

Am aprins lumina. Toți începură să se miște de parcă abia se treziseră. Mulți își ascundeau ochii în care se citea durerea și nu somnul. Dar chiar în această clipă răsună scurt semnalul alarmei de luptă, iar din vîltoarea tăcerii se auzi vocea neliniștită a cosmonautului de serviciu.

— Văd o țintă, v-o prezint mărită.

Ne întoarserăm cu privirea spre ecranul care începu să se lumineze; pe suprafața lui apăru o rachetă aerodinamică cu botul rotunjit, o moarte întîrziată lansată de o navă care nu mai exista.

— Nu pare a fi o torpilă magnetică, — observă Chandra după o pauză chinuitoare. O fi vreo ambarcațiune de patrulare sau salvare. Un kamikadze, șuieră Onodera, mijindu-și ochii ca jeraticul de furie. Ordonați să se tragă, domnule comandant!

Pe ecran apăru însemnul în formă de cruce punctată al aparatului de ochire, începură să licărească cifrele.

— Aștept ordinul!, tună difuzorul.

Căpitanul tăcea.

— Noi n-avem voie să tragem primii, — strigă Toivist — poate fi o greșeală.

— Cosmonautul de serviciu să pregătească ecluza, doctorul — medicamentele, — ordonă căpitanul.

Chandra alergă afară din salon, cineva oftă sau suspină, cifrele de deasupra crucii continuau să danseze, apoi racheta dispăru din vizor și „Geea" se cutremură. Nu, aceasta nu a fost o explozie. Ne-am cuplat cu „venetica". M-am uitat la McGregor și am încercat să zîmbesc, dar buzele mi se strîmbau.

În ce limbă se vor rosti cuvintele de salut sau povestea despre pierderea ireparabilă? În coridor se auzeau vocile lui Chandra și a cosmonautului de serviciu, Lajos, o voce necunoscută de femeie și încă o voce înaltă de bărbat. Nici măcar nu ne-a trecut prin cap gîndul că ecoul luptei care abia a încetat putea să răsune pe „Geea", — poate că cineva dintre cei scăpați cu viață avea nevoie de ajutor. Giovanni nu-și dezlipea ochii de pe harta Sistemului solar, comandantul încerca să-și încheie nasturele de sus al vestonului de paradă, ceilalți priveau tăcuți spre ușă. Se auzi vocea mirată a lui Lajos, rîsul unei fete; mai trecu puțin timp, puțin-foarte puțin... și ușa se deschise.

„Nepoții" erau superbi, zvelți, cu chipuri frumoase și mîndre, care radiau de inteligență și bucurie, și chiar o „nepoțică" cu ochi verzi și zîmbitoare, ca primăvara. Iar primele lor cuvinte au

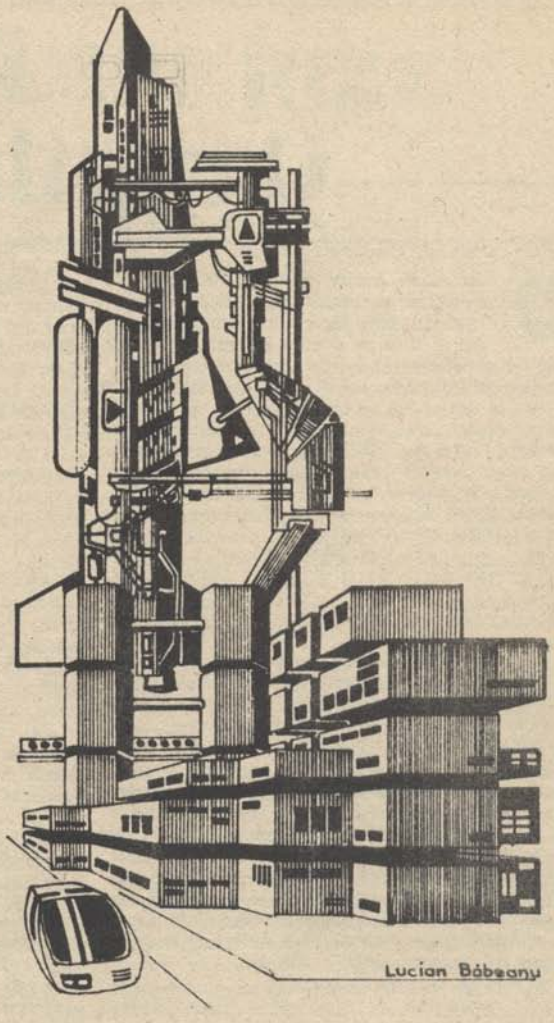

fost: „Pace vouă, prieteni! Vă așteptam". Acum este greu să-mi amintesc în ce limbă au răsunat aceste cuvinte. Dar am înțeles totul și am priceput lucrul cel mai important: acești urmași fericiți nu puteau admite sinuciderea noastră. Ne-am aruncat spre ei, i-am zgîlțîit de umeri, i-am îmbrățișat, în special pe fată, iar ei ne spuneau în rusă, engleză, maghiară că nu vor mai exista conflicte nimicitoare, că astăzi noi și întreaga omenire am devenit martorii lichidării ultimelor arme, iar eterul, după o pauză globală de zece minute, clocotește de exaltare. Practicul Giovanni, zîmbind a scuză, întrebă:

— De ce le-ați distrus? Oare nu era mai avantajos să le fi reutilat pentru curse pașnice?

Musaitra se încruntă și scutură puternic din cap:

— Am suferit mult prea mult ca să le mai păstrăm chiar și în memorie. S-a hotărît să fie distruse odată pentru totdeauna. Înțelegeți?

Începurăm să vorbim cu toții deodată, de parcă eram niște copii, ne luarăm de mîini și ni le strînserăm puternic, cînd se auzi brusc semnalul de încheiere a alarmei de luptă — ultimul semnal de acest fel care abolea toate războaiele de pe Pămînt. Definitiv și irevocabil.

Traducerea: VASILE OROIAN

OVIDIU BUFNILĂ

Curcubeu

Din avion orașul părea o picătură de rouă pe suprafața pămîntului, o picătură în care, dacă ai fi privit cu atenție, l-ai fi zărit pe poștaș, pe șoferul camionului de pîine, pe agentul de circulație sau pe pictorul Valentin jinduind după frumoasele femei care treceau la ora aceea pe stradă. Vă rog să mă credeți pe cuvînt, orașul meu are parte de cele mai frumoase femei din țară! Pe una din acestea o iubesc sincer, dezinteresat, aceste sentimente aducîndu-mi, din cînd în cînd, mici oaze de bucurie.

Vîntul bătea dinspre nord-est purtîndu-ne în direcția stabilită de la bun început, spre cercul trasat cu var unde, odată ajunși, aveam să ne sărutăm, în timp ce un fotograf amator, un bun prieten de-al meu, avea să imortalizeze sfîrșitul acestei nebunești călătorii de nuntă de numai douăzeci de minute.

Plouase și străzile străluceau ca spinările unor pești, iar eu eram fascinat și nici nu-mi închipuiam că timpul avea s-o ia razna în mai puțin de trei minute, o țineam de mînă pe proaspăta mea soție calculînd cu grijă metrii pe care-i lăsam în urmă în acea cădere liberă, cădere care, așa cum ne mărturisise medicul H., avea să ne sterilizeze sîngele pe vecie, iar pe el avea să-l propulseze în prima linie a oamenilor de știință preocupați, acum, la sfîrșitul secolului de interdisciplinaritate, de prelungirea vieții și de lupta împotriva cancerului.

Din cînd în cînd dădeam din brațe închipuindu-ne păsări dar, vai, eram de fapt două ființe umane gălăgioase și neștiutoare care tulburam cu prezența noastră liniștea tăriilor...

Cînd ne-am lovit de primul inel (cerc, conductă, fir etc.), orașul se pierduse într-o ceață argintie. De unde venea ea nu mi-am putut da seama, dar am indicii că de cîte ori trebuie să se întîmple ceva straniu se lasă o ceață care...

Dar nu ceața adusese inelul înspre noi, ci vîntul, vîntul care mirosea puternic a altundeva și a altcîndva...

Inelul era roșu, de un roșu aprins. Avea diametrul de maximum o sută de metri și privind în jos am mai zărit alte șase, colorate în galben, verde, albastru... Era cu siguranță, mi-am spus, un produs al inteligenței umane. Tînăra mea soție nu părea speriată, dimpotrivă. Alerga pe inel cu brațele deschise și-mi tot recita din Sorescu, Pound, Poe... Eu însă ciocăneam cu degetul masa aceea roșie pe care nimerisem din întîmplare... Fără îndoială nu era manifestarea materializată a gîndului vreunui poet, așa cum încerca să mă convingă frumoasa mea femeie... Eram, hotărît, de cu totul altă părere... Pe cercul următor am ajuns cu multă ușurință, pur și simplu dîndu-ne drumul prin văzduh... Dintr-o dată, am auzit o mulțime de voci... Păreau chemări de dragoste, chemări înveselite, erau niște oameni acolo, în același TIMP cu noi... I-am strigat și ei ne-au răspuns bucurîndu-se că ne aflăm acolo... Pe cel de-al treilea cerc ne-am întîlnit cu Leibniz... M-a întrebat dacă nu cumva mă cheamă Peano sau dacă nu cumva sînt un operator de la Astro... Cei de la Astro nu-și prea vedeau de treabă, așa că-l sintetizaseră cît se poate de prost, avea tulburări de memorie, își pierdea din cînd în cînd echilibrul și așa mai departe... Și lui îi părea bine că venisem să ne petrecem călătoria de nuntă tocmai acolo ca atîtea milioane de oameni...

Asta n-am mai înghițit-o, am sărit pe inelul următor și tot așa mai departe... Treptat au început să mă doară genunchii și am pus asta pe seama diferențelor de presiune... Ne aflam probabil pe o stație interplanetară sau poate pe una orbitală, o construcție umană din viitor... Poate că ieșise deasupra orașului printr-un nod spațiu-timp, știți cum devine cazul... Sau orice altceva...

Leibniz dispăruse. Dacă vă mai amintiți, el scrisese cuiva o scrisoare despre niște cercuri care semănau foarte bine unul cu altul! Nu rideți... Eu tocmai începusem să rîd cînd un junghi m-a făcut să ratez una din sărituri... Cu vocea mea, devenită dintr-o dată pițigăiată, am certat-o pe tînăra mea soție că se aventurează atît de... Ea mi-a mîngîiat părul albit doar de cîteva minute, mi-a mîngîiat ridurile care-mi apăruseră pe față... Mi-a spus: „Bietul meu laborant fără imaginație, UITE CUM A TRECUT TIMPUL PESTE TINE"... Mie nu-mi făceau plăcere cuvintele ei, așa că am sărit pe următorul inel care era primul dintr-o serie foarte lungă, toată colorată în albastru... Un tunel albastru către... Era desigur ieșirea... Rezolvarea normală a acelei situații insolite... I-am strigat frumoasei mele femei: „De ce amesteci tu lucrurile? Știința e știință, iar poezia e poezie".

Am vrut să mă arunc în tunelul albastru, să plutesc prin văzduh, să închid ochii și să-mi închipui că sînt iar copil, copil... M-a prins de mînă. Mi-a strigat. A plîns. M-a lovit. În fond de ce să nu fi avut dreptate?

Ridicîndu-se ceața, am văzut din nou orașul. Vîntul mirosind a altundeva și a altcîndva DISPĂRUSE... Poate că fusese doar suflul unei explozii.

Ne-am deschis parașutele. Cercul trasat cu var se zărea acum clar de tot. Aparatele prinse de trupul nostru se defectaseră. Soarele ne încălzea combinezonul de zbor, fețele tulburate... O rază se răsfrîngea prin părul meu albit... Și undeva sus, deasupra capetelor noastre, pentru că tocmai plouase, se arcuiau roșul, galbenul, verdele...

Piesă de jazz

PENTRU UN SINGUR SUFLĂTOR

Galben, albastru, purpuriu. Pîlpîie în noapte. Un semnal. Trapa se deschide. Cutii, Containere. Baloturi. Şi un om, Trupul unui om învelit într-o pînză de corabie!

– E un om acolo, vă rog, verificaţi!

I se răspunde pe un ton monoton. Se înşeală. Cîţi oare nu se înşeală. Atunci? Atunci vei primi o permisie la suprafaţă!

Întîi de toate un duş cald. O cafea fierbinte. O revistă ilustrată. Sau poate un film? Nici una, nici alta.

Îşi pune o pereche de pantaloni în dungi şi un sacou iuni. O cravată. O cravată subţire din piele. Şi pantofi uşori de sport. Şi părul tuns scurt, scurt de tot. Se priveşte în oglindă.

E cît se poate de bine.

La liftul. Unu. Doi. Trei. Cinsprezece. Femeia de la ghişeu îl priveşte cu maliţie. E oare o femeie rea? Întreabă:

– Singurătatea, nu-i aşa? Te-ai surmenat. Ce meserie ţi-ai mai ales. Deşeuri! La vîrsta dumitale!

El o priveşte pe deasupra ochelarilor fumurii. Şi-a pus o pereche de ochelari fumurii care-l apară. Sau cel puţin aşa îşi închipuie.

Nu răspunde femeii. Aşteaptă deschiderea porţilor. Porţile se dau înlături: orăşelul spaţial; tocmai s-a programat o ploaie; un soare electric se stinge; se aprinde un altul la nivelul CD.

El îşi ridică gulerul hainei şi se opreşte în faţa unei vitrine. O fată îi zîmbeşte. Are un zîmbet profesional. Îi arată prin asta că i-ar putea servi cîteva băuturi. O băutură bună, de calitate, poate fi un prieten bun. Pleacă mai departe. Confundă o bătrînică cu propria lui mamă. Îşi aprinde o ţigară. Se opreşte în colţul unei străzi. Atruncă ţigara. Ploaia încetează. Aburi. Băltoace. Aer antiseptic. Zîmbet antiseptic. Şi aşa mai departe.

Se îndreaptă spre o terasă. Femeia de la ghişeu îi aruncă o privire răutăcioasă. Azi nu avem film. Bun.

Se îndepărtează. Dacă ar privi înapoi şi-ar putea vedea imaginea reflectată într-o vitrină. Nu priveşte înapoi. Atenţia i-a fost atrasă de un afiş. JAZZ! Îşi aprinde o altă ţigară. Trec: o fată necunoscută, un bărbat necunoscut, un copil necunoscut. Se aprinde soarele electric de la nivelul CH. Intră într-un magazin de instrumente muzicale. Vînzătorul moţăie pe un scăunel. Nici nu-l ia în seamă. Visează la trecutul, ambiţiosul, zbuciumatul secol XX. Spune în treacăt: un concert de Jazz în anii '20, ei da, era o chestie!

El se opreşte la un saxofon. Îl încearcă. Pare mulţumit. Nu are bani. Dă din umeri. Vînzătorul rîde acum în hohote. E viu vînzătorul, cît se poate de viu. Spaţiul în care-i este înglobat magazinul e de contrabandă. De fapt îi e totuna dacă-l vor prinde, nu-şi mai bate capul cu noţiunea de timp-pulsatoriu. I-al şi bucură-te, zice. Adoarme.

El iese în stradă. O strîngere de inimă. Un trecător îl izbeşte. Se scuză.

Unde să fie sala de concert? Opreşte un automobil. Şoferul nu ştie. În schimb, îi aruncă o privire înspăimîntată.

O săgeată şuieră prin aer înfigîndu-i-se în trup. N-o ia în seamă. Caută sala de concerte. Nu ştie nimeni să i-o arate.

O grenadă explodează chiar în apropierea lui. Colindă orăşelul cu saxofonul sub braţ. O rază laser, de-aiurea, îl caută.

Dar trebuie să existe, să existe o ieşire!

Mama lui îl strigă de pe un trotuar. E veselă şi-şi mişcă braţele cu vioiciune. Acolo, strigă, acolo.

Se apropie. Nu e mama. E chiar imaginea lui reflectată într-o vitrină.

Sala pare uriaşă. Femeia de la ghişeu îl priveşte cu indiferenţă; mergi la T să-ţi dea un bon. Fără îndoială T va fi înţelegător. Cîteva străzi mai încolo. Un necunoscut trage în el cu o carabină. Şi cineva îl atacă cu un pumnal. T îşi aprinde luminiţele. Îi pune întrebări. Trei întrebări: cum te naşti; cînd ştii; unde cauţi; şi primeşte un bon argintiu.

Intrarea artiştilor e prin spate, spune femeia de la ghişeu în timp ce-i ronţăie bonul.

În gang şapte necunoscuţi îl atacă cu arme de foc. Nu-i ia în seamă. Intră. Tocmai se sfîrşeşte recitalul unei cîntăreţe vestite, lumea aplaudă, strigă de plăcere. El se priveşte într-o oglindă, îşi scoate ochelarii fumurii, intră pe scenă. Nu aplaudă nimeni. Nu-l recunoaşte nimeni. Stau toţi cu sufletul la gură. Le cîntă despre maşina de stropit flori şi despre bătătura din talpă de astă vară, despre bluza pătată cu dulceaţă de zmeură, despre un sărut nebunatic şi despre rîul Io, despre soarele roşu şi mare şi cald şi despre cum am făcut insolaţie în iulie, despre pantofii de tenis şi despre reumatismul vînzătoarei de ziare şi despre zborul cu planorul şi despre noii gînditori şi despre ce bine ne simţeam cînd mai spuneam cîte o minciună şi despre apriga mîniere a bătrînului domn de la Zoo, despre noaptea cu lună în care te-am cunoscut şi despre fata blondă care ne dădea cu tifla şi despre florile de cîmp în care te ascundeai, despre mingea de cauciuc şi despre meciul de fotbal al secolului.

La sfîrşit de tot, în timp ce lumea îl aplauda cu frenezie, el se prăbuşi pe scenă într-o baltă de sînge. Unul de la organizaţia împotriva violenţelor de tot felul ceru să se facă lumină în chiar clipa în care se stingeau unul cîte unul reflectoarele.

Trupul lui, înfăşurat într-o pînză de corabie, îl lansară în spaţiu o dată cu deşeurile.

Femeia de la ghişeu dormita cînd auzi clar aceste cuvinte:

– E un om acolo, vă rog, verificaţi!

(Urmare din pag. 247)

Totuși, un lucru ciudat... Dacă nu ne-ai fi făcut atît de cooperativi, probabil că n-am fi ajuns **niciodată** pe blestematul ăla de Marte, nu? Sau, dacă am fi reușit să ajungem, ar fi existat totuși destulă paranoia în jur, încît să fie necesară menținerea unei carantine decente.

Cu toate acestea, îmi repet într-una: tu nu-ți faci **planuri**, așa-i? Nu ești altceva decît un pachețel de ARN, protejat de un înveliș proteinic, cu însușirea accidentală, repet, accidentală, de a-i face pe oameni să dorească să doneze sînge. Asta-i tot, nu? Deci n-aveai cum să știi că, făcîndu-ne „mai buni", ne pregăteai pentru TARP, este? Sau știai?

■

Acum am mai obținut unele paleative. Tehnicile mai recente par să aducă ameliorări. De fapt, ultimele noutăți sînt excelente. Se pare că vom reuși să salvăm în jur de cincisprezece la sută din copii. Cel puțin jumătate dintre ei s-ar putea să fie fecunzi.

Asta pentru popoarele care au suferit multe încrucișări rasiale. Heterozigozitatea și varietatea genetică par să confere o rezistență sporită. Cei cu sînge „mai pur" vor fi mai greu de salvat, dar rasismul are prețul lui inevitabil.

Între timp, toți perseverează. Nu se manifestă nici un fel de panică, așa cum se poate citi în relatările despre molimele din trecut. Se pare că, în sfîrșit, ne-am maturizat. Ne ajutăm între noi.

Eu țin totuși în portofel un cartonaș pe care scrie că sînt Savant Creștin, că grupa mea sanguină este AB Negativ și că fac alergie aproape la orice. Transfuziile reprezintă unul din tratamentele cele mai utilizate acum, iar eu sînt o persoană importantă. Nu voi accepta însă nici o transfuzie. Nu! Donez, dar nu voi primi sînge.

N-o să pui laba pe mine, SARD! Nu, nu!

Sînt un om rău. Privind retrospectiv, presupun că, în decursul vieții mele, am făcut mai mult bine decît rău, dar asta a fost ceva întîmplător, produs al soartei și evoluției omenirii.

Am coborît din turnul de fildeș al cercetărilor mele. Am coborît în mijlocul orașului, unde spitalele supraaglomerate supurează și delirează. Acolo lucrez acum. Pentru mine nu contează că mă comport aidoma tuturor. **Ei** sînt, cu toții, niște marionete. Ei cred că acțiunile lor se datorează altruismului, dar eu știu că sînt păpușile tale, SARD!

Însă eu sînt un **om**, auzi? Eu hotărăsc de unul singur.

Febra îmi vlăguiește trupul acum, pe cînd mă tîrăsc de la un pat la altul, ținîndu-le mîinile, atunci cînd mi le întind, în căutarea alinării, făcînd tot ce-mi stă în putere să le ușurez suferințele, să mai salvez cîțiva...

N-o să mă-nhați, SARD!

Ceea ce fac este propria **mea** voință.

(Urmare din pag. 260)

Carver nu l-a luat în seamă, iar Norton a trebuit să-l atingă pe umăr cu bastonul. Carver a dat să se întoarcă, dar, pe cînd se rotea, piciorul i s-a poticnit de bordura trotuarului. S-a clătinat și-a început să cadă pe spate.

Totul părea că se petrece cu încetinitorul, că și cum Carver ar fi pătruns într-o altă anomalie temporală. Părea să plutească, cînd deodată părul i-a luat foc și pielea a început să i se carbonizeze. Pale de fum i-au cuprins trupul. Cămașa îi arsese atît de brusc ca și cum ar fi dispărut instantaneu. Buzele i se schimonosiseră de parcă ar fi vrut să spună ceva, dar de fapt se zbîrciseră din cauza căldurii.

Ochelarii se topiseră, lăsînd la vedere orbitele fumegînde pe o față ce se transforma într-o hîrcă chiar în timp ce Carver cădea. Trupul i se calcinase, iar pielea îi devenise sfărîmicioasă. Cînd Carver a atins pămîntul, tot ce mai rămăsese din el era o grămadă de resturi mocnind, ce s-au risipit în norișori de cenușă. Totul nu durase decît cîteva secunde.

Norton rămăsese locului, țintuit de oroare. Apoi, simțind cum greața crește în el, s-a împleticit mai departe, scăpînd bastonul. A țîșnit din interfață într-un întuneric total, apoi și-a dat seama că nu-și scosese ochelarii; s-a așezat pe trotuar, ametit.

Și pe cînd Norton privea piezis spre interfață, către imaginile înregistrînd începutul și sfîrșitul aventurii tragice de ieri, a observat că aceasta suferea o transformare. Formele se agitau mai violent pe suprafața ei, aripi de lumină izbucneau brusc spre exterior, părea să vibreze parcă pe un ton grav de bas.

Se autodistruge, s-a gîndit Norton. N-o să mai dureze mult.

Spre surpriza sa, ceea ce simțea nu era groază, ci ușurare. Înțelegea acum de ce condamnații la moarte renunțau la serviciile avocaților și, în loc să mai încerce să amîne execuția, o așteptau cu înfrigurare. A simțit că prefera să fie acasă atunci cînd se va întîmpla, și s-a întors în strada Marlborough. Cînd a trecut pe lîngă numărul șase, o voce l-a strigat. Era McDonald, un pensionar prietenos ce locuia acolo împreună cu nevastă-sa, la fel de comunicativă. Norton se avusese întotdeauna bine cu ei, la un nivel superficial.

McDonald vopsea de zor tocul ferestrelor cu un al doilea strat de vopsea albă.

— Chiar acum finisam tușele finale, zise el, pe un ton plin de voioșie.

Familia McDonald își petrecuse ultimele opt zile transformînd o parte din casă într-un adăpost antiatomic, urmînd instrucțiunile unei broșuri oficiale. Aveau sentimentul că această scurtă perioadă reprezenta o ocazie unică ca să termine totul cum trebuie. Casa lor n-avea pivniță, așa că amenajaseră dulapul cel mare de sub scări, protejîndu-l cu pungi de plastic (pentru gunoi) umplute cu pămînt. Înăuntrul dulapului erau aranjate cu grijă rezerve de hrană, apă și medicamente, saci de dormit și ustensile de gătit, și chiar o toaletă chimică portabilă.

Cu cîteva zile mai înainte, domnul McDonald insistase să-i arate lui Norton remarcabilul lor adăpost, se oferise chiar să-i asigure un loc înăuntru, dacă n-avea cu ce-și construi unul. Oferta care reprezenta totuși ceva, chiar dacă fusese făcută numai din politețe. Așa că le-a mulțumit, plin de deferență, asigurîndu-i de rigurozitatea propriilor lui pregătiri.

Acum, cu imaginea lui Carver vie în minte, se simțea de parcă ar fi urlat la McDonald, șocîndu-l, pentru ca acesta să-și dea seama cît de zadarnice îi erau eforturile în fața forțelor aflate într-un echilibru atît de precar. Dar procedînd așa, n-ar fi făcut decît să-l înnebunească pe bătrîn, care nu se ocupa decît de respectarea instrucțiunilor ce trebuiau să-i garanteze siguranța, după cum se spusese.

Norton s-a despărțit de McDonald și a dat să se îndepărteze, dar, chiar în acel moment, aerul a părut să tremure și să se despice în jurul lui, și înainte ca simțurile să fie capabile să interpreteze fenomenul, lumea se și umpluse cu o strălucire instantanee, mistuitoare, ca un foc alb ce nu era nici pur, nici rece.

Curs scurt de relativism

SORIN ANTOHI

Printre puținele campanii culturale contemporane care implică, dincolo de cultura înțeleasă ca manifestare a lui **homo ludens**, însăși existența acestuia (sensul antropologic al culturii, așadar; sau, dacă vreți, sensul ontologic al termenului), stăruitoarea cruciadă pașnică a relativiștilor merită probabil cel mai mare respect. Fiindcă, este din ce în ce mai limpede, principalele amenințări ale civilizației omenești sînt astăzi, spre finele acestui mileniu, altele decît cele imaginate de analiștii occidentali în urmă cu două-trei decenii. Planeta nu stă atît sub semnul alienării, lipsei de comunicare, diferențelor ireconciliabile, cît sub zodia unei monotonii pernicioase, contagioase și, dacă urmele diferențelor vor ceda pînă la capăt, ineluctabile. Indienii Bororo descoperă deodorantul, japonezii produc aparate electronice ultrasofisticate, rușii se dau în vînt după **heavy metal**, romanele italiene se vînd în toată lumea. Toată această uniformizare a gusturilor, reacțiilor, psihologiilor, stilurilor de viață, opiniilor, este sesizabilă chiar sub neconvingătoarele polemici și litigii internaționale, rămase - cu excepția unor cazuri în care războiul, formă tradițională a intoleranței și a reducerii diferitului, a Celuilalt, supraviețuiește; dar asemenea războaie nu sînt decît versiunea externă a monotoniei - mai curînd în teritoriul retoricii. Chiar în cadrul unor culturi naționale, cezurile și elementele eterogene dispar; monotonia invadează implacabil, atenuînd și tinzînd să șteargă total vivacitatea culorilor oricărui mozaic spiritual.

Dacă ținem într-adevăr să păstrăm ce au făcut mai bun nenumăratele generații ale globului, avem de învățat acum, aproape de al doisprezecelea ceas, relativismul. Cu alte cuvinte, avem de edificat raporturi cu adevărat tolerante cu alteritatea, de găsit un **modus vivendi** pluralist, care să îngăduie oricărui particularism idiomatic năzuința **sa** la universal (sau chiar absența acestei năzuințe). În fond, e o lecție pe care doar europenii (și cei asemenea lor, cei deja „europenizați") au uitat-o: pluralismul există de cînd lumea, nu ne rămîne nouă să-l inventăm. E, cred, singura ieșire din impasul prezent. În termenii culturii europene, structurată de o metafizică a Rațiunii, problema se pune astfel: să redescoperim istorismul, incomensurabilitatea valorilor specifice, poate chiar (pentru a-l depăși cîndva) funcționalismul.

Ce are a face relativismul cu **Almanahul Anticipația?**

Mai întîi, genul literar practicat în paginile de față este el însuși afectat de monotonie, fiind strîns legat de avansul tehnologiei occidentale. La nivelul decorului și situațiilor (dacă nu și al onomasticii), romanele și povestirile americane au izbutit să-și impună formulele, iar tentativele de a boteza o navă cosmică "Bourul" ori pe un comandant de echipaj „Aciobăniței" rămîn, atunci cînd nu sînt comice sau ridicole, ostentative. Apoi, proza aceasta, care coboară în arborele genealogic al literaturii, din utopie (acea scriere care interesează ca speculație asupra posibilului), păstrează din secolele trecute o bună doză de relativism: personajele comunică dezinvolt (sau, mă rog, după tot felul de peripeții) cu ființe de care, la prima vedere, totul le desparte: aștri inteligenți, insecte și monștri deliranți, cîmpuri galactice etc. E drept, tentația de a instaura o **pax terrena** pe cerul înstelat nu a dispărut cu totul din scenariile acestor contacte. Dar putem oare pierde din vedere marele efort al genului literar pe care-l căutați aici în vederea **dialogului?** Sigur, putem zîmbi condescendent (dacă nu ricanăm disprețuitor) în fața rezolvărilor ingenue ale debutanților sufocați de prea bune intenții, însă marea învățătură a pluralismului nu poate fi ignorată. Și, reveniți pe Pămînt, după ce am izbutit să ne înțelegem bine cu cine știe ce licheni autori de simfonii, oare nu am adus cu noi, în agitația sublunară, destulă înțelegere pentru diferențele constitutive ale celor pe care, printr-un abuz generos, îi numim „semeni"? (Întîrziind o clipă asupra psiho-sociologiei fandomului și a idolilor săi, onestitatea mă obligă să sesizez uneori și violența minorității disprețuite, cu nimic mai demnă ori mai îndreptățită decît violența puternicilor majoritari; astfel, continui să înregistrez reacții exclusiviste printre sefiști, prea adesea convinși că valorile lor sînt măsura tuturor celorlalte valori și, de ce nu?, chiar rezumatul selectiv care le face pe acelea inutile. Nimic mai trist!).

Trecînd acum la contribuțiile acestei rubrici, nu cred că e cazul să le mai introduc, așa cum am făcut-o în alți ani, pe fiecare. Numele semnatarilor sînt cunoscute din publicistica noastră, problemele discutate au, în toate situațiile, garanția atenției unui public format în destui ani. Pledoaria mea pentru relativism implică și propunerea ca fidelii noștri cititori (sau cei ocazionali, sau cei ce sînt pe cale a deveni fideli) să ia opiniile critice exprimate în continuare cu o doză de rezervă, **cum grano salis.** Spun asta, fiindcă nimeni nu poate norma în absolut pe tărîmul literaturii: imaginarul prea bine temperat se atrofiază și sucombă, lăsînd poziția clișeelor și prefabricatelor. Tot ce fac puținii noștri critici este să atragă atenția, cu probitate și, idealmente, cu oarecare competență, asupra unor valori care ar putea trece altminteri pe lîngă zona centrală a atenției publice. Cîtă vreme asemenea program al criticii persistă, prozatorii îl pot lua în seamă.

ANTICIPAȚIE ȘI UMANISM

La începutul verii trecute iubitorii de literatură s.f. din țara noastră (scriitori și critici literari, publiciști și editori sau numai simpli cititori) au avut plăcutul prilej de a întîlni în București cîțiva reprezentanți de peste hotare ai acestui gen literar, sosiți din R.P. Bulgară, R.S. Cehoslovacă, Franța, R.D. Germană, R.P. Polonă și Uniunea Sovietică. Cu această ocazie între gazde și oaspeți a avut loc un larg schimb de opinii privind implicarea literaturii de anticipație în problematica majoră a omului, în universul celor mai acute preocupări ale societății umane ce vizează viitorul, evoluțiile umanității în lumea de mîine.

Luările de cuvînt, întrebările puse și răspunsurile date atît de o parte cît și de cealaltă au avut darul de a configura aspectele profund umaniste care înnobilează literatura de anticipație mondială, contribuind la înscrierea operelor ce o ilustrează în patrimoniul literaturii universale.

Întîlnirile au ocazionat totodată un fructuos schimb de experiență între scriitorii români și colegii lor de peste hotare, au oferit posibilitatea unei cunoașteri reciproce mai aprofundate a orientărilor și specificului anticipației din țările respective, a principalelor trăsături umaniste pe care ea le promovează.

În cele ce urmează prezentăm, transcrise de pe bandă de magnetofon, cinci dintre cele mai interesante intervenții din multele care au avut loc.

Grupaj realizat sub îngrijirea lui DAN URSULEANU

OVID S. CROHMĂLNICEANU

Oare literatura științifico-fantastică, anticipînd uneori și aspecte sumbre ale viitorului, se îndepărtează de umanism?

Convenim să denumim umanism acel interes principial, constant, pentru om, atitudinea de a așeza omul în centrul tuturor preocupărilor. Asupra acestui mod de înțelegere a umanismului sîntem cu toții, oarecum, în consens.

Deci, revin la întrebarea inițială: riscă într-adevăr SF-ul să se îndepărteze de umanism, atunci cînd își pierde, să spunem, un programatic, manifest și afișat optimism, o dezvoltare liniară fericită, fără conflicte, fără ciocniri, fără eventuale răsturnări catastrofice ale evoluției societății și umanității? Și nu numai a umanității ci, pentru că sîntem în domeniul SF, a întregului sistem cosmic. Eu cred că nu, și aș dori să mă înscriu împotriva unor păreri de genul acesta care mai pot fi întîlnite și să pledez cauza unui SF cu caracter critic, cu curajul de a înfățișa și eventuale alternative nefericite ale viitorului.

Ion Hobana este de părere că există în literatura de tipul utopiei negative un fel de exorcizare, în sensul că autorul încearcă să înlăture o alternativă a cărei realizare nu e de dorit. Și pentru că el dorește să nu se împlinească, o înfățișează astfel încît să convingă omenirea că pasul în direcția respectivă nu trebuie făcut și deci să ferească omenirea de o evoluție primejdioasă. Interpretarea lui Ion Hobana este serioasă, merită întreaga noastră atenție dar, în același timp, ea presupune și un aspect intențional din punct de vedere artistic, chiar o dorință subconștientă. Dar în analiza literară trebuie să ne ocupăm de ceea ce arată efectiv textul și nu de ceea ce presupunem a fi dorința autorului căci, se știe, drumul spre iad e pavat cu cele mai bune intenții.

La această pledoarie aș aduce un prim argument, după părerea mea cel mai important: acela al caracterului științei. Știința refuză să accepte orice nu este trecut printr-un spirit critic. Or, în ciuda lucrurilor extraordinare pe care le-a făcut știința, a fantasticelor realizări ale umanității, într-o epocă în care oamenii au început să pășească pe alte corpuri cerești, avem noi dreptul oare să mitizăm știința și să credem că ea, știința, poate rezolva absolut totul încă de pe acum și poate oferi întotdeauna cea mai fericită soluție? Eu consider că acest lucru e contrar însuși spiritului științei.

Dacă literatura SF se revendică dintr-o simbioză cu știința, și eu cred acest lucru, atunci chiar în numele științei, în numele acestui umanism științific, ea este obligată să privească în spirit critic chiar și asupra ipotezelor celor mai fantastice ale științei.

În al doilea rînd: literatura SF este **literatură.** Și deci, în măsura în care este literatură, este artă și este altceva decît știință. Și tocmai prin faptul că este altceva decît știință, ea trebuie să arate că un răspuns pe care știința îl consideră satisfăcător pentru anumite probleme, poate fi nesatisfăcător pentru alte probleme care nu aparțin științei ci existenței umane. Căci existența umană nu e acoperită întru totul de știință. Există preocupări ce ies din sfera strictă a științei și interesează îndeaproape viața omului, făcînd obiectul literaturii, tocmai pentru că literatura se ocupă de om în individualitatea lui, în ceea ce constituie partea inalienabilă a omului, partea în care micile, păcătoasele probleme ale individului intră în

contradicție cu ceea ce este statistic. Or, ceea ce pentru știință este insignifiant, eroare neglijabilă, acel 0,01% irelevant, poate fi capital din punct de vedere uman. Și în măsura în care literatura SF este, vrea să fie literatură, are datoria să apere dreptul la existență a acestui 0,01%.

Aș dori să abordez aici și vechea problemă a raportului dintre literatura de anticipație și așa-numita „literatură de valoare": Pun expresia între ghilimele, nu pentru că aș ironiza literatura valoroasă, ci pentru că, prin opoziție cu acest termen, literatura de anticipație este de obicei trimisă în cîmpul așa-numitei „trivial literatur" (cum spun nemții) sau, cu un termen eufemistic, literatură de consum. Adeseori se folosesc însă și termeni mai duri decît aceștia. Se invocă și argumente estetice, stilistice pentru a așeza SF-ul în rîndul curiozităților literaturii. Se fac și concesii condescendente: da, alături de marile categorii estetice (tragicul, comicul) există și categoria interesantului, sau a jocului, la care SF-ul are dreptul să se raporteze. Mă îndoiesc însă că asemenea concesii formale vor alina rănile autorilor de SF, mîhnirea că sînt de obicei ținuți oarecum la marginea literaturii, că sînt considerați de colegii lor ca aparținînd de un eșalon mai „plebeu", în orice caz nu foarte demn de a fi luat în considerație.

Ca să dau un exemplu, voi cita o reflecțiune întristată a cunoscutei autoare americane de SF Ursula Le Guin, scriitoare considerată în interiorul SF-ului ca o mare artistă a cuvîntului și o valoare a literaturii în general. Ea a purtat o discuție cu un scriitor francez care credea că autorii americani de anticipație sînt foarte stimați în cadrul colectivității literare și nu împărtășesc soarta mai ingrată a colegilor lor francezi. Ursula Le Guin i-a replicat însă că: „Pentru cititorul obișnuit, profan, neinițiat, orice - dacă e SF - este automat prost, reprezintă evaziune, superficialitate, construcție infantilă. În schimb, pentru fanii SF-ului orice - dacă este SF - e automat bun." Și atunci, se întreba, de vreme ce totul e excelent, de vreme ce nici o scriere nu e mai reușită ca alta, pentru ce să mai încerci a da ce ai mai bun în tine, cînd 95% din public n-o să-ți acorde nici o atenție, iar 5% va manifesta un entuziasm fără discernămînt și te va aplauda indiferent de modul cum scrii?

Eu cred că Ursula Le Guin a atins nervul problemei, dar a dat o viziune cam pesimistă. Lucrurile nu stau în realitate chiar așa. Chiar cifrele pe care le avansează autoarea americană sînt foarte discutabile, probabil că proporțiile sînt simțitor schimbate. Nu este foarte adevărat nici că o parte a publicului cititor de așa-zisă „literatură bună" nu citește SF și consideră automat SF-ul o literatură proastă. Foarte mulți scriitori de seamă intrați în istoria literaturii sînt și autori de SF, adică au scris romane obișnuite dar și cărți de anticipație (i-aș putea cita pe Huxley, Orwell ș.a.m.d.). Mai mult decît atîta, astăzi asistăm la următorul fenomen: scriitori cu ambiții artistice foarte mari, aflați în avangarda literaturii și dorind să modifice gustul public și să cucerească lauri prin îndrăzneli artistice deosebite, după cum și autori cu o viziune foarte „estetistă" asupra literaturii, deghizează proza lor în literatură SF. Cîteva exemple îmi vin imediat în minte: Kurt Vonnegut jr., pionier al postmodernismului, se supără cînd i se spune că e autor de SF, dar a scris cărți îndrăznețe, originale, ale căror structură, procedee și teme sînt inspirate din recuzita SF-ului. Cărți, cum e „Abatorul nr. 5", deghizate în literatură SF. Alt exemplu: Thomas Pintchin, autorul best-seller-ului „Raynbow" (Curcubeul), folosește și el cu dezinvoltură literatura de anticipație pentru a face literatură de avangardă. Ursula Le Guin făcea un elogiu acestui public devotat, fidel, care te iubește și nu te părăsește, dar care se interesează nu de cît de bine scrii, ci de gradul de originalitate a ideii SF pe care ai adus-o. Cred că analiza acestui public merită să constituie un obiect de sociologie literară foarte interesantă și revelatoare...

VESELA IUSKANOVA (R.P. Bulgaria)

SF-ul cunoaște apogeul în timpul nostru fantastic. De ce fantastic, se vor întreba unii? Pentru că nu este oare progresul atît de uimitor, încît a început să se vorbească despre „șocul viitorului"? Schimbările nu sînt oare atît de mari, încît pînă și Luna urmează să fie influențată de ele? Va putea oare omul să reziste acestei dinamici? Oare capacitatea lui de adaptare nu va intra într-o contradicție permanentă cu ritmul tot mai înalt al revoluției tehnico-științifice? Se spune că literatura de anticipație este un medicament împotriva temerilor de viitor. Medicament sau nu, ea a pătruns energic în conștiința oamenilor după cel de al doilea război mondial și s-a transformat într-un fenomen important. Ne naștem cu toții deschiși spre o fantezie fără limite, chiar dacă educația, regulile de comportament social și unele stereotipuri de gîndire moștenite din trecut, constituie tot atîtea frîne pentru o fantezie prea liberă. Cu toate acestea, legea progresului cere ca omul să-și deschidă mereu imaginația, să se încreadă în ea ca deschizătoare de noi drumuri, să o supună schemelor deja acceptate. Aceasta ne

obligă să ne luăm responsabilitatea de a lupta pentru transformarea calitativă a vechilor structuri perimate, în numele viitorului. Încă Goethe spusese că dorințele noastre sînt presimțiri ale unor virtualități existente latent în noi și pe care am putea să le realizăm. Acesta este și spiritul anticipației. Simțul imaginării viitorului îl are în el fiecare om, mai cu seamă tinerii. Nu întîmplător, Isaac Asimov susține că SF-ul încetinește îmbătrînirea, face universul mai limpede, și cel ce nu reușește să se alieze cu imaginația îmbătrînește. SF-ul, în rolul său de mediator al zilei de mîine, îi pregătește pe oameni nu numai ca beneficiari ai viitorului, dar și ca pe adevărații constructori ai acestui viitor, pe care trebuie să-l îmbogățească permanent, să-l împodobească cu valori tot mai înalte. În afară de aceasta, SF-ul crează nenumărați eroi literari, purtători de progres, cu care tînăra generație are întotdeauna nevoia de a se identifica. După ce în artă s-au răspîndit curentele care pulverizează conceptul de erou literar, iar personajul s-a transformat în obiect de analiză infinitezimală, tocmai literatura SF a promovat eroul de tip Icar sau Prometeu, care îmbogățește cu generozitate patrimoniul de cunoștințe al semenilor săi, și care îi oferă omenirii temeiul să privească fără teamă spre viitor. Acest erou este capabil de jertfă în căutarea adevărurilor științifice, în descoperirea misterelor universului, în explorarea Cosmosului nemărginit, luptînd pentru realizarea celor mai nobile aspirații omenești. „Țineți minte - ne avertizează Stanislaw Lem - omul nu are de ales, el trebuie să fie numai și numai om."

De cînd datează apariția literaturii de anticipație bulgare? Prin anii '30, Sviatoslav Minkov a descoperit cel dintîi posibilitățile oferite de acest gen în a acuza reacționarismul politic și invazia mașinilor și a tehnicismului în lume. Și, în vreme ce Minkov se revolta împotriva a ceea ce el numea „Zgomotoasa invazie tehnico-științifică", dovedind pe acest plan că nu înțelege pe deplin sensul evoluției civilizației, un alt scriitor, Gheorghi Iliev, elogia în opera sa misiunea umanistă a omului de știință, recunoscînd că soarta omenirii depinde mult de noua eră a științei și tehnicii. Numai că literatura sa a rămas fără continuatori imediați și, de fapt, abia din anii 60 se poate vorbi de eforturi concertate pentru constituirea unui specific bulgar în SF. Sînt acum binecunoscuți în Europa Liuben Dilov, Pavel Vejinov, Emil Manov, Alexandăr Gherov și Atanas Nakovski, care inițiază pentru SF-ul bulgar o ieșire „în afară", dincolo de frontierele specificului și problematicii sale obișnuite. Pe lîngă aceste personalități literare astăzi consacrate, în ultimele trei decenii în Bulgaria s-au auzit și alte voci cu expresie distinctă. Astfel pot fi menționați Agop Melkonian, Liubomir Nicolov, Petar Kărdjilov, Velicika Nastradinova și mulți alții. Cei tineri intră în literatura de anticipație energici, șocant, cu dorința de înnoire a genului. Ei sînt străini de naturalism, se revoltă împotriva repetărilor plictisitoare, au o vie curiozitate pentru viitorul omului, pe care îl văd calitativ superior în raport cu prezentul, în ceea ce privește umanismul și etica. Liuben Dilov, cel mai important scriitor bulgar de anticipație, scria într-unul din articolele sale: „Omul care nu se interesează de viitor și consideră literatura SF o prostie va ajunge inevitabil la o atrofie a imaginației și nu-i va fi niciodată clar ce așteaptă de la viitor. Specia omenească va trece peste toate dificultățile și crizele prezentului, dacă privește viitorul în față, fără a se crampona de trecut, dacă va avea maturitatea de a accepta înnoirile, și de a nu descuraja ideile care spulberă prejudecățile actuale". Adevărul pătruns de umanism, acesta este idealul spre care tinde literatura de anticipație, și în această direcție își îndreaptă eforturile și scriitorii SF din Bulgaria.

FLORIN MANOLESCU

Tema intervenției mele este o „apărare" a literaturii S.F., în aproximativ 1000 de cuvinte, și sper să nu comit o extravaganță sau chiar o impoliteță, făcînd această apărare în fața unor cititori avizați. Dar adevărul e că există încă foarte mulți oameni care continuă să considere literatura S.F. ca pe o literatură marginală, minoră, destinată în exclusivitate consumului. Și tocmai pentru că sînt convins că acești oameni nu se află printre cititorii acestor rînduri, cred că e bine să ne aducem aminte de lucrul acesta și cred că o apărare a literaturii S.F. este necesară, chiar și în momentele în care ne simțim foarte siguri de noi. În fond, istoria literaturii S.F. este nu numai un șir de scriitori, de cărți, de reviste sau de curente, ci și o interminabilă ceartă între detractorii și apărătorii acestei literaturi. Dar o ceartă între surzi sau între oameni care folosesc limbi diferite, fără dorința de a ajunge la un limbaj comun. Detractorii vorbesc aproape exclusiv despre baza largă de consum a genului, pe care îl taxează ca pe o literatură comercială, reglată de interese de producție sau de piață. Aceasta este o acuzare foarte comodă. Dimpotrivă, apărătorii au în vedere „vîrfurile" genului și îi consideră autori de literatură S.F. pe Dante sau pe Shakespeare, pe Swift, Voltaire sau Rabelais. Și eu cred că genul acesta de apărare este și mai comod decît comoditatea acuzării.

Pentru mine, literatura S.F. este o literatură paralelă cu literatura curentului general, atît din punct de vedere istoric, cît și dintr-o perspectivă a genurilor sau a speciilor. Asta înseamnă că în cadrul ei există toate formele, speciile și chiar fenomenele pe care le cunoaștem la ni-

velul literaturii „obișnuite". Pentru a da numai cîteva exemple, o istorie completă a literaturii S.F. va cuprinde literatura S.F. pentru copii, romanul S.F. polițist, romanul S.F. de aventuri **(space opera)** sau romanul S.F. mitic.

Din punct de vedere al tehnicilor narative avem romane-clișeu, scrise în conformitate cu o estetică a identității, și romane experimentale, care se raportează la o estetică a opoziției.

Dacă vom introduce în discuție criteriul distanței față de realitate vom constata că avem, ca și în literatura curentului general, un roman S.F. aproape realist sau politic (mă gîndesc în primul rînd la **ficțiunea politică** sau la **contrautopie**), un roman cu cheie, un roman-parabolă și, la celălalt capăt al sistemului literar, un roman fantastic (de tip **sword and sorcery** sau **heroic fantasy**).

Pentru a-mi complica și mai mult sarcina, eu propun o „apărare" a S.F.-ului „de jos", de consum, o apărare a paraliteraturii S.F., după cum o numesc cu dispreț adversarii. E vorba de domeniul vrăjitoarei Circe și riscul pe care și-l asumă cel care se va încumeta să parcurgă acest domeniu e de a rămîne prizonierul lui, pentru totdeauna. Este, în definitiv, riscul oricărei cercetări, de a se îndrăgosti de obiectul pe care îl investighează, indiferent de natura lui și, s-o recunoaștem, riscul acesta îi amenință mai ales pe consumatorii de **paraliteratură.** Vorbind despre pasiunea sa pentru romanul polițist, poetul englez W.H. Auden spunea despre sine: „Eu sînt un drogat". În ce mă privește, sper să fi rămas imun față de „drogurile" literaturii S.F., dar nu și față de curiozitatea care mă împinge spre această literatură, chiar și atunci sau mai ales atunci cînd am de a face cu romanul S.F. de consum. Cu ajutorul zeului Hermes, care l-a ajutat pe Ulise sau, și mai bine, cu ajutorul zeiței **Minerva,** sper să rămîn stăpînul meu chiar și la această foarte riscantă întîlnire cu Circe.

Pentru aceasta, nu voi dezvolta în fața dumneavoastră argumentele estetice și literare ale apărării paraliteraturii S.F. Ele există și au fost examinate de alții pe larg. În inventarul categoriilor estetice, pe lîngă unele efecte tradiționale, cum ar fi **rîsul**, legat de comedie sau **plînsul**, pe care se bazează tragedia, au fost introduse alte efecte noi: efectul de curiozitate sau mai ales efectul de joc.

Nu voi recurge nici la argumentele istorice, deși ele ar fi extrem de încurajatoare. De la formaliștii ruși, care au declanșat în anii '20 ai secolului nostru acțiunea de reconsiderare a formelor literare așa-zis minore și pînă la cercetările coerente ale istoricilor literari de după cel de-al doilea război mondial, care au realizat peste tot, în Europa sau în S.U.A., enciclopedii, dicționare de autori, bibliografii sau lucrări de sinteză, constatăm o creștere considerabilă a încrederii în literatura S.F. și chiar o transformare a acesteia în obiect de studii academice și universitare.

Eu mă voi opri însă, pe scurt, la un argument care decurge din tema generală pusă în discuție – „Anticipația și umanismul". Este un argument psihologic și cred că el a fost formulat pentru prima dată de Jung: nici o mare forță psihică, dintre cele care îl caracterizează pe om, nu poate să dispară fără a fi înlocuită cu o forță psihică de valoare egală. Nevoia de aventură, nevoia de securitate, de recunoaștere sau de confirmare socială, nevoia de poveste și în cele din urmă **speranța,** toate acestea sînt necesități psihologice cărora literatura S.F. le răspunde în mod direct (prin cărțile „de consum") sau într-un mod mai rafinat (prin capodoperele sale).

Europa Evului mediu s-a regăsit în ciclul „de mare consum" al romanelor cavalerești și în cărțile populare de tip **Alexandria.** Renașterea a inventat pentru speranță **Utopia,** iar în secolul XIX, aceeași necesitate începe să fie satisfăcută de cartea de aventuri geografice, de romanul polițist sau de **science fiction.**

Reformulînd legea lui Jung, o forță psihică constantă și-a creat, de-a lungul timpului, literatura de care avea nevoie. La nivelul ei cel mai popular, nivelul „de jos", literatura S.F. corespunde unei necesități profunde. Nu văd nici un motiv pentru ca cercetătorul, specialistul, să disprețuiască o literatură care face omului acest serviciu important. Am rata o șansă de a ne înțelege mai bine pe noi înșine. L-am citat pe Jung și eu cred că și de data aceasta cercetarea literară are ce învăța de la psihologie. Căci unii dintre noi se încăpățînează să ignore ceea ce psihologia a recuperat demult: conținutul latent al existenței noastre. Adică acea realitate care ne exprimă mai direct angoasele dar și speranțele și care se regăsește pe deplin în literatura S.F.

JACQUES GOIMARD (Franța)

Franța și-a adus o contribuție esențială la fondarea anticipației ca gen literar și, probabil, Jules Verne rămîne și astăzi autorul cel mai citit în lumea SF-ului. Este totodată și un mare clasic al umanismului reflectat în literatura de anticipație. Dar nu despre Jules Verne, scriitor mult prea bine cunoscut pretutindeni, aș vrea să vă vorbesc, ci despre ultimele decenii ale SF-ului francez. Atitudinea acestuia față de umanism a reflectat într-o oarecare măsură fluxurile și refluxu-

rile acestei atitudini în cultura franceză, în confruntarea curentelor filozofice, culturale și literare ale Franței de după al doilea război mondial.

SF-ul anilor '50 se aliniază la tendința generală din țara noastră de respingere a culturii franceze tradiționale și de descoperire a Americii. El nu participă la marile dezbateri ideologice ale acestei perioade, și totuși confruntarea de opinii asupra umanismului este prezentă în rîndul scriitorilor care o ilustrează. În mare, putem distinge două curente în anticipația acestor ani. Unul este reprezentat de către autori cu formație științifică, în principiu optimiști, încrezători în progres și estimînd că SF-ul are un rol însemnat de jucat ca domeniu „imaginar" al științei. Principalii exponenți ai acestui curent sînt Francis Carsac și Stephen Vul. Alt curent e constituit din autori de formație literară, uneori proveniți din rîndurile suprarealiștilor, precum Jacques Sternberg, Philip Curval, Alain de Remieu. Acești autori sînt cu mult mai puțin optimiști. Înseamnă însă acest lucru că sînt ei mai puțin umaniști? E dificil de spus, depinde de sensul pe care îl atribuim noțiunii de „umanism". Îndrăznesc să fiu de părere că totuși, în general, ei nu cred prea mult în resursele morale ale omului și că exprimă în scrierile lor pesimismul la modă pe atunci în mediile literare franceze. O a treia categorie de autori se situează între primele două. Acești scriitori, de exemplu Gérard Klein sau André Rouellant au o formație de asemenea literară, dar și-au însușit și o solidă cultură științifică. Și în opera lor, problematică omului e dezbătută, (nu spun și rezolvată) pe larg, cărțile rezultate fiind printre cele mai izbutite creații ale genului în Franța.

Generația următoare, cea a anilor '60, nu se mai angajează în dezbaterile pe tema „antiumanismului" (care rămîne un exercițiu al cercurilor universitare), ci abordează problematica politică care interesează în cel mai înalt grad studențimea epocii. Simplificînd lucrurile, putem spune că se disting în SF-ul acestor ani două curente - unul extremist care pledează pentru acțiune politică armată și, din păcate, pentru terorism; celălalt, „ecologist", incomparabil mai puțin activist dar animat de ideea că pagubele pe care le producem mediului ambiant pot determina sfîrșitul civilizației umane.

Autorii care au publicat în deceniul 7 sînt, mai mult sau mai puțin, marcați de aceste două curente. Cel extremist nu a produs scriitori importanți, dar a influențat prozatori de mare calitate, precum Michel Jeury, Daniel Waltère sau Pierre Coloux. Curentul ecologist a marcat în special opera lui Jean-Pierre Andrevon, care a fost, pînă prin anii '70, liderul noului SF francez.

Controversele dintre cele două curente s-au stins în SF-ul nostru către sfîrșitul deceniului 7, cînd a apărut o nouă generație de scriitori a cărei intrare în scena literară a fost anunțată de o antologie-manifest, editată în 1978 și intitulată „Viitorul e prezent". Cel mai remarcabil autor relevat cu această ocazie este, desigur, Serge Brusselot, care se distinge prin fecunditatea imaginației sale.

Anticipația franceză de astăzi este scrisă de autori tineri pentru cititori tineri. A atins un înalt nivel de intensitate, dar idealul uman care îi anima pe autori ca Francis Carsac nu se mai poate reconstitui în această literatură. Totuși, în esență, tînăra nouă generație de autori pledează pentru aspirații umaniste, chiar fără să-și propună acest lucru în mod programatic. Pentru că scriitorii contemporani care cultivă în opera lor SF-ul ne conving că o lume unde nu se crede în om e o lume pustie.

Făcînd bilanțul, SF-ul francez a avut în acești ultimi 40 de ani o traiectorie interesantă, el ilustrînd și limitele interminabilelor dezbateri asupra primatului umanismului sau antiumanismului în care s-au angajat cercurile aristocrației intelectuale din Franța. Totodată, tocmai terenul literaturii de anticipație permite reperarea în societatea noastră a unor tendințe neglijate de reprezentanții literaturii principale, „mainstream", cum mai este ea numită. De exemplu, „optimismul științific" al anilor '50, sau dezvoltarea imaginației libere în ultimii ani. Singurul moment cînd SF-ul francez a coincis într-adevăr cu evoluția generală a culturii franceze au fost anii 60-70.

MIRCEA OPRIȚĂ

După cîte știu, de un secol încoace, știința, în interesul cunoașterii generale și al propriului ei progres, face experiențe pe cîini. Pe băncile școlii fiecare dintre noi a aflat, bunăoară, de celebra experiență a lui Pavlov, menită să demonstreze existența reflexelor condiționate. Pentru ce vreau să spun eu acum este mai puțin important să stabilim exact cît de uman este să faci un cîine să saliveze la sunetul unui clopoțel, dar nu mă îndoiesc de faptul că o asemenea reușită științifică și multe altele ca ea n-au fost clădite pe tratamentul cel mai fin rezervat animalelor de experiență.

Ei bine, într-un viitor oarecare s-a întîmplat ca niște experiențe complicate făcute asupra celui mai bun prieten al omului, cîinele (iertați-mi clișeul!), să-i producă acestuia un șoc superlativ: rațiunea. Nu mai adaug decît în trecere că această rațiune canină s-a născut în dureri, ca orice realizare de excepție pe care omul o obține cu bisturiul, că ea n-a fost sperată și poate nici măcar dorită de subiecții experimentelor, că din această inteligență superioară nu ei erau invitați să tragă profit. Să reținem doar că toți acești cîini și urmașii lor - care sînt, în fond, urmașii legitimi ai experimentului - n-au găsit ceva mai bun de făcut decît să-i elimine sistematic, cu ajutorul nemijlocit al rațiunii cîștigate, pe cei cărora ar

fi trebuit să le lingă mai departe mîna, însă într-un mod mult mai demn și mai inteligent. Fiindcă în viitorul de care vă vorbesc mitul creațiunii se poate întîmpla și invers, încît nu creația devenită conștientă de sine să fie alungată din laboratorul paradisiac, ci însuși creatorul să suporte exilul.

Să vă mai reamintesc o întîmplare din viitor – dacă-mi permiteți să încurc mai departe timpurile verbale, nu însă și pe cele logice, în sensul special al logicii neeuclidiene din genul SF. Într-un alt laborator paradisiac, unde cobaiul nu mai era totuși prietenul patruped al omului, ci o făptură umanoidă, creația rezultantă a primit numele clasic de „robot". Se pare că nici aici lucrurile n-au mers în continuare prea bine pentru experimentator, măcar pentru a se ilustra o înțelepciune cu o oarecare tentă moralistă, anume că atunci cînd sari prea mult dintr-o dată îți poți frînge oasele. Nu mă îndoiesc că ați recunoscut fără dificultate trimiterile la „City" de Clifford Simak și „R.U.R." de Karel Čapek. Sînt scrieri remarcabile, în care omului i se întîmplă lucruri teribil de neplăcute. Fără îndoială că și în alte scrieri eminente, de la tragicii greci din antichitate și pînă la Faulkner sau Garcia Marquez, să zicem, unora li se întîmplă lucruri din cele mai neplăcute, iar din aceste întîmplări ale lor rezultă literatură mare, literatură profund umanistă. Să observăm însă că, în cazul lor, prăbușirea exemplară (exemplară prin consecințe, firește) e suportată de puțini, de personajele special alese pentru a o suporta în chip exemplar. În schimb, în scrierile de anticipație pomenite mai înainte, lovitura, presiunea anihilatoare vizează o întreagă specie, iar privitorii tragediei umane sînt cîinii, roboții, caracatițele și atîtea alte personificări tradiționale ale neumanului. Asta cel puțin în aparență, luîndu-ne deci după elementele intrigii care de fiecare dată îl scoate pierzător pe om, dar nu omul individual, singur, lăsînd celorlalți șansa purificării printr-un efect cathartic, ci întreaga specie (care este mai mult decît însumarea tuturor indivizilor – e un concentrat de speranță străveche, pe care-l vedem în ceea ce, mai pretențios, se numește **destinul uman** și căruia i-am putea aplica din loc în loc testul de umanitate și de umanism). Ei bine, în ciuda anulării convenționale a omului ca specie în favoarea concurenței animale, nu cred că e cineva tentat să suspecteze de „canism" romanul lui Simak și de „robotism" piesa lui Karel Čapek. Găsesc că nu e greșit să se vorbească de **umanism** și în cazul acestor scrieri ce pun omul în paranteză sau chiar îl anulează, atunci cînd morala se răsfrînge tot asupra sa. E totuși riscant să se afirme că o asemenea posibilitate paradoxală ar fi neapărat invenția genului nostru, dar e aproape sigur că niciunde nu s-a cultivat mai asiduu și cu efecte mai notabile ca în cazul anticipației.

După dicționare, **umanismul** este o mentalitate, viziune, concepție indisolubil legată de om. Umanismul unei scrieri, inclusiv al uneia de anticipație, ține în ultimă instanță de sensurile ei adînci, de felul în care autorul îi manevrează viziunea, de unghiul la care și-o deschide și de forța cu care și-o întoarce asupra omului, niciodată scăpat din vedere chiar și atunci cînd lipsește ostentativ din scenă. Uneori umanismul acesta este introdus cu discreție și cititorul e provocat să-l distingă cu prețul unui oarecare efort intelectual. Dar îngăduiți să mă îndoiesc de umanismul real al unei scrieri care îl clamează programatic, cu dispersare chiar, cu sunete de trîmbiță.

Și cu asta ajungem la un alt domeniu tangent (și chiar interferent) cu anticipația – **utopia,** care se definește umanistă prin faptul că și-a propus să imagineze pe cea mai bună dintre societățile omenești. Evident, umanism poate fi detectat și în utopie, dar numai în măsura în care omul sau simbolurile care-l reprezintă s-ar ridica deasupra schemelor simplificatoare. O schemă, un contur golit de conținut uman, n-are pentru problema noastră nici un sens; se înscrie și în anticipație, ca oriunde sînt acceptate asemenea lucruri în literatură, cu litere șterse și moarte. O utopie din care nu aflăm ceva despre suferințele utopienilor este, din punctul de vedere al umanismului, mai săracă în sensuri decît o scriere în care, din motive de strategie literară, scriitorul – dar, precizez, un scriitor adevărat – încredințează ștafeta spiritului uman fie și unei cohorte de cîini înzestrați cu rațiune.

ZDENĚK VOLNY (R.S. Cehoslovacia)

Literatura SF din Cehoslovacia are vechi tradiții tocmai datorită trăsăturilor sale umaniste. Trebuie în același timp să spunem că, la Praga, de exemplu, sîntem martorii unei situații paradoxale. Umanismul încărcat de bogate semnificații, mult apreciat de cititori și ale cărui tradiții la noi au început în a doua jumătate a secolului XIX, prin opera lui Iakub Arpec și au culminat cu creația lui Karel Čapek, tocmai această tradiție umanistă este criticată acum de fanii literaturii SF de azi. De ce? Pentru că ei consideră că literatura de anticipație care abordează probleme existențiale, filozofice, etice este, tocmai pentru acest motiv, plictisitoare.

„Noi vrem – spun ei – aripi cît mai largi, aripi cît mai libere fanteziei." Am fost de multe ori invitat la cluburi sau la convenții SF și am auzit părerile fanilor în sensul pe care l-am exprimat mai înainte. De obicei, la aceste discuții reacția mea a fost tăcerea. Și, cu toate acestea, aș fi avut ce spune, arătînd, prin comparație cu exemplele din literatura clasică, situația literaturii SF cehoslovace contemporane.

În ultimii 10 ani literatura noastră de anticipație s-a caracterizat însă printr-un deosebit reviriment. Aș putea spune chiar că asistăm la o renaștere a păsării Phoenix, pentru că în deceniile 7 și 8 o literatură SF nouă, modernă, nu a existat practic la noi. Scriitorii nu scriau, editorii nu publicau, iar cititorii nu aveau, bineînțeles, ce citi. Revirimentul a început progresiv, dar cu pași repezi. Acum există atît autori și cărți, cît și cluburi, fanzine și consfătuiri SF regionale și naționale. A crescut și interesul editurilor pentru acest gen literar, pentru că există foarte mulți amatori de literatură SF, a cărei publicare a devenit extrem de rentabilă. Anul trecut (1987 – n. red.) au apărut circa 10 titluri originale (traducerile au fost și mai numeroase) și n-aș aminti acest an dacă pe durata lui n-ar fi apărut patru cărți importante, considerate ca pietre de temelie pentru viitoarea literatură SF cehoslovacă. Primul autor este Iosef Nesvabda, considerat un Nestor al literaturii noastre SF și cunoscut și cititorilor români. A debutat în anul 1958 cu volumul de povestiri „Moartea lui Tarzan", a scris multe romane, povestiri și scenarii de film. Cînd a murit Karel Čapek, Nesvabda avea 12 ani. Dar în literatură nu e valabil întotdeauna proverbul „Cine se aseamănă se adună"; profesorul poate să nu știe nimic despre elevul lui, sau chiar despre existența acestuia. Ceea ce-i unește pe cei doi, Čapek și Nesvabda, este – în ciuda faptului că nu s-au cunoscut – tocmai umanismul operei lor. La fel ca și Čapek, Nesvabda este preocupat de probleme esențiale ale destinului uman, ale viitorului umanității în general. Și tot la fel, cei doi scriitori au apelat în literatura lor la convenția fantastică. Acest lucru se evidențiază și în ultimul roman al lui Nesvabda „Caut un bărbat pentru a-mi fi soț", avînd ca spiritual subtitlu „Sex-fiction". Nesvabda, de profesie psihiatru, reflectează în această carte la situația, la rolul bărbaților și femeilor în societate. De pildă la transformările survenite în cadrul social, cînd multe femei nu-și pot găsi partener de viață potrivit și cînd multor bărbați nu li se mai potrivește aureola tradițională de „cap al familiei".

Și cea de a doua carte a anului 1987, la care m-am referit, are ca obiect aproximativ aceeași sferă tematică. Autorul ei este Vladimir Paral, unul din cei mai cunoscuți scriitori contemporani ai noștri, iar titlul acestui roman este „Țara femeilor". Aș vrea să vă spun cîteva cuvinte despre marea popularitate de care se bucură la noi Vladimir Paral. Cînd editura sindicatelor din Praga a anunțat apariția acestei cărți, au sosit la editură peste 170 000 de înscrieri pentru romanul lui Paral, ceea ce – pentru o țară cu numai 10 milioane de locuitori – reprezintă foarte mult. Caracteristică romanului „Țara femeilor" este parodierea spiritului burghez și abordarea unei teme cu premise de succes sigur: femeile iau frînele și sceptrul societății în mînă și încearcă să întroneze în lumea stăpînită de ele o ordine creată, dictată și pusă în practică de ele. În acest timp bărbații se află în lagăre, în spatele sîrmei ghimpate, contînd practic doar ca forță de muncă, iar femeile ocupă toate funcțiile de răspundere în societate. Cartea lui Paral este în primul rînd o strălucitoare parodie a schemelor de organizare a unei viitoare societăți umane, bazate pe ideea că un anumit grup social își va impune stăpînirea asupra întregii societăți omenești, menținîndu-și dominația printr-o politică de forță și de represiune.

Un alt scriitor pe care vreau să vi-l prezint este Andrez Nef, care a publicat o culegere de povestiri intitulată „4 zile pînă la eternitate". Acest scriitor e cel mai apropiat de spiritul „hard" al literaturii SF. A pătruns în literatură ca autor de romane SF istorice, a scris o istorie a anticipației cehoslovace („Ceva este altfel") și o istorie a literaturii de anticipație universale („Totul este altfel"). Nef nu are aceeași profunzime ca Nesvabda, nu este la fel de fin interpret al tîlcurilor sociale ca Paral, dar are o puternică originalitate, ceea ce îl face un scriitor reprezentativ al momentului.

N-aș vrea să par lipsit de modestie, dar cea de a patra carte considerată de referință pentru literatura cehoslovacă actuală, îmi aparține. „Este vorba de romanul „Incendiu la «Lebedele de aur»" în care, asemenea lui Paral, fac uz de procedeele ironiei și stilului parodic. Am fost interesat să examinez, în această carte, relațiile interstatale și între diferite grupuri sociale. Acțiunea romanului se petrece într-un viitor apropiat, cînd planeta noastră ia contact cu o civilizație extraterestră, superioară în multe domenii – în primul rînd științific și tehnologic – celei din care facem parte. Întîlnirea celor două civilizații se face fără adversitate, dar nici cu cordiale strîngeri în brațe, așa cum este redat de obicei acest moment în alte romane SF. Practic, acest raport se bazează pe schimburi comerciale: noi începem să schimbăm mărfuri cu extratereștri. Toate ar fi bune și frumoase, numai că apare o problemă: ei au o gamă de produse infinit mai mare, ne oferă lucruri atît de variate și de o calitate atît de înaltă, încît noi nu prea avem ce să le dăm în schimb.

Mai amintesc numele unui scriitor important – Jaroslav Veis, căruia i-au apărut pînă acum trei volume de povestiri și urmează să-i fie editat un roman.

Încheind, sper că v-am convins că literatura de anticipație din țara mea se afirmă, dar asta nu înseamnă că totul e încă foarte ușor. Pînă în prezent nu avem încă o revistă cu caracter de profil, iar secția de literatură SF din cadrul Uniunii Scriitorilor nu mai funcționează, din păcate. Ca iubitori și susținători ai literaturii de anticipație, sîntem însă optimiști că lucrurile vor progresa și în acest domeniu.

RĂZBOIUL CARE N-AR FI TREBUIT SĂ ÎNCEAPĂ

ION HOBANA

Exasperat de lipsa de orizont și de inactivitatea cronică a fabienilor, Wells citise la o întrunire din 1906 pamfletul **Greșelile Societății fabiene,** propunînd reforme radicale. Ascultat cu politețe de „vechea gardă", combătut cu strălucire, în numele ei, de Bernard Shaw, el nu reușise să obțină cîștig de cauză. Ales și reales totuși în comitetul executiv, participă din ce în ce mai rar la ședințe, pînă ce, în 1908, demisionează, invocînd dezacordul său cu politica dusă de Societate și dorința de a se consacra întrutotul scrisului. Împrejurările acestei rupturi și însăși semnificația ei constituie încă obiectul unor interpretări discutabile. „...chiar reprezentanții acestui socialism reformist, care respingea metodele hotărîte, revoluționare, i s-au părut prea revoluționari și s-a retras din organizația lor" susține, de pildă. A. Anixt, în **Istoria literaturii engleze.** Ori, Wells nu mai putea suporta tocmai suficiența și ineficacitatea fabienilor, politicianismul lor prăfuit și steril, teama de acțiuni și declarații care ar fi putut să alarmeze opinia publică: „Era vorba mai curînd de a se infiltra în ordinea existentă, decît de a o schimba. În proiectul lor revoluționar nu exista o adevărată speranță. Era mai mult un protest decît un plan." Modul în care vedea Wells această schimbare, planul său de reorganizare a societății erau viciate însă de o concepție voluntarist-utopică. El considera că profundele convulsii economice și sociale se datorează nu relațiilor de producție învechite, ci lipsei de competență și cupidității, preconizînd preluarea puterii de către intelectualitatea tehnico-științifică. El credea că societatea poate evolua menținînd formele de proprietate capitalistă și îi includea pe capitaliștii întreprinzători (spre deosebire de cei parazitari) în elita viitorului. În sfîrșit, el își închipuia că trecerea la socialism este mai ales o chestiune de educație și acorda deci un rol preponderent învățămîntului și slujitorilor lui.

Sechelele acestei concepții apar și în **Războiul aerian** (1908). Cum bine observă Fernando Ferrara, „demența războiului este pusă pe seama ideologiei patriotismului și a valorii militare: Wells atribuie cu insistență acestor două plăgi superficiale, acestor două simptome epidermice, un rău care, în mod clar, își are originea în cauze mult mai profunde, de natură structurală." Să vedem însă despre ce e vorba în romanul apărut la noi, într-o traducere aproximativă, cu peste șase decenii în urmă.

Zborul pare să constituie fascinația și teroarea lui Wells. Într-un articol din 1893, el își imagina că, în anul 21000, omul va popula văzduhul: „Chiar și acum o persoană imaginativă poate auzi bătaia aripilor sale". Prezentul îi inspiră viziuni mai puțin roze, speranța atenuînd totuși amărăciunea eșecului. Monson și Woodhouse, **Argonauții aerului** (1895), reușesc să decoleze cu o mașină complicată și greoaie, dar lipsa de experiență le este fatală. Finalul povestirii justifică și înnobilează ceea ce s-ar putea numi o moarte prin imprudență: „Chiar dacă zborul s-a încheiat cu o catastrofă, rămîn însemnările lui Monson, un amplu monument menit să-l călăuzească pe succesorul său, unul dintre acei experimentatori îndrăzneți care, mai curînd sau mai tîrziu, vor izbuti să rezolve marea problemă a zborului". **Filmer** (1901) se sinucide din lașitate, dar aparatul său va fi pilotat cu succes de Mac Andrew. Între aceste repere cronologice se situează secvențele din **Cînd se va trezi Cel-care-doarme** (18999): primul zbor al lui Graham, duelul lui cu aeroplanele înțesate de mercenari chemați să înăbușe insurecția populară, apoi cu aeropila lui Ostrog...

Trăsătura de unire a unor texte atît de diferite ca dimensiuni și finalitate constă în motivația secundă a gesturilor decisive. Monson își biruie șovăiala în urma unei discuții neplăcute cu o fată atrăgătoare. Filmer se salvează prin moarte de disprețul cu care i-ar fi sancționat lipsa de curaj amanta lui din înalta societate. În sfîrșit, Graham se hotărăște să înfrunte aparatele inamice și din dragoste pentru Helen Wotton. Asemănările se opresc însă aici. Povestirile înfățișează începuturile nesigure ale cuceririi văzduhului, romanul – o epocă în care zborul a devenit un fapt aproape banal. Neobișnuită este doar utilizarea de către Graham a acestui mijloc de locomoție ca armă. Wells va relua ideea în două texte din 1901. Povestirea **Un vis apocaliptic** sugerează amenințarea pe care o reprezintă escadrilele aeriene într-un viitor nedefinit. Eseul **Războiul în secolul XX** descrie lupta dintre doi „rechini ai văzduhului", în 1950. Rechinii sînt baloanele dirijabile prevăzute „cu un fel de pinten de oțel (...), arma cea mai importantă a aparatului." Se vorbește și despre „un schimb de mici obuze și de gloanțe". Această din urmă trăsătură, ca și manevrele efectuate, pentru a ajunge la o altitu-

dine superioară celei a adversarului, pot fi regăsite în romanul din 1908.

Titlul complet al acestei naraţiuni care reînnoadă firul romanţurilor ştiinţifice este **Războiul aerian şi îndeosebi cum a dus-o dl. Bert Smallways în timpul desfăşurării lui.** Un titlu menit să sublinieze interacţiunea între două planuri la prima vedere incongruente: infernul conflagraţiei globale şi aventurile cvasi-burleşti ale eroului cu nume programatic („in a small way" = pe scară mică, modest). Wells îşi demonstrează din nou capacitatea de a sesiza punctele fierbinţi ale interesului opiniei publice. Războiul va fi declanşat, deci, de inamicul potenţial, Germania imperială, ale cărei eforturi de a obţine supremaţia maritimă şi colonială determinaseră încheierea alianţei anglo-franceze. Dar Wells nu se lasă cuprins de frisonul belicist întreţinut de presă din motive inavuabile. **În zilele cometei** cuprindea un pasaj revelator în acest sens: „Se părea că Germania şi Anglia se aflau în pragul războiului. Dintre toate fenomenele iraţionale şi monstruoase din trecut, războiul era, fără îndoială, cel mai evident demenţial". Astfel de categorisiri abundă în **Războiul aerian,** mărturisind o aversiune aproape fizică faţă de fenomenul demenţial.

Începutul romanului e înşelător, părînd să prefigureze o incursiune gen **Kipps** în micul univers provincial. Impresia se datorează şi prezenţei elementelor autobiografice: Bun Hill este Bromleyul natal, isprăvile cicliste ale eroului le amintesc pe cele ale autorului, însuşi numele Bert este un diminutiv al lui Herbert, ca şi Bertie*. Dar primul capitol conţine şi germenii romanului ştiinţific în care vom plonja curînd, împreună cu insignifiantul reparator de biciclete. Tom, fratele mai vîrstnic al lui Bert, dialoghează pe tema progresului tehnico-ştiinţific. Ne sînt înfăţişate apoi mijloacele terestre de locomoţie ale unui viitor apropiat. Scena e ocupată, un timp, de impetuosul Butteridge, inventatorul unui eficient aparat de zbor mai greu ca aerul. Printr-un concurs de împrejurări, Bert se pomeneşte în nacela balonului abandonat de Butteridge şi de doamna inimii sale. Dus de vînt, balonul ajunge deasupra parcului aeronautic militar german şi este doborît. Luat o vreme drept inventatorul cu care se duceau, în secret, tratative, instalat la bordul dirijabilului amiral „Vaterland", Bert participă fără voie la zborul transatlantic şi la atacul armadei aeriene conduse de Kronprinţul Karl Albert asupra New York-ului. Grav avariat, „Vaterland" eşuează undeva, în Labrador. Ştirile primite după repunerea în funcţiune a staţiei de telegrafie fără fir sînt astfel rezumate de locotenentul Kurt, tovarăşul de cabină al lui Bert: „Lumea a înnebunit (...). Fiecare ţară construia pe ascuns maşini de zbor. Acum se bat în văzduh în întreaga Europă, în întreaga lume (...). Noi am bombardat Londra şi Parisul, francezii şi englezii au distrus Berlinul (...). Nu mai există limite. E haosul final. Sînt bombardate capitalele, sînt distruse şantierele navale şi fabricile, minele şi flotele". Karl Albert îşi urmează însă, netulburat, planurile de hegemonie cel puţin continentală. Trecînd pe un alt dirijabil, el îşi concentrează forţele deasupra Niagarei, unde sînt nimicite de aeronavele asiatice. Supravieţuind dezastrului, Bert este nevoit să-l ucidă, în legitimă apărare, pe prinţul megaloman care-l terorizase prin simpla lui prezenţă. El porneşte apoi pe lungul drum spre casă, regăsindu-şi în cele din urmă iubita. E un happy-end ironic, dacă ţinem seama că extinderea conflagraţiei la scara întregului glob a dus la prăbuşirea civilizaţiei.

Romanul se încheie cu o discuţie între Tom Smallways şi Teddy, micul fiu al lui Bert, care întreabă:

„- Dar de ce n-au pus capăt războiului?

- Din încăpăţînare. Fuseseră toţi loviţi, dar toţi puteau să-i lovească pe ceilalţi, toţi erau curajoşi şi patrioţi, aşa că s-au apucat să distrugă şi au continuat să nimicească totul.

- Ar fi trebuit să i se pună capăt, spuse băieţelul.

- N-ar fi trebuit să înceapă, spuse bătrînul Tom.

(...) Un sentiment vag şi profund de părere de rău pentru lucrurile risipite şi posibilităţile iremediabil pierdute îi pătrunse în suflet. Repetă rar, cu încăpăţînare, judecata sa finală asupra tuturor acestor întîmplări, ultima sa frază concluzivă:

- Poţi să zici orice, n-ar fi trebuit să înceapă.

Spuse asta firesc: „cineva, undeva, ar fi trebuit să împiedice ceva, dar cine, cum, sau de ce erau chestiuni aflate dincolo de capacitatea lui de a înţelege".

Neputinţa lui Tom de a căuta o explicaţie reprezintă un caz particular al involuţiei generale: fostul vînzător de fructe nu-şi aminteşte propriile sale preocupări dinaintea declanşării războiului aerian. Într-o discuţie cu vecinul său, lăptarul Stringer, el afirma, chiar în rîndurile de început ale romanului: „Progresul ăsta merge mereu înainte (...). Pare imposibil să poată continua aşa". Meditaţia se datorează contemplării baloanelor pregătite pentru ascensiunea hebdomadară. Fără să limiteze progresul la cucerirea văzduhului, Wells insistă asupra acestui aspect pe multe pagini, urmărind pregătirea cititorului pentru scenele apocaliptice ale conflagraţiei intercontinentale, într-un moment în care performanţele aparatelor de zbor erau foarte modeste**. De vină pentru prăbuşirea civilizaţiei este nu progresul ca atare, ci faptul că „invenţiile mecanice se dezvoltaseră mai rapid decît organizarea intelectuală şi socială", că „evoluţia eticii nu ţinuse pasul cu progresul material". Acest laitmotiv al anticipaţiei clasice, prezent şi în **Călătoriile extraordinare,** străbate opera welsiană, cum am văzut, chiar de la **Maşina timpului.**

---

* *Wells semna astfel multe dintre scrisorile adresate părinţilor şi fraţilor săi.*

** *Războiul descris de Wells nu este cel din 1914–1918, în care utilizarea dirijabilelor şi a avioanelor a fost relativ limitată, ci mai curînd cel din 1939–1945, cu marile lui bătălii aeriene şi cu bombardarea masivă şi sistematică a oraşelor şi a zonelor industriale.*

Comentatorii **Războiului aerian** omit, de obicei, să semnaleze existența în roman a mai multor niveluri temporale. Prezentul în care demarează evenimentele nu este, ca în mai toate romanțurile științifice, acela al cititorilor. Monoraiul a înlocuit tramvaiul și trenul, traversînd Canalul Mînecii la o înălțime de 45 de metri. Pe șosele circulă automobile cu numai două roți. În largul coastelor Țării Galilor au fost descoperite zăcăminte aurifere submarine. Aceste izbînzi tehnologice imaginare schițează cadrul necesar acceptării incredibilei aventuri a lui Bert Smallways. Al doilea vector cronologic este inserat cu atîta calculată discreție, încît a scăpat privirii altfel foarte atente și avizate a lui Patrick Parrinder, care scrie: **„Lumea eliberată**, de pildă, a fost primul său roman turnat în tiparul science-fictional al «istoriei viitoare» care le descrie". Și mai departe: „În opera lui Wells, cu unica excepție a **Războiului aerian** (1908), catastrofa este întotdeauna preludiul reconstrucției utopice".

Or, pînă la apariția **Lumii eliberate** vor mai trece șase ani, iar evenimentele din **Războiul aerian** sînt relatate retrospectiv de un narator care privește catastrofa cu detașare, de la înălțimea triumfului utopiei, cum reiese din capitolul 11 al romanului, intitulat **Marea prăbușire:** „Oamenilor care trăiesc în actualul nostru stat mondial ordonat, științific și sigur, nimic nu li se pare mai precar, mai amenitor de primejdios ca structura ordinii sociale cu care se mulțumeau oamenii de la începutul secolului douăzeci. În viziunea noastră, fiecare instituție, fiecare relație era un rod al hazardului și al tradiției, un evident joc al întîmplării, legile lor erau făcute fiecare pentru o anumită ocazie, neavînd nici o legătură cu necesitățile viitoare, modul lor de comportare era ilogic, iar educația lor lipsită de țel și caracterizată prin risipă". Privirea retrospectivă nu se mulțumește cu atît, dar înscrierea **Războiului aerian** în suita lucrărilor wellsiene în care catastrofa precede construcția utopică a fost demonstrată, cred, suficient.

Opiniile sînt împărțite în ceea ce privește locul romanului în configurația literară a epocii. Bernard Bergonzi, de pildă, afirmă că el „exprimă o viziune apocaliptică de un tip care a obsedat mulți scriitori la sfîrșitul secolului și căreia Wells îi dăduse o formă imaginară mai profundă în **Războiul lumilor**". Legătura dintre cele două opere este evidentă, chiar dacă, după un deceniu, apocalipsul nu se mai datorează invaziei extraterestre, ci incapacității oamenilor de a se adapta, intelectual și moral, accelerării progresului tehnico-științific. Dar este romanul din 1908 doar o ilustrare a unei modalități caracteristice „sfîrșitului de secol"; noțiune definind un continuum filozofico-artistico-emoțional căruia Bergonzi îi atribuie un rol exagerat în explicarea primului val al creației wellsiene? „Viziunea unei lumi întorcîndu-se brusc la starea de barbarie este o altă formă de utopie caracteristică secolului douăzeci, susține Richard Gerber. **Războiul aerian** al lui Wells nu face decît să marcheze începutul unei îndelungate tradiții." Așadar, nu continuatorul, fie el strălucit, al unei experiențe cunoscute și etichetate, ci întemeietorul unei noi direcții utopice. Nu se poate nega viziunea apocaliptică a unor opere anterioare chiar **Mașinii timpului**, ca **După Londra sau Anglia sălbatică**, romanul din 1885 al lui Richard Jefferies, în care o catastrofă de o natură nespecificată a dus la dispariția civilizației urbane, industriale. După cum nu era de conceput ca Wells, spirit aflat în permanentă ebuliție să meargă pur și simplu pe urmele altora. Asistăm deci la o subtilă demonstrație de stăpînire a tehnicii narative, care dezminte afirmațiile unor comentatori și ale scriitorului însuși despre renunțarea la ambițiile artistice. Evenimentele sînt văzute, alternativ, prin ochii eroului, ceea ce asigură prezența detaliilor semnificative, a reacțiilor umane individuale, și din unghiul auctorial, un unghi panoramic, îngăduind cititorilor să urmărească evoluția globală a conflictului. Wells va mai utiliza procedeul, dar nu cu aceleași rezultate.

Succesul romanului se datorează, în mare masura, figurii lui Bert Smallways. Pățaniile lui le amintesc pe cele ale tînărului Hoopdriver din **Roțile întîmplării**, dar personajul nu mai este zugrăvit în culori amuzat-binevoitoare, fiind caracterizat drept „o neînsemnată creatură vulgară, genul de ființă impertinentă și limitată pe care vechea civilizație de la începutul secolului douăzeci o producea în milioane de exemplare, în toate țările lumii. El își petrecuse viața pe străzi înguste și printre case sordide care nu-i îngăduiau să privească în sus și într-un cerc strîmt de idei, din care n-avea cum să evadeze. El credea că unica îndatorire a omului era aceea de a se arăta mai șmecher decît semenii săi, de a pune mîna, cum spunea el, pe „lovele" și de a se distra. Era, de fapt, genul de om care făcuse din Anglia și din America exact ceea ce erau". Acest portret acid se modifică la impactul cu o insolită și teribilă experiență existențială. Șmecherul gata să moară „prin procură" pentru a-și păstra supremația asupra „raselor inferioare" constată că națiunile înscrise arbitrar în această categorie au fost capabile să construiască aparate de zbor mai eficiente decît cele europene sau nord-americane. Convins că patria lui nu poate fi atinsă de nici o agresiune, el asistă la distrugerea parțială a New Yorkului și își dă seama că „insula aceea mică înconjurată de marea de argint își pierduse imunitatea, că nicăieri pe Pămînt nu mai există nici un loc în care un Smallways să-și poată înălța orgolios fruntea și să voteze pentru război și pentru o politică externă energică, simțindu-se la adăpost de asemenea orori". Semnificativă este și evo-

luția atitudinii lui Bert față de Kronprințul Karl Albert. Spaima superstițioasă cu care-l privea la bordul dirijabilului amiral „Vaterland" lasă locul privirii lucide și disprețuitoare: „Cînd eram copil îmi plăcea să citesc povestiri de aventuri și-mi închipuiam că sînt un mare căpitan și alte prostii. Dar el ce are în cap? Prostii despre Napoleon, despre Alexandru, prostii despre augusta lui familie și despe el însuși, despre Dumnezeu și David și așa mai departe. Oricine altul în afara acestui prinț neghiob îmbrăcat în haine splendide ar fi știut că toate astea au să se întîmple". În sfîrșit, Bert devine capabil de generalizări la care n-ar fi putut aspira odinioară: „Fiecare război a fost totdeauna aidoma acestuia, numai că n-aveam destul bun simț ca să înțeleg. Totdeauna. Cîți n-au murit în tot felul de ascunzători și de adăposturi. Și oamenii n-aveau destul bun simț ca să înțeleagă, să judece și să împiedice astfel de lucruri. Credeau că războiul e măreț". Față de aceste mărturii neîndoielnice ale schimbării, cărora li s-ar putea adăuga și altele, concluzia lui J.R. Hammond mi se pare cel puțin bizară: „În ciuda tuturor aventurilor extraordinare în care este implicat fără voie, Bert rămîne pînă la urmă un tipic cockney* nerespectuos, un Hoopdriver deloc mai înțelept sau mai puțin naiv". La fel de nerespectuos, într-adevăr, dar cu o înțelegere evident superioară a oamenilor și a vieții.

Semnificativă pentru lipsa de prejudecăți a lui Wells este evoluția unui alt personaj, locotenentul Kurt. La prima întîlnire cu Bert, el se manifestă ca un partizan entuziast al cruciadei transatlantice: „Aceasta este flota aeriană a Germaniei. Ea se îndreaptă spre America pentru a da ceea ce se cuvine acelei națiuni întreprinzătoare". Bătălia navală, apoi execuția aeronautului, îi erodează certitudinea privind legitimitatea agresiunii. „Pedepsirea" sălbatică a New York-ului accelerează procesul conștientizării: „Ne-am distrat de minune și am ucis o groază de oameni! Războiul! Nobilul război! Mi-e silă de el..." Ultima lui discuție cu Bert ni-l înfățișează copleșit de viziunea abisului către care se precipită omenirea: „Îți spun, lumea noastră se năruie. Nu există nici o cale de ieșire, nici o posibilitate de a ne întoarce din drum. Iată unde am ajuns! Sîntem ca niște șoareci prinși în cursă într-o casă în flăcări, ca o turmă surprinsă de o inundație (...). Nu știu ce o să ți se întîmple, dar în ce mă privește, știu foarte bine: voi fi ucis". Transformarea lui Kurt arată că Wells nu cedează germanofobiei cvasi-generale, trăgînd o linie netă de demarcație între casta visînd dominația mondială, reprezentată chintesențial de Karl Albert și cei antrenați într-o aventură cu sfîrșit tragic pentru întreaga omenire.

Vorbind despre o carte intitulată **Războiul aerian,** nu putem evita o repede ochire asupra elementelor anticipatoare specifice. Cuprins parcă de frenezia verosimilității, Wells ne obligă la o nedorită de el comparație cu mereu repudiatul Jules Verne. Prezentarea dirijabilelor și a mașinilor de zbor nu este mai puțin didactică și amănunțită decît aceea a „Victoriei" din **Cinci săptămîni în balon** sau a „Albatrosului" din **Robur Cuceritorul.** Secvențele de luptă nu-și au însă echivalentul în **Călătoriile extraordinare** și nici în alte opere pre-wellsiene. E adevărat că într-o povestire din 1878 a lui William J. Henderson, **Monstrul naval al lui Harry Borden: O navă a văzduhului,** bombe lansate dintr-un balon scufundă un crucișător britanic, dar acesta este un incident minor față de intervenția masivă și hotărîtoare a flotei germane în **Bătălia din nordul Atlanticului** (titlul capitolului V din **Războiul aerian).** Cît despre distrugerea Broadwayului cu un covor de bombe sau înfruntarea sutelor de aeronave, acestea sînt premiere conjecturale absolute, puse în scenă cu un dinamism și o pregnanță vizuală demne de cea mai bună perioadă de creație a scriitorului. Și, totuși, Bruno Sabatini crede că „...aceste acțiuni de război, poate cu excepția scenelor de pe mare, sînt oarecum confuze, și, în ansamblu, puțin convingătoare, într-atît încît constituie mai curînd pauze decît momente fundamentale în desfășurarea romanului." Am arătat că bombardarea New York-ului și bătălia de deasupra Niagarei joacă un rol crucial în schimbarea opticii personajelor asupra războiului. Cît despre „confuzie", ea este voită, evenimentele fiind trecute prin filtrul obnubilant al stării de șoc perpetuu în care trăiește Bert.

Admițînd că **Războiul aerian** constituie un avertisment adresat de autor contemporanilor săi, Jean-Pierre Vernier precizează imediat că nu e vorba despre „expresia unei neliniști personale" și că „amenințarea războiului rămîne pentru el (Wells) o simplă ipoteză care, fără îndoială, îl interesează mai mult decît îl înspăimîntă." În sprijinul acestei interpretări, Vernier citează un pasaj din volumul wellsian **Lumi noi în schimbul celor vechi,** apărut în același an 1908: „În ansamblu – și acum în mod regulat – situația se ameliorează. Asistăm la o ameliorare constantă a vieții și ea se datorează bunăvoinței care se face simțită prin efortul oamenilor". După cum arată experiența unor epoci mai recente ale istoriei contemporane, ameliorarea vieții nu exclude neliniștea personală și nici spaima generată de amenințarea războiului. De altfel, într-un articol din care am mai citat, **Posibila prăbușire a civilizației** (1909), neliniștea scriitorului este evidentă: „Războiul modern este o nebunie, nu o întreprindere înțeleaptă. Pregătirea lui consumă mereu mai mult din resursele care ar trebui să slujească dezvoltării civilizației; posibilitățile lui de distrugere sînt incalculabile. O nouă epocă a fost deschisă de apariția baloanelor dirijabile și a mașinilor de zbor". Oricum, constatăm că **Războiul aerian** inaugurează șirul romanelor wellsiene în care conflagrația generalizată sau chiar prăbușirea civilizației premerg inevitabil instaurarea Statului Mondial.

(Capitol din volumul în pregătire **Un englez neliniștit)**

* *Aici cu sensul de mahalagiu*

VLADIMIR COLIN ŞI CONSACRAREA POVESTIRII HEROIC-FANTASY

Dr. MARIN BEŞTELIU

Scriitor din generaţia matură, Vladimir Colin (născut la 1 mai 1921) reprezintă, prin opera sa, imaginea cea mai expresivă a literaturii S.F. în perioada de după Eliberare, întrucît s-a înregistrat fără ezitări în gruparea ce-şi propunea să reabiliteze specia după ruptura provocată în începutul de tradiţie din perioada interbelică. Astăzi este aproape uitat faptul că scriitorul îşi începuse „normal" activitatea literară, în 1947, cu poezii cetăţeneşti în spiritul vremii **(27 de poeme)**, cu nuvele **(Flăcări între cer şi apă, Sună sirena)** şi microromane: **Soarele răsare în deltă**, 1951; **Întoarcerea pescăruşului**, 1959. Cam în acelaşi timp s-a consacrat prin o „deviere" de la literatura „serioasă" spre literatura pentru copii cu: **Nemaipomenita bătălie dintre Papură Împărat şi Pintilie**, 1953; **Poveştile celor trei mincinoşi**, 1956; **Zece poveşti pitice** etc.

Într-o descriere a evoluţiei operei sale despre literatura de anticipaţie, decisivă mi se pare, în prealabil, întîlnirea cu basmul românesc, din care a realizat o foarte bună antologie, ajunsă astăzi la a cincea ediţie, apoi cu basmul altor popoare, din creaţia cărora a tradus: **Basmele popoarelor Asiei, Basme persane, Padişahul şi vizirul, Vaca din lună — povestiri indiene.** S-ar putea glosa mult despre spiritul care a guvernat selecţia, spre a observa că traducătorul apreciază acele creaţii populare în care este simbolizată expresiv o problematică umană eternă, purtătoare de valori dramatice, ori a celor ce au în centrul naraţiunii un nucleu poetic bine conservat în structura mitului. Este acesta terenul pe care traducătorul şi-a descoperit - probabil - similitudini cu mentalitatea „primitivă" de creaţie pe care o va mima într-o mare parte a operei sale, colorînd-o cu „trucuri" şi detalii imaginare asimilate din science-fictionul propriu-zis.

Contactul cu literatura de anticipaţie datează din 1964, cînd au apărut două povestiri **(Cetatea morţilor, Broasca)** publicate în colecţia **Povestiri ştiinţifico-fantastice** a revistei **Ştiinţă şi tehnică**, urmate repede de volumele: **Viitorul al doilea**, 1964; **Capcanele timpului**, o antologie personală, **Dinţii lui Cronos** etc. Ca mentor al generaţiei tinere, scriitorul s-a cheltuit în gesturi de pionierat, traducînd şi prefaţînd **Dialogurile intergalactice în care sînt publicaţi:** Shinichi Hoshi, Gérard Klein, Andrei Coleşov, Stanislav Lem, André Verdett, Grigor Vitez, John Brunner, Michel Delmuth. Împreună cu Ion Hobana, s-a străduit să întreţină viu contactul cu alte literaturi, a patronat cenaclurile, a încurajat propaganda de carte prin traduceri, a prezentat debutanţii, forţînd consacrarea. Valoarea operei sale s-a confirmat prin traduceri în limbile bulgară **(Babel)**, cehă **(Basme)**, franceză **(Capcanele timpului, Pentagrama)**, germană şi rusă (basme şi romanul **Întoarcerea pescăruşului)**. Ca un corolar al activităţii sale de conducător de cenaclu, notăm publicarea în limba franceză la editura Marabout a primei antologii de literatură S.F. românească: **Les meilleures histoires de la S.F. roumaine.**

Ca autor de literatură de anticipaţie, Vladimir Colin pune interesante probleme de încadrare în genul devenit curent, prin polivalenţa structurilor operei sale. Fără îndoială că povestirile din **Viitorul al doilea** sau cele din **Capcanele timpului** sînt construcţii „pure", pe temele devenite tradiţionale (călătoria în timp, universuri paralele, supertehnica viitorului) şi cu inventivitatea imaginară necesară: lume organizată galactic, extraterestri, cosmodroame, deplasare instantanee etc. etc.). Dar în **Imposibila oază** sîntem avertizaţi din subtitlu - **poverstiri fantastice** - că universul noilor povestiri este uşor modificat. Futurologia s-a estompat, iar scriitorul s-a retras parcă pe terenul mai sigur al „fantasticului", o categorie mai generală şi mai bogată în posibilităţi de ilustrare a potenţialului creator. După experienţe în literatura „de frontieră", cu basme pentru copii şi povestiri S.F., scriitorul matur pare că îşi consacră forţa sa creatoare temelor mari ale literaturii. De fapt, autor S.F. propriu-zis, Vladimir Colin n-a fost decît în cîteva titluri. Pentru a-l ralia grupării, Ion Hobana, în postfaţa la **Capcanele timpului,** deşi observă deosebirile, se străduieşte să-l integreze prin consemnarea existenţei pe plan mondial a unei „abateri" asemănătoare. „Altoirea elementelor de anticipaţie pe trunchiul miraculosului şi al feeriei aparţine unei specii distincte, larg reprezentată în literatura conjecturală străină, căruia anglo-saxonii îi spun «heroic fantasy» sau «science-fantasy». Remarcabil creator de basme, naraţiuni fantastice şi ştiinţifico-fantastice, Colin a ajuns în chip firesc să-şi exercite măestria şi experienţa pe acest nou tărîm, căruia îi aparţine şi fabula tragică".

Este evident că scriitorul nu

poate fi înseriat în categoria curentă a fanilor ce vin spre literatură dinspre științele exacte și gîndesc anticipația ca o „soluție" pe care viitorul o va confirma cîndva. Din cele două mari „familii" ce-și dispută domeniul – să le numim scientistă și imaginativă – Vladimir Colin a experimentat atît arhitecturile futuriste riguroase ca o demonstrație cît și stilul poematic al celei de a doua grupări, în care își valorifică mai eficient experiența sa creatoare bogată. Oricum, cea de a doua secțiune se plasează mai aproape de literatura „pură", aspirație firească pentru veritabilul creator, mai ales că „genul" avantajează invenția unei problematici umane de mare diversitate. Amîndouă sînt depășite prin noua experiență în stilul povestirii „heroic-fantasy".

Într-o evocare ce și-a propus să realizeze o imagine sintetizatoare a operei, nucleul cel mai rezistent al acesteia pare cel alcătuit din romanele care rescriu mituri sau legende ce problematizează mari aspirații și drame umane: **Legendele țării lui Vam, Grifonul lui Ulise, Timp cu călăreț și corb, Pentagrama** și **Babel.** Foarte diferite ca structură, surprinzătoare prin libertatea asumată în rescrierea miturilor, aceste romane ilustrează un scriitor ce a asimilat din literatura S. F. facilitatea fabulației convenționale pe care o valorifică în opere mult mai elaborate, cu o vădită înclinație spre poem, meditație sau tragedie. **Legendele țării lui Vam** creează, ca punct de plecare, un mit apocrif sugerat autorului de mitologiile greacă și latină. Puternicul nart (citește zeu) Ormag, stăpînul cetății de ceață Nartazuba (ineditul numelor vine din S. F.), într-o clipă de plictis, se „distrează" cu pescarul Vam, purtîndu-l fără voie în Cetatea Vînătă spre a se îndrăgosti de Una, fiica sa și a reginei păsărilor, Arata. Una era blestemată să nu poată părăsi niciodată insula, dar dragostea ignoră teribila interdicție și ea va muri din porunca lui Ormag. Vam va acumula o teribilă ură față de puternicul nart pe care o va înscrie pe un talisman: „Puternicul Ormag e dușmanul lui Vam". Într-o construcție epică de proporții, Vladimir Colin aglutinează scheme epice cunoscute, mimînd de astă dată mentalitatea folclorică a creatorului de basm. Ca Făt-Frumos ori ca eroul de epopee, Vam merge la narta morții Mastara și obține viața Unei după ce îi dovedește reaua voință a lui Ormag ce-i transformase iubitul în soarele de pe cer, Saian. Apoi pornește să înfrunte marele zeu bazat pe forța urii sale nestinse față de orice oprimare. Epicul schematic lasă loc unor scene de amploare eroică, cum este confruntarea directă dintre Vam și Ormag.

În romanele lui Vladimir Colin descoperim pagini surprinzătoare. Prin ușurința cu care se aglutinează fabulația epică finalul este mereu amînat și diluează substanța eroică fără să o anuleze însă. Vam este înșelat de narți care promit „pace" în schimbul teribilei securi de os și va fi legat împreună cu Una de porțile Nartazubei, dar fiica lor, Lua, este pe cale să dărîme cetatea și să izbăvească lumea de zei prin cîntec. Tarbit, copilul modelat de Lua din pămînt și crescut de doi bătrîni (schemă de basm românesc) își modelează, la rîndul lui, un vultur cu care zboară spre cetatea de ceți. Va fi azvîrlit în fundul pămîntului de unde scapă și merge la uriașul Panca de la care află secretul cosmologic al nașterii lumii sale. Iarăși un mit aprocrif de coloratură orientală dilată pagina epică.

Azvîrlit de semenii săi în hăurile cosmice, închis într-un imens poloboc, Panca și-a îndulcit eterna singurătate, creînd din aschii și rîclitură o turtiță-pămîntul. Lacrimile sale au creat mările și oceanele, din firele de la zeghe a apărut iarba, din tuleiele bărbii sale copacii, din micile viețuitoare ale cojocului animalele, din sfîrcul urechii drepte bărbatul, din cel al urechii stîngi femeia, din suflarea sa zeița dragostei, Vitha. Între timp însă, uriașul a orbit și nu-și mai poate contempla opera. Înșelat de Ormag, căruia i-a dat în stăpînire Pămîntul pentru că nu știa ce-i aceea **spaima,** el descoperă acum adevărul și originea Olimpului tiranic.

De acum încolo, romanul recapătă vigori eroico-legendare. Tarbit șterge de pe piatră jurămîntul de supunere față de narți și aruncă în talgerul Pămîntului inima sa îndurerată. Oamenii încep să cînte cîntecele Luei și nu mai sînt atinși de furia narților. În zadar azvîrle nartul războiului săgețile sale, nici potopul adus de Dumvar, nartul apelor, nu poate strica cetatea.

Mai complicat ca ideație este următorul roman al lui Vladimir Colin de tipul „heroic-fantasy", **Grifonul lui Ulise,** în care cunoscuta legendă a războiului Troiei se reinterpretează modern într-o construcție epică de proporții. Și aici pe fondul mitico-legendar se altoiesc motive și „trucuri" ale literaturii science-fiction, bineînțeles colorate arhaic. Alături de civilizația legendară a Greciei eroice există civilizația paralelă, pe cale de dispariție, a centaurilor, iar undeva în Orientul Mijlociu cea a grifonilor, din care unul, „cumpărat" într-un bazar ce amintește conglomeratele intergalactice, îl va însoți pe Ulise spre a-i devora inima în momentul morții. Grifonul are și calități tipice literaturii de anticipație, descriind „omul" viitorului: nu poate fi rănit ori ucis, se face invizibil, citește gîndurile oamenilor. Rediscutarea legendei Troiei se datorează unui truc, cel al întîmplării lui Ulise în urma unui vis. El părăsește acum Itaca pentru a peregrina prin locurile unde s-a născut legenda și pe care generația următoare ar fi trebuit s-o permanentizeze. Imaginea vîrstei eroice s-a degradat însă. Sclavele troiene au adus cu ele cîntecele de dragoste, înțeleptul Nestor a fost ucis împreună cu toți bătrînii cetății de către urmașul său Pisistrate. Generația tînără n-a avut de la cine să permanentizeze modelul eroic. Menelaos, singurul supraviețuitor al generației, s-a buhăit în interminabile libațiuni, Elena e o bătrînă ofilită ce se laudă în zadar că ar fi dezlănțuit războiul pentru că nimeni nu o crede. Pînă și luptătorul simplu, Eutipes, pentru care războiul Troiei n-a însemnat decît pradă și sclave a trebuit să uite, torturat de îndatoririle sale de serv al centaurului Astipil.

Ulise înțelege că războiul le-

gendar n-a avut aceeași semnificație pentru toți sau, mai grav, că legenda în care el crezuse i-a falsificat sensurile. Ce a semnificat în realitate i-o spune Menelau, profitorul:

„Troia se îmbogățise peste măsură și bogăția înseamnă putere. Printre altele și puterea de a împiedica ridicarea altei puteri... Un război care a schimbat fața lumii... Care a hotărît triumful Europei asupra Asiei... Bineînțeles că războaiele au nevoie de legende, ca femeile de sulimanuri. Nu m-aș mira aflînd că nepoții nepoților noștri se încăpățînează s-o cînte pe frumoasa Elena și pe vicleanul Ulise. Pînă și un porc bătrîn ca mine va fi pentru totdeauna slăvitul Menelau".

Cu moartea lui Ulise reîntors la Troia - așa cum îi prezisese Teoclimene, de sulița fiului său și al frumoasei Calipso - moare întreaga lume a legendei: centaurul Astipil, frumoasa - de odinioară - sclavă Briseis, ultima sa iubită, Redeget, și prietenul prezicător ce nici măcar nu l-a mai putut însoți pe drumul redescoperirii. Un prea mare eșafodaj epic, multe exersări în arta descriptivă de-a dreptul remarcabile pentru a face limpede o idee și altfel transparentă mai ales că nuanțele nu se crează.

Trecerea de la mitologia universală la mitul și legenda românească se face firesc prin **Timp cu călăreț și corb**, romanul legendarei întemeieri a Țării Românești prin „descălecarea" pe aceste meleaguri a legendarului Negru Vodă. Acest roman, nouă ne apare drept cea mai consistentă și echilibrată scriere a lui Vlamidir Colin. Istoria neguroasă, săracă în date, a solicitat pînă acum destui scriitori: Eminescu căuta să compună o imagine universală a mitului dacic realizînd „fragmente" în **Memento mori, Sarmis, Gemenii**; Ion Pop Florentin se „specializase" chiar în scrierea unor romane în care imaginația ținea locul istoriei în **Decebal și Tuhutum**; Ion Slavici schița un ciclu de roman istoric din epoca năvălirii popoarelor migratoare și a întemeierii primelor mici voevodate în **Din bătrîni**, iar Mihail Sadoveanu ne-a dat **Creanga de aur**. În acest început de tradiție, reușita lui Vladimir Colin este indiscutabilă prin calitatea atmosferei lirice create și siguranța cu care conturează evenimentul istoric.

Pe fondul liric al evocării naturii primitive se concretizează Istoria. Copilul însoțit de corb, hrănit cu eroismul basmului popular, visa să ucidă capetele fiorosului balaur - rurdiile cumanepe pe care le privea așezîndu-se alături de locurile îndrăgite neștiind că lui îi fuseseră hărăzite faptele fundamentale. Sîntem în epoca năvălirii cumanilor pe teritoriul daco-roman în coloniile migratoare și tulburînd viața micilor voevodate românești deja consolidate. Relațiile între cele două etnii sînt schimbătoare pentru că echilibrul de forțe e fragil, iar un eventual conflict generalizat n-ar avantaja nici una din părți. Cneazul din Poenile-Văii și cumnatul său din Orlea pun mîna pe arme numai atunci cînd pretențiile invadatorilor devin jignitoare pentru colectivitatea românească. Întrarea maghiarilor în Transilvania, dar mai ales catolicizarea forțată a cumanilor aduc populația românească într-o situație de răscruce, mai ales că presiunile bisericii catolice se întețesc, iar convertirea amenință să devină masacru în numele crucii.

Cînde, voevodul din Orlea, a ales calea concesiilor spre a **rămîne pe loc:**

- „Eu am chibzuit. E rîndul tău... Sau pierdem tot ce sîntem sau primim să pierdem ceva, în nădejdea că am putea păstra ce-i mai de preț. Am să fiu Kendeffy"!

Cneazul din Poenile-Văii este însă un fiu al faptei și refuză să-și anuleze ființa prin compromisuri. După întoarcerea de la Orlea își „înmormîntează" simbolic cumnatul și, pentru că a găsit biserica arsă, preotul ucis și cetatea devastată, își ia măsuri de apărare. O nouă „vizită" a maghiaro-cumanilor îl găsește pe Negru pregătit să-și răzbune oamenii uciși, decimîndu-le oastea. Purtat de o voință mai mare decît propria înțelepciune, el se supune destinului și ia decizia trecerii munților la chemarea bătrînului Tihomir, cu a cărui fiică își va căsători fiul, pe Vlaicu.

Pentru a spori semnificația gestului, Vladimir Colin mimează ca rapsod mentalitatea mitico-magică și exersează stilul arhaic împodobit cu faldurile unei imaginații fecunde. Ca în scrierile cronicarilor, exodul a fost prevestit de semne:

„O femeie născu un copil cu cap de cîine. Ridicată în două labe, o oaie spuse deslușit «oameni buni...» după care se prăbuși fără suflare și nimeni n-o jupui și nu se atinse de carnea ei, care nu făcu viermi. Arătări înspăimîntătoare răsăreau în codru, uneori tuna din senin, alteori răsunau vaiete în fundul pămîntului și, treziți din somn, oamenii năvăleau din bordeie. Popa Daniil citi din scriptură după ce porunci o zi de post negru, dar un frasin se prăbuși în fața lui din senin și din trunchiul frînt curse sînge... Șerb solomonarul merse prin fumul semințelor de cînepă zvîrlite pe lespezile încinse și nu întîlni decît duhuri rînjitoare și leșuri spînzurate. Întocmai ca în anul de demult al năvălirii cumanilor, semnele nu lipseau!"

Ca în basmul fantastic, trecerea munților pierde calitatea de simplu eveniment și devine miracol. În fața convoiului de care, animale, gospodării și oșteni merge Fata Pădurilor să croiască drumul predestinat mutînd pentru o clipă pădurile din loc spre a le așeza apoi în vechile lăcașuri:

„Pata verde a veșmîntului ei cu poale inegal zdrențuite sălta în dîra de aur a soarelui. Zvîrlind picioarele desculțe, ușor îndoite din genunchi, femeia gonea cu ciudate mișcări discontinue și, cînd ridica brațele repezindu-le în cîte o parte a drumului, părea că împarte porunci. La semnele poruncitoare ale fe-

meii, copacii crescuți pe marginea drumului se trăgeau în lături, o nemaivăzută vijelie scutura coroanele, frunzele încă fragede șuierau cînd crengile se plecau o dată cu trunchiurile muiate, unduind șerpește în stranii reverențe ce le deplasau, pe sub pămînt, rădăcinile. Copacii se îndreptau apoi și încremeneau, în vreme ce ramurile urmau să se zbată șuierîndu-și spaima".

Extrem de sigur este romanul și din punctul de vedere al construcției epice. Dacă în celelalte titluri observăm diluția epicului din cauza lejerității cu care scriitorul combină secvențe comune, în acest roman surprinde plăcut economia mijloacelor, capacitatea acestora de a crea iluzia epocii istorice. Negru Vodă își întemeiază o cetate puternică și este recunoscut de ceilalți voevozi ai pămîntului drept domn capabil să-i apere de triburile migratoare și să înfăptuiască o organizare statală stabilă. Numai finalul ambiguu - poetizarea intrării lui Negru Vodă în legendă, mai puțin izbutită și neîncrederea pe care critica o etalează în privința operelor care vin dinspre literatura de frontieră au făcut ca acest roman remarcabil să nu se impună pe cît ar fi meritat. El ni se pare reprezentativ pentru eficiența întîlnirii dintre un gen relativ modern - genul heroic-fantasy - și romanul istoric propriu-zis.

De fapt, alte două romane, **Pentagrama** și **Babel** ne obligă să reflectăm asupra riscurilor acumulării în heroic-fantasy a unor sugestii din surse prea lejere. Primul, tradus în cîteva limbi și considerat drept cea mai bună carte a autorului, se construiește din trei secvențe: fragmente din mitul grădinii paradisiace și a competiției dintre Abel și Cain (Savel și Mihail în roman); un filon memorialistic al copilăriei și al atrocităților lagărelor de exterminare și un plan reflexiv menit să denunțe atît adevărul mitului cît și imaginea copilăriei ca vîrstă a candorii. Intenția este creionată într-o ramă epică simplă. Călcînd interdicția Bunicului de a vizita Grădina, Copilul se împrietenește cu Șarpele (scrierea cu majuscule este obligatorie spre a întări iluzia romanului simbolic). Șarpele are și alte nume, scrise de autor cu majuscule: Amăgitorul, Iscoditorul, Știutorul. De la acesta copilul descoperă frumusețea lumii și nu mai dă crezare legendei potrivit căreia „a răsădit Bunicul o grădină în Pardoși spre Răsărit cu tot felul de pomi frumoși și buni de mîncare, iar în mijloc era pomul care..."

Crescînd, copilul vrea să descopere singur universul și refuza orice dogmă. Așa descoperă că marea operație din laboratoarele Bunicului nu constă în altceva decît într-o experiență eșuată în urma căreia se nasc monștri, iar „grija" pe care bătrînul i-o poartă este de fapt o formă de dominație tiranică, la nevoie utilizînd și forța pentru a obține ascultarea. În schimb, Șarpele înseamnă viața, frumosul, spontaneitatea, sinceritatea etc. Cele două alternative - Șarpele și Bunicul - conturează „pentagrama" destinului, între care, deși opțiunea pentru Șarpe este puternică, ființa este sfîșiată. Copilul nu poate scăpa de tirania forței ce-și trimite executantul - fratele Mihail - să sancționeze orice abatere.

Acest roman poate fi pus alături de „epopeea simțurilor" a lui Alexandru Macedonski, adică printre cărțile surprinzătoare și rare, amenințate în consistența lor de un grad ridicat de excentricitate, excentricitate provenind - la rîndul ei „motivat" - dintr-o aspirație necenzurată spre complexitate. Macedonski visa cartea care să cuprindă toate aspirațiile umane fiind în același timp și sumă a tuturor „cuceririlor cugetului omenesc", iar Vladimir Colin privește drama existențială din toate unghiurile posibile. **Pentagrama** poate fi citit ca roman expresionist („personajele" sînt Bătrînul, Șarpele, Naratorul, Savel, Mihail, Copilul), ca roman de reinterpretare a mitului, ca proiecție onirică și mai ales ca pagină poematică, toate aceste lecturi lovindu-se de un prag, cel al clarității intențiilor.

Ca și în **Thalassa,** mai expresivă este pagina descriptivă în care scriitorul se dovedește un virtuos. Iată, de exemplu, o descriere a pietrelor, colorată impresionist prin dominanta verde-lui, văzute de ochiul proaspăt al unui copil:

„Totul era verde, pînă și lumina. În lumea verde așteptau lucruri ciudate, nu se ascundeau, erau acolo și nu trebuia decît să te apropii. Atunci descopereai pietre albe, lucioase ca niște dinți, pietrele portocalii, vîrstate cu negru ca niște bondari, pietrele în care luceau aurul și argintul icoanelor. Toate erau umede și fermecate acolo, în lumea verde, și am învățat că nu trebuie să le scot din lumea lor înșirîndu-le pe pervazul ferestrei... Pentru că se vestejesc și mor." Dacă disponibilitățile lirice ar fi precumpănit, acoperind cu materie cumplicata problematizare, romanul ar fi devenit un poem al maturizării prin asumarea „pentagramei", al destinului în care aspirația spre puritate intră în contradicție cu angrenajul social ce presupune rațiune și forță opresivă necesare conservării sistemului.

Interesant prin mixajul dintre o sugestie mitică și mijloacele literaturii S.F. este romanul **Babel,** apărut în 1978. Scot Mar, misteriosul stăpîn al asteroidului Babel, transformat într-un penitenciar cosmic rezervat „inadaptabililor" la ritmul vieții hiper-civilizate, „experimentează deplasări temporale și spațiale pe șirul prototipic a trei „epave" umane care mai conservă - de fapt - calități umane „normale", din preistoria erei galactice. Experiențele i se întorc însă împotrivă.

Pămînteanul Rat își redescoperă iubirea pierdută după care tînjește fără să-și dea seama. Ea se pierde în negura timpurilor într-o vreme cînd avatarul său fusese îndrăgostit de slujitoarea zeiței Ișstar în vechiul Babilon. Teoria metempsihozei fusese folosită ca temă a creației de Eminescu în **Avatarii faraonului Tlá** sau de Rebreanu în **Adam și Eva,** acum numai se prelungește în era galactică. Marțianul Idmar retrăiește un timp în care nu înregistrase drama pierderii singurului său prieten pe care îl condamnase la moarte din lașitate, iar „gherlda" Orlanda (aluzie la Ariosto?) este reîntoarsă în perioada de dinaintea cunoaș-

(Continuare în pag. 291)

Orașele scufundate

MIRCEA OPRIȚĂ

Lui Felix Aderca îi datorăm contrautopia realmente valoroasă a perioadei interbelice. Spirit mobil, atras de majoritatea genurilor literare și de mai toate formulele moderne vehiculate în literatura timpului său, el introduce pagini de scenariu „viitorist" în capitolul **Pastorală** din romanul intitulat **Aventurile d-lui Ionel Lăcustă-Termidor** (1932). Lucrat la modul parodiei, scurtul text amintit propune cîteva tablouri de efect (în „maniera lui Shakespeare", plusează ironic autorul), oglindă a conflictelor posibile pe un Pămînt suprapopulat în chip grotesc și divizat din punct de vedere social între atlantizii intelectuali și continentalii cu meserii manuale, producători de bunuri în folosul celor dintîi. În esență, ideea aceasta privitoare la specializarea extremă a muncii și la separarea speciei umane în ramuri biologice distincte este wellsiană, conducînd direct la eloii și morlocii din **Mașina timpului.** Adaptați și ei la condițiile imaginate de autor, atlantizii lui Aderca și-au pierdut treptat membrele prin atrofiere. Bieți nevolnici suspendați „într-un fel de colivii de bambu întinse ca o rețea deasupra oceanelor, între Continente", ei se îndreaptă spre vegetativ și chiar spre vegetal, înfățișîndu-se „ca niște fructe ovale, cu ochi mari și frunte înaltă". În schimb continentalii, instalați temeinic în primitivitate, în rutina unor activități grosolane și degradante, reprezintă elementul activ, sugerat și în aspectul lor neliniștitor, de „ciomege însuflețite". Limbajul rafinat al unora („vorbeau cu ochii și auzul lor nu mai suferea decît vibrația muzicii") are drept corespondent, la ceilalți, o rudimentară emisie de sunete animalice, prin care „se înțelegeau lesne, căci aveau puține de spus". Un conflict de clasă dereglează ordinea lucrurilor în această caricatură de societate construită pe ideea îndepărtării extreme a păturilor ei, parazitara aristocrație artistică și proletariatul imbecilizat. Pe neașteptate, locuitorii Continentelor hotărăsc „să suprime cu desăvîrșire acel neam ciunt de oameni, care cereau grăsime și vin, ca să dea în schimb numai sunete și luciri". Un sabotaj de proporții planetare va produce, în consecință, performanța unei a doua scufundări a Atlantidei - de data aceasta, cea a „republicilor de bambu", ale cărei colivii plutitoare dispar sub năvala ghețarilor eliberați.

Pastorală e un concentrat ironic de anticipație și contrautopie, glumă servită cititorului în replică la o vetustă literatură „poporanistă" cu care modernismul intolerant al lui Aderca s-a aflat de repetate ori în conflict declarat. Tenta mai groasă, ironia acidă, turnura satirică (în spiritul pamfletelor argheziene) din final nu exclud însă acel „umor fără cute de zîmbet, englezesc, făcut din enormități și fantezii" - calitate remarcată de G. Călinescu, îndeosebi în romanul **Orașele scufundate** (1937). De altfel, o primă versiune a **Orașelor...** este perfect contemporană cu paginile **Pastoralei,** datînd din 1932, cînd s-a publicat în foileton sub un pseudonim italo-american și cu titlul **X — O, Romanul viitorului,** de o mai provocatoare sonoritate pentru vulg.

Există, la nivelul speculației intelectuale, vizibile puncte de contact între viziunea parodică din **Pastorală** și cea de tonalitate gravă din **Orașele scufundate.** O rădăcină comună le alimentează. Căutînd-o, unii au făcut trimiteri la cunoscute utopii franceze și la „miracolul mașinist în stilul Wells" (Călinescu). O critică atentă a surselor pomenite va constata aici eroarea care amenință să deplaseze romanul în afara coordonatelor lui autentice. „Cartea - observă Ion Hobana - nu are nimic de-a face cu utopiile, în general, și cu **Descoperirea australă** a lui Restif, în special. Iar «miraculosul mașinist» este o trăsătură mai curînd a operei lui Jules Verne, cu amănunțitele ei extrapolări ale unor aparate și mecanisme existente. «Stilul Wells» presupune un miraculos de un tip nou, al ideilor și ipotezelor foarte puțin ortodoxe din punct de vedere al științei timpului..." Spre un asemenea mod de înțelegere a anticipației tinde vizibil și contribuția în domeniu a lui Aderca. În cazul său, influența wellsiană nu e de suprafață, ea se reflectă în straturile profunde ale materiei românești, în însăși viziunea filozofică ordonatoare. A spune că autorul **Orașelor...** construiește „după exemplul lui Wells" (ceea ce nu înseamnă automat excluderea invenției proprii și a originalității compoziționale) este și corect, și onorabil, din moment ce construcția reprezintă „o întreagă realitate nouă, socială și psihologică" (Ovid. S. Crohmălniceanu).

Realitatea acestă nouă, propusă de romanul lui Felix Aderca, implică imaginea șocantă a unei omeniri alungate în străfundurile oceanelor de condițiile devenite improprii vieții de suprafața în continuă răcire a Pămîntului. Cele patru structuri imense care servesc drept refugiu stăpînilor de odinioară ai planetei (coloniile submarine privi-

legiate Hawaii, Cap-Verde și Ceylon, iar la polul opus al diferențierii sociale prin profesionalizare excesivă populația industrială a orașului din Pacific, Mariana) au o măreție geometrică și o strălucire glacială, cristalină, puse în valoare prin stranii efecte de contrast cu fundalul apăsător al abisului acvatic. Decorul acesta refrigerent este în ton cu atributele existenței îngăduite în interiorul său: răceala afectivă, cinismul vag disimulat sub argumentele unei lucidități extreme, optimismul fals, întreținut prin droguri olfactive, prin spectacole cu rol de anestezic, spre a se escamota astfel spaima profundă de neant.

Departe de natura care l-a creat, omul se devitalizează. Regresul biologic anunță moartea iminentă a speciei, producînd acut conștiința dezarmantă a lipsei unui viitor planetar. Cu trupurile lor plăpînde, stilizate în sensul gingășiei inconsistente și fragile, privilegiații acestei civilizații retractile ajung „păpuși de ceară moale" din ce în ce mai asemănătoare, prin efect mimetic, vieţuitoarelor abisale. Abia rasa mai călită fizic a truditorilor din Mariana amintește, prin anatomia ei „primitivă" și moravurile „anacronice", de tiparul omului actual. Viziunea declinului n-are aici nici o tangență cu intervențiile punitive ale supranaturalului, atît de îndrăgite de reflexia facilă a lui Alexandru Hertzug. Sensul e dat, întocmai ca la Wells, de un pesimism filogenetic desprins din considerarea universului în infinitatea sa temporală, capabilă să erodeze mai devreme sau mai tîrziu orice forță activă, inclusiv viața. O asemenea concepție admite fără rezerve implacabilitatea evoluției pe tot parcursul său, fie ascendent, fie descendent, și refuză sentimentalismului uman orgolioasa pretenție de a o influența. Tablourile rezervate de Aderca finalului său de lume au calități plastice remarcabile. Priveliștea cosmică este contemplată cu fascinația rece pe care o trezește un cadavru înghețat cu milenii în urmă. Locuitorii abiselor presimt instinctiv sfîrșitul. În obscuritatea mereu îngroșată pe măsură ce se golesc de energie acumulatorii coloniilor submarine, bîjbîie semnalizîndu-și prezența prin mici becuri montate pe frunte, sau prin voce, imitînd lugubru „sirenele speriate ale transatlanticelor în ceață". Semnele mizeriei se ascund sub lustrul meschin al unui carnaval de adio, halucinantă defilare alegorică, jalnică parodie menită să dea homunculilor viitorului decrepit iluzia că mai sînt moștenitorii măreției naturale de odinioară.

Pe fundalul său escatologic, romanul angajează un conflict social și rasial, avîndu-i ca protagoniști pe hawaienii albi, cu orgoliul superiorității evoluției lor intelectuale în paralel cu o tot mai evidentă involuție fizică, și – pe de altă parte – pe marianii negri, discriminați moral și politic pe motiv de neparticipare la cursa biologică a întregii specii. Modelul simplificator din **Pastorală** rămîne așadar valabil, într-o variantă mai puțin șarjată. Se răstoarnă însă sensul agresiunii: acceptați cu dezgust în comunitatea ce nu se poate lipsi, totuși, de produsele muncii lor, marianii (echivalentul în registru grav al continentalilor) sînt cu totul vulnerabili în fața mașinațiunilor intelectului investit cu putere de decizie, riscînd să fie sacrificați de hawaieni, cu cinism, la cea dintîi amenințare serioasă a morții eterne. Conflictului „politic" i se adaugă unul filozofic și de strategie practică, bazat pe concepții divergente privind rostul, șansele, sensul și căile efective ale salvării. În momente cruciale, omenirea dezorientată se dezbină și în funcție de direcțiile fundamental antagonice în care își proiectează, cu disperare, ultimele aspirații: spre centrul Pămîntului, unde fanatismul inflexibil al inginerului Whitt o împinge cu prețul tuturor sacrificiilor posibile, sau spre stele, unde un alt fanatism (opus primului din rațiuni de dialectică a polemicii), al inginerului Xavier, presimte șanse de salvare mai sigure. După teroarea degajată de o materie cu destule virtuți literare, căreia maniera de tratare aproape cinematografică îi convine, finalul deschide simbolic perspectiva. Două cupluri adamice vor purta mai departe sămînța omenirii pierite, implantînd-o mai aproape de pirostera încă păstrătoare de energii, unul, iar celălalt în imensitățile promițătoare ale spațiului interstelar.

O cheie esențialmente ironică, și care proiectează asupra întregului roman un complice zîmbet auctorial, ne oferă prologul localizat „în București, în anul 5000"; printre „zgîrie-nouri", trenuri aeriene și vapoare acostate la cheiurile Dîmboviței. Două personaje perfect convenționale, operatorul de cinematograf Ioan Doicin și soția sa Ri, de profesiune „floristă"; imaginează aici relaxat (despre bărbat aflăm că obișnuiește, la pipa vesperală, să „iscodească pentru soție, ca s-o amuze, tot soiul de glume, isprăvi, minciuni și închipuiri") decorul incomod al contrautopiei. Mai mult decît un dialog al rațiunii sceptice cu pasiunea întreținătoare de speranță în „mîntuirea" speciei umane, prologul ni se impune astfel în latura sa ludică, amestecînd cugetări de o pretențioasă gravitate relative la „prezent" și viitor, cu ironii adresate utopiei în general, dar și unor mai concrete reprezentări ale sale în SF. În disertația lui domestică pe tema degradării ireversibile a lumii, Ioan e un alt Ionel Lăcustă-Termidor care, prin enormități debitate „la rece", amuză mai mult decît înspăimîntă. Între „monumentele istorice" transferate orașelor subacvatice, el vede parodia grădinilor false „cu alei albe de praf de naftalină, copaci de cauciuc și flori de gutapercă", expunînd din loc în loc cățel de ghips, iar în așa-zișii arbori, privighetori mecanice „care ciripesc și fluieră electric". Cu creierul spălat de „zgura gîndirii și emoțiilor, oamenii submarini ating în proporție de masă genialitatea și, deși frumusețea urmează a fi prețuită după norme estetice negustate de înaintași, ei se înscriu fără excepție în tiparele superlative ale străvechilor stele de film – de la John Gilbert la Clark Gable, de la Greta Garbo la Marlene Dietrich, din pîinea cărora s-ar părea că și operatorii cinematografelor de peste trei milenii se înfruptă copios.

Farsa naturalului atinge note dintre cele mai acute îndată ce

spiritul contrautopic își concentrează setul de degradări exemplare în jurul problemei erotice. Prin versurile sale și prin cîteva romane mai vechi (**Domnișoara din strada Neptun, Omul descompus, Femeia cu carnea albă**), Felix Aderca se arăta interesat de misterul seducției carnale într-atîta încît Pompiliu Constantinescu putea să-l numească un „halucinat al obsesiei erotice", stabilind - prin extinderea raționamentului - că „atitudinea sa în fața vieții e un pansenzualism debordant". În comparație cu voluptatea experiențelor erotice ale „domnului Aurel", personaj devotat senzorialului pur și acționat de resortul unor mari pofte lubrice, iubirile oamenilor submarini apar iremediabil sleite, marcate de ridicol și ineficace estetism. La ore fixe, o vigilentă Comisie de procreare transmite prin difuzoare romanțe sentimentale și concerte de vioară „din vechi compozitori terestri ca Mozart, Beethoven, Wagner, al căror nume au fost de mult uitate", stîrnind astfel în „inimile hiperintelectuale" rudimente de emoție: „În vreme ce muzica-i îmbată, își mărturisesc cu voluptate sentimente de iubire. După ce muzica a încetat, se despart rușinați, se feresc să se vadă, le e teamă să se mai întîlnească și se cred cu desăvîrșire compromiși". Redusă la rațiuni strict practice, de igienă și perpetuare eugenică a speciei, sexualitatea viitorului e supusă unei subterane deriziuni de la care n-o poate salva nici măcar perspectiva utopică, fluturată ironic, a „lepădării gunoaielor" („beteșugurile, strîmbăturile, nepotrivirile, urîțeniile, nebuniile") din sîngele subțiat al neamului omenesc.

Ironiile mascate ale prologului se răsfrîng inevitabil asupra întregului roman. Ceea ce nu înseamnă, totuși, că autorul și-ar submina integral viziunea antiutopică prin introducerea unui principiu dizolvant în însești premisele sale. Exprimînd o relație mai complexă, ambiguitatea rămîne: în anul 5000, Ioan și Ri trăiesc în plin univers artificial, la proliferarea căruia „florista" însăși contribuie constant prin propria ei producție de flori confecționate din pînză și sîrmă, „uneori mult deosebite de cele făcute și vopsite de Dumnezeu". Cu degete „albe ca petala de crin", cu „mijlocul ei prelung de liană și sînii mici ca de băiat", Ri prefigurează deja delicatețea anemică, gingășia friabilă a femeilor subacvatice de mai tîrziu. În ciuda volutelor abile prin care încearcă să se desprindă de imaginea unui viitor deprimant, personajele din prolog sînt în plină cursă spre degeneratele stilizări umane din romanul propriu-zis.

Fără îndoială, **Orașele scufundate** se ridică în fruntea tuturor romanelor de science-fiction scrise la noi pînă la mijlocul acestui secol. Valoarea lucrării nu este doar una documentară, materializată în recompensa minoră și adesea iluzorie a unor eventuale priorități tematice sau de idei specifice genului. Dincolo de unele simplificări voite, motivate de nevoia de a concentra mesajul în simboluri cu limpezimea dar și de rigiditatea cristalului, scrierea are o forță nu atît epică (deși nici aceasta nu-i lipsește), cît poetică. Prelungite într-o soluție contrautopică a viitorului, angoasele sale devin penetrante prin altceva decît prin simpla lor enunțare retorică: prin încărcătura estetică a imaginilor care le vehiculează. Calități precum „capacitatea de a distribui spațial ideile, ingeniozitatea plastică, riguroasa tehnică a împărăției acvatice, mecanizarea tuturor ramurilor de activitate, de la naștere pînă la moarte, luxul rece electric, toate aceste aspecte de domeniul feericului și al utopicului" (G. Călinescu) sînt reale și țin în mod cert de registrul cel mai sigur al literaturii. Ele servesc în romanul lui Felix Aderca unui lirism cerebral, distant prin dezangajare sentimentală, concret pînă la materialitate prin sugestivele stilizări de obiecte și forme vii în sensul impus de idei, difuz ca substanță, dar nu întotdeauna destul de subtil încît să nu transpară uneori la nivelul de suprafață al frazei, prin imagini excesiv căutate. Ca și alte scrieri ale autorului, romanul descinde dintr-o estetică expresionistă, iubitoare de viziuni imprecis localizate, cu o dezvoltare cosmică și apocaliptică.

(Urmare din pag. 288)

terii dragostei „degradante" cînd, în calitate de slujitoare a Marii Doamne, era înzestrată cu puteri miraculoase. Redobîndite, puterile o ajută să descopere și să distrugă mirajul creat în jurul lor de către Scot Mar. Fiecare din cei trei nu se deplasase de fapt de pe planeta sa, totul nu-i decît o iluzie provocată de forța telepatică a psihiatrului pervertit în contemplarea dramelor umane. Abia acum „eliberați" de „Gherlda cei trei neadaptați la abrutizarea presupusă și cerută de timpii evoluați hotărăsc să se depleaseze împreună pe asteroidul pustiu - **Babel** — spre a pune bazele unei noi lumi. Cu tot finalul simbolic, tehnica romanului polițist în ordonarea unei imagerii prolifice - devenită preocupare de căpătîi - diminuează tensiunea existențială.

Privit în ansamblu, acest nucleu al creației lui Vladimir Colin este menit să rămînă. Formula e mai generoasă în punerea în evidență a disponibilităților sale spre o tematică de mare anvergură. Magistrul spre opera căruia se îndreaptă încrezătoare privirile discipolilor oferă experiențe îndrăznețe și reușite remarcabile.

HOMO EUCHRONICUS (II)

SORIN ANTOHI

Dacă distinsul cititor va avea bunăvoința să răsfoiască **Almanahul Anticipația 1988**, apărut, cum era firesc, în 1987, va găsi, la paginile 273—278, prima parte a acestui eseu, sub același titlu. Dacă efortul va părea disproporționat, iar propunerea mea cel puțin prezumptioasă, se pot reține următoarele: **Ucronia** este o specie literară care se întemeiază pe gîndul foarte comun, irepresibil în momentele dificile, că **istoria putea curge altminteri**; Pascal (**Pensées**, VI, 18) are probabil cea mai cunoscută formulare a mecanismului conjectural pe care se întemeiază ucronia („Dacă nasul Cleopatrei ar fi fost mai scurt, toată fața pămîntului s-ar fi schimbat" — o aluzie la celebra împrejurare sentimentală și politică a antichității, cînd istoria pare să-și fi schimbat spectaculos cursul mai ales fiindcă tiparul frumuseții romane cerea femeilor să aibă nasul lung); ca specie literară — dacă sintagma nu e cumva abuzivă —, ucronia a fost lansată de filozoful francez Charles Renouvier (1815—1903), care a publicat în 1876 celebra sa **Uchronie (l'Utopie dans l'Histoire)**, o carte apărută într-o primă versiune în „Revue philosophique et religieuse"; titlul ales de filozof pentru această rescriere a istoriei europene pornind de la Roma este o clară trimitere la **Utopia**, cartea prin care Thomas Morus fixa în 1516 convențiile unei literaturi a himericei fericiri absolute.

Încheierea ucroniei lui Renouvier luminează mai bine structurile generative ale speciei, punînd în relație acest tip de rescriere a istoriei cu dezbaterea unor aspecte ale determinismului și cauzalității, încă actuale după cîteva schimbări de paradigmă: „Din moment ce este vorba de o iluzie, și ca să se explice, trebuie să fie permis a o risipi, nu atingînd radical cauza sa invincibilă, ci reclamînd **dreptul de a introduce în seria efectivă a faptelor istoriei un anumit număr de determinări diferite de cele care s-au produs** [...]. Autorul, care nu are nici pătrunderea cerută, nici știința, ci numai principiul și ideea, va comite multe greșeli modificînd faptele mai arbitrar decît ar trebui, combinînd stîngaci pe cele reale cu cele presupuse, și nerespectînd, fără utilitate pentru opera sa, cutare sau cutare mare verosimilitate: și este ceea ce a trebuit să ni se întîmple nouă [...]" (subl.mea). Alături de scrupule profesionale care îl onorează, Renouvier exprimă în pasajul de mai sus credința sa pozitivistă și orgolioasă într-un drept al scriitorului de a introduce, pe baza substituirii ontologiei cu o logică, „determinări diferite" în „seria efectivă a faptelor istoriei".

Din perspectivă epistemologică, ucronia teoretizată de Renouvier, pe care istoria literară nu ar trebui s-o separe de romanul de tip balzacian, întemeiat pe **concatenatio rerum**, revelează multe puncte comune cu **istoria serială**. Am în vedere acea istorie serială propusă de A.D. Xenopol, pe care trebuie să o diferențiem de istoria serială acreditată în ultimele decenii de unii exponenți ai noii istoriografii franceze, în frunte cu Pierre Chaunu[1].

Istoriografia traversa în vremea lui Xenopol una din marile sale crize. În prelungirea sistemului hegelian din **Vorlesungen der Geschichtephilosophie** și a viziunii asupra istoriei din cadrul pozitivismului comtean, se radicalizau progresiv manifestările unui complex al inconsistenței științifice - același complex care, peste mai puțin de un secol, avea să garanteze succesul structuralismelor: **les sciences de l'homme** au ambiția obiectivității și exactității (așa cum apar acestea în matematică, fizică, astronomie etc.). S-a ajuns astfel, pe de o parte, la negarea oricărei demnități a discursului istoriografic, considerat „pseudo-științific", iar pe de altă parte s-a trecut la construirea unor sisteme mimetice, bazate pe principii scientiste, ca acelea din lucrarea lui A. Cournot **Traité de l'enchaînement des idées fondamentales** (1861). După ce secolul al XVII-lea căutase o algebră, secolul următor dăduse istoriei o morală. Era în firea lucrurilor ca secolul al XIX-lea, început sub semnul unei filozofii a istoriei, să caute a lăsa istoriografiei secolului nostru o logică.

Xenopol, maturizat de experiența marii sinteze asupra istoriei naționale, a intrat în disputa metodologică printr-o afirmație șocantă: „istoria nu este încă decît o practică, îi lipsește o teorie; la fel cu arhitectura sau agricultura, care au fost multă vreme o practică. Știința istoriei este destinată să expună principiile puse în practică inconștient..."[2]. Preocupat de stabilirea criteriilor și garanțiilor logice ale adevărului istoric, precum și de natura și clasificarea faptelor istorice, Xenopol a conceput în continuare „o logică a istoriei, distinct de istoria însăși", expusă mai întîi în **Les Principes fondamentaux de l'histoire**, apărută la Paris în 1899 și la Iași în anul următor. Rafinîndu-și teoria, revenind asupra unor afirmații controversate - Xenopol se număra printre cei mai discutați istorici ai epocii sale -, savantul a fixat-o în linii mari într-o nouă lucrare, **Théorie de l'histoire** (1908). Lucrările ulterioare aveau să aducă doar nuanțări și precizări ale detaliilor.

Respingînd deopotrivă speculația metafizică și empirismul po-

zitivist, Xenopol privește istoria ca pe o modalitate fundamentală a cunoașterii, cu o metodă distinctă - inferența - și cu o logică proprie. Această logică este chemată să conceptualizeze mai riguros un domeniu definit corespunzător, evitînd totuși exagerările reducționiste, care sărăcesc și mecanizează realitatea. Logica propusă de Xenopol e mai întîi o logică a succesiunii, o teorie a succesiunii în general, care evidențiază caracterul comun al fenomenelor studiate, „împingînd spiritul către tipare logice comune oricare ar fi deosebirea de fond între fenomenele materiale și cele ale spiritului"[3]. Ca să-și delimiteze demersul de cel al formalismului logic, Xenopol, critică, între alții, pe Tarde, pentru care progresul era o serie de acte imitative mecanice. Tarde făcea din toate motivele care prezidează acțiunile sociale „un țesut inextricabil de silogisme" și „a vrut să introducă viața reală în logică, și n-a obținut decît introducerea în viața reală a schematismului logic, sau mai mult, a uneia din formele sale, silogismul. În loc de a materializa logica, el a impus vieții însuși formalismul logic"[4].

Pentru Xenopol, evenimentul istoric, faptul concret, trebuie expus numai în cadrul seriei din care face parte, serie care, la rîndul ei, trebuie caracterizată printr-o idee generală, „firul pe care se înșiră boabele faptelor succesive"[5]. Seria e individuală, unică, irepetabilă, un tot în care faptele sînt legate - pe baza principiilor cauzalității - într-un sistem logic diferit de cel al științelor teoretice („de repetiție", pentru a folosi clasificarea lui Xenopol), în așa fel încît istoria narativă, descriptivă, „devine istorie explicativă, științifică"[6]. Într-o viziune teleologică, „fiecare serie de evenimente conduce în definitiv la un rezultat în care se încorporează", iar „fiecare fapt istoric este întotdeauna, prin partea sa generală, rezultatul unei dezvoltări anterioare. Faptul istoric final reprezintă un fapt generalizat. Fiecare fapt este rezultatul unei serii și fiecare serie trebuie să aibă drept rezultat un fapt"[7].

Discurs al dialogului dintre existent și posibil, ucronia - ca și speciile afine: **universul paralel, călătoria în timp** - este, ca și istoria serială, un exercițiu asupra cauzalității, „esența și sufletul istoriei"[8]. Émile Boutroux, istoricul francez care a recomandat lumii academice a țării sale lucrările lui Xenopol, studiază într-un pasaj din cartea sa **De la contingence des lois de la nature** raporturile dintre existent și posibil, pe care le putem reciti cu gîndul la componenta ucronică pe care discursul istoriografic abia prididește s-o refuleze (atunci cînd nu se transformă pur și simplu în ucronie): „Existența e contingentă în esența ei. Ca să gîndească această categorie, mintea noastră are nevoie s-o pună în relație cu altceva: cu categoria de posibilitate. Existentul nu apare cu necesitate din posibil; această apariție este cu totul întîmplătoare. Posibilul e infinit, existența, așa cum ne este dată, este, în schimb, numai una din posibilități: cea preferată. Se putea foarte bine să apară o altă existență, diferită sau contrară, sau nici una. Or, dacă existența este așa cum este, aceasta se datorește faptului că ea se impune în mod spontan, printr-un act absolut liber. Trecerea de la posibil la real se face întîmplător"[9]. Diferitele etape ale existenței, după opinia lui Boutroux, se juxtapun, fără legătură interioară, necesară, logică. Atît în ceea ce privește apariția, cît și în ceea ce privește structura, existentul este deci contingent. Din nou, ucronia își găsește o întemeiere filozofică. Dacă sistemul istoriei seriale îi oferă principiul de construcție, filozofia contingenței îi pune la dispoziție pretextul genetic. În ambele situații, avem de-a face cu aspecte complementare ale aceleiași metafore culturale: **timpul** - simbolizat de providență, Fortuna sau alte forme ale determinismului - **ca dimensiune a contingenței**[10].

Aparent hărăzită marginalilor tocmai prin irealitatea ei gratuită și compensatorie de **Denkspiel**, ucronia are totuși rădăcini profunde în psihismul individual și în cel colectiv. Expus permanent constrîngerilor timpului - „sub vremi", spunea înțeleptul cronicar -, omul ripostează prin efortul spiritului de a modula și eventual controla anumite efecte ale timpului, de la succesiunea inexorabilă și devastatoare la pulverizarea ori eroziunea duratei. Amenințat de imersiunea în timpul istoric, individul ajunge să producă o temporalitate alternativă, se inserează în istorie ca modelator și constructor al timpului - „bâtisseur du temps", cu formula memorabilă a lui Abraham Yoshua Heschel. Purtat de tendința - atît de evidentă după experiența Școlii Analelor - de a descompune timpul lent, geografic, mineral, **colectiv**, în timpi rapizi, nervoși, febrili, **individuali**, omul se îndîrjește să viseze la momentele favorabile - cu sentimentul că le sustrage unei fatalități - și încearcă să compună cu ele o temporalitate ideală. Acestea sînt și convingerile lui Georges Poulet, cristalizate pe parcursul substanțialelor sale **Etudes sur le temps humain**: „[...] timpul nu merge din trecut în viitor, nici din viitor în trecut, traversînd prezentul. Adevărata sa direcție este aceea care merge de la momentul izolat la continuitatea temporală. Durata nu este, cum credea Bergson, un dat imediat al conștiinței. Nu timpul ne este dat, ci momentul. Cu acest moment dat, ne rămîne nouă să construim timpul"[11]. Mergînd mai departe decît aceste rînduri, Poulet argumentase aceeași imagine a omului - „bâtisseur du temps" prin inițiativa omului modern, pentru care nu există trecere posibilă de la o durată abstractă, obiectivă și antecedentă la o actualitate concretă, subiectivă, experimentală și consecventă: „Timpul uman nu-l precede pe om, el e dimpotrivă însăși consecința felului în

care omul alege să trăiască și să **se** trăiască."[12]

Din noianul atitudinilor față de timp, colportate o dată cu o inepuizabilă factologie, înfrate de o literatură mai mult decît abundentă, mă voi resemna la evocarea cîtorva, strict necesare discuției. Între ele, pozițiile complementare ale lui Schopenhauer și Bergson: primul, nu fără a avea intuiția unei anumite conservări - prin Memorie, „această facultate atît de vie și atît de fidelă, [care] depune mărturie că ceva în noi nu îmbătrînește" -, susține că timpul nu poate produce nici o realitate pozitivă, fiind expresia neantului existenței noastre; cel de-al doilea consideră că temporalitatea este creativitate pură, opusă sclerozelor lumii materiale: „Intuiția atașată unei durate care este creștere percepe în ea o continuitate neîntreruptă de noutate imprevizibilă" **(La Pensée et le Mouvant).**

Destinul pulsiunii ucronice, limitat de extremele - uneori tangente - ale deconstrucției și edificării temporale, este să urmărească mereu „cifrul timpului" (Karl Jaspers), echilibrul celor trei instanțe ale temporalității (trecut, prezent, viitor). Fie în timpul ciclic moștenit prin filiera antichității grecești, fie în timpul linear, mesianic, impus în ultimele două milenii de tradiția iudeo-creștină, individul caută un **timp asumat,** securizant. Acesta, diferit de abulie, asepsia psihologică, idilismul steril și roza monotonie, este ceea ce psihologii numesc **eucronia interioară.**

Fapt simptomatic, toate avariile duratei nevrotice sînt desemnate de vocabularul clasic al psihiatriei prin termeni care fac din ele anomalii ale desfășurării temporale: **fixație, repetiție, regresiune.** Cu o anumită doză de cinism, s-ar putea spune că nevroticul este un călător temporal: „Nevrozatul joacă în prezent și în fața unor interlocutori actuali un rol care privește o situație trecută", scrie Eliane Amado Lévy-Valensi. De la Plotin la Freud și la antipsihiatri, s-ar părea că tulburările personalității, în condițiile în care aceasta este structurată și integrată prin memorie, sînt legate de tulburări ale temporalității, de **discronii** sau **acronii** interioare. Astfel, judecînd după experiențele lui Binswanger și ale analizei existențiale, după cele ale psihanalizelor, „orice psihoterapie este întotdeauna mai mult sau mai puțin o **cronoterapie**"[13].

Nervozatul se împotrivește oricărei deveniri, negînd prezentul și schimbarea prin proiecții de tansfer și punînd în locul timpului real o imagine obsesivă a unor experiențe trecute de care nu îl mai leagă totuși nici amintirea, nici conștiința. Pentru el, timpul real devine doar fondul neutru al unor scenarii subiective, pierzîndu-și prin urmare orice consistență ontologică.

Dimpotrivă, individul echilibrat, începînd cu formele primitive ale integrării temporale - actele reflexe, mărcile înseși ale psihicului, sînt mijloace rudimentare de inserție în istorie (a se vedea **ciclocronia** teoretizată de Popov) -, tinde să-și afirme o anumită libertate în raport cu timpul tocmai printr-o conștientizare a trecutului și a condițiilor exercițiului real al libertății. Idealul uman pare să fie prin urmare adaptarea duratei personale la ritmurile și timpurile universului, ori stăpînirea temporalității fictive, elaborată în operă literară sau obiect de artă. Fiecare om se crede chemat să propună o temporalitate alternativă, alterînd în numele ei istoria, condițiile materiale și morale care configurează epocile ei. Cu un cuvînt rămas de la Tacit, fiecare om este artizanul unui **saeculum.**

Aceste considerații psihologice explică mai bine acțiunea tendinței utopiei spre **eupsihie,** spre utopia interioară. După ce descoperirile geografice constituseră, mai ales după Renaștere, un stimulent irezistibil al utopiei, ducînd la expresia ei clasică, **Utopia** lui Morus, impactul pozitivismului asupra discursului istoriografic și asupra mentalității secolului trecut a hotărît forma clasică a ucroniei cea datorată lui Renouvier. Combinate, spațiu alternativ al utopiei și timpul alternativ al ucroniei vor forma punctul de plecare al anticipației literare, produs al expansiunii și maturizării civilizației tehnologice. De la **Staatsroman,** prin **Zukunftroman,** se ajunge astfel la **science fiction**[14].

Evoluția nu s-a încheiat, desigur, aici. Revelația spațiului cosmic și eforturile de a-l explora și cuceri au fost însoțite de explorarea și explicarea preliminară a spațiului interior, care au influențat, alături de un complex de factori caracteristici pentru civilizația noastră crepusculară (alienarea, neîncrederea în colectivitate, **revival**-ul subiectivismului, critica raționalității), orientarea discursului utopic dinspre alternativa socială - determinată spațial și temporal - spre alternativa individuală, subiectivă, care se sprijină pe credința eliberării din determinările istorice. Alfred Doren, cel care scria încă în 1927, în studiul **Wunschräume und Wunschzeiten, că utopiile au început în spațiu pentru a ajunge în timp, îmi sugerează ideea continuării seriei evolutive: de la Wunschräum** la **Wunschzeit,** utopismul a ajuns la construcția sistematică a unei stări de spirit. Un vis în stare de veghe, un **Wunschräum** din care spațiul și timpul sînt exorcizate, o tentativă de a evada în Ființă, în **ewiges Nun.**

NOTE

1. V. Pierre Chaunu, **Histoire cuantitative, histoire sérielle,** Paris, 1978.
2. A.D. Xenopol, **Istoria ideilor mele** (1913), în I.E. Torouțiu, **Studii și documente literare,** IV, 1933, p. 406.
3. Xenopol, **Histoire et géologie,** în „Revue du Mois", VI, Paris, 1906.
4. **Idem, La Théorie de l'histoire,** Paris, 1908, p. 284.
5. **Idem, Principiile fundamentale ale istoriei,** Iași, 1900, p. 401.
6. **Idem, La Théorie de l'histoire,** p. 397.
7. **Ibidem,** p. 394.
8. **Ibidem,** p. 397.
9. **Apud** Gheorghe Toma, **op.cit.,** p. 175 n.
10. Cf. J.G.A. Pocock, **Politics, Language and Time. Essays on Political Thought and History,** New York, 1973, p. 85.
11. Georges Poulet, **op.cit.,** vol. III, p. 40 (ediția din 1977).
12. V. Eliane Amado Lévy-Valensi, **Le Tempos dans la vie psychylogique,** Paris, 1965, p. 134—135.
13. Ibidem, p. 120.
14. Cunoscătorii vor fi observat că parafrazez titlul unei lucrări populare în spațiul germnan: Martin Schwonke, **Vom Staatsroman zur science fiction. Eine Untersuchung der neturwissenschaftlicht-technischen Utopie,** Stuttgart, 1957.

ÎMBLÎNZIREA EXTREMELOR

R.G. ŢEPOSU

Ca în orice alt domeniu, unde paradigma se modifică lent, aproape insesizabil, există şi în literatura SF o deplasare înceată, somnoroasă, abia perceptibilă a temelor şi obsesiilor ei către malul fascinant al literaturii pur sînge. Nu sînt semne, deocamdată, că producţia literară SF s-ar îneca la mal. Deplasarea ei e fermă, deşi lentă, stilul de înot e liber, fără artificii tehnice, înaintarea este iminentă.

Această metamorfoză benignă ce nu mai poate fi împiedicată decît printr-un edict ori printr-o circulară perpetuă s-a făcut foarte clar simţită chiar la ultima ediţie a concursului de creaţie de la Piteşti (1988). Discuţiile purtate acolo n-au sărit departe de trunchiul confruntărilor anterioare. Polemica a continuat să înflorească în marginea unui mai vechi partizanat. Estetiştii (purişti cu ideaţia mai greoaie, cum ar fi zis Lovinescu) au continuat să refuze proliferarea orgolioasă a referinţelor şi raţionamentului ştiinţific în text, din spaima de compromitere a literarităţii, în tip ce scientiştii, seduşi de subtilitatea cutării teorii, nu s-au dat în lături de la a sfida pretenţiile simandicoase (zic ei, realiştii) ale literatorilor. Această „ceartă" teoretică, în subsolul căreia dorm de mai multă vreme numeroase semne de întrebare privitoare la statutul literaturii SF, nu e numaidecît o stupizenie. Dacă fiecare din partizanii uneia sau alteia dintre orientări trage de hăţurile fragile ale argumentelor, e pentru că o mare îndoială dă tîrcoale tuturor combatanţilor angajaţi în belicoasa înfruntare. Orice exclusivism, orice radicalism al opţiunii pot duce, aproape neverosimil, mirobolant, la pierderea chiar a specificităţii SF-ului: printr-o înclinare forţată a balanţei, acest metis cultural, iertată-mi fie impolitetea lexicală, se poate preface fie în beletristică, după mamă, fie în literatură de specialitate, după tată. Aşa încît încercarea de a subordona SF-ul uneia sau alteia dintre categorii poate fi şi un mijloc sigur şi eficient de a-l duce la pierzanie, de a-l atrage adică în una ori alta din cele două zone de influenţă. Cine refuză însă protectoratul, se va spune probabil, riscă să rămînă într-o neutralitate vacuă şi fragilă, într-o stare de indeterminare ce nu anunţă nimic bun. Pentru ca neutralitatea să aibă credit, ea trebuie să aibă mai întîi tradiţie. Nu te poţi declara independent doar de spaima anexionismului. Voinţa de individualitate nu e un argument suficient pentru morfologia literaturii.

Astfel de întrebări, chiar dacă formulate parabolic aici, le trăieşte, dureros şi în deplină conştienţă reflexivă, chiar literatura SF. Însă impasul în care a ajuns, sînt de acord specialiştii, poate fi un bun prilej de relansare a genului. Nu prin abdicări eroice şi replieri trufaşe, ci printr-o înţeleaptă strategie de conciliere a extremelor, de îmblînzire a lor. La Piteşti s-a văzut, prin urmare, tocmai acest efort aproape sistematic, s-ar zice, de a topi în cadrele unui discurs unic, omogen, infloreşcenţele epice şi basmul ştiinţific. Ideologemele, intră în scenariul epic fără crispări şi fără îndărătnicie. A dispărut sentimentul mezalianţei şi, poate tocmai din această pricină, literatura SF a înţeles că adevărata ei menire e de a vorbi într-un limbaj propriu, doar ei specific, despre condiţia umană. S-au frînt, prin urmare, orgoliile de castă care trăgeau SF-ul înspre scientismul cărpănos şi ursuz. Cel mai bine a înţeles, sub unghi teoretic, chiar unul din exegeţii constanţi ai domeniului, Doru Pruteanu, premiatul, de altfel, la secţiunea eseu. Hermeneutica lui maliţioasă pune în termeni foarte limpezi raporturile dintre ideatica dominantă şi reflexele condiţionate ale existenţei, pe care literatura SF autentică trebuie să le aibă în vedere. Eseul lui Doru Pruteanu, **Pentru o lectură a participării,** vorbeşte, din unghiul aproape parabolic al esteticii receptării, despre o întemeiere a genului pe bazele fundamentale ale unei **Weltanschauung,** ale unei concepţii despre lume şi om. Orgoliile elitarismului ştiinţific nu pot înălţa SF-ul mai sus de statutul unui nomenclator, al unui breviar. Acesta e de fapt punctul cel mai înalt în care vizionarismul ştiinţific se întîlneşte cu previziunile genuine ale simţului artistic şi în această îmblînzire a extremelor participanţii la ultimul simpozion au găsit de cuviinţă să-şi investească întreaga energie şi întregul talent.

Cel mai vizibil e acest lucru în nuvela lui Dănuţ Ungureanu, **Paşi pe o curbă deschisă,** premiată chiar la secţiunea nuvelă. Un text construit abil care posedă, întîi de toate, ceea ce aş numi răbdare epică. Aceasta e o calitate de preţ mai cu seamă pentru literatura de această factură, întrucît îmblînzeşte demersul epistemologic, îl sensibilizează, îl circumscrie unui univers psihologic. Însă, mai mult, Dănuţ Ungureanu a învăţat să stăpînească impecabil limbajul SF-ului, un limbaj specific în care interferează oralitatea cea mai spumoasă şi aluzia ştiinţifică cea mai precisă, naturaleţea stilistică fiind nu doar o problemă

de pitoresc lexical, ci una de credit artistic din care se revarsă chiar valențele literare ale textului. A avea credit literar în proza SF e, așadar, lucrul cel mai important, întrucît în acest fel un text convinge, legitimîndu-se artistic. Nuvela lui Dănuț Ungureanu se bizuie pe o fericită deschidere care permite cititorului să citească după metoda perfidă a strabismului: cu un ochi la narațiune, cu altul la ficțiune.

Nici Constantin Cozmiuc nu s-a lepădat de imperativul acesta al complicității procedeelor.

În **Șopronul cu neuristori,** text premiat la secțiunea povestire, autorul știe prea bine să suprapună abil scenariul insolitării unui scenariu al comportamentului diurn, să tragă întîmplările dintr-un registru într-altul, într-o suprapunere de cutii chinezești aproape, să ridice evenimentul anecdotic la sugestia lui ontologică. Constantin Cozmiuc are simțul epicului, dar mai ales pe acela al retoricii prozei: știe să construiască, extinzînd ori comprimînd narațiunea, folosește tehnica insertului pentru a face digerabile informația și ipoteza științifică. Ceea ce stinghерește însă la lectura textelor sale e absența acurateții gramaticale, o anume neglijență a redactării, care, pe un cititor scrupulos, îl face să parcurgă povestirile sale cu noduri în gît. Cele mai frecvente metehne sînt de natura cacofoniei, a acordului defectuos, a punctuației (virgula stă aici, fudulă, între subiect și predicat), a topicii.

Cu o bună știință a ambiguității pare a scrie Silviu Genescu. El ne-a dat în **Privind spre „Titanic"** un text, premiat la secțiunea proză scurtă, fără mari complicații de construcție dar și fără îndeajuns de mare subtilitate a narațiunii. În stilul hiperexact, uneori gomos din pricina voinței exagerate de expresivitate, pe alocuri prețios, autorul știe să întrețină însă ștacheta misterului, creînd o subtilă confuzie între verosimilitate și stranietate. Mutarea alternativă a soluției din planul comportamentului real în acela al reprezentării e un mod inspirat de a înălța un aparent pretext ludic la dimensiunea lui fantastă.

În fine, premiul special al juriului, obținut de povestirea lui Adrian Ionescu, **Recviem pentru păpuși,** trăiește dintr-o singură virtute: folosirea cu maximă eficiență a minimumului de mijloace. Recurența situațiilor, aflată la limita dintre obsesie și amenințarea reală, insinuarea stereotipiei trăirii pot fi citite ca niște situații existențiale, ca niște logaritmi ai existenței în care intră multă, foarte multă autenticitate afectivă, ținînd în echilibru revolta și obediența, spaima și mirajul.

Cele cîteva semne bune pe care le-am putut recunoaște în creația SF prezentă la ultima consfătuire sînt un motiv de încurajare. Însă, nici a face din aceste achiziții un prilej de exaltare nu e tocmai nimerit, căci umbra capodoperei îndelung visate continuă să filfîie mult prea în depărtare. Drumul pînă acolo e lung, însă drept, fără hîrtoape și capcane insidioase. Chestiune de rezistență.

IMPRESII LA O EXPOZIȚIE

pictor ION PANTILIE, președintele Filialei Pitești a UAP din R.S. România

Cochetul Tehnic Club piteștean în postură de mare gazdă la manifestările de acum devenite o obișnuință pentru tineri, prilejuite de consfătuirile anuale ale cenaclurilor de artă și literatură de anticipație tehnico-științifică, ne-a oferit o interesantă întîlnire cu o categorie artistică aproape necunoscută (în aparență). Dacă la celelalte genuri de creație nu am participat (din motive mai mult sau mai puțin comode), expoziția artei S.F. m-a încîntat și totodată m-a trimis la o serie întreagă de considerări asupra „a fi sau a nu fi" al visului, sursă de inspirație pentru artele vizuale (ca să mă opresc numai la subiect). În fond, de ce să nu recunoaștem că nimeni nu mai crede în arta înregistrării directe, brute, a unui peisaj, compoziție, natură statică etc... și mai degrabă în arta de a asambla visele fie „accidentale", fie voite, studiate chiar.

André Breton are meritul incontestabil de a fi ordonat într-un manifest procedeele artistice de transpunere situate „deasupra realității", dar oare pînă la el nu sînt scrieri cu caracter fantastic sau în general „artă fantastică"?! Lumea fantasticului este prezentă în Egiptul antic, Micene, Mesopotamia, civilizația Maya (vezi păsări, mașini, oameni ireali), scene biblice de mai tîrziu ce au împodobit și împodobesc pereții și pavimentele atîtor lăcașe de cult. Oare unde i-am putea încadra pe Grünewald, Bosch, Max Ernst, Picasso, Miro sau Dalli decît în arta transpunerii visului în imagini concrete?! Lumea visează, de o viață. Totdeauna ființa umană a visat la progres, la mai bine sau a fost cutremurată de coșmarurile răului. Eram copil și mă întrebam, de ce oare nu se pot înregistra visele noastre de zi sau de noapte, să le revedem, să le povestim cît mai fidel?!...

O generație frumoasă m-a întîmpinat la Tehnic Club într-o expoziție de ținută. Nu știu cum au fost celelalte, dar cea pe care am văzut-o mi-a creat impresia unor preocupări serioase. Se simte profesionalismul și încercările de a scăpa de improvizații uscate și seci.

Nu lipsesc elementele noi de limbaj plastic mînuite cu măiestrie și bun simț artistic. Majoritatea expozanților stăpînesc foarte bine știința compoziției. Sigur că o notă de subiectivism m-a determinat să mă opresc mai mult la unii autori decît la alții, dar asta este confruntarea cu publicul. O suporți. M-au im-

Într-un text a cărui forță persuasivă și, nu mai puțin, perlocuționară mai are de călătorit ceva ani lumină pînă să ajungă la conștiința lectorilor cărora acesta li se adresează într-un mod mai mult decît explicit (și am făcut cu nostalgie trimiterea la „Scriitori și fandom", publicat în Almanahul Anticipația 1987). Voicu Bugariu semnala unele scurt-circuite care luminează periodic nimbul de auto-suficiență pe care și-l asumă fandomul. Pertinenta analiză pe care autorul o face acestei „lumi literare-jucărie" tinde binișor către exhaustivitate, așa că o recenzare a tribulațiilor deloc recente ale unora dintre locuitorii ei nu mi-ar sta prea la îndemînă în acest spațiu (fie și tipografic). Ci doar o constatare în prelungirea textului mai sus (-) citat și anume că devastatorul efect de seră inerent fandomului pare să fi generat în sfîrșit mutanți nu numai la nivelul florei, ci și al faunei.

Șoimul alb, noua carte a bravoncei Rodica Bretin, ecou necontrolat al unui **efect holografic** ceva mai în vîrstă, se dorește o tentativă de depășire a teritoriului autonom pe care fandomul l-a ursit SF-ului autohton, o dorită racordare la scopul și mijloacele literaturii „main-stream", efort, s-ar zice, mai mult decît notabil. Chiar obligatoriu pentru orice autor care se respectă.

Din păcate, această tentativă cu bătaie prelungă începe, ca orice tentativă de depășire, prin a aduce vehiculul textual pe sens interzis, unde nu adeseori se pierde controlul. Moment în care posibilitățile se despart în cele trei vînturi care nu bat din spate: a) se produce o nedorită stabilizare pe sens interzis, iar textul eșuează acolo, producînd ambuteiaje nerecomandabile; b) tentativa reușește și textul își cucerește o nouă dimensiune (a cincea? a șasea?); c) textul nu-și asumă sau nu reușește să-și asume pe deplin această tentativă, drept care va circula către cititor pe banda albă de pe mijlocul cel aurit, ferindu-se și de unii și de alții (nu dau nume!), nici în car, nici în căruță, cucerindu-și statutul de teleguță textuală.

Cartea cu pricina ar fi o odisee grefată pe o iliadă a omului în lupta și, ulterior, armistițiul cu unele din vicisitudinile faunei pămîntești din cele mai vechi timpuri pînă prin preajma unei epoci, după toate semnalmentele, premedievale. Cu alte cuvinte, o succintă antologie de fabule în care autoarea analizează cu sensibilă acuitate bogatele trăiri interioare ale unor exponenți faunistici și, din cînd în cînd, ale omului primitiv și post-primitiv. Textele Rodicăi Bretin au optat de la bun început pentru cea de-a treia posibilitate mai sus-menționată și cum nimic nu se pierde cu folos, totul se transformă. Din păcate, în beneficiul (?) unui cititor greu de găsit în interiorul fandomului, dar, cu siguranță, cu atît mai greu în afara lui, cel puțin de la o vîrstă destul de fragedă în sus. Satisfacția care rămîne va fi încercată exclusiv de teoreticienii literari și va proveni, la fel de exclusiv, din entuziasmul stîrnit de apariția unui asemenea exemplu ideal de text „de frontieră", dar o frontieră nu tematică, nici ideologică, ci de-a dreptul estetică. Cînd „ultima Thule" se află la o azvîrlitură de băț, orice formă de entuziasm devine perfect legitimă!

Transformările de care vorbeam funcționează, ce-i drept, la toate nivelele textului, cu știrea noastră și a autoarei deopotrivă. Nostalgiei după cadrul și personajele romanului gotic, abundente în primul volum - reconstituite cu aportul unui stil pe măsură, îi corespunde, de această dată, un stil care s-a apropiat sensibil de contemporaneitate, bîntuind prin zona finalului de secol XIX, cel mai potrivit pentru radiografierea raporturilor complexe dintre om și mediu în epoci arhaice. Lirismul iritant, de suprafață, conferit de comparații stîngace și nu de vreo miză textuală cît de mică, este, în acest caz, instrumentul adecvat întru configurarea acestor compuneri cu o morală pe cît de facilă, pe atît de riguros camuflată sub patosul cu care autoarea tinde spre parabolă, ratînd sistematic accesul la ea. Modelele ilustre sau accesibile

presionat în mod deosebit: Cornel Ioniceli (Galați), Traian Abruda (Timișoara), Radu Gavrilescu (Iași), Aurel Manole (Galați) și grafica lui Lucian Băbeanu. Prin ce s-au remarcat? Repet, sînt subiectiv, dar demersul lor artistic mi s-a părut mai limpede, mai aproape de ce cred eu despre artă. Mijloacele artistice folosite de aceștia au parcă un plus de forță creativă, de maturitate care i-au situat puțin „deasupra celorlalți". Regret că au fost numai 3 (trei) premii, meritau mai multi.

Aș vrea totuși în final să remarc în legătură cu un mic „colț" din expoziție că arta fantastică (deci și S.F.) este totuși o problemă serioasă și nu o improvizație șocantă; atunci nu mai este vis - este o minciună - ori arta este numai vis.

(J.H. Rosny-Ainé și Sanda Radian) au luat locul autorilor de basme, autoarea ignorînd să-și modifice totodată și intențiile cu care se apropie ezitant și timid de aceste noi influențe, decisive se face că tematica volumului, expusă ceva mai sus („fisurată" în a doua jumătate de texte pur fantastice) beneficiază de același maniheism hazos, de același tip de conflicte neverosimile pe care autoarea le exhibase și în primul volum, devenite, de data aceasta, de-a dreptul previzibile prin repetarea lor excesivă.

Să mai vorbim în acest caz de clișee ar însemna să probăm un pleonasm mai mult decît evident. Ele sînt, în orice caz, suportabile și pot face deliciul unor cititori de vîrstă proaspăt școlară, cel puțin atîta timp cît omniscientul narator, profund cunoscător al tainițelor sufletului animalelor preistorice și istorice, se menține în expectativă; dar chiar și mai sus-pomenita categorie de tineret riscă unele confuzii atunci cînd autoarea nu se mai poate abține și virează spre texte în care folosește persoana întîi. Dar, din acest moment, scapă de redundanță cine poate!

Lucian BRANEA

George Ceaușu e un nume cunoscut în mica – sau marea, depinde de perspectivă! – lume a fandomului românesc. Activ în „Quasarul" din tîrgul Ieșilor (probă eminentă – nu-i așa?! – că nasc și-n universul Moldovei surse de emisie „cvasi-stelară"!), George Ceaușu se numără printre tinerii care au dinamizat în anii din urmă s.f.-ul autohton. Ca prozator, luat în seamă de antologiile și almanahurile de gen, ori ca publicist „militant", angajat în bătălia pentru impunerea „noului val", el e un autor **reprezentativ,** în sensul propriu al cuvîntului: fără să fi urcat încă acum între vîrfurile deja consacrate ale seriei sale (Grămescu, C.T. Popescu, Al. Ungureanu, Cozmiuc și ceilalți), Ceaușu îi **reprezintă** fidel orientarea, poetica și poietica, obsesiile și ticurile, anvergura și naivitățile, cu calitățile și defectele de rigoare. Principalul său argument de **reprezentativitate** rămîne deocamdată eseul de inventariere a chiar „noului val" S.F. românesc, eseu premiat la ediția 1985 a Concursului anual de literatură de anticipație tehnico-științifică, publicat în **Almanahul Anticipația 1987** și intrat de-atunci încoace în circuitul bibliografiei „de specialitate". În textul în cauză, autorul nostru a avut ideea să sistematizeze datele problemei, cu contextualizări ample: istorie, tradiție autohtonă, sociologie empirică a fenomenului (cenacluri, fandom, compoziție socio-profesională etc.), efective, tipologie cenaclisto-geografică și așa mai departe. Urmărind să obțină un soi de sinteză de etapă, George Ceaușu a profitat din plin de poziția sa în fandom: ca membru al unui cenaclu notabil, unde o serie de nume au garantat buna altitudine teoretică a discuțiilor (S. Antohi, D. Pruteanu, D. și L. Merișca...), apoi – în genere – ca participant la dezbaterile purtate către mijlocul anilor '80 în legătură cu apariția respectivului „val" (la diversele reuniuni S.F. zonale și naționale), el a beneficiat – și o recunoaște franc în preambulul eseului său – de un anumit „folclor de cenaclu", generator al unei... „noosfere de grup" (!), încît „Sistematizările – cum își propune să fie cea de față – sînt fatalmente redundante, cu un accentuat aer plagiatoristic" **(Un aisberg sub coama valului,** în **Almanahul** citat, p. 105). Însă tocmai acest aer de „operă colectivă" (care definește orice tentativă „folclorică", fie ea și de folclor intelectual, „noocratic"!) dă textului pomenita valoare de reprezentativitate.

Nu voi proceda la o analiză propriu-zisă a panoramei lui George Ceaușu, de vreme ce nu fac aici decît să-i recenzez romanul de debut: **Înstelata aventură** (ed. Junimea, 1987; în caseta tipografică, anul de apariție devine 1988). Socot – totuși – că referirea la acel eseu e utilă, dacă nu chiar obligatorie pentru așezarea cărții într-un orizont de lectură favorabil. Căci **Înstelata aventură** își are gradul de semnificație maximă la acest nivel simbolic: neatingînd în ordine literară excelența, necoborînd – pe de altă parte – sub cota onorabilității, romanul e mai interesant ca ilustrare a eseului despre „noul val", ca rezultat al efortului de traducere în practica prozei a atitudinii teoretice tipice seriei din care autorul face parte. El constata atunci – bunăoară – că „Tematici în aparență greu de conciliat (chirurgie temporală și operă spațială, de pildă) figurează într-un același text, sub semnul unei realități complexe în care dozajele sînt esențiale" **(Almanahul** citat, p. 108, după niște observații ale lui D. Merișca) – și **Înstelata aventură** avea să folosească în structura sa de **space opera,** între alte teme și procedee, pe aceea a derivei temporale; semnala că „Ironia și livrescul sînt atît de bine instalate în drepturile lor, încît tind să devină acaparatoare" (ibid.) – iar **Înstelata aventură** avea să supună canoanele genului unei

insistente eroziuni ironice, inclusiv cu substrat livresc; sau descoperea la acea oră „predominanța, ca formă de expresie, a genului scurt. Nu avem încă un autor tînăr de roman S.F." (ibid.) – și **Înstelata aventură** fu plămădită întru ridicarea „noului val" la puterea scriiturii românești!

E vorba – așadar – de o **space opera** gîndită în cheie parodică, deconspirată ca atare încă din start, paginile de început etalînd o săltăreață proză rimată. Mai mult decît atît, primul capitol rescrie cu miez și haz basmul **Tinerețe fără bătrînețe și viață fără de moarte** al lui Petre Ispirescu, de astă dată în decor galactic. Hazul vine din traducerea poveștii în termeni hipertehnicizați și din anularea, în atari condiții, a finalului cunoscut, Moartea nemaiavînd nici o putere în fața noului Făt-Frumos, care e un „xilex informațional"!; iar miezul îl constituie – fie și în condițiile disimulației persiflatoare – asumarea substratului folcloric al s.f.-ului (cele trei zîne „semănau cu fâpturile populare" – p. 13 – etc.). Cum se vede, romanul demarează într-o relevabilă atmosferă de ironie și livresc („bine instalate în drepturile lor, încît tind să devină acaparatoare"!), adică de intelectualitate dezinvoltă. De-a lungul celor treizeci și cinci de capitole vor apărea nenumărate semne ale acestei atitudini auctoriale, multe amuzante, unele cu bun efect literar...

Spuneam – însă – că **Înstelata aventură** nu e o reușită „plină" – și asta pentru că, pe ansamblu, cartea e subminată de două păcate mari. Întîiul e indecizia care persistă pînă la urmă între ironismul scriiturii și seriozitatea fanului s.f. „autentic". Neavînd curajul să meargă cu parodia pînă-n pînzele albe, ca în celebrele seriale ale lui Ioan Groșan (sau, mă rog, ale **Ars Amatoriei**), George Ceaușu nu-și ascunde destul de bine voința de a construi totuși o ficțiune (pseudo)științifică: inventează un „Lagăr Biocosmic de Conversie Fundamentală" și îi întocmește o hartă (la p. 59), plăsmuiește ființe fantastice, schițează tipologii, dezvoltă un subiect galactico-picaresc și idealizează valori de speță morală (prietenia, „umanismul" etc.). Așa stînd lucrurile, ironia nu reușește să facă legea cărții, și lasă loc celuilalt păcat mare, și anume inconsistenței românești: din moment ce nu e „doar" o parodie, care să-și fi permis înșiruirea de episoade fără cine-știe-ce gradare, climax-uri diegetice și altele de acest fel, **Înstelata aventură** ar fi trebuit să aibă o construcție epică solidă, aptă să „supună" notele șugubețe și să le integreze într-o structură complexă. Nici suverană și nici subordonată, ironia îi joacă autorului o festă (altfel spus, îl... ironizează!) și răvășește firele cărții, încîlcindu-le într-o intrigă cam lipsită de orizont, în care evadarea unui cuplu de personaje (Antim și Biondo) e urmărită digresiv, fără să conducă înspre vreun sens cît-de-cît limpede și important. Încît, dincolo de liniile generale de atitudine, cărora le putem recunoaște acea **reprezentativitate** vizavi de atitudinea actualului „nou val" S.F. românesc, rămîne să căutăm calitățile **Înstelatei aventuri** la nivelul scriiturii, care probează un condei cursiv, vervă, fantezie. Sînt și scăpări, sînt și poante de un gust îndoielnic, însă impresia generală e favorabilă, indicînd un prozator promițător.

În sfîrșit, țin să semnalez faptul că romanul lui George Ceaușu intră în rezonanță nu numai cu întreaga tradiție a genului (bine cunoscută autorului, dovadă că îi citează la un moment dat pe „clasici", de la Jules Verne la Asimov și Ursula K. Le Guin, într-o listă la care are reaua inspirație să adauge propriul său nume – sic! – v. p. 235), ci și cu numeroase repere ale literaturii române de ieri și de azi. Situația e în principiu prețioasă, ea oferind date pentru o analiză integratoare a „celor două culturi", mainstream și s.f. În această perspectivă, conexiunile sînt importante, chiar cînd – sau mai ales cînd, dacă mă gîndesc bine! – sînt stabilite spontan de către textele însele, dincolo de voința autorilor. În ce-l privește pe George Ceaușu, e uneori evident că urmărește precedența culturală, ca în rescrierea basmului. Alteori, intenția nu poate fi probată. Iată un portret urmuzian (Urmuz fiind – de altfel – un scriitor foarte „s.f."): „Cînd ajunse acasă, venind de la serviciu, Antim scoase un oftat de ușurare care stîrni un uragan asupra zonei de coastă a insulei Guadelupa. Își dezbrăcă la repezeală cămașa cu carouri, deșurubînd din antebrațul drept rîșnița de cafea. Brațul stîng i se termina în două degete și servea drept diapazon" (p. 210). Versurile lui Antim ar putea fi o trimitere la cele ale lui Ion Barbu din **In memoriam**: „Ka - er - ga,/ Vira - con - ga - la,/ Vira - cola - con - ga - la,/ Ka - ta - ra - er - ga!" (p. 178; la Ion Barbu: „Vir - o - con - go - eo - lig"...; personajul se numește Antim **B.** și s-a născut în urbea **C.**, în timp ce Ion Barbu s-a născut la Cîmpulung; dar ar putea fi la mijloc un simplu joc alfabetic). Undeva sînt pomenite niște „ne-flori" (p. 71), care pot fi o ironie la adresa „necuvintelor", a „nenăscuților cîini"

ş.a.m.d. Encyclopaedia Galactica, „dicţionar exhaustiv" cu un număr infinit de volume (p.17 şi 69), aminteşte **Dicţionarul onomastic** şi **Bibliografia generală** ale lui Mircea Horia Simionescu, iar primul capitol, atins ici-colo de sonorităţi dimoviene (Dimov fiind şi autorul unei versificări libere a **Tinereţii fără bătrîneţe...**), nu e departe de „baladele" în proza rimată ale lui Mircea Nedelciu. Sînt şi alte procedee de joc textual asimilabile curentului „desantist" din literatura română a ultimului deceniu (la care autorul nostru se referise ca la un „gen proxim" al „noului val" s.f.).

De la **Înstelata aventură,** George Ceauşu va trebui să se întoarcă la teoria eseului său **reprezentativ,** să caute, în continuare, soluţii practice şi să revină cu ele la proză. Se poate prevedea că zigzagul o să-i priască.

ION BOGDAN LEFTER

Nu sînt geometru. Cu toate acestea, nu pot să nu observ (în rînd cu lumea) că scriitorul Gheorghe Păun nu poate face abstracţie, în faţa colii albe, de matematicianul Gheorghe Păun, că prozele din Generoasele cercuri (un titlu care dă cititorului mură-n gură exact ceea ce el ar trebui să descopere în final) au, în marea lor majoritate, o naraţiune circulară, ce revine, adică, „acolo de unde a plecat". **Cîndva, în parc,** schiţa ce deschide volumul este, poate, o artă poetică în acest sens. Ştefan Albu, ajuns la maturitate, îşi aminteşte un accident, mai mult o agresiune suferită în vremea adolescenţei, în urma căreia şi-a fracturat braţul stîng. În finalul schiţei, Ştefan Albu va fi, din nou, în miezul **aceleiaşi** întîmplări (identică în toate datele ei, de la circumstanţele spaţio-temporale pînă la replici) numai că, de data aceasta, el va fi agresorul. Dacă am cădea pradă pripelii, noi, cititorii, am spune că, în schiţa aceasta, cercul se închide. Nu e aşa, cercul este, de fapt, o spirală, tensiunea literară se „realizează" tocmai din această răsturnare de situaţii, printr-o rotaţie în alt plan. Că e aşa, că autorul scrie cerc gîndeşte spirală, ne-o dovedeşte schiţa numărul doi care se intitulează **Spirale** şi, asemenea acului de pik-up ce reia acelaşi cerc de pe disc, refuzînd spirala, naraţiunea încearcă să dilate intervalul în care se desfăşoară un infarct, o dilatare bine gradată, reluînd, de cîteva ori, gestul banal al aprinderii unei ţigări, transformîndu-l în gest purtător de semnificaţii mai adînci, flacăra brichetei devenind, astfel, chiar flacăra vitală.

Cu toate că poetica autorului ţine de modele matematice, cu toate că el ne dezvăluie încă din titlul volumului modelul pe care-l vom găsi, sub o formă sau alta, în spaţiul povestirilor sale, vom descoperi, în fiecare dintre „povestirile despre cerc" o altă aplicaţie a modelului, unică în felul ei, pentru a folosi o expresie elocventă. Călătoriile (înainte şi înapoi) în timp, simetriile conflictuale, trecerile din ficţiune în „realitate" şi invers, parabolele sociale (Povestea, aşa cum a fost a unui conservator şi a orchestrei sale este exemplară în acest sens, excelent rezolvată în cheie ironică), transferurile de personalitate, comunicările intermundane, toate acestea vin să ilustreze generozitatea şi inepuizabilele radiaţii ale cercului. Din această pricină, îndrăznesc să spun, Gheorghe Păun nu face, în majoritatea prozelor din acest volum numai ştiinţă-ficţiune ci şi, într-o fericită întîlnire freatică, ştiinţă **şi** ficţiune. **Generoasele cercuri** poate fi citită ca o demonstraţie (de forţă, de talent) că nimic din ceea ce ţine de proza scurtă nu-i este străin autorului. Nici S.F.-ul de tip clasic, acela al „pionierilor", construit clasic şi rezolvat clasic. În acest din urmă sens fiind **În anticamera batalionului de elită, Ancheta fără sfîrşit** şi **Poveste fără titlu,** povestiri „cuminţi" în cea mai bună linie a anticipaţiei. Un S.F. parabolic face substanţa povestirii **Între două inele de ceaţă** „centrată" pe motivul ascensiunii şi al revelaţiei. Tot de substanţă parabolică este şi **Clipa cea mare** în care semenii nu înţeleg ceea ce este nefiresc în ordinea firească a lumii, reducînd, totul, la nivelul lor de cuprindere.

Strategiile narative ale lui Gheorghe Păun sînt surprinzătoare tocmai în măsura în care ne-am aştepta să le descoperim imediat, dată fiind pista (falsă?) din chiar titlul volumului. Dar, cînd rezolvarea ar părea aceea pentru care ne pregăteşte autorul, vedem că nu acolo „se închide cecul", că noi sîntem nişte bieţi cititori „euclidieni" citind un geometru dedat şi la alte fascinate lumi matematice. Intrigaţi sau nu, surprinşi sau nu, noi, cititorii lui Gheorghe Păun va trebui să recunoaştem, pînă la urmă, că autorul şi-a făcut, în ce ne priveşte, datoria. Ne-a purtat în lumea ficţiunilor sale, în universul său artistic fără să vrem, o singură clipă, să-l părăsim, prin simpla închidere a cercului.

IOAN T. MORAR

S.F.-UL ÎN POEZIE

ION BOGDAN LEFTER

Iată o dilemă: există o poezie **science fiction?** Am răspuns – într-un fel – încă din titlul însemnărilor de față, unde, după cum se vede, am inversat termenii. Asta va să zică că nu voi a susține existența unui „gen" nou de poezie, ci posibilitatea mariajului acesteia din urmă cu elemente din teritoriul s.f. Lucrurile par simple la o primă vedere – însă la a doua și la a treia își dezvăluie implicații neașteptate și cu foarte largă arie de cuprindere, extinsă practic la sfera generală a poeziei. E – de altfel – calea pe care discuția despre s.f. și „mainstream", despre „opoziția" ori interrelaționarea lor își poate găsi o justificare estetică mai bogată și o deschidere către noi și fertile investigații, care să abandoneze provincialismul partizanatelor și să se apropie de utopia unei sinteze cuprinzătoare, adică de o înțelegere superioară a mersului literaturii în acest sfîrșit de mileniu.

De-ar exista (însă dacă ar fi, nu s-ar mai povesti!), cum ar arăta oare „poezia s.f."? Nu foarte frecvente, tentativele în materie s-au ivit și la noi în ultimii ani (unele găzduite în înseși **Almanahurile Anticipația,** precum versurile semnate acum de către timișoreanul Eugen Timbus), încît le putem folosi drept probe de lucru. Eroarea lor, care ilustrează – cum voi arăta deîndată – imposibilitatea teoretică a respectivei „specii", este de a miza totul pe o substituție la îndemînă: ele înlocuiesc elementele poeziei „obișnuite", „reale", cu altele selectate din recuzita consacrată a **fantascienzei,** adică a **prozei** s.f. Observație care îmi permite să notez faptul că paradigmele stabile ale ficțiunii științifice aparțin în exclusivitate genului narativ, ceea ce nu poate – din unghiul temei acestui articol – decît să ne pună pe gînduri, dimpreună cu evidența că nu există în lume mari **poeți** s.f.! De ce oare? Să fie-o simplă întîmplare?!...

Pentru a da un răspuns inatacabil din punct de vedere teoretic ar trebui să pornesc de la definiția limpede a poeziei, căreia n-a prea reușit deocamdată nimeni să-i dea de capătul capătului! Așa că mă mulțumesc cu cîteva aproximații, bineînțeles că simplificatoare, dar suficiente pentru discuție. Voi spune – așadar – că „esențialul" poeziei, specificitatea ei nu se rezumă la elementele de decor și de narativitate, ci coboară în straturile mai adînci ale textului, acolo unde apar rupturile de nivel, glisările semantice rapide, scînteile de sens și emisiile de emoție pe care proza nu le poate produce; iar în ordine stilistică, decisivă e structura retorică în care stau încorporate decorul și celelalte componente referențiale: valorile eufonice și de concretețe lexicală, eliptismele, tropismele care se aplică realului și îl dislocă, îl distorsionează, îl supun unui soi de reconstrucție după legi noi – toate acestea participă la constituirea unui gen literar cu manifeste veleități „pararеale". Prin urmare, exagerînd puțin (dar puțin!), putem pretinde că prin chiar natura ei poezia este oarecum „s.f.", că „poezie s.f." bună este orice poezie bună și că, una peste alta, ipotetica specie e un nonsens, ea dizolvîndu-se în marea largă a poeticității „obișnuite". Ca să dau un exemplu, temerarul care și-ar propune să scrie versuri „s.f." pe tema clasică a călătoriei în timp n-ar face decît să cadă pe o trăsătură curentă a poeziei, producătoare de glisări și derive temporale, de proiecții într-o sincronie senzorială și sentimentală ori într-o ucronie a spiritului.

De aici și pînă la o definiție **sui generis** a s.f.-ului însuși, deci a **prozei** s.f., nu mai e decît un pas, ușor de făcut și care merită făcut. Din distincțiile de mai sus rezultă că ficțiunea științifică ar fi acea categorie narativă căreia i s-au aplicat două rînduri de corecții specifice: o substituție simplă, prin care o anumită paradigmă „suprareală" (recuzită, toposuri ș.a.m.d.) a luat locul celei a „realului"; și – apoi – o suprаimpresie de procedee poetice, datorită cărora noua paradigmă a devenit funcțională și „autentică" în felul ei „fantastic" de a fi. În plan stilistic, prima operație are mai ales consecințe lexicale, în timp ce a doua modifică mai în profunzime cursivitatea prozei tradiționale, permițînd exprimarea unei fantezii mai libere, mai „trăznite". Iar dacă mai facem un pas în plus, ajungem la concluzia că, dacă o „poezie s.f." nu există ca atare, proza s.f. e toată „poetică"! Genurile interferează, iată, într-un mod care se pretează la o analiză serioasă și amănunțită...

Rămîne pe altă dată. Întorcîndu-mă la tema inițială, trebuie spus că poezia poate ieși cîștigată din contactul cu lumea ficțiunii științifice dacă e abandonată ideea transplantării ei în acel teritoriu specializat și dacă se urmărește, dimpotrivă, atragerea în structura ei a anumitor elemente de acolo. Efectele estetice pot fi cu totul spectaculoase, după cum ne-o și probează istoria poeziei. În cea românească, de la Heliade Rădulescu și Eminescu și pînă la numeroși autori de azi, contaminațiile științifico-fantastice au adus și continuă să aducă importante cîștiguri de expresivitate, de mister, de sugestie, de ambiguitate și multiplicitate a semnificațiilor. Cu această condiție necesară și obligatorie: alianța să fie făcută pe teritoriul poeziei, cu conștiința că simpla versificare a prozei s.f. nu duce nicăieri. Dimpotrivă, abundența ori exclusivitatea recuzitei științifico-fantastice instaurează o univocitate neplăcută, care contrazice natura mai laxă a poeziei.

Pentru ca să nu rămîn la abstracţii teoretizante, îmi propun în cele ce urmează să ilustrez posibilităţile atragerii s.f.-ului în poezie printr-o mică antologie comentată, cu poeme ori fragmente de poem aparţinînd unora dintre cei mai valoroşi autori impuşi în ultimul deceniu în „mainstreamul" de la noi. Selecţia s-ar putea oricînd extinde, căci în cazul acestei serii literare, afişat-postmoderniste, se vede cu ochiul liber o preocupare aparte pentru zonele aşa-zis „marginale", „paraliterare", „de consum"; între care s.f.-ul îşi taie partea leului. Versurile care urmează stau mărturie. Înainte de a le transcrie nu mai e necesară decît precizarea că i-am aşezat pe cei aleşi în ordine alfabetică. În rest, ce mai e de spus se găseşte în cartuşele de prezentare a fiecărui autor.

MIRCEA CĂRTĂRESCU

Născut în 1956. Bibliografie: **Faruri, vitrine, fotografii**, C.R., 1980; **Aer cu diamante** (în colaborare), Ed. Litera, 1982; **Poeme de amor**, C.R., 1983; **Totul**, C.R., 1985.
Am ales un fragment din poemul titular al cărţii celei mai recente (p.140—141): poem amplu şi cu ambiţii de cuprindere „totală" a sensurilor lumii şi vieţii, supraetajate în geneza fiinţei umane embrionare, în care stă oglindită geneza mare, universală.

TOTUL

(fragment)

desigur, sînt o hartă a lumii, un piri reis de cadmiu, smarald
şi amalgam dentar, căci furtunurile lungi ale vinelor
ce-s decît gangele, nilul şi, înmoc irlat în corole de sînge
amazonul? ce este fierea
decît verdea, sticlos albastra caspică? stelele care-mbracă
pămîntul în vatelina lor tandră, ce sînt
(arcturus şi vega cu genele scînteind de conjunctivită
peste universitatea din cambridge şi peste opera din camberra,
sirene de cupru momind submarinele librăriilor pînă ce se ciocnesc
de sloiul imens al antirenaşterii) ce este bolta-nstelată
decît hîrtia de împachetat care ne-mbracă
tija de lustră-a şirei spinării, teaca de mielină? ce este
sistemul osteo-muscular decît gondwana plină de alge şi lavă
visînd coşmare de acid sulfuric şi grünewald, dar ce este
viaţa noastră pe care creierul nostru
o canonizează, decît
semnul convenţional al morţii? şi-mi amintesc
cînd, la un an (dar mult mai nainte, asemeni unor soiuz
şi apollo, părinţii mei rotindu-se-n spaţiu
luminaţi de clarul de pămînt şi înveliţi cu bozoni
se copulaseră şi astronauţii genetici trecuseră zîmbitori
dintr-o viaţă într-alta, înotînd din greu spre soarele ovarian
pînă ce oul îşi întări ipsosul şi foarte sus, la polul plus
cu buzele rînjite şi genunchii încrucişaţi
monstrul începuse să ticăie) făcusem (iar acolo în ou
spoit de gălbenuş, un cîmp electric cu ochii trişti
ai lui henry fonda apăsa pe butoane
şi din cutiuţele japoneze mirosind a oţă şi permanganat
ţîşneau urechiuşe şi inimioare, ficăţei şi maţe groase subţiri
din pălmiţe ţîşneau degeţele, din degeţele
ţîşneau, asemenea scoicilor, unghiuţe, pînă cînd viermişorul
zbîrcit şi spirtos lunecă din mingea de muşchi)
o toxiinfecţie (după aceea doi monştri, maw şi paw
făceau cu schimbul la scutece, şi pe planeta de talc
învăţam să număr pînă la zero pe abacul colitelor şi înfăşurat
în halatul de boxer al norilor, în toga de curcubeu
hrănit cu plante şi animale, făcînd baie în lună
îmi lipeam de scheletul meu de placaj
muşchii de hîrtie albastră iar nervii spinali, înfăşuraţi pe mosor,
făceau să se înalţe zmeul corpului meu
sus, între peisaj şi gîndire)

TRAIAN T. COŞOVEI

Născut în 1954. Bibliografie: **Ninsoarea electrică**, C.R., 1979; **1, 2, 3 sau...**, Ed. Albatros, 1980; **Aer cu diamante** (în colaborare), Ed. Litera, 1982; **Cruciada întreruptă**, C.R., 1982; **Poemele siameze**, Ed. Albatros, 1983; **În aşteptarea cometei**, C.R., 1986; **Rondul de noapte**, Ed. Militară, 1987.
Conectarea la univers (din **Poemele siameze**, p. 21—22, reluat în **În aşteptarea cometei**, p. 107—108) face apel la un detaliu de „ficţiune ştiinţifică" pentru a extrapola o situaţie iniţial „realistă", operaţie în urma căreia un sentiment (singurătatea) capătă sugestii metafizice.

CONECTAREA LA UNIVERS

Aș putea să deschid gura și să sparg
piatra pătrată a nopții.
ca pe un exercițiu de vorbire, la malul mării aș
repeta fiecare val.

În lumina farurilor,
fiecare fereastră e-o elveție de ceasornice bătînd
jumătăți și sferturi de timp.
În lumina farurilor orașul acesta pare un imens
schior înghețat.
Un uriaș țărănoi blocat într-o cabină telefonică
conectată la univers.

Întins pe spate aș putea să privesc
la gîtul tău singurătatea ca pe-un glonte de aur.
(Înghețarea cuvîntului în țurțurele unui înțeles —
decăderea fructului în dulceață,
„beznă interioară, privațiune și renunțare la orice
însușire")
Aș putea să rup limbile ceasului și să scriu:
„oricum e mai tîrziu decît crezi..."
Să mă las privit de obiecte. Descris.
Sfîșiat de lipsa lor de înțelegere pentru mine.

Dar aliflile nopții s-au dus. Spre ziuă
un herpes de raze pe buza unei cupe de-argint
trădează spaima de-a privi cerul
ca pe un creier geometric străbătut de-o durere
conectată la univers.

Aș putea să-mi prind la urechi
nu un cuvînt, ci un belciug de lavandă asurzitoare.
Fără glas, pe cîmpul de altădată,
în fața razei verzi a firului de iarbă
aș putea să îngenunchez ca în fața altei vorbiri.

MAGDALENA GHICA

Născută în 1955. Bibliografie: **Hipermateria,** C.R. 1980; **O tăcere asurzitoare,** Ed. Eminescu, 1985; sub numele Magda Cârneci: **Țuculescu,** Ed. Meridiane, 1984 și **Lucian Grigorescu,** Ed. Meridiane, 1988.
Cu inflexiuni oraculare, poemul care dă titlul cărții de debut (în **Hipermateria,** p. 77—78) proiectează clipa de reverie pe un ecran abstract, „cosmic", pe a cărui suprafață contururile concrete ale lumii apar estompate, încît atmosfera îmbie la meditații de speță filozoficească.

HIPERMATERIA

Singurătatea de după naștere,
de după dragoste,
de dinainte de moarte,
Pierdută vocație.

Noaptea nețărmurită, viitoarele delte,
fluvii fără memorie resfirîndu-se necontenit
peste pămînturi cuceritoare...
Din ce în ce mai puternic ne este glasul
începe din pămînt și sfîrșește în ceruri, în
sisteme galactice,
nicăieri,
și musca depunîndu-și ouăle pe cadavre
fără să vadă, fără să audă, fără să simtă
nimic...

Mîna pe masă. Mîna în Alfa Centauri,
mîngîie-mă, adu-ți aminte
de verile nesfîșite petrecute la piciorul urzicilor
jos sub țărînă
Și trupul, istoria unei vieți paralele,
avea numai trei dimensiuni:
greutate, iubire și moarte
și nu eram singuri.

Astrele fixe, peste cîmpia nesfîrșită și goală
și legea morală din adîncul pămîntului
și noi, din ce în ce mai lucizi,
prin orașe din ce în ce mai abstracte,
disponibili
pentru orice tentație,
pentru alt unviers,
pentru lipsa de moarte,
pilitură de fier luminoasă
aruncată în cosmos
Și cosmosul nu mai există.
Și poate numai
fante de întuneric în lumină

sîntem
tăcere de secole, de milenii, de miliarde de ani,
Și lumina călătorește, călătorește,
prin spațiu singură, singură,
corpuscul sau undă,
pustiitoare și indiferentă

lumina de după naștere, de după dragoste
de dinainte de moarte...

FLORIN IARU

Născut în 1954. Bibliografie: **Caietul debutanților 1978** (volum colectiv), Ed. Albatros, 1979; **Cîntece de trecut strada,** Ed. Albatros, 1981; **Aer cu diamante** (în colaborare), Ed. Litera, 1982; **La cea mai înaltă ficțiune,** C.R., 1984.
În poemul care dă titlul culegerii din 1982 (**Aer cu diamante,** p. 55—56), tema amoroasă capătă o turnură ironic-fantezistă, alunecă în fabulos, atinge zona s.f.-ului parcă în glumă, ca-ntr-un joc fără oprelişti, şi reuşeşte finalmente să imprime atmosferei burleşti părerea unei disperări ascunse, atinse de presimţirea morţii.

AER CU DIAMANTE

Ea era atît de frumoasă
încît vechiul pensionar
se porni să roadă tapiţeria
scaunului pe care ea a stat în autobuz.
Autobuzul întinse spre ea
gura carburatorului
încercînd să-i sfîşie rochia.
Şoferii mestecaţi au plîns pe volanul păpat
căci ea nu putea fi ajunsă —
în schimb era atît de frumoasă
încît şi cîinii haleau
asfaltul de sub tălpile ei.

Cînd ea intră în casa fără nume
portarul îşi înghiţi decoraţiile
iar mecanicul sparse în dinţi
cheia franceză şi cablul
ascensorului ce-o purtă
la ultimul etaj.
Paraliticul cu bene-merenti
începu să clefăie clanţa inutilă
şi broasca goală
prin care nu putea curge
un cărucior de lux.
Ei cu toţii mîncară
piciorul mansardei
ei cu toţii mîncară ţiglă
cînd ea a urcat filfîind pe acoperiş
cînd ea nu putea fi ajunsă.
Meteorologul de pe muntele Golgota
roase timpul probabil
iar ultimul Om în Cosmos
îşi devoră capsula
cînd ea depăşi atmosfera terestră.
— Ce-ai să faci de-acuma în cer?
au întrebat-o
cu gurile şiroind de regrete.

Dar ea era atît de frumoasă
încît a fost la fel de frumoasă
şi-n continuare.

iar ei nu găsiră în lumea toată
în lumea largă
destule măsele
destule gîtlejuri
în care să spargă
să macine să îndese
distanţa care creştea mereu
şi restul cuvintelor pînă la moarte.

VIRGIL MIHAIU

Născut în 1951. Bibliografie: **Legea conservării adolescenței,** Ed. Dacia, 1977; **Sighişoara, Suedia şi alte stări de spirit,** Ed. Albatros, 1980; **Indicaţiuni pentru balerina din respiraţie,** Ed. Eminescu, 1981; **Cutia de rezonanţă** (eseuri), Ed. Albatros, 1985; **Poeme,** Ed. Dacia, 1986.
Poemul selectat adoptă la modul parodic-parabolic recuzita s.f., prin intermediul căreia e exprimat sentimentul că „totul s-a spus": acolo, pe „planetă", domină sentimentul de epuizare generică, de pîlpîire finală, dar şi de sfîrşit de idilă, cum sugerează figura simbolică a „balerinei".

DACĂ N'AR FI, NU S'AR ISTORISI

fragmente luminoase de text se pierd
în biosfera muribundă. doar saxofonul mai arde
cu ultima respiraţie şi pianul.
cea absentă e balerina.
după zbor vine şi ea se prelinge printre sunete
îşi execută cu mai mare precizie întreg repertoriul.
la un moment dat steaua ascunsă în buzunar
începe să-ţi ardă degetele.
treci pe altă planetă
vezi bine că aici s'a spus totul

ALEXANDRU MUŞINA

Născut în 1954. Bibliografie: **Caietul debutanților 1979** (volum colectiv), Ed. Albatros, 1980; **Cinci** (în colaborare), Ed. Litera, 1982; **Strada castelului 104,** C.R., 1984.
Omul de celofan (Strada castelului 104, p. 59—60), parte din ciclul **Experienţele,** subintitulat „o himeră a realului", recurge la scenariul s.f. al sintezelor experimentale, producătoare — aici — ale unor fiinţe şi delicat-amuzante, şi neliniştitoare.

ÎNTÎIA EXPERIENȚĂ. OMUL DE CELOFAN

Întîi au dat greș.
Din mine ieșise
Un om de aer care privea cu mirare în jur.
Apoi unul de ivoriu care auzea
Jivinele zilei trecînd peste case.
„Ceva nu e în regulă" — mi-au spus — „lipsește ceva.
Se lucrează însă intens, te asigurăm."

Pe urmă a venit el. Părea că îl știu
De undeva, din umbra castanilor, din genunchii juliți
Ai copilăriei. Cum aștepta
În spatele ochelarilor negri ca după un scut.
„Prietene — mi-a zis — privește în sus":
Prin aer plutea o nemaivăzută femeie.

Atunci din mine a ieșit omul de celofan.
Și începu să zboare. Aerul
se coagulă în două aripi subțiri, străvezii.
Zbura lin, ca și cum nu ar fi vrut să strivească
Ochii jivinelor zilei.
Era frumos și zbura deasupra orașului
Alături de strălucitoarea femeie.

„Du-te acasă. Experiența s-a terminat.
Vei primi o felicitare și o
Pensie onorifică", mi-au spus, închizînd
Pleopapele.

CĂLIN VLASIE

Născut în 1953. Bibliografie: **Neuronia,** „Meșterul Manole", **Argeș,** nr. 3, 1981; **Caietul debutanților 1980, 1981** (volum colectiv), Ed. Albatros, 1983; **Laboratorul** (finalmente **Laborator spațial,** subintitulat în editură chiar „poeme s.f."), Ed. Albatros, 1984.
Demonassa (publicată în **Neuronia,** p. 4 și reluată în **Caietul...,** p. 211—212) e numai una dintr-un șir de viziuni poetice stranii, care compun un original teritoriu imaginar, asimilabil s.f.-ului propriu-zis dacă n-ar apărea ici și colo cîte un semn că totul nu e decît epura psihică a unor fapte de existență obișnuită („A fost real, o experiență ciudată").

DEMONASSA

Erau seri de iarnă.
Stăteam întins pe pat în camera
mea, obosit, cu totul obosit
de groasa claritate a unui
trecut cer luminos.
Singur.
Privind cum pulsau protozoari
gălbui înspre tavan ca
acele unui ceasornic umed.
A fost real, o experiență ciudată.
Prin pasta gălbuie ah o vedeam
pe Demonassa ridicîndu-se
lin și pulverizînd în
strîmtul eter al camerei
imagini mișcătoare care
colorau al meu psih.
O, ce bisturiu ingenios celofanul,
acoperea neonul vizionar
tăind acele părți moi
ale imaginației mele!
A fost real, o experiență ciudată.

Mi-am dat seama că ea stătea
acolo sus undeva, plutind,
moale, ușor, confortabil,
într-o nacelă transparentă
ca ascumpul zîmbet al Giocondinei
între paznici de sticlă.
Frumosul ei corp rămăsese pe colțul
ferestrei-vitraliu electric
inflamînd al meu ochi eretic.
A fost real, o experiență ciudată.

* * *

Tîrziu, tîrziu domnișoara psiholog
Își împacheta în pudrieră
limbul de păr blond
și tîra al meu psih
spre clapele
joase
de pian
dezacordat
ale scării.

Din toți acești autori și din alții (bunăoară din Liviu Ioan Stoiciu, Ion Stratan, Liviu Antonesei, Andrei Zanca, Ștefan Mera, Ioan Morar, Cristian Popescu, Marcel Tolcea) se pot alege — spuneam — încă multe exemple de acest fel, materie bogată pentru un studiu asupra cîștigurilor de expresivitate și de semnificație obținute în ultima vreme în poezia noastră prin atragerea unor elemente s.f. Studiu care ar avea și o paradoxală valoare „pedagogică": fiindcă s-ar vedea și mai limpede că amatorii de „poezie s.f." (nu spun și mai mult!) pot primi pe propriul lor teren o lecție din partea bunilor autori de „mainstream". Asta în sensul acelei sinteze cuprinzătoare despre care am vorbit la început. Al unei „noi alianțe" literare...

MARILE PREMII INTERNAȚIONALE S.F. ALE ANULUI 1988

PREMIILE HUGO 1988

Roman: **The Uplift War** de David Brin; nuvelă: **Eye for Eye** de Orson Scott Card; nuveletă: **Buffalo Gals, Won't You Come Out Tonight** de Ursula K. Le Guin; povestire: **Why I Left Harry's All-Night Hamburgers** de Lawrence Watt-Evans; carte nebeletristică: **Michael Whelan's Works of Wonder** de Michael Whelan; spectacol: filmul **The Princess Bride:** premiu special: **The S.F. Oral History Ass'n;** editor profesionist: **Gardner Dozois;** artist plastic profesionist: **Michael Whelan;** semiprizin: **Locus,** editat de Charles N. Brown; fanzin: **Texas SF Inquirer,** editat de Pat Mueller; scriitor-fan: **Mike Glyer;** artist plastic-fan: **Brad Foster;** alte forme: **Watchmen,** de Alan Moore și Dave Gibbons.

PREMIUL JOHN W. CAMPBELL 1988

(Pentru cel mai promițător talent): **Judith Moffett**

PREMIILE NEBULA 1987

Roman: **The Falling Woman** de Pat Murphy; nuvelă: **The Blind Geometer** de Kim Stanley Robinson; nuveletă: **Rachel in Love** de Pat Murphy; povestire: **Forever Yours, Anna** de Kate Wilhelm; Grand Master: **Alfred Bester.**

PREMIILE LOCUS 1988

Roman SF: **The Uplift War** de David Brin; roman F: **Seventh Son** de Orson Scott Card; roman de debut: **War for The Oaks** de Emma Bull; carte nebeletristică: **Watchmen** de Alan Moore și Dave Gibbons; nuvelă **The Secret Sharer** de Robert Silverberg; nuveletă: **Rachel in Love** de Pat Murphy; povestire: **Angel** de Pat Cadigan; culegere: **The Jaguar Hunter** de Lucius Shepard; antologie: **The Year's Best Science Fiction, Fourth Annual Collection,** editată de Gardner Dozois; artist plastic: **Michael Whelan;** revistă: **Isaac Asimov's SF Magazine;** editură: **Tor;** cel mai bun autor al tuturor timpurilor: **Robert A. Heinlein;** cel mai bun autor al anilor '80: **David Brin.**

PREMIUL COMEMORATIV JOHN W. CAMPBELL 1988

(Pentru cel mai bun roman al anului precedent): **Lincoln's Dreams** de Connie Willis.
Locul II: **The Sea and Summer** de George Turner; locul III: **The Unconquered Country de Geoff Ryman.**

PREMIUL COMEMORATIV PHILIP K. DICK 1988

(Pentru cea mai bună carte în ediție de buzunar a anului precedent): **Strange Toys** de Patricia Geary.
Locul II: **Memories** de Mike McQuay.

PREMIUL ARTHUR C. CLARKE 1988

(Pentru cel mai bun roman SF apărut în Anglia, în cursul anului precedent): **The Sea and Summer** de George Turner; urmat de **Fiasco** de Stanislaw Lem și **Aegypt** de John Crowly.

PREMIUL THEODORE STURGEON 1988

(Pentru cea mai bună proză scurtă a anului precedent): **Rachel in Love** de Pat Murphy.
Locul II (ex-aequo): **Buffalo Gals, Won't You Come Out Tonight** de Ursula K. Le Guin și **The Evening and the Morning and the Night** de Octavia Butler.
Locul III (ex-aequo): **Dinosaurs** de Walter John Williams, **The Gift** de Pat Forde și **Heroics de James Patrick Kelly.**

PREMIILE BRITISH SF ASSOCIATION (BSFA) 1988

(Premiile naționale britanice): roman: **Grainne** de Keith Roberts; proză scurtă: **Love Sickness** de Geoff Ryman; film: **Star Cops;** artist plastic: **Jim Burns.**

PREMIILE DITMAR 1988

(Premiile naționale australiene): roman: **For As Long As You Burn** de Terry Dowling; proză scurtă: **The Last Elephant de Terry Dowling.**

PREMIILE SEIUN 1988

(Premiile naționale japoneze): roman: **Povești despre Orașul Imperial** (decalogie) de Hiroshi Aramata; roman străin: **Norstrilia de Cordwainer Smith;** proză scurtă străină: **The Only Neat Thing to Do** de James Tiptree J.

PREMIUL APOLLO 1988

La Compagnie des Glaces (serie) de G.J. Arnaud.

Grand Prix de la Science-Fiction Française 1988

(Premiile naționale franceze): roman: **Opération Serrures Carnivores** de Serge Brussolo; roman pentru tineret: **Le Combat d'Odiri** de Georges-Olivier Châteaureynaud; proză scurtă **Le Parc Zoonirique** din antologia Malgréle Monde a grupului **Limite** (Francis Berthelot este creditat ca fiind autorul).

PREMIUL AELITA 1987

(Premiul național sovietic): nuvela **Sonata mării** de Olga Larionova.

PREMIUL IVAN EFREMOV 1987

(Pentru contribuție la dezvoltarea SF-ului sovietic — premieră): **Gheorghi Gurevici**

DĂNUȚ BĂRĂGAN

ASPECTE ALE TRADUCERII ÎN S.F

Într-un număr din revista BABEL, organ trimestrial al Federației Internaționale a Traducătorilor, Pierre-François Caillé, fondatorul acestei publicații, afirma: „Sîntem în epoca traducerii..." Cuvintele expertului francez ar putea constitui un prilej de mirare, dacă nu ținem cont de faptul că, după opinia specialiștilor în domeniu, în lume se citește mai multă literatură tradusă decît originală, traducerea – ca teorie și, deopotrivă, ca practică – dezvoltîndu-se continuu, între altele și cu sprijinul unor științe adiacente, cum ar fi: hermeneutica, psihologia, lingvistica, teoria comunicației etc. Ajungîndu-se, astăzi, la punctul în care se pune problema unei adevărate **științe** a traducerii, uimitorul progres al societății umane din ultimul secol se datorează, într-o mare măsură, și traducerii, posibilității comunicării fără opreliști de limbă între diversele zone culturale, științifice, politice etc., ale lumii.

În acest context, literatura S.F., așa cum a demonstrat-o însăși istoria ei, reprezintă una dintre componentele beletristicii cele mai sensibile la mutațiile produse în domeniul teoriei și practicii traducerii. Acest aspect, prea puțin conturat de critica de specialitate, devine evident mai ales dacă urmărim dezvoltarea explozivă a science-fiction-ului din ultimele decenii – dezvoltare determinată într-o proporție însemnată de gradul de pătrundere a S.F.-ului străin în diferitele arii de cultură autohtone și, de asemenea, de asimilarea creatoare, conform specificului național, a respectivelor „modele", să le spunem „de import".

Desigur, trebuie să fim de acord cu afirmația (destul de comună) că science-fiction-ul cunoaște o mare dezvoltare în țările cu o știință și o tehnologie avansate. În aceste țări, realizările științei devin familiare marii majorități a publicului, iar anticipația tehnico-științifică – o arie literară firească, acceptată ca atare.

Nu în același fel stau lucrurile în țările cu un science-fiction mai puțin dezvoltat sau în cele a căror limbă cunoaște o circulație internațională mai restrînsă ori chiar limitată. Transpunerea marilor reușite ale S.F.-ului străin îndeplinește de această dată cu totul alte funcții, contribuind în mod hotărîtor la înflorirea sau, după caz, la relansarea literaturilor naționale de gen. Au apărut noi autori, noi orientări și reviste, noi edituri și colecții. Science-fiction-ul s-a apropiat tot mai mult de acel statut de respectabilitate despre care vorbea Isaac Asimov în prefața la antologia lui Harlan Ellison **Dangerous Visions.** Încet, încet apar și condițiile cerute de maturizarea oricărui S.F. național: „1) De a deveni conștient de propria lui tradiție; 2) De a pătrunde în conștiința criticii și a istoriei generale a unei literaturi." (Florin Manolescu, **Literatura S.F.**, Editura Univers, 1980). Iar în tot acest proces, traducerile sînt menite de a asigura un permanent „feed-back" valoric, pînă în momentul în care nivelul science-fiction-ului autohton poate servi drept element principal de referință, substituindu-se scrierilor străine, fie ele și excepționale. La acest stadiu, traducerile capătă în principal un rol de informare culturală, fiind căutate mai ales pentru că reprezintă spiritualitatea unei arii culturale diferite de aceea a cititorilor lor.

În sfîrșit, un ultim aspect, foarte important pentru situarea traducerii de S.F. în contextul mai larg al problematicii traducerii beletristice, este relevat de numărul relativ mic de **teme** și **idei literare** S.F., care face să apară ca absolut necesară circulația lor între diferitele literaturi naționale de science-fiction, dintre care unele puternic handicapate la acest capitol, din motive nu totdeauna dependente de artă.

Contextul fiind cel amintit, se impune decelarea anumitor **criterii de selecție și prezentare** a literaturii de anticipație tehnico-științifice străine, cu referire specială la traducerile în limba română, indiferent dacă ele provin din țări cu un science-fiction dezvoltat sau din țări în care acesta se află abia la un stadiu incipient.

Din practica de traducător, am distins, de-a lungul anilor, următoarele categorii:

– criterii de selecție (estetice, informațional-formative, istorico-literare, ideologice, comerciale etc.);

– criterii de prezentare (rezultate fie din tehnica traducerii literare, fie din cea a traducerii științifice).

Criteriile de selecție se referă în special la conținutul unei lucrări, deși nu în mod absolut: nu vom alege niciodată o lucrare prost scrisă, numai pentru că are idei interesante.

Procedînd într-o ordine numai aparent aleatoare, să începem cu criteriile estetice. Americanul Damon Knight, distins cu **Premiul Hugo** pentru contribuțiile sale critice în domeniul S.F., afirma încă din 1956, „Science-fiction-ul este un cîmp al literaturii ce merită a fi luat în serios, iar metodele critice obișnuite pot fi aplicate cu același succes la el; de exemplu, originalitatea, construcția, logica povestirii, coerența, echilibrul, diversele categorii gramaticale pot fi analizate în același mod". La rîn-

dul său, James Gunn distingea următoarele elemente de apreciere, folosite de profesorii de science-fiction din universitățile americane în notarea lucrărilor studenților: 1) consistența povestirii; 2) premisele conflictului; 3) modul de folosire a acestor premise; 4) credibilitatea personajelor; 5) consistența temei alese; 6) imagistica; 7) stilul; 8) măiestria autorului; 9) provocarea aruncată a imaginației; 10) impresia generală. Observăm că ambii critici sus-menționați operează cu noțiuni aplicabile atît S.F.-ului, cît și mainstream-ului, ceea ce pledează încă o dată în favoarea ne-separării din punct de vedere estetic a celor două domenii ale literaturii.

De altfel, de-a lungul anilor, unul dintre elementele hotărîtoare în situarea science-fiction-ului la granița dintre literatură și paraliteratură a fost tocmai ignorarea oricărui criteriu de ordin estetic, afirmarea concepției potrivit căreia un text de science-fiction trebuie să aibă întîi și întîi „idee", iar abia apoi calități literare. Situația a fost întîlnită în toate literaturile naționale, fără excepție, iar traducerile din această perioadă au fost repede date uitării.

În aplicarea criteriilor de ordin estetic la selecția S.F.-ului străin trebuie mers așadar pe linia maximizării, a alegerii acelor lucrări cu adevărat valoroase, al căror aport literar-artistic să se situeze la cele mai înalte cote. Operația nu e ușoară și de foarte multe ori se soldează cu un eșec datorat fie lipsei de cultură în domeniul S.F., fie lipsei de informație în aria criticii și teoriei literare.

În cazul literaturii de anticipație tehnico-științifică nu sînt suficiente însă numai elementele artistice. Așa cum arată și denumirea sa, genul cuprinde și o parte însemnată de știință, care-i conferă, de altfel, specificul. Apare, prin urmare, un al doilea set de criterii, conținînd aspecte de ordin informațional-formativ.

Sîntem cu toții de acord că literatura S.F. nu se poate substitui manualelor școlare sau tratatelor științifice. Nu se pot obține informații de știință imediat aplicabile din textele de science-fiction. Unii merg chiar mai departe și afirmă că nu se pot obține informații științifice **corecte** din lecturile de S.F., pentru că atunci am intra iarăși în domeniul popularizării științei, părăsindu-l pe acela al literaturii fantastice. Ceea ce mi se pare însă că putem desprinde în urma cultivării acestui gen literar este **gîndirea pe baze științifice,** înțelegînd prin aceasta analizarea datelor puse la dispoziție și decelarea, pe bază de raționament, a consecințelor - posibile ori probabile - decurgînd din respectivele date. S.F.-ul nu trebuie să ne **informeze,** ci trebuie să ne **formeze**, să ne creeze acea deschidere spre viitor, spre nou, spre insolit, spre original, să ne trezească imaginația, fantezia, judecata. Selecția impune, în acest caz, traducătorului măcar o bună familiarizare cu problematica științei, dacă nu o perfectă cunoaștere a ei.

Urmează un grup de criterii de selecție istorico-literare, pe baza cărora se aleg operele ce reprezintă un moment de vîrf (sau, oricum, unul important) din creația unui autor, din dezvoltarea unui curent sau a unei tematici, din evoluția unei arii S.F.-istice naționale. În acest caz, traducătorul trebuie să dovedească o excelentă cunoaștere a scrierilor autorului la care s-a oprit, precum și a contextului social, istoric și literar în care s-a dezvoltat și a creat acesta. De asemenea, se impune o bună cunoaștere, prin comparație, a celorlalte zone culturale cu care s-a aflat (sau se află) în interdependență, ca model ori ca imitator.

În fine, am lăsat la urmă cel mai delicat și important dintre criterii: acela ideologic. Literatura străină tradusă la noi provine din țări cu orînduiri sociale diferite; textele de science-fiction, chiar și cele mai fanteziste, poartă pecetea mediului ideologic care le-a produs, încadrîndu-se și ele, din acest punct de vedere, în separația amintită. Prin urmare, S.F.-ul, ca emanație a conștiinței artistice, exprimă, cu mijloacele sale specifice, idealurile politice, morale, filozofice, religioase etc., ale orînduirii din care provine. Pe de o parte, avem exploatarea, violența, cultul individualismului în maniera **homo homini lupus,** pe de alta - umanismul socialist, ridicarea omului la rangul de valoare supremă în societate, relațiile de întrajutorare, respect și colaborare. Opoziții clare, programatic urmărite, cu implicații importante pe planul creației spirituale, în special al creației artistice, regăsibile și în literatura de tip science-fiction. În aceste condiții, alegerea textelor care să corespundă cel mai bine cerințelor de ordin ideologic ale societății noastre socialiste, care să nu contravină principiilor și preceptelor ei, constituie elementul primordial de care trebuie ținut cont în cazul unei traduceri.

Pentru a nu cădea în absurd, precizez că nu rezultă în nici un fel de aici că **toată** literatura S.F. occidentală este viciată ideologic, ba aș spune chiar că o parte însemnată a acesteia, cu rezervele de rigoare, tratează aceleași probleme ca și literatura țărilor socialiste, afirmînd aceleași înalte idealuri și aspirații, care, în fond, țin de natura ființei umane, indiferent de locul și timpul în care se manifestă ea. Este deci de datoria traducătorului (și depinde de talentul și de maturitatea ideologică a acestuia) să aleagă acele creații care să respecte elementele amintite mai sus, fără a cădea însă în păcatul absolutizării dogmatice, care respinge problemele altora, numai pentru că nu sînt și problemele noastre...

Alegerea unui text de tradus este, așadar, o chestiune de extremă importanță în privința S.F.-ului străin. Nu mai puțin important se vădește a fi însă modul în care traducem acel text, o dată ce opțiunea a fost îndeplinită.

Transpunerea, într-o limbă-țintă, a unor opere literare de science-fiction, provenind din diverse limbi sursă, are și ea o serie întreagă de particularități, pe care le vom analiza în cele ce urmează.

Dacă science-fiction-ul este **în primul rînd** literatură, atunci problemele care apar în legătură cu traducerea creațiilor ce-l compun sînt - în general - aceleași cu ale mainstream-ului.

Prin urmare, după cum arată lingvistul Ioan Kohn, în cartea sa **Virtuțile compensatorii ale limbii române în traducere** (Editura Facla, 1983), „cea mai veche problemă, născută o dată cu traducerea interlinguală și rămasă, de atunci, o permanență a literaturii de specialitate, este relația

acesteia cu originalul, opțiunea traducătorului pentru una sau alta dintre cele două extreme denumite cînd **spirit** și **literă**, cînd **cuvinte** și **sens**; așadar, opțiunea pentru o tălmăcire **fidelă** sau **liberă**, (...) **receptivă** sau **adaptivă**". În aceeași ordine de idei, profesorul universitar Leon Levițchi, în lucrarea **Îndrumar pentru traducătorii din limba engleză în limba română** (Editura științifică și enciclopedică, 1975), arată că „a traduce înseamnă **a parafraza**, a reda, cu alte cuvinte, dintr-o limbă sursă într-o limbă țintă (...). A traduce sau a parafraza bine înseamnă a reda în limba țintă, cu cea mai mare fidelitate posibilă, conținutul de idei, structura logică și emoțională a originalului din limba sursă, în așa fel încît transpunerea să aibă asupra receptorului efectul pe care îl are originalul și, prin corectitudinea limbii țintă, să nu semene a traducere. Este traducerea plenară, traducerea care înseamnă transferul a cît mai multe sensuri și valori dintr-un text străin în limba maternă". În sfîrșit, un ultim citat aparține lingvistului Fr. Schleiermacher și reliefează cele două atitudini fundamentale în privința traducerii - cea „literală", „exactă", orientată către textul sursă și cea „adaptivă", al cărei scop este să răspundă optim pretențiilor din limba de receptare: „Traducătorul fie îl lasă pe scriitor în pace, pe cît posibil, și-l deplasează pe cititor către el; fie îl lasă pe cititor în pace și-l deplasează spre acesta pe scriitor".

Am prezentat cele cîteva idei de mai sus în dorința de a sublinia dificultățile pe care le întîmpină traducătorii și în cazul anticipației tehnico-științifice. Cu un amendament: S.F.-ul propunînd și o serie de cunoștințe din domeniul științei, este necesar ca traducătorul să stăpînească și instrumentarul lingvistic al acesteia, pentru a putea realiza o transpunere cît mai apropiată de realitate. Partea științifică (înțeleasă ca element ontologic, de cunoaștere și exactitate) se împletește cu o gamă largă de figuri și procedee stilistice, comune atît S.F.-ului, cît și mainstream-ului. Paralela poate fi continuată și pe alt plan: la fel ca filozofia, science-fiction-ul are termenii săi specifici, a căror traducere presupune o mare grijă din partea traducătorului, în caz contrar riscîndu-se deformări uneori ireversibile ale înțelesului originalului. În fine, să ne gîndim că cel ce traduce dorește să prezinte cititorilor textele unor Silverberg, Zelazny sau Gibson, de exemplu, nicidecum un hiper-text rupt de orice condiționare stilistică de ordin personal. De unde putem trage concluzia că, în traducerea operelor de S.F., metoda folosită trebuie să fie o rezultantă a diverselor modalități de traducere, aplicată însă în mod creator, în funcție de context. Căci a traduce ideea științifică (sau fals științifică, ceea ce e poate mai corect) a unei povestiri sau nuvele de science-fiction cu metodele specifice literaturii este o eroare la fel de mare pe cît de absurdă apare traducerea beletristicii cu ajutorul instrumentarului lingvistic al științei...

O condiție esențială pentru reușita unei traduceri, valabilă și în cazul anticipației, este rezumată de L. Levițchi „Prima grijă a traducătorului trebuie să fie înțelegerea corectă și deplină a textului pe care urmează să-l traducă". Ne dăm seama aici că nu orice lucrare poate fi tradusă de orice traducător și aceasta din mai multe motive: primul se referă la **simțul limbii**, ca rezultat al unei empatii lingvistice între cel tradus și traducător, al imersării în stilul autorului, în psihologia și automatismele acestuia. Al doilea are în vedere **afinitatea** traducătorului față de opera unui scriitor sau altul. Traducătorul cu un temperament romantic va reda mult mai bine în limba sa opera lui Bradbury decît pe aceea a lui Thomas Disch, pe cîtă vreme traducătorul coleric, activ va găsi o adevărată desfătare în a transpune scrierile unor Frederik Pohl sau Robert Sheckley. Și exemplele ar putea continua... În toate cazurile însă, traducătorul trebuie să dea dovadă de modestie, să nu modifice în ochii cititorilor imaginea unei personalități formate și dezvoltate pe alte coordonate geografico-spirituale.

Întrucît ultimii ani au fost martorii afirmării puternice a traducerilor în perimetrul S.F.-ului românesc, iar numărul traducătorilor din cadrul cenaclurilor (și din afara lor) a crescut considerabil, îmi voi permite să citez, pentru folosul lor și al celor interesați, cîte ceva din experiența profesorului Levițchi, cunoscut traducător de limbă engleză.

„(...) Una dintre posibilele planificări ale activității este următoarea:

1° Documentați-vă asupra scriitorului a cărui lucrare o veți traduce (epocă, școală, curent literar, biografie, stil precumpănitor etc.).

2° Citiți lucrarea cu atenție (unde este posibil într-o ediție comentată competent și amplu), acordînd o grijă deosebită conținutului, scopului urmărit, modalității sau modalităților fundamentale, stilului.

3° Recitiți lucrarea cu atenție „sporită", de data aceasta pe fragmente - capitole, subcapitole, pagini (...) Este faza analizei lingvistice, care va pune în valoare conținutul (...). Stabiliți momentele de accentuare, conotațiile, coerența sau lipsa de coerență (...). Întocmiți fișe, redactați note „marginale"!

4° Căutați sinonimele românești (lexicale, gramaticale, stilistice) cele mai potrivite pentru cuvintele și construcțiile care reclamă o luare în evidență specială. Întocmiți-vă serii sinonimice și justificați-vă opțiunea.

5° **Nu traduceți imediat!** Cu gîndul mereu aplecat asupra textului, căutați să vi-l însușiți cît mai bine (...).

6° Începeți apoi să traduceți textul, realizînd așa-numita „traducere brută".

7° Traducerea brută corespunde unei cerințe „analitice"; traducerea finală va trebui să corespundă unei cerințe „sintetice". Mai presus de orice, este de dorit să fie fidelă spiritului și normelor limbii țintă."

Și o ultimă completare aparținînd lui György Radó: „Consider că nu are nici o valoare metoda prin care cineva face traducerea brută și altcineva îi dă o formă literară. O asemenea traducere literară... se înrudește de aproape cu pictura de reproducere artistică. A face o traducere literară dintr-o traducere brută înseamnă a reproduce ceva ce nu se vede".

ȘTEFAN GHIDOVEANU

ROBERT SHECKLEY

Lipitoarea

Lipitoarea aștepta să fie hrănită. Fără să fie conștientă de nenumăratele secole care se scurgeau, rătăcea de milenii în derivă prin imensitatea vidă a spațiului. Nu era conștientă nici atunci cînd, în cele din urmă, ajunse pe un soare. Radiațiile generatoare de viață pătrunseră prin sporul dur și uscat. Gravitația își exercită și ea influența-i binefăcătoare.

O planetă o atrase, împreună cu alte sfărîmături stelare, și lipitoarea căzu, aparent neînsuflețită în învelișul dur al sporangelui.

Vînturile o purtară în jurul Pămîntului, grăunte de praf printre miliardele de alte grăuncioare de praf, se jucară cu ea, apoi o lăsară să cadă.

Atingînd solul, ea începu să se miște, absorbind hrana care se filtra prin învelișul sporangelui. Începu să crească și continuă să se hrănească.

•

Frank Conners se opri în fața verandei și tuși de două ori.

— Domnule profesor! Scuzați-mă, eu...

Bărbatul înalt, palid, întins pe un divan desfundat nu se mișcă. Ochelarii cu ramă de corn erau coțoțați pe frunte și el sforăia încetișor.

— Sînt foarte mîhnit că vă deranjez, zise Conners, dîndu-și spre ceafă vechea-i pălărie. Știu că este săptămîna dumneavoastră de odihnă, că n-ar trebui... dar în șanț se află ceva teribil de ciudat.

Sprînceana stîngă a omului înalt și palid se ridică, dar în afară de acest semn nu păru că aude ceva.

— M-ați auzit, domnule profesor?

— Desigur, nu sînt surd, răspunse Micheals cu o voce stinsă, fără să deschidă ochii. Ai găsit vreun spiriduș?

— Un ce? întrebă Conners privindu-l cruciș pe Michaels.

— Un omuleț verde. Trebuie să-i dai lapte, Conners.

— Nu, domnule. Cred mai curînd că este o piatră.

Michaels deschise un ochi și îl privi pe Conners.

— Știți, îmi pare, într-adevăr, grozav de rău...

Săptămîna de odihnă a profesorului era un obicei sacrosant instituit, de zece ani, fiind unica excentricitate pe care și-o permitea. Întreaga iarnă Michaels preda antropologia, făcea parte dintr-o jumătate de duzină de comitete, se interesa de fizică și chimie...

Cînd venea la ferma pe care o renovase, în statul New York, își impunea invariabil o săptămînă de repaos total. În timpul acestei săptămîni nu făcea nimic altceva decît să doarmă.

În cea de-a doua săptămînă, profesorul Michaels se plimba, privea copacii, peștii. O dată cu sosirea celei de-a treia săptămîni se bronza la soare, citind sau reparînd hambarele, cînd nu escalada unul sau două vîrfuri de munte. La sfîrșitul celor patru săptămîni nu-și mai găsea locul, și nu mai dorea decît un singur lucru; să se întoarcă în oraș.

Dar săptămîna de odihnă era sacră.

— Vă asigur că nu v-aș fi deranjat pentru nimica toată, repetă Conners. Dar această piatră blestemată mi-a dizolvat cinci centimetri din hîrleț.

Michaels deschise și cel de-al doilea ochi și se ridică. Conners îi arătă hîrletul. Vîrful era complet retezat. Michaels își trecu picioarele peste marginea canapelei și își încălță vechii lui mocasini scîlciați.

— Să mergem să vedem minunea asta, zise el.

Obiectul se afla în șanț, chiar la capătul peluzei. Era rotund, aproximativ de dimensiunea unui pneu de camion și, evident, compact. Suprafața gri închis era străbătută de o rețea complexă de vene.

— Nu o atingeți, totuși, zise Conners.

— Nici nu intenționam. Împrumută-mi hîrletul tău.

Michaels luă unealta și atinse experimental obiectul. Era dur și nu ceda nici un milimetru. Menținu hîrletul pe suprafața obiectului, apoi îl retrase. Din hîrleț dispăruse o altă bucată.

— Nu pare să emane căldură, i se adresă el lui Conners. Ai remarcat cumva asta prima dată?

Conners dădu din cap.

Michaels luă un pumn de pămînt și îl aruncă pe obiect. Pămîntul dispăru rapid, nelăsînd nici o urmă pe suprafața cenușiu-negricioasă. O piatră care urmă suferi aceeași soartă.

— Nu-i așa profesore că, practic, ăsta-i cel mai al naibii și de necrezut lucru pe care l-ați văzut vreodată?

— Într-adevăr, răspunse Michaels ridicîndu-se. De fapt, chiar așa stau lucrurile...

El ridică hîrletul și izbi cu forță obiectul care **rămăsese pe suprafața acestuia,** fără să se afunde sau să sară cît de puțin.

— Ce credeți că este? întrebă Conners.

— În orice caz, nu-i o piatră, răspunse Michaels, dîndu-se cu un pas înapoi. Lipitorile beau sînge. Obiectul ăsta pare să bea pietre și praf. Fără să mai punem la socoteală hîrletul.

Se apropie din nou și lovi de mai multe ori obiectul, apoi cei doi oameni se priviră lung. Pe drum trecea o jumătate de duzină de camioane ale armatei.

— Merg să telefonez la universitate și să cer sfatul unui fizician, zise Michaels. Sau unui biolog. Mi-ar plăcea să scap de chestia asta înainte să-mi distrugă gazonul.

Urcară încet spre casă.

•

Lipitoarea se hrănea cu orice. Vîntul trecînd peste suprafața ei cenușiu-negricioasă inducea puțină energie cinetică. A utilizat și energia fiecărei picături de ploaie.

Lumina soarelui era de asemenea absorbită și convertită în masă, ca să-i crească corpul. Consuma solul pe care se odihnea; pămîntul, pietrele și ramurile erau descompuse de celulele complexe ale Lipitorii și transformate în energie. La rîndul ei, această energie era transformată în masă, și Lipitoarea creștea.

Puțin cîte puțin îi reveniră primele licăriri de conștiință. Cel dintîi lucru de care Lipitoarea își dădu seama a fost micimea de neconceput a corpului ei.

Cînd Michaels se duse s-o vadă, a doua zi, avea un diametru de 2,50 metri, depășind de-acum marginea drumului și a gazonului. În ziua următoare, diametrul ajunse la aproape 6 metri; obiectul luase forma șanțului și se întindea pe aproape toată lățimea drumului. În ziua aceea, șeriful sosi în Fordul său model A, urmat de jumătate din oraș.

— Ei, profesore Michaels, întrebă șeriful Flynn, asta-i lipitoarea dumitale?

— Asta e, răspunse Michaels, care își petrecuse toată ziua precedentă căutînd un acid capabil s-o distrugă.

— Va trebui să eliberăm șoseaua, Profesoare, zise Flynn, înaintînd cu un aer jovial spre Lipitoare. Nu putem lăsa drumul blocat de un lucru ca ăsta. Camioanele armatei trebuie să treacă...

— Sînt cu totul dezolat, zise Michaels, păstrîndu-și o expresie de nepătruns. Dați-i drumul șerife, vă rog. Fiți însă atent, e fierbinte. Lipitoarea nu era deloc caldă, dar date fiind circumstanțele, era explicația cea mai simplă.

Și Michaels îl urmări cu interes pe șeriful care încerca să introducă o rangă pe sub obiect. Își reprimă la iuțeală surîsul cînd văzu că, atunci cînd șeriful o retrase, din bară lipseau vreo 20 de centimetri.

Flynn nu se lăsă descurajat doar de atîta lucru. El venise să mute un pietroi care încurca treburile. Așa că se îndreptă spre mașină și scoase din portbagaj o lampă de sudură și un baros. Aprinse lampa și atacă o parte a lipitorii.

După cinci minute nu se petrecuse nici o schimbare. Cenușiul nu devenise roșu și nici nu păru să se încălzească. După ce continuă să o încălzească încă vreo 15 minute bune, Șeriful își chemă unul din oameni.

— Hei, Jerry! Lovește cu barosul în locul pe care l-am încălzit.

Jerry luă barosul, îl ridică deasupra capului și îl repezi cu toată forța asupra obiectului. Scoase însă un strigăt de durere; barosul îi scăpase aproape din mîini, din cauza absenței totale a recului.

În depărtare se făcu auzit vuietul surd al unui convoi militar.

— Ah, acum lucrurile se vor rezolva, zise Flynn frecîndu-și mîinile.

Michaels nu era deloc sigur. Înconjură Lipitoarea, întrebîndu-se ce substanță putea să aibă aceste proprietăți. Răspunsul era simplu. Nici una. Cel puțin nici una dintre substanțele **cunoscute.**

Conducătorul jeepului din capul convoiului ridică mîna și convoiul se opri cu un scrîșnet de pneuri. Un ofițer uscățiv și nervos, cu o figură inteligentă coborî dintr-unul din jeepuri. Cum purta o stea pe fiecare umăr, Michaels își dădu seama că era vorba de un general de brigadă.

— Nu puteți bloca drumul ăsta, zise generalul.

Era înalt și slab, îmbrăcat într-un costum de vară de culoare bej, iar privirea rece a ochilor se detașa pe obrazu-i bronzat...

— Dați la o parte lucrul ăsta de pe șosea, vă rog.

— Nu-l putem nici mișca din loc, zice Michaels. Și îi povești pe scurt evenimentele din zilele trecute.

— Trebuie îndepărtat de aici, rosti generalul. Convoiul trebuie să treacă. Ziceți că nu puteți să-l ridicați cu o rangă? Și că o lampă de sudură nu are nici un efect.

— Exact, răspunse Michaels, cu un surîs imperceptibil.

— Șofer, zise generalul, întorcîndu-se, treci peste el.

Michaels era pe punctul de a protesta, dar se hotărî să se abțină. Inteligența militară trebuie lăsată să aibă propriile-i experiențe.

Șoferul bagă în viteză și demară în trombă, trecînd cu ușurință peste marginea de zece centimetri înălțime.

Ajuns în mijlocul lipitorii, jeepul se opri.

— Nu ți-am spus să oprești, se-nroși generalul.

— Dar n-am oprit, domnule general!, protestă șoferul.

Din cauza opririi bruște a jeepului, motorul calase. Șoferul îl porni din nou, trecu pe tracțiune dublă și încercă să înainteze accelerînd din plin. Dar jeepul stătea înșurubat în loc, ca și cum în jurul lui s-ar fi turnat beton.

— Scuzați-mă, rosti Michaels, dar dacă vă uitați bine, puteți să vedeți că roțile se afundă încet.

Generalul privi fix roțile, ducîndu-și în mod mecanic mîna la pistol. Apoi îi strigă șoferului:

— Sări! Și nu atinge materia asta negricioasă!

Alb ca varul, șoferul se cățără pe capota mașinii sale, privi în jur și sări evitînd la milimetru marginea Lipitorii.

Într-o tăcere adîncă toate privirile se fixară asupra jeepului. Pneurile, apoi jantele se dezintegrară încet și dispărură; șasiul, odihnindu-se acum chiar pe masa cenușie, avu aceeași soartă.

Antena dispăru ultima.

Generalul mormăi cîteva înjurături, apoi se întoarse spre șofer.

— Întoarce-te la convoi și spune cîtorva oameni să aducă grenade și dinamită.

— Nu știu ce aveți aici, zise generalul. Dar ceea ce știu este că obiectul ăsta nu va opri un convoi al armatei americane.

Michaels nu era deloc sigur de asta.

•

Acum Lipitoarea aproape își revenise și corpul ei cerea mereu mai multă hrană. Ea dizolva, într-un ritm accelerat, solul pe care se afla, umplînd golul astfel format cu propriul corp și revărsîndu-se pe de lături.

Avu loc o explozie mai violentă și încercă senzația unei porții de hrană **într-adevăr** consistente! O înghiți cu lăcomie accelerîndu-și ritmul de creștere și așteptă cu neliniște alte explozii, pe cînd celulele ei urlau de foame.

Ea mînca, creștea și continua să se reverse.

•

În picioare, pe un mic delușor, Michaels contempla distrugerea casei sale. Lipitoarea avea acum un diametru de mai multe sute de metri și ajunsese la pridvor.

Adio, casă, gîndi Michaels, amintindu-și de cele zece veri pe care le petrecuse în ea.

Pridvorul se prăbuși și dispăru în corpul lipitorii. Casa se prăbuși și ea și fu înghițită bucată cu bucată.

— Scuzați-mă domnule, zise un soldat care sosise în spatele lui. Generalul O'Donnell ar dori să vă vorbească.

— Foarte bine, zise Michaels, aruncînd o ultimă privire asupra a ceea ce mai rămăsese din casă.

Îl urmă pe soldat printr-o spărtură a gardului de sîrmă ghimpată care forma un cerc de aproape un kilometru diametru în jurul Lipitorii. O companie de soldați făcea de gardă, ținînd la distanță ziariștii și sutele de curioși.

Michaels se întrebă pentru ce îi permiteau să intre în incintă. Ajunse la concluzia că asta se datora faptului că totul se petrecea, în mare parte, pe proprietatea sa.

Soldatul îl duse la un cort. Michaels intră, aplecîndu-se. O'Donnell, tot în ținuta de vară, se afla așezat în fața unui birouaș. Îi făcu semn să se așeze.

— Mi s-a dat sarcina să debarasez ținutul de Lipitoare, îl anunță el.

Michaels schiță un semn de asentiment, fără să pună problema dacă e înțelept să se încre-

dinteze unui soldat sarcina care trebuia să-i revină unui savant.

— Sînteți profesor, nu-i așa?

— Da., de antropologie.

— Bine. Fumați? Generalul îi oferi un foc, apoi continuă. Mi-ar plăcea să rămîneți aici în calitate de consilier. Ați fost printre primii care au văzut Lipitoarea și apreciez faptul că mi-ați împărtășit din observațiile dumneavoastră în privința (surîse)... inamicului.

— Cu plăcere, zise Michaels. Cu toate astea mă gîndesc că treaba ar fi mai curînd de domeniul unui fizician sau al unui biochimist.

— Nu țin să fie prea mulți savanți aici, n-ar face decît să semene confuzie. Nu mă înțelegeți greșit. Am cel mai înalt respect pentru știință. Sînt, și nu mă ascund, un soldat cu preocupări științifice. Sînt mereu interesat de ultimele tipuri de arme. În zilele noastre nu se mai poate face război fără știință.

— Dar nu vreau ca o duzină de teoreticieni să-și bage nasul peste tot și să mă împiedice să acționez. Am fost însărcinat s-o distrug cu orice mijloc și imediat.

— Nu cred că va fi ușor.

— Iată de ce am nevoie de dumneavoastră, zise O'Donnell. Spuneți-mi în ce constă dificultatea și voi găsi un mijloc.

— De acord. După cît pot să-mi dau seama, Lipitoarea este un convertizor organic masă-energie, de o eficiență înspăimîntătoare. Presupun că are un ciclu dublu. În primul rînd, transformă masa în energie, apoi, pe aceasta din urmă, o retransformă în masă, care este utilizată pentru creșterea propriului corp. În al doilea rînd, ea transformă direct energia în masă corporală. Cum face asta... nu-mi dau deloc seama.

— Avem deci nevoie de ceva puternic, îl întrerupse O'Donnell. Nici o problemă. Am ceea ce trebuie.

— Cred că nu m-ați înțeles bine. Sau că nu m-am exprimat clar. **Lipitoarea se hrănește cu energie.** E capabilă să absoarbă energia oricărei arme pe care o veți utiliza împotriva ei.

— Și ce se va întîmpla, întrebă O'Donnell, dacă ea va continua să se hrănească.

— Nu știu absolut nimic în privința limitei ei de creștere. Poate nu e limitată decît de mărimea sursei de hrană.

— Vreți să spuneți că poate să crească la nesfîrșit?

— E posibil într-adevăr să continue să crească atîta vreme cît va avea ceva de mîncat.

— S-ar putea spune că ne sfidează, zise generalul. Lipitoarea asta nu poate fi total insensibilă la orice forță...

— Pare să fie. Vă sfătuiesc să aduceți cîțiva fizicieni. Și, de asemenea, niște biologi. Cereți-le să găsească un mijloc ca s-o neutralizeze.

— Profesore, nu-i pot aștepta pe cei cîțiva să termine de discutat. Am o axiomă. Nimic nu e insensibil în fața forței. Concentrați suficient de multă forță și orice va ceda. **Orice.**

Și continuă pe un ton mai prietenos.

— Știți, Profesore, nu trebuie să discreditați știința pe care o reprezentați. Sîntem în posesia celei mai mari cantități de energie și de arme radioactive care au fost vreodată adunate într-un singur loc. Credeți că Lipitoarea dumneavoastră poate să reziste forței lor combinate?

— Există posibilitatea de a fi suprasaturată, zise Michaels fără convingere.

— Veniți cu mine, îi zise fericit O'Donnell, care se sculase în picioare și ridicase ușa rabatabilă ca să treacă. Mergem să strivim Lipitoarea asta!

•

După o așteptare îndelungată, un nou potop de hrană bogată se revărsa peste ea, din ce în ce mai abundentă. Radiații, vibrații, explozii, corpuri solide, lichide, o varietate incredibilă de alimente. Le accepta pe toate. Dar hrana sosea prea încet pentru celulele ei înfometate.

Acum, cînd ajunsese la o mărime aproape satisfăcătoare, revenise complet la viață. Descifrînd încîlceala radiațiilor, ea localiză o mare concentrație de nouă hrană.

Fără cel mai mic efort, se ridică în aer, zbură o distanță scurtă și se lăsă să cadă peste hrană. Celulele ei, incredibil de eficiente înfulecară bogatele substanțe radioactive și nu neglijară nici potențialul inferior al metalelor și al blocurilor de hidrați de carbon.

•

— Imbecilii!, zise generalul O'Donnell. De ce s-au înspăimîntat așa? S-ar zice că n-au învățat niciodată nimic!

El se plimba nervos încoace și încolo prin fața cortului, care se ridica acum la cinci km de locul în care fusese amplasat mai înainte.

Lipitoarea atinsese trei km diametru. Fusese necesară evacuarea a trei ferme agricole.

Nemișcat lîngă cort, Michaels nu înțelesese încă bine ceea ce se întîmplase. Lipitoarea suportase fără să se miște acțiunea conjugată a diverselor arme, apoi, brusc, se ridicase în aer. Un timp îndelungat, enorma ei masă întunecă lumina soarelui, în timp ce zbura încet pînă la colina din nord pe care se lăsă să recadă. Intervalul ar fi fost suficient să se treacă la o evacuare, dar spaima îi împietrise pe soldați și îi făcuse incapabili să reacționeze.

67 de oameni își pierduseră viața în operațiunea „Lipitoarea"; generalul O'Donnell ceru autorizația de a utiliza bombe atomice. Washingtonul trimise un grup de savanți care să întocmească un raport asupra situației.

— Experții ăștia au luat, în sfîrșit, o decizie? întrebă cu turbare O'Donnell, oprindu-se în fața cortului. A trecut destul de mult timp de cînd discută!

— E o hotărîre dificilă, răspunse Michaels.

— Fizicienii consideră că e vorba de o problemă de biologie, iar biologii înclină să creadă că e de domeniul chimiei. Nimeni nu este realmente un expert în ceea ce privește acest subiect, căci n-a existat nici un precedent.

— E vorba de o problemă militară, rosti sec O'Donnell. Puțin mă interesează ce-i lucrul ăsta, ceea ce vreau să știu, este cum să-l distrug. Sper că nu vor întîrzia să-mi dea avizul pentru folosirea bombei.

Michaels se angajase să facă unele calcule privitor la această acțiune. Era, desigur, imposibil să afirmi pe baza unei estimări făcută în grabă, a ritmului de absorbție propriu lipitorii și ținînd cont de talia și de viteza ei aparentă de creștere, că era **posibil** ca o bombă atomică s-o suprasaturheze. Poate că doar cu condiția să nu se întîrzie prea mult. Estima că încă trei zile ar constitui limita maximă. Creșterea Lipitorii se făcea în progresie geometrică. Cîteva luni i-ar fi fost suficiente ca să acopere în întregime întregul continent.

— S-a împlinit o săptămînă de cînd cer autorizația să mă servesc de bombă, bombănea O'Donnell. Și mi-o vor da, dar nu înainte ca acești măgari să termine ce au de discutat.

Se opri în fața lui Michaels și îl privi direct în ochi.

— Voi distruge această Lipitoare. O voi zdrobi, oricît m-ar costa! Acum nu mai e o problemă de securitate. E în joc onoarea mea!

O asemenea atitudine, se gîndi Michaels, este specifică marilor generali, dar problema n-ar trebui judecată astfel. Datorită concepției sale antropomorfiste, O'Donnell considera Lipitoarea ca pe un dușman. Chiar acest termen de „lipitoare" era un element umanizant. O'Donnell acționa la fel ca în cazul unui obstacol fizic obiș-

nuit, ca și cînd Lipitoarea ar fi reprezentat echivalentul unei arme puternice.

Dar Lipitoarea nu aparținea umanității; fără îndoială că nici nu venea de pe această planetă.

— Ah! iată-i, în sfîrșit!, exclamă O'Donnell.

Un mic grup ieșise dintr-un cort învecinat; în fruntea lui se afla Alleson, un biolog care lucra pentru guvern.

— Ei, întrebă generalul, ați descoperit despre ce e vorba?

— Un moment, rosti Alleson, aruncînd priviri furioase pe sub pleoapele înroșite. Trebuie să merg să iau un eșantion.

— Ați găsit un mijloc **științific** ca s-o distrugeți?

— Oh, asta a fost relativ ușor, răspunse Moriarty, un fizician atomist. E suficient s-o înconjurăm cu un vid perfect și i-am venit de hac. Sau, trebuie s-o trimitem în spațiu cu ajutorul antigravitației.

— În lipsă, continuă Alleson, vă sugerăm să utilizăm bombele noastre atomice, dar fără a pierde timpul.

— Împărtășiți acest punct de vedere?, întrebă O'Donnell, cu privirea strălucitoare.

— Da.

Pe cînd generalul se îndepărta în grabă, Michaels se alătură grupului de savanți.

— Va trebui să ne recheme foarte curînd, se plînse Alleson. Deocamdată nu există altă soluție decît forța.

— Ați ajuns la vreo concluzie în privința naturii Lipitorii?, întrebă Michaels.

— Doar păreri vagi, răspunse Moriarty, și care se întîlnesc practic cu ale dumneavoastră. Lipitoarea este, probabil, de origine extraterestră, și fără îndoială a ajuns pe planeta noastră în stadiu de spor.

Merseră cîteva minute în tăcere.

— Cum ați menționat: e un convertizor perfect, capabil să transforme energia în masă și viceversa.

Moriarty adăugă cu un surîs:

— Ceea ce e bineînțeles imposibil și sînt în posesia unor cifre care dovedesc acest lucru.

— Merg să beau un pahar, zise Alleson. Dacă vă surîde!

— Cea mai bună idee a săptămînii, zise Michaels. Mă întreb cît timp va dura pînă cînd îl vor autoriza pe O'Donnell că să utilizeze bomba.

— Dacă îi cunosc bine pe politicienii mei, zise Moriarty, nu vor trage prea mult de timp.

Raportul savanților guvernamentali a fost studiat de alți savanți guvernamentali. Asta luă cîteva zile. În sfîrșit, guvernul vru să știe dacă într-adevăr nu există nici o altă soluție decît să faci să explodeze o bombă atomică chiar în mijlocul statului New York. A fost necesar un timp oarecare pentru a fi convins că acest lucru era absolut necesar.

Ordinul oficial odată semnat și contrasemnat, fură scoase cinci bombe atomice din antrepozitul lor subteran. O rachetă a fost afectată acestei misiuni. Se dădură ordinele și ea fu pusă la dispoziția generalului O'Donnell.

În sfîrșit, masiva rachetă de recunoaștere își luă zborul. Pata cenușiu-negricioasă era ușor de reperat. Asemănătoare unei răni infectate, ea se-ntindea de la Lake Placid pînă la Elizabethtown, acoperind regiunea Keene și valea rîului Keene, și atingînd marginea regiunii Jay.

Prima bombă a fost lansată.

•

După prima rație de hrană consistentă, așteptarea a fost lungă. De mai multe ori, noaptea, sărac în energie, urmă unei zile mai bogate. Deodată, într-o zi...

O uluitoare explozie de energie!

Pentru Lipitoare aceasta însemna hrană. Exista însă mereu riscul să se sufoce. O avalanșă de energie se revărsă asupra ei, și Lipitoarea crescu frenetic, încercînd să înglobeze doza titanică. Corpul amenințat de sufocare își multiplică celulele cu viteza fulgerului. Și...

Lipitoarea rezistă. Energia controlată îi stimulă creșterea. Celulele din ce în ce mai numeroase își repartizară și absorbiră hrana. Dozele următoare fură într-adevăr delicioase. Lipitoarea mîncă și crescu.

Asta era hrana, adevărata hrană! Niciodată lipitoarea nu se simțise atît de aproape de extaz. Plină de speranță ea așteptă noi doze, dar acestea nu se mai repetară.

Lipitorii îi era din nou foame.

O foame pe care nimic nu putea s-o satisfacă, niciodată.

•

O'Donnell bătu în retragere, urmat de trupele demoralizate. Își stabilirâ tabăra la vreo 20 km de latura sudică a lipitorii, în orașul evacuat, Schroon Lake. Diametrul lipitorii ajunsese acum de aproape 100 km. Se întinsese peste munții Adirondacks, acoperind întreaga regiune dintre lacul Saranac pînă la Port Henry, ajungînd chiar pînă la lacul Champlain, de dincolo de Westport.

Toți locuitorii fură evacuați pe o rază de 300 km. Generalul O'Donnell a fost autorizat să folosească bombe cu hidrogen, cu condiția ca savanții să-și dea acordul.

— Ei, ce-au hotărît prealuminații ăștia?, vru să știe generalul.

Se afla în tovărășia lui Michaels, în salonul unei case din Schroon Lake, unde O'Donnell își instalase postul de comandă.

— Cît vor da ocol problemei? continuă el enervat. Lipitoarea trebuie aruncată în aer fără întîrziere. De ce nu se hotărăsc?

— Se tem de o reacție în lanț, îi explică Michaels. O concentrație de bombe cu hidrogen ar putea să declanșeze o explozie în scoarța terestră sau în atmosferă.

— Vor, fără îndoială, s-o atac cu baioneta!, zise cu dispreț O'Donnell.

Michaels suspină și se duse să se așeze într-un fotoliu. Era convins că greșiseră calea. Grăbiți de guvern, savanții se limitau la un singur mod de abordare, forța, și exact asta făcea ca Lipitoarea să prospere.

Michaels era convins că nu întotdeauna era posibil să combați focul cu foc.

Alleson intră, urmat de șase oameni.

— Iată, zise el. Dacă veți utiliza cantitatea de bombe care este necesară, după calculele noastre, există un risc serios ca Pămîntul să crape.

— În caz de război trebuie să-ți asumi riscurile, replică O'Donnell fără ocolișuri. Să acționez deci?

Michaels înțelese brusc că pe O'Donnell nu-l interesa că făcea să sară în aer Pămîntul întreg.

— Încetișor, zise Alleson. Să ascultăm mai întîi ce au de spus colegii mei...

Generalul se abținu cu greu.

— Nu uitați, domnilor că, după propriile dumneavoastră calcule, Lipitoarea crește într-un ritm de cam șase metri la oră.

— Și acest ritm nu face decît să se accelereze, zise Alleson. Dar e vorba de o hotărîre care nu se poate lua în grabă.

Mintea lui Michaels începu din nou să vagabondeze. Trăsnetul lui Zeus da, iată de ceea ce era nevoie; sau forța lui Hercule.

Se ridică brusc.

— Domnilor, cred că pot să vă ofer o posibilă alternativă, deși destul de nedefinită.

— Ați auzit vorbindu-se vreodată de Anteu?

•

Cu cît mînca mai mult cu atît creștea. Și, cu atît era mai flămîndă. Deși nu-și amintea încă cum se născuse, memoria îi revenea cu încetul. În trecutul îndepărtat mîncase o planetă. Devenită gigantică mersese pînă la o stea apropiată și o mîncase și pe aceasta, înlocuind celulele pe

care le transformase în energia folosită pentru călătorie. După ce devorase steaua nu mai avusese cu ce să se hrănească, deoarece steaua cea mai apropiată se afla la o distanță enormă.

O pornise totuși la drum. Masa se transformase în energie, necesară călătoriei. Și Lipitoarea descrescu, în ritm accelerat.

Nu rămăsese din ea decît un spor în derivă prin spațiu.

Era pentru prima dată? Sau... Crezu că-și amintește de un trecut nebulos, încă și mai îndepărtat, în care Universul era plin de stele împrăștiate la distanțe egale în spațiu. Ea își croise drum printre ele, suprimînd grupuri întregi, hrănindu-se, mărindu-se, umflîndu-se. Și stelele, înspăimîntate, fugiseră din fața ei, regrupîndu-se apoi ca să formeze galaxii și constelații.

Sau era doar un vis?

În mod metodic mînca pămînt, întrebîndu-se unde se găsea hrană într-adevăr bogată...

Brusc, aceasta își făcu apariția, dar de astă dată deasupra ei.

De ce nu cădea peste ea?

Lipitoarea aștepta mult timp, dar hrana continuă să rămînă de neatins. Lipitoarea sfîrși prin a-și lua zborul, ca să-i vină în întîmpinare.

Hrana se ridica, îndepărtîndu-se din ce în ce mai mult de suprafața planetei. Lipitoarea o urma.

Hrana cea bogată se îndreptă cu viteză în spațiu și Lipitoarea o urmă. De acolo ea simți prezența unei surse și mai bogate.

Calda și minunata hrană oferită de un soare!

•

În sala de control O'Donnell oferea șampanie savanților. Dineurile oficiale urmau să aibă loc după aceea; se celebra victoria.

— În cinstea lui Michaels care s-a gîndit la... cum se numea, Michaels?

— Anteu.

— Cu toate că-și bău conștiincios șampania, Michaels nu se simțea deloc entuziasmat.

Moriarty bolborosea în barbă și nota ceva pe o hîrtie, ajutîndu-se cu o riglă de calcul. Alleson bău.

— Ei, nu coborîți, zise O'Donnell, umplînd din nou cupele. O să vă faceți calculele mai tîrziu. Acum, beți. Se întoarse spre operator. Merge totul bine?

Analogia lui Michaels fusese aplicată unei nave spațiale. Teleghidată și umplută cu materiale radioactive pure. Ea plană pe deasupra Lipitorii pînă cînd aceasta, mușcînd din momeală, o urmă. Anteu își părăsise mama Pămînt și își pierdea forțele în spațiu. Operatorul manevra astfel încît nava spațială să rămînă în afara posibilității de atingere a Lipitorii, menținînd totuși o distanță suficient de mică pentru ca aceasta să continue s-o urmeze.

Nava spațială și lipitoarea se îndreptau direct spre soare.

— Foarte bine, generale, zise operatorul, au depășit orbita lui Mercur.

— Domnilor, zise generalul emoționat. Am jurat s-o distrug! Dar nu la așa ceva m-am gîndit exact... Contam să utilizez metode mai personale. Ceea ce contează este însă distrugerea ei. Veți fi cu toții martori... Există în viață momente cînd să distrugi e o misiune sacră. Trăim un asemenea moment. Ah! ce minunat va fi...

— Întoarce nava spațială!

Moriarty era cel care vorbise, cu obrazul alb ca un lințoliu.

— Întoarce-o!

El aruncă pe masă hîrtiile acoperite de calcule. Cifrele erau ușor de înțeles. Estimarea proporției de creștere a Lipitorii. Estimarea proporției consumului de energie. Viteza ei în spațiu — o constantă. O curbă excepțională indicînd energia pe care o primea de la soare pe măsură ce se apropia de el.

Rezultatul...

— Va mînca Soarele, zise Moriarty, foarte încet.

Sala de control deveni un adevărat azil de nebuni. Savanții încercau toți deodată să-i explice situația lui O'Donnell. Moriarty începu și el și, în sfîrșit, Alleson:

— Proporția de creștere este atît de ridicată încît atunci cînd va ajunge pe Soare, va fi capabilă să-l absoarbă. Sau, cel puțin, să se hrănească cu suprafața lui pînă îl va stinge în întregime.

Fără măcar să-și dea osteneala să încerce să înțeleagă, O'Donnell se întoarse spre operator:

— Fă-o să se întoarcă!

Hrana își schimbă direcția, îndepărtîndu-se de Lipitoare.

Ea porni în urma hranei, întorcînd spatele soarelui.

•

— Dirijează-o în unghi drept față de planul sistemului solar, zise Alleson.

Operatorul mînui comenzile. Pe ecran se văzu o pată urmărind un punct. Lipitoarea își schimbase direcția.

Se simțiră cu toții ușurați...

— În ce parte a cerului se află lipitoarea?, întrebă O'Donnell cu o figură imposibilă.

— Veniți afară să vedeți. Cred că vă pot arăta, spuse un astronom.

Ajuns în pragul ușii, astronomul arătă cu degetul un punct.

— Undeva, în direcția asta.

— Mulțumesc, zise O'Donnell.

Și adăugă, adresîndu-se operatorului:

— Haide, soldat. Execută ordinele!

— Oprește-te! strigă generalul și vocea sa puternică și autoritară îl opri pe Michaels în elanul său.

— Știu ce fac. Această navă a fost special construită după indicațiile mele.

Pe ecran, pata ajunsese punctul.

— V-am spus că e vorba de o problemă personală, continuă O'Donnell. Am jurat să distrug Lipitoarea. Atîta vreme cît va trăi nu vom fi niciodată în siguranță. Și adăugă, surîzînd:

— Dacă ne-am duce să privim cerul?

Generalul se îndreptă spre ușă, urmat de savanți.

— Soldat, apasă pe buton!

Operatorul se execută. Un moment, nu se întîmplă nimic. Apoi cerul se lumină.

O stea strălucitoare, suspendată în spațiu. Lumina ei umplea cerul nopții; ea se multiplică, apoi se micșoră treptat.

— Ce-ați făcut?, întrebă Michaels încă uluit.

— Racheta era construită în jurul unei bombe cu hidrogen, explică generalul. Am făcut-o să explodeze în momentul în care intra în contact cu Lipitoarea.

El se adresă din nou operatorului:

— Se mai vede ceva pe radar?

— Absolut nimic, domnule general!

— Domnilor, zise O'Donnell, am înfruntat inamicul și l-am învins.

Michaels se simți brusc cuprins de o groază de neînchipuit.

•

Cînd explozia avu loc, Lipitoarea era de-acum redusă mult din cauza cheltuielii de energie. Nu se punea problema să poată înghită atîta hrană.

Lipitoarea fu sfîșiată, zdrobită, distrusă. Ea se risipi în miliarde de fragmente și fiecare dintre ele se diviză în milioane de particule.

Aceste particule se risipiră în depărtări, împinse de unda de șoc și se divizară spontan.

Ca să formeze spori.

Sporii se chirceau, formînd un praf dur și sec, aparent golit de viață, miliarde de grăuncioare de praf, inconștiente, răspîndindu-se în spațiu.

Miliarde de grăuncioare de praf, pîndind hrană!

Traducere de
RODICA CHIRIACESCU

JOHN R. PIERCE

Invariant

Știți destul despre Homer Green, așa că nu e nevoie să vă spun cum arată sau unde trăiește. Și eu știam destul de multe lucruri și totuși am avut o senzație ciudată, pe care mi-e destul de greu s-o redau, atunci cînd m-am îmbrăcat într-un stil foarte demodat și m-am dus în locurile acelea atît de stranii ca să-l întîlnesc.

Casa era la fel de ciudată ca și fotografiile de altfel. Împrejmuită de alte clădiri din secolul XX, nu se deosebea de construcția inițială și nici de clădirile înconjurătoare.

Intrînd înăuntru, pășind pe covoare, văzînd scaunele acoperite cu pluș și instrumentele pentru fumat, auzind un aparat vechi de radio, ba mai mult, zărind focul din șemineu, am avut sentimentul că totul e ireal, deși mă așteptam să fie așa.

Green era pe un scaun lîngă foc, așa cum stătea de obicei, cu cîinele la picioare. El este cel mai valoros om din lume, m-am gîndit eu. Dar totuși nu am putut să fac abstracție de sentimentul irealității pe care mi-l dădea ambianța.

Și el îmi părea ireal, și îmi era milă de el. Sentimentul irealității l-am avut și după aceea, cînd m-am prezentat. Cîți se mai perindaseră oare pe aici, înaintea mea? Puteam, desigur, să examinez dosarele.

— Sînt Carew, de la institut — i-am spus eu. Nu ne-am mai întîlnit, dar mi-au spus că v-ar face plăcere să mă vedeți.

Green s-a ridicat și mi-a întins mîna. I-am strîns-o, la rîndul meu, făcînd acest gest nefamiliar.

— Îmi pare bine că vă văd, spuse el. Am picotit pînă acum. Tratamentul m-a șocat puțin și credeam că o să fie nevoie să mă odihnesc vreo cîteva zile. Sper să aibă un efect de durată. Nu doriți să luați loc?, adăugă el.

Ne-am așezat lîngă foc. Cîinele care se ridicase s-a așezat la loc și s-a lipit de picioarele stăpînului lui.

— Presupun că vreți să-mi testați reacțiile, spuse Green.

— Mai tîrziu, i-am răspuns eu. Nu-i grabă. Și e destul de confortabil aici.

Green fu puțin tulburat. Se relaxă însă, imediat, privind focul. Am profitat de acest moment și i-am vorbit pe un ton foarte hotărît:

— Cred că e momentul să discutăm despre politică, am spus eu. „Ce intenționează Suedezul și cum Francezul..."

— Să ne scăldăm gîndurile în bucurie, răspunse Green.

Conform cu ceea ce aflasem din dosar, mă așteptam ca citatul să aibă oarecare efect.

— Dar, de fapt, nimeni nu lasă politica pentru a-și scălda gîndurile în bucurie, continuă el. Dimpotrivă, o studiem și...

Nu mai redau conversația. Găsiți totul în apendicele A al tezei mele: „Un aspect al politicii secolului XX și modalități de exprimare". Nu scrisesem foarte mult, cum bine știți. Am fost norocos că am putut să-l întîlnesc pe Green. Am fost și mai norocos că am pășit de la început pe drumul cel bun. Nu reușisem să înțeleg pînă atunci ce gîndeau politicienii secolului XX sau ce credeau că gîndesc și ce vroiau să spună; că, de fapt, atașau un sens și o semnificație frazelor care nouă ni se par fără legătură și lipsite de sens. E foarte greu de explicat acest lucru atît de străin nouă; un exemplu poate că ar ajuta.

De pildă, ați fi crezut oare că un om acuzat de a fi făcut o anumită afirmație, răspunzînd răspicat: „Nu am obiceiul să fac astfel de afirmații" ar putea să nu nege, de fapt, că el a făcut acea afirmație? Ați putea crede că făcînd afirmația respectivă, prin acest răspuns el ar încerca să ascundă adevărul și în același timp să dea senzația că răspunsul nu este fals?

Aceste ipoteze mi se par abia acum plauzibile dacă încerc să mă raportez la secolul XX. Dar nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte dacă n-aș fi stat de vorbă cu Green. Ce valoare imensă are omul acesta!

Așa cum am spus, fragmentul de conversație pe care l-am redat în apendicele A al lucrării mele este foarte scurt. N-are nici un sens să intru în detalii politice din moment ce reușisem să redau esența. Materialele din arhivă legate de secolul XX sînt mult mai complete decît memoria lui Green, deși, și ea, la rîndul ei, a fost integral fișată.

De fapt, nu conteză atît informațiile brute cît contactul personal, infinita varietate de combinații, stimularea prin căldura atingerii umane care este atît de utilă și semnificativă.

Eram deci în compania lui Green între mese, în așa fel încît ele să nu se suprapună, iar timpul rezervat mesei să fie liber.

Îi eram recunoscător și simțeam față de el compasiune, deși eram puțin stînjenit în prezența lui. Doream să vorbesc cu el despre lucrul care îi era cel mai drag pe lume. Nu vedeam de ce n-aș fi făcut-o. Am înregistrat și restul conversației, deși n-am publicat-o. Nu conține nimic nou. Banalități, poate, dar m-a impresionat foarte mult. S-ar putea să fie o amintire importantă doar pentru mine. Totuși, m-am gîndit că s-ar putea să vă intereseze.

— Cum ați ajuns la această descoperire?, l-am întrebat.

— Salamandrele, spuse el, fără ezitare. Salamandrele.

Despre experiențele sale privind regenerarea totală nu știam decît ceea ce se publicase. De cîte mii de ori nu se vorbise despre asta? Și totuși existau mici diferențe raportate la datele existente în arhivă. Posibilitățile de combinare sînt aproape infinite! Dar coordonatele principale păstrează aceeași ordine. Regenerarea membrelor salamandrei a dus, mai departe, la ideea posibilei regenerări totale a organismului uman. O tăietură se vindecă și nu lasă nici o cicatrice, iar țesutul distrus se reface integral. În acest caz, în procesul normal de metabolism, țesutul poate fi înlocuit, dar nu cu unul imperfect, așa cum se întîmplă cu orice organism supus procesului de îmbătrînire, ci cu unul perfect identic, și asta la infinit. Întîlnim fenomenul la unele animale. Păsările de curte al căror metabolism le înlocuiește țesuturile cu o formă identică, invariantă, mereu aceeași. Nu-ți vine să crezi că poate fi posibil și la om. Dar Green arată atît de tînăr, tot atît de tînăr ca și mine. Din secolul XX...

După ce Green și-a încheiat narațiunea, menționînd și momentul propriei sale inoculări, se încumetă să facă o precizare.

— Am încredere, spuse el, sînt convins că poate să meargă la infinit.

— Dar merge deja, doctore Green, l-am asigurat eu.

— E prematur să afirmăm asta, spuse el. A trecut de fapt prea puțin...

— Vă mai amintiți data, domnule Green? l-am întrebat.

— Septembrie 11, spuse el, 1943, ca să fiu mai precis.

— Doctore Green, azi e 4 august 2170, i-am spus cu toată seriozitatea.

— Ascultă, spuse el, dacă ar fi așa, n-aș fi aici, îmbrăcat așa, iar dumneata n-ai fi acolo îmbrăcat precum ești.

Am fi putut continua așa la infinit. Mi-am scos emițătorul radio din buzunar, și i l-am arătat. Îl privi din ce în ce mai mirat și mai încîntat, pe măsură ce-i arătam cum funcționează. Nu era foarte simplu, dar exact tipul de aparat electronic pe care omul de pe timpul lui Green îl asocia viitorului.

— Doctore Green, sîntem în anul 2170, sîntem în secolul XXII.

Mă privi uimit, dar de data aceasta nu cu neîncredere. I se citea pe față un fel de teamă ciudată.

— Un accident?, întrebă el. Ce s-a întîmplat cu memoria mea?

— N-a fost nici un accident, am spus eu. Memoria dumneavoastră este intactă. Ascultați-mă. Concentrați-vă puțin.

I-am vorbit apoi simplu și concis ca să mă poată urmări.

— Experiența dumneavoastră a reușit, mai bine chiar decît vă așteptați. Țesuturile dumneavoastră au dobîndit capacitatea de a se regenera, an de an, respectînd aceeași structură. Au devenit invariante.

Fotografii și măsurători exacte dovedesc acest lucru de la an la an, sau mai bine zis de la secol la secol. Sînteți cum erați și acum două sute și mai bine de ani. Țesuturile dumneavoastră sînt invariante.

Și creierul dumneavoastră este invariat; mă refer la structura celulelor. Un creier poate fi asemănat cu un circuit electric. Memoria este circuitul, cu bobine, condensatori și conexiunile dintre ele. Gîndirea rațională reprezintă tensiunea și curentul ce trece prin ele. Modelul este destul de complicat, dar cu conexiuni rapide. Memoria schimbă circuitul creierului afectînd întreg procesul de gîndire sau doar structurile din circuit. Circuitul creierului dumneavoastră însă nu se schimbă. E invariant. Gîndul poate fi comparat cu un sistem complicat de relee și butoane dintr-o centrală telefonică din secolul dumneavoastră, iar memoria cu interconexiunile dintre elemente. Aceste interconexiuni din creier se schimbă în mod normal în procesul de gîndire, se rup, se refac, adaugă noi informații. Modelul conexiunilor din creierul dumneavoastră nu se schimbă. E invariant.

Alți oameni se pot adapta la mediu, pot să învețe unde sînt obiectele, distribuirea camerelor, și această adaptare se face inconștient, fără probleme. Dumneavoastră nu puteți. Creierul dumneavoastră este invariant. Deprinderile dumneavoastră sînt strict legate de o anumită casă, casa în care ați locuit înainte de a vă aplica tratamentul. Ea a fost recondiționată și păstrată de-a lungul a două sute de ani, astfel încît să locuiți în ea fără probleme. Ați stat în ea zi de zi după tratamentul în urma căruia creierul dumneavoastră a devenit invariant.

Să nu vă imaginați că nu ne răsplătiți pentru această grijă. Sînteți omul cel mai valoros din lume. Dimineața, la prînz și seara; aveți trei întîlniri pe zi, cînd puțini privilegiați, care merită acest lucru sau care au mare nevoie de dumneavoastră, obțin permisiunea să vă vadă.

Desen de PETRU ZMEU

Sînt student la istorie. Am venit aici ca să pot cunoaște secolul XX prin prisma unui om inteligent, strălucit. Capacitățile dumneavoastră au fost analizate în cele mai mici detalii. Puțini vă depășesc. Am venit să aflu de la această minte sclipitoare ce a însemnat politica pentru un om din perioada aceea. Am aflat date noi dintr-o sursă nealterată, creierul dumneavoastră, care nu s-a modificat în timp, ci a rămas așa cum era în 1943.

Eu nu sînt o persoană importantă. Oamenii importanți, psihologi, au venit să vă vadă. Vă puneau întrebări, apoi vi le repetau sub altă formă, observîndu-vă reacțiile. O experiență nu e alterată de amintirea unei experiențe anterioare. Cînd firul gîndurilor dumneavoastră este întrerupt, nu lasă nici o amintire. Creierul rămîne invariant. Și acești oameni care pînă atunci au tras doar concluzii generale din experiențe simple, aplicate mai multor subiecți diferiți pot acum să studieze răspunsuri diferite la același individ, datorate unor schimbări foarte mici ale stimulului. Au încercat să vă scoată din sărite. Dar nu v-ați enervat. Creierul dumneavoastră nu poate să se schimbe, e invariant.

Sînteți atît de valoros încît nu cred că lumea ar fi putut progresa fără creierul dumneavoastră invariant. Cu toate acestea nu s-a mai încercat această experiență cu altcineva. Doar cu animale. Ciinele dumneavoastră e un exemplu. Ceea ce ați făcut dumneavoastră, ați făcut de bunăvoie și nu v-ați gîndit la consecințe. Ați făcut lumii un serviciu imens, fără să știți. Noi, însă, ne dăm seama de asta.

M-am ridicat și am ieșit înainte să apuce să ridice capul. Aș mai fi avut o oră la dispoziție, dar acum era pierdută.

Traducere de ANCA CAȚICHI

HOWARD FAST

Moartea unui șoarece

Doar șoarecele văzu discul zburător coborînd spre pămînt: se refugie înspăimîntat într-o vizuină de cîrtiță, cu botul fremătînd, nervii vibrînd de frică și de atenție, în timp ce splendidul obiect auriu ateriza.

Discul zburător, o astronavă de formă circulară, ce avea aproximativ aerul unei pălării cu boruri largi strivită, aproape că atinse acoperișul casei de periferie, traversă curtea din spate și se așeză într-un vălmășag de iederă, agățat între crengi și frunze, astfel încît să fie complet acoperit. Și pentru că avea un diametru de doar 70 de centimetri și nu era mai înaltă de 17, mimetizarea reuși perfect.

Ceasul clopotniței sunase abia trei dimineața. Locuitorii acelei case, și din toată mahalaua aglomerată, dormeau. Discul zburător sosise fără zgomot. Numai șoarecele îl văzuse, privindu-l fără să înțeleagă, ce se petrece.

Amintirea întîmplării deveni subit vagă și nesemnificativă în memoria șoarecelui... Era ca și cum nu s-ar mai fi întîmplat nimic. Trecură secunde, minute, o oră întreagă; apoi se aprinse o lumină în încărcătura de frunze și crengi unde zăcea discul zburător. Șoarecele fixă acea lumină, și văzu ieșind doi oameni, care coborîră pe pămînt. Cei doi aveau o înălțime puțin mai mare de 7 centimetri și erau îmbrăcați în salopete spațiale. Dacă șoarecele ar fi fost în măsură să distingă între scafandru și ceea ce acesta conținea, ar fi observat că, sub îmbrăcămintea transparentă, oamenii din disc erau diferiți de cei tereștri.

Și apoi era o diferență fundamentală: erau telepați, pentru că nu comunicau prin intermediul cuvintelor, iar scafandrele lor nu păreau dotate cu aparatură radio.

După cinci minute de liniște, cele două creaturi își schimbară primele gînduri.

— Trebuie să ne amintim — spuse primul om — că, deși aici cîntărim mult mai puțin decît acasă, sîntem încă foarte, foarte grei. Și terenul nu e prea dens.

— Așa e. Dar... dorm toți?

Prima ființă privi înainte, și mintea sa deveni o plasă electronică ce atinse mințile tuturor creaturilor vii pe o rază de un kilometru și jumătate împrejur.

— Umanii dorm aproape toți. Și animalele aparțin în mare parte speciilor diurne.

— Curios.

— Hm... n-aș spune. Sînt mai toate animale sălbatice, mici creaturi sălbatice. Au o mare teamă... Foame și teamă.

— Bietele.

— Da, bietele de ele. În orice caz, reușesc să supraviețuiască. O frumoasă inițiativă, să facă în ciudă rudelor mai mari. Rude interesante. Sondează un pic.

Al doilea om își prelungi mintea și sondă.

— Da, da, e adevărat, se gîndesc la lucruri oribile, nu? Prefer animalele. Este unul chiar la nivelul capului nostru. E cît se poate de treaz și creierașul său e plin doar de frică. Nici ură, nici agresivitate.

— Este și prea mic, pentru această lume — observă al doilea astronaut.

— Nu e mai mare ca noi. Nu-i exclus să ne fie de folos.

— Poate — zise tovarășul.

După care minusculele creaturi spațiale se apropiară de șoarecele ce stătea încă adăpostit în vizuina cîrtiței și își arăta doar vîrful botului ornat cu mustăți. Se apropiară încet, cu prudență. Pe neașteptate, unul din ei se afundă pînă la genunchi într-o grămăjoară de pămînt, și din acel moment cei doi încercară să meargă numai pe pietre, rădăcini, bucăți de lemn. Evident, pămîntul tare și uscat era totuși prea moale pentru greutatea lor neobișnuită. Șoarecele continua să-i spioneze, și cînd își dădu seama că aceștia se îndreptau spre el, se convulsionă, încercînd să fugă.

Dar mușchii nu răspunseră și, în timp ce panica fierbea din nou în minusculul său creier, primul om spațial își extinse propria-i minte și intră în aceea a micului animal. Îl calmă, descoperind centrul fricii și blocîndu-l repede cu propria gîndire, pentru a devia apoi impulsurile nervoase spre centrii plăcerii. Astronautul făcu totul fără efort, în cîteva clipe. Șoarecele se relaxă, radiind de bucurie, și renunță la orice tentativă de fugă. Atunci cel de-al doilea individ lărgi intrarea tunelului, ridică șoarecele fără greutate și îl purtă înăuntrul discului zburător.

Alte două persoane, de astă dată femei, veniră în întîmpinarea cosmonauților. Imediat, aceștia intrară în camera argintie a astronavei, cărînd în spate șoarecele. Femeile, evident sincronizate pe gîndurile bărbaților, nu aveau nevoie să fie informate asupra celor petrecute. Pregătiseră deja o masă de operație puternic iluminată și o serie întreagă de instrumente frumos ordonate.

— Sînt gata, zise una dintre străine. Putem începe imediat.

Ca și cea a colegilor, și pielea sa era galbenă; părul era de un portocaliu aprins. Ieșiți din scafandre, toți erau îmbrăcați mai mult sau mai puțin la fel, în pantalonași scurți și fără pantofi, dată fiind atmosfera caldă a navei.

— Am practicat un sondaj — zise a doua cosmonaută. Sînt toți adormiți; sînt înafara conștiinței lor.

— Știm — spuseră bărbații.

— Am căutat informații jur-împrejur... am găsit ceva foarte interesant: animalul se cheamă șoarece, și e creatura cea mai mică și inofensivă de pe Pămînt. E vegetarian și practic e vînat de orice alt animal al acestei curioase planete. Dacă a reușit să supraviețuiască, o datorează dimensiunilor sale; unica

sa abilitate e cea de a se ascunde.

Între timp întinseseră șoarecele pe masa de operație, unde el continua să radieze de fericire. În timp ce bărbații se duceau să se schimbe și să se curețe, una dintre femei umplu o seringă mare, înfipse acul aproape de coada animalului. Șoarecele se relaxă deplin. Apoi cele două femei își schimbară poziția. Îl manevrau cu dezinvoltură, ca și cum nu ar fi avut greutate; de fapt, ținînd cont de forța de gravitație pentru care fuseseră ele create, animalul nu părea să cîntărească aproape nimic.

Cînd ceilalți se întoarseră, toți patru începură să lucreze împreună, rapid, cu mare abilitate: evident operaseră deja în „echipă" de multe ori, în trecut. Șoarecele stătea acum cu burta în jos, cu picioarele atîrnînd. Unul dintre bărbați îi aplică pe bot o mască în formă de con și dădu drumul la oxigen. Altul îi rase creștetul capului cu o mașină de ras deosebită. Femeile începură îndepărtarea calotei craniene. Apoi, utilizînd trepane-laser, desprinseră calota și o înmînară unuia dintre camarazi, care o puse într-un recipient plin cu o soluție luminoasă. Astfel, creierul rămase descoperit.

Pe urmă cele două femei apropiară o mașină montată pe rotile, avînd un fel de cupolă fixată la o articulație universală. Coborîră cupola respectivă deasupra creierului și apăsară un buton. Sute de fire metalice extrem de subțiri răsăriră din pavilion și femeile începură să le conecteze cu diferite părți ale creierului. Bărbatul însărcinat cu controlul fluxului de oxigen merse să ia o altă mașină, extrase cîteva tuburi și începu să pompeze un fluid în venele șoarecelui. În acest timp, tovarășul său se ocupă de calota craniană conservată în soluția luminoasă.

Toți patru munceau intens, dar fără să simtă oboseala. Minusculul creier al șoarecelui era acum de cinci ori mai mare; atît prin forma generală, cît și prin circumvoluțiuni aducea cu un creier uman în miniatură. Forma calotei craniene extirpate se adapta acum noii forme a creierului, și cînd o aplicară la loc, unica diferență vizibilă pe capul micului animal fu un straniu, mare cucui deasupra ochilor. Sudară fracturile și uniră buzele plăgii cu un fel de plastic; scoaseră tuburile, inserară altele și în final transformară inconștiența profundă a șoarecelui într-un somn adînc.

Micuțul animal dormi timp de cinci zile. Dar stările sale se schimbau gradat: din somnul imobil trecuse în somn superficial, începînd să se miște tot mai mult, pînă ce în a șasea zi se trezi. În tot acest timp fusese hrănit pe cale intravenoasă, constant masat și sondat telepatic. Cele patru creaturi spațiale intrau pe rînd în mintea sa, alimentînd-o cu diverse informații: un neuron după altul, o porțiune după alta, creierul mărit fu astfel programat. Dădură șoarecelui o cunoaștere științifică de bază, capacitatea de a înțelege, cea de a se exprima prin limbaj, și conștiința de sine. Îi furnizară o mare cantitate de informații și integrară informațiile cu o viziune filozofică a universului și a semnificației sale; îl lăsară cum fusese, în ceea ce privea emotivitatea, excepțînd agresivitatea și ostilitatea, și eliminînd frica. Cînd șoarecele în sfîrșit se trezi, știa **cine** era și cum putuse să devină ceea ce era. Rămînea tot un șoarece dar, în minunatul miracol al minții sale, era diferit de toți șoarecii văzuți vreodată pe planeta Terra.

Cei patru locuitori ai spațiului erau toți în jurul lui, cînd se trezi. Gîndurile lor îi urară bine-ai-venit, și tot ceea ce mintea șoarecelui reușì să exprime fu gratitudine. În sfîrșit, șoarecele se ridică, privi toate din jur, una cîte una și, dîndu-și seama că există, plînse interior de bucurie. Apoi îi fu foame și îi dădură să mănînce. Pînă la urmă puse întrebarea inevitabilă, fundamentală:

— De ce?

— Pentru că avem nevoie de ajutorul tău.

— Și cum pot eu să vă ajut, dacă înțelepciunea voastră și forța voastră sînt fără limite?

Primul astronaut explică. Erau cercetași, cartografi, exploratori și își lăsaseră în urmă, la ani-lumina distanță, planeta lor natală, un glob gigantic avînd aceleași dimensiuni ca ale planetei Jupiter. Iată motivul staturii lor mici și a incredibilei lor densități. Chiar cîntărind pe Terra doar o fracțiune din ceea ce cîntăreau acasă la ei, rămîneau tot mai grei decît orice altă creatură de aceleași dimensiuni... Și de aceea, mergînd pe Terra, riscau în orice moment să se afunde iremediabil. Puteau — da — să se așeze oriunde cu astronava lor, dar, pentru a aduna toate informațiile de care aveau nevoie, era necesar să iasă și să parcurgă lumea pe jos. Așa că șoarecele va vedea și va merge în locul lor.

— Și pentru toate astea ați ales un șoarece! — exclamă micul animal. De ce? Eu sînt cea mai mică și neapărată dintre creaturi.

— Acum nu mai ești — îl asigurară. Nici noi nu purtăm arme, pentru că avem mintea noastră; și în sensul acesta, a ta e ca a noastră. Poți penetra în mintea oricui (cîine, pisică și chiar om) și să oprești impulsurile nervoase care merg la centrii urii și ai agresivității, cu viteza gîndului. Ai arma cea mai puternică, ai capacitatea de a face ca orice ființă vie să te iubească. Nu-ți mai trebuie nimic altceva.

Astfel șoarecele începu să se integreze micului grup extraterestru ce avea sarcina ca să măsoare planeta Terra, s-o exploreze și să deseneze hărți de tot felul. Se furișă pe străzile a sute de orașe, intră și ieși pe nevăzute din sute de case, se ascunse în cotloanele de unde putea să asculte discuțiile secrete ale potentaților care guvernau partea asta sau cealaltă a planetei. Parcurse mii de kilometri, traversă mări și continente a căror existență nici măcar nu o bănuise. Ascultă lecții ale profesorilor universitari, auzi marile orchestre simfonice, cei mai celebri violoniști și pianiști. Văzu și oameni ucigîndu-se între ei pentru rațiuni obscure, cu mințile pline doar de ură și frică.

Apoi, cînd misiunea ajunse la final, șoarecele decise să întrebe cum era structurată lumea extra-teresțrilor. Acum era în stare să evalueze faptele, să calculeze probabilitățile, să înfrunte incertitudinile și să creeze abstracțiuni. Și astfel, într-o seară în care căldura celor cinci mici creaturi umplea confortabil vehiculul spațial, micul animal gîndi să-i interogheze pe companionii săi asupra locului unde erau născuți.

— Era foarte frumos? întrebă.

— E un loc drăguț. Frumos... și plin de muzică.

— Nu sînt războaie?

— Nu.

— Și nimeni nu ucide din plăcerea de a ucide?

— Nu.

— Și animalele voastre... sînt creaturi ca și mine?

— Trăiesc într-un ecosistem al lor special. Noi nu le deranjăm și nu le ucidem.

— Și nu sînt crime ca aici? Omucideri, agresiuni, jafuri?

— Nu...

— Îmi veți permite să trăiesc întotdeauna cu voi? — întrebă în sfîrșit. Cu voi patru? Măcar să particip la alte misiuni? Voi nu sînteți cruzi. Nu mă veți alunga între animale.

Nu răspunseră. Șoarecele încercă să pătrundă în mințile lor, dar era încă un copil în domeniul telepatiei, și mințile cosmonauților erau ecranate.

Apoi una dintre femei vorbi:

— Nu poți veni cu noi.

— De ce?

— Pentru un motiv foarte simplu, micul nostru prieten. Ne întoarcem acasă.

— Lăsați-mă să mă întorc acasă cu voi. Aceea e și casa mea... Începutul tuturor gîndurilor mele, a viselor mele, a speranțelor mele.

— Imposibil.

— De ce?, reîncepu să implore șoarecele. De ce?

— Dar nu înțelegi? Planeta noastră are aceleași dimensiuni ca Jupiter în sistemul solar. De aceea sîntem atît de mici față de standardul terestru: structura noastră atomică e diferită de a voastră. După unitatea de măsură a greutății terestre, eu cîntăresc aproape 100 de kilograme — și tu cîteva grame, chiar dacă ai cam aceleași dimensiuni ca și mine. Dacă te-am duce pe planeta noastră, ai muri chiar în clipa în care am intra în cîmpul său gravitațional. Ai fi complet strivit, n-ar mai rămîne nimic din tine. Nu ne poți cere să te distrugem!

— Dar voi sînteți înțelepți, atoateștiutori!, zise șoarecele. Puteți face aproape orice. Schimbați-mă! Făceți-mă asemenea vouă!

— Față de voi, sîntem atoateștiutori... Vocea locuitorilor spațiului era plină de tristețe, o tristețe care copleși întreaga cameră și umplu de dezolare șoarecele. În realitate știm foarte puțin. Nu putem să te facem similar nouă. E deasupra forțelor noastre, dincolo de ceea ce noi putem chiar și să visăm. Nu numai atît, dar nu putem nici măcar desface ceea ce am făcut, și abia acum înțelegem că am comis o gravă eroare.

— Și ce veți face cu mine?

— Unicul lucru pe care-l putem face. Să te lăsăm aici.

— Oh, nu! Acest gînd fu ca un strigăt de agonie.

— Ce altceva putem face?

— Nu mă lăsați aici... îi rugă șoarecele. Orice altceva, dar nu mă lăsați aici! Permiteți-mi să fac drumul cu voi, și apoi, dacă va trebui să mor, voi muri.

— Nu e o călătorie cum crezi tu, îi explicară ei. Spațiul, pentru noi, nu are dimensiuni. Pentru a-ți face o idee, putem să-ți spunem doar că e o iluzie. Cînd ne înălțăm deasupra atmosferei terestre, sîntem ca și aspirați de spațiu, și mergem în sistemul nostru planetar. Nu ar fi, deci, un voiaj făcut în compania noastră, ci numai un pas spre moarte.

— Lăsați-mă să mor cu voi!

— Nu... Nu poți să ne ceri să te ucidem. Nu putem să te ajutăm.

— Dar voi m-ați făcut!

— Te-am schimbat. Te-am făcut să crești într-un anumit fel.

— Dar v-am cerut-o eu? M-ați întrebat dacă vreau să fiu astfel?

— Îți cerem iertare, nu.

— Și atunci, ce trebuie să fac?

— Să trăiești. E tot ceea ce putem să-ți spunem. Trebuie să trăiești.

— Și cum?, cum să fac să trăiesc? Un șoarece se ascunde în iarbă și cunoaște numai două lucruri: frica și foamea. Nu știe nici măcar că există și nu știe nimic din uriașa lume nebună care-l înconjoară. Dar voi m-ați făcut conștient...

— Ți-am dat și mijloacele pentru a te apăra, ca tu să poți trăi fără frică.

— Și de ce?, de ce ar trebui să trăiesc?

— Pentru că viața e frumoasă și bună... în sine-însăși, și conține răspunsul la toate lucrurile.

— Frumoasă... chiar pentru mine? Șoarecele îi privi și îi imploră să-l priveacă. Ce vedeți? Un șoarece. În toată lumea nu există o creatură ca mine. Trebuie să mă întorc între șoareci?

— Poate.

— Și să discut filozofie cu ei? Să le deschid eu mintea? Sau va trebui să am raporturi cu acele biete creaturi fără inteligență? Ce va trebui să fac? Voi sînteți înțelepți. Spuneți-mi-o. Va trebui să adun provizii între rădăcini și gunoaie?

— Să nu luăm discuția de la capăt, răspunseră locuitorii spațiului. Vei rămîne singur, însă nu trebuie să-ți fie frică.

Atunci șoarecele își prinse capul între lăbuțe și meditâ asupra stării de fapt a lucrurilor. Și cînd îl întrebară unde ar vrea să fie lăsat, răspunse:

— Unde m-ați găsit.

Așa că, încă o dată, discul zburător aterizâ noaptea în grădina din spate a casei de la periferie. Încă o dată ușa argintie se deschise, și de data aceasta ieși șoarecele. Șoarecele rămase acolo, iar discul zburător se înălță într-un vîrtej de frunze moarte și zbură, învîrtindu-se în jurul său ca o sfîrlează: un punctișor de aur care se pierdu în noapte. Și micul animal rămase acolo, singur, să contemple propria eternitate.

O pisică, trezită de foșnetul frunzelor, înaintă spre șoarece, dar se opri la cîțiva centimetri de el, văzînd că nu fuge. Atunci întinse o labă, și laba rămase ca paralizată. Luptînd, reuși să-și reia controlul corpului... și fugi, în timp ce șoricelul rămase pe loc.

Apoi șoarecele adulmecă aerul, se orientă, și se îndreptă spre gaura vechii galerii săpată de cîrtițe. Ajunse la culcuș, unde un cuplu, mascul și femelă, stăteau pitiți. Sondă mințile lor și găsi foame și frică.

Atunci se întoarse și în fugă ieși din nou la aer, se opri, gîfîind și plîngînd în sinea sa. Înălță capul spre cer, și își extinse înainte disperat mintea, dar ceea ce încerca să ajungă din urmă era deja la depărtare de ani-lumină.

— De ce? De ce?, zise șoarecele pentru sine-însuși, între suspine. Sînt atît de buni... atît de înțelepți... De ce mi-au făcut asta?

Apoi se îndreptă spre casă. Devenise expert în a intra în case, și doar o cameră blindată putea să-l oprească. Alese traseul adecvat și se strecură în pivniță.

Deplasîndu-se între oscilantele pînze de păianjen ale mirosurilor caracteristice locuințelor omenești, deosebi mirosul acut al brînzei și îl urmă pînă sub o scară unde era instalată o capcană pentru șoareci. Era un fleac primitiv, cu un resort și un fir de sîrmă răsucită în spate și ținută închisă de un mic lăț. Bucățica de brînză era pusă pe lăț și la cea mai mica atingere capcana s-ar fi declanșat.

Copleșit de milă pentru ghinionistele și micile ființe din propria-i rasă, pentru delicatețea lor, slăbiciunea lor dezarmată, foamea lor inconștientă care le împingea să cadă într-o cursă atît de simplă și grosolană, șoarecele încercă pe neașteptate o senzație de triumf, de supremă împlinire. Acum înțelegea ceea ce locuitorii spațiului știuseră dintotdeauna, că primise darul cel mai de preț al universului... conștiința de a exista. Și în lumina ametitoare, orbitoare, amăgitoare, uimitoare a acestei conștiințe, șoarecele văzu toate lucrurile și pricepu că toate sînt finite. Atunci înțelese sensul lucrurilor trecute și viitoare, și nu-i mai fu frică, nici nu se mai simți singur.

Dimineața următoare, omul care trăia în casa din mahala coborî în pivniță și lăsă să-i scape un strigăt de satisfacție.

— L-am prins!, țipă el înspre scară, restului familiei. În sfîrșit, am prins ticălosul!

Dar omul, în realitate, nu observase aproape nimic, nici soția sau fiii săi, cu atît mai puțin lumea care îl înconjura. Adică, chiar dacă văzuse că în capcană era un șoarece mort, nu își dădu seama că acela era un șoarece puțin diferit de alții. Ieși din grădiniță din spate, ținînd cadavrul șoarecelui de coadă și îl aruncă dintr-o mișcare în grădina vecinului.

— Na, poate are nevoie de el, zise și rise zgomotos.

Traducere de LUCIAN MERIȘCA

(Continuare din pag. 165)

Soba duduia răspîndind în încăpere o căldură sufocantă. Şeful de post îşi deschise copca vestonului, apoi se aplecă şi aprinse lampa. Prin geam se mai vedeau încă acoperişurile caselor înroşite de ultimele raze ale soarelui. Comisarul termină de aranjat valiza şi îi închise capacul.

— Într-o oră, două trebuie să găseşti o căruţă cu care să-l ducem la gară. Altfel pierdem trenul de noapte.

— Mă duc chiar acum, zise jandarmul bucuros că în sfîrşit scăpase de balamuc. Peste două zile era botezul nepoţelului său şi el încă nu aranjase nimic. Deschise uşa repede, surprinzîndu-l pe învăţător, care tocmai se pregătea să intre. Renunţă imediat să-l mai întrebe ce căuta.

Comisarul nu-şi ascunse nemulţumirea.

— Ce doriţi? întrebă sec aşezîndu-se pe scaun.

Învăţătorul privi spre colţul în care Ifrim se ghemuise apatic, sprijinindu-şi mîinile legate de genunchi, şi veni către masa din mijlocul odăii.

— Domnule comisar, vorbi cu o seriozitate pe care poliţistul încă nu i-o cunoştea, faceţi o mare greşală.

— Asta se va lămuri la proces.

— Sînt convins. Tocmai de aceea am venit la dumneavoastră. Vă cer permisiunea de a vă însoţi. Vreau să depun mărturie pentru Ifrim.

Comisarul se enervă la culme auzindu-i pretenţiile, dar nu răbufni. Orgoliul său de poliţist corect îi domoli repede mînia. În fond, fiecare acuzat avea dreptul la o apărare. Şi oricum intervenţia învăţătorului nu avea sorţi de izbîndă. Dimpotrivă.

— N-am nimic împotrivă. Plecăm peste vreo două ore.

— Mulţumesc, domnule comisar, se înclină învăţătorul şi se retrase spre uşă. Înainte de a ieşi se uită din nou către Ifrim sperînd că îi va surprinde privirea.

Ţăranul însă încremenise în colţul lui, cu ochii apoşi, pironiţi în gol. Nu auzise discuţia celor doi şi nici nu-l interesa ce se va petrece cu el. O singură amintire îl tulbură întrucîtva încălzindu-i inima. La amiază, pe cînd îl aducea Circiu spre post, se uitase din întîmplare spre casa foştilor săi socri. În geam desluşise chipul Mariei urmărindu-l lung, fără să se ferească, cu ochii în lacrimi.

●

Discul de argint al lunii era suspendat deasupra colinelor din zare. Nori subţiri, ca nişte voaluri îndoliate, brăzdau cerul ţintuit cu stele de gheaţă. Caii înaintau mai mult din instinct, fornăind zgomotos şi fuioare de abur dens le ieşeau din nări, învăluindu-le capetele. Jandarmul renunţase să-i mai îndemne cu biciul. Îşi afundase bărbia în gulerul mantalei şi picotea pe capră cu ochii grei de somn. Abia aştepta ca drumul să se termine, să scape o dată de comisar, de Ifrim, de hurducăiala căruţei şi să se întoarcă la culcuşul cald ce îl aştepta acasă. Alături de el, comisarul se străduia să-şi strîngă cît mai mult pardesiul. Răcoarea nopţii devenise pătrunzătoare dar nu reuşea să-i umbrească satisfacţia. Misiunea era îndeplinită, îl prinsese pe criminal, într-un fel chiar îl compatimea pe Ifrim că se lăsase orbit de gelozie, deşi îl irita încăpăţînarea acestuia de a nu-şi recunoaşte fapta, dar nu înţelegea nici acum de ce susţinuseră ţăranii cu atîta înflăcărare poveştile acelea cu strigoi. Se felicită în sinea lui că acceptase să-l ia cu el pe Dinescu. Învăţătorul era implicat mai mult decît s-ar fi părut şi la prefectură îl va supune unui interogatoriu sever. Strigătul depărtat al unei cucuvele îi întrerupse gîndurile. Jandarmul tresări şi pocni din bici îndemnînd caii. În căruţă, Ifrim stătea ghemuit, cu capul dat pe spate. Privea stelele, uimit de frumuseţea lor, fără să se gîndească la nimic altceva. Chiar deasupra lui, un astru pe care nu îl cunoştea clipea albăstrui şi, cu cît se uita mai mult la el, i se părea că se măreşte, că îşi sporeşte lumina făcînd să dispară toate celelalte stele din preajma lui. Un fior nelămurit îi străbătu şira spinării.

Cîmpul din dreapta se înălţă pe nesimţite într-o colină domoală. În vîrful ei, comisarul recunoscu stejarul singuratic ce se chinuia să-şi întindă spre cer crengile negre şi contorsionate. Îl desluşea foarte bine. Îşi ridică privirile şi văzu deasupra o stea de o mărime neobişnuită. Pulsa rece.

Caii fornăiră neliniştiţi şi smuciră căruţa trezindu-l de-a binelea pe şeful de post. Circiu îi struni încordat, neînţelegînd ce îi sperie. Văzu în dreapta colina şi la poalele ei unduirile abia perceptibile ale aerului, ca nişte flăcări albastre. Inima i se strînse şi mîna zvîcni instinctiv bicjuind armăsarii.

— Domnule învăţător, uitaţi-i!... Vin din nou!... strigă gîtuit de fericire Ifrim.

Dinescu îşi potrivi ochelarii cu mişcări febrile şi se ridică în genunchi încleştîndu-şi mîinile pe marginea căruţei. Privea fascinat unduirile acelea străvezii ce se ridicau tot mai sus, contopindu-se cu perdeaua de raze coborîtă din cer. Niciodată nu fusese atît de aproape.

— Opreşte caii!, răcni poliţistul.

— Dar... Domnule comisar!... strigoii, or să ne omoare!

— Opreşte caii!, îţi ordon!

Jandarmul mai oscilă cîteva momente, dar sfîrşi prin a se supune. Armăsarii se zbătură în hamuri nechezînd tot mai rar. Se liniştiră curînd, ciulind urechile.

— Simţiţi, domnule comisar?, vorbi învăţătorul tremurînd de emoţie, fără să se întoarcă. E miros de ozon. Îl recunosc, am făcut experienţe cu descărcări electrice în laboratorul şcolii...

Ifrim se ridicase şi el, incomodat de legătura de la încheieturile mîinilor şi privea hipnotizat, străbătut de o bucurie nemărginită. Uitase de cei de lîngă el şi urmărea cu pupilele nefiresc mărite jocul steluţelor argintii din interiorul coloanei.

Jandarmul nu îndrăznea să-şi ridice faţa din gulerul mantalei. Îşi făcea cruce cu degetele îngheţate de spaimă. Ridicat în picioare, cu o mînă pe umărul lui, comisarul privea înmărmurit. Nu crezuse nici o clipă în fantasmagoriile debitate de oamenii din sat şi ceea ce vedea acum îi depăşea puterea de înţelegere. Cutele frunţii îi dispărură una cîte una cînd observă cum se destramă ceaţa luminescentă. Un crîmpei de oraş, de o frumuseţe nemaivăzută, apărea printre aburi! Infinit mai minunat decît ceea ce îşi închipuise ascultînd descrierile exaltate ale oamenilor. Şi apoi fiinţele acelea sublime, plutind cu atîta uşurinţă, învăluite în raze... Se smulse brusc din reverie, stînjenit de bucuria ce i se infiltrase pe nesimţite în suflet. Se uită spre Ifrim şi pentru prima dată fericirea acestuia nu-l mai irită. Îl zgîlţîi pe jandarm şi ordonă cu glasul înăbuşit

— Desfă-i legăturile!... Haide, o dată! Desfă-i-le!...

Jandarmul era mult prea speriat ca să mai pună vreo întrebare. Se conformă greoi şi reveni la locul lui.

Comisarul se aşeză şi el, încet, continuînd să se uite spre fiinţele acelea coborîte din stele. Oftă adînc şi se gîndi că va trebui să-şi calce pe inimă şi să stea mai mult de vorbă cu învăţătorul Dinescu. Poate îi va cere cu împrumut şi cîteva din cărţile despre care îi pomenise la prima lor întîlnire..

SUMAR

■ **Anticipație** (editorial), p. 3 ■ **Știința la frontierele cunoașterii**, p. 6 (colaborează: F. Agachi, L. Boia, D. Farcaș, T. Filipaș, C. Jurov, C. Neacșu, I. Predeanu, V. Soran) ■ **Prisăcarul** de George Anania, p. 33 ■ **Ora de lectură** de Horia Aramă, p. 40 ■ **Sălciile nu plîng decît seara** de Romulus Bărbulescu, p. 42 ■ **Copilul a intrat în pădure** de Dan Farcaș, p. 45 ■ **Noaptea măturătorului** de Voicu Bugariu, p. 53 ■ **A treia invazie marțiană** de Cristian T. Popescu, p. 60 ■ **Cenaclul „Henri Coandă"**, p. 65 ■ **Precursori craioveni ai literaturii de anticipație** de Ion Pătrașcu, p. 66 ■ **Comerț și ecologie** de Marius Stătescu, p. 68 ■ **Spre țărm, înainte** de Carmen Cioroianu, p. 70 ■ **Ai lămpi ca tanti Hana** de C-tin Dumitrescu, p. 71 ■ **Pe plajă** de Viorel Pîrligras, p. 73 ■ **Aventuri în epoca de piatră** de Radu Honga, p. 74 ■ **No comment** de Dodo Niță, p. 77 ■ **Fluturii albaștri** de Pavel Vejinov, p. 78 ■ **Culise** de Mirela Paciuga, p. 92 ■ **Gastronomică** (bandă desenată) de Marian Mirescu, p. 93 ■ **Colonie pentru o mie de ani** de Aurel Cărășel, p. 94 ■ **Cenaclul „H.G. Wells"**, p. 97 ■ **Relatare de la Valea Seacă** de Mihai Alexandru, p. 98 ■ **Zboruri fel de fel** de Alexandru și Ovidiu Pecican, p. 102 ■ **Cronolit; Sub cerul ca de plumb** de Dorin Davideanu, p. 103—104 ■ **Drumul spre casă** de Adrian Chifu, p. 105 ■ **Acasă, prin nori** de C-tin Cozmiuc, p. 107 ■ **Dosar rezumativ nr. 453** de Voicu A. David, p. 110 ■ **Sayonara** de Silviu Genescu, p. 112 ■ **Muzeul; Audiența; Întrebări; Greșeala** de Lucian Ionică, p. 117 ■ **Radiografia unei călduțe așteptări** de Lucian Vasile Szabo, p. 120 ■ **Incursiune în cotidian** de Traian Urdea, p. 123 ■ **Argument** de Eugen Timbus, p. 126 ■ **Privind spre Titanic** de Silviu Genescu, p. 129 ■ **Șopronul cu neuristori** de Constantin Cozmiuc, p. 132 ■ **Pași pe o curbă deschisă** de Dănuț Ungureanu, p. 141 ■ **Recviem pentru păpuși** de Adrian Mihail Ionescu, p. 160 ■ **Noaptea fantasmelor** de Bogdan Ficeac, p. 165 ■ **Piciul** (roman) de Arkadi și Boris Strugațki, p. 175 ■ **Între oglinzi mișcătoare** de Gheorghe Păun, p. 217 ■ **Condiția umană** de Tadeusz Markowski, p. 226 ■ **Convoiul** de Sorin Simion, p. 234 ■ **Robinsonul spațiului** de Victor Martin p. 239 ■ **Generoasa molimă** de David Brin, p. 241 ■ **Cutia roșie** de Eugen S. Lengyel, p. 248 ■ **Imagini consecutive** de Malcolm Edwars, p. 257 ■ **Tudose contra calculator** de Alexandru Ungureanu, p. 261 ■ **Definitiv și irevocabil** de A. Fisenko, p. 268 ■ **Curcubeu; Piesă de jaz,** de Ovidiu Bufnilă, p. 270, 271 ■ **Galaxia S.F.**, p. 273 (colaborează: S. Antohi, D. Bărăgan, M. Beșteliu, L. Branea, Ov. S.. Crohmălniceanu, St. Ghidoveanu, J. Goimard, I. Hobana, V. Jușkanova, I. B. Lefter, Fl. Manolescu, I.T. Morar, M. Opriță, I. Pantelie, R.G., Țeposu, Z. Volny) ■ **Lipitoarea** de Robert Sheckley, p. 310 ■ **Invariant** de John R. Pierce, p. 315 ■ **Moartea unui șoarece** de Howard Fast, p. 317

ALMANAH ANTICIPAȚIA 1990

REALIZAT DE REVISTA „ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ" EDITATĂ DE C.C. AL U.T.C.

Redactor șef — IOAN ALBESCU
Redactor șef adjunct — Gh. BADEA
Secretar responsabil de redacție — Adina CHELCEA
Responsabil almanah — VIORICA PODINĂ
Prezentarea artistică — MARINA NICOLAEV UNGUREANU
Corectura — ELENA IONESCU
Tehnoredactor — MIHAI VASILIEF
Coperta — CĂLIN POPOVICI

TIPARUL EXECUTAT LA COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII" BUCUREȘTI SUB COMANDA Nr. 90046
ADMINISTRAȚIA: EDITURA SCÎNTEIA

ALMANAHUL REVISTEI
„ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ"
EDITATĂ DE C.C. AL U.T.C.

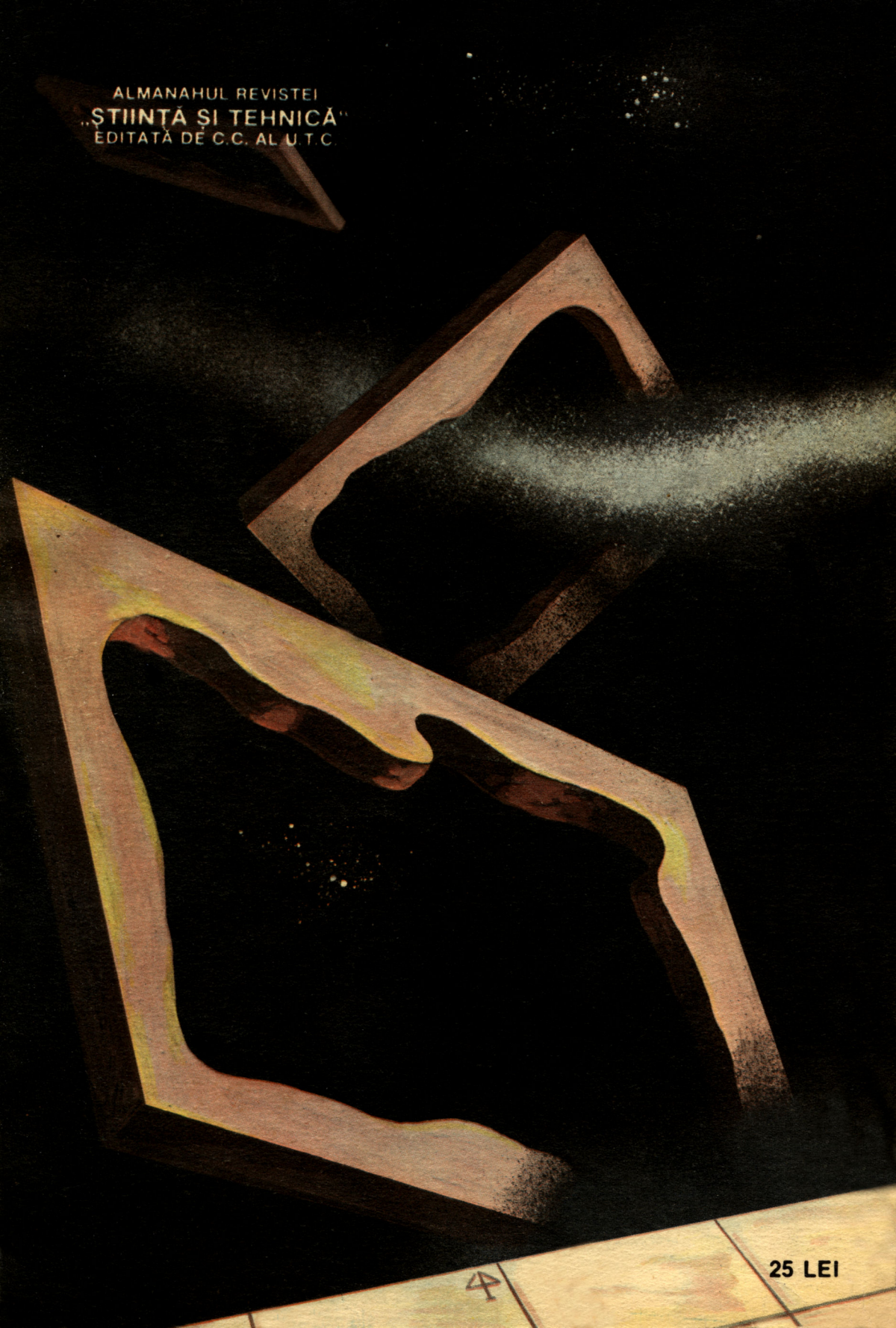

25 LEI

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025